

મોજ-મજાહ

તજારાં હૃદયમાં જામે આ સદા મોજ-મજાહ
 હૃદિ આશીષ કે પામે આ સદા મોજ-મજાહ
 નવી સાલો નવો આનંદ નવો બદાર જુદો
 ન જુરાવામાં પડે પાછુ આ સદા મોજ-મજાહ
 નથી આડંબરો અક્ષર કે શબ્દના કાવા
 પ્રજાતું ચિત્ર ખરું જોય પ્રજા મોજ-મજાહ
 ગમે કાઠને-કાઠને નહિ ગમતું એ જરા
 ઉવાડે દંલીઓના દંભ જે આ મોજ-મજાહ
 પ્રભુ એ મોજરૂપે નામ છે સત્-ચિત્ આનંદ
 રહો આનંદમાં એ કરતું સદા મોજ-મજાહ

મોજ-મજાહ કાર્યાલય

“સતિ-સરોજ”

ચાતે

શીયળની કસોટી

“શું ? બારતરખમાં એક વખત પુન્ય ખતાતા
આહાલોની આ રસા ?”

કાશ્યાપીના ધનાદ્ય વ્યાપારી વિનયચંદ્ર પાસેથી દાન-
બીજા દાન-લેના વિગ્રેને જોઈ વિદ્વાન દેવશમાં મન સાથેજ વિચાર
કરી રહ્યા હતા.

અમાવાસ્યનો દિવસ હતો. દાનેશ્વરી વિનય પોતાની બ્હાર
આમની પેઢીની મુલાકાતે આવ્યો હતો. આહાલોને દાન આપી
રહ્યા હતા. આહાલો-વેદીઆઓ-કાલે તેમ અર્ધે શુધ્ધ અર્ધે
અશુધ્ધ લાખમાં આશીર્વાચન ગણાવતી રહ્યા હતા. ત્યાં તો
“મહારાજ ! તમે પછે દાન લેવું હોય તો લઈ જવું” તો
વિનયના વાક્યે વિચારમાં મરકાવ થયેલા વિગ્રેને જાણ્યો.
“આમાં બીજાદાન કરતાં હું તો મારા ગુણની પરીક્ષા કરાવી
જોયમ બરલો લેવા માગું છું.” દેવશમાંના આ વાક્યેથી વિનયે
પોતાની પાસે બેસાડી શું જાન ધરાવે છે. વિગ્રેને પુછ્યું. દે-
વશમાં પોતાના તક-શાસ્ત્રને અનુભવ કરાવ્યો. વિનયના મનની
રમત તિ પ્રસન્ન બતાવી. એ તો સ્વભાવિક છે કે પરદેશમાં આવેલા
ગ્રેમાળ પતિના મનમાં વિચારો તો પોતાની પતિનાજ હોય.
વિગ્રેને તેજ દિવસ બર તરફ પાછા ફરવા ઇન્કારનું મન
પોતાની માંડુનીમાં લાગ્યું હોય. પછુ દેવશમાંની પરીક્ષા
લેવાઈ. પાંચ થયો. વિનયનો મિત્ર બન્યો. સાથેજ દેશમાં લઈ
જવાનો આગ્રહ થયો.

વિનયની પત્નિ સરોજ ! ખરેખર એક દેવીજ-શુદ્ધલક્ષી
હતી. પતિની ગરદાજરીમાં એક પતિએ કેટલું જલ પાળ્યું તેનો
આગ્રહ નમુને હતો. સખીઓએ પુર્ણીમા હોવાથી ગરબો
ગવરાવવા આગ્રહ કરેલ પછુ પતિ ગરદાજર હોવાથી ન બની
શકવાના વિચારમાં જોયા ખાતી હતી. ત્યાં તો દાસીએ આવી
વંધાઈ આપી કે “ખા ! રોક થઈયાં હવે ગરબો ગવરાવોને ?”
ગરબાની તૈયારીનું કામ મુશીબાને સોંપાણ.

પુર્ણીમાની રાત્રીએ સરોજ સખીઓ સાથે ગળે ગળે ગવરાવી
રહી હતી પતિ પધાયાં હોવાથી સરોજની છટા તથા મોહ-
કતા મર્મદાશીલ હેવા છતાં પણ કાંઈક ઓર હતી. આ મોહકતા
જેનાર ચાર આંગો ગરબોમાં હતી. દેવશમાં લઈ વિનય પછુ
આ ગરબો જોતો બેઠો હતો. બીચારો દેવશમાં ! મુર્જાનત યવા
લાગ્યો. વિનયને ખબર પડતાં કારણ પુછ્યા, માણ. “ભાઈ !

મારો વ્યાધિ અસાધ્ય છે. રમણીના મોહબાણથી ધાપલ થયો છું.
નહિ મળશે તો જરૂર પ્રાણ જશે.” વલ્લિદને વિગ્રેની દયા
આવી. જાણીને-મિત્રને-મરતો બચાવવા વિનયે વચન આપ્યું
કે, “જેમે તે ભેગો તારી મન માનેલીને ભેગવી આપી તારો
પ્રાણ જીવાવવા વચન આપ્યું છું.” દેવશમાં પોતાનું મિત્ર
હરનારીને બતાવી. પછુ વિનયને તો વજ્રધાત થયો. આ રમણી
કાષ્ટ નહિ પણ પોતાની જ પત્નિ સરોજ ! દેવશમાં આને
સાંજના જ આવેલો જે આ સ્ત્રી કોણ છે તેને જોળખતો પછુ
ન હોતો. મોટે જ વાંચનાર તારો દોષ દેવા કારણ નથી. વિનયે
પોતાનું વચન પાળવા ખાત્રી આપી દેવશમાં આવેલી રાત તો
શાન્તિ મળે તેમ કહ્યું.

બીચારો વિનય ! શું કરે ? એક તરફ પતિનું રીંપળ, બીજી
તરફ મિત્રના-આહાલુના પ્રાણ. પતિ પત્નિ મળ્યા. પછુ પરદેશથી
પાછા ફર્યા પછીની પેઢીની રાત્રીની મુલાકાત જેવી આનંદમય-
નેત્રી ગ્રેમમય બનવી જોઈએ તેવી ન દેખાઈ. વિનયનો મ્હેરો ઉતરેલો
જોઈ સરોજ મુંઝાઈ, વિનયે પછુ સરોજની ચકાસણી કરવા
વિચિત્ર સવાલો કર્યા. પછુ તેમાં સરોજ-પતિ પરપણુ સરોજ
વિનયને સતેષ આપનાર બની. વિનયે બધી દલીલો સમજાવી.
પોતાનું વચન-મિત્રના પ્રાણનો બચાવ વિગ્રેને તાદશ ચિન્તાર રજી
કર્યો. પતિના વચન ખાતર પ્રાણ આપનાર સરોજ પ્રભુ પર
ભરોસો રાખી દેવશમાં મુલાકાત આપવા તૈયાર થઈ.

સરોજ તથા દેવશમાંની મુલાકાતનો પ્રસંગ પછુ દેખાત-
રૂપ થયો. સરોજના આદરમાનથી કામવાસનાથી ઘેરાયેલો
વિદ્વાન વિગ્ર મુગ્ધ બન્યો. સરોજે દેવશમાં તર્કો, પ્રથમ તો
જુદા જુદા રંગના કાચના ટુકડાઓ મારફત પોતાની કાંતિ જોવા
વિનયો. દેવશમાં કાચની રચીત છાંયથી “એકજ વસ્તુ જુદા
જુદા સ્વરૂપમાં મોહક લાગે છે એમ જણાયું” પછુ તેથી
શું તર્કિત થાય ? સરોજ ! ચાલક સરોજે દેવશમાં પાસે ભોળન
ચાળ મુક્યો. પછુ દેવશમાં જોયો ? “શું આ અખાજ-પર-
માટી. મારા જેવા આહાલુને ખપે ?” તુરં જ સરોજે તાતે
ધા કહ્યું કે “તારે પર સ્ત્રી તો ખપે ખરી-કેમ ?” બહુજલ
આહાલુની લુપ્તિ ઠેકાણે આવી, પોતે જેના પર મોહિત થયો તે
“પર સ્ત્રી” છે એમ સમજાયું. સરોજના પગમાં પડતાં બચા-
વ્યા “પછુ હજી આટલેથી આ પ્રવેશ ક્યાં પુરો થવાનો હતો.
વિનય પછુ તે ધડીયે આવી લાગ્યો. “નાથ ! જુલ્યા પડેલા
આપના મિત્રને અને મારાં શીયળને પ્રભુએ બચાવ્યા.” સરોજ-
ના આ શબ્દોએ દેવશમાંના આનંદને આ તો મિત્ર-
પતિ. પર સ્ત્રી-માતા સમાન ગણવી જોઈતી મિત્ર-પતિ ! તેના
પર મોહ પામનાર પોતે શું જલવા જોય રહેલો ? આ પ્રગ ઉદ-
ભવ્યા. આપધાત કરવા તૈયાર થયો, પછુ ગ્રેમી મુગ્ધે બચાવ્યો
સરોજની દુષ્કાંથી વિનય ફરીથી જુલ ન થાય મોટે પોતાની
પુરોહિતની એકની એક પુત્રી રમા સાથે દેવશમાંનાં લગ્ન મોહ

વામાં દેવશર્મા ગૃહસ્થાશ્રમમાં મુકાયો.

વિધિના સંજોગે કેવા વિચિત્ર હોય છે ? કેવી અશુભલુગતી જેડ વિધિ ગોઠવે છે ? છબીલી ! છબીલી ! નામ પ્રમાણે શુભ ધરાવનાર છબીલી, જેને શોખ માત્ર પોતાનો મોઢક દેખીત દરેક સૌભાગ્ય સાધનોથી ભરી રાખ્યો. મોટી પડી. આંખ-આંધો. આ છબીલી ! એક વખત વિનયચંદની પતિન ચલા નિર્માણ થઈ હતી પણ ભાગ્યવશાત ત્યાંથી ગયરી પડી એકાધર્યા નામના એક અરસિક પતિને પનારે પડી. સ્થિતિ ગરીબ હોવા છતાં છબીલી પોતાનો ડીમાકે ભળતી રાખતી. વખત બે વખત વિનય વાદ પણ આવતો. રસિક પતિના અરસિક પતિ, એકાધર્યાને છબીલીના આ બધા ચેતચાળા વેચવા જેવા લાખના અંદરથી ધૂધ-વતો અગ્નિ ઝાળ લઈ ઉઠે તેમ એક દિવસ એકાધર્યાનું બન્યું. છબીલીને ધરમાંથી હાંધી કાઢી. પતિથી તાત્પર્યથી બીયારી દુરના સગાનો આશ્રય મેળવવા ગઈ ત્યાં પણ "તારા ઘણીએ ન સંધરી તો મારું શું ગયું ?" એમ ત્વકરો મળ્યો. રખાતી યદ.

દેવશર્માને ભલામણ આપી વિનયને વેપારની ગમમયધમાં રામનગર જવાનું થયું. પોતાનો એક શરાર મેકનવાલ જેની પાસે પાંચસો રૂપિયા લેણા નોકળવડેલા તેને મેરહાજરીમાં સરોજને જોડેએ તેલલા પેસા આપવા રૂપ રહ્યાં બહામણ કાઢી. વિનય રામનગર તરફ રવાના થયો.

રખાતી રજાતી લોકો જેનાપર ઝાણા પાણા નાંખે છે, જેને ગાંડી સમજે છે તે છબીલીએ કિવસ સરોજના આંખમાં આવી પડી. દયાળુ સરોજે આશ્રય આપી પોતાના ધરમાં રાખી. છબીલીને અદિં આખ્યા પછી વિચારો ઉલટ્યા. આને જે મુખ સરોજે ભેગવી રહી છે તે શું તેનું નહોતું ? "સોનાન ભાગ્યો. રૂપાં ઉલટી. અરખાતી આગ સળગી. ઉપકાર બુલાઈ જવાયો. સરોજને કોપપણ રીતે દલજી પાડી પાંચમાલ કરી આમ નિશ્ચય થયો. બીમારી સરોજ ! ક્યાં ભજૂતી હતી કે કુર્ષ પાદ સાપ ઉઠેરતી હતી !

મેહનલાલી દયાનંદ પણ જોના ટોપરાં જેની હતી. રોડ સાથે લેવડ દેવડના લીસાળ લાગે રાખ્યો હોવાથી સરોજને પેસા આપે ગયો ખરો, પણ લાગ જેલ સરોજને સમજતી. "શેઠને ખાતરી કરવા તમેએ ઉપાડેલ રકમમાં તમારી સહી જોડેએ" એમ કહી સરોજની સહી લીધી. પણ આં બદમાશો પાંચસોના બદલે પંચસી હજારમાં સહી કરાવી લીધી. વખત સાધી સરોજ પોતે પોતાની દુષ્ટ ઇચ્છાને તામે ચલા માગણી કરી. દયાળુ કરતા પોતાની ચાલાકી પણ ચલાવી. સરોજ નમમાં તો સમજ પણ એટલું સમજ હતી કે બદમાશથી કામ કળથી શેનું પડશે માટે મેહનલાલને વચન આપ્યું કે "વખત આવતાં હું તમને ચોલાતી મંગાવીશ" મેહનલાલ તો સમજ્યો કે દાગ્યો. કારણ સરોજના વચનપર વિશ્વાસ હતો.

દેવશર્માને ધર સંસાર આકરો નીકળ્યો. રમા, છદી રમા !

પોતાનું ધાણું કરનારી રમા ! ખરેખર એનલચરી જેની ન કંટાળી. દેવશર્મા ફરોવાદ કરવા નીકળ્યો. સરોજે તમામ સંભળી સજાદ આપી કે તેને શીખામણ આપે તેનું કોઈ દરમ બનાવવું નજરનું છે. કારણ પીયારી દેવશર્માનાં ચોરસ અને શીખામણ તો નિષ્પૂર્ણ ગવાં. દેવશર્માને ગામમાં આવે એક નાટક કંપનીના "સતિ-અનુસવા"ના ખેડ વાદ આગ્યે આખરે આ નાટક બતાવવા નક્કી થયું. દેવશર્માએ સરોજ સાથે આપવા વિનંતિ કરી. પતિની મેરહાજરીમાં આવ દરમો અને આનંદના સાધનોથી અળંગી રહેનાર સરોજે આના કાની કરી પણ આખરે દેવશર્માપર ઉપકાર કરવા કમુદ્યું.

નાના ગામેમાં કોટવાલ એટલે ઘણી અદિં પણ તેમઃ હતું. નાટક કંપનીના મેનેજરની ખુશામત કોટવાલ સાહેબ પાંચે પાંચી કરી રહી હતી. આ સતિ અનુસવાના નવ નાટકમાં મેનેજરપર ઉપકાર કરવા કોટવાલે કુંવર સાહે તથા પ્રધાન પુત્રને લાવવા વચન આપ્યું. ખરું કહેતાં તે ઉપકાર જેની ગીજન નહોતી કારણ કોટવાલનો છવ ખાનાર તેની આખી નવાતને એક નાટક મફત બતાવવા મેનેજર વમન પણ આપી મુકયો હતો. રૂપે નાટક ભજવાયું. સતિ અનુસવાની પતિ ભકિત-અને તેમાં પછું પતિને ધરમાં લાવવા જતાં કામ પડ્યું મુશી જતી સતિનો પ્રભાવ જોઈ બધા યથા. રમાને સરોજે શીખામણ આપી. પણ નાટકની શરૂઆતથી કોટવાલ કુંવર-પ્રધાન પુત્ર તો સરોજના રૂપથી મંચે ચલો હતા. દરેક પોતાના મનથી આ રમણીને મેળવવાનું મુક્તિએ ગોઠવી રહ્યા હતા. પ્રધાન પુત્રની કુંવરે તે કોણ તેટની આતપી તો મેળવો લીધી. જ્યારે કોટવાલનો બદમા મળતીયા મેરલાએ છબીલીને સાધી. છબીલી જે ઇચ્છાથી હતી તેણે મેરલાને આંધા આપી. નાટક ખજાસ થયું સરોજનું છવ નાટક ચાલે થયું.

આ તરફ વિનય રામનગરમાં પહોંચ્યો. પોતાને આહતી જેની તપાસ કરવા આગ્યો હતો તે ખુટયો એમ એક ન્યાલય નામના શરાધી જવયું. આ ન્યાલયદ બદમાશનો નહોતો હતો. ઉપરનો રોળ રાખી નામ જમાવી વહેંક દગ હતો. ચાણો આજવનો-વિશ્વાસ મેરીઓને ફસાવો મેરિ મજબ-ઉઝાવરી એજ છંદગીન કર્યા સમજતો વિનયને ન્યાલયદને ત્યાં આમદથી ઉતરવું પડ્યું. પ્રસંગ ન્યાલયદનું ખરું સ્વરૂપ વિનયને પુરાવા સહિત નજરે પડ્યું વિનયે ન્યાલયદને શીખામણના બે શરૂ કર્યા. પછું ન્યાલય તો જવાબ આપ્યો કે "લાઈ દરેકની કિમત હોય છે" વાં વળી પડી. વિનય જેને વિલાય યતાં પેઠમાં સરોજે એક આપ્યું હતું અને કહ્યું હતું કે "આ દેવી-પુણ્ય ન કરમાય" મુધી ખાતરી માલમે કે આપની ઓડી શીયજ અખંડ છે. તેથી પુરેપુરી ખાતરીવાળો હતો. તે વિશ્વાસુ વિનયે સતિ પેતલ ઘેર છે. ફનીયામાંથી દહ નાશુદ નથી યદ એમ રહેજ

ક્યારે વાતને પકડી રાખી નહત કરી કે " તારી બીનુ
 ના ભગ દુ કરે ! જે દારે તે સુલાન " કાજ એપ્રિલિ-આ
 શરત નમ્મી ચઇ ન્યાલચદ શરત પુરી કરવા ચાલ્યો વિનયને
 તે વિષય હશે

નામક નેષ્ટ આ પા પડી કાટવાલ-પ્રધા. પુત્ર અને કંધ
 તેને તાનવેથી લાગી પ્રધાન પુત્ર સરોજનો ન્યાતીયો તેમજ
 સધાચર્યુ જ્યોળખાણવાલો હતો સરોજ પતિની મેટલાજીમાં
 પોતાનો સમય પુળા સેવા તથા દાનધર્મમાં જ ગુમરતી એક
 વખત પુળના સમયમાં પ્રધાન પુત્ર આવી લાગ્યો પોતાની
 મનની ઠગ જાણવી સરોજને સદગ આ પાથને ટાળવા રાત્રે
 આઠ વાગે આવવા વાપરો કયો પ્રધાન પુત્ર તે ખુશી ખુશી
 યુગે ચાલ્યો ગયો રાત્રીના આઠ વાગવાની રાત્રે જોવા લાગ્યો

કાટવાલનો મેરઘો સન્નેજથી ઇમીતીને મળ્યો ઇમીતીથી
 તાત્વા વાતમાં કામવાતની ક્ષત્રા પાર પાડવા મન કરવા
 વચન આપાઇ ગયું

રાજકુવર તો એમજ સમજવા લાગે કે મને રાખનાર
 છે જ કોણ ?

પહેલા કાટવાલ રાત્રે રોનના બહાના હેઠળ સરોજના ધરમાં
 મુખ્યે ઇમીતીના હેમથી સરોજ સાથે એમત મેળવી સરોજને
 ત્યાં હેમાના જતા કાંઠે ખાધા જેવું થયું પ્રધાન પુત્રનો
 આઠ વાગ્યો વાપરો હતો તેને બતાવવા માટે પીડુ તૈયાર
 કર્યું હતું તેમાંથી કાટવાલને મેમાંનો આવી પશુ આઠ વાગ્યો
 તો પ્રધા. પુત્ર આવી લાગે કાટવાલને જ્યારે સરોજને અલગ
 કરી આખરે સરોજને તો સમયસુચકના વાપરી સિતાડ્યો
 પ્રધાન પુત્ર આગ્યો તેની પશુ રાજકુમારના આવી મગધથી
 તેજ રથાંતિ ઘડે આમ આ મે જાણુની આનુમાંથી બચી
 હો વિચાર આવતા વચન આપતા મોદનવાતને બેલાવી મગા મે
 રાજકુમારને મોદનવાસ આવનાં આપર મટે બીક લાગી તેને
 પશુ રસ્તો થયો મોદનવાન હેરી ઈજની યુનમાં પોતાનું મોત
 બેલી ગયો વિલાપાતું બને છે તેવી રીતે પોતે જોઈ સહી
 કાગલી લેવાની બાકા મારી તે રકમ માફ કરનાં બી નધર
 બેહતા હાથ તેજા આપવાની ઉદારતા પશુ જતની સરોજને
 મારી આપાના લકો પોતાના પેલા સતાડેલા દેવાને રાખ્યા
 મોદનવાલને હેરી વરણતુ થેત ગયું સરોજને તને ધરમાંથી
 બહાર ફાકારી દીધી બીજે દિવસે મોદનવાતને જ્ઞાન આ મું
 લાગ્યોજ સહીના આધારે કાટવા નામ રાખે ફરીવાર ગયો
 સરોજને લાગર થત પશુ સરી સરોજને કહ્યુંતી જેથી રા નબે
 રૂપીયા પચીસ હજાર લરી આપવા દુનમ કયો ત્યાં તા સરોજને
 મારી કયા અને તેનો પુરાવો પશુ પેલી પટાવના દેવો રજી
 કરી બચવ કયો મેહનન તે આ વતુતકદ છ એમ વગીયાન
 મી પશુ પેલા ત્રણ અમમીશોએ સરોજ ખરી છે અને મોદન
 લલ પેનની નદવાનનમાં ૧૬ મે ગાટે આ દાવો ૪ મે છે
 એમ સેગન પન જુગાને આપ ગળને પશુ ગુસ્સો આ થો
 રૂનના વનો પડાયા મોદન ન રીસામાંથી બી જના

પામ્યો પશુ સરી ફરાવેલો રૂન પચીસ હજાર ધરમાંના આવી
 દેસા દુકમ થયો રાખતા પુરાવો રાખના રચબ ગણના પેલા
 નજીવ પેગન પનગીમાં મુક્યુ થયું રાખના ગુમાનો મોત
 થન આ ત્રણે દવાની દેરી મદદ્યો બચ્યા પશુનામએ તેમોને
 દાતે તરજુ લઇ સાતિ જેરી આ સરોજની મારી માગવા
 ફરમાવ્યું સરોજને પશુ તેને શી મામણુ આવી કે લાકડા
 પારડા સીની આપર પર કાય નાખતા પેલા તમરી બહે
 બેરીને વિચાર કર્યો

આટલા વખતમાં ન્યાનચદ પશુ આ ગામમાં આવી લાગ્યો
 ઉતારો કે દવાલને ત્યા જ થયો કાટવાલ પશુ અપમાનયો બળી
 બળી રહ્યા હતાં જેથી મેરલા મારફત ન્યાલચદ અને ઇમીતીની
 મુલાકાત કરવી સરોજને પાપખાત કરવાનો રસ્તો તે પેરો
 લીએ રોગ કર્યા ન્યાલચદ પોતાના ગામનો છે અને રિતબના
 ખમર લાવ્યો છે એમ કી સરોજની સાથે ખાનગી મુલાકાત
 મેહરી ન્યાલચદે મહેનત કરી પશુ આખરે ન ફોગો કપાળમાં
 જ્ઞામ આવી ન્યાલચદને ધરમાંથી ફાગવી દીધી પશુ તેજ રખતે
 મેરોને પશુ ઇમીતીને સનાવના લાગ્યો ઇમીતી મનઠ દી દતી
 પશુ પતિન તહેતી મેરલા લામે દરર દેલા લાગી આખરે
 બુમ આના સરોજ તથા તેની દારી મહેતે આવી પેશુ બીચારી
 બચવાઓનું રુ મજી ૨ પશુ આ વખતે ધણે વધો મનના
 આવને દેસામાં આવી લાગતા બધાની આમર બચી મેરલાને
 પશુ ન્યાલચદની જ રજા મોળનવી પડી હવે ઇમીતીની મનિ
 રેકાણે આવી પોતની હુંન સમજાણી જે સરોજને પામના
 કરવા પોતે આટ અર્જનું કરી રહી હતી તેજેજ પેલાનું શીવળ
 બચાવ્યું હવે તેને વાદ ચાલ્યું કે ન્યાલચદ સાથેની રાખના
 સરોજની છારી પરના લાખા મી વાત તેમજ વિનય પામનુ કુપ
 ન કરમાવ તાર્કિકી તે પશુ શીવળ ભગ થયું ન માને તે વાત
 જે પોતે જાણુતી હતી આ ન્યાલચદને મરી દીધી હતી તે છુર
 પરિજ્ઞાન લાવરી સરોજને પોતે બગાડેતુ પેતેજ તુપાતરી
 એમ કહી ઇમીતીએ શુકિન ખનાવી નવા તેની સનાદ પ્રગણે
 વર્નવા કમુત થયા

મેરો પેરજ ન્યાલચદ કોટન બને મોટું ગતા થા વાર મી
 પેતાને ગામ રસતા થયો તેમાં પશુ તેની મનતબ હતી રતો
 રાખ રિનય મુતો હતો ત્યા બધ લેવી-પુપ જલ્લાતી નામ
 સવારના મેરોમાં તો પોતાના મિત્રો કમર પોતની ફનેદ સખીવ
 કરી પુરાવામાં સરી હતી છાતી પર લાખુ છે તે મ્મુ પશુ
 એક મિત્રે વચમાજ નુમી વા મુ કે " તેનો નીવલ લા થયું
 ન કહેવાય " ન્યાલચદના આમરકથો વિનય પેતાની સલપના ૧૭
 કુપ રજી દરમ તૈયાર થયો કુપીલતુ કારરખન
 કાનુ રિતવ ગામમાં ખન્યો

નામનજરમાં જે અપીને રિતવ ચગરૂપ થયો તમર
 ગામમાં ઉનેજો અ રાપી કુન ખાનની મદદથી દુ ખીડેના
 ખ દાવનારી હતી જુહાઈ રાખને પશુ આ વાતની નજી થયો

પંડ્યાની વાચસરીઓ

અથવા
રાગચિત્રોનં :
૬૬૭
૫

લેખક - રા. પંથરાશી કર પંડ્યા બી. એ

(તા. ૨૧-૩-૨૬ ના અંકથી ચાલુ)

વાંચકને યાદ હશે કે વર્તમાનપત્રે વાંચવાથી કેટલીક દુઝાલીક ગણે અને હોળી ઉપર ગમગામી ન્યાયા ધોધા વગર રહેવાથી એક દહાડા રાજમાન કહો કે મોરદર કહે તે ગી રંગાઉક દેવ મારી પાસે આવ્યો અને મને સ્વર્ગમાં લઈ ગયો બાપા મે પુસ્તકાલયમાં નવુ જ પુસ્તક વાચવાનો આરભ કર્યો, અને કેમકેસને થોડા વખત માટે ખરતી આપી અને તે પુસ્તક વાચના માણુ વાચકને યાદ હશે કે પુસ્તકનું નામ હતું "મૃત્યુલોકનિવાસી શ્રીમતિ લીલાવતી-મુનશી તેમના સ્વરૂપ ચિત્રો અનેના જનપ્રીતા વિદ્યાનના ઉપોદ્ધાત સાથે" લેખિકા બહેન સુધી દુકડી લાગરાગી

તે પુસ્તક બહેન સુધી દુકડી લાગરાગીએ શ્રીમતિ કારીશબની પુત્રી અખતે સાદર સમર્પણ કર્યું હતું - નેમમાં મુખ્ય નીચે મુજબ છે

"તળી બહેન અબા, સ્ત્રીલોકો તિરકકાર તમારાથી સદેવ ન થયો તેથી તમે તપશ્ચાં કરી મહાદેવનું વરદાન મેળવી બીજા જન્મમાં દુષ્ટ રાજને ગૃહે શિખડી રૂપે જન્મ ધારણ કરી મહાપ્રાણુ બીધમનું કુરોસેનના મુખમાં અલ્લુનને હાથે પતન કરાવવામાં કારણહુત થયા, એવા તમારા દદ નિશ્ચય માટે, સ્ત્રીતની ગૌરવભરી વર્તણૂક માટે, તમને આ પુસ્તક સાદર સમર્પિત કરવામાં આવે છે ઇત્યાદિ"

પ્રસ્તાવનામાં બહેન સુધી દુકડી લાગરાગી લખતાં હતાં કે "અત્રેના સરેરાશપાતાના સારનશિન અખડખાનદખનીકર, નર્મભાષાવિશારદ કલકાગ્રિય શ્રીમાન્ નારદ ઘાસીપ્રદીયા આપર રાગિયુધી માહીને તે સસારશેષ સુધીના દરેક પ્રકારના વિચલના ઉત્પાદકની કૃપાથી જ્યારે આ ઉર્જલોકની (સ્વર્ગલોકની) વસતિને માન્ય પડ્યું કે અને વસતા પ્રાત સમસ્તીય દુરગીર, ભાર્યેવ પરશુરામની કિર્તિ મૃત્યુલોકમાં વધુ પ્રકાશિત કરનાર, મુખત જેના મંત્રિની મહત્તા ગુજરાતને સમજાનાર, રાજ્ય મદિયિ સરખી મીનળની મહત્તાકાક્ષાઓની નોધ રાખનાર, અવ તિના મુજ તથા તેલપની વિધવા બહેન મૃણાલની દુર્વાસના જે મુજના અદ્યુત મૃત્યુથી આશ્ચર્યચકિત થયા મિવયુષને એપારે ચઢવી રહી મધ દતી તે પ્રકાશમાં આણનાર, ગુજરાતમાં નરો યુગ સ્થાપનાની આશા ધરાવનાર, શ્રીમાન મદરલોક નિવાસી

કાક તથા વિદુષી સતી મજરીની મનમય કથાના લેખક પ્રજાદિ અનેક વિચારણાથી ભુખિત થઈ શકે એવા હાલમાં મૃત્યુલોકનિવાસી મુજના કાપા ગૌરવાભિનાયી શ્રીમાન ગજમાય રાજેથી કન્યાનાથ મારોકલાન મુનશીએ અદિતિય પ્રતિભાસપન લેખિકા બહેન લીલાવતી સાથે મુનશીએ કર્યું છે ત્યારે અને ચર્ચા ઉપરિચિત થઈ જેના પરિણામ રૂપ આ પુસ્તક છે સ્વર્ગનિવાસી વાચકદે તેનો હસનીરસીર ન્યામે ઉપભોગ કરવો એજ અમમમાંના પ્રત્યાદિ

ઉપોદ્ધાતાના વિદ્યાન લેખક સર્ગનિવાસી શ્રીમુન જન્મનામ શર્માં પડિતજાએ એવી મતવચ્ચતુ દુકમા પતાયુ હતું કે

"હુતિ રમુતિના ચિનાઓમાં આલનાર આર્થ-હમણા હિદુ નામથી ઓળખાતો-સમાજ વિનાશની અપીલ ઉપર આવી રહ્યો છે તેથી આવા વખતમાં બહેન સુધી દુકડીએ આવુ અદિતય મુગતક લખી સર્ગ સમાજ ઉપર જે ઉપકાર કર્યો છે તે માટે તેમને હવેથી સુરી દુકડી લાગરાગીના નામાભિ ધાનને બરેતે મુતપુર્ણપાળી કમળપત્રી કહેવાય એવી મારી અત્રેના સર્વ નિવાસીઓને સ્પર્શ છે હું તો એ દપતિને મૃત્યુ લોકમાં દિશાંશુ સાથે દરેક પ્રકારના સુખ ઇચ્છુ છું અને અત્રે પશુ જ્યારે તેઓ આવે (પરલકા દઈ તેવા વખત દૂર રાખો) ત્યારે તેમને માટે થોડા મ્યાન હમણાંથી નિશ્ચિત થાય એવી ઇચ્છા સાથે મારે અપસરાઓના હાવશાન જોઈ કેટલાક ઇદિયનિમ્મદી દેવતાઓના ઇદિયનિમ્મદ વધે તેના અલકારપુર્ણ કાવ્યો "સ્વર્ગ સમાચાર"ના વિદ્યાન તરીને મોકલવાના દેવાયો આ ઉપોદ્ધાત અનિવાર્ય પદ્ય કરે છું પ્રિય વાચક જનદી પાતુ ફેરવી વાચવા મડી જન્ય એવી આશા રાખના જન્મનાયના જનકર્મ

મગસાચ-છુ

હે સ્વર્ગનિવાસી વાંચક ! મૃત્યુલોકનિવાસી શ્રી મુનશી તથા બહેન લીલાવતીને તુ ઓળખે છે તેમજો મુનશીએ કયા તેથી પૃથ્વી પરના એક પિદુ જેટલા વિલાસમાં જરા કોલાહલ રયો અને તે કોલાહલના લજ્જકારા શ્રીમાન નારદના તત્પુરા મારકત અને આવવાથી અને પશુ કોલાહલ શરૂ થયો-જે દંભુ આવે છે વિષય વિવાદનો હોવાથી બુદ્ધચર્યા છે અને તેમાં આદિ રમુતિકાર મતુથી માહીને તે પડિત મેશમુલર સુધીના દરેક જન્મના મન સિન્ન છે કંઈ પશુ નિર્ણય પર આવતા પહેલા દરેક કાલા (અને વસના સૌ કાલા જ છે) વ્યકિતીની ફરજ છે કે વિવાદનો પ્રશ્ન દરેક રીતીએ તપાસવો અને તેમ કરવાને સમગ્ર થાય કે જે સમગ્ર મગવાથી નિર્ણય ઉપર અનેના લોકો એકદમ આવી જાય તે માટે અમે આપા પુસ્ત કના નજી અધ્યાય કરીશુ જેમાં પહેલા અધ્યાયમાં શ્રીમાન મુનશીની સાદિત્યક તરીકેની સેવાઓ, તથા તેતુ નિષ્પક્ષપાત અવલોકન-ખીજમાં બહેન લીલાવતીની તેવાજ પ્રકારની પ્રશ્નિઓ તથા તે ઉપર પ્રસંગોપત પ્રવચન અને ત્રીજામાં તેમને જન્મે

માટે અને ચાલી રહેલા વિવિધ વ્યક્તિઓનાં મનમતાંતર તથા તેનું વધાશક્તિ તારતમ્ય લખ્યું. છેલ્લે ઉપસંહારમાં અમારા નામ અભિપ્રાય રજૂ કરી પુસ્તક સમાપ્ત કર્યું.

અધ્યાય ૧ લો.

શ્રીયુત મુનશીની “વેરની વસુલાત” એક અજબ નવ-સિક્ષા છે. શ્રીયુત મુનશી ખની રાણી તેવા આદર્શો નજરે યુગી તે આદર્શોનું પરિપાલન પોતાનાં પાત્રોદ્ધાર કરાવે છે. પરંતુ તેમાં વાર્તાસ્ત્રને પ્રવાહ અખંડિત વહેવારવા સાથે તે બહુજ અધુરા રજા પુરે છે. તેનું પાત્રાલેખન કોષ ચિત્રકાર જેમ પીછીના બે ઝપાટા આમ અને ચાર ઝપાટા તેમ મારે તેના નેત્રુ ઉતાવળું હોવા છતાં અંતમાં Finally સંપૂર્ણતાની ટોચે પહોંચી-લાગે છે. તેમના વેર લેવાના વિચાર વિચિત્ર છે. પ્રકૃતિને તેનું કાર્ય કરવા દેવું. રઘુલાઇને લકષ્મી થયો અને પોતે દિવાન થયોતે બદલે દિવનના સસરા થયા તથા જેનો પોતે ધવસ કરવા માંમતા હતો તે અનંતાનંદ રવાણીની યોગનાઓ પરિપુષ્ટ થયેલી જોઈ, તેનું જ પુનઃ સહેરના મધ્યમાં જોયું અને રામકિસન શસ્ટના “કયું છેડે દિવાન” એવા અંખરુજી શબ્દો પોતાની આખર અવસ્થાએ પશુ સાંભળ્યા અને તેથી તેને જે છબી કે દુઃખ થયું અથવા સુખ દુઃખ સમજાવી લાગણી થઈ અથવા આનંદ અને સુખ ઉપજ્યું તે ન જણાવવામાં લેખકની અચારા મન મુજબ તો જરા નિષ્ફાળપર આવવાની ખામી જ છે. પરંતુ તે ખામી-દોષ-દામા કરવા યોગ્ય છે કારણ કે લેખક મૃત્યુસાંક્રાંતિવાસી હોઈ “વેર લેવું કે દામા” આપવી એ આપદનો નિષ્ફળ કરવા માટે હજી અનુભવની રાહ જોતા હોય એમ લાગે છે. વધારે રપષ્ટતાથી લખતાં લેખક કહે છે તેમ પ્રકૃતિ જ્યારે વેર લેતી હોય “એની અધમતા એજ તેની પડતી, તું શું કરેલા તેમની અધમતા આજુબામી અપરોક્ષ લાગ લે છે.”

એવી માનવજનો અનંતાનંદનો જગત્તે ઉપદેશ એમાં કંઈક આર્થલાવના રહેલી છે પરંતુ લેખક રપષ્ટતાથી લખવા નથી કે એવે વખતે જગતે-જેણે દુઃખ અનુભવ્યું હોય-જે વેર લેવા તત્સતો હોય-તેણે શું કરવું ?” શું એવા અધમ પ્રાણીઓ જ્યારે પોતાનાં કરેલાં પાપ ભોગવતાં હોય ત્યારે મોજથી જોઈ રહી મનમાં આનંદ અનુભવતો કે દુઃખ પામો તેમનો ઉપ્કાર કરવો ? આપોની એક જાતના પ્રમાણે તથા ક્રિસ્ચિઆનીટી પ્રમાણે તો તે વખતે બીજો માગે ગ્રહણ કરવો હજી છે. અતે પહેલા માર્ગનું અવલંબન કરવામાં તો પે. મદમલના અનુપાસીઓ-આરમ કે હજીથીઅનનું દષ્ટિ કોણ નજરે પડે છે. લેખક જરાબર ખુલાસો આપતા નથી.

કદાચ લેખકના મગજમાં બે પ્રકારના વિચારનું મુધ થયું હોય, પાશ્ચિમી લેખક, ફ્રેચ શ્રીયુત એલકાંદર કુમની વાતાં Count of monte cristo “મોન્ડીક્રીસ્ટોનો હાલમ” થયાં જેવી રીતે નાચક પાશ્ચિમીય સંસ્કારને અનુસરી પોતાનાં વેરીઓનું પનન થાય તેવી યોગનાઓ ધડે છે અને પાષીઓ ઉત્તરોત્તર

વધારે પાષીઓ થતા જતા હોવાથી તેની યોગનાઓ યોગનાઓ બોધ થાય છે જ્યારે નાચક કહે છે કે, “પ્રથમ, વેર સંપૂર્ણ લેવાયું છે. મેં તે લીધું નથી. કતાં તું જ છે, મેં પોરેજરા ઉભી કરી. તેમાં તે પડ્યાં. શા માટે પડ્યાં ?” તેમને ધન્ય કહેતો નહોતો.” અને આવી રીતે તે કતાં હોઈ અકર્તાઈમાંથી દાવો કરે છે. હા. એક વાત છે. જો તેને દુઃખ દેવામાં સર્વ પ્રજાથી તદ્દન સુધરી જ ગયાં હોત તો કુમારો નાચક વેર લઈ શકતો નહિ. પરંતુ ઇશ્વરી નિયમ છે કે પતન થયું એટલે જોસથી અને જોસથી, વધુ પતન થવાનું જ. ત્યારે નાચક એવી પરિસ્થિતિ ઉભી શા માટે કરી ? તેણે તે ખામદ વિચારવાની જ ન હોતી, તેને કોષએ દુઃખ દીધું હતું તેથી તેણે તેમને દુઃખ દેવું અથવા તેવી પરિસ્થિતિ ઉભી કરવી એ આપણી દષ્ટિએ વ્યાજબી નથી. તે કામ વિષ્ણુવાધી-વિષ્ણુનિયંતા “પ્રથમ” હતું. વળી બીજું જો તેણે તેને દુઃખ દેવારા તેની મદદ માંગવા ગયા હોત ત્યારે તેમને તેની મદદની તા પાડી હોત, અથવા જેમ કયું અચ્છનું છેલ્લા સંભામ વખતે થયું અને કુણની સમ્રાઢ્યી અચ્છને કયું ને “ધમ” કુણન આપ્યું તેનું કયું હોત તો વાજબી હતું. પરંતુ કુમારું ધર્મતત્વ. અધુરું છે અને શ્રી મુનશી તેની વચ્ચે અને પોતાની રજોમાં વહેતા આર્થ લેલીની લાવનાઓને લીધે ઉત્પન્ન થતા વિચારોની વચ્ચે જોલાં ખાય છે એમ અમને લાગે છે. અમે ખુશી છેએ કે તેયનામાં આર્થ લેલીની લાવનાઓ જ વિનય થયો છે કારણ કે “વેરની વસુલાતનું પાત્ર” જગત કાઉન્ટ એક મોન્ડીક્રીસ્ટોનો જેમ વેર લેવાય તેવી પરિસ્થિતિ ઉભી કરતો નથી. પરંતુ જગતનું મનુષ્યત્વ-જરાકે ઉજીવ-સ્વામી અનંતાનંદનો-દેવત્વ-સંપૂર્ણતાથી-દંકાષ જન્ય છે. ધન્ય છે-આ પુસ્તક માટે અનેથી અમારા સદાજા ઠાટી ધન્યવાદ છે. “પાશ્વરી પ્રમુતા” થાં મનુષ્યત્વ જ છે-દેવત્વ તો નથી જ અને યુગરાતના નાથમાં તો લાગણી ઉરકેરાયલી રાખવાકે સિવાય અમે કાંઈ જોઈએ નથી-કયાં મદતુભાવ આજીવ્ય તથા શુકની નીતિ તથા કયાં.. (નહિ લખીએ કારણ કે અમે સ્વર્ગનિવાસી હોવાથી અમારાથી છબ્યાંવાળું કંઈ થાય નહિ. દામા કરો દેવ ઉદારાજ) રાખ્યોરિગોની રાણીની પશુ કંઈક ફરિયાદ છે પરંતુ તે તથા અન્ય અનિવાસી એકિદાસિક પાત્રોની કયાંક અમે અપ્રવાય નીજમાં લખવાનાં હોવાથી-અને તે ઉપર મૈનનું પરિપાલન કરીએ છીએ. તેમની “હારી કમળા તથા બીજ વાતોમાં” હુવંસા તથા શંકત-લાની વાતો તેમના યત્ન લોકના સુખ માનવીની આંખ ઉઘાડવા તેણે દીક લખી છે. ધન્ય છે તેમને. જો કે મુનિ શ્રી હુવંસા તો પોતાની સરખામણી એક કલીકુતના ડોસા સાથે થયેલી જોઈ બહુજ કે પાશ્વિન થઈ તેમને મુખાંની વરિષ્ટ. કાંઈમાં એક પશુ બીક ન બળે તેનો સાપ આપવા તૈયાર થયા દતા પરંતુ આ લેખકે તથા અન્ય લાખાવિચારોએ તેમને સમજાવ્યું કે શ્રીમાન મુનશીએ તો એ અલકાંદરિક લાખામાં લખ્યું છે અતે તેમ કરવાનું તેમનો આશય અતિ ક્રમ્ય છે વગેરે. તેથી તે શાન થયા

પ્રુથી થઈ જઈ આશીર્વાદ આપે છે, “ સન” હાથરહઃ
(સન વપ થવે)

પરંતુ તેમણે આ સ્વચ્છોદનું ભયકર અપમાન કર્યું છે તેથી અને ખગલભટ્ટ થઈ રહ્યા હતા. જે તે અને આવે (મી વર્ષ પછી) તેમના ઉપર કપાઈ કરવી તથા મુકદ્દમા ચલાવવા એવા હાથ ઉપર આવ્યા પછી કંઈક ચાત પડ્યા છે. તેમના “નવી આવે જુના તમાશા”ના લેખથી અને મહર્ષિ વગેરેનો છપ્પ કથવાયો હતો કારણ કે તેમણે વિચાર્યું કે શું તેઓ એવા નખખા છે કે મૃત્યુચોક્તિ એક જોવા તેવા રેવડયા જેવા યજ્ઞસ્થાના કહેવાથી સનાતન કલ્પિતમિત્રદ કરવાનો માર્ગ છોડી આડે મારે જાય વગેરે પરંતુ મૃત્યુચોક્તિ નત્યંતરે તદ્દીપનિવાસી મહાશય શેલી તથા કીટસ અને મહા-મહી સ્વાદિત્યક શીવજી વગેરેએ જણાવ્યું કે આ લખાણથી તેઓ આપકત્રી રીતે મૃત્યુચોક્તિસીમાને છીડીપશેવૃત્તતા ઘટાડવાનો મોખ દઈ રહ્યા છે અને એવી રીતે લખવાની દમજા તથા Fashion-નીથી છે જેથી જો કે તેઓ સર્વ સાપ હતા તો હાલ વૃત્ત મટે અકટયા છે પરંતુ શા માટે સીધી વાત લખવાને બદલે એમ આપકત્રી વાત લખી વાચકને મોટાળામા નાખી મોખ દેવા જ નેજાએ તે સમજી ન શકવાથી ભાવિન્યગા તેમના ઉપર કામ ચલાવી તેમની પાસેથી ખુલાસો મંગરો એવી ઈચ્છા સાથે હાલ વૃત્ત તેઓ સર્વ વિરામ પામ્યા છે

“એક પત્ર” એ હમણાની આપવર્તાનર્ગત શુર્ષ-રાષ્ટ્રની સી રમાજ ઉપર સારું અજવાણ પાડે છે અને એ વાત વાંચ્યા પછી જ અને સીમાની સખ્યા વધેલી જોઈને આશ્ચર્ય પામતા અનેવા વસતી પત્રકતા અધ્યક્ષ શોમાન ભારતકથાચર્ચ ખુલાસો બહાર પાડી ચક્રયા કે સીમાની સખ્યા હજુ પણ સ્વર્ગમાં વધતી જરો કારણ કે દર મેકે ૬૦ ટકા સીમા મૃત્યુ પામ્યા બાદ અને આવ્યા કરેલી અને ૧૦ ટકાજ માત્ર પુરો આપશે-અને કારણ ન સમજવર્તા તેમણે “એક પત્ર”ની દસ પરાઈ નહોતી અને જેથી દીધી છે જેથી સર્વને સતોષ થયા છે.

તેમના “કેના વાક” માટે અને નિદાણ મનભેદ છે અને તે બાજની ચર્ચા નીજ અધ્યાપમા સંપૂર્ણ આપેલી છે. વળી પુરોની વલ્લભમાં તેમણે મહારાજાધિરાજ મુજને અને મુશ્કાલને જે અન્યાય આપે છે તેનું દિગ્દર્શન પણ અધ્યાપ નીજમા મુશે

તેઓ શુર્ષરાષ્ટ્રના સાહિત્યક છે પરંતુ સાહિત્યક સુધી પણ પહોંચ્યા નથી તો પછી તેમને સાધિત્યક તો અને કેમજ કહી શકેલો તેમની આ નખખા માટે તેમના આ વિનય મટે તેમને ધનવાદ છે-અમારો તેમને અખીર્વાદ છે કે તેઓ સાહિત્યકની પદવી પરથી સદિત્યક-પા-પ-અ સાધિત્ય-જ સાધિત્ય-સાહિત્યક-સાધિત્ય-સાધિત્યક સાધિત્ય (૬૪) જા, સાધિત્યક દુવાદિ જુમેરાઓ ઉત્તમથી સાધિત્યક થયો અપર અપર પદિત્યારો પ-ની પર પુષ્પરુદિ કરે. કતિ પ્રયોગપ્રાય અપરુષ.

બહારગામના સીનેમાવાળાઓને એક અમલ્ય તક સસ્તાં અને સારાં પ્રાચારો કયાંથી મેળવશે ?

મેજેસ્ટીક ક્રીદમસની જાણીતી ક્રીદમો

૧ આતમખલ

૨ નંદ બનીસી

૩ સંન્યાસી

૪ પાપનો પથ્રાતાપ

(રીપનર-યા)

૫ અંદન-મલીયાગરી ૬ પાપનો દેજ

(૩૨ આદ સીન)

તે સિવાય

સીરીયલો અને ઈંગ્લીશ ડ્રામાઓ

ખુર્શીગ માટે લખેા—

ક્રીદાચલી મહમદચલી

કે. હસમત મહાલ ચોપાટી

સી. કેસ—મુખાઈ નં. ૭

એક વખત કામ પાડી બેરો તો ખાત્રી થશે.

તેમાર છે !

તેમાર છે !

સા. હરેદર (દિવાના) કૃત નવીન નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક જુવનમોદિની—રેજહાનના પ્રેમ પ્રસંગે તમા

કલિદાસને અનુલક્ષી શુજાનના આ મરન કલિદાસ રચ્યું છે.

મુલ્ય માત્ર આઠ આના. બહાર ગામના ગ્રાનુરોએ

નવ આનાની પો. દીકરો મોકલવી

લખે—મોજ-મજાદ કાચોલર

ગીરગાય ચર્ચ કામે ખટાવ બીદોમ મુખાઈ નં.

મોજ--મજલ ઈનામમાળા નં ૫

રૂપિયા એવીસનાં મઢાર ઈનામો

નીચે જણાવેલી કુપનમાં અત્યાર મુધીમાં ખ્યાતિ
પામેલા સારામાં સારા

ગુજરાતી-ઉર્દુ-રંગભૂમિના હયાત

દસ નટનાં નામ

લખી મોકલનારાઓમાં રૂ. એવીસનાં અઢાર ઇનામો
વહેંચી આપવામાં આવશે.

ઇનામની વિગત-૩. ત્રણનાં ત્રણ, રૂ. દોઢનાં પાંચ
બાર આનાનાં દસ મળી કુલ અઢાર ઇનામો આપવામાં આવશે.
આ બધા ઇનામોના શેક્ષ રૂપિયા નહિ આપનાં તેટલી કમિતના
અમારી પાસેનાં પુસ્તકો આપવામાં આવશે. પુસ્તકો મોકલવાનો
ખરચ ઇનામ મેળવનારને સિર છે.

(કુપન વગરનાં નામ ઇનામની દરીદ્રાઈમાં લખેલ વધે શકશે નહિ.)

આ ઇનામનું પરિણામ ખાસ સંતેમ આઈકમાં
જાહેર કરવામાં આવશે.

કુપન તા. ૭-૪-૨૬ બપોરના બાર મુધી લેવામાં આવશે

તા. ૪-૪ ૨૬

દસ સારામાં સારા નટનાં નામ

૧ ૨ ૩

૪ ૫ ૬

૭ ૮ ૯

લી.

૨.

પાં.

“ફોટોગ્રાફીનો પુઠાંતો પવન”

અમારા વિદ્યાર્થી કેમેરા વડે તમે સાગ

ફોટોગ્રાફ પાડી શકો છો.

નાના “કુદાગી” રીફલેક્ષ કેમેરા ફક્ત રૂ. ૧૭ માં
મળે છે. શિખનારાઓ માટે અપુલ્ય !

ઘરમાં સિનેમા—

અમારે ત્યાં પાંચેના “બેબી” કેમેરા તેમજ ઓએક્ટર
મળે છે આખા સેરેની કીમત રૂ. ૨૬૭૭ બાળકોને
આનંદ આપવાનું મુખ્ય સાધન !

વળી

“ઝાઈસ”ના દુરબીનો મળી શકશે

અજેજ લખો—

ફોટોગ્રાફી ફોટો સ્ટોર્સ

૨૦-૨૫૩, હોનૌબી રોડ, કોલ્ડ-મુબં.

પૃથ્વી પરનું વીમાન—

“સ્પીડકીંગ સાઈકલ”

૪૫ વરસનો આ લાઈનનો અમારો અનુભવ
સાઈકલ અને તેને લગતો છુટક સામાન
મળવાનું ભરોસેગર ટેકાણું.

ચાણુવાલા એન્ડ કું.

૪૩૧-૩૪ હાલબારેલી રોડ મુંબઈ

(મહત્ત મળવું કેટલેક મંગાવી જુઓ.)

પેરીસની પદ્મિની

અખનાર-રા. રમજીત અ મહેતા

ડિનિવીયાનાં પરાક્રમે, હૃદયગીના એખમે કરેલા કામે, અટ પરા કાપડા જેવા કેસો કેવી નિપજુતાથી ઉકેલ્યા હતા તે અગા-
હી કૃતચીક વાતો પરથી સમજી શક્યા હશે, છુપી પોલીસના
વરિષ્ઠ અધિકારી તરીકે તેણે દુનિયાદારીના અનેક રસરંગ જોયા
હતા, તે જાત જાતના માણસોના સંસ્પર્શમાં આવ્યો હતો, તે
ગુન્દાગારોની તપાસ દરમિયાન જનસ્થાપના ઉચ્ચતર અને કુદરત
અરોથી પૂર્ણ રૂપે વાકેફગાર થયેલો હતો. જે પ્રકારના મનુષ્યોના
સંસ્પર્શમાં ને આવ્યો હતો તે પરથી ને ધણી વડાણે હતો, સંસા-
રની લીલાથી તે જાણીતો હતો. દુનિયામાં બધાં માણસો સાધુ
સ્વભાવનાં હોતાં નથી. સાગ માણસો પણ હોય છે અને નહારા
સ્વભાવના પણ હોય છે. આ અનુભવને લીધે તે મહાન નીતિના
ઉપદેશ તરીકે માણસોને નિર્દેશ ન હતો, કે તેમના તરફ
પૂજાની દૃષ્ટિથી પંજુ જોતો ન હતો. તેને ધણી વાર એમ થયું
હતું કે આ દુનિયામાં પુરાણ અને કુર્મોર્, સદૃશ્ય અને સુજ-
ના કરતાં વધારે પ્રમાણમાં જોવામાં આવે છે એ મુદ્દે
આથી ધણી વાર તેને અકસોસ થતો હતો. તેણે જે અનુભવ
મેળવ્યો હતો તે પરથી તે એવા અનુમાન પર આવ્યો હતો કે
મનુષ્યનું વાસ્તવિક જીવન અને એ જીવનની ધટનાઓ એટલી
તો વિચિત્ર હોય છે કે એક નવલકથામાં તેનો અંશ પણ હોતો
નથી. નવલકથાની વાતો કરતા વાસ્તવિક ધટના ધણી વખતે
વધારે રમ્ય હોય છે. અને પેરીસની પદ્મિનીની વાત જે અમે
વાંચકો સમક્ષ રજૂ કરીએ છીએ તે એ વાતનું ઉત્તમ ઉદાહરણ
છે. જે આ વાત વધારે ધટના ના હોત તો જનસાગરના
સુધારકો, સમાજ નેતાઓ અને પવિત્રતાને નામે પોકાર ઉઠાવ-
નારાઓએ ધમસાણ મચાવી મૂક્યું હોત !

કાઉન્ટ ડેશકોફ રશિયાના મહાન ઉમરાવ કુટું-
બનો સુવાન હતો. રશિયાના ઉમરાવો એટલે આપણે
ત્યાંનાં નાના રાજા જે જાગીરદારોની સત્તા મરાવનાર
દાકોરો જેવા હતા. તેમનો શેરદામ ભારે હતો અને તેમની સત્તા
પણ તેથી જ હતી. જે કુટુંબમાં ડેશકોફનો જન્મ થયો હતો તે
કુટુંબે રશિયાના શહેનશાહોની બારે સેવા કરી હતી અને તે
કુટુંબનો રાજદરબારમાં લાગવગ પણ ભારે હતો. કાઉન્ટ ડેશકો-
ફની પણ રશિયામાં ભારી નામના હતી. ડેશકોફ જો કે ઉમરાવ
મેટા ન હોતો પણ તેણે વિદ્યાર્થી અવસ્થામાં જ ખ્યાતિ મેળવી
હતી અને રશિયાના નામાકિત માણસોના સંસ્પર્શમાં આવ્યો હતો
કાઉન્ટનાં તેણે ધણી પારિતોષિક મેળવ્યાં હતાં અને વિદ્યાર્થી

અવસ્થા પુરી થયા પછી “સંદિ ઉત્પતિવાદ” નામે એક
પુસ્તક લખ્યું હતું. આ પુસ્તકનો વિવેચ, વિવેચ અર્થવાની છતા,
તેનું ઉંદ જ્ઞાન, એ મહાન વિવેચની તસરપક્ષી સમાલોચનાથી
રશિયાનો વિદ્વાન વર્ગ મુગ્ધ બની ગયો હતો અને રશિયાની બહાર
પણ તેની ખ્યાતિ પ્રસરી હતી. વર્તમાન પત્રો અને
માસિકાએ તેની છુધિની, પડિતાહની, અને તેના અધ્યાય
પરિચમની મુકત કંઈ પ્રશંસા કરી હતી. આ તેના અદિ-
નની એક બાજુ જ હતી. બીજી રીતે તેનું વર્તન એવું હતું કે
ધણીવાર ને ન કરવાનું કરી મેસનો અને સમાજમાં એવો
ખજાળાગટ મચાવી મુકતો હતો કે જેઓ તેના ઉત્કર્ષને
પ્રમોદના હતા, અને એમ ધારતા હતા કે ટાઇ દિવસ
આ નવ જીવાન કીર્તિને વરશે અને રાજકાર્યમાં થી પ્રાપ્ત
કરી ઇતિહાસમાં અમર નામ કરશે તેમના મનને ફોલ ઉપવન
કરી સખત મધાપત મેસનો હતો તેના આવા પ્રકારના વર્તનને
માટે ધણી બહાનુ આગળ ધરવામાં આવતાં હતાં. રશિયાના
શ્રીમંત વર્ગના સુવાનો જેઓ અદ્યતન ધનના માસિક દેવ છે
તે કયા એવું કરતા નથી ! તેઓના અદિત કંઈ એનાથી અદિ
વાતાં નથી સુવાન છે, અનુભવ નથી અને પસા છે. એટલે
એમ બને વધારા આવના કેમણે વ્યવસ્થા દુનિયાના રંગરંગ
જોષ રીંછો થઈ જશે. એમ એને માટે કહેવામાં આવ્યું હતું.

ડેશકોફે પ્રમથ રશિયાના પરદેશ ખાતાના પ્રધાનમંત્રીમાં
જોડાઈ થોડો સમય રાજનીતિનો અનુભવ લીધો. ત્યાર બાદ
પેરીસમાં રશિયાના પ્રતિનિધિખાતામાં રશિયન એમ્બેસીના હાથ
નીચે તેની નિમણૂક થઈ. એમ કહેવાય છે કે જીવાન ડેશકોફને
પેરીસમાં રહેવાનું પણું અનુકૂળ થઈ પડ્યું અને પેરીસની
રહેણી કરણીથી તે મુગ્ધ બની ગયો. કાઉન્ટની વધ ને વખતે આશિષ
વર્ગની હતી તેનો ખાધો દંડ હતો ! જીવાનનો જેમ
હતો, તેનો દેખાવો, ભરાવદાર રહેરો અને ટાપટીપથી પોશાક
કરતો હતો તે સ્વભાવે રસિક અને વિશ્વસપ્રિય હતો. જીવનના
વિશ્વાસ પ્રત્યે તેને અજીવનો ન હતો. લલિતકળાનો ઉપાસક
હતો, શૈલ્યનો પૂજારી હતો. ખૂબ મિત્રજનો આનંદી પ્રતિભો
અને વાક્યમુખમાં પ્રવીણ હતો. લક્ષ્મીની લીલા દેર હતી.
તે “મોજ મનદ” અને “રામરશ્મી” રહેતો. હૃદયગીના સુખો
પ્રત્યે તેને અભાવ ન હતો જીવનના ઉપાસનો ઉપગોળ કે બે ઘડી
મોજ તેને પ્રિય હતી. તે પેરીસના ફેરનેબલ લના “સાંપ હલીવરી”
માં રહેતો હતો. તેને ફેર મોજ આનીઓ ઉડતી. પેરીસના નામાકિત
નરો, રાજમાણી કામનીઓને નિમંત્રણ થતાં હતાં. આજ ભોલ,
કામે પાડી, કોને દહાડે એટલોજ એમ ધામધુમ આવી જ રહેતી
હતી. સમાજનો ફેરનેબલ વર્ગ-જેને અજીવમાં “રમાઈ મેટ”
કહે છે જેને ખાતું પીતું અને મોજ મનદ સિવાય બીજું
ખેવ હોતું નથી, મધના દીપાંતી પાછળ જેમ મધમાળો એકઠી
થાય ત્યેમ કમરૂપી મધની આજમાજ રોગાળી માફક ઉત્તરોય છે,
તેવાનો કાઉન્ટને ટોટો ન હતો. કાઉન્ટ પેતાના કામમાં ચાલક

અને પ્રસંગ પછે ગમિર અને સમલુ હતો. તેને કામગીર કામ-
વાળી કનકલા પ્રત્યે પદ્મપાત હતો. તેને ઘેર તેની પ્રસંગ
કનકાર, તેની શ્રીમતા અને વખાણનાર તેની મુશ્કેલીની સ્તુતિ કરનાર,
અને તેના ઉત્તમ ભોજનનો યથેચ્છ પશુ ઉપયોગ કરનારનો
તોટો ન હતો. કાકિ-ટ પોતે પશુ આ ખુશામતિવાળોના
રક્ષાતથી સારી રીતે પરિચિત હતો જ્યાં તેને પોતાનું આ
નાનકડું નંદનવન પ્રિય હતું અને ત્યાં આપનાર પરંપરાની માફક
નમ્ર સત્તા ભોગવતી એ પ્રિયકર હતું.

કાકિ-ટે આ પ્રમાણે વિચારામિય પેરીસમાં બે વર્ષ બ્યતિ
કર્ધાં. ત્યાર બાદ એક દિવસે ડોનોવિચને એકદમ પેરીસ જવાનો
દુકમ મળ્યો. આવો દુકમ મળવાનું કારણ એ હતું કે કાકિ-ટ
ડેહોડાઈ એકાએક પેરીસમાંથી ગુમ થઈ ગયો હતો અને પેરીસની
પૂલીમાં પહેલી પંદરની ગણતરી છુપી પોલીસ યજ્ઞા પ્રેરતા
કરતા જ્યાં તેના પત્ની મેગની સગી ન હતી. જન-પ્રચારની
શરૂઆતમાં એક દિવસે કાકિ-ટ ડેહોડાઈ એક બેલ-નાય અને
ભોજનની મિજલસ કરી. આ મિજલસમાં યજ્ઞા નર નારીયોને
કમળ કર્યાં દર્શાવે. મેગાવડો ભય દત્તો અને જે લખણપણે
કાકિ-ટને ત્યાં મિજલાનીઓ થતી હતી તેમ આ લખણે પશુ
કામકામ ઓછા ન હતો. એકબીબાતામાં કાકિ-ટની એટલી મોટી
માફી ન હતી અને અર્થ બીજાને પોષાય તેમ ન હતો પશુ
કાકિ-ટ શ્રીમંત હતો અને ઉમરાવ વર્ગનો હતો એટલે તેને
પોષાય તેમ હતું તે કાકિની જલજીવી બદાર ન હતું.

નાયનો રંગ નામો હતો. જોડાઓ એકમેકનાં સથે જોડાઈ
ધુમનાં હતાં. રક્ષારના બેનો અમત થયો દરો તે વખતે કાકિ-ટ
પેતાના પ્રિયનમ મિત્ર યુજેનો પીણેને બોલાવ્યો અને કહ્યું:—
"મિત્ર ! મારે એક જરૂરું કામ આવી પડ્યું છે; અને તેથી
તું કલાકમાં જઈને પાછો આવ્યું છું. મારા ગયાની કાકિને ખબર
પડ્યા દેવો નહિ. એક કલાકની અંદર તું જરૂર પાછો ફરીશ."
એટલું કહી કાકિ-ટ બદાર નીકળ્યો. દરવાને તેને જતાં જોયો.
કાકિ-ટે કિમી કરી દેટ, તેવીજ ભારે કિમીની હેટ, અને પેટન્ટ
મેંપેરનાં છુટ પહેમાં હતાં. જનવારી મ.સ. સિયાગાની કડકાઈ
કાકિ-ટને નોતરેલા પેરાકુઓની કા, નાયરંગો ખદર અને
તેવામાં પેતાના રોને ધર છોડી જતા જોઈ દરવાને ભારે
અવનજી ઉપવન થઈ. તેણે પેતાના રોને પૂછ્યું કે "ગાડી
લાવું !" શેરે મિગજમાં અને દરવાનન કહેવામુજગ યુરસમાં
"ના—" કહી. રાત મધ વાણું વાળું પશુ કાકિ-ટ દેખાવ
હોતો ! નાય મટે આપેલા પેરાકુઓ યાકોને લેય થઈ ગયા
અને એક પછી એક ઘેર ચાલ્યા ગયા. કાકિએ કંઈ ઝાંઝી પુક
પરક કરી નહિ. કાકિએ કહ્યું કે 'કાકિ-ટે જરા છોટાપાણી વધારે
પડતો લીપેલા દેવાથી પેતાના સવનશુદ્ધમાં જઈ મુકી રહ્યા છે."
આ ખુશામતી યજ્ઞનું સમકાન થઈ ગયું. પશુ કાકિ-ટના
મિત્ર યુજેનીનું સપ્તધાન થયું નહિ. તેને અગવળી લાગી કે
કાકિ-ટ જેવો આશાક માણસ જે પેતાના પેરાકુઓને કાક

પશુ જાવતું એણે ન આવે તેની ખાસ દરકાર રાખવી
પેરાકુઓને છોડી આશો નાય એ અગવળી નહિ તો શું
કાકિ-ટ અથવા કાકિ-ટનો જરા પશુ ભંગ થતા હો નહિ એ આશ
કરે તેનો અર્થ શી ? કલાય કોઈ ભામતી જરૂરીમાં પડી,
આ મેગાનકાની મોજ કરતાં તેના સમાગમનું સ્વપ વધારે પડ્યું
જલજીવીયો તે તેને લઈ ચાલી ગયો દરો, એમ યુજેનીને લાગ્યું.
બીજો દરોડો પશુ ગયો અને કાકિ-ટના ગુમ થવાને માટે યજ્ઞને
આશય અને ચિંતા થવા માંડી.

યુજેનીએ બીજો દિવસે કાકિ-ટની ખબર તેની હોટલમાં
કાકિ. કાકિ-ટનો પત્નો મળ્યો નહિ. પછી તેણે એકબીબાતામાં
જઈ તપાસ કરી તો જાણ્યું કે બે દિવસથી તે પોતાની તોફારી
પર દાબર નથી. આથી યુજેનીને નવાઈ લાગી પશુ ચિંતા
મધ નહિ. કારણ પૂછતાં માત્ર એટલું જ કહ્યું કે "જે
કે કાકિ-ટ પોતાનો કર્તવ્યને માટે ચોકકસ કાળજી રાખનાર
છે અને તેણે આપું પૂર્વે કહ્યું પશુ નથી, જ્યાં ચિંતા
કરતા જેવું કંઈ કારણ નથી." બીજો દિવસે ફરી તપાસ કરી તો
પશુ કાકિ-ટનો પત્નો ન મળે. દરવાને પૂછતાં શી દરેતા કાકિ
અને કાગા દેખી, પેટન્ટ છુટ પહેરી અમાં છે, તેણે એટલું જ
કહ્યું. બીજી ખબર તેને હે.પ તો આપે.ને ! કાકિ-ટના મિત્રોને
ખબર આપવામાં આવી, તેઓ એકલા થયા. શું કરવું તે
સંગ ધી વિચાર કરવામાં આવી પશુ બધા એકમત થયા નહિ.
દરવાનના કહેવા પરથી શીક યુરસમાં દના અને રંગમાં પશુ
હતા એમ જાણ્યું. આમ તથા દિવસ થતા એટલે સપથાને
ફિર પડી અને પોલિસને ખબર આપવામાં આવી. પોલિસે
ઉપશક તપાસ કરી. ઝાડું ખાન આપ્યું નહિ. કાકિ-ટની રહેણી
રહેણી પરથી પોલિસને એમ લાગ્યું કે "હેરી લાલો છે.
કાકિને લઈ સહેજગાદે નીકળી પડ્યા દરો. આપરો થોડા દિવસમાં
પાછા અંદિના અંદિ જ." આમ કરતાં બે તથા દિવસ થયા
ત્યારે બધાને ચિંતા થવા માંડી. કાકિએ કહ્યું કે કલાય કોઈ
જલજીવીયો દેખી કાકિ-ટને ઉપાડી ગઈ દરો અને તેનું ખૂન કર્યું
દરો. પેરીસમાં જલજીવીયો પૂછ્યું શું ? આ ખૂનની વાતે બધાના
મન પર અસર કરી. કીટકીચોને યુરસના આપવામાં આવી.
ખૂનની વાત બધાએ મળી પશુ લીધી કે તે ખતરા જોઈ છે.
કાકિ-ટના જેવી રિયતિનો માણસ પેરીસમાં બધે જાણીતો;
પેતાની ઉત્તરવા અને ઉગાડિપણને માટે મરદાર; જાણીતા ઉમ-
રાવ કુટુંબનો અને રિમિયાના એકબીબાતામાં ઓપધેદાર બદરમ
થાય તો પછી આખાં શહેરમાં અગવળી અને સજ્જસજ્જટ
પેતા થાય એમાં નવાઈ થી ? વર્તમાન પત્રોમાં, દેડેડોમાં, કસ-
તોમાં અને ગા-સોંગ હોતોમાં જ્યાં જુઓ ત્યાં સપથાને મેડોએ
એકજ વાત અને તે કાકિ-ટના ગુમ થવાની. પેરેરીમાં અર્થો
નાલી. આટલેકો લખાયા અને આટલી બધી ચકચાર થયા
જ્યાં પોલિસને તેની બાગ મળી નહિ.
અપ્રાપ્ત મુશી તો કાકિ-ટના અવનજ સમાને ખબર આપ

જાતી ન હતી પણ હવે તો આ મનુષ્યો લુહર વરણ
 થઈને સમાને ખજાર આપવામાં આવેલી તત્કાલ મેં સરેશો
 મોકલી આપી આ સરેશો મોકલીને કેસી ન ગયા એક કાચરને
 પૂતી ચિત્ર આપી રૂમિયા મોકલ્યો

કવિ-કવિયા તો ગયોજ ન હતો એટલે આ સમાચાર
 તેના જાણકારોમાં અને તેના મિત્ર મંડળમાં લાગે ચિતા
 તેના કોઈ પૈસાનો સત્તાલગ્ન ન હતો એટલે તેના મિત્રોએ
 અને માર્ગોએ ડેનીકીયને કેસ મોપવાનો નિમણ કર્યો
 ડેનીકીયને જોણાવી મરેલી સારી દર્શાવ વજાલીઓ
 તેણે પેરીસ જઈ ત્યાંની પોલીસની મદદ વગર બને તો બને
 વપસ કરવી એમ તકલી થયું. ડેનીકીય તરતજ પેતાના કામને
 મટે રહિયા ઝાડી પેગેસ આવી

અપૂર્વ

રંગીયન શહેનશાહના બંતાનખાનાતી

પોલ

મોક્ષને માટે પાપ કુંડ પાપ-કુંડ ના

પાકાર કરના

મન શુરેલું ચરિત્ર બાળુલ દાય નો વાંચો

હુરાત્માનો દોરદયાસ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

રશિયાના આ મહાદુન નવું જીવન લેવા લગે ખેડ
 એ કે નાપેલા દેશમાં પશુ મુખને નમે કેતા બતાવાયે થાય
 ને પાન, મંદાગા, મંદાગા ડીઓ વધારે થી પશુ ખુદ ગદિ
 માન મદાગા ખી ઝરીતોએ પેતના જીવનમ જેને જાણ જાણ
 તેથી આમેદુમ ચિતાર આ પાનમાં આપવામાં આવ્યો જે

નાર નિર્મો ૧૯૨૬

છતાં હિમન છ આના

મો. મનુજ, કાપોલર

૧૫મ નવેમ્બર - ૧૯૨૬

નેન્ટલમેન સુધારાશતકમ્

વીરામી સહીતા સુધંગએ શું શું કંદતાં ગિખન્યું?

૫૧ દેર દરન-પૂજા પદ ન મરવાન, નમ્રમાગને પડે
 સતમ-સદેશ કવાનુ.

૫૨ શર્મા-વમને-મદાગા રામને જાડે ૨ ટેપ-મર-
 નેન્ટલમેન-સેડી-નિ ઠીસ ને રવાન

૫૩ જુના રીતમન-અચાર વિચરને પેટાં નવવી નવ
 બાને પીકારવનુ

૫૪ શર્મા જુના વીરા-ના ડે અ કમળા મધ દમેસ
 સુધરેલા જોગને મધરોગ કરવનુ

૫૫ લીન પતી મેલી જોનકાશો જુ મલુવા ને પડી
 તાકોનો ડોગ દેમ જાનુ મુધારે ગીખન્યુ

૫૬ પશય દતમન કરવાનુ, સપાન પડે ૧૫૧, મે
 બેવાન અને પડીયાગમાં વારેવાર જોવાનુ

૫૭ મોક્ષા દિવાલીનાના તાયા નાખરન ૨ ૪ સ્પાન
 અને લુકા-ગતરી રાખવાનુ

૫૮ ઉપરય ગાપીની આજાક અને મન મેનુ તેમ રાગે
 ઉજળુ ગાપાનુ સુધારે મીખન્યુ

૫૯ સારેશો કુતંગને નડરશાવે, સધ ૧ ઠી જમાડે,
 સુધારે ૧૦ માન મેલા કરવનુ

૬૦ પ્રેમનુ શુધર વરણ ન જો જખા રમતગમત મમ
 નવી જો ન્હાલી પ્યાર-રી પામવ ૧

૬૧ ઉપરય ઉમળા ગદી અરણને કાળા મજનમન-
 લાનના રડગો બેકવાનુ

૬૨ જાસ ૩ લન-ગતી જીક ૧૦૩ પુન-નિન-નન
 કરવાવા વિરવતી બાબોના દાખ દેવાનુ

૬૩ ઠી જાકો સરેશ દેવ જા દિદુ-વનુ અ-જખ
 મજા જુદ કાલો જાસવનુ

૬૪ અવમન પવિ ૧ પુમીનો અમ્પસ પાતો મપી
 પર મુખમેના પુરનો કાચર ૧

૬૫ ઉમ જા ગેશની નેકો ૩૦ ૧, ૧૦૦૧ બને
 અવનુ, ૧૦૦૧ નવ-પૂજા કરવનુ

ગાઓ ને નામ ના ૬

૧૯૨૬-૧૯૨૭

૧૦૦૦ રૂપીઆ બક્ષીસ

મીરજમાંના આચુરવેદીક પ્રસીધ્ધ વૈદ્ય બહી. એસ કાપશેનો
હીંદુસ્થાન સરકારમાં રજીસ્ટર થયેલો

ધાતુ પૌષ્ટીક

વજૂંગ સુંદર પાક

એના સેવનથી તમામ ધાતુજન્ય વીકાર, ધાતુસ્થાનની કડકી શીથીલત્વ અને નપુસ્કત્વ, રવખાવરચા પેશાબમાંથી ધાતુ જળી, તર્રીત રખતન, વીયંતુ પાતળાપણુ અને રોગીય હોવાથી સતતી થવાને નીરપચેગીપણુ, સાધા, ફેફ, પીક પગ દુખના, છાતીમાં દુખવુ, (હાગટ ડીસીઝ) હાડકો તાવ, કફ, ક્ષય, પાંડુરોગ, હરસ અને યુષ્મરોગ, જીનો પગમે, બધી જાતનો ગંભી, રસાવેણના દુગ્ધ વીકાર, બધી જાતના ત્વચરોગ કોઈ પણ તાવમાંથી સાજા થવા પછીની નવજાઈ, જાગ રણ થકી થનારી બાધા, વીઘાના અને મેદુના બળપર કામ કરનારની નબળાઈ હાયપગની, પેશાબની બળતર, બધા પીત વીકારો વીરચૂતી, ઉષ ન આવવી, સતતી ન ટવવી, કાલમ ગરબપાત બધા રોગોની કુપણી, અતીવશુગ, ગરસાચપના વીકારને લીધે સતતી ન થવી વીગેરે વૃધ્ધ અને યુવાન સ્ત્રો પ્રરેખના રોગો મટીને જ઼મુગથી જન્ય છે અને સારી શુખ લાગે છે, લોહી શુધ્ધ થાય છે વીયં વૃધ્ધી થઇને વીયં ધાતુ થાય છે પુરપત્વને સામર્થ્ય આપે છે, વીયં રતભના થઇને કારોતપતી થાય છે અને સતતી મનને મદદરૂપ થાય છે આની જાતનો કાપખતો ધાતુપૌષ્ટીક અને ખાતરીની કારતોનો અમ્મ મુશ્કયાલો બહુશુભી પાક બાલમ કુનીઆમાં આજ સુધી શાઇએજ બનાવેલો નથી તર્રીર સપતીની અને રતીસુખની ધ્રુજાવાળાઓએ એક વખતે મગાવીને અનુભવ લેવાથી સમાધાન થશે આ પાકમાં મદદરૂપાસથી સંપાદન કરેથી અમુશ્ક એની તાગવી કાકેવી પર વનસ્પતીઓ-રનુપુષ, કાલીમકદ, મધુકદ જપાકદ, કાંકદ, શાલમલીકદ અમુશ્ક મેવરીકદ, દુનાપાનરવચકદ, કવચબીજ, સમુદરોહાતુ બીજ, કતબીજ, સાગતુ બીજ, વીજ્યા બીજ, શુદાના બીજ, કતક બીજ, ચીકણાતુ પચાગ, રાની તનતુ પચાગ, રાની અડતુ પચાગ, પીસાપદ, સમીપત જન્યપતી મનમસત રતનપુરુષ, રંગી મરતંકી, કપરકસ, કયયો શુદર, પનબીપીથી વસલોચન, સાલમમીથી, સંદેતમીથી તાવીમખાનર બીજન્યદ, દરણુમુરી મેગલી મેદાણા મદદાનતકદી, ચનાવરી, સરકાતો મગજ, વાતુ કુષ, વાંકીસાતા, ગોપરાનાબીડતુ મુગ, મળોતુ સ્વ, કંસમગો, અમળા, શીનાહત, વરધારા કેચ, છતાવચી, ખડીસાકર, આ મુજબ જલુસોમા ધાતુપૌષ્ટીક શુભ નથી એટલા માટે અથવા ઉપરના પાકમાં આ જલુસો વપરાયલા નથી એમ સીધું કરી આપનારને શ ૧૦૦૦ છતામ આપશુ સવારે ૧ તોલાનો કટકો અને રાતે જગ્યા પછી ૨ તોલાનો કટકો ખાઇને ઉપર સાધારણ તપાવેલું ૨૦ બાગ ગાયતુ અગર જેસનુ દધ પીવુ, પરંતુ નથી ૨૧ દીનસ આપે તેટલા ૮૪ તોલા પાકના કમાની આવતા કારતક માસ સુધી રોગન શ ૫-૨-૦૦ વી થી ખરમ જુલો

રૂ. ૧૪-૦-૦ માં ૩ ટાપા અને ૬ ટાપાનો રૂ. ૨૭-૦-૦

ઠકાણુ:-માલેક, વૈદ્ય બહી. એસ.કાપશે.

મુ. પો. મીરજ.

S. M. C.

સીનેમાના

સમાચાર

લખનાર—૨. ચિત્રપટ

નવી ફિલ્મ—

અમર આશા—ફાઈલિમ કુંડાં જુલેલ પ્રેક્ષકન લેખક તથા ક્રેડિટર મી. હુદાર કાપેક્ટર મી. હર્ષદરાય મહેતા.

વસ્તુ—રાજરથાનમાં ઉત્થળ થયેલો જ્વાહરમાની ડીએ મી. હુદાર પંથોન સારી રીતે સુદી કદાચ છે. અને તેને સંપૂર્ણ રીતે ફિલ્મના આકારમાં મૂકવાને તેઓએ પૂરતી કાળજી તથા મહેનત લીધી છે. માત્ર સંકલનામાં જ કંપોઝે કંપોઝે દૂરની માત્રમ પેટે છે હાથી પર ખેડી દરને જતી રાજકુમારી ઉપર થતા દશકા વખતે હાથી તથા તેની સાથેના માણસોને પતે જ લાગતો નથી. તેથી જ રીતે મહિના પ્રગરી પાસે રાજપુતે પાછો માથું તે પીને એકું ખાણું બાલ્ય પ્રગરીએ હાથમાં લીધું તે કાપેક્ટરે ખ્યાનમાં રાખતું જોઈતું હતું. એકંદરે વસ્તુ સારી અને સારી રીતે ફિલ્મમાં ઉતરી છે.

અભિનય—મિસ એમીલી પશ્ચીજ છુદ્ધી કામ કરી રહી છે. અને અન્ય ત્રણ પછી સારા કામ આપે છે.

ક્રેડિટર—મી. હુદાર મુખ્યકર્તા વપરાતાં રીફેક્ટરોને ઉપયોગ સારી રીતે કરવા લાગ્યા છે અને ફેટલેક રથને અચ્છી પ્રક્ટર લાવી રહ્યા છે.

રાંગીત—મધુર અને ઉત્તમ.

ધ્યાન આપનાર હુવાનીતું જોર—સારા ફિલ્મ કુંડાં સામાજિક ચિત્રપટ લેખક તથા ક્રેડિટર મી. નવલ ગાંધી.

વસ્તુ—મી. નવલ ગાંધીને દિનું સંસારનો અનુભવ ફેલો છે. તે તો સૌ કોઈ જાણે છે, એટલે અને વિશેષ લખના નથી. ખાખી દરેક સીન સમજ વગર આઉટ અને ઇન કહે છે; તે કંઈ નવીન પદ્ધતિ મી. ગાંધી એમેરીકાથી શીખી લાવ્યા હોય તથા હશે.

અભિનય—મી. નવલ ગાંધી એમેરીકા જઈને હજી મનોશીત થી મોજ છે, તે શીખી આવ્યા હોય તો અમે તેમની પાસેથી કંઈક સારા મનોવિશ્લેષક-આવ જોઈ શકત. મિસ પદ્માલે એકના રીરાજ મુજબ પોતાનું કામ કર્યું જાય છે.

ક્રેડિટર—સાધારણ હીક.

નવીન પદ્ધતિ—

કોસ્ટુ કું. કોર્મા એક પદ્ધતિ—અમરે લેખક આર્ટ

સ્તુતિમાં બે ત્રણ કાલનું કંપનીઓ કામ કરી રહી છે. સર-સ્વનીની 'સની સરોજ' પૂર્ણ થઈ છે. તેમાં એકનો વધારો થયો છે. જનશ્રીની નવી મિસ કાલના તથા મી. નાના ગાયકવાડ એક સારું ચિત્રપટ પોતાને ખર્ચે કદાલી રહ્યાના સમાચાર અમેને મળ્યા છે. તેઓ મી. ચાંધરી, તોરણ, આચાર, પાંડુરંજન-જેઓ "નીરા"ના કારીગરોથી ઓળખાય છે, તેઓની મદદથી ચિત્રપટ કદાલી રહ્યા છે. વળી અમારા સાંભળવામાં આવ્યું છે કે, એક વર્ષથી સિનેમા લાઈસન્સી દૂર રહેલી પ્રખ્યાત નદી મિસ મુલતાના પછી આ ફિલ્મમાં કામ કરનાર છે. રટારનો વિચાર કરી જોનાં જ્ઞાનાં અરોહ પિકચર્સની યાદ થઈ આવે છે. મી. મણીલાલ જોડી અને મી. વી. બી. જોડીની જોડી જો સામેલ હોય તો આશોકની નવી આરસિંગ મણી સૂઝાય.

આ નવી ફિલ્મના લેખક તરીકે મી. ચાંધરીનું નામ સંભળાય છે. પરંતુ અમારા સાંભળવામાં આવ્યું છે કે, મી. નાના ગાયકવાડ આને મહિનાઓ થયાં આ જનશ્રીની તથા નદીઓને એક સારી વસ્તુમાં મૂકવા બે ત્રણ વસ્તુઓ લખી રહ્યા હતા. ખરું છે તે થોડા વખતમાં જ મુદ્દાપ આપશે.

પાયોનિયર ફિલ્મ કું—મી. પાટલકરે લક્ષ્મી પિકચર્સ પાસેથી રટારના સામાનને કબજે લઈ લીધો છે અને કામ તરથી ચાલુ કરવા હજી ધરાવે છે. સાંભળવા મુજબ તેઓ પોતાની નવી ફિલ્મ કુંડાં નામ 'પાયોનિયર' ફિલ્મ કુંડાં રાખવાના છે.

લક્ષ્મી પિકચર્સ—ગમ પડેલોથી બંધ થઈ ગયું છે. સામાન થોડો અમદાવાદ તથા થોડો વોદરા પડેલો જવાના સમાચાર અમેને મળ્યા છે. કહેવાય છે કે, લક્ષ્મી પિકચર્સની પુકોળ દેવેથી "ધી સુવિચલ એજન્સી એન્ડ ફીલ્મ કું. લી." અમદાવાદ, એ રથેથી થશે.

કોઈકિનું—નવાગુપ્તી થવાની વાતો સંભળવાય કરે છે. કહેવાય છે કે મી. હાજકે અને મી. દેવારને નોરીસ મળી મઠ છે. આ વાત સાંભળી જોને રિવગીર થયા છીએ કારણ કે, તેઓએ કંપનીના સુખ દુઃખ વખતે અસહાયક હિંમત જતાવી કામ કરી સૂઝાન સારી રીતે ચલાવ્યું છે. તો હવે તેઓને શા માટે નોરીસ આપી છે તે સમજતું નથી. ખર્ચ જોણું કરવાને કરારો હોય તો મી. હારકાલાસ એક જગત-રજત રટાર સાથી મોટા કામદારોને અને કારીગરોને જોડા જમારે સાખી કામ ચલાવે તે નવાઈ જ નથી. હારકાલાસ મનો-રથી અને કાઈકિનના જોનાં-કારણુ ત્રણે તે હોય પછી-એ નિયમી મી. હારકાલાસ મહિનાઓમાં બે ફિલ્મો પાડવા દેવા તે નીતિ હાલ જોવામાં આવતી નથી. હવે તો ફિલ્મ માંડ મહિને એક આવે છે. અને ફિલ્મ પૂરી થઈ કે, ક્રેડિટરને પંદર પંદર દલામ રોજો કે સિનેમા વગર ખેડી રહેતું પટે થા તે મી. દેવના કિમોમાં નાપસંદ થાય અને પસંદ પટે તો તેમાં ફેરફાર કરવાને ક્રેડિટરને પંદર દલામ થાય વગરે દેવ દેવ ક્રેડિટરમાં

આપને સાતમા દેવીની છોકરીએ જે કામ કર્યું તે તમે જાણી શક્યા છો ? તમે કેટલીક વસ્તુ રીતે ખાઈ સીન ઉઠાવી લીધી છે, પરંતુ એ અગ્રેષ્ઠ ચિત્ત જોતાં જે અસર ઉપજે છે તે ઉપજતી શક્યા છો ? હોટલમાં બેગા થયેલા ખદમરો, લાંબા શુટમાં છોકરીના કુજતા પગનું કલોઝઅપ અને પછી રેગલ પર ચઢી બધા હાથમાં તલવાર લઈ પોતાની ઓળખાણ આપવી, દેવી પાસે માથું નમાવી બદાદુર સીધાપણું ઉભા રહેવું-એ દરયોની એક પણ અસર તમે ઉપજતી શક્યા છો ? વાંદ ઉઠાવો તો તે સાથે તે દરયોની સચોટતા પણ પકડે. ક્યાં બહાનુદાનનું મુગે મેડે દમામથી દરવારમાં દાગર ચઢી જુનીની માગણી કરવી અને ક્યાં તમારા સ્વેનનું આગમન. તમારા જેવા દલને સમજનાર-ફોટોગ્રાફીક હિંકટમાં ત્રણેય કાષ્ટને નમવું ન આપનાર-પાસેથી પાવેલાં ફરીડ એકજનની કોણે આશા રાખી હોય ! નવચેન દારા તમે બુદ્ધત શુજરાતને પરિચિત છો તો આ ધંધામાં પણ નવચેનની અમર આશા શુજરાત રાજેજ, ફોટોગ્રાફી, સેટીંગ અને ફોટોગ્રાફમાં નેમજ દાખલ્લામાં જે સામર્થ્ય તમે જતાઈયું છે, તે પીચર અસરકારક બતાવનાર Expression અને તે માટેના Timing માં પણ જતાવો. કથાના ઉપાસકો પતંગીયા શીમેના પ્રવાદમાં નતજ્ઞતાં પોદની લાંબી શુંમણી, દમજાખંધ પચીસ વિની અસરથી મુકત એકજ સદી ક્યા બને લાખે કાળે રજુ કરે; પરંતુ એક એક દરખ ખજલનો રિતને પકડી રાખે એવાં સચોટ રજુ કરે તેમાંજ તેની ગાળા છે.

લી. પ્રેક્ષક

મુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બનાવ

એકજ રાતમાં બે જૂન

આ જુનામરકીનો બેદ બાણવો હોય તો

‘મુંબાઈ’ રાત્રી રહસ્ય’ નામક લેખનાગ્રાથી મુંબાઈ શીડીત આલમમાં લોકપ્રિય થયેલા રા. ગુરુદત્ત કલમથી લખાયેલો

ઈશ્કનો અંજમ

અથવા

પ્યારનું પરિણામ

નામની રસિક ડીટિકટીવ તલસકયા વાંચો. એકજ રાતે મુંબઈ એક રાત બદાદુરનું અને ફેચપુલ પર આવેલા નેરમા વિમળા નામની સ્ત્રીનું કેવું બેદભરી રીતે જૂન થાય છે, જૂની શોધવા જતાં બનેલા બનાવોમાંથી કેવી ભયાનક પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી ઉપર ચૂંધી તમે પણ કંઈપી છો કે જૂની જાણ છે ? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય બેદનો ખમનો બરેનો છે. પૃષ્ઠ ૨૭૫ છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. લુદ્ડ.

લખો-મેજ મજાદ કાર્યાલય

ગીરગામ ચર્ચ સભે મુંબઈ નં. ૪

તમે
મુંબાઈનું રાત્રી રહસ્ય
તો વાંચ્યું હવે
રાજનગર રહસ્ય
વાંચો

મુંબાઈના પાટનગર મજાના અપ્રત્યાવાદ ઉર્ રાજનગરના ગુપ્ત બેદો, શોમલેની વિલાસ લીલઓ, સુદેદ બગલી જેવી રેખાની નસો ઉર્ કેટલીએતાં કારલાન, દવસમાં દીનાની બનેલી એક શોહીના છાનનો કશ્ચારસિક આબેદુન ચિતાર, રોમી ધર્મશુએને ત્યાંના અનાચારના અખ્યા વગેરેથી માહિતગાર થયું. હવે તો

આજને આજ આ પુરુષ મંડિલો

કિંમત ખાર આતા પો. લુદ્ડ.

લખો-મેજ-મજાદ કાર્યાલય,

ખટાર ખીડીજ મુંબાઈ નં.

આત્રે ભરે, પગાર ખાનાર કામ પાણ તલુજ ભારે કરે.
વિરેન્દ્રની બહાદુરી તમોને છંદક કરી નાંખશે .

સ્વ
ગી
કં
ક
ણ
ચાને
ઇં
ક્ર
જ
જી

શ્રી
સ
જી
બ
દા
મ
પ્ર
કા
મ
ક
ક
ક

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે.

આવે છે.

सर्ववति शिवम कपनीनी नवी कृति
साति सरोज याने शीमणनी कसोटी
दरेक कृते आस लेवा लायक प्रोभाभ

કરેક કુદરે ખાસ જોના લાયક ગ્રામામ

આવતે અઠવાડિયે

શારદા ફીલમ કુંભનું અફલાતુન ચિત્રપટ

દગાબાજ દુનિયા

એક—સવાલ

કોઈ-કહોશો કે ખરીદોશો—ચુંબન

અને હૃદયહીન—આલિંગનમાં શું લાગત હોય છે ???

કોઈ કહોશો કે

એક—અબાગાની અછુતા-દામન અભાવગર ને શું સજા સંભવે છે ???

લુઓ કે ખાનકુટી-આદ્યો બદમાશોનાં બાંવડાં પકડી ટપોટપ નાળીએર માફક કેમ-વધેરી નાંખે છે

લુઓ કે મુખબંતી માનીતી સ્ટાર ઇકબાલ અને જોન્સ શું કમાલ કરે છે

હતી જ્યાં વસ્ત્રની ખડાહીશ

મળ્યું કેમ ઝરતું ખ્યાલું

એક બોલો સખાવતી પારસી-એક મવાલી મણીઓ, એક નિર્દોષ કુમારી લતા

એક મ્યાનમાં બે તલવાર કેમ સમાય છે તે લુઓ

કૃષ્ણ સીનેમા

બુર્કીંગ માટે લખો—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ-કોટ મુંબાઈ.

જ્યાં જમ લંબો બચકર પોલીસ દિવસે મુલક, ગીરમ અટક નિર્દોષમાં મોજ મગલ પ્રિન્સિપલ ગ્રેજમાં જાણી તેમ રમવાથી પ્રગટ થયું છે.

શ્રી અંક ૨ નાં ૧૧-૪-૨૬

આનો અક્ષર ગાંધી શ્રી અંકો

માર્ગિક લેવાનું શ્રી માર્ગ

અક્ષરગામ શ્રી માર્ગવાર

મોજ-મોજ

ગાંધીનીસ રમણી

પૂર્વના રાજકર્તાઓની જાહોજલાલીનો ચિતાર

અરેખીઅન નાઈટસનો એક ચાદગાર સંકે !

હૂરે બગદાદ

મુસલમાન ભાઈઓના હૃદિના તહેવાર માટે ખાસ આ અંકવાડીએ

એ ચિત્રપટ કેવું હશે ?

જેની તૈયારી પાછળ દસ લાખ રૂાવર એટલે રૂ. ૧૦૦૦૦૦ ખર્ચાયા હોય ?

જંગલી અપસરાઓ ! ગામદાતું સાદું જીવન

પ્રેમનો દરજ્જો ! મહોબ્બતનો મરતબો !

મન મોહક નાચ ? મુદર અપસરાઓનો અપાતો ભોગ ?

એક ન્યાય ઈચ્છકે રાજકર્તા-એક કુકર્મી પ્રધાન

તમે જો ખરેખર હુન્નર અને કળાના હિમાયતી હો, તો, આ ચિત્રપટ જોવાની અમે

તમને મજબુતમાં મજબુત ભલામણ કરીએ છીએ

સાથે જ ભાગની એક કૌમિક પણ છે

જેમાં સીંહ, હાથી, ઉંટની ધમાચકરી તમોને ખુબ હસાવશે

વખત:-પા, જ, દામ, રના, રાની રવિ કદ અને વાસી કદ ઉપર ખેસ ડા વાશે

ભાવ:-રૂ. રૂ. ૧, દામ, વાં નાં ૦/૪ રૂાસ સાથે

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ટ્રલ્સ રોડ

ચલ્લિત વહ ૨૪) . રવિવાર તારીખ ૧૧ મા એપ્રિલ ૧૯૨૬ (૧૫ ૩ જુન. અંક ૨ ભે.)

આ આશાકીર્તી પ્રસિદ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાત્રો કલ્પિતજ દોષ છે
કોઈ જીવંત વ્યક્તિ પરથી ઉપજતી કાઢેલાં નથી. આ એ. મ.

એ મરણ પણ મીઠું છે.

લાગુ જીવે સાથે જીવે, જાઓ પરપર પ્રેમ જામાં,
એ વરસમાં ગરબન ઉડે, તો, એ મરણ પણ મીઠું છે.
આપો દીપે કંઈ જામ લાર, પાવા કરે રિલતે રમે,
કો જોરની ખાડી દીપે, તો, એ મરણ પણ મીઠું છે.
રસ ધૂન જળાં જામી રહે, રસ દેરીએ ઝીવે હલ્લ,
રસ ખાનમાં મુગ્ધ મને, તો, એ મરણ પણ મીઠું છે.
લેશત ખાનર જે કદાપી, વખત આરે ફરજો,
શીર અલ કરતાં ઉડે, તો, એ મરણ પણ મીઠું છે.
સંગીત પાન થતાં થદિ, કાનિલ યારે, રુઝિ કરે,
ઝીવતાં મરે રસવાનમાં, તો, એ મરણ પણ મીઠું છે.
દેશના રક્ષણ મહાં, કો ધર્મકાજ લીધે અને,
પરમાર્થ કાંરે પિંક પારે, એ મરણ પણ મીઠું છે.

ગીરજાશંકર ભોળાનાથ ભટ્ટ

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

પ્રકરણ ૧૦ મું

જુબેદાનાં તેજામાં પૈથૈતિક પ્રવાહનો સંગાર થયેલો જોઈ
આમળાની સ્થાનિત બની જઈ હું મહત્તી ખાકે કેટલીક શણ
સૂધી ઉત્તો રલો. મારી નસો માહેલો રક્તપ્રવાહ જોરથી વહેવા
લાગ્યો. શરીરની ગરમી એટલી તો વધી કે તેનો ઉત્તાપ હું
સહન કરી શક્યો નહિ. મારો કંઈ પ્રયત્ન સુઝતો લાગ્યો.
મારું આજુ શરીર થરથર કંપવા લાગ્યું. ભયચકિત બની મેં
મારા ચકુઓ લપક કરી દીધાં.

મારાં ચકુઓ દબે વિલગ નથી, એમ મને જણાવા
લાગ્યું. મારા આત્માનું આકર્ષણ કરી તેને કોઈ મૃત્યુની
સામેપાર અત્યંત રાત્રિમાં લઈ જઈ હતું. એકાએક મારા
મનમાં સરેક ઉત્પન્ન થયો. જુબેદા મારા હૃદયની ઉપાસ્ય
દેવતા જુબેદા-દીવાની તો નહિ બની અંધ દોષ ? હું શાન્તભાવ
પામણ કરવા પણા પ્રયત્નો કરવા લાગ્યો, પણ તેમાં ફતેહ
અણ નહિ. મારું હૃદય ભયથી ધકકતા લાગ્યું.

જુબેદા મારા મુખ ઉપર તેની અરવાભાવિકે ઉત્તર
દશિથી જોઈ મોઝી-ન-દબે આપણી સંપૂર્ણ તૈયારી થઈ

ગઇ છે. આપણો આત્મા દેહથી વિનિષ્ક્રાન્ત થઈ જવું કે દૂર પ્રદેશમાં આશ્રય જતો હોય એમ જણાય છે. આમીન ! ત્યાંના અદ્ભુતપૂર્ણ દશ્યો જોવા માટે મારી સાથે તૈયાર થાવ.”

એટલું કહી ભુખેદાએ મારા હાથ પકડ્યો અને જલપૂર્વક તેને દબાવી એક ગુપ્તદ્વાર તરફ જવા લાગી. હું પણ મંત્રમુગ્ધવત તેની પછાતે જવા લાગ્યો.

ગુપ્તદ્વાર ખોલી તેમાં દાખલ થતાં એક અપ્રચલિત મુરગ પથ મારી દિશ્તિએ પડ્યો. તેની અંદર ઉતરવા માટે એક પથ-રની સીડી હતી. સીડી પરથી અમે નીચે ઉતરીએ તે પહેલાં તેણે ગુપ્તદ્વાર બંધ કરી દીધું. મુરગમાં આ વખતે ઘેર અધ-કાર બાપેયો હતો; પરંતુ ભુખેદાએ પોતાના એક હાથમાં દીવો લીધેલો હોવાથી તે ધીમે ધીમે આગળ ચાલવા લાગી.

હું ભુખેદાના હાથમાં બંધીવાન થઈ ગયો હતો. હજી થાપ તો પણ તેના હાથમાંથી છૂટી શકાય એમ નહોતું. અર્થાત્ હવે તે જે થાપ તે જોવા કરવું એમ માની ભયભીત બની હું તેની પછાતે ચાલવા લાગ્યો. તેના ચાલવાથી ચારીર પરના અલંકારો અને વસ્ત્રોનો મુઠ્ઠલ શુંજનધ્વનિ થતો હતો અને તેથી પાપાશુખધ મુરગ પથમાં ઘેર શબ્દધ્વનિ પ્રતિધ્વનિ થતો હતો. મુરગ માહેડી હવા ગરમ થઈ ગયેલી હતી એટલે શ્વાસ લેવા માટે પ્રતિકુળ જણાતી હતી. જેમ જેમ અમે આગળ વધવા લાગ્યાં, તેમ તેમ મુરગ પથ સંકટીય થવા લાગ્યો. કૃત્તલા મુગોની ધૂળથી આ રસ્તો હવાઈ ગયેલો હતો તેની કષ્ટના કારણે હું કરી શકતો નહોતો. આ મુરગપથ ખસાસ થતાં એક નીરવું આશ્ચર્ય. ખારણું ઉધારી અને જમણા હાથ તરફ કેટલેક સૂધી ચાલવા લાગ્યાં. તે રસ્તો પણ ધોળા સંકટો હતો.

ચાક્ષર્તા યાવના ભુખેદા એકએક ઉભી રહી અને મારા પેઠામાં સામે જોવા લાગી. દીપકના અજ્ઞાતગામમાં મેં પણ તેના મુખ તરફ જોયું, તેનાં મુખનું પરિવર્તન થઈ ગયું હતું. હું દિગ્મુઠ બની તેની સામે જોઈ રહ્યો. મેં શું જોયું ? વિષ પ્રયો-ગથી તેનું વૈષ્ણવમુદ્રક વિકસિત સૌન્દર્ય-સ્વેદ હું રાત દિવસ પધાન ધરતો હતો અને જોને માટેજ હું તેના પાદચરમાં મરવા માટે આજ્ઞા દેતો-તે સૌન્દર્યનો નાશ થઈ ગયો હતો. તેનું મુખ વિવશ બની ગયું હતું. ચમુઓ નિસ્તેજ-ત્યોગિતલીન-દેખાનાં હતાં. લક્ષણ પરતું માંસ સુકાઈ ગયેલું હતું. જાણે કે અસપ્ત થતજાઓ બોગવતી તે ગુપ્તપથમાં મદાયાત્રા કરતી હોય એમ દેખાતું હતું.

મેં તેની સામે જોયું :—“તમારા આત્માને બહુ દુઃખ થય છે ? તમોને કોઈ પણ જાનની સહાયતાની જરૂર છે ?”

“ના. આ દુઃખ-વંત્રણાઓમાંથીજ આપણે પસાર થવું પડેલું. માનવો પથ મુખમય નથી તેની રૂઝપ્રાપ્તિ માટે જીવ-સંસ્કારની પરીક્ષાઓમાંથી પસાર થવું પડે છે. આમીન ! મારા માટે તમે ચિંતા કરશો નહિ તમે પણ દિવન દારૂનો નહિ.

સાહસ અને દિવન વિના આ પથ આગળ વધી શકાય એમ નથી. અજ્ઞાત શત્રુની સામેજ રહેશ મંદિર છે; તે મંદિરમાં હવે આપણે પ્રવેશ કરીશું; પરંતુ તમને વિનંતિ કરીને કહું છું કે; તમે તમારા મગજને દંડે રાખજો-જરા પણ ચંચલ થવા દેશો નહિ અને તમારો વિવેચનાશક્તિ જડતા પ્રાપ્ત ન કરે તેની ખચરદારી રાખજો. તમે જે કાંઈ જુઓ તેનો યુક્તિ કિંવા તર્કદાન તેનાં કાર્યકારણોનો વિચાર કરજો. આમીન ! તમારા અને મારા આત્માનું મિલન થઈ ગયું છે, એટલે આપણે જે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરશું તેનાથી આપણે આપણા સ્વભાવિય સમાજ ઉપર અબંધ પ્રભુત્વ સ્થાપિત કરી શકીશું. આપણે જે કાંઈ માટે અત્યારે અગ્રેસર થયાં છીએ તે માત્ર કૌટલ્યની શાંતિ માટે નથી, પણ તે દ્વારા સિંધિ મેળવ્યા પાદ ભવિષ્યની કેટલીક આશાઓ પૂર્ણ કરવા માટે છે. આપણે મૃત્યુના મુખ સુધી આવી પહોંચ્યા છીએ, પરંતુ ભય પામના નહિ છવન અને મૃત્યુનાં સંધી રચેલો આવી પહોંચ્યા સિવાય આ લોકથી પણ દૂર એવાં પરલોકનાં રહસ્યજાનનો લાભ મેળવવાના કોષ્ટને મિનું માત્ર પણ અધિકાર નથી.”

મારું માનસિક ચંચળપણું ભુખેદાની દિશ્તિએ જરાપણુ પડવા દેવું નહિ એમ વિચારી બાલ્ય દટાવતો ભાવ બતાવતાં મેં તેને કહ્યું :—“સુંદરી ! ભાંઈ સુધી તમે મારી સાથે છો, ત્યાં સુધી હું સ્થપાનથી પણ ડરું એમ નથી. તો પછી પરલોકની તો વાતજ શી કરવી !”—આ શબ્દો હું બરોબર ઉચ્ચારી શક્યો કે નહિ તે હું કહી શકતો નથી, પરંતુ એટલું તો ખરું કે આ શબ્દો બોલતાંજ મારું મસ્તક જલ્દી ઢાળી ગયું એમ મને જણાયું.

તેણે પુનઃ પૂછ્યું :—“આમીન ! તમે જે કાંઈ જુઓ તેના વિષે મૃત્યુલોકના કોઈ પણ માનવી પાસે એક શબ્દોચ્ચાર પણ કરશો નહિ, એ પ્રતિજ્ઞા તમોને વાદ છે ને ?”

મેં કહ્યું :—“હા, વાદ છે. તે બૂલી શકાય એવી પ્રતિજ્ઞા નથી. મારા માટે તમે એટલી ખાતરી રાખજો કે, પ્રાણ જતાં પણ તે વાતનો હું રસીક કરીશ નહિ.”

“વાર, ત્યારે જુઓ; સામે રહેશ મંદિરનું દાર દેખાય છે. ચાલો મારી સાથે. ઈશ્વર ઉપર બરોસો રાખજો. તે તમારા આત્માનું કષ્ટાણુ કરશે.” એટલું કહું ભુખેદાએ રહેશ મંદિરના દાર પરનો પડો ખસેડી નાખ્યો અને અમે મંદિરમાં પ્રવેશ કર્યો.

એક અંધકારમય ઓરણમાં અમે આવી પહોંચ્યા; પરંતુ તે અંધકારમય ઓરણની વસ્તુઓ મારી દિશ્તિથી અગ્રેસર રહી નહિ. હું એક રથાને શાંત ભાવ ધારણ કરી ઉભો રહ્યો અને તેનું અવલોકન કરવા લાગ્યો. જેમ જેમ હું વધારે નિરીક્ષણ કરતા લાગ્યો તેમ તેમ મારું હૃદય રાશિભિત બની ગયું અને રથોમાં લેડી પ્રવાહ દેડો પડી જવા લાગ્યો. મારી અવનયથી વચ્ચે મેં જોયું તો જણાયું કે, ઓરડો કાંઈ જડુ મેટો નહોતો.

પણ તેમનો દેહ નેયો ને તેઓ રહ્યો છે. જીવનની અસાંતિથી તેમણે હમેશને માટે સુકિત મેળવી લીધી છે. તેમના અંતને સ્પર્શ કરી જુઓ, એટલે તમને ખાતરી થશે કે તેના પ્રાણ નીકળી ગયા છે.”

મેં મૃતદેહ પર વાંકા વળા તેના લગાડ પર હાથ ફેરવી જોયો. તેનો દેહ અરણી માફક કઠો બહુયો. તે વખતે જાણે કે મારા શરીરમાંથી વિદ્યુત પ્રવાહ નીકળી જતો હોય એમ દેખાયું. તરતજ મેં તેના શરીર પરથી હાથ ઉઠાવી લીધો.

જુબેદા બોલી:—“હું તમને સમજાવું બાપુ! હું કે, તેના દેહમાં બિલકુલ પ્રાણ નથી! એટલું કહી તેણે હાથમાંની છુરી મૃતઅધિકૃતની છાતીમાં ખેંસી દીધી. પછી બોલી: હવે તો મને ખાતરી છે કે, તમારો સદેહ દૂર થયો હશે.”

મેં કહ્યું:—“ના.” જો કે, હું સમજી શકતો નહોતો કે, જુબેદા આ બનાવી શું કરવા માગે છે! પરંતુ જુબેદાએ કાંઈ પણ જાતનો પ્રયત્ન નહિ પૂછવાની પ્રતિજ્ઞા લેવાની હોવાથી હું સુખ રહ્યો. તે જ કોષ કરતી તે ઉત્ક્રાંત બની હું જોવા કરતો. તેણે ધણીજ તરાથી એક સાપને પકડ્યો અને તેને અગ્નિ પર પકડી રાખી મંત્રોચ્ચાર કરવા લાગી. આ વખતે સાપ દુઃખથી તરફડીયાં મારી શુંચળું વળી ગયો હતો. મંત્રોચ્ચાર અવાસ થતાંજ જુબેદાએ તે સાપને અગ્નિકુંડમાં પધરાવી દીધો.

આ પ્રમાણે સાપને અગ્નિકુંડમાં નાખ્યા બાદ પુનઃ બે ત્રણ વખત તે પ્રાર્થના કરતી હોય તેમ શરીરને નીચું નમવી મંત્રો બોલવા લાગી. ત્યારપછી મને કહ્યું—“આખી! જુઓ, આજે તમારી નજર સામે અદ્ભુત રહસ્યનો ભેદ છુટ્યો કરે” હું, સંપત્તિ પાસેથી મેં જે શકિત મેળવી છે, તેનો આજે તમને પરિચય આપું છું.”

તે આ પ્રમાણે બોલે છે એટલામાં તેનું શરીર જાણે કે વધી જતું હોય એમ બહુવા લાગ્યું અને આપું શરીર ફુંજવા લાગ્યું. તેણે મારો જમણો હાથ પકડ્યો અને મૃતદેહ પાસે ગને લઈ ગઈ. ત્યાર પછી તે મૃતદેહ પર વાંકી વળી તેણે પુનઃ મંત્રો બોલવા માંડ્યા. પછી મૃત અધિકૃતના સુખ ઉપર હાથ ફેરવતાં તે બોલી—“સિદ્ધિ આરમ્ભ-જિન મોખાલા! તમોને હું આવાહન કરે” છું. તમે આ અવિશ્વાસી પુરુષને અસાધ્ય લોહનિર્મિત અર્ધચંદ્ર બતાવો. તમારા અપમાનું કલ્યાણ થશે.”

એટલું કહી જુબેદા સુખ રહી, તેનાં બંને ચકુઓ મોઝ અવધૂનીય ચમકારાથી ચમકી રવાં દનાં. તેના માથા પરનો દેહ કલાપ છુટો થઈ વસુચ્ચગ પર પથરાઈ ગયો હતો. જુબેદા ઘેર ઉત્તરિની જેવી દેખાતી હતી!

પુનઃ તે અંબીર પંચ કક્ષે સ્વરે આજ્ઞા કરતી બોલી:—“ઉઠો, હું જુબેદા-સુપ્રતિજ્ઞાની! તમને આદેશ કરે” છું કે, તમારા દેહ અને આત્માનું હજી કાળને માટે મિલન થય, અને મારા કાપમાં તમે મદદ કરો.”

તેનો આદેશો શબ્દોચ્ચાર થયા બાદ તે પ્રાચીન પુસ્તકમાંથી માંથી જાણે કે નિશ્વાસ નીકળતો હોય તેવો શબ્દોચ્ચાર સંભળાવા લાગ્યો. હું તીવ્ર-દૃષ્ટિથી તેના તરફ જોઈ રહ્યો. મૃતદેહ ધીમે ધીમે સમાધીમાં ઉઠી બેઠો થવા લાગ્યો. મૃતદેહ શુદ્ધ મૃતદેહમાં પ્રાણનો સંચાર થયેલો તેવું હું તો જાણે ત્યાં સંધી ગયો. મારી બધી છદ્મિયો બહેર મારી ગઈ! ઘટના મારી નજર સામે અદ્ભુત, અસ્વાભાવિક અદ્ભુત રવળ કિંવા છદ્મજગની ચક્ર દેખાવા લાગી.

બહેનો!

તમારો માતી યહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
પરં જોવાં બસાઈની
દામમાં સસ્તાં
ઉભો તેવાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પલ્સ વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જરૂરયાત ખરીદી જાય છે, કલચર્ડ નામે ભેજસેજવાળો મોટો માલ લઈ આપા કરતાં

ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ માતી પણ, ખાસ ઉછેરેલી માકલીઓ

કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

મરદોને ખાસ માતી હેરવાનો તમારાં બેંચોએનો શોખ

લગામજી પુરો કરો-તમારા હાથ બચાવો

ઘેર બેઠાં પણ માલ બેંચો હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

દે. કાયર-૩ હાઉસ, વાન્ડા ગાંધી રોડ

ગામદેવી-મુંબાઈ નં. ૭

બેઈ તો—

૩. સત્તા સારી તમારા તનમનની કુખી હાલત કંઈ બીડી મોકલી ઘેર બેઠે જ સહીય ઉપાયોથી મુખી દુખન શરૂઆત કરી એજો.

પંડીત પરિમલ (એ.તિ.પી. વેલ) મેળાપ—૮ થી ૧૦/૨ થી ૩ મિસ્ટ્રીની માસ (માટુઆ) જી. આર. પી. ૨ ૧૨થી ૬ દરરજાસ પીટરોન નં-૧૧ ગોલ્ડીસ (મુખી) ૫૪ ૪૫૬૬૨ માટુડી કરેલા.

મોજ મજાહનો સિનેમા અંક

શ્રી રામજયંતિને દિવસે બહાર પડશે

કે જેમાં જુદા જુદા વિદ્વાનો અને સીનેમા લાઈ-
નના અનુભવીઓને હાથે લખાયલા રમુછ સ્કેચો
સિનેમા સંબંધી ટુકી વાર્તા નટ--નટીનાં
છવન ચરિત્રો અને ચિત્રોથી

સીનેમા આલ્બમ

ની ગરજ સારશે

દમરો સીનેમા અંક પ્રગટને ખંચાલકારક અંક છે
તેમાં બહાર ખબર આપનારોઓની

જા. ખ. તા. ૧૫ સુધી સ્વીકારવામાં આવશે.

તુરનસુખા !

લખનાર-રા. સી. એમ. ત્રિવેદી

કાઝ પાઠશાલના ધણા જ માનીતા હતા ! દરબારમાં તેમનું ધણું માન હતું ! તેમની બેગમના મૃત્યુ પછી કાઝ પોતાની એકની એક લાઝી પુત્રી તુરનસુખા પર ધણું હેત રાખતા ! તુરનસુખાને એક મોટા ભાઈ હતો. તેની ઉંમર ૨૦ વર્ષની હતી. તુરનસુખા પણ પતિવ્રતામાં ગિરફતાર થયેલા પિતાને વખતે વખત આનંદ આપતી ! તે એક સ્વસ્થવાન છોકરી હતી ! તેની યુગામી પ્રકૃતિ મુખમુદા ખરેખર દરકાઢ મુખ્યની દૃષ્ટિનું આકર્ષણ હતી. આખા મકાનમાં આર જથ્થુ રહેતાં. કાઝ-તેમના પુત્ર-તુરનસુખા અને તેમની વધારા નોકર ધરમાઈલ ! કાઝ પુત્રીના આનંદાદાયે ધણી અવનવી થીએ ખરી-દના અને એક રાજકુમારી જેમ તેને રાખતા. વખત જતાં તુરનસુખા પુખ્ત ઉમરની થઈ ! કાઝના મગજમાં તેની સાંપ્રતના વિચારો અદર્શિત થોળાના. તેમણે એક ઉમરાવ પુત્ર સાથે તેનો પ્રિયલક કર્યો ! તુરનસુખાને તે ન ગમ્યું ! તે દિન પ્રતિદિન શોકથી પીડાના લાગી ! કાઝને તેની મનોદશાનું ક્યાંથી જાન હોય ?

દરબાર વિખરાયો ! કાઝ પોતાના મકાને ગયો ! ત્યાં તેમણે શું બોલ્યું ? તુરનસુખા ધરમાઈલ સાથે ગ્રેમથી વાતો કરતી હતી ! ધરમાઈલના ખમા પર તેનો હાથ હતો ! પોતાની પુત્રીને એક ગરિબ-નોકર સાથે પ્યારમાં પડેલી જોઈ ! કાઝથી ન ખમાયું ! આંખે આંધારાં આવી ગયાં ! તે છુપાઈને તેમની સાતપીત સાંભળના લાગ્યા—

“ ઇશુ ! તું મને દાખ છે ? ”

“ કેમ નહિ ! તુર ! હું તારે માટે મારા શ્રાજીની જુવારી કરના પણ તૈયાર છું ! ”

“ ઇશુ બહાલા ! કહે ! કહે ! એક વખત કહે કે તું મારી છું ! અને પછી દુનિયાં જળ મારે છે. ”

“ તુર ! બહાલી તુર ! તું બહારી છે ! જીન પખત નહિશ ! ”

તેઓ ગ્રેમથી ભેટયાં. દર્દીશ્રી તેમના ગાલ લાંબાઈ ગયા. તેજ વખતે જહાર અવાજ ગયો. અને દોડી ગયાં. શું બોલે ? કાઝ નિઃશ્વેતાવસ્થામાં પડ્યા હતા.

એક અકવારીયું વ્યતીત થયું હતું ! કાઝની તબીબત તાદન સુધરી ગઈ હતી ! કાઝ પણ ઉપાયે ધરમાઈલને દુનિયામાંથી દુર કરવાનો તેમણે નિશ્ચય કર્યો હતો ! સવાર ઉઠી તરતજ તેમણે ધરમાઈલને બોલાવ્યો, અને કસાઈ શ્રેયી દરેજીના નિયમ મુજબ ખોરાક લેવા મોકલ્યો ! યાથો ગયો ! મકાનના આટલા ઉપર તુરનસુખાનો લાંબા મિત્ર સદાગતમાન મંજીરો ખેલી રહ્યા હતા ! તેની નજર અત્યંત જતા ધરમાઈલ પર પડી. તેણે તેને બોલાવ્યો ! તેની ઉપર લગભગ અર્ધા કલાકથી દાવ નાચ્યો હતો. પીસવાનું કામ પૂરે કરતાં તેને માથેથી જળું ન હતું. તેણે ધરમાઈલને કહ્યું, “ ધરમાઈલ ! તું મારો એક દાવ ખેલ અને મારે માથેથી દાવ ઉતાર. હું ખોરાક લઈ આવું છું. ” ધરમાઈલે કાઝનો કુકમ બાહેર કર્યો. તેણે ન માન્યું. ધરમાઈલને રમવા બેસાડી બહારી આવી પહેર્યવાના ઇંદા કાઝનો પુત્ર ઉતાવળો જવા લાગ્યો ! કસાઈની આંખોમાં માથું નાખી તેણે ખોરાકની માંગણી કરી ! પણ આ શું ? માથું નાખનાર તે ધરમાઈલ હતું ! કસાઈની છત્રો તેની ગરદન પર ફરી વળ્યો ! કાઝએ તેને તે રિવેસ જે ખોરાક લેવા આવે તેનું માથું ધરમાઈલ પાસવાનો કુકમ કરેલો હતો ! કાઝનો કુકમ કાણ ન માને ? સંકેત મુજબ તે એક પેડીમાં મસ્તક લઈ કાઝના સમીપ ઉપર્યત થયો ! કાઝ હચમચી ચમકી ઉઠ્યો ! કસાઈએ પેડી ઉઘાડી ! એક કારમી કાઠીયારી સાથે તે ધરમાઈલ પર ટળી પડ્યા !

બળતામાં ઘી હોમાયું ! કાઝનો રોષ વધુ બળવતર થયો ! પોતાના પુત્રના મોતનો આરોપ તેમણે ધરમાઈલ પર મૂક્યો ! દરબારમાં ન્યાય થતાં ધરમાઈલને ગરદન મારવાનો કુકમ થયો ! કાઝ-પુત્રના મૃત્યુની સજા આ કાંઈ વધુ ન કહેવાય ! તથા કલાકમાં તો ધરમાઈલનો અલાગી આત્મા તુરનસુખાનો મંત્રગત્ત બનતાં જતાં પ્રભુના દરબારમાં થયેલા ગેર ખસાઈને ન્યાયનો માગવા હાજર થઈ ગયો.

રાત્રિના બારનો સમય થયો હતો ! કસરનાન ધણું જ લખકર લાગતું હતું ! ધરમાઈલની કબરની જગ્યાએ અત્યારે કાઢ સુવત્રી કરજી વિશાપ કરી રહી હતી ! તેનું હૃદય બેઠકે રૂદન મળે તેવા રાક્ષસી મનુષ્યનું વજ્ર દેખું પણ પીગળાવી દેવાને શક્તિમાન હતું ! એક દારવતી લદરી રમસાનમાં ઉઘાલી ! વાતાવરણમાં ગળી ગઈ ! તીક્ષ્ણ ધારવાળી એક કલાકથી તે કુતવિએ પોતાના હૃદયને ચૂર્ણ વિચૂર્ણ કરી નાખ્યું હતું ! દરતો દરતો તેનો આત્મા ધરમાઈલના આત્માને મગાણ પૂર્ણ રમથી દોડ્યો ! પ્રેમનું બચીદાન દેરાઈ ગયું ! તે તુરનસુખાજી હતી.

“હરે ! હરે !” સવારમાં ઉઠાઈ કાઢ્યે હુમ પાડી !
માથુ ઓથે ? કાઢ તેના કાનનાથ તરફ ગયા ! પ્રવેશ્યા ! હરે
નાં ન હતી ! તેના પલગ પર એક કાગળ પડેલો હતો !
કાઢ્યે વાંચ્યો ! શુ વચે ?

પિતાહ !

એક અગ્ર પ્રેમી યુગલના પ્રેમમાં વિશેષ પાડવાના ઇરાદે
તમે તમારા બે બાંધાં સતાનોનો ભોગ આપ્યો છે ! હરે હવે
આ દુનિયામાં નથી ! તે તેના પ્રિયતમને મળવા ક્યારનાથે શોધી
ગઈ છે ! હરેલી-હમારી બહાલી હરેલી-હમારી બેટીનો તમને
જરા પથ દયા હોય, જરા પથ લાગણી હોય, દરેકર હોય તો
તેની દેહને ઇશ્વારની કપડની બાંધી દેવાજ્યો ! અને
તેની કબર ઉપર “પ્રેમ બલિદાન-હરેનમુના” લખાવો ! હરેલી
દેહ તમને તેજ જગ્યાએથી મળશે.

લી. અબાની હરે !

પત વાંચી કાઢ શેષ્યા ! પત પ્રમણે હરેલી દેહનો વ્યવ-
સ્થા કરી ! પરતુ તેમના હૃદયને કારી વા વાંચ્યો હતો ! ત્યજ
નિર્દેશ મનુષ્યોના આત્મા તેમને શુન્યપણે સત્યાવતા હતો ! તેમણે
અનન્યજનો ત્યાગ કર્યો ! હરેલી શોકમાં તે ગાડા બનો ગયા !
આર દિવસમાં તેમણે આ દુનિયામાંથી પર દુનિયામાં પ્રયાણ
કર્યું ! ખુદ તે આર આત્માને શાંતી આપે ! ! ચ રજ્યં.

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો ગુપ્ત હેન્ડ કેમેરા

અંદરથી અને સસ્તા હમારે પાંચેથી મળાવે. ધોકેવાળેની
નકોથી બચે, સેવનવિદ્યા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પાછા
દેશું, એ શરત છે. આનાથી આપ જનવર રજક ફોજ ઓ
પુખ અને સુંદર મહેલ ઇમારત સીન સીનેરી બાગ બગીચા
મોરેની છબી એક રોકડમાં હાઈ સાઇઝની પાડી શકો છો અને
ફોક્સ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કોઈ જનતના ત્રાસ નથી
પાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે ટૂંકટ મોકલવામાં આવે છે કીમત
ફોક્સ કેમેરાની રૂ. ૩ ટ. અર્થે નામ લખો—

રીતરામ લખપતિરાય એન્ટ ડો. અષીગટ સીટી (મળક)

લંડન રાજ-રહસ્ય

અધવા

મીસ્ટરીઝ ઓફ ધી કોર્ટ ઓફ લંડન

ઉપરના સતરમી સહીના રાજ પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ અને
અમીરા તથા ઉમરાવ જાદોના ગિવવિચિત્ર મોપાળા પાત્ર
પાત્ર વિવેક સાથે દરેક ઊગળના ૧૪ આના. આ જ. અ.
લાખ.રને ૧૦ આના.

મોજ-મજલૂ કાર્યાલય મુંબાઈ ૪

મોજ-મજલૂનો મુરખો

કાણ કહે છે કે દિલ્હીવાનોના જીવનમાંથી “રોમાન્સ”
અને ચમત્કારો મરી ગયા છે ? એમી બાતો કરનારાની ઈસી
નૈસી ! વાચનાર જીરાદર ! આપણા જીવનમાં કેટલાક એવા
પ્રસંગો અને છે જ્યારે જીવનની રેલમંદિર આસે છે, રોમાન્સ
છતાછર ઉભરાઈ જાય છે અને આપણે સામા માથુસને કુદ
માથુ મારવાને તૈયાર થઈ જઈએ છીએ ત્યારે થોડાક નમુના

હડી પાડારી

આપણે મુબઈ યુનિવર્સિટીના ગ્રેજ્યુએટ હોલમાં, અને
આપણી પાડોશમાં એક અશણ કાપડીમાં રહેતો હોય, આપણે
ત્યા કોઈ મહેમાન આપ્યા હોય તે વખતે તે આપણે ત્યા ભેમમાં
આવે, ખજોશશાળની તાત નીકળે, આપણે કહીએ કે સુર્ય
પૃથ્વી કરતા તેર લાખ ગણે મોટો છે, પૈસા કાપડીમાં આપણને
હસી કાઢે અને જણાવે કે સુર્ય તો પૃથ્વી કરતા ફક્ત સ્વામ-
લોખ મોટો છે, આપણી દસીય સમજવાની તેની શક્તિ નહિ
હોય, પૂરાવા તરીકે તેના આગળ રજુ કરવા આપણે ગોઠકસ
ચોપડા ઉપવાળીએ, પથ તેમ કહ પ તો લાગે નહિ ખુદ
ખજોશનો વિષય ચર્ચનાંસ પુરાક આપણી પામે મેલુક હોય
નાહિ, આપણા મેદમાનના દેખના નાકાઈથી તે આપણી પાદ-
દારત શક્તિ કાળી દોવાતુ જણાવે, અને ‘હોય, માણસ માન
જીવને પાત્ર છે.’ કહી સામે આપણી દયા ખાવો તો ‘કાળ
કરે, ત્યારે આપણુ મયજ ભગી મય અને આપણુ તે કાપડીમાં
પાડોશીને એક તમાચો લાગવાતુ ખન થઈ જાય.

દંડની સાધુ

આપણા મ મના મહિરમાં ખદારમી કોઈ સાધુ ચાલીને
ઉતરેલો હેય, તે ધજો દિગ્દાત દોવાતુ પાડોશીમાં તરફથી
સાલગવામાં આવ્યું હોય, ગામના કેટલાક લોક સાથે આપણે
પથુ તે પ્રજાનિષ્ટને ‘સત્યમે’ કરતા જઈએ, કોઈ દરિદ્ર ન
તે સાધુને સવાલ પૂઠે, ‘મહારાજ, વ્યાકરણ પડેલું કે લાભ ?’
તે સાધુ જવાબ આપે, ‘જન્મ, સમયે પદિયા વ્યાકરણુ દિ
દય, એર સમ કુદ, થોપ વસિઈમાં કદા દય, કયા કે દે
રામ, તુમ પદિયા વ્યાકરણુ સીમ લો. આપણે જોવી ઓળે,
અરે મહારાજ શાં પિના વ્યાકરણુ લેખ શાનું ? મટે લાભ
પડેલી, પડેલી તેનું વ્યાકરણુ, વ્યાકરણુ ગાળાને આપીત
છે, નહિ કે ગાળા વ્યાકરણુને.’ પૈસા સાધુ જવાબ
આપે, ‘જન્મ, તુમકુ ઇમેશી પડેલું ભમ દો ગયા દય, વો
તર નાત્યા અને નવી દય,’ કદાઈથી બધા ખદારાઈ

૧૦૦૦ રૂપીઆ બક્ષીસ

મીરજમાંના આચુરવેદીક પ્રસીધ્ધ વૈદ્ય બહી. એસ કાપશેનો
હીંદુસ્થાન સરકારમાં રજીસ્ટર થયેલો

ધાતુ પૌષ્ટીક

વજૂંગ સુંદર પાક

એના સેવનથી તમામ ધાતુગ્રન્થ વીકાર, ધાતુસ્થાનની કાકી શીથીકૃત અને નપુંસકૃત, રવખાવરયા પેશાબમાંથી ધાતુ જલી, તરીત રખસન, વીર્યવૃં પાતળાપણું અને રોગીય હોવાથી સંતતી થવાને નીરપ્રયોગીપણું, સંધિ, ડંક, પીક પચ કુખવા, છાતીમાં કુખવૃં, (હારટ ડીસીઝ) હારીયો તાવ, કફ, કૌષ, પાંડુરોગ, દરસ અને મુખરોગ, જીનો પરમે, બધી જાતની ગરમી, રસાયણના દુષ્ટ વીકાર, બધી જાતના ત્વચાનોગ કોષ્ટ પણ તાવમાંથી સાજ થવા પછીની નબળાઈ, જન-રણ થકી થનારી બાધા, વીઘાના અને મેંદુના બળપર કામ કરનારની નબળાઈ દાયપગની, પેશાબની બળતર, બધા પીન-વીકારો વીરમૃતી, ઉષ્ન આવરી, સંતતી ન છવરી, કામમ ગરજપાત બધા રોગોની ધ્રુવણી, જાતીવશુજ, ગરજાસામના વીકારને લીધે સંતતી ન થવી વીગેરે વૃષ્ઠ અને સુવાન ઓ પુરષોના રોગો મટીને જડમુગધી જન્ય છે અને 'સારી' મુખ લાગે છે, લોહી મુખ થાય છે. વીર્ય વૃષ્ઠી યદને વીર્ય પાકું થાય છે. પુરુષવતને સામાન્ય આપે છે, વીર્ય સ્તંભના રૂઢને કામોત્પત્તી થાય છે અને સંતતી થવાને મદદરૂપ થાય છે. આથી જાતનો કામમના ધાતુપૌષ્ટીક અને ખાતરીની શરતોનો અદ્ય મુલ્યવાળો બદુશણી પાક આલમ દુનીઆમાં આજ મુખી ડાઇએજ બનાવેલો નથી. શરીર સંપત્તીની અને રતીસુખની ઇન્લાવાજાઓએ એક વખતે મંઝાવીને અતુલ્ય લેવાથી સમાધાન થયો. આ પાકમાં મદદરૂપવાસથી સંપાદન કરેલી અમુલ્ય એવી તારવી કાઢેલી પર વનસ્પતીઓ-સાતપુષ્પ, શાલીમકંદ, મધુકંદ બપાકંદ, શેફાલકંદ, શાદમલીકંદ અથર્વઘ, સેવરીકંદ, દુવાપાતરવચાકંદ, કવચખીજ, સમુદ્રશોકવૃં ખીજ, સતખીજ, સાચવૃં ખીજ, વીર્યા ખીજ, શુંદાના ખીજ, કતક ખીજ, ચીકણવૃં પંચાંગ, રાતી તલવૃં પંચાંગ, રાતી અઢવૃં પંચાંગ, પીંસાપત્ર, સમીપત્ર જમખત્રી, મદનમરત રતનપુરુષ, રંગી-મરતપી, કપરકસ, કચલો શુંદર, પંજળખીમીશ્રી, વંસલોચન, શાલમખીશ્રી, સેદતખીશ્રી તાલીમખાતર. ખીજબંદ, દરજીખુરી, મોગલી બેદાલુ. મજદાનલકડી, શાવારી, સરખોતો મગજ, વજું દુધ, વાકેરીજાગ, ગેલખરાનાભીડવૃં મુળ, જળાવૃં સ્વ, ઇસાંગો, આમળા, શીત્રાજીત, વરધારા કેદર, ઇલાયખી, બકીસાકર, આ મુગજ જલ્મસોમાં ધાતુપૌષ્ટીક શુણ નથી એટલા માટે અથવા ઉપરના પાકમાં આ જલ્મો વધરાવવા નથી એમ સીધું કહી આપનારને શ. ૧૦૦૦ રૂનામ આપણું. સ્વારે ૧ તોલાનો કટકા અને રાતે જમ્યા પછી ૨ તોલાનો કટકા ખાઈને ઉપર સાધારણ તપાવેલું ૨૦ કાર ગાયવૃં અગર બેસવું દુધ પીવું, પરજી નથી. ૨૧ દીવસ આવે તેટલા ૮૪ તોલા પાકના કામની આવતા કારતક માંસ મુખી કોમત શ. ૫-૪-૦૦ વી. પી. ખરસ જુલો.

૩. ૧૪-૦-૦ માં ૩ હપ્તા અને ૬ હપ્તાના ૩. ૨૭-૦-૦

ઠકાણુ:-માલેક, વૈદ્ય બહી. એસ.કાપશે.

મુ. ચા. મીરજ.

G. M. C.

પરે અને આપણે ખરા હોષએ છતાં ચાઠ પડી જઈએ ત્યારે
મન થઈ જાય કે જાણે લગાવી દઈએ તે સાધુકાને એક તમાચો !

દાખલો નહિ બેસે ત્યારે

આપણે ગણિતના ખાં હોવાનો દાખલો કરતા હોઈએ; પહેલાવાળા કાનડાલાકાનો ટપુ આપણી પાસે એક અથવા પંચ-સાથીનો દાખલો શીખવા આવે; આપણે ખાં છીએ એમ ખતાવવા જરા વારમાં તેને દાખલો કરી આપવા હાથપથી ખોરાં પદ માંડી દઈએ; એક બે ત્રણ વાર પહેલ ઉધાવવા છતાં ખરા જવાબ મળતો નહિ હોય; તેવામાં ટપુડીએ બોલે, 'કાકા, એ રીત તો મેં પણ અજમાવી હતી; 'અજમાવ્યું' તારા આપણું કપાળ; જો સમજ, હવે દાખલો બેસી જશે; કાર કે પાંચ થોડા બરાબર સાત ગણેલા અને ત્રણ ગણેલા બરાબર ચઢી ખચ્ચર હોય...' ટપુડીએ વચ્ચે બોલી ઉઠે, 'એમ કેવી રીતે? પાંચ થોડાની કિંમત બરાબર સાત ગણેલાની કિંમત ને?' ત્રણ કલાકથી દાખલો બેસતો નહિ હોય, તેમાં ટપુડીએ વચ્ચે ડહાપણ કરે એટલે આપણે મિત્રજ દેઠાણે રહે નહિ; પીડા પતાવવા આપણે દમામથી બોલીએ, 'જા, જા. ગણિતનો જવાબ ખોટો છે; અથવા 'તું' દાખલો ખોટો માંડી લાવ્યો દરો,' પણ આપણને દાખલો નહિ આવડતા માટે મનમાં ચણચણાટ થવા કરે, અને એમ કશા પર આવી જવાય કે ટપુડીએ બીજી વાર એવો અથવા દાખલો લાવી આપણી ફજેતી કરવા આવે ત્યારે ચોટી દેશે એક તમાચો.

રાંજદારી અસહિષ્ણતા

આપણે ગાંધીજીના અનન્ય સક્ત હોઈએ, તેમનાં કામ અને જીવન ચરિત્રનો ખારીક અભ્યાસ કર્યો હોય; ૧૯૨૧ ની સાલમાં તેમને સ્વયંજી ૧૫૦ લાખ સંભાળ્યાં હોય, અને ગાંધીજીના આદર્શોએ આપણાં હૃદયમાં રચાત લીધું હોય, એક વિસ લોકલ દેનમાં પરદેશી કાપડની આપાત કરવારે કાંઈ વેપારી એમ વાત કરતો સંભળાય કે ગાંધીજી તો બેવકુલ છે, ત્યારે લગણી એટલી બધી ધવાઈ જાય કે અધિસાત્મકપણાને પણ છુટી જઈને જાણે પેલા વેપારીને એક (!) લગાવી દઈએ !

રેલ્વે રોશન પર

ઝોરીસમાં મોઝા જવા માટે આપણી સાથેના આપણા હેતના કટકાએ આપણા ઉપરિ આગળ ફરીઆદ કરતા હોય, ઘેરથી પોણા અગ્રીધારની ગાડી પકડવા બરાબર ટાઈમસર નીકળ્યા હોઈએ, રોશન ઉપર આવીએ અને ગાડી પણ આવી રહે, આપણે જેવા ગાડીમાં ચઢવા દોડીએ કે ટીકાટ ક્લેકટર પાખડે પકડે અને પાસ માંગે, ક્રાટ અને જાડીટનાં મળી અડધો ઝડપ મળવામાં શોધખોળ ચંચાલ્યા પછી એકાદ જગ્યામાંથી પાસ આવે, એટલે ગાડી ચાલવા માટે અને આપણે રહી જઈએ, ટીકાટ ક્લેકટર હોં પેટે તે પછીની ગાડીનો ૧૧-૩૫ નો ટાઈમ પાટીમાં ઉપર મોઢવતો જોવામાં આવે ત્યારે મન તો એવું થાય કે જાણે પાછળથી તેમાં ટોપસાં ઉપર લગાવીએ એક ધપો.

મગનલાલ એચ. નાડી.

જેન્ટલમેન સુધારાશતકમ્

નીસમી સદીના સુધારાએ શું શું કરતાં શીખવ્યું ?

૧૬ દેશી આચાર વિચારો સાથે, માણસો સાથે, અદેખાઈ-દેખ-દેખ-ઝીડ-છીટ રાખવાનું.

૧૭ સ્ત્રીઓને શરીરે અંગનો રંગ દેખાડવા, ફકકાઈ સાથ-ઝીડાં બાધરા વગરના શરજતી હાથે પહેરવાનું, ચપો ચપ દેસ્તી કુલેજ બાંધના પોશાક પહેરવાનું સુધારે શીખવ્યું.

૧૮ નિર્ભયપણે પાનની પટ્ટીઓ ચાવવાનું, લાજ મયાદ-આંખની શરમ મુકાવવાનું.

૧૯ સ્ત્રીઓ ધરમાં આવતાં માતા પિતાને રનેહ છોડી બહારી પ્રેમદાનો જ સાથે સંબંધ બતાવવાનું.

૨૦ ધરે ધરે સ્ત્રીઓને સ્વતંત્રતા આપવાથી, સ્ત્રીઓને છાપરે અગવવાનું, બહારની વેશી બતાવવાનું.

૨૧ ખાત પાનના ખર્ચ વધારવાનું, પોતાની શોધાઈ ખતાવવા વિલાયતી કચરો રાખવાનું.

૨૨ દેશ સાચું ન જતાં પરદેશ રખવાનું, એકજ ખાલે દરેકનાં એમાં મોંદનું પાણી પીવાનું.

૨૩ કચરોને ધંકથી બંધ કરવાનું મોટી મીટીંગો ભરી વાપણે કરી કરાવોને કામગીરી રાખવાનું.

૨૪ સીતાર દીધરખા-શીલસ-ખુચલ- પીવાનાથી ઇંગ્લેન્ડમાં ગાયનો-નાચો-ગાવા જેવાનું.

૨૫ રેસ શેર-સાહ-સોરઠીયો વગર મહેનતે લખપતી થવાનું ખુવાર બનવાનું સુધારે શીખવ્યું છે.

૨૬ ચમચે ચમચે બ્લા પીવાનું, બીડીટ-પીપરનેટ-ચોકલેટ ખાવાનું એકત્રા નં. ૧ પીવાનું.

૨૭ કમરથી ખર્જા સુધીના ચામડાના પટ્ટા બાને ગેલીસ પહેરી ઉભા ઉભા મુતરવાનું.

૨૮ પોતાની સ્ત્રીને ઝોરીસોમાં મોકલી કરવા મોકલવાનું અને પોતાનો તે ઉપર સંસાર ચલાવવાનું.

૨૯ લાલજી-સાંધુ-સંભારી-ફારને જેમ બસવાનું અને કુતરાં જેવાને ખવરાવી દસવાનું.

૩૦ પેસા માટે ધર્મ બંદ ધવનું, અને પોતાની સ્ત્રીઓને પરપુરો પાસે મોકલવાનું.

શાસ્ત્રી દેવારાંકર મેઘજી.

આજ-કાલનાં નાટકો

સિરાજ-ઉદ્-દૌલા

(અવલોકન)

રા. રમણીકં અ. ગદેતા.

(૬)

ગયા અંકમાં સિરાજુદૌલા નાટકની પ્રવેશવાર સમાવેશના કરી હવે આપણે નાટ્યકળાની દૃષ્ટિએ સમગ્ર કૃતિને અન્વેષી છીએ. નાટ્યકૃતિમાં આવશ્યક શું તે ચર્ચા અને પ્રથમ કરી ચૂક્યા છીએ. એટલે નાટ્યના લક્ષણોથી આ કૃતિને આપણે જોઈશું, પણ તેમ કરવા પહેલાં, 'સિરાજની' કૃતિ સંબંધી ફેરવાક વિચાર ધીરુન પુરોગતમ વિચારમાં આવજી સંપાદિત 'સુવર્ણમાળા' ના કાષ્ઠ્યના અંકમાં પ્રસિધ્ધ થયા છે, તે અન્વેષણ કરીએ છીએ. આ તોષિના વિચારો અમારા કથનને પુરિષ્ટ આપે છે. 'સિરાજની' નોંધ લેતાં લેખક કહે છે કે—

"નાટકમાં જે કંઈ વખણાયું છે તે નાટકનું લખાણ છે એવું કંઈ નહિ પણ અમુક નટ, કે નરોત્તમ કામરૂ, એ ન હોય તો નાટકની કરીજી કિંમત ન રહે."—

નાટકના મૂળમાં એટલી સામાન્યતા છે કે તેને આટલેા ઉદ્દેશ પણ વધારે પડતો છે."

વાંચકા સમગ્ર ચક્રો કે સિરાજની નાટ્યકૃતિ સામાન્ય કરતાં પણ ઉચરતી છે. અસ્તુ.

સિરાજના નાટકનું Theme-પ્રધાન વિષય શો? આપણને સુસંગત વસ્તુ કે Motif તેમાં જોડતો નથી. સિરાજનું નાટક એટલે સિરાજનું જીવન ચરિત્ર નથી. આથીજ કથાપ્રવેશ નાટ્યકારો જૈનિકાસિક કે પૌરાણિક ચરિત્રના અમુક પ્રસંગો લઈ નાટ્ય પ્રસ્તુત કરે છે. જ્યેષ્ઠ કુશળ ચિત્રકાર રંગ, પીછી અને કલ્પનાથી-દુષિતા-પટપટ રમ્ય ચિત્ર અંકિત કરે છે, તેમ પ્રસંગમાં કામ કરાજીને ચોટ, મનુષ્ય હૃદયને ડોલાવે એવા ભાવો યુષ્ઠિ: નાટ્યકૃતિ નિર્માણ કરે છે. આમ કરવામાં આપણ કદ્યું તેમ પ્રસંગોને વસ્તુની આલોચના દુષ્કૃત્યથી એવી રીતે ચોળે છે કે તેના અંત અને પ્રવેશો અને તેમાં રહેલો અદિકૃત્યન સંબંધ સંપૂર્ણ સમગ્ર કૃતિ રૂપે પ્રસ્તુત થાય છે. આપણે જોઈશું કે, પ્રથમ પ્રવેશમાં સિરાજના ઉપન વર્નનથી નાસજ થયેલા ઉમરાઓ એક નવો પક્ષ અસ્તિત્વમાં આવે છે. આ પછી આનું શું થયું? એ પ્રશ્ન ઉભો રહે છે. નાટકની ખૂબી એવી હોતી જોઈએ કે તેના વસ્તુને કમવિશાસ યદ અમુક કાર્મમાં પરિણીન થાય. જ્યેષ્ઠ એક નાના બીમળી એક નાનો રોષ અને રોષાપાંથી રંગરચનાનું રસ થય છે, તેવી

રીતે નાટકના બીજા વિશાસ થયો જોઈએ. સિરાજની કૃતિ તેમ નથી. બીજેજ પ્રવેશ પ્રથમની સાથે સંબંધરહિત. એટલું જ નહિ પણ પછીના પ્રવેશો પણ કેવળ પ્રયોગન રહિત અને નાટકના વસ્તુની સાથે હેતુ વિનાના છે. આ પ્રવેશોને નાટ્યકૃતિમાંથી લઈ લેતાં વસ્તુને ઢાળી આવે તેમ નથી. લેખક નાટ્યકૃતિના આવશ્યક અંગથી અંતર લાગે છે. નાટ્યકળા પરને લખતાં એક વિદ્વાન લેખક કહે છે કે—

"What in the subject of a drama is merely an approximate or suppositious, must in its action be an actual unity, and it is this requirement which constitutes the most arduous part of the task of transforming subject into action."

Encly. Brit.

નાટકમાં વસ્તુ જેવું કંઈ છેજ નહિ.

સિરાજના જીવનના બનાવો એક ચત્રમાં ગ્રહિત કર્યા વધર જ્યેષ્ઠ છુટા વચોને ખાંટી પર ટાંચે તેમ સંબંધ રહિત મૂક્યા છે. ક્ષતિદાસના ચાનનું લેખકમાં મીઠું છે. જે પટનાએ બનીજ નથી, તે આલેખાઈ છે. એક પ્રમલ્લસલ વ્યક્તિ વિના કારણે કમ્પોઝિટ થઈ છે અને તેના વિરોધીએ ઉત્તરના સ્વરૂપમાં આવેખાયા છે. અમે સ્વીકાર કરીએ છીએ કે, નાટક એ ક્ષતિદાસ નથી અને નાટ્યકૃતિમાં છૂટા લઈ શકાય છે પણ તે અમુક મર્યાદામાં. નાટ્યકારની સમગ્ર ખાતરે જોઈ જૈનિકાસિક પાત્ર રહેલું મરે, ડાવરું રહેલું હોય તે પણ અમુક પ્રસંગમાં આવીને મરે, અથવા તો મરી ગયું હોય તે સ્વર્ગમાંથી પાછું આવે, એ બનવું અશક્ય છે. આવા બનાવો સિરાજના નાટકમાં એક કરતાં વધારે છે.

પાત્રલેખનમાં પણ ખૂબી યદ છે. પાત્રલેખન એ વિકટ કામ છે. જન સ્વભાવના સૂક્ષ્મ અભ્યસરીએજ પાત્રલેખન ઉત્તમ રીતે કરી શકે છે. ઉત્તમ પાત્રલેખનને અર્થ એ નથી કે નાટકના પાત્રો ઉદાત્ત હોવાં જોઈએ. નાટ્યકાર બહેને પાંચી અને અધમ પાત્રો આવેજે પણ એ પાત્રોના લક્ષ્ય અને સ્વભાવ, વિના કારણ જાણી શકાતાં નથી. એક પ્રસંગે એક માણસ પૂર્વ, ફરીને અન્ય પ્રસંગમાં સરળ સ્વભાવનો થઈ શકતો નથી. જેને નાટકની આપમાં ફેરકટરને નીલાવતી કહે છે અર્થાત્ તેમાં consistency જોઈએ તે ફેરવાક પાત્રલેખનમાં જણાયું નથી. આ ઉપરાંત નાટ્ય કૃતિમાં સ્વથા, કાળ અને કિંમત એકમ પણ સંધાયા નથી. સિરાજનું નાટક, સિરાજના નાટકની કિંમત, સિરાજના મરણ પછી મિરમજરને નગરખી અમલ વડાની મિત્રાસિમ નગરખા થાય ત્યાં અટકે છે. અને નામ સિરાજુદૌલા કે દુકામાં ફરીએ તો સિરાજના લેખકને નાટક એટલે શું? તેનું ચાન હોય એમ જણાયું નથી. નાટકની રચના પરને આટલું પૂરવું છે. અમે આપણ સ્વીકાર કરી ગયા છીએ અને પુનઃ રીડીએ છીએ કે, ફેરવાક પ્રવેશો અસરકારક રીતે સમાધા છે. બીજા અંકને: સાનમે: પ્રવેશ પછીજ અસરકારક

ભરાનીની પુત્રવતુના કેટલાક પ્રસંગ મનોહર છે. ત્રીજી જોડે ત્રીજે પ્રવેશ દીપ પીગળાવે તેવો છે. નાટકના કેટલાક સંવાદોમાં પણ લેખકે જોમ ખચાવ્યું છે. એ અને નમુદ કરતું જોઈએ.

નાટકની કાવ્યમાં ચલના યાય છે તે દર્શાવી ગયા છીએ. સંસ્કૃતમાં એક ઉકિત છે કે કાવ્યેષુ માટક રમ્યમ્ કાવ્યમા નાટક એ રમ્ય છે. નાટકના આયતોમાં કવિત્વનો અંશ નથી. સ્વનસાધ અને કેટલાક કેવળ વન-સમેરિયા છે. છતાં એકાદ જો કાવ્ય દિવને ઉછાળા આપે તેવાં છે, સિરાજનું:—

પુછા કોઇ પરવાનાને,

ગમા પર બાળી મરવાને, અવિર એ થતા શાને?

ન જાતે કોઇ એમાં મગ શું દિવાનાને.

હીમી ભાવવાદી છે, ઉર્દુ અને ફારસી ભાષામાં સમા અને પરવાના પર તે ભાષાના કવિઓએ મનોરમ કથનાઓ કરી છે. જુઓ:—

હર અવસર હર દિવે દિલ્લસર પયગ મિશાવદ,

તોન સોજદ શમએક પડવાના સોઅ નિશાવદ.

ઉર્દુના ઉરનાદ કવિવર દાગની પણ મનોહારી કથના છીએ,

ફોરોશન કે આગે વોહ શમા રખકર યું કહેતે હય,
પર પરાના આના વા ઇસર પરવાના જતા હય.

નાટકના આ પદની અતિમ સપ્તમી 'દીપકમા જળકી મો.' એ જો બેશમ સહેવાના મુખમાં મુકી દેત તો પ્રથમમાં ગૌરવપૂર્ણ કારણ પરવાનાનો જવાબ બેશમના મુખથી જળન અને ગાવિધાન ઉત્તમ પ્રકારે સધાત. બીજું કાવ્ય 'સપ્તમી નાનકડો કવિવો છળાએ આજા મુકટવાળો' આ કાવ્ય ભાવવાદી અને હંદર છે, પણ મુદરી જેવી મુગધા મોઝા સોભતું નથી.

આ મનોરમ ઉકિત તો કોઇ વાક્યરૂપે પ્રગમનાજ મુખ પંચકને બીજા એક આનંદની વાત એ છે કે લેખકે ઉર્દુ દબની ભવો લખવામાં ઉર્દુના નિવેશને અનુસરીને રચના કરી છે. મુદુ મગલો જે કે લગભગ મુદ્ધ લખાઇ છે, પણ ઉર્દુ ૧૯ એપ્રિલમાં લેખકે હાક ખાધી છે અને અર્થના અટાનને બિંધે અનર્થ કર્યો છે. મોઝા આપતની ચરઆતની બે લોટીઓ મા પ્રમાણ છે:—

મંદશાનદી વીતી ગઇ પણ આંખડી દુલ ના મળી,
નૂરે નજર ધઇ આઠળી, દિલ્લમર રિના બેમાડળી.

અહીં 'નૂરે નજર' એટલે શું? આપોતું તેજ? ના જે અર્થ સંભવતો નથી. કારણ કે તેમ અર્થ પરાણે કરીએ. 'આઠળી' એ રિશોપણ ઉચિત નથી. તેજને આંખનું કહી કાય નહિ. 'નૂરે નજર' એ શબ્દ દિવખરી-પ્રિયતાના પર્યાય વાપર્યો છે, પણ ઉર્દુ ભાષાનું સામાન્ય જન ધરાવનારે આંખનું હેત કે 'નૂરે નજર' દિકરોને માટે વપરાય છે,

નહિ કે માથુંક માટે. મ થુક માટે તો 'મળે નજર' શબ્દ આ મહાવરા છે.

લેખક માટે આટલું બસ છે, હવે આપણે નાટકના પાત્રોના અભિનય પર દષ્ટિપાન કરીએ. અભિનય કુશળતા અમે રાષ્ટ્રી ભરાનીની શ્રમિકા સમ્યવનારમાં જોઈએ છીએ જેને આ શ્રમિકા આપી છે તે શ્રમિકા ઉત્તમતાથી લખવી ખતાવે છે. મુંદરીનું સ્વાભાવિક અભિનય મનોહર છે. મુદાપરિવર્તન કરી ભાવને સારી રીતે રજા કરે છે, પણ જે શ્રમિકા તેને આપી છે, તે શ્રમિકા મોટી ઉમરનાને જ્યે તેરી છે. નાટકના નાચકનું કામ કરનાર અસરખાનને માટે અમને આશા હતી કે આમળ જતાં એ નટ નામના મેળવરી, પણ એ કારણમાં અમે નાસીપાસ થયા છીએ. યુગગતની શ્રમિકા ઉત્તમ રીતે સાધનારે સિરાજનના નાચના પાટમાં નિષ્ફળતા પ્રાપ્ત કરી છે આપણે કારણ એ નથી કે મી. અસરખાનમાં અભિનયની કુશળતા છે. નાટકના પાત્રને પોતાની શ્રમિકા લખવી ખતાવના પોતાની રિયલિટી ખ્યાલ રાખવો જોઈએ છે પોતાની શ્રમિકામાં તદ્દપના દોષી જોઈએ દરેક રોગને અતે વનસેરો લેવાની છંદા એ પાત્રને વિરમણ કરાવે છે કે પેતે જાગા, મિદાર અને એવિસાનો મુરારાજ છે. અને નહિ કે કોઇ કબાલ! મી. અસરખાન નગ્નાય મરી કબાલ બનવા જાય છે અને રમજમિને રાગના રિવાજખાનાને ખદવે કથા-વતિજુડું રિવાજખાન બનાવી દે છે એ અસરોક્ષજન છે. ખાકી એ એકદરના અભિનય મટે પ્રાણ દોષ કાઢવા જેવું નથી. રા ત્રિકમને તેની શ્રમિકા જતાવનાને અવકાશ નથી. કારણ કે, લેખકે તેની શ્રમિકામાં એવા પ્રસંગ મૂક્યા નથી પણ ત્રીગ અંકના ત્રીજા પ્રવેશમાં તે કરજાનનક રીતમાં પોતાની પાટને બેધ આવે છે

આપણા નાટકો દિન પ્રતિદિન અવનવ રિયલિટી આવતાં જાય છે એ ખેદની ખીના છે. પૂર્વે જે સારા કાવ્યકરો યજ ગયા તેવા હવે જોવામાં આવના નથી જે થોડા થજા વિદ્વાન અને સારા નાટકો લખનાર હતા તે પણ નજરે પડતા નથી. હેઠ્ઠા હેઠ્ઠા રા. રઘુનાથ જેવાએ પણ નાટકો લખવા મજા દીધાં અને અત્યારે નાટકની કુનિયામાં બે ચોપડી જલજનાર કોઇ છુદાર તે કોઇ પાકટાચી જેવા નાટકો લખે, ત્યાં નાટકોમાં કળાની આશા રાખવી જયા છે.

આપણી રમજમિ કંઈ નહિ તો પૂર્વની રિયલિટી આવી ઉચ્ચનમ માગે બૂલે: એવી આશાઓ અમે આ દીપક સમાલોચના કરી છે. અમે આશા રાખીએ છીએ કે શર્મરે રમજમિ સારા કળાકરોને દાયે ઉત્કર્ષ પામે. એજ.

અંબુજી

“ફોટોગ્રાફીનો પુકારો પવન”

અમારા વિદ્યાર્થી કેમેરા વડે તમે સારા
ફોટોગ્રાફ પાડી શકો છો.

તાના “બહાગી” રીફ્લેક્ષ કેમેરા ફક્ત રૂ. ૧૭ માં
મળે છે. શિખનારાઓ માટે અનુલભ્ય !

ધરમાં સિનેમા—

અમારે ત્યાં પાથેના “બેબી” કેમેરા તેમજ પ્રોજેક્ટર
મળે છે આપના સેલની કૌમત રૂ. ૨૪૭ બાળકોને
આનંદ આપવાનું મુખ્ય સાધન !
વાળી

“બાઈસ”ના દુરબીનો મળી શકશે

અંગ્રેજી લખો—

કોન્ટીનેન્ટલ ફોટો સ્ટોર્સ
૬૦-૨૫૩, હોર્લીંગ રોડ, ફોટ—મુંબઈ.

પૃથ્વી પરનું વીમાન—

“સ્પીડર્ફીંગ સાઈકલ”

૪૫ વરસનો આ લાઈનનો અમારો અનુલભ
સાઈકલ અને તેને લગતો છુટક સામાન
મળવાનું ભરોસેદાર દેકાણું.

ચાણાવાલા એન્ડ કુંઠ

૪૩૧-૩૪ કાલિઅદેવી રોડ મુંબઈ
(મહત્ત મળવું કેટલેક મંગળી જુઓ.)

મુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બન

એકજ રાતમાં બે ખૂન

આ ખુનામરકીનો ભેદ બાણેવા હોય તો
‘મુંબાઈનું રાત્રી રહસ્ય’ નામક લેખમાળાથી મુંબઈ
શૌકીન આલમમાં લોકપ્રિય થયેલા રા. શુભેચ્છા
કસમથી લખાયેલી.

દરકનો અંજમ

અથવા

પ્યારનું પરિણામ.

નામની રસિક ટીટકટીવ નવલકથા વાંચો. એકજ રાતે મુંબઈ
એક રાવ બહાદુરનું અને કે.અ.પુષ પર આવેલા વિરધવાદ
વિમળા નામની સ્ત્રીનું હતું બેદલરી રીતે ખૂન થાય છે, ત
ખૂની શોધવા જતાં બનેલા બતાવોમાંથી કેવી લપાતક બેદલ
પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટ સુધી તમે પથ ન
કદવી શકો કે ખૂની કોણ છે ? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય બ
બેદનો ખગનો ભરેલો છે. પૃષ્ઠ ૨૭૫ છતાં

કમ્બત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુહુ.

લખો—મોજ મજહ કાર્યાલય

ગીરગામ ચર્ચ રોડે મુંબઈ નં. ૪.

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લેવાજમ-રૂ. ૩૦ પી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૬
દિવં બહાર રૂ. ૫

લખો:—મોજ-મજહ કાર્યાલય,

ગીરગામ ખટાવ બીરડોગ મુંબઈ ૪

પેરીસની પત્નિની

લખનાર-ડા. રમણિક અ. મહેતા.

(ગયાં અંકથી ચાલુ.)

કેનિય લખે છે કે 'પેરીસ આગ્યા પછી મને જાણ્યું કે રૂશિયાના રાજ્ય પ્રતિનિધિના હુકમથી કાઉન્ટના ઘરમાંની સઘળી સ્ત્રીઓની નોંધ કરી સીધ મારી ઘર બંધ કરવામાં આવ્યું હતું. મારું પ્રથમ કર્તવ્ય એ હતું કે કાઉન્ટે આત્મહત્યા કરી છે, એમ જાણવામાં આવતું હતું; તેને માટે કંઈ પૂરાવા કે પ્રમાણ મળે છે કે નહિ. તે જોવાતું હતું. મારી પોતાની માન્યતા મુજબ કાઉન્ટને, આત્મહત્યા કરવાતું કંઈ કારણ ન હતું. ફ્રેન્ચ પોલિસને પશુ એવોજ અભિપ્રાય હતો, છતાં આત્મહત્યાની આશા ફેલાઈ હતી અને રૂશિયન પ્રતિનિધિ ખાતાના કેટલાક માણસો અને ધૂળિયા એ બીનાને સારે વસ્તુદ આપતા હતા. પહેલાં તે એમ ધારવામાં આવ્યું હતું કે કાઉન્ટનું કાંઈએ ખૂન કર્યું હોય જોઈએ. આ ધારણા સાચી હોય તો કાઉન્ટના સમજનો પતો લાગશે જોઈએ પશુ શખનો પતો ન હતો આ કારણને લીધે તેઓ એવા અનુમાનપર આવ્યા હતા કે કાઉન્ટને ક્રાન્સની હાલ બદલે લાંબા ગયા હોવા જોઈએ કે એક ગુદરથને ન હાને તેવા વર્તનને માટે, રશિયન રાજ્ય પ્રતિનિધિ મંડળને અને તેમાં કામ કરનારને કંલક લાગે, તે માટે પોતે બીનામાંથી ચાલી ગયો હોવાને જોઈએ. જ્યારે એમ મત કરવામાં આવતો હતો કે આવું તે શું કામ હોય? ત્યારે તેનો જવાબ સતોષકારક મળતો નહિ, પશુ કંઈકાણું કામ હોય જોઈએ એમ કહેવામાં આવતું હતું. મને પોતાને આત્મહત્યાની વાત પર વિશ્વાસ ન હતો, કારણ કે કાઉન્ટનું વર્તન ચોક્કસ હતું. તેને પૈસાની અકળામણ ન હતી, જાતે પ્રમાણિક હતા. હા, એટલું ખરું કે તેને પ્રેમદાઓનો પ્રીતિકર અને સુખદર સહવાસ પસંદ હતો. પશુ તેથી શું? પેરીસમાં આ પ્રીના સામાન્ય છે. પેરીસ જેવું મોટાનું શહેર બીજું નથી. આવા પ્રકારના બનાવોને બીજે કેકાણે જોઈએ મહત્વ આપવામાં આવે છે તેટલું ત્યાં આપવામાં આવતું નથી. એટલે કાઉન્ટનું વર્તન ખરાબ માનવાને કારણ ન હતું.

યુજને પિયુને કાઉન્ટ સાથે ગાંઠો પરિચય હતો. આથી સ્વાભાવિક રીતે કાઉન્ટના વિષયમાં બે ચાર બીના પુછી જોઈ. પુછ્યાં મને એમ જાણ્યું કે કાઉન્ટની પ્રીતિપાત્ર પ્રેમદાઓ હતી; પશુ કાઉન્ટની સાથે તેણે સદાને માટે સંધાણ કર્યું હોય એમ જાણવામાં ન હતું. ત્યારે કાઉન્ટ એકાએક પોતાને ત્યાં ગીજ

મીજલસની કદમાંથી પોતાના પરીજાઓને મુકી ચાલી ગયો, એમ મુજબમાં આવતાં તેણે જાણ્યું કે કાઉન્ટે મળવા જવા કિવાય બીજું કારણ સંભવતું નથી.

અને એટલું યાદ રાખવાતું જરૂર છે કે કાઉન્ટ બે વાગે ઘર છોડી ચાલી ગયો હતો. શિયાળાની રાત હતી. જતી વખતે તેને તેના દરવાન સાથે વાતચીત થઈ હતી તે પરથી તે રોષમાં હતો. આ પરથી બે બાબતો સિધ થતી હતી. પ્રથમ તો એ કે કાઉન્ટ સંભેગવશત તેને બદાર જવું પડ્યું હતું. બદાર જવાને માટે તેણે પહેલેથી તૈયારી કરી રાખી હતી. બીજું એ કે જો કામને માટે તેને જવું પડ્યું હતું તો કામ તેને રૂચીકર કે પસંદ ન હતું. કારણ કે જતાં જતાં તેણે યુરસામાં કંઈ વચનો દરવાનને સંભળાવ્યાં હતાં. આ બે વાત મહત્વની હતી; કારણ કે આને લીધે એક ત્રીજી વાત જાણવાની મને ખબર થઈ. ને તત્કાલ સવાલ કર્યો કે કાઉન્ટને કાઉન્ટે કંઈ સંદેશ કે ચીઠ્ઠી મોકલી હતી?

“કાઉન્ટના ઘરના નોકરોને રજા આપવામાં આવી હતી. આથી આ મથનના ઉકલ મેળવના એ સહેલી વાત ન હતી, છતાં ખતથી તપાસ કરતાં ઓગસ્ટ રોઝી નામના એક નોકરની ભાજ મળી આવી. કાઉન્ટનો આ વિશ્વાસ નોકર હતો. જે દિવસે બાલનાય થયાનો હતો તે દિવસે તેણે પોતાના શોરને કપડાં કાઢી આપી, ટીપ્પણ કરી પહેરાવ્યાં હતાં. સવાર સુધી મિજલસ પહેલેથી તેમ હોવાથી તે પોતાના શોરની રજા લઈ બદાર ગયો હતો. મધરાત પછી જ્યારે તે પાછો ઘેર ફર્યો અને ઘરમાં પૈસા જતા હતા તેવામાં એક માણસ તેની પાસે આવ્યો અને એક સીલખંત્ર કાગળ તેના હાથમાં મુક્યો અને કહ્યું “આ કાગળ તમારા શોરને હાથોહાથ આપજો. એ ધણે જ મહત્વનો કાગળ છે કાઉન્ટની છંદગી કે મરણનો આધાર આના પર છે.”

આ કાગળ લઈ રોઝી શિવાનખાનામાં ગયો. પશુ કાઉન્ટને કાગળ આપ્યા પહેલાં સિરનામાપર નજર કરી. કવર પર માત્ર કાઉન્ટનું નામ હતું. બીજું કંઈ સિરનામા પિરનાયું કે મોકલનારનું નામ કંઈ હતું નહિ. કવરની કાપી બાજુએ ઉપરે ખુણે ફ્રેન્ચ ભાષામાં Pressant એટલે તાકિદનો એમ લખેલું હતું અને બ્યાન એવેવા એ સબ્બ નીચે જાડી લીટી તાણી હતી. નામ પૂર બદારમાં હોવાથી રોઝી પોતાના શોરની પાસે તરત જઈ શક્યો નહિ. શોડીવાર પછી તેણે પોતાના શોરને શોધી કાઢી ચીઠ્ઠી આપી. કવર પાના અડધે જોઈ તેને ચીઠ્ઠી આવી હોય એમ જાણ્યું અને તેણે કવરને ફેડવા વગરજ પોતાના પિરસામાં મુકી દીધું. અડધા કલાક પછી બીજા નોકરે આવી રોઝીને ખજાર આપી કે શોરને પોતાના ઓવર કોટ અને શોષી જોઈએ છે માટે તે તેણે ફ્રેન્ચ રૂબરૂ પર તૈયાર રાખ્યાં. એ ચીઠ્ઠી આપવા બાનેશા માણસનો દેખાવ થયો હતો તે મેં રોઝીને મુક્યું. જવામાં બધારે હકિકત મળી નહિ, પશુ માત્ર એટલું માલમ પડ્યું કે આવનાર માણસે સારાં કપડાં પહેલાં

હતાં. તે સાધારણ ઉંચાઈનો માણસ હતો અને તેને કાળી શદી તથા યુગ્મો હતી.

આ કાળગળી દહીકન મળતાં ડેનીવિચને વિચાર સુઝ્યો, જે ફ્રેન્ચ પોલિસને સુઝ્યો ન હતો. ને તે કાળગળ મળ્યો હોત તો ઘણી બીના પ્રકારમાં આવત. કાઉન્ટનું યુગ મવાનું કારણ પણ તેમાંથી મળત, પણ કાળગળો ને કે નાશ મવાનો સંભવ ન હતો પણ તે કાઉન્ટના ખિસ્સામાં જ રહેશે હોવા નોંધ્યો. ગમે તેમ પણ આ કાળગળી બિના પરથી ડેનીવિચે નીચે મુજબ તકમાન કર્યા—

(૧) કાળગળાં મળેલી સચનાને લઈને કાઉન્ટ તરતજ ધર બહાર નીકળી પડ્યો. (૨) તે જવાને રાજ ન હતો અને ન છુટકે ગયો તેથી તે કોઈ પ્રભુપાત્રીને મળવા લાગ્યો ગયો હોય. (૩) તે કાળગળ એકીએ લખ્યો હોય કે પૂરે લખ્યો હોય, પણ લખનારને કાઉન્ટ પર એકો અસાધારણ કાણુ હતો કે પોતાને ઘેર મીજલસ હોવા છતાં આમંત્રણ કરેલાં નરનારીઓને છોડી, સ્વાગત કરવાનું બાળુએ રાખી તે યાદી ગયો. આ પરથી સાધારણ અનુમાન એ હતું કે કાઉન્ટ પોતાની સ્વતંત્ર વિચારની રહેણી કરણીને લઈ નીચ માણસના સપાટામાં આવ્યો હતો. તે માણસોએ તેને કેદ રાખ્યો હોવા નોંધ્યો. તે ઉપરાંત તેને એવા સ્થાનમાં કેદ કરેલો હોવા નોંધ્યો કે જ્યાં તેને ખમર કે સફેદો મોકલાવવાનાં સાધન ન હોય. ને એમ હોય તો અત્યાર સુધી તે ચુપ બેસી રહે નહિ. આ સિવાય બીજી સંભાવના તેનું કોઈએ ખૂન કર્યું હોય તેની હતી. ને ખૂનનો સિધ્ધાંત સ્વીકારીએ તો ખૂનને માટે કંઈ કારણ જણાવું હતું. ને મોરીને માટે કે પૈસાને માટે ખૂન કર્યું હોય તો તેમ બનવાને માટે પણ કંઈ મુદ્દો ન હતો. કાઉન્ટના શરીર પર બર જવાહિર ન હતું. પરમાર્થ ચોરી કરવા માટે તેને બહાર કાઢી ગયા હોય તો તે મિજલસની રાતે જ્યાં સદવાર સુધી માણસોની ધમાલ ત્યાં ચોરી કરવાનું બને કયેમ? આ સિવાય ખૂનને માટે એક જ કારણ રહ્યું. અને તે એ કે કાઉન્ટને કોઈની સાથે વેર હોય અને તે વેર લેવા માટે કાઉન્ટને લગાડી ખૂન કર્યું હોય. ખૂન કરવા જેવું કાઉન્ટે કાઢીને કારણ આપ્યું હોય એમ કોઈની જાણવામાં ન હતું. આ સિવાય એક બીજી વાત લક્ષમાં લેવા જેવી હતી. જે બંકિતએ કાઉન્ટ પર કાળગળ લખ્યો હતો, તે બંકિત કાઉન્ટની સાથે સારા પરિચયમાં હોવી નોંધ્યો. એટલું જ નહિ. પણ કાઉન્ટને મુઠીમાં રાખે તેવી માહિતી તે માણસને હોવી નોંધ્યો એ સ્પષ્ટ હતું. ડેનીવિચે પોતાના તક અને અનુમાન કાઉન્ટના મિત્રોને જણાવ્યા નહિ; કારણ કે તેઓ તેના અનુમાન પર વિશ્વાસ મુકે તેમ ન હતા અને એક ગૃહસ્થને જાણે નહિ તેવું વર્તન તેને હોય થયું હોય એમ માનવાને પણ તૈયાર ન હતા. ડેનીવિચે ફરીથી યુજન યુનને કેટલાક પ્રશ્નો પૂછ્યા, યુજનના કહેવાનો સાર એટલો હતો કે તેના મિત્રે કંઈ અનુચિતકર્મ કર્યું ન હતું; પેરીક્ષના સીડિન નવસુવકો

જે જીવનનો વિશ્વાસ ભોગવે છે તેના પ્રકારની વિધિ તેની હતી. પૈસો થીવન અને સ્વાતંત્ર્ય હોય તો પેરિક્ષના કાનું જેવું જીવન હોય તેવું જીવન કાઉન્ટનું હતું. કુંકમો એક જ સમાજના માણસો જે દેશોને ક્ષાંતન્ય દિપ્તિથી ભુલે છે તેના દેશો કાઉન્ટમાં હતા. ધર્મશૂર્યોની દિપ્તિમાં આ દેશો અક્ષાંતન્ય ગણાય પણ સમાજ એને એમ માનતી નથી. યુજન આથી વધારે કહેવાને રાજ ન હતો તેની વાતચીત પરથી એમ જણાવું હતું કે તેમનું મોકલું કરીને બધી બીના જણાવતો નથી. ગમે તેમ પણ યુજનને પોતાના મિત્રને અદરશ મવાનું કારણ કંઈ ગેરવર્તણૂક કે અદમાયોના સપાટામાં આવવા જેવી કંઈ વાત હોય તેની છાતી ઠાકીને ના પાડી.

જ્યારે ડેનીવિચને જણાવ્યું કે યુજન ખુલ્લા દીલથી વાન કરતો નથી ત્યારે તેણે ઉત્તેજનાયે તેને પુછ્યું, “તમારા મિત્ર કોઈ ગંભીર પ્રકારની રનેદલીલાના પ્રસંગમાં સપડાયા હતા કે નહિ?”

“હું જાણું છું ત્યાં સુધી નહિ,” યુજનને જવાબ આપ્યો.

“ખરે પણ તમને તમારા મિત્રની પ્રભુપક્ષીલાના પ્રસંગો માલમ હોવા નોંધ્યો કારણ કે તમે તેના નિકટના મિત્ર છો.”

“ને” કહ્યું તેથી વધારે હું કંઈ જાણતો નથી.”

આ જવાબ તેણે એવી દ્રઢતાથી આપ્યો કે ડેનીવિચ સમજાયો કે યુજનને વધારે પડે કરવામાં ફાયદો નથી. તે કેટલીક બીના જાણે છે પણ કહેવાને રાજ નથી. આથી તેણે આ વાત આટલેથી જ પતાવી.

આથી તરફ કાઉન્ટના મિત્રો ચિંતામય થયા લાગ્યા. આટલા દિવસ મળાને કાઉન્ટનો પતો મળ્યો નહિ એ શું તેઓ નકાર્યા બેસી રહ્યા ન હતા? પોલિસ તો કહેતી હતી કે કાઉન્ટનું ખૂન થયું હોતું નોંધ્યો. તે સિવાય બીજો મુદ્દો તેમને જણાતો ન હતો. પોલિસે એમ સૂચવ્યું કે કંઈ ઇનામ બહેર કરા, અને તેમ કરવાથી કદાચ પતો લાગવાનો સંભવ છે. બે ઇનામ બહેર કરવામાં આવ્યાં. ને કોઈ કાઉન્ટને જીવતો આણી આપે કે જીવતો છે અને તેના પતો મેળવે તો તેને ૧૦૦૦૦ ફ્રાન્ક ઇનામ આપવા અને ને તેનું ખૂન થયું હોય તો તેના શબને મેળવી આપનારને ૫૦૦૦ ફ્રાન્ક આપવા એમ ઇનામ બહેર કરવામાં આવ્યાં પણ કાઉન્ટનો પતો મળ્યો નહિ. સીન નદિ પર રહેના મુજબ નદિના જળમાંથી મળી આવતા પદાર્થોની શોધ રાખે છે. તેમણે બે ત્રણ સુધારા શોધી કાઢ્યાં. વર્તમાન પતેમાં જણાવું છે કે કાઉન્ટનું સુકડું મળી આવ્યું છે; પણ તપાસ બંતે એમ જણાવ્યું કે સુકડાં કાઉન્ટનાં નહિ પણ બીજા કોઈ માણસોનાં હતાં. દસ હજારનાં ઇનામની લાગત પણ કંઈ કામ કરી શકી નહિ.

(કાઉન્ટનો વધુ બેદ જાણવા માટે અમારા આવતો અંક જુઓ.)

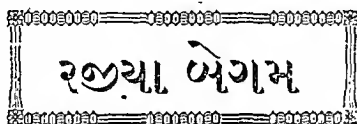
નોવેલટીમાં નવી નવાઈ-વધાઈ

ખાસ પ્રોગ્રામ—ખાસ ચુટી કાઢેલ પ્રોગ્રામ—ખાસ પ્રોગ્રામ

મુસલમાન ભાઈઓની રમજાન ધંદના મુબારક દિવસો માટે ખાસ
શાહી બહેજ/સાલીનું દિગ્દર્શન

હિંદુસ્થાનમાં મશહૂર-નામના મેળવેલ-એક મહારાણી

મેજેસ્ટીક ફીલ્મ્સની એક રસિક ફીલ્મ

આ ફીલ્મમાં શુભાર રસ એવો તો છલોછલ ભર્યો છે કે ખરેખર તમારું દીલ
બાગબાગ થઈ જશે સાથે સાથે—

બાધ મેળવવા લાયક વસ્તુ પણ રજુ થાય છે

આ “રજયા બેગમ” ની ફીલ્મ ખારા આ

તહેવારો માટેજ મેળવવામાં આવી છે

તો અવશ્ય મુસલમાન ભાઈઓ તેનો લાભ લેશે.

મેજેસ્ટીક ફીલ્મ્સના એજન્ટ મી. ફીદાઅલી મહમદઅલી તરફથી આ પ્રોગ્રામ
સંસ્કાર કરવામાં આવ્યું છે.

તહેવારોના દિવસોમાં વધારાનો ખેલ આ વાગે

નોવેલટી સીનેમા ગ્રાંટરોડ ટ્રામ ટરમીનસ

શનીવાર તા. ૧૦ મી એપ્રિલના નવો ડ્રામા

Uncle Jim's Heirs

યાને

દૌલતની કરૌટી

વળી બે ભાગનો બીજો હીટકટીવ ડ્રામા રજુ થશે.
પૈસાને ખાતર કેવી મહાન ઉસ્તાદી કરવામાં આવે છે તે આ દૌલતની
કરૌટીમાં જોઈ શકાશે.

ભાવો—ગ્રજ આના, છ આના, આઠ આના, બાર આના અને રૂ. ૫.
દરેજ ૫-૧૫, ૭, ૮-૪૫, ૧૦-૩૦

ખાસ હિંદુભાઈઓના ચૈતરી નવાં વરસ માટે
સોમ અને મંગળ તા. ૧૨ અને ૧૩ મી એપ્રિલ
ખાસ ૩-૩૦ વાગતે વધારોનો ખેલ થશે
ઈદ મુબારક !

ઈદ મુબારક !

ખાસ રમજન ઇદની ખુશાલીમાં તદ્દન નવો પ્રોગ્રામ રજુ થશે.

બુધવાર તા. ૧૪ મી એપ્રિલના તદ્દન નવો ખેલ અને ભારે હસાવનાર

Vizard of Oz યાને ભમતો ભૂત

ઈદના ખાસ ખેલો—

૧૨ થી ૧-૩૦; ૧-૪૫ થી ૩-૧૫. ૩-૩૦ થી ૫.

વાસી ઈદ પર

૧-૪૫ થી ૩-૧૫ અને ૩-૩૦ થી ૫

કાર્લિન સીનેમા—મારબલ થીયેટર સેન્ડહર્સ્ટ રોડ

સીનેમાના

સમાચાર

લખનાર-શ્રી. ચિત્રપત્ર

નવી ફિલ્મ-

સ્વર્ગકંકલુ યાને ઇસ્લામ-રજુ કરનાર રાયલ આર્ટ સ્ટુડીઓ, લેખક અને ડાયરેક્ટર શ્રી. બી. પી. મિથ ફોટો-ગ્રાફર શ્રી. અરેશ્વર ધરાની.

વસ્તુ-બાંધઓની કપટનીનિષી દેશવાર યોગા ઉત્તરે-

નીના રાજકુમારનાં બોધાર દેશના રાજની યુવતી પ્રિયવતીને રેખા-વર્ણ-સ્વર્ગકંકલુ યાને કરવા મરેના સાદ-સેથી ભરપૂર છે. વસ્તુ-કંકલુનાનાં સામાન્યમાં ઉપજી કહી ઉપજી કહાડી છે તેમ ન હોય તો શી, દર્શની માફક અર્થસી-કના બનાવોમાં પણ છે, નારક વગેરે કથાઓ, સરતા ચાપ. લોક મારે નેટલી નેપ્રમે તેટલી કાળજી

દુરે બગારાનું દરય

રાખેથી જીભાતી નથી. અમુક બનાવો પાતો જાણે કે પદે લેણી જાનુનાં કેમ ન હોય તેવી રીતનું વર્તન વિચારત છે. બાપા કંઈક નેતુ કહી બનાવતુ એમ માની શી. મિથે વસ્તુના ઉદ્ધાવ કરવામાં બેઠું કરણ છે પરંતુ જેવી જોએ તેવી ક-તેદ મળી નથી.

અક્ષિનય-પ્રિયવતી-મિથ જીભેલાં આ ફિલ્મમાં તેના અક્ષિનય જેનાં શુ આ પદેલાની જીભેલાં એવો પ્રથમ ઉત્તરન થઈ આવે છે. તેની આ ફિલ્મની નક્કી એકરીને બનાવી આવે છે કે, હીરાને પહેલ પાડી તેને કીમતી બનાવે તેવા અવેરીની રાયલ આર્ટ સ્ટુડીઓમાં જોટ પ્રસાદ નથી. શી. જોશી પોતાના કામને ઠીક જેમ આવે છે.

ફોટોગ્રાફી-આ ફિલ્મમાં ફોટી વખણવા લાયક ને ગાઈ નીજ હોય તો ફોટોગ્રાફી અને ઠીક સીન છે. શી. ધરાનીએ આ ફિલ્મમાં ઠીક સીનો મારે ને મહેનત લીધી છે, તેવી બીજી

ફિલ્મમાં લીધી હોય, એ અંગેની યાદ નથી. એકંદરે ફિલ્મમાં કાંઈ પણ રસ આવતો હોય તો આ રીતિનેજ આભારી છે. વસ્તુનો દુકાળ

જેમ જેમ આ ઉત્તર દિવસમાં વધતો જાય છે, નવી નવી રીતે ક પનીઓ ઉમેરાતી જાય છે, તેમ તેમ સારા લેખકો અને ડાયરેક્ટરોની આવશ્યકતા વધારે જીભાતી જાય છે. અત્યારે ફોટી ફિલ્મ પ્રોડ્યુસરો પાસે માત્ર અવધા માંડવા રહેતી અને સિનેમા લખનાર છે. અને જે વખત જાય છે, તેમાં તેઓ પદેથી ચક્રે કે નહિ એ એક સવાલ છે. કારણ કે, અત્યારે ફિલ્મ બે આવાડીમાં ચલાવતી એ પોતાના હાથેજ તમામો મારી મેકેડું સાલ રાખતા જેવું છે.

શી. પાટલુકર પોતેજ લેખક ડાયરેક્ટર અને કેમેરામેન-

SHARAZAD

જે કહો તે જનું માન તેઓ ધરાવે છે, પરંતુ આ બધા કાશીને પદેથી કહે, એમ અમે માનતા નથી. સૌરાષ્ટ્ર અને મદારાષ્ટ્ર માર અને હ મહિને ફિલ્મ બહાર પાડવાની-એટલે હોતી દય ચક્રતી દય એ ન્યાયે કામ ચલાવે જાય છે.

રાજ્યમાં એકંદર એટલા ડાયરેક્ટર અને ડાયરેક્ટર એટલા એમક એટલે કાન

નષ ફિલ્મોની જાદર ખખર-જમારે પરિણામમાં પડે અને વખતની જરગતી !

કંઈકીયથને કાર્દિનર ફિલ્મો પૂરી પાડે છે. કાર્દિનરને આધાર એજ અકિતપર દેવાથી છેલ્લા જણ મહિનામાં શં પરિણામ આપ્યું તે જમ જાદર વાન છે.

કુખનાં કુખકુમાર, દમજા અદરથ થઈ ગયા છે. મારેક-લાલભાઈની ગેરલાજરીમાં મદારનાઓનો કોઈ ભાવ પુકત હોય એમ જણાયું નથી. દમજા તે બધો આધાર શી-કાનલજાઈ તથા શી-હુદાર પર !

મારમાં શી-નાનુભાઈ દેલાઈની નાદરન પ્રતિને લીધે તેઓ વિશેષ માનસિક થમ લઈ કાઢે કે કેમ એ સવાલ છે.

વસ્તુચિત્ર આવી હોવા છતાં ફિલ્મ પ્રોડ્યુસરો અને સિનેમા ચિત્રેટર અણવવાવાળાઓની દહ આંખ ઉપાતી કેમ નથી એ અભ્યપ્ત જેવું છે

અમે તો ખતો પૂર્વક કહીએ છીએ કે, જ્યાં સુધી
“ધરના ભુરા અને ધરના જતી”ની માફક જુના યીએ આમને
આમ ગાડું ગળાડ્યા કરશે તો કયા રથએ અચકાઈ તેના ચૂર-
ચૂરા થઈ જશે એ કહી શકાયું નથી.

અમારા નમ્ર મત એવો છે કે, જ્યાં સુધી દરેક રુદ્ધિથીમાં
સિનાયો ડીપાર્ટમેન્ટ જોડવામાં આવે નહિ અને નવા બદલાયા
લેખકોનો સહકાર કરવામાં આવે નહિ ત્યાં સુધી આ ઉદ્યોગની
ગતિ આગળ વધવાને બદલે કુદિત થવા વિના રહેશે નહિ.
નવી ખબરો—

મોહનનર—કહેવાય છે કે, મી. દવેએ નવી રોરી રજુ
કરી હતી; પરંતુ તે પાસ નહિ ચલાવી પાછી ફરી છે। રેશી
સિનેમા ઉદ્યોગને માટે રોરી અને સિનાયોની મોનોપોલી ધરા-

શારદા—દયાનંદ દુનિયા ગઈ કાલથી ડાહ્યામાં છે
ગઈ છે. મી. મણીલાલ નેથી મી. દેશાઈની, નવી
“સ્તંભનરી” પાડી રહ્યા છે.

પાપોનીયર—મી. પાટશુકરની પાપોનીયર ફિલ્મ
પપાનો આસ તો સારો ભેટો છે, અને આવી રીતે પોતાના
કામમાં આસ મેળવીને કામ કરશે તો જરૂર ફતેહ
શાપાડીને એક ચલના પૂર્ણ એવી એક ઉડતી વાન
આવશે છે કે, મી. પાટશુકર પોતાની પાપોનીયર કું.

દક્ષિણી—(અજરાતીઓના સહકાર વગર) તેમાં વળી
ધીજ ચલાવવા માગે છે. એક દલકામાં દલકા તોફારથી
આવા દરજ્જાના અધિકારી સુધી તેઓ જાલદોને જ
આપવા માગે છે, વાત ખરો હોય તો તેમનું બેનિર્મિ
વખાણને પાત્ર છે—પરંતુ લરિયા-આગળ ઉપર જણાઈ આ

ચિકર પીલેસ—અજરાતી નાટક મંળાએ અજરાત
વા આવા પછી અન્યકાર જેવું દેખાઈ મુખાઈનું માનીતું એ
મળહ મેળવવાનું મગક ગેઈટી પાણું પૂરે બંદારમાં થોડા વ
માંજ ખાલી નીકળશે. અતેના સિનેમા એન્ડ એસોસી
મન્ડરટોજના માલેક તરફથી ત્યાં પિચકર પેલેસ નામનો સિને
મા લી મેથી ખુલશે. મુકરામાં આવનાર છે, અમે આ નવ
ચિનેટરના સંચાલકોને અભિનંદન આપીએ છીએ.

ખુલાસો.

શ્રી માનવર સપ્તાહક, મોજ મળહ
આપ મેદરખાની કર અપને “મે વંકમે”
કંપની વાલે પેરા મે વંક જૂલ સુધારે દીશ્યો.
રોરી-સીનાયો-દીરેકશન-ક્રાંતિમા એકમના છે
નકરી છે. લી, શાપરી

બહાર પડી ચુકી છે

અમારી ત્રીજી વચની ભેટ

ચમરાજનો કરવાર

મુંબઈના આદોએ વાર્ષિક લવાજમ કરી
ભેટનું પુરતક આરીસમાંથી લઈ જવું.
તા. ૧૭ સુધીમાં લવાજમ નહિ લારનારને
સિનેમા એક મળશે નહિ.

બહાર ગામના આદોને તા. ૧ લી થી
કમવાર વી. પી. કરી ભેટ મોકલી
આપવામાં આવે છે.

મેનેજર

મોજ-મળહ કાર્યાલય

વનાર મી. દવેની રોરી પાછી ફરે એ અન્યથા જેવું છે।
અમે ખૂલના ન હોઈએ તો આ પહેલીજ વારનો ખતાવ છે કે
મી. દવેની રોરી પાછી ફરી છે। આનું સ્વરૂપ કોઈ
સમજાશે ?

મી. હોમી માસ્તરે મી. દવેની લાખો વળાળશે પૂરી કરી
છે અને ગઈ કાલથી છાપીરીયલમાં મહુ થઈ ગઈ છે.

મી. લવનાની પોતાનીજ લખેલી એક રોરી નેવાર કરી
રહ્યા છે.

કૃષ્ણ—મી. માણીલાલ ખી. પટેલની તખીયત સુધરી ગઈ
છે અને કાઠીયાવાડની હવા ખાઈ થોડા વખતમાંજ મુંબઈમાં
બાજર થઈ કૃષ્ણનું સુકાન હાથમાં લઈ લેશે.

હજાર કસોટીમાંથી પસાર!

ખાસ સાયન્ડીશીક અને અકસીર.

“ગોલ્ડન બામ”

દુનીયા ઉપરનું અમુલ્ય અમૃત!

સુંદર દાખડી સહીન કી. ફૂટ પાંચ આના

ફાવેદો ન થાય તો પૈસા પાછા

માથાનો દુખાવો, અધાશીશી, શરીરની કળતર,
સલેખમ, સૂળ, ચસકા, દરેક વાલ્પી કોઈ પથુ ભાગનું
જવું, ચન મારી જવું અથવા કમતાકાતથી ફૂલવું વિ
રોએ ઉપર આ બામ બહુ જ ઉપયોગી રામચાલુ અને તાત્કા
છે. વૈદો, ડાકટરો કે સાઈન્ટીસ્ટોને ખતાવી ખાતી કરી.
વખત પાંચ આનાની જ ટીકીટો મોકલી વાપરી જુઓ. ફાવે
ન થાય તો પૈસા પાછા.

લખો—નેશનલ ફાર્મસી

બર્યા બીલ્ડીંગ મુંબઈ નં.

સેકડો સન્નારીઓના સ્વતંત્ર અભિપ્રાયો

વાંચી બેતાં ખાત્રી થશે કે આ ફીલમ જરૂર બેવી

સતિ—“સરદારબા”થી
બહાલીતી માનીતી

સરસ્વતિ ફીલમ કંપનીની નવી ફીલમ

સ
તિ
સ
ર
ે
જ

યાને

શીયળની
કસોટી

શનીવાર તા. ૧૦ થી શરૂ છે.

સાચાં ખોટાં—કાળાં ઘોળાં—કરી લાખા મેળવા અને લાખા ખર્ચે પણ મુખી—સંસાર
ન હોય તો લાખા શું કામના ?

આવા દુઃખી સંસારનું ચિત્ર—સાથે સાચી સતિનો પ્રતાપ—જરૂર બુલેવો

શની રવી તહેવારને દિવસે કે વાગે દરરોજ ૫ વાગે શરૂ

આવે છે.

આવે છે.

સીનેમા મેજેસ્ટીક

રેયલ આર્ટ સ્ટુડીઓનું પૌરાણિક નવીન ચિત્ર

ગીરગામ

રાધા—માધવ

શારદા ફીલ્મ કુંડ કૃત

શનીવારથી

ચાલુ થઈ ગઈ છે

શું?

સ્ટાર

મીસ બેન્સ

મીસ ઇબ્રાહી

મીસ અમીરબાનુ

ડાયરેક્ટર

મી. દિવાના

પેલી- અદ્ભુત ફીલ્મ જેમાં તમારા જીવનમાં બનતા

રોજના બનાવોનું બોધદાયક દિગ્દર્શન છે.

કાલ્પનિક સતીઓ તો ઘણી સાંભળી હશે પણ હાલની

કેળવણી પામેલી ચાલુ જમાનાની સતી-આદર્શ પત્નિ

કેવી હોય તેનો નમુનો અમારી સરસ્વતી આપશે

શું? મનુષ્ય રાક્ષ-
સથી ભયંકર છે?

દગાબાજ દુનિયા

શું? દુનિયા દગા-
બાજ છે?

ભયંકર ભેદ ભરમો ભરપુર ચાલુ જમાનાની રમણીય મુઝવણ

ભયાં પ્રશ્ન ચર્ચાતું ચિત્રપટ

કૃષ્ણ સીનેમા દુબાઈ થીયેટર

પ્રકાશ માટે લખે—મેસર્સ મયાશકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ—કોટ મુબાઈ.

મોજ-મજલ

સિનેમા અંક ૩

કનકામ માણસો પહેલે નંબરે આવેલ નથી
મિત્ર લુબેદા

[કિંમત ૭ આના]

હિંદુ ભાઈઓના ચૈતર માસ અને રામનવમીના તહેવાર માટે

માદન થીએટર્સ લીમિટેડ એ લાખોના ખર્ચે તૈયાર કરાવેલી

૨૨ લાગની નીતિ ભક્તિના
દેખાવોથી ભરપૂર સીરીયલ

રામાયણ

પહેલું અઠવાડિયું ૧૨ લાગનું
ભરચક્ર ગ્રામ

નખરાખાજ

મિસ

મેનેલી

ફવતી

મિસ કૂપર

ઉપરાંત અત્યાર

અગાઉ સ્ટેજ

ઉપર નામના

અને વિખ્ખ તી

મેળવી ચુકેલા

નામચીન અને

નામવર

આટિરો !

રામની

યુવાની !

સીતાનો

સ્વયંવર !

રામ

વનવાસ !!

અંકેક દેખાવ

અંખે ઉડી

વળગે એવો છે !

દરેક બનાવ

નીતિ ભક્તિનો

પાડ આપનારો

અને આકર્ષક

છે.

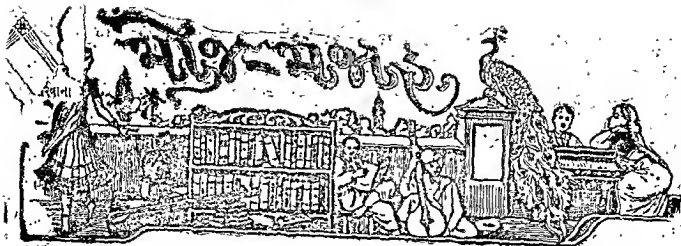
આ તક ગુમાવતા ના ! આ સીરીયલ ચુકતા ના

વખત:—ગા. ૭. ૮. ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૫, ૧૬, ૧૭, ૧૮, ૧૯, ૨૦, ૨૧, ૨૨, ૨૩, ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧

આજે ૨ મનવમી દેખાવોથી ખેડ સવારના ૧૨ વાગેથી શરૂ થાશે માટે દર્શન કરવા ચુકશે નહિ

ભાવ:—૩. ૨. ૧. ૮. ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૫, ૧૬, ૧૭, ૧૮, ૧૯, ૨૦, ૨૧, ૨૨, ૨૩, ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧

ગ્લોબી સીનેમા સેન્સટર્સ રોડ

અધિતર શુદ્ધ ૯)

બુધવાર તારીખ. ૨૧ એપ્રિલ ૧૯૨૬

(વર્ષ ૩૯. સિનેમા અર્ક)

કોણ ?—

ન શબ્દો પણ સીનેમા એકશનોથી જોમ સમજાવે,
 તે સમજ લે હૃદય મહાઈ જો તહારા ધ્યાનમાં આવે.
 નજરના લેન્સનો ફોકસ લઈ ઝીલી. હૃદય રીલ પર
 થઈ એકસપોઝ ત્યાં કોની પ્રતિમા કોઈ બતલાવે ?
 ડબલ એકસપોઝમાં આત્મા મળ્યા કોના ડબલ સાથે ?
 તે એ જાણે, જગત જાણે, છતાં કાં આમ છુપાવે ?
 તજ ભાષાતણી આ લય, કરી લે ફીલ્મ ડેવેલય,
 ખજી જો હાલમાં કલોઝઅપ, હસીને કોણ બોલાવે ?
 દિવાનો તો દિવાનો છે, જગત હાલ ગણી બેઠો;
 છતાં એ નામનો ગુણ જોય પણ નાં બોલતાં ફાવે.

દિવાનો

સિનેમાનું સરવાયું

અખતાર-રા. ચિત્રપટ.

અમે પોતે—

માણુ એપ્રિલ માસથી મોજા-મળદે ત્રીજા વર્ષમાં પ્રવેશ કર્યો છે. મત એ વર્ષ દરમિયાન સિનેમાની સેવા ને અમે અનુભવતા અન્યા છીએ, અને સિનેમાની ફિલ્મ ખનાવનારી કાં તથા સિનેમાએ તરફથી અમેને ને મદદ આપવામાં આવી છે, તે માટે અમે સતોષ બંદેર કરીએ છીએ. અલબત્ત, આ લાંબામાં અમે કંઈ નવીનતા જનસાગર સમક્ષ પ્રજા યક્ષા નથી, તે પછી અવિખ્યમાં અમે દરે ફિલ્મ કુ. તથા ફિલ્મની ખનાવટ ઉપર સ્વતંત્ર લેખો-ફિલ્મના ધધારા કુશળ ગણતા એકસ પોતાના હાથે લખાવી પ્રસિદ્ધ ફિલ્મની અમારી નેમ પૂરી પાડીયું.

અમારો ઉદ્દેશ—

સિનેમાના સમાચારની કાલમ પોલી અમારો ઉદ્દેશ જેમ અમે દર વખત જાહેર કરીએ છીએ તેમ-કાંઈ કુ. નીતે, સિનેમાને કે બંધિતને કહાણી પાડી તેનું અપમાન કરવાનો નથી; પરંતુ સારું હોય તો સારું કહેવું અને નમણું હોય તો અમારી દૃષ્ટિએ જુલો દર્શાવી-એવી ખૂણી અવિખ્યમાં ન બને, તે માટે 'સાવચેતીનું' રજુ થીમકું કુ. ફિલ્મની અમે અમારી પવિત્ર ફરજ સમજીએ છીએ.

ખાજી રેક કુ. અમેને સરખી છે. રેક બંધિત અમારા ખંધુ ખરાબર છે, રેક સિનેમા અમારું ધર છે-ને સાથે નકામે મરજી લગાવી એકતરફી યતાં પ્રમુ અમેને અમારે એવી અમારી આંતરિક ઇચ્છા છે. દહ સુધી અમે અમારા મનમાં સ્વતંત્ર રજા છીએ અને પરમાત્મા અમેને તેમ રહેવાને ચકિત આપે એમ ઇચ્છીએ છીએ. બે કે, કાંઈ કાંઈ વાર અમારી સખ્ત દીકાથી અમારા કેટલાક કાષ્ટિએને જોઈું લાંબું દરો-અમારા માટે ભૂં ખોલાવું દરો તથા અમેને તુકશાન થાય તેમાં પગલાં પછી અપાં દરો, છતાં અમે તો નિઃસ્વાર્થી અમારે મત આપતા રજા છીએ અને આપીયું અમારો સ્વતંત્ર મત જાણવા આજર જતા આલાંબમાં ખ્યાન આપતા કેટલાક વિદ્વાનો-વર્તમાન પત્ર-કારો તથા ધધારાથી અમારાથી વિષદ્ધ હોવા છતાં કુપીયા તો અસિખ્ધ રીતે અમારું "લાંબા કલીવર્ડ" લીડું ફરારીયું હાથમાં બધ વાંચે છે તેથી અમેને સંતોષ થાય છે. અમે ખાજી આપીયું કે, અમારો મત કનેક્શન સ્વતંત્ર; મરજીથી નિરાળા રહેશે. કારણ કે, અમારી સમાચારનાઓ સારની ચોપડી કે સાંક-ફાં બે ચાર અપાં ઉપરથી લેવામાં આવતી નથી પણ વસ્તુને નજર રહીને જોઈ તેના ખુલ્લું ખુલ્લું જારીથી તપાસી લેવામાં આવે છે એ તો તે સમાચારના વધવાના પોતેજ સ્પષ્ટ થવા છે.

ગયુ વર્ષ—

ગયુ વર્ષ આ ધધાને લાભદાયક સારી સારી ફિલ્મો પાડી. યાજી નથી. અને સિનેમાએ ઉપર સારો દરોજો જોવામાં આવતો નથી તેમાં કારણો ધધા છે.

લગાઈ પછી આનેથી નાણાં સંબંધની નમણી સ્થિતિને તે આભારી છે. લોકો પાસે નાણાંની ઘટ નહિ હોવાથી સિનેમા જોવાનું આણું કધું છે અને તેથી ચિયેરોને સારી આવક થતી નથી, અને સારી આવક નહિ થવાથી ફિલ્મ કુ. એ ને અપર મહિને કહાણી સારા પૈસા અરથી સારી ફિલ્મો કહાણી હતી, તે હાલ આજા અરથે મહિનામાં બે ફિલ્મો કહાણા પ્રખલ કરતી રખાય છે. તેનું કારણ કુ. નીતે આવી નમણી સ્થિતિમાં ટકતી રખવાની નેમથીજ થાય છે નમણી ફિલ્મો નીકળવાનું કારણ એજ કે, હાલમાં ને લેખકો સારી સારી વાતાઓ લાવતા હતાં તેઓ દરે પૈસાના લોકે જેમ બને તેમ જરૂરી મનમાં આવે તેવી વાતાં અપા કાંઈ મોટાં મોટાં લેખકો કરી આવીને અંજારી પોતાનાં પ્રસિદ્ધ નામનો લાભ લે છે, તેજ છે. તે સાથે હાલના માલિકો મોટી રકમ ન અરથમાં કુટી રકમ આપી વિદ્યાર્થીઓ-વૈદ્યાર્થી કંપનીવાળાઓ કિંવા પાન સોપારીવાળાઓ પાસેથી વાતાઓ લે તે શોમનિય છે, સારા લેખકોને આજરે દહ મળ્યો નથી. દહ કાંઈ કુ. આં સિનાયો લેખક તરીકે જાણે પછી રોકવામાં આવ્યો નથી. અને આં સુધી આમ ન થાય તો સુધી નવીન લેખકોને આજરો મજરો કે નહિ તે એક સવાલ છે. કારણ કે, કાપેરેક્ટરોની બેરકારી-આજસુપણું કિંવા અખતાર અમે લીધે તેઓ તેને આપવામાં આવતી રજારીના સિનાયો કરી ચકતા નથી, અને નવીન લેખકો સિનાયો ચખતો અર્થ પછી જાણતા નથી. માટે સિનાયો લેખક એ ડીપાર્ટમેન્ટ જરૂર જોણવું જોઈએ એવી અમારી માન્યતા છે.

ખીજું કારણ નમણી ફિલ્મો નીકળવાનું એ છે કે, હાલમાં જોત જોતામાં હજારે આંધે ગાંધી યવારા આ ધધામાં નવીન માણસો ધુરમાં છે. નવીન માણસોને જોવા અમે ખુશી છીએ. પરંતુ ઉપરચોટીયું થોડુંક જાન થાય ત્યાંજ મોટા કેમેરામેન, લેખક કે કાપેરેક્ટર જનવાની મદલાકાક્ષાએ તેઓમાં ઉત્તમ થાય તો પછી રટડીથી એક તાલીમખાનું બને. અર્થાત્ અમાર અજાણ વખતમાં નવાને તાલીમ આપી પૈસા તથા ફિલ્મનું પાણું થાય તે જોવાનો આ વખત નથી.

વધુ એક કારણ અમેને એ માલુમ પડે છે કે, જનસખા અને દહકા ટેરટી જોવાવાનો છે. અમારું ધારવું એવું છે કે જેમ નાટક કુ. વાળાઓએ જનસખાને દહકી વસ્તુ આપી પેલી છે, અને હાલ ને સ્થિતિ નાટક કંપનીવાળાઓ મોખરે છે, તેવી સ્થિતિ કહાય ફિલ્મ કુ. જોની આવે. કારણ કે, અમારે સારાં સારાં શોમાન્સો-કુચ્ચ કાવનાવાળા લેખો તથા મનોજ્ઞાનથી અરપર ફિલ્મો કહાણાને અરથે-અન મિમાંથી અરપર અરથ.

નવી, તથા નવળી બાપાનાં દાંડળોથી લેવાને આડે રસ્તે કરવાના પ્રયત્નો થાય છે, તે ચોચાનિય છે. લોકોને ઉચ્ચ આદર્શો સમજાવવા તથા સારા-સારા મર્મદાયી કાર્યો તથા આદર્શો નજરથી ઉત્પન્ન થતા નાઓ-બાનો વગેરે દેખાડવાની જરૂર છે, અને એ આમ કરવામાં આવે તો અમો કહીશું કે, હિન્દી સિનેમાનો દુનિયર એક દિવસે હિન્દમાં પહેલે નંબર પહોંચશે. પરંતુ આ ધંધામાં ચાલતી અદેખાઈ, છપ્પાં તથા અનીતિ અને બીજી કાંઈકે હજી સુધી અટકાવી છે? કાંઈ હિન્દીઓ બહાર આવી કહેશે કે, અમારી કંપનીમાં અનીતિ કે બીજી નથી? મરુવા-માંયાં દસ ટકા માણસો આ ધંધામાં ચોખ્ખાં, સ્વચ્છ અને પોતાના અંતઃકરણને સાફ રાખનારાં નીકળશે. બાકી નેવું ટકાનું શું? આદ્યોજ અમોને અફસોસ થાય છે.

સારી ફિલ્મો—

ગયા વર્ષમાં સારી ફિલ્મો નીચે પ્રમાણે બહાર પડી હતી, બાકીની સાધારણ હતી.

લંકાની લાડી, સિનેમાની રાણી, વીરકુલાલ, કાળો ચેર, દેવદાસી, નીરા, ગોડ બંશલ, ચંદ્રાન્ત, હોયલ પદમણી, રાણા-હમીર, ચંદ્રાવ ગોરે, સનમની શોધ, સતિ સરોજ, એમાં લંકાની લાડી પૈસાની આપકમાં પહેલે નંબરે હતી.

હાલમાં કામ કરતી ફિલ્મ કુંઃ ઝો.

કોહિનુર—હાલ-તકામાંથી પસાર થતી નવ છે. માલેકનો સિતારો તેજ છે, અને કામ રેમુલર હોવાથી તથા છુટ્ટિય પહેલે નંબરે હોવાથી કંઈ દરકત નથી. માત્ર મેનેજમેન્ટ સીધી લાઇન ઉપર કરવાની જરૂર છે. તથા માણસોને વધારવાનો ધંધોજ ને દર થાય તો તે એક આદર્શ કંપની થાય.

કુચુ—આ કંપની સંગીન કામ કરી રહી છે; પરંતુ માલેકની નવળી તબીબતને લીધે ચેરદાજરીથી ને લાંબન તથા ધોરણ ઉપર કામ કરવું જોઈએ તેમ થઈ નથી. માલેકની જાતિ દેખેજ પછી કંપની સારા પાયા ઉપર મૂકાશે એમ આશા રાખી શકાય.

શારદા—ઉત્સાહી યુવકો આ કંપનીને સારા રસ્તા ઉપર જોવા આપે છે અને ને જાડપથી કામકાજ થાય છે તે ઠીક કહેવાય.

રોયલ—રોયલ માણસોથી કારચક આ કંપની જો કામ કરવા હજી તો સારું કામ કરી શકે તેમ છે. સ્ટાર પહેલાં દરજ્જાનો છે. પહેલા યુગ છે. માત્ર લોચલ માણસોની જ જરૂર છે. જરા સારી સ્ટોરીની યુટીલી કરીને કામ કરવામાં આવે તો ઠીક. બાકી નેવ નવ ફિલ્મને સાથે સર કરવાનો ધંધોજ જોડા છે. એક પૂરી કરો પછી બીજી આદરો.

મહારાષ્ટ્ર—પોતાનું કામ યુવયુવ કયેં નવ છે. અને હવે જરા જલ્દી જલ્દી ચિત્રપટો તૈયાર કરવા લાગી છે. નવી નતાં તથા કલાની દ્રષ્ટિથી કાર્યરૂર ફિલ્મો તો મહારાષ્ટ્રની જ.

મોરાર્—લોકોની ધાતી બંધાવી લાંબા વખત થઈ આવી

છે પરંતુ તે દરમિયાન હજી કાંઈ નવીન પિક્ચર આપ્યું નથી. કાઠીઆવાની સખ્ત ગરબી નદી કે રાજકોટનો પ્લેન—કાંઈ સમજાવું નથી.

માહન થિયેટર્સ લી.—આ કંપની ને દોરમાં હતી, તે દોર હાલ હલકો પડી ગયો છે. કંપની હાલ કંઈ કહાડતી માલમ પાડતી નથી. કહેવાય છે કે, આ કંપની ચાર હિન્દી ચોડકથાને જર્મનીમાંથી તૈયાર કરીને લાવે છે. આ સાદસ જો કે તેમજ ઉતરે તો અહિંના ઉદ્યોગને ફટકા પડવા વીના રહે નહિ.

યુનાઇટેડ પિક્ચર્સ સી-ડીકેટ—આ કંપની મી. સરપો-તદારની સરદારી નીચે હાલ ખાડીમાં કામ કરી રહી છે. મુંબાઈમાંથી નીકળી જંગલમાં ખડ છે. જોઈએ છીએ કેવું કામ કરે છે.

લ-ડન આર્ટ સ્ટુડીઓ—(રચન-અરમા) દાન પ્રતાપનું પિક્ચર કહાડનાર આ કંપની દર મહિને એક દેથી પિક્ચર બહાર પાડવાની ઉમેદ કરાને છે. જોઈએ છીએ શું સંગીન કામ કરી જતાને છે.

ધી ઇન્ડિયન ફિલ્મ કુંઃ—મી. પ્રકાશ ધાર્મિક પિક્ચરો લઈને આવ્યા છે, પણ મુંબાઈવાનો ક્યાંઈ પતો લાગતો નથી.

પાયોનીયર ફિલ્મ કુંઃ—મી. પાટશુકર જો સાદસ ક્યાં પછી પાછા જાઓ છે. અને સ્ટારનો સ્ટુડીયો લાડે રાખ્યો છે. મી. પાટશુકરનાં સેરીઝો ખુબ વખણાય છે. અમો આશા રાખીશું કે, મી. પાટશુકર વખત પ્રમાણે જીવું નાકું ઊડી નવીનતાથી ચિત્રપટો તૈયાર કરે.

હિન્દુસ્થાન—(નાસિક) આ કંપનીનાં ચિત્રપટો મુંબાઈમાં હાલ દેખાતાં નથી. કારણ કે, થિયેટરની અવગતતા છે. સાંભળવામાં આવે છે કે, કાંઈ નવીન થિયેટર બાંધવાનો ફિલ્મ બરીલી લેવાનો આ કંપનીનો વિચાર છે. બાકી તેમોના હંમેશા નિયમ મુજબ જીવી પધ્ધતિ ઉપર ચિત્રપટો તૈયાર કયેંજ નવ છે. રાજાચુ અને મહા ભારતની મોનોપોલી તેમનાજ હાથમાં છે.

સરસ્વતા—આ કંપનીએ હાલ 'સતી સરોજ' બહાર પાડી છે અને ભવિષ્યમાં પોતાનો સ્ટુડીઓ કરે તે સંભવિત છે. ઇન્ડિયન પિક્ચર્સ કાર્પોરેશન—પોતાનું કામ બંધ કર્યું છે. સરવિત્તની દલાતી હાલમાં ક્યાંઈ નથી, જ્યોત્સના ભવિષ્યમાં કાંઈ વાર જોગે તો—આ સિવાય હાલનું ફિલ્મ કાદનારા-ઓને રોયલ આર્ટ સ્ટુડીયોમાં સારો આશરો મળે છે.

ધી ગ્રેટ ઇસ્ટન કાર્પોરેશન લી. (લિલી)—લગભગ ત્રણ લાખના ભોગે જરમન કારીગરોની મદદથી 'પ્રેમ-સં-નાસ' તૈયાર કરી છે, પરંતુ ભવિષ્યમાં કંપની આગળ કામ ચલાવશે કે કેમ એ તેની સમજતા પર આધાર રાખે છે.

ફિલ્મ બતાવનારાં મુંબાઈના સિનેમાઓ—

ધંપીરીયલ—પૂર જોઈમાં કોહિનુરની ફિલ્મો જતાવી શકે તાકા કયેં નવ છે. સંગીત સાધારણ ઠીક છે. માગેકાની દેખે દેખ સારી છે પરંતુ મી. અલ્લીભાઈ કોની ચેરદાજરી અલ્લી

દેખાઈ આવે ખરી પણ મી-મહમદઅલી રોકનો-કારનાર અને મેનેજમેન્ટ તે ખામી પુરી પાડે છે.

મેજેસ્ટીક—ગીરગમતુ માનીતું મયક. મેજેસ્ટીક સિનેમા નો દેખાવજ મેજેસ્ટીક છે મહેલો સારી સારી ફિલ્મો મેળવવાની કાશીય કરે અને એક વખતનું ગાણું રહેલું મેજેસ્ટીક પુનઃ જન્યત યાવ અને સંગીત ઉપર ધ્યાન આપી સારી સુધારો કરે એમ ઇચ્છાયે છીએ.

ફોજ સીનેમા—આ સિનેમા ચરનીરોડ નજીકના પર નવીન ખોલવામાં આવેલ છે મહેલોનાં અતિ અંતરથી આ સિનેમાને ફર્સ્ટ ક્લાસ સિનેમા બનાવવામાં આવેલ છે. અને પુરતી રીતે લોકોને સંતોષ આપી રહેલ છે. સંગીત સુંદર અને મધુર છે.

એમ સીનેમા—ઈંગ્લીશ સીરીયલો સાથે કાષ્ટ કિષ્કિંદાર દિન્દી ફિલ્મો ચલાવે છે, અને મેનેજમેન્ટ ઉત્તમ છે.

કોહિનુર (કાલખાદેવી) મહેલોની હીમતથી ટપી રહ્યું છે આશા રાખીશું કે તે કામય રહે.

કાઉન્ટ સીનેમા—ગોળપીઠાપર આ આલીશાન સંગે મરમરનો મહેલ નવીન બધાયો છે. તેની પોલીસી હજી સુધી બહાર આવી નથી. હાલ તો ઇંગ્લીશ પિક્ચરો દેખાડે છે.

બાપી એસેસરીયર, એમપાયર, એમપ્રેસ, વેલીઅન, વેરટ એન્ડ, એલેક્ઝાન્ડ્રા, પ્રેશીયસ, રોપલ, લક્ષ્મી, વીનસ વગેરે હંમેશ પ્રમોશન આવી રહ્યા છે.

આભાર—દરેક સિનેમાઓ, ફિલ્મ ઇન્ડસ્ટ્રીઓ, તથા અમારા વખાણનારઓ અને અમેને ખાનગી ખાતેથી પૂછવાનાર અમારા ગુપ્તહતોના અમે અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનીએ છીએ, તેઓની સલાહ, મદદ અને અંતરથી અમે અમારી ચિત્રપટની ક્લાસ કામય રાખી શક્યા છીએ અને નવીન પ્રયાસમાં તેઓએ આપવા કબૂલેલી મદદ માટે તેઓના ઉપકાર માનવામાં આવે છે. આશા છે કે, આ વરસના સરવાળા કરતાં આપણું વરસ આ બધાને લાભદાયક નીવડે. સારી સારી ફિલ્મો નીકળે અને અદેખાઈ ને નેખ્યા દૂર થાય તેવી અમારી હશર પ્રત્યે પ્રાર્થના છે. છેવટમાં એટલું જ કે, પ્રોડ્યુસરો તેમજ અફેક્ટીવીટીસ બધામાં અખતિયાર કરવામાં આવતી અદેખાઈને હરીફાઈના રૂપમાં ફેરવી આમાન્ય ખુસીખતો વખતે એકત્ર થઈ જવિવખમાં કામ સે તો અવરય આ બધો ફલદાયી નીવડે એમ અમારું માનવું છે.

આભાર દર્શન—

અમારા આ ખાસ સિનેમા અંકના લેખ માટેની માગણી ખાન આપી દિ-દુરધાનના ફિલ્મ ઉદ્યોગમાં રસ લેતા અનેક વિદ્વાનોએ પોતાના કૌમતી વખતોનો ભોગ આપી, જે લેખો મોકલાવી આપી, પોતાની તે ઉદ્યોગ પ્રત્યેની લાગણી દર્શાવી છે, તે પ્રશંસનીય છે. તેઓનાં સહકારથી જ અમે આવો સુંદર, ઇજાર અને ઉપયુક્ત લખાણોથી ભરપૂર અંક બહાર પાડવાને શક્તિમાંન થયા છીએ. અને આશા રાખીએ છીએ કે, હર વખત તેઓ આવી જ રીતે અમેને મદદ કરી આભારી કરશે.

જો કે, ધણી વિદ્વાન શુદ્ધરોએ મોકલાવેલા લેખોને અમે સંયોજ સંગ્રહિતે લીધે આ અંકમાં સ્થાન આપી. શક્યા નથી તે માટે અંતઃકરણપૂર્વક દિલગીર છીએ. તેમાંય વળી ચા. સુતરીયાનો “યુનીવર્સલસીટી” રા. મુસાફર બી. એ. નો અદ્ભુત રસથી આયિક લાભ,” રા. ઉપજુશીનો સિનેમા આલ-મની ઉપ ઉડાડી દે તેવો રમુજી લેખ, ચા. ડી. મધુ વગેરે નામાં કિત વિદ્વાનોના લેખો જે રહી ગયા છે તે હવે પછીના અંકમાં કમશઃ પ્રસિધ્ધ કરવામાં આવશે.

અમારા આવતા અંકથીજ “યુનીવર્સલસીટી” એ નામનો સચિત્ર લેખ શરૂ થશે.

અમારા આ અંકમાં અમારા નિમંત્રણને માન આપી લેખ લખી મોકલવા સાદસ કરનાર જે એક્ટ્રેસીને ધન્યવાદ આપતાં અમારે હર્ષ સાથે જણાવવું જરૂરનું છે કે આ પેપર સીનેમા લાખનામાં કામ કરતી દરેક અફેક્ટીવે પોતાનું જ માની તેનો ઉપ-યોગ કરતાં જતા પણ સહોચાવાનું નથી. હંમેશાં અરસ પરસની સહાયતાથીજ દરેક કામ સિધ્ધ થાય છે તો તે મુજને અમલમાં મુકવા અમારી અરજ છે. અ. મો. મ.

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શાકીનો માટે

દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મનહ

વાર્ષિક લવાગમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦૦ / દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે એક વાર્તાનું પુસ્તક મેટ આપવામાં આવે છે. અંગ્રેજી આંકેક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો. મુખ્ય-મોજ મનહ કાર્યાલય મુંબઈ ૪.

આ આભારીકમાં પ્રસિધ્ધ થતી વાર્તાઓના પાત્રો કશિપુતજ દોષ છે કાષ્ટ અત્યંત અક્ષિત પરથી ઉપજતી કોઠમાં નથી. અ. મો. મ.

અનુભવીના ઉદ્ગાર

લાખનાર-સા અનુભવી

આજ પાંચ સત વર્ષ થયા દિલ્હીનાં દિવસી શીખો ઉદ્યોગ વધારવાને પ્રયાસ કરી રહ્યા છે. શીખનો ઉદ્યોગ દાદામા અદ્વૈતી દેવદાસ સિંઘ ઉપર અમેરીકામાં નેવામાં આવે છે તેના મનેમ કામ્બો છે મુખ્યત્વે કરીને એ દેશ લગભગી બજાર છે ત્યાં જાહેરાતની વિશેષ છે કેળવણી ઉત્પાદન પ્રકારની છે દરેક બાબત ઉદ્યોગમાં લક્ષ અને કાળજીથી આગળ વધવાના પ્રયત્ન કરતી પ્રત્યેક વર્ષે છે એવા કમ્બો સમજોતો વળતે આ ઉદ્યોગ પશુ કલોજ ખાલેયો નરે પડે છે

આપણે દેશ મરીખ છે, જન જનતી પ્રજાઓના વસવાટ છે જેને અમે મુશ્કેલીઓ વિશેષ પડે છે. તે શીખ ઉદ્યોગ અને કાળની ઉન્નતિ તરફ લક્ષ મણુજ એટલું છે ધનવાનોના આર્થ જાહેર છે. જુદી દિશાઓ તરફ ધન ખર્ચાય છે કળની ઉન્નતિ તરફ ખેતરકારી અનિશ્ચય છે આવા કમ્બોને લખને શાંખ ઉદ્યોગનો વરગો સંભળતાથી બોલેલા નથી કટકમય છે ને એ ઉદ્યોગ જે ખીલવા વગર કરમાયો તે લાખો બંધ કરોડ રૂપિયા જતા અટકાવા ઉપરાંત પરદેશથી લદખી એવી લાવવાની ને આકાંક્ષા રખાયેલી છે તે નાશ પામશે અને “પડેલા દગા તેવા” પાછા આપણે યત્ન પડશે

દાદામા આ શહેરમાં આજકાલ પાંચ શીખ ખનાવનારી કા પેનનો સાદસ અજમાવે છે દરેક શીખ કા વાળાઓએ શીદમ કા મુશ્કેલી કરતી વખત ને આદર્શ અને દર નિશ્ચય ગાંધી સારવાત કરી હતી તે ધીમે ધીમે પડતા મુશ્કા દીસવામાં આવે છે કળા અને ઉદ્યોગ ખીલવા તરફ લક્ષ અને ધ્યાન આપવાને બદલે કેવળ પૈસા દેખ મળે તેટલોજ હેતુ રાખી શીદમ ખનાવવાનો પ્રયાસ કરે છે! શુ એ શીખનીય નથી જન સમ અને ઉચ્ચ આદર્શો, ઉચ્ચ લાવનાઓ અને ઉત્તમ પ્રકારની કેળવણી આપવાના હેતુથી આપણો શીદમ કા મહેવત કરે, તે કેટલું પ્રશ્નસનીય! જ્યારે જ્યારે આવી સુચનાઓ કરવામાં આવે છે, ત્યારે તત્પર જવાજ મળે છે કે, તમને પબ્લીક ટેસ્ટની ઓ ખનર, શી માલીની, એટલે કે એમ સમજાવવામાં આવે છે કે, મુખ્યત્વે પ્રજા દલકા પ્રકારનો ત્યાં લેટસ્ટની શીદમો પસદ કરે છે, અને તે નીકાળવાને દુરી પડે છે એ માન્યતા ખીલવન અત્યંતી વેળા છે મુખ્યત્વે લાલેલી છે મુખ્યત્વે પ્રજાનુ અપમન કરનારી છે જનસમજના ટેસ્ટને એ કાંઈક અરો જગાડતે ને તેને તે પ્રજા કેટલી અપમાનિત દલકા પ્રકારની શીદમો દેખા

ડગામાં આવી ગઈ છે તે છે આ જ ખતમા દેવપાત્ર, માતી, લેખક અને કાલેરકટ છે

સીતારીયા અથવા વાર્તાના, લેખક કેળવવા અને ઉચ્ચ લાવનાઓવાળા નેહએ ધણી ખરી શીદમો (જે કે માતી લખએ કે માલીકાને તેમાં પૈસા સળ પેલા યુગ દગ) ના વસ્તુત્તરતા હેતુ નથી. તે શીખ રચના, પાત્ર અને સમજનુ તો ખીલકુનજ ખડન થાય છે. લેખક વિચાર સરખોએ કરતા નથી કે ૨૦૦૦ વર્ષ પૂર્વેની વાર્તા અપસ વસ્તુમાં અત્યુક વસ્તુઓ કેવી રીતે આવી શકે! કમ્બો કરીએ કે એતિહાસીય વસ્તુઓ ઉપરથી ઉતારવામાં આવતી શીદમો અથવા લખાયેલા નોમેંગે અથવા ભજવવામાં આવના નાટ્યના લેખકો, ગ્રંથકારો કે કવિએને અત્યુક જાનની કાંઈક અરો દેશકર ડગવાનું છુટ હોય છે અથવા હોવી નેહએ પશુ તેથી એ છુટનો તાલ લઈ વગુને માંગે નાખી, ધનિદાસને બોલે લરાખે દેશ પરદેશમાં દસી કરાવવી-એ કેટલું બહુ શીખનીય

કટલાક લેખકોની એવી માન્યતા છે કે, અત્યુક મીજ અત્યુક અથો નેહ યા વાચી હોય તો તે કાંઈ પશુ પ્રકારે મુસાલવી અથવા લખન કરવી બલે પડી તે લાકડે માલકા નેવા દેખાવ આપે, અથવા ગેડો ઉપર અબાડી મુખ્યા જેતુ દરમ દેખાવો લેખકોને સુધારવા અને તેમની પસે ઉચ્ચ વગુઓ લેવી હોય તો માલીક અને કાલેરકટ મનુજ મનના દેવા નેહએ એ દલતા રાખે તોજ લેખકો કામુમાં રહે બાકી ને લખયુ તે સ્પષ્ટ છે, ચલશે એવા ખ્યાલથી કેરોના હેનુએ દેશવાપ, તો પરીણાસ જેવું જોડે અને ઉદ્યોગ કેટલો ખીયે, તે આપણે સમજી ગયોએ છીએ આજ કાલ માલિકો, રટાકા માલુઓ (એકટરો) લેખકો તરીકે વસ્તુઓ બહાર પાડે છે એમ નથી કહેવાનું કે તે લોકો લેખક તરીકે નહિ સરા નીવડે પશુ લેખક તરીકેના યુલો તથા આવડા તથા મુશ્કેલીએતુ લાન રાખ્યા વગર દર પડતું પાછી કરી નામ ખજાનુ એ દિવગીરી બહુ છે. તે શીખ સળા સીતારીયા લેવા બલે પડી તે ગમે તેવા હોય એ ખ્યાલ તો તન દાનીકારક છે આપણે નેહ શકીએ છીએ કે ને કાલેરકટ લેખક તરીકે કૃતિઓ લખવા હોય તો પડી કેટલાક લેખકો પેતાની વસ્તુઓ આવા કાલેરકટને આપતા સક્રિય કારણ જે તેને ચેગ દન્યાદ ન મળે આવી સર્વે રિખનિઓ નેના આપણે એમ નિર્ણય પર આવી શકીએ છીએ કે નવા નવા વિધિવિધ લેખકોની વગુઓ લેવનો પ્રયાસ કરવો નેહએ અને કા તરફથી કાલેરકટ અથવા બીજા કોન બાકિનિઓ અકુશ રૂપે રાખતી નેહએ નહિ તો લેખક અટપટ સમજારી પેતાની વસ્તુ દસારી યો. યો જન સમાજને ઉત્તમ વસ્તુઓ આપવાનો વસ્તુ અલ્પ થતી નેહએ અને આ બાબતમાં માલીક તરફથી પૂરતી છુટ નેહએ માલીક દલતા રાખી વસ્તુ પસદ કરવે, તે પશ્ચિમ સંસ્કૃતિ અને

છેવટે ડાયરેક્ટર જેને આપણે કંપનીના સુકાનીની ઉપમા આપીએ તો ખોટું ન ગણાય-તે સુકાની મજબૂત મનના, શાંત સ્વભાવના, દૃઢ મનના ન હોય તો ભર દરીયે વહાણ કે નાવ કુમે જ નહિ તો બચકર તોફાનમાંથી પણ બેઠો પાર ઉતારે.

એક્ટરો તથા એક્ટ્રેસો બાબત રહેજ નજીવણી. આ લેખ માં તે લોકોના Screen પછાડીના જીવન બાબત કાંઈ પણ સૂચના કરવાનો ઇરાદો નથી કે મતલબ નથી. તે ફરજે શીદમ કું. ના માલીકાની નથી પણ અન્યની છે. 'કું. ની નીતિ નજીવણ તો સિનાય તે લોકોના આંતરિક જીવનો સંભાળવા જવાનો પ્રયત્ન કરનાર જૂલ અને હાસિને પ્રાપ્ત થાય. કારણ કે તે વિષય જુદો છે અને તેમાં માયું મારવું. નેખમ ભરેલું છે. શીદમને અંગેના તે લોકોના સંબંધ નેતાં આપણને રચ્ય દેખાય છે કે તે વર્ગ તદ્દન સધારણ વર્ગ આ ધંધામાં પડેલો છે. કેળવણી ખીલકુલ નથી બધવા કાંઈક અંશે રહેજ હોય પણ તે નાંક જેવીજ. સારા કેળવણવા, વિનયી તથા વિવેકી નટ નટીઓની ખાસ આવશ્યકતા છે. આ ધંધો જેમ કેટલાક મુખર્તા ભરેલી માન્યતાથી માની રહ્યા છે તેમ નહીં નથી. તમારા મીલ ઉધોગ અથવા કલકત્તાની જુદા Industry જેટલો લાભ આ દેશને નથી આપી શકો કે શકશે તેનાથી અનંક લાભ અને ફાયદો આ ઉદ્યોગ કરશે. એક વખત આપણી શીદમને foreign market મળે પછી લક્ષ્યાંક રેલમહેલ થશે એમ માડું માનવું છે. બીજું આ નટનટીઓને વિદેશી શીદમ વારંવાર દેખાડી તેના ગુણધર્મ સમજવી તથા પેતાના ગુણધર્મ દેખાડી શીદમ ઉદ્યોગને લગતી કેળવણી આપવી નેઈએ, મુસ્તક દ્વારા પણ તેઓના વિચારો તથા આચારો કેવા નેઈએ, તે સમજાવવું ખાસ અગત્યનું છે.

કેટલાંક શીદમોમાં આપણે નેઈ સડાપે છીએ કે અર્થ વગરની ચાલના કુદોડ અને વગર પ્રયોજનની નાચનાય અને ધીંગા મરતી દેખાડવામાં આવે છે અને આ અંગેને Director હાસરસસી ફૂનિ તરીકે ઓળખાવે છે. આપણને તો ફૂત મુખર્તા અને એવકુશાધનોજ ખાસ આપે છે. દરેક હાવભાવ કુદરતી હોવા નેઈએ, ફૂનિય નહિ. કાંઈક અંશે ફૂનિમતાનો હોય નાટકના તખ્તા ઉપર ઓઠો માહુમ પડે, પણ શીદમોમાં તો તે ધણીજ રચ્ય તથા દીઘગીરી કાર્યો દેખાજ! ઢિડું સંસારની શીદમો ઉતારતી વખત એ સંસારના માની લીધેલા અને દેખવામાં આવતા કેટલાક મુખ્ય સિધ્ધાંતો તથા માન્યતાઓની ખીલકુલ અવગણના કરવામાં આવે તો તે દરમિયાન શોયનીક દેખાય! અમેરીકાની છંદગીત બાન ન હોય અને તે છંદગીતી શીદમ દેખાડતી વખત એક હિંદોવાન બે બેદરકારીથી કામ કરે તો કેટલો બેઠેલો દેખાય રજી કરે તેનો ખ્યાલ સર્વ કરી શકશે.

બીજું શીદમ બનાવતી વખત કે ઉતારતી વખત ભાવજે કાંઈ ડાયરેક્ટર આખી રહેતી કે આખો સીનેરીયો દરેક નટનટીએ તે સમ નવનાં દશે. જે સીન લેવાનો હોય તે કુંકમાં બે જણ

મીનીટમાં સમજવી દષ કેમેરાનો લેન્ડલ ફેરવાવે છે. કેટલેક કેટલે તો વળી Director પણ પુરું સંગ્રહ્યો હોય તો કું. ના મુલ ભાગ્ય. આ ધણીજ ખોટું છે. દરેક નટ નટીઓને સમજાવવું નેઈએ તે ઉપરાંત તે લોકોની શી ભાવનાઓ છે, શું કામ છે તે જણાવવું નેઈએ કે જેથી બને તેટલો કુદરતી અભિનય આવે. મને ખજર છે કે અનેક પ્રસંગો વખતે બપોરે અમુક નટ નટીઓને મુઠવામાં આવે છે કે તમે આમાં આવી રીતે કેમ તમારા નેહીયા નટ નટીઓ નેઈ વર્ગ? ત્યારે તે લોકો. અન્યવખીથી કહેજે કે “ભાઈ બહેન તરીકે અભિનય કેમ દેખાડીયે” બપોરે ખરી રીતે તો તે લોકો પતી પતનીના પાઠ કરતા હતા. મતલબ એ કે કેટલાક નટ નટીઓને પોતાનો એક એક નેઈ શીદમમાં શું સંબંધ છે તે પણ કહેવાનું વીસરાઈ જતાય છે.

તેમાં કેટલેક અંશે ઉતાવળથી તૈયાર કરી આપવાની રચ છે. બંને પછી હાવભાવ મારી નવ, ભાવનાઓ નષ્ટ થાય પણ પંદર વીસ દિવસોમાં શીદમ તો નેઈએ! એ માન્યતાને અંગે ઉદ્યોગની દષ્ટિએ ધણીજ ગુકરાન થાય છે. કેટલાક મગરૂરી ધરાવે છે કે હમો પંદર વીસ દિવસમાં પ્રિયકરાન તૈયાર કરી આપીએ છીએ પણ તે પ્રિયકરાનની મજબૂતીમાં નહિજ. કળાની દષ્ટિએ હાસ્યપાત્ર અને શીદમ ઉદ્યોગને અતી હાનીકારક આવી શીદમોમાં આપણે નેઈ સડાપે છીએ કે બપોરે Action સર થવું નેઈએ ત્યારે કેમેરા બંધ થયેલો માહુમ પડે છે. એમાં વળી Raw Film ઓછી વાપરતી અને action પુરવું Cranking કરવું એ માન્યતા દોષીત છે. કાંઈ વિદેશી શીદમોમાં ૮૦૦૦ ફુટ ફોલમ બનાવવામાં ૫૦૦૦ થી ૧૦૦૦૦ બદલે તેનાથી પણ વિશેષ શીટ ફોલમ Expose થાય છે. આપણે એમ કહેતા નથી માંમતા કે દિંદો ફોલમ બનાવનારાઓએ પણ તેમ કરવું નહિ. economy કરતી, અવરય કરતી. કારણ કે હજી આપણે બ્યપણમાં છીએ. પણ તેથી કરીને False economy નહિ કરશે. ભાવના અને અમીનવના બોગે ફોલ્સો બચાવતી તે બહુજ ખોટું અને દોષીત છે.

આ વિષય એટલી બહોળો છે કે હજી ધણું ધણું લખાય પણ રચણ સંકુચીત છે એટલે કે કાંઈ અન્ય રીતે કરીથી કહેવાનું છે તે કહીશું. થોડા બોલ માલીકા સારા કહેવાનું રહી નહિ જવું નેઈએ.

જે દષ બાર દબરમાં શીદમો બનાવી માલી પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે તે પ્રદાસનીય છે. આવા કાંઈ સંજોગોમાં જ એ લોકો કરે છે તેને સારૂ ખરે ધનવાદ છે પણ તેનાથી સતેષ માની બેસી ન રહેવું નેઈએ પણ તન મન અને ધનથી આ ધંધાની પુરતી ખીલવણી તરફ રોત અને દિવસ મથ્યા રહેવું નેઈએ. અંદરપરસ પ્રેમ અને સનેહકરી લાગણીઓ રાખી દરેક કું. ની ઉતારતી કેમ થાય, તેનું લક્ષ રાખવું નેઈએ. અમુક કું. કેમ પડી ભાગે અથવા ધંધો બંધ કરવાની ફરજમાં આવે, એવી એવી દુઝા રાખવા બદલે આપણે આપણી ભાઈમંધ કું. ન

મતીકોને કેમ ઉપયોગી થઈ પડીએ એના વિચારો થયા
જોઈએ મદાસાગર બહુજ મોટા છે અનેક પક્ષીઓની ચાચ છુટે
તો પશુ તે તરી અયાગ છે માથાથી લાગડીઓ મુઠી ઈર્ષ્યને
બીની લાગણીઓ થી બધાઈ પધાની ઉત્તનિ અને કમળી ખીન
વધુ પર ધ્યાન આપતુ જોઈએ મારીકો અસપરસ ધર્મબંધનના
પધથી બંધાય તો વધેર સારૂ જોઈએ કે કાચદાનધનથી નહિ
પશુ નાકરમાન નરનારીઓ જે શીતમતુ થોડું કામ કર્યા પછી
હક નહિ મારીકોને સગાવે છે, તેના નટનગીઓ પધામાંથી
બીવકુન ખાતલ ચાચ તે તથા તેના ખીન અનેક સજોગો વખતે
માલીકોને અસપરસ મ દ કરી આરી વસ્તુ ફરીથી ન બને તેમ કરવું
એક એક કુને જોઈની મદદ પુરી પાડી કાઢીની વસ્તુની જાણ
ચાચ તે વસ્તુ થોતે લેવાને ગઈએ તેમા પોતાની દષ્ટિએ થો પ
નામે એની જાણવો સાકાને જાણવથી, જેથી ઉલાગ ખીને, કળા
પોવાય જે આની સુચનાઓનો અમન ચાચ તો પછી ટુક સમ
વમા આ ઉ મ ધણેજ આચળ નધરી અને આ દેશ વિદેશી
લક્ષી ખેચી લાવરી, પોતાતુ ધન વધારે જણ અમ્મવરી અને
આપણા પૌરાણીક, ધાર્મિક, ઐનિહાસિક સારકારો ભારનાઓ
અને કૃતિઓ દેશ પરદેશ ફેનાવરી જે જ્ઞાન ગ્રંથકારે નથી દેવાળુ,
જે જ્ઞાન સાહુ સતા આપી શકતા નથી, તેવુ સચોટ જ્ઞાન શીલ્પ
નારા અપારી ફાલાવાગે અને છાપામાં નરીન ઉદનાસી, લાવાનાઓ
સરકારો મુદ્રાવરી એવ

જોઈએ તો—

૨ સદા સાથે તમારા તનમનની કુખી હાલત કવરમાં
બીડી મોકલી ઘેર બેઠે જ શાઓપ ઉપયોગી મુખી છવનની
અસ્થાત કરી જોગો
પડીત પરિમલ (જ્યોતિષી વૈદ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (૨૫)
" ઘેડા મિત્રીની માલ (માટુગા) છ આષ પી આર
૧૨થી ૬ દરરવાના બીદીગ ન-૧૧ ગોલપીઠા (મુખાઈ)
પત વ્યવહાર માટુજે કરશે

બોલતો કાગળ.

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.

(લે-ના હરિદ્વર વિવામ)

મુદ્રય આઠ આત

મુદ્રારમામ વાળાઓએ ૬ આનાની દીડી બીડી

લખો-મોજ-મજાઈ કાર્યાલય,

ગીરગ મ ચર્ચ સામે ખરાઈ બીદીગ મુખાઈ ૪

સીનેમાના રુનેપશેટ

લખનાર—રા લકુ કેકર

આતુ ન મ તે સીનાર્યે રાકટર

(એક વખટાતી માનીતી એકટ્રેસ અને શીલ્પની વાતો
લખનારનો કલિપત સવાદ-એકટ્રેસે દાવલાવ ભરેલા આદરથી
આવકાર આપતા લેખક પોતાની કમ્પા જાહેર કે વાના શરમાન
કરે છે)

લેખક—જુઓને! આજ લખા વખત થયા હું તમોને
જોતો રહ્યો છું ખરેખર મારૂ દિલ તો તમારા ત ક ખેચાઈ
રહ્યું છે

એ ટ્રેસ—તે મારામાં એવુ શુ મનુ છે જે તમને
પશુ મોહ થયો?

લે મક—અરેરે! તમે તો આડે મર્જે ચાલ્યા! મારૂ કહેતુ
ન સમજ્યા! તમારૂ કામ જોતો રહ્યો છું જેથી અને તમારા
માટે માન ઉપજ્યુ છે અને તેથીજ એક દોરી ખાસ તમારાજ
ઉપર લખી આપ્યો છું

એકટ્રેસ—જો જો તમે પશુ કયામ કનુબર મરી મારૂ
જતાત બહાર પાડી ન નાખતા

લે મક—પાછા તમે પશુ રસ્તો ભુલ્યા! મારૂ કહેવાતુ એમ
નથી પશુ તમોનેજ મુખ્ય કામમા હીરાધન ગણી દોરી લખી
છે, જે કહેકટ તમેજ કરો તો જ કાંપી નીકળે-પશુ તુ સરસ
ચાચ? બસ વાત ના ખુજો

એકટ્રેસ—તો જરા અને સમજાવો જોઈએ?

(અહી લેખક જે લખી છવના-કાન નહી હો? વાચ જ
છે તે લાકડકલાઈ શબ્દોમાં થોડું અસરકારક લખાણ વાની
સમજાવે છે તેથી એકટ્રેસ તો પીગળી જાવજ એ સ્વાભાવિક છે)
એકટ્રેસ—નાહ! છે તો ધણ સમજ પશુ—

લે મક—એ પશુ જણ તમારા હાથમા છે તમે ધારો તે બધું
અઈ જાવ અને આમા તો તમોને જેવડો લાભ છે એક તો ત્રીક
કરેકટર તમારી અને બીનુ અમે પશુ કાઈ ન જાણીએ તેા
નથી, તેમજ આ કુરેકટર વિશેષ કાપલા કરતા તો એવ ના મારે છે
કે એ કુરેકટર પડ્યાપર આવતા તો કાઈકે પડ્યા કુરી જમે
અને કમતાયે તમારૂ ધર શોધવા નીકળશે

એકટ્રેસ—ત્રીક કીમ, એ તો સમજ્યા તમે ખેરીકર રહ્યો
કાનેજ અને મળતે ધણે ભો તો આજ રાનનાજ નકપી થઈ
જશે કાને જરૂર આવશે (કહેવા જરૂર નવી કે માને શુ થઈ?
કાલજ જેને અહી રાત ટેની ચી વાત?)

એક નામ કાઢેલ એકદર અને નામના મેકવેલ એક્ટ્રેસની

ઉડતી મુલાકાત.

એક્ટ્રેસ—ઓહોહો. આજ તો કાંઈ તમે બુલા પડ્યા ?

એક્ટ્રેસ—હા, જરા એમજ. આ જુઓને આજના સીનમાં તમે જે છુટથી કામ કર્યું છે તે મને તો ગમ્યું પણ આપણા માલિક જોતા હતા, તેની નજર જરા મીડી ન લાગી જેથી ચનમાં થયું કે લાવ મળી આવું.

એક્ટ્રેસ—તે કામ કરવામાં તો મારા સ્વભાવ એવો છે. કામ કરવું તે બગાડ કરવું. હું કાંઈ પરવા કરું તેવી નથી.

એક્ટ્રેસ—તે તો હું પણ સમજ્યા અને તેથીજ જરા જે આઈ આવ્યો. તમારી જગ્યાએ આપણી.....એ દત તો મારું દિલ પણ જરા પાછું હાલ અને મારું કામ પણ જરા હલ ગત. પણ આ તો તમે જેથી—

એક્ટ્રેસ—મારે પણ કહેવું પડશે કે તમે જરા વધારે છુટથી કામ કર્યું.

એક્ટ્રેસ—શું કરું ? તમારી કામ કરવાની શક્તિજ કાંઈક જનુમરી હતી.

એક્ટ્રેસ—સંભાળજો ! ક્યાંક જનુમનું ન શું ચલાતા. હું પણ અજબ થાઉં છું કે આ અચાનક આટલી દીમગત તમારામાં ક્યાંથી આવી ?

એક્ટ્રેસ—એ તો સદાભ્યે તમારી સાથે કામ કરવાનો દન મળ્યો તેથી. ખરેખર મને તો ધણું શીખવા મળ્યું.

(નવા પરિચયમાં આવેલા આ દેખાવડા યુવક તરફ પણ એક્ટ્રેસનું મન ઢળી પડ્યું હતું જેથી વધારે ગતી રાખવા)

એક્ટ્રેસ—તે અવારનવાર આવતા જરો તો ધણું શીખશે. પોપટ થશે.

(લખવા જરૂર ન હોય કે આ પરિચય કેટલો વધ્યો ? અને પરિણામે થોડા વખત પછી તેની જગ્યા ફોને મળી ?)

* * *

કંપનીના કામદારો !

નંબર ૧. લાઇઝ કંપનીની રમીતિ જોતાં આપણને તો અદિં નદિં પાસેને દસરોડા કરી મરી જાઓ, પણ દેસમે-દોડીયાના ધોંધા.

નંબર ૨. તે આપણને તો ફાવી મળ્યું છે. કાયરેક્ટરનો મહેર-વાની છે. શોફાની મીડી નજર છે. એટલે આપણું કાકું ગમડો જાય છે, વળી નવું ક્યાં વસાવીયે ?

નંબર ૧. લાઝ આઝમી ! તું પણ જખરો તોફમાર છે. આટલા મકીના થયા પણ શોફાનીને તો જોયાં સરખાં પણ નથી.

નંબર ૨. ઉત્તુ તે ઉત્તુજ ! ચા લાવ, પાન લાવ, સોડા લાવ; છુ! સારૂ કર, એ તો-કંપનીનું કામ તો છે. પણ—આટલું કાય-રેક્ટર સાંકેતનું કામ કરીએ તો એક્ટ્રેસ (નંબર વન નંદી હોઈ) મને, ભાનુ મને, માર દોડીયાં ચાના પત્તુ મને અને મરેટ માફક કામ પડે ત્ય. અને શોફાની તે પ્રકૃતિ તારે ચરખાં લેવાં-જોડી ચાખતો ? એમને પણ મેકવેલને; સામાન લાવી દગ્ગર

કરી દમ્મો, બેસવા ખુરસી લાવી આપીએ, આ જરા ક્યાં-લાવાનું ધ્યાન રાખીયે, વિશેરે તેના તાલ પર નાચીએ તો આપણા આપણું શું જવાનું ? હવે તો સમજ્યા ને ?

નંબર ૧. તે લાઇઝ આપણાથી એ બધું ન બને.

નંબર ૨. ન બને તો બુખે મરશે અને વેલા ટંજશે.

આ જોમાંથી કાણ ટળે ? અને કાણ ચડે ? તે જનુ-વામાં નથી આવ્યું.

* * *

માથેકની માન્યતા

માલિક—આનો ! આનો ! કેમ ? શું આપ્યા છે ?

લેખક—સાહેબ, આપને લાલકની મીઠા છે, લણી સરસ છે.

માથેક—શું છે માથે-એક્ટ્રેસ ?

લેખક—સાહેબ શું દલાલ બકાલ સમજ્યા કે ? હું તો લેખક છું.

એક આપને લાલક રોડી લાવ્યા છું.

માલિક—એમ કે ? છે કાંઈ મારામારી જેવું ? લોહાને પસંદ પડે તેવું ?

લેખક—ઓહો ! સીને સીને મારામારી ! નં ધારો તેના મર્ખા ! ન સમજે તેના બીજનેસ ! બધું જાણે કે એ તો બસ અપેરીકન રહાઈ.

માલિક—હા, એવું હશે તો ચાલશે આપણને પણ એવુંજ નેહએ છીએ. વિલાયતની ફરીયાદ ધામતે પુ જરૂર છે.

લેખક—સાહેબ ! એ તો એમ સમજે કે જાણે વિલાય-તનીજ હળવું છે. વિલાયતને પણ લુભી જાણે તેવું છે.

માલિક—બોલો ! ત્યારે જરા સમજવો નેહએ !

(લેખક માલિકને રોડીનું ઢાડપીજી (Skeleton) ને ખરેખર ખાખા પાંચમ ઢાડપીજી જ છે-સમજાવે છે. શીઃ પણ રસ લેતા જણાય છે.)

માલિક—છે તો ચાલે તેવું. ઇંગ્લીશ જેવું, પણ લેશે શું ?

લેખક—સાહેબ એ તો આપ જે આપના હો તો આપને બાકી ઇંગ્લીશ જેવું છે એટલે જરા વધારે મહેનતનું કામ છે. મળી ચોપડીઓ ઉપજાવતી પડી છે. પછી શીખો જેની પડી છે. ફક્ત રૂપીયા ત્રણ મીડા આપશે તો ચાલશે. અને તે તો ખાસ આપનેજ માટે બીજા પાસે તો વધારે લાઇએ.

માલિક—ગાંડા રે ગાંડા ! આ તો તમેએ વિલાયતી શીખ ની અ.આલ કોપી કરી છે. શું મહેનત કરી મુઆ છે ? આ દમજાંજ તમે આપા ને પેલા ગયા-ને જાળીના લેખક છે, ગિદાન છે, પેતાનું નામ પણ મેળવેલા છે. આ તેમને પણ મે મીડા આપવા ભારે પડે છે તો વળી તમે તો દહ શીખડે લાગો છો. તે જનુ મીડાની વાત શું મારા સાહેબ ?

(આ સેતો પત્રો કે કેમ ? તેની તો ખમર નથી પણ જનુએ છીએ ત્યાં સુધે જામે ચાર ચાર રોડીયાંની ચોપડી પડે, વળી ચોપડી, હરખાંજનો મજામાંથી અંગ્રેજી શીખમને નાલ કરી. અને એની એનો લણી લણી જાતની વાતોમાં બધી

લાવનારાઓનો તો રાફેડો ફાટયો છે. કાંઈ પચીસપાં કાંઈ માણુ સ્થાન કાંઈ સો દોસસોમાં આવાં થોધાં કસાવી ન્યય તો તેમાં નવાઈ શું? અને તેના પર માલિકા હજારોના હુમાણ કરે પણ પેદા શું કરે? તે તો સમજે તે સમજે.)

ગાંધી-સપાં—

મીઠ પાડાદાસ—આપણે તો જાણે કુંડા પકડનાર. આપણો ભાવ નહિ રહે પણ આ આપણા લાઇ...કામમાં તો હવે દાખલો થોડો જતાં પણ હજી કાલેજ રોકેને દમ ભરાયો. બીજી કંપનીનું નામ અને કયું કામ.

મીઠ હંટીયાદાસ—તે લાઇ એની એકની કયાં મંડિ છે? એલી કંપનીમાં મિસ...પર એક દોટાયથી માંડી થડ સુધી બધાની મહેરબાની તેમાં તો ફાવી મળ છે. પણ તે કયાં ફરાય તેમ છે? બીજું પણ સારું મેળવે છે તોય સામો દમ. મરજી પડે તેમ નોકરી, સેનિ-દમ ભરાવે, જાણે પોતેજ માલેક.

મીઠ પાડાદાસ—યાર? શું કરું? નોકરીમાં તો છુટકાર નહીં વળે જાણી કાંઈક રોટરી લખી પેદા કરવા વિચાર કાઢો. ચાર ચાર દોટીયાની ચોપડીની કયાં ખોટ છે? પણ મારા લાઇ અમારે ત્યાં તો બધા લેખક એમાં શું ભાર કે કાંઈ પારકો પેટી ન્યય? ભલેને પછી અમારી શીલમે ગમે તેવી નીકળે? તે વખતે બંધ દેખાતાં કયાં નથી આવડતા? અમારે ત્યાં તો બીચારા લશ્મશ્યા બગલામાં પોયાં મારી આવે છે પણ ધોલેલ મેડિ પાછા ન્યય છે ત્યાં આપણે કેજી ભાવ પુછે!

મીઠ હંટીયાદાસ—તે ભાઈ તમારી વાત જવા દોને આપણે તો બધાની જોણી માંડી. જેને કયાંક કયાંક મેં સાંભળ્યું છે તેમ એક ડાપાવાળો તો દમમાં ફાવી ગયો છે. મારો બેટો? એવો દમ ભરાવી બેટો છે કે જી લખ્યો. અને સાહેબો! પણ સારાં નરસિંહ-ગોળ ખોળના-વિચાર કયાં વગર-દીલા દોલ વગાડનાર હોવાથી તાબે. એ પણ એક દુનનર છે. પણ ખરું પુછો તો આ ન શીલે!

પાડાદાસ—મારા મગજમાં પણ એક રજીમ છે. આપણને તો ખાતો થઈ છે કે આ ધંધામાં મોનોપોલી લેવી તો ફાવેજે. કારણ પછી જે લારીએ તે લીધેજ છુટકો. એકની એક ચીજ સાડી-તેમથી અણીએ-તેમથીજ—ચોળી-તેતોજ—સાફ-તેજ પીનાબર-તેમ ફેરબદલી કરી એટલે જાણે નવું. ને તો માર વખત આવવા દે. બરાબર લાગ લગાડી ન મેળવું? અને તેમ નહિ તો ન ખેરવું! તો હું હંટીયાદાસ નહિ.

પાડાદાસ—દોરત! શું કહું! નથી સાડું કાંઈ ખાઈ પણ હાથમાં આવતું નહિ તો નહિ તો—

હંટીયાદાસ—શું કરત?

પાડાદાસ—લાંબત એક લખત ને બે, જીવું અપત નવાના દમ લેન. ને જરૂરનું ડોઝી બેસાડી ધર જમાઈ પધરા-રાવત. અરે યાર એ તો-શું પણ જે મોટો હોદ્દાર થાત તો માણસોને લીલાં લહેર કરાવત. એટલું ને બરાબર નહીં સમ-

જતો) તો તો વરસાદ-વરસાવત. કાંમ-જાણું દેખાડવા દોડધામ કરી ચુકત. શેઠ બહુ ધુમ મારત તો વગર ફેકડના આઉટડોર કાંડી ચુકત-એકદા રોટરી ધુસાડી કામ અરધું કરી સડકો અડી-યલ ટુની માફક એવી તો અડ કરત કે માલેખને ને આપણે નચાવીએ તેમ નાચે-અને આપણે પણ મત ફાવે તેમ કરીએ જેમાં ન બોલે સુ? કે ચાં.

હંટીયાદાસ—લાઇ! તું બી અજમ દેણું નો. પણ આ તો નીચકદરામી

પાડાદાસ—બેશ! બેશ! હલાલી! વધુમાં એકાદ એકદસને પડખમાં લઇ લેન. ચીફ કામ આપત. પછી આરતેથી તેને પડા દખાલમાં રાખી—અણે દાસીનું કામ કરવા જેટલી તેની લામકાંત છે ન હોમ તો પણ—ચીફ કેરેક્ટર બીજી કલકી કેરેક્ટર ન કરી શકે? કીને તેને પણ હાપરે ચાલી રેલ. લલા આદમી તું શું સમજે છે? નામ પાડાદાસ માટે પાડા જેવો નથી. કંઈકના હાંડલા શીફ ચડાવત. કંઈકના દોડત-કંઈકના ધડત. ફૂલત "હાલત હરામી જમાનામાં હરામ ખાવું" હક છે" એમ નેવા સિધ્ધાંત રચાવત. અને મોજ-મોજક ઉઠાવત; આ તો હજી છે, તે બધા કાળા છે બીચારા થોડી-મોજ ખાતર દેલા ખાય છે. પણ આપણે તો-જસ. જવા દે-હેવે.

હંટીયાદાસ—ભલા! એ તો દીક! પણ આ ધંધાની બધાની આટલી બધી વધી શાથી પડી?

પાડાદાસ—જે ભાઈ આ ધંધામાં-કુ-તું-અને તે-બધ.ય એકદમ હંચા નંબરના-ફાઇન ફાવેલીના તેમજ તેણી અને તેણીએ તો બધીને એજાએ છે ના? માલેખના દાજીદાઓનો તો આપણને પુરતો અનુભવ છે કારણ આપણા કામમાં બીચારા આડબીલા કયાં થાય છે? તેમજ બહા સરખા પણ ચળી ગયા તો આ આપણી રવરું સુંદરીઓના ફાસટમાં બધારના ન્યાં રાજ ખુશીથી અંબલાવના રેસના થોડાં માફક દેડી રલા છે, તો આપણે બધા-તમામ-કયાં બાકી રહીએ? અને યાર સાચું પુછ તો જ્યાં સુધી ધંધાની જગ્યા પરતો આ અનીતિ—આ હરામી નીવત-દર નહિ થાય ત્યાં સુધી હું તો નથી ખાનગે કે ઉપધાર થાય.

હંટીયાદાસ—ભાઈ વાત તો સોજ આના સાચી. પણ નગરખાનામાં આપણો અવાજ કેણું સાંભળે! પણ લાકડે લાકડાંને ભારે લાંગરી. લલા કાંઈ રરતો ન થાય?

પાડાદાસ—મારા પાડાદાસના મત પ્રમાણે તો...હેલી પેસાની પુરી સમજ-બીજી કામની જેવણી-ત્રીજી પદાપાતને દેશરો-ચોણું પણ એ તો પૈસામાં આવી ન્યય તો પણ સાધ-નોની સજવડ-પાંચયું ધંધાનું પોઝીશન નેથી સારાં માણસો થયું અંદર પડી શકે. જીવું-અંદર અંદરની અંદરખાઈ દરે થરી-સાવતું સે-સરની નકામી પચાવ અને તેના માટે બધા માલેખાએ મળી કાંઈ કરેયું જેવેએ તે-આકયું-એકદર એકદરેસીની અને આ ધંધામાં લાગ લેનાર તમામની કામ કરવાની ખરી લાગણી-

૧૦૦૦ રૂપિયા બક્ષીસ

મીરજમાંના આચુરવેદીક પ્રસીધ્ધ વૈદ્ય બી. એસ. કાપરોનો

હૌદુસ્થાન સરકારમાં રજીસ્ટર થયેલો

ધાતુ પૌષ્ટીક

વજૂંગ સુંદર પાક

એના સેવનથી તમામ ધાતુજન્ય વીકાર, ધાતુસ્થાનની કડકી શીથીલત્વ અને નપુંસકત્વ, સ્વભાવરથા પેશાબમાંથી ધાતુ જતી, તરીત રખતન, વીર્ધતું પાતળાપણું અને રોગીય હોવાથી સંતતી થવાને નિરૂપયોગીપણું, સાંધા, કેડ, પીઠ પર દુખવા, બાતીમાં દુખવું, (હારટ ડીસીઝ) હાર્ટથી તાવ, કફ, ક્ષય, પેડુરોગ, હરસ અને મુખરોગ, જીનો પરમે, બધી જાતની ગરમી, રસાયણના દુષ્ટ વીકાર, બધી જાતના ત્વચારોગ કાષ્ઠ પશુ તાવમાંથી સાગ થવા પછીની નબળાઈ, જઝ-રણ થકી થનારી બાધા, વીઘાના અને મેંદુના બળપર કામ કરનારની નબળાઈ હાથપગની, પેશાબની બળતર, બધા પીત-વીકારો વીરમૂત્રી, ઉંધ ન આવવી, સંતતી ન જવવી, કાયમ ગરબપાત બધા રોગોની પ્રુપ્તી, અતીવજીળ, ગરમાસવના વીકારને લીધે સંતતી ન થવી વીગેરે વૃધ્ધ અને યુવાન બો:પુરયોના રોગો મટીને જડયુગથી જન્મ છે અને સારી જીખ લાગે છે, લોહી શુદ્ધ થાય છે. વીર્ધ-વૃધ્ધી થઇને વીર્ધ ધાતુ ધાય છે. પુરુષવને સામર્થ્ય આપે છે, વીર્ધ સ્તંભના થઇને કમોઃપતી થાય છે અને સંતતી થવાને મદદરૂપ થાય છે. આથી જાતનો કાયમનો ધાતુપુષ્ટીક અને ખાતરીની ધારતોનો અર્થ મુશ્વવાળો બદુશુદ્ધી પાક ચાલમ દુનીઆમાં આજ સુધી કાષ્ઠએજ ખનાવેલો નથી, શરીર સંપત્તીની અને રતીમુખની કંચલાવાળાઓએ એક વખતે મંગાવીને અતુલ્ય લેવાથી સમાધાન થશે. આ પાકમાં મહત્ત્વમાંસથી સંપાદન કરેલી અમુલ્ય એવો તારથી કાઢેલી પર વનરપતીઓ-સતપુષ્પ, શ્વાલીમકંદ, મધુકંદ જ્વપાકંદ, શેષકંદ, શંદમલીકંદ અશ્વગંધ સેવરીકંદ, દુવાપાતરવચાકંદ, કવચખીજ, સમુદ્રીકાંડુ બીજ, શતખીજ, સાગડું બીજ, વીજ્યા બીજ, સુંદાના બીજ, કતક બીજ, ચીકણાવું પંચાંગ, રાતી તલવું પંચાંગ, રાતી અડદતું પંચાંગ, ખીસાપત્ર, સમીપત્ર નવપત્રી, મદનમસ્ત રતનપુરુષ, રમી-મશકી, કપરકસ, કચ્છેલો શુદર, પંજળખીમીથી, વંચેલોચન, શાલમગીથી, સદૈતમીથી તાલીમખાનર, ખીજખંદ, હરણપુરી, મોગલી બેદાશા. મહદાનસકડી, શનાવરી, સરડીનો મગજ, વડતું દુખ, વોર્રીઆતા, ગોખરાનાકોડતું યુગ, ગળાવું સત્વ, ઇસખો, આમળા, શીલાજીત, વરધારા કેસર, હલાવચી, ખડીસાકર, આ મુખ્ય જીજ્ઞસોમાં ધાતુપુષ્ટીક ગુણ નથી એટલા માટે અથવા ઉપરના પાકમાં આ જીજ્ઞસો વપરાયલા નથી એમ સીધું કરી આપનારને શ્રી. ૧૦૦૦ પનામ આપણું. સવારે ૧ તોલાનો કટકો અને રાત્રે જમ્યા પછી ૨ તોલાનો કટકો આપને ઉપર સાધારણ તપાવેલું ૨૦ બાર ગાયતું અગર બેંસનું દુધ પીવું, પરંજી નથી. ૨૧ દિવસ આવે તેટલા ૮૪ તોલા પાકના ડાળાની આવતા કારતક માસ સુધી કીમત શ્રી. ૫-૪-૦૦ વી. પી. ખરચ જીલો.

રૂ. ૧૪-૦-૦ માં ૩ ડાળા અને ૬ ડાળાના રૂ. ૨૭-૦-૦

ઠેકાણું:-માલેક, વૈદ્ય બી. એસ. કાપરો.

મુ. પો. મીરજ.

S. M. C.

એમ વિગેરે વિગેરે ધણુપ રસ્તા છે પણ એ બધાપમાં સૌથી નંબર પ્લેસે તો નીતિને આપવાનો છે. ચાર, એ તો ભાગવત-રામાયણ-મહાભારત-ગીતા-એ કહે તેટલા મેટાં થોધાં ભરાય. એમ લખતાં બેસું તો, પણ કુંકું ને ટચ એમ ક

Pitch thy behaviour low, thy projects high

આ કવિતા અચિટ છે તે પ્રમાણે થય તો જરૂર દહાડો ફરી ન્યપ અને આ પધાતું શ્રેય થાય અને આપણા જેવા એમાં પડ્યા છે તેવું પણ દળદર શીડી ન્યપ.

પણ ચાર—

“તો દીન કહાંસે કે મીયાં કે પાંઉમે” બુતી ?”

હંડીયાદાદુ—એ તો “પદ” હોય તો હોય.

પાદાદાસ—તું પણ ખરો. પણ “પદ”ને ઉલટાવ તેનો નોંધણી કરે તો શું થાય ? સાંભળ ‘દી,’ એધેર હોય તો અહુંય થાય. આલ દને આગળ ઉપર વાન.

ખેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
અસરાઈની આબુમાં ઉમે તેવાં
ખરાં જેવાં દામમાં સસ્તાં

બપાનીઝ કલચર્ડ પલસ વાપરો

મોટા મેપારીઓ પણ જ્યાંપધ ખરીદી ન્યપ છે, કલચર્ડને નામે ભેળસેળવાળો ખોટો માલ લઈ જવાવા કરતાં ખરાં કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વધી શું ??

આ મોતી પાણુ ખાસ ઉછરેલી માફલીઓ ફરતી રીને જ પેડા કરે છે

મરદોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેરાંઓનો શોખ ભલામણ પુરો કરો—તમારા દામ બચાવો ઘેર બેઠાં પણ માલ બેચા હોય તો બની ગડથી.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફ્ટની કું

કે. મયમન્ડ ક્લાઉસ, વાચ્છા ગાંધી રોડ

મામડેવી-મુઆડ નં. ૭

ચિત્રપટ પર કામ કરનાર પ્રસિદ્ધ

અમેરીકન પોતો

બેળી પેળી—બેળી પેળીનો જન્મ તા. ૨૬ મી અક્ટોબર ૧૯૧૮ માં કેલીફોર્નિયાનાં “મર્સડ” નામના ગામડામાં થયો છે. તેણીનું આખું નામ પેળી હન માન્ડગોમરી છે. તેણીનો ઉચ્ચાઈ “૧૫૫ પુટ” છે. તેણીનાં વાળ અને આંખોનો રંગ રહેજ કાળાશ પડતો હોય છે.

પ્રેક્ષા આદર—તેણીનો જન્મ સન ૧૮૬૦ માં “સ્પ્રિંગ સીનાડી” (ઓહાઇયો) માં થયો છે. તેણીનું આખું નામ થીઓડોસીઆ ગ્રામન છે. તેણીની ઉચ્ચાઈ “૫૦૫ પુટ-૭ ઇચ” છે. તેણીના વાળ અને આંખોનો રંગ પણ બેળી પેળી જેવો છે.

મંજ બેલામો તેણીનો જન્મ તા. ૩૦ મી જુન સન ૧૯૦૩ માં “લીક્સ બેરો” (ટેક્સાસ) માં થયો હતો. તેણીના વાળ અને આંખોનો રંગ હોય છે. તેણી પહેલા રજેજ પર મંજીર ભૂમિકા ભજવવામાં પ્રખ્યત હતી. પણ થોડા સમયથી તેણીએ રકોન પર નામના મેળવી છે. તેણીનાં ચિત્ર પટોમાં—હેબલ થી બુમન, “ધી દીનસેલ કારવેટ”, અને “આર ડુ એ ફ્રીથોર” નામના ચિત્રપટો સારી પ્રસા પામ્યા છે.

મરિડા બેનેટ—તેણીનો જન્મ તા. ૨૨ મી ફેબ્રુઆરી સન ૧૮૯૬ માં વેસ્ટવર્ન આરટેસ્ટામાં થયો હતો. તેણીની મોઢક એકદીજ માટે આખા કેલીફોર્નિયાના માણસો વાદ વાદ પોકારી રહ્યા છે. તેણીના ધણીનું નામ ફ્રેંડ નિજલો છે, અને તેણીને નાની વયની એક દીકરી પણ છે તેણીએ “ડગ્લાસ ફેર બેન્ડ” સાથે “શોબીન હૅડ” (“સબી હુટારા”) માં સાર કાપ કરેલું છે.

દુટ ગીબસન—ગીબસનનો જન્મ સન ૧૮૯૨ માં “ટેકામાહ” (“નેવાડા”) નામના ગામડામાં થયો હતો. તેનું આખું નામ એડવર્ડ દુટ ગીબસન છે સ્ક્રીન પર આવવા પહેલાં તે રોશની રેન્ચમાં રખેવાળ હતો. બ્યારે યુનીવર્સલ પ્રીમ કુંપનીએ વેસ્ટન કોલોયલ કામોમાં પાડવાની કારઆત કીધી, ત્યારે તેને તક મળી ગઈ. ત્યારથી સ્ક્રીન પર તે કોલોયલ તરિકે સારો દીપો નિકળ્યો. તેની ઉચ્ચાઈ “૫૦૫ પુટ-૬૬ ઇચ” છે. તેના વાળ કાળા, અને આંખોનો રંગ જુલુ છે.

રોય સ્ટુઅર્ટ—એનો જન્મ “સાનડીગો” નામના ગામમાં થયો હતો. તેની ઉચ્ચાઈ “૭, પુટ—બે ઇચ” છે. તેના વાળ અને આંખોનો રંગ હોય છે. તે કોલોયલ અભ્યાસ પુરો કરી તરતજ સ્ક્રીન પર આવ્યો હતો. એણે ધણા પ્રસિદ્ધ ચિત્ર-પટોમાં કામ કરેલું છે.

ગુલાસાની

ખરેખરી મોજ મળતી માણવી હોય તો

બસ યુનિવર્સલની ફીલમોજ જુવો

આજથી વીસ વર્ષની વાત પર યુનિવર્સલ ફીલમો ખીનહરીફ ગણાતી આજે પણ
યુનિવર્સલની ખરેખરી કરનાર કોઈજ નથી.

હિંદુસ્થાનમાં

સીનેમા પ્રેક્ષકોને

જો

સીરીયોની રહ
કોઈએ લગાડી હોય

તો

બસ યુનિવર્સલેજ

હિંદુસ્થાનમાં

ફાંકડા ફામાઓની

લગની

જો

કોઈએ લગાડી હોય

તો

બસ યુનિવર્સલેજ

નિર્દોષ હાસ્યરસનો ધનરહાર

રેજીનાલ્ડ ડેની

વાહીઆત જેવાં કામ કરી તમને હસાવવાનો પ્રયત્ન કરનારા તો તમે
થણા એક્ટરો બેયા હશે પરંતુ

યુનિવર્સલના રેજીનાલ્ડ ડેની કોમીડી ફામા

અને યુનિવર્સલની પ્રખ્યાત સેન્યરી કોમીડી

જુવો અને તમને પોતાનેજ જણાશે

કે ખરેખરી હાસ્યરસ તે શું?

વધુ વિગલ માટે લખો યા મળો—

યુનિવર્સલ પીકચર્સ ડોરપોરેશન

હીરા હાઉસ સેન્ટ્રલર્સ રોડ—મુંબઈ

(એજન્ટ—શ્રીયુત યુનીલાલ ગુલાબદાસ મુનીમ જે. પી.)

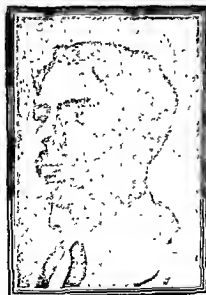
શાખાઓ કલકત્તા—લાહોર—મદ્રાસ

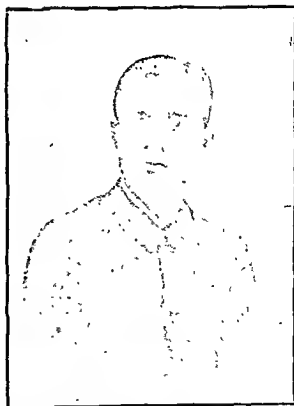
સા. માણિકલાલ બી. પટેલ
માલિક:-શ્રી કૃષ્ણ દિલમ કું.

સા. મુનીલાલ મુદામદાસ મુનીમ
એન-ટી-મુનીવર્સલ

મી. તારામશાહ કે. કેસાદ
માલિક:-સરસ્વતી દિલમ કું.

સા. નાનાલાલ બી. દેશાઈ
માલિક:-શારદા દિલમ કું.

સિનેમા શીલમની જાહેરાતની

પ્રચલિત રીટીઓ

કેન્સ-શ્રીયુત સુનીસાસ શુસાપદાસ મુનીમ જે. પી
એન્-રે; યુનિવર્સલ પીકચર્સ કોર્પોરેશન-યુનાઇ

હુનિયાં સમજવા લાગી છે-માનવા લાગી છે-કે દરેક
ધંધામાં માનવા યથામિત્ર વેચાણ માટે "જાહેરાત"ની જરૂર છે.
જાહેરાત મિનન મિનન રીતે થઈ શકે છે. અને કેટલેક અંશે
કરવામાં આવે છે, પરંતુ સીનેમા શીલમે નેજ લખતી કરવામાં
આવી જાહેરાતોનું અને આપણે પ્રયત્ન કરીશું.

આ "જાહેરાતો" મુખ્યત્વે એન્ રીતે થતી જેવામાં આવે
છે, એકે તે લાગવગવાળા ન્યુસપેપરોમાં અવારનવાર જાહેર ખખરો
છપાવીને અને બીજી સીધાં જેવાં રસમસ વિનાનાં "હેન્ડબીલો"
વહેંચાવીને.

ન્યુસપેપરોમાં જે જાહેર ખખરો સીનેમાના માલીકો તરફથી
મોકલવામાં આવે છે તે તરફ કેટલી કાળજી રખાય છે તે દ્વે
વિચારીએ. કાધારણ રીતે આ જાહેર ખખરો લખનાર કહેવાતા
અનુભવિએને "જાહેર ખખર" શું સીજ છે તેનું પણ જાણેજ
માન હોય છે. આજ કાલ તો આ ધંધામાં, દરેક દરેક માણસ
એમજ સમજે છે કે તે પોતે જેનું લખાણ ફરી બનાવે છે તેનું
સામણ હુનિયાંમાં કાંઈ બાજેજ કરી શકેતા દરો, આના
માણસો મને તે ચિતરી કાઢી, જ્યાંથી વધુ "કમીશન" મળે
હોય તેવાં ન્યુસ પેપરોમાં જાહેર ખખરો મોકલવા છે અથવા તો
તેા મોકલાવવા સીનેમાના માલીકોને મને તેમ સમજવી પડે છે.
આ ન્યુસપેપરોની આજ કાળ સંખ્યા કેટલી છે તેની તપાસ કરવાનું
કાંઈ યોગ્ય ધારતું નથી-ધારે તો તેની તપાસ કરતું નથી. તે
ન્યુસ પેપરોનો ફાલો સમાજના કયા વર્ગમાં થાય છે અને તે
વર્ગમાંથી કેટલા માણસો પોતાના સીનેમામાં આવે છે તેની તપાસ
કરવાની પણ જરૂર કાંઈને જણાવી નથી.

આ "જાહેર ખખરો" મુખ્યત્વે એન્ રીતેથી લખા-
એલી હોય છે કે જે અમુક શીલમ માટે સીનેમા તરફ
જાતાનું ખેચાણ કરવાને બદલે તેને તે તરફથી દૂર રાખે છે.
આજ કાલ તો દરેક દરેક શીલમ પસ અદ્દજન, અદિનિય, અનુ-
પમ, પિગેર કાનને પ્રિય લાગે તેવા વિશેષલુધીજ ખજાર પડાય
છે અને જનસમાજના કનના પડા ઉપર વારંવાર પડતા આવ્યા
પડવાથી જો તે કાન ખહેર મારી નય કે વધુ કાલાહલ ન સહન
કરી જમવધી જો તે કાનમાં પ્રમમાં ધાવવામાં આવે તો તેમાં

કોનો હોય? કયારે જેની શીલમે માટે પણ અનુભવ શીલમે
જેવાંજ લખાણથી જાહેર ખખરો થાય તો પડી જાયરે ખખરે
ખરીજ ઉત્તમોત્તમ શીલમ પ્તાવાતી હોય ત્યારે તે લોકો શું-
લખી શકે? અને તેને પ્રસંગે લોકો તેની એક ઉત્તમ શીલ-
મને પણ ન વધાવી લે તો તેમાં કાની કોને? પેલા જાહેર ખખર
લખનારને કે સીનેમાના માલીકોને? કેટલેક લેખકોને માટે "ખેદ"
અનુ કામ ખખરે છે." શબ્દો તો જાણે કાયમને માટે મુનરે
રાખેલા જણાય છે-પડી વિષય કે નામક મને તેના હો.

દ્વે સાધારણ રીતે રહતા ઉપર વહેંચવામાં આવતાં "હેન્ડ-
બીલ" તરફ દ્રષ્ટિ ફેરવીએ. ધારો કે તમે તમારા કુટુંબ સહિત
જેન્ડ રેન્ડ જેવા એક જાહેર સ્થળે જઈ તમારી મોટર યા તો
માડી થોભાડી છે અથવા પગે ચાલતા જઈને જેન્ડ રેન્ડની
પાસેની પાળ ઉપર હવા ખાતા બેસા છો. એટલામાં તાસજનક
દેખાવવો કોઈ છોડી આવી તમારા વાહનમાં કે બેઠામાં
એકાદ બે હેન્ડબીલ નાખી નય, તમારું નાનુ બાળક તે
હેન્ડબીલ ઉપડી લે તે પહેલાં તમારી નજર તે હેન્ડ-
બીલ ઉપર પડે અને તેમાં મોટા અક્ષરે લખાએલી એકાદ લીટી,
મને કે કમને તમારા વચિવામાં આવે, તે લીટીની બાધા અથવા
તો તે લીટીમાં લખાએલું વાકયજ "ફિલ ધધકાવનાર-કલેજી"
ઉચ્ચકાવનાર વગેરે ચન્દોથી બરેલું એવું હોય કે જે તમે તમારાં
કુટુંબના નિર્ણય માણસેના વચિવામાં ન આવે એવું ઇચ્છો.
તમે પોતે તે હેન્ડબીલ તમારા હાથમાં લઈ લો. એકાદ
બેદરકાર નજર તે તરફ નાખો. સુરીઆના કાગળ ઉપર
સોઠા રાત છપાએકા "ટાઈપ" વાંચતા માટે તમને "મેમની-
કાઈમ ગ્રાસ"ની મદદ લેવાની જરૂર જણાય; લાપા તો મળેતા
મુખજની હોયજ પરંતુ તેમાં કદાચ દક્ષીણી "કાન્સોરીટર"
એર પ્રમક આણી હેય અને શુનરાતી જેની માવજાવા નથી
એવા કાંઈ "સુરીટર" ઉપરમાજ "મુક" તપાસાં હોય એમ
તમને લાગે ત્યારે તે હેન્ડબીલની તમે થી દશા કરો? હાથથી
મતળા નાખીને દૂર ફેંકી દો કે નહીં?

અત્રી આવી જાહેર ખખરો સીનેમા ચીએટરોનું શું
કલ્યાણ કરે? સીનેમાના માલીકો આવી જાહેર ખખરો કરતાં
કયારે અટકશે? જાજ "વાધ આંચો-વાધ આંચો"ની બુમ
પાડતાં ખરો વાધ જ્યારે આવે ત્યારે તેમની જુમોને કોણ ખરી
માને કે દાલ જે રીતની જાહેર ખખરો તેમના ધંધાને લીકર્તા
ચવાને બદલે અદિતકર્તા થઈ પડે છે તે છોડી તેઓ તરફથી
રજી થતી શીલમેનું યથાર્થ દિગ્દર્શન કરાવે તેવીજ જાહેર
ખખરો યોગ્ય વર્તમાન પત્રોમાં યોગ્ય રીતેજ અપાય તે શું
ઇચ્છવા યોગ્ય નથી? જતતા કે જે પોતાનું મનરજન કરવા
માટે પૈસા ખર્ચે છે તે જ્યારે વારંવાર પોતાને કાગલે
પ્રમાણે ત્યારે આવી જાહેર ખખરો ઉપર વિશ્વાસ રાખે? અને
જો રાખે તો પણ કેટલા મયય પર્થત?

અમેરીકા તેમજ યુરોપમાં સીનેમાના ધંધામાં, તેના પ્રમા-

લોકો, પોતાનાં થીએટરમાં પ્રસિધ્ધિમાં લાવવા માટે અને એકવાર મેળવેલી પ્રસિધ્ધિ જાળવી રાખવા માટે કેવી કેવી નવ નવીન રીતો અપનાવ કરે છે-શોધી કઢાડે છે-અને જરૂર તથા જોઈએ-મતનો ભોગ આપે છે તેનો ખ્યાલ હિંદુસ્તાનના લહેરી માલિકોને ક્યાંથી આવી શકે ? અનેના સીનેમામાં “ખર્ચ” કર્યા વિના પળી શકતી ” દરેક સમયગાળા ઉપયોગ-સારી રીતે કિંવા ખોટી રીતે પરંતુ બહુધા તો ખોટી રીતે કરવાની જાણે પ્રથમ પડી ગઈ છે. જાહેર ખર્ચમાં આપવા માટે “બ્રૉક” તો જાણે શીલમ પુરી પાડનાર આપવાને બંધાએલ જ હોયની । પછી શીલમ પુરી પાડનારે કદાચ પોતાના મોકલક ઉપયોગ માટે અથવા તેના બ્રૉક બનાવ્યા હોય તો પુરા પાડવામાં આવે અને તેના ઉપયોગ થાય. એક પેપર માટેના બ્રૉક હોય અને તે રૂઠ્ઠા કાગળ ઉપર ધાકાં જેવાજ દેખાય તો પણ શી શીકર ? તેને તો તે કાગળ માત્રા વગર (મફત) જ મહેલા ફેની ? વર્તમાન પત્રમાં અર્ધું પેપર જાહેર ખર્ચ આપનાર તેના ૫૦-૧૦ રૂપિયા ખર્ચાં તેમાંથી જે પરિણામની આશા રાખવામાં આવે તે મેળવવામાં મુખ્ય ભાગ લઈનારને બ્રૉક તો પોતાના કામને લાપક મેળવવા માત્ર પાંચ રૂપિયા ખર્ચવા તે તૈયાર નથી । કેમકે પછીથી તે બ્રૉકડાને તેને ઉપયોગ થયું ? પણ ત્યારે ૫૦-૧૦ રૂપિયાના ભોગે આપાએલી જાહેર ખર્ચને પછીથી શું ઉપયોગ છે તેના ભેદ તેમને કોઈ સમજવડો ? અથવા તેટલા પાંચ રૂપિયા પુરતી કમી જગ્યા લાઈ તે પાંચ રૂપિયાનો સારો બ્રૉક બનાવી પોતાની જાહેર ખર્ચની શોભા અને ઉપયોગીતામાં વધારો કરવાનું તેઓ ક્યારે શીખશે ?

જાહેર ખર્ચના ઉપયોગી સાધન તરીકે લેખાનાં-અમે રીકાના ૨૪ શીટ પોસ્ટરોની નકલ રૂપે બનાવવામાં આવતા દેશી શીલમના “પડાઓ” અલખત અસરકારક જાહેર ખર્ચ કરી શકે છે. પણ કેટલાક સીનેમામાં એક સાથે ચાર પાંચ કે છ છ અથવા પંદરજો દાર દોર લગાવી દેવામાં આવે છે. આનું જરૂરિયાત એ આવે છે કે રસ્તે ચાલનાર રાહદારી, કે ત્રામ અથવા વીક્ટોરીઆમાં પસાર થતા માણસને “સમજાવું” સુરકેલ થઈ પડે છે કે આટલી બધી શીલમોમાંથી આ આઠવાડીઆની ચાલુ શીલમ કઈ હશે ? અને જાણીએ છીએ કે કોઈના ઉપર “આજ રાત્રે” કોઈના ઉપર “આવતા રાત્રીવાર” અને કોઈના ઉપર “આવે છે” આવે છે । એવી મતલબની કાગળની કાપલીએ લગાડેલી હોય છે. પણ ૨૦ કે ૨૨ શીટ ઉંચું અને ૧૨ કે ૧૫ શીટ પહોળા પડાના ઉપર અરધા ટુટના કે તેથી પણ નાના અક્ષરમાં જાપેલી આ કાપલીએ શી રીતે પ્રેક્ષકનું ધ્યાન ખેંચી શકે ?

આવી ભેળભેળાની જગ્યા કરવાનું સાધારણ રીતે પરિણામ એ નીપજે છે કે કાં તો આવતાં આઠવાડીઆનું પ્રેક્ષક ચાલુજ આઠવાડીઆમાં રજુ થાય છે. એમ સમજીને કેટલાક પ્રેક્ષકો જાણેલા ખાય છે. અથવા ચાલુ આઠવાડીઆનો પ્રેક્ષક આવતાં આઠવાડીઆમાં રજુ થવાનો છે, એમ સમજીને શીકર

લેવાનું માંડી વાળે છે આ માત્ર કલ્પના નથી પણ આવી તરફની જુદોના ભોગ થઈ પડેલા પ્રેક્ષકોની ફરી આધારે લખવામાં આવેલું છે.

મધુબાઈ લાંબા વખતથી આવી રીતનો પડા કે અંક કલ્પવું પોસ્ટર લગાડી રાખવાનું અનિષ્ઠ પરિણામ એવું આવે છે કે રોજને રોજ એ પોસ્ટર ઉપર નજર પડતી રહેવાના તેના ઉપરની સ્વીચ બદલાઈને “આવે છે । આવે છે ।” બદલે “આવતે આઠવાડીએ” થઈ હોય તો તે ઉપર પણ પ્રેક્ષકો લક્ષ્ય ખેંચી નથી અને જે હેતુથી એ પોસ્ટર લગાડવામાં આવે છે તે હેતુ લઈથી વાર સચવાતો નથી.

આવી રીતના પડા કે પોસ્ટરોનો પુરેપુરો અને અસરકારક લાભ મેળવવાનો સરસ રસ્તો તો એ છે કે દરેક સીનેમાએ આજ રાત્રે, “આવતે આઠવાડીએ” અને થોડા “દીવસમાં રજુ થશે” એવી મતલબના મોટા અક્ષરમાં પાટીઆ લગાડી અથવા ચીતરાવી તેને માટે જગ્યા મુકર કરવી અને કદી પંચ વચ્ચે વધારે પોસ્ટર લગાડવાં નહિ. આથી પ્રેક્ષકને ચાલુ અને આવતા આઠવાડીઆનો પ્રેક્ષક સમજ લેવાનું સુગમ થઈ પડશે.

અંગ્રેજીમાં જેને Lobby display કહે છે તેવું તો અહીં કોઈ નામ નિશાન પણ જાણ્યું નથી. ઉછીના મજલા જેની અંદરના નટ નટીઓનાં મોઢાં તેમજ અવધારે ઉપર તોડાંની છાકરાંઓએ અસંખ્ય લીટાઓ દેખાં છે એવા-દોડાઓ, ભુની પુરાણી કોઈ દ્રેમમાં, ચાંતો સડી ગએલા કોઈ પાટીઆના કુકા ઉપર થોડી ખીનીથી કોઈ, સીનેમાના મુખ્ય દાર પાસે મુકા કે ખસ પતી ગયું । સીનેમાના માલીકોએ જુની જુનું નથી જોઈતું કે “સીનેમા” એ મનરંજન કરવાનું એક વિદેશીય રમકડું છે. તે રમકડાને યોગ્ય એવા વિદેશીય વાતાવરણની જ તેને લઈવાર જરૂર પડે છે. અન્ય દેશોમાંના, આવા રમકડાંના માલીકોને પૈસા કમાતા જાણી, તેમને ધગલે ચાલી, આ દેશમાં પણ તેવાં રમકડાં લાવ્યા, તો “જાહેર ખર્ચ” વિષે આખોતમાં પણ તે વિદેશી માલિકોને ધગલે સહજ વધુ ચાલવું એ શું તેમને ખાતે ઉભિત નથી ?

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો યુક્ત હેન્ડ કેમેરા

અરબી અને સરતા હમારે પાસેથી મંગાવો. ધોડાઓની નકલોથી બચો. સેનનવિદ્યા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પામવું દેશ, એ શરત છે. આનાથી આપ જાનવર રહજો ફોટો આ પ્રથમ અને સુંદર મહેલ ઈમારત સીન સીનેરી બાળ બગીચા વગેરેની જગ્યાએ સેકંડમાં કાર્ડ સાધકની પાડી સજો છે. અને ફોટો લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાનવર ત્રાસ નથી વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે ફોટો મોકલવામાં આવે છે કોઈનું ફોટો કેમેરાની રૂ. ૩ ટ. ખર્ચ ના લખો-

ચીતરામ લખપતિરાય એન્ડ કો. અલીપટ સીટી (મંગલ)

મેક્સ લીન્ડર

લખનાર-શ. ચંદ્રકુમાર

સીનેમા જગતમાં ફારસેથી હન્ગરોને દસાવનાર મેક્સ લીન્ડર નામ જગ મશહૂર છે. ચાર્લી ચેપલીન નામ સાંભળવામાં આવ્યું ત્યારે પહેલાં ફારસેની શરૂઆત કરનાર મેક્સ લીન્ડર આપઘાત કરી પોતાના જીવનનો અંત આણ્યો છે. ગ્રેમ, પેસો અને કીર્તિ મેળવી સમાજમાં સંપૂર્ણ સુખી ગણાતા આ માણસને આપઘાત કરવાનું શું કારણ હતું? જગતમાં જે વસ્તુમાં સુખ મનાયું છે તે બધું તેને મળ્યું હતું. દુનિયામાં હવે કોઈ ચીજ મેળવવાની તેને આકાંક્ષા નહોતી. તેને લાગતું કે અત્યારે હું જીવે સુખની સીમા ઉપર છું ત્યારે જ જીવનનો અંત આણું તો વધારે સારું. કારણ કે વખત જતાં જન સમાજની રૂચી બદલાતાં કીર્તિ મંદિરના સિખર ઉપરથી પકડે મારી અધઃપતનના આકાશમાં ધોધી ફેલાં વાર નહિ લાગે.

દુનવરી સુખ પુરેપુરું ભોગવી મરુત્તના આત્માને જ્યારે કોઈ નવીન જ શુષ્ક લાગે છે ત્યારે તે કુપા થાંત કરવા માટે પશ્ચિમ સુધારામાં એવું કોઈ અમૂલ નથી કે જે અપી આપણા આધારવાર્તામાં મદાન ચક્રવર્તિમાં પણ જ્યારે જીવનથી કંટાળતા ત્યારે સંત્યજતની થાંત રિયતિમાં મેળવી ચકતા.

લીન્ડર અને તેની સ્ત્રી પેરીસની એક હોટેલમાં રહેતાં હતાં. દુનિયાના નંદનવન સમા પેરીસમાં ઉદઘોષાળીને છંપ્યાં ચારે તેણે અમનચમનમાં દિવસો પસાર કરતાં. એક રાત્રે સુષા જતા પહેલાં નોકરને તેણે કુકમ કહ્યો કે “અમે થાકેલા છીએ. માટે અમને ઉઠાડવા આવી અમારી નિદ્રામાં ભંગ નહિ પાડો.” બીજો દિવસે મોટી બપોર સુધી તેઓ રૂમની બહાર આવ્યાં નહિ. પણ જ્યારે તેની સાસુ મળવા આવી અને હોટેલના મેનેજરને સમજાવી બારણું તોડાવ્યું ત્યારે પલંગ ઉપર લીન્ડર અને તેની સ્ત્રી બેસાન અવસ્થામાં અને ડાબા કાંઠામાંથી લોહી વહી જતી રૂચીતિમાં માલમ પડ્યાં હતાં. લોહીવાળો એક અરસો અને ટેગલ ઉપર બે ખાલી ખાટલીઓ મળી આવી હતી.

ટેગલના ખાતામાંથી પાંચ ૭ કાગળો મળી આવ્યા હતા. જેમાં મિત્રો અને સજાઓને છેલ્લાં વિદાય લખી હતી પણ આપઘાત કરવાના કારણ સંબંધી કોઈ જણાવ્યું નહોતું. પોતાની પાછળ અડગત રોલનની વારસ તરીકે પોતાની અદાર મહિનાની છોકરીને માટે ભણામણ લખી હતી અને પોતાના આ જીવન માટે મારી માંગી હતી.

શીલમમાં દરેકમાં તેણે કોમેડી (ફારસ)માં કામ કર્યું છે.

અને હન્ગરોને દસાવ્યા છે. પણ તેના જીવનનું આ છેલ્લું નાટક કશું રસથી બરપુર ભજવી હન્ગરોની આંખો અશ્રુભીની કરી છે. પંદર વર્ષ પહેલાં પણ ફારસેની શરૂઆતના જમાનામાં લીન્ડર નામ પડતાં સીનેમા ધીએટરો ચીકાર ભરાઈ જતાં. યુવાવધામાં જ જીંદગીની શરૂઆતમાં જ્યારે અને ધનના કમલાથી તે યેરાઇ ગયો તોપણ મદ કે માન તેને નહોતાં અને મિત્રમંડળમાં માફી, રંગીન, અને મોજલા યુવક તરીકે સૌ કોઈ તેને ન્હાતું.

આજથી ત્રણેક વર્ષ પહેલાં સીનેમાની વાર્તાની માફક તેનાં જીવનનો અંત રસિક બનાવ બન્યો. શામેલીક્ષમાં આરામ ભેગવવા રમ્મ ઉપર તે આગ્યો હતો ત્યાં એક શીમંત કારખાનાવાળાની અદાર વર્ષની છત પીટસ નામની છોકરીને મળ્યો, બંને ગ્રેમમાં પડ્યાં અને બે કે મેક્સ છત કરતાં પીચ વર્ષ મોટો દત્તો તોપણ જીવનો તેના પર એટલો બધો ગ્રેમ દત્તો કે તે તેના બાપને છોડી મેક્સ સાથે ન્હાસી ગઈ.

આમ ન્હાસવાથી છોકરીના મા બાપે આ જીવન બેઠીને શોધી કાઢવા મોટી ધમાક કરી અને લોકોની કુતુહલ વધારે ઉત્ક્રાંત. મેક્સ સીનેમાના ફારસમાં કોઈની છોકરીને ભગાડી લઈ જતો હોય તેવી રીતે તેની પાછળ માણસો પડ્યા.

ભાગી ગયા પછી ચાર મહિને પારીસમાં બંનેના લગન થયાં અને ‘અખંડ સુખી’ જેવું સદાય તેવું જ સુખી રહેશે એમ બધાને લાગવા માંડ્યું કારણ કે હવે મેક્સને કામીની, કાંચન અને કીર્તિ-બધું મળ્યું હતું. શરીર તંદુરસ્ત સમાજમાં પ્રતિષ્ઠા સુધાર સુંદરીના રનેટીની સુખી લીન્ડર સુખી ટોચ ઉપર હતો. પણ આ ટોચ સુધી પહોંચી, પછી તેના જીવનના કશું ફિરસાની શરૂઆત થવા લાગી આજ દિવસ સુધી સદાય હસને રહેશે દિવસો વીતાડતો મેક્સ પરણ્યા પછી થોડા જ વખતમાં પલટાઈ ગયો પોતાના દારમથી જગતને દસાવનાર અને જેને ચાર્લી ચેપલીન પણ પોતાના શરૂ તરીકે ઓળખાને છે, તે મેક્સ ચીડીયો, ઉદાસ અને શંકાસીલ બની ગયો. જીવનમાં જોઇએ તે બધું તેને મળ્યું હતું એટલે હવે નાની નાની બાબતોમાં તે અસંતુષ્ટ થવા લાગ્યો અને ભવિષ્યમાં શું થશે તેના વિચાર કરવા લાગ્યો. તેને એમ લાગ્યું કે અત્યારના કરતાં ભવિષ્ય વધારે સારું નહિ જ થાય.

મૈત્રીની સ્વપ્ન સુષ્ટિમાં ભ્રમણ કરતાં નિદ્રા ઓછી વધ અને નિદ્રા માટે દવા લેવા લાગ્યો અને તેથી સ્વપ્નમાં વધ્યાં. એક વખત આપઘાત કરવા માટે મેક્સ અને તેની સ્ત્રી રિએનામાં વેરોનેલ ઝેરી (દવા) પીધી હતી પણ વખતસર ખખર પડતાં બરાબર સારવાર થઈ અને જીવધી પીવાઈ ગઈ હતી એમ જાહેર કર્યું, જે કે ખરી રીતે તો તેઓ બંને તે દવાના બ્લેકની બન્યા હતા.

તે વખતે મેક્સ તેની સ્ત્રીની સાથે ચલમન વિશે શંકાસીલ બન્યો હતો અને તેથી બંનેએ સાથે અપઘાત કરવાને નિશ્ચય કર્યો. પોતાના સ્વપ્નની શંકા ટાળી સુખ રનેટની ખાતરી કરાવી આપવા છતાં જેર પીવા કણુપ કર્યું હતું.

વીએતાના આ બનાવ પછી મેક્સે પોતે એકલાએ આપઘાત કરવા નિશ્ચય કર્યો. એક દિવસ બુદ્ધારથી પીરતોલ ખરીદ કરી લાવ્યો, અને આપઘાત કરતાં પહેલાં પોતાના એક મિત્રને ટેલીફોનથી છેલ્લી વિદાય લીધી. તે મિત્ર બરાબર વખતસર આવી પહોંચી મેક્સને આપઘાત કરતાં અટકાવ્યો. પણ ત્યારથી તેના અંગત મિત્રો બાકી હતા કે વહેલો મોડો મેક્સ આપઘાત કરશે.

તેના મરણ પહેલાં થોડા અઠવાડિયાં અગાઉથી કામ કરવા માટે જે જે કોન્ટ્રાક્ટો કર્યા હતા તે બધા નુકશાનના બદલા તરીકે મોટી રકમો આપી તેણે રદ કર્યા અને આખો દિવસ તેની સ્ત્રીના વિશે શંકાસ્પદ વિચારો કરવામાં જ વિતાવવા લાગ્યો. પોતાની જી ઉપર ચોક્કસ પહેરો રખાવ્યો, અને નાની નાની બાબતોમાં તેવાથી લાગ્યા લાગ્યા, એક વખત કુલ્પથી ગાસ્ટને જીન સ્વીટઝરલેન્ડ ચાલી ગઈ. પણ થોડાજ વખતમાં તે તેની પાછળ ગયો. જતાં જતાં તેના મિત્રને કહેતો ગયો કે "હું તેને હવે મારાથી એક દિવસ પણ જુદી નહિ પડવા દઉં" ત્યારથી જ આફતની આચાવી શરૂ હતી.

ફેટલાકા એમ કારે છે કે મેક્સે પહેલાં તેની સ્ત્રી ને મારો તાળી અને પછી પોતે આપઘાત કરીશ કેમકે મેક્સ તેની સ્ત્રીના મૃત્યુ પછી જ કલાક સુધી જીવ્યો હતો, પણ આ વાતનો ખુલાસો તેમના કાંઠા ઉપરના થા તપાસનાર ડાક્ટરના ખુલાસા ઉપરથી ખીન પાયાદાર જણાય છે.

બંનેએ આપઘાત કરવાનો નિશ્ચય કરીધેલ. બંનેએ ઘેનની ફેરી દવા પીધેલી, પોતાની સ્ત્રીનું મરણ જલદી થાય માટે તેણે પોતેજ તેનું કાંકુ કાપેલ હોણું નોંધ્યું, પોતાનું કાંકુ કાપતાં જરા તેને વશનું લાગ્યું દરે. એમ તેના થા પરથી જણાય છે. પણ એટલું તો એકકક્ષ છે કે જીને રાજ ખુશીથી તેની સાથે મરવાનો નિશ્ચય કરીધેલો. પોતાના રનેદની ખાત્રી આપવા, આપણી સતિઓની માફક પતિના ઉપર પ્રાણ ચોગાવ કરનાર તે બાકને ખરેખર ધન્ય છે.

દેવદાસ

ઓ, પુરૂષ આગાલ હૃદય દરેકને ઉપચોગી સામાજિક નિયંત્રક થી

આ વાતાંમે મોજ-મંગલના વાંચકોનો સારો ચાહ મેળવ્યો હતો. હાલમાં પુસ્તકાલયમાં પ્રસિધ્ધ કરવામાં આવેલ છે.

કિ. રૂ. ૧-૮-૦

દોષો:-મોજ-મંગલ કાર્યાલય,

ગીરગામ ગામ પાસે ખાસ બીરોગી ગામ

"ફોટોગ્રાફીનો પુકારો પવન"

અમારા વિદ્યાર્થી કેમરા વડે તમે સારા ફોટોગ્રાફ પાડી શકો છો

નાના "છદ્ધાગી" રીફલેક્ષ કેમેરા ફક્ત રૂ. ૧.૭૦ માં મળે છે. શિખનારાઓ માટે અમુક !

ધગમાં સિનેમા—

અમારે ત્યાં પાથેના "થેબી" કેમેરા તેમજ પ્રોજેક્ટર મળે છે આખા સેટની કૌશલ રૂ. ૨૪૦ બાળકોને આનંદ આપવાનું મુખ્ય સાધન !
વળી

"લાઈસ"ના દુરબીનો મળી શકશે

આજે જ લખો—

ફોન્ટીનેન્ટલ ફોટો સ્ટોર્સ

૬૦-૨૫૩, હોન'બી રોડ, ફોન-૬૭૫૬.

પૃથ્વી પરનું વીમાન—

"સ્પીડકીંગ સાઈકલ"

૪૫ વરસનો આ લાઈનનો અમારો અનુભવ સાબકલ અને તેને લગતો છુટક સામાન મળવાનું ભરોસેમાર ટેકાણું.

ચાણાવાલા એન્ડ કું

૪૩૨-૩૪ હાલપારવી નાં મુખ્ય

(સફત મળતું ફેરોમ મંગાવી જુઓ.)

માનવું હોય એટલું માનજો.

લખનાર:-શ. હરિદુર દિવાના

ગયે વરસે "એ મ્હારી સાલન નહીં" ના બદનામી છું મોજમજદના તંત્રીના હાથમાંથી રિનેના અંકના ઘસાએરામાંથી છટકી ગયો હતો. તેથી આ વખતે તેણે પોતાના યુગદૂતો અને ચિત્રપટોના કાનડુસકિયાના પૂરાવાઓ સાથે લખી મોકલ્યું કે:- "હવે તમારું એ બહાનું નહીં ચાલશે." યહુ. 'બાવા બોલ્યા અને દાદી દાલી.' પણ લખવું શું?

તંત્રી સાહેબને અંગ્રેજી લેખનાં અવતરણ જ નેતાં હોય તો તો એવા ધંધાએ 'એ, બી, સી, ડીનાં પૂછાવાળા મૈજદ છે; પછી કહેને તેઓ 'અલનેમે' દબ્બુ એર કહેનેમે' સિવરાઈ' હોય.

ખીન્ને પણ એક પ્રશ્ન ઉભો થાય છે કે આ સિનેમા અંક તે વિલાતી શીલમેનો કે ગામડી શીલમેનો? મ્હારે વિલાતમાં ધિખરેપરથી દરિયાપાત કરવાનો છે કે બારતમાં? મ્હારે વિલાતમાં જીવનકેસાસ કુંદવાનાં છે કે દિ-દવાણીનાં? કારણ કે મેં 'વિલાત જોયું' નથી. હું વિલાતી બાપા જાણતો નથી એટલે વિલાતી મઝમેને શુરાતજુનો ધાધરો, ચોળી પહેરાવત્રા પોતાની મેળે બની બેઠેલા સફરો અને તકમ્મિવાવિવારક ચિત્રકારોની ક્યાં ખોટ છે કે મ્હારા જેવા ગાંડાનું ગળું દવાવવાનું તંત્રી સહેબે પસંદ કયું છે.

હા, જો દેશી શીલમની વાત કરતા હોય તો એ ધધામાં સાચેના મ્હારા દુક સંજધમાં મેં જે કંઈ આંખે દીઠું-હૃદય પચાવી ચકયું અને ધારણાએ સ્વરૂપ બાંધ્યું તે દુકા સંજધનું 'દુકું' સ્વરૂપ હું તમારી સમક્ષ રજૂ કરી ચકું. તેમાંથી 'માનવું' હોય એટલું માનજો.

હું માનું છું કે કાષ્ઠપણ શીલમ ગ્રીડ્યુસીંગ કંપની કાઢવાનો વિચાર કરે. એટલે પહેલી જરૂર પડે તે સીનાયોની, પણ હિંદમાં આજે (સારા નહીં) અને ચાલશે એમ કહેવા જેવા પણ સીનાયો લખનારા કેટલા? સીનાયો એટલે શું એ બાબતનો અભ્યાસ કેટલાએ કર્યો છે? દરેક શીલમે ઉપર નજર એચી ખેંચીને ચાકતાંએ ચોખ્ખાં છનમીન અને સાડે ત્રીન નામ શિવાય ખીજું કંઈ દેખાય છે ખરું? હા, બંગલમાં કાળજીનાં મારી રહીયોએ રહીયોએ રખડનારાઓની સંખ્યા વડે જો તેટલી હોય અને તેમાં તો જોને મોઢે મુઝનો દોરા કુટયે નથી કે જોને હોડેથી માનું ધાવણ સુકાણું નથી એવાઓને પણ મેં મારી નજરોનજર જોવા છે. પણ આ આપણે આજે ફરવા આવડે થીજ મજુલે સમાવવેનું.

આવી રીતે આપણે જોયું કે શીલમ ગ્રીડ્યુસીંગ કંપનીનો

મુજ પાપો સીનાયો છે. ત્યારે હવે એ સીનાયો એટલે શું? એ પહેલું જોયું રહ્યું.

સીનાયો માટે અંગ્રેજીમાં ખીન્ને ચબ્દ Photo-play પણ છે. જેનું બાપાંતર ચિત્ર-નાટ્ય થઇ શકે. પરંતુ મ્હારા માનવા પ્રમાણે રંગનાટ્ય અને ચિત્રનાટ્ય વચ્ચે આસમાન જમીનનો ફરક છે. અને તે પણ ત્યાં સુધી કે જે યીજ એકને બદલું ઉપયોગી તે ખીન્ને નીરૂપયોગી-ન્યારે એકને નીરૂપયોગી તે ખીન્ને બદલું ઉપયોગી. આ ઉપરથીજ સમજી શકાશે કે એક સિપ્પદત નવલકથાકાર જેમ સિપ્પદત નાટકકાર નથી થઇ શકતો, તેમ એક નાટકકાર સીનાયો લખનારો દ્વારા ન કરી શકે. જો કે બનેના લેખનકૌશલની ચારી એક છે, પણ દેડ બૃદા. એક નટકમાં વધુમાં વધુ વીસથી એકવીસ પ્રવેશો હોય છે જ્યારે ચિત્ર-નાટ્યમાં એણામાં એણા સોથી સવારો પ્રવેશો આવે છે. કેમકે પહેલાંના મુખ્ય આધાર બાપા-વજન-અને કણમાંધુખ ઉપર છે ત્યારે થીજનો આધાર સંકલન અને દરિયાકેદ્ય ઉપર રહેલો છે. જો કે શીલમમાં પણ Titles (ટાઇટલ્સ) ના રૂપે બાપાનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે પરંતુ સ્વર અને વળન વિનાની તે બાપા સંકલનાનાં ચગદાને જોડનારી કડી નેટલીજ ઉપયોગી તેમ-તેટલે વપરાશનું યોગ્ય છે એમ મ્હારી સાથે ચિત્ર-નાટ્યના ખીજ અબ્બાસીઓનો પણ મત છે અને તે મતની પુષ્ટિમાં જેઓ માત્ર વિલાતી ચરમાંથીજ જોઈ શકતા હોય તેઓ માટે હું નીચેનું અવતરણ અર્પણ કરું છું:-

.....therefore the scenario, must tell a story entirely by action. True, there are titles; but the practice is and should be, to have as few titles as possible, for the audience wants to see pictures and not titles.

'નાક કાટો મગર ખિલાતી છુરીસે'માં શ્રધ્ધા રાખનારાઓ માટે આ તેઓના ગૌરાંગદેવો, મત જિહાદ્દા ધી મૈશન પિક્ચર સ્ટ્રીન' નામના કંઠમાંથી ઉતારી લેવામાં આવ્યો છે એટલે કે સીનાયો એટલે શું એ નક્કી થયું આપણે જોને ચાલુ બાપામાં જાપ કરનારો કહીએ છીએ તે પણ જાણે અજાણે નાનાં નાનાં ચિત્રનાટ્યોનો લેખક છે પરંતુ આપણા બારતમાં ખરો સીનાયો લખનારો કોણ?

મેં ઉપર જણાવેલા 'છન મીન ને સાડે ત્રીન' લેખકમાંના લગભગ દરેક લેખકોને હું મળ્યો છું અને જો મ્હારો નિષ્પક્ષ મત પૂછવામાં આવે તો હું જરૂર કહું કે તેણે તાજ નિર્દોષ અને આકર્ષક સીનાયો લખ્યો છે કે કેમ એ વાતને જાણુ મુકનાં સિનાયો લખવાની ખરી ચાવી મી. દવે સારી રીતે જાણે છે, એ નિર્વીનાદ વાત છે અને તેથીજ તેઓ બધામાં પોતાનું શ્રેષ્ઠ સ્થાન જાળવી રહ્યા છે. પણ આ વાત લખવાની સાથે જ્યારે અનુભવ રહામે આવી ઉભે છે ત્યારે લખવું પડે છે કે દવે તો દવે પણ ખુદ દેવ આવે તો પણ એ બાબતમાં સુધારો કરી શકે કે કેમ???

અને આ ઉદ્યોગ માલિકાની નજરમાં સીનાયો લખનારનું સ્થાન કેવું છે, તે જોતાં સહસ્રો નીકળી જાય છે. સાંભળો:—

સાંભળોને હસતા નહીં. કેમકે ચીએટ્ટોમાં જેમ “બીડી પીવાની સખત મનાઇ છે”ના પાટીયાં મારવામાં આવ્યાં છે, તેમ હવે “હસવાની સખત મનાઇ છે”ની ગંભીર ચેતવણી આપવાનું યોગ્ય માનીએ છીએ. કારણ આ વાત હંસવા . કરતાં અકસીરા કરવા યોગ્ય વધારે હોય છે.

ચેતવણીને ધ્યાનમાં રાખી હવે સાંભળો. મેં સાંભળ્યું છે કે એક માલિક તો સીનાયોની કીમત રૂ. ૨૫ આંકવા માંડ્યા છે. ભાઈ વાંચનાર, જે મળ પાયા, તેની કીમત રૂ. ૨૫ આંકનાર માલિકની છુધ્ધિની કીમત તું કેટલી આંકે છે ? તે બારીબાર મોજમગધના તંત્રીને લખી જવાવજો. બાકી આ ગરીબકો લેખક તો “વાધને કાણુ કહે કે તારું મોડું મંથવા છે” એ કહેવન પ્રમાણે તેને મોટે જઈ એક પછી શબ્દ કહી શકે તેમ નથી. આ લેખકના મનથી તો તે હાજર છે કારણ કે:— તમે જુના કાવ્યના પ્રવર્તે કે જે તેની પાસે છે. આ મહારા મત બાકી તો તમારે “માનવું” હોય એટલું માનજો.”

આ મૂળપાયાની વાત ગયા પછી ચલુતરમાં પહેલી નજર પડે તો તે કેસરમેન અને ડાયરેક્ટર ઉવર. એટલે હવે આપણે તેઓની ફરજ, તેઓની શક્તિ અને માલિકાની નજરે તેઓની કીમત શું છે તે તપાસીએ.

સીનેમાની ડાયરેક્ટર એટલે નાટકનો ડાયરેક્ટર સમજવાની બુદ્ધિ કરવાની કંઈજ જરૂર નથી. તે બંને વચ્ચે પશુ રમનાટ્ય અને ચિત્રનાટ્ય પ્રમાણે આસમાન જમીનનો અરે એટલો જ નહિ પશુ આકાશ પાતાળનો ફરક છે. નાટકના ડાયરેક્ટરને ભાવ, ભાષા, વજન, હાથની-સ્વરમાધુર્ય, સંગીત, અને રસપરિપાકતા એટલી વસ્તુ ઉપરાંત દૃષ્ટિસૈદ્ધાંત જોવાની શક્તિ હોવી જોઈએ, જ્યારે સીનેમાનો ડાયરેક્ટર ભાવ અને દૃષ્ટિ સૈદ્ધાંતના શાતા હોય તો બીજા કાંઈ સ્વીજની જરૂર નથી. પ્રજાને શું ગમશે તે માટે તો બંને સમાન ધર્મા છે. અને પોતપોતાની દૃષ્ટિથી વિચાર કરે એટલે થયું. હા, કલ્પિત પસંદ કરવાની જગ્યાએ નકકી કરવી તેમાંજ તે પોતાની લાઇનની લાયકાતની પરિક્ષામાં પાસ કે નાપાસ થઈ શકે છે અને સીનાયો લખનારના ભાગેમાં દુસ્તા ભાગોને એકરૂઠા લઈ સાંધી દેવ તો વિચારી મટી મારટર બને છે. બાકી જોઈતીજ વિગેરે બાબત એ તો બચ્ચાંએને સમજવવા “બચ્ચે બાલેકા બેલ હય” પછી તો “માનવું” હોય એટલું માનજો.”

હવે આજના સીનેમાના ડાયરેક્ટરની સ્થિતિ શું છે તે જોઈએ. મુકેડે હાથમાં સીનાયો આપતાંજ તે ગરીબ એકચટ્ટીરિવર અને નીટીરિવરનું શોર્ટીંગ કરી ધાંચીના બેસ માફક ધાણીએ જોડાઈ જાય છે. રટીમાં માન સાંભળેલો સીનેમાપ્રીત (કુંક કયા) બીજું “નવરો મોકુ” અને કયાક કયાક તો પૂરો સીનાયો જળવા પહેલાં માન એક બે પ્રવેશો (સીન) આપીનેજ થી મજીરાલખન: કરવામાં

આવતા મેં મહારા નજરેનજર જોયા છે. આવી રીતે જેના અપજ્ઞાની કુંડાડી રાત દિવસ પોતાની ગદંન આસપાસ ફરતું હોય, તે સીનાયોની ભાવનાના અભ્યાસ માટે તેને વખત આપવામાં આવે છે. આટલેથીજ અટકતું નથી. જો રામેન તેનાથી આડો હોય તો “મહેનત વરબાદ અને લાજમ” એંગલસ, રિફ્લેક્શન્સ; આજીટ એક ફેક્સ વિ. જીહા સ્ત્રોતોથી તેને ધડીકમાં ઉછેલ બનાવી શકે છે અને ત્યાર પછી એક્ટર અને એક્ટ્રેસની શુભામી..... અરેખરે લાઇનમાં ડાયરેક્ટર એક્ટર અને એક્ટ્રેસીટો નવાંબે છે એમ કહેવા કરતાં એક્ટર અને એક્ટ્રેસીટો ડાયરેક્ટરને નવાંબે છે એમ કહેવુંજ વધારે યોગ્ય છે. જેમ જેમ એક્સપેરિયન્સ કામ આગળ ચાલતું જાય છે તેમ તેમ ડાયરેક્ટરની બેડી વધારે વધારે મજબૂત થતી જાય છે. કારણ કે આ નાટક નથી કે એ ના પાડી કે તરતજ બીજાએ લુગાં પહેરી લીધાં ! આ તો “યુધ યુધ” નથી રમતા ” ચનાંજ ફરીથી આપ્ત મહેનત રદ અને એકેડે એકથી શરૂ કરવાનો ધધો હોય છે અને આવી પરત્વં સ્થિતિમાં પશુ માલિક અને મેનેજર તો ડાયરેક્ટરનેજ જવાબદાર ગણે છે ! જો કે તેઓ તેની ઇજ્જત કેટલી રાખે છે તે તો મેં આગળ આપેલાં દૃષ્ટાંતથી વાંચનારાઓ પોં સમજી શકો.

મેં સાંભળ્યું છે કે એક કંપનીમાં એક્સપેક્ષીગનું કામ ચાલુ હતું. નામની સીન, ડાયરેક્ટરે એક એક્ટ્રેસને નામનું પોશ્વણ બનાવ્યું. એક્ટ્રેસે સાફ ઇન્કાર કર્યો અને રટ્ટીથી છોડી પોતાના રમમાં જઈ બેડી. મેનેજર સાહેબને કાને વાત જતાં મેનેજર સાહેબ એક્ટ્રેસ પાસે દોડી ગયા-તેને સમજાવી-મદાદેવી પાછાં રટ્ટીશિમાં પધાર્યા—“જાતનેલું” કામ કરવા નહીં પશુ પોતાને ગમે તેવું કામ કરવા. ડાયરેક્ટરે કહ્યું:—“મહારા કામમાં એ નહીં આવે,” તરતજ મેનેજર સાહેબે ત્રાડ પાડી:—“શા માટે નહીં આવે ? તમારે તેનો પાસેથી જ કામ લેવું પડશે.” યજ્ઞ. ડાયરેક્ટરની નજર સામે માલિક પગાર તરતો હતો. અખડે સાંભળાવતાં એક્ટ્રેસ મનમાં મનમાં હસતાં હસતાં બીજા એક્ટર અને એક્ટ્રેસ રહામે આખી મીચકારા કરતાં હતાં. ડાયરેક્ટરની આરાખડીનું ચાદમાં અક્ષર જેટલું જ્ઞાન ધરાવનાર મેનેજરની છાતી વિજયગવંધી દોહ દોહ યુદ ઉછળતી હતી. મહારા જેના કાંઈ છે બૂખામાં બેઠો બેઠો ડાયરેક્ટરની ઇજ્જતનાં ચતાં લીલા-મળી નેપ લેતો હતો.

એવુંજ એક બાદારગમ આઉટડોર લેવા ગયા ત્યાં એક એક એક્ટ્રેસે ડાયરેક્ટર સાહેબના ગાલ પરથી માખી ઉડાડવા (તમચો મથો એમ કહેવું સારું નહિ) તું દૃષ્ટાંત પશુ મહારા સાંભળવામાં આવ્યું છે. જે વખતે સાલિક મેનેજરો ઉશ્કા ઉશ્કા દસના હતા અને અંતે કેસ તો આ શીવલક્ષ્મી સ્પીરીટનો જમાનો છે. ચાર, આવા તો જોઈએ તેટલાં ઉદાહરણો-મળશે. પરંતુ આપણે માટે જગ્યા દુકી દોવાયી આપણે આટલેજ સંતોષ

માનીયું. ડાયરેક્ટર માટે મ્હારો - અનુભવ કહે છે તે આ તમે તમારે "માનવું હોય એટલું માનજો."

અત્યંતના બે ચાલિયા ડાયરેક્ટર અને કેમેરામેનમાંથી ઉપર આપણે ડાયરેક્ટરનું ચિત્ર જોયું. હવે કેમેરામેન વિશે વિચાર કરીએ. કેમેરામેન એટલે સ્ક્રીનપર જોતે ફોટોગ્રાફર તરીકે જોળખાવવામાં આવે છે તે. પરંતુ ફોટોગ્રાફર એટલે ગામમાં પાટીયાં લગાવી ખેડા ફોટોગ્રાફર (જમી પાડનાર) કરતાં કંઈક જુદોજ જાતનો. જમી પાડનાર હોય છે ડાયરેક્ટરનાં એકશન (ભાવુત) પ્રુટ્યા રૂપમાં ઉત્તરાવવું એ તેની ફરજ. તે ઉપરાંત સીનાઈમાં આવેલી અસંભવિત બાબતો કંઈ ટીક (ચુકિત)થી સંભવિત રૂપમાં આવી રહે તે મગજ દોડાવવાનું કામ તેનું. એટલે કે આપણે જોતે માટે નવો રાખ્દ ઉભો કરીએ તો કહી શકીએ કે જાદુગર-ફોટોગ્રાફર, પરંતુ તેના નસીબનાં શોધણું પણ કંઈ જોઈ નથી હોતાં. ધોતાં નેગેટીવ બગાડવી અને રહેય કરી દેવી. કેવેલપ કરતાં મેળવણીમાં સહેજ ફરજ કરી નાખી ધમ્યું સોનું ધળમાં મેળવવું. જોખરેટરે લેન્સના ચોટાળાથી આખું ચિત્ર આઘિટ ઝોફી રીડક કરી નાખવું એ રીતે તેના ઉપર પણ કેટલાંએ વીતકો વીતે છે અને તે બધાની કૃપાથી સીધું ઉતરી મળું તો માણસો કહેશે ફોટોગ્રાફર સારો, જ્યારે ઉપર જણાવેલી કોઈ પણ બાબતની ખીજની ખોડનો પણ પ્રાંતની નજરે જવાબદાર ફોટોગ્રાફર જો કે આ મ્હારી નજર રહીએ ખેલાએલા ખેલ છે એટલે હું તો માનું છું બાકી નમારે તો માનવું હોય એટલું માનજો.

આ સિવાય એક્ટર, એક્ટ્રેસ, મેનેજર, પ્રોપ્રાયટર વિ. વગેરે વિશે લખવાનું બાકી છે. પરંતુ હું જાણું છું કે સિનેમા અંકના લખનારાઓ ધણા-માટે આ લેખનો બીજો લાગ કોઈ વખત માટે પ્રવ્રતવી શાખી હમણાં તો:-

જામે ઇત્તફી જુજ્જ હુય ઉત્તો કહે ખતાય, વાકો - જુદો ન માનીએ જ્યાર કહાંસે લાય એટલે માનવું હોય એટલું માનજો

બોલતો કાગળ.
ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.
(લે.-સા. હરિદુર દિવાના)
મુદ્દય આઠ આના.
જિરગામ વાગાઓએ ૬ આનાની ટીકીઠ બીડની.
લખો-મોજા-મજાહ કાર્યાલય,
જિરગામ ચર્ચ સામે ખગાજ બીડીય મુખાઈ ૪

મુખઈમાં બનેલો ભયંકર બનાવ
એકજ રાતમાં બે ખૂન!!
આ ખુનામરકીનો લેહ જાણવો હોય તો
'મુખાઈ' રાત્રી રદરય નામક લેખમાળાથી મુખાઈની શોધીન આલમમાં લોકપ્રિય થયેલા રા. શુભદુતની કસમથી લખાયેલી

ઈશ્કનો અંજામ
અથવા
પ્યારતું પરિણામ.

નામની રસિક ટીટકીય નવલકથા વાંચો. એકજ રાત મુખઈના એક રાવ બહાદુરનું અને ફેમણનું પર આવેલા વેરવાવાડામાં વિધવા નામની સ્ત્રીનું દેવું ભેદભરી રીતે ખૂન થાય છે, તથા ખૂની શોધવા જતાં બનેલા બનાવોમાંથી કેવી લખાનાક ભેદખર-પરો બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટ થધી તમે પણ નહિ કલ્પી શકો કે ખૂની કાણ છે? પ્રકરણે પ્રકરણે રદરય અને ભેદનો ખગનો ભરેલો છે. પૃષ્ઠ ૨૭૫ છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુદું.
લખો-મોજા મજાહ કાર્યાલય
જિરગામ ચર્ચ સામે મુખઈ નં. ૪.

છુપી પોલીસ
વાર્ષિક લંબાજ-રૂ. ૩૦ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦
દિવ બહાર રૂ. ૫
લખો-મોજા-મજાહ કાર્યાલય,
જિરગામ ખગાજ બીડીય મુખાઈ ૪

તમે મુંબ્યાઈનું રાત્રી રહસ્ય તો વાંચ્યું હવે રાજનાગર રહસ્ય વાંચો

ગુજરાતના પાટનગર મણાતા અમદાવાદ ઉર્ફે રાજનગરના ચુપ્ત મેઢો, શ્રીમતોની વિલાસ લીલાઓ, મુકેદ બગલી જેવી દેખાતી નસીં ઉર્ફે કુટણીઓના કારસ્તાન, હવસમાં દીવાની બનેલી એક શેઠાણીના જીવનનો કચ્છારસિક આગેદુલ્ય ચિતાર, ટેંચી ધર્મચૂરોને ત્યાંના અનાચારના અખાડા વગેરેથી માહિતગાર થવું હોય તો

આજને આજ આ પુસ્તક મંગાવો.

૧૬મત બાર આના પો. જુલુ.

સચિત્ર લોકપ્રિય ઐતિહાસિક વાર્તાસંગ્રહ
મોજ-મજલૂ તથા છુપાં પોલીસના વાંચકોને
પેણી કિંમતે

રજપૂતોની રંગભૂમિ

(આવૃત્તિ ૨ જી)

પ્રયોજક, પ્રજ્ઞાશી જાદવજી ઠક્કર

આ વાર્તાસંગ્રહ ક્રમ'થી વડોદરાથી પ્રસિધ્ધ થતું વિખ્યાત માસિક પત્ર સાહિત્ય જણાવે છે કે, અતિ શોભિતા પૂઠા અને ચિત્રિતાવાળી આ ચોપડીને આવકાર આપતાં આનંદ થાય છે, આમાં ચાર વાર્તા છે. ચારેમાં રજપૂતોનું શોભા અને સમસંગીય પ્રેમ નરને પડે છે. ચારેમાં શ્રી રજપૂતણીઓની જહાડુરીનો ચીનાંર જણાય છે અને ચારેમાં હિંદુસ્તાનના ઇતિહાસનાં પાન ઉઘાડવાનો વખાણવા માત્ર પ્રયત્ન થયેલો છે. * * ચારે વાર્તા વાંચનારને ઇતિહાસની સારી ઝોળખાણ થાય છે ને ઘણા સારા પ્રસંગોને પરિચય યથાથી તેનામાં પ્રેમ, શોભાને સ્વદેશપ્રીતિ સતેજ થાય તેમ છે.' પાકું પુકું. પૃષ્ઠ ૩૦૦ મૂલ્ય રૂ. ૩-૦૦૦ પોણી કિંમત રૂ. ૨-૪-૦ પોષ્ટ ખર્ચ જુલુ.

લાંબા—મોજ-મજલૂ કાર્યાલય

ગીરગામ મથાં સામે ખરાવ, બીલ્ડીંગ મુંબઈ નં. ૪

ભાગીરથી

ની

ભૂલ્ય

રમણીક અ. મહેતા

જમાજના લૂંટારોઓના કાવાદારમાં સખ માયલી હલેતી હિંદુ વિધવા, 'તેનું' પાપ અને પાપશિત', આપજ્ઞાંતીય સ્થાનોના પંચ, તેમનું પાપી જીવન, આપ' અવળાના જીવિત રહાય માટે પ્રયત્નો, હિંદુ સંસારનું આબેહૂબ ચિત્ર.

રંગીન મુંદર ચિત્રો

મનોહર, મુદ્રણ ફેબ્રુવેરિ પેપર

મૂલ્ય

૨-૬-૦

મોજ-મજલૂ કાર્યાલય

ગીરગામ ખટાક બીલ્ડીંગ, મુંબઈ-૪

કોનો વાંક ?

માથાની બીમારી શા માટે લોગવે છે ?

બામ વાપરી નિરાશ થયેલા માટે :

હીમોટીક બામ.

એટલે માથાની બીમારીવાળાને હવેશનો સાધી વખણાયેલો અને જગજહેર ઘરગતુ બામ

ફોર્મન શીશી એકના આના આઠ.

સુગેખમ, સંધ્યાવા, માથાના ચરકા અને

આદાશીશી માટે અકસીર

તમારા વેપારીને ત્યાં ન મળે તો

લખા:—

સ્વદેશી ઓઈલ અને પરં ૦ મેં ૦ કુાં, મલો

બી. બી. સી. આમ. ટેલ.

હાયરેકટીંગ

યાને

સીનેમા ફિલ્મ હાયરેકટરની જોખમદારી

લેખક:—શ. મણીલાલ કાળીદાસ જોશી

મેમ્બર, ગ્રેડ્યુએટ લીગ-અમેરીકા

આજકાલ દિંદી શીત્તો ધણી નળણી બહાર પડતી યાવજ પડે છે અને તેના કારણે પુણી ગરીબ હાયરેકટરની સામે આંગળી બનાવવામાં આવે છે. પશુ ખરૂં જોતાં હાયરેકટરનો હોઠ ધણો જોડો જોવામાં આવે છે અને નળણી ફિલ્મ નિકળવાની કારણે મદારા લોખા અનુભવ પ્રમાણે ખીબજ છે, તે જણાવતાં પહેલાં મદારે અને એક રીનેમાની ફિલ્મ હાયરેકટ કેમ થવી જોઈએ તે જણાવતું જોઈએ, અને પછી દાલ ફિલ્મ કેમ હાયરેકટ થાય છે તે જણાવીશ અને તે ઉપરથી જન સમાજને ખાતરી થશે કે ગરીબ હાયરેકટર ઉપર મુકવામાં આવ્યા આલેખા કેટલે દરજ્જે ખરા છે

સિનેમા ફિલ્મ કેમ હાયરેકટ થવી જોઈએ—

પહેલાં લેખક પાસેથી વાર્તા પસંદ કરવી, અને તેને ગીત રીતે, કેટલાક કારા માલીનગાર લેખક પાસે હાયરેકટરના વિચારો નજીકને લખાવવા જોઈએ ત્યાર પછી હાયરેકટર તે સીનાથો વાળી, કુપનીની રીતિ, માજીસા વિગેરે ખ્યાનમાં લઈ તેમાં મટો ફેરફાર કરી, પોતે તૈયાર કરે છે. અને તેમાં ઉમેરવાને નવીન પન્નીએ માટે હાયરેકટરને વિચાર કરવાને પુરતો ટાઇમ આપવામાં આવે છે. ત્યાર પછી હાયરેકટરે કેમેરામેનને પોતાના વિચારમાં લેવા જોઈએ, પોતાના વિચારો અને કેમેરામેનના વિચારો બન્ને મળતા કરી, મુખ્ય પાત્રોને આખી વસ્તુ ખરાખર સમજાવવી જોઈએ, તેટલું ક્યાં પછી જોઈતા સાધનો સજવડો તથા બદારના લેવાના સીનોનાં રચના મુકરર કરવાં જોઈએ તે થયા બાદ ફિલ્મ પાડવાની ચરૂઆત થવી જોઈએ હાયરેકટર અને કેમેરામેન, બન્નેનો રસાઈ ઉપર અંકુશ હોવા જોઈએ અને તેઓનો બોલ દરેક જગ્યા માન્ય કરવા જોઈએ અને હાયરેકટ કરતી વખતે કોઈ પણ બંધિત વસ્તુથી તેને અડચણ પડવી જોઈએ નહિ. આમ થાય તોજ સારી ફિલ્મ નિકળવાની આશા ગાંધી સકાય. પશુ દાલ કેમ ફિલ્મ હાયરેકટ થાય છે તેને દાખલો દુ' અંગે આપીશ.

દાલની ફિલ્મની હાયરેકટીંગ.

કુપનીના કરી લીધેલા લેખકો ખારમે કલાકે સીનાથો લખે છે. અને માલોકની જલ્દી કામ ચરૂ કરવાની ધમકીને લીધે લેખક તૈયાર કર્યો ન હોય તોપણ એક પાનોમાં ઉપર લખેલો એક સીન હાયરેકટરના દાલમાં મુકવામાં આવે છે અને હાયરેકટરને તાકીદના દુકમ થાય છે કે જલ્દી ચરૂ કરી-ગરીબ આપણે હાયરેકટર! આખી વાર્તા શું છે તે તો લેખક મદારાય કહેતા નથી. વસ્તુરથીત સમજ્યા વગર પાટું જોને આપવો તે લેખકજ સમજાવે છે. આગલી પાછલી કન્ટીન્યુટીની ખમર વિના માલીકને ખુશ રાખવા ફિલ્મની ચરૂઆત કરવાની હાયરેકટરને ફરજ પડે છે.

અરે પ્રેરેપ્રેરે સીનાથો લખાઈને આવે છે ત્યારે થયેલી કેટલીક ભૂલોને અને કુરોધી સીનો લેવાય છે અને પૈસા તથા ફિલ્મનું પાણી થય છે. યાત્રી “ચાલરો” કરીને તે સીનો રહેવા દેવામાં આવે છે અને હોષ પછી હાયરેકટરનો નિકળે છે

ત્યાર પછી હાયરેકટરને છેલ્લી ધડીએ વસ્તુ જોમ તેમ વચલી પડે છે અને કંઈ સાફ કામ કરવાની આશા માટેકાની ઉતાવળ અને લેખકના મરકાધી, નિરાશામાં દેવાઈ જાય છે. અને “દુ-ડલ” કરી આમળ ચાલે છે, એટલે પ્રયેક સીનમાં સારા પન્નો કે સ્ટન્ડસીનો અભાવ થતાજ હાયરેકટરને જોખમદાર મુકવામાં આવે છે.

ત્યાર પછી માનીતા નટ અને નટીઆના નખરાં ગરીબ હાયરેકટરને નડે છે. શેકીને મરડો લેનાર નટી નવાજ જલ્દી, નખરાં કરતી છેલ્લી ધડીએ, માલોક પાસેથી પૈસા એ કાપીને કામ ઉપર આવે છે, અને વખત યઈ જવાથી જે મારવામાં આવેલા લાભો તથા થનોહતિ, ધુળખાજ મળી જાય છે અને જોમ તેમ ફરજીય કામ કરી, નટીના નખરાનો ભોગ ખાપડો હાયરેકટરજ દાય છે.

તેજ પ્રમાણે માનીતા નટ માટે પશુ સમજાવું. વધારામાં એજ કે પંકાએતે નટ ગરીબ હાયરેકટર ઉપર જાસી મુશ્કેલવામાં જાડી રાખતો નથી. એટલે કે હાયરેકટર કરના પોતાનો અનુભવ તથા કદાપણ થયું છે તેમ વારે ધડીએ હાયરેકટરના કામમાં ખસલ કરી દેખાડવાનો પ્રયત્ન કરશે. અને તે લખાને અનુસરી હાયરેકટર જે દુકમ આપશે તેનાથો વિરૂધ્ધ આ કહેવાના નોડો કરે છે, અને તેથી ખરાજ ચર્ચા કામને માટે હાયરેકટર જોખમદાર

ત્યાર પછી કેમેરામેન અને હાયરેકટરને બે વાકું દાલ તો પછી જોઈ દેવા મગદ એમજ સમજે કે કામ સીંગ આનને જલ્દી ચારજ આના થવાનું તેમાં વાંક કેમેરામેનનો નહિ પણ હાયરેકટરનો જ. કારણ જો ફેડોઆપીમાં કંઈ નળજાઈ જાય તો તેનો શેષ લેનાર ગરીબ લેમેરેકટર તો છેજ અને તેને લીધે કેમેરામેન શેષથી મુકત થઈ અલમ રહી જાય છે.

ફિલ્મ માટે આઉટડોર લેવામાં આવતા રાત્રી માટે બદા-નની જાગનાર અવસાને અને સામે દુનના રામના જવાની પૈસાને

લીધે સખન મનાઇથી જેમ તેમ આજી આજી જે મળે તે ઉપર સતોષ માની લઇ કામ ચાલ છે અને તેથી નિકળતી નજીથી ફિલ્મ માટે જોખમદાર કાર્યકર છે । -

મારી ફિલ્મ કાઢવાને મહીનાની જરૂર છે તેને જાણે માલિકોની ખુશી અને ખીકથી તથા આવા ખરાબ વખતમાં નોકરીની મારામારીથી પંદર દહાડામાં ફિલ્મ તૈયાર કરી માલિકોને મરજી લગાડી તે વખતે તો માલિકોની શાખાથી મેળવવી, પણ ફિલ્મ બહાર નજી પડે તો પુનઃ માલિકોની માગણા આવી તે નસીબ ગરીબ કાર્યકરનું.

વધારામાં—

જે કાર્યકરને સારા નહ, નડીઆ તથા લેખકો તથા અન્ય માણસો જેડે સારું ન હોય તો ફિલ્મ તૈયાર થઇ કે દ્વાયલ થાય ત્યારે ત્યાં જોવાલાગ્યા આવતા ઉદ્યોગો તથા દરેક વ્યક્તિના લાભો ખાસ સાંભળવા લાયક અને જોવા લાયકજ છે. તે વખતે ખરી કસોટી કાર્યકરની થાય છે ફિલ્મની દ્વાયલ સર થઈ કે પહેલા લેખક મદ શખ ખૂબ મારે છે.

“શીવ, શીવ, શીવ, મહારી લાવના મરી ગઇ, અરરર બધું કાપી નાખ્યું છે આ વસ્તુ મહારીજ નથી” વિગેરે ઉદ્યોગથી કાર્યકરને ત્યા ખેસવાનું ભારી કરી નાખશે અને સીનેમાના માલિકો તથા ફિલ્મ કુખીના માલિકોનાં મનમાં ગરીબ કાર્યકર માટે હલકો મત બાધવાને કારણ પાડશે.

આ લેખકની કૃતિનતા ” ત્યાર પછી નજીથી થયેલી ફિલ્મ માટે માલિકો કેમેરામેનને લેમેરેટરીવાળાને તથા અન્ય વ્યક્તિને તેના કારણે પુછશે અને સર્વે વ્યક્તિ ગરીબ કાર્યકરને જ દેવ દેશે કે “જેમણે હોને કંઈ કહ્યું નહિ ” “ હોને બતાવ્યું ” તેમ કહ્યું. ” વિગેરે જાણે જોલી માલિક આગળ ડાલા થશે અને ગરીબ કાર્યકરની કમાળ રચીત કરશે.

તે ઉપરાંત ગરીબ કાર્યકરને ઘેર જોઈ છોકરાં તથા કુટુંબ લોકો તેને નિકાવવાને બે કે ત્રણ મહિને મળતા જનાર ઉપર પોતાના લાભોને દેખ મળતા ગરીબ કાર્યકર પાસે આપણે નવીનની શું આશા રાખીએ ।

આમ છતાં હાલના કાર્યકરોને ઈંગ્લીશ ફિલ્મ જોવાનો રાહમ મળે છે 7 ખીલીની દેશી ફિલ્મ જોવાની ઇચ્છા ધરાવે છે 7 માત્ર એટલું જ કે પંચાલેશ કાર્યકરોની કદર હવે થતી નથી. લેલાયું હજીને માલિકો ધયેલા કાર્યકરો દાલ લણુ જોવામાં આવે છે તે ઉપરાંત આજકાલના લેખકો પણ કાર્યકરને ધરાવી મહત્વ કાંઈ ધરાવના માણસ પડે છે ખરેખર હિન્દી ફિલ્મના ઉદ્યોગને આ શોચનિય વખત આવ્યો છે તે માટે આસોસ થાય છે. ક્યારે એ દીવસ આવશે કે સ્વતંત્ર કાર્યકરો સારી ફિલ્મ કાઢી હિન્દને આ દુનરમાં આગળ લાવશે. પણ આશા છે કે એક દીન એવો આવશે જ. આપણે દાલ તો સીનેમા શીદમને કાર્યકર તે મામડી લાગામાં હલીએ નો “ ગુલામ ” છે. અચ્ચુ.

તૈયાર છે !

તૈયાર છે !

રા. હરિહર (દિવાના) કૃત નવીન નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

લાઘવ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક જીવનગોદિની—રૂઝદુઆના પ્રેમ પ્રસંગો 7 ઇતિહાસને અનુલક્ષી ગુજરાતના આ મરેટ કાવ્યો રચ્યું છે. મુદ્ય માત્ર આઠ આના. બહાર મામના માલિકોએ

નવ આનાની પો દીકરી મોકલવી.

મુંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોજી મુંબાઈના ભેદભરમથી ભરપૂર.

અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા

કિં. રૂ. ૧-૪-૦

આરાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા

જ્યાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીને પ્રણય જ્વાલ વર્ણવ્યો છે.

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

વૈશ્વ ધર્મનો ઇતિહાસ

દેવે વૈશ્વત બંધુએ અભ્યાસ કરવા લાયક—ચાર ભાગો સાથે.

કિં. રૂ. ૩-૦-૦

છતાં મોજ-મજાદના વાંચકોને

રૂ. દોઢમાં મળશે.

લખો—મોજ—મજાદ કાર્યાલય,

ગીરગમ ખરાઉ બીહારી મુબઈ નં. ૪

દેશી ચિત્રપટોમાં એક્ટ્રેસનું સ્થાન

લેખક:—મીસ જમના

આ વિષય ઉપર આસ લખી ચકું એટલું મહાર્ ગાન નથી. પણ આ લાખનમાં હુ છ વર્ષથી જોઈ છું. પહેલાં તો રોજના પગારથી એકાદ નાચ કરવા માટે કોઈપર શીલમ કંપનીમાં આવેલ. ત્યાર બાદ શ. ૪૦) ના માસીક પગારથી કામચતી નોકરી તોપતી અને બે ત્રણ શીલમોમાં કામ કરી "કૃષ્ણમાયા" માં વીજલીનો મુખ્ય પાદ કયો, ત્યારથી આજ કંપનીમાં છું. એકને એક કંપનીમાં રહેવાથી માલીક તેમજ ડાયરેક્ટરની મહેરબાનીથી આગળ વધતી આવી છે.

સીનેમા લાખનમાં ઘણી એક્ટ્રેસો એમ ધારે છે કે આખી શીલમમાં 'હીરોઇન'નું જ કામ આસ લખાન આપી કરવા લાયક હોય છે. ખાસી સાધારણ પાદ તો જેમ કરીયે તેમ ચાલે. એમ સમજી 'મિકઅપ' અને 'એક્ટીંગ'માં લખાન આપતી નથી. તેથી તેઓનું કામ બદલ આવતું નથી—હોંસ અને મહેનતથી આગળ વધી પચ્ચીક અને ડાયરેક્ટરનું લખાન જેથી રાકતી નથી—તેથી પોતાનામાં સારો એક્ટીંગ કરી બતાવવાની લાયકાત હોવા છતાં પાછળ પડી રહે છે.

તેમજ મુખ્ય પાદ કરનાર એક્ટ્રેસો—સારાં કપડાં કે હામીના માટે અથવા તો હામીને માટે સારાજ પાદ મળવાની જીદ નહિ કરી જેઓ કેટલીક વખત ભપકાય કપડાં પહેરનારી રાણી કરવા તેનીજ હામીનાં કામ ઉપર શીલમનો વધારે આધાર હોય છે તો તે કામમાં ઝાડુનો માર પડતો હોય તો તે પણ ખાતો પડે. આણું કામ પાઠને જગે કરવાનું છે તેટલું જ લખાન રાખવું જોઈયે.

ઊંચોને માટે દિલ દખને કામ કરવા જેની ઇચ્છા હોય તેમને માટે સારા સારા ચાન્સ છે. આધારે જે કે આપણા દેશમાં આ લાખનમાં કામ કરતી નથીઓ માટે મજબૂકનો હિચો માત નથી—તો પણ પોતાનું માન સાચવી—નાતિ અને હિંમતથી કામ કરનારને માટે બહોળું ક્ષેત્ર છે. દરેક કંપનીની અંદર માલિક અને ડાયરેક્ટરો પોતાની એક્ટ્રેસોની નીતિનું વલણ કરવા માટે જવાબદાર છે. ખાસી તો જે ઊંચોને—આ લાખનમાં હોય કે ન હોય—પોતાની નીતિનું લીલામ કરવું છે, તેને માટે તો કહેવન છે કે—રહે તો આપણી અને જાય તો સગા બામથી "

પ્રજ્ઞે જેમને ચારીની મંદરવા બધી છે, એવી ઘણી જીઓ સાધારણ કમાઈ કરવા માટે પોતાનાં શરીરનું લીલામ કરે છે. એવી ઊંચો તેનાં કામ સદાને માટે છોડી દેવાનો નિશ્ચય કરી આ લાખનમાં જોડાય, તો તેમને માટે ચાન્સ છે પણ આગળું જીવન બધી અધિ શુધ્ધ મનથી કામ કરવા લાયકે તો.

છેતરે મારી એક અરજ છે કે કંઈક આવી વ્યવસ્થા આ લાખનમાં આવે છે, તો તેવી ઊંચોને તેમના આગળના બની-તિમય જીવનની પાદ આપી તે નખજાખનો લાભ લેવા છંડનાર—જીવન સુધારી સદ્માર્ગની સીડી ચડતી અજળાને લાલચથી લપટાવનાર—મનુષ્ય, પછી તે માલીક હોય બા ડાયરેક્ટર હોય, એક્ટર હોય બા મેનેજર—એવા મનુષ્ય ખરેખર પ્રજ્ઞના ધરના ગુન્હેગાર છે. પ્રજ્ઞ આથી પાળાઓનાં જીવન સુધારવામાં મદદ કરશે એવી આશા રાખું છું.

રશીયન શહેનશાહના જનાનખાનાની

પોલ

મોક્ષને તરે પાપ કરે! પાપ—કરે નો

પોકાર કરના

ધમ્ ગુરનું ચરિત્ર જાણવું હોય તો વાંચો

દુરાત્માનો દોરદમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

રશિયાના આ અદ્યતન નરનું જીવન વાચના તમેને ખાસી મરી કે, સુધરેલા દેશીમા પણ મનને નામે કેવા અનાચારો થાય છે. રાજ, મહારાજ, મહારાણીઓ વધારે શું પણ ખુદ રશિયાના મહારાણી ઝારીનાએ પોતાના જીવનમાં કેવો ભાગ ભજવ્યો છે, તેનો આબેદુજ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

આર ચિત્રો ૧૪૬ ૧૧૨

છતાં કિંમત છ આના

કરકસર એ બીજો ભાઈ છે!

ત્યારે

નવલકથાઓ, ચોપરી, ચોપાનીયા, વગેરેને માટે નવ-ચિત્રોના બ્લોક ખનારી ખર્ચોના ઉતારવાનું કા માટે ૧૫૬ કરો છો! એક વખત જમારી મુલાકાત લે. સુજ્ઞાતાના નામીયા વિચારની પીઠીથી ચિતરમેલ જીતપોતમ ચિત્રોના બ્લોક જમારી પડે તૈયાર છે. ધણજ મરનારે જમારીયું, એક રખત નમુનાઓ જોઈ પાસ કરો.

લખો મધ્યમ બે—મેનેજર—મેન્ડ—મગાઈ મુંમઈ ૪

સીનેમા માલેકો!!

તમારા કામનું છે-મર-ઉપયોગી છે-

સીનેમા મશીનોને લગતો તમામ સામાન એટલે કે

એક નાના સ્કુથી માંડીને મોટાં મશીન સુધી

સ્પેર પાર્ટ્સ વિગેરે-સાંમેન્ટ વિગેરે-

દરેકે દરેક ચીજ મળવાનું ભરોસેદાર ઠેકાણું—

—તેમજ—

રંગુનના લાંડન આર્ટ ફોટો એન્ટ ફીલમ કંપનીનાં

હિંદુસ્થાનને બરના દેશી ડ્રામાઓ

દાન પ્રતાપ અને હવે પછીથી દર મહીને
આવતાં નવાં નવાં પીકચરો

—ઉપરાંત—

“થીઓડોરા” જેવાં નવી નવી સ્ટાઇલનાં દિગ્ગજ
વિલાયતી ડ્રામાઓ

અને

“ગ્રીજ ઓફ સાઈઝ” અને બીજી તેવી દિલ ધડકાવનારી સીરીયસો

અમારે ત્યાંથી મેળવી તમારી ટીકીટ ઓફીસ પર દરોડો પડાવો-તમે પણ પૈસાદાર થાઓ
વિશેષ માહિતી પત્ર વહેવારથી—

વી. આર. મહેતા

ટેલીગ્રાફિક એડેસ

Cinema film

ઠેકાણું-ત્રીભુવન રોડ

દુબારા થીઓટરની બાજુમાં

મુ'બાક નં. ૪

સીનેમની સુંદરી

લખનાર-રા. નંતુમી

દાયમ શો ખુશ થયો. નાયક, નાયિકા, હાયરેક્ટર કેમેરામેન તથા આમંત્રિત મુદત્તયા અને હાપાના પ્રતિનિધીઓ વિશેર બહાર આગ્યા. ફરેકના મુખમાંથી વખાણનાજ ઉદ્ગારો નિકળતા હતા. સખતમાં સખત ટીકા કરનારાથી પણ આની વિરુધ્ધ માથું ઉચકાય તેમ ન હતું. અને હતું પણ તેમજ. “કાઉન શીલ્મ કંપનીએ” આહ આહ મહિનાની સતત મહેનત અને અનેક બહેમો ઉશીવી લગભગ પોણા લાખ રૂપીઆના ખર્ચે આ શીલ્મ બનાવી હતી એમ કહેવાતું. આ શીલ્મમાં નાયકનું કામ કરનાર ધી. મનોમોહન એક પ્રખ્યાત સીનેમા એક્ટર હતા અને આ શીલ્મમાં ધણજ સુદર કામ કર્યું હતું. નવિંધા ગ્રીસ ઉપાનું મન તેમજ હતું. શીલ્મનું નામ “પ્રેમની પરિસીમા” હતું.

બહાર નિકળ્યા કે બધા-નાયક અને નાયિકાની આજપાસ ફરી વળી ધન્યવાદ આપવા લાગ્યા. આ વખતે મેં એક માણસને એક મુંઢામાંથી ફરી નજર કરતાં જોયો. તે ગ્રીસ ઉપા તરફ નિરંકારપૂર્વક દૃષ્ટિએ જોઈ રહ્યો હતો. તેનાં કપડાં મેઘાં થઈ ગયાં હતાં. તેને જોઈ મને એજ વિચાર આવ્યા હરોતે હતા કે તે ગા રીતે આ ખેલમાં દાખલ થઈ શક્યો. એટલામાં તે બોલ્યો, “શું તમે બધા એમ માનો છો કે ગ્રીસ ઉપાનું કામ ધણું સરસ હતું? હું કહું છું કે તે તદ્દન ખરાબ હતું. ગ્રીસ ઉપા તમે એમ કહી છો છો કે તમે જે વખતે કૃષ્ણજ્ઞાન પીતોલેખ મારવા આવ્યો ત્યારે બ્લીક અને લાવના લાવ બરાબર પ્રગટ કરી શક્યાં હતાં?” બધા તેની તરફ ફર્યા. ગ્રીસ ઉપાનું મોં પડી ગયું. કેટલાક તેને ગણી કાઢવા લાગ્યા અને ગુણગુણિટ કરવા લાગ્યા.

તેણે આ કંઠાની પરવા રાખ્યા વગર દૃષ્ટિએ ગ્રીસ ઉપા કે નજી મનોરમતા પાટ લગાવ્યો હતો, તેના તરફ જોવા કર્યું. પછી એકદમ, “ગ્રીસ ઉપા બ્લીક અને લાવના લાવ પ્રગટ કરવામાં નિષ્ફળ નિવડ્યાં છે,” એમ બોલી ચાલવા માંડ્યું.

બધા તેના તરફ આશ્ચર્યથી જોઈ રહ્યા. શણકર ફરેકને એજ વિચાર આવ્યો કે તે બોલ્યો તે શું ખરૂં હતું? પછી બધા વિખરાવા માંડ્યા. મહેન આ વાતમાં રસ પડ્યો હતો અને મને લાગ્યું આ શણકે પછાતે કાંઈક સત્ત્વ છુપાવ્યું હોતું જોઈએ. તરતજ મેં તેનો પીછો પકડ્યો અને થોડેક દુર જતામાં મેં તેને પકડી પાડ્યો. તે મારા તરફ ફર્યો અને મારા તરફ જરા આશ્ચર્યથી જોઈ રહ્યો.

“કેમ તમારે મારું શું કામ છે?” તેણે સવાલ કર્યો. તેને કાઢ મેરો થઈ ગયે હતા અને થીજા ગયાં

હતાં. તેના મુખના કાંઈક અજ્ઞાન આકર્ષણ મહેન તેની સાથે વાત કરવા પ્રેર્યો. પણ તેના સવાલનો જવાબ આપતાં જરા મને મથરાડ થયો. તરતજ સ્વરસ થઈ મેં જવાબ આપ્યો, “હું એક લેખક છું અને આવના દાયમ મોમાં હાજર હોતો. તમે ગ્રીસ ઉપાને જે કહ્યું તે મેં સાંભળ્યું, પણ તે વખતે બ્લીક અને લાવ સિવાય કયા બીજા લાવ હોઈ શકે?”

તે આ સાંભળી જરા મંબીરાધથી મ્હારા સામું જોઈ રહ્યો. “હીક એ બધું તમારે જણવું છે? તો આજે સાંજે મહેન રોયલ હિંદુ હોટલમાં મળજો. હા, પણ મહેન જમાડવાનું ખર્ચ તમારે કરવું પડશે.” તે બોલ્યો.

“જરૂર હું તમને તે કેઠાજી મળીશ.” હું બોલ્યો. એટલે તરતજ તેણે સારેખલ કહી પુક ફરવી ચાલવા માંડ્યું. મેં પણ તે માણસમાં શું રહસ્ય દર્શો તે વિશે વિચાર કરતાં કલ્પ તરફ ચાલવા માંડ્યું.

(૨)

બરાબર સાંજે છ વાગે હું રોયલ હિંદુ હોટલમાં દાખલ થયો. તે પણ તરતજાજ આવી એક ખાત્રી ટેબલ આગળ બેઠો હતો. મેં તરતજ અમારા બન્નેને માટે ખાવાનાનો ઓર્ડર આપ્યો. થોડીવાર અને જગી રહ્યા એટલે મેં સીગરેટની પ્રેટી ઉઘાડી તેની આગળ મુકી. તેણે સીગરેટ સળગાવી ધુમાડ કઢાડવા માંડ્યા.

“મારો દને હું મ્હારી વાત કહું.” તે બોલ્યો, “હાં પણ આવજની શીલ્મ તમને કેવી લાગી?”

“એ શીલ્મ મ્હારી લખેલી છે.” તે માથું ધુણાવતાં બોલ્યો. “ત્હમ્હારી?” મેં આશ્ચર્યથી પૂછ્યું.

“હા. મેં લખી છે. તેનો સીનાયોં પણ મેં લખ્યો છે. અને મુજ શીલ્મમાં નાયકનું કામ પણ મેં કર્યું છે.”

“ત્યારે શું! આજે બનામેલી શીલ્મ એ શું નવી બનાવેલી છે?”

“ના, કેટલોક લામ મળતો કામ મળ્યો છે અને કેટલોક લામ નવેસરથી નેપાર કર્યો છે. મૂળ શીલ્મની એકજ કાપી રહેલી છે, પણ તે દુનિયાની નજરે કદાપી પણ પડવાની નથી.”

થોડીવાર અને બન્ને સુપ રહ્યા. પછી તે બોલ્યો,

“હા! પણ મારે મારી વાત શરૂ કરવી જોઈએ. મને ખબર નથી કે તમે શીલ્મના ધંધામાં કેટલો રસ લ્યો છો. પણ તે ધંધો તો મારા જીવનમાં ઓતપ્રોત થઈ ગયો છે. હું નિરાશમાં લજીતો ત્યારથી મારું દિલ તે ધંધા તરફ લાગેલું હતું. તે વખતે તો આ ધંધો આજપણમાં હતો, જતાંય મારા સ્વખમાં તો આજે તમે જોઈ તેવી સુંદર શીલ્મો દેખાતી. હું વીસ વર્ષની વયે તે ધંધામાં જોડાયો. હું એક્ટરનું કામ કરતો અને પુરસદની વખતે સીનાયોં પણ લખતો. હું એકજ કંપનીમાં ગયામી ન રહેતો. લોકોમાં પણ મારું નામ થોડે ધણે અજો જાણીતું થયું હતું.”

તેણે બીહ સીગરેટ સળગાવી, પોતાની વાત આગળ લખતી.

“ એક દિવસ મુખાઈમાં મને એક મદાસી શીલમ કંપનીના એજન્ટ મળ્યો અને એક શીલમ હાથેકટ કરવા માટે રાખ્યો. ઘણા ખરા એક્ટરો પણ મુખાઈના હતા. મેં મુખાઈમાંજ સીનાયો લખી દહાલ્યો કારણ કે મારે ત્યાં જઈ તરતજ કામ શરૂ કરી દેવાનું હતું. વાતના પોટ એક નવલકથા ઉપરથી લીધેલો હતો. તે શીલમમાં નાવિકાનું કામ કરનાર પણ મુખાઈની એક એક્ટ્રેસ મીસ રાધા હતી. મીસ રાધાને જોતાંજ હું તેના પ્રેમમાં પડ્યો.”

તેના મુખ ઉપર જરા રિમ્ત પ્રસન્ન.

“ હું તમને પ્રેમીઓની નકામી વાતો કરી કંટાળો નહિ આપું. પણ મારી નજરે તે તે મુંદરમાં મુંદર ચી હતી. અત્યારની મીસ ઉપા તેના પચતી રજા ખરાબર પણ નથી. તેના અવ્યવહાર સંબંધને લઈને ગમે તે તેને જોતાં ચલાવા- લાગવું. અને યશુ પણ તેમજ. એક મદાસી એક્ટર પીલાઈ. પણ તેને ચલાવા લાગ્યો. તમને ખબર હશે કે સીનમાનો રડુડીઓ એક એવી જગ્યા છે કે જ્યાં નવરાં અને પ્રેમીઓને વાતો કરવા જોઈએ એટલી જગ્યા મળી શકે. તમે ત્યાં કાંઈ વખતે જશો તો માલુમ પડશે કે એક્ટરો અને એક્ટ્રેસો જેઓને ચાલુ સીનમાં ભાગ ન લેવાનો હોય તેઓ નિરાંત ગપ્પાં મારતાં હશે. ફક્ત બીજાના હાથેકટરનેજ માથે બંધી આદત હોય. આ શીલમનો હાથેકટર હોવાથી મારે આખો દહાડો કામમાં રોકાવું પડ્યું. જ્યારે જ્યારે મીસ રાધા ત્યાં ન હોય અથવા તે અને પીલાઈ વાતો કરતાં માલુમ પડતાં ત્યારે કામ ઉપરથી મારું મન ફીકી જતું. ધીમે ધીમે હું ઇર્ષ્યા અગ્નીથી બળવા લાગ્યો, અને એક વખત તો મારા બેખાનપણને લઈને એક આખો સીન માર્યો ગયો.

- હજી મુખી મારે અને રાધા વચ્ચે કામ સિવાયની કાંઈ પણ વાતચીત થઈ ન હતી. રાધાને પણ મારા તરફ યા તો પેલા મદાસી તરફ કાંઈ ખાસ પક્ષપાત ન હતો. પણ પીલાઈ તેની પુઠે પુઠે ફર્ષા કરતો અને તેને માટે જેટ સોગાદો લાગ્યા કરતો. હું પીલાઈને તીરસ્કારથી જોતો અને પીલાઈ પણ મને તેવાજ બાવથી જોતો.

એક દિવસ મારે અને પીલાઈને તકરાર થઈ. તેને એ ખબર હતી કે તે સારો એક્ટર હોવાથી તથા તેનું આ શીલમમાં મુખ્ય કામ હોવાથી તેને કોઈ પણ જાતનો વાંધો નહિ આવે. તે વખતે એક સીનનો ક્લોઝ અપ Closeup લેવાનો હતો. થોડે દુર રાધા અને બીજા એક્ટ્રેસો વાતો કરતાં બેઠાં હતાં. એટલામાં રાધા અચપ્પાટ હસી પડી. અને પીલાઈએ ચાલુ સીને તેના તરફ પાછું ફરી જોયું. હું એકદમ શરૂએ થઈ ગયો પણ મનને કાણમાં રાખી હું જોયો, “મી. પીલાઈ, કામ ઉપર ખ્યાન આપો.” તેણે મારા સાથું જોયું અને મને તેની આંખમાં ખુનીના જેવું ઝર દેખાવું. આ પછી થોડા દિવસ વિતી ગયા. એક દિવસ હું એક્ટ્રેસોના ટ્રેસીંગ રૂમ આગળ થઈ પસાર થયો હતો ત્યાં

રાધાને પીલાઈની બાંયમાંથી છુટવાનો પ્રયત્ન કરતાં જોઈ. ટ્રેસીંગરૂમની બહાર ઉભાં હતાં અને પીલાઈ રાધાને યુવન પ્રથન કરતો હતો. અને રાધા પોતાના બન્ને હાથથી તેને રાખવા પ્રયત્ન કરતી હતી. આ જોઈ મારો મીનજ ગયો. મેં પીલાઈને સારી રીતે ટોક્યો. તે નીચે પડ્યો પડ્યો હાં લાગ્યો. મુશ્કેલી રાધાને મેં મારી પાસે લીધી અને તેણે જરા આનાકાની વખર મને મુખન લેવા દીધું. થોડીવાર પછી તે ઉભો થયો અને રાધાની મારી માગી ચાલ્યો ગયો. મને તેમ આંત વર્તન માટે આશ્ચર્ય થયું.

(૩)

હવે મારે મારી વાતમાં એકદમ આગળ વધવું જોઈએ. નહિં તો કદાચ તમને એમ થશે કે “પ્રેમની પરિસીમાની શીલમે અને આને શો સંબંધ! મેં તમને કહ્યું હતું કે પ્રેમની પરિસીમાની શીલમેના સીનાયો મેં લખ્યો હતો. આ સીનાયો હું મદાસ ગયો ત્યારે સાથે લઈ ગયો હતો. એક દિવસ મેં રાધા આગળ તે વાંચી સંભળાવ્યો. રાધાને તે ઘણાજ ગમ્યો અને જણાવું કે આ કંપનીને તમે તે નેચો અને જો તેઓ હા પાડે તો તમે નાચક અને હું નાવિકાના પાર્ટ જાનવીયો. મેં બીજે દિવસે કંપનીના માલિકને સીનાયો બતાવ્યો. માલિકને તે ગમ્યો અને તેમણે તે મારી પાસેથી વેચાતો રાખ્યો. અને નહીં કહ્યું કે ચાલુ શીલમ બધાસ થયે પ્રેમની પરિસીમાના સીન લેવા શરૂ કરવા. થોડા વખત પછી અમારી ચાલુ શીલમ ને હું હાથેકટ કરતો હતો તે પુરી થઈ અને સારી કીમતે વેચાઈ પણ ગઈ. પ્રેમની પરિસીમાનું કામ શરૂ કરવામાં આવ્યું. મારે મુખ્ય પાર્ટ કરવાનો હોવાથી એક બીજા સારા હાથેકટરને રોકવામાં આવ્યો તમને એ તો ખબર હશે કે શીલમ ને રીતે બતાવાય છે તે રીતે સીન લેવામાં આવતા નથી. પણ એક જગ્યાએ લેવાના સીન બધા સ્થામટા લઈ લેવામાં આવે છે અને પછી તે બધા ખરાબર ગોઠવી બતાવાય છે. બદમાશ કૃષ્ણલાલનું કામ પીલાઈને કરવાનું હતું. મારી અને રાધાની મરજી હતી કે પીલાઈ આ શીલમમાં ન હોય તો ઘણું સારું પણ અમારું કમું ચાલે એમ ન હતું. તેના કંપની સાથે કરાર હોવાથી, તેની પાસેથી કંપની કામ લે, યા ન લે પણ તેને પગાર તો મળવાનોજ હતો. વળી તે એક હોશિયાર અને સરસ એક્ટર હતો. વળી અમે વાંધો લઈને કહેત પણ શું? કે અમને તે નથી ગમતો. આ કારણથી કંપની કાંઈ તેને નાલાયક તો નહીં કરાવે. આ ઉપરાંત તે દિવસની ખરાબ વર્તણૂક પછી તેના વર્તનમાં કાંઈ પણ એવું વાંધા લભ્યું ન હોતું. જણાવું કે તે આજનનો પણ વાંધો લઈ શકાય. એટલે હું અને રાધા કાંઈ પણ બોલ્યા વગર સુપ રહ્યાં.”

તેણે પોતાનું માથું ટેબલ ઉપર બે હાથ ઉપર ગોઠવ્યું અને મારા સામે જોઈ વળી પાછું ચલાવ્યું.
“ હવે તો તમને આગળ મું થશે તેની કાંઈક ખબર પડી

“તેનો અવાજ ધીમો હતો. “હજી પણ જ્યારે જ્યારે તે બેઠો હતો. રજૂઆતમાં રજૂ થાય છે. ત્યારે માથા હલકામાં આવે છે.”

તે શાંત થઈ ગયો. થોડીવાર પછી એકદમ બોલવું શરૂ કર્યું.

“હું તેના મૂલ્યને મારે જોખમદાર છું. ફીક. તમને તે બિન વાદ તો દરો કે જ્યાં નાવક અને નાવિકા નોકરને ચાલ લાવવાનું કરી એક સોફા ઉપર બાંધે છે. કરતાં હિવાનખાનામાં બેઠી બેસે છે, અને પછી નોકરને બદલે બદલાય છે. જ્યારે દાખલ થાય છે. એ સીન અમારા રજૂઆતમાં છેલ્લો હતો અને ત્યાર પછી અમારી કંપની બદલના દેખાવ (આઉટડોર સીન્સ) લેવા પછી જવાની હતી. મેં અને રાધાએ નક્કી કર્યું હતું કે આ રીતે સીન પુરા થાય કે અમારે બંનેએ પગાર લઈ મુખાબદાવા જવું અને લાગ કરી સુખી થવું.”

“દરેક જગ્યાના મુખ ઉપર ખુશાલી પ્રસરી હતી કારણ કે બોલે દિવસે બધાને બદારગામ જવાનું થવાનું હતું. હું પણ અત્યંત આનંદમાં હતો કારણ કે રાધા મારી જવાની હતી. એ ઉપરાંત સીનને દિવસે હું અને રાધા વાંતો કરતાં એક મોફાર બેઠી બેઠાં એક મુશ્કેલી દરવાજાને ફીક કરતો હતો. ફોટોગ્રાફર બેનને કોમેરા બરાબર ગોઠવી રહેલો હતો, એટલામાં અચાનક દરવાજો ખૂલ્યો અને તેણે પીત્તાને ઉડેલીને કહ્યું.

“સારી એક વખત આપણે સીનનો રિહર્સલ કરી જઈએ. આજે તમારે ધીમેથી દાર ઉઘાડવાનું છે અને પછી દાખલ થવાનું. તમારે એવી રીતે દાખલ થવાનું છે કે ફક્ત તમારો અને પીત્તાને લેના પંડાણોનું બારણું ઉપર પડે છે. સમજ્યા, બેઠો! હવે ચાર કરો.”

“પીત્તાએ તે પ્રમાણે કરી બતાવ્યું. કામ બરાબર પાર થયું. અચાનક અમને ત્રણેને ફરીથી એ સીનનો રિહર્સલ કરવાનું જણાવતાં કહ્યું. “મીસ રાધા, તે વખતે તમારે બ્લેક અને બહુના સાથ મુખ ઉપર લાવવાના છે. અને તે વખતે તમારે મુખ રાધાના ખંચાવ માટે એક પ્રયત્ન અગાઉ આવી ઉભા રહેવું. અને તે પ્રમાણે કરી બતાવ્યું. રિહર્સલ પૂર્ણ થયા પછી મેં પીત્તા સામે જોયું તો તેના મોં ઉપર રિમત હતું પણ તેની આંખોમાં તે દિવસના જેવું જ પ્રસરેલું જણાયું. મારા શરીરમાંથી એક કમકમાટી પસાર થઈ ગઈ અને મને કંઈક અસહ્ય વિચારો આવ્યા.

“કોમેરામેને પોતાનો કેમેરા બરાબર ગોઠવ્યો. અને બંને બરાબર સોફા ઉપર ગોઠવાઈ ગયાં. સીન લેવાનો શરૂ થયો અને કેમેરાનું લેન્સ ચાલવા લાગ્યું. પીત્તાનું રિમત એકદમ બંધ થઈ ગયું અને અંદરે ફીક થઈ ગયો. પછી થોડીવાર પીત્તાને પાંડાણો જોઈ અને ઉભાં થયાં. મેં પીત્તાને જોઈ જવાનું સાંજની બેઠે પછી શું થયું તે મને ખબર ન પડી. જ્યારે હું શુધ્ધીમાં આવ્યો ત્યારે હું બેઠીના સાથ એક બીજાના ઉપર પડેલો હતો. મારા પછી હું સાંજે થયો. ત્યારે એક દિવસે કંપનીએ

પેલી શીશ્મ દાખલ થો તરીકે રજૂઆતમાં રજૂ કરી. તે વખતે મેં જોયું કે મીસ રાધા લવ અને બ્લેકથી ગમરાયલી ન લાગતાં તીરકાર વર્ણવતી ત્યાં ઉભી હતી. મને અચાનક જતાં તે પણ યાદવ થઈ ‘ઓ પ્રયુ’ કહેતી નીચે પડી હતી. અને આવી રીતે તેનો અંત આવ્યો. મરતાં મરતાં એ મારી રહેલોમાં રહેવા ખાતર મને તે વગળી પડી હતી. પીત્તાએ પણ આત્મધાત કરી મૂલ્યને વસ થયો.”

“તેની આંખમાં આંસુ હતાં. મને લાગ્યું કે હવે વાત પૂરી થઈ હતી ત્યાં તે બોલ્યો,

“અને લાગે છે કે રાધા સ્વર્ગમાં બેઠી બેઠી મારી વાદ જુએ છે. હું જુવાર થઈ ગયો છું. શીશ્મના પાંખમાંથી હું છુટો થયો છું. પીત્તાની ગોળા વાગવાથી મારું શરીર નળવું પડ્યું છે. અને મેં પણ મારું સ્વાસ્થ્ય ગુમાવ્યું છે. હું પણ આજ પહેલાં સ્વધામ પોંચી ગયો હોત પણ મેં સાંજનું કે અમારાવાળી શીશ્મ અમારી કંપનીએ બીજાને પેલી હતી અને મારે તેમાં કરેલા ફેરફાર લેવા હતા. કારણ કે હું રાધા સામે જઈ ત્યારે મારે તેને બધી વાત કરવી જોઈએ ને!”

આ શબ્દો પુરા થયા ત્યાં તો જાણે એને કાંઈ બદારથી બોલાવવું હોય તેમ ઉઠીને ચાલવા માંડ્યું.

“તે હમેશા આમ જ એકદમ ચાલવા મારે છે.” હોટેલના માલિકે મને જણાવ્યું.

સંપૂર્ણ.

હજાર કસોટીમાંથી પસાર!

ખાસ સાયન્ટીફિક અને અકસીગ.

“ગોલ્ડન બામ”

હુનીઆ ઉપરનું અમુલ્ય અમૃત!

સુંદર દાગડી સહીત છી. ફક્ત પાંચ આના

ફાપદો ન થાય તો પૈસા પાછા

માથાનો ફુખારો, અધાડીથી, શરીરની કળતર, ગરદી, સળેખમ, સૂળ, ચસકા, દરેક વાલુથી કાઢી પણ બામનું ગણાઈ જવું, સન મારી જવું અથવા કમળાકાતલો મુલ્યવું વિગેરે રોગો ઉપર આ બામ જુદા જ ઉપચારથી સમજાય અને તારાકારી છે. વૈદ્યો, ડાક્ટરો કે સાધુ-સીંદરોને ખતાવી ખાતી કરો. એક વખત પાંચ આનાની જ ટીકડી મોકલી વાપરી જુઓ. ફાપદો ન થાય તો પૈસા પાછા.

લખા-નેશનલ ફાર્માસી

અમૃત બીલ્ડિંગ મુંબઈ નં. ૨

મોટરને લગતા સામાનની

જુની અને જાણીતી દુકાન

દરેક જાતના પાર્ટ્સ

સારા અને સસ્તા ભાવે મલશે

એક વખત ખાત્રી કરો

તારતું સીરનામું

"Thymol"

લક્ષ્મીદાસ એન્ડ દ્વારકાદાસ

ભાસ્કર મેનશન, લેર્મીંગટનરોડ

મુંબઈ ૪.

તા. ક.—

બહાર ગામના ઓરડર ઉપર ખાસ ધ્યાન રાખવામાં આવે
છે—ગ્રાઈસ લીસ્ટ મુક્ત મોકલવામાં આવશે.

આપણું ચિત્રપટો પરદેશમાં ખતાવી શકાશે કે ?

લેખક-મી. ભવનની.

દેશી ચિત્રપટ બનાવનાર કેટલાક મ લોકો તેમજ કાર્યકરોએ મને પછી વખત પૂછ્યું છે કે “આપણું ચિત્રો વિદેશોમાં અને રિયાત થીએટરોમાં ખતાવી શકામ કે ?” આ સવાલોનો જવાબ મેં ‘હા’માં નકારમાં જ આપ્યો છે. આથી કાંઈ નિરાશ થતા નહું નથી પણ દાવમાં જે ચિત્રો આપણે બહાર પાડીએ છીએ, તેમાં ચિત્રો ત્યાં ખતાવવાનું અશક્ય છે. ચાલના, ભાષાન કે રીત-રિવાજો તરફનું કું કાંઈ કરી શકું નહિ.

પૂર્વ દેશ તરફના અલગી રીત રીવાજો, અલગી રીતો વિશે અન્યથા દષ્ટિથી જાણવા માટે આપણું પૈરાણીક કે ઐતિહાસિક ચિત્રો જોવા માટે તે લોકો આગર થાય ખરા, પણ તેમાં ચિત્રો ઉત્ક્રાંત, કામઃ અને રૂઝ-વિશેથી તેમજ મુંઢર સ્ત્રીઓ અથ મકાનો અને મનદર બાજુ જગીયાઓથી સજ્જત સ્ત્રીઓ અપૂર દેવા નોંધ્યો. આવાં ચોટાં ચિત્રોને માટે ત્યાં સ્થાન છે પણ હમેશને માટે બંધાં ચિત્રો ત્યાં મોકલવાની આશા દાલ તો વ્યર્થ છે.

યુરોપ અમેરિકામાં પોતાનું ચિત્ર ખતાવવાની કચ્છથી કાઢ પણ માણસ પીઝર જનાવનું દોષ તો તે જે જોખમ લેવાને છે તેનાં પુરેપુરો ખ્યાલ રાખીને કરવું નોંધ્યો. કારણ કે પરદેશમાં ખતાવવા માટે તેમજ થતા ચિત્ર પાછળ લાખેલો કુમારો કરતાં હતાં ત્યાં જો નાપાક જાણ તો તેનાં ચિત્ર પાછળ ખરેખર પૈસા કિંદુસ્તાનમાંથી પેદા કરી લેવાનાં તો સ્વર્ણ જ સમજવા.

આપણું ચિત્રોને પરદેશમાં સ્થાન ન મળે તેનાં ખસ કેટલાંક કારણો નીચે પ્રમાણે છે:—

પહેલું તો યુરોપ અને અમેરિકા પોતે જોઈને તે કરતાં વધારે ચિત્રો ખતાવે છે. કદાચ અમેરિકામાં જ એક મહિને ૩૦૦ ચિત્રો ખતાવે છે. અને યુરોપની તો અમેરિકા કરતાં પણ કદાચી સ્થાન છે. યુરોપમાં ખતાવતાં ચિત્રો સિવાય અમેરિકામાં ચિત્રોની ફરીફાઈથી તેઓને સહન કરવું પડે છે કારણ કે તે વધારે કરતાં અને સારાં દોષ છે.

બીજું આપણું ચિત્રો કુન્નર દષ્ટિએ તત્ત નિરાશાજનક છે. અપરેકીય-દેશોમાંથી-એકદીન કે આદે દેશોમાં દબી આપણે પછાત છીએ. દાલ દુરનમાં જ આવી ગયેલાં

ચિત્રો જેવાં કે-રકારામુજ, ટેન કમાન્ડમેન્ટસ, થીફ આર બજ-હા વિશેરે સાથે આપણું સારામાં સારાં ચિત્રોની સરખામણી કરવું તો આપણને બાન થશે કે ચિત્રપટ બનાવવાની કળામાં દબી આપણને એકો પણ યુદ્ધના નથી આવડે.

ત્રીજું, આપણું ચિત્રોના વિષય આપણુ: છવનનો ચિતાર તે લોકોને મુશ્કે અને અસ્વસ્થ બજાશે. આપણું છવન કાલે આપણે સ્વસ્થ અને ચિતોદી માનના દેઈને પણ આપણી પતા-ઓની વસ્તુ મુંઝવણમાં થશે ‘પ્રચલેજ’ તેઓને મન તો ખરેખર અસ્વસ્થ છે.

માટે દાલ દુરત તો કિંદુસ્થાત માટે આપણે જે ચિત્રો બનાવીએ છીએ તેને દેશ દેશમાં મુખારવાની તખવીજ કરવાની છે. અધારે પણ આ થયો પેદાશની દષ્ટિએ કાપતાકારક છે. વિદેશી ચિત્રપટોના અભાસ કરી, કુશળ કારીગરો અને નદ-નદીઓને એકા કરી ચોટી ધીરજ અને ખંતથી, સારી વસ્તુની મુંદળી કરી લક્ષપૂર્વક ખન દહ કામ કરવામાં આવે તો-યુરોપ અમેરિકા તો નહિ પણ ચીન, જાપાન વિશેરે દેશોમાં-આપણું ચિત્રો મોકલી શકાય ખરાં અને અદિઆ પણ સારા પૈસા પેદા થાય.

અમેરિકામાં સીનેમા

યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સમાં કમાવતી બાષિકામયી બીને નબંદે સિનેમાને ઉગ્રાજ આવે છે. યુ. સ્ટેટ્સમાં એકંદર ૨૦,૦૦૦ સિનેમા છે. દર આકાશીએ લગભગ ૫,૫૦,૦૦,૦૦૦, પ્રેક્ષકો આ સિનેમા ઓની મુલાકાત લે છે. માત્ર પ્રેક્ષકની દીગોટનાંજ ૧૪,૦૦,૦૦,૦૦૦, પૈસા આવક આવે છે. આ સિનેમાના થંધામાં લગભગ ૩૦૦ લાખ પૈસાની થાપજ રોકાયેલી છે.

મી. આર્થાં એપલીન કહે છે કે, મુખ પ. રિવર્નની કળા તેજી પોતેજ સ્વર્ગ પ્રાપ્ત કરી છે, જ્યારે ચાલવાની કળા લંડના એક ખતાવવાળાની ચલ ઉવરથી શીખ્યો છે.

ચલચિત્ર-શિલ્પ નદીઓમાં લેથી મુંદર કાણુ એ વિષયનો નિષ્કર્ષ કરવા એક મેળા બજારમાં આવ્યો હતો. તેમાં મિસ મિલરેકે દેરીસને સર્વોચ્ચ સ્થાન મળ્યું છે. મિસ મિલરેકે દેરી-સને જન્મ ૧૯૦૦ ની સ્થલમાં થયો છે અને પહેલવેલો તે ૧૯૧૧ માં રંગમંચ પર આવી છે. એકમણીસમાં વર્ષે મી. આર્થાં ગ્રેપલીનની સાથે તેનો વિવાહ થયો હતો; પરંતુ પાછ-જથી વળને જુદાં પડ્યાં દનાં. દાલમાં તે ની. દેરી મેકની પત્ની છે અને સંતાનમાં એક પુત્ર રતા છે.

ફિલ્મ પ્રોડ્યુસીંગ ધંધાની ખરી સફળતા ક્યારે સંભવે?

લખનૌ-૨૨. હરિપ્રસાદ કૃપારામ હાક

આપણા દેશના સુભાગ્યે કે હુભાગ્યે હમણાં સીક ફિલ્મ કંપનીઓ ઉભી થઈ છે. અને હજુએ વધારે ઉભી થશે. તેમ કોઈ કોઈ કંપનીઓ સુપ્રતિમાં કે સાચત નિગમાં પડી છે કે પડવાની તૈયારી કરી રહી છે. આ આદર્શીય વસ્તુરિયતિ આપણી નમજાઈમાં પ્રત્યક્ષ કરે છે. ફિલ્મ ધંધો એટલે જુલો સોનાતું આડ હોય તેમ સાહજિકા એક પછી એક આપણા વીંચી આ ધંધાની પાછળ પડે છે. નથી હોતા તેઓ આ ધંધાના બારીક આંકડાઓનો અભ્યાસ કરવા તૈયાર કે નથી હોતા તેઓ એટલુંએ વિચારવા તૈયાર કે આપણી પહેલાં કેટલી કંપનીઓ કુલ ઉભી થઈ છે, તેમાંથી કેટલી તરતી છે અને કેટલી તળીએ બેસી ગઈ છે કે બેસી જવાની તૈયારીમાં છે. અને તેનાં શાં શાં કારણો છે. કોઈ તેવું તારણ કાઢતા હશે તો તે એટલુંજ દર્શી એમ જણાય છે કે આપણે બીજી કંપનીઓના કાર્યવાહકો કરતાં વધારે ડાહ્યા અને કુશળ છીએ, અને વાત સાચી છે કે આરો નવી કંપની કરનાર ડાહ્યા અને કુશળ માણસ જાહેરમાં "બીજી કંપનીઓના માણસોને લાગતય વગેરે આપી ભગાડનારોએથી પોતાને બચાવવાની પ્રયત્ને વિનંતિ કરી" પોતેજ અંદરખાનેથી બીજી કંપનીઓમાંથી સારાં માણસોને લલચાવી પોતાની કંપનીમાં દાખલ કરી પોતાની હોશિઆરીતું પ્રદર્શન કરે છે. અને આવી હિકમત હોશિયારી પણ આપણી એક વધારે નિર્મજતાનીજ સાદો પૂરે છે. આ જાતનાં વર્તનનો અર્થ એક તો એમ કરી સકાય કે આપણે હાંપણ છીએ, આપણા ધંધાભાષ્યોની ઉન્નતિમાં આપણે આપણી ઉન્નતિ જોતા નથી; અને હિન્દુસ્થાને કલાકિંગોલું દેશનું કાઢું છે. અને બીજો અર્થ એમ પણ કરી સકાય કે આ ધંધા માટે, કાંઈજ ન કહેવાય તેવી છેક મામુલી સુડીથી આ ધંધા ચરૂ કરી, બે ધેસા કમાવાની ઇચ્છા રાખનાર હિન્દુસ્થાનના ફિલ્મ પ્રોડ્યુસરને કલાકિંગ નટ નટીઓ શોધવાનો કે તેને કેળવવાનો સમય હોતો નથી. જ્યાં આંખ ઉઘાડતાંજ તેને રૂપરૂ સમગ્રાય છે કે તેણે તૈયાર કરેલી ફિલ્મો હિન્દુસ્થાને બહાર જવાની નથી અને હિન્દુસ્થાનના ગણમાં યાએટોમાંથી એ પણ પક્ષાં ખતં વિદેશી ચિત્રો (ફિલ્મો) બતાડનારા હોઈને-તેણે વધારેમાં વધારે એક માસની અંદર નવું ચિત્ર તૈયાર

કરી રહ્યું ક્યાં સિવાય તો ધટકાજ નથી. આપણાં ફિલ્મ પ્રોડ્યુસરોના કદબાગે હિન્દની જનતાનો મોટો ભાગ જોઈ કે બીજા કેળવાયેલો અને વિભાસ રસમાં રસ લેતો હોઈને કેટલાંક ધોરે દેશને વિદેશી ચિત્રો કરતાં દેશી ફિલ્મોના દર, વધારે અપેક્ષા પડતો હોવા છતાં દેશી ફિલ્મો ચલાવવી પડે છે. બાકી જનતાનો કેળવાયેલો વર્ગ તો દેશી ફિલ્મોમાં નહિ જોઈને રસ લે છે. આ બધી વસ્તુરિયતિ બતાવી આપે છે કે હિન્દના ફિલ્મ પ્રોડ્યુસર પોતાનો ધંધો ચલુ રાખવા માટે અત્યારના ફિલ્મોમાં દર માસે એક ચિત્ર-બહાર પાડવા સિવાય તો ચાલે તેમજ નથી; અને ત્યારે આમ જોઈ મુંડી અને જોઈ સાધનોએ લગાડકે કામ જોનાર હિન્દના ફિલ્મ પ્રોડ્યુસરોનેએ આપણે શો દોષ નિચારીએ કે પરંતુ એટલું ખરું કે કેટલીક બાબતોમાં તેઓ વધારે તો ચોક્કસ રહી શકે છે. અને રહેવુંજ જોઈએ. આજકાલ પૌરાણિક અને ઐતિહાસિક ફિલ્મોમાં, આવતા "એનેકાનીકા" અટકાવવા જ જોઈએ. શંગર-રસ ભાવવામાં પણ કંઈક મર્યાદા રહેવી જોઈએ. આખી વસ્તુ સંકલનાતું મૂળીનું, કાંઈ પાતાવરણ Atmosphere એકાદ કુદ દારવજનક પ્રસંગથી મારી નખાતું ન જોઈએ; અને ચાલતા પ્રસંગને અનુરૂપ, નટ નટીઓનાં અભિનયનું આચિય જળવાવું જોઈએ. આવા આવા અર્જનક દેશી અભ્યાસની ફિલ્મોમાં જોવામાં આવે છે. તે બધા દેશી એક સાધનોના અભાવનું અને ઉતાવળનું પરિણામ છે એમ નથી; પરંતુ બધું અર્જી આપણા ફિલ્મ પ્રોડ્યુસરો બીજા કેળવાયેલા અને કલા શુભે નહિ સમજનાર છે. તે પણ છે. આમાં અપવાદ રૂપ ગણી શકાય તેવા અત્યારે આપણા દેશમાં તો "સોરઠા"ના શ્રી રા. વલ્લભકર કાનજી પટ્ટણી બી. એ., અને "મદારાષ્ટ્ર"ના મીઠા બાહુશેવ સિવાય અન્ય કોઈ શોધના જનતા નથી. આ બન્ને પોત પોતાના પ્રોડક્શનો કલાની દૃષ્ટિએ સરોચ્ય બનાવવા પ્રયાસ કરી રહ્યા હોય તેમ રૂપરૂ દેખાય છે. પરંતુ આથિક કે ગમે તે કારણને અંજે. પણ તેઓનું કામ એટલું ધીમું છે કે આપણને રહેજી એમ થાય કે ધંધાની દરિયાઈમાં ઉલું રહેવું તેઓને માટે વસ્તુ તો થઈ નહિ પડે! અને આમ થવાનું કારણ એ છે કે સોનેમાં જોનાર આલખને કલાત્મક ચિત્રોની હજુ ધણીજ થોડી કંઈ છે; અને તેથી જનતામાં કલાત્મક ચિત્રો Picms તરતની પસંદગીને કેળવવામાં જોઈતાં ધેરની અને તે ધેર રૂપરૂ કાંઈ તેટલા પ્રયાણમાં જળરી સુડીની આવરખતો રહે છે. અને હિન્દની જનતામાંથી આટલી સુડી શોધવા એક કે બે બેખ્યાઈતે પણ કંમર કસે એવી આશા રહી શકે તેવું નથી. અને તેવું કારણ દેશની કળા અને દેશના ધંધાઓને ઉત્તેજન આપવા સંબંધની આપણી ઉદાસીન વૃત્તિ છે. અને તેવી ઉદાસીન વૃત્તિનું મુજબ કારણ, આપણા દેશના કમનસીબે, આપણા દેશી કાષ્ટઓની શક્તિમાં આપણને ગ્રધા નથી, એટલે કે, આપણામાં આત્મગ્રધા નથી તેમજ. આપણે આપણને કમતાકાત, નિર્વીય અને અનાવજત વાળા માનતા આપ્યા છીએ. અને પરની સંપત્તીની રેટલીમાં

અમી બનીને જોડાપણુ કાઢતાં પારદી રોટલી પર પેટ ભર-
મા કરીએ. અને આપણામાં ધર કરી જોડેલી આ ગતિ જ
આપણું નખેદ વાગી રહી છે. દિન્દુરયાનમાં અદ્યત્ત કચ્છનો
અવ એવી ખરાબ રીતે થતો જોવામાં આવે છે કે તે તેનો
જીવ રીતે, કલા અને ઉદ્યોગને ઉત્તેજન આપવામાં
ઉપયોગ થાય તો દિન્દુરયા કલાકાર અન્ય દેશના કલાકાર-
ઓમાં સનેચ સિદ્ધાસનપર રચાતો છે અને દિન્દુરયા અનેક
ઉદ્યોગો ધરતાપણ નવાં તેમાં કે શંકા નથી. અનેઆ દેશના દ્વિધ
પ્રોડ્યુસિંગ ધધાની સફળતા પણ, બીજી સફળતા ધધ ગૌણ બાળતેને
નાદ કરતી તારિશ સંજો કે જ્યારે આપણા દેશી વાદ્યોની
કમિ પર આડમ વિશાસ રાખી, આવા ધધાને ઉપદ સુધી
ઉત્તેજન આપવાને સાધરુ આસામોએ સુદી રાકવા ખ્યા યાય
અને ધધાદારીએ પોતા પરની નેબમદારી પુરેપુરી સમજ યોગ્ય
રીતે વર્તે અને દ્વિધમનો ધધો એટલે સોનાતું ઝાડ એમ સમજ
એકમ ખર્ચો ન-વધારતાં એક પાખનો પણ બધા રમાં પહેલાં
કરા સંખી બની પોતાને મદદ આપનારાઓના પોતા તરફના
આપની અને તેણે આપેલા ઉત્તેજન મટેની પોતાની પુરો
રેવના સિધ્ધ કરે.

ચિત્રપટનાં ગુપ્ત રહસ્ય.

આજ કાલ ચિત્રપટ અને સરળ સન્ધેમાં કદ્દ તેા સિનેમા
લેક્ષન માટે એટલી સુધારણુ આપી વધ પડી છે કે
તે કોષક્રમ માણુસ નીકળે, નેણે સિનેમા જોયો ન હોય.
હાની ઉપર એવાં એવાં ચિત્રો જોવામાં આવે છે કે જે બીવ-
પ્રતિતિ વિદ્યુત્ત અથવા વિચાર રાકિતની પજુ બહાર હોય છે,
એ પેશતું ગળ્યડીને પજુ ઉપર ચડતું. અથવા જે સમુદાય
શ્વીરો દીવાનોના રૂપમાં દેરવાઈ જતું, આ બધી અકસ્મા
પરે એવી વાત નથી. હા પજુ અજબ એવી વાત તો એ
કે એવા એવા કદ્દપના બહારના દેખાવો કેવા સાધારણ થઈ
કા છે. કેટલાક કચ્છને જોતાં રોમાય ઉમા ધધ નાપ છે.
કોમ સમજે છે કે દેશી રાકિત અથવા હવ પર રળીને આવા
પદ્ધત કામો કરી ચકાય છે. એક ઉડતા હવાઈ વિમાન ઉપગથી
બીજી ઉડતા વિમાન ઉપર દેરડાના આધારે એક એવું જુવ
વા જોનારને આશ્ચર્યના કંચમાં મક કરી નહિ દેશે ?
કેણુ ચક્રકર્માં નથી આવી જતો ? જે રહે રેનેતું આપ-
ભા દરસાને રૂએ રૂડાયા મકને ઉડી જતું, કેવા નદીમ
ખી જતું, નેણે કાણુ નહિ પેક રી ઉકેશે ? પછી પણ આ
પદકાર માણુસની પ્રતિમા-અકિતતું જ પરિણામ છે. માગ
આજનો દેવ તે રહસ્યને તમારી સન્ધુમ રાખવાનો. છે કે
તેના ખેાપે આ લીલાઓ તમને દેખાવામાં આવે છે.

મહુબની વિશ્વળીક સંકષ્ટ.

તમે મણો વખત જોણું દેશી કે માણુસ એટલા રચી
વી રહો છે કે તેને મોટર, મેડો વિગેરે પકડી ચકતા નથી.

એવું રહસ્ય આ છે કે એક લોડાનું પતનું જે મેક કેરો
વજેલી હોય છે, જે પેશાની ઉપર ચડાવી દેવામાં આવે છે. આ
પેશા જેણે આખિરમાં રહે છે. આ તેમના નમવાથી પતનાનો
ઉપરનો દિરંગો એક તરફ વધે છે. અને નીચેનો બીજી પાણુ
એને અગ્રેહમાં 'દનું રેણુ' કહે છે. તેની ઉપર એક માણુસ લેણુતું
શર કરે છે. તે રોડે છે તો પુરતી ઝડપથી, પણ રેણુકના પહોળાઈની
તરફ વધતા જવાથી તે ત્યાંને ત્યાં રહે છે. એની દ્વિધ ઉતારી
લેવામાં આવે છે. પછી એક બીજા કેમરા માફક દેડની મોટર
પર ભેરી સડાવા મકાનોના સીન બેચવામાં આવે છે. આ
બન્ને ચિત્રો એક સથે એકી ઉપર બીને એટલે Double
exposed કરી દે છે. પરિણામમાં માણુસ વિગળાક મડપે
લેડતા દેખાય છે.

પેશાનું પર્વત ઉપર ચડતું !

વાસ્તવિક રીતે પેશા પર્વતની નીચે મજાવી દેવામાં આવે
છે. પણ કેમરામાં એક એવું મધીન Reversing lens હોય છે
કે જેમી ઉલટી ચાલ દેખાય છે.

કૂદીને ત્રા પર ચડતું !

એમા પણ તેજ મશીનથી કામ લેવામાં આવે છે એક
ઉંચા વજની કાળ ઉપરથી કાપ માણુસ રહે છે અને તેનો ચિત્ર
લેવામાં આવે છે સાધારણ કેમરાથી પણ આ મુશ્કળ ફેરો થઈ
ચકાય છે.

એક લાવવપમ રૂપવતી આરસામાં પોનાનુ મોડુ વ્યૂએ
છે. એકાએક પોનાની આપતિના બદલે જુવની આપતિ તેમાં
નહરે પર છે. તેથી તે મજાવા અને કરી જાય છે. આનો
બેદ આ છે કે એક બીને આરસામાં પોનાના પ્રતિબિમ્બને
જોતાં ૨૦ મેકન્ડ સુધી તેનો ફેરો લેવામાં આવે છે.
પછી આપનાને કાળા મખમલથી લીધી દેકનામાં આવે
છે, અને તે જીના, નેણે જુવને જોઈ મજાઈ અને કરી થઈ
હોય, તેવા હાવ જાવ કરતી વખતે સીન લેવામાં આવે છે, પછી
કાપ બીજી જગ્યાએ એક માણુસને જુવ બનાવી બેમાડે છે,
જેનો આગળ અને પાછળ મખમલનો પડો હોય છે, જેમથી
તે મનુષ્યનો જુવનો ચરેશ દેખાતો હોય. ૨૦ મિનિટ સુધી
કેમરાને ઉતારો ફેરવી તેની બધી લેવામાં આવે છે જેવું
અરસા ઉપર કીક પ્રતિબિમ્બ પડે છે આ સર્વને એક સથે
દેખડવાથી ઉકત કંચ નહરે પડે છે.

અપજા.

અનુવાદક:—આનિશા આપાણી.

પ્રેમ અને હાસ્યનાં દ્રશ્યોથી ભરપૂર

રાજકોટની

સૌરાષ્ટ્ર ફિલ્મ્સ લિમિટેડનું

નવીન ચિત્રપટ

“Wooing Tactics”

યાને

“કલાબાજ આશક”

મુંબઈની રસિક પ્રજા સમક્ષ થોડાજ વખતમાં દેખાવ દેશે.

અમારાં સુપ્રસિધ્ધ ચિત્રપટો

શરીફ બદલાશ, ઈશકનો ઉમેદવાર, ચરખો યાને
અનાય અખળા, સનમની શોધમાં.

અમારાં તૈયાર થતાં ચિત્રપટો

ચિત્રકાર પ્રેમી, છળી પાછળ દીવાનો, મધ્ય રાત્રીએ.

સૌરાષ્ટ્ર ફિલ્મ લી.

રાજકોટ-કાઠીયાવાડ

રજિસ્ટર્ડ ઓફીસ—શ્રી સૌરાષ્ટ્ર ફિલ્મ લી.

૨૬૫-૬૯ હોર્નબી રોડ—કોટ મુંબઈ.

કળાશાસ્ત્ર આશ્રમ—સાગર બી. ની નવી હિલ્લનાં દૃશ્ય

જાપાનમાં સીનેમા ઉદ્યોગની પ્રગતિ

જાપાન-૨૧. નમ્બર ૧૬ વ. દિવેદી

૩- વર્ષમાં થયેલી પ્રગતિ

જાપાનમાં ત્રીસ વર્ષ પહેલાં એડીસનનો વીટાલોગ્રાફ અને લ્યુમીયરનો સીનેમેગ્રાફ દાખલ થયાં હતાં. પણ ત્યાર પછીનાં વર્ષોમાં જાપાનમાં ચલિત ચિત્રો motion pictures ના ઉદ્યોગની પ્રગતિ ધીમીજ ઝડપાવતી થઈ છે અને યુરોપ, અમેરિકાની ખરેખરી કરી શકે એમ છે. પ્રત્યક્ષ રમન ગતોમાં સીનેમા-એનું સ્થાન પ્રથમ આવે છે અને જાપાનમાં ૬૦૦ કરતાં વધારે કામગીરી સીનેમાનાં થયેલ છે અને ૧૩૦૦ જેટલા કામચલાઉ સીનેમાનાં થયેલ છે. આ કામચલાઉ થયેલોમાં ૩૫૮ ૩૫૮ વાર ખીન તમાસાઓ તો ૩૫૮ ૩૫૮ વાર સીનેમા કરવામાં આવે છે ૬૨ મહિને આશરે ૪ થી ૫ કરોડ યોડો સીનેમા જુએ છે અને સીનેમાનો કામગીરીની રકમ વર્ષ ૧૯૩૬ ૧૨ કરોડ યેન કરતાં વધારે થાય છે.

જાપાનમાં ફાલ ત્યાર મુખ્ય કુપનીઓ શીલ્મો તૈયાર કરવાનું કામ કરે છે. (૧) જાપાન મોશન પીકચર્સ કુપની લીમીટેડ ટોક્યો (૨) શીલ્મી કુપની લીમીટેડ ટોક્યો (૩) ધી ઇમ્પીરીયલ સીનેમા એન્ડ થીયેટર કુપની લીમીટેડ ઓસાકા. (૪) ધી આરિયેન્ડ સીનેમા કુપની લીમીટેડ ઓસાકા.

આ ચાર કુપનીઓ શીલ્મો બનાવે છે તેમજ તે જાપાનમાં ખતાવે પછી છે. કારણ કે જાપાનમાં માત્ર શીલ્મો બનાવનારી ૩૫૮ કુપની નથી. ધીમી ખરી કુપનીઓ શીલ્મો બતાવવાનું મુખ્ય કામ કરે છે, પણ સરતાપણની ખાતર અગર ખીનની શીલ્મો ઉપર આધાર ન રાખેલા પડે એટલા માટે તેઓ પોતાની શીલ્મો બનાવે છે ધીમી ખરા મોટા રુદ્ધિઓ આ ચાર કુપનીની માલિકાના છે. આને રુદ્ધિઓ એક ટોચ-થેમાં, ત્રણ ટોચેટોમાં, બે ઓસાકામાં અને એક કોબેમાં છે. આ રુદ્ધિઓમાં તદ્દત નાના પાવા ઉપર કામ ચાલે છે અને ખીન દેશોની સાથે સરખાવતા તો તે અપૂર્ણ કહેવાય. બે 'કાર્ડ' રુદ્ધિઓ માત્ર કામચલાઉ હાવરાં જેવા છે. 'ઉલાઈટ' રુદ્ધિઓ એક પણ નથી. આટલા ઉપરથી ત્યાંની વસ્તુરિચિની ખ્યાલ બતી શકો. કાચનાં બાથેલાં બે હાવરાં છે તેને બે 'મોરક લાઈટ' રુદ્ધિઓ, કહેવાય તો ૩૫૮ થી લીધે તેમ નથી.

આ રુદ્ધિઓમાં બે પ્રકારની શીલ્મો, તૈયાર થાય છે. એકને સિન્ટા classica અને બીજાને આધુનિક modern

કહેવામાં આવે છે. નાટકોના પછી આ પ્રમાણે બે વિભાગ પડે છે. સિન્ટા ગણતાં ચિત્રપટો નાટકનું વિસ્તૃત સ્વરૂપ છે અને આધુનિક ચિત્રપટોમાં થોડા ચિત્રપટોને જ બેસી પ્રથા જોવામાં આવે છે. પણ ધીમી ધીમી પરદેશી ચિત્રપટોની દરોહમાં ઉભાં રહી શકે એવાં ચિત્રપટો તૈયાર થવા માંડ્યાં છે. નોટાના અભિનય અને ડિરેક્ટરોની ચતુરાઈમાં હજી ધીમી સુધારા અને અધ્યાસનો અવકાશ છે, પરંતુ થોડાજ સમયમાં જાપાનીસ ચિત્રપટો ખીન દેશમાં સત્કાર પામશે અને લોકો તે સમજી શકશે. જાપાનનાં ચિત્રપટો ખીન દેશમાં લોકપ્રિય ન થવામાં બાધાની આડખીલી મુખ્ય છે. અમેરિકા અને યુરોપમાં જાપાનના રીત રિવાજો અને ત્યાંની ભાષા લોકો સમજી બરાબર શકતાં નથી અને તેથી આ ચલિત ચિત્રો માત્ર જાપાનમાં જ દેખાડાય છે એટલે તેમાંથી નફો ઓછો થાય એ સ્વાભાવિક છે. આજ કારણથી નાણાં અને સમયનો જેમ અને તેમ ઓછો બચ કરીને વધારે ચિત્રપટો તૈયાર કરવામાં આવે છે. હિંદની રિચિતિ પણ આ બાબતમાં લગભગ એવી જ છે.

આજ કારણથી જાપાન ત્યાર સુધી પરદેશમાં દેખાડવા લાયક શીલ્મ તૈયાર કરી શક્યું નથી અને જાપાનના ઉદ્યોગની દૃષ્ટિએ એ વાત શોચનીય છે. પરંતુ હોટોગ્રાફીની કળામાં જાપાન એટલું તો આગળ વધી ગયું છે કે યુરોપ અને અમેરિકા કરતાં તેમાં તે આગળ વધી જાય છે.

જાપારે યુરોપ અને અમેરિકાના એકઝીબીટરો અને ડીસ્ટ્રીબ્યુટરો જાપાનના ચિત્રપટોને બરાબર સચી રીતે સમજશે અને પૌર્વાત્મકતા અને ચીનમાં બોલોળાટો સતોષ નહિ માને ત્યારે તેઓ અમેરિકામાં બનાવેલી કળાની અને ન ગમે એવી શીલ્મો પસંદ કરશે નહિ. અને તેઓ ખરેખરી કળાનાં તત્વ-વાળાં અને રસભરી જાપાનના બનાવતી પૌર્વાત્મ શીલ્મો પસંદ કરશે. સેસી દાવ કલાના "લા બેટલ્લી" કરતાં ધીમી વધારે સારાં ચિત્રપટો જાપાનના તૈયાર કરવામાં આવે છે.

સીનેમા મીયેટો—

ધીમી ખરાં સીનેમા શીલ્મો ૫૦૦ થી ૧,૦૦૦ પ્રેક્ષકોની સમાવેશ થાય એટલી સગવડ હોય છે, પરંતુ ઉલ્લા ધરતીકપની મોટી આશત પડયા પછી ટોક્યોમાં સારાં, સુશોભિત અને સુસજ્જ સીનેમા શીલ્મો રજાં નથી. સામાન્ય રીતે કહીએ તો જાપાનનાં ધીમી ખરાં સીનેમા શીલ્મો કામ ચલાઉ દૃષ્ટિએ બાધેલાં છે અને જો કાંઈ સારું અને સગવડવાળું સીનેમા શીલ્મો હોય તો તે માત્ર ઓસાકામાં જ છે.

શહેરોમાં એક શીલ્મ એક અઢવાળિયું ખતાવાય છે અને માત્રમાં દર દિવસ ખતાવાય છે, અને દરેક શીલ્મ યુરોપ-અમેરિકા કરતાં ધીમી લાંબો વખત ચાલે છે. આસ કરીને ઓસાકામાં દરિયાકાંઠે લીધે એક સાથે વીસ રીલો ખતાવવામાં આવે છે. દરેક શી (દૃષ્ય) સામાન્ય રીતે ત્રણ કલાક સુધી ચાલે છે, પણ કાંઈ કાંઈ વાર એકી પણ સમય વધી જાય છે.

અને ચાર કે પાંચ કલાક સુધી લખાયું છે. ટેકોશો, એસાંકો અને કોષ્ટો જેવાં મોજ મગ્નહનાં રચયોગાં શો સવારના ૧૦ વાગે શરૂ થાય છે, અને ટેકોશોમાં અન્યત્ર બપોરે શરૂ થાય છે અને બીજાં શહેરોમાં અને ગામડાંઓમાં સાંજના ૬ વાગે શરૂ થાય છે. ચાલવારે, રવીવારે અને રજના દિવસોએ દરેક સીનેમા ગ્રંથ સવારમાં ૧૦ વાગે અથવા બપોરે ઉપર છે અને રાત્રિના ૧૦ વાગે બંધ થાય છે.

દરેક શીલમ બતાવાય તેની સાથે તેને સમજાવનારાની ત્યાં જરૂર પડે છે. આ ક્ષેત્રે કરનારે ત્યાં ખાસ વર્ગ છે. આ લોકો શીલમમાં આવતાં દુષ્ટો સમજાવે છે. એટલું જ નહિ, પણ પાતાંનાં બુદ્ધિસી કરે છે. દેખાવાનું વર્ણન કરે છે અને વાતચીત ચલાવે છે અને એ રીતે દુષ્ટ પાત્રોના જેવા અભિનય કરી બતાવે છે. સારા પ્રકારના સીનેમાયુદ્ધો અને પ્રેક્ષકો આ સમજાવનારાઓને દૂર કરવાની બુમ મારે છે, પરંતુ સામાન્ય રીતે જાપાનમાં એમ માનવામાં આવે છે કે હુશિયાર સમજાવનાર માણસથી શીલમની કિંમત વધે છે. જાપાનના લોકો ચિત્રો જેવા કરતાં સાંજનામાં વધારે મજા લઈ શકે છે અને ચિત્રોની સમજૂતી આપવાની ત્યાં એક કળા ગણાય છે. જો કે આ કળા શરૂઆતમાં પરદેશી લાખા અને રીતસાત ન સમજી શકે તેમને માટે શરૂ થઈ હતી. હાલ જાપાનમાં આશરે આઠસો જેટલા ચિત્રપટો સમજાવનારા છે.

સેન્સોરશીપ

જાપાનમાં ચિત્રપટોની પરિક્ષા કરી સમાજ સમક્ષ રજૂ કરવાની પરવાનગી આપનારા સંબંધમાં કોઈ સામાન્ય ધોરણ નથી. દરેક ચિત્રપટ જ્યાં બતાવાયું હોય છે ત્યાંની પોલીસ તપાસે છે, ટેકોશોમાં આ કામ શહેરની પોલીસનું શાંતિ રક્ષાકર્મ ખાતુ કરે છે અને અન્યત્ર પોલીસ ખાતુ કરે છે. સેન્સોરશીપ કેટલેક અંશે આકરી કઠી થઈ ગઈ છે, કારણ કે જાપાનના રીતરિવાજ પરદેશોના કરતાં ધણીજાં જુદા પડે છે. જાહેર પ્રબંધી શાંતિ અને નીતિ સાચવવા ખાતર શીલમોમાંથી ધણી સીને (દુષ્ટો) રદ કરવામાં આવે છે. ખાસ કરીને યુવન કરવાનાં દુષ્ટો, હોટેલોઠા અગાડીને ધનાં યુવનો, પ્રેમવશ ધણ બાથ બીડની અને ઇન્દ્રિયોને ઉત્તેજિત કરે એવાં અર્થનયન દયામાં રહેલાં દુષ્ટો ખાસ કરીને રદ બાતલ કરવામાં આવે છે. સેન્સોરશીપનું ધોરણ એક સરખું રાખવાનો સવાલ ત્યાં લાંબા વખતથી ચર્ચાઈ છે અને હમણાં હમણાં ત્યાંની હોમ ગોશીસે આખા જાપાનમાં એક સરખી સેન્સોરશીપ કરવા માટે એક ખાતુ ઉઠાડવાનું દરખાસ્ત છે. આ ખાતુ અમેરિકાની સેન્સોર બોર્ડ પ્રમાણે કામ કરીને હાલની અનેકધારી અગત્યના બેરેલી પ્રમા કરતાં વધારે સારી નીવડશે કે કેમ તે તો અભિપ્રયમાં જણાઈ આવશે.

સામાન્ય રીતે જાપાનમાં તેનાં પોતાનાં ચિત્રપટો કરતાં વિદેશી ચિત્રપટો તરફ લેકો વધારે આકર્ષાય છે અને જનસમૂહ તેનો વધારે આદર કરે છે. વિદેશી ચિત્રપટોમાં અમેરિકન ચિત્ર

પટોની સંખ્યા સર્વ કરતાં વધી ગય છે. અને આખાં ચિત્રપટોમાં ૮૦ ટકા જેટલાં યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સમાંથી છે. આ ઉપરથી એમ જણાય છે કે મહાન વિશ્વકોન યુરોપનો શીલમ ઉદ્યોગ પછાત પડી ગયો છે. તેમજ અમેરિકન ચિત્રપટો લોકોને ગમે પણ છે. કારણ કે જાપાનીઓ અમેરિકન ચિત્રપટો અને અમેરિકન પ્રેમશીલોને રહીને ઉપર જોવાને લાંબા સમયથી રોમાંષ ગયા છે.

વિશેષમાં જાપાનીઓમાં હમણાં હમણાં વિદેશી કદર કરવાની ધણી શક્તિ આવી છે, અને તેઓનાં જીવન અને સંસ્કૃતિનું ધોરણ યુરોપ-અમેરિકા જેટલું આગળ વધી ગયું છે. આથી તેઓ અમેરિકા ક્રાંસ કે જર્મનીમાં બનેલાં ચિત્રપટો સમજી તે ઉપર ટીકા કરી શકે છે. અને એ ચિત્રોની પડતી પ્રશંસા કરી શકે છે. શિક્ષણને લગતી ફીલ્મો લોકો વગર સંકોચે જુઓ છે અને તેની પ્રશંસા કરે છે.

અમેરિકન અને યુરોપીયન ચિત્રપટો

નીચેના અમેરિકન ડીરટ્રીબ્યુટરોની શીલમો જાપાનમાં આપાત કરવામાં આવે છે.

સી. સી. બાર, યોશીચી, ફર્સ્ટ નેશનલ, એફ. એ. બી. ફાક્સ, ગોલ્ડવીન, પ્રેટો, પેરમાઉન્ટ, પાયો, પ્રિન્સ, યુનાઈટેડ આર્ટિસ્ટ્સ, યુનીવર્સલ, વીટાથ્રાફ અને વોનર બધાં.

વિશ્વ પહેલાં જાપાનમાં ફ્રેંચ ચિત્રપટોનો પગ પેસારો થીક થયો હતો, પણ વિશ્વકોન થતાં એ ચિત્રપટોનું સ્થાન બીજાં ચિત્રપટોએ લીધું, અને વિશ્વકોન પછી માત્ર થોડાં જર્મન ચિત્રપટો બતાવાયાં છે. ૧૯૨૪ માં ક્રાંસમાંથી 'કીન' અને 'લ શા દલાપોર ટ્રાપ્સ' ની અને જર્મન શીલમ 'સુધુર' આપાત કરવામાં આવી હતી અને ત્યારથી ક્રાંસ અને જર્મન શીલમો જાપાનમાં આવવા માંડી છે અને એનો સંભવ રહે છે કે ભવિષ્યમાં તે અમેરિકન ચિત્રપટો સાથે મોટી હરિકાષમાં ઉતરશે. જર્મનીની વેરટી નામની કુપનીની શાખા ટેકોશો અને ફ્રેંચમાં સ્થાપવામાં આવી છે અને "લા પ્રીન્સ ચારમાં" અને "લે ગેલરી દ મોન્ટર્સ" ની ફ્રેંચ શીલમો ત્યાંના લોકોએ થીક વખણી છે. ફ્રેંચ આલેટ્ટો, જર્મન કુદા, ઇટાલીયન ગેઝેટ્ટો, યુનિયો સીનેમેટોગ્રાફીકા ઇટાલીના વેરટી અને બીજાં યુરોપીયન શીલમો પણ જાપાનમાં પ્રચાર પામી છે.

યુરોપીયન ડીરટ્રીબ્યુટરોના જાપાનીસ એકઝીક્યુટીવો સાથેનો સંબંધ કોઈ પણ પ્રકારના બંધન રહીને છે અને અમેરિકન શીલમો પણ એવાજ પ્રકારથી ભવિષ્યમાં આપાત કરવામાં આવશે. ૧૯૨૪ ના વર્ષમાં નીચેની યુરોપીયન શીલમો જાપાનમાં લોકપ્રિય થઈ પડી હતી.

'સુધુર', 'ડેન્ડો, ફાલ ફોમ ધં પાર્ટ', 'કારમન', 'કીન', 'લા મેર ટ્રાપ્સ'.

અજ. ઉ. કલા. પ્રમ. બો. હાલ તો જાપાનમાં ચિત્રપટોનો ઉદ્યોગ અપારાધ અને અગત્યથી વધતો જાય છે. અને

લોકોને મોજ મળતી માટે જનાવાતાં ચિત્રપટો બાદ કરતાં પ્રચાર કાર્ય કરવા માટેનાં તેમજ શિક્ષણ ચિત્રપટો ચિત્રપટોના ઉપયોગ પછી વેપારી પેટીઓ, ફેબ્રિકેટીની સંરચાઓ અને સરકારી ખાતાઓ તરફથી કરવામાં આવે છે અને તેનાં પરિણામ સારાં આવ્યાં છે.

શિક્ષણને લગતાં ચિત્રપટોની વ્યાખ્યામાં તે લગભગ દરેક ફેબ્રિકેટીની સંરચા અને જીવાનીયાઓના મંડળમાં પોત પોતાની ઓન્ટરો અને શીક્ષકો હોય છે અને સામાજિક કામ-કામોમાં પણ તેના સારા ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. શાળાઓ પછી ચિત્રપટોના ઉપયોગ કરવા મંડી છે. ફેબ્રિકેટી ખાતાઓએ એક ફેબ્રિકેટી નીમી છે અને તે સારાં ચિત્રપટો નક્કી કરી જાહેર મળને તે દેખાડવાની જવાબદારી કરે છે.

સીનેમાના લોકોને આ ચિત્રપટોના જીવનની સારી કદર કરે છે અને તેઓ એ વ્યાખ્યાનો પદ્ધતિસર અભ્યાસ કરે છે. ટ્રેડીંગમાં સીનેમાના શુધ્ધિશાળી અભ્યાસીઓને એક મંડળ છે અને તે 'ધ સોસાયટી ઓફ ટ્રેડીંગ યુથ પીકચર્સ' ના નામથી ઓળખાય છે, અને ત્યાં દર મહીને એક પ્રાર્થના ભરત્રામાં આવે છે, ત્યારે સૌકે માલુસો ભેષાં મળી કાંઈ સારા ચિત્રપટોની કદર કરી તેના ઉપર વિવેચના કરે છે. ત્યાંનાં છાત્રો પછી ચિત્રપટો ઉપર ધણું સારું લક્ષ્ય આવે છે અને જ્યારે દરેક છાત્રોમાં દરરોજ એ વિષયનું એક ખસ કાલમ રોકવામાં આવે છે. આસાદા અક્ષરી (અપાનતુ) એક આગેવાન છાત્રો એ 'ધ ઓલ કનાસાઈ શીક્ષમ સોસાયટી' રચાવી છે. તેના સભ્યોની સંખ્યા ઘણી મોટી છે અને તે સર્વ ચલિત ચિત્રોની પ્રેમતિ ચાપ એવો પ્રવાસ કરી રહ્યા છે.

ઉપરાંત ચિત્રપટોનીચ ચર્ચા કરતાં ખાસ છાત્રોએ અને અભિષેક છે. તેમાં "ધ સ્ક્રીન એન્ડ રોજ," અને "આસાદીઆર" જે આવાકિક સચિત્ર પત્ર છે તેના માસિક ખાસ અંક, ઘણા મોટા ફેલાવો પાનેલાં છે. ત્યાર પછી "ધ પે એન્ડ મોવી," સીનેમા પીકચર્સ, "ધ આસાદા અને બીજાં ઘણાં છાત્રોએ છે. "ધ સોસાયટી ઓફ કનાસાઈ," "ધ ફોટો પે, અને "ધ મોશન પીકચર મેગેઝીન" જેવાં વિદેશી છાત્રોએનાં વાંચનારાઓની સંખ્યા પછી મોટી છે.

ઉપરનાં કાંઈ પછી અતિશયોક્તિ કર્યા વગર કહી શકાય કે અગ્રિમ ચિત્રોના ઉલ્લાસમાં જાપાન, અમેરિકા, ફ્રાંસ અને જર્મની પછી ચોથો નંબરે ઉભું રહી શકે તેમ છે અને એ ઉલ્લાસ બાલિ ઉત્તરવળ દેખાય છે.

જાપાન-૨૧. હસિતરૂપ બરદાશ વ્યાસ

"મોજ મનહરના તંત્રી શ્રી સીનેમા સંખ્યા દ્વારકાંતોથી સામાન્ય જનતાને માહિત્યાર કરવા લાંબા વખતથી પરિશ્રમ ઉઠાવી રહ્યા છે. અને એ રીતે સીનેમાના મધ્યને પછી મદદ કર્યો જાય છે. ગયા વર્ષના તેમના સીનેમાના અંકમાં તેમણે સીનેમાના મધ્યનાં અનુભવી માલુસો પાસે લેખો લખાવી સામાન્ય જનતા ન જાણતી હોય તેવી વ્યાખ્યા પર અશ્વત્થુ પાડ્યું છે. આ વખતે પણ હિન્દમાં કમથા ખીસતા જતા આ ઉલ્લાસ સર્વ લોકોમાં વૃદ્ધિ પામે તે માટે સીનેમાનો ખાસ અંક કાઢી એવાજ વિષયો ચર્ચવા પ્રવાસ કર્યો છે.

ફેલીક વખત લેખકો પોતાના અનુભવો લખવા જતાં મૂળ વિષય અને લેખકોને ઉદ્દેશીને લખાય છે, એ વાત જુદી જાય છે. ગયા વખતના સીનાયોના લેખ વાંચનાં મારી ઉપર કંઈક એવીજ અજર થયેલી. આખા લેખમાંથી સીનાયો કેમ લખી શકાય એ સમજાવ્યું નહિ. એટલે આ વખતે સીનાયોમાં શું શું આવતું એટલે એ ચર્ચાથી વરતુને પાલી મુજા સીનાયો લખવાની વ્યવહાર રીત જતાવવા નમુને જ દાંકવામાં આવે છે.

સૌથી પ્રથમ વાતોના કંઈ સાર જેને સીનેમાના કહે છે. તે લખી જશે એટલે; પરંતુ તેમાં કંઈ ખાસ કથાની જરૂર નથી એટલે માત્ર સીનાયો લખવાની પદ્ધતિ જ અદિ રજુ કરી છે.

S. T.

દરથ અ

"શર દલાલ સાકરજાત કાપડીયા"

દેવજ પર કાગળોએ દેવતા લપકા બધે બેઠા છે.

S. T.

દરથ બ

"દલાલનાં વધ્યા માતુથી" કાલકામાં કુરડીમાં પેસા નાખી કાલકો બધ કરે છે.

S. T.

દરથ ક

"દલાલનાં સચિત્રોનાં ફેશનેબલ પાતી અને સાસુ" પતી વાજમાં કુલ ગેટલે છે અને સાસુ વિરોધી કાલ જેનાં ખુશી ચાપ છે.

માતુ પ્રેસ અને મુધરસો સમાજ

દરથ ૧ છે.

શર દલાલ સાકરજાત કાપડીયાની એરીસનો અંદરનો કાચ-કાગળોમાં શું ચલાવવા અને ફેલકાક એવરીમાં અંતર-

તાથી વાંચનાં તે ટેબલ પર બેઠા છે. મુખ્ય કારકુન અંદર આવે છે અને કેટલાંક જોવાયેલાં બતાવે છે. દલાલ કહે છે.

પછા પર વાક્ય મુકા (Flash on the screen)

મારી તમામ મિલકત હું આ વખતે બંગાલ કાન્ટનમાં રોકવા માગું છું. અને એક કે બે દિવસમાં તો કરોડોપતિ બની જઈશ.

કારકુન માથું દલાલ તો ચાલ્યો જાય છે. દલાલ હાથમાં ટેલીફોન લઈ વાતો કરે છે. Cut to

દરમ ૨ મું.

સરલાના ઘરનો અંદરનો ભાગ. નાનું ટેબલ, તેની પર ટેલીફોન Close up. સરલા હાથમાં રીસીવર લે છે. એ વખતે વીડી દેખાય છે અને ખુશ મિનજની વાતો કરે છે.

દરમ ત્રીજું

દલાલની આંખોમાં અંદરનો ભાગ. ટેલીફોન મુઠી દઈ કાટ દેખી પહેરી દલાલનું બહાર જવું.

દરમ ૪ મું.

મકાનનો બહારનો ભાગ, દલાલ બહાર નીકળે છે અને મોટરમાં બેસી રવાના થાય છે.

દરમ ૫ મું.

સરલાના ઓરડાનો અંદરનો ભાગ. અરીસા સામે પોતાના હકોને જોતી સરલા ઉભી છે. મોટરનું બુગ્ગી સાંભળી બારીની બહાર જુલે છે. Cut to

દરમ ૬ મું.

સરલાના ઘરનો બહારનો ભાગ દલાલ મોટરમાંથી ઉતરે છે અને સોફ્ટને રાઈ બેઠા કહેતો જાય છે. પગથીયાં ચડે છે અને બારણું ઉઘડતાં અંદર જાય છે.

દરમ ૭ મું.

સરલાનો અંદરનો ઓરડો. દલાલ દાખલ થાય છે અને સરલા એક પીડી નજરથી તેમજ સરલાની મા પથુ અત્યંત વિવેકથી આવકાર આપે છે.

દલાલ કહે છે. (Flash on the screen)

“મારાં વૃદ્ધ માણુ દેશમાંથી મને મળવા આવવાનાં છે. એ માયાળુ છે અને જીના જમાનાનાં છે, મેં તેને માટે ખાસ તેને બે લેવા ઓરડો શુભચિંતી છે તમે જોવા આવશો ?”

સરલા અને તેની મા એક બીજાની સાથું જોઈ જરા આશ્ચર્ય પતાવી નાકું રહે છે. પછી જરા અશુભચિંતી રીતે સામે જવા તૈયાર થઈ જાય છે.

દરમ ૮ મું

સરલાના ઘરની બહારનું દરમ, ત્રણે જણ મોટરમાં બેસે છે અને મોટર ઉપડી જાય છે.

દરમ ૯ મું

દલાલના બસાગાર ઘરનો બહારનો ભાગ. બધાં મોટરમાંથી ઉતરી ઘરમાં જાય છે.

દરમ ૧૦ મું

દલાલના ઘરની અંદરનો ભાગ. સુંદર રીતે ઓરડો, દલાલ ત્યાંથી બંને સ્ત્રીઓને એક દાદર ચઢવી પોતાની માનો ઓરડો દેખાડવા લઈ જાય છે.

દરમ ૧૧ મું.

દલાલના ઘરનો બહારનો ભાગ. તેની વૃદ્ધ મા પોટલાં હાથમાં ટીંગાડી ચાલી આવે છે. સોફ્ટને પુછી ખાતરી કરે છે અને પછી મહામુશીબતે પગથીયાં ચડે છે.

દરમ ૧૨ મું.

જીની પધ્ધતિથી શબ્દગારેલો ઓરડાનો અંદરનો આભલા બેરલા ચંદરવા અને ચાકળા, દેવ દેવીઓની ઉખેલોરો વિગેરે. દલાલ મા દિકરીને હેરાંથી બતાવે છે. કેટલે મા દિકરી છાનાં છાનાં અશુભચિંતી બતાવે છે.

દરમ ૧૩ મું.

આપા વૃદ્ધ ડોશીને મિનજથી દિવાનખાનામાં લઈ આવે છે. પરંતુ ડોશીમા તો શેફીન મઃ છે એમ ખજ પડતાં એકદમ નરમ થઈ જાય છે. ડોશી નાક પર આંગળી મૂકી પોતાના હોઠાને પોતાના આગમનની ખબર ન પડવા દે” કહે છે. (Flash on the screen)

“હું મારા દિકરાને રંગ કરી દેવા એક દિ વહેં આવી છું”

ડોશી નીચે બેસી જાય છે અને આસપાસ નજર કરી લોકો જોતાં જરા નિરાશ થાય છે.

દરમ ૧૪ મું.

મા માટે શુભચિંતી ઓરડાનું દરમ રીટી. દલાલ ઉપીકે બતાવે છે અને મા દિકરી દાદર તરફ વળે છે. દલાલ પછી પાછળ જાય છે.

દરમ ૧૫ મું.

દિવાનખાનાનો અંદરનો ભાગ. મા દિકરી ડોશીને જોતે તેની સામે તાકી રહે છે. પરંતુ દલાલ તો નાના બળકટી મજા ડોશી પાસે દેડતો જાય છે અને પગે લાગતો બોળામાં માં મુઠી મા સચું જોતો દડતો બેસ કરવા મંડી જાય છે. મા તે માથા પર બે ચાર મુખનો કરે છે. અને આંખમાંથી આંસુ ટીપાં પડે છે. દલાલ પોતાની માની બંને મા દિકરીને એક બાજુ આપે છે, મા દિકરી બનાવટી રીતે કરતાં અને બધાં બાતાવતાં જવા મડે છે, દલાલ તેઓને વળાવા જાય છે. Cut to.

દરમ ૧૬ મું.

દલાલના ઘરનો બહારનો ભાગ. દલાલ સરલા અને તેની મા સાથે પગથીયાં ઉતરે છે અને મોટરમાં બેસી રીટી સુચના આપી ઝડપથી પાછાં પગથીયાં મડી ઘરમાં જાય છે.

દરમ ૧૭ મું.

દિવાનખાનાનો અંદરનો ભાગ. દલાલ બપોલ ઘરમાં આવે છે અને ખુશ ખુશ થીને માં

પાતો કરતો ગાંસડા પોટલાં ઉપાડી મા માટે તેપાર કરેલા ઓરડા તરફ જાય છે. મા જરા બેઠેલી નજર ફેરવે છે અને છાકરાને કહે છે. (Flash on the screen) "મેટા, મને તો મારા ગામમાં જ રહેવા દે ને! હું આમાં જુદી પડી નહીં છું."

ફલાલ જાણે કે ધ્રુવ ન હોય એમ હસતો અને સાથે સાથે માના એ વિચાર માટે પછુ ફિલગીર થતો માને ઓરડામાં લઈ જાય છે.

દશ્ય ૧૮ મું.

મા માટે શુભગારેલા ઓરડાનો અંદરનો ભાગ. મા ઓરડામાં આવતાજ ખુસ થઈ જાય છે અને દિકરાને ભેટી માથા પર મુઝનો કરે છે અને છાકરાથી પોતાને યતું સુખ દર્શાવે છે.

દશ્ય ૧૯ મું.

સરસાના સુવાના ઓરડાનો અંદરનો ભાગ. મા દિકરી ગુસ્સાથી એક બીજા સાથે ડોશીની ચર્ચા કરે છે. અને મા દિકરીને સલાહ આપતી જણાય છે કે, રખે ડોશીનું એના ધરમાં ઉપજવા દેતી. S. T.

દશ્ય ૨૦

(લાજ નક્કી થતાં અગાઉ સરસાને ઘેર મીઠાનની.) સરસાના ઓરડાનો હાલનો ભાગ-મીઠાનનો એક પછી એક આવતાં જાય છે સરસાની મા અને બાપ મીઠાનનાં આવકાર આપે છે. સરસા ધડી ધડી કાંસાની ધડીઆલ જેતી આગુરતાથી ફલાલની રાહ જુલે છે.

દશ્ય ૨૧ મું.

સરસાના ધરનો બહારનો દેખાવ. ફલાલની મોટર આવી પહોંચી છે. ફલાલ પોતાની માને ટેકા આપી મોટરમાંથી ઉતારે છે. અને દરવાજા તરફ લઈ જાય છે.

દશ્ય ૨૨ મું.

સરસાનો અંદરનો ઓરડો. સરસાની આગુરતા, તે ફલાલને જુધ મા સાથે ધરમાં આવતો જોઈ રહે છે. નારાજ થાય છે પછુ નારાજ ફલાલથી છુપાવે છે, અને ડોશીમાને બનાવટી હાસ્ય સાથે આવકાર આપે છે. બધાં મહેમાનો ડોશીને ફલાલની મા તરીકે જોળખતાં તેના જીના ગામડીયા પેલાક અને રીતસાત પર અંદર અંદર હસે છે, બધાં નવી રીત મુજબ ટેબલ પર ગોઠવેલો નારતો લેવા બીજા ઓરડામાં જાય છે.

દશ્ય ૨૩ મું.

બધાં એક લાંબા ટેબલની આસપાસ ગોઠવાઈ ગયા છે. ટેબલ પર વચ્ચે ટુકો ગોઠવ્યાં છે. ફલાલ પોતાની મા સાથે એક ખુરશી પર બેસે છે. જુધ મા કચામાં ભાજ લેતી નથી માત્ર દિકરાના આગ્રહથી એક બે બટમ મોઢામાં નાંખે છે. મેમાનો નવી દબથી થનાર દંપતિનું શુક ધડકે છે. બપોરે માતા માત્ર દિકરાના માથા પર અમુજની આંખે હાથ ફેરવે છે.

દશ્ય ૨૪ મું.

સરસાના ધરની બહારનો દેખાવ. તારવાળા પગથીયાં ચડે છે અને તાર આપે છે.

દશ્ય ૨૫ મું.

નાસ્તાવાળા ઓરડાનો અંદરનો ભાગ. નોકર આવી ફલાલ ને તાર આપે છે. ફલાલ ઝડપથી તાર વાંચે છે. ચહેરા પર શુંવચ્ચુ દેખાય છે, અને માની નજર તેની ઉપર જાય છે. ફલાલ તારને હાથમાં ચોળી નાખે છે અને નીચે પડવા દે છે, ખોડું ફરતો બધાની માફ માગતો બીજા ઓરડામાં ચાલ્યો જાય છે. આ વખતે સરસા બીજા મેમાનો સાથે ખાખાટ દસ્તી એક જુવાન મુખમુરત છોકરા સામે મુઝરેલા સમાજને જાલતી રીતે ટોળ કરી રહી છે. ફલાલ ચાલ્યો જાય છે. તે તરફ તેનું ખ્યાન પછુ નથી. ફલાલની મા નીચે પડેલા તાર ઉપાડી લે છે, અને ચરમા ચડાવી દરવાજા પર ઉભેલા નોકર પાસે વચ્ચાવે છે.

દશ્ય ૨૬ મું.

સરસાના અંદરના ઓરડામાં ફલાલ ધારિ પગલે દાખલ થઈ એક આરામ ખુરશીમાં ફસાઈ પડે છે. જુધ માના દિકરા પાસે આરામ ખુરશીના હાથા પર બેસી માથા પર હાથ ફેરવે છે. ફલાલ ઉંચું જુલે છે તેની આંખમાંથી આંસ ચાલ્યાં જાય છે. માતા આરતેથી પોતાના હાથમાંના સોપારી ખાવાના બક્ષામાંથી એક સોપડી કાઢે છે, અને ફલાલને આપે છે. cut to.

Screen flash

ટપાલ ઓફીસની સેનિંગ બેન્કની સોપડીમાં માના નામ પર રૂ. ૧૦,૦૦૦, ૧૦, આના ૧૦ પાઈ પતાવવાં. Cut back to scene.

ફલાલ આદ્યથી સોપડી સામું જોઈ રહે છે. તેની મા કહે છે.

F. S.

મેટા તું મને જે રકમ મોકલતો તેમાંથી મેં આ બચાવી છે. તું એથી ફરી ધંધો શરૂ કરી લઈશ. આપણુ સાથેજ રહેનત કરશું. ફલાલ માતા બોળામાં માથું ધુકે છે, અને મા માથા પર હાથ ફેરવે છે. થાપડે છે.

દશ્ય ૨૭ મું.

નાસ્તાવાળા ઓરડાનો અંદરનો ભાગ. સરસા ફલાલને સોધે છે, અને ખુરશી ખાલી દેખી આગળ જાય છે તો દરવાજા પાસે તાર પડ્યો છે એ તે વાંચે છે. Flash in.

તારનો નમુના,

S. Kapadia.

60, Mint Road, Bombay.

Bengal cotton fails we are ruined.

Saraiya.

Back to scene.

સરસા તેની માને તારની દફકીત કહે છે અને બનને રોષ લાખી પગ પહાડતાં બીજા ઓરડામાં જાય છે. મેમાન આદ્યથી જોઈ રહે છે.

દશ્ય ૨૮ મું.

સરસાનો અંદરનો ઓરડો. સરસાની મા સરસા સાથે ધસારાપથ ફલાલ પાસે આવે છે અને મા રોડથી તાર બતાવી તે ખરો ખોટો દોવાવું પૂછે છે. ફલાલ તાર ખરો દોવાવું કહી કહી ફરે છે અને સરસાની મા તેનો તિરકાર કરી

શીલ્પમાં વચાતા અક્ષરોને Titles ટાપટસ કહે છે તેનો ઓળખાઈ એણે ઉપયોગ કરવો પડે છતાં દરમ ૨૫૫૮ સમગ્રપ તે સારો સીનાથો ગણવો નોંધએ.

એક દીકાકાર એક શીલ્પના અવલોકનમાં લખે છે કે પાત્રો થી વાતચીત કરે છે તે. ખતાબુ' નથી એથી શીલ્પ સમગ્રતી નથી. આ દીકા સીનાથોના મુખ્ય સિધ્ધાંતનું અગ્રાન ખતાવે છે. લોકો-દ્રશ્ય નેવા આપે છે-એપરી વચવા નહિ. શીલ્પમાં તો ટાપટસ બરાબર ભાવ દર્શન વખતે રસ ક્ષતિ કરનારાં નીવડે છે અને શીલ્પની કીમતી જગ્યા બર્થ રોકે છે. એટલે ન છુટકે જ તે લખાવાં નોંધએ એ શીલ્પના ઉલ્લેખમાં સર્વમાન્ય સિધ્ધાંત છે.

વળી એજ દીકાકાર એક અવલોકનમાં લખે છે કે શીલ્પનો મુખ્ય આધાર ટાપટસ છે. આ વાત કેટલા પ્રમાણમાં સત્ય છે તે સીનાથો લખવાની વિગતમાં બહુદીતા થયેલા. અને પ્રતિષ્ઠા પામેલા માણસના જ નીચેના વાક્ય પરથી જણ્યો:

The ideal cinema play is that one which contains the least number of explanations in the form of sub-titles and screen letters.

સીનાથોના વપરાતા પરિભાષિક શબ્દો, Close up ક્લોઝ અપ-વધારે નજીક કેમેરા રાખીને અમુક ખાસ ભાવ દર્શાવવા સેવાનું ચિત્ર.

Long shot દાંબલોટ બહુ દુર કેમેરા રાખી દ્રશ્ય લેવું તે. to એક દ્રશ્ય પછી તુર્તજ ખીલું દ્રશ્ય લાવવું હોય ત્યારે સાબ વપરાય છે. Fade in એક દ્રશ્ય ધીમે ધીમે સર-વ્યય તે. Fade out એક દ્રશ્ય ધીમે ધીમે અદ્રશ્ય થઈ જાય તે. Flash on screen આ અક્ષરો પડ્યા પર ખતાવે. સીનાથોની ખાખતોમાં આ સિવાય શીલ્પ તૈયાર કરનારાઓ, લખનાર પાસેથી એક બે વધારે પડતી આશા રાખે છે. તે કાય-રેક્ટરને અત્યુજન થાય તેવી ટીપ. એક સેટીંગમાં (દ્રશ્ય લેવા સ્ટુડીઓમાં ઉભો કરાયેલ ઓરડો. વિ.) કેટલાં નંબરના દ્રશ્ય આવે છે અને બહારના દ્રશ્યોમાં એકજ જગ્યાએ સેવાના દ્રશ્યોની ટીપ. લખનાર પોતાનો ધડો જલદી કરાવવો હોય તો જરૂર એ ટીપ લખવી.

દાખલો.

આ સીનાથો માટેની ટીપ નીચે મુજબ કરવી નોંધએ. દલાલની ઓશીસ અંદરનાં ભાગ. ૧-૩ દલાલનો મુખ્ય ઓરડો ૧૦-૧૩-૧૫-૧૭-૩૯ દલાલની માનો ઓરડો ૧૨-૧૪-૧૮-૩૩-૩૫-૨૭ તેનાજ બહાર ભાગે માટે દલાલના ધરનો બહારનો ભાગ ૯-૧૧-૧૬-૩૧

સરલાના ધરનો બહારનો ભાગ ૬-૮-૨૧-૨૪-૧૯

આ પ્રમાણે દરમનો અત્યુક્ત જુદો પાડવાથી અમુક વખતે કેટલા દ્રશ્યો લેવાં છે તેનો કાયરેક્ટરને ખ્યાલ આવી નવ્ય છે.

આજકાલનાં દેશી ચિત્રપટો

લખનાર:-રા. દેશાણ.

ગત વર્ષમાં આપણી સમગ્ર દેશી શીલ્પ ક્ષા. એના ખતાવેલાં ચિત્રપટો, બાહ્ય દષ્ટિએ અનેક અને વિષ વિષ-રૂપે પરંતુ આંતરિક દષ્ટિએ એકજ નતની વસ્તુ સંકલનાવાળા, રજી થયા છે. દેશી ચિત્રપટોના પિતાઓ અલ્પજ્ઞાનના પુરા પુરા અભ્યાસી હોવા નોંધએ. જેવી રીતે મનુષ્યો દરેક જુદા જુદા ઘાટ, આકાર, રૂપના હોય છે પરંતુ તેઓમાં માંસ ચર્મ અરિમ અને અધિષ્ઠાતા આત્મા તો એકજ હોય છે. તેજ પ્રમાણે આપણા હાલના દેશી ચિત્રપટોનું છે! ધન્ય છે એ અગમ્ય નિર્ગમ્ય-ના જ્ઞાન સંપ્રદાએને! હરકાષ ચિત્રપટમાં વસ્તુસંકલના એકજ નતની હોય છે. દુનિયાની અને સંસારની કેટલેકાળી ખાણુનોજ ચિતાર રજી કરવામાં આવે છે. દુનિયામાં મનુષ્ય જીવન ક્ષેત્રમાં અનેક અને અવનવા પ્રસંગો ઉપસ્થિત થાય છે.

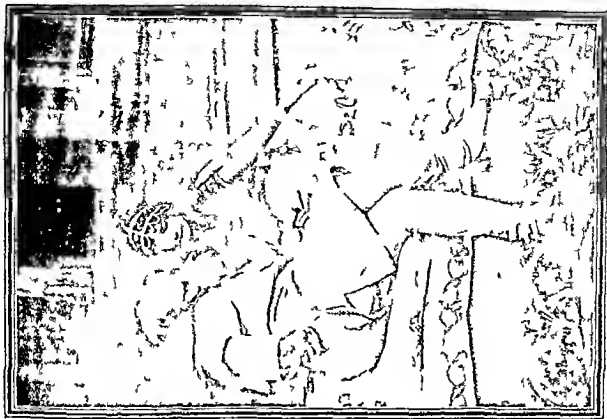
ચિત્રપટોનો હેતુ જ્ઞાન, ગમ્મત અને ટૂળવણી છે. ઉપર કહેલી કાલીનાં ચિત્રપટોથી પ્રેક્ષકવર્ગને શીં લાભ થાય છે એ સમજાતું નથી. તેઓના મગજ ઉપર એકજ નતની છાપ પડે છે. કાળાં ફૂતેથી કેમ કેવી રીતે ચંપ રોકે! મારકાહ દગ્ગા દટ્ટા, કુચ્યાઈ બદમાસી, ખ. આંવા. ચિતારો વારંવાર નિહાળવાથી પ્રેક્ષક વર્ગનું મગજ તેવા વાતાવરણને આધીન થવા નુંમ છે. મનુષ્ય સ્વભાવ અત્યુત્ક્રમ્ય પ્રત્યે ઢળેલો હોય છે. એટલે આવા ચિત્રપટોથી પ્રેક્ષકવર્ગને હાનિ થાય છે. દેશી ફિલ્મોના જન્મ કાતાએ માને છે કે આ વિષના ચિત્રપટો મેદભરોથી ભરપુર હોવાથી (sensational) પ્રેક્ષકના મનપર સારી છાપ પાડે છે. અતે કલા ત્યા આર્થિક દષ્ટિએ લાભદાયી નીવડે છે. એ માન્યતા જૂલ ભરેલી છે એમ એઓના અત્યુભવે શિખજી હશે. આ લાલતી ચિત્રપટોના થોડા નમૂનાં રજી કરીએ તો અરથાને ન હોઈ સહે. Vamp, વટેલ વિષયા, દગાખાંજ દુનિયા, નીરા, ભગમતો જ્ઞાત.

આ દરેક ચિત્રપટની વસ્તુ ગૂંચણી એકજ નત લાલતી છે. આમ હોવાથી હરકાષ ચિત્રપટમાં નવીનતા હોતી નથી. મનુષ્ય હવે અતીવ જ્ઞાસુ હોય છે. એકજ નતના ચિત્રપટોથી પ્રેક્ષકવર્ગે કેટલે છે, માટે જો ચિત્રપટમાં દુનિયામાં બનતાં જુદા જુદા પ્રસંગોનું બ્યાન રજી કરવામાં આવે તો પ્રેક્ષકવર્ગને નવું જોવાનું શિખવાનું મળે. અને. નવીનતાથી તેઓની જ્ઞાસ-જ્ઞતિ સતોપાય.

ખીજ ગુડિ-દેશી ચિત્રપટમાં વિચારો ત્યા વસ્તુની તાદશતા અને એકાગ્રતા હોતી નથી. એકજ ચિત્રપટમાં જુદા જુદા

ચાહે નૃગવ—ગી ઉદભાડી ॥ ચમસુ નિદાર—મિસ ૬૧

સત્યાગ્રહની યોગાવધ ૬૨૫

પોતે તથા પોતાના માણસોને વિદેશી ચિત્રપટો જરૂર જોવાં અને ખતાવવાં, હાસ્યરસના નમુના 'What happened to Jones?' "Why worry?" "Where was I?" "California straight ahead" હંગદીના બીજા પ્રસંગોના ખ્યાન મોટે "ten commandments," "Peacock feathers" "third alarm" "Koenigs mark" ઇત્યાદી આવી ઘણા ચિત્રપટોનો લાભ લે તો દેશી ફિલ્મ કું. ના કાર્યકર્તાઓ કાંઈ મીઠી ઉચ્ચ શ્રેણીના ચિત્રપટો જરૂર રજૂ કરી શકે.

હવે અભિનય કળા તરફ નજર કરીએ તો આપણા ચિત્રપટોમાં અભિનય જેવું જોવામાં આવતું નથી એમ કહીએ તો ચાલે. ચિત્રપટ લેવાં પહેલાં બરાબર રિહર્સલ કરાવવા જોઈએ, પોતે આખા પછી જ્યારે માલમ પડે કે નટ નટીના મુખ ઉપર લાવ બરાબર પ્રદર્શિત થયો છે ત્યારે જ ચિત્રલેખન દાયરેક્ટરો આ બાબત ઉપર કાંઈ પણ ખ્યાન આપતા સાગતા નથી ચિત્ર લેતી વખતે પાત્રોને કહેવામાં આવે કે અમુક રીત પ્રમાણે ગોઠવાઈ જાઓ. તરતજ readyનો હુકમ બહાર પડે અને પછીથી steady અને બધાસ. શોક દુઃખ વ્યાપ્તો લાવ પ્રદર્શિત કરવાનો હોય ત્યારે કહેવાતા પ્રખ્યાત નટ નટીઓના મુખ ઉપર પણ ઝીણું મંદ હાસ્ય રજૂ કરતું હોય. પત્ર હાસ્યમાં લઈ વાંચ્યા વગરજ તેનો સાર સમજી જાય. તે દાયરેક્ટરો કુશળ હોય તોજે સાબતો હોય તેનાજ વડે પ્રયાસોથી સાર કામ થઈ શકે. પરંતુ હાલમાં તો મહેનત વગર ખાવાની રથાનત થાય એટલે પરસેબો. ઉતારવાની તરફી કાણ લે? લગાળના સીનોમાં ઘણીજ ભુલો કરાય છે મહાન લશકર ખતાવવાને ૧૫ થી ૨૦ માણસો બસ ઘઉં જાય છે લગાઈ ચાલે તે વખતે અરસપરસ થા કરાય છે પણ લોહીના ઝાંઝા ફાંઈના શરીરપર કે જમીનપર જોવામાં આવતાં નથી કટાર મારે છતાં લોહી નીકળતું જોવામાંજ આવતું નથી. બધા Bloodless થા ચતા લાગે છે. અહા! કેટલી બધી કાર્યદક્ષતા! કેટલાક સીનોમાં ખંજર મારવાની અણીપર હોય છે, પછીના સીનમાં યોગ્ય ઉપર સ્વાર ચંપને ખચાવવા દોરતો મતુખ્ય નજરે પડે, તરતજ પાછો આગલો સીન ખતાવવામાં આવે, પાછો સ્વારચાળો સીન ખતાવવામાં આવે આ બધા વખત જાય એટલામાં તો ખંજર શરીરના ભાગમાં જઈ પહોંચતું જોઈએ. આવા સીનોમાં સહેજ અચ્છલવળે ઉપયોગ common sense કરવામાં આવે તો !

સેડીંગના કાંઈ ટેકાણુંજ હોતાં નથી. જે ગન વર્ષમાં કાંઈ પણ દેશી ચિત્રપટમાં સારું સેડીંગ જોવામાં આવ્યું હોય તો તે ફક્ત "નીરા"માંજ.

"Vamp"માં રવીન્દ્રને ગરીબ રિયતિતો વર્ણવામાં આવ્યો છે. તેના ઘરમાં લેલીકાન, કાંમતી સેફાઓ, ફરનીયર જોવામાં આવે છે. કેટલાક ચિત્રપટોમાં તો બચ્ચ દવા મહેલનાં ચમનગૃહમાં એકાદ બે સોશાલ જોવામાં આવે. ન હોય કાચ, પથ્થર કે ખીનું કાંઈ ફરનીયર. આવી તુટીઓ દેશી ચિત્રપટોમાં ડગલે ને

પરમે માલમ પડે છે. દાષ્ટરોના પણ ટેકાણું જોવામાં આવે નથી લાખ તથા બેડરોની જુલ તો હોયજ પરંતુ શુજરાતીમાં જે કહેવામાં આવ્યું હોય ! તેના અગ્રેજ દાષ્ટરમાં આવું પણ જાવવામાં આવ્યું ન હોય. જ્યારે અગ્રેજ દાષ્ટર સંપૂર્ણ હોય ત્યાં શુજરાતી દાષ્ટર અધુરા હોય છે. અગ્રેજ શાબ્દોની ઘણીજ ભુલબરેલી હોય છે.

કેટલીક વખત દાષ્ટરોના કંટાળો ઉપજાવે એવા લખવામાં આવે છે "સપ્તાહ શિલાદિત્ય"માં એકજ જાતના દાષ્ટરો જોવામાં આવે છે "કેટલાક સમય બાદ" દાષ્ટર આખા ચિત્રમાં રૂપવત્ત વપરાયેલો લાગે છે.

આપણા પ્રપરેક્ટરો - આ ખાખતપર પણ ખ્યાન આપતા જણતા નથી કેટલાક ચિત્રપટોમાં સંસ્કૃતમય શુજરાતીમાં દાષ્ટરો લખવામાં આવે છે. સાધારણ પ્રેક્ષકને જેની ઉપર સીનેમાનો આધાર છે. તેઓ આવી ઉચ્ચ શાક્ષરી લાખ કેમ સમજી શકે? આવો નકામો ખાલ ડોળ ને કરે તો શું ખોટું? આજની એક ડઝન ફિલ્મ કું. એમાં ફક્ત મહારાષ્ટ્ર ફિલ્મ કું. ની કૃતિઓમાં ક્યાંક જોવા જેવું હોય છે. કળાની દૃષ્ટિએ એનાં ચિત્રપટો પ્રસંગનીય હોય છે. પરંતુ એ ચિત્રપટની વાર્તા રમ અને રસ વગરની હોય છે એ કું.ના દાયરેક્ટરો આજળ ઉપર એ જુલ સુધારો એમ ધિણી શકાયો.

તેષાર છે !

તેષાર છે !

રા. હરિહર (દિવાના) કૃત નવીન નાટક

સૌન્દર્ય-વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક ભુવનમોહિની—વૃંદાવનના પ્રેમ પ્રસંગ તથા ઇતિહાસને અનુલક્ષી શુજરાતના આ મરેત કાવ્યો રમ્ય છે. મધ્ય માત્ર આઠ આના. બહાર ગામના માહોરોએ નવ આનાની પા. દીકરી મોકલવી.

છુપી પોલીસ

પાર્થિવ સવાજમ-૨. ગુ. વી. પી. સાથે ૨. ૩-૪-૦
દિ. બહાર ૨. ૫

લખો-ભાજ-મનહ કાયાલય,

ખતાવ બીજાજ મુખાષ નં. ૪

સીનેમાના શોખીનો!! સાંભળો!!

અત્યાર સુધી મુંબાઈમાં નહીં જ્યાં હોય તેવાં નવાં ફિલ્મ
ખેલાવનારાં-ગરુમત આપનારાં-પ્રોગ્રામો-

કુંકે વખતમાં-

જેવાની અમુક તક તમારા હાથમાં આવનાર છે.

જુના અનુભવીઓનું મેનેજમેન્ટ

હોવાથી--તમારી સગવડો--પુરતા પ્રમાણમાં જળવાશે

મુંબાઈ
શહેરમાં
મધ્ય
ભાગમાં

ગેઘટી થીએટરમાં-

(લીઝ લેનાર)

સીનેમા એન્ડ એસોશીએટેડ ઇન્ટરટીનિંગ
ખંતીલી દેખરેખ હેઠળ

કોટના ભવ્ય
અને
ધીમ
લતામાં

ખુલશે

કુંકે મુદતમાં

શરૂ થશે

ગેઘટી સીનેમા

આ સીનેમા થીએટરને કુશાદે ખનાવવા હજારો રૂપિયાનો ખર્ચો કરવામાં આવ્યો
છે જેથી બાર સાથેની સર્વોત્તમ સગવડ મેળવવાનું શક્ય.

આ એકજ થીએટર થશે.

જ્યાં ચુંટી કાઢેલાં

સારામાં સારાં-તટન નવાં-ફિલ્મ ખેલાવનારાં

તમારી સેવામાં ઇંગ્લીશ પ્રોગ્રામો રજૂ થશે

તમારા મશીનનો સ્ક્રુ કયાંથી મેળવશો ??

ફીલ્મ માટે સીમેન્ટ ક્યાં શોધશે ??

સાફ મશીન ક્યાંથી મેળવી શકશો ? ?

એનજીન ડાયનામો માટે કેને કહેશે ??

સારા ડૂમાએ કયાંથી બુક કરશે ??

સારી સીરીયલ

કયાંથી-સસ્તા ભાવમાં-મેળવી શકશે ? ?

दृष्टाभां सीनेभाने लगतु—

‘સર્વ કાંઈ-દરેક બીજ

માર-શું ?? અને ક્યાં ??

તેનું નીરાકરણ આ—

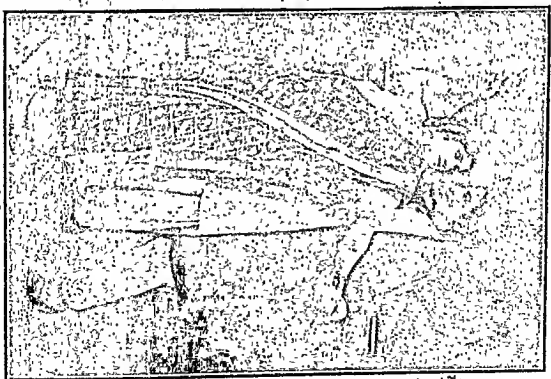
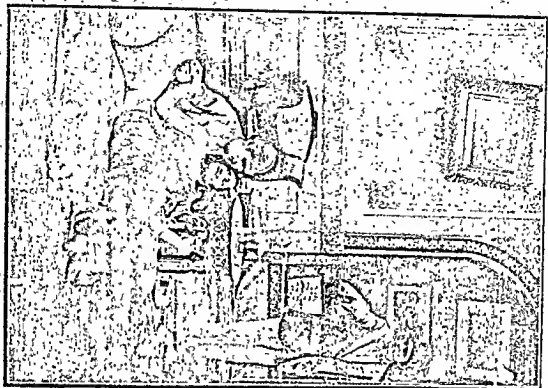
સીનેમા એન્ડ એસોસીએટેડ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ

ગોરધન બીલીંગ મુળ્ય ૪

પત્રબેવાર કરો સરખામણી કરો—ત્યારેજ

તમારો કાયદો તમે સમજી શકશો.

સી
ન
મા
એ
રૂ
એ
સા
સી
એ
ટ
ઘ
ડ
સદી
અ

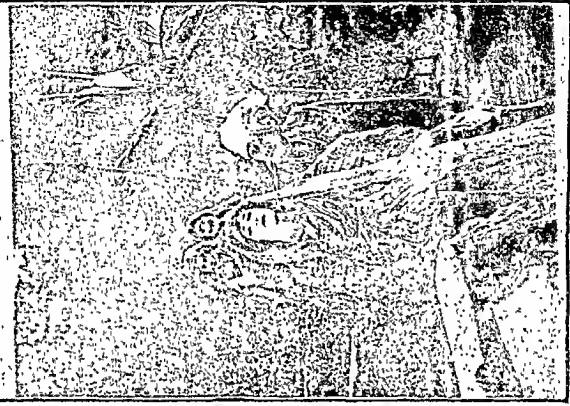
(ସିନିଆରୀ ଶିଳ୍ପ)

ପ୍ରଥମ-ମିତ୍ର ଶିଳ୍ପ

ମାଧ୍ୟମ-ମିତ୍ର ଶିଳ୍ପ

ମୁଖ୍ୟ-ମନ୍ତ୍ରୀ-ମହୋଦୟ
 (ମୁଖ୍ୟ-ମନ୍ତ୍ରୀ-ମହୋଦୟ)

ମୁଖ୍ୟ-ମନ୍ତ୍ରୀ-ମହୋଦୟ
 (ମୁଖ୍ୟ-ମନ୍ତ୍ରୀ-ମହୋଦୟ)

EXPERIENCE OF A WELL-KNOWN ACTRESS

In cinema pictures *standard* and *system* of work, plays a very prominent part, towards the success or failure of the picture. By *standard* I mean the story or the *cenerio* which should be so selected as it will appeal to the public mind, I mean a story which has a 'Grip' or a 'catch' in it, and something new for the public to see, and learn. It should not be a simple *Tom-jack* story, denoting the every day life—No,—we have enough of it every-day in our practical life! What the public wants is—"Something New" something striking and out of the commons!

By *system* I mean the organisation or the distribution of labour, which should be, so arranged, and selected, as it will give the real effect, to the story and no character should be selected simply to fill in the places. The Director should very carefully go through the story, and then find out from the staff fitting characters, who are able to develop the character in a sence and effect, as originally desired by the writer. The director or the actor should never try either to mitigate or exaggerate the effect of the sence of the character. This will best be managed with the co-operation of the writer and the Director should carefully watch the desired effect in each scene.

Looking to the present production and the way of working of the present producers barring perhaps one or two I believe the system is (with the apology of the producers) faulty from A to Z so much so that if the picture be actually seen on the screen by the writer I am afraid, he will have to console himself with tears; tears; and sighs!! and this is only the result of improper direction, faulty acting and unnecessary

interfearence of persons, who think they know "a good deal" which as a matter of fact they know nothing. An Actor in A Company becomes a *Loger-Head* with the Proprietor, chucks the job and becomes Manager in B Company. I do not mean that subordinate characters should not be developed in to higher ones, what I mean is fitting and promising characters, should always be encouraged to come forward, as they are bound to come, provided due facilities given to them and no unbecoming choice or favouritism should take its place. This will clearly be understood from my personal experience which I quote here for an example. It happened in a certain Film Company where I was working, one day while I was just entering, the Director told me that I was immediately to prepare myself ready for the heroine, with such and such a dress, as I was going to my room, his Assistant came up and told me on the stairs, that the Director had changed his mind, and I am to be ready for the *sister of the heroine*; well, accordingly I got myself busy with the new version when after fifteen minutes the Proprietor turned up and asked me to put on an Angel's dress! Just imagine, my position and the three different roles allotted to me during such a short space of time. Under these circumstances how is it possible for an Actor or Actress to stand up to the occasion and act, in true sence of the part of the character? what should be, I believe is, that every Actor or Actress should be given a brief of the role he or she has to act and then during the rehearsal the Director should see and watch that he or she acting the role, and then start the work, this present *random* and directing on the spur of the moment won't do; I mean it can't be a success.

Another thing of late I have noticed is the tendency of our Directors to *imitate*. He will not take the trouble of adding something new for instance in the 'love scenes' now a days the Director will ever consider the scene complete unless the lover kisses his sweetheart, alas! if it were so, where is the necessity of going to see this being done on the screen? Is not every lover and his sweetheart familiar with this experience? What does the public get out of it? The public wants to learn something, the public is there anxious to take some lesson instead of which they get this dirty exhibition of morality! I remember once, when such a scene was going on, in a certain Company the Director was insisting on the lover to kiss his sweetheart, who flatly refused to be kissed; threats, commands from the Director followed as a result the lover did kiss in spite of her wishes! *Poor Dear both of them!* when I saw this scene on the screen it was a great wrestling match instead of a love scene! I need not add the result, *the portion was cut off*. Of course this may look very well to a Western mind for this is his common experience, and kissing in the street, and while parting it is considered a mode of etiquette to do such thing. As for our social life such thing will never be appreciated or accepted as a good piece of work or acting. Everyone is aware without telling the ways of love, then why this indecent exhibition of downright low acting? Just imagine a decent lady of society sitting in a Box with perhaps with her brother or father will she ever appreciate such scenes? I recommend the Directors and Proprietors to watch such ladies watching such scenes, and their faces, and their embarrassment! were the ladies given to have their own way about their feeling, they will

no doubt start directing the Directors away!

I have thus tried to subscribe a few the personal touches to the growing Art of India, which in its infancy is doubt a foundation landmark for our *White and Grace Diamonds*. It is a fair of our Cinema Exhibition that we are after American fights or p indecencies. We are attempting to our social weaknesses and historical sense patriotic pride. One caution to Producers and especially to capitalists is that they should not mind the call of their encouraging actors, for better prospects but should try to reap their harvest by sound cooperation. Art and Capital ought to go hand in hand, on this principal alone Western Science is at its top today, and our infant art stakes its life on our young heroines and heroes which should not change the places off and on from one Film Co. to another.

BAI FATEHMA BEGAM.

સ્વામી સાથે પરમાર્થ

તે કેમ!

કામચુ કામ થાય અને સંસ્થાને ઉત્તેજન મળે.

લેડી નાર્થ કોટ હિન્દુ ઓફિસ

જે પચીસ વર્ષથી સ્થપાયેલ એક ધાર્મિક સંસ્થા. જેમાં કાયમ અનેક અનાથ બાળકોનું પોષણ થાય છે. જેના નિભાવ અર્થે સ્થાપવામાં આવેલ

કે. એન. સેલ્સ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ,

જેમાં

દરેક પ્રકારનું અક્ષર, ગુજરાતી, અરબી, પરચમ લાલખ સાહિત્યને લગતાં પુસ્તકો, માસિકો, અઠવાલિક પત્રો તથા પત્રિકા વગેરે મુદ્રે, સમર્પકાર, અને સરનામાં છાપી આપવામાં આવે છે.

લખો યા મળો,

જેનેર

લેડી નાર્થ કોટ હિન્દુ ઓફિસ, કે. એન. સેલ્સ

(જાણકતા માટે) ૭૭૭૭ મેડાની રોડ મુંબઈ નં-૭

સીનેમાની બાલકનીમાંથી.

(લેખક:-શ. મસ્તરામ.)

“ઓ હો ! કરતુર કાકા ? કેમ હો ?”
 “ઠીક છે. બચ્ચા”
 “પણ કાકા તમે આજે અદિ કંપાથી ? આ પંખેર કંપાથી ઉપાડી લાવ્યા ?”

“મુખર્જી જરા સખતા રાખ ! આતો તારી નવી કાકી હો !”
 “જુલો કાકા ! મારું કરજો ! હવે મને સમજ પડી કે તમે નવી કાકીને ‘મુખર્જીની સેક જીની’ ફીલ્મ જોવડવવા આજે ખાસ લાવ્યા છો !”

“તેમાં ‘યુન્ ખેડુ’ છે ? તમે જીવંતીનાઓ ! હુતો-હુતી દુનિયાની મોજ ઉડાવો અને શું જીવંતીઓ પાપ કર્યાં છે ?”
 “નહી રે કાકા ! એમ બને ! જીવંતી જીવંતીમાંથી ‘બમલુ’ ખેડે એ પ્રાચીન પ્રથા છે.”

ઉપરોક્ત વર્તાવાપ કાકાવાડીમાં રહેનાર, કરતુરચંદ કાકા સાથે સીનેમાની બાલકનીમાં હું ચલાવી રહ્યો હતો. કરતુરચંદ કાકા રમુજી રચાવનાં, વિલાસી વૃત્તિના, અને રસિક ભાવનાના છુટા પતંગીયા હતા. ધનવાન, ધરોમાન, કીર્તિમાન હતા, મુખર્જીના સરકારી પદધર હતા અને કાકાવાડીમાં બે પેઢીથી વસી રહ્યા હતા તથા પક્ષક મુખર્જીના હતા.

હું તેમને નિકટને જીવે આડોસી અને પાડોસી હતો, તેમજ એક જીવંત રમુજી સાથી હતો. ફરક માત્ર એટલોજ હતો કે મારા મુખર્જી કાકા સરેદ ચપેલા વાળને કાપી લેવાની ચૌનનો દમામ દુનિયાને દેખાવવાનો પ્રયત્ન કરતા હતા ત્યારે હું મારી નવીન લેખીયને કસવાનો અને તે વડે એક મહાન સીનેમાની રાઇટર જીની દુનિયાને ઠક કરી નાખવાનો પ્રયત્ન કરતો હતો.

મારી અને કરતુર કાકાની આટલી જોળખણ આખા બાલકને હંમેશા આગળનો વર્તણૂક આજુ કરે છું.

“કાકા તમે જરા રસિક છો, તેવી રીતે મારાં નવી કાકીને પણ રસીક બનાવી દો. આવી આવી સામાજિક શીલ્પો દેખે બતાવો, નહું હંમેશા સાહિત્ય વંચાવો ! મીડીઓમાં, બાપજોમાં-સજા-પરિપક્ષમાં લાગે લેતાં યામ તેવાં ઉત્સાહિત કરો ! તેમાં મારી તો ખાસ ભલામણ છે કે નવાં કાકીને હવે જીવંત સાહિત્ય વંચાવેલો નહિ. હાલની પીસમી સ્થિતિના છુટા હોવાનું તાજેતર નવીન સાહિત્ય-તેમાં વળી સ્ત્રીનીમાં ખાસ વંચાવો. વળી અઘમક કરે છું કે સાક્ષર શીખતી લીલાવતી બહેનનું લખેલું રખવિય તો જરૂર વંચાવશે ! મીડીઓમાં, બાપજોમાં આ બધાને વંચાવશે તો

તો જે કંઈ રસિક નવા કાકીમાં હશે તે પણ ઉડી જશે માટે કાકા ! કાકીનામાં રસિકતા આજુવાને બહુ જીવંતી કામ લેવો-લેવાનું છે. યુન્ સમજ્યા ?”

કરતુરચંદ કાકા મારાં આ બાપજી સાંભળી રહ્યા હતા. ત્યાં શીલ્પમાં એક પ્રસંગ જોઈ એકદમ આજુવાણી ઉઠાવી !
 “અદિજ સીનેમાવાળા ગંબીર બોલે ખાસ છે. મને સમજ પડતી નથી કે જીવંતી બાલિકા સાથે પચાણી ટુરનમાં જ જીવંતી શા માટે મારી નાખે છે. કેટલું અઘમક જગત છે. લેખક ચોક્કસ બે અઘમક લાગે છે. એને ખબર નથી કે જીવંતીને લાંબુ જીવે છે તેટલું જીવંતીમાં હું જીવું છું.”

સીનેમાનો શો ખલાસ થયો. હું કાકા અને નવી કાકી બાલકનીમાંથી બહાર નીકળી જરા બહાર ‘મેલેરીમાં’ હવા ખાવા બેઠાં હતાં. મેં સોડા મંગાવી. હવે સોડા પીવાની ચાર કીધી સોડા પીધી ! વચમાં જરા મારાથી સજા ન રહેવાનું ને બોલાવે જવાનું કે “કાકીએ સોડા પીવાનો અવધાસ રાખ્યો છે, તે વખાણવાને પાત્ર છે સમજ્યા કાકા !”

હવે વીક્ટોરીયા કરી ઘેરે આઆ. વાંચકને હું ઉપર દર્શાવી ગયો છું કે હું કાકા-કાકીના નીકટને આડોસી પાડોસી હતો. બાળ બચ્ચાં વિનાનો, ધરજારની ઉપાધી વિનાનો-એને કામ ધંધા વિનાનો-પરોપકારી પાડોસી હતો. વિક્ટોરીયામાં કાકાએ જરા રસિક રચાવથી કહ્યું,
 “મુખર્જી શોજાઈ” વાળી રસિક શીલ્પ તારી કાકીને ઠીક ગઈ છે. હવે એવી બીજી ચારી રસિક શીલ્પ જોરા-લાયક હોય તો કહેજો. તારી કાકીને બતાવીશું.”

હવે છુટા પડ્યાં. પછી વીક્ટોરીયામાં જે એક પ્રસંગ બન્યો હતો તે એ જોઈ રહ્યો નહિ કે જે તો વૃંચકોનો દોશી કરે તેમ છું, માટે પૂરી સમજતાથી અત્યંત નહિ એવા ભાવોમાં તે પ્રસંગ જણાવું છું.

બન્યું એમ કે નવાં કાકી મારાં સામું ટગર ટગર જોતાં હતાં. મને તેમનાં નપંથો સેજસાજ મસ્તીભર્યાં માણસ પડતાં હતાં.

હું સમજતાની ખાતર તેમની દૃષ્ટિ સાથે મારી દૃષ્ટિ મેળવતો નહોતો. હા, રાત્રી હતી, પરંતુ રસ્તા પરના અચળતા પ્રકાશમાં અન્યોન્યના દૃષ્ટિભાવો પ્રવક્ષ સમજી ગયા તેમ હતું. હું નવી કાકીનો દૃષ્ટિભાવ સમજી ગયો હતો પણ તે તે વખતે ખાસ પાલ ઉપર લીધું નહોતું. અને કાકા સાથે બીજી વીજી વાતો કરવામાં મુંઝવે ગયો હતો.

હું મારી રમમાં ગયો, કલાક દોઢ કલાક પચારીમાં પાસાં ધરમાં પણ ઉંચ આવી નહી. જતી સગાની રોટી લખવા બેઠો, પણ વિચારો નવી કાકીની દૃષ્ટિના આવતા હતા. રોકાયા રોકાયા તેમ નહોતાં ! અટકાયા અટકે તેમ નહોતાં ! જુદા બ્રહ્મા તેમ નહોતાં !

મને એજ વિચાર આવ્યો હતો કે કાકાએ નવી કાકીને રસિક બનાવવાનો પ્રયત્ન માણ કીધો છે તો ખરો પણ તેમાં કાકા ધરજારી નીચે તો પ્રયત્ન પાત્ર સમજવો ! કાકા આમને આમ સીનેમાની બાલકનીમાં રતાવ નવી કાકીને

રોજ ચપડરી તો તેનો અપચો કાઠીને જરૂર લાગશે. કાકી બુઢા-ચપા પછુ ખચર નથી કે સીનેમાની બાદ-નીમીથી સીનેમાની શીએ કરતાં કાંઈ ઓરજ ચીવપડે સરખાય છે.

હશે, કાકાનાં નરી કાકી છે. તેમાં આપણે શું? કહાય નરી કાકી આવતી કાલનાં લાગ્યસુખા કેમ ન હોય? ખુતા નજી માત્ર કાકાનાં અને કાકીનાં તંબીરીમાં શું બખાયેલું છે.

X X X
“શેઠ હું આજ છ માસથી રોજ આપની પાસે આવું છું, પછુ મને ચાન્સ આપતા જ નથી, હવે તો ચાન્સ આપો?”

“વાહ કેમ નહિ? જરૂર હવે તમારી રોટરી હાથ પર લપડે.” જીએની, ખીં વેદ હજી તમારી રોટરીઓમાં કયાથ છે, જોઇએ તેનાં એકસનો રોટરીમાં આવી ચકતા નથી, માટે હજી જરા તમારી કલમને કસતા રહે અને અદ્યુત એકસનોવાળી ઉંચી રોટરી લખતા રહે. તમારે માટે સારી આજ્ઞા સંભવે છે. ફોજ જરા ચાહને છન્સાઈ આપો.” શેઠે મને સંતવન આપ્યું.

“શેઠ, આપ મારા પ્રત્યે આટલું માન ધરાવો છે તેનો ઉપકાર માતું છું. અને મેં તમને ગયા અવાડીયામાં બે રોટરી આપી છે તે મને પાછી આપશે તો વધુ ઉપકાર માનીશ.” મેં ચાહ પીતા પીતા શેઠને રોટરી પાછી આપવા જણાવ્યું.

“સમે તો બસ આદમી છે.” શેઠે વધીકે હાથ કરી જવાજ આપ્યો. “તમારા રોટરી પાછી આપવાને મને યાધી નથી પછુ તે લઈ તમે શું કરશો? જાતે પાછી મને જ આપવાનો વખત આવશે, માટે મારી પાસે પડી છે તે ઠીક છે. કાંઈ દીવસ પછુ તમારી રોટરીનો સારો ઉપયોગ થશે.”

હું શેઠની મધુર વાણીમાં હુબધુ યથ આગળ જરા પછુ બોલી ચકયો નહિ. હું સમજી ચકતો હતો કે શેઠે આવી મધુર વાણીના પ્રલાવે મારી સાત રોટરીઓ પડાવી લીધી હતી, અને મારી રોટરીમાંથી મલાઈ કાઢી લઈ તેનો ઉપયોગ કરતા હતા. તેમનો એક ક્રાન્ડાક્ટર સિનચો રાઈટર એવો તો તફમચીબાજ હતો કે તે જીની વાતોમાં નહું કંઈપર ઉમેરી, તેમજ મારા જેવાની રોટરીઓમાંથી મલાઈનો ઉપયોગ કરો નવી રોટરી નવા નામે ઉપજવી કાઢતો હતો. આથી મારા જેવાની હાથ સીજતી નહોતી; તો પછુ હું આ બધું પોતાને માનપ્રદ સમજી શેઠની સાથે સંબંધ રાખી રહ્યો હતો અને કુંપનીમાં માથુ મારી રહ્યો હતો. કારણ કે મને ખાત્રિ હતી કે આમ કરવાથી મારા દીકરાનું.

શેઠની પાસે મારા જેવા ધણા રોટરી લેખકો આવતા જતા હતા અને જેની રોટરીમાં કાંઈક માત્ર જણાવે કે

તે શેઠે ક્યાંથી ખેસતા હતા અને તેના લેખકોને કરતા નહોતા, તો પછુ મારી સાથે તો શેઠે નીમારી હતી અને સીનેમા જેવા સાર ક્રાન્ડાક્ટરની આપતા હતા અને કંઈક મારી કદર થાય છે એવી મારા ઉપર પાઠવોમાં રોઠે સજી થતા હતા.

* * *
હવે નવી કાકી ઉઠે ચપા કાકી પૂર રસિક બન્યા હતા. મેં માસ ઉપર કાઠીયાવાનું ગામડું છોડી અને આબ્યા હતાં ત્યાંજે તેમનો સીન અને કાલની રોજ વચ્ચેનો ફરક દીવેલું કાઠીયું અને ઇલેક્ટ્રીક ખતી જેવો હતો.

કાકાએ પોતાની જીની અખિએ નવા તમાસા જેવાસી હોઈથી કાકીને સકળચુસ્ત પત્ર જનાવવા સાર ચિવિષ વ્યવસ્થાઓ ચોજી હતી. મ્યુઝીક શીખવવા સાર એક પાસી મ્યુઝીક મારતરને રોજપો હતો, આ પારસી જેનેમ્બેન એક પારસી એમેમ્બર નાટક કુંપનીમાં નાટક કુંપનીને મ્યુઝીક મારતર હતો. અને તે એવો કે જેકે જોઈ જોઈ અને મારતર જોઈ નવ. સખમે અધુરા કોઈ માત્રે નહિ પૂરા!!!

ચપા કાકીને સીનેમાનો ધણોજ રસ પડ્યો હતો. મુંબઈના પ્રખ્યાત સીનેમાઓની બાદનીમાં ખેસી રસિક શીખ જેવાનો આજ્ઞા શોખ લાગ પડી ગયો હતો!!! ફક્ત જોઈને શોખજ લાગ પડ્યો હોત તો ઠીક હતું, પછુ-તેમનું હતું. વાત એવી પછુ આગળ વધી હતી. વેલ આધાર મળતાં જેક વધતી જાય છે તેમ ચપા કાકી રસિકતામાં બહાદુરીથી આગળ વધતા હતા. શીદમમાં એકટ્રેસની એકટ્રીજ, તેના ડ્રેસોની રાઈસ, નકલી સોઈથ કોર્પોનાર જેટ અપ, કુર્લ કલેન્ડર કારી નાખે તેવી અદા, હાવભાવ અને બાહુ કરેલાં નયનેટ, શિક્ષણ લેવામાં કાકી પૂરા રહેકમંદ નીકળે હતાં. હવે તો ફર્મ પ્રકરે રેસ બદલવાની, પાવર કરવાની અને જેમ સાકવાળી બાજને પાછી છડીને તાજ રાખે તેમ કાકી પહે પહે કમારના છુકીંગ બાસમાં ડોકોઈ કરો પોતાની સોઈથતાને રાપરીપથી તાજ રાખવામાં જરા પછુ ચુકતા નહોતા. આટલી હદે કાકીની પ્રમતિ થતી નીકળી કાકાના મનમાં તો રવર્ગ નીચે આવ્યું એમ લાગવા લાગ્યું હતું. કાકાએ કાકીને માથુ જમાનાને પોષાતી સપ્તજી છુટ છુટ આપી હતી. પછી હમારી મેના-કાકી બે ખંખે ફરકાવી વિલાસ ગચનમાં ઉડવન કરે તેમાં હું નવાઈ હતી! જરા પછુ હોખજ નહિ.

આરતે આરતે નવી કાકી એક એક કમળ આગળ વધતા હતા. હવે થોડા દિવસ ચપા કાકી પોતે એકસી સીનેમા જેવા આવતા હતા. કાકા ખીઆરા વેપાર ઉલોખના ધખારામાંથી નવરા યથ ચકતા નહોતા. તેમજ વળે સીનેમા જેવાથી તેમની અખિને અમર થતી હતી.

આવ કારણેને લીધે કાકાએ કાકાને એકલા સીનેમા જોવાની સ્વતંત્રતા રાજી ખુશીથી અને અક્ષય હોશીયારીથી આપી હતી. કાકાએ મોનતા હતા કે આજકાલની ઉછરતી પુત્રિકા સ્વતંત્રપણે, સંકોચ વિના કાઉન્સિલ, મીડીય, ક્લબ, નાટક, સીનેમામાં જઈ શકે તોજ દિવસવાન નીવડે છે. તો પછી આટલી સ્વતંત્રતાની હદે કાકા લીમતવાન નીવડે એમાં કંઈ શક ખરો કે ?

મિત્ર વાંચક ! તું આગળ વાંચ તો ખરો ! અરે તારા ! અરે નંદી, જુલ્હો આપણા નવા કાકા કેવા લીમતવાન નીવડે છે નીવામાં કેવી નામના મળવે છે તે તું ત્યારે જ જાણશે કે નવા કાકાને તટસ્થ દૃષ્ટિથી જોતો રહેશે ત્યારે !

કાકાના કુણા કળજમાંથી એક સંકલ્પ ઉપજ્યો હતો. બન્યું જોમ કે મોજમજાહના ખાસ સીનેમા બેઠક ઉપર સીનેમાની મરાહૂર નજી એક્ટ્રેસોનું “ત્રિપુટી ચિત્ર” ભારથી કાકાની નંદર પડ્યું, ત્યારથી જોજ સંકલ્પ ઉપજ્યો કે હું પણ એી જાત છું. આ નજી એક્ટ્રેસોનું ચિત્ર જાણ્યું છે તે પણ એી જાત છે, હું પણ તેમના જેવી મરાહૂર એક સ કેમ ન નીવડું ? તેમની જેમ મારું ચિત્ર દુનિયાની દૃષ્ટિએ કેમ ના આવે ?

કાકા આ સંકલ્પના લીધે કાકાના હૃદયમાં સીનેમાની એક્ટ્રેસ થવાનો વિચાર ધુટાપા કરતો હતો, અને કયા રસ્તેથી કામ લેવું તેની ચુસ્તવચમાં જોયા ખાતા હતા.

એક દિવસે સાંજે સીનેમાની બાલકનીમાં કાકા સાથે મારો સાધો બેઠો થવા પાડ્યો હતો. હું રોહની ડેપ્યુટી-મેન્ટરી ખાસ લઈ ખુદાજીનેવા ગયો હતો. તે દિવસે કાકાને મેં એકલા આવેલા જોજ માપી કાઢ્યું કે “હવે મગમાં પણ આવ્યા ખસ !” હું જરા લોહની ડીકારી કરતો હોવાથી કાકાની જાણે બેઠો હતો પણ વચ્ચે એક ખુસી ખાસી મુખને બેઠો હતો એટલી સમયતા મેં સીનારીયો રાઈટર છતાં જાળવી રાખી હતી, તો પણ કાકા મારી સમયતા ઉપર હમરોડા વાગી મારી નજીક ખાલી ખુસીમાં આવતો બેઠો અને કેટલોક વાર્તાલાપ શરૂ કરી.

“તમે કેમ મળતા નથી ? હું તમને મળવા ઘણી તલસી રહી છું” કાકાએ વાર્તાલાપની શરૂઆત કીધી. મીઠું વેડ ! હવે તમે સીનેમાના રોહરી લેખક થયા એટલે હમણાં આવ ક્યાંથી પહોં ? એ તો કીક પણ એક ખાસ જાન-તમ મારે તમારી સલાહની જરૂર છે શું તે મને સલાહ આપી શકશે ?”

“અલગત ઘણી ખુશીયો કહે, જોવી શી ખાસ બાજત છે ?”

“તાન ખાનગી છે, પ્રલવેટ છે, સમજ્યા ! જુઓ સર્જન ! મારે સીનેમાની નદીઓની માફક નામના કાઢવાનો તીવ હેટ છે. આ હેટ સીક નીવા મારે જ મારે તમારી સલાહની ખાસ જરૂર છે.”

આ વાક્ય સાંભળતાં જ મને અજબપમી તો લાગી પણ ઘૂરત મારા મનમાં જ રપડતા થઈ કે અલગત, કાકાને આવા વિચારો ઉપરને એમાં આશ્ચર્યની વાત નથી, પણ કાકાએ આપેલી સંપૂર્ણ છૂટ અને સીનેમાની બાલકનીના રકા પ્રત્યે છે !

“કાકા, આ તમારો વિચાર કાકાને દર્શાવ્યો છે ?” મેં પ્રશ્ન પૂછ્યો.

“અરે તારા કાકાએ તો મને સંપૂર્ણ છૂટ આપી છે પછી પૂછું જ શું ?”

“તો તમારો એકલક વિચાર છે ને ? હું આવતી કાલે જ મારા રોહને વાત કરીશ અને તમને બે ત્રણ દીવસમાં તેમની સાથે મુલાકાત કરાવી એજ કુપરીમાં રખાવી આપીશ. પછી છે કાંઈ ?” મેં કાકાને સતોષ સાથે તેઓ ખુલાસો કર્યો.

બીજો દિવસે મેં મારા રોહને ચંપા કાકા વિષે જરા ઈશારો કર્યો. મોઢા ધલોજ સારો હતો. કારણ કે તે વખતે બીજી બે ત્રણ સીનેમા શીક્ષ કુપરી ઉભી થયાની વારે ધમાલ ચાલતી હોવાથી અને તેના લીધે રોહની કુપરીમાંથી નદીઓની તેમજ સીનારીયો રાઈટરની નાસબાગ થતી હોવાથી રોહને એકાદ બે નરીન ધુનરાતી નદીઓની ખાસ જરૂર પડી હતી. તેમજ હવે તેમને મારી રોહરીની પણ અજ-ત્યતા જણાઈ હતી. મેં જરા રોહને આંખોની આપી એટલે તો મારા પહેલાંને વળગી પડ્યા ! અને હું એ સંબંધમાં બીજા સવાલો પૂછું તે અગાઉ રોહ મને જણાવ્યું કે “હાલજ આવો, નરીન નદીને ત્યાં આપણે રોહક કરી નાંખીએ. મારા રુટીયોમાં શીટ આવશે તો મારો પગાર આપીશ, યોગ્ય કદર કરીશ તેમજ મી. વેડ ! તમારો ઉપકાર પણ ખૂશીય નંદ.”

રોહ પીગળ્યા ! બરાબર પીગળ્યા ! હવે મારું પણ કામ કાઢવાનો અરજો મોઢો છે એમ જાણી મેં રોહ સાથે કરત કરી કે રોહ એ જાણું ખરું પણ એ નરીન નદી તમારા રુટીયોમાં ક્યારે કામ કરશે કે અપારે મારી રોહરી શીક્ષમાં ઉતરશે ત્યારે. એ નરીન નદીએ પ્રથમ મારી રોહરીમાં જ કામ કરવાનો નીશ્ચય કર્યો છે.”

રોહ મારી રોહરી ઉતારવાને કમૂલ ક્યું, અને મને એકવાન્સ રૂપીઆ બસો પડા આપ્યા ! માલો મારું કામ તો થયું !

ચંપા કાકાને રોહ સાથે અને રોહને ચંપા કાકા સાથે મુલાકાત કરાવી કીધી ! એ કે ચંપા કાકાને સીનેમાની લાહનના કામને જરા પણ અનુભવ નહોતો તો પણ તેમનું ચાંદની સ્વરૂપ, સુમતસૌંદર્ય, મોઢા હતી, તીરજા જાડ વારેલી નયનો, સીકડી જેવી પાતળી ધમાકાતી કમર, હંધ

બતી જેવી મદમાતી ચાલે। સ્થિત હારખ અને દુર્ભેદ
દિગ્ગજને વીધે તેવાં નયનચર।, આટલી (કોલીશીશ્ચન્સ)
ભાવકાતથી તે શેઠની પરિક્ષામાં પાસ થઇ સરદીશ્ચિટ મેળવી
સકમા હતા.

શેઠની કુપનીમાં ચંપા કાઠીનું સેટલ થઈ ગયું। પણ
તે કેટલાક ખુલાસા સાથે:-

ચંપા કાઠી એક જીવતા શીમંત શૂદ્રચનાં ધણીપણી,
એક આગરદાર ધરની ઝળકતી ઇલેક્ટ્રીક બતી, તેમજ
કુલીન કુટુંબના ખાનદાની સફરજન હોવાથી તે પોતે
કાંઈ પણ જાહેર પાટમાં કામ કરી શકશે, નહિ, આ તો
સીનેમામાં નવી તરીકે કામ કરવાનો ખાસ શોખ થવાથી
અને ઉમંગ આવવાથી તેવજુ ખાસ રહેલા છે, માટે
જ્યાં વેપી સીતું કામ કરી શકશે. રોજ બારથી પાંચ
દીવસના કામ આપી શકશે, અને પચાસ રૂ. બસો ફાવવામાં
આવે છે તે તેમના વતી ચી. જે. જે. વીજેરે ખુલાસા
થી ચંપા કાઠીનું સેટલ થઈ ગયું હતું.

કરુણ કાઠાને તો રોજ ચોંટીયો જેવો અને કાઠી
જોતો એ સરખું જ હતું. કાઠી પણ કાઠાને બાહુતી રનેદ
દર્શની રીજવતા હતો. કાઠી રોજ દીવસના સીનેમા કુપ-
નીમાં જાય છે એ કાઠાના જાણવામાં કઠાય આવે તો
કાઠી કપાઈ જાય તે અગાઉ ચતરાઈ ચંપા કાઠીએ જણા-
વી દીધું હતું કે હું મહિલા મહાજની સભ્ય થઈ છું.
નાટક, કવિતાઓ રચવાની, નૃત્ય સંગીત શીખવાની
ઉચ્ચ રંગવણી લેવા સાર રોજ મહાજમાં બારથી પાંચ
સુધી જઈ છું.”

કાઠાને તો આ ધણું જ રસીકર લાગ્યું. કાઠીને ધન્ય
વાદ આપવા લાગ્યા, અને જમણા હાથની હથેલીમાં અ-
ધર રાખવા લાગ્યા। વાદ રે વાદ કાઠીના કાઠા।।

શેઠની કુપનીમાં મારી રોટરીની શીલ્પ ઉતરી. તેમાં
ચંપા કાઠીએ એક ચાહુદી છરખાવાળી સીતું કામ કર્યું
હતું. શીલ્પ સામાજિક હતી. તેમાં રશીયાનું પાત તેજ
ચંપા કાઠી સમજી લેવાં।।

પહેલી વખતની શીલ્પમાં ચંપા કાઠીએ કાંઈ કરી
જતાવવાથી તેમજ લોહાના દીલમાં ચંપા કાઠી પ્રિય પ્રકારથી
શેઠ નજી વાંતું એમીમેન્ટ કરી ચંપા કાઠીને એન્જેન્
કરી લાધાં. હવે ચંપા કાઠી લેડી મધુરીના નામથી જાહેર
આવ્યાં. પણ લોક મહિલાઓ સુધી જાણી શક્યું નહોતું
કે ‘લેડી મધુરી’ એક શીમંત શૂદ્રચના ધણીપણી
હશે. ચંપાકાઠી હતાં.

આ સાથે મારો તકદીરનો સીતાશે પણ પુર જવારમાં
ચમકવા લાગ્યો અને શેઠ પાસે મારું પણ એમીમેન્ટ
કરાવી લીધું કે “મે વર્ષમાં વીસ રોટરી, આપની અને
તેના રૂપિયા વીસ હજાર પાંચ હપતે મારે લેવા વીજેરે.”

જેણું મારા મહેરબાન દુનિયા કેવી છે? જેમ રામ
નામે પથ્થર તરે, દેવ ગેગા પોડીયો પુન્યમ, તેમ ચંપા
કાઠી ઉર્ફે લેડી મધુરીની બેગા મારી કીમત પણ અકાંઈ
ગણી ને હું પોતે જ માસ ઉપર રોઠને આજીજ કરોને
અધણીઓ થઈ ગયો હતો, રોઠનાં તળીયાં ચાટી ખુબ-
મત કરી, નાથે દમ આગ્યો હતો, જતાં મારી દાળ સીમતી
નહોતી તે હવે લેડી મધુરીના પ્રવાસે, રોઠનાં કુપનીમાં
મારી અચ્છી રીતે વાદવાદ થઈ રહી હતી. કેમ જેણું
ને? કેવી છે દુનિયા અગાધીનો? બાર?।।

યુજમાં ગઈ સાલ જરા મેથેરીયાનું જોર વધારે હતું.
એ મેથેરીયાએ ગાપવાડીમાંથી સ્ટારટીંગ લીધી શ્લેશ્વર, સી-
પીટરની બારબર બાર લાઈકાવાડીમાં પધરાવણી કરી હતી.
તેમાં હમારા કરુણ કાઠા સપાઈ ગયાં હતાં. ડોક્ટર
રેજેની દવાએ કામ તો દીક જાગ્યું હતું પણ મુશ્કેલીનો
ફત કરુણ કાઠા ઉપર વોરન્ટ બાબતના સાર નીકળી
સુખો હોવાથી કાઠા ઉપર નીમેનીયાએ સ્વારી કરી અને
ફકત એ કલાકમાં ઇન્સાર કરો નાંખી કરુણ કાઠાને પામ-
ફતને હવાલે કરી દીધા. ખસ ચામતો ખતમ। ચંપા
કાઠી પ્રીજગાન જેવા કરુણ કાઠાને યુમાવી મેકાં?

શું ત્યારે ચંપા કાઠી માને લેડી મધુરી વીધવા થયાં?
સમાજ અને ધર્મની દૃષ્ટિએ તો ચંપા કાઠી વીધવા થયાં
હતાં પણ સીનેમાની એક્ટ્રેસ લેડી મધુરીને વીધવા ચું મમતું
નહોતું. હાલના સુધરેલા જમાનામાં સુધરેલી બાળવિધવાઓ જે
વજાબુસજુ જે રીતનો કેસકલાપ રાખે છે તે ઉપરથી તો તે
બાળ વિધવા છે કે સધવા છે તે પણ બોળખવું શરૂકેમ
થઈ પડ્યું છે. ફકત કપાળમાં કંકુના ચાંદના શિરાય
રેક પ્રકાની સધવાના જેથીજ રાપટીક કે બળ વિધવાઓ
તેમજ કુઆયેક વિધવાઓ હાલના સમયમાં રાખતી હોવાથી
આપણી દિંદુ સમાજની ઉચ્ચ દેશની વિધવાઓને હવે
વેધબ દયામાં જહુ નાનમ લાયતી નથી તેમજ કેટલીક
વિધવાઓ એમ પણ માને છે કે પતિજનનમાં સપાઈથી
પરતજ સધવા કરતાં આપણે સ્વેચ્છારી નિર્મલ સ્વતંત્ર
વિધવા વધારે સુખી છીએ.

બાળી માન્યતા ચંપાકાઠીની હોવાથી ચંપાકાઠીએ
કપાળમાં કંકુના ચાંદનાને પતિ પાછળ પાલોક પહોંચાડી
બીએ તમામ વેષ કાપમ રાખ્યો હતો એટલે
આપણું લેડી મધુરી નહિ સધવા અને નહિ વિધવા એટલે
અરધા સધવા અને અરધા વિધવા જેવાં હતાં. જાણે દાં
કાળ કુપની ચાલે।

કાઠાના ચત્ત બાદ કાઠી પરથી પરતજતાનો બોળે
દલકા થયો.

ચોણ દિવસ જરા મનમાં કાઠા માટે લાગ્યું હતું પણ
કુખનાં ચોસાક દલાડા, તે, સુખ દીવસો મયા ને કાઠા
કાઠીના મનમાંથી વીસારે પડ્યા.

દેવે તો કાઢી લેડી મધુરીના નામથી જગજહેર યર્ણા. સીતેમાની શીદમમાં એક પછી એક એવાં કામો કરી જતાવવા લાગ્યાં કે જેની વાદવા દિંદુરયાનના ખૂણે ખૂણામાં થવા લાગી હતી.

વાયકો! હું પણ કાંઈ જાહેરું તેમ નહોતો. સીતારીયો રાહદરમાંથી હું પણ એક સીતેમાં એકદર કુડી નીકળ્યો હતો. મારાં વખાણુ મારા પોતાના મોટેથી કરવા તેનાં કરતાં હમારા રોકેને પૂછી એજો તો ખાનિ થયો, હાંસથી હું પણ શીદમમાં કામ કરતો હતો, હું કસરતેનો સાબીન દોવાથી ઘીરને એટલું તો સારું તૈયાર હતું. હું કે અને વગર મગિ સેન્ડોની ઉપાધી મળી ચુકી હતી. શીદમમાં બહાદુરીનાં ધમપગડાનાં તેમજ સાદસનાં કામો કરવાનાં અને મગતાં દોવાથી લેકામાં હું દેવે એક ચુનંદા એકદર તરીકે ગણવા લાગ્યો હતો, હું તો સીતારીયો રાહદર અને સીતેમાં એકદર, કાપરકંદર અને લેડી મધુરીનો પ્રોટેક્ટર એટલે પછી રોક અને કુપરી ગારી ખીમાં રહે નહિ તો ભવ કયાં! કેમ ખરું કે નહિ?

પણ છંધાં અને દેવની જગાણા આસપાસથી હમારા ઉપર વરસવા લાગી હતી. મારી અને લેડી મધુરીની ચઢતી બીજ એકદર-એકટૂસો ભેદ ચઢતાં ન હોતાં બીજ શીદમ કુપરીના માથેકે પણ હમારું કાલજું કાઢવાના પરાપમારી પ્રયત્નમાં મણયુંસ હતા એટલે કહે કે સીતેમાના એકદરે એકટૂસો, કાપરકંદરે, સીતારીયો રાહદરો, માલીકો અને મનાલીઓ બધાં હમારાં છંગર કુદમન બનાવે દતા, ખરું છે! આમ થાય તોજ દિંદુરયાનનું નામ જગવાય! પૂતળી આવી આવેલી દિંદેને પાપમાસ કરનારી છંધાં અને કુસંપ નોં અમલ ન થાય તો દિંદેનું નાક ના કપાય! કંપા, ઉદોગ-કુદરમાં એમ થયું જ એટલે તોજ આપણા દિંદો-ઓના બહાદુરી ગણાય! એવાં કાંઈ સક ખરો કે?

કાકાના મરણ બાદ હું અને લેડી મધુરી સાથે રહેનાં, સાથે જમતાં, સાથે હરતા ફરતા અને મોજ કરતાં હતાં. હું લેડી મધુરીનો કમ્પેનીયન અને લેડી મધુરી મારી કમ્પેનીયન હતી. લીવસો ગાલી ખીલી લટીમાં દમે પસાર કરતાં દતાં તેમાં આંક શીદમમાં હમારા મેડું એક એકું કામ બહુનું કે જેનાં “લેડી મધુરી વિષદા જનવારી તેવજે મારી સાથે પૂર્ણગન હતું” અને દિંદુ સમાજની દિલ્હી દુર થઈ હમે કમ્પાસ રવાના થઈ ગયા” આ ઉપરાંથી હમને બંનેને પૂનર્ગત કરવાનો વિચાર થયો.

થોડા દીવસના અંતરે દમે ઉમય લગ્ન ગાંધી ભેગ્યાં. લેડી મધુરી (મંપા કાઢી) એ મારી સાથે પૂનર્ગત કહું! સમાજ હમારા ફત ઉપર પ્રીટકાર વર્ણવવા લાગી. એ કે હમે મે એકજ નિતિનાં દતાં તો પણ એકદર સમાજ

હમને નીંદવા લાગી! અલગત ખરું છે. એક બાજુ વિષદા પૂનર્ગત પૂનઃ પતિ જાવામાં આધાસન લઈ પોતાનું જીવન નિર્ણય અને સુખરૂપ માટે તે જોતાને આપણે દિંદુ સમાજ નથી ચાહતી. પણ એક બાજુ વિષદા સમાજની શુભામ, બની જગાદકારે વેદમ્બ દશમાં રહી વિષય શ્વિત્તોને પોષવા, સંકારની વાસનાઓ તૃપ્ત કરવા ચુપ રીતે પાપ જીવન મળી અધોગતિના મગ્ગમાં સંચાર કરી પોતાના જીવનને અને સમાજને કલકીત કરે તેનું જોતાને સમાજ ઉત્ક્રુ છે તો પછી કોનો વાંક!

દમે પૈસે દેકે સુખી થવા હતા, રોડનું એમીમેન્ટ બગાડ થવા આગ્યું હતું એટલે હમારો વિચાર સીતેમાની સર્વોર્થમ કળા શીખવા સારું અમેરોકા ઉપડી જવાનો થયો હતો. કુરાના કેડાને કુવા જેટલુંજ જગત સમભવ તેથી સમજ શ્વિત્તવાળી આપણી દિંદો પ્રમા દોવાથી વધુ આગળ કેમ વધવું તે આપણને સજ્જત નથી. મુંઠેને માંદે મળી થવા તો થવા પણ તેટલામાં અભિમાન અને મર્મમાં આવી જઈ બીજની ઉન્નતિની છંધાં કરી તેનું નીકંદન કેમ વાળવું એજ શ્વેષ આપણા દિંદોઓના દોવાથી આગળ પ્રગતિ કયાંથી થઈ શકે!

÷ × ×

“એસાકા મારું” જાપાનીસ મેમ રહીમરમાં દમે મે અમેરીકા વિદાય થયાં! જાપાનના રસ્તેથી જાપાન જોતાં જોતાં અમેરીકા જવા સારું જાપાનના મેનમાં દમે રચાટ થયાં! જાપાન ઉતરી જાપાનનું સંદર ચહેરે રોડીઓ એસાકા બીજેરે ચહેરો જોવા. જાપાનમાં અમેરીકા જેવા સીતેમાનો કુન્નર જોઈને તેવા વીકાસ પામેશો નથી. જાપાનીસો એમ માને છે કે, અમેરીકાની જનાવેશી શીદમમાં આપણું પીકચરો ઉતારનાં તેવાં કાંઈ મરદાનગી નરી પણ જ્યારે આપણું દેશમાંજ એના રણવણ પદાર્થો શીદમે જનારી તેમા આપણું પીકચરો ઉતારી તેમાં આપણી કુદગત કહેવાય તે શ્વેયથી જાપાન પોતાના દેશમાં શીદમે તૈયાર કરવાના પ્રયત્નમાં છે.

દમે અઢી મહીને અમેરીકા પડેલાં ત્યાં યુનીવર્સલનાં એજન્ટે સેન કાન્સીસોમાં દમેને બોલે તો સારો આવકાર આપ્યો તેમજ એટલી તો સર્વોર્થમ પરીજાયાકારા કાપી હતી કે તેવી આપણે ભાગ્યેજ કરી શકીએ, યુનિવર્સલના કાન્સીસોના એજન્ટે હમે હમારા (ફેલીપીપીડી) દેડુંબીકે રોડ બધાથે-તેમજ અરો લેડી મધુરી સાથે તે એજન્ટની મેકમને ગાતવત સુખીશાન બધાંઈ ગયો દતો.

આરતે આરતે અમેરોની સીતેમાં લાઇનની બ્રિટિશ સાથે પરિચયમાં આવવા લાગ્યાં અને કુન્નવરસલ કુપરીના દેક કાપરકંદરની ખાસ ફરમાસથી બીજ એક અમેરિકાન સીતેમાં

રુડીપોમાં એજેન્સી થઈ ગઈ હતી. એ રુડીપોમાં સર-
આતમાં હમને ધણુંજ નવું લાગ્યું તો પણ તેના એક્ટર
એક્ટ્રેસો હમારી સાથે ભાવભાવથીજ વર્તતા હતા ત્યાંની
તદન નિયમીત કંપેન્ડેસતાથી દરેકા પ્રોગ્રામ પ્રમણે રચુલર
કામકાજ થતું હતું. જે સીનમાં જે એક્ટર એક્ટ્રેસોનું
કામ હોય તેમનેજ રોકવામાં આવતાં હતાં. અદિયા આપણે
ત્યાં ધણી વખત કરેલા પાવરો પાંચ નાંખવા પડે છે.
ડ્રેસ કરેલા ઉતારી નાંખવા પડે છે અને કામ કરનારાઓને
જલવારના આઠથી સાંજનાં છ-સુધી પાણીની પાર માફક
ખડે પગે 'હમણાં સીન લેવાશે' એવી કાળજીમાં રોકાઈ
રહેવું પડે છે. આપણા કાપરેક્ટર ફોટોગ્રાફર કેમરામેન અને
માલીકોની નવાજાણી? પેરવાઈ? ત્યાં લેવામાં આવતી
ન હતી. ખરું છે એ લોકો અમેરિકન છે! આપણે દિંદી
છીએ! દિંદી તે દિંદી!!!

પહેલી શીશ્મ 'જહાંસીની રાણી' ઉતારવામાં આવી
હતી. તેમાં લેડી મધુરીથી જરા કામ બગડી ગયું હતું પણ
આથી રુડીપોના માલીક જરાપણ દીકમીર થયા વિના તેમજ
હમને જરા પણ નાઉમે! ક્યાં વિના હળોરા ડોલરનો ખર્ચ
કરી ફરીથી સીનો લીધા હતા અને શીશ્મ કોઈ કમાલ
ઉતરી હતી. આપણે અદિયા આમ બને ખરું કે? જરાક
એક્ટર કે એક્ટ્રેસનું કામ બગડ્યું'વા તો સીન બગડી ગયા
તો બેઈ લ્યો, માલીકોનાં ચાડાં!! એક્ટર એક્ટ્રેસ ઉપર
ગાળોના વરસાદ વૃકશાનીને બદલા, અને નોટીસો છુટે!!!
ક્યાં તે ઉદાર સ્વભાવના અમેરિકન માલીક અને ક્યાં
દિંદના માલીકો!!!

ત્રણ વર્ષમાં એક પછી એક સાત શીશ્મોમાં હમારી
પાસેથી કામ લેવામાં આવ્યું હતું.....અદિની નેમ છુંઅણ
દર વર્ષે બન્ધ્યા બળે તેમ આપણી સીનેમા કુપનીઓ
રોડ લામ કરી દર પખવાડીયે એક શીશ્મ ગમે તેવી ઉતારીને
બહાર પાડેજ છે, રખે પેલો મલાઈ ખાઈ જશે અને
આપણે રહી બજારું માટે એ તો એજ દાં કે રાખો મારા
ભાઈ! એવી દાનનથી અગ્રમ બગડમ મને તેવા રીતે
નવી શીશ્મો કુલે ને બુરકે બહાર પાડવામાંજ આપણે
બહાદુરી સમજ્યા છીએ. ત્યાં ગમે તેટલા વખતના ભેગે
પેસાના ભેગે એક માસ્તર પીસ શીશ્મ બહાર પાડી જગ
વિખ્યાત થાય તેજ કામનું એમ તેઓ સમજે છે. તો
કોણ કાઢા? અમેરિકનવાળો કે આપણે દિંદી!!!

અમેરિકામાં, યુરોપમાં દું દિંદીપોલો સેન્ડો અને મીસ
સ્વીડી (મધુરી) ના નામની મચદૂર થઈ ગઈ. એ શીશ્મો
મુખેજ એક્ટ્રીશીટ થઈ ત્યારે તો લોકોની જબરી વૃદ્ધવૃદ્ધ
મથ હતી.

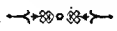
ત્રણ વર્ષના અંતે હમે ત્રણ માસની રજા ઉપર હિંદ
ભૂમીમાં દર્શન કરવા આવ્યાં! હમારા પગમાં પનેતા થતાં
જ મુખેજ બંદરે મહા મુમરથાને હમારું આવાગમન થતાજ
સીનેમાના માલીકો, એક્ટ્રીસીટરો હમોને વખાણનારાઓ, માનના-
રાઓ, કાલુ કાલનારાઓ હિતશત્રુઓ બધાએ શંકુ મેળામાં
હાજર થઈ પેલા નરીન મેષ્ટ એક ઇન્ડીયાના પગથીયા ઉપર
હારેતોરાથી હમારો સત્કાર કર્યો! હમારો સાહસનાં-શુધિનાં
વીરે વીરે શક્તિઓનાં વખાણ થયાં, પ્રુમ વખાણ થયાં
માનપત્રો મળ્યાં ફોટા લેવાયા અદિના બીશ્મોએ અપણું
થયા ટીપ્પાડીઓ અપાઈ, પીઝર પેલેસમાં હમારા લુનાં
શેઠે મરકા લગાડવા સાફ પસં એનાયત કરી. બધું થયું
અને હમે લુનાં તે આયોર લોકોની નજરે નવાંડનાં થઈ
રહ્યા! દુનિયાને પૂછવુંજ શું! લોક કેવું છે? લગા ભાઈ!
ઉગતા સૂરને નમે તેવું છે! લાળ જોષને લેજ તેવું છે!
સ્વાધને પૂંજનારું છે! શું સમજ્યા?

પણ વાંચકા? આપણા ચંપા કાઢીને આ વાર્તાનાં
અંતે બૂલી તો નથી ગયાને? ચંપા કાઢી તે લેડી મધુરી
અને અમેરિકાના મીસ સ્વીડીનો તો પાદી છે ને? મીય
વાંચકા કેમ બેઈ ને! સીનેમાની બાલકનીમાં શું શું
થાય છે! કેમનું કેમ બને છે! આજથી પાંચ વર્ષ ઉપર
કાઠીપાવના ગામગામથી આવેલા ચંપા કોઈ અંતે ઇન્ડીયન
રહાર એક્ટ્રેસ મીસ સ્વીડી તરીકે બગવિખ્યાતી પાડ્યા તે
ક્યાંથી? પેલી સીનેમા બાલકનીમાંથી!

હાં એ તો ખરું પણ ચંપા કાઢીના નસીમ પાપનાં
તે બધા સંજોગોસારા મળી ગયાં પછી બીજી કોઈ બાળો
સીનેમાની બાલકનીમાંથી આવો શોખ ઉપજતી છવન
ઝેર બનાવવાની બૂલ ના કરે તો સારું? અને સીને-
માના શોખીનો પોતાની પતિન યા કુત્રીને સીનેમાની બાલકનીને
બેઠે શોખ લગાડવામાં રખે બૂલ કરતાં! કારણ કું ચર-
આતમાંજ કહી ગયા છું કે "સીનેમાની બાલકનીમાંથી જે
ચિત્રો ઉદ્ભવે છે તે શીશ્મમાંથી નથી ઉદભવનાં!"

આલો સાહેબ! હમારી ત્રણ માસની રજા ખતમ થયેલી
હોવાથી હિન્દી પોલો સેન્ડો અને મારી લેડી મધુરી દબે
અમેરીકા તરફ સ્વાતા થઈએ છીએ આપણાં દિંદી
એક્ટર એક્ટ્રેસોમાંથી કરશે કે હમારા જેવું સાહસ? બોલો
છે કોઈ અમેરીકા જઈ સીનેમાની ઉઘી કળા શીખી લાવનાર!
દિંદીના નામને જમાવનાર!

(સંપૂર્ણ.)

આપણી શીલમો

લેખક રા. નાગેન્દ્ર માણીભાઈ મજમુદાર

અ બકાલ કરતા લગભગ પંદર વર્ષથી શીલમોના આ પાર દિલુઓએ હાથમા લીધો અને આજ સુધીમાં મો કાલકો મોટી છેક ઊભી પામે રીયર શીલમ ક પની સુધી કે ક પનીઓ તીકળી અને કે લાંગી ગર, તેનો સરવાળો તપાસીયે તો લગભગ આમના જેવડુ મીડુ કારણ કે અરો મદારાપૂતી સિદ્ધાંત અને હામાજીરાવ સિવ ય કષ્ટ ક પનીએ એવી શીલમ કહાડી કે જે ચરસમારિય રહી રહ્યાતમા મુરત્યુ ઉપર પડી તેના દુઃખ મદાયા તમ, કુલ્ય સિદ્ધ જેવા આદર્શમ હુનીયાની સરુનિના અપરિવ સત્તમવ અધિ પ્દાતાઓની માનુશી લીલાના ચિત્રપટો તૈયાર થયાં તેમાં એની એક પણ કૃતિ બનવા ન પામી કે જે જ્યારે એકાંતે પ્યારે દિવને પ્રદુલ્લ કરે હવે આપણને મદામારત કે રામાયણ જેવા ગ્રંથો કેમ અસંધિ લાગે છે? મદામારત આસમુનીયે લખે કેક હમરો વર્તવિતી ગયા છતા એક પછી એક પ્રજા ધણુજ હર્ષયો વાયે છે રામાયણ જેવું ને તેવું હેરાની વારવાર સાલગી રહાયે, છતાં તેજ આપણા અતિ પ્રિય પુસ્તકોના રહિંક પ્રસંગે ચિત્રપ ૫૨ ઉતરતાં તે એમનાં ચિરસ્થાથી શા માટે ન રવી શક્યાં? કારણુ ચોપડુ કહણુ નથીજ

આપણીએ આપારને લખને બેસી ગયા અને પરપર સદાકારની તો વાતજ ક્યાં રહી? ઉનટ દેવમાં સહેવાણ ગયા અને હેરી સામે ઓપરાન વરદારમા આધવામાં બીઓ સાથે મગરા માટેની અનેરી છાંયી, અને નીતનાં મૂળતત્વો જેમને વહાલા નથી એવી બીઓને આ લખાયા વધારે આનકાર મગવાથી ગોખરનુ લક્ષ્યનિન્દુ પણ વિસારે પડ્યું અને ક્યા તો ક્યાની ક્યાં અભ્ય ચક્ર ગઈ તે સિવ ય મુજબ શેરેમાં પામ પચ જમતી જ્યેષ્ઠ જેવી શીલમ ક પનીઓ અસ્તિત્વ ધવાવતી છતા હજુ મુનઈનાં અરમાં મીએ/રામાંથી વિરેશી શીલમોને આપણે હોડી રાક્યા નથી કારણુ દિલ્હીઓ કલાને જતાનર સમને છે તેમનાં ગિતો કનામય છે, લાવનામય છે, આદર્શમય છે એને તેમનામાં તેમનું યુરોપીય આગન વ્યક્તિપણુ પ્રધાન છે એ વ્યક્તિ આપણોથી અનુભુ છે આપણે તે સમજી શકતા નથી તેથી તે આપણને ગમે છે આપણાં ચિત્રપટોમા તેમનું કે નહીં કલા નથી લાવ મળવા નથી આજ નથી અને અપાડુ દિલ્હી વ્યક્તિત્વ પણ નથી આજી તે મનુકરનુ કહીએ છીએ નહીં તેમ કરવામાં આ દિલ્હી કલા છે, અને તેમા દિલ્હી, દિલ્હી

આદર્શ અને દિલ્હી વ્યક્તિત્વ એ માવો પ્રધાનપણે જોડે એ બહી જમી છીએ તેજ આપણાં ચિત્રપટો બીજે ક્યાં જતાં નથી અને અપણા દેશમા પણ સપ્ત સન્માન પામતા નથી.

કલા એ સ દિલ્હીનું અંગ છે - ચિત્રપટ એ કલાનું એક મહાન અંગ છે નહિ, એ એક નોખી કલાજ છે કલા નથી તો કલપ નથી કલવિદીન ચિત્રપટ એ ચિત્રપટ નથી અને કેસ શુ મગે છે પ્રેક્ષા-વખાની સુરતા આપણે તો નિર્જીવના અને કનીજપણુ સિવ ય કેજ જોવા નથી કલાનાં તત્વો તપાસે પ્રમાણ Proportion, delineation-મુદેખ પણુ, atmosphere છવા પ્રગ્ન કરવાની શક્તી અને Inspiration પ્રેક્ષા જે વ્યક્ત કરે એવું રાજ્ય

દુર્લાભી, કલાનાં તત્વો જાવવામા આપણી આ મ્દા જે પાદે પડી છે તેમાના ધણુ મદાગ્યો આ સમજી શકશે નહિ જે ન સમજી શકે તેમને મટે તે છેજ નહિ મદારી અરજ તો જે કલાને સમજે-કલાનાં તત્વો પ્રગ્ન કરી મુદરતામય-મનાવે તેજ આટે છે અને સરકારી-ગેગરા યલા વગેરે માટે છે

આપણે જેવાયેનો વર્ષ બહુનાં છુકે છે કે નામ્ય કલા એ એક ઉત્તમ કલા છે અને ઉકે આર્સીસ કરે છે કે હલમ વર્ગના હાથમા પગી છે જે અનુ સમજવા છતાં તે લોક દુરથીજ આકર્ષ કરે તો ખરેખર કલાને હસનગત કરી નિભાવનાર હલમ કે દુરથી તેને પ્રજા મળુજ છતાં તેનાથી અરપટ રહીને આકર્ષ કરનાર?

દિલ્હીઓની શીલાજ છે કે આપણી પ્રાચીન મદતા પર-પ્રાચીન સરુતીનાં લગ્ન ખરેખર મનના તરંગો નધાવી, કુદારી આનંદ માનશે પ્રાચીન વખતમાં દેવોક પણુ નહીં કાળમાં ઉલુકન યતા કાળીભાસના યુગમાં માંસરીશા જેવી પસિનીની કેળવણીમા પણ હવે એક જરૂરી અંગ મળુડ એ વાર્તાઓ ગેમા રસ લાવીને લારી અનેકાર લેતાથી પણ આપણાં ચિત્રપટોમા અનમુદા, સીરા દનયરી જેવી આદર્શ બીઓ જતામા માટે પણ કોઈ સરકારી કેલવણી વ્યક્તિ જદાર ન પડનાં કોઈ યુગીને ને પામ યવા રશે અને તે જોઈ થેર જતાં મુખ મચ્છોડશે છતાં તેને જાન નહિ યાવ કે એ પાન હ અદર્શમય જતાની શકત 18, કુલ્ય અનુન પૂરી રાજ પ્રનાય કે મુજની અન્ય ભાવનઓ-તીવ અદર્શો-કલામય તત્વો અનનુ-અસરકારી-ને જરૂરના આદર્શો કે તત્વો ન સમજી શકે એવી વક્તિઓથી જમ રા દેશે હાસ્યમ્તક થવા દેશે પણ સરકારને યીખેર પોતાને જોડે-એ માનવા, એ લોકે પાસે મનવવા છતાં, કોઈ પન સરકારી કેળવણીમા હાસ્ય પોતેલ પોતાની દેવી ચિત્રપટની દીકા કલા ખન, પરચીને તેજ તરફ દરને,

તેને તિરસ્કારો જોવા-છતાં અભિમાનથી એ બહાર નહિ પડે કે હમારો યુજ, હમારો પ્રતાપ ન બગાડો. હમે તૈયાર છીએ. આપણે તો પ્રતાપ કેવા મહાન નુર હતો! આપણી આવીન કળા કેવી મહાન હતી! એ વિચારથી પ્રસન્ન થઈ પશુ સાથે પરદેશી ચિત્રોમાં ઉમરાવો, રાજમહારાજો પશુ પાત્રોભનમાં સામેલ થઈ ચિત્રોને ભાવનામય બનાવે છે અને દરિયાપારના પરદેશમાં પરદેશીય જોનારાઓના મોહમાં આગળોએ ધસાવે, છે તે બુદ્ધિ ન જરૂર.

શા માટે આંગ્રસ ચિત્રપટો પ્રગળે વધારે મમે છે? કારણ તેમનામાં નવીનતા છે. આપણા હિંદુ જીવનમાં જે નથી તેવું 'તેમનું નોખું' આંગ્રસ વ્યક્તિત્વ છે. આપણી શીલ્પો પરદેશમાં શા માટે નથી મળતી? કારણ તેમાં આપણું હિંદુ વ્યક્તિત્વ નથી. માત્ર પરદેશી શીલ્પોનું દલકા પ્રકારનું અનુકરણ છે. આપણે પરદેશીઓને તેમને જે નવીન છે એવું આપણું હિંદુ વ્યક્તિત્વ, હિંદી ભાવનાઓ બતાવીએ. તો જ્યાં હિંદી શીલ્પ બતાવાતી હોય તેવા કોષ પશુ પરદેશી ધીએટરમાં પ્રેક્ષકોની ઊંચ વાગ્યા વગર રહેજ નહિં.

આપણી એક મહાન ભૂલ પાત્રોભનમાં છે. ચિત્રોમાં કારિરીક બળ બતાવવું એ તો પરદેશી પ્રગળે મન રમત છે. માસીર-એડી-એસ્મો-ડે પસી-કાર્પાંતીપર-જેવા મહાન પહેલવાનોની શીલ્પો જોવા પછી દસ દહાડે એક વાર એક માણસને ઉંચકી આપણે પહેલવાન પહોડે તે કંઈ નવીનતા નથી, ઉત્તમ શાંત ઉંચા આદર્શ મય, અને ઉંડી લામણીઓથી ઉત્તરતા આપણા આર્થ ચિત્રોમાં જેમ શાંત પ્રકૃતિત્વ ઉદા-નમાં સુંદર દેશો પર મેના પોપટ અને ચક્રવાક આકાશ સાથે ફરેલાં કરી રસિક સદેશા ચલાવતાં હોય ત્યાં એક કદગો ધીમે જનરાજ આવીને એક જાહ ચંદ વડે ઉંચકાને ફેંકા દે એવો જાણે શીલ્પમય ગાથ પડતો હોય એવું લાગે છે. તેમજ કોષ પશુ કલાકાર આધુનિક અધેગતિએ પહેચિલ આપણી યુજરાતી નાટ્યકળાના માપપ્રમાણ પ્રમાણે મમે તેટલો વખણવેલો હોવા છતાં, આપણી અનુકરણિય હિંદુ-સંસ્કૃતિને સમયે ઇતિહાસે ઉપભવેલાં મહાન પાત્રોની રેખાઓ અનુરૂપ કરતાં, તે કલાવિહીન અસંસ્કૃત અસંજુ કલાકાર તેવા મહાન પાત્રોનાં સૂક્ષ્મ ગૂઢ Subtle ભાવો વ્યક્ત કરવા જતાં કેટલો કલાજનક જણાય છે, તે તરફ પશુ શીલ્પ ડીર-કટરી વધારે ખ્યાલ આપી પાત્રોને માટે પાત્ર પાત્રો શોધી કલાકાર શાપ એ ઇચ્છવા યોગ્ય છે.

શીલ્પના ઉત્પાદકોને અને સંસ્કૃત પ્રગળે હું તો એકજ વિશ્વવિદ્યાર્થી કંઈક છે જેને પરસ્પર સહકાર કરી આપણા ચિત્રોમાં સંસ્કાર ભેગવે અને આ કળાને ઉચ્ચ ભૂમિકામાં લઈ જાય. આપણે જાણીએ છીએ કે નાટ્યકળા એ એક સુંદર કળા છે. કહીએ છીએ કે 'તેને ઉત્તેજિત કરવી તેમાં સંસ્કાર આણવો એ આવશ્યક છે. છતાં ઉત્પાદકો-સંસ્કારીત વર્ગને દરેક શીલ્પ વખતે શા માટે આમ જણ

આપણા નથી અને સંસ્કારીત વર્ગ શા માટે કળા માટે કંઈ જ કરતો નથી એ વાતુચિત્તી ન સમાન્ય તેવી જ છે.

મત વર્ગે "વડોદરા કલા સમાજ" અને "ગુજરાત કલા સમાજ" માં ભણેલા ઉંચાવર્ગનાં સુવક-યુવતિઓએ ભણી નાટક પ્રયોગો કર્યાં. મધ્યમ વર્ગનાં હિંદુ વર્ગની જીંદગીના કાર્યક્રમમાં અનેક ટેકાણે બનવા પામે તેવા પ્રસંગો નાટકની વસ્તુ સંકલનામાં હોવાથી કલાકારોના પરા અંતઃ કરજનાં ભાવો વ્યક્ત કરવામાં કલા સમાજના સંયોજીએ એવી સુંદર રીતે એ પ્રયોગો કર્યા કે સમગ્ર ગુજરાતે હેમનાં મયનને વધાવી લીધો, અને નાટ્યકળાઓએ પ્રકારે કળા સુધારે તો આપણી રંગમુખી સુધારે એવો આદર્શ ગુજરાતી પ્રગળે આગળ મુકાયો છતાં નાટકની વસ્તુ માટે અનેક ટીકાઓ થઈ તેમજ, કલા-સમાજની સંસ્કૃતિ, કલા માટે અનેક ઉત્તેજનવાળાં કથનો થવા છતાં ન ટીકા કરનારા મહત્તાકાંક્ષી સાહિત્યકર્મી એક સુંદર નાટક બનાવવા કે કોષ કલાસમાજની નવીન સ્થાપના કે જનપ્રીય થઈ જે તે આદર્શને ઉંચકી લઈ વધારે પ્રગતિ કરે.

ઉવદમાં કહીશ કે નાટ્યકળાને લગતા નાટક તથા સીનેમાનો ધંધો મધ્યમ વર્ગે ઉંચકી લેતો જોઈએ. ગદ્યા જેવા અંદર ગ્રેજ્યુએટો દાલના જમાનામાં અસંખ્ય ગણાય, તેમનામાં જો એ કલા માટે ખરી ધન્ય તથા ફક્ત પશુ પ્રાપ્તી તથા કલાને માટે હોય તેમજ શોખ હોય તો તેમણે જરૂર આ ધંધામાં પેતાની આજીવિકા શોધવી. આ ધંધો હલકો છે કારણ આપણે જ તેના તરફ દર્શન રાખી હલકો થવા દીધો છે. યુરોપ અમેરીકામાં તે હલકો નથી. હિંદુસ્થાનમાં પશુ દક્ષીણી નાટકોને દાખલો લઈશું તો તે હલકો નથી અને આપણે મધ્યમ વર્ગે તે તરફ પેલાવું સક્ષ હોતી તે ધંધો પેલાવો કરીશું તો હલકો નહિજ રહે. ખાંજ ટેકાણે એક ગ્રેજ્યુએટને પશુ પૃષ્ઠ કે ફૅન્ડીયા મળી શકે તેમ નથી ન્યાર મધ્યમ વર્ગનાં સુશિક્ષિત કલાકારને આ ધંધામાં સારું ભવિષ્ય પ્રાપ્ત થવા વગર રહેજ નહિ. જેમ કરવાથી આ ધંધો સુપરશે વીસથી પચીસ પહળાર દાહમારી મોજ વતા મધ્યમ વર્ગને ગુજરાતનું સાધન મળશે. કલાને ઉત્તેજન મળશે અને શીલ્પ કુષળીઓ કલા પ્રધાન બની દિલો-શીલ્પો ખરેખર "હિંદી" એ નામ ધરાવવાને લાયક બનશે.

ઉત્પાદકો અને કલાકારો આ ધ્યેમને મટે પ્રવર્તે આદરી શું કલાને નહિં ઉધારે? ઉદારશીલ નહિં તો આગળ આધારને પાછાં પગલાં લેવાડારે આ એકજ હિંદી વ્યાપાર ધૂમમાં મળી જશે. અને આપણા જ ઉપભવેલાં કોનામાં પરદેશીઓ બુસી-જાં આપણને એ ક્ષેત્રમાંથી ક્યાંનાં કર્યા અધિકારમાં ઘુસાવી દેશે.

ટોપીકલ શીશ્મો.

લખનાર:-શ્રીયુત તોરણે.

હાલ આપણા શીશ્મ ઉત્પાદકો એવા પ્રકારની શીશ્મો બહાર પાડે છે, કે જે ભાગ્યે સમસ્ત જનસમુદાયનું લક્ષ્ય હોય, અને સાથે સાથે વર્તમાન (News) તહેર કરતી શીશ્મો જે વહેંચેર શીશ્મ આલમમાં અગ્રસ્થાન ધરાવે છે તેના તરફ તેઓ તદ્દન દુર્લભ થયા છે; પાશ્ચાત્ય દેશોમાં સીનેમાનું એવું એક પછું થીયેટર નથી કે જે આવી સમાચાર વાળી (Topical) ટોપીકલ શીશ્મો નહિ બતાવતું હોય; અને ત્યાં તેને તેનું ટકા પ્રેક્ષકો આ ટોપીકલ શીશ્મો જ નોંધેલા જાય છે.

જો આપણી શીશ્મ કે પનીઓમાંથી કોઈ સાદસિક ઉત્પાદક જુદા જુદા સ્થળો Centre ક્યાં ખાસ કેમેસેને નીખી અથવા તે કોઈ નવીન જ સાદસિક તે પ્રમાણે કરી શીશ્મો દ્વારા હિંદુસ્થાનના સમાચાર દર અકાદીયે એકત્રિત કરી એવી શીશ્મો બતાવવા માટે તે સમસ્ત હિંદુસ્થાન તેને જરૂર વધાવી લે.

જેમ વર્તમાનપત્રોમાં અને પ્રકારના સમાચાર હરે-ગાયર થાય છે તેમ પ્રમાણે જો શીશ્મોદ્વારા તેવા સમાચાર જેમ જનતા હોય તેમ જીવંત રીતે પડાં પર બતાવવામાં આવે તે પ્રેક્ષકોનાં મન જાણે તે સ્થળે જ પોતે ગયા હોય તેમ રહેત થાય. હાખલા માટે નામદાર વાઈસરોયનું મુંબઈના આશામંથી વિદેશમન-આ પ્રશ્ન જોવા દીઠી અને ઉત્તર સ્થળોના પ્રેક્ષકોને જેવા ઉત્સાહ થાય તેમ પ્રમાણે મુંબઈ બહારની દુનિયામાં મુંબઈ જેવું છે તે જાણવાની જગ્યા હોય તેમ મુંબઈવાસીઓને કલકત્તા કે મદ્રાસ જોવાની ઉત્કંઠા હોય અને જે લોક લક્ષ્મીના પ્રસાદીત ન હોય અને જાતે જઈ જાય છે તેવાં ન હોય તેમને સસ્તામાં જ દરજો સીનેમાં થયેલમાં જોવાથી કેટલા આનંદ મળે.

વળી સીનેમા એ કેળવણીનું એક સાધન છે. સુયોગ્ય રીતે એવી શીશ્મો વિષયોની પસંદગી કરીને લોકોમાં આવે તે એ ક્ષેત્રમાં ધણી કામું કુશળતાથી સોના જેવું કામ થાય.

આપણા આ રમ્ય પ્રદેશમાં ધણું અદ્યતન સ્થળો છે, કાશ્મીર એ રમણીય ભૂમી કોઈ પણ હિંદુના હૃદયમાં ઉત્સાહ પ્રેરવાને બસ છે, પરંતુ મધ્યમ અને ગરીબ જનસમુદાય એ રમણીય ભૂમીની રમ્યતા કે પોતાની નરી આંખે જોઈ શકે તેમ છે? તેથી જો સીનેમામાં એ સુંદર ભૂમીનાં દરજો જોવા મળે તે જ સુંદરતા વર્ણવવા કવિની કલમ પછું પૂરેપૂરી શક્તિવાન નથી તે જોવાને કશે ખરો સંપદામિં હિંદુ સુખી?

ઉપરાંત ક્ષેત્રમાં પણ શીશ્મ ધણી સદાચત્ર ન થાય; દેશનાં જુદા જુદા ભાગમાં અને અન્ય દેશોમાં વપરાતા ખેતીનાં દૈનિકીયો તથા સિદ્ધાંતો લગત પોટરી, પોટ્ટી, ફળ-ફલના વ્યાપાર વિગેરેની શીશ્મો ઉતારવામાં આવે તે ક્ષેત્ર-ક્ષેત્રે, બહુજ લાભદાયક થાય એટલું જ નહિ, પણ શીશ્મો જોવાને નવીન પ્રેક્ષક આલમ ઉભી થાય.

અમેરિકામાં દરેક નીશાળોમાં સીનેમા બતાવવાનું જન હોય છે, જે પોતે નીશાળોમાં જોવાને જુદી જુદી શીશ્મો બતાવવાના અભ્યાસક્રમમાં એક ફર્યાત કેમ હોય છે ત્યાં તેમને કોઈ પણ જાતનાં નાટકો કે એવાં દરજો બતાવવામાં આવતાં નથી પણ કેળવણી પ્રધાન આવી પ્રકારની શીશ્મો બતાવાય છે જેનાથી શિક્ષિત વર્ગનાં મન કેળવાય અને સુશિક્ષિત બને. અમેરિકામાં તે ગણીત જેવા વિષયની પણ શીશ્મો બને છે.

જો આપણે શીશ્મો કદાચારની હાલની પદ્ધતિ ચોક્કસ વખત માટે બાકુ પર મુકીએ અને શીશ્મના ભવિષ્યને વિચાર કર્યાં સિવાય એક ઉપર એક એમ ઉપરા છાપરી શીશ્મો બહાર પડવાનું ચોક્કસ વખત માટે માંડી વાળી, સ્તંભી લડીતર વિચાર કરી ખરેખરી કેળવણી શીશ્મો બહાર પાડવા સહકાર કરીશું તે આ ક્ષેત્રમાં નવિનતા, જાગૃતી અને ફેરફાર વધારે પ્રમાણમાં આવશે અને વળી, પ્રેક્ષકગણમાં આપણાં ચિત્રપટો જોવાનો નવીન ઉત્સાહ અને ઝેરોડો હોમિયે થયા વગર નહિ જ રહે; આ પ્રમાણે સહકારથી દરેક અકાદીયે આવી ટોપીકલ શીશ્મો શીશ્મ એસોસિએશન દ્વારા બહાર પડે તે દર અકાદીયે સમસ્ત હિંદુસ્થાનમાં તે પ્રસરી શકે.

આ પ્રમાણે આપણે આપણાં પ્રેક્ષક વર્ગને પણ કેળવણી આપી શકીશું અને તે લોક પણ હાલના કરતાં વધુ આપણી કદર કરતા થશે તેમજ તેમના ટેર-ટોપ સુધરશે અને વધશે.

આપણે જેમણે કે આપણી શીશ્મો બજાગમાં સમાનાતી નથી તેમજ ત્યાંની અર્થિક આપણે પ્રથમ બજાગોને આપણે આપણા મુગ સ્વરૂપમાં જેવા છીએ, આપણે પહેરવેદ શો છે આપણી રીતભાત કેવી છે, આપણે કેસાચાલ કેવો છે એ બધું જાતાવી સમજાવીશું તે પછી ત્યાંના લોકોને પણ આપણી શીશ્મો સમજાશે અને તે જોવામાં તેમને રસ પડશે.

પણ એવી પદ્ધતિ કોઈ હાથ કરેશે કે?

ચિત્રપટના જન્મશ્લોક.

લેખક: નર. જોર.

ચિત્રપટ બનાવવાનો હુલસ હુંક સમયમાં કેટલી હદે પહોંચ્યો છે તે તો આપણે નજરે ભેગવે છીએ. આજ પાંચ વર્ષ પહેલાં સુશિક્ષિત વર્ગ દિલ્હી શીટમનું નામ સાંભળતાં નાકનું ટીચકું ચઢાવતો હતો જ્યારે પ્રદર્શકને દિલ્હી શીટમ મહા પ્રયોગ તૈયાર કરી કોષ કમ્પનીવાળો ચલાવતો માટે વિનવવા જતો તો તે પછી "મારા થીએટરમાં નહિ ચાલશે બાવા" કહી હાડી કાઢવા જેવું કરતો. જ્યારે આજે દરેક શહેરના આંગેવાન સીનેમાઓમાં દિલ્હી શીટમોજ રજુ કરવી પડે છે અને તે એટલી હદ સુધી કે શીટમ કમ્પનીઓ પર પોતાઓ માફક ફેરી નીકળવા છતાં નવી શીટમેની તાણુ પડે છે અને તે તાણુને અંગે પછુ પરદેશી શીટમો નહિ ચલાવનાં દેશી જુની શીટમ પછુ ચલાવી જાય છે એટલે કે પાંચ વર્ષમાં એ હુલસની ફેરફારથી અને પ્રગતિ જોના હવે પુર બહારમાં આગળ વધતાં તે કેટલા થોડા સમયમાં પોતાનું સામાન્ય જમાતી શકશે અને તે કેવા પ્રકારનું તે એક પ્રશ્ન ઉઠેલો થાય છે.

કોષ પછુ વ્યક્તિયા કળાના કારિવ્યનો વિષય ન ચર્ચાતાં ભૂતકાળ મહાન ટેકાવ થાય છે અને તેજ દિસામે ચિત્રપટ નું કારિવ્ય જોતાં જરાક ભૂતકાળનો ઇતિહાસ ટાંકેલો જરૂરી છે.

આપણે એકજ પ્રશ્ન પુછીએ કે અત્યારે સંખ્યાબંધ માણસો જે ચિત્રમય પ્રદર્શનમાં હાજરી આપનારાઓ સીનેમાઓની ગેરહાજરી હતી ત્યારે શું કરતા હતા? એટલે કે જુના સમયમાં અત્યારે સીનેમાઓમાં શમાવાતો સમય કેમ ગાળતા હતા?

એ તો એક રવાબાવિક વાત છે કે ગમે તે જન્મનામાં મમે તેવી વ્યક્તિને કંઈ નવું જોવા મા બેગવવાની પ્રેરણા થાય, અને તેજ આધારે સંજ્ઞા કુટુંબ સધાઈની આરે તરફ તાપતા રૂઢોની પાસેથી ફતકથાઓ સાંભળવા મા શિક્ષિત વર્ગે હોય તો પોતામાંના એકની માફકતે વાંચનથી નવું અનનું સાંભળતાં જ્યારે હવે અત્યારે આપણામાંના મહાપુર પોતાના નદનડીઓને સુખી દુઃખી મા વ્યવસાયી જોવા માટે પોતાના માનીતા વ્યવસાયથી પરવારી સીનેમાઓ તરફ વીહાય થાય છે. એટલે જા શિક્ષિત જમાનામાં વંચાતી વાર્તાઓ-માસ્ટીઝ અને પંચેતે અપાર્તા સાંજના સમયને સીનેમાઓએ રોક્યા અને તેમ કરવામાં લોકોને લાગ પછુ દેખાયો કે વાંચનની કમીકટ ગાંધી જ્યારે વાર્તા ચિત્રાકારે મોજ સાથે તેટલીજ મા તેથી ઓછી કીમતમાં મળતી યદ્ય એટલે કે નવસંકેયાઓ તથા

મોસિકોનાં પ્રચાર ઓડિયો, તેના પ્રકાશકોને કંઈક મુંઝવાન પહેંચુ-તેઓને તેને સંસ્કાર કરવા માટે પ્રયત્નો કરવા પડ્યા અને છેવટે તેમ કરતાં ન ફાટતાં કેટલાક માસિક મા વાર્તાઓ દીશા પત્રી તેને અમુક હુલસ મા કળાનાં ચર્ચા બનાવ્યાં અને તેમ કરતાં તેઓ સેકસનમાં બની ગયા. આ ઉપરથી દેખાય આવે છે કે ચિત્રપટોએ માસિક મા નવસ કથાની જગરે તો લેવા માંડી છે.

હવે આપણે રંગમંચ તરફ દ્રષ્ટિ કરીએ ચિત્રપટોના પ્રચાર થતાં રંગમંચોને પ્રેક્ષકો પાંચ વર્ષે. તેનાં કારણ અને કે છે. પ્રથમ થોડા સમયમાં અને થોડે ખર્ચે એક પ્રયોગ સીનેમા પુરો કરે છે અને પ્રેક્ષકનું મન રંજન કરી નિદામ કરે છે. અને તેમ કરવામાં ચિત્રપટ બનાવનાર નાટ્યકાર કરતાં ફાવે છે. પ્રેક્ષક વર્ગનું ધ્યાન ખેંચવા જેવી બાવનાઓ નાં અને ક્રિયાઓ શીટમ પ્રોડ્યુસર કલેઝ અપ મારફતે પ્રેક્ષકને સહેલવી બનાવી શકે છે, જ્યારે નાટ્યકાર તેમ કરવા અશક્ત છે. પ્રોડ્યુસર અમુક સીનેમા અમુક એંગલથી લઈ સુંદર રીતે રજુ કરે છે જે ધીએટરના ગમે તે જુજામાં એકલા પ્રેક્ષકને તેવોજ દેખાય છે. જ્યારે રજો ઉપર ગોઠવાયેલા સીનેમા બાબતમાં પ્રેક્ષકની દરેક વ્યક્તિને જોવામાં ફેર પડે છે. વધુમાં રજો પર બનાવડી બાગબગીચાં મા મહાલયો બનાવવા એ અકુદરતીજ છે. જ્યારે શીટમ પ્રોડ્યુસર કુદરતી બાગ બગીચા મા નહી નહેરો અને મહાલયો દેખાડી મન રંજન કરી શકે છે. નાટ્યકાર કોષ એક બાવાના વર્ગને નોતરી શકે છે જ્યારે સીનેમાવાળો વધુ વર્ગને ખેંચી શકે છે. એટલે કે ચિત્રપટોએ નાટ્ય ભૂમિને પછુ હાની પહોંચાડી, તેનો હક પછુ હીનવી લેવા માંડ્યો છે.

આટલો વિચાર કર્યા પછી હવે આપણે તેનું કારિવ્ય શું છે અને તેનો પ્રચાર કેવા અને કેટલો યશે તેનો વિચાર કરીએ. એની જન્મપ્રતિકા કરવી સહેલી નથી. કારણ તેનો ઉપયોગ કેટલો અને કેવા વર્ગ માટે રહેશે તે કોઈ જ ના કહી શકે. પછુ પુનઃ લક્ષણ પારંજામાં તે દિસામે જોર મહારાજ તો ઉપરની ગત્તુ ચિત્રત જોવા પછી તો બોરીજ દેવાના અને ચોખુંચટ કહી દેવાના કે ધર્મો પહેલેક, શિક્ષકો અને પુસ્તકથાઓની જગા ચિત્રપટો હીનવીજ લેવાના.

નાટ્ય પ્રયોગનાં ચિત્રપટો માટે હવે વધુ કોષ જ કહેવાતું નથી કારણ તેમણે આજ સુધીમાં ઉપર જોવા પ્રમાણે જ કહ્યું છે તેટલું જ ખસ છે. તેઓના સુધારા તરીકે તો નીચેની જામતો માત્ર જોઈ શકાય છે.

૧ ચિત્રપટો માટે સંખ્યાતા પ્રયોગો સારી રીતે લખાય જે પ્રેક્ષક વર્ગને સારીથી અંત સુધી ધ્યાનરથ રિધતિમાં રાખે.

૨ ફેરોઝાંરીમાં લાઇટીંગ ક્ષેત્ર અને સુંદરતાવાળા કમ્પોઝીશનો અને સુધારા આવે.

કે અતે વધુમાં નદી, સરોવરો, જંગલો યા મહાન રણ
અંતરો અને સેડીંગો વાતાં તદન, અનુસરતા અને કષિ-
પણ ઉછાપ સિવાયનાં થાય.

વધુ સુધારા તરીકે રંગીન ચિત્રપટો અને બોલતાં ચિત્રપટોના
અભ્યુદય વાગે છે. 'પણુ' તે કાઈ રીતે વરતુ સ્થિતિમાં ફેરફાર
કરે તેમ લાગતું નથી. માત્ર એક શોષણોળમાં વધારે અણુપ
આશુ પર રહેશે.

વાતામાં યા અમુક નાયક નાયિકામાં રસ લેતા પ્રેક્ષકને
ચિત્રપટમાં રંગ એ મેલિટ રસ્તેથી ચાલી જતા વટમાચુંને
મકાનના રંગ રોગન નેટરો જ ખ્યાનમાં આવે,
કારણ એ તેવી દરેક બાબતનું ખ્યાન આપી ધોરી રસ્તે
ચાલે તે જ જરૂર કાઢ મોટર યા ગાડી નીચે ચલણ જાય.

તેવી જ રીતે બોલતાં ચિત્રપટો નાટ્ય પ્રયોગ સાથે
બીનઉપયોગી છે. માત્ર થોડા સમય નવીનતા તરીકે
પ્રેક્ષક વળેને ખેંચે પણ તે હંમેશ માટે નહિ. કારણ બધા
દરેક રાષ્ટ્રની તો જુદી જ. તેમાં વળાંક હિંદુ જેવા દેશો
તો આર ગાઉએ જોતી બદલાય.

'બીજું' એક સમ્યોની ગેરલાગુરી હોતાં પ્રેક્ષકમાંને દરેક
પોતાના વિચાર પ્રમાણે ચિત્રપટમાં બનતા બનાવોને
સમજી લાઇ, વંચતુ સંકલનને ધારી, લઇ પ્રયોગમાં પુરતું લક્ષ
દેવતી રાખે છે. જ્યારે રાષ્ટ્રો વચમાં હોવાથી તેને પોતાન
કળોને તે તરફ દોરી તે ઉપરથી તેમજ વળાંક દિલથી બને
તરફથી મગજ ઉપરથી સ્ફુરતા વિચારોને એકત્ર કરવા
જતાં તેને જે ગાઢ પ્રેરણાદન મળતું હોય તેમાં
ખામી પહોંચાડે છે.

પણુ બીજી તરફ લક્ષ દેવતાં તે ચિત્રપટોનું ગદ્યભાગ
પણુ જ નોર કરે છે. એટલે કે અમુક પ્રકારના પ્રચારક તરીકે
યા શિક્ષક તરીકે તે મહાન લેખક યા શિક્ષક કરતાં વધી
અને જગત યુર બને. એટલે કે દુઃખાચિત્રપટો શિશુજનને કળાને
અંગે આગળ વધનાં જશે અતે નાટ્યપદ્યે યા પ્રેક્ષકો માટે નહિ.

એક ડાક્ટર કાઈ એક અસાધારણ આપરેશન કરે, તેની
શીઘ્ર લેવાય અને તેમાંની ખાત્ર સમજીત તે બોલતો
જાય, જેનું બોલતું ચિત્રપટ તેનાર થાય, અને એ તે
હજાર શીટનું હોય તો આસરે બે હજાર રૂપિયાનું થાય જે દુની-
માની વૈદિકથાઓમાં દેખાડી શકાય અને કવચિત મળતા
આના આપરેશનનો લાભ દરેક ડાક્ટરો યા ડાક્ટરી વિદ્યા-
ર્થીઓને મળે અતે તે ધણુજ સરતું અને સહેલ થઇ પડે. જ્યારે
તે ઉપર લેખ લખી, મકાસક મારફતે દરેક ભાષામાં ગદ્ય
પાડી પ્રતો બહેંચવાથી પણ પુણું સમજાય પડે નહિ.

તેવી જ રીતે સાપ-મનો કાઈ મહાન પ્રયોગ 'ફુનીવાના
કે.કે.કે. જુલો કેટલાક પૈસાના અને મનને બોલે કળાજન
થાય તો તે દરેક શાળાઓ યા યુનીવર્સિટીઓને અજ-
માવવામાં ફરી ખર્ચ, સમય અને મંજૂરોનો વ્યય થાય

અને તેમ ચર્ચા પણ તે પ્રયોગ બધે ફળીમૂળ થાય કે કેમ
તે વિચારવા જેવું છે. જ્યારે તેને એ પ્રથમ જ શીઘ્ર
દ્વારા ઉતારી લેવામાં આવે અતે તે દરેક વિશ્વવિદ્યા-
લયો અને સંસ્થાઓ મારફત દેખાડવામાં આવે તો જરૂર
તે ધણુજ સરતું તેમજ સહેલ થઇ પડે. અને આવે
પ્રચાર થતાં તેવા વિષયના લેખકો યા પ્રકાશકોની પદ્ધિ
સીનેમાદ્વારા છીનવી લેવાની બંધી રહે છે.

ઉપર પ્રમાણેની પ્રતિ થોડી ધણી તો પાશ્ચિમી
દેશોમાં થઇ છે અને તેથીજ પુરાતી ઉમેદ રહે છે કે
શાળાઓમાં, પુસ્તકાલયો દરેક વિદ્યાર્થીને જુદો જુદો કરવો
પડશે ખર્ચ બધે. સર્વે સાથે બેસી ચિત્રપટ દ્વારા તે
વિષયનું શિશુજન લે અને અતે એ બાબત ખર્ચ, સમય
અને મહેનતનો-શિક્ષક તેમજ વિદ્યાર્થીઓને બળેને જથ્થાવ
હોવાથી ટેકા લેવાની જગ્યા શીઘ્રમરીક્ષ લે, અને દરેક
સ્કૂલ રૂમમાં બેન્કોમાંની જગ્યા પ્રોજેક્ટરો છીનવી લે એવી
પ્રતિતિ નજર રહેશે મારજુમાં ખડી થાય છે.

આ બાબત આ પ્રતિતિ ચાલુ રહે તે અસ્થામાં તેનાં
અંતર્ય મળીતેની પણ પ્રતિતિ ચાલુ રહેવી જોઈએ અને
સહેલાઈથી થોડે ખર્ચે વાપરી ચકાવ તેવા કેમેરાઓ, પ્રી-
ન્ટીંગ મશીન તથા પ્રોજેક્ટરો દિન પ્રતિદિન ગદ્યાર પડતાં
જાય તેમાં નવાઇ નથી અત્યારે જ મળદમાં દીવસે રિવેરી
ઓછી કોમ્પતનાં અને સહેલાં જેવાં મળીતો આવવા લાગ્યાં
છે તો ભવિષ્યમાં દાહ જેમ સાથે કેમેરાઓ દરેક કુટુંબોમાં
પેસી ચુક્યા છે અને મોટા પીકચર કેમેરાઓ પણ
(બેચી પાચે જેવા) કાઢ ટપકી નીકળ્યા છે તો આવતાં
વિશ્વ વર્ષમાં ફોનોગ્રાફની માફક ધોરણે કુટુંબના બાળકોને
શિક્ષણુલે, યુરજેતો, ચેતનશી અર્થે અતે રૂપોને જુદી
યાદ આવવા યા થોડા સમય સર્વેને આનંદ કરાવવા
અર્થે પ્રસરી જાય તેમાં કાંઈ નવાઇ નથી. અને આ
પ્રતિતિને અંગે લાયબ્રેરીઓમાં અમુક વિષયનાં પુસ્તકો
રોધવા જગતે બદલે દરેક શીઘ્ર સ્ટોરોમાં તેવા વિષયનું
ચિત્ર પણ લેવા દોડી જાય એ પણ બનવા જોય છે. અને
ખાસ કરી આવા પ્રચાર માટે વિશ્વમાં શીઘ્રોની બે વધુ
વખાસે પ્રભ ઉપયોગ માટે તો છે જ તો. પછી બધી
લાયબ્રેરીઓની જગ્યા શીઘ્ર સ્ટોરો ઉઠા થાય તે પણ
સહજ જ લાગે છે. આ સર્વે સંજોગોને આધારે આદરો
બધો ઉપયોગ થતો જમાનો આવે તો દિવસ બીડી એમ પણ
કહી શકાય કે આજે તથા તમારા વડીલોનાં ચિત્રો જે
ધરમાં ખર્ચ કરી યાદગીરી તરીકે રાખેલાં હોય છે અને
તે જોઇ પુણુ થાઓ છે તેમ તમારા પૈત્ર પૈત્ર તમારો
તેમનાં ચરના પ્રોજેક્ટરો મારફતે તમારી કાણીને જોઈ આનંદ
લેશે યા તે દસરો જોવા તમારા કુળદીપકો.

ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે આ દુનર ને આગળ પડે
તો. હક કરતા, પ્રચારક સમીતીઓનાં, પાશ્ચિક સંસ્થાઓનાં,

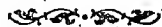
સીનેમાની લાઈતના આગેવાન જાણીતા વેપારી.

મે સ સે પટેલ બ્રધર્સ

પોસ્ટ બોક્સ નં. ૨૦૦૯ ૫૩૬ ૪૨ મહાલ કાલબાદેવી રોડ, મુંબઈ નં. ૨.
સ્ટાર સીલ્કસ અને રોયલ આર્ટ સ્ટુડીઓના સોલ એજન્ટ.
અંગ્રેજ અને અમેરીકન ફામાઓ અને સીરીઅસોનો મોટા જથ્થો.

"ફન ટુ મ નેટ" } દિલિ ગુજરાતી
"ફિલીએથડાર" } ટાપટમે સાથે

પાયેની રંગીન શીલમ—
"સુલતાનાસ ઓફ લવ"
દિલિ ગુજરાતી ટાપટમે સાથે.

પાયેની ખાસ રંગીન શીલમ
"હસસ કાઈટ"

જરમન તરન નવા માર્ક ડના
ફામાઓ.
"હેરી હીલ્સ ચેલ ઓફ ડેથ"
અને
"કાઈમ ઓફ હાઉન્ડસડીય"

દેશી શીલમોના મોટા જથ્થો—સીનેમાને લગતો તમામ સામાન—મશીનો—સ્પેરપાર્ટ્સ—સીમેન્ટો—વિગેરે
વિગેરે—ઝીણામાં ઝીણીથી માંડી મોટામાં મોટી ચીજ—સારી સસ્તી અને
ટકાઉ અમારે ત્યાંથી મળશે.

પગ નહેવાર કરવાથી સીનેમાને લગતી કોઈ પણ બાબતનો
સંતોષકારક ખુનાસો મળશે.

ટકાણું }
માંથી લ્યો }

પટેલ બ્રધર્સ.

સીનેમા સ્પેસીઆલીસ્ટ.

જર મહાલ કાલબાદેવી—મુંબઈ ૨.

नरहरि श्री. पंडित

श्रीमती मेहता—जन्मन पुत्रा देवी दिवसनी मुन्य नदी

હામરેક્ટરની કહાણી

લેખક:- ય. કેશવલાલ ગોવર્ધનદાસ

"ઢેરી કે બલા?" નો સીનાથો લખના, લખનાં, મારાં લોટી અને પાથી એકતલાને ગદતાં દતાં, લખવામાં હું તલિન બન્યો હતો. અત્યંત રસપુષ્ટ દરથો લખવાનાં આબ્યાં, ત્યાં તો "સાંભળો છો?" કહેતાં મીસીસ મારા રૂમમાં બેઠકક ધુસી આવ્યાં. મારી 'કનેટામેલ'ની ઝડપે ચાલતી કલમે એકદમ રરેશન કયું.

વગર ખુબો, વિષુ કદાબો, કાપને પથુ મેં મારા રૂમમાં આવવાનો પરવાનો નહોતો આવ્યો. એરડાની બદાર રત્ન સિવાય અંદર આવવું નહિવું-એડ' પથુ મારેલું હતું, તેમ છતાં એલે રટલા ન પરી.

"આનારીની-શબ્દો હોઠ પર આવતાં આવતાં અટકી ગયા.

"કેમ? તને કાલે તેડાવી'તી?" હું ચીડાયો હતો.

"ઝોહો! શું તેડાવે તોજ અવાય એમ?" મીસીસ બોલી ઉઠ્યા; "હોઠો, આ હોઠારને ખાસતીકલ પર ફેરાવી આવ્યા."

"તાર' કામ કરીય? જા મારે દળ્લ લખવું છે."

"લખને કાલે. આવો દિવસ પડ્યો છે." મીસીસે પથુ માંડે માથું ફેરવી નાખ્યું.

એટલામાં તો પેથો તેડાની છોકરો પથુ કુટબોલ ઉછળતો ઉછળતો રૂમમાં લખલ થયો, અને એકજ 'કીક'માં કુટબોલથી ટેબલ પરનો શાહીનો ખડીઓ મારા લખેલા કાળો પર ઉઠ્યો વાળા નાખ્યો.

જુખ્યા વાધની પેડે ચીડાઈ "સાલા કેમજખન, ઉમે રહે." બરાડો હું છોકરાને પકડવા ખુરશીમાંથી કુટી પડ્યો. પથુ એ ઉમેજન સાનો રહે? ત્યાં તો છોકરાને ખચર નહિ-શુધે નાખ્યું હોય, તેમ મીસીસને પિતો ઉકળ્યો, અને બખડવા મંડ્યાં "કંઈ બોલવાનો ખ્યાલ તો રાખતા જાવ?" મીસીસના શબ્દો સાંભળી-મને ભાન આવ્યું, મેંમાં અંગળાં નાખી મેં વિચાર્યું કે છોકરાને ન હાજર કહેવાઈ ગયું.

"કીક! દવે એને ક્યાક બદાર લાઈ જવ. ક્યારનો લોટી પી ગયો છે."

"આને નહિ. મારે જરૂરી કામે જવું છે" કહી હું ઘાટ ટોપી પેરી નીચે આવ્યો. જોડે તો ક્યાક સાઇકલ પાસે

ઉમે હતો.

"કાકા! હું આવું છું."

"ના" એટલુંજ બોલી, મેં સાઇકલનાં 'મેઇન અને લોક' બોલી, સાઇકલને ડેલી બદાર કદાલી. એક રાપર ટીકું બજાવાથી, હું પંપ કરવા મંડ્યો. દવા ભરતાં મારો તો દમ નીકળી ગયો. અતે મને માલમ પડ્યું કે રાપર પંકમર હતું, મને તરતજ શક ગયો કે પોરીઆને ફરવા લાઇ જવાની ના કરી, વળી એ નીચે સાઇકલ પાસે ઉમેો હતો, એટલે મરતીએર છોકરાનું એ કામ હોય.

દળ્લ તો હું વિચારી રહ્યાં હતો, એટલામાં "મો...જ મનદ" પેપર વચી 'જુપી પોલીસ' કિંમત એક આનો. કરતો એક એળખીતો ફેરીઓ મારી પડ્યો મડ્યો. "શોક પેપર થ્યો." "જોઉ લાવ" કહી ખીરસામાંથી એ આના કદાલી ફેરીઆને પકડાવી દીધા.

પેપર લાઇ, સીધો સામેની સાઇકલવાળાની દુકાને ગયો. સાઇકલવાળાને પંકયર સમું. કરવાનું કહી, ત્યાં પડેલી એક જુની ખુરશી બાવા આદમના વખતની લોહાની ખુરશીમાં બેઠો. "મોજ મનદ"નું 'ટેલુ' પાનું ઉપાડતાજ "દીવરને અરહ"નું કાલ્પ જ્યું, ખીજું પાનું ઉપ-લાયું અને "સાહિત્ય સમુનમાં કલમની અરતરાખાલ" રસુલ રોમ. લખનાર 'રા. ઉલ્હા'ના શીર્ષક પર મારી નજર ગઈ. હું દરથો. એક પછી એક પાના જોઈ 'સીનેમાના સમાચાર' વાળું પાનું વચિવા લાગ્યો. વાંચતાં વાંચતાં, મારો દૃષ્ટિ નીચેની શાલમ પર પડી.

મી. તોરણ

જાણીતા જુડીમ એકસપટ

જોડેએ છે-શ્રી નવિન શીદમ કા. મોટે પજારદાર સીનેથો લેખક, એક કુશળ ડાયરેક્ટર, એકટરી, એકટરી, સુતાર દરહ. દબન વિન વિન લખો અમર મળે.

મેનેજર શ્રી નવિન શીદમ કા. લાખખડા (બોમ્બે.) સાઇકલ રીપેર થઈ. એ પર રવાર થઈ, મેં સાઇકલને પુર જેઠો તેડાવી વાડી બંદર પાસે આવનાં એક ય-પ વરસું જુલકું બીરહીટ ખાઈ ખાઈ, સાઇકલની ઝડપમાં આવી ગયું. હું જમરાયો. "ને સાઇકલને મારી મુકું, તો જેલુ મને 'એકસીડેન્ટ' કરતાં જોયો હોય, એ જુમે પાડીને મને પકડાને એમ વિચારતાં હું સાઇકલ પરથી ઉતર્યો. પેથા બચુકામને વધારે આમ-આવી-હોતી. જ્યાં પર પટકાતાં જોડશુ સેજ છાલાઈ ગયો હતો, અને માથામાં નાનું દીમથું ઉપડી આવ્યું હતું. છોકરાને ઉમેો કરી, ચાર આના દાયમાં આવ્યા, અને એ સુખીઓ લઈ "ગલો, દીકરો. જે રાપ નહિ દે" એ રીતે એને ફાંસવાની, સાઇકલને આડી અવળી ગલીઓમાં મારી દીધી.

તમારી તેજુરી ભરવી હોય તો—

જર અમારો ઉપયોગ કરો	અમારી મદદ મેળવો
ફીલમ ભાડે લેનારાઓ !!	ફીલમ ભાડે ફેરવનારાઓ !!
અમારા જેવા સસ્તાં લાઠામાં	થોડી ખર્ચ-ઓછી માથાફાડ
સારી ફીલમો બીજે ક્યાંય નહિ મળે !!	અને પૈસા ઝાઝા મેળવવા અમને આપો

Shielding Shadow

Featuring: Grace Darmond & Ralph Kellard.

અમારો આ લાઇનનો અનુભવ-અભાષ્ય જે મેળવ્યો છે તેનો ઉપયોગ
કરી તમારો લાભ જાળવો
અમારી મારફત તમારી ફીલમોનું બુકીંગ-આખા હિંદુસ્તાનું કરી જુલો-
ટ્રાયલ આપી ખાતરી કરો—

કાપડીઆ બ્રધર્સ

સીનેમા ફીલમ હાયરીંગ કું.

૭મ્પીરીઅલ સીનેમા સામે લેર્મીંગટન રોડ-મુંબઈ

કંઈ શોર જોર થયો નહિ; નિર્વીર મારાથી લાગકલા પહેલી સકાય.

(૨)

કહેવાની જરૂર નથી, કે શ્રી નવીન શીલમ કું. વાળા મારા નામથી પ્રેર મહિતમાર હતા, અને એથી સારા પચાર પર મારી લેખક અને ડાયરેક્ટર તરિકે નીમણુક થઈ. (એવક પાસે લાગીઆ-એના અગામાં આગળે વિરમેલી, એક સંદર શીલમ કું. ના ડાયરેક્ટર તરિકેડું સદીશિકિટ પશુ હઈ, અને આથી પહેલુ યાન્સ મને મળ્યું.)

થોડા વખતમાં એક્ટસ અને એક્ટ્રેસિસ પશુ પુરતા મળી આળ્યા. રુદીઓ પશુ કમ્પલીટ થઈ ગયો હતો. અને મારી વારતા જઈ પુરી કરવાનું ફરમાવવામાં આવ્યું, અને અંદર સમયમાં શ્રી નવિન શીલમ કું. ના પહેલા પ્રેક્ષકન રૂપે મારીજ લખેલી, અને મારાજ હાથે ડાયરેક્ટ થયેલી શીલમ "મેરી કે જલા?" જ્હાર આવી, અને પ્રમત્તી સંપૂર્ણ પસંદગી મેળવી ચુકી.

અમારી કું. ની એક એક્ટ્રેસ કે જેને અમેજ ફક્ત (ફક્ત કંપનીના ન્દણીતા માણસો) 'મસ્તાન માથુક'ના ઉપના મધી સંબોધના, એ મીસ વીજળી હતી. અપાઠ માસમાં નહ મંડળે કાળાં થોડાં વાળાઓમાં અબુકલી વીજળી કેવી પદકારા મારે છે! એવીજ રીતે ખુરંમની હમણા રેસમી સાડીમાં મીસ વીજળી પાટમાં ઉતરતી વખતે અબુકલી, આખનાં પદકારામાં પ્રેક્ષકોને આજતી અને રિયત હારમ રકુરાવી, જેનારના હૃદયને ઉથલ પાયલ કરી દેતી.

યુવાની! તેની રૂએ રમમાં સરિતાના પુરની પેડે વલે જતી હતી. મીસ વીજળીનાં સર્વે જાને, એવાં તેા પાટીલાં હતાં, કે તેના દહાર કરવા, અનેક સાંદવના મુરતાક, આપ કમાઈવાળા અને હલેરી લાલાઓ, અમારા રુદીઓ પાસે ચકકર મારી જતા, અને લાગ મળ્યે મોરની માફક અંદર પુરી આવતા.

'મીસ વીજળીને કાળા અક્ષરો સાથે પૂર્વવું વેર હઈ. કંઈ આપાદ હતો. નામ સારો નજલતી, જ્યાં એક્ટીઅમાં બીજી નાટકમાંથી આવેતી એક્ટ્રેસો એને પહેાંચવાં દેતી દેતી.

પેતાને શીલમમાં મુખ પાત મલે, એ તેતી મલવાકંદા હતી; અને મને એ નજાવતાં, હું એને પાવરથી કરવા અનજતી એક્ટીઅ થીખતો. તેના મોંસલ બાંહુ પર હાથ મેલી હલેતો—

"જુવો! અંગ યત યનાટ આમ કરવા બોલ્યો." વળી એના મુલાખના મોટા જેવા માલને વીમડી લઈ, સમગ્ગવતો કે- "મહોકું આમ રાખો." કમરમાંથી પકડીને સમગ્ગવતો, "મીસ વીજળી! તમે ખામની અંદર વહાને. વિટળાઈ રહેલી વલ્લરી નેષ છે?" એ ધોમિયા મારી પ્રથે કામજીનાં નખને દસકી "હા" બહુતી. મુઠોમાં હસી હું થીખાવી દેતો કે, "તમારે પશુ તમારા ખારાને એજ પ્રમાણે વિટળાઈ રહેવાનું છે." વિ. વિ. બહુયે થીખવતો.

મેં એની એજઆણ પુકી. હસતાં હસતાં ઠોણો. મારી લીધી હતો કે— "તમે તો કથારેય યા પાણી પીવાડના થેર પશુ બોલાવનાં નથી." એનો અગ્ગ્ય તરેહથી પ્રહુત્તર વાળી, એ મુઠાની વાત પરથી હલ્કી જતી.

(૩)

એ અરસામાં મીસીસને.....દેશમાં જવું પડ્યું. માને મળો આઠ માસના પચારે વેકેસન મળવાથી કુડીઆવાડની રહેલગાહે રીધાળ્યાં, અને બંદાના માટે મેલાન સાફ કરતાં ગયાં હતાં. તક મળી આવેલી નેષ, મેં પશુ ધર ખલલાવી નાખ્યું અને મારી મસ્તાન માથુકને એક્ટીઅ થીખવા કોષ પશુ વખતે મારે ત્યાં આવવા માટે બીન શરતી પરવાની લખી આપી. એ રીતે અમારે દિલગી થઈ, મીઠાશ વધી સાથે ફરતાં દરનાં, અને થયેલ મોજ મંગલ માણતાં. સાંજે રુદીઓમાંથી થેર વળતો ચાપાટી, હેંગીંગ મોંડન કે એપોલોઅંદર તરફ ફરવા ઉપડી જતાં.

સંધ્યાકાળ વહી ગયે પાછાં ફરતાં કોષ કોષ વખત 'સપર' માટે હું મીસ વીજળીને મારે થેર લઈ જતો. આ પ્રમાણે

(૪)

એક દહાડો સાંજે પચાર અને વાતાંઆની કિંમત વિ. મળી રા. ૭)૦૦—ની નોટાડું બંડલ અને થોડા શેકમા રૂપીઆ અને થેર આળ્યા, મારે દુકમાં મુકી ફરવા નીકળી ગયાં. બીજે દિવસે લગભગ દસ વાગ્યે, બ્યારે હું રુદીઓ તરફ જવા તૈયાર થયો, ત્યારે 'મસ્તાન માથુક' તો હજી ચોરતી હતી. રહાં બનાવી, મેં એને રહા પીવા ઉઠાડી, પશુ "માર" માણુ કુખે છે" કહી પચારીમાંથી એ બેડી ન થઈ. ફ. રહા પી ચામી ગયો.

મીઠ પાંડરેજ નાપક

એક સારી આરાખાના ફોટોગ્રાફ

અમારી વચ્ચે ચિત્રતા થઈ, અને સીનેમા કું. ના અમુક એક્ટસ, લેખક, ડાયરેક્ટર કે પછી ખુદ માલીકને એક્ટ્રેસોની જોડી પેડે અમારી પશુ મુગલ જોડી મળી.

મારી 'મીડી' મંદી હોવાથી, આવી પશુ ન શકી, અને એથી મારો પશુ છવ ગભરાયો, અને એને એ હાલતમાં મુકી હું ચાલ્યો, આવ્યો એ મારી બુલ મટે મને પસ્તોલો થયાં લાગ્યાં. આંખો નવી કીલમની રીફર્સલ હોવા છતાં હું જેમ તેમ કામ ટપાવી વિકટોરીઆ કરી ધેર પહોંચ્યો.

ધેર જઈને જોઈ તો ધરને ખંભાતીઈ! મને તો ટાટક વળી, કે એને આરામ હશે, અને ક્યાંક બહાર મધ હશે, મારી પાસે પંજુ એક થાંવી રહેતી. મેં ધર બોલ્યું, અને આરામ પડ્યો. 'ટેબલ જોયું', તો ક્રેસલ્સ દીનમાં સીમરેટ ખાસ ખીરસામાં હાથ નાખ્યો, ત્યાં રોકા - - - નીકળ્યા. કારણ એજ કે શ. રુ તો માંડી ભાડું ચુકવ્યું હતું. ટૂંકમાંથી પૈસા કઢાવ્યા ટૂંકે જોઈયા. નોટોનું બંડલ અને રૂપીઆ જે બઆએ રાખ્યા હતા, ત્યાં જોઈ તો કંઈ પશુ ન મળે. ખુલ્લું ખાંચરે તપાસ કરી; પરંતુ હોંપ તો હાથ લાગે ને? આખા ધરમાં ઠેકાણું ઠેકાણું જોઈ. વળ્યો, પશુ નિરર્થક. 'હાથનાં ક્યાં' હેથેવામાં' મીસ વીજળીએ મારા છગરમાં વીજળી મુકી આગ લગાવી હતી. અજળા કહેવાતી સળગાએ પોતાના હાથ ફેરવી દીધા હતા. પોલીસને ખબર આપવી પડતી મેલી, એ 'રાંધણ પછીનું' ડહા-પશુ' હતું. જાણે કંઈ બન્યું. જ નથી, એમ થપાટ મારી એરં-ડીઈ' પિંધેલ જેવું ઝાડું, હાલ રાખ્યું.

(૫)

એ વાતને વર્ષો વિધાં, દરમ્યાન હવે ચિત્રપટ પર અનેક નાનો બની ગયા; રેંદના ધડાની પેટ કમવાર બદલાતા ગયા. મીસ વીજળીએ મારી આંખો પુરી પોલી મને સુધાર્યો હતો. હું મારી પત્નિ સાથે અતિ રસીક અને રત્નહાળ બન્યો. અને એ સંસ્કારના પ્રતિબિંબ રૂપે મારી પ્રિયતમા પશુ સંસ્કારી સુપડ અને પતિ પર પ્રાણુ નોજાવાર કરે, એવી સુશીલ બની રહી હતી. એમો દંપતિ, અમારાં બહાલાં બાહુડાં સાથે સુખી ગૃહ-સંસારના અનિવાર્ય આદલાદ ઉપભોગમાં અપરિમિત રત્નદાન લદાવામાં રાખી રહેતાં.

'મીસ વીજળી' વાંછો પ્રસંગ જુ'સાઈ જવા જોવાજ બની રહ્યો હતો.

એક વખત અમારી કંપની 'આઉટર' સીન લેવા, વડોદરા આવી હતી. હું સાથેજ જતો હતો. સવારમાં મેનાઈંગ રોક મટે હાથમાં મોર્ગીંગરટીક લઈ હું એક સુંદર લતામાંથી પસાર થતો હતો. અનાયક મારી નજર ધરના આંગણમાં સાચીઆ પુરતી, યુવાન રમથી પર પડી. એ સુવતિ-અનુલ રૂપરાશી હતી. અસારે જોણે સ્વલ્લ અને સંદેહ કાળી 'કુલ્લેલ' વાળા, કિનારની ખાદીની સાડી પરિધાન કરી હતી. કુમકુમાકિત ચોળા પશુ મુખ્ય ખાદીનીજ દીસતી હતી. ચાંદેલી, એના લલાપ્રેરણને દીપાવી રહ્યો હતો. કુદરતી રીતેજ એને દૂરથી નીરખતાં પશુ મને એની મને સદ્ગતિ

ઉદભવી. નહક આવતા, હું ચોંક્યો. દષ્ટો દષ્ટ મળી. સુવતિ ચલારાઈ રહેજ કંપી, અને સંકાળી જેડી ચંઈ મધ. મારા તરફ જોઈ "આવો" એટલાજ હપ્પો બોલી. હું તો બનેક સંકેત્ય વિકેત્ય કરી રહ્યો હતો.

આ પહે ધરમાંથી એક સંજ્ઞન જણાતો પુરૂષ બાળક સાથે બંદાર આવ્યો. બાળક પશુ બા બા, કરતું, એ બીને વગમી પધ્યું. હું તો આ ચોંકાઓ જોવામાંજ તલિન બન્યો હતો. (એ રમથી મીસ વીજળીજ હતી.)

મને વિનયથી અંદર લઈ બવામાં આવ્યો; એ ગૃહસ્થે પોતાની વિધવા ઉધ્ધારક મંડળના આસીરવેટ સેક્રેટરી તરિકે ઓળખ આપી. મીસ વીજળીનો સુખી ગૃહ સંસાર જોઈ, હું ધણો ખુશ થયો. અને પ્રથમ એ દંપતિને અનુદ મુખનાં બોહતા બનાવે, એવો હૃદયથી આશીર્વાદ આપ્યો. અમુક સમય વાતચિતો કર્યા પાદ, મ્હા પાછી લઈ, મેં ત્યાંથી માન સહિત વિદાય લીધી.

'મસ્તાન માશુક' હવે 'બંસરી બાળા'ના નામે ઓળખાય છે. પ્રિય વાંચનાર! મીસ વીજળીનું અતો બજ ટતો બજ થયું, જીવન કુલવાદી બન્યું, એ કાને આકારી? એની શુભ વૃત્તિ એને? વિધવા ઉધ્ધારક મંડળને? કે એના સેક્રેટરીના ઉદાર ભોગને? સંપૂર્ણ.

સ્વલ્લ અને મોંધા મુખમની પથ-
મશાલ તેમજ તાળ રંગી શ્રમની
લીલી સુંદર મીઠાઈએ માનીતી દુકાન

એક વખત પધારી ખાત્રી કરવાથી ફાયકો
ગીરગામ સ્વીટમીટ શો-રૂમ

અમારે ત્યાં દરેક જાતની ચોખા ધીની

મીઠાઈઓ મલશે જેવી કે,

જુરીના લાડુ દરેક જાતનાં લીલા તથા સુકા દલવાં

મોટી તથા નાની જલેબી વીગેરે વીગેરે

સુતર ફેણી લીખંડ, બાસુદી, બરસી, પેંડા

મોદનચાર ખદામની

મગજ પીરતાની

મેસુર સાદી સુરતી બરસી વીગેરે

સરસ્વતિ બીલડીંગ ગીરગામ બેંક શો

રૂટ. નં. ૨૧૨૯ ગીરગામ સ્વીટમીટ શો-રૂમ

સેંકડો કુટુંબો પાછાં ગયાં કારણ—

શ્રીલમનો મોટા વધતોજ ચાલ્યો
દરેક કોમમાં એક અવાજે વંજાણ થાય છે તે

જરૂર નહીં જશે તો પસ્તારો મોટે જોવા ભુલતા ના. ભક્ષામણ મોટે સેંકડો
સ્વતંત્ર અભિગ્રાથો તેમજ લોકોનો દરોશ પુરતાં છે.

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે.

આવે છે.

લક્ષ્મી પિક્ચર્સની નવી ફિલ્મ

આશા અને કાશિમરની કુલવાળી

સ
નિ
સ
શ
જ
થાને
શીય
ળની
કસો
ટી

બી
જી
અ
ક
વા
ડી
ઉં
ચા
કુ
છે.

શારદા કીલમ કુંની અદભૂત કૃતિઓ

ટુંક વખતમાં જ ખતાવવામાં આવશે

ગુજરાતી સાહિત્યના પ્રચર
લેખક મી. યાજ્ઞિકની
અદભૂત પ્રસાદી

એક પ્રમુખ કલ્પનાનું મુંદર
પરિણામ

અજબ કુમારી

રાજસ્થાનનો જાણીતો

સફા જેમાંનો ફાંકડો

શુંગાર જેવની

વસુલાત માટેની

ભયંકર પ્રતીજ્ઞા અગ્ની-

દેવની સાક્ષી બી. દીલ

હલાવનારા પ્રસંગોથી

ભરપુર

રત્નમંજરી

એક કઠારી રાજ

કુમારીને હાથે ફસાયેલો

રાજકુમાર તથા

અદભૂત-પ્રસંગો અને

અવનવી ટીકાથી

ભરપુર એક ચેલેન્જ

ફેક્ટુ ચિત્રપટ

ખન્ને કીલમો માટે થીએટર અને તારીખ જોતા રહેજો

અમારા ચિત્રપટોની જુકીંગ માટે લખા—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ—કોટ મુંબાઈ.

આ પત્ર તમને જાણવું કે ગોડીસ દિવસો મુંબઈ, મોગામ ખાતર ગિરગિરમાં મોજ-ગાનદ પ્રિન્ડીય પ્રેસમાં છાપી
જેથી પ્રગટ કરું છે.

મોજ-મજાડ

અપાનો ગૃહકેમ

માદન થીએટર લી. નું આખા હિન્દમાં પ્રિન્ટરીકે ચિત્રપટ !

હેલુ અંકવાડીકે
૧૦ ભાગ

રામાયણ

હેલુ અંકવાડીકે
૧૦ ભાગ

મંગળવરે હનુમાન જયતિનો તહેવાર હોવાથી ખેત્ર ૨ વાગેથી શરૂ કરવામાં આવશે

શુરવીરતા, ધાર્મિક શ્રદ્ધા, પતિવ્રતા, પ્રેમભંકિત

વગેરે ગુણોના જોવા અને મનન કરવા યોગ્ય બનાવો અને દેખાવો.

આ અંકવાડીએ ચિત્રપટમાં કંઈ ચોરજ રંગ આવે છે !

સીતા હરણ ! હનુમાનજીની ચતુર્તા ! રાવણ અને સીતા !!

સીતા હરણ ! લંકા દહન ! રામ રાવણ યુદ્ધ.

અંતે રામચંદ્રજીના હાથે રાવણનો થયલો વધ

સીતાજીની પુરવાર થએલી પવિત્રતા !

વચ્ચે—પા. ૭, ૮, ૯, ૧૦, રાત્રી રવિ ખેલે ૩૦ વાગે

ભાગ—૩૧. ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭, ૮, ૯, ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૫, ૧૬, ૧૭, ૧૮, ૧૯, ૨૦, ૨૧, ૨૨, ૨૩, ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧

આવતા અંકવાડીએ ધાર્મિક ચિત્રપટ “ નળ દમ્યંતી ” હોંદુ

ચંઈત્ર માસના પવીત્ર દીવસો માટે ખાસ

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ટરસ્ટ રોડ

અંક ૧૩) રવિવાર તારીખ ૨૫ એપ્રિલ ૧૯૨૬ (ત્રીજો ૩ જુન, અંક ૪૫૦)

આ અંગ્રાડીકમાં પ્રસિદ્ધ થતી વાતાઓનાં પાત્રો કલ્પિતજ દેવ છે
કામ કૃતંત વ્યક્તિ પરથી ઉત્પન્ન કરેલાં નથી. અ. મો. મ

મદમસ્ત તરૂણીઓ.

મુધરેલ તરૂણીઓ મનમઝ ધરતી, ચાલે આખો મારી,
હટકેલ શ્રદ્ધિઓ ઘર ઘર ફરતી, ચાલે આખો મારી,
ચિયળ પર ફેરવી વારી, નીતિને સાવ વિચારી,
મારી વાપડા બદલ્યો, નિઝર પેલો મનમઝને તેવી મોજ માણનારી—મુધરેલ
પતિ બિચારાને મરકડેવત નૌનમ નામ નચાવે,
અર્ધ કાલેલા આપતણો બદલા બદલ જવાવે,
તરૂણને તોલ બનાવે, પેલું પાણી કરાવે,
સ્વામી પર દુકમ ચલાવે,
નવા નવા વળી વેપ દિવસમાં દમ વીડ ધરનારી—મુધરેલ
સ્વામી - પજુ રાત્રી રૂપે રતી કહીને બેવાવે,
મમકાને ધણીવણી તોવે અતર રોપ ન આવે,
મન મમતાં લાઠ લાગવે, નોકરી દિન રાત જળવે
ત્યાં ત્યાં સ્ત્રીના શુભ ગાવે,
કામા પજુ વર્તી ને કરે, જનલ ઉતરનારી—મુધરેલ

કરે ડેલી ઉપોડી ગાયના પર નરસંગે ખારે,
જ્યાં નાથના નેજ વિરે નવ આરે ફરે લખારે,
ઉડ્યા સ્ત્રી લાજ વધારે, જ્યાં ત્યાં પર રોપ ઉચારે,
ધર પોતાનું ન મુધારે,
સદાચાર કુળરોત શરમ પતિવ્રતિન તજનારી—મુધરેલ
સાજ સચારે તથા વિના ફરવા જરીયે નવ આવે,
પહેરે રેડાંજીન છુટ અને કો જીવી બાલુક બાંધે,
આખો પર મરમા માંત્રે, વળી ચાલ મેડમની ચારે,
અંત સ્વતંત્ર જ્યાં ત્યાં મ્હાલે,
મુન્દો છુપાવા આપ, લાંચ નોકરને દેનારી—મુધરેલ.
રાખે ખાસ લટકતા અમોઝા રીર ફરે ઉપડે,
તરેલ તરેલનાં તેલ નાખીને સેવા આઝા પાડે,
અતર ને સેન્ટ ઉચારે, બસ પાઉચર ખુન લગારે,
કરી આળા-જન દેખારે,
ટાપ ટીપ ઠુઠા બાઝમા સમય માગનારી—મુધરેલ
કરે સખાવળ વળી-કાલના નામ લખામાં જાયે,
દોળ ઝોડા પર મરિકુ પજુ મોજવામ જ મરાયે,
પગને કંદેરા સજ્જ ચારે, નવ મુધરે આપ જરાયે,
મુધારાનો મદિમા એ !—
આજ કાલની સતીયો પર "લગણ" જગીદારી

શાસ્ત્રી દેવાજી કર મેપલ.

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

પ્રકરણ ૧૦ મું.

ધીમે ધીમે મૃતવ્યકિત સમાધી સમ્યામાંથી ઉઠી બેઠી થઈ. ત્યાર પછી તે આંખો સામે આવેલી ઉભી રહી. તેમાં બન્ને ચક્ષુઓની પાપણો જરા પણ દિલ્લી ન હોતી. દષ્ટિ સ્થિર હતી. જાણે કે મારંગલની પત્થરની બે આંખો જડી લીધી હોય તેવા ભાસ થતો હતો. તેની આંખની એટલી તો પાતળી હતી કે, મહેડા પૂર્ના બધાં દાઢાં જણી શકાય એમ હતું તેની આંખોમાંના પ્રભાને આવેલા નંબ લાંબા યદ વળા ગયા હતા અને પશુઓના નેવા દેખાતા હતા.

હું અવાજ બની આશ્ચર્યમય દષ્ટિથી તેના તરફ જોતો હતો. મારા મહેડામાંથી એક પણ શબ્દ નીકળી શક્યો નહિ. મારો આંખી રીતનો ભાવ જોઈ જુબેદાએ કહ્યું—“આખીના આંખ બાધા નેવા યદ શું જુઓ છો? કોઈ દિવસ મરેલા માણસને જોયા નથી શું?”

“જણને જોયા છે, પરંતુ આ વ્યકિત શું મરેલી છે? મરેલા માણસ આમ ઉઠીને જોતો થાય અને ચાલવા લાગે? મરેલા માણસના દેહમાં પ્રાણનો સંચાર થાય એ અત્યારે પ્રયત્ન નોતો છતાં પણ હું મારી શકતો નથી.” એકાએક મારા મનમાં વિચાર આવ્યો કે, શું આ હંદ્રભગ તો નહિ હોય?

જુબેદા બોલી—“શું તમારી જીવિષ્ણો લોપ યદ ગયો છે? મેં તો તમને પહેલેથી જ સ્પષ્ટ રીતે કહ્યું છે કે, આ મૃત વ્યકિત છે ત્રણ વર્ષ પહેલાં તેનું મૃત્યુ થયેલું છે. તો પણ તમે અવિશ્વાસ ધરાવો છો? વાહ, હું ફરીથી તમને કહું છું કે, આ મૃતવ્યકિત છે” એટલું કહી જુબેદાએ પોતાના હાથમાંની છરી તેના શરીરમાં ઝોસી દીધી.

છરી મૃતવ્યકિતના શરીરમાં પેસી ગઈ; પરંતુ તે વ્યકિત તો નિશ્ચય લાવે જતી જ રહી. છરીના આઘાતથી થતી વેદનાનો જરા પણ સંચાર તેણે બતાવ્યો નહિ.

મેં કહ્યું—“મારી ખાતી યદ છે કે, તમે જીવું બાલતાં નથી.

પરંતુ આ દરમ-કેનું કાંપાનક-બિભત્સ દરમ છે?”

“હા, હવે મને ખાતી છે કે, તમારા મનમાં વિશ્વાસ બેઠો છે” પછી તેણે તે છરી કદાચી લીધી અને પુનઃ પોતાનાં કપડાંમાં સંતાડી દઈ ચૂતરેક તરફ જોઈ બોલી—“હે ધાર્મિક પુરુષ! હું તમને વિનંતિ-કરું છું કે, તમે મને એનું જ્ઞાન આપો કે જેથી હું સચવાત ઉપર પ્રભુત્વ સ્થાપન કરી શકું.”

વાયુની લહરીથી જેમ લતા પત્તાદિ હિલવા લાગે તેમ જુબેદાનું શરીર કંપવા લાગ્યું. છતાં તે વખતનો તેનો સ્વાભાવિક સાત્તારીના જેવો હતો. તેના શરીર પરના અલંકારોનો અંજન જગનિ સંભળાયા કરતો હતો. જુબેદાની વિનંતિનો મૃતવ્યકિતએ ઉત્તર આપ્યો નહિ. જીભની માફક તે ઉભી રહી. અનિશ્ચિ દષ્ટિએ તે મારા તરફ જોઈ રહી.

જુબેદાએ ત્યાર પછી ગાલીયા પરથી એક સાપને ઉંચક્યો અને મૃત વ્યકિતના બરફ જેવા દંડ હાથોમાં ગ્રસ્યો. મૃત વ્યકિતએ તેના રક્તહીન દાઢાં જોઈ આંખોમાંનાં તેને દખાવ્યો અને અગ્નિકુંડ પાસે જઈ તેમાં તેને નાખી દીધો.

આ વખતે જુબેદા ધુંટણીએ પડી ગાલીયા પર બેસી ગઈ અને મને પણ તેમ કરવા કહ્યું. તેના ઉપદેશ મુજબ હું પણ ધુંટણીએ પડ્યો. તેણે એક સાપને પકડ્યો અને પોતાના માથા પર ફેરવવા લાગ્યો. ફેરવાકે સાંપે તેના પગની આસપાસ ફરવા લાગ્યા. તેમાંથી એક સાપને તેણે પગની લાત મારી દૂર ફેંકી દીધો.

મૃતવ્યકિતએ એક અદ્ભુત ક્રિયાનો આદંબ કર્યો. આંખો તરફ પીઠ કરી તે વેદીની સામે ઉભી રહી. ત્યાર પછી તેણે શું કહ્યું, તે હું સમજી શક્યો નહિ; પરંતુ અગ્નિકુંડમાંથી એકદમ ધુમાડાના ગેરેગેરો નીકળવા માંડ્યા. અગ્નિ એટલો તો પ્રબળ થઈ ગયો કે, તેના ઉત્પાદથી અગ્નિકુંડમાં આવેલા સળીયા પણ લાલચોળ થઈ ગયા. ત્યાર પછી ધીમે ધીમે મૃત વ્યકિતએ ત્રણ વખત પ્રાર્થના કરી લલાટ પર બંને હાથ રાખી આંખો સામે નેચું. જુબેદાએ પુનઃ તેને પ્રાર્થના-કરવાની આજ્ઞા કરી.

મૃત વ્યકિતએ પુનઃ વેદીની પાસે ઉભા રહી પૂર્વવત પ્રાર્થના કરી તે સાથે અગ્નિકુંડમાંથી પુકળ ધુમાડાના ગોટા નીકળવા માંડ્યા. આ ધુમાડાની વાસ યવક્ષાર જેવી આવતી હતી. ધુમાડાથી મારું માથું ફરવા લાગ્યું અને હમણાં પડી નજીક એમ જણાવા લાગ્યું. એટલામાં એકાએક બુંદો છુટવાના જેવા અવાજ થયો. મેં ભયભીત બની નેચું તો વેદીનો એક પત્થર ફાટી ચૂર્ણવિચૂર્ણ થઈ જઈ ખરી જતો દેખાયો.

જુબેદાએ મારો તરફ નેચું અને ઉમંગમાં આવી બોલી—“આમીન! આપણી આગળ અજ્ઞાત રહસ્યનો રહોટ યદા માંડ્યો છે. હવે આપણે મરણનો ભય રાખવાનો નથી. આ રહસ્યના અધિકારી યદએ એટલે રિવ કિંવા જગતની કોઈ પણ ગીત આપણા પર પ્રભાવ પાડી શકશે નહિ.”

મૃત્યુચકિતએ નીચા વળા પ્રજ્વાલ કરી વેદી તરફ જવા માંડ્યું. પછી ઘુટણીએ પડી વિદીથી થઈ ગયેલ પત્થરને ખસેડી ખાડામાં હાથ નાખી તેમાંથી અર્ધચંદ્રાકૃતિ જેવી પેટી બહાર કઢાડી. પેટીને ચામડાની અંદર મઢી લેવામાં આવી હતી. મૃત્યુચકિતએ પેટી ખોલી અને તેમાંથી એક લોહાની અર્ધચંદ્રાકાર ટુકડો કઢાડ્યો. તેના બંને છેડા અણ્ણીદાર હતા, બ્યારે વચ્ચેના ભાગ એ ઇંચ જેટલો પહોળો હતો અને ખંડિત થયેલો હતો. તેના પર પ્રાચીન ચિત્રોના આકારમાં કેટલાંક સાંકેતિક ચિહ્નો લખેલાં હતાં.

જુબેદાએ વિચિત્ર દૃષ્ટિએ મૃત્યુચકિત તરફ જોવા લાગી. મૃત્યુચકિતએ કાંઈ પણ બગાડ પર દૃષ્ટિપાત નહિ કરતાં તે અર્ધચંદ્રાકાર ટુકડાને અગ્નિકુંડ ઉપર ધરીને ગરમ કર્યો.

જુબેદાએ તેને રૂપરૂવરે પૂછ્યું—“સિદ્ધિ આરમાર પિન મોખાલા! કહેા, આ યુવકને આ રહસ્યવું જ્ઞાન યશો કે નહિ?”

મૃત્યુચકિતના મ્હોડામાંથી કાંઈ પણ ઉત્તર મળ્યો નહિ. તેણે અગ્નિમાંથી નીકળના ધુમાડા તરફ જોવા માંડ્યું. તેણે વધારે ધુમાડો નીકળવા-અંદે પૂર્વવત અનુષ્ઠાન ક્રિયાઓ કરવા માંડી; પરંતુ ધુમાડાની વૃદ્ધિ થઈ નહિ. જુબેદા યુષ્કયુષ ઉભી રહી. કિંચિત્ હતાશા ભાવ ધારણ કરી તેમના તરફ જોવા લાગી.

આખરે માનભાગે કરનાં જુબેદા મારી તરફ જોઈ નિરાશા-સમક રવરે બોલી—“આમીન! તમારા આત્મામાં વિશ્વાસ નથી એટલે આ શુભ રહસ્યનાં જ્ઞાનનો જરા પણ હાથ તમે મેળવી શકશો નહિ. મેં આ જ્ઞાનની જ્ઞેહી પ્રતિ કરી છે, તેનો શર્વાસ પછી તમે મેળવી શકશો નહિ. મારા મનમાં પહેલેથીજ સંદેહ હતો અને તે ખરા પડ્યો. મેં મારા વખતની નકામી અજાદી કરી આટલું બધું કંઈ વેઠ્યું.”

મેં દોહાડ બની તેને પૂછ્યું—“શું આ લોહાના અર્ધ ચંદ્રાકારનો કંઈ ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ?”

“ના, ઇશ્વરની તેરી સરજ નથી, તંમારી પાસે કું કાંઈ જાતનો ખુલાસો કરી શકું એમ નથી.”

“તમેને શી પ્રતિતી થઈ તેનો ખુલાસો તે આપી શકશો કે નહિ?”

“ના. ચાલો, હવે આપણે બહાર બહાજે. પછી બીજી બધી વાન.”

એટલું કહી જુબેદા એક ખુલામાંથી સોનાનો ચાળ લઈ આવી અને તેને મૃત્યુચકિત આગળ ધર્યો. મૃત્યુચકિતએ ઉત્તમ લોહખંડના બંને ટુકડા ચાળમાં મૂકી દીધા. જુબેદા ચાળ હાથમાં લઈ તે ઓરડામાંથી બહાર ગઈ અને જતાં જતાં મને કહેતી ગઈ કે, “ઠરતા નહિ, થોડા વખતમાં કું પાછી આવું છું.” કું કિંકર્યાવિષ્ક બની તે જગ્યાએ ઉભો રહ્યો. મૃત્યુચકિત રિયર ભાગે મારી સામે ઉભી હતી, ચારે દિશાએ નિસ્તબ્ધ બજીતી હતી. ખાત

વચ્ચે વચ્ચે-મે ચાર સાપના ડુંકાડાએ નિસ્તબ્ધતાનો બંજ કરતા હતા.

લગભગ પચિત્ર મિનિટ બાદ જુબેદા પાછી આવી. આ પાંચ મિનિટ મારે મન તો પાંચ યુગ-જેવી બજીત. તેના હાથમાં બંને લોહખંડના ટુકડાઓ હતા. તેનું મુખ પ્રફુલ્લ બજીતું હતું. તેનું પૂર્વ સંદેશ તેના મુખારવિંદ પર ઝળગી રહ્યું હતું. તેના દિશમાંથી નિરાશા અને અસ્વસ્થતા ભાવ દૂર થઈ ગયો હતો. તેના બંને તેજો હસતાં હતાં.

મારી પાસે ઉભી રહી જુબેદા હસતાં હસતાં બોલી—
“આમીન! આખરે રહસ્યવું મૂળ મને માત થઈ ગયું છે. એક વર્ષ પહેલાં કું તેના અસ્તિત્વ વિષે માદિતગાર થઈ હતી. તે વખતે મેં કલ્પના પણ કરી ન હતી કે, આખરે કું તેને દરતગદ કરીશ. તેને પ્રાપ્ત કરવા માટેજ પ્રાણની પણ દરકાર કર્યા વિના મેં આ સાદસ કયું છે, અને તેમાં કુંતેદ મળી છે.”

“પણ આવી રીતે તમારા જીવનને મોતના કાગળમાં નાખવાનું કારણ શું?”

“માત તમારા લીધે. આમીન, તમેને કું કેવા ખ્યાલો ચાલું છું, તે તો મારો ખુલ્લો જાણ છે. તમારા માટેજ મેં આ રહસ્યજ્ઞાન મેળવવા આનું બપોરે સાદસ કયું છે. તમે પણ બપ નહિ પામતાં મારી સામે આવી મને જે સલાયના કરી છે, તે ખાતર તમારા કિપકાર થયું છું.” આમીન-પ્રાણપિત્ર આમીન! આખરે આપણે વિશ્વ મળી છે.”

“ત્યારે હવે આ મૃતદેહવું શું થશે?”

તમેના મૃતદેહ પુનઃ તેજ રમણે વિરાજ જશે અને તેમના આત્માને જે રમણેથી કું મેંથી લાવી છું ત્યાં પાછો ચાલ્યો જશે.”

એટલું કહી જુબેદાએ મૃત્યુચકિતના રક-ધરેરા પર હાથ મૂકી કહ્યું. સિદ્ધિ આરમાર પિન મોખાલા! તમારું કાંઈ પૂછ્યું થઈ ગયું છે. તમે હવે તમારાં પરિગણ-પરિવેષિત પ્રુપ્ત ધર્મે ચાલ્યા જાવ. ત્યાં નહીં તીરે પ્રુષોવાનમાં તેઓ તમારી પ્રતિદેશ કરી રહ્યા છે, માટે હવે તમારા સમાધિસ્થાનમાં ચાલ્યા જાવ. પુનઃ ત્યારે સુપતાનના ઉપર પ્રચુત રથાપન કરવાની જરૂર પડશે ત્યારે તમારી પાસે આવીશ અને મારો આદેશ તમેને કહી સંભળાવીશ.”

જુબેદાએ પ્રુપ્ત વ્યાકતનો હાથ પકડ્યો અને આરતે આરતે સમાધિ સ્થાન તરફ જવા લાગી. મૃત વ્યકિતએ પણ તેવું અનુસરણ કર્યું. સમાધિ નજીક આવી પહોંચતાજ તેણે સમાધિ મળમાં પ્રવેશ કર્યો. જુબેદાએ પ્રચારત દરતાં કું તેની પાસે ગયો. મૃત વ્યકિતનો દેહ પૂર્વવત પડ્યો હતો. ચમુઓ પકડીને બની મળમાં હતો. મેં તેના પર હાથ મૂકી જોયો મનદેહ દેહગાર થઈ ગયો હતો. કું ચિરિમન બની તેની સામે જોઈ રહ્યો.

મારો સંશય દૂર કરવા જુબેદા બોલી—“તેના પ્રાણ ચાલ્યો ગયો છે. આ પ્રાણહીન દેહમાં ધરી મારવા છતાં પણ

વિક્રમિત નહિ થાય તેની ખાતરી કરવી છે ? ” આ પ્રશ્નને કહી તેણે છુરી પોતાના હાથમાં લીધી અને મૃત્યુવંકિતની છાતીમાં ખોસી દીધી. મૃતદેહ પર તેની કંઈ અસર જણાઈ નહિ. જુએ-દાએ પુનઃ છુરી તેની છાતીમાંથી કઢાડી અને પોતાની કમરે ખોસી દીધી, પણ કહ્યું:—“આખી ના થાયો હવે આપણે પાછાં જઈએ.”

એટલું કહી ત્વરિત ગતિએ તે આ રહસ્ય મંદિરમાંથી બહાર નીકળી. હું પણ તેનું અનુસરણ કરવા લાગ્યો.

અપૂર્ણ.

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

જેખાવમાં અથવા
ટકવામાં અસરારની
વપરાશમાં ખાતુમાં
બરાબરમાં ઉભે તેવાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પહેરવા વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જાપાનથી ખરીદી નખ છે, કલચર્ડને નામે મેળસેળવાનો મોટો માલ લઈ કમાવા કરતાં ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું ? ?

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ

કુદરતી રીતે જ ઘેદા કરે છે

મરદોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેરોડોનો શોખ બહામણ પુરો કરો—તમારા હાથ ભચાવો જેર બેઝાં પણ માલ જેવો હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

૩, માયમન્ડ હાઉસ, વાન્ડા ગાંધી રોડ

ભામરેવી-મુબાઈન. ૭

બોઈએ તો—

૩. સખા સાથે તમારા તમમનની કુખી હાલત કવરમાં બીડી મોકલી ઘેર બેઠે જ શાસ્ત્રીય ઉપાયોથી મુખી છુવનની સરખાત કરી જોજો.

પંડીત પરિમલ (જ્યોતિષી વેદ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ રજાં)

ઘેડા મિર્જાની માલ (માટુંગા) ૭. આઈ. પી. આર.

૧૨ થી ૬ કરેરવાલા બીરોંગ નં-૮૧ જોલપીલા (મુંબાઈ)

પત્ર વ્યવહાર માટુંગે કરવો.

“ફોટોગ્રાફીનો પુકારો પવન”

અમારા વિશ્વાસુ કેમેરા વડે તમે સારા

ફોટોગ્રાફ પાડી શકો છો.

નાના “ઇલુમી” રીફ્લેક્સ-કેમેરા ફોટો ૩. ૨૭ માં મળે છે. શિખરનારાઓ માટે અમુલ્ય !

ધર્મ સિનો—

અમારે ત્યાં પાંચેના “બેબી” કેમેરા તેમજ પ્રેક્ષકર મળે છે આપના ફોટોની કીમત ૩. ૨૪૭ બાળકોને આનંદ આપવાનું મુખ્ય સાધન !

વળી

“જાઈસ”ના દુરળીનો મળી શકશે

આજેના લખો—

કોન્ટીનેન્ટલ ફોટો સ્ટોર્સ

૩૦-૨૫૩, લોન્ડન રોડ, ફોર્ટ—મુંબાઈ.

પૃથ્વી પરનું વીમાન—

“સ્પીડકીંગ સાઈકલ”

૪૫ વરસનો આ લાઇનનો અમારો અનુભવ સાઈકલ અને તેને લગતો છુટક સામાન

મળવાનું ભરોસેદાર છેકાણું.

ચાણાવાલા એન્ડ કું

૪૩૨-૩૩૬ શાલબદેવી રોડ મુંબાઈ

(મફત મળતું કેટલોગ મંગાવી જુઓ.)

પંડ્યાની પાંચસેરીએ

અર્થ :

રાગચિત્રો

લેખક-ડૉ. પદ્મરાજ રા. પંડ્યા બી. એ.

(તા. ૪-૩-૨૬ ના અંકથી ચાલુ)

હવે આપણે બ્રહેન લીલાવતીના લેખની તપાસ લઈએ. તેમના જીવનથી સર્વ સુપરચિત છે. મુદ્દુ લોક વિરે આર્થવાર્તા નગર તંત્રાશ્રમની તે પ્રતિભાષક-પત્ર, શકિતશાળી, શુદ્ધિમતી ધીરા, ગરીબ, વિદુષી, હિંમતુળ વિષેના નવચુર વિર્ણ વિચરતી મહિન અદિતિય અમાત્ય, અમાત્ય, અનુપરોધ સ્ત્રી લેખિકા છે.

થોડા વખતથી તે પ્રકાશમાં આવ્યા છે પરંતુ તેના પ્રકાશ કિમ્મતના અગ્રચાર્ય જેવા છે. અશ્વત્થામાના નારાયણજી જેવા છે. કૃષ્ણના સુદર્શનચક્ર જેવા છે. તેની સામું જોઈ ચક્રાવ નથી પરંતુ અમે પ્રસંગકાળના રૂપ સ્વરૂપ સ્વર્ણના અનેક પ્રકારના અક્ષય-પ્રકાશ તેમના લખાણ પર નાંખી તેનું નિઃશીલુ કરી અવલોકન દિગ્દર્શિત કરીએ છીએ. તેથી અમને જે માલમ પડે છે તેજ માત્ર અમે લખીએ છીએ.

તેમની કાળા ઉત્તમ છે. ટીકા કરતી વખતે તદ્દલ બાણીની જેમ મર્મસ્પર્શીને વિધવાની છે. સ્વેદ છે એટલે જેને-જેના ઉપર તે ધા મારવા માગે તેને ધા મારી શકે છે. તેમનું રંગચિત્ર અમે જોયું છે. પરંતુ તેમને સાક્ષાત્કાર કરવા અમે મુદ્દુ લોક વિરે એક દિન જવાના છીએ. પરમ દેવદુર્ગ અમારું તે લક્ષ્ય નિષ્પ કરશે એવી ઇચ્છા છે. તેમના એકાગ્ર પુસ્તક રેખા ચિત્ર અને બીજા કોષોની સમલોચના અમે હવે શરૂ કરીએ છીએ.

પુસ્તકના લેખક તરિકે લીલાવતી શેઠ એમ લખ્યું છે. અર્થથી કોઈ મિત્રને કહ્યું છે. તેનું નામ લખ્યું નથી. સ્વર્ગ-નિવાસી વાયક-તો પોતાની રિત્ય દર્શિતમાં તે મિત્રને કહ્યા રશે તો એક સફરી એટલે અમે તે આપણ ઉપર મટરફોન કરતા નથી. તેમની પ્રસ્તાવનામાં નમ્રતા છે, તે તેમના મહાગુલાવ હૃદયને તદ્દન બંધ બેસતી અને છાજતી છે.

પુસ્તકના છ વિભાગો પાડેલા છે. પહેલામાં રેખાચિત્રો છે. તેમાં બ્રહેન લીલાવતી વિદ્યમાન-પાછળથી કેટક સ્વર્ગ-નિવાસી-ઓએ તથા પુણ્યને પેત જેમ જોયાં, અનુભવ્યાં, તથા સમજ્યાં અને તે ઉપરથી પોતાને જે મુલ્યું તે લખ્યું છે. પ્રમ-શીક હૃદયે, નિષાલસ બાવથી-નિષ્પત્તિપાતપણે તેમણે લખ્યું છે તે અમે કથલ કરીએ છીએ-અરે અમારી ખાત્રી થઈ છે. તે. પણ તેમણે જે લખ્યું તે કેટલું લખ્યું છે તે બાબતની અમાં

અમે હવે પછીના બીજા પેરેગ્રામાં કરશું, પરંતુ લખનાં સંખેલ-શ્રવ્ય ઉત્પન્ન થાય છે કે પોતે સા માટે પોતાનાં કોઈ નિકટનાં સંગ્રામી માટે લખ્યું નથી? શું તેમના મનથી તેમના કંઈ રિસામ નેહોતો? સા માટે તેમણે પોતાના પુત્ર્ય શીયુત રોકતું રેખાચિત્ર સંપૂર્ણ રીતે દેખ્યું નથી? સા માટે તેમણે પોતાના પિતા કે અન્ય સંગ્રામી વિશે જરાક પણ લખ્યું નથી? અમારા રિત્ય નેત્રેથી-અમારાં મુદ્ધ અંતઃકરણથી અમે એમ સમજીએ છીએ કે તેમ ન કરવામાં. તેમનો વિવેક છે. કન્ય એ વિવેક. વિદ્યા વૃદ્ધાંતે વિનય એ વાક્યનો અનુભવ સાક્ષાત્કાર થતાં અમે આનંદાશ્ચર્યમાં સંખેલિત થઈ સંરાય મુદ્ધ યજ્ઞે છીએ. રેખા ચિત્રોની વિષયોમાં અમે આમળ ઉપર ઉતરશું.

બીજા વિભાગમાં પ્રકીર્ણ રેખાચિત્રો છે. જેમાં પાર્વતી દ્રોણી પદ્મિની દ્વારિ ઉપર તેમણે લખ્યું છે. સવાલ એ ઉપ-રિષ્ટ થાય છે કે તેમને એમ લખવાને હક શો હતો? છે? પરંતુ તેમણે શીક લખ્યું છે, કારણ કે તેથી અમે પણ આ લખીએ છીએ તે માટે અમને લખવાનો શો હક છે તેમ તેઓ બ્રહેન પછી શરૂ નહિ. એ બાબતની વિગત આગળ ઉપર આવે છે.

ત્રીજા વિભાગમાં વાર્તાઓ, તેમણે પોતાના સમયને અનુસરતી લખેલી છે અને જે ઉપર અમારા અભિપ્રાય અમે યથા સ્થળે આ પુસ્તકમાં દર્શાવશું.

ચોથા વિભાગના વિનોદાત્મક લેખો માટે અમે કંઈ લખીએ તે પહેલાં અમને પારસી સાદિત્તકારોની સ્વદિષ્ટ વાનીએ યાદ આવવાથી એથો વિભાગ અપોને વિનોદ અપવાને જલ્દે અભિનિદુર્ગાનેનું કંઈ કંટુ ઐપથ પીના દોષોએ તેજો ભાસ દમજીશીજી થાય છે પરંતુ તેમને પણ અમે ન્યાય આપશું.

પંચમ વિભાગના પ્રવાસ વિષે તથા છઠ્ઠા વિભાગના નિષ્પેદ વિષે પણ પમે થયાવકાશ થયા સમય-તથા યથાશક્તિ વિવેચન કરશું.

હવે આપણે જરા ઉડાણમાં ઉતરીએ.

સ્વર્ગ નિવાસી વાયક જુદાં આપણે શરૂ કર્યાં કરશું? આદિથી કે અંતથી?

અમારા મતા મુજબ તો આપણે આદિથીજ આરંભીએ. પ્રથમ રેખાચિત્રો લઈએ.

પ્રથમ બ્રહેન લીલાવતી અકારથી શરૂ કરતાં સ્વર્ગસ્થ (અત્ર નિવાસી) અમૃતલાલ પદિયારનું રેખાચિત્ર દેરે છે. અમે આ લખીએ છીએ ત્યારે અત્ર વક્તા કામ પદિયાર અમને કાનમાં કહી જાય છે કે તેઓ તો શ્રીમતીએ તેમને માટે એટલું લખ્યું તેથી દરખાસ ગયા છે માટે અમે તે આદેશોજી અટકાવીએ છીએ.

બીજો નંબરે શીયુત ન્દાનાલાલ કવિ-શ્રીમત્ર નારદજી મારના અમને માત્રમ પડે છે કે શ્રી ન્દાનાલાલમાં અંદાં તો જરાએ નથી. એમના વિચારો ત્યારે અદિ સુધી-સ્વર્ગ સુધી આવે છે ત્યારે તે સાંકડા તો કેમ દોઢ થઈ, પરંતુ અંતિ લીલા-

વતીને તેમ લાગુ છે. કેવિ શ્રી ન્હાનાલાલના બહેન લીલાવતીને કેસાની હેણ પ લાગે છે. પશુ આની તે તે સમજી શકતાં નથી. ન શમજી શકે તે સ્વાભાવિક છે કારણ કે તેમનો કટોકટી અવધાસ હજી અધુરો છે. અમારો આશીર્વાદ છે કે તેમનો અવધાસ પૂર્ણ થાઓ. શ્રીમાન ન્હાનાલાલની આનંદ રેઝાની શક્તિ માટે બહેન લીલાવતીને આનંદ અને આશ્વાસ સાથે યાદગીરી છે તે તેમનું હૃદય ઉન્નત હોવાની ખાત્રી આપે છે.

શ્રીયુત્તર ચંદ્રશંકરને તેમણે ઠીક જોળખ્યા છે, વસંત ખાતા વર તરીકે. રા. ચંદ્રશંકરના “વરંજાગી” કે “વેરંજાગી” હોવાપણા સાથે આપણને કામ નથી. રા. ચંદ્રશંકરમાં નામરૂપણું નથી. પરંતુ નાગરિકતા છે તેથી અમારે શું એમ સમજવું કે નાગરોમાં નાગરિકતા નથી? નાગરિકતા હોવાનો અધિકાર શું નાગર સિવાય અન્ય કોમો માટેજ ખાસ રાખી મુકેલો છે?

બહેન લિલાવતીનું નામરો વિષેનું આગું ધોર અત્તાન બ્લેક અમને શૈક થાય છે. કાઠીયાવાડના નાગરોના પરિચયમાં શ્રીયતિ લીલાવતી નહિ આબ્યાં હોય. તેઓ કદાચ આમ લખ્યું હશે.

અપૂર્ણ.

હજાર કસોટીમાંથી પસાર!

ખાસ સાયન્ટીફીક અને અકસીગ.

“ગોલડન બામ”

હુનીઆ ઉપરનું અમુલ્ય અમૃત!

સુંદર દાગડી સલીત કરી. ફક્ત પાંચ આના

કાંપટો ન થાયેં તો પૈસા પાછા

માયાનો દુખાનો, અપારથીથી, શરીરની કળતાર, શરદી, સજોખ, સૂણ, ચસકા. દરેક વાલુથી કાઢી પશુ લાગનું અસાધ્ય બનું, સૂન મારી જવું અથવા કમતાકાતથી કુળવું વિગેરે તેમજ ઉપર આ બામ બહુ જ ઉપયોગી રાગખાણ અને તાત્કાલીક રો. વૈદ્યો, ડાકટરો કે સાઈ-ટીરોને ખતાવી ખાત્રી કરો. એક વખત પાંચ આનાની જ લીકોટી મોકલી વાપરી જુઓ. ફાસો ન થાય તે. પૈસા પાછા.

લજો-નેશનલ ફાર્મસી

બીલ્ડીંગ મુંબ નં. ૨

મોજ-મંગલનો મુરખો

મોહન મરકરો—(વેરખાને) બીબી સાહેબ, તમે કવે દુસ્તેથી આવ્યાં?

વેરમા—તમારો અને મહારો એકજ રસ્તો છે.

મોહનલાલ—(ગરીબ આંધળાને) બરે સુરદાસ! તમે આંખો કેમ બંધ કરી છે?

સુરદાસ—કારણ કે ત્હમારું કમખખત મ્હોં જોવામાં આવે નહિં તેથી.

રોક—(નાકરને) મ્હેં સાંભળ્યું કે ત્હમારું લગ્ન થઈ ચુકું છે. તો તમારો પગાર વેડો હોવાને લીધે ત્હમારો બી પુરવડું બરજી પોપણ શી રીતે ચામડું છે?

નાકર—(પગાર વધારી એમ નાણી રાજી થકને) આટલા પગારમાં ચુજરાન ધણી મુશીમતથી કરું છું.

રોક—જેથી મ્હેં વિચારું છે કે આપ ઘેરે બેસો. કારણ કે મને થીક લાગે છે કે ક્યાંકકે હાથ ન મારો.

મગન—(પોતાના મિત્રને) ત્હારી સ્ત્રી ધણીજ રૂપાળી છે. જગન—હું એમ ધારતો હતો. પશુ જ્યારથી ત્હમારી બી મ્હેં જોઈ, ત્યારથી તેને બ્હી ગયો છું.

આમાધિશ—(ચોરને) તું છેવટ ચોરીમાં કેવો સપડાયો. બોલ ચોરીનો ધધો કેવો છે!

ચોર—હજાર! ધધો ધણોજ સારો હતો. પશુ આપે તથા પોલીસખાતાવાળાઓએ એનો રંગ ફિક્કો કરી નાખ્યો છે.

મિયા—(બીબીને) તું ધણી વખત આરસીમાં જીવે છે, એ સારું લાગતું નથી.

બીબી—હું સારી રીતે નાણું છું કે આપને એ ઠીક નથી લાગતું પરંતુ હુનીઆમાં આપજ એવા પુરૂષ નથી કે જેના માટે હું ચટાપટી બતાવું છું.

સિપાઈ—(સરદારને) લડાઈમાં હજી મેળવ્યા બાદ—સાહેબ! મ્હેં દુરમનના સિપાઈનો પગ કાપી નાંખ્યો.

સરદાર—પગ કાપવાથી શો ફાયદો. માથું કમના કાપી લીધું? સિપાઈ—એવું માથું તો પહેલેથીજ કાપેલું હતું.

અખીર—(ગરેખાને જમડાયા બાદ) ત્હમો ત્હમારો સિતાર કેમ ન લાગ્યા?

ગરેખો—સાહેબ! મહારો સિતાર કંઈ આવાનું ખાતો નથી.

હુરિદુર એન પડિત.

પ્રિયાની પ્રતિમા

અથવા

—પ્રેમ સ્મારક—

લખનાર-તા. ગિરિવંશપ્રસાદ સોળાનાથ ભટ્ટ

અગ્રાના એક ગરીબ લતામાં એક નાવું ઘર આવેલું હતું. તે ઘરની ઈંટા અડધી ખસવાઇ ગયેલી હતી. તેમ બારી બારણાં વિગેરે પણ અર્ધ જીવંતરયામાં હતાં. બારણામાં પેસતાં એક વાંસની રીડી ઝુંકેલી હતી. ઘરનો સામાન વિગેરે બધું ગરીબાઇનું જ પ્રદર્શન હોય તેવું લાગતું હતું. મેઝા ઉપર આગલા ખંડમાં એક પુરૂષ બેઠેલો હતો. સારો એક નાની ઘોડી ઉપર એક અડધું ચિત્ર હતું. આસપાસ રંગના કુડાં અને પીંછીઓ સંખ્યાબંધ પડેલાં હતાં. ખુણામાં એક સાદી ઉપર મુનારનાં ઝીણું ઝીણું બારીક કાતર કામનાં હાથીઆર પડેલાં હતાં; અને તે ઉપર એક કાતરકામનો અડધો નમુનો પુરો થયો વચરો પડેલો હતો. તે નમુનો બેઠક હાથ એમજ કહે કે આ તો કોઇ દેવી પુરૂષજ બનાવેલી હશે તેવી તેની કારીગરી મોઢક હતી. આખી આલમમાં એવો નમુનો બનાવનાર બીજો કોઇ કામગીર હશે એમ કહીએ તો પણ ચાલી શકે. અત્યારે અડધાં કાટયાં ઘટયાં વરજોમાં શીશી પોતાનું કામ કર્યું જતો હતો. પાસે એક રકાબીમાં થકોનો બેઠકો રાટશે તથા થોડું સોંક પડેલું હતું, પરંતુ કામ કરતાં કરતાં વારે પડીએ તેની દષ્ટિ પાસે સાદી નાખી બેઠેલી તેની પત્ની ઉપર પડતી અને બળે તેનો ચહેરો જોવામાં લીન થઇ જતો હોય તેમ હાથમાં પીંછી લઇ સ્થિર દષ્ટિએ તે પોતાની હાલ દેહીને નીહાળતો બેસી રહેતો. તે વખતે તેને આસપાસની કોઇ પણ વસ્તુ તરફ ધ્યાન રહેતું નહિ. ફક્ત તેની આંખો સમક્ષ એ મધુરો અડધો દસતો ચહેરોજ નાગી રહેતો. આમ જોવામાં પંદર-વીસ મીનિટ સુધી એકતાન થઇ જતો. ત્યારે તેની પત્નીનું ધ્યાન તેની તરફ એવાનું ત્યારે ફક્ત કહી તેને બહાલી એક-એ ચુંગન લઇ તે પોતાનું કામ આગળ ચલાવતો. તેના મનથી તો સ્વર્ગ ગણે તે પણ આ હતું, મહત્ત્વ પણ તેજ હતું, જીવન પણ તેજ હતું, હાલ પણ ત્યાંજ હતું અને આત્મા ગણે તે પણ તેની બહાલી પત્નીજ હતી. તેની આંખો પૂર્ણ પ્રેમજાળ અને દેખાવમાં મોઢક હતી. ચરિરે ગરીબ સાદાં અને અર્ધ દેહમાં મરડો પરિધાન કરેલાં હતાં છતાં પણ તેની તેની કાન્તી પણ મોઢક બની રહી હતી. સંદર્ભતા નરસી અને ધરેણીમાં કંઈ સમાઇ જતી નથી. અલંકારિક અને

કૃત્રિમ સંદર્ભતા કરતાં કદરવી સંદર્ભતા હમેશાં મોઢકજ નીવડે છે.

શીશીને હોતી નામની દરકાર કે હોતી પૈસાની દરકાર. તે તો ચોવીસે કલાક હોનાં પ્યાનમાં મરન રહેતો અને આથી જ કંઈ કૃતિ તે ઉપજતી કહાયતો તે ઘણીજ મુદ્દર અને મોઢક નીવડતી. આખા ચહેરામાં તેનું નામ ઘેરે ઘેરે બન્યાનું હતું. છતાં પણ તેને પૈસાની વધુ દરકાર ન હોવાથી તેનું લક્ષ તે કમવા તરફ ન હોતું. વરસે દિવસે સોદાગર લોકો તેની બનાવેલી કૃતિઓ-ચિત્રો અથર કારીગરીનું કામ-તેને ઘેર આવી બહુજ નજીક દિશ્વતે ખરોડી જતા. અને તેમાંથી તે લોકો લાભો અને કરોડાપીપતિ બની ગયા હતા. આથી આખા હિન્દુસ્તાન ભરમાં તેની કોઇને કોઇ દુનિયા ધન-પાટવના ધરમાં માણમ પડ્યા શીવાય રહેતી નહિ. તે કોઈનું બનાવવાનું કામ માથે લેતો નહિ. તેમ બહારની દુનિયા સાથે ધણીજ આંધું ભાળતો. તેની પ્રિયારો એક કલાકનો વિયોગ પણ તેનાથી સહન થઇ શકતો નહિ. આથી હમેશાં તેને તેની સાથેજ રાખતો. તે કંઈ ખરીદવા બહાર જતી ત્યારે તે હમેશાં બારણા પાસે બેસી રહેતો અને તેની આવવાની શબ્દ જોતો માર્ગ પ્રતિક્ષા કરતો. તે તો ખુદ પણ તેનેજ માનતો. તે પાસે ન હોય તો તેનમ્ની કંઈ પણ કામ થઇ શકતું નહિ. ઘણીવાર રાત્રે પણ ઉઘમાંથી બગી તેની નિદ્રાથીન પડેલી પ્રિયાના મુખારવિંદને કલકોના કલકો સુધી જોવા કરતો અને ઘણીવાર તો તે જોવામાં ન જોવામાં શકવાર થઇ જતું. તેને હોના ચહેરામાં કંઈ અસ્પષ્ટ સંદર્ભ, આશો-કાં પ્રીતિ, દિવિતા અને પરિવ્રતાજ બજાતાં. ઘણીવાર હાલમાં પુત્ર્ય લાભો ઉત્પન થતાં તે ખુદની બંદગી કરતો હોય તેમ તેની આગળ હાથ જોડી બંદગી કરતો. દુનિયા તેને ગાંઠોજ મણતી. તેનું જીવન એટલું બધું દુનિયાથી ભિન્ન થઇ ગયેલું હતું કે તેને બહારની દુનિયા ચરકેજાન માને તેમાં કંઈ નવાઇ ન હોતી. ઘણા પૈસાદાર સોદાગરો તરફથી તેને એજઆરામમાં રહેવા આવવાનો ઘણી વખત માગણી કરવામાં આવી હતી પરંતુ તે આવી માગણીઓના હમેશાં અચડીકારજ કરતો. તે બહુજ આંધું બોલતો અને હમેશાં એકાન્તજ સેવતો.

તેની કૃતિ જોનારને એકદમ મુગ્ધ બનાવી દેતી. કારણ તેની કળાના અણુ એ અણુમાં પવિત્ર પ્રેમનોજ વાસ હતો. તેમાં તે પોતાનું હાલ અને આત્મા પુરોતો-આથી જન સમાજને તેની કૃતિ માટે ધણંજ માન હતું અને તેથી તેની ગમે તેની કૃતિ બજારમાં મુકવાથી અન્ય કૃતિ કરનાં હમેશાં દોષી નીકળતી અને આ કારણને લઇ તેની ઘણીજ સારી કોમન ઉપજતી. આ રીતે દિન પ્રતિદિન તેની ખ્યાતિ છુપી રીતે અને તેની અમંજુતાં પણ વધતી ચાલી. શીશીનું શાન્ત જીવન તેને સ્વર્ગસન હતું. છતાં અંદગીમાં અટકી અને પડતીના નિયમાનુસાર તેનું આ શાન્ત જીવન વડું વખતે ટપી શકતું નહીં. તેને માથે દુઃખનાં વાટજ યેસવા માંડ્યા હતાં.

*

*

*

દિલ્હીના મોગલ સમ્રાટ પોતાના આલીશાન દિવાનખાનામાં પોતાની બેગમ સાથે બેઠા હતા. બાદશાહનો ખ્યાર આ બેગમ માટે ધણેજ તિમ્મ હતો. તે બન્ને એકાન્તમાં બેઠાં બેઠાં વાર્તા-વિત્તો કરતાં હતાં. બેગમને કળા કૌશલ્યનો ધણેજ શોખ હતો. અને કાષ્ઠપથ્ય જાતનો કળાનો નમૂનો બનાવવામાં નવીન જંજીર તો તે ગમે તે કિંમતે ખરીદી હાલત કરવા માટે તેના માથુંસો દમેશાં તૈયાર રહેતા. આજે બેગમ સાહેબ પાસે એક કળાનો અનુપમ નમૂનો હાથ આવ્યો હતો. એક ચોરસ ટુકડા ઉપર એક એવી જાતની સુંદર કારીગરી અને નકશી હતી કે જુદા બાદશાહ પણ તે જોઈ આશ્ચર્ય પામ્યો અને તેણે નમૂનો પોતાના રાજ્યમાં શી રીતે આવવા પામ્યો તેના વીશે તપાસ કરી તે શીશ્વીને મુલાકાત માટે બોલાવવાનો તેણે નિશ્ચય કર્યો. બાદશાહને પોતાની બેગમની કળા તરફ આટલી આદના જોઈ ધણી પ્રસન્નતા થઈ.

બાદશાહને તેની બેગમ તરફના અતીશય ખ્યારને લઈ તેણે નામ ચિરંમયી રહે તે ઉદ્દેશથી પ્રેમસ્મારક બનાવવાનો વિચાર ઉદ્ભવ્યો, અને તે કળાની દરિએ જોતાં પણ એક બાદશાહ નમૂનો બને તેવા તેના નિશ્ચય થયો. આથી તેણે આખા દોન-કુશ્તાનમાંથી સારા સારા શીશ્વીઓને મેળાં ગાજે તે દરમિયાન આખી બોલાવવાને માથુંસો મોકલ્યાં, અને દેશ દેશમાંથી કારીગરોનાં ટોળા ટોળાં પોતાની કારીગરીના નમૂના લઈ દીલ્હી તરફ આવવા લાગ્યા. બાદશાહે તે બધા સમુદાયમાં સુનંદા અને પ્રવીણ શીશ્વીઓનેજ પસંદગી આપી. આ પ્રમાણે જ્યારે બાદશાહ બધા શીશ્વીઓના નમુના એકઠા કરવા લાગ્યો અને જ્યારે તેઓની ફરેકની કૃતિ સાથે પેલા શીશ્વીની કૃતિ સરખાવવા માંડ્યો, ત્યારે તેઓની કૃતિઓ તેની આગળ ઊંચી પડવા માંડી. આટલા બધા કારીગરોના સમૂહમાં હજી તેના જેવો એક કારીગર બાદશાહની નજરમાં ન આવ્યો. તેની બેગમ, વઝીર અને અન્ય રાજકોટનો અંબીપ્રાય પણ એવો થયો કે તે શીશ્વીને જો બોલાવવામાં આવે તોજ ને સ્મારક બાદશાહ બનાવવા માગે છે તે કળાનો એક બાદશાહ નમૂનો બની રહે. આથી તેની શોધ કરવા માટે બાદશાહે અનુધી મોકલ્યાં. બાદશાહે સખત હુકમ કર્યો કે તેને કાષ્ઠ પથ્ય રીતે પત્તી અડી ન લાવે. કિન્તુ તેને પેટાનો હુકમ સંજ્ઞાવરો અને શો જવાબ આપે છે તે લઈ પાઠ આવવું. આથી શાન્ત જીવન ગાળનાર આપણા શીશ્વીની શોધ કરવા માટે રાજ્યના માથુંસો નીકળી પડ્યાં.

*

*

*

ખપોરનો સમય હતો. શીશ્વીની પત્ની રસેઈ કરતી હતી. તેની સામે બરાબર આસન નાંખી શીશ્વી ધ્યાનરૂપ બેઠો હતો. તેને આટલી બધી પ્રેમયેવો ચરેજો જોઈ તેની પત્નીને ધણેજ લાગણું પરવતું તે સંબંધમાં તે કંઈ કહેતી તો તેના દિલને સખન આપતો રતો. અને રસેઈ વખત તો તે એક ન્દાના ખાળકની પેઠે રડી પડતો. રસેઈ કરતાં કરતાં તેની આંખી રશ્મિતિ ક્યાં

સુધી નકશે તેની ચિંતા તેની પત્ની કરતી હતી. થોડી વાર પોતાની તરફ પ્રેમદષ્ટો તેને બેઠેલા જોઈ તે બોલી, “બાદશાહ આમ ક્યાં સુધી ચાલશે? એક સ્ત્રીના લાલ્ચીક પ્રેમની પ આમ વેલા ધઈ તમારી કળા, તમારી જીંદગી, તમારા સર્વ કેમ ખુવારી કરી રહ્યા છે? જરા તો પચાવો! ફુનીવાત ગાંઠ કહે છે. ખરેખર! તમારી રશ્મિતિ પણ તેનીજ છે. ખ્યાર તમે મારા તરફ ગયા છે તેટલોજ વખત જો મને તમારી કળા તરફ ચાલતા હો તો જરૂર તમારી કીર્તિ અમર નંમ. આખી આલમ તમારી અનુપમ કૃતિથી અંબડા પોતાના દેશના પ્રવીણ શીશ્વી માટે જરૂર મગરૂર બને. માટે તમારે ખ્યાન તમારી કળા તરફ રોકો અને ફુનીઆમાં તમારું નામ અમર કરો.”

“માંડી! આમ બોલી વું મારા દિલને કેટલો આ પહોંચાડે છે તેની તને ખબર છે? તારા અમર રાજ્યમાં મને નથી ફુનીઆની પરવા કે નથી નામની પરવા. મારી કીર્તિ મારું નામ, મારો મશ, મારું જીવન, મારું સર્વસ્વ બધું છે. તે સંધળું મહે તને જ્યારે કહેલું છે. તમારી દરેક દેડે કૃતિમાં હું તારાં દર્શન કરું છું અને તેથીજ તેને પવિત્ર મંત્ર છું. જ્યારે જ્યારે કલાકાના કલાકા સુધી હું તારા મુખારવિંદ્ દર્શન કરતો બેસી રહું છું ત્યારે મને બાહ્ય ફુનીયાની પીડા કાષ્ઠ અમર કરતી નથી. જ્યાં હું છે ત્યાંજ મારું સર્વજન અને જરા સર્વજન છે ત્યાં પછી મીધા નામની પરવા કાણ રાખે છે? તારો પ્રેમજ મને અમર મામ જરૂર લઈ જશે. તો પછી તારા પ્રેમમાં લીન થઈ અમરધામને મેળવું કે ફુનીઆની પરવા કરી દિવને દિવસે લોક અને લોકમાં મારી અપનાતિ કરે? શું કરે?”

“મને તો આમાં તમારો માનસિક બમજ લાગે છે. પ્રેમજ બાન બહી માથુંસ કંતોવ્ય વિમળ થઈ જાય તે શું સામે કહેવાય? તમારા જેવો એક મદાન શીશ્વી જો હારે તો ફુનીઆને પોતાની કૃતિથી હેરત પમાંડી રોકે તમારામાં પુણ્યો તે શક્તિ આપી છે. તમે તેનો ઉપયોગ કરો. તમને બહુશી શક્તિઓ અને હુસ્ન્ય કરો પાપના બાગી ન બનો, જન કલ્યાણ માટે તે વાપરો-અને આમ ગાંઠ ન બનતાં કંતોવ્યપરાયણ બનો. તમના જેવો એક મદાન કારીગર એક ફેરી જેવી જીંદગી ગણી દમેશાં એકાન્તમાં પડી રહે તે સાહ કહેવાય? તમારી પાસે લકરી નથી? તમારી એકજ કૃતિમાં લાખો રૂપિયા બેચી લાવવાનો શક્તિ છે. છતાં હાથે કરી ગરીબાઈ શા માટે બોમ્બો છે? તમે ધારો તો કાલથીજ એસ આરામ અને વૈરાગ્યમાં રહી શકો તેમ છે. છતાં આ બધું સકન કરવાનું શું પ્રયોગન? આ બધું શા માટે? કંઈ મારેજ માટે. અને કલાય પુણ્ય મને તેની ફરગારમાં એથી બે તો પછી તમારી શી રશ્મિતિ?”

“તને શંકા રહે છે? હું જાણ તો તારા નાનનાંજ મિત્રો કરી તારીજ સ્તિઓ ધરી, મારું જીવન હાલ છે તેના કરતાં

વધુ ખરાબ બની, મ્હારા આત્મા ત્હારી પ્રાછળ્ય આવે. જે માણસ એક કલાક પણ ત્હારા વગર જીવી ન શકે તે હું જીવી શી રીતે પુરી કરે તે તો વિચાર ? આવું ગાંડુ બોલી અને કુ:ખ ન કરે.”

આ પ્રમાણે વાર્તાલાપ ચાલી રહ્યો છે. ત્યાં તો નીચેના કમાડ કોષ્ટકે ખખડાવાં, કોષ્ટક દિવસ આવેા પ્રસંગ બનેલો નહિ હોવાથી તેઓ બન્નેને આશ્ચર્ય થયું અને શીલ્પીની પત્ની દાર બોલવા નીચે મઠ. જેવું દાર ઉપાડયું કે તરતજ શાંતી ફરમાન લઈ વાંચ્યું અને નીચું જોઇને જવાબ આપેા—

“બાદશાહે સહામતને મારા જેવા ગરીબની શી જરૂર પડી છે ? હું બહાર કઢી નીકળતો નથી. અને જેવું ગમતું નથી, હું દિલગીર છું કે મારાથી અઢીથી આવી શકારી નહિ.” આવેા કહેા જતાંય મનેા જોઈ બાદશાહના હુલે તો ફરીજ ગયા. બાદશાહી ફરમાનનું અપમાન કરનાર આ પહેલ વહેલોજ દતો. પરંતુ બાદશાહનેા સખત હુકમ હોવાથી તેઓ કંઈ પણ મોટય શીલ્પ ચાલતાં થયો. બાદશાહને તેના પતિએ આપેલા આવા જવાબથી વળી ગંભીર શીલ્પીની પત્ની તેને કપડો આપવા લાગી—

“પ્રભુ ! આ શું કયું ? આ તો હાથે કરીને મેળને આપન તણુ આપ્યું, તમને ખબર છે કે એક સહી ફરમાનનું આવું અપમાન કરવાનું શું કળ મળે છે ? આ વિનાશજ તમે બેઠોતો લોધો છે.”

“હું સમજું છું કે તેવું શું પરીણામ આવશે. પરંતુ એ પરિણામ સહન કરવુંજ અને તો ફીક લાગે છે. ત્હારી સમજ ત્હારા પગ આગળજ મ્હાર જુહુ યાપ તેથી જેટલો આનંદ અને યશ તેટલો આનંદ શાંતી ફરમાનને તામે થવાથી ન યાવ.” આ પ્રમાણે બોલી બન્ને વિચારમાં પડી ગયાં અને વરણસીતિ જેવું સ્વપ્ન લે છે તેની રાહ જોતાં બેઠાં.

શાંતી ફરમાનનું અપમાન થયેલું જાણી બાદશાહનેા મિત્રજ હાથથી ગયો. એક ગરીબ શીલ્પી-હારીગર-ને હાજર થયતું ફરમાન યાતાં તે આવેા કહેા અને બેપરવાહ બેયો જવાબ આપે તેના. શૌં અર્થ ? તેવું લોહી ઉઠળા આપ્યું અને તેના વજીર ન હોત તો જરૂર ગરીબ બીચારા શીલ્પીનું મ્હેતાજ આવત. વજીર-સમજાયું કે “જહાંપનાહ ! તેમાં તેતો હોય નહો. ખાર એવી કળ છે કે મનુષ્યને ગણે બતાવી દે છે. તેની પાસે અનુપમ કળ છે. પરંતુ તેની પ્રિયાતે વિશેષ એક પણ પણ તેનાથી સહન થતો નથી અને તેથી તે વિશેષ સહન કરવા કરતાં બાદશાહનેા યુરસી બેઠોડી મરતું ને તેણે વધુ સલાહ બધું થયું—આથી તે આપના ફરમાનને તામે સયો નથી. તો તેતે માફ કરવી થટે છે.” વિગેરે વિગેરે સબ્બો કહી બાદશાહનેા યુરસી-ચાન્ત કર્યો.

ચાન્ત-સપા પછી બીજે દિવસે બાદશાહે ફરીથી કહેજ મોકલી જણાવ્યું કે તેની પત્નીથી વિખુટા પાડવાનેા રાહતો

ધરદા છેજ નહી અને એ તે આવવા તૈયાર થશે લો તેઓ બન્ને માટે સજાજ બપરદા રાખવામાં આવશે, પરંતુ આ ફરમાનનું પણ તે શીલ્પીએ અપમાન કર્યું. આથી બાદશાહ ધજોજ યુરસે બસાયો. પરંતુ પેતે સમજુ હોવાથી ચાન્તપણે તેનો શો રસ્તો લેલો તેના વિચાર કરવા બેઠો. આ પ્રમાણે થવાથી તેના ફરમારીઓમાંથી એક જણે સલાહ આપી કે જે તેની કહીને મારી નાખવામાં આવે તેજ તે પોતાનેા એકાન્ત વાસ તજશે. બાદશાહને પણ આ વાત મળે ઉતરી અને તેણે આ ધાતકી કામ બર લાવવા માટે તૈયારીઓ કરવા હુકમ આપ્યો.

સતીના અગીઆર વાગ્યાનેા સમય હતો. આખા સહેરામાં શાન્તિનું સામ્રાજ્ય બાપત હતું. શીલ્પી અને તેની સ્ત્રી ધરધસાટ ઉંઘતાં દત્તાં. નિંદો બીચારીને કંધાથી ખજર હોય કે તેના ઉપર મ્હેતાનાં નખાં વાગી રહ્યાં છે. તેને કંધાથી ખજર હોય કે યોડાજ વખતમાં તે દબે આ કાની ફુનીઆનેા ત્યામ કરશે. તેવું આપું ધર શાન્ત હતું. એટલામાં એક તીણે અવાજ થયો અને ફુરની બારી ઉઘડતી જણાઈ. થોડીવાર થઈ અંધારામાં ચાર માણુમે વારાફરતી અંદર દાખલ થયા. બારી પાસે વસાઈ. અને થોડી વાર પછું બધું ચાન્ત થઈ ગયું. એવામાં કોબેના થોડો પગ પછાડવાનેા અવાજ. બ.બી. કોષ્ટક ગળામાંથી ક્યકાં આવું હોય તેમ જણાયું. આ પ્રમાણે એકજ કણ બન્યું અને ફરીથી બધું શાન્ત થઈ ગયું. બારી ફરીથી ઉઘડી અને વસાઈ. બસ ! થઈ ચૂક્યું ! કાળજખા પોતાનું કામ કરી ચૂક્યા. એક યુક્તાની કળીને મસળાં નાખનાં વાર ન લાગી તેમને જરા પણ દયા ન આવી કે સવારમાં તેના મધુકર માથાં પડડી પોતાનેા પ્રાણ આપશે.

સવાર થયું, શીલ્પી જાગ્યો. ઢંગેશ કરતાં આજ તેની પત્નીને ઉઠતાં વાર થઈ જાણી તેને ચિંતા થઈ અને પાસે જઈ તેના મેડાં ઉપરનું વજર તેણે જેવું ઉપાધ્યું કે સદસા તેનાથી એક ડારથી ઓસ નખાઈ ગઈ. તે ત્યાંજ પછાડાઈ પડ્યો. તેની પત્ની તેવું જીવન-તેનો આત્મા-તેનું સ્વર્ગ જે ગણેા તે સમજુ નાશ પામ્યું. તેતો આનંદ-જીવનની રસીકના સધળાં નાશ પામ્યું. તે માંડા જેણે થઈ ગયો, આખા ઘરેતો સામાન તેણે પંજાડી પજાડી તોડી નખ્યો. રંગનાં કુંડાં, પીંછીઓ, ઓગરે રાચ-સ્પીધું સમજુ તેણે આવેશમાંતે આવેશમાં તોડી નાખ્યું. અને છેવટે રડતો રડતો તેની પત્નીના મનરૂઢ ઉપર બેસાન થઈ પડ્યો.

બાદશાહના પહેરગીરી તેને આવી રચીતિમાં ઉપાડી મયા. તેની પત્નીના શબની દશ ક્રિયા પણ તે લેલોએજ કરી, શીલ્પીને એકાન્તમાંજ રાખ્યો હતો. તે બાકી રચીતિ બોદા અઠગાડીયું રહી પછી તેને તેની પત્નીને કહેલા શબ્દો માઢ આનંદા અને જે પત્નીને તે દિવસો મ્હેતાં હતો તેમાંજ નાખતું સ્વારક કરી પછીજ પોતે મરતું એણે નિશ્ચય કરી પોતે કામે લાગ્યો.

રાત દિવસ અથાગ પરિશ્રમ લઇ તેણે કળાનો એક અનુપમ નમૂનો તૈયાર કર્યો. જે આટલાં આટલાં વર્ષો ગયા છતાં પણ દુનીઆના એક બેઠક કળાના નમૂના તરીકે અત્યારે આગ્રામાં હયાત છે. તેની કળાનો પાર હાલના મોટા મોટા શીલ્પશાસ્ત્રીઓ પણ પામી શક્યા નથી. ક્યાંથી પામે ? તે તો હરવના નવવંત પ્રેમનો આદર્શ નમૂનો છે. તેમાં શીલ્પીની પ્રિયતા અણુએ અણુએ વાસ છે. તે શીલ્પીની હરવની બાવની વ્યક્ત કરતો એક પવિત્ર પ્રેમના અને કળાના આદર્શ નમૂના રૂપ નદી ધીનારે ચત્ર સમયનું બાવ કરાવતો, આટલાં વર્ષો ચિત્ત્યા છતાં પણ હજી એવેને તેરા ઉભો છે.

તે પુરા થયા પછી શીલ્પી મરી ગયો. ખરેખર ! તેનો આત્મા તેના કહેવા પ્રમાણે તેની પ્રિયતાથી પાસે જ ગયો. ખાદ્યાદ બધે કુલાય, બધે તેને તે પોતાની બેઠક તરફના પ્રેમનું સ્મારક ગણે. પરંતુ તેના પ્રત્યેક રત્નકળામાં તેના બનાવનાર શીલ્પીનો, તેની હરવેશરી તરફના દિવ્ય અને પવિત્ર પ્રેમ મોહુદ છે. તે બેઠક સાહેબાનું પ્રેમ સ્મારક નહીં, પરંતુ શીલ્પીની હૃદયેશરોનું સ્મારક છે તેમ કહેવામાં જરા પણ અતિશયોક્તિ નથી.

સપ્તમું.

દેવદાસ

આ, પ્રફુલ્લ-આખાલ જુદાં દરેકને ઉપયોગી સામાજિક નવલકથા

આ વાર્તાએ મોજ-મળહના વર્ગોનો સારો ચાહ મેળવ્યો હતો. હાલમાં પુસ્તકાગારમાં પ્રસિધ્ધ કરવામાં આવેલ છે.

ફિ. રૂ ૧-૮-૦

લેખક:-મોજ-મળહ કાર્યાલય,

ગીરગામ ચર્ચ સામે ખટાઉ બીલ્ડીંગ મુંબાઈ ૪

મોજ મળહ ઈનામમાળા

નં. ૫ નું પરિણામ

આવતા અંકમાં આપવામાં આવશે.

દાંતમાંથી નિકળતા પડ, લોહીના દરદ મારે

દાંતને જરાએ ઇજા કર્યા વગર સાફ કરવાના મળે અથવા લેખો—

શ્રીનાથજીવાળા રાજ્ય વૈદ

સુલેશ્વર ચીન્ને ગોષ્ઠાકાં મુંબઈ.

સીનેમાના

સમાચાર

લખનાર-૧. ચિત્રપટ

નવીન ફિલ્મો—

ગયા બે આઠવાડીઆમાં નવીન ફિલ્મોમાં-કાલીનર ફૂલ વજીરો-સારદા ફૂલ દગાબાજ દુનિયા અને સરવતી ફૂલ સરોજ રફીનપર આવી હતી. દરેક ફિલ્મો વાર લાંબે સારી ઉત્સાહ હતી. ચિત્રપટ-સીનેમાના અંકો તૈયારીમાં રોકાયેલ હોવાથી કોઈ પણ ફિલ્મ જોઈ નથી, તેથી તેનું સ્વતંત્ર આધુન્ય નથી.

નવીન ખખરો—

મીસ કાતમાની ફિલ્મ કહેવાય છે કે, નામ અને શીલ્પી બરપૂર છે. લખકમ પેણી તૈયારી થઈ ગઈ છે, તે પાકવાને મુંબાઈનું નેટલું મળી શકે તેટલું પરસ્તાન રે આવ્યું છે. સાંજના પ્રમાણે નજીવીતી નદી મીસ સુષમ આ ફિલ્મમાં કામ કરવાની હતી, તેણે કામ કર્યું નથી. કામ મિસ પુતળીને આપવામાં આવ્યું છે.

કાલીનર-મી. હોમી મારનર-મી. લખનાની મી. શાહે મી. દરેની જે વસ્તુ નાપસંદ કરી હતી, જસમા ઓહાણી વરતુ હાથ ધરી છે અને પુર જોશમાં ચાલુ છે. કાલિજવા પ્રમાણે અગાઉ પણ મી. દરેનો જનનો સીનાયો નાપસંદ કરવામાં આવ્યો હતો પણ તેમાં ફેરફાર સાથે; નામ ફેરવીને લેવામાં આવ્યો હતો, અં પસંદ નાપસંદ કરવાનું "સેદા-રીસેક્ટ"-આમ થઈ રહ્યું ? તેની સમ પડતી નથી. મી. લખનાનીએ પુરી કં પોતાની વાર્તા મેના કુમારી શરૂ થઈ ગઈ છે.

ફૂલ ફિલ્મ કંપની-નીર ફેસી તૈયાર થઈ ગઈ અત્યારે ફેસી મી. હુદાર અને મી. ગ્રેહો નવીનનું મુદ્દા કરે શારદા-મી. જોરીએ રત્નમંજરી પૂર્ણ કરી છે નવીનની શરૂઆત આજકાલ થવી જોઈએ.

રોયલ આર્ટ-રાધા માધવનું ચિત્રપટ ગયે શનિવાર મે રલીકમાં ચાલવાનું હતું; પરંતુ સાંજના મુજબ નજીવીતી ના લેખક મી. રીપણીસે તેમની ઉપર મોટીસ કહાડી હતી અને ચાહ અટકાવ્યું હતું. સરતી રોડી અને સીનાયો લેવામાં રેલી સામ છે તે આ હાખલા ઉપરથી સમજાશે. આઠ મોટી કં. રોડી આપનારાઓ કદાચ એવે પોતાજો કરતા દરે, પણ

પોતાનો બહાર ન આવે તેની ચાર તરફ દૃષ્ટી તેઓ રાખે છે.

પાંચોનિયર—હાલ તો ટોપીકલ લેવ છે અને જીની નેચનલની મેગેઝીનનાં પ્રીન્ટસો કઢાડે છે. સાંભળવા પ્રમાણે પહેલી તારીખથી કામ શરૂ થાય તેમ લાગે છે.

યુનાઇટેડ—‘તોષ તેલીજ’ માટે સરપોતદાર ધામધુમ કરી રહ્યા છે.

પ્રેમ સંપાસ—મહાન કુખ્ય દેવની હૃદયી ઉપરથી મોટા ખર્ચે ઉતારેલા એ ચિત્રપટ માટે નેટશો ખર્ચે જાહેરાતમાં કરવો બેઠકો તેટલો યથા થયો છે. બહુ સાંભળવા પ્રમાણે વધુ થયો છે. તે ઉપરાંત જાહેર ગૃહસ્થાને આ પાણીની મીઠાણની પણ આપી છે કે ચાનો પ્યાસો પીને કમળું ન ઝાકાય. આમારા સાંભળવા પ્રમાણે ‘પ્રેમ સંપાસ’ નામ આ ફિલ્મને લાગુ થાય છે કે કેમ? તેની યુગપરંપરા બધી યથા છે. ધારવા મુજબ આ નામ આ ફિલ્મને યથાવત્ નથી. Light of Asia તું લાખનતર ભેગો કરો તો “જમ્બુજેતિ” થાય પણ તે બાજુએ રાખી ભાગવાન કુખ્યદેવ ન રાખતાં પ્રેમ સંપાસનાં રજીસ્ટ્રેશન માટે ધુકાવામાં આવ્યાં? કહેવાય છે કે, આ ફિલ્મ માટે કેટલીક વ્યક્તિ બહુ મહેનત કરી રહી છે અને તેનાં રજીસ્ટ્રેશન પણ લાંબા સુરે વગાડી રહી છે.

વડોદરા—પ્રટન ફિલ્મ કંપનીવાળા હાલ જાનપ્રત યથા કંઈ જમીર રમત રમ્યા જાય છે. એવા સમાચાર આવ્યા છે કે કશમ લોકો પીકેચર્સ મુન: સજીવન વડોદરામાં થાય.

નટકની દુનિયા

તેજેહીન થયેલા પરશુરામ પ્રમાણે તેજેહીન થયેલી ખાત્રી બાઈ જેવી થયેલી “હિન્દની હર” નેશનલના પાટીયાં નીચે જાળવાઈ ચુકી છે.

આડવાર માટે તૈયાર કરેલો “હાલતે જમ” લક્ષ્મીકાંતા થયેલર પર ધરાવા ફિલ્મથી દેખાવા લાગ્યો છે, અને આડવાર જેવો થયો છે. સાંભળવા પ્રમાણે, જ્યાં સીમાવારથી મી. મોહન લાસાંએ ખીલ નવા ગુજરાતી બેચના પાડો વહેંચ્યા છે.

દેશી કંપનીએ રામ નવખીના કુખ મહુર્તથી “વીર રમણી” સાથે થયેલરનાં પાટીયાં જાળવવા માંડ્યા છે.

કોરોનેશનવાળા એમપાયર પણ થોડાં વખતમાં નવા બેલ સાથે દેખાવ દેશે એમ જાણાય છે, કે જે વખતે જ નેશનલ પણ પોતાના નવા ઉર્દુ બેલ સાથે બહાર પડવાની ઉમેદ રાખે છે.

વડોદરાથી અમદાવાદ પહોંચેલી અર્ધ નૈતિક મુંબાઈની સીક લીટી પાંચવાં ભરૂંથમાં બેસે કરવા—આવવાની છે, એમ સાંભળાઈ છે.

મે માસથી આગળ આઈ નાટક જમાવનો મુકામ મુંબાઈનાં રિયર થયો કે કેમ, તે તેઓના નવા બેલ ઉપર આધાર રાખે છે, એમ કોઈ અમારા કાનમાં ગજનથી મળે છે.

મુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બનાવ

એકજ રાતમાં બે ખૂન!!

આ ખુનામરકીનો ભેદ જાણવા હોય તો ‘મુંબાઈ’ રાત્રી રહસ્ય’ નામક લેખમાળાથી મુંબાઈની રાત્રીનાં આલમમાં લોકપ્રિય થયેલા રા, થુપટતની કામથી લખાયેલી

ઈશકનો અંજામ

અથવા

‘પ્યારતું પરિણામ.

નામની રસિક ટીટકીવ નવલકથા વાંચી. એકજ રાતે મુંબઈમાં એક રાત બહાદુરનું અને કેંચુલ પર આવેલા રેશવાવામાં વિચળા નામની ઓર્ડુ કેવું ભેદથી રીતે ખૂન થાય છે, તથા ખૂની શોધવા જતાં બનેલા ખુનામોમાંથી કેવી ભવાનક ભેદપરંપરા બહાર આવે છે, એ વાંચી હવટ થઈ તમે પણ નહિ કલ્પી શકો કે ખૂની કોણ છે? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય અને ભેદનો અનુનો કરેલો છે. ૧૫૫ રૂપા જતાં

ફિબત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુદું.

લખો—મોજ મગલ કાંચાલય

ગીરગામ ચર્ચ સામે મુંબઈ નં. ૪.

૩. ડાં ફોટો લેવાનો ગુપ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરબી અને સસ્તા હમારે પાસેથી મંગાવો. પેટાઆગેની નકલોથી બચો. સેખનવિલા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પેસા પાઝા દેશ, એ સરત છે. આનાથી આપ જનવર રહેલ ફોટો કરી પૂરવ અને સુદર મહેલ ઉપારત સીન સીનેરી આગ બગીચા વગેરેની છબી એક સેકન્ડમાં કાર્ટ સાઇઝની પારી સફા છે. અને ફોટો લેવાની પથ્થ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાતનો ત્રાસ નથી વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે પુકટ મોકલવામાં આર છે. કોમન ફક્ત કેમેરાની રૂ. ૩૮. અથવા નાલ લખો—

રીતરામ લખપતિરાય એન્ડ કો. અલીપટ સીટી (મગહ)

તેવાર છે !

તેવાર છે !

સૌંદર્ય વિજય (દિવાનો) કૃતિ નંવાન મોટક

સૌંદર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક શુભગોદિની—ફેમિલીના પ્રેમ પ્રસંગ તથા ઇતિહાસને અનુલક્ષી ગુજરાતના આ મસ્ત કાવ્યને રચ્યું છે. મૂલ્ય માત્ર આઠ આના. પદ્ધતિ ગામના ગ્રાહકોએ નવ આનોનો પાંચ દીકરીઓ મોકલવી.

જિલ્લા

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩૦ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦

દિલ્હી બહાર રૂ. ૫

બોલતો કાગળ.

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.

(વેનિસ દરિયે દિવાનો)

મૂલ્ય આઠ આના.

મદારાગમ વાળાઓએ આનાની દીકરી બીકવી.

લેખા—મોજ—મગહ કાવ્યલય,

અલપતી સીટી મુખ્ય નં. ૪

રશીયન શહેનશાહના જ્ઞાનખાનાની

પોલ

મોક્ષને માટે પાપ કરો—પાપ કરો નો

પાંદાર કરતા

ધર્મ ગુરુનું ચરિત્ર બાણુ હોય તો

દુરાત્માનો દારદમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

રશિયાના આ અદ્ભુત નરુનું જીવન વાંચતા તમને થશે કે, સુખરેલા દેશોમાં પણ ધર્મને નામે કિંવા અનાચાર છે, રાગ, મદારાગ, મદારાણીઓ વધારે છું. પણ પુદ માના મદારાણી ઝારીનાએ પોતાના જીવનમાં કેવો ભાગ છે, તેનો આબેહુમ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો.

આર ચિત્રો ૫૪.૧૨૨

છતાં કિંમત છે આના

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો

દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ—મગહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બદારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી એક, સિનેમા એક અને

એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે.

આજેજ ગ્રાહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી

લેખા—મોજ મગહ કાવ્યલય મુખ્ય

લખનાર-૨૧. રમણિક અ. મહેતા.

(તા. ૧૧-૪-૨૬ ના અંકથી ચાલુ)

હિનામની આશાએ કાઉન્ટનો મૃત દેહ મેળવવા પહોંચે
કાશિરે કરી પહોં કંઈ પરિણામ આપ્યું નહિ. આ પરથી
એટલું તો નક્કી હતું કે કાઉન્ટના ઉપર કોઈએ કાવતું રચ્યું
હતું અને કાઉન્ટ એ કાવતારોનો ભોગ બની ગયો હતો. આ
સિવાય બીજી બીના લક્ષમાં લેવા જેવી એ હતી કે કાવતારોનો
ધનામની લાલચની પર્થો કરે તેવા ન હતા. આ પરથી કાઉન્ટ
જીવતો હતો એમ અનુમાન કરવું એ પણ આધાર વગર હતું.
કોઈએ તેવું ખૂન કર્યું હોય એ બનવા જોગ હતું અને ખૂનીઓએ
તેના મુઠાને યવમાસ કર્યું હોય તો તે પણ બનવા જોગ હતું.
આવા નાજુક પુરાવા છતાં કેટલીકે ખૂનીઓનો પતો મેળવવાને
અને કાઉન્ટનો ભેદ ઉઘાડો પાડવાને દિવસ ખોલ ન હતી. તે થડે
કશેને પોતાનું કામ કર્યું જતો હતો. તેને એમ ખ્યાલો
હતી કે આ ભેદનો પતો કાઉન્ટનો ચાલ ચલતો અને
રહેણી કરણી પરથી અવરજવ મળી આવશે. અથવા તો
તેના સર સામાનમાંથી કંઈક સાધન મળશે અર. કેનીવિએ
તેનો સરસામાન શોધવાને માટે માગણી કરી, પણ કાઉન્ટના
લગના વંચગત અને મિત્રોને આ વાત રૂપી નહિ. તેમને એમ
લાગ્યું કે તેના કામગીર પત્રોમાંથી રખેને કંઈ એવી વિગત બહાર
પડે કે કાઉન્ટની આખર જાણ. આથી તેમણે તેનો સરસામાન
શોધવા રંગ આપી નહિ. કેનીવિએ કંટાળીને કાઉન્ટના સમગ્ર
કામગીર લખ્યો, અને તેમાં બહુમતું કે કાઉન્ટના મિત્રોને સખત
તરિક્ક કરો કે મને કાઉન્ટનો સરસામાન અને કામગીર પત્રો
બેલા દે. કેનીવિએના કામગીર વાંચી કાઉન્ટનો પિતા એકદમ
પેરીસ આવ્યો. કાઉન્ટનો સરસામાન કબજે લીધો. કેનીવિએ
અને કાઉન્ટના પિતાએ તેનાં કામગીરનાં તપાસી લેવાં. કામગીરનાં
સરકારી કામકામના જંડો, સળાં વહાલાંને લખેલા
કામગીર, અને કામગીરનાં રહેતી તેની પ્રિયતમાના યોગ્ય પત્રો
હતા. પણ તેમાં વિશિષ્ટ કંઈ બહુવા જેવું ન હતું. તે ઉઠારીને
કાઉન્ટને માટે લખી સારી લાગણી હતી અને કાઉન્ટના
પિતાના કહેવા મુજબ, બંનેનાં લગ્ન ચલાનાં હતાં
અને કાઉન્ટનાં એકાએક ગુમ થવાના સમાચાર સંભળે તે લણી
કુખી થઈ હતી.

કામગીરમાંથી કંઈ બહુવા જેવી વિગત મળી નહિ પણ
તપાસ કરતાં કાઉન્ટના હાથની લખેલી એક કાપડી મળી આવી.

આ કાપડીમાં કાઉન્ટે પોતાના મનના ઉભરા કાઢ્યા હતા. લખા-
ણમાં કંઈ ન હતો અને નિયમિત રીતે કાપડી લખાવતી પણ
ન હતી છતાં પ્રસંગોને લઈને પોતાના મનની હાલત આ
કાપડીમાં લખી હતી. કાપડીમાંના કેટલાક શ્લોકો ને પર કેની-
વીયું ખ્યાલ પોતાનું હતું તે તીવ્ર મુજબના હતા.

“ મને લણી વખત એમ વિચાર થાય છે કે આપણે હાંમે
ને કામ થાય છે તેની જુએદારી કોની? આપણે ને કંઈ
પાપરૂપ કરીએ છીએ તે બધી જુએદારી કરીએ છીએ કે
આપણા મનમાં એક જાતની પ્રેરણા થઈ આવે છે અને
આપણે અટકાવ ન કરી રાખવાથી પાપ કર્યુંમાં પ્રેરાઈએ છીએ?
ને એ નસિબ, પ્રારબ્ધ વા તકદિરિતુંબ પરિણામ હોય તો એ
પાપને માટે આપણે કેટલા અંશે જુએદાર રહ્યાવા જોઈએ?
મારા મનમાં અમુક કામ કર્યું એવી જગ્યા થા માટે થાય છે?
એ જગ્યાને પ્રેરનાર કોણ? મારા ધર્મેના પ્રથો તો રૂપી આઠા
કરે છે કે ‘ પાપ કર્યું કરતો ના’ કહ્યું, પણ એ કર્યું કરવાની
વાંછના થાયી થાય છે? એવી પ્રેરણા કોણ કરે છે? એ પ્રેરણા
ને ઉત્પન્ન કરી તો તેને રોકવાનું બળ થા માટે આપણું નહિ?
થા માટે પ્રયત્નનો ઉત્પન્ન કર્યું? ને એ પ્રેરણાને રોકવાનું
મારામાં બળ નથી તો પછી એ કામ કરવા માટે કું મુન્દાપાન
થી રીતે ગણાઉં? દુનિયાં લોકો તો એમજ કહેશે કે આ તક
નથી પણ કેવળ વિવંસ છે; પણ ખરેખર ને કામના અટકાવ
કરવાની શક્તિ મારામાં નથી તે કાર્યને માટે કે તેના ફળને માટે
કું થા માટે દોષપાન લેખાઉં. મને તો લણીવાર પેલા કારસી
કવિ એમર ખાખાનું કહેવું સ્મય જાણે છે. મને લણીવાર
એમ લાગે છે કે પ્રયેક માણસમાં એ પ્રકારના નિર નિરાળાં
બિનિતલ હોય છે. તેવું એક બિનિતલ એક માર્ગે ગ્રેરે છે,
બીજું બીજો માર્ગે. એક એક પ્રકારનો જગ્યા કે વાંચનાની
તુર્પિન પડે, બધારે બીજું તેની અવલેલવા કે તિરસ્કાર કરે છે.
મારામાં પણ તેમજ છે. એક પહેલા પ્રકારનું બળ મને એવા
માર્ગે લઈ જાય છે કે ને માર્ગે કું જવા જગ્યાનો નથી. બીજું
મને બીજાં માર્ગેજ લઈ જાય છે. થાં દરેક માણસ મારા જેવાં
હશે? પ્રયેક એવું કીધા જીવન હશે?

સુબુદના કિતારા પાસે એક પ્રકારની ગ્રીયી માટીના કાંપ
કાચ હોય છે આ કાચમાં ને કોઈ માણસ ભાઈ પો
તો તે કુટવા મટે જેમ જેમ થતા કરે તેમ તેમ
ઉઠા કળતો જાય છે. અને મોત તેનો પુકારો ન કરે
ત્યાં સુધી તે તેમાં કટાઈ જાય છે. એક પ્રકારની
એવી જગ્યા બને છે કે જેને માણસ એમાં સપડાયે તો
તેના બોજન સમજવા, તેનામાંથી કુટવા માટે જેમ જેમ
થતા કરે તેમ તેમ તે તેમાં વધારે મુજબનો થાય છે અને
એવો સજ્જ બેરતાય છે કે જેનીથી પુરકારના દમ નીકળે

છે. આ એક જાતની ઉપમા, ૨૫૬ કે દબાત છે. ૫૫૫ દબાત, ૨૫૬ અને ઉપમા વડે બધી મુશ્કેલ વાતો રહેલાથી સમજી શકાય છે. હું ૫૫૫ એવીએ એક જાતમાં સંપાદ્યો છું. છોટા ચવાંને માટે કાફા-માખાં કરે છું. જો એ જાતમાંથી છોટા ચવા પામું તો ખરેખર આ હુનિયામાં સાચી પ્રીતિના સુખનું પાન કરી શકું. ૫૫૫ જનનું તે ન જનનું થાય તેમ નથી. આપણે જમીને લોહીની આસુ. વર્ષોથી ૫૫૫ ચાલેસતની-શિલા પર ને તપાસું છે તે કારિ જુસાવું નથી, રસિયામાં રહેલી તે પવિત્રતાની મુતિને ખજાર પડે કે મેં તેની વિશુદ્ધતાની જાણવાને બલકિત કરી છે. તો તેને કેટલું કુખ્યાય ૧. જો તે એમ જાણે કે માફ વર્તન શુદ્ધ નથી તો તેના હૈયામાં શુભ જોશાયા નેનું થાય નહિ? કે શું માફ જીવન એવું વિશુદ્ધ છે કે તે પ્રેમની અને પવિત્રતાની મુતિની સાથે નિખાલસ દિલથી જોઈ શકું ખરે? નહિજ. તે મારામાં ને પવિત્રતા હારે છે તે મારામાં છે ખરી? ખરે? ખરે એમ હાથે છે કે હવે મારા અને તેના વચ્ચે અંતરાયનો મોટો પડાવ ઉભો થયો છે. મને હાથે છે કે તેને હું ફરીથી મળીશ નહિ. શા માટે મારા મનમાં એવો આલસ પેશ થાય છે? હા! હું સમજું છું. જ્યારે તે નિર્મળ મનની જોળાને હારી અધમતાની ખજાર પડે ત્યારે તેના દિલને કેવો સખ્ત આધાત લાગશે! તેનું હૈયું ચિરાંદ જશે. આ વિચાર આવતાં માફ મન શત વૃત્તિકના હંપની નેવના અનુભવે છે. આવાં બે પ્રકારનાં જીવન શા માટે ખરે મનુષ્યને માટે સરખાં હશે? મારા મિત્રો મને એક જ જાતની માણસ માને છે ૫૫૫ મારી એકાદીના એકાદમાં મારા પોતાની અવસ્થા જોઈ માફ અંતઃકરણ ચીરાંદ જાય છે.

+

+

+

આ શી મારી નજાણી? એ નજાણને હું દૂર કરીશ. મારા જોલા ખાલની બેડીના બંધનો હું તોડીશ. આશા મારા કાનમાં મીઠું દબાવે છે. જુવાનો છે. બળ છે. રજૂર્નિ છે ઉન્નત મોર્ગે ફરીથી પ્રયાસ કરીશ. કાર્તિની વરમાળ વરીશ. અત્યાર સુધી માફ જીવન જુસા પડેલા વરમાળના નેનું હવે મારી દિશાજૂલ ચર્ચ હતી. પ્રતા મારો પંચ ઉજમાળા રહી છે. હું વાટ નિસરીશ નહિ, અંધનેને મળીશ. મારા માખાંમાં આવતા અરોધને દૂર કરીશ. હવે જગતનો નથી. મેં ફૂન મુંડવ્ય ક્યો છે? મેરી! મેરી! હું મને કીચમાં પસરી લઈ જઈ શકું તેમ નથી. જો ક્યો તો ક્યો. માફ કતબ મને ૨૫૬ જણાય છે. મારા મિત્રોએ અને સગાં સબંધીઓએ મારે માટે ઉચ્ચ આશા બાંધી છે. મારે મારો જુદિયનો સદુપયોગ કરી વિમળ નામના મેળવવા જોઈએ. આ બે પ્રકારની જીવનીથી હું કંટાળી ગયો છું. મારે મારી હારી પ્રિયતમાના માણને કપારી આંને તેવું કરવું એ શું સાફ છે? નહિ. હું નોકરી પરથી રજીનામું આપીશ. પેરીસ છોડીશ. રસિયા જઈશ. લોકોમાં મારી ચર્ચા થશે. આવી નોકરી

છોડવા માટે મને મુખોં ધારશે. ૫૫૫ તેથી શું? હું કહીશ કે મારા કામને અને મારી નેમને સમજવા તે સમજી નથી. એ પુનેની પિયુનને મારા મનની વાત કરી છે. હું ધારું છું કે જરૂર તે મારા કોંપમાં મને મદદ કરશે.

#

#

#

ઘણીમાં કેટલીક મુદ્દાની ખાખતો હતી. આ ખાખતો ડેની વિચના લક્ષ્મી બંદાર ન હતી. કાઉન્ટે પેતે પેતાતો નેવ ઘણીમાં ખુલ્યો. કરી-દીધો હતો. કામને કદાચ એમ પ્રથમ ફરી કે કાઉન્ટે શા માટે ઘણી રાખી હતી? એ શું એની મુખતા ન હતી? ખરી ૫૫૫ બધા કરેપીજી ગ્રહેમારો પોતાની ઘણીના પુરાવા પરથી સખ્ત પામ્યા છે. બધા આજુબોને પોતાના વિચાર નેધવાની ટેવ-હોય છે અને તે નેધીને વાંચવામાં તેમને પરમ આનંદ થાય છે. કાઉન્ટની ઘણીમાં લખાણ પરથી એટલું તો ૨૫૬ પ્રિયત મળું છું કે કાઉન્ટના જીવનમાં કંઈક કાળા પ્રસંગો હતા, બે વાત ૨૫૬ રીતે તરી આવતી હતી-અધમ તો એ કે કાઉન્ટના જીવનમાં કાંઈ આ અપૂર્વ લાગ જાળવતી હતી. અને બીજું એ કે જુનેની પિયુનને સળગી હકિત માલમ હતી. પુનેની પિયુનને નેટથી હકિત ખખર હતી તેમાંથી થોડી ૫૫૫ તે જાણવતો ન હતો આથી ડેનીવિચે કરેલું અનુમાન ખરું હતું? છે પુનેની બધું ખરો માણસ છે.

સ્વાધાવિક રીતે કાઉન્ટની ઘણી પાંચી તેના પિતાના દિલને બારે આધાત થયો. તેને ખુલ્લું જાણીતું આજુબો કે મારા દીકરાની ચાલચલત ઉચ્ચ કુટુંબના માણસને શોભા આપે તેવી નથી. કાઉન્ટનું કુટુંબ ૫૫૫ નાખીયું હતું. રસિયામાં બારે તેમની કાર્તિ, દત્તા. એ કાર્તિ ને ઘણ લાગે તો તે કાઉન્ટને પિતા પોતાનો જીવ આપવા તૈયાર થાય તેવા હતા.

હવે પ્રથમ એ હતો કે આ મેરી કાણુ અને તેનો પતો શી રીતે મળે? માતો ન. માતો-કાઉન્ટનું અદસ્ત ચવાં મારજ મેરી. અવસ્થા હોવી જોઈએ એમ તકે કરવો જોડો ન હતો. કાળજીમાં એક ૫૫૫ કાળજ મેરીના નાખેના મળી આવ્યો ન હતો. બીજા કાળજોમાં ૫૫૫ તેનો ઉલ્લેખ ન હતો. બીજા કાળજોમાંથી ૫૫૫ કે મેરીના વિષે પ્રકાશ નાખે તેનું કંઈ ન હતું. શોધ કરનાં ટેમ્બલના ખાનામાંથી એક ફોટોગ્રાફ મળી આવ્યો જેમાં સ્ત્રીના હાથના મારોમાં લખ્યું હતું કે—

"તારી-સદાની તારો-મેરી"

અપૂર્વ

શહેરમાં દાખલ થઈ.

તે સમયેના યુનિવર્સલ સીટીને તે ઘોરી રસ્તો સીધો સુખ્ય રોજ તરફ જતા હતો. યુનિવર્સલનું આ રોજ શીલમે ઉતારવા માટે બાંધવામાં આવેલાં તે વખતનાં સ્થળોં રોજેમાં સૌથી મોટામાં મોડુંજ હતું. છતાં બહારથી દેખાતા લપકાંની પાછળ પોલાણુ પથુ હતુંજ. આ શહેર એક અખતરા રૂપેજ બધાંયું હતું. તે અખતરા ક્ષેત્રમંદ નિવરો કે નહીં તે એક સવાલ હતો. છતાં એટલું તો કહેવુંજ જોઇએ કે તે વખતે તેવા "રુડીયો" ની પણ કોઇ જોડી ન હતી.

દિન પ્રતિ દિન વૃદ્ધિ પામતા આ શહેરને હાલને વિસ્તાર ૨૫૦-૩૦૦ એકરનો છે. —જેની અંદર કેટલાક નાના નાના કુખેરા, બે નાનકડી નદીઓ, સુંદર વિસ્તારવાળી વાડીઓ, એક નહું શું રજુ, કમમાં કમ દસ લગ્ગર લગ્ગરો કુવાયત કરી

રાકે તેવું "સંગ્રામ રચાત" વિવેચનેા સમાવેશ થઇ જાય છે.

કેદરની રીતેજ તમે માનો કે આ શહેરમાં આસંખ્ય માણસો જાણકના વસ્તાં હશે. પરંતુ તમે જાણીને વિરમય થશો કે ખુદ શહેરમાંજ રાત્રી માળતા શહેરીઓની સંખ્યા આંગળીને ચેટે ગણાય તેમી વધુ નથી—જ્યારે દિવસના સમયે તેની વસ્તી બહાર ગાસ "સીન" લેવા માટે ગયેલી ટોળીઓ બાદ

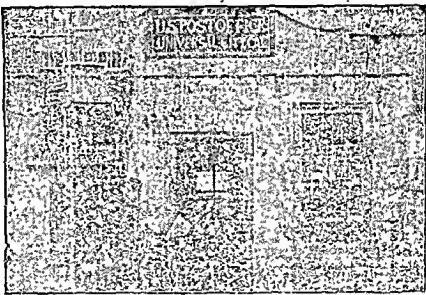
કરતાં પણ કલ્પિતજ એક લગ્ગરથી જોણી થાય છે. અને "હંચ એક એક નેતરદમ" અથવા તો "ફિટમ એક ધી ઓપેરા" જેવાં પીકચરો લેવાનાં હોય ત્યારે તો પુછવુંજ શું ? ચારથી પાંચ લગ્ગર માણસો તો સહજજ એક સીનમાં કામ કરતાં હોય !

આ બધાંઓને યુનિવર્સલ સીટીમાં લાવવા લઇ જવા માટે યુનિવર્સલ શીલમ કંપની એક "બસ સર્વીસ" દોડાને છે. તદુપરાંત કંપનીની પોતાની ૨૫ "ફીલ્ડેક" ટુરીંગ કારો, ૨૦ "રીઓ" બસીસ, અને ૫ "ફેલોગીઓલુ" મેકરનાં દુકસ છે; અને સમય પરતે સૌથી દોલસાં સંખ્યામાં મોટરો ભેળી થાય તે તો નહુવા બનાવેા ગણાય છે. આ બધી મોટરોને ક્રમતે સાફ સુક રાખવા માટેજ ૩૪ માણસો રેડિલા છે—સાધવ

તો જુદાજ, હાં. કે !

યુનિવર્સલ સીટીમાં દાખલ થતાંજ, તેના નિયમ પ્રેક્ષકત્વ પ્રથમ ધ્યાન ખેંચે છે. એક બાજુએ આ સંરથા લગ્ગાની કમેરીઓ મોટુંજ ગ્રહ છે, બીજી બાજુએ "યુનિવર્સલ સીટી પોસ્ટ ઓફીસ"નું, મથક છે—પાસેજ શહેરની "હોમપીટલ" છે જ્યાં બે કામેલ દાકતરો સંખ્યાબંધ નર્સો સાથે હંમેશાં હાજર હોય છે. આ હોમપીટલમાં બે મોટા તેમજ સંપૂર્ણ રીતે સજ્જ એક "જોપરેટીંગ થીયેટર" પણ

શહેરમાં ૫૧ પાંડી બાંધણીનાં મોટાં ખરાં ધરો છે. વખતો વખત શીલમે ઉતારવામાં વાપરવામાં આવે છે. જેની ચારે બાજુના દેખાવ જુદા જુદા દેશની જુદા સમયની શિલ્પકળાના તરિક્કવાર તમુના રમુ કરે છે. પણ તે ઉપરાંત વળી પાંચસોથી છ સો ધરનાં મોખાં છે જેની

Uncle Sam's Postal Headquarters at Universal City

બહારની એક દિવાલના બાંધેલી હોય છે અને પાછળનો ભાગ ખુસો હોય છે

અપૂર્ણ

આહુકોને વિનંતિ

બહાર ગામના આહુકોને સિનેમા બંધક તથા બેટનું પુસ્તક વી પી થી મોકલી આપવામાં આવે છે. પોરટમાં વી. પી. એક સામટાં નદિ થતાં હોવાથી આ બંધક મળવા બાદ એકાદ બે દિવસનાં મળી જશે.

મુંબાઈના જે આહુકોએ લવાજમ ન ભર્યું હોય તેમજ બેટ તથા સિનેમા બંધક લવાજમ મોકલી મંગાવી લેશે. તા. ૧ થી મે સુધીમાં જેમનું લવાજમ નદિ આવે તેમને પેપર મોકલવાનું બંધ કરવામાં આવશે.

૦૫૨૨૫૫૩

પ્રેમને ખાતર પ્રાણાર્પણ-સીર ખાતર જન ફેસાની

એક મરીબ આલણ-આંધળી પુલવાળી-આશા-કોના હૃદય ગરે થું થું કામો
કરે છે ??-કેવી રાજ ખરખરમા ભાગ લીએ છે ??

તે જીવે આશા

તે જીવે આશા

આ
શા
અને
કા
શ્મી
ર
ની
કું
લ
વા
ળી

આ
શા
અને
કા
શ્મી
ર
ની
કું
લ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગાન

વખત તથા ભાગ દર્શના નિયમ પ્રમાણેના

આવે છે. આવતા શનીવારથી આવે છે.

શારદા ફીલ્મ કંપનીની એ તિહાસિ: "અજબ કુસારી"

નવી કિતિ

શારદા ફીલમ કું.ની અદ્ભૂત કૃતિઓ

આવતે અઢવાડિયે ચાલુ
ગુજરાતી સાહિત્યના સાક્ષર
મી. હંદુલાલ કનૈયાલલ
યાજ્ઞિકની અદ્ભૂત પ્રસાદી

અજબ કુમારી

રાજસ્થાનના બહુિતો સદે
જેમાંનો ફાંકડા શગાર વરની
વસુધાન માટેની બચકર પ્રતીગા
અગ્રાદેવની સાક્ષી વી. દીલ
હલાવનારા પ્રસંગોથી ભરપુર
નારાયણી કવચની અદ્ભૂત
અજબબી
સુદર શીકારીના બાળે ખે
પંખી કેવી રીતે વિધાય છે.

તારીખ જોતા રહો

એક પ્રમુખ કલ્પનાતુ સુદર
પરિણામ

રત્નમંજરી

એક ઠગારી રાજ
કુમારીને હાથે ફસાયેલો
રાજકુમાર તથા
અદ્ભૂત પ્રસંગો અને
અવનવી દ્રીકાથી
ભરપુર એક ગ્રેલેન્ડ
ફેંકતું ચીત્રપટ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

ચલિત્ર

પદ્મરાવ

'રીઓ' બનુ ચિત્રોની બુર્કાંગ માટે લખા—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.
છે, અને સમય ૪૭, એ. એપ્રિલો સ્ટ્રીટ-કોટ મુંબાઈ
ચાલ તે લો નહવા
ફક્ત સાફ સુદ રાખના

શારદા ફીલમ કું.ની અદ્ભૂત કૃતિઓ
ગીરગામ બંગલ બિ. ગીરગામ મેજેન્સ-મલદ બિ. ગીરગામ બંગલ
તેજ સચેથી અગદ કું છે

મથ ૩ છુ અંક ૫ તા. ૨૫-૪-૨૬
જુલે ૧ આનો બહારગામ ૧૧ આનો

વાર્ષિક લગાવમ રૂા ચાર
બહારગામ રૂા મન ચાર

મોજ-મોજ

યા. ભિયાનુ બચ્ચ

(૩ મીન ચેન ૫ ૩)

મહાન લોકપ્રિય મોગલ બાદશાહ અકબર

હિંદુઓ : એજ માટે પુણ્યતા હતા કે, તે તેમના ધર્મના મહાન સેવક અને ચાહક હતા.

શાહિ-શાહ અકબરનો વંશરને હુકમ !

મહાભારતની પ્રેમરસથી છળાછળ કરૂંતી પ્રાચીન હિંદની

જાહોજ્જાલીનો ચીતાર રજુ કરતી

સુંદર મનમોહક
રસીલી કથા

न.प. - ह.म.यं.ती

ના. ફારસી તરજુમા
 તુ. ફરમાન

ત્યારે હવે તમેજ વિચાર કરી શકો છો કે આ કથા કેટલી રસીકી હોવી જોઈએ-જે અકબર જેવા છત્રપતીને પસંદ પડી અને 'વડા વહાંરને તેના ભાષાંતરનો હુકમ આપ્યો.'

ગઈ કાલથી અમારે ત્યાં ચાલુ છે !

એમાં દબાયેલીનો પાટો માફત થીએટર્સની આગેવાન નટ્ટીકા માસ દુપરે ફરે છે !

તમારા માનીતા એક્ટરોની એક ફેજ .

મનર મેલન, મેશર્સ અજ્ઞાયા-ગ્રીડીમોરીયા, છાપગર, સરકારી આઈડિક સીમન વિન
આ આન્ટીરો નાટકન તખ્તાઓ ઉપર પોતાનો ડંકા વગાડી ચુક્યા છે એટલે
તેમની પ્રસંશાના દોલ તાસાં વગાડવાની અમારે કશી જરૂર છેજ નહિ !

વખત:—૫૧, ૭, ૮૧૧, ૧૦૧, ચાની રવિ ખેલ ૩૧ વાગે

ભાગ:-૩. ૧, ૮૫, ૯૦ ને જ રૂક સાથે

ગ્લોબલ સીનેમા સેન્ટર ટ્રસ્ટ રાડ

આ ત્તા શનીવારે તૈયાર રહેા બેઢભરમથી ભરપૂર સીરીયલ ગીરમી બોક્ષ

અધીતર વદ ૫)

રવિવાર તારીખ ૨ મે ૧૯૨૬

(વર્ષ ૩ જી, અંક ૫ મે)

આ આવારીકર્મા પ્રસિધ્ધ થતી વાતાઓનાં પાત્રો કલ્પિતજ દેખ છે
અર્થ ક્યંતે વ્યક્તિ પરથી ઉપજતી કહેલાં નથી. અ. મે. મ.

કંચો રાધાનો કૂર ! તમારો તમે

૧

રથામ ! તમને હું શોધીને યાકો મહ,
પણ ક્યાંક દેહમારો પતો ન જાયો;
ખતરયામ ! ખતાઓ છુપાયા છે ક્યાં ?
રોષ દારીપરે કહો શો ઉત્તરો ?
જન્મમાં મુજ રાધા અનાયિનીનું
તમવિષુ ખરું કહો કોણ સચું ?
જરાં ઝાંખી સંભળા દેવે દયો તમે,
રથું ફાટી બદ્ધ ઉર પ્રેમ-પથું.

૨

જેને મીઝીને રનેદ બદ્ધ સોચના,
પછી નામ પેલાનું દના પૂજા;
રમે અંશુલીથી કરમાઈ દરો,
નેત્ર સિતી પિટાડી થઈ લજા.
વળી દેહલના ઉજરમે લઈ,
બદ્ધ પ્રેમથી મુખને વગેજા.

જોડો મોદ ૧ પ્રેમ કહે દુનું મું ?
અર્થ ક્યાં તમ કાઠની પામના ?

૩

ઉપમા મુઠ્ઠા પંડાની દહને,
બની આપ જમર મીઠાઈ મમના;
બદ્ધમા જોપરે અનુરાગ થરી,
અતિ પ્રેમ થઈ જ દના મુખતા.
લઈ મેરી રી નિજ દસ્ત વિરે,
બદ્ધ મિત્ર પથે મમ સિતરના;
રખરી રખરી તજ વાદ વિરે,
રજન-ચારણીનાં પત્રનાં પાનાં.

૪

જેને જોઈ ઉલાસ જગાયે કરી,
તમે શાસ દના શુભા ખતવા;
પછી બેસીને પાસ વિનોદ ભરી,
મુઠ્ઠા વાતોના ખાસ ચાંદરના.
જબી કાતરમાં સિતરના જેની,
તમ માર-નેત્ર દના તરવા;
દેવે માત્ર તજ નિજ મુરના,
જરા-પાત્ર મનું તમ અંતરના.

૫

"તને સંધા કરી ન હું મેઘું વિદી,"
એમ નિજ વરી દરે પડ્યા;
પ્રભુ પ્રેમ ક્યાં, યીદ મે વિસર્જ,
દઈ વાતના ન થું પર પર ફરનાં.

હી ઉભી રહું પરી તનનીને
રમિત હંત યાદી અપરે મરનાં,
પણીવાર એણે કરે છે દનમે,
વિતે પ્રદર કંઈ પ્રતીક્ષા કરનાં.

૬

ક્યારે આપણી તેણે કહ્યું ન કંઈ,
ત્યાં ક્યાં તમે છો તે જણાવું નહિ,
પછે સાહેલીયો બહુ માન ધરે,
મયા ક્યારથી તેણે જણાવું નહિ.

બની પીન પિતાંબર રંગની છું,
યજ છે નીલાંબર વર્ણની હું;
બની ખૂબ તવંબર અમુ-ધને,
દિમું મહા એક પંજર અધિયનું હું.

૭

હજી તમ માનના સર રમા,
અવશીય રમા હશે કુંજવને;
સુધીને તમ દોઝાની અમ્ર બની,
ગૂંજતી તવ મંજુશ ગીત મને.

પૂજું પાંડે-પાંડે દીદા કહી,
બંસી શોકમ સમી મુખે જે ધરતા;
પછી યાદી જનું પ્રતિમા કરાવી,
રિસે ચારે રિસે જ્યાં નિરતરતા.

૮

બોળી. લામા* બનાવી રસાવી બહુ,
નથી પીયર કે સદ્ વાત કહું;
કહો કાણ અમારી ધરેજ દયા,
પરણી રહે કે રહું હવે હું.

દીવશ ચતું બહુ તમે બાળપણે,
તમ "બાળા" દીણી બહુ મોટપણે;
કહો એમાં રહેલ તમ વિક્રમ શે ?
ક્યાં સધાનો ફૂર ! તમારો તમે *

* દિ-દી "આં"ની એક કવિતા પરથી સુચિત.

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

પ્રકરણ ૧૧ મું.

સુરેન્દ્રપ્રભાંથી પાછાં ફરી અમે રિવાનખાનામાં આવી પહોંચ્યાં. અબજુસના લાકડાંમાંથી ગાંધી કહાડેલાં જેમ ઉપર જુએલાએ દીવજ મૂકી રાખ્યા અને વિશાલ લેવા માટે એક કાચ ઉપર આવી પડી. શબ્દ કાગ મૂકી અમે બન્ને મુખ રળ્યાં. પછી માન બંન્ને કરતાં જે તેને પૂચ્યું:—

"જુએલા, તમારી સાથે આવી જે જે ને જેનું તેમાંનું હું તો કાંઈ પણ સમજી શક્યો નથી. કંઈ શકિતદાર તમે મૂત બચિનના દેહમાં જન્મીને સંચાર કરી તેને કાચમાં પ્રવૃત્ત કરી ?"

"તે જ્યાં આ લોકનિર્મિત અર્ધચંદ્રના પ્રાપ્ત છે."

"ત્યારે તેની ગુપ્ત શકિતનો ભેદ મને કેમ કહેતાં નથી ?"

"આખીન ! આપણી ઉજવનાં મુશ મારેજ હું તમેને અહિં લાવી છું પરંતુ તમે નાસ્તીક દેવાથી તે રહસ્યનો ભેદ પામી શક્યા નહિ-તેટલા મુદ્દેજ તે અધિકારીક અદ્યત્ત જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા માટે નિષ્પ્રજ નયા."

"વાર, હું એક પ્રશ્ન પૂછું છું. તમે સરળતાથી તેનો ઉત્તર આપશો ?"

"શા માટે નહિ ? તમે શું જણાવવા માંગો છો ?"

"જુએલા-હું માત્ર એટલુંજ જણાવવા માગું છું કે તમે સધવા છો કે વિધવા ?"

મારો પ્રશ્ન સાંભળી જુએલાનું મુખમંડળ લલગથી લાલ બની ગયું. તેણે કહ્યું:— "આખીન, જો હું સધવા હોત તો તમેને આમ મારી પાસે કહી બોલાવત નહિ-તમારી સાથે આપું મિત્ર સલામત કરત નહિ-કિંવા મારા પ્રણયી સાથે રહસ્યાનુસંધાન મારે પ્રવૃત્ત થાત નહિ. માત્ર તમે એટલુંજ શ્રદ્ધા રાખો કે, જેટલો તમે રહસ્ય બેઠ જણી શક્યા છો, તે કરતાં પણ વિશેષ રહસ્ય જાણનાં મારા અસ્તિત્વ વિદાયેલું છે. આખીન ! મારા પ્રેમને માટે તમે મને તેવું કુશાલ્ય-કારકર કામ કરી શકશો ?"

“શા માટે નહિ કે તમારા માટે જુનીને પેલે પાર જતુ પડે તે પણ દુઃખિત હશે એવ નથી”

“વાર, ત્યારે મારી દયા ધ્યાન દબને સાક્ષ્યો ને રદ બનેા બેઠ જાણવા દુઃખોને મારી સાથે લઈ ગઈ હતી, તેમા તમે નિષ્ફળ નીવડ્યા હો લોહનિર્મિત અર્ધચંદ્રનું ડાઘ પણ પ્રકારનું સન તમે મેળવી ચક્યા નથી તથાપી ને તમે જનનીન વિગત મર્યાદા પાર કરી તુષારજ નામના ધ્યાને ગુપ્ત રેશમા પહેલી ગઈ અને ત્યાં લોકોના હાથમા સપડાવ નહિ તો દુઃખ આવીથી રહ્યું છું કે, તમે પુષ્કળ ધન સપ્તિ તથા સમર્થ પ્રાપ્ત કરી ચકૃશો એટલું જ નહિ પણ તેથી આપણા ઉત્કલનું પણ મિલન થઈ જશે”

“ત્યાર પછી શું આપણે લગ્ન ગ્રંથીથી ભેડઈ સમીશું”

“હા”

“હું ઉત્સાહિત બની ઉઠી ઉભો થયો અને કહ્યું “મારે શું કરવાનું છે, તેની આજ્ઞા કરો તમારા પ્રેમને માટે દુઃખિતમા પણ અપાવા તૈયાર છું, પરંતુ ને રથને તમે અને જવાનું કહો છે, ત્યાં પહોંચ્યા પછી શું આ ગુપ્ત રહ્યોનો મેં ઉઠવી તાકીશો”

“આરોસા! તેજ શકોનો વાન છે મેં કહી વિપરેને વચાવી ને તમે આ અર્ધચંદ્રને ત્યાં લઈ જવા સમર્થ થાવ, તો દુઃખનો પૂર્વક કહ્યું છું કે ગુપ્ત રહ્યોનો બેઠ જાણી ચકૃશો”

“પરંતુ આટલા વખતમાં તમારી ગતિ શું થશે”

“જ્યાં સુધી તમે આ કાર્પ પાર પાડી નહિ આવો, ત્યાં સુધી દુઃખમારી ટોળા-સાથે રહીશ તમે આ કામમા મદદ થવ, પછી મારા વિરે ધણી વાતો સાંભળશો, પણ તેને કાન પર ધરતા નહિ અને હૃદયમાં લીધેનું કામ પાર પાડવા નિર્દિષ્ટ રથને પહેલવા આગળ વધ્યો. તમે પ્રતિજ્ઞા લઈને કહો કે, મારા વિરે કાંઈ લુઓ, સાંભળો, તેમા વિશ્વાસ રાખશો નહિ”

“જુલોદા, દુઃખરના સૌગંદ આણે કહ્યું છું કે, તમારા ઉપદેશ મુજબ ચાલવા માટે મારાથી બનતો પ્રયત્ન કરીશ”

“હીક છે પ્રતિજ્ઞા સપૂર્ણ પાળને લુઓ, આ જુનીમા ચાવ એનું એકજ રથન છે કે, જ્યાંથી આ અદૃશ્ય રહ્યોનો એક જામી ચકૃશો જ્યારે તમે અદિથી દૂર ચાલવા બન, ત્યારે દુઃખોને જુની બધરા એમ મનમા લાવશો નહિ રોકે પણ દુઃખમારી જગત રાખીશ એટલું જ નહિ પણ આપણા અતરંગા અવાદની આદાન-પ્રદાન ક્રિયાઓ પણ ચાલુ રહેશે કારણ કે, આપણા આત્માઓના યોગ રૂપ ગયો છે આપણે પરસ્પરનું શુભાશુભ જાણી ગયા”

“પરંતુ તમે ક્યા દશો, એ શું દુઃખેય જાણી ચકૃશો”

“ના તેવો કેટલ સમય નથી ચિનાદાત હૃદયની અદર માટે અસ્તિત્વ અને શુભાશુભ તમે અનુભવી ચકૃશો, પરંતુ જ્યાં સુધી તમે કાર્પ સિધિ કરી પાડ ન આવે, ત્યાં સુધી આપણી મુલાકાત થશે નહિ”

“ત્યારે શું તમે આદિ નહિ રહેના તમારા જાનકીઓની સાથે મર્યાદામાં આવ્યા જશો”

“હા ત્યાજ જશો”

“પુનઃ દરમુદ્દામાં દાખલ થઈ નિરાશ થઈને હૃદયનું કામ કરશો” તમે જી જાન છે શું તમર આ કર્યા છે”

“શેનું કન-૫” જુનેગમે સદા ગોમિતિ રવરે કહ્યું

“આ દરમુદ્દામાં પ-૫૮-નિરપવાથી પચોડનું સર્વસ્વ પદરણુ-એ શું જીનું કર્યા છે”

જુલોદા મારા હાથમા હાથ રાખી મોલી - “આમીન! હું બધું જાણું છું આ જી કિવા પુરુષને યોગ્ય કાર્પ નથી હતા દુઃખી વિષમાં છું તે તમેને જી રીને સમજવી ચકૃશો”

“પરંતુ, દુઃખિત-અભાગિની છું દુઃખમા પણ પ્રતિકુળ કામ કિવા વર્તન દેખાડ કે તરતજ મારા જીવનના સમાપ્તિ થતા વાર નહિ લાગે-મારા દેહને થેવામા બાધી સુખમા તેઓ દેહી દીધા કિવાય રહેશે નહિ”

“ત્યારે દુઃખી રીને તમારી ચા કરી ચકૃશો” તમે કેવી રીતે મુક્તિ મેળવી ચકૃશો”

“મેં તમને ને કરવા કહ્યું છે, તે કાર્પમા ફરેલે મેળવો એટલે મારા દુઃખાગ્રમાથી મારો ઉપાર થઈ વાર નહિ લાગે એટલું જ નહિ પણ મૃત્યુ વચણા કરતા પણ વિરોધ કાપ કરે ચતુષ્કોનો બધ રાખવાનું કારણ પણ રહેશે નહિ”

એટલું કહી જુનેગમે એક પેગી છપાડી તેમાંથી કામગ બહાર કઢાવે અને બધોય કામ લઈ જત-ખી જાણમા એક પત્ર લખી લાગી પત્ર નીચે પ્રમાણે હતો—

“મુશરના મુશર પુરિચારક, જાતી અને યકિનમાન મદાદક, આ પત્રવાદને આપની સેવામાં મોકલ્યો છે. તેની સાથે લોહ-અર્ધચંદ્ર મોકલ્યો છે પ્રતિજ્ઞા એવે રહ્યો બેઠને જાણવા તેને આપની પાસે મોકલવાઈ છે કારણ, મારે જીવ બદલ વિષન છે અને મને મૃત્યુ જાણી રહ્યો છું હો છે અર્થત આપ આ બહિતને યોગ્ય રથો પરીચારી રહેશે આપની હજી દશે, તો નથી વિરોધમાં દુઃખિત લાગ મેળવી ચકૃશો”

હી આપની લાગની

અરજી.

“ફોટોગ્રાફીનો પુકારો પવન”

અમારા વિશ્વાસુ કેમેરા વડે તમે સારા ફોટોગ્રાફ પાડી શકો છો

નાના “ઇલુગી” રીફ્લેક્ષ કેમેરા ફક્ત રૂ. ૧૭ માં મળે છે. શિખનારાઓ માટે અમુલ્ય !

ધરમાં સિનેમા—

અમારે ત્યાં પાંચેના “બેબી” કેમેરા તેમજ પ્રોજેક્ટર મળે છે આખા સેટની કીંમત રૂ. ૨૪૭૭ બાળકોને આનંદ આપવાનું સુખ શાંતિ !

વળી—

“જાઈસ”ના દુરળીનો મળી શકશે આજેજ લખો—

કોન્ટીનેન્ટલ ફોટો સ્ટોર્સ

૭૦-૨૫૩, હોર્નબી રોડ, ફોર્—મુમ્બઈ.

બહેનો !

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા અમરાઈની દામમાં સસ્તાં ખરાં જેનાં બાબુમાં ઉમે તેવાં

નપાનીઝ કલચર્ડ પહેસ વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ નિઃશ્ચયે ખરીદી જાય છે, કલચર્ડને નામે બેજસેજવાળો મોટો માલ લઈ દેવા કરતાં ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું ? ?

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ

કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

મરદોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારો મેરજીનો શોખ બલામણ પુરા કરો—તમારા દામ બચાવો ઘેર બેઠાં પણ માલ ભેગો હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

૬, મયમન્ડ હાઉસ, વાઘા ગાંધી રોડ

ગામઢેરી-મુંબાઈ નં. ૭

પૃથ્વી પરનું વીમાન—

“સ્પીડર્ફિંગ સાઈકલ”

૪૫ વરસનો આ લાઈનનો અમારો અનુભવ સાઈકલ અને તેને લગતો છુટક સામાન

મળવાનું ભરોસેદાર ડેકાથુ.

ચાણાવાલા એન્ડ કું

૪૩૨-૩૪ કાલબાદેવી રોડ મુંબાઈ

(મફત મળતું ડેલોગ મંગાવી જુઓ.)

નેઈએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી કાલત-કવરમાં ખીટી મોકલી ઘેર બેઠે જ શાસ્ત્રીય ઉપાયોથી સુખી જીવનની શરૂઆત કરી નેજો.

પડીત પરિમલ (નૈયાતિથા વેલ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (૨૪)

ધેક્કા મિત્રીની ચાલ (માટુંગા) જી. આઈ. પી. આર.

૧૨ થી ૬ હરવાલા ખીલ્ડીંગ નં-૧૧ ગોલપીસ (મુંબાઈ) પત્રબ્યવહાર માટુંગા કરવો.

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ-રૂ. ૩૭ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦

હિંક બહાર રૂ. ૫

લખો-મોજ-મજલ કાર્યાલય,

મીરગામ ખસાઉ ખીલ્ડીંગ મુંબઈ નં. ૪

પંડ્યાની પાંચસેરીએ

અમદાવાદ
રાગચિત્ર

લેખક-શ્રી. પદ્મશરણકર પંડ્યા બી. એ.

(બંધા અંકથી માલુ)

એવે નજરે શ્રીશ્રુત કનેપાલાલ માં સુનથી છે. શ્રીમતિ લીલાવતી-હવે મીસીસ સુનથી-ના મનથી "મદાસ્ય સુનથી નાના માણસ" છે. અકસ્તાવાળા છે-અન્ન ઓછું ખાનારા છે. પૈસા કમાવે મહેનત ખાડુ કરે છે. લેખક તરિક્તે મોઢ પમાડનારા છે. શુધિના દિખાર પરમો એ ખીચારા જગત પર નજર કરે છે. મનુષ્ય પારખવાની એમની શક્તિ અજબ છે. તેમનામાં મેધાના ચમકારા ચમકે છે. શુચરાતના સાહિત્યના આકાશમાં એક નુતન ચક્ર ઝળકવા માંડ્યા છે. (બંદેન લીલાવતી કહેતાં નથી કે તે અંક તે કેવાક છે-સુખ સરખો તેજરથી કે કાંતો કમ્પાણ કરે કે સર્વને બાળી મુકે, કે ચંદ્ર જેવો હિમ રશ્મિ કે જેથી સર્વે રતાયિળા યાય કે મંગળ જેવો દોષી કે જેથી સર્વને પ્રલય થાય, કે સુધ જેવો "શુધ કહે કંઈ ન બાણ" મરે નહિ તો માઠો પાકુ" કે શૂર જેવો કાર્ય સંજળતા કરનારો કે શૂક જેવો સમભાવી કે ચાનિ જેવો જેની સાચું જીએ તેવું. સત્યનાશ બળ-કે રાહુને કેવું જેવો કે આડા આવવાથી અલસ થાય અને રનાનથી શુધ્ધ થવાય-ખેર હરો. અમે તો તેમને સુખ જેવો ઝાંનિ મિત્રઃ કલ્યાણકારી અંક લેખીએ છીએ.) પ્રથમકરણ કરવા માટે જગત સાથે લાગનારા અને તેમનાં દયાદિન રીતે વર્તીકરણ કરનારા અને પોતે તે સારી રીતે કરી શકે છે એવું સમજનારા છે.

આવા મનુષ્યની શુધિને જગત નમે પણ આવી ન શકે. આત્મસન્માન વધારે. બીજા તરફ તિરકારપૂર્વક જેવાની રીતે પણ કંઈક ખરી. રીતભાત રુખ અને છતાં સારી છે.

બંદેન લીલાવતી તેમની શુધ્ધિને નમ્યાં છે અને તેથી પરવ્યાં છે કે કેમ એ અને સવાલ ઉપસ્થિત થાય છે. કારણ કે તેમની શુધિને આવી તો નજર શકે એમ તેમનું મનવ્ય છે. કદાચ પુરતક હપાયા-પછી તેમના હરિદ્યુતિદુર્ગા-સમજરોડિતમાં દેશકાર થયો હોય. અમે હમણાં શ્રીશ્રુત નારદને તે વિષેની ખબર મેળવ્યા આંતર, ઉદય આંદોલનો મારફત ચીટી લખીએ છીએ.

બંધી બંદેન લીલાવતી-મારે છે કે આ દેખાતી શુધ્ધિની

કણ સપાટી નીચે હૃદયના કુવામાં ઉર્મીઓનાં મીઠાં વારિ ઉભરાતાં કરો; ડાહ્યો પીમાં હરો પણ દુર્લભ તો ખરાં-શ્રીમતિ લીલાવતીને હવે એ વારિ દુર્લભ ન રહે એવો અમારો આશીર્વાદ છે.

વળી બંદેન લામે છે કે હૃદયની વાપરેજ કિંમત વધે છે. અમારા મત મુજબ પરમાત્મા ઠેઠ એ તેમને તે તક આપી છે. તેના અનુભવની બહાર પડવાની અને રાહ મેલેએ છીએ. જો કે અમે તો અમારી દિવ્યદૃષ્ટિથી સર્વે જેવા સમર્થ છીએ પરંતુ તેમ ન કરવા અમારી કમજા હોવાથી તેમ કરતા નથી.

અમે વધુ શું લખીએ? વધુ લખવાની આ કસમમાં તાકાત નથી. હૃદયમાં હોસ નથી, અને અમને પોતાને બંદેન લીલાવતી નેટલો દક્કે નથી એમ અમે માનીએ છીએ. જો આ બંદેન લીલાવતી શૈલના મીસીસ સુનથી થયા પહેલાં લખાયું હેય (અને તેમજ છે) તો મીસીસ સુનથી આમાં કોઈ ફેરફાર કરવા મંચે છે કે નહિ તે અમે બાણતા નથી. પણ ફેરફાર કરવા મંચતા. નહિ હોમ. કારણ કે નદિનર તો દુરતર ફેરફાર બહાર પાડત. આ બાણતામાં તો અમે એટલુંજ કહીશું કે શબ્દ લક્ષ્મી સેવા કરતાં તેઓ ચતાયુ થાઓ અને આલોકથી પણ ઉત્તરેશીક તેમને મોત થાઓ. કારણ કે તેઓ તેમનેજ લખક છે.

પાંચમે નંબરે શ્રી લલિત આવે છે. તેઓ સર્વને પસંદ કરવા આવતા હોય એવો બંદેન લીલાવતીના આશેષ છે. એમનામાં સર્વને શક્તિ કરતાં શબ્દ શુદ્ધથી વધારે છે. અમે એ વાતની ના પાડીએ છીએ-અમે બંદેન લીલાવતી સાથે તે વાતમાં મજાતા થતા નથી. એટલુંજ કહી અમે વીરખીએ છીએ. કારણ કે અર્થમાં ઉતરતાં વધુ લાંસુ થાય. વાસ્તવ અમને પશુપાતી કહે તે આશેષ વહોરો લખને પણ શ્રીશ્રુત લલિતજીની લાક્ષણિકતા તથા તેમનો ચતુર્યોગની જન સમાજને આપેલો સેવાનો ફાળો અમે કોઈક બીજો પ્રસંગે મચીશું.

અને નં. ૧ થી નં. ૧૨ સુધીના ચ. કાકા સાહેબ, મદા-દેવલાણ, ઇલુલાલ યાગિક, બાણ કિતિમોહનસેન, કણ્યાશંકર માસ્તર તથા વલ્લભલાલ ખેલે માટે શ્રીમતિ લીલાવતી સાથે તદ્દન સમેત છીએ. અમારા તેમને ધન્યવાદ છે.

નંબર ૧૨ મો અખાલિક આનંદશંકર કુંવેરો આવે છે. તેમની સરખામણી કિમકુદરથી આનંદશંકર શિખરોવાળા પર્વત-રાજ દિમાસય સાથે કરવામાં બંદેન લીલાવતીએ કમાલ કરી છે. કારણ કે, પવિત્ર મનાતો જનાં તેની યાત્રા તો કોઈક બોગી કે તપગીઝ કરી શકે છે. ખાસ કરીને તપગીઝ. કારણ કે બોગી બોગ છોડી ઉત્તમ જનાં દુર્ગમ, અસાધ્ય, દિમાલવના શિખર પર પહોંચી શકે નહિ. સાધારણ રીતે શંકરના નકંડા કોડા એ ગિરીરાજ કે ગીરનાર જેવા ન્દાનકાકા પર્વતને જ પુજે. વળી બોગીઓ તો આણ, માવેરન, ઉડી મસુરી કે મદાપમેશ્વરને જ બોગવે.

હિમાલય પર જઈ કર્તવ્યપૂર્ણતાની સાધના માટે કદિન તપ તો કાંઈક જ કરી શકે. શુભરાત્રી ભાષા ફેરિના ઉપાસકો તો ન્યૂયો-કના એક ઉંચા મિનારા જેટલા પર્વતો જેવા સાધારણ સાક્ષરોને જ માને-ગણે-તેઓને મનથી હિમાલયની મહુત્રી જ નથી. છે. યાદ આવે ત્યારે નમસ્કાર કરી લેવ. પશુ જેનો અવિનાશી ઉપબોગ તો કરી શકે નહિ. અમને ચોકકસ ખાતરી છે કે આનંદશંકર લાખને પોતા માટે આવું લખાણ; તેથી કાંઈ વિકાર ઉત્પન્ન થયો જ નથી.

નંબર તેમજો સાવચેતીની યાદિ આપતા શીલુત ખજરદારનો જેવા-છે. તેમની પાસેથી શુભરાત્રના એક આગેવાન સાદિત્તેકિ બ્હેન લીલાવતી બહુ આરામ રાખે છે. દુર રહેવાથી શુભરાત્ર ઓછું યાદ આવે એવા ઉપાલંબથી તેમણે શ્રી ખજરદારને જે ખજરદાર-સાવચેત બનાવ્યો છે તે માટે અમારો તેમને અનંત આભારીવાદ છે.

નંબર ૧૪ શ્રીમતિ અખંડ સૌભાગ્યવંતી એક નિષ્ઠાધારી-પતિ કહે તે સત્ય-તેની સામે કશુંલ નહિ-એવી કારણવાળાં શુભરાત્રની માતા જેવાં માતૃશ્રી કરતુર્યા ગાંધી બ્હેન લીલાવતીના રેખાચિંત્રોનાં રથાન ભોગવે છે.

એક જ શુભ-પતિ કહે તે સત્યથી જીવન ધણું મહાન ધર્મ શકે છે તે બ્હેન લીલાવતી જેવા વિદુષી કશુલ રાખે છે તેથી અમને આનંદાશ્ચર્ય થાય છે.

નંબર ૧૫ મે શ્રીમતિ કરોજીની નાયકને બ્હેન લીલાવતી જીવન જેનેને પીઠ આપનાર-ગોળમટેળ ભાષામાં મદારી પ્રાણુ-સામ પધ્ધતિથી કહે છે તે બ્હેન તેમની કુશળના માટે 'આદ-કમાલ કાંધી-શ્રીમતિ લીલાવતી' એમ અમારાથી વધર નિયાર્ય-વગર દુઝાએ વગર ધરદે વગર ચિંધિએ અને વગેર વગેરે કહેતાં જ વ્યવ છે.

પછી અખંડ સૌભાગ્યવંતી બ્હેન સરસાદેરી અંબાલાલ સારાભાઈને આદર્શ મુદિલ્લી તરીકે ઓળખાવી, આગળ ચાલતાં નંબર ૧૭ ને શૌભાગતાં શ્રીમતિ અતીયા બેગમને કમ્પકતી વિલુલતા કહી પોતાની છુપ્પિ માટે ઉચ્ચ મત ધરાવનારાં જાણી, તે પછી અ. સો. વિજયગૌરી કાનુગાને કાંઈથી પોતાની ડાપ પાડનાર જાણી, શ્રીમતિ અનુસયા બ્હેન માટે મથામત વિવેચન કરી શ્રીમતિ અ. સો. બ્હેન લીલાવતી કનેયાલાલ મુનશી અખંડ સૌભાગ્યવંતા બ્હેનના વિદ્યાગૌરી નિલ-કંઠ તથા શારદાગૌરી મહેતાને એક અનાજની બે ફાડ જેવાં જાણી તેમની મથા ગામ્પતા કદર કરી, પોતાનાં રેખાચિત્રો પૂર્ણ કરે છે. આથી વિશેષ લખવા અવકાશ નથી.

દને આપણે વિશાળ બીજના પ્રક્રિયું રેખાચિત્રો વિવે વિવેચન કરીએ.

અપૂર્ણ.

કંઈક નવું

વિવાહ વખતે શુભ અશુભ ચિન્હો—

ઈંગ્લાંડની અંદર પણ આપણા દેશ જેવા વહેમોઓનો કાંઈ વેટો નથી. લગ્ન થયા પછી સામેર જતી વધુનો ભુલથી આવીયાની અંદર થયે અટકી જાય અને તેને દેશ હાજો તો તેને શુભ શુકન માનવામાં આવે છે. તેથી ઉલટું ચર્ચામાંથી બહાર પડતાં જ આ પ્રસંગ પાને તો આ વિવાહથી કાંઈ પણ આપતિ આવશે અને તે જરૂરી જ વિધવા થશે એમ માનવામાં આવે છે. લગ્ન પ્રસંગે વર ભુલથી વધુની ભુલથી દિશામાં ઉઠી રહે તો ધરમાં તેનું કાંઈ પણ વર્ચસ્વ રહેશે નહિ અને સ્ત્રીની સત્તા યાદશે એમ સમજવામાં આવે છે. વધુનાં આંગળામાંથી વીંટી સરી પડે તો તેના ભાવિ આણુપમાં પતિને તેના પ્રપેત્રો પ્રેમ ઉડીને બીજ તરફ વળશે એમ તક આધિવામાં આવે છે. પરંતુ પતિને કાંઈક જુલસાન થવું નથી. માત્ર તેનું એક વર્ષ અને એક મહિના કષ્ટમાં જશે એમ માનવામાં આવે છે.

વસ્તીનું પ્રમાણ

જમનાના કાંઈ પણ દેશ કરતાં ઈંગ્લાંડમાં લોકની વસ્તીનું પ્રમાણ વિશેષ છે. ત્યાં એક ચોરસ માઇલમાં ૭૦૧ માણસની વસ્તી મળી આવે છે. તેનાથી બીજા નંબર બેલજીયમ આવે છે. ત્યાં તેટલાજ અંતરમાં લોક વસ્તીનું પ્રમાણ ૬૫૮ છે. સ્વિટ્ઝરેન્ડ, આયરલેન્ડ અને નેદરલેન્ડ અનુક્રમે ૧૧૦, ૧૩૪ અને ૨૬૬ માણસો દર ચોરસ માઇલે છે. લોક વસ્તીનું આંદો અદ્ય પ્રમાણ કેનેડા, ઓસ્ટ્રેલીયા અને દક્ષિણ આફ્રિકામાં મળી આવે છે. દક્ષિણ આફ્રિકામાં દર ચોરસ માઇલે ૧૦ માણસો આવે છે. ત્યારે કેનેડામાં અને ઓસ્ટ્રેલીયામાં માત્ર બે માણસની જ સરેરાશ આવે છે.

ઈંગ્લાંડ અને બેલજીયમની સાથે દરેકાકા કરે એવો નેધર-લેન્ડનો બેટ છે. ત્યાં દર ચોરસ માઇલે ૫૫૦ માણસોનું પ્રમાણ મળી આવ્યું છે. જર્મની અને ન્દપાંનમાં ઈંગ્લાંડથી લગભગ અરધું ૩૪૮ અને ૩૩૯ નું પ્રમાણ છે. દિ-દુરયાનમાં લોક વસ્તીનું પ્રમાણ ઈંગ્લાંડની સાથે સરખાવી ભેનાં ધણું જ ઓછું આવે છે. એટલે કે, ૧૫૮ નું છે. માત્ર ચીનનું ૯૭ છે. યુનાઇટેડ સ્ટેટમાં સુચવરયાને લીધે પહેલાંની ધણી ધારી વસ્તી હોવી જોઈએ એમ હાજો છે. પરંતુ ત્યાંનું પ્રમાણ ૩૫૫ નું છે અમારે રહિયા સમસ્ત જગતની મહુત્રીમાં નીચે નંબર આવે છે તો પણ ત્યાં દર ચોરસ માઇલે ૧૭ માણસનું પ્રમાણ આવે છે.

વિ. વ.

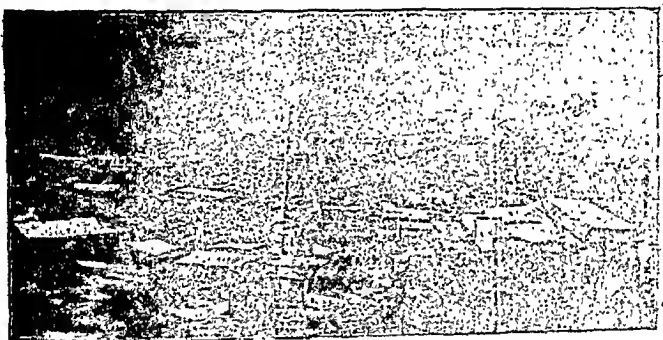
યુનિવર્સલ સીટી

દુનિયાનું એક અનન્ય શહેર
(આસ સિનેમા અને માટે આવેલા સેખ)
લખનાર-શ્રી. એસ. એફ. મુન્ટ્રીઆ
(મથા અંકથી સંપૂર્ણ)

કુદરતી રીતે શહેરનો મોટા ભાગ "રેલ્વે" બાંધવામાં
પરવાસી છે. દુનિયામાં મોટામાં મોટા ગણતાં પાંચ રેલ્વે

કુદરતી રીતે જાન્યુઆરી ૧૯૨૬ ના અમેરીકામાં
મથમ પંચિતનું ગણાય છે, તેના વિના યુનિવર્સલ શું કરી શકે ?
તેમાં કેટલાક દાખો, સંખ્યાબંધ ઉદા, ૧૪ સિદ્ધ, અસંખ્ય
વાનરો, વડા, રીંછ, મિના, કાંચર, વિગેરે. આ બધા જાન્યુઆરી
માટે પીલરો પશુ એવાં વિચાર બનવાનાં છે કે તેમને
પીંજરોમાંથી બહાર કાઢ્યા મિથાય પણ તેમની શીશમાં ઉનારી
સાથ. કેમેરામેન અને કાર્ટ્રેડર પીંજર બહાર રહે પરંતુ
એક્ટરો તે બનવા સાથે પોતાની મરતી કરે છે !

લુદા લુદા સેટ માટે વાપરવા બેઠાં બાંધવામાં બનનાં
લાકડાં વખતે વખત બદલાય. કેમ લખાય ? તે પણ શહેરમાં
રાખેલાં છે. ને લાકડાંને ફેરવવા અને ગોળવવા મટેજ ફક્ત બારે
માણસો સખત પડ્યા છે પણ લાકડાં વડેલા તથા કાપવાના
ખાતમાં ને "વડેરખીયા" અને "કાપનારા" છે તે તે

World's Big View of Universal City

આ શહેરમાં છે—ને ફોર રેલ્વે ઉપર એકી વખતે ગણી
પાંચ મોટા સીન ઉભા કરી સંકાપ. આ પાંચ રેલ્વે પણ
યુનિવર્સલ કંપની માટે યુરોપ ન જાણવાથી દાક્ષમાં વળી એક
બીજું રેલ્વે તૈયાર થઈ રહ્યું છે ને ૪૦૦ ફુટ લાંબુ, ૨૦૦
ફુટ પહોળું અને ૫૦ ફુટ ઉંચો સેટ સમાવી શકે તેટલું ઉંચું
થઈ—યુબેલના કેટલા કહેવાના "રુડીઓ" થયા બોસો !

આ બધાં રેલ્વે ઉપર ઉભા થતા સેટ માટે યુનિવર્સલ
પર રેલ્વે સુધારો, ૧૨. આપ બે કરનારા સુધારો, ૫૦. ખુશ
મોઠામાં કામ કરનારા સુધારો અને ૧૩ નકરી કામ કરનારા
સુધારો બન્યું અને માટે રોકાયા છે; પરંતુ ભારે ડાહ્યા આસ સેટ
ઉભા કરવાના હોય ત્યારે તે શ્રેષ્ઠના ચારસોથી પાંચસો સુધારો
કામ કરતા નહીં, પડે છે.

૧૫૦ પાણીનાર વૈભવોની એક વિચાર કાચે ખાસ

વળી જુદા.

સીન પેઇન્ટીંગ ખાતમાં ૨૦ પેઇન્ટરો, ૨ કલાકારો ૪
ઉપમ ચિત્રકરો, અને ફાન ૪૪ "સાઇન" પેન્ટરો જ છે.
આથી સીન "ટૂસ" કરવા માટે ૧૫ પાસરર કામ કરનારા,
૧૦ દિવાલો પર કાચળ ચોંટાડનારા, ૫ કેનવાસ કોહનારા અને
૪ સાંધા સીતનારા છે તે તે બધે કંઈ જ નહિ.

સાફરણ વપરાય માટે યુનિવર્સલ સીટી લેસ ઝે-ને-
સ પાવર કંપની પસેલો A. C. નો લીડર-કર્ટ બહુ
તેને D. C. માં ફેરવી નાખી ગણાવી લે છે; પરંતુ વખત આવે
છે ત્યારે માથું ખજવાળીને ઉભા ન રહેનાં પોતે પોતાનો કસ્ટ
પણ ઉપન કરી શકે છે.

યુનિવર્સલ સીટીમાં "ડેમ દાલનો મંડાવના" ૨૫ થો
૨૦ કેમેરામેન રાખેલા છે; પરંતુ મોટા પીંજરો બનવાની વખતે

આ સંખ્યા એકદમ ભેદની અને ત્રણ ધણી થઈ ગય છે. આ બધા કેમેરામેનને સોંપવામાં આવતા કેમેરાની જ સંખ્યા એટલી મોટી છે કે જે કેમેરાને હમેશાં સાફ સફ કરવા માટે જ ફક્ત એક કઝન માણસો રાખવા પડ્યા છે.

એક્ટરોને વાપરવા માટે રાખેલાં ફપડાની સંખ્યા તો જાણવી શકાય તેમ નથી, પણ હા. તે કપડાંની ધણીઓ કરતાં-રની સંખ્યા જણાવું-લ્યા તે ૨૦ ની છે અને આયુધશાળામાંનાં આયુધોની સંખ્યા પણ તેજ પ્રમાણે કહી લેવી જ પારી. સાધારણતઃ સમજી લેતાં કે ચાર જ રેજીમેન્ટને કેટલાં આયુધો જોઈએ ?

“એકસપોઝી” કરેલી શીલમાને કેવલપ કરવા, નેજીવી ઉપરથી પોલીટીવ પ્રીન્ટસ બનાવવા, સ્ટીલ પીકચસ તેમાર કરવા વિગેરેની લેખોરેટરીમાં સો ઉપર માણસો દર હમેશ નજરે પડે છે. પરંતુ પોતાની લેખોરેટરીઓ સિવાય જકાર પણ ધણું કામ કરાવવામાં આવે છે તે માટે રાખેલો.

શહેરના સીનારીયો ખાતામાં ૪૫, હીસાબી ખાતામાં ૨૨ અને જહર ખતર ખાતામાં ૧૪ માણસો છે.

આ શહેરમાં આધુનિક રીતી ઉપર પાણીના નળ તેમજ ગટરો નાખેલાં છે. પીવા માટેનું પાણી શહેરથી કેટલાક માઈલ દૂર આવેલી લોસ એન્જેલ્સ નદીના કાંઠા ઉપર આરેટરીઓન કુવાઓ મોટી તેમાંથી લાવવામાં આવ્યું છે અને સ્વચ્છ કરી રોજના ત્રણ લાખ ગેલન પ્રમાણે શહેરને પુરું પાડવામાં આવે છે. જ્યારે અસંખ્ય માણસોને માથે કર નાખી તે આવકમાંથી પુરા પડતા પાણી માટે સુબાઈવાસીઓને ભુમો મારવી પડે છે.

મોલો, શહેરને નામે જોળખાતો આ સ્ટુડીઓ એક ખરેખર શહેરજ છે કે નહિ ? અને એની અનુકૂળતા જ્યાં હોય ત્યાં રોજની એક કરતાં વધુ શીલો સંપૂર્ણ પણે યાવ કે નહિ ? અમેરીકાના સ્ટુડીયોની હરોળમાં પોતાનાં “સ્ટુડીઓ”ને સૂકતા હિંદુસ્તાનના કેટલાક સ્ટુડીયોના માલિકોએ શું પાલું ? અભિનય અમેરીકા તે અમેરીકા અને હિંદુસ્તાન તે હિંદુસ્તાન ગણાવત જોઈએ પરંતુ તો પછી નકામાં બહુમાં દુકાને અજણ જનતાને બનાવવાતા પ્રયત્નો શને માટે ?

સાધારણ રીતે હિંદુસ્તાનમાં વિદ્યાવન યા અમેરીકા સાથે સરખામણી કરી તેમાં મગફરી મેળવવાનો રીવાજ સાધારણ છે. એક વેપર પોતાને હિંદુસ્તાનનું દીટ-બીટસ તો બીજું પોતાને હિંદુસ્તાનનું આશીક તો વળી બીજું એવુંજ કાંઈ નામ ધારણ કરવામાં મોટાકા માને છે તેજ પ્રમાણે હિંદુસ્તાનનો વેપરીન હિંદો લેખક કે લાલતો સુકોર ગણાવાનો અલખપરે સખનરર પણ કેમ ન હોય. પણ તે મહાન નરોની સમે સરખામણી કરનારને પોતાની રિશીનો ખરો ખ્યાલ આ લેખ પરથી આવશે તો લેખકનો પ્રયત્ન સફળ થશે.

સંપૂર્ણ.

આરાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા

જેમાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીનો પ્રભુ જતાં વણુંવો છે.

કિં. રૂ. ૧-૮૦

વૈશ્વ ધર્મનો ઇતિહાસ

હરેક વૈશ્વ ધર્મને અભ્યાસ કરવા લાયક-ચાર વિષયો સાથે.

કિં. રૂ. ૩-૦-૦

હતાં મો-મજલુના વાંચકોને

રૂ. દોઢમાં મળશે.

લખો-મોજ-મજલ કાયાંલય,

ગીરશમ ચર્ચ સામે ખટાકે બીલોમ સુબાઈ

હજાર કસોટીમાંથી પસાર !

ખાસ સાયન્ડીટીક અને અકરોન.

“ગોલ્ડન બામ”

હુનીયા ઉપરનું અમુલ્ય અમૃત !

સુંદર દાખી સહીત કરી. ફક્ત પાંચ આના

ફાપટો ન થાય તો પૈસા પાછા

માથાને હુખાવો, અપારથીશી, ચરીરની કળતર, સરો, સજેખમ, ચાળ, ચસકા. હરેક વાણી કાંઈ પણ લાગતું જલકે નહું, સન ચારી જનું અથવા કમતાકાતથી કુન્નું વિગેરે સોજો ઉપર આ બામ અદ્ભુત ઉપયોગી. રામચાણ અને તાકાલીક છે. વેલો, કાક્ટરો કે સાઈન્ડીટોને બતાવી ખાતી કરો. એક વખત પાંચ આનાની જ દીકરી મોકલી વાપરી જુઓ. ફાપટો ન થાય તો પૈસા પાછા.

લખો-નેશનલ કાર્મસી

લગ્યા બીલ્ડિંગ સુબઈ નં. ૨

બાકુતી ભરથાર

લાખનાર-રા. નળુમી

મેં રુડિઓના આરણ્ય ઉધાણું તો સામેજ અતુલ સૌંદર્ય-વાળી, સામા માળામાં રહેતી મનોરમા ઉભી હતી. શું તેવું સુંદર સ્વરૂપ ! નજી "મોટા મોટા મુનીનાં મુકાબે માન." મને લાગ્યું કે આજે મારા ભાગ્યચંદ્રનો ઉદય થયો.

"હું આતું કે ?" તેણે ધીમથી પૂછ્યું, અને હું જવાબ નાહું તે પહેલાં તો તે રુડિઓમાં કાખલ થઈ, આઠ ! શી તેની ભલકેસરી ચાલ, "સારું થયું કે કોણએ મને જોઈ નથી, મારા આવવાથી તમારા કામમાં ખલેલ તો નથી પડીને ?" તેણે મારા તરફ ફરતાં સ્મિત ભર્યાં મુખે પૂછ્યું.

"ના, ના, જરાય નહિ." મેં જવાબ આપ્યો, અને ધ્રુવરને માર્યાના કરી તે હમેશાં આવાં મેખાના મોકલ્યા કરે.

"વાહ ! તમારો રુડિઓ તો ધણેજ સુંદર છે. પેલું શું ? તમારી પોતાની છબીઓ. ખરેખર ધણીજ સુંદર છે. તમે બીડી પીતા કેમ બહારી ગયા ? તમાકુ તો સારી વસ્તુ છે. અને માથુ-સાની તખીયતને ફાયદાકારક છે."

"તમાકુપી પછુ વધુ સારી વસ્તુઓ. દુનિયામાં હોય છે." મેં તેના સાથું જોતાં જણાવ્યું.

તે દરતી પડી, મ્હારા હૃદયના તાર ગાણ ઉઠ્યા. પછી તે જરા મંજીર ચતાં બોલી, "જુઓને મી. સુંદરલાલ, મ્હારે એક કામમાં તમારી મદદની જરૂર છે. મને તમારામાં વિશ્વાસ છે અને આશા છે કે તમે તેના વિશ્વાસને પાત્ર મરો."

હું જરા વિચારમાં પડ્યો. એવું તે શું કામ હશે, પણ પાછો જાનનાં આવતાં એકદમ જવાબ આપી દીધો. "છા ! બોલો, કોણ-પછુ કામ માટે આ અપના સેવક તૈયાર છે."

"તેણેજ નંચું જોયું, અને અંતરમાં વતી જમીન જોત-રતી બોલી, "મ્હારે એક પતિની જરૂર છે."

મ્હારી તો આંખો જ ટપટી ગઈ, યા અદ્દલાની પરત્વર રિયાર ! આ સી શું બોલતી હતી !

"જુઓને, મારે તે થોડીવારને માટે જ-કામ ચલાઉ જ-બાકુતી-જોઈએ છે."

"પીગના પતિની જરૂર છે ?" મેં સવાલ કર્યો.

"ના, મારા પતિની જરૂર છે. બહુ મારે માટે પતિની જરૂર છે."

"હું" હું બોલ્યો અને વિચાર કરવા લાગ્યો.

થોડી વારે મારા નગ્ન એક નમન બાળક કેટલા જરા સ્મિત

ફરકવાતાં તે બોલી, "તમે તે કામ કરી શકશો." મેં શણખર વિચાર કર્યો. જો હું જ પતિ તરીકે જોડાઉં તો આવી સુંદર સ્ત્રીનો પતિ ! એ વિચાર આવતાં જ મને મલમલીઆં ચર્ચાં લાગ્યાં. મારું હૃદય મારા હાથમાંથી હટકવા માંડ્યું પણ એટલામાં જ બાકુતી ભરથાર થવાનું છે એ વિચાર આવતાં જ હું ઠંડો થઈ ગયો.

"મ્હારે આજ રહીને ખરેખર જોઈએ છીએ. તેના ઉપર મારા આખા જીવિખતો આધાર છે."

"પછુ શું કામ છે તે જણાવશો ?"

"વાત જાણે એમ છે કે હું બાર વર્ષની થઈ તેટલામાં મારા આખાપ ગુજરી ગયાં. હું મારા એક દૂરના સગાને ત્યાં ઉછરવા લાગી. તે સગા એક બડો મજબીયુસ અને ખરાબ માણસ છે. હું એક આરટીને લઈને અહિં અજાણ કરવા રહેવા લાગી પણ તે આવાથી તો પ્રત્ય તોળા. તે તો મારી માથઈ બેસી હતી. પ્રત્ય કૃપાએ આજ તેને મરી ગયે આઠ મહીના થયા." તેણે એક છુટકારાનો શ્વાસ બેઝ્યો.

"પછી તમે તમારા કાકાને ત્યાં ગયાં ?" મેં પૂછ્યું.

"ના. હું ન ગઈ મને છુટા ફરતું બહુ મનમું તેથી હું ત્યાં ન ગઈ. હું રહ્યોના માળામાં રમ બોડિરાખી ત્યાંજ રહેવા લાગી. મારા પૈસા એક સગા મારફત એકથી આવતા. તે માણસ મરી ગયો. મારા દિલમાં એમ હતું કે હું લગ્ન કરું ત્યારે અથવા વિસ વર્ષની થાઉં ત્યારે મારા પૈસા મને મળે, મને વિસ વર્ષની થવાને બે વર્ષની વાર છે, તેથી મેં લખ્યું હતું કે મેં અહિં લગ્ન કર્યાં છે અને કાકાને ન આવવા માટે ઈષ્ટકા આપ્યા. ત્યાર પછી મારે નામે હું જોઈએ એટલા પૈસા મંગાવતી. કાકા ત્યાં મને અને મારા પતિને હમેશાં મળવા બોલાવ્યા કરતા. પણ મેં એમ જણાવેલું કે મારા પતિને બહુ કામ હોવાથી દમણ નહિ અપાય. આજે તેઓ અહિં આવ્યા છે, અને મને મળવા બોલાવી છે. દરે જો એકલી જાઉં તો બધો ભેદ ઉધારો પડી જાય અને મારે તે છુટાને ત્યાં પાછા જવું પડે."

"પછુ તમે એમ ન કહી શકો કે એ પરગામ ગયા છે ?"

મેં જણાવ્યું.

"તેમ આરે એમ નથી. મારા પતિને સાથે લાવવાનું ખાસ લખ્યું છે અને 'ન જાઉં' તો તેઓ અહિં મને મળવા આવે."

"ત્યારે હવે ?" મેં સવાલ કર્યો, ક્યારે જાનને મુખ બેસાં.

તેના મનમાં કાંઈ વિચાર ચાલી રહ્યા હતા. તેણે મારા તરફ જોયું અને ચરમથી લચકાઈ જતાં બોલી, "તમે તે કામ નહિ કરી શકો ?" જોઈ પડતો તો પણ હું આટલો ન ચમકના. હું શણ અને એ કાણ ! અને મારા કે પડીમરે તેમ પતિ થઈ ગયા પણ જો પડકાર તો બાળમાં મેળીયાક અને ચક્રશિખિ બાળમાં પણ જો પડકાર તો બાળમાં મેળીયાક અને ચક્રશિખિ બાળમાં નામનાર સરકારની વચ્ચે ધ્રુવરે મને માન. પા. ઉ. ! પતિ

થવાતું જાને ન ગમે. અને તે પશુ આવા સુંદર બુલબુલના મે
ભાગ્ય ઉપર વિશ્વાસ રાખ્યો. હું આ પ્રમાણે મારા વિચાર-
નિબંધમાં ફરતો ફરતો ત્યાં તો કાયલ ફરીથી પહોંચી, “કેમ શો
જવાબ આપો છો ?”

“તે વધારે તો નથી રહેવાનાં ?” મેં એક સવાલ પૂછ્યો.

“ના ના કાલેજ પાછા જવાના છે.”

“હીક હું હા પાડું છું.” મેં કામચલાઉ પતિ કવાની હા
પાડી. એમને બંને મળવા જઈએ ત્યારે થી વાતો કરવી કે નેપી
પકાઈ ન જવાય તેની મસલતમાં પડ્યાં અને થોડી ધણી
જાણવા જેવી બાબતોનો ખુલાસો કરી લીધો.

+ + +

સાંજે હું અને મનોરમા બંને તેના કાકાને મળવા ગયાં.
તેના કાકા એક નાના ઘરમાં ઉતરેલા હતા. દિવાનખાનાના
છલેકદ્રીક લાઇટના પ્રકાશમાં જોયું તો મનોરમાનું અદ્ભુત
સૌંદર્ય પ્રકાશી રહ્યું હતું. મારાથી રહેજે બોલાઇ નયું “હાલી.”
તે એકદમ ચમકી ઉઠી અને મારા તરફ રહેજે કરડાકાથી જોયું.
આપણે તો પાછા ઠંઠા થઇ જઇ હતા ત્યાં ના ત્યાં ઠેકાણે
આવી ગયા. એટલામાં પ્યારણું ઉઘાડું અને મનોરમાના કાકા
દાખલ થયા. મનોરમાએ મને જોળખાવ્યો. કાકાએ મને કહ્યું
“હું તને મળવાથી ધજોજી રાજ થયો છું.” પશુ આ શું !
કાકા ચરમા ઉતારી સાફ કરી ફરીથી નાક ઉપર ચઢાવી જોવા
લાગ્યા અને બોલી ઉઠ્યા “કાણું સુંદરલાલ ?” મને ધરી ભર
ગભરાટ વધુડ્યો. આ ઝાસા મને જોળખતા લાગ્યા. પશુ તરતજ
સ્વચ્છ થઇ મનોરમા તરફ ફરતાં મેં કહ્યું, “મેં નહોતું કહ્યું
કે કાકા મને જોળખી કહાડશે.”

“હા હા” તે પશુ શું ચવાડામાં પડતાં બોલી.

“પશુ ‘તું’ અહિં ક્યાંથી ?” કાકાએ પૂછ્યું.

મેં કાકાને ગપ્પાં મારી સમજાવ્યું કે હું અહિંયા મહાન
ધંધાદારી થઇ બેઠો છું અને મનોરમા સાથે પરણ્યો છું. કાકા
આ સંજ્ઞાથી ખુશ થતા લાગ્યા અને નારતો કરવા ખીજ જોર-
ડામાં તેડી ગયા.

નારતો કરતાં કરતાં કાકા બોલ્યા, “તમારો ધંધો તો
હીક ચાલતો દરો.”

“હા. ગમે વધે હું સાફ કમાયોં હતો. ગમેજ મદિને હું
મારે મનોરમાને-હું પહેલીજ વાર—”

“શું ?” કાકા ત્રાડી ઉઠ્યા.

“મારી યાદશક્તિ બુદ્ધિ નખળી છે.” મેં વાત ફેરવતાં
કહ્યું “અને પછી જ્યારે મેં મનોરમા સાથે પહેલીજ વખત
વાત કરી—”

“ઓ તારી” કાકા બોલી ઉઠ્યા “પરણ્યે છ મદિના
થયા અને કાલેજ પહેલીજ વખત વાગ કરી તમે બધા જથરા
લાગો છો.”

“નાના જોમ નહિ.” હું વાત મુધારતાં બોલ્યો “અ.
સવારમાં ઉઠતાજ એ વાત કરી કે તમને મળવું.”

નારતો કરી રહ્યા પછી મુખવાસ લઇ એમ બધા દિવા
ખાનામાં આવ્યાં. મનોરમા આ બધાં વખત ગભરાયલી
માફક અમારા સામું જોવા કરતી હતી. તેને આ બધી મા
જોટાળા ભરી વાતોમાં સમજ પડતી ન હતી.

“હું બધા પૈસા તારા નામે બેંકમાં જમા કરાવી દઇશ.”
કાકા થોડી વાર વિચાર કરી બોલી ઉઠ્યા.

“હા ! જરૂર. મને જરામ વધી નથી” આપણે પશુ
કંઈ કલેજે જવાબ આપ્યો.

“પશુ તે તો મારા પૈસા છે.” મનોરમા બોલી ઉઠી.

“હવે વળી મારા તારામાં બેઠ હોય.” મેં જવાબ
આપ્યો.

આમ જેમ તેમ કરી કાકાને અદમ પદમ સમજાવી એમ
ઘેર જવા તૈયાર થયાં. કાકાએ પોતાને ગાંધી આવવા બહુજ
આમદ બન્યું આમંત્રણ આપ્યું. મનોરમાએ બધા વધી બા-
વવા માંડ્યાં પશુ આપણે કાકાને બહાલા થતા આવવાની હા પાડી.
દીધી. મનોરમા ધણીજ શરૂ થઇ ગઇ હતી. તે એમ સમજવા
લાગી કે તે એક મોટા અદમાસના હાથમાં સપકાઇ છે.

એમ વિઠેટારીઆમાં બેસી ઘર તરફ આવવા નિકળ્યાં મારી
ચાલી કે તરતજ મનોરમા રોપભયાં સ્વરે બોલી ઉઠી, “વાહ !
તમે પશુ જન્મના નિકળ્યા. બારિમારજ એહિં આ કરવાનો રસ્તો
શોધ્યો કે ?”

“પશુ તે તો મારા પિતાના મિત્ર થાય.” મેં જવાબ આપ્યો.

“હા ! પશુ હવે કાકાને ત્યાં જવું પડશે.” તે જરા
રડવા જેવી થઇ જતાં બોલી.

“પશુ જવામાં આપણને શું વધી છે ?” આમ કહેતાં
એ તેના હાથ મારા હાથમાં લીધા. તે મારા સામું આંધેંધી
જોઇ રહી “જે મનોરમા, હું તને ખુશ કરાવવા માફક છું.
કરવે પશુ આપણને તે માટે બેગા ક્યાં લાગે છે તો તું મારો
નહી થાય ?” તે કાંઈ બોલી નહિ. “એ” તેના હાથને મુખ
કહ્યું. તેણે તેના હાથ મારા હાથમાં રહેવા દીધો.

*

*

*

વાંચક ! કાલની મીસ મનોરમા આજે મીસીસ સુંદરલાલ
થઇ ગઇ છે. એમ કાકાને ત્યાં જઇ આવ્યાં છીએ. રૂઢીઓ પશુ
ધમધેકાર ચાલે છે. વાંચક દેવો પઠાવવો હોય તો જરૂર આવશે.

સંપૂર્ણ.

અમારો સિનેમા અંક

ભાઈમધ "યુજરાતી" શું કહે છે ?

"મોજમંત્રક" (સિનેમા અંક; તંત્રી રા. બેયશંકર

જોડીદાસ દિવેદી, ગીરગામ, ખટાવ બીહોંગ, મુગધ, મધ્ય
- - - - -) બે વર્ષ પહેલાં જનસમાજમાં Light Literature-
ફળવું-રમુછ સાહિત્ય-પ્રચાર કરી તે દ્વારા સાધારણ શિક્ષિત
સમાજની વાંચનવૃત્તિ જાગૃત કરવાનો પ્રયાસ મોજ મંત્રકે થયે
કર્તા, અને તેની અનેક માણસોએ એક વા બીજા હેતુથી નકલ
કરી હતી. ધીમે ધીમે આ પત્રના લખાણો વધારે ચર્ચાઈતા અને
શિષ્ટ ભાષાવાળા થતા ગયા છે અને સમજના સાધારણ વર્ગ
ઉપરાંત શિષ્ટ ગણ્યાતા વર્ગમાં પણ તેનો પ્રચાર થતો ગયો છે.
પ્રસ્તુત સિનેમા અંકથી આ પત્ર તોજન વર્ગમાં પ્રવેશ કરે છે,
એટલાં તેની પાસેથી સમાજ વધારે આરામ રાખવાને હક્કાર છે.
આ પત્રમાં સિનેમાને લખતા સમાચારો, બહાર પડતી દેશી
શીમેન યુરોપીયો અને એ ધંધાને લગતી માહિતી દરેક અંકમાં
આપે છે સિનેમા લાઠનના ધધાદારોએ અને સિનેમાના ચાકી-
નોને માટે તેવું વાંચન આપવું છે. ઉપરાંત તેમાં નિષ્ક્રિય
આવળી ચાલુ વાર્તા, નવાલોકોએ અને બન્ય પ્રકીર્ણ લેખો જે
એકસરૂં, માટે તે લખવામાં આવે છે તેને માટે દરેક રીતે
શ્રાવ્ય છે. એમાં સમાજની સારી તેમજ ભુરી બાબતો જુલો
થાય છે એ ખરું છે પણ એમ કરવામાં લેખકોને મુખ્ય આશય
સમાજને ઉધે મળે જતાં થોભાવવાનો છે.

પ્રસ્તુત અંકમાં ભુદી ભુદી ચાલતી અને ચાલવાની દેશી
શીમેનોના ફેટલાંક દરેક ઉપરાંત એ ઉલોચમાં પડેલા ફેટલાંક
અંગેનાં મુદ્દરોનાં ફોટાઓ અને સિનેમાને લખતા લખા લેખો
આપવામાં આવ્યા છે. સિનેમા શીકમની જાહેરાતની પ્રચલિત
ફોટો, કાપરેક્ટીંગ યાને સિનેમા ઉલોચની પ્રગતિ, સીનાયો,
આજ્ઞાલાં દેશી ચિત્રપટો અને આપણી શીમેનો આદિ લેખો
સિનેમાના ધધાદારોએને અવસ્ય ઉપયોગી અને બોધક માહિતી
પૂરી પાડે એવા છે. બીજા પ્રકીર્ણ લેખો પણ વાંચતાં ગમત
આવે એવા છે. સિનેમાના ઉલોચની ચર્ચા કરતું આ જાડું
ભવિષ્યમાં હિંદના શીકમ બનાવવાના ઉલોચ ઉપર જનની
અસર કરે તો નવાઈ નહિ. તેના ઉત્સાહી તંત્રીએ દાખલ કરેલ
આ નવીન તત્વને જાહેર પ્રજા જરૂર સહારી. સિનેમાના ઉલો-
ચની પ્રચલિતમાં અમુક અંશે દેશની વ્યાજાદી સમાવળી છે એ
વિષય બુધનો ભેજતા નથી. કરોડો રૂ. વિદેશી શીમેનો પાછળ
આ દેશમાંથી જન્ય તે દેશી શીમેનોના પ્રચારથી દેશમાં રહે તો
ને કાંઈ ભેજો તેના લાભ નથી.

સિનેમાની સાથે નાટકોમાં અવલોકનો આદિ-લખાચારો
પણ દર આવાસિયે પ્રકટ થતા રહે, તે સમાજને પૂજાના લાભ
અથ ઉપજાન નાટકોનું પોષણ હાલના કરના ઉચ્ચર જનવા

સંભા છે. અમારો અંગ્રામ 'સિરાજ-ઉદ-દૌલા' નાટ્ય
પ્રયોજની રા. રમણિક અ મહેનાએ કરેલી સમાવેશના નેટલી
ચિત્રણ છે તેથી સચી અને અર્થપૂર્ણ છે. તેમાંના ફેટલાંક
ફરારોએ તે નાટ્યપ્રયોજ વિશે ઉત્તમ નિવંધમાં રચન પાગે
એવા છે. દરેક નાટ્યપ્રયોજની આવી સમાવેશના થાય એ
ધન્યવાનો માત્ર નહિ, પણ આપવું છે.

આનો મુદ્દર અંક "મોજ મંત્રક"ના પ્રાદેશને વિના
મૂલ્યે આપતો માટે તેના તંત્રીને અભિનંદન. (યુજરાતી)

ટાંત પહેરના તણકો

દેવુલા કોર કાચરામાં એક એક વાતોના તણકો માંગ્યા
હતા. કહેવન છે કે: "ગપ્પી સાથે ગપ્પી મળ્યા, આરો ગપ્પી
આર કાચ ચીકડું" તે તેર કાચના બી. "એ પ્રમાણે કામ
આણું હતું. મુખ્યત્વે બાપુના હાથમાં બાપુને ચાલ, રાખવા
અમનનિયમના મુખાલસપાટા ચારતા હતા. એવામાં એક
બારોટજ ઝગડો ઉભા, "બાપુ! મારા વડવાને ત્યાં દાનમાં
એક હોણી થોડા આપ્યા, એને બધવાને તમેજો બાપો ત
બાપુને કહું કે, સાન સમુદય લોકો ધાય એવો દોનો પણ
થોડાં વરસ વિષ્ણુ કે તે થોડા-થોડીમાંથી તેનો પરિચાર વધી
પડ્યો કે પાછો જુનો તમેજો તોડી નવો કોમી મોડો બાંધ્યો.
અહા! બાપુએ તે કાંઈ મોડો-તળીડું પૂરી અને આખા
આકારા જેટલું ડાકરું બાપુ!"

દેવુલા ડોકું ધુણીને હા બા હા કહેસ માંડવા-ત્યારે બીજા
બારોટજ બોલ્યા, "બાપુ! આપણામાં બાપુ બાલો જગેરા થઈ
ગયો એવું આખો પૂરીડું લોકું મેંયું કરી ગયાંની એક
અડોલો ચક્રમને પોમે એવો બાલો પડાઓ દોનો અને
એવાથી એ લડો."

આ સાંભળી બાપુ અભયન પામી બોલ્યા, "હે અડા! એવો
મોડો બાલો એ રાખો કયાં?"

બારોટજએ જવાબ આપ્યો, "બાપુ, આ બારોટજના
થોડાના તણકામાં!"

ફરારો કોરના ફરારમાં એક ભટજ બોલ્યા, "બાપુ,
કું કારીએ એકો દોનો ત્યા પાંદડા ને રેકાને ભાંજની મેં નોજ,
જ્યારે પવન આવે ત્યારે રેકું પાંદડા ઉપર ચડી જેને એટલે
પાંદડાને ઉડા ન દે ત્યારે વરસદ આવે ત્યારે પાંદડું રેકાં
ઉપર ચડી જેને એટલે રેકાને પથળવા ન દે!"

આ સાંભળી એક બારોટજ બોલ્યા, "બાપુ, એ જાંબી
વાત ખરી, પણ કારો કે વા, વેળાએ, વરસદ જાંબી એક
સાથે આવે તો શું થાય! પાંદડું ઉડી જાય અને રેકું પથળી
જાય! આ વાત કાંઈ માનવામાં આવતી નથી!" આ સાંભળી
બાપુ બોલ્યા, "અત્યા સચું, સચું, છેવડે દે ન ના."

મુખંત.

મુંબાઈમાં એક માતબર સીનેમા

મોજ-મજાહનું એક નવું આલીશાન ધામ

—જ્યાં—

પ્રોગ્રામે સારામાં સારાં ચુટી કાઢેલાં અત્યાર સુધી મુંબઈમાં નહિ જોયેલાં તેવાં તદ્દન નવાં અને રસિક જોશી.

મેનેજમેન્ટ- ઘણું જ સભ્યતા ભરેલું—અને કાર્યકુશળ કાર્યવાહકોની જાતી દેખરેખ

થીએટર- મુંબાઈમાં સૌથી સરસ સગવડવાળું તમામ જાતની સોઈવાળું—કુશાદે મકાન

ઉપરાંતમાં બારની ખાસ સગવડ

વખત જાય છે તેટલામાં શરૂ થશે.

ગેઈટી સીનેમા

બોરીબંદર સામે-ગેઈટી થીએટરમાં કોટમાં

અત્યારથી જ આ સીનેમા માટે તમારે ચેતવાનું છે

સીનેમાના

સંમાચાર

લખનાર-રા. ચિત્રપટ

નવીન ફિલ્મો—

લાઇટ ઓફ એશિયા વા પ્રિન્ટર-પાસ—
વચ્ચ કરનાર—ધી ગ્રેટ ઇસ્ટર્ન ઓરિએન્ટલ, દોહલી.

શંખ, ભેરી અને દુકુલીનાદથી કોઈ દેવના આવાગમનની અપેક્ષા ગળે અને દેવને ન જોતા નિરાશયાથા, દોહ તારાં અને સરજીયાના સુરતર સાંભળી કોઈ વરઘોડા કે સાજન જોવા બહાર નીકળે અને ન જુઓ વરઘોડા કે ન જુઓ સાજન, ત્યારે તે માણસની મનની રિયતિ જેવી નિરાશાજનક થાય તેવીક રિયતિ થણી શિક્ષાની બાઈટ ઓફ એશિયાની ફિલ્મ જોઈને થઈ હોય તો તેમાં નવાઈ નથી. જે ફિલ્મને માટે આદલી બધી બહેરખબર અને પ્રચં-સાની પડખેના વગાડવામાં આવી હતી, તે ફિલ્મ જોવા પછી તેમાં કંઈ વધારે આકર્ષક કે નવું કંઈ જોવા જેવું છે નહિ. અમારી ખાતરી છે કે જો મુખ્યપત્રી એકાદ સામાન્ય કંપનીને એટલાં સાધનો અને નાણાની ભેગવાઈ મળે તો આ ફિલ્મના કરતાં, ઘણી ઘણી ફિલ્મ તેપાર કરે એ સક વગરની વાત છે. લાઇટ ઓફ એશિયાનો અર્થ 'જાણુક યોતિ' રહી શકે છે પણ એ શબ્દનું કાળંતર કરનાર જાણુકયોતિ વા એશિયાનું અજવાળું જોવા સામન્ય પ્રયોગ કે એશિયાનો મહાન માર્ગદર્શક, ભગવાન હુધ્મ જેવું, રાખવાને બદલે 'પ્રેમ સંન્યાસ' એ શબ્દ વાપર્યો છે, જે અનર્થક નથી, એટલે કે અર્થ વગરનો છે. 'લાઇટ' શબ્દનો લક્ષ્યાર્થ માર્ગદર્શક-માર્ગ બતાવનાર-ધર્મ માર્ગનો ગાહવર, એ છે. એને બદલે 'પ્રેમસંન્યાસ' વાંચીએ છીએ ત્યારે એમ સદાજ કદમના યમ છે કે લેખક કે કાળંતર કરનાર દિનવાની સર્વ ક્ષેત્ર અને મહાન બ્યક્તિના જીવનનો આશય અનુભવી નથી અને ફિલ્મ જોવા પછી એ કાલના કદ યાચ છે. જે ધર્માવતાર, દયાની મુતિએ, ભગતના વિચારો પર અસર કરી છે, જેની ધર્મ બાવનાએ કોરોડો મનુષ્યોના મન મુગ્ધ કર્યાં છે, કોટવાવધિ મનુષ્યોના જીવનમાં અમૃતપ્રાણ મુક્યો છે, જેનો મહાન સદેશ, વિદે, ચીન, જાપાન, ટિબેટ, સીબિય સાધુશ્રીરિયા અને રશીયા સેપ્તેન્ડ સુધી અસાર પડ્યો છે, તે બ્યક્તિનું જીવન જેવું દરે, તેની કાળી દરખા પશુ આ ફિલ્મમાં નથી. ત્યારે કેટ જર્મન રૂબરૂએ આ ફિલ્મ લીધી છે. ત્યારે દશમાં લીધેલા કામમાં ઝીઝુદથી હંડા ઉતરવાની જમનિની શક્તિ, શ્રમ લેવાની હમના અને તે સાથે જમન બાળામાં હુધ્મદેવનો ધર્મ, જીવન અને તે સમયના રીત રિવાજ, પોતાકપરિવેષ વગેરેનું સદિય જોઈ એમ કામના

થઈ શકતી હતી કે સુરોપની ધાર્મિક ફિલ્મોના જેવી સુંદર, તે સમયના પેશાક, રિવાજની માદિતો આપતી અને હુધ્મદેવના ઉત્કલ્પ આદર્શની રેખા દર્શાવતી ફિલ્મ ઉત્પન્ન થશે; પણ એમનું કંઈજ આ ફિલ્મમાં છે નહિ. કેટલીક 'ગતકથા' કે 'સુનિપાત' પરથી વાર્તા લેવાને બદલે એડીન અને હાઈલ 'લાઇટ ઓફ એશિયા' પર કેવળ આવાર રાખવામાં આવ્યો છે અને તેમાં પણ મૂળના અસરકારક ને લાગો-જોરો કે હુધ્મદેવ શબ્દ ત્યાજ ને અંતિ કરણ અને ભય પ્રસંગ છે તે બરાબર દર્શાવ્યો નથી. ચિત્રપટની અસર કરતાં તો સ્વ ગોવર્ધનરામભાઈએ એ પ્રસંગ "ઓ તાત ! પિતા ! આ પુત્ર" એ શબ્દચિત્રથી દબર દરબજે અસરકારક રજૂ કર્યો છે. ભગવાન હુધ્મના સમયના પોશાક પરને જરા પણ કાળજી રાખી નથી. અપરાધની અને અજન્યતાના ચિત્ર અને શિલ્પને કપરોગ લીધો હોત તે ફિલ્મમાં આવી બૂચો ચાત નહિ ગોપા-પશાપરાને ને બીજોનો પોશાક ઠીક છે, પણ પુરોનો-તે સમયને અનુસરવો નથી વળી તેમાં કેટલેક ભાગ દાસના જમાનાનો લીધો છે જે તદ્દન નિર્ગમો બહુપ્ર આલે છે આના કરતાં તો પૃથ્વીવપ્રમ જેવી ફિલ્મના પહેરવેશ મટે સારી કાળજી બતાવેલી જણાય છે.

પુરોપમા આ ફિલ્મ વખણાઈ હોય તો તેમાં આશ્ચર્ય પામવા જેવું નથી, ને તે તેના યુધ્ધથી વખણાઈ હોય એમ માનવાનું કારણ નથી. સુરોપના લોકોએ ઉડો, દાથી અને રમી ન જોવા હોય તે અજાણ જાણ અને આપણા દેશની લખનારના નામથી જોળવામાં, પણ હિંદના લોકો તેમ માની લે નહિ. તેઓ હુધ્મદેવના કૃતિદાસના સમયથી પરિચિત છે. હુધ્મદેવના વખતમાં મોંઝી લેરી જેવી લાજની મારવાણો તેમને ઊઠકે કરે એ બનવા જેમ નથી

દોરોગ્રાફી-સારો છે પણ તે સમયના સ્થાનોનો બસ આપતી નથી વળી હુધ્મદેવના જીવનના સમ્ય બનાવોને જો રશન આતામાં આશ્ચર્ય હોય તો વધારે શેમાંયકર બને, તેની પણ નથી

સુરોપની આવી ફિલ્મોમાં જે પ્લાન આપવામાં આવે છે તે જોતાં આ ફિલ્મ કેવળ નિરાશા કે નિષ્ફળતા છે. ઇસ મિનન જીવનની ફિલ્મ જુઓ, કે દોપના પતનની ફિલ્મ જુઓ અથવા પોરથી શેટના જીવનનો જુઓ, તેમાં જે બનેલા બનાવોને રજૂ કરવાની ખૂબીઓ છે તે આમાં નથી

રાઈડલ-આવી ફિલ્મોમાં રાઈડલો પણ જે સુંદરતાથી કે તે વખતના સિદ્ધ કામની પિછાન આપના આશ્ચર્યોથી રહીત પર મુકાય છે, તે પણ આમાં નથી. જે તેમ કરવું હેત તો સેકેડો કોન્ટ્રાબોનો ઉપરોગ થઈ શકત. એડીન આરોનોરે પણ પેતાના પુનરુત્થા દોરોગ્રાફ અને અંત્ય ભાગને જોવા આશ્ચર્યોથી સમજ્યા છે.

નિર્મલ-અનિર્મલમાં રીટાર્ડેટ કામ સરસ છે-અસરકારક છે અને જોઈ કંઈ કે જે, પણ ખમી વચલ નથી મળતો

સમયે ને લાવ બતાવવા બેઠાએ તે બુદ્ધિનું પાત્ર દર્શાવ્યું નથી. માત્ર સ્વભવત પ્રિયાના તરફ જોઈ રહે છે. એક તરફ પતિ પરવાણા યશોધરાનું લાવણ્ય, નવીન બાળકનું મનોહર મુખ, રાજપાટ, પિતાનો રનેહ, બીજી તરફ કઠોર કર્તવ્યનું આદેશન-આ બે વિરોધી બળના સંઘર્ષમાં એકાં ખાતા બુદ્ધિની દશા કેવી રીતે જણાવવી બેઠાએ, તે શું આ દિલ્લમાં બતાવાય છે? ટાઇટલોમાં પણ 'Pitiless pity' નેવા શબ્દપ્રયોગો શું બતાવે છે? એજ કે ટાઇટલ લખવામાં પણ છકકડ બાધી છે. ટૂંકમાં ત્યાંની સારી ફિલ્મોની સરખામણીમાં તો શું, પણ ને પૈસા ખરચાયા છે અને ને શ્રમ લેવાયો છે, તેના પ્રમાણમાં આ ફિલ્મ એક નાદર નિષ્ફળતાનો નમૂનો છે. ટોપીકલ કે રૂચ-કેટકુલર રો માત્ર છે અને નહિ કે 'લાઈટ એન્ડ એક્સિયા.' એટલા શ્રમે, એટલા સાધનો વડે અને એટલી સમર્થ કેટલે કેટલે પણ આપણી કેંપની આથી વધારે સારું કામ બતાવે એમ અમારું માનવું છે.

મેના કુમારી—શ્રદ્ધિનર, ફિલ્મ. મી. ભવનાનીની કૃતિ. ફોટોગ્રાફર મી. જેમી,

આ ફિલ્મની વસ્તુ ઠીક છે. લોકશતો ધજાજ સારાં છે અને જાણીતી નદી મિસ ગૌહર કંઈક ઉત્તમ પ્રકારનું કામ કરી રહી છે. મી. જેમીએ ફોટોગ્રાફીયાં પોતાની કલા સરસ બતાવી છે. આજી કેટલેક રથો આવી લાવના અને રીત રીવાજથી પ્રતિ-કૂળ વર્તન રખાઈ જણાઈ આવે છે. હિન્દુ સમાજમાં-તેમંથ વળી શાસ્ત્રોત્તમાં આટલી બધી છૂટ હોય એમ અમે માની શકતા નથી. મેકઅપની બાબતમાં પણ સહજ ફરિયાદ કરી શકાય. માન-સિંહની માફક મેના કુમારીના મેકઅપ માટે પૂણું કાળજી રાખી હોય એમ જણાઈ નથી. એકંદરે સાધારણ ફોલો બાદ કરતાં ફિલ્મ ઠીક લેવાય છે.

આશા—લક્ષ્મી પિકચર્સનું 'હેલ્થ' કીરણ-ઝિંજી તેમજ નિરસ હોવાથી-ટોળાવેલા દૂધ પર વિલાપ કરવા જેવું માની અમે વધારે લખવા ઇચ્છતા નથી.

નવી ખબરો

સિનેમાની જાહેર ખબરો—આ બાબત ઉપર અમે અગાઉ અનેક વખત ઉલ્લેખ કરી ગયા છીએ અને આને પણ તે વિષે બે શબ્દો રખાઈ કલા તિના ચાલે એમ નથી. હાલમાં કેટલાક અંગત આલોપીઓ ભરપૂર જાણીતાં ગુજરાતી દૈનિક છાપાઓમાં આવતી જાહેર ખબરો ખાસ ખ્યાન જેવે છે. અમે સમજી શકતા નથી કે, અમુક વ્યક્તિઓનાં અદ્યપણા માટે આ લેખોએ શું ગુન્હો કર્યો છે કે સિનેમાની જાહેરાતમાં-પ્રેક્ષકોને ફિલ્મની ખબર કરવાને બદલે-બે વ્યક્તિઓ વચ્ચે અલગમણ ચાલ છે તેની ખબર આપવામાં આવે છે? તીએરીનાં તળીયાં ઝાટકે ચયાં હોય અને તેને લીધે સારી ફિલ્મ ન નીકળે તો તેથી બીજાને શું? આ અંગત આલોપી હવે ન ચાલ તેને માટે લામતા વળગાઓએ ખ્યાન આપવું ધો છે.

પ્રેમ સં-ધાસ—માત્ર એકલા કૃષ્ણભાઈ ચાલવાની હતી, તે છતાં ગયા સોમવારથી એકસેસસિપરમાં કેમ ચાલી તે અમ-જાણું નથી.

કેલિદાસ—મી. હોમી માસ્તર જસયા એકજી પૂરી. કરવાની તૈયારીમાં છે, જ્યારે મી. ભવનાની અને મી. શાહ એક જાણીતા લેખક લખેલી-કલીઓપેનાને આધારે તૈયાર કરેલી વસ્તુ હાથમાં ધરનાર છે, એમ સંભળાય છે.

કૃષ્ણ—વીર કેસરી તૈયાર છે. જ્યારે મી. મહેતા અને મી. હુદારે 'શિશાદિત્ત'ના જાણીતા લેખકને હાથે લખાવેલી 'બંધનો લોખ'ની શરૂઆત કરી છે.

શારદા—રતનજી પૂરી કર્યા પછી આજકાલ અચોતી એક સામગ્રીકે 'યુનીવર્સલ ધાન્ડ'ના માઠવાળી વસ્તુ મી. જેમીએ શરૂ કરી છે.

ચર્ચાપત્ર

ગોળ-મગ્નહના અધિપતિ સાહેબ.

મારા પોતાના અંગત લાભ ખાતર, તમારા ચેપરના પ્રેરીજ ખાતર તેમજ સીનેમા લાઇનમાં સંડોવાયેલી વ્યક્તિઓની ગેર સમજણ દુર કરવા ખાતર આટલો ખુલાસો કરવા જરૂર છે કે- 'ગોળ-મગ્નહ'ના ચિત્રપટના સમાચાર સાથે મારે કાંઈ પણ લેવા દેવા નથી. તો મહેરબાની કરી આને વૈયથ રધાન આપવા તરફ લેજો.

આશા છે કે અમમાં બુલનારાઓને આટલી દર્શકત હવે દીવા જેવી દેખાશે.

મમને આશ્ચર્ય થાય છે કે મી. શાહને આ ખુલાસો કરવાની અગત્ય શાથી પડી હતી સીનેમાના અંતઃપુરમાં જાની છુપી નજર કરનાર ગમે તે બકવાદ કરે તે માટે આના ખુલાસાની અગત્ય નથી.

અ. મી. મ.

ચર્ચાપત્રીઓને ખબર

રોયલ આર્ટ્સ સ્ટુડીઓ

એક પત્ર—અમારા ગયા અંકમાં પ્રસિધ્ધ થયેલા સિનેમાના સમાચાર માટે રોયલ આર્ટ્સ સ્ટુડીઓનાં માલિક અમને ફેટલેક બોલ આપે છે અને ચોક્કસ સમાચાર પરને અમારું ખ્યાન જેવે છે. અધિપતિ તરીકે અમુક બાબતમાં અમે અમારી ફરજ સમજીએ છીએ અને તે બાબત અમારે બીજાની પાસે પાઠ લણવાની જરૂર નથી. 'ન્યૂઝ' અને 'કોમેન્ટ' વચ્ચે તફાવત છે. લણી વાર સારાં દૈનિક પત્રોમાં જેવા સમાચાર પ્રસિધ્ધ થાય છે ને બીજા અંકમાં ખોટા જણાવવામાં આવે છે, રા. દીપણીસે નોટિસ આપી નથી, એ જાણી અમને આનંદ થાય છે. પણ રા. દીપણીસેનો વાધો હતો, એમ અમારો જાણમાં આવ્યું હતું.

અમારા સમાચારથી કાંઈ શકિત હલવને એવું જાણે તો તેને માટે અમે નિઃશ્વાસ છીએ.

અ. મી. મ.

ખે કલાકનો જંગી પ્રોગ્રામ

—જેમાં—

દિલ ખેલાવનાર નાય-જીવતો જાગતો—

ખાસ મોટા ખર્ચે મેકેલ ઇલેક્ટ્રીયલ નાયનારીઓ

---જે---

દિલી ગાળા સાથેનો નાય-તથા ઇલેક્ટ્રીયલ અને અરેખીયલ નાય કરી ખતાવશે-

ખાસ પોણા કલાક સુધી આ મોજ મેળવો

સાથે સાથે

તમારા માતીતા અને જાણીતા પેલા આપણા ઓળખીતા

મી. હેરોલ્ડ લોઇડ

યશુ છે જે એક વેઈટરના કીખાશમાં જીવે તો ખસ કે કેવી
ધુમ મચાવી તમોને હસાવશે??

ખાસ ચુંટી કાઢેલ હેરોલ્ડ લોડનો ફ્રામા

“મોટે ખાંચરેની મહોકાણ”

જરૂર તમે પેટ પકડી પકડીને હસશો-સાંભાળજે
વખત શની સ્ત્રી તહેવારને દિવસે ૩-૫-૭-૯-૧૧

દરરોજ ચાર ખેલ ૫-૭-૯-૧૧

છતાં પણ ભાવ અમારા જે સસ્તા છે નેના નેજ

કાગિન સીનેમા—મારખલ થી એટર સેન્ડર્સ્ટ રોડ

મોજ-મળદ ઇનામમાળા નં. પું નું પરિણામ

અમોને જણાવતાં ધણીજ આનંદ થાય છે કે, અમારી આ યોજનામાં મોજ-મળદના વાંચકોએ ધણી હોંશથી ભાગ લીધો હતો અને તેને પરિણામે ૨૫૩ હરીફાઈ કરનારાઓ પૈ નીચે ઉપર ચોતાના જુદી જુદી રીતે મતો આપ્યા હતા.

નોંધનાં નામ અને તેઓને મળેલા મતો

મી. યુનીલાલ લક્ષ્મીરામ	૨૦૬
મી. મોહન લાલાલ	૨૦૦
મી. મુળચંદ મામા	૧૭૭
મી. પ્રાણસુખ	૧૭૫
મી. જયશંકર	૧૫૦
મી. હિંમત	૧૬૧
મી. રતનરામ સીનાર	૧૪૦
મી. અમરસિંહભાન	૧૨૨
મી. દાદુશ	૧૧૨
મી. કશવરક	૧૦૩

આ હોતે નામ લખનાર ૨૫૩ માંથી માત્ર બે જણ નીકળ્યા છે. તેઓને ૩. ત્રણવું પહેલું અને બીજું ઇનામ મળ્યું છે. ત્રીજું નામ લખનાર પાંચ છે તેમાંથી એકને ત્રીજું અને બાકીના ચારને ૩. દેવનાં ઇનામો લાગ્યાં છે. આઠ નામ લખનાર ૨૪ જણ છે તેમાંથી એકને ૩. દોઢ તથા બાકીનાઓમાંથી નંબર પ્રમાણે બાર આનંદનાં દસ ઇનામો, વહેંચી આપવામાં આવ્યાં છે.

ઇનામ જીતી જનાર વાંચકોના નામ

(૩) ૩. ડું ના પુરતકોનાં

(૧) હરીદાસ રજીસ્ટ્રાર

૩૪૭ સેમ્યુઅલ સ્પીટ-મુંબાઈ ૩

(૨) ચતુરજી હામોદર

કરસનદાસ નાથાની ચાલ

ગીરગામ બેકરોડ-મુંબાઈ ૪

(૩) રત્નલાલ જાડાસકર

ભટ કંપની બાદીયા સેન્ટ્રીરીયમ

મુંબાઈ ૪

(૫) ૩. ૧૧ ના પુરતકોનાં

(૧) સાલેહબાઈ હેબલબાઈ ખંભાલી

ધડીઆગ આમલ-મુલત

(૨) કરસનદાસ રજીસ્ટ્રાર

કરસનદાસ નાથા સેન્ટ્રીરીયમ-મુંબાઈ ૪

(૩) સમદાસ તુલસીદાસ પલેખ

કરસનદાસ નાથા-બાદીયા ચાલ

બીજો દારે-મુંબાઈ ૪

(૪) પરમાનંદ નારાયણસ

કરસનદાસ નાથા સેન્ટ્રીરીયમ-મુંબાઈ ૪

(૫) પ્રીતમલાલ છોટલાલ જાવેરી

કે. રા. સા. હીરાચંદ મોતીચંદ જાવેરી
ગોપીપુરા

(૧૦) બાર આનંદના પુરતકોના

(૧) ધારશી આણંદજી મહેતા.

કે. મોગેવન સાધરન-નાણુદા મહેલો

મુંબાઈ ૩

(૨) અમરસિંહ કુકોરચંદ

કનચારા ચાલ સામે

કુકાન નં. ૬૧-મુંબાઈ ૨

(૩) અમરસિંહ કુલાશાઈ કુળેવોર્ણદાસ

રેશન શેડ નડીયાદ

(૪) ગોરખનદાસ બેચરદાસ

અમરદેશર દાદી રરતા ગોપાળદાસ વીરજીને માથો
મુંબાઈ

(૫) મોળાચંકર નાનાલાલ

કુકોર દુકાન ધર નં. ૧૪ પહેલે માથે

મુંબાઈ

(૬) મંજુભાઈ સાકરચંદ જાવેરી

ગીરગામ પારેખ સ્પીટ સેન્ટ્રીરીયમ

મુંબાઈ

(૭) કચરા લક્ષ્મણ

ભુલેવર માર્કેટ કુકાન નં. ૧૫

મુંબાઈ

(૮) એચ. એ. લોખંડવાળા

ડીકા સ્પીટ ત્રણ બતી-મુંબાઈ

(૯) દયલ લતીફ વલીમહમ્મદ

ખસારી ચાલો નવા માથો-ત્રીજો દારે

મુંબાઈ

(૧૦) કરવાજીજી રામજી

મરીનલાઈ-સા ચોથી ગલીના નાકાપર

ધિ બીલગાવ ધર નં. ૩૪-મુંબાઈ

હિપરેકન ઇનામ મેળવનારાઓમાંથી બહારગામ પોસ્ટરના વી. પી. થી ચોપડીઓ મોકલી આપવામાં આ મુંબાઈવાળાઓ ખરે અમર કાંઈ મોકલનામાં આપતી જે છે ઇનામ મંગાવી લેવું બાર આનંદના ઇનામો પોસ્ટ દ્વારા તરફથી મોકલી આપવામાં આપતી

ઇનામની હરીફાઈ

નં. ૬ માટે

જુઓ આવતો

હિન્દુસ્તાનની જાહોજલાલીનાં કારણો

જાણુવા-ગણુવા-એસો તે

ભારત રમણીઓનું કર્તવ્ય સર્વથી ખુલે નંખરે છે.

તેવીજ એક વીરાંગનાનું આ ચારિત્ર જુવો

—જેમાં—

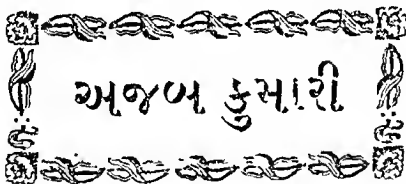
પાપીઓના હાથે સપડાયેલા પોતાના પતિના બચાવ ખાતર કેવી દિમન??

કેવી બહાદુરી?? કેવી સમયસુચકતા?? વાપરે છે તે જોઇ

તમે પણ આક્રીન થાઓ

શનીવારથી શરૂ છે—

શારદા કીલમ કંપનીની ઐતિહાસિક કૃતિ

અજબ કુમારી

જાણીતા લેખક મી. યાજ્ઞીકની શારદા કીલમની પ્રસાદી. પોતા પરની શકા ટાળવા
વીર રમણીનો અગ્નિ પ્રવેશ-વગેરે એક એકથી સરસ રતિકદે ખાતો તમારું દિલ ડોલાવશે—

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે

આવતા શનીવારથી

આવે છે

રાયલ આર્ટ સ્ટુડીઓનું એક અનુપમ ચિત્ર

સતિ મેનાદેવી અને બોલતો લેખ

જેમાં મીસ જુબેદા મુખ્ય કામ કરે છે

શારદા ફીલમ કુંની અદભૂત કૃતિ

ચાલુ છે

ચાલુ છે

આજે જ જુઓ

કાગનો વાઘ
સંવેળાની ચેતવણી કે
કેકેલોલ નથી

ધૃત્વ આત્મસ્થાવ થી રક્ષણ કરે
ગુજરાતના રાજા મી. ઈંદુલાલ
કનૈયાલાલ યાજ્ઞિકની સંસ્કારી
કલમની રસ પ્રસાદી

અજબ કુમારી

રાજસ્થાનનો જાણીતો સંકેત
જેમાંથી ફાંકડા રાંગાર વરની
વસુલાત માટેની ભયંકર પ્રતિજ્ઞા

રાજાનાં હાથે

કરસનદાસ નાથાની ચાલ

ગીરગામ બેકેટ—મુંબઈ ૪

(૩) રતીલાલ જાડાશ કરે

ભટ કંપની ભાટીયા સેન્ટ્રીરીયમ

મુંબઈ ૪

(૫) રૂ ૧૫ ના પુસ્તકોનાં

(૧) શાલેકલાષ હેખતભાઈ બંગાલી

ધડીઆગ આગળ-સુરત

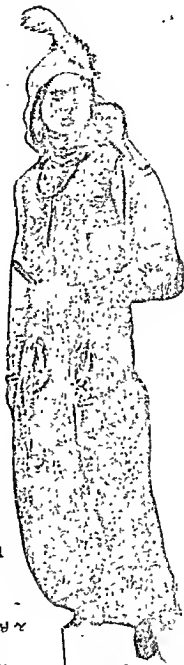
(૨) કરસનદાસ રજુહોડાસ

કરસનદાસ નાથા સેન્ટ્રીરીયમ—મુંબઈ ૪

(૩) રામદાસ હુવસીદાસ પલેખ

કરસનદાસ નાથા-ભાટીયા ચાલ

બી. ૭ દાર્દ—મુંબઈ ૪

આજે જ

અજબ કુમા

સોનેમા સ્કીન

અદ્ભુત ચતાર

પીલાઉસનો મોઢો ન

મી. મોહન લાલાજીની
એક્ટીંગ

તારીખ જોતા

આવે છે. આવે

કેકે નહું પરિવર્તન કેકે

મરત્રા-પ્રીલાદા-પ્રીલા દાખી

જેવા, પણ અદ્ભુત

માનમાં દેવતા કોણે

અનનવી રીકાથી

ચેલેજ કેકે

રત્ન મુંબઈ

ઉપરોક્ત છે

પોસ્ટલ ના. પી.

મુંબઈવાળાઓ માટે

કેનામ મંગાવી લેવું

તરફથી મોકલી આપવા

નીક ગીરગામ

ઈનાસાંકર ઠકર એન્ડ

સ. એ. એપોલો સીટી-કોલ

જુઓ

મંગા મોજ-મંગલ પ્રિન્સિપ

વપ. ૩ ઇ. સ. ૬ તા. ૬-૫-૨૬
 ક્ર. ૨ આનો બહારગામ ૨ આનો

વાર્ષિક લેવાજમ રૂ. ૨૫
 બહાર ગામ રૂ. ૨૫

મીઝ-મીઝ

પંખાવાળી
 ચિત્રા-શ્રી નેસા કુમેન

શનીવાર તારીખ ૮ મીથી શરૂ થએલી મહાન સીરીઝલ !
તેમાં

પ્રસિદ્ધ બેન વિલસન અને ચંચળ નેવા ગરબર છે

૨૧ ભાગની જંગી સીરીઝલ બેગુનાહ ખૂની પહેલો હકૂતે ૭ ભાગ

ઘોડે સવારીનું મહાન કામ ! ડૉલીનો તેના ઉપર અજબ કાબુ તમે વિકાળ વાઘ જેવા તુફાની ઘોડા પર ડોલીને સવારી કરતાં જોશો, તો, બધુશો કે, ચાંચક માકડથી ડરતાર અબળાઓ પણ કેટલી નિર્ભય છે !

એક ભેદી ચમત્કારિક દાખડો !

એજ આ સીરિયલનું ખરું પુઠો, તો મુખ્ય ખેંચાણ છે. તેમાં શું છે, તે એક જ માણસ બળે છે. અને તેજ કમખખત ખુની છે જેના ઠાપ તેની બેટી ડોલી અને ડોલીના આશક જેકને નડે છે અને આ લોકો કેવા હાડમાર થાય છે તેનો કંઈ ખિચાલ તમને આ ગંભીર સીરિયલ બેવાથી આવશે.

જેવા લાયક બે ભાગ કુસ્તીનો જંગી અખાડો શીખવા બેગ બે ભાગ

આ ફિશ આજકાલ તો તમારે જરૂર જોવી બેઠુંએ-એટલે તમને માલમ પડશે, અંગમળ બિલવત્રાની કેટલી જરૂર છે.

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ડલર્સ રાડ

વખત:-૫, ૭, ૮, ૧૦, ૧૧, ૧૨ રવિ બેલ ૩૦ વાગે

ભાગ:-૩૧, ૨, ૧, ૮, ૧૦, ૧૧ ૮૦ રૂ. ૨૫ સાથે

ચંદ્રતર વહ ૧૨)

રવિવાર તારીખ ૯ મી મે ૧૯૨૬

(વર્ષ ૩ ભુ. અંક ૬૭)

કુંડળીયા

ભાગ્યવાન સુંદરી

પદ બ્રહ્મદિ, યદ નયન દુઃખ, યદ સુંદર દુઃખ ભાલ,
રત્ન અમર, રિખત હારમ દુઃખ, શુભાખ નેત્રે ગાલ.
શુભાખ નેત્રે મંલ, માય મપળા સમ તેરી;
સુંદર નામા લાલ, દંતડી પકિત અનેરી!
ભાગ્યવન વો રથમ, ભડો દુઃખ સમ મિલ મછ,
રહના રિયત યદ કામ, અંગ સહિત નિજ દિલ દષ!

ભાવાર્થ:—એક તરણીને નિહાળી સુઝવિ તેને કહે છે,

આ તારી બ્રહ્મદિ, (ભમર) આ તારા નેત્ર, આ સુંદર લગલ,
રંગા હોલ, રિખત હારમ તથા શુભાખની પાખડી નેવા તારા
મંત્ર હવાદિ અત્યંત સુંદર છે તદુપનંત લીજળી સદસ તારી
માલ, સુંદર નાકનો ઘાટ અને તારી દંતની પકિત—એ સર્વ
અનેરા છે! હુ જેની પત્ની બની છે તે તારો પતિ ભાગ્યશાળી
છે. તું એજ રથમાં ચિયત રહી તન, મન વડે એજ પતિની
સુશ્રૂષા કરજે.

મારું પારિજાતક ગુલાખ છે!

કેસા પુરુષ શુભાખ! કેસા વાકા રંગ!
કેમી વાકી પાખડી! કેસા પરમ પ્રસંગ!
કેસા પરમ પ્રસંગ, ગધબી સુંદર કેસી;
અન્દેશ નહિ મિટ, રવગમે' હોગી એસી!
કરે પ્રદાસ' શાસ્ત્ર, પારિજાતકડી કબી,
મેસા પુરુષ શુભાખ, પારિજાતક હૈ અગ્રી.

ભાવાર્થ:—આ અન્યોક્તિ છે. પોતાની અત્યંત રથવતી
માથુકને એક આશક શુભાખની ઉપમા આપે છે. શુભાખની
પાખડીની માથુકની આંખની પાંપણની ભેટ સરખામણી કરે
છે, અને એ પ્રસંગને વખાણે છે શુભાખના સુગંધને વધુની

અશક માથુકના મેલાપની તારીફ કરે છે અને તે વિષે મનમાં
શક લાવે છે કે શુ સ્વર્ગમાં પણ આ પ્રમાણે દરો! વળી
પોતેજ તેના નિર્બળ કરે છે કે શાસ્ત્રકારોએ શાસ્ત્રમાં પારિજાત
નામના પુરુષની ભારે પ્રસંસા કરી છે, પણ પછી તેજ પોતાની
માથુકને પારિજાતક સમજાવે અને પ મેળવે છે.

કોયલ અને કાગડાનો મુકાબલો.

કોકિલ, વામસ દોલ કે, દેખા એક ડિ રમ,
સ્વર દોકા ન્યારો વડા, કેસા અજબ વિદગમ!
કેસા અજબ વિદગમ, એક મીઠા ઇક કંકડા,
કયા વાકા અપરાધ? સર્વ દે કુદરત કે વશ!
કરનીકા સુત રથમ, કહેવા, મીઠા હોય રસ,
રંગ એક સ્વર સિન્ન, દેખ લો કોકિલ વામસ,

ભાવાર્થ:—કોકિલ (કોયલ) વ વસ (કાગડો) બેયનો

રંગ એકજ નતનો રથમ છે, પરન્તુ બેયનો સ્વર (અવાજ)
ન્યારો ન્યારો છે. આ પક્ષીઓમાં પણ કેવી અજબબી રહી છે?
અથવા આ પક્ષીઓ વચ્ચેનો ફરક કેટલો આશ્ચર્યકારક છે!
એકનો સ્વર મીઠો અને એકનો કંકડા. ખરેખર આ કસ્ટીનુંજ
ફળ છે. કસ્ટી વગર કુદરત કોઈને નથી દંડ આપતી કે નથી
વરદાન આપતી. આમાં જે કંકડો મીઠો રસ યામ છે તે પણ પૂરવની
કસ્ટીને લીધેજ. લીધકાની લી બેળી અને આમગણ (આમાના
આડેની) કેરીમાં કેટલો ફરક! આનો આધાર કાળી, જોરી આમડી
ઉપરનો નથી. પણ અંતઃકસ્ટીની ભાવના ઉપર છે. મનુષ્યમાં આવુંજ
બને છે. કોઈ સરલ અને કોઈ અસરલ અધ્યાત્મિક પ્રતિભા આડે અગ
વાકા તો પણ તેનું અંતઃકસ્ટી અંતિકામગતતા જાનવી વિચારિત હતું.
દ્રોણ ગુરના પુત્ર અશ્વત્થામાની દુરના ભુઓ! તેને સાદાણુ પુત્ર
હોતો તે છતાં તેણે દ્રોણદિના પાલે પુત્રો કે જે નિરાપરા દના તેને
માર્થો. કુળજાનના હાથમાં પધતું ચિન્હ દેહતું નથી અને મનુષ્યના
કષાળમાં શિમેડું નથી હોતું. સગા માહાત્મી પરીદા તેની વાણી
ઉપરથી જ થાય છે જેમાં માનસિક વિચારોની મુખ્યતા છે.

વેદ કવિ દુલ્ભ રથમ દ્રુવ

આ અધ્યાત્મિકમાં પ્રસિદ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાત્રો કલ્પિતજન હોય છે
કાષ્ટ છત્તંત વ્યક્તિ પરથી વિપ્લવી કરેલાં નથી. અ. મો. મ

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

મકરણ ૧૨ મું.

પત્રને લીધાકામાં મૂકી અને આપતાં જુબેદાએ કહ્યું—“આ
પત્ર અને અર્ધચન્દ્ર લઈ તમે આગાદેશ નમરના પ્રધાન હયામ
દાણ મદમદ બિન હસાકની પાસ નવ. પત્ર અને અર્ધચન્દ્ર
પેતાના હાથમાં મળતાજ તે મારા અભિપ્રાય સમજી જશો. તમે
નેને કહેજો કે, રહસ્ય મંદિરની મુલાકાત જુબેદાની સાથે મેં
પણ લીધી છે; પરંતુ તપાસી રહ્યોએ જાણી શક્યા નથી. આ
મુલાકાતો સાંભળી તેઓ તમને તમારા કાર્યને પથ યોગ્ય
ઉપદેશ આપશે.”

મેં અભયથી પૂછ્યું—“શું આગાદેશ જવું છે? જોહા!
મણે દૂર. સંદર્ભ રજુ પાર ક્યાં સિવાય ત્યાં પહોંચી શકાય
એમ નથી. જનશન્ય, જનશન્ય અને પથ વગરના એ રેતીના
રજુમાં ભગભગ મેં હજાર માફક મુલાકાતી ક્યાં સિવાય ત્યાં
પહોંચી શકાય એમ નથી. ત્યાં પહોંચનાં પ્રતિક્ષણે ચતુની કરાલ
જાવાની બીતિ ચોવીસે કલાક માયા પર ઝબુમતીજ રહેશે.”

“હા, હું તે બલ્લું છું; પરંતુ મેં કહ્યું તે રચાને પહોં-
ચ્યા સિવાય તે કુભેજ રહસ્યનો ભેદ તમે પામી શકશો નહિ.
શું તે રચાન પર જવા માટે તમે ક્યાં પામો છો?”

“ના, જુબેદા-તમારા એક શબ્દને ખાતર પણ હું મારો
પ્રાણ કુર્યાન કરવા તૈયાર છું. કહો તો હમણાં ને હમણાં હું
ત્યાં જવાને રચના યાઉં.”

મારે આપે દર સંકટને જોઈ જુબેદા નિશ્ચિત બાવે-
ગોલી—“આમીન! એટલું તો આદર રાખજો કે, માટે ચિત્ત
દમેશાં તમારી તરફ રવા કરશે. બપોરે તમે વિપદ નજામાં
ચેરાજ નવ અને તમારું જીવન સંકટમય બની નવ તે વખતે
તમારાં મનમાં એવા વિચારો ઉદભવે કે, હાથ! ક્યાંથી હું આ
જવાના નકામા ફાંદામાં ફસાયો—ત્યારે દયા કરી આ
અભાગિનીનાં જીવન રક્ષણને માટેજ તમે આ સાદસ કરો છો

એમ યાદ લાવી કાર્યને મૂકના નહિ. મારા પ્રેમે તમારો પ્રેમ
કરો છે, તે હું બલ્લું છું. તમે મને કેટલા પ્રેમથી આદરો. એ
એ હું સમજી શકું છું. આમીન! માત્ર આટલું કામ પૂરું
કરો અને પછી—”

જુબેદા ઉપરોક્ત વાક્ય પૂર્ણ કરે તે પહેલાં તો ખારજ
એકાએક ઉપડી ગયું અને એક હેટપુટ દબાવી ત્યાં દાખલ
થઈ જુબેદાના કાનમાં કંઈ કહી ગયા. તે સમાચાર સાંભળી
જુબેદાનું મુખ વિચળ બની ગયું. આપું શરીર ધરધર કંપવા
લાગ્યું. તેના મનને આરો બાવ જોનાજ કાંઈ લખકર વિષદ
આવી પડવાની આશંકાથી મારું હૃદય પણ ધડકવા લાગ્યું.

જુબેદા ઉઠીને ઉભી થઈ. મારા મોહાકા તરફ જોઈ
લથકાં અવાજે બોલી—“આમીન, જલ્દી આવ્યા નવ. નહિ
તો મેં જાણમાંથી એકેના પણ પ્રાણ બચી શકશે નહિ.”

મેં મિરિમન બની ભયભિન રવે પૂછ્યું—“પણ શેનો
ભય છે, તે તો મને કહો?”

“ના, તમે હમણાં ને હમણાં અદિથી પદાવન કરી નવ.
તમે અદિ છો એવી કોઈને પણ ખબર પડશે જોઈએ નહિ.
આ અર્ધચન્દ્ર અને પત્ર લઈ તમે પ્રમાતમાં મર પ્રેદશમાં માથા
સર કરજો. અને આખરે છુટના બે બોલમાં એટલુંજ કહેવડ
કે મેં જે ઉપદેશ આપ્યો છે, તે સ્મરણમાં રાખી તદ્દનચાર કામ
કરજો. મને તેવું સંકટ આવે તો પણ પ્રતિજ્ઞા બંધ કરશો નહિ.
આગાદેશથી પાછા ફરો તે પહેલાં મારા વિષે જે સાંભળો, જુબેદા,
તે વિષે કોઈકલ કિંવા સંશય દર્શાવતા નહિ. મારા આ ઉલ્લા
શબ્દો ખાસ યાદ રાખજો.”

‘તે વિષે ચિંતા કરશો નહિ.’

‘ત્યારે શિષ્ટ અદિથી આવ્યા નવ. હજાર તમારા કામમાં
કનેદ આપશે. અદિ જેટલી વાર વધારે રોકાશે તેટલા ઉલ્લાસના
જીવન વિપન્ન બની જશે માટે—” એટલામાં દબાવી-પુનઃ ત્યાં
આગે. જુબેદાએ તરતજ એક નાનું ગુપ્ત દાર. બોલ્યું, અને
કહ્યું—“આમીન, આની પછવાડે જલ્દી નવ. હજાર તમારે
ભલું કરશે.”

અમે બન્ને તે ખારજમાં દાખલ થઈ આગળ ચાલક
લાગ્યા. જુબેદાએ ખારજું બંધ કરી દીધું. ગુપ્ત પથ વિર
અધકારથી હચાયેલો હતો. કાંઈ કોઈને જોઈ શકવું ન હોત.
દબાવીએ મારો હાથ પકડી મારા કાનમાં કહ્યું—“ભય પામશો
નહિ. હું આપને નિરાપદ રચાને પહોંચાડી દઈશ.”

અમે સદગ આગળ વધ્યા એટલામાં અંતરપુરમાંથી
હરવિદ્યારક કરજ કંઈનખતિ સંભળાવા લાગ્યો. આ રવર મારે
અપરિચિત નહોતો. જુબેદાના રચનાને અવાજ સંભળાતો હતો.
હું તેજ જગ્યાએ રહ્યો ગયો. હૃદય કંપવા લાગ્યું. શું તે
કાંઈ વિપદમાં આવી પડી હતો? આ સંકટ ઉત્પન્ન થતાં જ મેં
દબાવીને કહ્યું—“સખર, હું આગળ વધી શકીશ નહિ. જુબેદા
સંકટમાં સપડાયેલી હોય એમ લાગે છે, તેને તેની વિપનાતરચામાં

નથી હું એક ટમ્બુ પશુ આગળ વધી શકીશ નહિ. યાહ, આપણે પાછા જઇએ.”

દમરી ગંભીર રવેરે બોલ્યો—“ક્યા જરો ? ને ઠેકાણે જવાની તમે ઇચ્છા રાખો છો, ત્યાં ફરીથી જઇ શકાય એમ નથી.”

“ત્યારે જીએલાને ખયાલી નહિ શકાય ? તેનો દુઃખદાયક કંદનપત્તિ સાંભળવા ખતો શું હું પલાયન કરી જઈ ? નહિ, કહી નહિ બને. મને હું પાછો લઇ આવત.”

“સાહેબ, એ મારાથી બની શકશે નહિ. ને રથએ તમે મથા દતો, ત્યાં આજ સૂધીમાં એક પશુ બહારની બહિત પગ મૂકી શકી નથી.”

તેના બોલવા તરફ લંકા નહિ આપતાં હું પાછો ફરી તે ગારણું ઉપડાવવા પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો એટલે દમરી મારા ખતે દાય પકડી ખેચી જવા લાગ્યો તેના શરીરમાં અમુરનું જેની શક્તિ હતી. તે મને ખેચતો ખેચતો એક મોટા દરવાજા પાસે લઇ આવ્યો. દરવાજાને ખોલી તેણે મને કહ્યું—
“અહિંથી બહાર ચાલ્યા જવ.” એટલું કહી તેણે જોરપૂર્વક મને ધક્કો મારી બહાર કઢાવી દરવાજાને બંધ કરી દીધો.

દરવાજાની બહાર આવી બચ્ચિતે હું ચારે દિશાએ જોવા લાગ્યો. હું એક પથ્થરથી જડી લીધેલી નાની ગલીમાં જોયો દેતો.

કેટલીક ક્ષણ સૂધી કિંકર્તવ્યવિમુદ્ધ બની હું ત્યાંજ ઉભો રહ્યો. આખરે નિશ્વાસ મૂકી મેં ત્યાંથી ચાલવા માંડ્યું. આ વખતે રાત્રિનો બીજો પ્રદર બ્યતિત થઇ ગયો હતો. રાતો જનમાનવ ચાલુ જણાતો હતો. સર્વ સાંતિનું સામાન્ય વ્યાપ્ત હતું. આખું જગત ઘોર નિદ્રામાં સુતું હતું ત્યારે રખડો રક્ષ જતો ભગશળ એક કલાકે હું મારા હોટલ પાસે આવી પહોંચ્યો. હોટલના બારણા પાસે આવીને જોયું તો અરણ પહેરેગીર ઝોડા ખાતો હતો. તેને જાગ્રત કરી મેં દરવાજા ઉપડાવ્યો અને મારા નિર્દિષ્ટ ઝોડામાં હું દાખલ થયો.

મારા મનની રિધિત આ વખતે એટલી તો વિચલિત બની ગઇ હતી કે, હું બિહાનામાં પડ્યો. છતાં મને ઉંધ આવી નહિ. એટલે બારીમાં બેસી ચંદ્રજ્યોત્સ્નાથી આનંદાદિત થયેલી શૂંવીને જોઇ મનને આનંદ આપવા પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો પશુ શાંતિ મળી નહિ લગભગ એક કલાક સૂધી આમ પ્રતિનિતિ રૂઢિયાં જોવા બાદ જીએલા તાસે કરેલી પ્રતિજ્ઞા મને યાદ આવી. આ પ્રતિજ્ઞાનું પાલન તારીયો થઇ શકશે કે કેમ ? એ વિચરવામાં હું પડ્યો.

મને તે થાય તો પશુ મેં ને સંકલ્પ કર્યો હતો, તેમથી માજ હાલુ એ નામદીપણાનું લક્ષણ હું માનવા લાગ્યો. બિનસા જગ એ વિચારજન મને મુઝકી નાખવા લાગ્યો. એક બાજુ મારે જીવન-પ્રાયુ જવાની આરંકા બીજી બાજુ બેદા-મારે ઉદયની આનંદવિધિની દેરી-માન સકળ સુખની

આશા-એ બધું તે મરવાસિની રપસુંદરીમાંજ સમાયેતું હતું. પ્રિયને માટે પ્રાણનો પશુ ગોળ આપવો પડે તો દરકત નહિ એમ નિશ્ચય કરી હું તિદ્રા લેવા પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો. સદસા અચી બિજ હાઈવની લવિખવાણી મને યાદ આવી. શું તેમની આ લવિખવાણી ખરી પારો ? શું આ પ્રેમ સુખકર નહિ થાય ? આતું પરિજ્ઞામ શું ભય-અંધન વા મુઝમાં આરયે ? ગમે તેમ થાય—લવિખવાણી ખરી પડે વા ખોટી-પરતુ એક રાત વિદ્રામ લઇ મેં મુઝાફરી કરવાનો દદ નિશ્ચય કર્યો.

વિચારમાં ને વિચારમાં હું ક્યારે નિદ્રાધિત થઇ ગયો તેની મને ખબર પડી નહિ, પરતુ દરવાજા બહાર મને બિહાનામાંથી ઉઠાડ્યો ત્યારે દિવસ ધજો ચડી ગયો હતો. ઉઠી, રહેડું ધોઇ એક કાશીને ખાતો પી હું બહાર ફરવાને નીકળી પડ્યો.

લગભગ બે કલાકે હું હોટલમાં પાછો ફર્યો. આ વખતે અરણ પહેરેગીરે મારા હાથમાં એક નકસીકામથી સુદોલિત એવી લાકડાની પેટી મૂકતા કહ્યું—“સાહેબ, એક કલાક પહેલાં એક માણસ આપનું નામ વડ આપ્યો હતો અને આપને આપના માટે આ પેટી આપી ગયો છે.”

મેં વિરમિત બની પૂછ્યું—“શું” મને આપવા માટે આપી ગયો છે ? તે માણસ કોણ હતો ? કાની પાસેથી આવ્યો હતો ?

“તે એક દુખની દતો. તેણે મને કહ્યું કે, આમાં થઈ અગત્યની ચીજ છે, અને તે આપને આપવાની છે.”

આ પેટી કોણે મોકલાવી હતી ? શા માટે મોકલાવી દીધી ? એમ વિચાર કરતો પેટી લઇ હું મારા ઝોડામાં આવ્યો પેટી ઉપર અરખી બાપામાં મારે નામ લખેતું હતું. મેં દરવાજા બંધ કર્યો અને ચંચળ ચિતે પેટીને ઉઠાડી જોઇ.

પેટી ખોલતાજ વળગત દાય કાપેલો દતો. દાંચની આંગળી પર મેં “વા ખુદા !” એવા ઉદગારો એકાએક મારા ગોઠા-માથી નીકળી પડ્યા પેટી તરફ હું ચાલુ દિગ્ધિ દસેક મિનિટ સૂધી જોઈ રહ્યો. મારામાં હાલના-આલવાની શક્તિ રહી નહિ.

આ પેટીમાં શું હતું ? એક રેઘમી રમાલ દતો અને તેની અંદર જીએલાનો જમણો દાય કાપેલો દતો. દાંચની આંગળી પર મેં આપેલી મારી વીડી માંજ દતી !

કંપનાં કંપનાં મેં પેટીમાંથી તે દાય બહાર કઢાડ્યો. રકનથી લાલચોળ થઇ ગયેલો તે દાય કોઝાર જણાયો. આતું ભયંકર કૃત્ય શેણે કર્યું ? કાલે રાતના જીએલાનો ને કંદનપત્તિ સંજલભાસો દતો, તેવુંજ આ પરિજ્ઞામ નહિ હોય ? દાય ? મારે શું કરવું ? ચારે દિશાએ મને અધકાર જણાવા લાગ્યો. જીએલાના હાથને મેં છાતી સરમે ચાંપ્યો-હું મેં મુઝધ થઇ તેજ જત્યાએ ટળી પડ્યો.

અપૂર્વ.

સાહાર સ્વીકાર

કરમચુક—(વસંત અંક) સંપાદક: રા. નરહર સામયિક લેખી.
 હિ. આઠ આના. મરાઠી ભાષામાં પ્રગટ થતા ઉક્ત પત્રનો વસંત
 અંક વસંતનીજ બહાર આવે છે. ભગવાન ગૌતમ શુધ્ધ, હિન્દુ
 ધર્મીઓનું જાહેરનામું, ભાસ અને તેનાં નાટકો, મરાઠી લાવણીઓ,
 તે સિવાય વાર્તાનું સાહિત્ય પણ અન્યથા પીરસાયું છે. ચિત્રોમાં પણ
 મુખ્ય પ્રકરણનું આઠ રંગનું ચિત્ર ઉડીને આંખે વળે એવું છે.
 કૌશી સુદર અને લાવણી ચિત્ર દે. ગઝલોના "સાબર"સ
 માઝા નિજલા" એ કાવ્યનું સમગ્ર પત્ર રા. કળેનું
 ચિત્ર છે. એકંદરે આઠ આનામાં ૨૫ ફોર્મોનો આલો સચિત્ર
 રજાદર અંક બહાર પાડવા માટે તંત્રીશ્રીને ધન્યવાદ થતો છે.

ખેલો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
 દેખાવમાં અસાધની
 ટકવામાં બાહ્યમાં દામમાં સસ્તાં
 પરાક્રમાં ઉમે તેવાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પહેસ વાપરો

જોટા નેપારીઓ પણ જ્યોત્સનાબે ખરીદી ભય છે, કલચર્ડને
 નામે એળેજણવાળો જોટો માલ લઈ જવાવા કરતાં
 ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ
 ફરતી રીતે જ પેદા કરે છે

મરદોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારો ઘેરાઓનો શોખ
 લલામણ પુરો કરો-તમારા દામ ખચાવો
 ઘેર-ઘેરે પણ માલ લેવો હાય તો જાની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રેફની કું.

૬. મયમન-હાઉસ, વાગ્લા માંધી રોડ

મામરેવી-મુંબાઈ નં. ૭

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ-રૂ. ૩૫ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦
 હિન્દ બહાર રૂ. ૫

લખો-મોજ-મોજ કાર્યાલય,

ગીરગામ ખાતે બીડીંગ મુંબઈ નં. ૪

“ફોટોગ્રાફીનો પુકાતો પવન”

અમારા વિદ્યાર્થી કેમરા વડે તમે સારા
 ફોટોગ્રાફ પાડી શકો છો

નાના “છદ્દાળી” રીફ્લેક્ષ કેમરા ફક્ત રૂ. ૧૭ મ
 મળે છે. શિખનારાઓ માટે અપૂરવું!

ધરમાં સિનેમા—

અમારે ત્યાં પાથેના “એબી” કેમરા તેમજ પ્રોજેક્ટર
 મળે છે આપ્યા સેટની કીમત રૂ. ૨૪૭૫ બાળકોને
 આનંદ આપવાનું સુખ્ય સાધન!

વળી

“ઝાઈસ”ના દુરબીનો મળી શકશે

આજેજ લખો—

કોન્ટીનેન્ટલ ફોટો સ્ટોર્સ

૬૦-૨૫૩, હોર્નબી રોડ, કોલ-મુંબઈ.

પૃથ્વી પરનું વીમાન—

“સ્પીડકીંગ સાઈકલ”

૪૫ વરસનો આ લાઈનનો અમારો અનુભવ
 સાઈકલ અને તેને લગતો છુટક સાંમાન

મળવાનું ભરોસેદાર ઠેકાણું.

ચાણાવાલા એન્ડ કું.

૪૩૨-૩૪ હાલખાદેવી રોડ મુંબઈ

(મફત મળવું કેટલોગ મંગાવી જુઓ.)

મોજ-મજાહને મુરખપો

“અનુભાષને બટાકા”

અનુભાષને બટાકા ભાવતા હોવાથી એકવાર સાકમ્બરમાં કાણુ કાળીયાને ત્યાંથી ૬ પૈસાના શેર લેખે બટાકા લાવ્યા. તેમાંના એક બટાકાને બાંધી ટેબલ પર મૂકી મીઠું મરચું લેવા ગયા, એટલામાં તેમના મિત્ર પેથાયંદ આવી પહોંચ્યા. પેથાયંદને બટાકા ભાવતા હોવાથી ગર બેતો કે મોંઘા મૂકી દીધો. એટલામાં અનુભાષ મીઠું મરચું લઈ આવી પહોંચ્યા પછી બટાકા ટેબલ પર નહિ હોવાથી તેમના પેટમાં ભણે તેલ મેચી હેમ અને એરં-દીધું પીધા જેવું મેં કરી બોલ્યા કે—

“હા, મ્હારો બટાકો કાણ ખાઈ ગયું ?”

પેથાયંદ—શું, તમારો બટાકો ?

અનુભાષ—હા. ઉઠેલા બટુ દોડતા હોવાથી તે બટાકા ઉપર એર ચોપડી આ ટેબલ પર મૂકી હતો.

પેથાયંદ—કામરની ગોળાથી નોતી મળતી કે બટાકા ઉપર એર ચોપડી ?

અનુભાષ—હા. કામરની ગોળા મળતી હતી પછી મોંઘી હતી. પેથાયંદ—ત્યારે શું બટાકા ઉપર એર ચોપડી એ ખરી વાત ?

અનુભાષ—અલબત્ત, ખરી વાત.

પેથાયંદ (મ્હોં બગાડીને)—ત્યારે શું મ્હારી કાઠી બંધારો ?
અનુભાષ—અલબત્ત, શા માટે નહિ. તમારા નેવાની તો કાઠીઓ બંધાવીજ નોંધએ.

પેથાયંદ (અનુભાષ તરફ ફરીને)—હે અનુભાષ, હું શું કરું ?

અનુભાષ—માથે ચાદર હોડી ખુણામાં બેઠા બેઠા રહે.

પેથાયંદ—ત્યારે શું મ્હારે સોનાપુર જવું પડશે ?

અનુભાષ—અલબત્ત, શા માટે નહિ તમારે તો સોનાપુર જવું પડશે પછી મ્હારે તો ઘેર આવી આ કકડતી દાઢમાં ફરીથી નહાવું પડશે.

પેથાયંદ—દને શો ઉપાય ?

અનુભાષ—કરો નહિ.

પેથાયંદ—હે અનુભાષ, તમે ખરું કહેો છો કે બટાકા ઉપર એર ચોપડી છે ?

અનુભાષ—એક ઉપાય છે. પછી તમે કાઠીને ત્યાં ચોરી કરો ?

પેથાયંદ—ના કાઠીને ત્યાં ખાવાનાની નહિ કરું.

અનુભાષ—ખોમી શી ?

પેથાયંદ—હમો આ મ્હારું તથા આપણાનું વચન (૨)
કરી પેથાયંદ અનુભાષને વચન આપે છે.)

અનુભાષ—હીક, એ તો બટાકા પર એર એર કાંઈ ચો...
નોનું એ તો ખરું મનાવવા ચાલેજે મેં તમને ખોદું...
કરું દુનું.

પેથાયંદ—હીક ચલું, પહેનેથી ચેનાવી દીધો. નીકર જે બ...
લંબાણું હોત તો મ્હારું ધેતીયું પછી બજાન.

(એમ કહી પેથાયંદ મરી માગી ઘેર ગય છે.)

નોંધ હોય ‘અનુભાષ’ બટાકા અને અનુભાષની શુકિત.

ઉપેન્દ્ર ન. કાઠેર

નોંધએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી દાલત કવરમાં બીડી મોકલી ઘેર બેઠે જ સાચીય ઉપાયોથી મુખી છવનની શરૂઆત કરી જોએ.

૪. ડીન પરિમલ (જ્યોતિષી વેલ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (રડાં)

મેદા મિત્રોની કાલ (માટુગા) છ, આઈ. પી. બ્યાર.

૧૨ થી ૬ દરરવાલા ખોડીય નં-૧૧ ગોલપીલા (મુખાઈ)

પત્રવ્યવહાર માટુગે કરશે.

તેયાર છે !

તેયાર છે !

શ. હરિહર (દિવાના) કૃત નવીન નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષાશુ તથા ગાયન સાથે.

આ નાટક જીવનમોહિની—સૌન્દર્યહીનના પ્રેમ પ્રસંગે તથા ઇતિહાસને અનુલક્ષી ગુજરાતના આ મસ્ત-કર્પણે રચ્યું છે.
મૂલ્ય માત્ર આઠ આના. બ્હાર મામના ગ્રાહકોએ નવ આનાની થા. ડીકરિયા મોકલવી.

મુંબાઈનું રત્નિરહસ્ય

મોજલી મુંબાઈના બેઠલરમથી ભરપૂર.

અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા

ફિ. રૂ. ૧-૪-૦

લખા—મોજ-મજાહ કાર્યાલય

ગીરગમ ચર્ચ સામે, ખાત્રા ખીડીય મુંબાઈ નં. ૪

કંઈક નવું

જાવાની નૃત્યકળા

હાલમાં થોડા વખત પહેલાં જાવાની નૃત્યકળા વિશ્વારોએ દિ-દુરયાનમાં આવી તેઓની ઉત્કળતાને પરિચય કરાવ્યો હતો. તેઓએ નૃત્ય દ્વારા મહાભારતની એક કથા લખવી ખતાવી હતી, તેને તેઓ "ભારતીય યુધ્ધ" કહે છે.

નાટકના જે જે અંશોને નૃત્યકળામાં ખતાવી શકાય તે તેઓએ પાંડવના આર્ય્ય પરથી ખતાવ્યા હતા. દરેક પાંડવનું નૃત્ય પ્રથક પ્રથક ખતાવ્યું હતું, અર્જુનનું નૃત્ય બીમથી જાદૂી જાતનું હતું, બીમે હાથ ધર્યેને અનુસરી નૃત્ય કર્યું હતું. કૌરવોનું નૃત્ય ઉદામ અને આત્મતાથીપણ ખતાવતું હતું. જ્યારે ધનૈયોનું આક્રમણાત્મક નૃત્ય ખતાવ્યું હતું. અર્જુનની સાથે ત્રણ પિંડુ-પંડા કામ કરતા હતા અને શત્રુઓ ઉપર જ્ય પ્રાપ્ત કરવા માટે એને સહાયતા કરતા હતા.

આ ભારતીય યુધ્ધ નૃત્યકળામાં ખતાવનારાઓ ખધા સંધાન્ત કળના સુવંકો હતા. તેઓને "બેક્સો" કહેવામાં આવે છે. આ નૃત્યકળા સંપૂર્ણ રીતે શીખના ત્રણ વર્ષ લાગે છે. જાવાના ધર્માખરા ઉચ્ચ કળના અને રાજકુમારો નૃત્યકળામાં સુદૃઢ હોય છે. વળી પુરૂષ નર્તકો કોષ કોષ વાર સ્ત્રીની ભૂમિકાઓ પણ કરે છે.

ટેલીફ સ્ટામિડો પૂર્વે જાવાની અંદર દિ-દુ અને બૌદ્ધ ધર્મ પ્રચલિત હતો, તેનાં ચિહ્નો હજુ પણ વિદ્યમાન છે. યોરોશુર આદિ વિરમજનક સ્થાપત્યો તેની સાક્ષી આપી રહ્યાં છે. ત્યાર પછી ત્યાં બ્રહ્મચર્યાન ધર્મનો પ્રચાર થવા છતાં પણ ત્યાંના પૂર્વ પુરૂષો દિન્દુ અને બૌદ્ધ સંપ્રદાયાના પ્રભાવે જે જે લલિતકળાનો વિકાસ થયો હતો, તેનો ત્યાજ કરી શક્યા નથી. તેમાંની એક નૃત્યકળામાં પણ હજુ વિદ્યમાન છે. જેઓ જાવાના મર્મસ છે, તેઓ કહે છે કે, આવીન બલગેરિયનો સિવાય જગતની બીજી કોઈ પણ જાતિ જાવા નિવાસીઓની માફક નૃત્યદ્વારા અંનરના બાવ આવી સુંદર રીતે ખતાવી શકતી નથી.

અદ્ભુત સામંકલ—

ગત મહાયુધ્ધને લીધે યંત્રકલામાં બહુ પ્રગતિ થઈ છે. અર્ચાત સામંકલ માટે પણ નવી શોધો થઈ છે. હાલમાં છે તેથી પણ વધારે જનિવાળી સામંકલ એક અંગ્રેજે જાવાની છે. આ સામંકલ દેખીતી સાધરણ સામંકલ જેવી લાગે છે, પણ ની જાતિ રહેવાને નેટલી છે. મી. સેન નામના શખ્સે સિધ્ધ છે કે આ સામંકલથી કલાકના ચાળીસ માઈલની ગતિ કરી શકાશે.

હજાર કસોટીમાંથી પસાર!

ખાસ સાયન્ટીફીક અને અકસીર.

"ગોલ્ડન બામ"

હુનીઆ ઉપરનું અમુલ્ય અમૃત!

સુંદર દાખડી સહીત ડૉ. ફક્ત પાંચ આના

ફાયેદો ન થાય તો પૈસા પાછા

માથાનો દુખાનો, અધાથીરી, શરીરની કળતર, શરદી, સળેખમ, સળ, ચસકા, હરેક વાયુથી કોઈ પણ લાગતું કલાષ જનું, સન મારી જનું અથવા કમતાકાતથી કુજનું વિગેરે રોગો ઉપર આ બામ બહુ જ ઉપયોગી રામખાણ અને તાત્કાલીક છે. વેલો, કાકટરી કે સાઈન્ડીરોને ખતાવી ખાતી કરો. એક વખત પાંચ આનાની જ ટીકીટો મોકલી વાપરી જુઓ. ફાયેદો ન થાય તો પૈસા પાછા.

લખો—નેશનલ ફાર્મસી

બરૂઆ બીલ્ડીંગ મુખાઈ નં. ૨

વૈશ્વ ધર્મનો ઇતિહાસ

દરેક વૈશ્વ ધર્મને અધ્યાસ કરવા લાયક-ચાર વચ્ચે સાથે.

કિં. રૂ. ૩-૦-૦

છતાં મોજ-મંત્રદુના વાંચકોને.

રૂ. દોઢમાં મળશે.

લખો—મોજ-મંત્રદુ કાયાલય,

ગીરગામ ચર્ચ સામે ખટાઉ બીલ્ડીંગ મુખાઈ ૪

આરાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા

જ્યાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીને પ્રણય જાતિ વધુઓ છે.

કિં. રૂ. ૨-૮ ૦

દેવદાસી

લખનાર—૨૬ જાન્યુઆરી ૧૯૨૧

(૧)

હું મંદિરનો પરિચય છું. મંદિરની રહામે જે સ્થળે જોશમંડપમાં લાગેલા સ્તંભ બ્રહ્મજીની સાક્ષીરૂપે ઉભા રહ્યા છે, એ સ્થળે મહારા ઉપાસ્ય દેવતા છે. જે સ્થળે લગ્ન મંદિરના દરવાજાએ આસપાસ પથરાયેલી પવનતા છુપાવી રાખી છે એ સ્થળે મહારા ઉપાસ્ય દેવતા છે. પાપાણુની કોમળ સંપન્નામ, પાપાણુના કદિન ઉપાધાનમાં મહારી માનસી પ્રતિમા હુણક રહેલી છે. એમાં શું છે એ તમે જાણો છો કે? સદેહ સુવાળા પત્થર ઉપર શોભિત કારાચી અંકિત થયેલું એક પદચિહ્ન-પદ્મ ચિહ્ન છે. એ પદચિહ્ન કોણ છે એ તમે કહી શકો છો?

એ ક્યારે મંદિરમાં આવી હતી તે મને પાદ નથી. તેના માતા પિતા તેને દેવતાના ચરણોમાં અર્પણ કરી ગયાં હતાં એ આજ દેવતા છે! અધિષ્ઠા વિશ્વાસને વશ થઈ તેનાં માતા પિતા રત્નેશજ હૃદયને કદિન કરી; સંતાન રત્નેશ જીવ કુસુમ-કલિકા પત્થરને અર્પણ કરી ગયાં હતાં. તે જ્યારે આવી હતી ત્યારે ન્હાની બાળિકા હતી. એ વખતે કુસુમમાં ફાટી પ્રવેશ કર્યો નહોતો. તે ધણી ન્હાની હોવાથી મહારા પિતા તેને અમારે ઘેર લઈ આવ્યા હતા. એનાથીજ પોતાના વંશને વિનાશ થશે એવી પિતાને ક્યાં ખબર હતી? એ દેવદાસીને લીધે જ મહારે એક તુરંગ, અરણ્ય મંદિર સેવક થઈ પડશે એમ તેઓ ક્યાં જાણતા હતાં?

પિતા તેવું કંપાની માફક પ્રતિપાલન કરતા હતા તથા નિત્ય તેને સાથે લઈ મંદિરમાં આવતા હતા. એ વખતે આસમાની આકાશના અસંખ્ય તારાઓની માફક આ પાપાણુ પ્રતિમાની અસંખ્ય દાસીઓ હતી. તેઓ તૃપ્ત ગીતથી અધિષ્ઠા તથા બહેરી પાપાણુ પ્રતિમાને તૃપ્ત કરવાને પ્રયત્ન કરતી હતી. તે આવી બીજી દાસીઓ પાસે તૃપ્તગીત શીખતી હતી. એ વખતે હું બાળક હતો. હું પણ એની સાથે આવી એના કંઠમાં કંઠ મેળવી ગાતો હતો, તાલે તાલે પથ ઠોકી નાચ કરતો હતો. અમને જોઈ સહુને દસતુ આવડું હતું; પરંતુ પિતા મુખ્ય પુરોહિતે હોવાથી લગ્નનો કોઈ કાંઈ કહી શકતું નહિ.

ક્યાં કાળે કુસુમ વિકસ્યું. તેના અલૈકિક રૂપની જ્યોતિષી. તેના મધુર કંઠવચો અને તેના નૃત્યના યશ ગૌરવથી દરેક સ્થળે તેની પ્રશંસા-ચર્ચા લાગી. એ વખતે પણ તે અમારે ઘેર રહેતી હતી. પિતાની પાસેના કંઈક તરીકે તે ઝોળખાતી હતી.

હું તેને બહેનની માફક જોતો હતો. દેશ દેશાંતરમાંથી ધણી લોક તેવું ગીત સાંભળવા તથા તૃપ્ત જોવા આવતા હતા. તથા મેલિત બની જતા હતા. ધનવાન તેને પુણ્ય પુરસ્કાર આપતા હતા. બ્રાહ્મણ તથા વૃદ્ધ જનો ખુશ પ્રાણથી આશીર્વાદ આપતા હતા. મોક્ષ શાંતિ તથા નાચનારોઓ તરફ મંડળ ધમ્મમાં મરી જતા હતા. કાળના પ્રયત્ન પ્રવાદમાં એ સમગ્ર ક્યાં તણાઈ ગયું છે એ તમે કહી શકો છો?

એ સુદરી હતી એટલું તો તમે સમજી શક્યા હશે. તેને જોતાં પ્રમાતના આકળથી લીનપડેલા કાચીની ગુરૂ હોય એવો બમ થતો હતો. રૂપશીની કદિનનાથી એ દારી પડશે એમ લાગતું હતું. ધૈર્યવાન આગમનથી પુષ્પિત બનેલી તેની દેહલના સ્વ સર્વદા હૈદયના લાગણી લયેલી રહેતી હતી. એને માટે જ સર્વ સંબંધી ગુલાબી, પન, માન, પ્રતિષ્ઠા, ગૌરવ વગેરેનું વિચારન કરી હું હમણું મંદિરનો સેવક થયો છું.

એને લીધે જ મહારા સર્વસ્વનો નાશ થશે એમ પહેલાં હું જાણતો નહોતો. તેના ગૌરવના ચચળ ચરણ જ્યારે સુદર આસપાસ પર અવિરામ ગતિથી તાલે તાલે નાચતા હતાં, ત્યારે હું પૂનપાઈ બેસી, કાલ્ય વ્યકરણને વિસારી ધ્યાનની મીચાપલાં મેં તેના ફક્ત દર્શન રૂપની આરાધના કરતો હતો. મંદિરમાંના આ પ્રાણુ દેવતા પાસે મને નહિ જોતાં પિતા વિરમિત થતા હતા. મંડપના સ્તંભની પાછળ મને જોઈ તેઓ મહારા નિરક્ષર કરતા હતા. મારા છોડી બપોરે મને ધડાકા થતો નહોતો. ધડાકા નહિ હોવા છતાં હું મંદિરમાં જતો હતો; એ વખતે મને જોઈ આ ખલહૂર પાપાણુ પ્રતિમાનાં દિગ્દીન નેત્રોમાં નિષ્કુર દારણ કુદી નીકળતું હતું. કદિન પાપાણુ મંડ ઉપર એની રેખા રખાઈ દેખાતી હતી. શા માટે એ તમે કહી શકો છો?

એક દિવસે એકાએક ફેરફાર થઈ ગયો. ડાહી રીતે એ ફેરફાર થઈ ગયો એ હું સમજી શક્યો નહિ. એ વખતે પણ તે પહેલાં હારી તેવીજ હતી; હું જેવો હતો તેવોજ રહેા છતાં એક પ્રકારનો ફેરફાર થઈ ગયો. કોઈએ જાણ્યું કે, આવીને અમારી વચ્ચે એક પ્રકારની લગ્નગતુ વ્યવધાન બેસાડી દીધું. એ વ્યવધાન દુસ્તર તથા નહિ ઝોળગી શકાય એવું હતું. હવે તે મહારી પાસે દોડી આવતી નહિ, તેના આખાંદ દારણની અમારું ઘર પ્રતિધ્વનિત થતું નહિ. વન માર્ગમાં હવે તેના કામળ કંઠે ગીત સાંભળી શકાતું નહિ. તે જ્યારે આવતી ત્યારે તેવું મુખ લગ્નગતી લાલચોળ બની જતું, તેની ચાહ કંપતી તથા મુગટમાં તે પોતાનું મોં છુપાવી દેતી. આમ છતાં તેની શરમાળ નમણી તજરે મહારા મર્મરથને જોઈ મહારા હૃદયમાં નવીન લાવ, નવીન આરા અને નવીન આરાધના જાગતી હતી.

(૨)

બીજી એક વ્યકિત ધન, જન અને સંપદથી ગૌરવવાળી

હતી. નવીન વૈવનથી તેનું અવલનીય રૂપ પણ કુટી નીકળ્યું હતું. ચતકની માફક એ ાકિત પણ દારૂણ તખ્તથી વ્યાકુળ બની ગઈ હતી. એ હું પ્રથમ જાણતો ન હોતો. એ રાજકુમાર હતો. તે જ્યારે મંદિરમાં આવતો ત્યારે લક્ષ્મી મંડળ બધી દૂર ખસી જઈ તેને માર્ગ આપતું હતું. તેની રહાઈ નાચનારીઓ નાચ કરવા માટે વ્યવસ્થા થઈ રહેતી. તેના મુખથી પ્રશંસા સાંભળી આત્મગૌરવથી તેમનાં હૃદય કુશી જતાં હતાં. સેકંડો નર્તકીઓ તેના ચરણોમાં અવલનીય રૂપ અને નવીન વૈવન સમર્પણ કરવા માટે વ્યાકુળ થઈ રહેતી હતી.

એ રાજકુમાર હતો ત્યારે હું બીખારી હતો. એ રાજનંદન હતો અને હું દરિદ્ર પુરોહિતનો પુત્ર હતો. એ શેષ કરે તો એની નિંદા કરવાનું સાદસ કોષ કરી શકતું નહિ; અને એ એક જ વખત મહાર પદરખાન થઈ હોત તો આખા દેશમાં મહારી નિંદા થાત. હું પુરોહિતનો પુત્ર હતો, જાવિયમાં જીવન પશંત મહારે આ નિષ્કૃષ્ટ પથવાની પૂજા કરવાની હતી એથી મહાર કલંક કોષથી સફળ થઈ શકે તેમ ન હોતું. વળી જાવિયમાં જે રાજા થવાનો હતો, દબારો નરનારીઓના દુઃખ રોડનો, જન જાવિયનો, જીવન મરણનો માસિક થવાનો હતો તેને કોષ પણ રીતે કલંક રપશ કરી શકે તેમ ન હોતું. કલંકની કાળી રેખા તેના શુભ ચરોચારોની કદાપિ કલંકિત કરી શકે તેમ ન હોતી. એવું જ વિધાન હતું.

કોણે મહાર સુખસ્વપ્ન ભાંગી નાખ્યું? કોણે મહાર જાવી જીવનની આશા અને વિશ્વાસ અગાધ જળ રારીમાં ડુબાવી દીધાં? હું જે દેવતાનો દાસ વતો તેની જ સેવામાં એને સમર્પણ કરવામાં આવી હતો, એ દેવદાસી હતી. સેકંડો વર્ણોથી વંચાતું કોને જેની અમે પૂજા કરતા આખા હતા તેની જ એ જીવન સદયથી હતી. ભાગ્ય કેવું ફર હતું? એનો નિષ્કૃષ્ટતાનો પાર ન હોતો. દેવદાસીનો કુસમ સમાન કોમળ દેહ પથરના પ્રાકૃત્યના જાણીથી છુદાઈ જઈ એની જ લગાટ લિપિ હતી. હું મંદિરનો પુરોહિત હતો. એ મહારા પ્રભુની સંપત્તિ હતી. એને રપશ કરવામાં એની આકાંક્ષા કરવામાં તથા તેને મોહમુગ્ધ દષ્ટિથી જોવામાં પાપ હતું.

એના નૃત્યનો પદ, એના સંગીતની ખ્યાતિ, રેશ-વિદ્યામાં દેશાઈ હતી. એ જ્યારે મંદિરમાં નૃત્ય કરતી હતી ત્યારે સર્વદા હું તેના ઉપર નજર રાખતો હતો. એનું પદરખાન નહિ, યથા દેવાનો હું મહારા મનમાં વિચાર કરતો હતો; પરંતુ રાજની આઠાથી જ્યારે રાજમહાલમાં નૃત્ય કરવા જતી હતી ત્યારે હું એની સાથે જઈ શકતો નહિ. એના વખતે પાપ પુણ્ય જૂઠી, રેશ પ્રેમ જૂઠી, દિસા અને દેપથી મહાર શરીર સજગી જઈ જતું.

મનુષ્ય જે રચણથી આવે છે અને પાછું જે રચણે આવ્યું છે એ આનંદના દેશમાં પિતા જ્યારે ચાલ્યા ગયા ત્યારે હું મંદિરનો મુખ્ય પુરોહિત બન્યો. પછી મહારો તિરસ્કાર કરે

એવું કાંઈ રહ્યું નહિ. એ વખતે પથરના દેવતા પોતાની પૂજની વ્યવસ્થા પોતાને હાથે કરી લેતા હતા. એ વખતે હું જાણતો માફક મહારી દેવીની પાછળ પાછળ રહેતો હતો. મહારી દેવીની સેવાથી મુગ્ધ બની હું પથરના દેવતાની વાત જૂઠી જતો હતો. શા માટે જૂઠી જતો હતો એ તમે કહી શકો છો?

એના જીવનમોહન નૃત્યથી દરેક જ્યારે મુગ્ધ બની જતા ત્યારે હું તમારા વિશ્વદેવતાની પૂજા છોડી પથરના પુતળાની માફક નૃત્ય મંકપના સ્તંભ પાસે ઉભો રહેતો હતો. તેનાં ચંચળ નેત્રો દરે દિશાએ ચંચળ નજર દેરવી વિશ્વ સંસારને અજાત આકાંક્ષાથી વ્યાકુળ બનાવી દેતાં હતાં. તેના કટાક્ષની મોહમદિ રાથી વિશ્વ સંસારનાં માણસો અપૂર્વ ઉન્માદથી ઉન્મત બની જતાં હતાં. તેની કમરે ઉપરની કમરે મધુરતાથી સ્ફુર્તિ જતાં હતાં; આમ જતાં જે કટાક્ષ મહારા તરફ દેવતા હતા તેનો નરો કોષ પણ રીતે છુટવાનો સંભવ નહોતો. જે નજર મહારા તરફ પડતી હતી તેના ઉન્માદ નવીન હતો; એ કટાક્ષ અને દષ્ટિ મહારા મર્મરચળને ભેદી નાખતાં હતાં.

એ જે દિવસે રાજમહાલમાં જતી તે દિવસે મહારા પ્રાચી દીન દેહ મંદિરમાં પડી રહેતો હતો. બીજા નાચનારીઓ જે કંઈ ગાતી તે મહારા કાનને રપશ કરી શકતું નહિ. મહારી કુતિના દાર ઉપર સદા એના કંઠના અંકાર જ અથડાતા હતા. બીજા નાચનારીઓ નાચ કરતી એટલે કેવળ તેમના દોષને મહારા જોવામાં આવતા હતા. તેઓ દેવી રીતે પસાર થઈ બધેથી યુવાનોને નવીન કરી રાખતી હતી, જીવંતકાળનું રૂપ પાછું લાવવાનો પ્રયત્ન કરતી હતી એજ કેવળ હું જોઈ શકતો હતો. મહારી નજરે હું બીજા કંઈ જોઈ શકતો નહિ. મહારા જવણ માર્ગમાં બીજા કંઈ પ્રવેશ કરતું નહિ.

પથરના દેવતાની પૂજા કરતો હતો તેથી જ આખા દેશમાં હું કલંકી લેખાથી; પરંતુ વિશ્વસંસારની પૂજનો-રક્ષાનો ભાર એના હાથમાં હતો તેને કલંક રપશ કર્યો નહિ; મહો ઉઘાડી તેને માટે કાંઈ કાંઈ બોલ્યું નહિ. ચિના અપરાધે દુનિયાએ જ્યારે મહારા મરતક ઉપર ગાળો વર્ષાવવા માંડી, ત્યારે તેનાં મરતક ઉપર મુખ્ય દષ્ટિ થવા લાગી.

(૩)

દેવદાસી તરફ દેવતાની સેવા કરી જે કીર્તિ તેણે મેળવી હતી એ કીર્તિની મુગ્ધ ચારે દિશાનો મહાવાયુ રાજમહાલમાં લઈ ગયો. પછી દેવતાનું પુણ સિંહાસન આગળ જઈ પડ્યું. એ વખતે રાજકુમાર રાજ થયો હતો, અને હું મુખ્ય પુરોહિત થયો હતો; તેથી મહારી મહાન પૂજના આયોજનમાં એ તુચ્છ પુણ્ય રચાન ન હોતું. હું સજગી જતો હતો; રાત્રિ મેળવવાનો એક પણ માર્ગ ન હોતો. મહારા હાથ પગ બાંધી કોષમાં જઈને મહો સજગતા જાણવાની અંદર દેશી દીધો હતો. એમાંથી મહાર રક્ષણ ચવનો સંભવ ન હોતો.

હવે એ દબોશો રાજમહાલમાં જાય છે. દેવતાની પાસે રાજ વ્યાજવાનો એને અવકાશ નથી. વચ્ચે વચ્ચે તે જ્યારે

મંદિરમાં નાચ્યો. આવે છે ત્યારે રાગના મજૂરોથી મંડપ ભરાઈ જાય છે. નાચ થઈ ગયા પછી તે પાછી રાજમહાલમાં ચાલી જાય છે. તે જગ્યાએ આવે છે ત્યારે રાજાની નસી નસમાં જાણે કે વિજયો રોકે છે; એ જગ્યાએ નાચ કરે છે ત્યારે હું જગત બની નહિ છું, ધર્મ કર્મ વિસરી નહિ છું અને કેવળ એવા તરફ જોઈ રહું છું; પરંતુ એ શું કરે છે તે તમે કહી શકો છો ?

તેના બંને નયન નૃત્યની અવિરમ અંગચાલનાની સાથે મંદિરની વિદીગજતાની હાવાથી કાંઈને શોધ્યા કરે છે. કલાન્ત હારમ પુટી નીકળતાં તેણે સંધ્ય જગ્યાએ સવારે વિકસિત થાય છે ત્યારે એ હારમમાં જાણે કે ઉત્કંઠાનું ચિહ્ન જણાય છે. જાણે કે નૃત્યમાં તેને આનંદ નથી, કલ્પેલ રાજમહાલમાં તેને ઉદ્વેગ નથી, વિરાગ જગત તરફની પ્રસંગોની તેને પરવાદ નથી. એ નર્તકી હોવાથી જ નાચે છે, હરયા વિના રાજ કુશિન થાય તેમ હોવાથી જ જાણે કે તે તેના તરફ જોઈ શકે હારમ કરે છે; પરંતુ કાંઈ એક પ્રકારની ખોટ તેને ઉદ્વિગ બનાવી દે છે. કાંઈ અનુપયા રથેણી એ જાણી શકે નહિ એવી રીતે કાંઈ નવું જાણે કે ચોરાઈ ગઈ છે. એ ચોર કોણ છે તે તમે કહી શકો છો ?

કોણ જાણે કે શાંતિ એકાએક તે હસે છે, તેનાં નયનોની પુતળાઓ નાચી ઉઠે છે, નિરાનંદના અધકાર અદરપ થઈ જાય છે. એ વખતે તે નૃત્ય મંડપના સ્તંભની પાછળ અધકારમાં જાણે કે કાંઈ જોઈ શકે છે. એ એકાએક જાણે કે તે પોતાની ચોરાઈથી વરતુ શોધી શકે છે, તેના મનની ખોટ દૂર થાય છે. એ વખતે પુનઃ તેના નૃત્યમાં પ્રાણ આવે છે, સંગીતમાં મોહિની સક્રિત આવે છે, એક શણૂકમાં જ તે જાણે કે બદલાઈ જાય છે. આ મોહિની જાણે કે એ તમે કહી શકો છો ?

તે જગ્યાએ ચાલી જાય છે ત્યારે મહાર હલ્લ થાય હું જાણે કે એ હું જાણે કે અધીર બની જાઉં છું. મજૂરના યુગ્મવતી, માફક તેનાં કાંઈકને ધનિ જેમ જેમ દૂર જાય છે તેમ તેમ મહાર પ્રાણ જાણે કે મૃત્યુ છોડી ચાલ્યો જાય છે, મહાર હાથ પગ અશક્ત થાય છે, ચાલવાની સક્રિત રહેતી નથી.

એ ચાલી જાય છે. એનાં મા જાણે જેની પૂજામાં એને અર્પણ કરી હતી તેની પાસેથી કાંઈ એને હિનથી વળાય છે; જ્યાં એ પત્યરના દેવતા કાંઈ જોયતા નથી. પત્યરના દેવતા જગતમાંથી બેસી રહે છે. તેમની સેવામાંથી તેમની દાસીને ખીજે આજુક લઈ જાય છે; જ્યાં તેઓ કાંઈ જોયતા નથી, લોક કાંઈ જોયતા નથી, એથી નિન્દા નથી. શરમ નથી. પરંતુ હું એમનો સેવક છું; હું જાણે કે કાંઈ જોયતા જાઉં છું તે નિર્દોષ બની આકાશ સુધી અચ્છાય છે.

પણ દિવસથી એને જોઈ નથી. ના, ના ! જેટલી વાન-એને જોઈ છે, દુરથી જાણી. માફક જોઈ છે. એથી તુષિ થતી નથી-એથી હલ્લને શાન્તિ મળતી નથી; આકાશ સેકેડે એથી વધી જાય છે-તુષિ અચ્છાય થાય છે. તે આખા મંદિરમાં

કાંઈ એ દિવસ માટે આવે છે-હાથ કાળ માટે ચાલી ફરેન કાંઈ ચાલી જાય છે. એટલાથી કાંઈ આશાની નિશ્ચિત થાય પરી ? નાચ થઈ રહેતાં રાગના માણસો તેને લઈ જાય છે; હું જાણે કે હલ્લે લમણે હાથ મૂકી બેસી રહું છું; પરંતુ તે જગ્યાએ ચાલી જાય છે ત્યારે તેનાં કરણપૂર્ણ કામગીરનાં કાંઈ છે, સહુની નજર સુધારી મહાર તરફ તે એવા લાવથી જાણે કે, જાણે કે મૃત્યુ કાંઈ હલ્લ છે. એ મૃત્યુ કાંઈ હલ્લ છે તે તમે કહી શકો છો ?

અમારું અંતર વધી જવા લાગ્યું. પશુ જાણે અમને ધીમે ધીમે વિશેષ દૂર કર્યા; આમ જ્યાં સકંટ તરફ ફરવાં કરી, પશુજાણે ઉદ્વેગથી અમારાં મન એકત્ર થઈ જતાં હતાં. એક સરીર જગ્યાએ અચિર બની પત્યરના નિહાવ દેવતાની પૂજા કરતું હતું ત્યારે એનું મન દૂર આવેલા આરસ પત્યરના રાજમહાલમાં ફરતું હતું, કલ્પિત ખીજ એક સાથીને મળી વન જગલમાં બાલાવરયાના લીલાલેખમાં ચાલ્યું જતું હતું. રાજમહાલના ચિત્ર વિચિત્ર વિશ્રામ ગૃહમાં એ વખતે એનું સરીર પશુ રહેતું અને મન; મંદિરના પ્રત્યેક રથે, પુષ્પોદ્યાના, કામિની, બકુલ અને સેશિલિકાની નીચે, ગરીબ પુરોહિતના જીર્ણ મલિન ધરમાં બાકુળ બની કાંઈને શોધતું હતું. કોને શોધતું હતું એ તમે કહી શકો છો ?

વનનું પંખી જગ્યાએ સુવર્ણ પિંજરનાં રસાળ ફળની ઉપેક્ષા કરી ખુલ્લા આકાશના નિર્મળ વાયુ માટે તરફડતું હતું ત્યારે તેની રમતનું કાંઈ પિંજરના કહિન સળાઓએ ઉપર નીરવ વેદનાથી બાકુળ બની પછાડા ખાતું હતું. કુખળની વેદના એ કહિન પિંજરને કામગીરી કરી ચકતી હતી કે પછી અંદર તથા બહારનું કંઈ વધારી દેતી હતી ? આનો ઉત્તર તમે આપી શકો છો ?

(૪)

એ પ્રકાર જગ્યાએ શીકારીના જોવામાં આવ્યા ત્યારે તેણે વિશેષ નિર્વૃત્તા વાપરી. બહુ મહત્વ વચ્ચેથી તેણે સુવર્ણ પિંજરને કાંઈ દીધું. શું થયું એ તમે જાણો છો ? હવે દેવદાસી મંદિરમાં આવતી નથી. કાંઈ જોઈ અમર સાંભળીને રાજાએ તેને રાજમહાલમાં પૂરી રાખી છે. દેવતા કાંઈ જોયતા નહિ. તેમજ પોતાની દાસીને પાછી મળવાનો કાંઈ પ્રયત્ન કર્યો નહિ, ચોરને એમજો શિક્ષા કરી નહિ. રાજા પોતે જ જગ્યાએ ચોરી કરે ત્યારે પછી કાણ તેને શિક્ષા કરે ? હું પત્યરના દેવતા પાસે રોકી ગયા, તેમના ચરણોમાં નમી પડ્યો, મહે તેમના પત્યરના બંને પગ પકડી રાખ્યા. મહાર હલ્લમાં અચ્છાય વેદના કેમ થતી હતી ? કોને માટે થતી હતી ? મહે દેવતાના પત્યરના કાનમાં મહાર કુખ સંભળાવ્યું. પત્યરના દેવતાએ એ સંભળ્યું કે ?

પુત્રહીન પુત્રની કામગીરી કરે, કંચાળ કંચની યાચના કરે અને તેઓ જેવી રીતે જોઈ રહે, કામગીરીની નિષ્કામ પૂજા મેળવી તેઓ જેવી રીતે જોઈ રહે એવી જ રીતે તેમની દુષ્ટિની

આખો જોઈ રહી. મહારી વ્યક્તિગતથી તેઓ આકૃષ્ટ બન્યા નહિ, શંખ વાગ્યો નહિ, ચક્ર ફર્યું નહિ, જ્યતનો પત્ત કરી પણ કાંઈ ઉછર્યું નહિ, પત્થરના હાથમાંની પત્થરની ગણ રિધર જ રહી. એ વખતે મહારી નગર આગળથી જાણે કે એક પડેલા ખસી ગયો. આંધળાની આંખો ખુલી; એ કાંઈ વિશ્વનાથ નહોતા કે વિશ્વ ઉપર સત્તા ચલાવી શકે. મંદિરની દિવાલ જેવી રીતે તેઓ પણ પત્થરની બનેલી હતી તેવી જ રીતે તેઓ પણ પત્થરના બનેલા હતા. તેઓ કેવી રીતે મંદને મહારી કામ વરતુ લાવી આપે ?

તેઓ આત્મિક નથી તેમ અનંત પણ નથી. તેમના જન્મ દિવસે શિવજીએ જ રીતે તેમને ધડા હતા તેવી જ રીતે દમયંત્ર પણ છે. તેઓ જ શક્તિલીન આધ્યાત્મ અને બહેરા છે. એ કાંઈ જનના નાથ નથી. તેઓ વિશ્વ જનના લાખો અંશનું એક માત્ર અણુક છે. આમ છતાં જનનાથ કહી વિશ્વ જનના શા માટે તેમની પૂજા કરે છે ? પડિત તથા મૂર્ખ ધનવાન તથા નિર્ધન, શા માટે આકૃષ્ટ બની જઈ તેમના ચરણમાં ઝુકી પડે છે ? શા માટે તેમને દેવતા તરીકે વિશ્વાસ કરે છે ? તમે ઉત્તર આપી શકો છો ?

આ જ પત્થરની મૂર્તિને દેવતા સમજ એક દિવસે મંદ પૂજા કરી છે, વિશ્વ જનના પ્રભુ માની સેવા કરી છે, સંપ્ટિ કર્યાં અને ત્રાતા કહી તેમની ચરણવંદના કરી છે. એ વિચાર આજનાં મંદને મહારી જાત ઉપર ચિકાર છુટ્યો, જનોઈ કાદી તોડીને ફેંકી દીધી, પૂજના અધ્યત્ને મંદિરમાં ફેંકી દીધો. છેવટે હું પત્થરના દેવતાને સિંહાસન ઉપરથી ફેંકી દેવા ગયો, હતાં પત્થરની પ્રતિમા હાલી ચાલી નહિ. હું મંદિરની બહાર નીકળ્યો. ત્યાં એક જણ ઉછું રહેલું મહારી નગરે પડ્યું. એ કાણ હતું ?

શુદ્ધ કાળ માટે પિંજરનું દાર ખુલ્લું જોઈ એ વનનું પખી વનમાં પાછું આવ્યું હતું. આસનની આકાશને ખુસે પવન જ્યોતની પ્રાપ્તિ, ચંદ્રના પ્રકાશની વાજા તેને રાજ મહાલયમાંથી ખેંચી લાવ્યાં હતાં. એ આરે ત્યારે ઘણી બાંને કહેવાનો વિચાર કરી રાખ્યો હતો, ધણા દિવસની એકી ધરેલી. હું-મ કયા સંજગાવવાની ઇચ્છા કરી રાખી હતી, પરંતુ હું કાંઈ બોલી શક્યો નહિ.

એ જ પત્થરનું મંદિર હતું, એ જ પત્થરના દેવતા હતા, એ જ શાન્ત નિસ્તબ્ધ પ્રાણી જગત હતું. તે એ જ હતી હું પણ એ જ હતો. હું સુખ યદ્ય ગયો હતો, મહારી યાદગરત મૂક યદ્ય હતી, હું પત્થરના દેવતાની માફક સુખ હતો. રૂપાવતો પ્રસાદ ઉછળી ઉછળી નહિ, જનજનથી છાતી લીળાઈ ગઈ નહિ, પણ રિધરના દુઃખની વાત તેને કહી શકાય નહિ. એ પણ જિજ્ઞાસુ હતી; છતાં તેના મનમાં જાણે કે મુંડું મુંડું યદ્ય યદ્ય હતું; યં યદ્ય હતું એ તમે કહી શકો છો ?

મનના બાવ મનમાં રહી ગયા, હૃદયની વેદના હૃદયમાં રહી

ગઈ. એ આવી તો પણ કાંઈ કહી શકાયું નહિ.

કાણકાળની મુલાકાતનો અંત આવ્યો. દબાવે પગસે કાણ આરે છે ? કાણ મંદને માયો ? એ પછી મહારી આંખોએ અધકાર ફરી વળ્યો. દેવદાસી મહારી અપરાધ્યા રેવી ક્યાં ગઈ ? કાંઈ તેને લઈ ગયું ? હવે હું એને કેમ જોઈ શકતો નથી ? વનપખિણી પિંજરનું દાર ખુલ્લું જોઈ નાશી આવી હતી એ જ એનો અપરાધ હતો એ અપરાધથી કાણકાળે વશ થઈ શીકારીએ એના પ્રાણનો વધ કર્યો. કોર-નિર્દય હસ્તરેણથી ખીચવા મોકલું પુષ્પ મુકાઈ ગયું. તેના મૃતદેહને જ્યારે લઈ જતામાં આવતો હતો ત્યારે હું શુદ્ધિમાં આવ્યો. સહેદ પત્થર ઉપર તેના પવિત્ર દેહના લોહીથી અંકાપેલું એક પંજરું મહેં જોયું.

એ વખતથી હું પાગલ છું, એ વખતથી જ હું અરુણ છું; હવે હું મંદિરના મકા પ્રવેશિત નથી; હું એક તુચ્છ મંદિર સેતક છું. એ વખતથી સંપ્રાકાળ પછી મંદિરમાં નુત્ય થતું નથી, ભકત મંડળ મધ્યરાત્રિ મુખી મંદિરમાં રોકાઈ નથી, ઉદ્યાન નુત્તના ચંચળ ચરણ પાપાણને કામળ બનાવી દેતા નથી. હવે સંપ્રાકાળ પછી સહુ મંદિરમાંથી નાસ્તી છૂટે છે. કેવળ એક ઘીનો દીવો સળગતો રહે છે, એક માત્ર છત્ર પત્થરના દેવતાનું રક્ષણ કરે છે; એ કાણ છે તે તમે કહી શકો છો ?

એ હું જ છું, મહારી સિવાય હવે બીજું કાંઈ મંદિરમાં રાત રહેવા ઇચ્છતું નથી. સહુ એમ કહે કે કે, સેંકડો-લાખો મેન પિશાચથી સંપ્રાકાળે મંદિર ભરાઈ જાય છે; એમના જુદામુદી કાંઈ માણસ રાતે મંદિરમાં રહી શકે તેમ નથી હું. માણસ હોવા છતાં રહી શકું છું ! રાતના તોડાની પવનથી ઘીનો દીવો જુગાઈ જાય છે. તો હું ફરીથી સળગાવું છું. નિશાચર પછી મંદિરને અપવિત્ર કરવા આવી મંદને જોઈ અમથી નાશી જાય છે. રાતનો તોડાની વાણ અઘરાઈ હારથ કરતો મંદિરમાં પ્રવેશ કરે છે ત્યારે તેના સુર સાથે સુર મેળવી હું પણ ઢલું છું.

હું મંદિર છોડી બીજાં કાંઈ રથને જઈ શકતો નથી; કાંઈ જાણે કે મંદને ખેંચી રાખે છે. કાણ ખેંચી રાખે છે એ તમે કહી શકો છો ? આરસ પત્થર ઉપર લોહીથી અંકિત થયેલું દેવદાસીનું પેલું પગલું જ મંદને ખેંચી રાખે છે. (સંપૂર્ણ.)

દેવદાસ

આ, પૃથ્વ આખાસ વૃંધ દરેકને ઉપયોગી સામાજિક નવલકથા

આ વાનાંએ મોજ-મનહના વાંચકોના સારો ચાહ મેળવ્યો હતો. હાલમાં પુસ્તકાલયમાં પ્રસિધ્ધ કરવામાં આવેલ છે.

ફિં. રૂ. ૧-૮-૦

હાખો-મોજ-મનહ કાર્યાલય,

ગીરનામ ખંદાજ બીહડીંગ મુંબઈ નં. ૪

સીનેમાનાં શોખીનો!!

ઉન્હાળાની સાંજ ક્યાં ગુજરશે ? ?

શ્રી કૃષ્ણ સીનેમા કંપની

કુમાશ

થીએટર

જેને માટે તમે અધીરા હતા-જેને માટે તમે પૂછતા હતા તેજ

શ્રી કૃષ્ણ ફીલ્મ કંપનીએ તૈયાર કરેલ

વીર કેસરી

જેમાં એક દરતાવેજ ખાતર એક સફેદ યોળી જીવ પર આવી અવનવા અખતરા અજમાવી ભયંકર ભેદના પરદા તમચાના બહારથી ખોલી બતાવે છે અત્યાર મુઘીમાં દશી ફીલ્મમાં નહિ જોયેલી લુલુલુલામણી ભરી દસ ભાગની રંગીન ફંકડી ફીલ્મ દેવોઆદર-મી. ચતુરભાઈ પટેલ, કાયરકટર-મી. કાનજીભાઈ રોહડ, મીસ એમેલી, મીસ ગુલાબ, મી. નંદરામ પહેલવાન વીગેરે વીગેરે તમારા માનીતા સ્તરો કમાસ કરી બતાવે છે

મોજ-મજલ ઈનામમાળા નં. ૬

રૂપિયા ચોવીસનાં અઠાર ઈનામે

નીચે જણાવેલી કૃપનમાં અત્યાર મુઘીમાં ખ્યાતિ પામેલા સારામાં સારા

પાંચ નવલકથાકારનાં નામ

૧. મી. મોહનરામજીમાં રૂ. ચોવીસનાં અઠાર ઈનામે વહેંચી આપવામાં આવશે.

૨. ઈનામની વિગત-૨. જણનાં જણ, રૂ. દોઢનાં પાંચ આર આનાનાં દસ મળી કુલે અંદાર ઈનામે આપવામાં આવશે. આ બંધા ઈનામોના શેકડા રૂપિયા નહિ આપતાં તેટલી કોમતલા

અમારી પાસેનાં પ્રતિકો આપવામાં આવશે. પ્રતિકો મોકલવાનો ખર્ચ ઈનામ મેળવનારને શિર છે.

(કૃપન વગરનાં નામ ઈનામની દરીયાઈમાં ફાળવ વધ ચક્રો નહિ.)

આ ઈનામમાળાનું પરિણામ

તા. ૩૦-૫-૨૬ ના અંકમાં જાહેર કરવામાં આવશે કૃપન તા. ૨૬-૫-૨૬ બધોરના બાર મુઘી લેવામાં આવશે.

તા. ૬-૫-૨૬

સારામાં સારાં પાંચ નવલકથાકારનાં નામ

૧

૨

૩

૪

૫

લી.

૬.

મું.

હવે આઝું થોભવાનું નથી—

આવતા અડવાડીયામાં—આ વીકમાં—

મુંબાઈના માતબર આલીશાન થીએટરમાં

ભરત્યક વસ્તીના વચ્ચે વચ્ચે—પ્રધ્ય ભાગમાં—

ગેઈટી થીએટરમાં—ભોરીબંદર સામે

એક તદન નવો અપ-ટુ-ડેટ-સીનેમા શરૂ થશે

જેનું નામ

ગેઈટી સીનેમા

પ્રોગ્રામો—તો તદન નવાંજ કદી નહીં જોયલાં તમારા
દિલને આનંદ આપનારાં રજુ થશે.

મેનેજમેન્ટ—અનુભવીઓના હાથમાં હોવાથી તમારી
દરેકે દરેક સગવડ બરાબર જળવાશે.

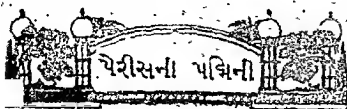
ખાસ તો આ થીએટરમાં બારની પણ સગવડ છે.

જરૂર તમારા કુટુંબોને આનંદ આપનારું સ્થળ બનશે

તારીખ તપાસતો રહેજો

ગેઈટી થીએટર—ગેઈટી સીનેમા—ભોરીબંદર સામે

હાલ તુરત તો આટલું યાદ રાખજો

લખનાર-ર. રમણિક અ. મહેતા.

(તા. ૨૫ - ૨૬ ની અંકથી ચાલ)

ચિત્ર પરથી મેરીની ઉંચ ૨૦-૨૨ ની જણાતી હતી. મ્હેરો ધળોળ દેખાવો હતો. પેરીસિયન પેશાકની ભાષક હતી. આ છતાં તેના અક્ષરોનો મોટો એટલો બધો ખરાબ હતો કે-તેણે ઉચ્ચ શિક્ષણ લાંબુ હોય એમ જણાવું ન હતું.

ડેન વિચિત્ર એમ લાગ્યું કે શુદ્ધાની સુખ આવી છે. કંઈ આછો પતો મળ્યો છે ખરો. બે કે પુરાવો ધળોળ નાળુક છે પણ કોશિય કરવાથી કંઈ પરિણામ આવ્યા પિના રહે નહિ. મેરીની પતો ગમે તે પ્રકારે મેળવશે નેહએ. તેના પત્તા વગર શુદ્ધગરોની ભાળ લાગવનો સંભવ નથી. મેરીનો પતો મળે છી રીતે કે પેરીસ કંઈ નહોતું મુંડું સહેર નથી. ત્યાં તો એવી સંકેતો નહિ પણ હમ્મેચ મેરીએ રખાતી ફરે ત્યાં આ મેરીને થી રીતે શોધી કાઢવી કે ડેનીવિય દિમિત દારે તેવા માણસ ન હતો. રહેજ છપાણી ખરે તો આખો કેસ શોધી કાઢે તેવા બાહોશ હતો. પણ આ કેસમાં સામાન્ય મુશ્કેલીઓ ન હતી. ભારે ઇનામ જાહેર કરવામાં આવ્યાં હતાં, કાઉન્ટ સંબંધી કરી દક્ષિત જ્વાર આવી ન હતી. આ પરથી એટલું સિધ્ધ થઈ હતું કે નેચોએ કાઉન્ટને અદરશ કર્યો હતો તેમને એ ખીના છુપી રાખવાને મજબૂત કારણો હતાં. આ કામમાં એક માણસનો હાથ હોય કે વધારે માણસોનો હોય, પણ તેઓ દક્ષ હમ્મેચ ઇનામથી લલચાયા ન હતા. આ સંજોગો બેનાં ડેનીવેચનું કાર્ય રહેલું ન હતું. વળી આ ઉપરાંત એમ લાગ્યું હતું કે કાઉન્ટના નાણાં કે તેની મિલકતને લઈને કોઈએ તેને ભગાડી અદરશ કર્યો ન હતો. પેરીસની બેન્કમાં કાઉન્ટનું ખાતું હતું પણ આમાંથી તેણે આજા નાણાં ઉપાડ્યાં ન હતાં. તે શુમ થઈ ગયો તેના એક અઠરાડિયા અગાઉ તેણે ૩૦૦૦ હજાર ફ્રંક ઉપાડ્યા હતા. પણ ડેનીવિય જ્યારે આ અમાણી તપાસ કરી રહ્યો હતો ત્યારે એક બનાવ બન્યો. આ બનાવથી કાઉન્ટના કેસનું આખું સ્વરૂપ પલટાઈ ગયું.

ખનાવ આ પ્રમાણે હતો. કાઉન્ટ પેરીસની બેન્ક સિવાય બેન્ક ઓફ રિયાની મોરકો ખાતેની શાખામાં ભારે રકમ જમા રાખતો હતો. મોરકોની પોશમાં કાઉન્ટની મોટી ભગીર હતી. તેના ખેતરોનો, બંગીનના ભાડાની આવક ઉપરાંત એક સંખુની મોટી નીલ હતી. આ નીલની બારગાદી આવક હતી. આ બધાં નાણાં બેન્કમાં ભરતાં હતાં. મોરકો

આને કાઉન્ટની પેડીનું કામકામ એક એજન્ટ કરતો હતો, લગભગ ૫૦ વર્ષ થયાં તે માણસને કાઉન્ટના કુટુંબ સાથે સંબંધ હતો. જે રોડ નાણું આવે તે રોજનું રેબ બેન્કમાં ભરી દેવાની રીત હતી. અને એમ કરવા એજન્ટને સખત તાકીદ હતી. આથી બેન્કમાં ભારે રકમ જમા પડી રહેતી હતી. એક દિવસે એમ બન્યું કે એક પીટર પાવલોવીચ નામની એક સંખુના વેપારની મોટી પેડીએ ૧૦૦૦૦ ફ્રંકની દુડી આપી. આ દુડી પર કાઉન્ટના અક્ષર નેચીજ સહી હતી અને બેન્કની મોરકોની શાખામાં નાણાં ભરપાઈ થયાં હતાં. દુડી આપાઈ નાણાં ભરપાઈ થઈ ગયાં. પેડીનો માણસ જે જે પૈસા વસૂલ કરી ગયો તેણે પોતાને એ પેડીના ભાગિયા પોલનો દીકરો હતો એમ જણાવ્યું હતું. એક અદરાડિયા પછી ભરપાઈ થઈ ગયેલી દુડી બેન્ક કાઉન્ટના એજન્ટને એજન્ટ મોરકો આપી. એજન્ટે તરતજ કસ્ટ કે આ કાઉન્ટના ખુદના અક્ષર નથી કાઢતી બનાવટી સહી છે. પીટર પાવલોવીચની પેડી રીમામાં હતી. તેને તારથી ખખર કરવામાં આવી. પેડી તરફથી જવાબ આવ્યો કે કાઉન્ટની સાથે કંઈ લેણેજ હતું નહિ. દુડી કાઉન્ટે તેમની પેડીને લખી આપી નથી અને જે માણસે પીટર પાવલોવીચની સહી કરી હોય તેને આ પેડી સાથે કંઈ લાગતું વળગતું નથી. આ ખીનાએ સમજાવ્યા પેકા કર્યો એટલું જ નહિ પણ કાઉન્ટનાં નાણાં છીનવી લેવા માટે કોઈ કાવત્રાખોરની ટોળી ઘાતિમાં હતી એમ સ્પષ્ટ સિધ્ધ થયું. ડેનીવિયે અનુમાન કર્યું કે જે માણસે દુડીને દેખાડ કરી પૈસા લીધા હતા તે માણસ કાઉન્ટથી સારી રીતે વાકેફાર હતો અને બે આ માણસોના પતો મળે તો કાઉન્ટના શુમ થવાનું કારણ કે ખુદ કાઉન્ટના પતો જરૂર મળી આવે. આ સાથે એક ખીજ ખીના પણ લક્ષમાં લેવા નેચી હતી અને તે એ કે એ માણસ કાઉન્ટની દક્ષિતથી વાકેફાર હતો એટલું જ નહિ પણ તે માણસ રિયાની પણ ભોમિયો હતો. પીટર પાવલોવીચની પેડી રિયામાં લણી મશ્કર હતી. તે લાખો રિયાની લેવક દેવડ કરતી હતી અને આવી એક પેડી એક લાખ રિયાની દુડી બેન્કને આપે અને બેન્ક રવીકરે તેમાં નવાઈ ન હતી. વળી કાઉન્ટનો પણ વેપાર ધણો નહોતો ન હતો. ગમે તેમ પણ બેન્કે પૂરતી તપાસ કર્યા વગર એકદમ આવી મોટી રકમની દુડી ભરપાઈ કરી તેને માટે બેન્કની અને બેન્કના કારભારની વગેરેથી ચત્રા લાગી.

નેચી ડેનીવિયને આ ખીનાની ખખર પડી કે તે એકદમ મોરકો ઉપડી ગયો. તેને એમ લાગ્યું કે મોરકોમાં આ આદમી સંબંધી કંઈક દક્ષિત મેળવી શકે. અને એમાંથી કાઉન્ટને લમતી દક્ષિત કદાચ મળી આવશે. મોરકો પહેાંચા પછી બેન્કમાં તપાસ કરતાં માલમ પડ્યું કે જે સખે પીટર પાવલોવીચની પેડીને નામે સહી કરી હતી તે માણસ મજબૂત ખાંધોનો, થૂરી આખ્યોનો, લંબગોળ મ્હેરોનો, અને ઘડી મુઠ રાખનાર

હતો. તેની ઉમર ૨૦ થી ૩૨ હશે એમ અનુમાન થઈ શકેલું. તેણે જે પહેલું લખી હતી તેના અક્ષરોનો મર્યાદા અને વળણ કલામાં લેખે છે તેવું હતું. આ વર્ણન પરથી તે માણસને શોધી કાઢેલા અને તે પછી મોરકા જેવા મોટાં સહેરમાં અસંભવ હતું. પણ એક વાત એ પણ હતી કે તે માણસ કાઠિંટના ઓળખીતા વર્ગમાંનો અવરગ હતો.

મોરકામાં કાઠિંટનો જે એજન્ટ હતો તે પોલાનનો વતની હતો અને તેનું નામ પેટ્રારી હતું. તે ધણે પ્રમાણીક અને ચાલક માણસ હતો. કાઠિંટના પિતાનો તેના પર નિશ્ચાસ હતો. તેને એ માણસ સંમંથી પુછપરછ કરતાં કંઈ પતો મળ્યો નહિ. પણ તેણે એટલું તો બાગીથી જણાવ્યું કે તે માણસ મોરકાનો વતની ન હોવા જોઈએ. જો કે તે આ સહેરનો પૂરેપૂરો ભોળિયો તો જરૂર લાગે છે. જો આમ હોય તો તે માણસ બહાર ગાયથી આવી, મોરકામાં ધામે નાખી, પૈસા લઈ પસાર થઈ ગયો હોવા જોઈએ. ડેનીવિયને તપાસ કરતાં માલમ પડ્યું હતું કે તે માણસે સામા દસ પાંચે હુડીની દેખાડ કર્યો હતો. અને તે બહારનામનો હોય તો તેણે કાંઈ હોટેલ, કાફે, કે વીથીમાં ઉતારી લીધે હોવા જોઈએ. આથી તેને જૂદી જૂદી હોટેલોમાં કાફેમાં અને વીથીમાં તપાસ કરવી જોઈએ. ફિશિયામાં, ક્રાંસમાં અને જર્મનીમાં એવો કાપલો છે કે દરેક હોટેલ, કાફે અને વીથીવાળાએ પોતાને ત્યાં ઉતરનારનું નોંધ પત્રક રાખ્યું પડે છે. આથી કાંઈ નવા આવનારની શોધ રહેલાઈથી મળી શકે છે. ડેનીવિયે તક કરી કે જો તે હુડી દેખાડનારનો મુદો પૈસા લઈ ચાલી જવનો હોય તો તે માણસ રહેલો નહીંમજ રહેવાનું વધારે પસંદ કરે રેશન પાસેની વીથીઓ અને હોટેલોમાં તપાસ કરતાં (ફાવેલસ જોય) નામની એક યાં કલાસ હોટેલમાં જેણે હુડી વટાવી હતી તે માણસના વર્ણનને મળતો માણસ ઉતર્યો હતો એમ જણાયું. તે માણસ ત્યાં ચાર દિવસ રહ્યો અને ત્યાંના બધાં ભરપાક થયાં તે દિવસે તેણે હોટેલ

ખાસ તો આ થીએટરમાંની

જરૂર તમારા કુટુંબોને આનંદ આપનારું સ્થળ બનાવ્યું.

તારીખ તપાસતા રહેજો

ગેઈટી થીએટર—ગેઈટી સીનેમા—બોરીબંદર

હાલ તુરત તો આટલું યાદ રાખજો

તેના પોતાક અને છતાંથી કેસ એક્ટ્રેસ-નરી કે થીએટરની સાથે સંબંધ રાખનારી હોય તેમ લાગતી હતી. દરરોજ રહેજો પીટર તેને લઈ ફરવા જતો. બન્ને જણ ફરી આવી વાણ કરતા, પછી પાછાં બન્ને જણ બહાર જતાં. અને ત્યાર બાદ પીટર એકલો આવી સુઈ જતો હતો. અનુમાન એમ થઈ શકેલું હતું કે તે જો કોઈ નાટકમાં પાટ લેતી હોવી જોઈએ. અને પીટર તેને થીએટરમાં લઈ જતો હતો અને ખેલ ખાતમ થયા પછી બન્ને જણ આવી વાણ કરતાં હતાં અને તે પછી પીટર તેને તેના મુકામ પર પહેંચાડી આવતો હતો. આ સીનું વર્ણન અને રિગ્ન રહેલાઈથી મળી શકી તે પરથી તે ફ્રાંસીસ હોલ્ટરીન નામની એક્ટ્રેસ હતી એમ સાબીત થયું. તે જાતની ઓરિટ્યુન કે જર્મન હતી. તે-મુઝીક હોલમાં ગાનારી હતી અને હુંક-મુલત ખરે મોરકામાં ગયા આવી હતી, પણ થોડા સમય પછી તરત સેન્ટપીટરસબર્ગના થીએટરમાં કાન્ડાકટથી મંદ હતી ડેનીવિય તાખતોય સેન્ટપીટરસબર્ગ ઉપડયો. ડેનીવિયને થીએટરમાં જવાનો અને રેજ પર હુમલાને લીધે ન હતો એથી પોતે કાણ છે તે જણાવવા વગર એક્ટ્રેસની સાથે ઓળખાણ પાડવામાં તેને હરકત નહી નહિ. પોતે તેની તપાસ કરવા આવ્યો છે કે તેની લીધચાલપર નજર રાખવા આવ્યો છે તે તેણે કાંઈને જણાવવા દીધું નહિ આમ તેણે તેની સાથે મિત્રતા કરી. એક બે વખત તેને સારી હોટેલમાં મળ્યામાં આવી. આમ કરતાં તે તેની પસંદગી કેટલીક દલિલત જણી શકે. પહેલું તો એ કે સેન્ટપીટરસબર્ગમાં કાન્ડાકટ પૂરો થયા પછી તે વિચેતા જતાર છે. ત્યાં એક અલવાયિય થીએટરમાં ગાવાનું કામ કરી બર્લિન અને બ્રિસિનથી સીધી પેરીસ જવાની છે. પેરીસ જવાનું તેને નવા ખેલમાં નહી તરીકે કામ કરવાનું છે. આ દલિલત જણવા પછી ડેનીવિય પોતાનો વેપ બદલી તેજ દિવસે તેજ જોનમાં વિચેના ગયો અને વિચેનાથી બર્લિનમાં તેની પુઠ પકડી અને તે ન જાણે તેમ તેની પાછળ પાછળ તેનીજ વેપનમાં પેરીસ પહોંચ્યો. પેરીસના રેશન પર તેને જે માણસે સામા લેવા આવ્યા હતા તેમાં એક માણસે ડેનીવિયનું ધ્યાન ખેંચ્યું. તેને

ડેનીવિય તારી ગયો કે હુડી વટાવનાર આજ માણસ

મોરકામાં જે વર્ણન તે માણસનું તેને

આ માણસ હતો. શિકારની રમત

ડેનીવિયને અત્યારે કાંઈ પણ

પાવતા શિકારને જતા દેમ

જોવાટ કે રહેજ સુખ આવતાં

સંભવ હતો. કાઠિંટ

વાણ હતું તેમાં આ સી

જોયો હોય એ બનસ નેવં હતું

બીમાં પાત્રો પણ જાતમ

જતાં એ વાત ડેનીવિયને

તે માણસ ફોલીન હોસ્ટીનને સામે લેવા - અગ્રેષ્ઠ હશે. અથવા તો જેણે પીટર પાવલોવિચ તરીકે હુડી વટાવી નાણાં મેળવ્યા હતાં તે પેરીસમાં હેનરી શાર્પ નામથી ઓળખાતો હતો. પીએટરમાં એટલે અને એક્ટ્રેસો પૂરા પાડવનું કામ કરતો હતો. જેને અંગ્રેજીમાં મ્યુઝીકટોલ એજન્ટ કહે છે શાતલે પીએટરની આજુમાં તેની એક્સિસ હતી. અને એક વખતે તેનો ધધો સારો મામતો હતો અને સારી કમણી પણ કરતો હતો. પણ અત્યારે તેનો ધધો ખેસી ગયો હતો અને તેમ ચલાવું મુખ્ય કારણ તેની હુસ્ત્યાઈગીરી અને અપ્રમાણિકતા હતી. ફોલીન હોસ્ટીન ગમે તે હોય પણ તે શાર્પની ભેરી તરીકે પેરીસમાં અને નાટ્યાલયોમાં ઓળખાતો હતો.

અપૂર્ણ.

છુપી પોલીસના આવતા અંકથી

લાંબીટાડ કંપનીઓ કહાડી

ખારકે પૈસે પરમાનંદ કરનાર

શરીફ બદમાશોની પોલ ખોલતી

લીમીટેડ કંપનું રહસ્ય

નામની

ચાલુ વાર્તા શરૂ કરવામાં આવશે.

છુપી પોલીસ

સાપ્તિક લંબાઈ-૩, ઊ. પી. પી. સાથે ૩. ૩-૪-૦
દિવસ બહાર ૩. ૫

લંબો-મોજ-મન્દલ કાર્યાલય,

મીરમસ ખટાઈ બીકડોજ મુખ્ય નં. ૪

સીનેમાના

સમાચાર

લખનાર-ર. ચિત્રપત્ર

નવી દિલ્હી

અજબ કુમારી—શરદા દિલ્હીની કૃતિ. લેખક મી. ઇન્દુલાલ કનેલાલાલ યાદવ; કાયરેક્ટર મી. મણીલાલ નેશી; ફોટોગ્રાફર મી. નવલ બટ અને સિનાયો, મી. સુધર્ભ.

આગ્રહાસ શરદા દિલ્હી કું. આરતે આરતે મદમ પગલે ટરોડેને દંકાવતી આગળ ચાલી બધા છે અને તેણે દરેક કંપનીથી પોતાનો પંચ જુદોજ પકડ્યો છે. અમારા સંબંધવા પ્રમણે ગામડી લાપામાં કહીએ તો પિરનેલીયા કંપની તરીકે ઓળખાય છે એટલે કે તેની દરેક દિલ્હીમાં માદમારી, સીરીયલોનાં સ્ટન્ડો-નગેરે બરપૂર હોય છે-તેથીજ ઉત્તમ લાપામાં તેને યુનિવર્સલ 'પ્લાન્ડ-ગાડાંથી અમે ઓળખીએ છીએ.

વસ્તુ—મી. યાસિકે ગમે તે વસ્તુ લખી હોય, પણ ઇતિહાસના આધારે જોનાં આમાં ઇતિહાસ છે કે નહિ, તે સમજાવું નથી. સિનાયો અને ટાઇટલ પણ ઉનાવળમાંજ પસંદી કહાડેલાં જણાય છે-રિલ અનથી ચિત્રાર્પવક લખાવાનો ભાસ આપતો નથી.

અભિનય—મી. જોશી પોતાની આગલી કારકીદો જૂની ગયા લાગે છે. કારણ ગમે તે હોય પણ પોતાના કહેવાતા વાદલ જૂની જતા જણાય છે. જો કે, કેટલેક સયો અભિનય ઠીક ઠીક જણાય છે બાકી તો ચાલશે અને લાગતોનાંજ પ્રતિબિંબો નજરે પડે છે.

ફોટોગ્રાફી—મી. નવલ બટ એક વિહરના કેમેરામેન છે અને તેથી પ્રખ્યાત થયેલા રા. ભોગીલાલ દને પાસે ઢલ બરાબર તાલીમ લેવાની જરૂર છે. તેમના જ્ઞાન પ્રમાણે આ ફોટોગ્રાફી ઠીક કહેવાય; પરંતુ બીજા બાહોશ અને કુશળ કેમેરામેન હોવા છતાં કંપનીની ફોટોગ્રાફી નબળી નીકળે તે શોચનિય છે.

એકંદરે દિલ્હી સાધારણ ઠીક છે. પરંતુ કરીલઅપ કરતાં મીઠ શીટ અને લોંગ શીટની જરા વધારે જરૂર હતી.

નવીન ખબરો—

આજ કોલ દિલ્હી કું.ઓ ઉપર ખારમો ચંદ્રમા ખેડો હોય તેમ લાગે છે. ન ધારેલા અને અજબ કરે તેવા સમાચાર અમારે કાને આવ્યા કરે છે. ક્યાંકે મરાઠામી, તો ક્યાંકે રુશોજ, તો ક્યાંકે કું. ખંધ થવાના સમાચાર વગેરેથી વાતારણ તોશની બની ગયું લાગે છે.

છપીરીયલ અને કૃષ્ણ સિનેમાની જાહેર ખબરો કંઈક વિચિત્ર થાય છે.

શારદા ફિલ્મ કું.—આપતા મોમાસાને હોધે ચાર મહિના કામ કરતી બંધ થાય છે. અને જમી ગયેલો સ્ટાફ અન્ય દવાઓ નોકરીની શોધખોળ ચલાવી રહેલ છે.

પાંચોનીયર—પંચકર્મા પાંચો નખાયેલી સ્ટાર ફિલ્મ લી. ના સ્ટુડીયોમાં ચાલતી પાંચોનીયરને પણ કંઈક સ્ટારમાં આવી ગયેલી કંપનીઓના ભાસ થાય છે.

દેહિદર—કામકાજ કંઈક માલુમ પડે છે. મી. હોમી માસ્તરનો આગલો આનંદ અને જહેમત દેખાતાં નથી અને મી. ભવનાની તેમના પાત્રિકાત્વ મતને વળગતા માલુમ પડે છે. મી. ભવનાની તથા મી. શાહે/રા' કવાટની શરૂઆત ગઇ કાલથી કરો લીધી છે.

કૃષ્ણ—રાખેતા મુખ્ય કામ ચાલુ છે, પણ કામદારોમાં એક બીજા પ્રયેના મત હમેશને માટે સારો રહે તો ઠીક.

લોકેશનો—લગભગ એક વર્ષથી દેહિદર, લક્ષ્મી, કૃષ્ણ અને શારદાએ ચિત્રોજન દર્શો અને પાંચરોપોળના ઘોડાઓ ખતાવી લોકેશને કંટાળી નાખ્યા છે, હવે તો દર્દજ થાય છે. એકના એક દર્શો-રચણા જોઇ ચલાયતી કલા વિના રહેવાનું નથી કે, શું મુખાખની આજુબાજુ કાઇ બીજા રચણા છે કે નહિ? કલાય ઘોડા માટે ત્યાં જવું પડ્યું હશે, પણ પાંચરોપોળના ઘોડા ખસ, દરાજ અને બાંધીથી ભરપૂર છે અને એસનારા-ઓને પણ જોખમી છે એવા અનેક કામલાની વાતો અખાસ કાન ઉપર આવી છે. દેહીદર વખત અકસ્માતો પણ બને છે, છતાં કંપનીઓ ત્યાં દોડી જાય છે? અગ્રે આજ્ઞા રાખીએ છીએ કે, આવી સરતી મુખાખની ત્યાગ કરી કાઇ સારાં સારાં રચણોને શોધી કંઈ દુનર, શૂન અને સાલિપની સેવા કરે તો ઠીક.

મિસ ગૌહર—જાણીતી નદી મિસ ગૌહર, પંદર દિવસ રજા પર ગઇ છે. સાંજગવા મુખ્ય નવી ફિલ્મ રા' કવાટમાં તેને મુખ્ય કામ આપવામાં આવનાર છે.

વેરટ એન્ડ સિનેમા—એવેના વેરટ એન્ડ સિનેમાનું ગયા સુધારે લીલાઉ થઇ ગયું છે અને ખાઈ યુલખાઇ રસમજ હોરાખજીએ ચાળાસ હમરમાં લઇ લીધા છે.

ગેઇડી સિનેમા—જે વખત જાય છે એમાં હુંક વખતની અંદર શરૂ થશે.

ગેઇડી—એવેનાદ ખુનીની સીરીયલના ખરેલા સાત ભાગ ચાલુ થઇ ગયા છે.

મેનેરદીક—રોયલની મની મેનેરદી ચાલુ થઈ ગઇ છે. કૃષ્ણ—“વીર કેસરી ચાલુ છે.”

છપીરીયલ—મી. રવેની લાઈટોને કા

કેન્સ—હેરોલ્ડ લોખાની રાખેલી અને કેન્સ ચાલુ છે.

એલીસ ટેરી—એલીસ ટેરીએ ચાહ વર્ષની ઉમરે

નદી તરીકે કામ કરવાનો આરંભ કર્યો હતો; પરંતુ, વર્ષ વર્ષ વીતવા લાગ્યાં, પણ તેને મુખ્ય નાંધીકા કિંવા ક્રેક કાનું કામ મળ્યું નહોતું. તેનાં દૈનિક સાંધમાંથી મુખ્ય અનેક અપેક્ષાઓએ તેને નાનાં નાનાં કામો આપ્યાં હતાં; તેની કામ પણ રીતે ઉત્તરિત થઇ નહિ. આખરે વિખ્યાત કા કરે રેકસ પ્રમાણની સાથે યુનીવર્સલ કંપનીમાં મુદ્દાકાત થઇ, મી. રેકસના પ્રયત્નોથી તે ધારવા કરતાં પણ નમકળા નિયુક્ત થઇ, તે વખતથીજ બધાને ખાની થઇ કે, ગ્રેડામની સદાયતાથી એલીસને “સિનેમા સ્ટાર” થવાને વધારે વિશ્વંય લગશે નહિ; પરંતુ યુરોપની ‘ભયંકર લાકા’ જવાથી મી. રેકસને દવાઇ કાફલામાં જોડાઇ જવું પડ્યું. સાથે મિસ ટેરીને પણ પોતાનું લલિષ્વ અંધકારમય બં એટલે તે દત્તાશ બની ગઇ અને ફિલ્મ નદી તરીકેનાં પક્ષી છોડી દેવા તેણે નિશ્ચય કર્યો. એટલામાં મુખ્ય વિરામ અને મી. રેકસે યુન: ફિલ્મ ઉદ્યોગમાં અંપલાયું, તેઓનાં બં ઉત્તર કરી ગયાં. લાકા પાંચે આંખ્યા બાદ મી. રેકસે સાથે લાન કર્યું અને તેને દરેક ફિલ્મમાં પ્રધાન નાંધીક બુધિકા આપવા માંડી. તે દિવસથીજ તેના “સિનેમા સ્ટાર તરીકેના સિતારા ચમકવા લાગ્યાં. એલીસ ટેરી અમેરીકન છે જ્યારે મી. રેકસ આફરીક છે, મિસ ટેરીની ટેકનીક પાંચ શીટ ચાહ હોય છે, અને તે ધણીજ લાવવ્યયથી ચમત્કારિક ખુબસૂરતી ધરાવે છે.

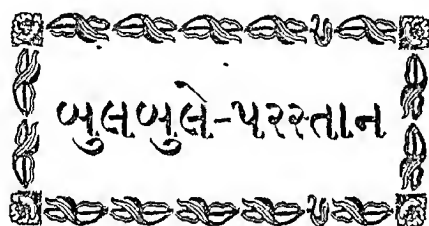
ચર્ચા પૂન

ફિલ્મનાં ટાઇટલો—

આજકાલ નિકળતો ફિલ્મોનાં ટાઇટલો પાછળ બી. ખાન અપાવું નથી. અંગ્રેજ લીન્ડી અને ગુજરાતી ટાઇટલો દરેક માલખ પડે છે તે ઉપરાંત અશુભ ગુજરાતી સાથે અં ટાઇટલો લેલાય માલખ પડ્યા છે. જોડી અંગ્રેજીમાં ગુજરાતી લીન્ડીમાં ધણીજ ખરાખ જણાય છે ટાઇટલો ફિલ્મોને ચોંચે ભાગ છે અને તેનો પાછળ જો પુરું ખા ન આપાય તો પછી આખી ફિલ્મ માટે કહેલી મહેનત થાય છે, માટે દરેક કુખનીઓએ ટાઇટલ સમજીને તેના રચા પ્રમાણે શુદ્ધ સંસ્કારી અને સાદી ભાષામાં વળતુ કરવાં તે સાથે અંગ્રેજીમાં તેનો શબ્દ શબ્દ પ્રમાણે ભાષાન્તરને ટેવાજ સંસ્કારી શુદ્ધ અંગ્રેજીમાં અને રપેલોગની ખાળી વગર હોવા જોઇએ. હિન્દી પણ કોઈ સારા હિન્દી લેખક પા લખાવવાં જોઇએ અને નહિ કે હજાદને ગાંઠીએ હિન્દી કલ લખતા ગુજરાતી લેખકોના હોય! આજ્ઞા છે કે કુખનીઓ ટાઇટલો ઉપર પુરું ખાન આપશે.

આવે છે! આવે છે!! આવે છે!!

કાતમા શિદમ કુંની અદ્ભુત કૃતિ

કે જેમાં

મીસ જીબેદા, બેગમ કાતમા, મીસ કીશ, મેડમ ટીચકુ

વગેરે વગેરે જાણીતી અને માનીતી નટીઓના સ્ટાફ

સાથે અવલથી આખર સુધી દીલ ધપકાવનારાં

બનાવોની પરંપરા અને અપુર્વ મોજ જોશો

શારદા ફીલ્મ કું.ની અદભૂત કૃતિ

અવનવી દ્રીકાથી ભરપુર એક ચલેજ ફેંકતું ચિત્રપટ

(યાદ રાખજો)

માર ? માર ? એ તો
અમારો મુદ્રા લેખ છે.

કારણ !!!

ગં ગં ફેં ફેં-જેવી માય-
કાંગડી ફેઈબાની એક-
ટીંગ કરતાં હાડકાં-પાંસ
ળાં-થોબડાં રંગવાની મદાં
નગી ભરી રમતજ અમે
પસંદ કરોએ છીએ

રત્નમંજરી

એક ક્ષણી રાજકુમારીને હાથે

○ ફસાયેલો રાજકુમાર

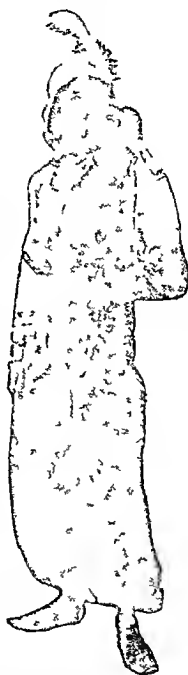
કકણમાંથી પેળા યતુ ભુત ?

ગેળી ચઢાવી ગેપથતો વાણીઓ

બુટ્ટાઓને જુવાન-જુવાનોને

બુટ્ટા બનાવતી ગીરનારના પહા-

ડમાંથી જલેવી જડીબુટ્ટી.

નિસતાન શેઠ-ગેમણીને

તમાની કૃપાથી પુત્ર-માપ્તી

વિવિધ વિધાન વાણીયાનો પુત્ર

રાજકુમારી કેરી રીતે પળે છે

ભયકર ભવિષ્યવાણી બારમે

વરસે બાપનુ મોત

કાકા મામા કહેવાતા ને ગાં

હોય તો ખાવાના

વગેરે વગેરે અદભૂત પ્રસંગોથી

ભરપુર

મરમાં, ખલાસ, કુતરા, ઘોડા

ઉડ્યા પણ મહેલના મહેલ

અદર ઉડતા જોશો.

ચદ રાખને

દાયરેક્ટર-ફીલ્મ લાઈનના

જુના અને બણીતા મી.

જોધીએ કમાલ કરી છે

તારીખ જોતા રહો

આવે છે. આવે છે.

રાજ-તરંગ---

જંગલની જડી બુટ્ટી,

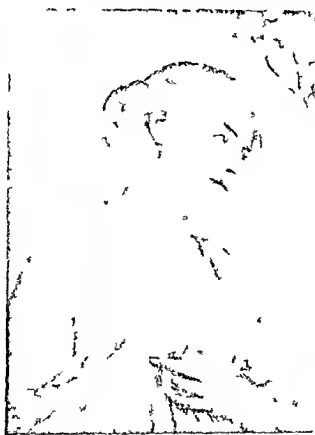
કૃષ્ણ સીનેમા દુબાઈ થીએટર

અમાનં ચિત્રપટોની બુકીંગ માટે લખા-મેસર્સ મયારાંકર ઠકર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ-કોટ મુબાઈ

આ પાતળી બપવર જો જાસ દિવસે મુજબ ધર્મ પગલ નિ ગમ માન-માનદ પ્રિટીંગ પ્રેસમાં છાપી
તે. રચયેથી પ્રગટ થયું છે

મોજ-મોજ

વનીસની સુદરી

વર્ષન ચિત્રકાર ચરતવ ઓડની એક અવુપસ કૃતિ

નેવા ગરબરે મચાવેલી ગરબડ!

નેવા ગરબરે કેમ તેની પીછાણ આપવાની અને ઝઝી જરૂર બેતા નથી કેમકે

ગમ નુબ ૮-૫-૨૬ થી
મંડ મએલી
મીરીયલ

બેગુનાહ ખૂની

માં તે પોતાની એ
ચ આજીવ અને હિ
પુરાવા આપી ચુકી છે

ગઈ કાલથી બીજી આવાડિઈ (૮ ભાગ) ચાલે છે જેમાં પહેલા કરતાં સર છે
વિમાન પરથી ડોલીનો કુદકો ! ડોલીનો ચમત્કારિક બચાવ !

ડોલીનો મસ્તાન ઘોડા ઉપર જબરો કાબૂ!

હુદારાઓની શુદ્ધ ! ત્યાં કામ કરતા કેદી ! દયાજનક ચિતાર !
હાન અને જેક વચ્ચે સખત લડાઈ ! ડોલી તેના પિતા અને જેકનો મેળા
દાખડાનો ભેદ ? બુઢાનો જવાબ !! શરતના મેદાનમાં !

ગગન ચુંબક પર્વત ઉપરથી સમુદ્રમાં

આ અહવાલોએ આ વાતામાં એટલા લિન્ન લિન્ન બનાવો બને છે કે, અમે તે

દેશમાં દુક્રી ટીપ પણ આપીશું તો પાનાંઓ ભરાશે
સાથે બેહુદ હસાવનારી એક “ પાથે ” કોમિક
જેમાં વાંદરાઓ માણસાઈ કામ કરી બતાવે છે ?

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ડલર્સ રોડ

અખન—પા. ૭, ૮, ૯, ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૫, ૧૬, ૧૭, ૧૮, ૧૯, ૨૦, ૨૧, ૨૨, ૨૩, ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧, ૩૨, ૩૩, ૩૪, ૩૫, ૩૬, ૩૭, ૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧, ૪૨, ૪૩, ૪૪, ૪૫, ૪૬, ૪૭, ૪૮, ૪૯, ૫૦, ૫૧, ૫૨, ૫૩, ૫૪, ૫૫, ૫૬, ૫૭, ૫૮, ૫૯, ૬૦, ૬૧, ૬૨, ૬૩, ૬૪, ૬૫, ૬૬, ૬૭, ૬૮, ૬૯, ૭૦, ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪, ૭૫, ૭૬, ૭૭, ૭૮, ૭૯, ૮૦, ૮૧, ૮૨, ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭, ૮૮, ૮૯, ૯૦, ૯૧, ૯૨, ૯૩, ૯૪, ૯૫, ૯૬, ૯૭, ૯૮, ૯૯, ૧૦૦

બાય—૩૨, ૩૩, ૩૪, ૩૫, ૩૬, ૩૭, ૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧, ૪૨, ૪૩, ૪૪, ૪૫, ૪૬, ૪૭, ૪૮, ૪૯, ૫૦, ૫૧, ૫૨, ૫૩, ૫૪, ૫૫, ૫૬, ૫૭, ૫૮, ૫૯, ૬૦, ૬૧, ૬૨, ૬૩, ૬૪, ૬૫, ૬૬, ૬૭, ૬૮, ૬૯, ૭૦, ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪, ૭૫, ૭૬, ૭૭, ૭૮, ૭૯, ૮૦, ૮૧, ૮૨, ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭, ૮૮, ૮૯, ૯૦, ૯૧, ૯૨, ૯૩, ૯૪, ૯૫, ૯૬, ૯૭, ૯૮, ૯૯, ૧૦૦

આને—આ સીરીયલ ખલામ રતાં તુગતજ “ સાસરબો ” હુન્યાનું અખતયમ પીક

૧ ૧૧૭૫) ગવિવાળ તારીખ ૧૬ મી મે ૧૯૨૬

જાણ તો જાણું ને રેણું એક છે !

જાણના નેરો મારા ના
 નામ નહિ કનન સુભા ના
 ત્યાં આપા તો શુ તે રાખા તોય શુ ?
 નહિ વસ્ત્ર કે નહિ આદક મુલ્યગાન હો,
 આને તો ગાણુ ને રેણુ એક છે
 સાચુ કહેવું માને પણ ચોપાય નહિ
 કહેવન રાખી પાક છે જામડી નધ હો
 બનવું એવું બોલો તો તે છે મુઠો,
 મોટે ફરવું આખ છતાયે અધ હો
 અને તો ગાણુ ને રેણુ એક છે
 કાગળ સરતા, અને શિશપેતો મરો,
 મકગના છાપામાં તરત છપાય હો,
 કાવ્ય કહી છાપે કવિ યજ્ઞ જાઉં પડે
 કવિતાના છાને પડીકા બધાય હો
 આને તો ગાણુ ને રેણુ એક છે
 મરત બની કવિતા ભાવે, મોટે કરી-
 ઘર ઘર નરનારી ને કરતા જાન હો,
 અતરતા ઉભરા અતર અભવાળતા,
 સાચા કવિને કાવ્યની યજ્ઞ પિઝાન હો,
 આને તો ગાણુ ને રેણુ એક છે
 ભાવ ગયા, આપા મઠ, રૂપો પાલટ્યા,
 નામ દત્તા જુદા તે જુદા નામ હો,
 ધીર ગયું, હૈયાની હોતો સહી મઠ,
 દીકું નહિ મરું ગાણુ, સુજીતા કાનડેહો
 આને તો ગણુ ને રેણુ એક છે !

હોલણ

અંખ-“હોલણ મઝળ”

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

પ્રકરણ ૧૩ મુ.

લગભગ કનક પાદ બેશુભિમાથી કુ જાગ્રત થયો. કાળા
 રેશમી રમણી અંદર તે લોહીવાળો દાઢ જોઈ કુ અનેક ક્ષણ
 પર્વત ભય અને વિરમયથી વિલુપ્ત બની ગયો. પહેલા તો તે
 જિનહરતની બરાબર રીતે પરીક્ષા કરવાને પણ મારી દિમત
 ચાલી નહિ. પરંતુ આખરે તે તેના દરેક અંશો ખ્યાનપૂર્વક
 તપાસી જોયા અને મારા મનને ખાતરી થઈ કે, આ જુબેદનો
 દાઢ છે, એમાં કાંઈ ભલતનો સંદેહ લાવવા જેવું નથી આ
 કુર્બાન સમરથાનો ઉઠેલ માર મન કરી ચક્રક નહિ.
 ત્યારે મુ ખરેખર આ જુબેદાનો જિનહરત હતો ? શુ
 જુબેદાની કાંઈએ દત્તા કરી છે ? અમારો ઉભયનો ચુપત ગ્રેમ
 બંધી બધ વૃક્ષ સ દરશપતિ નરપિશાય અણુ સનામે તેનો આમ-
 નિર્દય રીતે વધ કર્યો હતો ? અને પોતાની પ્રતિદિ સાની પરિસ્થિતિ
 સ્પષ્ટ છે એમ બતાવવા આ કાપોતો દાઢ અને ઉપદ-તરીકે મોકલે

એક બાપ-બેટીની જોડીએ કીધેલો બચાવ—

મહા 17 શીવાજી પર આવતી આકત અટકાવી

પોતાનાં છવનાં જોખમે યાજુ કામ ચાર પાડ્યું

જેમાં રૂવા ઉભાં કરનાર-હબહુ-દેખાવ-જુના

ધી હકકન પીકચસ કોરપોરેશનનાં

ઐતિહાસિક ચિત્ર

પુના પર હલ્લોમાં

બહીરજી બસુસીના કામમાં કેવો એકકો છે તે તમો જોશો

ત્યારે શાબાશ ! શાબાશ ! જરૂર પોકારશો

તેની પુત્રી ગજરા પણ-ચાલાક-ચમગક-હિમ્મતવાન છવની પણ ખરના નહિ કરનારી
કેવી રમત રમે છે તે જોઈ જરૂર આફ્રીન-આફ્રીન-કહી ઉઠશે

પુના પર
હલ્લો

આ ચિત્રપટ એક નમુનેદાર ચિત્ર છે

આ પિકચર બનાવવામાં કામ કરનારા ગૃહસ્થો એમેચુઅર્
હોતા છતા પણ ભવ્યના અનુભવીઓને ખાતુએ બેમાટે છે

વખત તથા ભાવ
હમેશના ચાહુ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે—

શનીવાર તારીખ ૨૨ મીથી—

આવે છે

ગાયન આર્ટ સ્ટુડીઓનુ મામાજક નહુ ચિત્ર

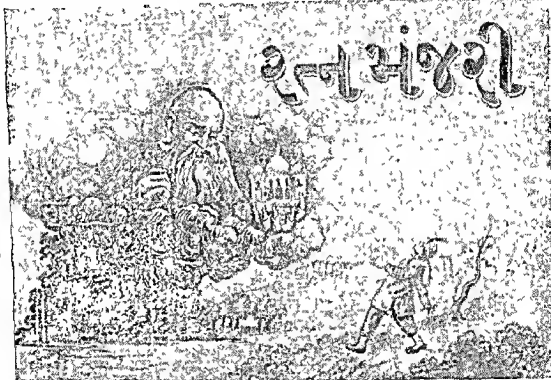
શેઠનો સાળો

શારદા કીલમ કુંની અદભૂત કૃતિ

અવનવી ટૂંકાથી ભરપુર એક ચેલેજ ફેક્ટું ચિત્રપટ

માર ? દે-તડી ? એ તો અમારો મુદ્રાલેખ છે.

હાલકાં-પાંસળાં-ચોખ્ખાં રંગવાની મદાનગી ભરી રમત-અમે પસંદ કરીએ છીએ.

ક
પ્ર
સી
ન
મા

એક છાત્રી ગજકુમારીને હાથે રસાયેલો ભોજો શિકાર-પંકજમાંથી પેદા થતું ભુત ?-બુદ્ધિઓ
ભુવાન-ભુવાને ને બુદ્ધિ બનાવતી ગીરનારના પહાડમાંથી જડેલી જડીબુટ્ટી.

જેને ઝાઝી લક્ષ્મી તેને નહિ સંતાત-નિસંતાનને મહાત્માની કૃપાથી પુત્ર-પ્રાપ્તી-વિધિતું વિધાન
ભયંકર ભવિષ્યવાણી-આરમે વરસે બાપતું માત-કાકા મામા કહેવાના ને ગાંડે હોય તો
આવાના-વગેરે વગેરે અદ્ભુત પ્રસંગોથી ભરપુર

મર્યાદા, ખલાસ, કુતરા, થોડા હિંસા ? પણ મહેલનામહેલ અક્ષર હિંસા બેસી, હાલ ?

આવે છે રાજ-તરંગ-જંગલની જડી બુટ્ટી, આવે છે

અમારાં ચિત્રપટોની બુદ્ધિ માટે લખા-મેસર્સ ચંદ્રાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ-કોટ મુબાઈ

આ પત્ર તરીકે જ્યમંકર ખેડીદાસ દિવેદીએ મુબંબ, ગીરગામ અથવા બિદ્ડાગમાં મોજ-મજલ પ્રિન્ડિંગ પ્રેસમાં છાપી
તેજ સ્વચ્છેથી મુદ્રિત કર્યું છે.

મીઝ-મીઝ

હાજી મુન્દરી

હુસ્નકી બહતી હય ગંગા ચંદ રોઝા !

મહેરબાનો યાદ રાખજો !

પેલી અમેરીકન સુદરી " નેરા ગરબર " કંઈ હમેશાં જવાન રહેવાની નધી-મોટી

તેની યુવાનીના
સાહેસો

બેગુનાહ ખૂની

માં જોવા હાય
જેઈ લીઓ

આજે ઠાકી પોતાના કહે છે તેમ પુલ શર્મમાં છે ! આજે તેણી જીવ ઉપર આવીને
કામ કરે છે કેમકે, આજે તેને બધી બાકી સાકી કાઢવાની છે.

દાળડાનો ભેદ ! લુટાડ્યોનો ફેજ ! ખુનની તપાસ ! છેવટનો ચુકાદો

આજે સખ કામ તમામ-એરીઅર્સમાં કોઈ કામ રહેવાનું નથી.

ડાકીની સફળતાની
ખુશાલીમાં

ધુમ હસાવનારી બે ભાગની કોમિક

આજે દેખાઈવામાં
આવશે.

આવતા રાનીવારની યાદી

આ તે કહેવાય હુન્નર ! કળા તે એનુંજ નામ !

તમે પોતેજ વિચાર કરો કે, જેમાં ૭૦,૦૦૦ માગસોએ ગમ ક્યું હશે; તે ફિલ્મમાં
શું શું હશે નહિ ! આવા, ત્યારે, જેઈ જાઓ :

સાલમખો યાને

૧૦ ભાગનો
ડ્રામા

જામે-અજલ

તા. ૨૯-૫-૨૬
થી ચાલુ

જરૂર જો જો હબરો વરસ પહેલાનો આ બતાવ તમારી આંખો આગળ તરી આવશે ?
વખત:—૧૧, ૭, ૮૧૧, ૧૦૧, રાની રવિ ખેલ ૩૧ વાગે ભાવ:—૩૧, ૨, ૧, ૦૧૧, ૦૧ ૦૧ ૦૧ રેફ આથે

ગ્લોબી સીનેમા સેન્ટ્રલસ્ટ રોડ

વડશીખ શુભ ૧૧) રવિવાર તારીખ ૨૩ મી મે ૧૯૨૬ (વર્ષ ૩ જુન, ૨૫૬ ૮

કુડળીઆ

શંકા

સન્દેશા તો મિલ ગયા, અન્દેશા પન એક,
મિત્રુ તમદિ રિખસામગી, દમસે યુક્ત વિવેક !
દમસે યુક્ત વિવેક, બૂલી અખ કાલદિ મેરા;
અવશ્ય આપા જાન, જલેગા રિલ ફિર તેરા;
માતે કુશલ સ્વામ, બાંધ કર દુઝ સન્દેશ;
મેં માયુ ઉપકાર, કુરહા શુભ, અન્દેશા.

ભાવાર્થ:—માયુકનો સારો સન્દેશો મળવા પછી આશ્ચર્ય,
માયુકને લખે છે કે હું કદાચ તને મળું તો તું મારા પ્રત્યે
શૈલ્ય વિવેક બતાવશે ? જે તું તે વખતે આ વાત જણી ગઈ
તો મારો કાળ આવ્યોજા જાણુને. આવું પરિણામ જોઈને તારું
રિલ જરૂર બળશે. આ કસોતો તો તને ન મળવું એજ સારું.
તારો દરથી તારા સંદેશનો આધાર લઈને ઉપકાર માની સમય
બતીત કરશે એજ મારે માટે અત્યારે સારું છે.

ગુણુ કનેડાનું કષ્ટ !

૩૫ સામ વહ શુન અધિક, કયા પ્રુપસે તૂ લાઈ ?
એકા અથ કયા હો ગયા ? મુખે કાલ સપઘાઈ !
મુખે કાલ સપઘાઈ, પરીસક કાઈ ન તેરા ?
દેખી એકા હાલ, હજાર જલતા દે મેરા;
બળકે કુશલ સ્વામ, સહન કર લે અખ બાઈ !

૩૫ સામ શુન અધિક, કયા પ્રુપસે તૂ લાઈ ?

ભાવાર્થ:—એક ૩૫ શુલ સંપન્ન યુવતીને કવિ પુછે
કે તે સંદેશી ! તે એવું શું પ્રુપસ કયું કે ૩૫ની સાથે શું
ઉત્તમ પ્રકારના શુલ પછી લાવી ન અને વચ્ચે એવું કયું તારાથી
પાપ થઈ ગયું કે તું આવા મુખના હાથમાં સપઘાઈ ગઈ ?
તારો આવી અનિ શૈલ્યનીય રિયનિ જોઈને ખાડું અંતર બળે છે.
દને નો એકજ ઉપાય છે અને તે એજ છે કે તે બાઈ ! આ
મુખે પતિને સાચવી લે અને ને ભોગવું લખું છે તે ભોવતી
શે પ્રભુ ભજન કર અને સદન કર.

વિશાલ દુરંદા સ્વામ મુચ.

આ આગાહીમાં પ્રસિધ્ધ મતી વાતાઓનાં પાત્રો કવિપત્ર દેખ છે
શાક જીવંત બાકિ પચો ઉપજવી કરેલાં નથી. અ. મે. મ.

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમાણી

પ્રકરણ ૧૪ મું.

પુનઃ ડું સુવિતીજી, અનિજ્ઞાણે વર્ષાવતી, ભવકર
મરુથમિમાં આવીને ઉપરિયન થયો. સમસ્ત પ્રાણિ નિસ્તબ્ધ
હતી. જીવનની અતિ સ્તંભિન, યદ્ બતી, હતી.

આવી રીતે મરુથમિમાં મુસાફરી કર્યા બાદ નીચે દિવસે ડું
નિષ્કામાં આવી પહોંચ્યો. અર્ધિ રેલે છે એટલે એક વિરસ
વિશ્રામ લઈ મારા છપ્ મિત્રોને પત્ર લખી બીજે દિવસે પુનઃ
જુનેદાએ આપેલા અથ પર ચડી ટ્યુબટ તરફ મુસાફરી શરૂ
કરી.

આ મરુથમિમાં પહેલાં મેં મુસાફરી કરી હતી એટલે
નવીન મુસાફર જેટલો મારા મનને ભવ જલ્દીને નહોતો રમ્ય
કાકુઓની સર્વત્ર હાક વાગતી દોવાથી મેં મારા પહેરવેશમાં
ફેરફાર કરી નાખ્યો. દેખે કાકુએ અને એકાદ ધનાઃ અક્ષિ
ધારી મારા પર આકર્ષણ કરી દબાવન કરે એટલા મારે મેં
વચાસજી નરીયોને વેલ ધારણ કરી હતી. નિષ્કાંતી મનન:

નિષ્કા પહેંચાડવાની આજ્ઞા કરી

રિપોર્ટ લઈ સૈનિક ચાલ્યો ગયો. કેપટને પણ રેલવાંક ખરો કામસર પોતાને એકાંતની જરૂર છે એમ જણાવ્યું એટલે જ ત્યાં ઉઠ્યો અને ટયુગટને જાતે સૈનિકાસિક કિલ્લો જોવાને માણ્યો ગયો.

રસ્તે આસતાં આલતાં મને રોખના હતુ સાથે મુલાકાત યદ. આહારાદિથી નિવૃત્ત યદ તે એક ખજૂરીનાં જુદા નીચે જેથી જિનાર પીતો હતો. તેને જોનાજ 'મે' જોનાખી લીધો. તેની નજીક ગયો અને પરાજય વિષેની જે ચાર દર્શકોને તેને પૂછી એક પરંતુ તે બિચારાએ લગાઈ નજરે જોઈ ન હોતી કિંવા તે વિષે તેણે કાંઈ સાંભળ્યું ન હોયું એટલે ખુલાસો કરી શક્યો નહિ. માત્ર તેણે એટલું કહ્યું કે, આવતી કાલે ઇસ્લામા તરફ જવાનો તે ઇરાદો ધરાવે છે. 'મે' પણ વિચાર્યું કે, આની સાથે મુસાફરી કરવાથી આશખિયા સુધી સંગ્રામે મુસાફરી કરી શકાયો, પછી સંગ્રામનું જોઈ લેવાયો."

આ અરખ હતું નામ માન્ગેરી હતું. માજુસ ઘણાજ વિશ્વાસુ અને નમસ્કંદલાલ જણાતો હતો. તેમ ન હોય તો રોખ તેને આપું વિશ્વસનીય કામ સીધે નહિ. 'મે' તેને મારા વિચારો જણાવ્યા અને ઉભરે આવતી કાલથી સાથે મુસાફરી કરવી એમ નિશ્ચિત કર્યું."

આ પ્રમાણે સંકેત કર્યા બાદ હું કિલ્લો જોવાને ચાલ્યો ગયો. લગભગ બે કલાક સુધી શહેર અને કિલ્લો જોયા બાદ એક કાફીખાનામાં હું વિશ્રાંતિ લેવા બેઠો. 'મે' કાફીનો એક પ્યાલો મંગાવ્યો તેટલામાં કેપટને પણ ત્યાં આવી પહેંચ્યા. અમે ઉપર કાફી પીવા લાગ્યા આજબતે સેંકડો લોકો રસ્તા પરથી આજબત કરી રહ્યા હતા કાફીખાનામાં તો કાફી બહારના બાંકડા પર બેસી કાફી પી ચુકેલું ચલાવી રહ્યા હતા. હું અને કેપટને રજુદરજુએ વિષે વાર્તાલાપ કરી રહ્યા હતા એટલામાં રસ્તા પરના એક બાંકડા પર બેસી કાફી પીના જે માજુસે પર મારી નજર પડી. તે બેમાં એક રોખનો ચુપ્તહત માન્ગેરી હતો અને બીજો માજુસ-જેને જોતાજ મારા મનને રોકા ગઈ કે આ માજુસને 'મે' ક્યાંઈ પણ જોયો છે. તે કાંઈ અંધવિચિત માજુસ ન હોતો પણ હું તેના સંસર્ગમાં આવ્યો છું એમ મારા મનને ખાતી થઈ. હું મારી ચાલસત તાજ કરવા લાગ્યો. 'મે' તેને ક્યાં જોયો હતો એ વિવંચનામાં હું પડ્યો એટલામાં તેની દૃષ્ટિ મારા પર પડી. તે ચમક્યો અને કાફીનો પ્યાલો જેમનો તેમ પડતો મૂકી માન્ગેરીના કાનમાં બે ચબ્દો બોલો સલામ કરી ત્યાંથી ચાલ્યો ગયો. તેના જગા બાદ માન્ગેરી પણ ઉઠ્યો અને બીજી દિશા તરફ વળ્યો.

આ અરખને 'મે' ક્યાંઈ પણ જોયો હતો. ક્યાં જોયો હતો એ હું નિચારવા લાગ્યો. એકાએક મને યાદ આવ્યું કે, અવજીરીયાના મુસાફરખાનામાં જે માજુસને ચિયરે કાલ રિયતિમાં 'મે' જોયો હતો, તેજ આ માજુસ-તેજ મારી પેટી ઉઠાવો જોયો હતો !

આ કેપટને મારા મજજમાં આવતાં હૃદયમાં એક પ્રશ્ન રતી ગમથસ યત્ર લાગી. શું આ માજુસ કાંઈ ખાસ બંધિતનો ચુપ્તહત દરો ? શા માટે તે મારી પજવણે પડ્યો છે ? પેટી ચોરી જવાનું તેને શું પ્રયોજન ? શું તે માન્ગેરીનો મિત્ર દરો ? તેમ હોય તો પછી તેની સાથે મુસાફરી કરી શકાય કે કેમ ? રસ્તામાં તે દયાખાજી તો નહિ કરે ? આમ અનેક તક વિચારી મારા મજજમાંથી પસાર થઈ ગયા. આ વિચારખાનામાં કાફીનો પ્યાલો પણ ફરી ગયો. કેપટને મને તે બાજતની સુચના કરી ત્યારેજ માફ પ્યાન તે તરફ ખેંચાયું. કાફીનો બીજો પ્યાલો મંગાવ્યો અને તે પીધા બાદ અમે ડાંવણીમાં આવ્યા. છતાં મારા મનમાંથી પેટો અરખ અને માન્ગેરીના વિચારો નીકળી શકતા નહોતા. શું કરવું ? મુસાફરી કરતી કે નહિ ? એ વિચારમાં ને વિચારમાં આખી રાત પસાર કરી. બીજે દિવસે પ્રશ્ન-તમાં ઉઠીને 'મે' નિર્જાય કર્યો કે, બંને મને યાગ પણ માન્ગેરીની સાથે આ રયાનનો ત્યાગ તો કરીજાવવું. પણ સમયે જ્યોએ પોત પોતાના થોડા પર જેસી મુસાફરી કરે કરો; પરંતુ રસ્તામાં કંઈ જાતની વિટંબના આવી પડશે તેની આગંકામાંથી માફ મન ઉદ્ભવ રહ્યા કરવું હતું.

અપૂર્વ.

વાર્તા, નારક અને સિનેમાના શોષકોનો માટે

દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજલ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બહારગમ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને એક વાર્તાનું પુસ્તક બેટ આપવામાં આવે છે આજેજ આદરે શય પેટનું પુસ્તક મંગાવી લે.

સંપાદક-મોજ મજલ કાર્યાલય મુંબઈ ૪.

“ફોટોગ્રાફીનો કુકાતો પવન”

અમારા વિદ્યાર્થી કેમેરા વડે તમે સારા ફોટોગ્રાફ પાડી શકો છો

તાના “કુહાડી” રીફ્લેક્સ કેમેરા ફક્ત રૂ. ૧૭ માં મળે છે. શિખનારાઓ માટે અમુલ્ય !

ધરમાં સિનેમા—

અમારે ત્યાં પાંચેના “બોબી” કેમેરા તેમજ પ્રોજેક્ટર મળે છે આખા રોટની કીમિન રૂ. ૨૨૦ બાળકોને આનંદ આપવાનું મુખ્ય સાધન !

વળી

“ઝાઈસ”ના દુરબીનો મળી શકશે

આજેજ લખો—

કોન્ટીનેન્ટલ ફોટો સ્ટોર્સ

૬૦-૨૫૩. હોર્નબી રોડ, કોટ—મુંબઈ

જોઈએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી દાલત કવરમાં બીડી-મોકલી ઘેર બેઠે જ શાઓપ ઉપાયોથી સુખી જીવનની શરૂઆત કરી જો.

પડીત પરિમલ (ન્યોતિથી વૈદ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (રજા)

લેક્ષા મિસ્ત્રીની ટાલ (માટુઆ) છ. આઈ. ૪૦. આર.

૧૨થી ૬ હરવાલા બીડીંગ નં-૧૧ જોલપીકા (મુંબઈ)

પત્રવ્યવહાર માટુ જે કરશે.

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો શુભ્ત હેન્ડ કેમેરા

“અરલી અને સરતા હમારે પાસેથી મળાવો. ધોડાખાનેની નકલોથી બચો. સેખનવિદ્યા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પાછા દેશું, એ શરત છે. આનાથી આપ જાનવર રહલ ફૂલ જે પ્રથમ અને સુંદર મહેલ ઉમારત સીન સીતેરી ખાજ બગીચા વગેરેની છબી એક સેકન્ડમાં કાઢી સાઈઝની પાડી શકો છો” અને ફૂલસ લેવાની પશુ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાતનો ત્રાસ નથી વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે કુકટ મોકલવામાં આવે છે કીમત ફક્ત કેમેરાની રૂ. ૩ ટ. અર્થે ગાંધી લખો—

ચીતરામ લખપતિરાય એન્ડ કો. અલીગઢ સીટી (મળદ)

બહેનો !

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

દેખાવમાં
ટકવામાં
પરોઢમાં

અથવા

અસરમાં
આનુમાં
ઉભે તેવાં

ખરાં જેવાં દામમાં સસ્તાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પલ્સ વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જળ્યાખંધ ખરીદી જાય છે; કલચર્ડને નામે બેળસેળવાળો જોટો માલ લઈ ઠગાવા કરતો ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાધો શું ? ?

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ

કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

ખરોડને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારાં બેરાંબેનો શોખ ભલામણ પુરો કરો-તમારા દામ બચાવો ઘેર બેઠાં પણ માલ ભેગો હોય-તો અતી શકશે.

—લખો અથવાં મળો—

એન. ડી. ઓફની કું

કે. ગાયમન્ડ, હાઈસ, વાઘ્લા મોંઘી રોડ

માખરચી-મુંબઈ નં. ૭

હજાર કસોટીમાંથી પસાર !

ખાસ સાયન્ટીફિક અને અકસીર.

“ગોલ્ડન બામ”

દુનીયા ઉપરતું અમુલ્ય અમૃત !

સુંદર દાખી સહીત કી. ફક્ત પાંચ આના

ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા

માયાનો દુખાવો, અધારીશી, શરીરની કળતર, શરદી,

સળેખમ, સૂળ, ચસકા, હરેક વાયુથી કોઈ પણ બાગતું અલાઈ જતું, સન મારી જતું અથવા કમતાકાતથી કુલ્જડ વિગેરે રોગો ઉપર આ બામ બહુ જ ઉપયોગી રામખાણ અને તાત્કાલીક છે. વૈદો, ડોક્ટરો કે સાઈન્ટીસ્ટોને ખતાવી ખાતરી કરો. એક વખત પાંચ આનાની જ ટીકોટો મોકલી વાપરી જુઓ. ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા.

લખો—નેશનલ ફાર્મસી

લગ્ન્યા બીડીંગ મુંબઈ નં. ૨

લેખક-ડા. પ્રમોદચંદ્ર-ત્રાંબકસાલ મહેતા.

અનામતે પુષ્પં વિમલયમલ્લનં કરુહૈ ।

અનાવિધ્યં રલ્લં મધુકર નવનસ્વાદિત રસમ્ ॥

અલંકરં પુષ્પાનાં ફલમિપ તદ્વરૂપ મનઘમ્ ।

ન જાને ભોક્તારં કિમિપ સમુપસ્યસ્યતિ વિધિ ॥

Full many a flower born to blush unseen;

And waste its fragrance on the desert air.

કેટલીએ કળી અણુવિકસી, અણુચૂંદી, કરમાઇ જતી
દરી, પગ નીચે કચરાઇ, છુટાઇ જતી દરી. કેટલીએ વિકસવા જતાં
કરમાઇ જતી દરી; તેમના જીવન માલીઓથી વિપુલ પરી
જતાં-સુખના પ્રેમર તાપમાં એમનું અસ્તિત્વ એ અસ્તિત્વમાં
હેમાણ નથી. જનતનું સૈદ્ધ્ય, જનતનો મોઢ, જનતની
નવીનતા માણવા નેટલો પશુ અધિકાર રહેતો નથી. જુને છે
પશુ એમને દીકમાં-દીકમાં સમાય છે-સમાવે છે-તેમની હાથ-
અસીસ-અળાપ જનતને મુઠાવે છે પશુ તે અધ છે-રહી
અધ છે !

“કમલિની ! તું બહુ સુંદર છે !”

“જાણે એ સુંદરતા !” કમલિનીએ ચીસાઇ તેની સખી
સાંતાને કહ્યું. “તું મને આખો દિવસ આમ ને આમ શું મનઝા
કરતી હશે !”

“શું કું બોલું કહું છું ?”

“ના ના બહેન અર !” કમલિનીએ નિસતો નાખતાં
કહ્યું.

“બહેન નહિ કહે ! કમલિની કહે તો ખરી ! આમ શું
કરે છે !”

“તને શું ધાય છે ?” સાંતાએ કમલિનીને વળગી એવું
કુટુંબ જાણવા પ્રયત્ન કરવા માંડ્યો.

કમલિની એક શીમત વ્યાપારીની એકની એક પુત્રી હતી.
જનનમાં જળવા નેજતા, મળી શકે તેટલા લાંબકોડ ને વૈષવ
તેને મળ્યા હતા. તેનું દીસ કુખપવા કાપની હામન ચાલતી ન
હતી. આટલું છતાં પશુ કમલિની સાંતા, સાલસ ને શરમાળ
હતી. કદી પશુ તે ઉત્તરૂંપ માલમ ન પડતી. કદી પશુ તેણે
પેતાના નોકરો પર જીલમ ગુળથો ન હતો. સખળા નેરે તે
મેઢથી વનતી.

સાંતાને અને બહારનો કુવાન વગેરે કમલિની તરફ આક-
ર્ષિત હતા-અન્યથા હતા.

સાંતા એ કમલિનીની સખી હતી. આખો દિવસ અને
સાંતા નજરે મડતાં. સાંતાને કુસુમ નામે બાક હતો. કુસુમ
મોઢક ને ચાલાક હતો. હાલ તેનો બી. એ. નો અભ્યાસ ચાલુ
હતો. કમલિની કુસુમ તરફ આકર્ષિત હતી. તેની મોઢકતા,
વિદ્વાને આનંદી સ્વભાવ પર કમલિનીએ પેતાની જાત અપૂરું કરવા
નિશ્ચય કર્યો હતો. સાંતા ને કમલિનીનાં ઘરો નેરે હોવાથી કુસુમનાં
કોલેજમાં જવાના વખત પર કમલિની હમેશ પેતાની ખાસીએ
ઉઠી રહેતી. કુસુમ મજા જતાં તેની તરફ એક રનેહ બરી દષ્ટિ
કરતો ને આનંદ પામતો ચાલ્યો જતો.

સંધ્યા સમયે વાણીની મેળાએ-કુસુમ વખતો વખત કમ-
લિનીને ત્યાં હાજરજ હોય, જનતની, દેસની, ગામની ને શુદ્ધની
વાતોમાં તે વખત જતો તેની અધને રહમનવવાની કળા, વાક
અર્થ નેજ કમલિની મોઢ પામતી. કુસુમની દષ્ટિ બીજી તરફ
થતાં કમલિની એ નેજ રહેતી. કમલિની એને કાંઈ સવાલ
પુછે તો એનો ખોડો ઉત્તર આપી સાંતાને કુસુમ દસાવતો. વાતોમાં
ને વાતોમાં કોઇ વાર કમલિનીના માતા પિતા નિસાસો નાખતાં.
આવું કારણ કોઇ ન જાણવું.

(૨)

“કુસુમ ! શું કરો છો ?” કુસુમના અંધધન શુદ્ધમાં
લાખલ થતાં કમલિનીએ પૂછ્યું.

“આવો ! કમલિની ! કેમ આજે તમે આ તરફ આવવા
નવરા મડ્યા, તમે એકલા કેમ ! બહેન ક્યાં છે ?” કમલિની
હમેશાં સાંતાની નેરેજ આવતી. આજે એકલી આવી હતી.
સાંતા પશુ ધરમાં ન હતી.

“સાંતા તથા બા દર્શને મ્યાં છે.” કમલિની બોલતાં તો
બોલી પશુ પછી શરમાઇ નીચું ધાવ્યું.

“ત્યારે તમે એકલાજ—” કુસુમ અચકાવો. કમલિની નીચું
નેજ રહી હતી. કુસુમ વિચારમાં પડ્યો.

મૈત્ર જમ કરવાના ઉદ્દેશથી કુસુમે પુછ્યું, “જમ કાલનાં
મારો ખાટીકલ માંડ્યો છે ?”

“હા ! બહો સરસ છે. મને કયારે એવું થીખવશે ?”

આ ન્દાનકા પશુ સંબંધથી બોલાએલા વાકમને કુસુમ
અધ સમજ્યો. ખુરસીમાંથી ઉઠી કમલિની પાસે આગ્યો.

“કમલિની ! અવની નીચે છે-આમ ઉંચે છે !”

“તોય શું ! કુસુમ...” કમલિની શરમાઇ મઠ. મજ
માણું ઉઠ્યું નેજ બોલી “કુસુમ ! આજરૂપ તમે છો. હું
ચાલક છું. સરસ્વતીના જિંદુ ગદાર મુખમાં પડે એ માણું છું.
તમારી વિદ્વા-કોસામ અભિનંદવા નેજ છે, જનત અભિનંદ
છે હું અભિનંદુ છું ને મુખ છું.”

“મરડુ...”

“પરંતુ શું ! મરડાને પિતાજી બાને મોરે કદેતા હતા”

કે કુસુમચંદ્ર....." કમલિની બેલની અટકી.

કુસુમ આગળ વધ્યો કમલિનીના બે હાથો પકડી મુખ મુખે "મહારાં અહોભાગ્ય !"

* * *

સધેજ શાંતિના વાસ છે. રાત્રિના દરેના સુમાર છે કુસુમના મકાનની પાછળ પહોળા નદાના અગીયામાં બે વ્યક્તિ વાર્તાલાપ કરી રહી છે. ચંદ્રના આજી પ્રકાશમાં જોઈ શકાય છે કે હલકથના મુખ પર આનંદનો આલિંગ છે.

"કુસુમ ! બહાસ ! આખરે એ સમય આવ્યો. આજથી આઠ દિવસ પછી તમે મારા ને હું તથારી થઈશ. જગતના અલભ્ય મુખો આપણે પાચશું. ત્રેમી જીવનનો અનંત લહારો લઈશું. સંસાર દેવમાં, ત્રેયમાં દયાની ફરજ બાળવતાં કુકરૂં ને જગતને આત્મ સમર્પણ કરશું."

"પાંખી બેકર જગતમાં ત્રેમીને રનેદાળ આત્માની કદર નથી." કુસુમે એક બેકર જગતના કડવા અનુભવની જાંખી કરાવી.

"જગત કાને એમ કરે, આપણી ફરજ અદા કરવી જોઈએ કુસુમ—પણ....."

"કમલિની ! બેટા....." કમલિનીની માનો સ્વર આવ્યો.

"મા બેલાને છે" કમલિનીએ કહ્યું.

હૃદય ભેદ આપી કમલિની ગઇ.

(૩)

વાજીના લાગી રહ્યાં છે. આને કુસુમ તથા કમલિનીના સ્વર છે. કમલિની કુસુમની ઘરો-કુસુમ કમલિનીનો ઘરો. સર્વત્ર આનંદ પ્રસરી રહ્યો છે.

વરરાજ ચંડપમાં આવી ગયા. લગ્ન કિવાના મ્લોકો આજી થયા. લગ્ન પછી આવી. ગોર તથા જોશી "કન્યા પધરાવો"ની છુમ પાડવા લાગ્યા; પરંતુ કન્યા આવતી નથી. દષ્ટિએ પાતી નથી. કુસુમ બહારે જાયો.

એકાંતમાં ત્રીજા માળની એક ઓરડીમાં કમલિની બેઠી "બેકી રોષ રહી છે. એના હાથમાં એક બાળકની જાંખી તથા એક જીનો ચુંથાઈ ગયેલો પત્ર છે. કમલિનીની મા શોધતી શોધતી ઉપર આવી. કમલિની રોષ રહી છે. અશ્રુની ધારાએ વહી રહી છે.

"બેટા ! આ શું !" કમલા દબાવેને બેલી. એના દીલમાં સરો પડ્યો.

"કાંઈ નહિ ! બા ! જરી કુસુમને મોકલશે ?" આધા-ત્વાળી પછુ નિરાધાર દેખાતી બાળાએ ધીમે ધીમે એક એક શબ્દ ઉચ્ચારતાં કહ્યું.

કમલા રહમજી ગઇ, કુસુમ આવ્યો.

"આ મંગલિક સમયે આ શું બહા...." આશ્ચર્ય પામતાં કુસુમે કહેવા માંડ્યું.

"હું તારી બહાલી ન દોવું" વચમાં જ કમલિની બેલી

હી. "કુસુમ ! લાઇ કુસુમ ! મારી મોટી બહા થઈ. હિંદુ શાસ્ત્રોની વિરુદ્ધ થઈ રહ્યું છે. મારા માતા પિતાએ મારા મુખની આંતર બુનકાળ દીકરી રાખ્યો છે. હું વિધવા છું." કમલિની મોટેથી રોષ પડી.

"હું !..." કુસુમને તમર આવ્યાં ને નોંચે પડ્યા. કમલિનીએ રોતા નેત્રે ને હૃદયે એને બેળામાં લીધો. "લાઈ ! ચતાર થઈ ગયું. બહા વખતસર રહમજી એમાં સંતાપ કરવા બેસું કાંઈ નથી. તમે સુખી થઈ ચકરો. હાંકુ સંસાર કહે છે, હાંકુના શાસ્ત્રો પોકારીને પુરવને રમ, આવે છે, તમે લગ્ન શકી શકરો. બપોરે હું...હું એક નિરાધાર અબળા જગતને ખુલ્લે જોયરે અપશુકનીયાળ પડી રહીશ. હું સડીસ ને જગતમાં સડો પેસશે. અમે જગતને નિંદશું જગત અમને નિંદશે. પણ મહારે આવી રહ્યું છે. તારા-તથારા-વખર હું નહિ જી શકું. છતાં પંથુ મારે રહેવું પડશે. કારણ ! કારણ કે હાંકુ સંસાર-શાસ્ત્ર એમ કહે છે." કમલિની બેલની બેલની રોષ રહી છે. લગ્ન પછી કપાસનીએ વહી ગઇ. નીચે કાલાદમ મચી રહ્યો છે પરંતુ કમલિનીના માતા પિતાએ કાપને ઉપર આવવાની બંધી કરી છે.

"પણ ! પણ !..." કુસુમ સ્વસ્થ થતાં બેલ્યો શું થયું તે કહેશે ?"

"શું થયું ? જીનો આ પત્ર" કમલિનીએ પત્ર ને જાંખી કુસુમ તરફ નાંખ્યા.

કમલિનીનો વિવાહ તથા લગ્ન બાળપણમાં મારે વર્ષની ઉંમરે થયા હતા. કમલિની પાંચ વર્ષની થતાં હશેના બાળક પતિ મરણ પાડ્યો. લગ્ન બીજા ગરમમાં થયેલાં હોવાથી અને કમલિનીના પિતા આ ગામના વતની ન હોવાથી અદિ આ બાળતની ખવર ન હતી આ પત્ર કમલિનીના સસરા તરફથી હતો. બાળક યરી ગયા પછી તરતજ લખેલો હતો. કમલિનીને બાળક પતિ જત થતાં કમલિનીને પાંચ વર્ષની વયે વૈધવ્ય આવ્યું હતું. ને તેના સસરાનો એવી ધ્રુષ્ટા હતી કે એ. વાત ગુપ્ત રાખી કમલિની બને સુખી થાય.

"કમલિની ! છતાં તારે વધી છે !" પત્ર વાંચી રહ્યા પછી ખ્યાલ આવતાં કુસુમે પ્રત્યક્ષ. "તું જાણે છે કે તું મારી ન થતાં મારે જીવન અસ્ત-અસ્ત થઈ જશે."

"કુસુમ ! પ્રિય કુસુમ ! હું જાણું છું. પરંતુ લાચાર ! વિધવા છું. રીતપદ સમાજમાંથી છુટવું મુશ્કેલ છે. કાલે જગત જાણશે. પછી શું થશે તેના તને ખ્યાલ છે ! શાંતિ આપણને તરડાશે. સર્વ સાધન ધણીની દષ્ટિથી જોઈ. તાર બાદ આપણી પ્રજાનું શું ?...હિંદુસાધન ફર છે. સ્ત્રીઓએ કાણુ જીતે પાળવાં જોઈએ. જોતા છતાં અંધ થતા રીખવું જોઈએ. સમાજની રીત વ્યક્તિથી અપમાન થતાં સહન કરવું જોઈએ-સેવક જનવું જોઈએ. શુભામી રીખવી જોઈએ કુસુમ-કુસુમ આ કાંઈ વ્યક્તિત્વ દટીતી નથી. આપણાં સમાજ કરતાં એ

કેટલી ચાલે ચાલતી, અર્ધનમ્ન દેખાતી, હમેશા અસ્થિચાર
કાતી; મુખ ક્લેશિત હોવા છતાં પાઉડર લગાડતી, પુરેથી સાથે
ગમે તેવી રીતે એકંતમાં છુટ લેતી, પનિને (રીતસાત યીંગા)
કહેતી ગોરી ચામડીવાળી પ્રભને વધુ સુધરેલી દુઃ નયીજ કહેતી.
એ મફટની રાહે ચાલતી પ્રભની સનાતન સાથે સરખામણી
નજ થાય. પરંતુ કુસુમ સમાજમાં સડો પેડો છે. મુર-ગોરોએ
સંસ્કૃતનો શબ્દ એક ન ત્વણવા છતાં ચારતોરો ઉધે મનમાં
રાંધે તેવો અર્થ કયો છે. “ વર મરો કે કન્યા મરો પણ ગોરનું
તરલાણું ભરો ” કહેતા ખાલજોએ સમાજનું અધઃપતન કરી
નાંખ્યું છે.” કમલિની ઉરકરાઈ મધ. થોડી વાર ત્યાસ લઈ
બોલી. “ તમારું તો જીવન અતવ્યસ્ત મધ મધું; પરંતુ ચાર
સર્વનાશ થઈ મધું.”

વાળાં વાળતાં અધ થયાં. લોહા વિખરાઈ ગયા. માંડવો
નરત છોડી નાંખવામાં આવ્યો. કમલિનીના પિતા શામ છોડી
લાંચારીથી આટ્યા ગયા.

કુસુમ ૯૭ કુવારોજ છે. કમલિની પણ જોડેજ છે. અન્ય
ચામમાં રહી, ભાતુ ભગિનીના નિર્મળ સ્નેહથી ઉભય દેશ સેવા
કરી રહ્યા છે. છતાં વાત નીકળતાં એક ખીલને બૂરાશળ પાદ
આવતાં, આંખો એક યનાં “ હાય હિંદુ સંસાર ! ” એવો
એક નિસાસો નીકળે ત્યારે છે.

સંપૂર્ણ.

પૃથ્વી પરનું વીમાન—

“ સ્પીડર્કીંગ સાઈકલ ”

૪૫ વરસનો આ લાઇનનો અમારો અનુભવ
સાઈકલ અને તેને લગતો છુટક સામાન

મળવાનું ભરોસેદાર દેકાણું.

ચાલુવાલા એન્ડ કું

૪૩૧-૩૪ હાલખદીવી રોડ મુંબઈ

(મફત મળતું ફેરવેશ મંગાવી લુઓ.)

વિનોદ-વાટીકા

લખનાર-ડા. અરોહ

લિસાંડિવાળો—ને કે આ લોડો બહુ દુર્બલ દેખાય છે, છતાં
એ બહુ સારું કામ આપશે એમ હું આપ સાહેબને ખાતરી
આપું છું.

લાસાંકાકા—એ લોડો હું ખરીદું છું પણ એ ને કામ
મરો ન નીકળે તો ?

લિસાંડિવાળો—તો મહેરમાન પાછો લાવજો.

લાસાંકાકા—પણ તમે ન હો તો ?

• લિસાંડિવાળો—તો તમેલામાં મુકી જાવો !

* * *
“ ફેટલા પેસા થયા છે ! ” ગામડીઆને મુસાફરે પૂછ્યું.

“ તજુ રૂપીઆ ” ગામડીઆએ ધેડાની લગામ તેના દામમાં
આપતાં કહ્યું. એ સાંભળી મુસાફરે દુર્બલ પેસા તરફ એક
નજર નાંખી કહ્યું. “ ધેડોજ લઈ જા.”

* * *
મીરસીસ—આને હું આપવી હતી ત્યારે કંઈકરે જાણે મેં
પેસા આપ્યા ન હોય એવી રીતે મારી સામું જોયું.

મીરસીસ—ત્યારે તમે શું કયું ?

મીરસીસ—આપ્યા હોય એવી રીતે એની સામે જોયું !

* * *

લલિતજનો પત્ર—

મુ. કાકા.

મને રા. ૧૦-૭ની ધણીજ જરૂર હોવાથી હું આપને પત્ર
લખું છું. અવિનય થતો દોષ તો હામા કરશો. આ પત્ર લખતાં
મને ફેટલી ધરમ આવે છે એ ને તમે જોઈ શકો તો જરૂર
પેસા મોકલો. આ ચિઠ્ઠી લખતરને પેસા આપવા તરફો લેશો.

લીડ કરતીજના પ્રણામ.

તા. કન્યા કામળ લખવા પછી મને બહુ ધરમ
આવ્યાથી હું પેસા માગુસ પાછળ દેડશો પણ તે ન મળે.
મનુ એ કામળ તમને ન મળે એમ કરે.

કાકાનો પત્ર—

આનંદ પામ, દયાળુ પરમાત્માએ તારી પ્રાર્થના સંભળી
છે અનેજ કામળ લખનારથી મેંજાઈ મળે છે.

• લી. કાકાના આશિર •

તા. ૬: હવે ત્હારે શરમથી નીચું જોવાતું કાંઈ કારણ નથી માટે મોજ કર.

આટીરટ અ:-મી. બ કાલે મેં લખોટાતું એટલું આંખે દુખ ચિત્ર કાટયું કે તે પાણીમાં નાંખતાં કુખી ગયું.

આટીરટ બ:-અંહ એમાં શું? મેં એટલી સુંદર દ્રશ્ય ચિત્રી છે કે પક્ષી હોંસે હોંસે ખાખ છે.

આટીરટ ક:-પણ મેં રોઠ હળુચાતું પોટ્ટેટ એટલું આંખેદુખ ચિતર્યું છે કે તેની આવાડીઆમાં બે વાર તો હનમત કરવી પડે છે.

નવમ્બ્રો (ચોડું ગાઇ) મેં સાંભળ્યું છે આપને સારાં ગાયનનો ધણો શોખ છે!

રોઠ-કાંઈ નહિં ચલાવો.

(અર્થે બરાબર કરે.)

માસ્તર-ગજેશ તું બહુ તોશન કરે છે. મારે તારા બાપાને બોલાવવા પડશે.

ગજેશ-મહેરખાની કરી બોલાવતા નહિં. કારણ તેમની વિઝીટ શી રૂ. ૧૫ છે.

અગરમુંદ-રામસાલ તમારા સગા ચાખ? બર્મિંગહામ-ધન્ય આપના, હું મારી માને પહેલો ને એ કારમા.

ગાઈ-આ રમીકીંગ પોટ્ટેટ નથી. ઉતાર-બેરકારીથી) હું તે ચારી પેટે નાણું છું. ગાઈ-પણ તમારી પાછપ તમારા મોઢામાં છે. ઉતાર-હશે મારા પગ બુટમાં છે તેથી હું કાંઈ ચાલતો નથી!

બાઈ-તને ધરકામ બરાબર આવડે છે!

આચા-હા બાઈ, મેં ઓગણતીસ જગાપે કામ કર્યું છે?

બાઈ-(આશ્ચર્ય પામી) અહોહો. ત્યારે તું કેટલાં વરસથી કામ કરે છે?

આચા (ગર્વપૂર્વક) બે વરસથી!

તાબ લેખક કરેલું અગ્રણી જારેલું ક્રાઉટક:-

૮ પાઈપ-૧ આઉસ.

૭ આઉસ-૧ અઠવાડીયું.

૨ અઠવાડીયાં-૧ પ્રકરણ.

૨ પ્રકરણ-૧ રોલ.

૨ રોલ-૧ પુસ્તક.

—સમજે તેવું મોત—

મોજ-મજલ ઇનામમાળા નં. ૬

રૂપિયા ચોવીસનાં અઢાર ઇનામે

નાચે જણાવેલી કુપતમાં અત્યાર સુધીમાં ખ્યાતિ પામેલા સારામાં સારા

પાંચ નવલકથાકારનાં નામ

સખી મોકલનારાઓનાં રૂ. ચોવીસનાં અઢાર ઇનામે વહેંચી આપવામાં આવશે.

ઇનામની વિગત-૩. ત્રણનાં ત્રણ, રૂ. દોઢનાં પાંચ બાર આનાનાં દસ મળી કુલે અઢાર ઇનામે આપવામાં આવશે. આ બધા ઇનામોના રોકડા રૂપિયા નહિ આપતાં તેટલી કીમતના અમારી પાસેનાં પુસ્તકો આપવામાં આવશે. પુસ્તકો મોકલવાનો ખર્ચ ઇનામ મેળવનારને ફિર છે. (કુપત વગરનાં નામ ઇનામની દરોશાખમાં કામલ લખ શકશે નહિ.)

આ ઇનામમાળાનું પરિણામ

તા. ૩૦-૫-૨૬ ના અંકમાં જાહેર કરવામાં આવશે

કુપત તા. ૨૬-૫-૨૬ બપોરના બાર સુધી લેવામાં આવશે

તા. ૨૩-૫ ૨૬

સારામાં સારા પાંચ નવલકથાકારનાં નામ

૧ ૨ ૩

૪ ૫

લી

૬.

ચાં.

બાપુ ગણપતની બહાદુરી

લેખક-ડૉ. જીભાષ

મારું નામ છે બાપુ ગણપત, શુભનો છું મોટો પરવત, જોખીન છું સોડા શરબન, દુરમન પર મુકું કરવત.

ક્યો વિચાર મેં મુખપ જાવાનો, મુખપનો દલનો જાવાનો, પારકે પેસે મોજ-મળદ ઉઘાવવાનો, નવયુવતીઓને લે. માવવાનો, સીનેમા નાટકો જોઈ રંગગમ જમાવવાનો.

પસે રૂપોયા હતાં દસ, પેરથી ક્યો કમાવાનો મસ, કરવને મુખપની પ્રાન વસ, નિકળ્યો દું દેહમાંથી બસ.

વૌશોગ કંપનીમાંથી લીધાં બાટે કાટ પાટલુન કાટને બાકાટ, વળી ખરીદી એક સુંદર પાકાટ, ને જોડું લોખાટ, મેં પેસાની લીધી બીરકાટ, નિકળ્યો આવા કરનેશથી, નેન્ટલ મેનના વેશથી, ફેસનેજલ વાંદરાના ફેસથી, એલેજા ફેસથી—

આખો સરકારથી, મદાન પુરવના આચારથી, જલ્દ બેડો સેકન્ડ ક્લાસમાં મેંડે ભારથી, ટીકાટ વગર બેઠાં દના બંદા બદારથી, ગાડી ઉપડતાં ટીકાટ નેવા આગ્યા રાંખભારથી, રંગપમાં ભેંસાસુરના સારથી, શરીર દળું તથી કહેલ હોય તારથી; આના દર્શન કરવાની આસા રાખી દતી બળી વારચો, હલ્લ બળગા લાગ્યું ચિંતાના અંગેરાથી, હિંમન રાખી, મેદ-ગળ મેં નાંખી, દોષ કરીને સુધ ગયો દું ડોક રાખીને વાંકી,—

આગ્યા એકજામીનગ, જલ્દ મોટા સોલીસીટર, યા તો મેંજીનીવર મારા મનથી માન્યો ખર, તપાસ કરી મારા સિવાય સર્વપર, આલતા થયા તે વર્ણશંકરના બાઈપનચકર.

આખું વીરમગમ, જલ્દ સ્વર્ણનું ધામ, પેટ ગળું દળું પાતાળે તથમ, પેટમાં હોડવા લાગ્યાં મગુડીયાં આમ આમ, મેવડા મસા-લેદારનો જોષ દોડામ, વિચાર ક્યો કે “શું કરું ફસાય રામ ?”

મારા ડખામાં સુરતી નેન્ટેલમેન્ટ આખ્યા, તે તો મારે મન બાખ્યા, વિવેકથી મેં તેને બોલાખ્યા, “પધારો રોક ભલે આખ્યા,” મેદમથી જાળમાં તે સુરતી જુદરખને ફસાખ્યા, ત્યાર પછી તેજે પેટી ખોલી નાસ્તા કરાખ્યા.

પરસાદ ભઈ ક્યો પરસન, “બાઈ, તમારાં નામ શું છે શુભન ?” ચરમે ઉઘો મગવી મગુપતી નેવા બોલ્યા, “મારું નામ કરસન.”

“સુરતનો છું વેપારી, રૂનો છું ધંધાદારી, બાઈ અમારી વત છે બ્યારી,” આમ આનંદમાં રાત વિનાડી, જોતો જોતો આસ-પાસની લીલીવાડી, ત્યાં તો કહેવા લાગ્યા સુરતી બરાડી, બાઈ, રંગન મહેઠાં આખ્યાં જગ જુઓ આંખ ઉઘાડી.

પછી કહી રામરામ, સુરતીએ પેક કરી સામાન તમામ, આપી એડ્રેસ પોતાનું ધામ, અથા રોક પોતાને ધામ.

બાપુ ઉતર્યા કખાની બદાર, કરવા લાખ્યા વિચાર, મજે ને જુવનો બાઈ આ વાર, તોજ થાય બેડો ખાર, ખાંડા દીધા દસ કે ખાર, પછી બેઠા કખા મોઝાર, ચરદી દતી અપરેખાર.

એક સુધરેલી ખાલુ કુંવર નેન્ટું નામ, જવાની દતી મુખપ ગામ, સત્તર વર્ષની ઉંમર સાથે દમામ, મુરોપીયન લેડી નેડો પેપાકે તમામ, કરતી દતી મેડીકલ કોલેજમાં બજવાલું ધામ, આપી મો માખ્યાં ધામ, આખું શરીર સુધરેલું તમામ.

દાસમાં બેચ રાખી, કાનમાં સેન્ટ લવન્ડર નાખી, પહેરીને સાડી પાંખી, કુંવરબાઈ કરવા લાખ્યાં જોનની ઝાંખી.

ન્યુ કવીન્સ રોડ ઉપર

થયેલ ભવંકર અકસ્માત

તા. ૧૬-૫-૧૬ ને દીને કવીન્સ રોડ ઉપર સગરના પાંચ વાગે રોડ ગારી મ્યુનીસીપલ ક્લાન્સ સાથે અથડાઈ પડી નેવાં ત્રણ મુરોપીયનને સખત હાજા પોંચી છે

આવા ભગંકર અકસ્માતથી જે મોટર વાલાઓને બચ્ચુ હોય તો વાપરો વીડ બમ્પરો

સારા-સરના અને ગાડીને શોભાવનાર મળવાનું ટેકાડું—

લક્ષ્મીદાસ એન્ડ દારેકાદાસ

ભારકાર મેનશન-લેમીટડ રોડ-નું બાઈ ૪.

સેકન્ડ ક્લાસમાં ગરદી દતી બટુ બારી, ખાંડા દેસા લાખ્યાં તે સનારી, ગજારાવાથી થઈ અર્ધાં આબરી, મનમાં વર્ણા કે “જો ભગવાન, વાર કરવું થારી.” બાપુએ જોઈ ભગવાનની બલિદારી, વારે ધાયા તે દેટધારી, એક દુનુમાન કુદો મારી, તોડીને કાચની બારી, બદાર ધર્યા તે મીનરેટથી મોરવી પારી, બાપુ જાનુ પાસે પધારી, પછી રોકહેડની વિવેવધારી પેનાની લાપીય સુધારી, પછી બેલાખ્યાં કખામાં તે સનારી.

બાપુએ પૂછ્યું તેણીનું નામ, કામ, અને યામ, તે સપજું કનું—ટેણીએ તમામ, કહેવા લાખ્યાં તેણી ખાનગાન “મારે એક બહેન છે અરેખન, નામ છે મણી તેને ત્યાં એક પુત્રો ઉમ:

નેની પંદરેક, બાણે છે તેણી વિવેક, અભાસમાં ઠોઠ સાવ છેક, બહિં હું મુખે અભસ કરવા અગ્ર સખીને ટેક."

પછી તેને સ્વીકારવાની, ભાષકર વિસાલથી ઘેર ગળતી, મામશે ગળીર મગતી, તેનમાં ધમાધમી જમાવી, બાપુએ ગપાટાથી ગળન અને ગાડી ગળતી, અંતે પાલકટ ગાડી આવી.

બાપુએ ચાહવાળાને બોલાવી, તેની પેટી બોલાવી, ચાહ બે કપના ઝોડર સંભળાવી, મીસ કુંવરને એક કપ અપાવી, પીવા લાગ્યા બાપુ તરણ્યુ-જેવું મોહું ડોલાવી, તે માયું છુણાવી.

ટૂન સ્ટાર્ટ થઈ, બાપુની આમલ ગઈ, ચાહવાળે પૈસા માટે બોલાવ્યા તે ભેડ, પશુ બાપુ સાહેબ કંઈ બોલ્યા નહિ, પછી ચાહવાળે તપી જઈ, બે ચાર પુખ્તજલી ને મેથીયાકની પ્રસાદી દઈ, ચડી ગયો તે ચાહવાળો કબજામાં હાથમાં કાટલી લઈ; ત્યારે બાપુએ માર્ગે ધક્કો એવી ઠોકર દઈ, કે પડ્યો તે ચાહવાળો પ્લેટ ફેંચી માર્યા વિનોપાટ થઈ; પછી ચાહના બે કપ બેગમાં મુકી દઈ, રાણ થયા તે કડક બંગાલી જેવા બાપુલઈ.

આનંદથી વાતો કરતા, દોલમાં ખુશાલી ધરતા, સીંગરેટનો ટેસ કરતા, આભ્યા એડી પોસાના જેવા બાપુ મેન્ટેડો ટીકટની બીકથી કરતા કરતા.

બહાદુર બાપુએ બેગ કુંવરને દીધી, પાંચ મિનિટ માટે રજા લીધી, વળી વાત એવી કીધી, "કે જાન્યે મા બાઈ ઘેર સીધે સીધી, રહેજો પાંચ મિનિટ રેસન બહાર, ત્યારે આવીશ હું" તે વાર, પ્લીઝ કરશો મામ કામ આ વાર, તો ઉપકાર ધરી નિરધાર!" બાણે ટિકિટ ન હોતી સાહેબને તે વાન છુપાવી ધરીને મેડે બહાર, પછી કુંવર બેગ સાંચવી તે રહ્યાં રેસન મેઝાર.

બાપુએ આંટા આમ તેમ મારી, શોધવા લાગ્યા રસ્તો બટકવાનો ધારી ધારી, પછી વાત તેણે વિચારી, નિકળી ગયા તે બાપુ લાંચ એક રૂપિયો આપી કલહારી, બધ મળ્યા કુંવર બિચારી, કે જે હતી પરમજી નારી.

મનમાં મગન થઈ, એટ્રેસ તેણીનું લઈ, જતા હતા તે ભઈ ત્યારે કહેવાં લાગ્યાં આતુર થઈ, "અદિથી ઉતરશો તમે ક્યાં જઈ?" ત્યારે કહેવા લાગ્યા તે ખરા નર, "અહીં નથી હિતરવા ધર, રહેજું લોજમાં માનવર, આવી રિધતિ છે અમ પર."

ત્યારે તેણીએ બાપુને ધણું ધણું સમજાવી, તેને વિક્ટરીયામાં પધરાવી, ગયાં બને માણેકબાઈના મહેલમાં ગાડી ફાસ્ટ દેહાવી; શેક હેન્ડથી હાથ દલાવી, માણેકબાઈ સાથે ઝોળખાણ પડાવી, પછી બાપુએ મેં મલકાવી, ગામ ગપાટાથી ગળન ગળતી, બાપુ વિચારવા લાગ્યા ભાવિ; ત્યારે રૂમ રમેથીલ આપી મીસ કુંવરે દોસ્તી નિલાવી; સોડા શરબત સાહેબને પિવાડી, ધણાં સિનેમા નાટકો દેખાડી, બાપુના હૃદયને આનંદ પમાડી, કહેવા લાગ્યાં તે લાડી, "માણેકબાઈની પુત્રી, હમેશાં રકુલે જાવતું ચુકતી, ચોપડીને પેન્સીલ એક આજી ચુકતી; તમે તેને લાજાવી, હોલિયાર બનાવી, ત્રીજી અંગેજીમાં પાંસ કરાવી, પછી જાઓ તમે

સિધાવી."

પચાસ રૂપિયા માસિક પગાર, ત્યારે આનંદ પામ્યા બાપુ ગમાર, આવી રીતે લાજાવા લાગ્યા બાપુ નિરધાર. તે માણેકબાઈ જમના પુત્રીને પડાવી, હાથ સાથે હાથ મિલાવી, ચોપડીના ખૂબ તેને ફેરવાવી, આનંદી વાતથી યુગ તેને દલાવી, અને તેમાં તે ગયો ફાવી ધમિ ધમિ પ્રેમ જમના સાથે ફેલાવી, બાપુએ તો ગળન મુક્યું ગળતી. બાપુ, પીતુ, સુતુ સાથે, ફરતું રાખીને હાલ્યાં જેવી હેટ મથે, હેન્ડ નોખ બાંધીને દાંચે, છુટવા લાગ્યો બાપુ જોનનરસ તે નવલ નારીની સાથે, જમનાએ વિશ્વાસ રાખ્યો આથી ચીનના સાહુકાર સાથે, ત્યારે બાપુએ કથો વિચાર વંચો માપવાનો નાણું લઈને બાંધે.

પધરાવે જતાં દત્તો જીગલ જોડી, સંસારની લાજ મથાઈ, તોડી, ઉંદ છાંટી પેટે આનંદથી પોડી, બાપુ કરમને કોડી, નિર્મેરીને તોડી, જાનાં પસાર થયા બારી ફોડી.

તુરતમાજ અવાજથી ભગી, જમનાએ બહેરે સર્વને જણાવી, ટમેટાં જેવાં લાલ ડાયાં છુણાવી, બાપુને પકડવા ચોકલા-પોલીસને બોલાવી, અને દોડાવી, બાપુએ એવી બહા-દુરી જણાવી, કે છુપાઈ ગયા મટરમાં માયું નમાવી, પોલીસ દારાને પસાર કરાવી, બહાદુર બાપુ ટ્રેસ પલટાવી, મોહું મલકાવી, ચડી બેઠા તેન પર ટિકિટ ખીસામાં પધરાવી.

પાઠગથી છુટવા તાર ઉપર તાર, સજગા દેહ દેહાવર મોઝાર, સાથે તેનો ફોટો નિરધાર, તેઓએ ચોકલાઓ ફીટકીવે શોધમાં તેણીવાર.

અમલાવાદમાં ફીટકીવે બાપુને પકડી, હાથ પગ બંનેને લોખંડની જાંઘથી બંધી, લઈ આભ્યા તે શવબહાદુરને કાચી જેલમાં બોચી પકડી.

બાપુ કરવા લાગ્યા તેને પ્રજામ, પશુ થયા નિધન તે તમામ, પછી ખતર મળવાથી આભ્યા કુંવર વગેરે તમામ, કેસ ચાલ્યો બાપુનો પૂર દમામ.

ચલા બાપુ ચાર વર્ષની જેલમાં, ધમપુરીના મહેલમાં, જેમ માખી હુમે તેલમાં, તેમ પામમાલ થયો બાપુ પડીને જુરા ફેલમાં. દુઃખી થયો બાપુ ચાખખાના મારથી, લાકડોની ધારથી, પથારીપે દુઃખી થયો સંખભારથી.

કહેવા લાગ્યો ફીટકીવારને "કરો દયા, જરા તો રાખો મયા, ક્યાં સૂઈ ગયા દેવો, અમે બહુ દુઃખી થયા; વારે ધાએ સારગપાણી, છોડાને પ્રથુ આ સંસારકથી ધાણી, હવે હરામ છે મારે અનને પાણી, કરો છુટકારો મારો હવે ચોત આણી."

પ્રભુએ કૃપા કરી, લીલમાં દયા ધરી, મરતું આપ્યું તેને શ્રીહરિ, છોડાઓ તેને સંસારની ચાકરી, આવી રીતે બાપુ સુતા સાથે, સેડ શરીર ઉપર ધરી.

સંપૂર્ણ.

પેરીસની પત્રિકા

લખનાર-શ્રી. રમણિક ચં. મહેતા.

(ગદ્ય અંકથી આલ)

જે માણસ રેડોરામાં બેસી, શાકો અને તેની અંતર્ય દોરત સાથે થયેલી વાતચીત વેંધતો હતો. તે ડેનીશિયન પિશ્વાસુ એજન્ટ હતો. ડેનીશિયે રેડોરાનાં માલિકને મળી તેની સાથે છુપાઈ વાતચીત જણાવતો મટે બહોજત કર્યો હતો. આ પ્રમાણે મુન્ડેગારો બેરબર જળપાં સપડાયા હતા. આ પ્રમાણે એ સપડાયામાં આપ્યા છતાં હજી ઘણી વિચિત જણવાની બાકી હતી અને કાઉન્ટને પતો ન મળે ત્યાં સુધી તેઓને પકડવાનો કે દાંધ બંતાવવાનો વખત હજી આવ્યો નથી એમ ડેનીશિયને લાગતું હતું. મુન્ડેની રજોને છાતોમાંથી સટ્ટી જાય માટે તેની શીશ્યાલપર દેખરેખ રાખવાને એક માણસ નિમ્મે-લે. શાકોને પણ છુટા મુકવામાં આવ્યો ન હતો. જેવો બીજો દિવસે તે ધરની બહાર નીકળ્યો કે તે ન જાણે તેમ તેની પુક પકડવામાં આવી. શાકો રહવામાં હજી પેરીસની પશ્ચિમ માણસો નહિ કિનારા તરફ જ્યાં ગરીબ વર્ગના મકાન છે તે તરફ વળ્યો. અહિં એક જરાજીવું મકાન આગળ આવી સાચો.

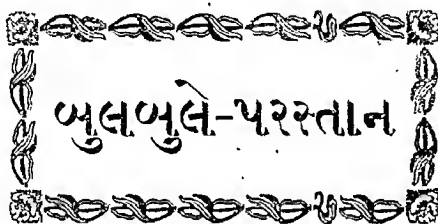
આ મકાનમાં અરસલ કાષ્ઠ શ્રીમંત માણસ રહેતો હતો. જેણે એમ જણાવ્યું હતું; કારણ કે મકાનની આસપાસ બગીચો હોવાનાં ચિન્હ હતાં; પાછળથી તે બીજાના કુખ્તમાં આવ્યું હતું અને તે જરા જીવું થઈ પડી ગયું. ત્યારે ત્યાં એક જળચક્રોથી ઘડી ચલાવવાના દાંધમાં આવ્યું. પણ યોગ્ય અરસામાં તે માણસની ચક્રો બળી ગઈ. પહેલાં તો આ ઘડી-વાળો સારી દાસતામાં હતો અને ધંધામાં બે પૈસા પેદા કરતો હતો. પણ એકાએક તેની બેરી મરી ગઈ અને તેના માદા દિવસ આવ્યા. તે માણસને દારૂની બૂરી લત લાગી. અધરામાં પૂરી તેની સંભાળ રાખનાર એક દિકરી હતી તે પણ પાણીમાં જૂડી મરી. હોકરો કાપી મરણ પામ્યા. એકલો માણસ ગરબી દાસતામાં દાંધમાં મકચૂર રહેતા લાગ્યો. ધંધામાંથી તેનું પાન છડી ગયું. એક વખત આગથી ચક્રો બળી ગઈ. તેણે ચક્રોનો વિષો ઉતાર્યો. હતો તેથી તુરંતમાં ત્યાં મેળવવા અરજ કરી, પણ વિષા કંપનીએ ઉઠેલો તેના પર દાંધ માર્યો અને તદોમન મુક્યું કે વિષા કંપની પસંદી નાણાં મેળવવાને માટે તેણે જળી જેવેન આગ લગાડી હતી. આ તદોમનમાંથી જવાબ મટે તે માણસે આપવાન કર્યો. અમરે આ

પરમાં પિપર મુસો નામનો માણસ રહેતો હતો. તે ધરીરે મગ-જીન બંધાતો અને કલાવ દાડતો હતો. તેની ઝીણી આંખો, લાંબુ નાક અને ચહેરાનો દેખાવ જોનારને તરન કરી આપતો હતો કે આ માણસ યોગ્ય જોલાનાર પણ શિવાળના જેવો હુન્ડો હોવો જોઈએ. અને વાત પણ તેમજ હતી. તેણે એકવાર તેના એક દોસ્તદારનો મારીને બોરકુટો કરી નાંખ્યો હતો. અને મકાને માટે તેને એક વાર જેલ જના કરવી પડી હતી. પિપર મુસોનો જવાબ એ હતો કે તેના તે દોસ્તદારે તેના ખિરસામાંથી અકસી રૂપિયા મોરી લીધા હતા, મને તેમ પણ પિપર કંદુસ તરીકે જોળખાતો હતો અને ચીંધરાં વીજવાનો તેના મધો હતો. વિધાયતમાં કેટલાક મજુસો લુગડાના માલો વીણી એકઠા કરે છે અને કાગળ બનાવવાની મશીનો આ માલોને ખરીદે છે. તેને ધોષ રાજાપણિક કિપાથી સાફ કરી તેના વિતમ કાગળ બનાવાય છે. પિપર અંધો હતો અને પેતાની માલ મિત્રત કે આત્મરક્ષાને માટે લખકર ઉપાય અજમાવતાં પાછો દડે તેમ ન હતો. તેની સાથે તેની જૂથ માતા રહેતી હતી, જે માલો જેવી હતી.

આ મકાનમાં શાકો બાવી પહોંચ્યા. તેની પાછળ ડેનીશિય અને ત્રણ ફ્રેન્ચ પોલિસના અમલદારો હતા. તેઓએ આત્મરક્ષાને માટે દમિયારાખ્યાં દનાં, બેડીઓ પણ તેમની પાસે હતી. શાકો બુદ્ધિ પિપરની સાથે વાતચિત કરતો હતો જેવામાં ચાર માલસો એકાએક ત્યાં દાખલ થયા અને તેઓ પોતાની અનુપબીમાંથી વ્યવસ્થા થાય ત્યાર પહેલાં તે રક્ષિતને અને તેની સાથે આપેલા માણસોએ તે બંનેના દાંધમાં બેડીઓ નાંખી દીધી. બંને બંદીઓની અનુપબીતો પાર રહ્યા નહિ અને તેમાં ખાસ કરીને શાકો તો આનોજ બની ગયા; કારણ કે મધ કામે તો તે રેડોરામાં દિશિયારી મારતો હતો કે જાય જેવું કંઈ છે નહિ. મારો વાકો વાળ થાય તેમ નથી. પોલિસે ધરતી જડતી દીધી. નીચે બોંબરામાંથી એક માણસ કિનારા જેવી રિલિમાં મળી આવ્યો. આ બોંબરામાં અંધારું અને પ્રકળ જોઈ હતો. એમાં એક કાચ પર આ માણસ સૂતો હતો. તેની કમરે સામ-ડાનો મજબૂત પટો હતો અને એ પટા સાથે એક સાંકળ હતી જેને બંધની સાથે કડીમાં બેરબી દીધી હતી. આ માણસના શરીર પર ફાટ્યું વજ્ર અને ચીંધાનો દરજો હતો. બોંબરામાં બંદીઓ મારતી હતી અને તે માણસના પગની પાનીઓ અને આંખો ઉઠેલો કોતરી ખાંધો દનાં. માલના વાળ અને દાદી વધી ગયાં દનાં. આંખો ઉઠી ઉતરી ગઈ હતી. અને તે માણસનું શરીર દાડપોલર સમાન જણાતું હતું. તેને જોલાવાની પણ મુશ્કેલી ન હતી. તેનું મજબૂત બેર મારી ગયું હતું. આ માણસ બીજો કાષ્ઠ નહિ પણ કાઉન્ટ ઉછાપ દેતો. જે માણસની સુધિની અને દેખાવપણની સાથે રક્ષિતમાં તારીફ હતી હતી; જે રક્ષિતના પેરીસ ખાતેના એલની ખાતામાં આ મોટે દોરે ચડવાની ઉમેદ રાખતો હતો તેવા આ દાસ !

આવે છે! આવે છે!! આવે છે!!

ફાતમા ફિદમ કુંઁની અદ્ભુત કૃતિ

કે જેમાં

મીસ બુબેદા, બગમ ફાતમા, મીસ બલાંશ બહર્ન મેડમ ટોસકા

વગેરે વગેરે બાણીતી અને માનીતી નટીઓના સ્ટાફ

સાથે અવલથી આખર સુધી દીલ ધપકાવનારાં

બનાવોની પરંપરા અને અપુર્વ મોજ-જોશ

કાઉન્ટને એન્જીન્યુઅનની ગાંડીમાં ધરપીનાલમાં મોકલી દેવામાં આવ્યો. પિયરની વૃધ્ધ માને દિવાનાશાખામાં મોકલી દીધી અને પિયર અને શાકોને જેલ તરફ રવાના કર્યાં. એક કચ્છા પછી યુનેની પિયરને અને શાકોની અને પણ પકડવામાં આવ્યાં. શાકોની સ્ત્રી પાસેથી ફેટલાક કાઢ્યો. મળી આવ્યા. આ કાઢ્યોમાંથી ધણી બાળવા જેવી વિશ્વોત મળી આવી; જેના આધારે એક ત્રીજા માણસને પકડવાને વૉરન્ટ નૈવાર થયું. આ માણસનું નામ જુદર ૯૬. કાઉન્ટનો સેક્રેટરી જરજી ખાન્ના પછી આ જુદર સેક્રેટરી તરીકે કાઉન્ટની તોફારી કરી હતી. જુદર જનતો રશિયન હતો પણ લાંબા અવધથી પેરીસમાં વસવાટ કરી રહ્યો હતો. જુદરે એક સમયે સેક્રેટરી તરીકે કામ કર્યું હતું. પણ તેની અપ્રમાણિકતાને લીધે તેને કાઢી મુલામાં આવ્યો હતો. તેનું જીવન વિચિત્ર પ્રકારનું હતું. ત્યાર બાદ તેણે એક હોટલમાં બેઠર તરીકે કામ કર્યું હતું. જ્યાં તેને યુનેની સાથે પિછાન થયું. અને યુનેનીએ પોતાના કામમાં મળતિયો કર્યો.

ફ્રીસમાં યુનેની તપાસ જુદી રીતે થાય છે. ઉપદેશમાં યુનેનીને તપાસ ને રીતે થાય તેવી રીતે થતી નથી. ફ્રીસમાં (Judge & Instruction) પ્રાથમિક તપાસ યુનેનીને કરે છે. આ ન્યાયાધિશ પાકટ સુધિને અને અનુભવી હોય છે. તે યુનેનીને તપાસ દરમિયાન સજાની દરિયાત મેળવે છે અને પોતા નિર્ણય છે હોય તેજ માત્ર આવી તપાસમાં ધૂરી કરે છે. આપણા એ કેસમાં ફેટલીક દરિયાત ન્યાયાધિશની પાસે પોલિસ માર્શલ આવી હતી અને બાકીના યુનેનીને પોતે કસ્ટડ કરી હતી તે નિયે મુજબ હતી:—

અપહૃ.

તૈયાર છે !

તૈયાર છે !

રા. હરિદર (દિવાના) કૃત નવીન નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક જીવનમોહિની—નરજહાના ગ્રેષ પ્રસંગ તથા સંતકાસને અનુભવી યુગરાતના આ મરેત કાવ્યએ રચ્યું છે. મધ્ય માત્ર આના બંદાર ગામના પ્રામુખ્યે નવ આનાની પો રીડરો મોકલવી.

મેળ-મળદ કાર્યાલય

ગીતગામ અગત બીલીમ મુખાઈ નં. ૪.

મેળ-મળદનો મુરબ્બા

જુલાઈ લીધો હોય ત્યારે

આપણે ૧૦ રમવાળી એક ચાલીમાં રહેના હોઈએ; તેમાં જનરો ફક્ત ત્રણજ રાખવામાં આવ્યાં હોય; આપણે રાત્રે જુલાઈ લીધો હોય; સવારે આપણે ઉઠી એ તે વખતે બધાં જનરો રોકાઈ ગયેલાં હોય; આપણાં પેટમાં સખન દુઃખનું હોય ૧૫-૨૦ મીનટ થઈ જાય તો પણ પેલાં ત્રણની બહુમાંથી એક પણ માણસની નિકળવાનાં ચિન્દ ન બહુતાં હોય; આખરે ત્રણમાંથી એક જ નેજા બંદાર નીકળે, તેવાજ એક બીજો અદરમ આપણી પાછળ દલેલો હોય, તે પોતાના 'વારા'ની દરકાર રાખ્યા વગર આપણી આજળ ઘડને પેલાં જનરોમાં ધુસી જાય, ત્યારે જ્ય એટલો ઉછળી આવે કે જનરો તે જનરો-ઓમાં કસાઈ ખેડેલાંએને અને મારી પાછળથી આજળ ઘડને બરહ ખેસનારને ચોદી ઉઠે એકેક તમારો !

ઉઠીનો વહેવાર.

હાજીવાળાનું અને રમનાં બાકાનું બીજ અટકાવીને કોઈ મિત્રને આપણે તેની અણીની વખતે નાણાં ઉઠીનાં આપીએ, તે ધારેથી મુદતમાં પાછાં નહિ આવે; કનવારે તેની પાસે ઉપ-શણી કરવા જઈએ, માચવાની બેઅબની નહિ ફરનાં આડી તેડી વાનો કરીને પાછા ફરીએ, એમ મદિનાએ લીની જાય; પણ પેલો મિત્ર આપણી પાસે તેનાં રેખાં જામે ફસારો પણ નહિ કરે અને કષ્ટ આવે પણ નહિ, આખરે આપણા માચવા-રાએનો તકાલે ધૈર્યનીએકાદ જણસ વેચીને પનાવવનો વખત આવે ત્યારે જીવને એટલી બધી અકળામણ થાય કે જનરો તે મિત્રને ઘેર જઈને તેના રમમાં કાખત ચર્ચાજ એક (૧) ચે દી લઈએ.

સાળીની અ ક્યાળી

સાસરે ગયા હોઈએ અને સાળીએ અટક્યાળીની દર ઓળંગીને પાનામાં કાચાને જલ્દે મટાડી નાંખી આપી હોય; પાન આપી મયા પછી આપણને પ્રતિવિ ઘડ ગઈ હોય કે આપણી જીભ કાળી પડી ગઈ હોય; તેજ વખતે બે ચાર પ્રતે-હિત માણસો સાથે આપણને વાતમાં રોકાવાની ફરજ પડી હોય; સાચા માણસો આપણી જીભ નહિ જોઈ જાય; તેની સંભાળ રાખવા ખાતર આપણે મુંઝા મગડી રહ્યા, મેડું તે ફેટ્યો વખત બધે રાખી દીડીએ ? તેવા સંજોગમાં ઉપજના વિચાર નહિ બહુગવવામાં હઈએ.

સાસરદાસ મેઝી

જે-ટલમેન મુધારાશતકમ્

વીસમી સદીના મુધારાએ શું શું કરતાં શિખવ્યું?

(તા. ૧૧-૪-૨૬ ના અંકથી ચાલુ)

૮૧ અગિયારમી સદીના હોમને ખલે તમાજીની આહુતી આપવાનું, ધર્મમાં પતિંગ જોવાનું.

૮૨ મીઠા-ઢેરા વીગેરે પરપોટા કંપનીઓમાં નાણું રોકાવી ખુવાર કરવાનું.

૮૩ લગન અગાઉ વર કન્યાને સ્વતંત્રપણે ધટથી કરવા દેવાનું સંભર્ગ પછી (બૂલથી) કરવાનું.

૮૪ પોતે આખી બંગાલી જેવા કડો હોય છતાં બપ-કામાં લેહિંગે આંછ નાખવાનું.

૮૫ મોટી મોટી બેઠામાં, કંપનીઓમાં લીલાઓના ચોટાળા-પીંડાસ કરી ઝોણઝાં કરવાનું.

૮૬ જાહેરમાં મોટા મહામા બની સોનેરી ટોળાના કામે કરવાનું, પારકા સ્ત્રીઓને ફસાવવાનું કામ.

૮૭ ઉંચ જાતીને નીચ કામ કરવાનું અને નીચ જાતીને જોડાવવાનું ડાખે અડાવવાનું.

૮૮ ધર્મ ઉપરથી આરથા શ્રધ્ધા ઉઠાડી મૂકવાનું ઉઠળી પ્રજાને ધર્મશૂન્ય કરવાનું વંદાવવાનું.

૮૯ સ્ત્રીઓને બહુ મોટી ઉમરે પરણાવવાનું સ્ત્રીઓને બહુ ઘટ આપવાનું.

૯૦ નાહની ઉમરના બાળકોને દુધ-દહીં ડાસને ખલે મા ચાહ પા એવું જોલતાં શિખવવાનું.

૯૧ દિંદુ છતાં દિં-દુની કાંઈ પણ નિયાતી (ચિખા-સુત) નહીં રાખવાનું.

૯૨ દિંદુપણનું અભિમાન ન રખનાં સુરોપિયનો જેવા બની કણી મહાલવાનું.

૯૩ પારકા સ્ત્રીઓને વંદાવવાનું ધણીની ગરદાજરીમાં સોયો પાસે વારંવાર જઈ બહુ ઘટ સેવાનું.

૯૪ મરીઓના ગળાં રેસી-તીવાળાં કાઢી પાસે જેસે પર-માંનંદ માણવાનું.

૯૫ મોટા મોટા મેળાવામાં-મીટિંગમાં ધર્મના સાવજો આપવાનું ને ધર્મના વજીરંકર લગ્નો કરી વહેલ પ્રજા વિસ્તારવાનું, ધર્મને નામે ધનીય દાંડવાનું ચોલ જોઇ મુસવાનું.

૯૬ ઇસ્કો ટાઈમ હકે ઉઠકે તામે દમ, આવી રીતે બધાની અંદર પોપચાલી ચલાવવાનું.

૯૭ દીંદુના ધર્મને લેઈ પણ જાણુને ન હોય, દેવમંદીને ઝોળાએ પણ ન હોય, દિંદુઓ રીત રીવાજો અધે બાપ માંખી રેર હોય. છતાં ધર્મની સભામાં લેહિંગે આંછ નાખવાનું.

૯૮ આંગણમાં ગાય ભેંસોને ખલે દરેક કુતરા-ખાંધવાનું.

૯૯ સ્ત્રી પુરોને નિર્ભર બતાવી વહાલા-પરો હોત જીવરથી ચાલું છું. તારી ઉપર પ્રેમ કરું છું. તમે કે. આકીન છું. શીશ શીશ છું. વિભોજન તારી ઉપર કરવાનું કરું છું વિગેરે.

૧૦૦

આશા સેવાને ઉભા વાળ, આદલા વિનાનું આજીવન પદ પાઉરથી ગોરા ગાલ, ખુદકુક ખુદકુક ઉડીય. આજીવન

૧૦૧ ધર્મ નામે મંદીરામાં ચતા ધર્મી ધુતારાઓને પાપી પુનરીઓની પીલાની લીલાઓ ધર્મસુએને. નાહ. લીલાઓ-સ્ત્રીઓ ઉપર ચતા અભાચારો પાપી પાપીના દાંડ પીઠોડો કરવાની ચોપ લીલાઓ-પરમેશ્વરના મુખનાં સ્ત્રીઓ સાથે કરવામાં આપતા લીલાઓનો-પાપી પડખ-પડખ-શાઓઓના કુટિલ કારસ્તાનો સ્ત્રીઓના શુર બની સ્ત્રીઓ. આવક ઉપર આજીવનના અલાવતા સ્ત્રીઓના ચિપળ ઉપર નમો મારી પતિવ્રત ધર્મ નજર કરતા જોલા શુરઓનો નામો અધર્મપણ વેનલાં વેનલીઓની અને આખી કુનિરના નામો આખો ખોલવાનો. અરે ધર્મના આસનને અને રેર રીતો નામને અને રેરોની મૂર્તિને કલકિત કરનારા. અને પેશ પેશીઓની સાથે શુરશકિતને ગેરલાલ લેનારા. શુરની અંતે પાસે પોતાના પાખંડી ધર્મ અને પુરસ્કાના પ્રગટ કરનાર બાકુને પડીનો રાખી આપખાન કરાવનારા (પણ નાહુરે નેર ન હોય તો સ્વપ્નથી શું કરે) કુટિલ કારસ્તાનોને લીરે જ બનારા ધર્મને ધોખકામની ખાનારા કોઇ પણ ધર્મના પાપી શુરઓની અંદરની પેલ પોલ ખોલી, કુનીયાને કમળે જ કરવાનું અધર્મી દરાખી માલ ખાનારા શુરઓના વેપા આપવાનું કામ મુધારા વાળાએ કરી બતાવ્યું છે. પાપી બેસી સ્ત્રીઓ પાસે ચુલાવવાનું કુનીયાને પોતાની મેં વવાનું. પાપી પીયકારી મારવાનું. વિગેરે મુધારાએ કરાવી દીધું છે.

છતિશ્રી પશ્ચિમ પુરાણે લોકને વંદાવનાર અંકે. ચતકનામ:

સાસ્ત્રી શ. રેવાશંકર મેવણ દેવવાસા

આરાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા

ન્યાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીને

કૃતિત વજીરો છે.

દિ. ૩૧. ૧-૮૦

લેખા—મોજ-મજાદ કાર્યાલય

ગીરાગમ ચર્ચ સભા, અલાવ બીડોગ

ભાડુતી-બનાવટી-શેઠાણી-

-તેનો-

શેતાન-બદમાશ-દુરામી-કાંસીયો-ભાઈ

-તેજ-

શેઠનો સાળો

રોયલ આર્ટ સ્ટુડીઓનું સામાજિક નવીન ચિત્રપટ

-જેમાં-

“ગુલાબ” અને દુર્મદની બેઠી નટવરનાં મુખી કુટુંબમાં મોટા પેસાડી પાપમાલી
પર લાવી-અતે પોતે શું કળ ભોગવે છે ?? તે બુલે

શેઠનો સાળો

શનીવાર તારીખ ૨૨ મીથી શરૂ છે

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે

આવે છે

આવે છે

એન્ડ કંપનીનું સુપર પ્રોડક્શન રાજા ભોજ છઠ્ઠીમાં લેખ અને વાણીયાની મેખ
જેમાં અમેરીકન સ્ટોલાળીઓનું કામ જરૂર લેખે

શારદા કીલ્મ કુંની અદ્ભુત કૃતિ

આજેજ જુઓ

ચાલુ છે

આજેજ જુઓ

અવનવી ટ્રીકો પાછળ ધોધમાર પાણી માફક પૈસો ખર્ચો છે ? ! !

ઈંદના દરબારની સજ્જ પરી અને ચિત્ર બકાવલીને બાજુએ રાખે
તેવી પરીની અદ્ભુત આત્મ કલાણી છે.

ફાંકડી ફોટાગ્રાફી--ફાંકડી ડાયરેક્ટીંગ

રત્નમંજરી

નારસાતુ વમસાગ ? સસરાજી નાચ્યા—કમરમાંથી વાંકા વળેવ
બુલબુલોએ બાકી જવાની મેળવી—?

કક્ષુમાંથી પેદા થતુ ભુત—ટોપી ચટાવી છુમતર થતો હોકો
નિસતાનને પુત્ર-પ્રાપ્તી—?

કાકા મામા કહેવાના ને ગાંડે હોય તો ખાવાના-વગેરે વગેરે અદ્ભુત પ્રસંગોથી ભરપુર
મર્યાદા, બલાદાં, કુતરા, ઘોડા ઉડ્યા ? પણ મહેલનામહેલ અદ્ધર ઉડતા જોશો,

કૃષ્ણ સીનેમા દુબાશ થીએટર

આવે છે

આવે છે

જતિ ઘાતિની સતિ

અમાગં ચિત્રપોની બુર્કીંગ માટે લખા—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ--કોટ મુબાઈ

આ પત્ર તંત્રી જયશંકર બોડીદાસ દિવેદીએ મુબાઈ, ગીરગમ બહાવ બિ. લિંગમ મોલ-મનહ બિ. લિંગ ગ્રેસમ બાઈ
તેજ સ્થળેથી પ્રેસ કર્યું છે

મોજ-મજાદ

પ્રાચીન રામન કાંતનારી
મિસ ગવેના કુપેન્સના ચિત્ર પરથી

“પ્રેમના વ્યાકરણમાં ત્રીજો પુરૂષ છેજ નહિ!”

આ સોનેરી અને ચાકગાર વાક્યની સત્યતા તમન ત્યારેજ પુરવાર થશે, જ્યારે તમે
અમારા સ્ક્રીન ઉપર આલુ ક્યસો ૧૦ ભાગનો ફામા

જામે-અજલ એટલે સાલમ્બો

જેઠ જવા-
ની તકલીફ
લેશો ધ.
સાં ની પુર્વ
૨૫૦ વરસ-
નો બતાવ
જમાં એક
ખરા પ્રેમી-
ના સાહસો
આખે-
અચિતાર
આપવામાં
આવ્યો છે!

સાલમ્બોની
દરેક અડા
આશક થ
વાની ફરજ
પાડે છે. તેના
પ્રમતા સંક
ળા ક્રમો
દગ કરનારો
છે. આનો
દરેક દેખાવ
આકર્ષક છે
સાચ્યા પ્રે
મીની સ્વ-
ચ્છ ભાવના
મતન કરવા
લાયક છે.

પ્રેમ ઘેલછા ! પ્રેમના સાહસો ! પ્રેમના સંકટો ! પ્રેમનું પરિણામ !

વખત:—એ ફક્કામો જંગી શો ૫, ૭, ૯, ૧૨, શની રવિ ૩ વાગે. ભાવ:—શ. ૨, ૧, ગા. ૧, ગા. ૧ ૦/૧

ગ્લોબ સીનેમા સેન્સલર્ટ રોડ

પેલા ઠકુબાજ જંગ બહાદુરની પધરામણી

૧૦ ભાગ નવાબ ચારલી ચેપ્લિન ૧૦ ભાગ
આવતા શનીવારે તમે એમને નવાજ અવતારમાં જોશો !

(શામ વદ ૩)

રવિવાર તાગીખ ૩૦ મી મે ૧૯૨૬

(વર્ષ ૩ લુ. અંક ૬)

શ્રીકૃષ્ણ પ્રસિધ્ધ થતી વાતાઓનાં પાત્રો કલ્પિતજ દોષ છે
અકલિત પરચી ઉપજવી કહેલા નથી અ મો મ

સોરકા

નામ સમજીને કરવું

કામ સાફ સૌ થાય, સમજીને જપારે કરો
સમજ્યા વિણ કુ ખ થાય, પરિણામે કુઝા આવતા

આજણું અપમાન ન કરવું

ખાલસાનું અપમાન, કરવું નહિ અજાણના
દેવ બહુ જનમાન, એજ ધર્મના લખણો
વિશ્વાસન મેળવો

વાયો સૌ વર્તમાન, દેશ દેશના રોજના
એજ થશે વિદ્વાન, વિશ્વ જ્ઞાનને મેળવી,

સમાધાન કરવું

બહુ બહુ શુદ્ધિ વાપરી સમાધાન સૌનું કરો
ધરતી એવી ચમુરી, કડવાસ ઉપજા નાં કરો

અનિય નિયાર કરવો

જેવો જન અધિકાર, તેવું તેને માનવું
ઉચ્ચ નીચ વિચાર, કરો વિચારી ચાલવું

હીંક વાડો ના

અન્યત્ર લાજન જોઇ ખુશી ધરો ના તમે,
હીંક ઉઘાડી જોઇ લાજી રીજો માનવી

કાનજી કાલીદાસ જેવી

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

પ્રકરણ ૧૫ મું.

અજાણ ઉપર મુઝાફરી કરના દિવસ ૫૦ દિવસ જવા
ભાગ્યા મારો સોખતી સુરસિક, રહસ્યપ્રિય, વાતુરીઓ અને
સાદસી અરખ દતો અથ રોહણુ વિવામા તે વિશ્વા પારખન
દતો છતા તેના પર દુ સપૂર્ણ વિશ્વાસ મળી સાતે ન દોલો
કાચુ કે કાશીખાનામા પેલા ચેરની સાથે યપેલી મુશકાત
માગા હૃદયમાં કખની હતી

મારો આ સદેહ મજબૂત થવાનું એક દિવસ ખાસ
કારણ મળ્યું એક દિવસ રાતના અમે એક ખજૂરીના વનની
અદર રાવટી ઉભી કરી વિશ્વાતિ લેવા માડી સુની વખતે
લોહ અપખન સતાડી રાખેલી થેલી મે મારા જોડાઈ મુઝી
લખજમ એએક કલાક મે નિદા લીધી હતી, પછી એકાએક મારા
સોખતીના પખરવધી દુ જાગત અપો નિદાસમ થવા છતાં દુ ઉઠ્યો
નહિ પણ અધ પુતલાં તેને તે શુ કરે છે એ જોવા લાગ્યો
માજેરી હાડીને એકો થયે દતો અને દુ જાગ્યું હુ કે ઉઠ્યું
એ જાણવા માટે મારી સમે જોવા કરના દતો મા મિથાપેલ
તેના અને જાદ કાવધી મુઝાનું નિશાનો સજગી દુ નિદા લઈ
દુ એમ લેના મનને ખાતો મુઝ મુઝ દતો

તે મારી પંચિધી ધામે ધામે ઉડ્યો અને મારી સામે દષ્ટિ રાખી તેણે કમર ઉપર આધેલી એક લાખી છૂરી બદોરે કઢાવી. તેના હાથમાં આંધી મકમકત તીક્ષ્ણ કારવાળી છૂરી નોંધે હું બપથી કંપી ઉઠ્યો. મારા પ્રાણ ઉડી ગયા અને એક ક્ષણ માત્રમા જ મારું આવી બન્યું એમ મારી ખાતી યદ્ય. મારી સામે નોંધે તે મનમાં અને મનમાં અરબ્બી લાખામાં કાંઈક અડખડ્યો. પછી છૂરીને મેં હાંત વચ્ચે દબાવી યુગ્મીએ ચાલી રાવટીની બહાર ઉભો રહ્યો. શું આ વખતે તે તેના સંગી કાનુકી રાહ નોતો દરો? આવા વિચારો ક્ષણે ક્ષણે મારા મનમાં ઉત્પન્ન થવા લાગ્યા. શું તેઓએ મારો વધ કરવાનો સંકેત ક્યો દરો? મેં કાન સંતેજ કરી સાંભળવા પ્રયત્ન કરવા માંડ્યો. પણ નેસ-વાંધું પ્રવાહને લીધે તાકમપોના સર સર થવનિ સિવાય બીજું કાંઈ સાંભળવામાં આવ્યું નહિ. કોઈ કોઈ વાર દુરથી આવતા યુગ્મીઓને કંઈક અડખડિયું થયે પર અચકાતો હતો, પણ મનુષ્યોને કંઈક સાંભળવામાં આવતો નહોતો. અનેક ક્ષણ પછી મનુષ્યોને કંઈક મારા કાન પર અચકાયા-મેં મારી રિવાજર હાથમાં પકડી અને તીક્ષ્ણ દષ્ટિથી હું ગાંજેરી તરફ જોવા લાગ્યો.

મેં શું જોયું? ગાંજેરી અત્યંત સતત લાને-સંદિગ્ધની માફક યુગીમાં છૂરી પકડી સામેના પ્રદક્ષિણ મેયદાન તરફ ચાલ્યો હતો.

આમ કરવામાં તેનો શું હેતુ હતો એ હું સમજી શક્યો નહિ. મારો ભય ઉત્તરોત્તર વધવા લાગ્યો. હાથમાં બંધે મારા તરફ તીક્ષ્ણ દષ્ટિથી તેને જોતો નોંધને મારા દિલમાં ખાતી યદ્ય હતી કે, મારા પ્રાણોના વિનાશ કરવાનો જ તેનો ઉદ્દેશ હોતો નોંધે. તો પછી તેણે તરતજ મને કેમ મારી નાખ્યો નહિ? બહાર મયદાનમાં શું કોઈ તેના સાથીએ દરો? તેની મદદ લેવા ગયો દરો?

આ પ્રમાણે વિચાર કરતાં પંદર મીનીટ યદ્ય ગઈ, પણ ગાંજેરી પાછો આવ્યો નહિ. મેં અનુમાન કયું? કે, મારી પગ-વાટે પ્રેક્ષા અરબને મારા નિદ્રાધીન થવાની ખબર આપવા ગયો હોતો નોંધે. નિદ્રાધીન થયેલા રાખને માટે છૂરીનો એક જ વાર પ્રાણનાશ કરવાને પૂરતો છે. આમ હું સંદેહના વચળમાં એકાં ખાતો હતો એટલામાં ગાંજેરી પાછો ફર્યો. તેની સાથે કોઈ બીજી બ્યકિત દરો એવી મેં આશા રાખી હતી, પણ તે એકલો જ આવ્યો હતો, એટલે મેં શાંતિથી નિશ્વાસ મૂક્યો.

ગાંજેરીએ પાછા ફરી ચોતાની છૂરી તેનો બગ્યાએ બરાબર મૂકી દીધી. ત્યાર પછી મારી નજીકમાં થોડો અને બહાર મયદાન તરફ તીક્ષ્ણ દષ્ટિથી નોંધે રહ્યો. કેટલીક મીનીટ સુધી આમ જોતા જાહે તે મારી આશુમાં સૂતો અને તરતજ નિદ્રાધીન થઈ ગયો.

તે રાતના મને શિલકેવ ઉંચ આવી નહિ. કોઈ દ્યો ફટકો ચાપ અને હું મફલીમાં રહી વિપતિમાં આવી પડું એવા

બપથી આખી રાત મેં જાગીને જ કઢાવી. અને નિદ્રા આવે પણ કેમ? જ્યાં સુધી મનમાં પ્રત્યુના બપની ધરતી હોય ત્યાં નિદ્રા આવે જ કેમ? પરંતુ બપનું કોઈ કારણ જણાયું નહિ એટલે મિતને કંઈક શાંતિ વળી. આવી રીતે સૂતાં સૂતાં હું ગાંજેરીનાં વિરમજનક વર્તનનાં કારણો વિશે મનમાં તે મનમાં આલોચના કરવા લાગ્યો.

આ પ્રમાણે વિચારમાં તે વિચારમાં રાત્રિ વ્યતિત થઈ ગઈ. પ્રભાત થતાં જ અને યુનઃ કુચ ચાર કરી, પણ રસ્તામાં કોઈ જાતની શંકા રાખવા નેહું કારણુ ખન્યું નહિ. એક વિચાર સંજ્ઞા. અને આરામ લેતા ખન્યુરીનાં જૂથ નીચે પડ્યા હતા, તે વખતે પેલા અરબ વિષેની કાંઈ પણ યુગ વાત મને એવા ઉદ્દેશમાં મેં તેને પૂછ્યું:—“આપણે ને કિલે ટ્યુગટથી મુસાફરી કર કરી તેની આવકી સાંજે કાંઈ ખાનામાં તમે એક અરબ સાથે વાંતચિત કરતા હતા-તે કોણ હતો?”

મારો પ્રશ્ન સાંભળી ગાંજેરી મારા મોઢાં પર એક અચકા સંદિગ્ધ કઢાવી ફેંકી ગયો:—“એ એક અપરિચિત મુસાફર હતો.”

મેં કયું:—“તમારે મન અપરિચિત દરો, પણ હું તેને જોળ્યું છું.”

“શું? આપ તેને જોળ્યો છો? ત્યારે તો તમે તે અથે નિરાપદ રહેવા માટે ઉપાયો પણ શોધી રાખ્યા દરો!”

“ગાંજેરી, તમે શું કહે છો? મારા પર કોઈ વિષય આવી પડવાની છે? શા માટે તમે તે વાતથી મને અચાત રાખો છો?”

“તેનાં કેટલાંક કારણો હતાં પરંતુ આને જગ્યાએ તમે વાત ઉપાડી છે, તો પ્રભાસે કરું છું. આપની આસપાસ એક બપ કર કારસ્તાન રચાઈ રહ્યું છે. ને માણસને તમે મારી સાથે વાતચિત કરતાં જોયો હતો, તેણે આપની વિરૂધ્ધમાં મારી પાસે એક પ્રસ્તાવ મૂક્યો હતો. મેં તેની બધી વાત કહાવી લીધી અને મને ખાતી યદ્ય કે, તેનું નામ લાખાકાન છે અને રજા સેવમાં બપથી હાહાકાર મચાવી મુઝનાર સુપ્રસિધ્ધ કાકે. હાજી અજી સલામનો તે એક નિમકહલાસ નોકર છે.”

“તેણે આપની પાસે શી માગણી કરી હતી?”

“તમારો પ્રાણવધ કરવામાં હું મદદ કરું તો એક રવજ યુગથી બરેલી શેલી ભેટ આપવા કમ્પૂલ થયો હતો.”

“તમે શું જવાબ આપ્યો?”

“તેના જવા નિર્દોષ પરિણામને મદદ કરું એવો કં નમકહરામ નથી. મેં તરતજ તેની વાતને તુટકારી કઢાવી.”

“પણ મારા પ્રાણોના નાશ કરવા તે તરતજ થયો છે, તેનું કારણ?”

“તે વિષે લાખાકાને મને થોડી ખાતો કરેલી છે. હાજી અજી સલામની રોળી આપને પકડી વધ કરવાને લાખ-મજ હતી, પણ આપ અતુરાઈથી તેઓની પાસેથી છટકી ગયા હતા.”

એટલુંજ નહિ પણ ત્યાંથી નદારી આવવા પહેલાં તમે એક જુદુંમુઠ્ઠું રત્ન પણ તમારા પાંચીટમાં લઈ આવ્યો છો !”

“જુદુંમુઠ્ઠું રત્ન ? તમે શું કહો છો ? હું તેમજુ રત્ન ચોરી લાગ્યો નથી. ચંતુના હાથમાં પ્રાણ સપાટાયા હોય તે વખતે રત્નનો લોભ રાખી વધારે વિપદમાં પડું એવો હું મૂર્ખ નથી.”

“પણ લાખાકાન તો કહેવો હતો કે, આપ જે ચીજ ચોરી લાવ્યા છો તે સ્વચ્છૈર્ય કિંવા હીરાની નહિ પણ તેઓની નીચી સંપત્તિ દ્વંધ્ય અતિ કીમતી અને દુર્લભ ચીજ છે. તે ચીજ તમારી પાસેથી મેળવવા માટે પોતાના પ્રાણ બચ તે દરત નહિ પણ મેળવવીજ તેણે તેણે નિશ્ચય કર્યો છે અને હાથ બચુસલામે તેની આરા કરી છે. આ ચીજ તો તમારી પાસેથી લઈ આને તો તેને પોતાના જ્ઞાનપ્રાના મહિલી સર્વ શ્રેષ્ઠ મુંદરી આપવાનું તેણે બંદેર કર્યું છે. અને જો તે રત્ન વિના પાછો ફરે તો તેનું માથું મધથી જુદું કરવામાં આવશે એવી તેને શબ્દ નાજીદ કરવામાં આવી છે.”

“આવી કીમતી ચીજ કે જે મેળવવા માટે આટલું જુદું સાદસ કરવાં તે તૈયાર થયો છે, તે વિષે તમે ખુલાસો પૂછો છો ?”

“હા, પણ તેણે સ્પષ્ટ ઉત્તર આપ્યો નથી. માત્ર એટલીજ ખબર પડી કે, તે ચીજ એક વખત હાથમાંથી ગઈ, તો તેની પુનિ કરે તેવી જગતમાં એક પણ ચીજ અસ્તિત્વ ધરાવતી નથી.”

“પાર, લાખાકાન એકચોજ મારી પછાડે આને છે કે, તેણે બીજા સાથીઓ પણ છે ?”

“લાખાકાને મારી સાથે જે વાતચિત કરી છે, તે પરથી હું માત્ર એટલું જાણી શક્યો છું કે, તમારો વધ કરવા માટે એક અંકર અપચળજા જિલાવવામાં આવી છે. તમે તેઓનું કાષ્ટ યોગ્ય રહસ્ય પણ જાણી ગયા છો અને તે તમે કાષ્ટ તોડી અગ્નિને જલ્પોતો તે પહેલાં તો તમારું ધડ શરીરથી જુદું કરી નાખવું એવી આત્મા થયેલી છે. એટલેહવે આપ એકલા મુસાફરી કરો એ હું ચોખ્ખા ધારતો નથી.”

“યોગ્ય હોય યા નહિ, હાથમાં લીધેલું કામ પૂર્ણ કર્યા સિવાય ધૂંટકા થાય. આમજન નશરમાં નર્મ સૂધી દુઃ પ્રવેશ ન કરી શકું ત્યાં સુધી મને શાંતિ મળે એમ નથી. મેં પણ જીવનનો-દાવ એકોત્રેજ આ પ્રતિજ્ઞા કરી છે. જો રસ્તામાં મારા પ્રાણ બચ તો નિઃપાય છું-આકા દેહમાં પ્રાણ છે ત્યાં સુધી કયોંપાર મ્મો સિવાય રહીશ નહિ.”

“ધમ્મર તમારી પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ કરો. તેની પ્રાપ્તિ કરો એટલે રેતીનાં વટોળાપાની માફક તમારી બધી આપત્તિ ઘડી જશે.”

“ગ.જેરો, તમારી આ મંગળાશયના માટે ઉપકાર ચાલુ છું. મારા જેવા વિદેશી તરફ સ્નેહભાવ દર્શાવી તમે જે મારદ કરી છે, આવિ સંકટ માટે સંચેત કર્યો છે, તે માટે હમ્મર વધારું અપુ કરશે, અને મુઠ્ઠું બાદ તમે નિરિતમાં જશો.”

આમ વાતચિત ચાલી રહી હતી એટલામાં ગાજેરી નિગમ પડ્યો, પણ મારા મનની રિયગિન રિયતિને લઈને નિગા આવી નહિ. મારી ચારે જાણુએ વિપત્તિનો સમર ઉત્તરી રહેા હતો. લોહ અર્ધચન્દ્ર મારી પાસે છે, તેની હાથ બચુ સલામને ખબર પડી ગઈ છે અને મારા પ્રાણનો પણ નાશ કરીને તે મેળવવા માટે લાખાકાનને મોકલ્યો છે, એ વાતમાં અરિમાસ ઘાવવા જેવું કારણ નહોતું. દરેજ મારા મનને ખાતી પાડે, ગાજેરી તે રાતના ધૂરો લઈને બહાર નીકળ્યો હતો, તેનું કારણ શું હોતું નેહજો, મારા પુર અપકાર કરવા નહિ પણ ઉપકાર કરવા. ચંતુના આક્રમણથી મારું રક્ત કરવા માટેજ તે રાત રિવસ સચેન રહેતો હતો. અહા ! કહેવાતી અશિશિત નર્મિમાં પણ પેટથી નમકદહાલી અને ઉમાનારી ! એવા ઉદ્ધાર-આર મુખમાંથી નીકળી પડ્યા. તેની તરફ સંકેતની દિશ્યોએ નેહ, મેં પાપ કર્યું હતું. મારા મનને ધણે પશ્ચાત્તાપ થયો પણ મેં તેને તે વાત જણાવી નહિ.

પરંતુ એક વાતનો સંકેત મને યદ્ય સંકેત ન હતો. લોહ અર્ધચન્દ્ર મારી પાસે છે, તેની હાથ બચુ સલામ યા તેની ટાળીના માણસોને કપાથી ખબર પડી ? જુલેદા એ વાત કાળને કાને કરે એમ માની શકાય નહિ. ત્યારે શું સંકેત ? પરિણામ દર્શો ! તેટલા માટેજ સંકેતને વધ ધણ જુલેદાનો હાથ કાપી નાખવામાં આવ્યો દરો અને મારું મરતક કાપી નાખવાનો દુઃખ ફરમાવવામાં આવ્યો દર્શો ?

મને તેમ હોય, મારું જીવન નિરાપદ નથી એ સ્પષ્ટ સમજી શકાતું હતું. લાખાકાન મારી પછાડે પડ્યો હતો. પોતે દિમતવાન નહિ હોવાથી કાળને પણ લાલચ આપી તે મારો વધ કરાવવા મામતો હતો. ગાજેરીને તેણે પોતાના પ્રજામાં લેવા પ્રતી કેશ્યો હતો, પણ તેમાં તેને ફનીદ મળ્યા નહિ. પૂરતી પર શું બધા ગાજેરી જેવા ધૂરો ? કેમ માની શકાય ? લોકોને વધ ધણ કાષ્ટ દમવળાજ નહિ કરે તેની યો ખાતી ? આમ વિચારમાગામાં મારું જીવન બનિત થતું હતું.

એ રિવસ બાદ બધે આટલીપામાં આવી પહોંચ્યા. ત્યાં એક રાત વિસામો લઈ ગાજેરી પોતાના રસ્તે ચાલ્યો ત્યાં અને હું કાષ્ટના પણ સંગાય વિના ચંતુલેલિન અપરિચિત પયે મારી મુસાફરી શરૂ કરવા લાગ્યો.

આશકની આત્મકથા

અહલુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા
જ્યાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીવનની પ્રજા

જાતી લખી દીધી છે.

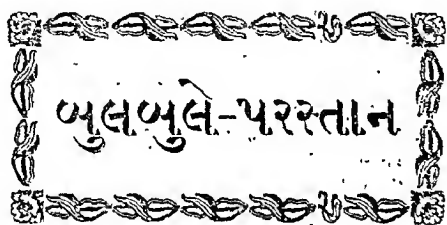
કિં. રૂ. ૧-૮૦

લાખો-મોજ-ગોલ્ડ ફાર્માસી,

ગીરનામ અશકી બીલ્ડિંગ મુન્ડ નં. ૪

આવે છે! આવે છે!! આવે છે!!

ફાતમા ફિદમ કુંઁની અદ્ભુત કૃતિ

કે જેમાં

મીસ જુબેદા, મેગમ ફાતમા, મીસ બલાંશ બહર્ન મેકમ ટોસકા

વગેરે વગેરે જાણીતી અને માનીતી નટીઓના સ્ટાફ

સાથે અવલથી આખર સુધી દીલ ધપકાવનારાં

બનાવોની પરંપરા અને અપુર્વ મોજ જોશો

“હું કેમ પરણ્યો ? ! !”

લખનાર-શ. પ્રાણશંકર રવિચંદ્ર

હું ઉમરાવાનો રહેવાસી છું અને મેં પેસે સુખી છું. મારા મધ્યે પીરવારનો છે. ઉમરાવાનો આસપાસ ચારાં પરાક છે. અચાર નવાર ઉધરાણીએ મારે જવું પડ્યું. હાલમાં છુટારાઓને ને બદાવડીઓને ત્રાસ વિશેષ હતો. તેથી મારે ખુજ સાવચેતી રાખવી પડતી હતી. મિદિનામાં દલે-ગાના એક આસપાસનો વાવડો હતો. તેથી મારે ત્યાં જવું પડ્યું. રૂપીઆની રકમ મેટી હતી. હળવર કે બે હળવર લાવવાના હતા. તેથી ઘેરથી સારાં અને ફાટમાં ઘૂંટ્યાં છુટ્યાં પહેરી હું નીકળ્યો. મારું નામ એવું સ્થ-રજી છે કે તમે ગમે તેવાં કપડાં પહેરો તો પણ ચાલે. મહાત્મા આપીછતી આગઉ અમેએ ખાદીની લાલ ચલાવી હતી. અમે રંજીયું પાછુકારાવું પહેરતા. એવાં કપડાં પહેરી આપણે નીકળ્યા. ઘાન સારા થયાં એટલે જતાં કાંઈ અડઅજ પડી નહિ. પરાકને ઘેર લાડુ ઉઘારી શ. બે હળવર કઢાવ્યા. મારી ફાટથી ટોપીની અંદરના અરસરસ બે હળવરની નોટો સેવધી દીધી તેજા થાથી નીકળ્યા. ફરતે સારો હતો, પરંતુ રસ્તામાં બદાવડીઓને ભય વિશેષ હતો. તેમ અને આજે મોડું થવાથી મનમાં પાછા રહેસત હતી તેથી સાવચેતીના ઉપાય તરીકે નોટો ટોપીમાં ધાલી કપાટા બંધે હું ચાલ્યો.

મારા મામ સુધી આવતાં સુધિ સોંદરું જોવાનું કાંઈ ખાસ મસદૂં નથી. તો પણ ચિવાળાનો દહાડો હતો એટલે ખેનરોમાં લીસો દહિયાળો પાક હતો. પાકના ટાણાં આપ્યા ન હોતા.

કોઈના હાથમાં દુધ ભરાયું હતું. એવા દુધ બધાં કેસરનો પરામ સાંજના પવનને સુવાસ આપી રહ્યાં હતા. આપણા જતા સુધીનો હેવડનો રંગ સોનેરી તેજનો અપલ કતો. હસે. કવિઓ કે પેન-ટોરો ચિત્રને તેવું સુધિ સોંદરું આ નહિ દેખે ! પણ સામગ્રી ને દેખાને જોઈને અમે-મોએ માણીએ છીએ તેવું ચિત્ર આ વખતે મારી આંખે પડ્યું.

સુધિ સોંદરું સાથે પ્રતીમાન સુધારું હતું. ચોપટ મેના ત્યાં મધુર વાણી બોલતાં નોટાં, પરંતુ ચાલીએ મીઠી અને કામ કા કા કરતા. પીતનાં પાક દને જોજા થયા છે તો પણ દીલેથી દળવા થયેલા કાસનો મોઢો ખનિ દુરથી જોયાર આવતો હતો. મારું મન ચડીએ ‘મડ્યું’. પ્રેમના ઉદાસના તરંગો આવવા લાગ્યા. મારા મામને દને વધારે છેડું નડેલું પણ મોડું ન થાય એ ગટે આવાં નકામાં સમજુમથી જનમત

યજ મેં ચાલવા માંડ્યું.

(૨)

દુર એક લીમડો હતો. તે મને રખડ દેખાવા લાગ્યો. “આખા લીમડામાં એક યાગ મોડું કે રજુદાસ રંગીલો” એ મોખ-કામ મને સંભવ્યું. હું લલકારતો ચાલ્યો. લીમડો દુર હતો. પમણાં તણી તણીને ઝટ ચાલ્યો. ઘોડે ચાલે વાવ આવી તે જોવા ઉભો ન રહ્યો. પાંચેક મિનીટમાં “બોલીવા રૂપોનો” આવશે. હાલ તો ખાલી છે. પાણીએ નડેલું. એ ધુનની જગ્યા ચોર છુટારાને શવે તેરી છે બે તજી રસ્તા ભેગા મને છે ને ધુનો દુરથી જણાતો નથી. આ વખતે સુધે નારાણજી બરોબર ક્ષતિજ આગળ આવ્યા હતા, વખન શેળા કાળોનો હતો.

જેના હું ધુના પાસેથી જતો હતો, તેવાંમાં છુટાની બાંધેલા અને હાથમાં લાલે રાંધેલા તજી જણાતું ઉપરની વોરેથી નીકળ્યા મારી સામે આવ્યા. મારા તો દોસ કાસ ઉઠી ગયા. અમારી વચ્ચે ફરીકે કદમું છેડું રજું હતું. તજીમાં ને મુખી જેના હતા તેણે ફરમાવ્યું. “અબરદાર ! તારા ઉભો રહે.”

હું અચકાધો, ને દેખતી દિશન પારજી કરી બોલ્યો, “આ ઉભો છું છે ?”

“શું છે, તે સમજતો નથી ? પાસે ને દોખ તે પરી દે.” આટલી વાત રરખાન મને ઘોડી ધીરજ આવી હતી. મેં હિનનું નખ મૂરી મીધરેલાસ ટોપી આપે ફેંકીને કહ્યું.

“લો આ. “પ્રતી સરખા” ટોપી ને જુઓ.” એટલું બોલી છુટ્યાં ઉનારતાં ઉનારતાં મેં કાંઈક રોક સાથે ચિનરવા માંડ્યું:-

“સિમુક ખાલજનાં આટલાં છુટ્યાં લઈ તમે દને તાલેવાન યજો.”

આ ટોળવળા ચિનરણીની જનકુજ અસર થઈ. એમ પણ દેખ કે છુટ્યાંનો લાગેજા જેજ તેમની ખાતી લઈ દે.પ કે, આની પાસે કાંઈ નથી. અને તેમ દેખ પણ મુખીએ કહ્યું. “ન હું” ખાલજ છે. તેથી તને જવા દઈએ છીએ.” છુટ્યાં પહેરી ટોપી ઉપાડી મેં ચાલવા માંડ્યું કે ઘૂર્ન મારી પીઠ માળગ દાખ મુખી મુખીએ મને કહ્યું. “જો લાડુ ભડ, આ પાળગ આવે છે તે કાણ છે ?” મેં પાછું વાળા જોયું તો કાંઈ બીજું આવતી હતી. સુરજ બાંધી શિનિજમાં પડેલી એ. એટલે હજી ડાહ્યા અજ્યાયું હતું. તેથી તે બાંધે, પહેલું ચાલું પડેલું હતું એમ દેખાયું મને બીક લાગી કે-રખને આ લોકો તેને સનાને કે હટ તેથી કે કાણ જાણે કેમ મારા મોમાંથી નીકળ્યું મધું કે-

“અને શું કામ પડેલો છે ? એવેજ પડેલો !” તે બાંધ એવામાં પાસે આવી પડેલી. તેને ઉરગીને મુખીએ પૂછ્યું,

“નાઈ આ તારા કાણ થયું ?” મારું કહેવું સંભવ્યું દે.પ, અસર દળીઆરખે પમણાંએ જેજ તે ત્રાસી રજ દે.પ, કે અને તેમ દે.પ, પણ તેણે જતા.પ વચ્ચે,

“ફોટોગ્રાફીનો ફુંકાતો પવન”

અમારા વિદ્યાર્થી કેમેરા વડે તમે સારા ફોટોગ્રાફ પાડી શકો છો

નાના “ઇલુઝી” રીફ્લેક્સ કેમેરા ફક્ત રૂ. ૧૭ માં મળે છે. સિપ્પનારાઓ માટે અમુલ્ય!

ધરમાં સિનેમા—

અમારે ત્યાં પાંચેના “બેબી” કેમેરા તેમજ ગ્રેન્ડેક્ટર મળે છે આખા સેટેની કીમત રૂ. ૨૪૯ બાળકોને આનંદ આપવાનું મુખ્ય સાધન!

ગળી

“ક્લારિસ”ના હુરબીનો મળી શકશે

આજેજ લખો—

કોન્ટીનન્ટલ ફોટો સ્ટોર્સ

૬૦-૨૫૩, હોર્નબી રોડ, કોર-મુબમ

જોઈએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની દુઃખી હાલત કવરમાં ખીટી મોકલી ઘેર બેઠે જ શાંતિય ઉપાયોથી મુશી રુચનની શરૂઆત કરી જોજો.

પંડીત પદ્મિભક્ષ (જ્યોતિષી વૈદ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (૨૪)

ધેણા મિત્રીની વાણ (માટુંગા) જી. આઈ. પી. આર.

૧૨થી ૬ દરરવાલા ખીલ્ડીંગ નં-૧૧ ગોલપીસ (મુબાઇ)

પત્રવ્યવહાર માટુંગે કરવો.

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો ગુપ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરસી અને સસ્તા હમારે પાસેથી મંગાવો. પેટગ્રાબ્બેની નકલોથી ભર્યો. સેમ્પલિંગ આનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પાછા દેશું, એ શરત છે. આનાથી વ્યાપ જનવર રફલ ફૂલ જી પ્રફ અને સુંદર મહેલ ધર્મારત સીન સીનેરી બાગ બગીચા વગેરેની છબી એક સેકન્ડમાં કાઢી સાઈઝની પાડી શકો છો અને ફૂલકસ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાતનો ત્રાસ નથી વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે ફૂલક મોકલવામાં આવે છે કીમત ફક્ત કેમેરાની રૂ. ૩ ટ. અર્થ નાં લખો—

રીતરામ લખપતિરાય એન્ટ ડો. અલીગઢ સીટી (મજદ)

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા અસરોહી બાજુમાં અસરોહી પરાશમાં ઉભે તેવાં

બાપાનીજ કલચર પહેસ વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જ્યોતિષ અરીદી નય છે, કલચર નામે મેળસેવાઓ મોટા માલ લઈ છવાવ કરતાં અસર કલચર લઈ વાપરનામાં વધારો મુ? ? ?

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

ખરદોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેશઓનો શોખ લલામણ પુરો કરો—તમારા હાથ મચાવો

ઘેર બેઠાં પણ માલ જોવો હોય તો બની શકશે

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

૬, માયમન્ડ હાઉસ, વાન્ડા ગાંધી રોડ

મામરવી-મુબાઇ નં. ૭

હજાર કસોટીમાંથી પસાર!

ખાસ સાયન્ટીફિક અને અકસીર.

“ગોલ્ડન બામ”

દુનીયા ઉપરનું અમુલ્ય અમૃત!

સુંદર દાખડી સહીત ડો. ફક્ત પાંચ આના

ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા

માથાનો દુખાવો, અધારીશી, શરીરની કંગાર, શરીર

સળખમ, સળ, ચસકા, હરેક વાયુથી કોઈ પણ લાગણું અહાંજ જડું, ચન મારી જડું અથવા કમતાકાતથી મુબડું વિગેરે રોગો ઉપર આ બામ બહુ જ ઉપયોગી સામગ્રી અને તાત્કાલીક છે. વૈદો, ડાક્ટરો કે સાઈન્ટીસ્ટોને ખતાલી ખાતી કરો. એક વખત પાંચ આનાની જ ટીકીટો મોકલી વાપરી જુઓ. ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા.

લખો—નેશનલ ફાર્મસી

ભરૂચા ખીલ્ડીંગ મુબાઇ નં. ૨

“હાથ તે વળી હોણું ? મારા ધરવાળા-વર થાય.” આ જવાબ સંભળીને હું તો દીગ્ધમુદ્ધ થઇ ગયો. સાથે બાહ્યની દિશામાં ઉપર આક્રોશ થઇ ગયો. મેં ધીમે ધીમે આજળ ચાલવા માંડ્યું, એટલે મુખીએ નિર્જીવ બદેર કહ્યો.

“ત્ત, હવેન ત્ત, ત્ત” બાહ્યજીની સ્ત્રી છે, ને તારા વરને અને દમણી. છેડી દોષો છે તો તને પણ જવા દઈએ છીએ. તારી પાસે ચાલમતા તો ઠીક છે. પણ ભયવાન તેનો જાલો અમને આજળ ઉપર આપશે.”

એ બાઇ ઉતાવળે મારી પાસે આવી લાગી. પાંદડાની માફક તેનું આખું શરીર ધુજળું હતું, તેને ધણી ખીક લાગી હતી. “મને પકડી પાકી તે બોલી, “મને સાચો સંઘત મળ્યો. ઠીક સુધી ધરવરનો પાડ, તેના બીકથી ધરવરતા પાંદડામાં મને કાંઈક અજ્ઞાન મોહિની લાગી રૂપાની ધટકીમાં આવ્યા-કાંઈક સામાનમાં નહિ રચનામાં કાંઈક અપૂર્વ ગામનું મારા કાનને આગળમાં. મેં “તેના સાથ” નેનું” ને તેજ ફાળે તેજે “હાથ” તે વળી મારા ધરવાળા” એવો આપેલો જવાબ સાંભળ્યો તે નવું નેનું સાચાની હતી તેથી મેં ખારીકાથી નેનું નેનું.

(૩)

આ મુનિ કાંઈ અજ્ઞાન હતી. કવિઓ કે કાંઈક પ્રેમીઓ વળે તેટલું રૂપ એનામાં નહોતું. પરંતુ રૂપથી પણ કાંઈક અધીક તેનામાં હતું. તે અવપર્ષ હતું. તે મદમાતી નીકર ચાલતી હતી. હું માન બેઠોતો હતો જ્યાંએ તેને ચેટી ક્યુકે યડી નહોતી; પરંતુ તેના દરેક અંગમાં અને ઉપાંગમાં ભેજન ખીલી નીકળેલું હતું. શુભાખી સંદેહાદેને જાહેર ચંપકવર્ણી હાંટ તેના શરીર ઉપર હતી. વિધેયું નાક, રંગેલા દાંત અને છુટલાં હાંટલાં ઉપર મને સ્વાભાવિક અજાણે છે. છતાં તે બધાની ધારી આંદો બાપકારક લાગી નહિ. દમું હમું યડું તેનું હોંં શ્વાસવાદ ચાલમાં પડતા આડ, બેપરવાધક ઝાળેલા માથાની ઉડતી મોટી, અતિ વિચાળ અધીઆળા અંધિા મને ધરવસ ખનાવવા બસ હતી. હું પરજોડે દતો. પણ મારી વડુ નાનપણમાં ગુજરી ગયેલી ને કનાની અહત એટલે ફરી કાંઈ પિવાદ થયેલો ન હોવાથી રાંડેલો છતાં દું કુવારો હતો. મારું લક્ષ ચાલવામાં ન હોતું. હું તો આ સી તરફ ધડી ધડી ભેજ રહેતો. મને ઠોકર વાગતી તેની ધરવા ન લેતી. ઠોકર પામે પ્યારે સમજ્યું આવે એવું અપાર ન હોતું.

એક પવનનો પ્રપાટો આવ્યો. ને તેનું માથું ઉપડી ગયું. અદાદા ! રૂપો મોટો મોટો ને હવા મુંદર વાળ તે મુંધું વિધાનું રાખે તોજ ઠીક, પણ માથે ઝોટી રીડું. તેજે રેડેજ પાલો કાળો બજો પહેલો દતો. તત્તત્તત્ત કાપડું અંદર હતું. કાપડું શરીરને ટાપટ રાખે છે, ને તેથી હવે બારી મને અરસપરસ પ્રમાણમાં રહી શકે છે. હાલના કેસ્ટની પાકે બંડાની આરપાર તેનું નાનું પેટ કાપડાના ઉપવાય

સુધી અડ્યું અરપટ દતું. આપણે તે બાન બુલી ગયા અને પૂછ્યું.

“ખાઈ ક્યાં રહો છો ?”

“ઉમરાળા.” દુકા જવાબ વાળો.

“ઉમરાળામાં ક્યાં ?”

“પોળમાં.” ફરી દુકા જવાબ મળ્યો.

“કામગીરાણા ન કાપડું ન લગના.” એ પ્રમાણે આપણે તો પૂછ્યું.

“પરજોડો છો ?”

એ શબ્દો સંભળીને ધણી સીકાને બોલી,

“એવું શું કામ પૂછો છો ? મેં છુટારો ક્યું ? તમે મારા ધરવાળા છો તેથી ? ક્યું મારે કાંઈ થઈ ગયું ? બોલવા તે તો બેલ્યા પણ હવે મને સતાવરો નહિ. તમે તમારે રરતે ને હું મારે રરતે-રવે આપણે છેડું નથી !”

તે આ બેલ બાળેજ બોલી રહી રહી એટલામાં બાળની વડ પાછળ અડખાટ થયો.

નજીકના હાંડમાંથી એક આંત્રી જદાર આવી. એક-કમ મારી નજીક તે રહી આવી પાસે આવનાં જવાણું કે એ પેલો મુખી દતો. આવતાજ તેજે ગુરુમાં પ્રથ કયો.

“કમ અલી ! તું કહેલીનીને કે એ તારા ધરવાળા છે ? ને હવે કમ કહે છે કે તમારે ને મારે શું ? એમ લાગીના લઈને જટણ બપોરો નહિ મને પહેમેથીજ ચક દતો કે કાળમાં કાંઈક કાળું છે તમે અને વર વડુ નથી. ઉનાર તારા કામીના.”

હું તો સજ્જ થઈ ગયો ને પેલી તો સીમાં લીધાં થઈ ગઈ. તેનું મેડું રડું રડું થઈ ગયું. કાંઈ પણ દયા સમ્પા વચર મુખીએ લાલો ઉગામ્યો અને પછી તે પોડામાં,

“માને છે કે નહીં ? એ તારા વર ચતાવું હવે કાંઈ ચાલવાનું નથી.”

કાંઈ પણ રરતો ન હોવાથી તે મુજતી આંત્રીને મારી કોટ વળાવી. છેક દીન યુગ ફરી તેજે મારી સાથું નેનું. તેના બને દાય મારા ગળા આસપાસ ઘીડાવકા દના. તે બને દાય દરેક પળે નધારે સખત બંધનમાં મારું જીવું બીડના દતો હવે સું કરવું ? મેં તેના સાથ” નેનું” ? મેં શું નેનું” ? તેના કપાળમાં ચંધિ નહોતો ને દાયે માન એકક મોતાની બંધી હતી. શું તે વિધવા હતી ? વધારે વિચાર કરવાનો વખત ન હોતો. મને એક વિચાર મુગ્યો. મેં તેને માનનેર ખચી ભગીને કયું.

“આલી ! છુટારો પેતે જુદા દેવ, એટલે બીનને જુદા માને. તેઓ વળી લોખી એટલે આપણે કરીયાં તે મન-વાના નથી. દતો ઉનારી આપ તું તારા કામીના.”

મારા વર્તનનો બાન તે બનાવર સમજ ને કામીના ઉનારો લાગી. એટલામાં પેલો વાળ્યો.

“એવું માં બોલો. મેં તમારી તમામ વાતની સંભળી છે. મને પહેમેથીજ એમ દતો કે, ખાઈ જુદું બોલી છે એટલે

હું તમારી પાછળ પાછળ છુપાતો છપાતો ચાલ્યો આવું છું. તેણે તમને કહ્યું ન હોય કે તમે તમારે રસ્તે ને હું મારે રસ્તે? બોલો તમે જુદા કે હું? છુટારા પછ પોતાનું વચન પાળે છે. એક પણ વિચાર કરી અપૂર્વ શાંતિ ધારણ કરી મેં ઉત્તર આપ્યો.

“તમે રસ્તેજ સાચું બોલ્યા છો. પણ મળ વાત એમ છે કે, એમ બંને ધણી ધણીધણીને બનવું નથી. તેથી કંપારનાં છુદાં રહીએ છીએ. ને તેથીજ તમે કૌથી પહેલાં મને પૂછ્યું કે એ તમારીથી સગી થાય? ત્યારે મેં કહ્યું કે, એને પૂછો. આંદિ અચાનક અમારા ફરી બેટો યવાથી સમાધાન માટે હું સમજાવતો હતો. તે નહોતી માનતી. દરમ્યાન તમે ઠીક આવી લાગ્યા. તમે અમારા ફરી સંબંધ કરી આપ્યો તમે જોયું ને હવે કેવી તાબે થઈ ગઈ?”

મારા બોલવાને એ બાધીએ ટેકા આપ્યો અને બોલી, “મેં મારી ભુલ જોઈ છે. અને હું હવે પરતાઈ છું.” અને ગળામાંથી કંઠી ઉતારી મુખી તરફ ફરી તેણે આજળ ચલાવ્યું “લે બાધ-આ-એક કંઠી: મને બહુ બીક લાગે છે. તારી લાલો દર મૂક.”

આ વાતચીતથી મુખીનું હૃદય પીમળ્યું. ગળગળા થતાં તે તે બળકડે.

“બળ્યો વર ને બળી જાન. જાઓ, લાઈ જાઓ મારે કાંઈ નથી જોઈવું. પણ ચાલ રાખને કે તમે લડી પડેલાં વરજી હવે જો આંદિથી જઈ એકઠા-એકજ ધરમાં નહિ રહે તો તમે બંનેને જુદાં છો. એમ માની તમે બંનેને ઘેર આવી આ બાલાધી કાર કરીશ, અને ધરખાર છુટી લઈશ. એમ ન કરે તો મને.....ની આશ છે.”

એટલું બોલી તે એકદમ ટોટ મુકી નાસી ગયો.

(૪)

છુટારાથી છુટ્યા તો મારા, પણ અમારી ખરી મુસીબત તો હવેજ શરૂ થઈ. અમને આ શું થયું? હવે શું કરવું? ક્યાં જવું? મને પરતાયો થયો. મારું અંતઃકરણ મને અંબા લાગ્યું. મેં આ શું કયું? અને હવે શું કરવું? એટલામાં તે બાધ બોલી,

“લાઈ! તમારો ઉપકાર મારું છું. તમે ન હોત તો એ મુલો મને મારી નાખત કે આખર લેત. એનો લાલો જોઈ હું તો ધરધરી ગઈ છું.”

હું સાંભળી રહ્યો. ઘેર અંધારી રાત શરૂ થઈ હતી. અમે ગામની લગભગ બાગેળમાં આંખાં દતાં. ત્યાં ઉભી રહ્યો કાંઈ વળે તેમ નહોતું તેથી ઉપર મેં કહ્યું,

“માતો બહેન, આપણે હવે જતાં રહીએ.”

“હા, પણ હવે પેલા મુલાની ધમકીનું શું? આપણે શું કરીશું?”

“ગામમાં તો જવુંજ પડશે, એમ કાંઈ એની ધમકીથી કરી ગયે પાર આવશે? તમે તમારે ઘેર જાઓ, હું તમને

મૂકવા આવીશ.”

“ના-લાઈ, એમ ન થાય...ને તે પણ આજે ને આજે તમે જોયું ને કે એ રાયે કેલો હમણાં છુટી નીકળ્યો હતો. પાછો મુલો આપણી પુઠે લાગેલો હોય તો?”

“ત્યારે શું કરવું? આજનો દિવસ ત્યારે કાં તો હું તમારે ઘેર આવું કે કાં તો...” એટલું બોલી હું અચકી ગયો.

“કે કાં તો હું તમારે ઘેર આવું.” તેણે વાક્ય પૂરું કર્યું, અને ઉમેર્યું-“હા! ચાલો.”

એમ ચાલવા માંડ્યું. “નાનાં પગલાં” એ આવી છઠ્ઠી કરી મન સાફ કરી અમે બંને મારે ઘેર આવી પહોંચ્યાં. વખતે રાતનો પૂરું અમલ શરૂ થયો હતો.

ઘેર તો આંખાં, પણ હવેજ મારી ખરી મુંઝવણ શરૂ હતી. શરૂઆતમાં રમણીય હોવા છતાં, એ મુંઝવણ હવે ખરેખર સાલતો હતો. સાવિત્રી જેટલી નિર્દોષ-અને પવિત્ર આ આમ એકાએક મારા ધરમાં આવી ચઢી હતી. ધર, ધણું નાનું હવું ને હું એકલો હતો. અમારી કસીટીને વખત હતો. તે મને તેમ કરી પચાર કરી-પણ સવારમાં તેણે પોતાને જતાની ચોકખી નાજ પાડી. એને તો હજી બહારવટીમાં બાલે દેખાવા કરતો હતો. એને માટે ખાવા પીવાની તમા કપડાં બદલાવવાની ગોઠવણ મારે કરવી પડી. મુજે વાંદો અને પ. લુગડાં ખરીદ્યાં એ કેટલું શરમનું કામ! સવારમાં મેં એને એકલી કેવી રીતે આવી ચઢી તે પૂછ્યું. તેણે ખુશ્મી કર્યો.

“હલે-નાધો સંધાત જોઈ હું સાડા પાંચ વાગે નીકળી. સૌ ટેકો ઉપર વિસાગો ખાવા બેઠો. હું જરા પાસેનાં ઝરણામાં પાણી પીવા ગઈ ને સૌ મને છુલી ગયાં અને ચાલ્યાં ને હું એકલી પડી ગઈ. તમે મને જરા દુર દેખાયા એટલે પછી એકદમ ચાલવા માંડ્યું.”

આમને આમ એક દીવસ એ દીવસ ચાલ્યા ગયા. મારા મુંઝવણ વધતી ગઈ, અને હવે લોક નિંદાનો દર લાગ્યો. અરોતે બેરી ધરમાં છુપી ક્યાં મુકી રહે! ને એમ સાંપનો ભાગ્યવી શી રીતે રખાય? એ તો ડરની મારી એને ઘેર વાત કરતો જ નહોતી. છપરે મારે મુલો ખુલ્લું કહેવું પણ

“જુઓ બાધ! તમારું નામ શું?”

“મારું નામ શુભાષ!”

“જુઓ શુભાષ!” આમને આમ દલાડા કટાય ને તમે ને મેં શી ચોરી કરી છે કે આમ જાના રહેવું?”

“ત્યારે શું કરવું?”

“તમે તમારે ઘેર જાઓ ને મને છુટા કરો.”

“એ કેવી રીતે બને? બહારવટીઆએ આપણને ધરમાં રહેવાનો હુકમ કર્યો છે. છુટા પડીએ તો જીવ બોધાએ.”

“પણ માથે અપવાદ આવે તેનો વિચાર કર્યો?”

“હા તો વાન ખરી પણ શું લાઈ બહેન એકલાં ન

નથી રહેતો?"

"આપણે કાંઈ બાઈ બહેન નથી ને આપણે કહીએ તો કાંઈ લોકો મને નહિ. હવે માત્ર બે રસ્તાજ છે કાં તો છુટા પડવું કે કાં તો—"

"કાં તો શું? કેમ અચકાઈ ગયા?"

"કહું? તમને ખોટું લાગે?"

"ના ના, કહો મને ખોટું નહિ જાગે."

"પણ બેગા રહેવાની તો તમે ના કહો છો ને?"

"આવી રીતે નહીં."

"ત્યારે વળાઈવી રીતે?"

"જે રીતે રહેવાય તે રીતે—કુનીયાની ચાલતી રીતે—પરણીને."

"મેં ક્યારે ના કહી છે? હું તો ક્યારની જાજ કહું છું. પણ તમારા હક્કમાં એ વાત ક્યાં આવે છે?"

આ વાત નક્કી થઈ. ઉમરાળામાં નાત-ગત સમક્ષ એ એ કાલે થાય નહિ. વળા એ બાઈ કાણ છે તેની પણ ખબર નહોતી એટલે જાનામાના મુંબાઈ જઈ એકાદ સંધારક સંરેયાના આશ્રય નીચે પુનઃલગ્ન કરવાનું નક્કી કર્યું. રાતોરાત અંગા ઉપડી ગયા અને ટ્રેનમાં બેસી મુંબાઈ આવ્યા.

(૫)

મુંબાઈમાં પુત્ર વિવાદના હોલમાં—મદદ મહિનાની સુદ પાંચમે અમારું લગ્ન હોયેલું થયું. આગેવાન સંધારાવાળા સમક્ષ આમારો હસ્ત મેળાપ થયો. પહેલું મંગળ ફરી રહ્યાં કે વર્તે શુકાંતી બાંધેલો અને દાથમાં બાંધેલો એક માણસ હોલમાં દાખલ થયો. તેને જોઈને મારા હાંડળ ગમી ગયાં. બહારવટીઆનો મુંબાઈ આમ નીકળ વખત અણીની વખતે ક્યાંથી ફટી નીકળ્યો? મને જોઈને તેણે બાપણ કહ્યું.

"અત્યા બાલક્યુ! વાદ તારી ચતુરાઈ! હું કહેતો હતો કે તમે પરણ્યા છો કે એવું જુલું બોલી આ બાઈડીનું પરણું બચાવ્યું. ને કહેતો ગયો કે, અમે છુટારા જીદા. હું જુલો છે કે અમે? ને પાછું ધરેલું બચાવ્યાના બદલામાં એ બાઈને આજે પરણવા નીકળ્યો છે! તમને શી શીક્ષા કરવી?"

અમે બંને લેવાઈ ગયાં કેમકે તેણે બાલાવાણે દાથ કહ્યો ક્યાં હતો. આમારું ઉતરેલાં મોઢાં જોઈ એણે ઉમેર્યું.

"અરે" તમે પરણ્યાં ન હોતાં ને હવે પરણ્યાં. ચાલો વિધિ પૂરી કરી નાંખો.

"અમે ચારે મંગળ ફેરા પુરા કર્યાં. અને પરણી ઉઠ્યાં. એક દગ્ગર રૂપીઆની નોટ શલાખના દાથમાં મુકીને જતાં જતાં મુંબાઈએ આશીર્વાદ આપ્યો.

"લો આ મારો ચાંલો! સમ. સમ હું જાઉં છું. મારાંથી બીજો નહિ. હવે હું પ્રસન્ન થયો છું—તમે બંને પરણ્યાં. હવે તમારું જોડું મુંબાઈ ચાલે. શલાખ તારું હેવાતન ફરજ રહે. લે બહેન આવજો!"

અમે કાંઈ પણ બોલીએ તે પહેલાં તો જેમ આગ્યો હતો તેમ તે પાપારા માંડી ગયો. અમે અમારે મુકામે ગયાં. મુંબાઈ બરાબર લગ્ન પ્રમગે ક્યાંથી આવી ચડ્યો અને તેણે ચાંલો ચા માટે ક્યાં ચે વાત મારા મનમાં ઘેળાયા કરતી હતી. તેથી ઘેર પહેલાંજાં—મેં શુભાખને પૂછ્યું.

"બાહી! મુંબાઈ વિચિત્ર માણસ બન્યા પછે તે આવ્યો શું ને ગયો શું? તેણે અપજાને કરાવ્યા શું અને ચાંલો ક્યાં શું? માન માન પણ કાંઈક જોમ પડતી વાત છે."

આ સાંભળી તે હસી પડી. આ વિચારવાની વાત હતી. આમાં હસતા જેવું કશું નહોતું તેથી—મેં સવાલ ક્યો.

"હસે છે શું? આમાં મરકરી જેવું શું છે?"

ન્યુ કવીન્સ રોડ ઉપર

થયેલ બચંકર અકસ્માત

તા. ૧૬-૫-૨૬ ને દીને કવીન્સ રોડ ઉપર સ્વામના પાંચ વાગે ટ્રેડ ગારી મ્યુનિસીપલ ફાનસ સાથે અથડી પડી ન્યૂની ત્રણ ઘડો પીચ ને સખત ઇલાઈ થઈ છે.

આવા ભયંકર અકસ્માતથી જો મોટર વાલાઓને ધાયવું હોય તો વાપરો વીડ. બમ્પરો.

સારા-સસ્તા અને ગારીને શોભાવનાર અગવાનું ટેકાણું—

લક્ષ્મીદાસ એન્ડ કારકાદાસ

બારકર મેનશન-લેમિગટન રોડ-મુંબાઈ ૪.

"ધણેવ. તમે ન સમજો."

"કહે જોઈએ, મારા સમ."

"લો ત્યારે કહું છું, હવે છુપાવવાનું કાંઈ કારણ નથી. એ મુંબાઈને હું જોળાવું છું. કેમકે તેની વદુને તે મારે બહેનપણાં છે. ને મેં જ તેને આંદિ દોડાવ્યો હતો!"

એ સાંભળી હું સડક થઈ ગયો તેણે આમળા અલાખું.

"મેં તમને બેગા ત્યારજોજ હું મોલી પડી હતી. ક્યારે? કહું? પહેલાં ક્યારે બેગા?—કાકાએ નાત કરી ત્યારે. હું જમ્યા આવી હતી, ને તમે પોરસના દવા. તે પહેલાં મેં તમને

કહી એવેલા નહીં. ઉપાડે શરીરે તમે કેવા કામજુગારા લાગતા
તા ? વિચારની કચ્ચલીઓથી શોભતું મોઢું ને ઉપસેલું તમારું
કપાળ, મસ્તીખોર અધીઆળા ભુખરી આંખો, વાંછી લાંબી
ચોટલી, મોઢા કાન, લાસવાદાર મુઝાદાર વાંકડી મુઝા, પાતળું
શરીર માંસલ રનાયુઓ એ સૌથી હું મારું જાન-સાન
ગુમાવી બેઠી, જેમ જેમ પછી તમને વધારે ચાર જોવા
તેમ તેમ ઉન્માદ વધતો ગયા. અને તેમ કરી તમને પરજીવું એ
નિશ્ચય થયું. અને એ વાત મારી બહેનપણીને કહી. તેણે તેણીના
ધણીની મદદ માગી. તે તમારા ઉપર દેખરેખ રાખતો. અને જે
દિવસે તમે ગામ ગયા તે દિવસે તેને શીખવ્યા પ્રમાણે તમારી
પાછળ હું જવાની લાંબી-હું જાણ શું એટલે ઉપાડે છોજે તમારી
સાથે સજન કરી રીતે ગોઠવાય ! તેથી આવો રસ્તો બેજે બેજે
શોધવો પડશે.”

હવે મારાથી જાના રહેવાયું નહિ તેથી વચમાં સવાલ થયો,
“પણ મેં તે મુખીને એમ ન કહ્યું હોત કે એ મારી
કાજ ચાલ-તે બાંધત એનેજ પુછો-તો શું થાત ! પછી તારા
અધમીનો મેજ કેમ ખાત ?”

“ધરખે ખાધેરા હોમ તો તે રહાવે કરેજ. તે તમને
ભુલાવી તમારા મોંમાં એવા શબ્દો મુકાવેજ. આમ ચલું હોત
તો શું થાત, એ પ્રશ્ન હાલ નથી. તમે જવાબ આપતાં બુદ્ધિ
ને ચક્રાંધા, મારી જાળમાં ફસ્યા. એ વાત ઉપાડી પાડવા મેં
મુખીને ખડો ઘોઘાલ્યો. વળી તેણે મદદ કરી એટલે તે હાજર
રહે તો મારા કપાળમાં થયેલા નવાં ચાંદ્રાને હું વધારે કિંમતી
મણું છું.”

હું પણ તને મેળવી શુખી છું. પરંતુ જ્ઞાલી !
તું જમીન તો ખેરીજ, અસહન પારખાં ક-મજોનાં-
ઓઝોનાં દરજી થતાં આજે તેં પ્રયત્ન-વચરું દરજી કરી
ખતાયું છે !

“તમે બહુ પકડા છો. તમે પહેલાં મહારં દરજી-કયું તે
શુધી જાઓ છો કે ? તમે પહેલાં મહારં મન દરજી કયું
એટલે દરજી કરનાર તમેજો ?”

“તે મેં કાંઈ જાણી નહિ કયું નહોતું. તું મહારા ઉપર
મોહી પડી હતી તેની મને ક્યાં ખબર હતી ?”

“હવે ! પણ અને તમારે ઘેર સહ જનાર પહેલાં તમે
હતા એ વાત તો ખરી ને ?”

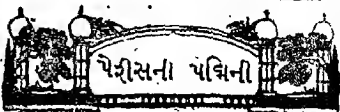
“લે હું હાથો ને તું જીતી ચલું, સંપૂર્ણ.”

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ-રૂ. ૩૦ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦
વિદ્યુત જલદાર રૂ. ૫

લેખા-મેળ-મળદ કાર્યાલય,

ગીરગામ ચર્ચ સામે ખાલિ બીલ્ડિંગ મુખાંધ ૪

સખનાર-શ્રી. રમણીકં અ. મહેતા.

(ગયા અંકથી સંપૂર્ણ)

આ બનાવ બન્યા પૂર્વે કેટલાક વર્ષ પહેલાં રત્નમ્હાર
નામનો એક એસ્ટિપન પેરીસમાં રહેતા આવ્યો. આ માણસની
સાથે તેની સ્ત્રી અને બાળા અને રોઝીન નામની તેની બે
દિકરીઓ અને તેનો એક દિકરો કિટલે કરીને હતો. છોકરીઓ
તે વખતે ધણી નાની ઉંમરની હતી. રત્નમ્હારનો ધણી ફ્રાન્સ
જનાવવાનો હતો. તે પેરીસમાં પોતાનો ધણી ધણી શરી રીતે
ચલાવતો હતો અને પેરીસનો વતની થઈ ગયો હતો. છોકરીઓ
દિવસે દિવસે ખૂબસૂરતીમાં ખીલી ઉઠી. ચારૂના ચંદની
માફક. તેમની કાંતિ દિદિપ્તમાન થતી ગઈ; આમ છોક-
રીઓ ધણીજ ખૂબસૂરત થઈ ખરી પણ તેમનામાં જોખરી
નીતિ કે સારા શુભો તે સાથે આવ્યા નહિ. તેમને
મોજ મળત, રોજરોજ, અને વિલાસની એટલી રહ લાગી હતી
કે જાપન અને એવા દલકા શૌખ સિવાય બીજા તરફ ધ્યાન ન
હતું. બનતું વસણ નાટકમાં એકટ્રેસ થવા તરફ હતું. વખત
જવાં આવ્યાએ શોકો નામના ધીએડીકલ એજન્ટ સાથે લગ્ન
કર્તા. નાની રોઝીન બહાં બહાં રહેતા ધીએડીકલો ખાવાનું કામ
કરતી હતી અને તેને વહાનારની સંખ્યા પણ એછી ન હતી.
અમેગમ ફરવાથી ક'લાળી તેણે પેરીસમાં એક ધીએડીકલ રથાધિ
નેકરી લીધી. જ્યારે તેની વય ૨૧ વર્ષની થઈ ફ્રાન્સી રહી ફરી
નીકળી, જીવાંનીના પૂર જોશમાં વહેતા લાગી તે સમયે તેને
કાઉન્ટ ડાકોટ સાથે પરિચય પડ્યો. કાઉન્ટ ઉદાર સ્વભાવનો,
કવિ સમાન રમતિયાળ, તરંગોમાં વહેતો ઉદાર માણસ હતો.
જ્યારે રોઝીન લુચ્છી, રવાઈ અને પોતાની જાળમાં ખીળને
કેમ ફસાવવા તેમાં પ્રવિણ હતી. તેણે પોતામાં હાથમાં
સપાકાથી સોનાની ચલોને-સારી રીતે નિચોવવાનો નિશ્ચય કર્યો.
આ કામમાં તેના લાઇ ક્રીટજની-તેને સહાય હતી. બે કે-તેનો
લાઇ તે વખતે પોતાના ખરા નામથી નહિ પણ બીજા નામથી
જોળખાતો હતો.

ક્રીટજ નાનો હતો ત્યારથીજ એક પડોસની બાઈની તેના
પર પ્રીતિ હતી. આ પડોસકારી બાઈએ તેને સારી રત્નમ્હાર
મોટા માણસોના છોકરાં જ્યાં જીવવધી લે છે ત્યાં તેને લાજ
મુક્યો હતો. તે તેને માટે સ્વયં 'ખમ' કરતી હતી. ક્રીમતોના
છોકરાં જે હાથી ઉઠે તે હાથમ્હારી તેને તે ઉછેરતી હતી. આ
બાઈને એક પ્રકારની ઘેઝળ હતી કે આ છોકરાને આજ

જાતાં નામકિત થાય અને ધીમંત લોકોના સંસર્ગમાં આવે તેમ જીવેલા. આ હોકારા પાછળ પોતાની સ્વધર્મો આપક તે ખુચ કરતી હતી. એકાએક આ બાઈ મરણ પામી. બાઈ હોકારને નામે લાખ રૂપિયા વિલમાં લખી ગઈ હતી પણ મરણ આવ તપાસ કરતાં લાખ પાંચ પણ નીકળી નહિ. કોટેટ પર ગુરૂદેશ ચાલેતા તે પર પણ બીજાને હક નીકળ્યો. કોટેટ ન્યારે જોયું કે તેને કંઈ મળે એમ નથી ત્યારે તેણે પેસાને માટે કાંઈ મારવા માંડ્યાં. તે જોઈ રીતે ઉભર્યાં હતો કે ગરીબ રહેતું તેને પરવડે તેમ ન હતું. કોટેટ સીધે નહિ તો આડે મારે નાણું મેળવવા નિશ્ચય કર્યો. કોટેટ તે બાઈની અટક પિયુન હતી તે ધારણ કરી અને પોતાનું નામ કોટેટ ફેરવીને યુનેની રાખ્યું.

યુનેનીમાં એક શક્તિ હતી. તે વાચાળ હતો. સામા માણસના મન પર અસર કેમ કરતી તે તેને સારી રીતે આવડતું હતું. વળી તેને કૃણવણી પણ સારી સંરચામાં મળી હતી એટલે જો ધારત તો કેટલે પણ ધંધામાં સારો ફાવી શકત. પણ આમ થયું નહિ. યુનેની આળસુ હતો. તેને મહેનત કરી પૈસા મેળવવા કરતાં વગર મહેનતે પૈસા પર હાથ મારવા એ વધારે પસંદ હતું. ન્યારે યુનેનીને કાઉન્ટ સાથે પીલાન થઈ ત્યારે કાઉન્ટ તેનાથી મુગ્ધ બની ગયો. કાઉન્ટ લુપ્તિવાન હતો પરંતુ તેની છુપિય દગાબાજ પિયુનેને પૂરેપૂરો પિંજાનવા જેટલી ન હતી. કાઉન્ટ સીધા માર્ગેના માણસ હતા ન્યારે યુનેની પાતાળ ધંત્રી હતો. તે હાથમાં આવેલી બાઈ જવા દે ખરો ? તેણે તેની બ્લેનની સાથે અળા કાઉન્ટને હાંધવાનો પ્રયત્ન રચ્યો. એટલું જ નહિ પણ પોતાની બ્લેન રોઝીનની સાથે કાઉન્ટનાં લગ્ન કરાવવા કોશિષ કરવા લાગ્યો. યુનેની રોઝીનેના કાર્ડ એ વાત કાઉન્ટને બાંધવા દે તેવો ભલો તે ન હતો. કાઉન્ટથી પોતાના સગપણની વાત છુપી રાખી. રોઝીનને પણ પોતાનો ભાગ કેમ બચાવે તો કહેવું પડે તેમ ન હતું, કારણ કે તેને કંઈ તો એક સામાન્ય નડીનાજ હતો. કાઉન્ટે કિંમતી બહિસો, લુંગાં, પેરોણીયા તેના દીલને છતવાની કોશિષ કરી, પણ રોઝીને આ કહાની પવાં કરી નહિ. અને પોતે પોતાના પ્રતમાં દટ રહી. આથી કાઉન્ટે આની લીધું કે રોઝીન સતીવના આદર્શને નમૂના છે. એ જાતિનું બાણ છે. નિર્દોષતા અને પવિત્રતાની પ્રતિમા છે. કમનસિય પણ કાઉન્ટે તેની સાથે લગ્ન કર્યાં. લગ્ન કર્યાં પછી પુછવું શું ? રોઝીન પોતાના ખરા રવરૂપમાં બહુઈ તેના પરેશાં, લુંગાં અને મોજશીખનો પાર રહ્યો નહિ. પાછીના રેલાની માફક દબ્ય ખચવા લાગી. તેના રવભાવ પણ પૂરેપૂરો પરખાઈ ગયો. અલગત તે કાઉન્ટને ચીરતી હતી તેમાં તેના બાઈ પણ ભાગ પકાવતો હતો.

કેટલોક સમય સુધી કાઉન્ટે આ સર્વ મુઠે મોઝે સદન કર્યું. તે પોતાની બી કહે તેમ કરવા લાગ્યો. તે જેમ ન્યારે તેમ નાચવા લાગ્યો. કાઉન્ટનાં સેક્રેટરી જુદર, રોઝીન અને પિયુની સાથે સંતલસમાં બળી, કાઉન્ટ પાસેથી પૈસા એકાગવા

લાગ્યા. કાઉન્ટે એમનું માનવો દતો કે તેના સેક્રેટરી જેવા બીજાને ભલો માણસ આ દુનિયામાં છે નહિ. યુનેને પિયુન જેવો સાચો સલાહકાર અને ખરો મિત્ર પણ નથી. આમ કેટલોક વખત ચાલ્યા બાદ કાઉન્ટને પોતાની જોની મુંસરોમાંથી છુટા થવાનો વિચાર મળ્યો. કારણ કે તેનાં રવભાવ અને તેની અર્થ પિષાસને પહેંચી વળવું કાઉન્ટને પણ વસતું લાગ્યું. કાઉન્ટને માલમ પડ્યું કે રોઝીનને પોતાનો ધણો શોખ છે. કાઉન્ટે તેના આ નાદમાં સગવડ કરી આપી. તેના એ ખોટા શોખને વધારી મુક્યો. રોઝીન આવવામાં બહુ આગ્રહ વધી. અને અતે અતિશય 'આર્મ્સ'ક, દીયવા લાગી. પરિણામ એ આવ્યું કે તેના મસાલતોરોની અગવડની અન નિરાશા વચ્ચે રોઝીને નહિમાં દુનક માધું કે અકસ્માતથી પડી ગઈ અને પ્રાણ ગુમાવ્યો. આ બનાવ પેરીસથી લીધે માંદલ છેટે એક નાનાં ગ્રામામાં બન્યો હતો, કારણ કે કાઉન્ટે તેને ત્યાં રાખી હતી અને તે તેને મગવા ત્યાં અવારનવાર જતો દતો. આ ગોઠારણ કાઉન્ટે એટલા માટે કરી હતી કે તેનું નામ લોકોમાં બંદુ ગવાય નહિ.

પિયુન, જુદર, આના કાર્ડ અને તેના ધણીએ રોઝીનના મરણના સમાચાર કાઉન્ટને જાણ્યા નહિ. તેને એમ જણાયું કે રોઝીન કાંઈ બીજા રથને હરા દેર માટે ચાલી ગઈ છે. કેટલાક આંધારિયાં વિત્યાં એટલામાં એ રોજીને નાણું બીક જણાવા માંડી. એમ કરતાં મદિના થયા. પૈસા વગર શું કરવું ? આખરે તેઓએ એક નીમ શુકિત રચી. તેમણે કાઉન્ટને દરજૂ કરવાનો અને નિર્મન રથને કેદ રાખવાનો વિમાર કર્યો. આમ કરવામાં તેમની મનલગ એવી હતી કે બારે રકમ લઈ કાઉન્ટને છોડી કરેલો.

જે રાત્રે કાઉન્ટે પોતાને ત્યાં પાઈ આવવાની અને બાંધ આવવાની યોજના કરી હતી તે રાત્રે કાઉન્ટનું દરજૂ કરવાનો તેમણે નિશ્ચય કર્યો. જુદરે રોઝીનના જેવા અશરોમાં બનાવવી તેમણે નિશ્ચય કર્યો. કાગળમાં લખ્યું હતું કે "કું" ધણી મંબીર બિમાર છું અને એને બહારથી પાછી ફરી છું. પધારોમાંથી ઉઠવાની પણ મારી શકિત નથી. નહિ તો કું તમારી પાસે આવતા. અને નાણુંની ધણી અગ્રહ છે, અને મારી રિમિન ધણી કહેડી છે. આપ જો કું કું તેટલી રકમ લઈને આવશો તો તમે જો ધૂટકારો મળી ઠો તે કું સદાને માટે આપીશ. મારું લગ્ન બંધનમાંથી કું તમને મુક્ત કરીશ. પણ જો આપ મારી માનવણીને અસવીકાર કરશો તો આપણું જનનાં લગ્નની દુનિયાને જાદર કરીશ તથા તમારા પરદેશ ખાતાના પ્રધાન મંત્રીને પણ જાણવીશ. માટે આ પત્ર વાંચી તબક્કોતબક્કો મંત્રીને આપને લેવા માટે આવવા મકાનથી ચોટે છે એક મારી તૈયાર રહો."

કેસ સંજોગમાં કાઉન્ટને તે પત્ર મળ્યો હતો તે આપણે બંધીએ છીએ. અને એ કાગળની અસર કાઉન્ટના મનપર ફેરી

યજ્ઞ તેથી પણ આપણે જાત છીએ. કાગળમાં જણાવ્યું હતું તે પ્રમાણે તેને માટે ગાદી તે સ્થળે તૈયાર હતી. આ ગાદીમાં બેસાડી કાઢીને કુહાડા પિયરના મકાન આગળ લઈ ગયા. કાવ-ત્રાજોરોએ બે બદમાશોને સાંધી રાખ્યા હતા અને કાચબેનની સાથે તેઓ ચંદી બેઠા હતા. કાઢીને જ્યારે ગાદીમાંથી નીચે ઉતર્યાં અને આગપાસ નજર કરી ત્યારે તેને તે સ્થળ જોઈ તરત ભાન થયું કે કંઈ દોષ છે. તે તરતજ પાછો ગાદીમાં બેઠો અને ગાદી પાછી હાંપી જવા કાચબેનને આજ્ઞા કરી, પણ એકા બે બદમાશો તેને એમ છોડે શાના ? તેઓએ કાઢીને પકડ્યો અને બહાર કાઢ્યો. કાઢીને પણ શરીરે સજ્જત હતો એટલે તેમની સાથે ઝપાઝપી કરવા લાગ્યો. આખરે તેમાંના એક બદમાશો કાઢીનેના મોઢા પર સખ્ત ફટકો લગાવ્યો. કાઢીને બેઠુધ થઈને પડ્યો. બાદમાં તેઓ તેને ઉંચકી કુહાડા પિયરના મકાનમાં લઈ ગયા.

બે દિવસ તે બેઠુધ દાલતમાં પડી રહ્યો. જ્યારે તેને જાન આંજી ત્યારે તેની સાથે ઘેલજાએ પણ દેખા દીધી. બદમાશોએ એમ ધાર્યું કે તે થોડા દિવસમાં પાછો સાલે યજ્ઞ જરી અને આપણે તેની પાસેથી નાણાં કઢાવીશું, પણ તેઓ તેમની મુશ્કેલી કાળજી નહિ. આમ જ્યારે તેઓ નારીપાસ થયા અને પૈસાની હાડમારી પણ લાગી ત્યારે છુટ્ટરે ખોટી કુહાડી કરવાનું માથે લીધું. બેમજાએ મેડપ શાઈ જે વખતે મોઢાના ટીએટરમાં ગાવા માટે ગમ હતી. તેને માથે કાઢીનેના ધોધો રેપાર અને પેદી માટે મળે તેટલી દક્કિત મેળવવાનો બોલે પડ્યો. આ દક્કિત મળ્યા પછી શાઈ જતે મોઢા ગયો. ત્યાં જઈ તેણે પીટર પાવલોવીચની પેદીના માથુસ તરીકે કુહાડીને દેખાડ કર્યો, અને નાણાં ખોટી રીતે મેળવ્યાં. આ નાણાંમાં બધા કાવત્રાજોરોનો ભાગ હતો. છુટ્ટરે બંધામાં ચાલાક ગણાયે હતા. તે પોતાનો ભાગ લઈ ક્યાં પસાર થઈ ગયો કે પોલિસને તેનો પતો મળ્યો નહિ. પોલિસે વધુ માથોફાડ કરી પણ ફોડત

પેરીસમાં ન્યાયાધિશ સમક્ષ જ્યારે તપાસ ચાલી ત્યારે આ ખીના જગ જાહેર થઈ. ડેનીવીચે એ કમંડર કલત્રાનો બેદ છુટ્ટો પડ્યો હતો. એટલું જ નહિ, પણ કાઢીની છંદગી પણ બચાવી હતી. કાઢીને દિવાનો ચર્ચો ત્યારે તે બદમાશોને બોલ-રૂપ ગણ પડ્યો હતો અને તે બોલમાંથી છુટ્ટા માટે તે પત્ર અને ભોંટાના ટુકડા સાથે એક કોચમાં સીધી નદિમાં નાખી દેવાનો વિચાર કર્યો હતો. પિયુન આ કામમાં સંમત ન હતો પણ મેડમ શાઈ રાક્ષસીના જેવી દયાહીન હતી અને તેણે તે કાઢીને ભૂખીત કરવા નિશ્ચય કર્યો હતો. બે કાઢીને જીવતા રહે તે બલિધ્યમાં પકડાવાની અને તેમનો બેદ કુટી જવાની ધારતી હતી. આથી મેડમ શાઈએ પોતાના કણ્ઠને પટ્ટી પડાવી હતી કે કાઢીને કાશળ કાઢવું. કણ્ઠને આ કામ કરવા ખીડું ઝડપું હતું, અને જ્યારે તે કમકમાટી લઈ કામ કરવા

જતા, હતા ત્યારે ડેનીવીચે બરાબર વખતે ન આવી હોત તે કાઢીને જીવ જીત. આ સમયને પૂરતી સળ વામાં આવી અને તે ઉપરોક્ત રશિયાની સરકારે આ ગુન્દા રશિયામાં તેમની તપાસને માટે મોકલી આપવા માગણી કરી. કેન્સ સરકારે આ માગણી ઘૂરત તે રવીકારી નહિ, પણ સળની મુદત પૂરી થવા બાદ તેમને રશિયા મોકલી કણ્ઠ કપું, કારણ કે શાઈએ બનાવટી કુહાડી બનાવી અને ખોટી સંધી કરી હતી આ ગુન્દા માટે તેને અને તેના માઠા કામમાં મદદ કરવા માટે તેની સ્ત્રી પર કેસ ચલાવવામાં આવ્યો. તેમને લાંબી મુદતની સખ્ત સળ વવામાં આવી અને તેમણે તેમની છંદગી ત્યાંજ પૂરી કરી.

કાઢીની તબિયતે તદ્દન લારા થઈ ગઈ હતી પણ માવજત અને સારા દાકતરોની વાપાણીથી કાઢીની તબિયત સુધારી થયો. પરંતુ, એક નજીબ બુલ્બને માટે તેની સ્વર્ગ કીર્તિ કલંકિત થઈ. કાઢીને ખરી રીતે જોતાં મુખતા હતી અને તેમની સમાજમાં આ કંઈ બપડે દોષ નથી, તે દોષનું રોજી પ્રાપ્તિત પણ કપું હતું. એટલે પૈસો, આ આજી હોવા છતાં કાઢીને ખાકીના દિવસે એક સામાન્ય રિશ માણસની માફક વ્યતિત કરવા પડ્યા. આનું કારણ એક પણ પ્રાણવિધાતક પરિણામ આજે તેની બંધ હતી.

સંપૂર્ણ

પૃથ્વી પરનું વીમાન-

“ સ્પીડકીંગ સાઈકલ ”

૪૫ વરસનો આ લાઈનને આમારો અનુભવ સાઈકલ અને તેને લગતો છુટક સામાન.

મળવાનું ભરોસેદાર ટેકાણું.

થાણાવાલા એન્ડ કું.

૪૩૨-૩૪ હાલખાદેવી રોડ મુંબઈ

(મફત મળવું કેટલોગ મળાવી જુઓ.)

સીનેમાના

સમાચાર

લખનાર-શ્રી. ચત્રપદ

નવી દિલ્હી

રેનમંજરી-શારદા દિલ્હી કુતિ. લેખક મી. સુર-
કેન, ડાયરેક્ટર મી. મણીલાલ જોશી. ફેરોમાર્ટર મી. નવલ બટ-
વરતુ-રાઈસ આર્ટ ઇ-ડીયાના વાર્ષિક અંકમાં પ્રગટ

જોશી, નરદીશ ડીનેકડની
વાર્તા નામે "ધી ડીમ-સ
એક્સપેટ". ઉપરથી રૂપા-
ન્તર કરવામાં આવ્યું છે.
અને શારદા દિલ્હી કંપ-
નીના સુનિવર્સલ પ્લાનના
આધારે મારમારના પ્રકરણો
જ્યાં પ્રુધી. રાજા પ્લા
મંજરામાં આવ્યા છે. ફેર-
લેક ડેકાજે તાથી તોડીને
અથવા તો ન જોડતા
રથજોએ મારા મારી
મજામાં આવી છે.
એટલું તો કહેવું પડી
કે, આ મારા મારીએ
પછી અને તે દો-પટાખાટ
મજાખાટ કે હંડાખાટ
પણ સારી દેખાય છે.

અભિનય-અભિનય
કુમારી કરતાં આમાં મી.
જોશીએ કંઈ કરી ન-
તાવું કહેવાય.

સેટીંગ-શીલેક્ટરના અતિ ઉત્સુકી સેટીંગની ખરી પ્રુધી
મારો મજા જણાય છે. આનું કારણ બુ અને ડીપ એખરની નવીનતા
બાજે છે. મી. હાટે આ પ્લાનતમાં જરૂર સુધારો કરશે.

ફેરોમાર્ટી-ડી. છે.

ટીક રીનો-આ ફિલ્મની મુખ્ય મનલપ છે. તેમાં જોડતા
ડીક સીનો લેવાયા છે તેમાંના સારામાં સારા ને કરીને
તેમાં આ કંપનીએ-પણીજ કુલગનાથી લીધેલો
એક મીન-પ્રદાસનીય છે. જરૂર નીચેથી જારને આરને
ઉડીને ઉપરની ગેલેરીમાં જઈ અટકેલ થાય છે તે સીન

કામ ડીક માલમ પડે છે પર માંગવાના, આકાશમાં
ઉડવાના વિશેર સીનો સારાપણુ પણ નજરમાં મલમ પડે
છે-તે સિવાય બીજા ટેકાક પ્રકરણો ડીક લેવા છે. એકંદર
રીતે આ ફિલ્મ ડીક છે, અને લોકકારને પામી છે.

ફેરોમાર્ટી-રોયલ આર્ટ ફૂલ. લેખક મી. મરહુર.
કહેવામાં આવે છે કે, જાના પખાપો લખાવેલી આ
વસ્તુ અનેક રટુડીઓમાં રહીને ઇષ જ્યારે અને રોયલ
આર્ટમાં આવવા પામી છે. આ કાલેનના અનુભવી-
ઓની અનેક મુશ્કેલી તૈયાર કરેલ આ વસ્તુ જાંબો કમને છે.

અભિનય-મીસ ઇસ્ટ જેને જ્યારે દમકાં એક સતિ
સાધીની ફેરકટરમાં જોના આવ્યા છીએ-તે રેરવાનો પાટ

પણ કારો કરી જવારે છે.

લોકીકનો મજાજ
સારા છે. રપિઆ ને લખ
ની મોટરી લાખા પછી
વાતના નાજક પચીસ
લોખના પખામાં જ્યારે
રહે તે વિચિત્ર દેખાય છે.
તેને બારે એક સારાપણ
ખરેડો દેન તો ડીક.

ફેરોમાર્ટી-સાધારણ
છે. આ કંપની ત્રીક
સીનોથી બધીની ઘટ છે.
અને મણી ટીકા સારી
કુલગનાથી લેવાયેલી માલમ
પડી છે. પણ મોટરનો
એકસીડન્ટ તાન માણસી
લેખાણ માલમ પડે છે.

નવીન ખખડો-
કે હીનર-નો કપાટ
પણ થઈ છે અને રહી-

ફાતમા ફિલ્મ ફૂન "જુલુજુલે પસરના" નું દંડ

ફાતમા તરણી લખમાં લેવાઈ છે.

ફૂન-સુલનો મોખ પુણ થઈ છે અને કામ્ય પરિણા
યર થઈ ગઈ છે

શારદા-પતિપત્નીની સ્ત્રી પૂર જોડમાં આવે છે.

પાયોનિયર-ચત્રા પાલવણી પ્રુ થઈ છે જ્યારે જુના
બધીના નાટો ઉપરથી લેવાની વસ્તુની યજમાન થઈ ગઈ છે.

રોયલ આર્ટ-ફેરલીક જુની અપણું વસ્તુએ મુખ્યમંજાર
પુણ કરવામાં આવે છે અને નવીનતા મુદતમાં થાય છે.

મદારાપુ-ગાઠ પ્રુ અને પ્રલોક તૈયાર કરી રહી છે.

કોનાપુ-ગાજોટથી વગરલેક પ્રુ નિઃકર્યા છે.

દિ-દુરથોન—પોતાની નવીન ફિલ્મો એનેનો એકાદ સિનેમામાં ખતાવવાની તજવીજ થવાતુ સહજાય છે.

માહન—આ હુન્નરની અદિબ ઉર્જિતાવર્યા કરી ખતાવવા કરતા પરદેશથી શીખી સારી કૃતિઓ કરવી—એવા મોહમાં કેણુ બસે ક્યારે સારી શીલો આવશે તે સમજી શકાતુ નથી

ફાનમા ફીલ્મ કું—ખુલ્લુરે પરસ્તાન તૈયાર થઇ ગઇ છે અને બીજુ પિક્ચર “મિલન દિવાર” એનેતા કેઇ એક સ્ટુડીયોમાં કઢાવવાની ખટપટ ચાલી રહી છે સાંભળવા પ્રમાણે કપની સારા કળાકારોને સ્ટાફ રોકી પોતાના એક પછી એક પિક્ચરે જલદી બહાર પાડવા પ્રયત્ન કરી રહી છે તોજ પિક્ચર તરીકે “દુરે જનક” ની ચુટથી થઇ ગઇ છે

વહેમાનમ ફિલ્મ કું—આ કપનીએ પોતાનુ કામ ચર કરી દીધુ છે અને કપની આઉટડોર સીન ખાટે બહાર જાય ઉપડી ગઇ છે.

જોશન—સાલમોની અતિ પ્રખ્યાત ફિલ્મ શરૂ થઇ ગઇ છે, સિનેમાના શોખીનોને પશ્ચિમની કળાનો નાદર નમૂનો બેવાની અમો ખાસ ભલામણ કરીએ

મેજેરીક—રોયલ આર્ટ સ્ટુડીઓનુ “રાજ મોજ” ચાલુ છે

ફેણુ—શારદા કૃત “રતમજરી” બીજુ અધવાદીયુ ડિપ્લો સારંગસ—કલકત્તામાં નીકળેલા શિખ સરથસની ફિલ્મ લેવાઇ છે, પરંતુ કહેવામાં આવે છે કે તે ખતાવવાની મનાઇ કરવામાં આવી છે

+ x x

જાનમ વિદેશી ફિલ્મો—
ચોડા વખત પહેલા સારામાં સારો વિદેશી ફિલ્મો ખાટે પ્રેક્ષકોના મન માગવામાં આવ્યા હતા, જેનુ પરિણામ નીચે મુજબ આવ્યુ હતુ —

ધી કનડાં વેગન	૪૯૧	પીટર પેન	૩૬૫
ધી નર્થ ઓફ નેશન	૪૮૯	ટેસ ઓફ ધી ડી” હુબે	
ધી ટેન ક્રાન્ડમેન્ટસ	૪૬૭	વીવીસ	૩૬૨
રહારામોરી	૪૨૭	ધી રૂ. લીપી	૩૬૧
ધી સી હોક	૪૨૬	અબાહામ લીકન	૩૫૨
મે જ્યુકર	૪૨૬	ધી હર્મીંગ બર્ડ	૩૪૬
ઓરફેસ એફ ધી સ્ટોમ	૪૧૧	ધી બ્લાઈટ સીરટર	૩૩૯
મેન હેન્ડસ	૩૮૮	નોર્થ ઓફ ૩૬	૩૩૫
રોમીન હુક	૩૮૮	સો બીગ	૩૩૫
ધી લેડી	૩૮૬	ધી મેરેજ સરકલ	૩૨૮
ધી થીફ ઓફ બગ	૩૮૪	ફરમીડન પેરેસાઈડ	૩૨૬
સી હુ ગેસ રસપડ	૩૮૧	હોટ વોટર	૩૨૫
ધી હન્ડમેક	૩૭૯		

મોજ-મજાહનો મુરખબો

માસ્તર—શારદા, ત્હારો સાઈ કેમ ન આવ્યો ?

શારદા—એ મારો છે !

માસ્તર—અરે ! કાલે તો સારો હતો એકદમ શુ થયું ?

શારદા—અમારા બેમાથી બારી બહાર કેણુ વધારે વજી શરૂ એ રિપે અને શતત લગાવીને તેમાં એ છપ્યો

* * *

મીસીસ—આજનુ પ્રો. બનીઆમદનનુ ‘સપ’ પશુ

બાપજ એટનુ અકસિર હવે કે મે સહજનુ ત્યારથી ‘સપ’

બોલવાનો પ્રતિતા કરી છે પશુ બપડ, આવતિ વખત દબરી

મદલ મળેનો તે કહેવાનુ તો જુવીજ ગઇ

મીસીસ—હે, તેણે શુ કહ્યું ?

મીસીસ—તેણે કહ્યું કે રકતપિતરામને પૈસા આપી જયા

કહેશે ત્યારે મે કહ્યુ તેઓ મુરત ગયા છે

* * *

મેટર તમે ચગદાયવો—હુ ક્યાં હુ ?

નકશો વેચનાર—તે જાણુ હોય તો લે આ મુગધનો

નકશો એક આને

* * *

શી—ગાર નામ વેટર ?

વેટર—હાલો, સાહેબ

શી—આહ કેવુ અજબ ! મારો કુતો ખેલાઈ ગયેનો

તેનુ નામ પશુ કાઢ્યો હતુ મને લાગુજ થયો તો મે પૂછુ

* * *

મા—એટા ઉઠ આવે તો ત્હારો વરસગાઈ છે ત્હારે બેઠા

ઉઠુ નેજાએ

‘એટા—હુક રહેના દે, વરસગાઈ છે તેમાં હુ થયું ઉઠુ

એક વરસ ઓકુ થયુ—મેલો આનાથી વધારે શુ નેજશુ

* * *

બાઈ—રામા, આ ખારીના કાચ સાફ કરી મુકને

રામો—વાઆઆઆહ ડાખ (૧૮ મિનીટ ને ૩૬ સેકન્ડ પછી)

બાઈ—જાણાય, રામા જાણાય, શુ કાચ સાફ કર્યો છે કે

બજે છેજ નહિ એમ જાણે છે

રશ્મા—નાઈ કાચ ખરેખરજ નથી કારણુ જેનુ મે કાચ

શરૂ કર્યું કે હુ ને સીડી બનને એના પર પડયા

અરોડ

મેજ-મળદ ઈનામમાળા નં. ૬

નું પરિણામ

અમેને જજાવતાં ધણેજ આનંદ થાય છે કે, અમરી આ યોજનામાં મેજ-મળદના વાંચકોએ ધણી હેઠથી ભાગ લીધો હતો અને તેને પરિણામે ૪૫૯ હરીફાઈ કરનારોઓએ ૧૦૩ નવલકથાકાર ઉપર ચોતાના જુદી જુદી રીતે મતો આપ્યા હતા.

નવલકથાકારનાં આમ અને તેઓને મળેલાં મતો

૧ રા. કુનેયાલાલ માણેકલાલ શુ-શી	...	૬૮
૨ રા નારાયણ વિશ્વલ્લ રાંકે ર	..	૮૭
૩ મ. ગોવિંદનરામ માલવરામ ત્રિપાઠી		૭૨
૪ રા. વ્રજલાલ જાલવજી રાંકેર	..	૫૭
૫ રા. અરવિંદ સાંકેયેશ મહેતા	...	૪૧

આ પાંચ નામ લખનાર ૪૫૯ માંથી માત્ર ત્રણ જણ નીકળ્યા છે. તેઓને કે. ત્રણજી પટેલ બીજા અને ચીજી ઈનામ મળ્યું છે. ચાર નામ લખનાર સાગરીય છે તેમાંથી પાચને ર હોદ્દાના ઇનામો મળ્યાં છે અને બાકીનાઓને નંબર પ્રથમ છે. ઈનામ વહેંચી આપવામાં આવ્યાં છે.

ઈનામ જીતી જનાર વાંચકોના નામ

૨ કે. ત્રણજી પટેલનાં

- (૧) કમોદર ભવાનજી
મનજી ખેતસી રહોટ-રોપીવ જાનો માળો-કચલી
- (૨) જલભટ અમૃતલાલ કુલાભાઈ માધી
અમદાવાદી બજાર નડીયાદ
- (૩) જલભટ કુલાભાઈ દરગોવાઈદાસ
સોલંક મરચટ-રેલવે રોડ-નડીયાદ

૫ કે. કોંકનાં પુસ્તકનાં

- (૧) મળીલાલ મુશામલ દાદ
દાવડા મિલકોત-અનીયન રોડ ત્રીજો માત્રે
મુંબાઈ નં. ૯
- (૨) હજી નારાયણ જીગજી
પોમનસ મરી-કાંકડે મારુડે પાચે
મુંબાઈ નં. ૩
- (૩) કંઈ રાજ જડી
સાંકેટ દાદ મુંબાઈ પોમનસ

- (૪) એ. એલ. અધિકારી એફ રાજીવજી
ચ મુક-મસુરી-ડુ. પી. વાયા રેલવેસ્ટેશન
- (૫) મદનલાલ-હરીલાલ મહેતા
મદનદ છરમાઈલ જરીવાળાની કુકાને
લોરી જાનર-મુંબાઈ ૯

૨૭ બાર આનાનાં પુસ્તકનાં

- (૧) દશરથલાલ પીનાબર ત્રિવેદી
રાયરમ પાલડી-અમદાવાદ
- (૨) લીનુભાઈ વીરાલાલ
૧૪ સી. ન્યુ ટેરેસ-ગીરગામ
મુંબાઈ ૪
- (૩) જીવરાજ એન. મહેતા
પાર્વતી નિહીન-વોધારી મહેલો
મુંબાઈ ૯
- (૪) પ્રભાકર મુંદરજી વ્યાસ
જર વિલવાડી મુંબાઈ ૨
- (૫) માણેજી રૂપરી લાલા
ડે. પદમથી કચરા-પરાક દાકીશ
કાન બજાર મુંબાઈ ૩
- (૬) દેવચંદર કાશીરામ ભેળી
ઉના તાલુકા રૂકૂશ-ઉના કાગિયાલાલ
- (૭) અંબાલાલ રજુછેડાદાસ કુધવાળા
ડે. ત્રાકમદાસ પીનામરની કુકાને જમ ચારંગ
મહેલો-મુંબાઈ
- (૮) કપીટરામ જલલાલ મોરા
બજાના તથાવયા પોલીસ મોટા પાચે બાવનજર
- (૯) અ. મ. લાલ જલવજી હજર
મુ. ગારાળા તાલુકે બોરજર
- (૧૦) રજુછેડામજી રાહજીભાઈ
રાજનગર-પોસ્ટ ડીવા જ પંચમદાવ

ઉપરોક્ત ઈનામ મેજનગરોઓમાંથી બદારમાનવાય એને પોરટેજના વી પી થી મોપડીએ મોકલી આપવામાં આવશે. મુંબાઈવાળાઓ માટે અમારું કાંઈ મોકલવામાં આવશે ને મોકલી ઈનામ ચ ચાવી લેવું. બાર આનાનાં ઇનામો પેરટ દ્વારા અમારા તરફથી મોકલી આપવામાં આવશે.

ઈનામની હરીફાઈ

નં. ૯ માટે

નુઓ-આવનો ચાંક

મુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બનાવ

એકજ રાતમાં બે ખૂન!!

આ ખુનામરકીનો લેદ બહુવો હોય તો

‘મુબાકત રાની રહસ્ય’ નામક લેખમાળાથી મુબાકતી

ઝાંઝીત આલમમાં લોકપ્રિય થયેલા રા. શુભદતની

કલમથી લખાયેલી

ઈશ્કનો અંજામ

અથવા

ખ્યારનું પરિણામ.

નામની રસિક ઈરેકીવ નવલકથા વાંચો એકજ રાતે મુંબઈના એક રાવ બહાદુરને અને ફ્રેમ્પલ પર આવેલા વેરવાવાસમાં વિમળા નામની સ્ત્રીને કેવું ભેદભરી રીતે ખૂન થાય છે, તથા ખૂની શોધવા જતા બનેલા બનાવોમાંથી કેવી ભયાનક ભેદપર પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટ સુધી તમે પશ્ચ નહિ કરી શકો કે ખૂની કોણ છે? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય અને ગેદનો અંજાનો ભરેલો છે પૃષ્ઠ ૨૭૫ છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુદું.

લખો—મોજ મજાદ કાર્યાલય

ગોરગામ અર્થ સામે મુંબઈ નં. ૪.

બોલતો કાગળ.

બાપણુ તથા બાપત સાથે સંપૂર્ણ નાટક.

(લે-રા હરિદ્વર દિવાના)

મૂલ્ય આઠ આના

મહારાગમ વાગાઓએ ૬ આનાની ટીકીટ બીડવી

લખો—મોજ-મજાદ કાર્યાલય,

અગવ બીલીંગ મુબાઈ નં. ૪

ભાગીરથી

ની

ભૂલ્ય

રમણીક અ. મહેતા

જમાજના વૃદ્ધાશ્રમના કાલાહુતમાં રૂપ માયલી હોતી દિક્કુ વિધવા, ‘તેનું પાપ અને પાપચિત’, આપણી તીથસ્થળોના પામ, તેમજ પાપી જીવન, આને અપમાના કાલીત રક્ષણ માટે પ્રયત્નો, દિક્કુ સંસારનું આત્મેહન ચિત

૨ ગીન મુદર ચિત્રો

મનોદર મુલ્ય રૂ. ૧૨૫૦ પેપર

મૂલ્ય

૨-૮-૦

મોજ-મજાદ કાર્યાલય

ગોરગામ અગવ બીલીંગ મુબાઈ-૪

કેનો વાંક ?

માથાની બીમારી શા માટે લોગવો છે ?

બામ વાપરી નિરાશ થયેલા માટે

હીમોટીક બામ.

એટલે માથાની બીમારીવાળાને હુમરાનો સાથી વખણાયેલો અને જગજહેર ધરગતુ બામ

ફીમન શીશી એકના આના આઠ,

સળેખમ, સંધાયા, માથાના ચરકા અને

આદાશીશી માટે અકરીર

તમારા વેપારીને ત્યાં ન મળે તો

વખો —

સ્વદેશી એઈલ અને પરં મેં કુાં, મલાં બી બી સી, આઈ, દેલ્વે.

એકજ દિવસ-ફક્ત એકજ દિવસ-રાજ થાઓ તો ?!

કંઈકને ન્યાલ અને કંઈકને પાષમાલ કરો-મનની મુરદ બર લાવો

એક ગાંધા કુંવરને એકજ દિવસ રાજ ભોજ બનાવ્યો-એક લ્યો

તેણે શું શું કર્યું-કોને નવાજ્યા-કોને શીક્ષા કરી

ગમ્મત સાથે બોધ આપનાર રસઝરતી ફીલમ

રાયલ આર્ટ સ્ટુડીઓનું સુપર પ્રોડક્શન

રાજ ભોજ યાને

છટ્ટીના લેખ અને વાણીયાની મેખ.

જેમાં એક આજ્ઞાક વાણીયો દિવાન-વિધાતાના લેખ કેવી કેવી યુક્તિઓથી ફેરવી
તાંણે છે તે એક આફ્રીન થાઓ

બાણીતી મીસ જુબેદા અને મીસ જુલુ મુખ્ય કામ કરે છે

જે પદમણીઓ અને મદિલાઓને પણ પાણી પાય નેમ છે. મી. વજાલ ભલભલા
એક્ટરને પણ બાબુએ બેસાડે છે

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

વખત તથા ભાવ હમેશના ચાલુ છે

આવે છે

આવે છે

આવે છે

યુનાઇટેડ પીકચર્સ સીનેમાટેરનું ઐતિહાસિક ચિત્ર -

તાઈ-તેલાણ

શારદા ફીલ્મ કંપની અદ્ભુત કૃતિ

લોક લાભણીને માન આપી બીજું અકવાડીઉ ચાલુ છે

અવતી જાગતી
પરીનો નાચ

રત્નમંજરી

ફાંકડી ફારોઆફી
ફાંકડી ડાયરેક્ટીંગ
અફલાતુન સ્ટીંગ

બધા સ્વીકારે છે કે:-

દીક સીનો બતાવવામાં પરદેશી કંપનીઓના પ્રયાસોને, શારદા ફીલ્મ કંપનીએ ટકકર મારી છે હજારો જાણીએ જોઈ-વખાણી છે ફરી ફરી જોતાં લોકોનો મોહ ઉતરતોજ નથી એક હગારી રાજકુમારીની હગાઈ-ભુલનો ભોગ થયેલ છોકરો-કંકણમાંથી પેદા થતું ભુત-ટોપી ચઢાવી છુંમંતર થતો છોકરો-ભીમની ગદાનો ભુતના હાથે ગરદા પાક-વગેરે અદ્ભુત પ્રસંગોથી ભરપુર

કૃષ્ણ સીનેમા દુબાશ થીએટર

આવે છે

આવે છે

જીવનના કોયડા ઉકેલતું, એમનું અદ્ભુત રહસ્ય બતાવતું, નવીન પદ્ધતિનું સામાજિક ચિત્રપટ

જંગલની જડીબુટ્ટી

જેમાં-અદ્ભુત ન્યાયનંતર પીછાંચનાર મુંબાઈના એક નામાંકિત જજની જીવગાની છાયા દે-તેનાજ

પુત્રના પ્રેમ પ્રસંગોનું અદ્ભુત વર્ણન છે-અને સાથે

સમાજથી ન હેઠાયલી-કુદરત ! અદ્ભુત તંત્રોમાં પોષાયલી ખાલીકાની કહાણી છે-જે મુંબાઈને ડોલાવે છે-નાટક કમ્પનીઓને નમાવે છે-સમાજના કહેવાતા થાંભલાંઓના પોકળ ખૂણે છે-સત્યતા ને ન્યાય સામે ફરજ અને પુત્ર પ્રેમનો અદ્ભુત વિરોધ બતાવતું સુંદર ચિત્રપટ

અમારાં ચિત્રપટોની બુર્કીંગ માટે લખા-એસર્સ મયાશંકર ઠકકર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ-કોટ મુંબાઈ

મોજ-મજાડ

મનીતી માનુની

દુનિયાનો સૌથી મહાન કોમેડીયન !

રડતાઓને હસાવનાર, હુષ્કા હુલાવનાર, ધરડાંઓને રમાડનાર,
એકકો, બિનહરીફ આજે આપણા રમુજના મુકટમણી

ચારલી ચેપ્લીન

યાદ નાખજો !

ચારલી ચેપ્લીન જેના કૃશાળ નવનુભવીએ આ ક્ષમા પાત્રને વરસભેળ
ઘરખુ છે ! તેને કેવી કુતેહ મળી જ તેના પુરાવો એજ છે, તમામ
દુનિયાએ સિવકાર કરી લીધો છે. કોઈ પણ કોમમાં આજ
મુઠી એવો કોમેડો લખનાર જન્મેયોજ નથી, તમે પણ
નવાબ રાડમ એજ મના, ઉપર આવશો
એવી અમને ખાતો છે !

નવી અને જુની
દુનિયામાં હોહોમાર
મચાવનાર

તે મહારાજ સીવાય

બીજું કોણ છે !

નવાબ ચેપ્લીન ૧૦ ભાગનો રમુજ ક્ષમા

યુરોપમાં અને અમે
ગીકાને ધુમધમાર
ચારલી ચેપ્લીન

આવે છે—?

૩૧ ભાગનો

ચાર્લ્સ

હચીસન

ની

મેરાવર સીપ્રિયસ

બે કલાકનો જગી શો !

પ્રખ્યાત—૫, ૭, ૯, ૧૨, રાત્રી રવિ ૬ વાગે

ભાગ—૨૧, ૨૨, ૨૩, ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦

ગ્લોબલ સીનેમા

સેન્ટ્રલ ૧૨

વહશાખ વહ ૧૧)

રવિવાર તારીખ ૬ હી જુન ૧૯૨૬

(વર્ષ ૩ જુન, અંક ૧૦)

આ આશ્વાસના પ્રસિદ્ધ થતી વાતાંઓનાં પાત્રો કલ્પિતજ હોય છે કેમકે જીવંત વ્યક્તિ પરથી ઉત્પન્ન થી કરાઈનાં નથી. આ એ. મ.

સહોદરા-કુંડળિયાને લગતા.

પરનારીની યારી !

પરનારી 'કા' ચારિ મેં કારી લગે કટાર;
જન્મ ન રૂપ મરન હો, ખલીત હોનાં ખવાર !
ખલીત હોનાં ખવાર, ખ્યાર નિજ પ્રિયા ન લાવે;
ધરે બદન કા દર, સુધક જન દૂર બિદાવે;
સત્ય કહે સુત સ્વામ, કીંદગી હોય અકારી;
કહત કુરાન, પુરાન, રૂપ પાવક પરનારી.
ભાવાર્થ:-પરાઈ જીની યારીમાં કટાર એવી લાગે છે કે તેના જન્મ (મા) મરણ સુધી પણ રૂઝવો નથી. જરૂર એ રહેતો જવાથી માથુજ ખરાબ ખરાત થઈ જાય છે. આવા અભિ-
મારીની પરજોશી પછી પોતાના ધણી તરફ ખ્યાર રાખતી નથી. તેનાં બદનું તેજ પણ ધડી જાય છે એને તેની જીવંતી ધન-
ધાણી થઈ જાય છે. કુરાન તથા પુરાણે પરનારીને પાવક (અગ્નિ)નું રૂપ આપ્યું છે તે વાત ખોરી નથી. આ અગ્નિમાં અસંખ્ય હોમાધને બળી મરે છે.

માનવતી મધ્યાનું રિસામણું !

માનવતી આ માનિની ! કિસ કારન રસવાઈ ?
પતિને જન્મ છતના કદા, સુદાસ્ય સદ તંત્ર આઈ !
સુદાસ્ય સદ તંત્ર આઈ, ખડી રહિ નિકટ મિનવસે;
ક્ષમા યાચને લગી, મુક, લઈલું અમિનવસે;
પતિ ઉર આપા પ્રેમ, હાત પકર અપની કીની;
જ્યો ત્યો કશે સ્વામ, મનાઈ લીની માનિની !

ભાવાર્થ:-માનવતી મધ્યાનું રિસામણું વધારે વખત યજ્ઞ નથી. ધણું કરીને ને રૂપવતી હોય છે તે માનવતી પણ હોય છે. કોઈવાર મોદાસ્ય પતિના અત્યાદરથી પણ સામાન્ય રૂપવતી માનવતી બની જાય છે ! એકજ ઓ રૂપવિતા તથા માન-
ગર્વિતા પણ હોય છે. આવી એક ઓ પતિ આગપાની પૂરે રિસાઈને બેઠી હતી, પ્રસંગોપાત પતિ આવી મડ્યો. તેણે આ દેશ જોઈને કહત આટલું જ કહ્યું કે હે માનવાળી માનિની ! તું સા કારણથી રિસાઈ છે ? જસ આટલું પૂછ્યું કે તરતજ તેણી શ્વિત કરીને પતિની સામે વિનયપૂર્વક ઉભી રહી, જણે મુંઝી મુંઝી લઈલું ધણે કેમ જણે પોતાનાં આટલા નહાના અપરાધને માટે ક્ષમા યાચતી હોય ! આનું નિર્દોષ દૃષ્ય જોઈને પતિના મનમાં પ્રેમની ઉમિડો ઉજળી અને તેણે હાત પકડીને પોતાની કરી લીધી !

માથુકની પિછાણ !

મિષ્ટ કદાં સેં મેં સુનું ! સારંગી સદ સુર !
ચૂકમ મિસા કયા કંઈ સુર ! મુદ્દ તસેં જરૂર !
મુદ્દ તસેં જરૂર, ગીત વદ કોન સુનાને ?
પવન દૂર લે જાય, કાન તક પીછા આપે !
પરિચિત હે સુન સ્વામ, મારી ધર આપ સુનું !
સારંગી સદ સુર, મિષ્ટ વદા સેં મેં સુનું !
ભાવાર્થ:-રસતા ઉપર અચાનક એક મદ નિકળ્યો. તેણે સારંગીનાં સુર સાથે માનરીનો અવાજ સાંભળ્યો અને મનોમત કહેતા લાગ્યો. આ મીઠા સ્વરો કું કંપાંથી સાંભળું છું ! સાર-
ગીતા સ્વરોની સાથે ચૂકમ (ઝીણા) સ્વરો કે ને અતિ કામગ છે તે જ્ઞાના મળી ગયા છે ! પવનને લીધે તે દૂર પણ જતા રહે છે અને હાનની આશય આવીને અધામ છે. સ્વામ પુત્ર કહે છે કે આરાધના મનમાં એ પરિચયવાળો જન્મી. પોતાની માથુક સુનું પોતાની મનસીને ઘેર આવી છે એનું તેને પાછળથી સમજાયું.

વંદ્યકિ દુલ્ભ સ્વામ કુવ

બુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

મકરણ ૧૬ મું.

ગાંધીજી મારાથી છુટા પડ્યા પહેલાં આશિષમાં એક સંભાન શૈખની સાથે મારી મુલાકાત કરાવી આવી હતી. તેની સાથે ઉંટપર ચડી મેં જાનેત નગર તરફ યાત્રા કરી.

હું જે કાફલાની સાથે મુસાફરી કરતો હતો, તેના સરદારનું નામ માહિતા હતું. તેની ટોળીમાં લગભગ ત્રીસ પુરોએ અને બાળ બાળાઓ મળી પચ્ચીસેક માણસો હતાં. તે સિવાય અમારી સાથે બેચાસેક ઉંટ પણ હતા. તેઓ ખુશ્તર અને મીઠું લઈ સાલા તામના રથાને વધુનગર લઈને ગયા હતા અને ત્યાંથી કપાસ અને રેશમી કપડાં લઈ પોતાના દેશમાં ખાજા કરતા હતા.

માહિતા બાલો અને સદુશી સરદાર હતા. ધણી થોડા વખતમાં તેને અને મારે મિત્રતા જામી ગઈ.

એક દિવસ અમે જેરેદ નામના કુવા પાસે મધ્યાહનકાળે બેસી વિશ્રાંતિ લેતા હતા, તે વખતે તેણે કહ્યું:—“આપણે જે રાત્રીની દરમિયાની મુસાફરી કરીએ છીએ, તે રાત્રી એક દેશ-હરિ નામના દુર્લાભ નરપશુનું છે. અહિંના રહેવાસીઓમાં દાસ-દાસીઓ વેચવાની પ્રથા પ્રચલિત છે. તેઓ યુવાઓને પકડ્યા માટે દુરની રાત્રીઓમાં પણ જઈ પહોંચે છે. એટલું જ નહિ પણ કોઈ કોઈવાર ટયુગર્લ સુધી આવી હુંટ કરીને મનુષ્યોને પકડી જઈ યુવામ તરીકે વેચે છે. તેઓ સ્વભાવે ધણી દુર અને દયાહીન હોય છે.”

મેં ઉત્તરથી પૂછ્યું:—“ત્યારે શું આપણા પર તેઓ દંડો કરે તેવી આપના મનમાં ચંકા રહે છે?”

માહિતા એક દીર્ઘ નિશ્વાસ મૂકી બોલ્યા:—“ખુદની મરજી હશે તેમ થશે.” ત્યાર પછી લાંબીવાર દાખ ફેરવતાં તે બોલવા લાગ્યા:—“આપણા કાફલા માંહેલો એક ઉંટ સ્વાર મને હટોળે હતા કે, બે દિવસ પહેલાં એક યસલ માણસને પરાંગની આંધે છુપાઈને આપણી મંત્રિવિધિ જોતો તેણે જોયો હતો. હું પાંચ છું કે, તે યસુજનો કોઈ ગુપ્તદુત હોતો જોઈએ.

મેં પૂછ્યું:—“શું આ રાત્રીની દંડ હોડી બીજે રસ્તેથી આપણે મુસાફરી કરી શકીએ એમ નથી?”

“ના, બીજો રસ્તો એવો વિકટ છે કે, રસ્તામાં વિશ્રાંતિનું સ્થળ કિંવા પાણીનું દીપ્ત પણ મળી શકે એમ નથી. માટે આ રસ્તેથી મુસાફરી કર્યા સિવાય આપણા બીજો કોઈ ઉપાય નથી.”

આ પ્રમાણે હવેમાં લખને ધારણ કરી અમે ફેટલાં દિવસ સુધી મુસાફરી કરી, પણ કોઈ જાતની અંગેને અગત્ય પડી નહિ.

એક દિવસ સંધ્યા સમયે અમે પર્વતોથી ઘેરાયેલા એવા જંગલઉપા નામના કુવા પાસે વિશ્રાંતિ લેતાં જાવણી ઠોકી. જાનેટથી આ સ્થાન માત્ર ત્રણ દિવસના રસ્તા પર હતું. ત્રણ દિવસમાં અમે જાનેટ પહોંચી જઈશું એવા વિચારથી અમારાં જાનોં આ-પુરોનાં હૃદય પ્રગ્લભ બની ગયાં.

તંબુઓ ઠોકાયા પછી અગ્નિ પ્રગ્લભિત કરવામાં આવ્યો અને ખાવાનું તૈયાર થવા લાગ્યું. થોડાં વખતમાં જ રોડવ ચર્ચો. હું અને માહિતા તંબુની બહાર બેસી સિગારેટ પીતા વાતો કરવા લાગ્યા. એટલામાં તંબુ બેઠાની માહિતાના ધ્રુજા થઈ. તેણે તરતજ પોતાના જળ માંહેલી સુદાનની દાસીઓને નત્ય કરવાનો હુકમ કર્યો. ક્ષિતિજ વાણીની લદરીઓમાં તુતિકાઓને ખંજરી નાચ્ય એટલે તો મુંઝવે લાગ્યો કે, મારા દેહનું પણ બાન વીસરી હું તેજ જગ્યાએ નિરોહવિના બોળામાં ઢળી પડ્યો.

મારી આ મુખનિદા લાંબો વખત ટકી નહિ. નત્ય ગીત જાંબ થઈ ગયું અને ચોમરથી આવતા બંદુકોના અવાજોથી મારા કાનો ચમકી ઉઠ્યા. જોત જોતામાં તો દસુએ અમારી આસપાસ ફરી વળ્યા. અમારી ટોળીના માણસો બંદુક લઈ તેઓને પ્રતિકાર કરે, તે પહેલાં તો તેઓની સનજનાટ કરતી ગોળીઓએ અમારામાંના ફેટલાકના પ્રાણ લઈ લીધા.

અમે સંખ્યામાં થોડા હતા તો પણ જીવનની આશાને ત્યાગ કરી ધણીજ ઉત્સાહથી તેઓની સાથે યુધ્ધ કરવા લાગ્યા. સીએ અને બાળબચ્ચાએ હતાજ લાભે ફેરવ કરવા લાગ્યા. તેઓનાં જીવનની રક્ષા માટે અમે પણ બાકુજ બની ગયા. મારી પાસે મેજેરીન રાઇફલ હતી. સાંભાગ્યવજના: તે મારા હાથમાંજ હતી એટલે તેનો સફળવહાર કરવામાં મેં વિલંબ લગાડ્યો નહિ. દરેક ગોળીએ દસુજમાંથી એક એક યતુ બુખિને પ્રજ્વલ કરવા લાગ્યા. અમારા સાથીઓ પણ લક્ષ્યબેશમાં સિધ્ધહસ્ત હોવાથી અને તેઓ પણ બલિષ્ઠ યોધાઓ હોવાથી યસુજનો કચ્ચક ધાણ કહાણા લાગ્યા; પરંતુ તેનાથી કોઈ લાભ થાય એમ નહોતો. દુરખતોની સંખ્યા અમારાથી ધણીજ વધારે હતી.

લગભગ અર્ધો કલાક યુધ્ધ ચાલ્યા બાદ સમરોજનમાં બીજી એક અધાગેદી ટોળી આવી પહોંચી. દુરખતોના જાગમાં આવી રીતે વધારો થતો જોઈ મારા પ્રાણમાં લખનો સંચાર થયો. અમારી જીવ ધાય એવી આશા રખાય તેમ નહોતું. કારણ કે

ખસો થોડેવારો સાથે સુધે કરવું એ હવામાં પાસકાં કરવા જેવું હતું. તો પેણ અમેએ દિમતનો ત્યાગ કર્યો નહિ. યાદોમ કરીને મરવું' ના મારવું એવા નિષ્ક્રમ પર આવી અમે દુરમનો પર હસી કરવા લાગ્યા મારો અમેદ ગોળાના ઝારો એક પછી એક અરબ દરમુ અમ પરથી ઉછળી પડી પૃથ્વી માતાને પ્રજ્વાલ કરવા લાગ્યો છતાં અમારા ધરાજય થતે એ વાત તો નિશ્ચિત હતી. કારણ કે અમે પશુ ધણીજ થોડી સંખ્યામાં છવતા રહ્યા હતા.

એકાએક દુરમનોની ગોળાથી અમારો સરદાર માતિકા જમીન પર પછાપ પડ્યો. હવે મારા છવનની પશુ આશા નહોતી. મેં વિચાર્યું કે, 'તે બચી જઈ' તો કાષ્ટ ન કાષ્ટ દિવસે આ પ્રદેશમાં પાછા ફરીશ-પરંતુ જો અર્ધચંદ્ર કોઈના હાથમાં જાય તો ? એ વિચારે મારા સમસ્ત શરીરને કંપાવી મૂક્યું. અર્ધચંદ્ર તો વખતે મારી પાસે નહોતો. મારા ઉંટની પીઠ પર લાદેલા સામાનમાં હતો, અને તે ઉંટ મારાથી ખસો હાથ દર તંબુના ખુંટા સાથે બાંધેલો ઉઠ્યો હતો. એક અરબ દરમુ તેના પરના અસખાખને ઢિન્ન ચિલ્હિન્ન કરી નાખતા મેં જોયો. હું તરતજ તે તરફ દોડ્યો. ખીએ એક-ઝાડુ મને આગળ વધતો અટકાવવા આડા પડ્યો. મેં હાથમાં છુપાવેલી છુરી તેના રક્તજ પ્રદેશપર એટલા ભા જોરથી મારી કે તે તરતજ ચિત્કાર કરતો નીચે રેલીમાં પડી ગયો. હું આગળ વધ્યો. શું નેણું ? એક હીજુકાય અરબ મારો થોડો તપાસતો હતો. એકાએક મારા મોઢામાંથી ઉદગારો નીકળી પડ્યા. હાથ ! સર્વ નારા થયો-અધું થઈ ચૂક્યું.

માતિકાને ખટુ સખ્ત આધાત લાગ્યો હતો એટલે થોડા વખતમાજ મોતને શરણ થયો. સરદારને મૃત્યુપ્રખમાં પડેલો જોઈ તેના સાથીઓ પશુ ભપધી પલાપન કરવા લાગ્યા. ઓએ અને બાળકો જે અમારી સાથે હતાં તેમને દુરમનોએ બાધી લીધા. પલાપન કરી જનારાઓમાંથી જેટલા દુરમનોના હાથમાં હાથમાં સપડાયા તેઓને તેમજે તેજ રચણ વધ-કરી નાખ્યો.

જે ઝાડુ મારો થયો તપાસતો હતો તેજે તેમાંથી અર્ધ ચંદ્રને બહાર કઢાડ્યો. અને તે શું પદાર્થ છે એ જોવા મસાલના અજવાળામાં તપાસ કરવા લાગ્યો. મેં હવે ઉલ્લેા પ્રપ્ત અજમાવી જોયો. સિદ્ધની માફક ગર્જના કરી હું તેના પર એકદમ દટી પડ્યો. જુલેદાની રમ્પતિએ આ વખતે મારા શરીરમાં અતુલ બળ ઉત્પન્ન કર્યું હતું. મેં બજજબરીથી તેના હાથમાંથી અર્ધચંદ્ર લાઇ લીધો અને તે મારા પર આક્રમણ કરે ન કરે એટલામાં તો મેં મારો છુરી તેની છાતીમાં ખેસી દીધી. તેજે ચિત્કાર કરતાં જૂમિને પ્રજ્વાલ કર્યા. રક્તસ્રાવથી તેનું આંખુ શરીર લોહી છુદાજ બની ગયું.

એક નિમિષ માત્રમાં હું ત્રણ ઝાડુઓના હાથમાં જઈ પડ્યો મારામાં હાલવા ચાલવાની શક્તિ - રહી નહિ. તેઓના મોઢા એવા તો વિકળ હતા કે તેમની પાસે દયાની આશા

રાખવી એ આકાશસુમવન હતું. તેઓના હાથમાંથી છુટવા હું પશુ પ્રયત્નો કરવા લાગ્યો. પરંતુ બચ્યું. મારા બધા પ્રયત્નો નિષ્ફળ ગયા. તેઓએ એક સુદઢ રસીથી મારું શરીર બાંધી લીધું. એક હાજુ માત્રમાં હું ન્દાના બાળકની માફક દુખેજ બની ગયો.

પરંતુ તે વખતે-છવન મૃત્યુની સન્ધિ-મુહૂર્ત વખતે પશુ-મેં લોહ અર્ધચંદ્રનો પરિવાળ કર્યો નહોતો. બચનાવચ્ચમાં હું તેને હાથમાં રાખી શકું એમ નહોતું. એક દરમુએ મારી પછાટે આવી તે કઢાડી લીધો. ત્યાર પછી તે કોના હાથમાં ગયો તેનો હું નિર્ણય કરી શક્યો નહિ.

મેં વિચાર્યું કે, આ લોહ અર્ધચંદ્રમાં કેવો અદ્ભુત મુલ્ય છે, તેની પ્રતીતિ તેઓને હોથ એ સંભવિત નથી. એટલુંજ નહિ પશુ દેખાતી નજરે તે કાષ્ટ મુલ્યવાન ચિજ હોથ એવો પશુ ભાસ થાય એમ નથી એટલે તેઓ નિરૂપયોગી મારી ફેંકી તે નહિ દે ? અને તેમ કરે તો ? મેં અત્યાર સુધી જેટલા જોખમ ઉપર પાછી ફરી વચ્ચા સિવાય તેનું બીજું શું ફળ આને ! લોહ અર્ધચંદ્ર વિના જીવેલાને કેવી રીતે હું મારું મુખ બતાવી શકું ?

આવી રીતે બચનાવચ્ચમાં માટીની બંદર પડી હું ચિન્તા કર્યાં કરતો હતો; પરંતુ આ ચિન્તાથી શું લાભ થવાનો હતો ? કાંઈજ નહિ. પ્રભાત થતાંજ સૂર્ય ભગવાનનાં હું દર્શન કરી શકીશ કે નહિ એ સંકા પડતી વાત હતી ! તો પછી અદ્ભુત-સિધિ વિને ચિન્તા કરવી ન કરવી એ સરખુંજ હતું. આ વખતે મને શુંક પર પડેલા ઉંટના પગની પાદ આવી. અલીબીન હાફેઝની ભવિષ્યદાણી ખરી પડવાનાં ચિહ્નો ૨૫૪ દેખાયા હાથમાં. કારણ કે, દુરમનોના હાથમાં સપડાઈ આવી રીતે પ્રાણુ જવાનો વખત આવી પહોંચ્યો એવી મેં પહેલાં કરમના પશુ કરી ન હતી !

(અપૂર્વ.)

છુપી પોલીસ

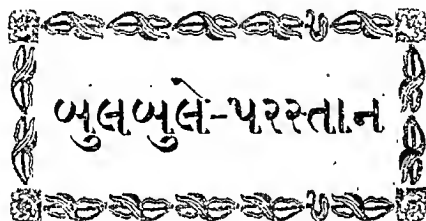
વાર્ષિક લગ્નજન-૩. ગુ. પી. પી. સાથે ૩. ડું-૪-૦
દિવસ બહાર ૩. ૫

લખા-મોજ-મળક કાર્યાલય

મીરાગમ ચર્ચ સરે. ખટાવ બીલોમ સુબાષ નં. ૪

આવે છે! આવે છે!! આવે છે!!

કાતમા દિલ્લ કુાંની અદ્ભુત કૃતિ

કે જેમાં

મીસ જુબેદા, બેગમ કાતમા, મીસ બલાંશ બર્ન મેડમ ટોસકા

વગેરે વગેરે જાણીતી અને માનીતી નટીઓના સ્ટાફ

સાથે અવલથી આખર સુધી દીલ ધપકાવનારાં

બનાવોની પરંપરા અને અપુર્વ મોજ જોશો

વીર પસલી

લેખક-રા. મંજુલાલ ગોપાળરાય દેસાઈ

(૧)

મોતીલાલ વૈદ એક સવારે તેમના મકાનના ઓટલા ઉપરથી દંતધાવન કરી રહ્યા પછી મોઢું લુછી ધરમાં જતા હતા તેવામાં એક બાજુથી કાન ફાટી નાખે તેવા કકંઈ અવાજ કરતો સોઝાપોટરની પાટલીઓ ભરેલો ખટારો અને સામેની બાજુથી બોં બોં અવાજ કરતી મોટર આવી. રસ્તા સાંકડો હોવાથી મોટર વૈદરાજના ઓટલા પ્રાસેજ ખટારાને રસ્તા અપવા અટકી. એટલામાં મોટરમાં બેઠેલા રતનલાલ શેઠને જોઈ વૈદરાજને ટક્કો કપ્યો.

“ઓહો, શેઠ સાહેબ, અપારમાં કંઈ! અમારું ધર તો કોઈ દિવસ પાવન કરો.”

“એમાં શું! આજેજ,” શેઠે તેમના તરફ જોઈ રિમત હાસ્ય કરતા કહ્યું, “અને તરતજ નીચે ઉતર્યા અને વૈદની સાથે તેમના ધરમાં ગયા.

રતનલાલ શેઠ મૂળ રાજકોટના વતની હતા, છતાં પણ દાલમાં સુરતના અગ્રગણ્ય શેઠીયાઓમાં નેમની મહુના થતી. નેમનું વય આશરે યાગણી વર્ષનું હતો. તેમને રહેણાં હસમુખો, સ્વસ્થાવ મિલનસાર અને મન ઉઘારે હતાં. સુરતમાં નેમને એક મીલ તથા બે છત્ર હતા. તે ઉપરાંત બીજાં ચેપાર પણ સારા ચાલતા હતા.

મોતીલાલ વૈદ સુરતનાજ રહેવાસી હતા પણ રાજકોટ પરણ્યા હતા. રતનલાલ શેઠના બગેરી રાજકોટમાં નેમનાં સસરાના મકાન જોડેજ આવેલા હતા. આથી તેમને સાધારણ ઝોળખાજુ હતી. વળા શેઠની મીલના તે શેરહોલ્દર પણ હતા. નેમની સ્ત્રીનું નામ ચંચળ હતું. નેમને એક પાંચ પરસનો રજની નામનો પુત્ર હતો.

શેઠને આગલા અંડમાં ગાદી ઉપર બેસાડી વૈદ સામે બેઠા. થોડી વાતચીત પછી ધરના અંદરના ભાગ તરફ નજર કરી મેરેથી કહ્યું,

“રજની, ભાઈ, આમ તો આવ, આ તારા મામા આવ્યા છે. તેમને માટે મ્હા તો લાવ.”

આ-સાંભળી તેમની સ્ત્રી ચંચળ રજનીને આંગળીએ વળ-મોડીને બહાર આવી અને જાણે-ધણીજ પુશી યથા દોલ તેમ શેઠના મીઠાં લીધાં અતે મોઢે-આજે બોલી,

“ભાઈ, આજે તો બધું ધીરપા કરી. અર્ધ કુહો તમે

છા એ તો હું જાણતીતી પણ એમ કંઈ મળવા અવાપ! મારી ભોળાઈ અને બધા છોકરાં સારા છે ને? મેં સાંભળ્યું” (સંભળ્યું) હું કે મેટા ગજો (છોકરો) મારો યથા ગીયો તો?”

“હવે તો સારી રીતે આરામ છે. હમણા નો બધા દેશમાં છે. થોડા દલામાં આવશે. ફરી હવે હું રમ—”

“ભાઈ, આ યથા ગીયો છે ને? એમને એમ તે જાણ્યા!”

ચંચળે શેઠને બોલતાં અધવચ્ચ અટકાવ્યા. પછી નેના રજની તરફ જોઈ બોલી, “ગમા મામાતે પગે તો લાગ. નેમની પાસે બેસ. હું આ લઈ આવું.”

ચંચળ ખરેખર ચંચળજ હતી. આવા સધર ભાઈને તે હવે એમને એમ છોડે એમ ન હતું. મોતીલાલ વૈદ પણ એવીજ મજબૂતી કરી રહ્યા હતા.

થોડીવારે મ્હા આવી-પીલાઈ પાન સોપારી ખવાયા. શેઠ ઉઠ્યા અને કહ્યું કે,

“થોડા દલામાં પછી બધા આવવાના છે. માટે જરૂર બંગલે આવજો.”

શેઠ મોટરમાં બેસતાં તેમના બાજુજના દાપમાં પાંચ રૂપીઆની એક નોટ તેમના બેન તથા બનેરીએ ધણી આનાકાની કરવા છતાં મુધી.

શેઠના મપા પછી વૈદ તથા ચંચળ ધરમાં ગયાં અને એક બીજા સામે જોઈ રહ્યાં અને હરપાં. બાનેના મનમાં એકજ વિચાર હતો, “શેઠને કેમ નીચોવવા—

(૨)

આજે દરોડાનો શુભ દિવસ હતો. સાંજના ચાર વાગે એક થોડા માડી કુમરને રસ્તે થોડી રહી હતી. તે થોડીવારે રતનલાલ શેઠના બંગલામાં દાખલ થઈ. માડીમાંથી એક આથેડ વધનું દંપતિયુગ્મ તેમના પાંચ વર્ગના બાળક સાથે જનમું અને બંગલામાં પત્નીમાં ચડી દાદર ચઢવા લાગું. ઉપરના સેન્ટર દોલમાં રતનલાલ શેઠ એક આરામ ખુરશીમાં બેઠા બેઠા સીયારેટ પીતા હતા. આમંત્રુક યુગ્મને જોતાજ તેમના મહેરા ઉપર કાંઈક વિધા-હતી હાથા પીજળીની ઝડપે પસાર યથા ગઈ, પણ તરતજ ને સ્વચ્છ થયા અને નેમના બેન બનેરી તથા બાજુજને દસતે મુખે આવકાર આપો. શેઠે તરતજ નોકરને હુમ પાડી અંદરથી રોહણીને મોકલવા કહ્યું. મોતીલાલ રાઉન્ડ રૂબલ પાસે પડેલી ખુરશી ઉપર બેઠા એટલામાં રોહણી આવ્યાં એટલે શેઠે તેમને એક બીજાનું ઝોળખાજુ કરાવ્યું. રોહણી નેમના બાજુજની વ્યાંગળી ઝાલી નહુંદ સાથે અંદરના ભાગમાં ગયાં, અને શેઠ અને વૈદ વાતે વળ્યા.

ચંચળની મોડી મધ જોતી હતી થોડીજવારમાં તેનાં ભોળાઈ તથા તેનાં બાળકોને પોતાને વચ કરી લીધાં.

થોડીવારે મ્હા તથા પાન સોપારી આવ્યાં. રજનીની પાસે તો કપાસના મોઢાં અને ચેવડા આવતાજ પડ્યા હતા. વાતોમાં વખત તો પસાર યથા ગયો.

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજહૂ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે

આજેજ આહક થઇ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો:-મોજ મજહૂ કાર્યાલય મુંબઈ ૪.

લેઈએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી દાસલ કપરમાં
બીટી મોકલી ઘેર બેઠે જ શાસ્ત્રીય ઉપાયોથી મુખી છવનની
સંસ્કાર કરી જોજો.

પ્રીત પરિભલ (ન્યોતિય વેલ) મેળાપ-૮ થી ૧૦ (રતાં)

ધેસા મિત્રોની ગાલ (માટુંગા) છ. આઈ. પી. આર.

૧૨થી ૬ દરરવાલા બીટીંગ નં-૧૧ ગોલપીદા (મુંબાઈ)

પત્રવ્યવહાર માટુંગે કરવો.

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો શુભ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરજી અને સરતા હમારે પાસેથી મંગાવો. થોડાજાનેની
નકલોથી બચો. સેખનવિદ્યા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પાછા
દેશું, એ શરત છે. આનાથી આપ જનવર રહસ ફૂલ જી
પુરૂષ અને સુંદર મહેલ ઉમારત સીન સીનેરી બાજુ બચીયા
વગેરેની છબી એક સેકન્ડમાં-ઝાડ સાઈઝની પાડી રોકો છો અને
ફૂલકસ લેવાની પથ્થુ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાતનો ત્રાસ નથી
વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે પુકટ મોકલવામાં આવે છે ફોમત
ફક્ત કેમેરાની રૂ. ૩ ૮. અર્થ ના લખો—

ચિત્રામ લખપતિરાય એન્ડ કો. અલીગઢ સીટી (મજહૂ)

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

આવમાં અથવા અસરાઈની દામમાં સસ્તાં
ટકવામાં બાબુમાં ઉભે તેવાં
પરાસમાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ / પલ્સ વાપરો

મોટા નેપારીઓ પણ જ્યોથાપંથ ખરીદી જાય છે, કલચર્ડ
નામે ભેળસેજવાળો ખોટો માલ લઈ જમાવા કરતાં
અરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું? ?

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ
કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

મરહોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેરાંબોનો શોખ
લલામથુ પુરો કરો-તમારા દામ બચાવો
ઘેર બેઠાં પણ માલ ભેલો હોય તો બની શકશે

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

કે. મયમન્ડ હાઉસ, વાન્જા બાંધી રોડ

શામરેવી-મુંબાઈ નં. ૭

પૃથ્વી પરનું વીમાન—

“ સ્પીડકીંગ સાઈકલ ”

૪૫ વરસનો આ લાઈનનો અમારો અનુભવ

સાઈકલ અને તેને લગતો છુટક સામાન

મળવાનું ભરોસેદાર ટેકાણું.

ચાલુવાલા એન્ડ કું

૪૩૧-૩૪ દાલબાદેવી રો. મુંબાઈ

(મફત મળવું કુલેશીય મંગાવી જુઓ.)

“બેન, સાદા છ તો થયા છે. હવે જમીનજ જાને. અમારી મોટર બહાર તૈયાર છે એટલે મોકું નહિ યામ, ” લાભીએ નમુંદને આજ્ઞાથી કહ્યું.

“ના, ના, જમવા રહીએ તો બહુ મોકું યામ. વળી જમીનું કાષવાર હવે તો ઝોળખાણ થીયું છે એટલે ઘણીવાર આવશ્યું, ” ચંચળે એમનાણુ કરવા માંડી.

“એમ યામજ નહિ. હું જવા દેવાની નથી. તમારા ભાઇ કહેશે એટલે તમારાથી થોડાજ ના. પડવાની છે ? ”

“ના, લાભી, મારા ભાઇને તો કુશો ! ”

“ત્યારે આવા પરખને દહાડે હું તમને એમને એમ નહીં બતાવું છું, ” એમ કહી શોહણી ઉઠ્યાં અને આગલા ખંડમાં શેઠ પાસે જવા લાગ્યાં. એટલે મંચળ તથા તેની સાથે બધા બાળકોનું લરકર પશુ પાછળ ચાલ્યું.

બહારની બાજુ મોતીલાલ પશુ ઉઠાવતુંજ કરતા હતા અને શેઠની ધમ્મણ તો તેમને તરતજ વિદાય કરી દેવાની હતી, એટલામાં દગ્ગકટક અર્ધી પહોંચ્યાં.

“જીએને, બેન તો જવાની ઉનાવળ ક્યાં કરે છે. પશુ જમ્યા વગર જવા દેવાય ? વાણીની રેળા થવા આવી છે. તમે સમજાવો, ” શોહણીએ બારણામાં પેસતાંજ શેઠને સંબોધીને કહ્યું.

“અરે ! તમને નાહક તરફી, ” શેઠ જવાબ આપે તે પહેલાં તો વૈદરંજ બોલી ઉઠ્યા.

“અરે એમાં તરફી શાની. એ તો હવે વાણુ કરીનેજ જાને, ” શોહણીએ નિશ્ચય કરી નાખ્યો.

શેઠ તો શોહણીના તમાસે બેઠ રહ્યા હતા. આખરે અનિચ્છાએ તેમણે કહ્યું, “બેન ત્યારે એમજ કરો. તમારી લાભી શું મોકું કહે છે ? ”

આ સાંભળી શેઠનો માર વરસતો બસુ બેઠી ઉઠ્યો, કૂંપળા, બાઈને જાને. મને પેટી વાન કે, ચાલો. ”

કૂંપળાએ હસતાં હસતાં બસુને ઉચકી લઇ જતી કરી પોતાની કેડમાં બેસાડ્યો અને બધું સરપસ પાણું થોંધાટ કરતું અંદર ચાલ્યું ગયું.

(૩)

શેઠના બંગલાના પાછલા ભાગમાં રસોડાને વિશાળ ખંડ આવેલો હતો. અગરબત્તીની સુવાસથી આખો ઝોરડો મહેકી રહ્યો હતો. વીજળીના દીવાથી આખો અંગ્રહ જતી હતી. નોકરે પાટલા ગોઠવ્યા અને ઉપર શેઠને ખમર આપી. ત્યાં તો શેઠની પાસે આગલા ખંડમાં શોહણી વિગેરે બધા આવ્યાં.

“બેન તો પાછા જવાનું કહે છે, ” શોહણીએ એક સોફા ઉપર બેસતાં જણાવ્યું.

શેઠ તો બિંચારા આ સમજી સડકજ થઇ ગયા અને ચંચળ તંદ્રા આતુરતાથી બેનનાં પૂછ્યું, “કમ, બેન, વખત થઇ ગયો છે. હવે વાર નથી. ”

ચંચળ નીચું બેઠ રહી હતી. તેણે થીમે અપાને કહ્યું,

“અરે તો જમીએ પશુ તમે કે મારી ભોમખ કાષ દિવસ મારે ત્યાં જમવા આવવાના છો ? તમે તો મોટા ભોક રહ્યાં ! ”

“બેન, પ્રસંગ વગર કંઈ અવાય છે ? ” શેઠે સમજવતાં કહ્યું.

“અરે, આ બાણીને જનોઇ દેશો ત્યારે જરૂર આવીયું, ” શોહણીએ ખાસે ચાર વર્ષનો કુંડા વાયદો બતાવ્યો.

“પ્રસંગ, પ્રસંગ શા માટે કરો છો ? આવતી લાઈબીજનો પ્રસંગ સારામાં સારો છે. ભાઈને પોતાને ઘેર તેડવાનો આથી વધારે સારો પ્રસંગ બેનને માટે બીજો કયો હોય ? ” ચંચળે પ્રસંગનું નિરાકરણ કરી નાખ્યું.

શેઠને શોહણી આ સાંભળી વિચારમાં પડી ગયાં. અને એક બીજા સમિ બેનના લાગ્યાં. શું ઉતર આવપે તો કે કાઈને સુઝતું ન હતું.

“હું નોતી કેતી ભાઈ, કે તમે મારા જેવી ગરીબ બેનને ત્યાં ન આવો. તો પછી હું આને તમારે ત્યાં બાઈને ખેડી ઉપકાર શા માટે ચલાવું. ખાણું પીણું કાંઈ બેસી રહે છે ? બેનો તો લાવની ભુખી, ” ચંચળે ગળગળે અપાને કાંઈક જોણું બાણીતાં કહ્યું.

આમાં વધતો સાંભળીને બંને જણાં સ્તબ્ધ થઇ ગયાં. બ્યવહારિક નાટકનું આ દરખ તો તેમને કાંઈક અવનવુંજ લાગ્યું. આખરે શેઠે બધાને તેડીને ભાઈખીજને દિવસે તેમને ઘેર જમવા આવવાનું કહ્યું. ત્યારેજ મંચળ જમવા કહ્યુંક થઇ.

જમ્યા પછી ભાઈના બધાં છોકરાંએને વારા ફરતી વદાલથી હેન કરી ભાઈનાં બેન અને ભોમખનાં નજીક મોટરમાં વીટાય થયાં.

(૪)

બેન બેનનાં દીવાળીના ત્રણ દિવસો તો પસાર થઇ ગયા. આને નવા વર્ષનો પ્રથમ દિવસ હતો. આને શેઠને ત્યાં જવાનું મોતીલાલ વૈદ અને ચંચળે અગાઉથી ગોઠવી રાખ્યું હતું. બેને ભાઈનાં છોકરાંઓ માટે કેટલીક મીઠાઈ તથા જાન જાનનું દારૂ ખાણું અગાઉથી મગાવી રાખ્યું હતું. સાંજે પાંચ વાગે તેજો શેઠને બંનેએ પહોંચી ગયા. શેઠ તથા શોહણીએ બેન તથા બેનેવીને સારો આવકાર આપ્યો. બેને મીઠાઈ તથા દારૂખાણું ભાઈના છોકરાંઓમાં છુટે દાણે વહેંચવા માંડ્યું. એટલામાં સાંજ પડી. બેને જવાની તૈયારીઓ કરવા માંડી અને બીજે દિવસે જમવા આવવાનું આયત્નનું આરંભ્યું, અને હવે તેમને માટે તે સ્વીકાર્યાં સિવાય બીજો ઇલાજ ન હતો. આને પશુ બેન તથા બેનેવીને શેઠે જમાડીનેજ વિદાય કર્યાં. શોહણીએ બાણી માટે મીઠાઈ તથા દારૂખાણું બધાંજ, અને તે ઉપરાંત નજીકને એક રેશમી સાડી તથા ભાણેજ માટે અખતું કદાદી આપ્યાં.

(૫)

આને સવારના પહેરથી મોતીલાલ પેટનાં થરમાં ધમાક

આવી રહી હતી. પોતાને આંખે બાંધ જમવા આપે અને કંઈ હર્ષ ઉકારાઈ ન ગય ?

પારણમાં સાથીયા પુરી દીધા હતા. ધરમાં રસોઈએ રસોઈ કરી રહ્યા હતા. ચંચળ તેને નેહતી સામગ્રી આપતી હતી હતી. મોતીલાલ સ્વાગતને યોગ્ય બીજી તૈયારી કરી રહ્યા હતા. ધડીઆળમાં અગ્નીઆરના ટોચા ચાંતની સાથેજ ધન-ધન કરતી બે મોટાં વૈદના મકાન પાસે આવીને ઉભી રહી વૈદરાજ તથા ચંચલ તેમના સ્વાગત માટે તૈયારજ હતાં.

બધા ધરમાં ગયા. વૈદનું નાનું ધર ચોડીધારમાં વસતીથી ઉકારાઈ જવું લાગ્યું. બાળકો રમેટાંએ કુદવા અને ફરવા લાગ્યા. ચંચળ તેની બાબતને અંદર લાઈ ગઈ. શેઠ અને વેદ આમલા ખંડમાં ખેસી વાતો કરવા લાગ્યા.

ઐટલામાં જમવાની વખત થઈ. લાણી પીરસાવા લાગ્યાં. બધા ઉઠ્યા અને કપડાં બદલાયાં. મોતીલાલ શેઠ સાથે અંદર જવા લાગ્યા. જમવાનું છેક પાછળના ભાગમાં રાખવામાં આવ્યું હતું.

મોતીલાલના ધરની જગ્યા વિશાળ હતી. પશુ ધર નીચું અને ઊંચું થઈ ગયેલું હતું. ટેકેકાણે ગામડાં પડ્યાં હતાં. અને લુણી લાગેલો હતો. પારણા પશુ એવા નીચાં હતાં કે ને સરત યુદ્ધે તો જરૂર કપાળ પુટે વૈદની હાલતની આધિક રિધતિ તેમનું મકાન સમરાવી થકે એવી ન હતી.

શેઠ ધરનું નિરીક્ષણ કરતા અંદર આવ્યા.

“લાઈ જરા નીચા વળીને ચાલો દો. ગરીબ, બેનનું ધર નીચું છે. સમરાવવાનું કહીએ છીએ અને કંઈક અડચણ આવી પડે છે.” ચંચલે પોતાની રિધતિ તરફ બાંધનું ધ્યાન ખેંચવા માંડ્યું. અને પોતાની બળ વીરતાવા મંદી. “પશુ હવે તો દીવાળી પછી બધું ઠીક ઠીક કરાવી નાખવાનોજ નિશ્ચય કર્યો છે. આ વરસ પશુ ઉપરા ઉપરી કેવા આવે છે ! ગરીબ માણસ તે શું કરે ?”

મોતીલાલ વેદ તો બંને આ બધું સંભળતાંજ ન હોય તેમ સાથે સાથે મુગે મોટે યાદયા આવતા હતા.

આખરે બધા જમવા બેઠા અને બેને ધણી ધણી આમ્રહ કરી લાવતી બધાને જમાડ્યા. જમતાં જમતાં શેઠે કહ્યું કે કાંચે સાંજે ચાર વાગે તમે બંગલે આવજો. અમારા મીઠી તથા કારીગર પાસે આવ્યું ધર સારી રીતે સમરાવી આપવા મારા મહેતાને હું ખાસ લલામણુ કરીશ. કાંચે રાત્રે તો મારે મુંબાઈ જવું છે.

શેઠ લાસા અને લાગણીવાળા હતા. તેમની જગ્યા એવી હતી કે પાંચસો રૂપીઆ ખર્ચ કરીને ધર સમરાવી આપીશ એટલે બેનને ત્યાં જમાનો બદલો વળી રહેશે.

જમ્યા પછી ચોડીધારે બધા વિદાય થયા.

(૬)

બીજે દિવસે મોતીલાલ શેઠને બંગલે ગયા. શેઠે તરતજ

તેમના મહેતાને બોલાવ્યા.

“શુભો, નાગરદાસ કાલે આ મોતીલાલ વૈદને ઘેર જાવો, અને તે બતાવે તે પ્રમાણે તેમનું મકાન કરાવી આપજો. હું તો આજે જવાનો છું. મકાન આપણી ચંચળ બેનનું છે. માટે તેમના તરફથી કાંઈ પશુ ઠપકા સંભળવાનું તમારે ન રહે તેમ કરજો. આપણા મીઠી તથા કારીગરને બોલાવજો અને જે ખર્ચ થાય તે હમણા આપણા ખાતેજ લખજો.”

શેઠ સીધી લંડીના માણસ હતા શું શું કરવાનું છે અને રટયો ખર્ચ કરવો તેનું તેમણે ચોકસું નામ ન પાડ્યું. વેદે તો આંધળે બહેરું કુટી મારવાનો ત્યાં ત્યાંજ નિશ્ચય કરી નાખ્યો.

(૭)

શેઠ તો મુંબાઈ ગયા. મોતીલાલે બીજા દિવસથીજ નાગર-દાસની પુઠં પકડી. કામ એકદમ ચાર-ધણું. પશુ ધર ધણું ઊંચું અને ચારે તરફથી મેઘાંબાર ડાલી રહેલો. એક તરફ શેઠે સમુદ્રે કે બીજી તરફ મોટું ભગલાણું પડ્યું. હોમજ, ધણીધણીયાણીએ મજુરોને છોડકારી મુક્યા અને મજુરોને પશુ તેમની રેહ લાંબાવાનો લોકો હોમજ. આખરે દસ દિવસની સખત મહેનત પછી ધરની ચારે બિંતો અકરમાતથી વારાફરતી મુકી ગઈ.

નાગરદાસ તો હવે શું કરવું તેના વિચારમાં પડ્યા. પશુ ચંચળની જીભની મીઠાસા અને આંખના ચમકારે તેમને લુલાભ્યા. છેવટે ત્રિપુડીએ પાખામાંથીજ મકાન ચણાવવાનું શરૂ કર્યું. કારે નશીબે શેઠને મુંબાઈ રહેવાનું લખાણું જવું હતું.

છેવટે ધણી મહેનતને અંતે માઠ મહિનાની આખરે ધર-તેષાર થઈ ગયું અને નવા ધરમાં ધણીધણીયાણી મદાલવા લાગ્યા. વૈદની ગેરદાજીરીમાં નાગરદાસ પશુ અવર નવર ચંચળનો મહેત્યાનીના લાભ લેવાનું સુકતા ન દત્તા.

(૮)

હોળીના તહેવાર ઉપર શેઠ સુરત આવ્યા. મોતીલાલ શેઠને ખાસ આમ્રહ કરીને તેમનું નવું મકાન બેંચા લઈ આવ્યા. ધર આગળ આવતાંજ શેઠની આંખો ફાટી રહી. મકાન ચણ માળનું, અને બધી સમરાવણું કરવામાં આવ્યું હતું. બધે લાદી જરાવી હતી. ઉપરની છતમાં પશુ ખાખી ન હતી. રેલાળ પશુ ટેકેકાણે મળના મૂક્યા હતા. રંગરોમાનમાં પશુ કસર રાખી ન હતી.

“શેઠ સાહેબ, આપે ને આ કાંઈ માટે આમ્રહ ન કર્યો હોત તો મારી આંખો ન ઉઘડત.” વેદે મોન તોડ્યું.

ઐટલામાં ચંચળ આવી પહોંચી.

“લાઈ, હવે તો ધર ગરબું ના ? તમારા જેવા લાઈ આંખે આજે રાત્રે હું તો લાઈ મરતી હતી. તમે આગળ ન પડ્યા હોત તોએ તો સો લાંબે બંગે એવા નથી. પશુ ખર્ચ કાંઈ એણે નથી થયો !”

“એ તો એમજ હોય,” વેદ બોલ્યા, “આપણે તો સંધારણ માણસ રહ્યા. તો પણ કીક છે. કાંઈક આપણું-કાંઈક એમનું. ને યશું તે કીકજ યશું.”

રોહને હવે તો પાણી પીને થર પૂઠવું એ મુખાંધ બારેહું લાગ્યું. થોડીવારે ખિન્ન, હૃદયે વિદાય થયા

રોહ જંગલમાં જઈને આરામ ખુરસીમાં પડ્યા ત્યાં એક આશુથી-રોહાણી અને સામેથી નાગરદાસ આવ્યા. મહેતાએ એમના થરના ખચનો આંકડો રોહના હાથમાં મુક્યો અને સાડી સતાવીસ હજારની રકમનો આંકડો વાંચતા તેમના ડોળા રિથર થઈ ગયા અને જંગલની ચારે હિંતો ચકકર ચકકર ફરવા લાગી.

રોહાણી પાસે આવ્યા અને પૂછ્યું “શું છે?”

“એને ને વીર વસતી!” રોહાણીના હાથમાં આંકડાનો કાગળ મુકતાં રોહ બોલ્યા.

સંપૂર્ણ.

હજાર કસોટીમાંથી પસાર!

ખાસ સાયન્ડીકી અને અકસીરં.

“ગોલ્ડન બામ”

હુનીઆ ઉપરતું અમુલ્ય અમૃત!

સુંદર દાખડી સહીત કી. ફક્ત પાંચ આના

ફાંચેદો ન થાય તો પૈસા પાછા

માથાનો દુખાનો, અધાથીથી, શરીરની કળતર, શરદી સળેખમ, સૂળ, ચસકા, હરેક વાયુથી કાંઈ પણ લાગતું જઠાઈ જતું, સ્તન મોરી જતું અથવા કમતાકાતથી મુજબ વિગેરે રોગો ઉપર આ બામ બહુ જ ઉપયોગી રામબાણ અને તાત્કાલીક છે. વેરો, ડાકટરો કે સાઈન્ટીસ્ટોને ખતાવી ખાતી કરેા. એક વખત પાંચ આનાની જ ટીકીટી મોકલી વાપરી જુઓ. ફાંચેદો ન થાય તો પૈસા પાછા.

લગ્નો-નેશનલ ફામસી

ભરૂઆ બીલ્ડીંગ મુંબઈ નં. ૨

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ-રૂ. ૩૦ લી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦

હિંદ બહાર રૂ. ૫

લેખો—મેળ-મનહ કાર્યાલય

ગીરગામ ચર્ચ સામે. ખડાવ બીલ્ડીંગ મુંબઈ નં. ૪

રંગ રાગ

ઓ—(કથાને) દુનિયામાં મદાર આપ પ્રત્યે અને તદ્દ મદાર પ્રત્યે નેટલી પ્રીતી છે એટલી કાંઈ પ્રત્યે નથી.

કથા—કીક ત્યારે મદને વધારે ચાહે છે કે તદ્દાર બાપને?

ઓ—મદારે તો બને બરાબર.

આલ્યાહ—(એક મરકરોને કે જેણે કાંઈ ચુંદો કર્યા હતા તેને) સિપાઈ, એના નાકમાં છેદ પાડો.

મરકરો—હજુર! પરમેશ્વરે બે છેદ તો પાડ્યા છે અને આપ નીળ છેલ્લી તક્લીક શા માટે ઉઠાવો છો?

વકીલ—(મૂખ સાક્ષીને) જો તે કાંઈ આખથી જોયું હોય તો તે સાથે સાચું બતાવજો.

મૂખ—સારું સાહેબ.

વકીલ—તમારું નામ શું?

મૂખ—મેં મારું નામ સંભળ્યું છે, પણ જોયું નથી!

(ગમતલાલ રંગ વગર અંદર આવતું નહીં, એ પાટીયું વાંચી મેનેજર પાસે જાય છે)

મેનેજર—કેમ, મિસ્ટર! તદ્દમો કોની રમથી અંદર આવ્યા?

ગમતલાલ—સાહેબ, બહાર કાંઈ સિપાઈ નહીં હોવાથી, હું અંદર આવી તદ્દમારી રંગ લેવા આવ્યો છું.

સુનીલાલ ચટપટીઆ—કેમ, મિ. મોહનલાલ મહતીયા, તમે ક્યારેના આવ્યા છો?

મોહનલાલ મહતીયા—અરે હોસત ચટપટીયા, તને હજુ ખતરજ નથી અને આવ્યાને પચીસ વર્ષ થયાં છે!

અમીર—(તરસ લાગવાથી નોકરને) અરે જલ લાવ.

નોકર—શું સાહેબ?

અમીર—(ચૂસતે થઈને) અરે જલ, જલ.

નોકર—આજ લાગી છે કે તરસ, કેરો બહાખત કરે?

ટપી—(મુધરેલા હોતને) એમ સ (કેમ છે?)

મુધરેમો—જણુ હું, બે તરી, માર ને બે વગેરે વગેરે.

હરિદ્ધર એન. પડિંત

વિનોદરાયનો વિમો !

અનુવાદક-ડૉ. મહેતવરાય

વિનોદરાય મહત્તીવાને વિમાની આકર્ષક નદેરાતો વાંચી વિમો ઉતરાવવાનો શોખ યથા આગ્યો. પરંતુ અખિલ ભારતીય વિમા કંપની લીન્ના ડાક્ટરની તપાસ ધણી ખારીક હોવાથી વિનોદરાય ડાક્ટરની તપાસમાં પાર ઉતરી શક્યો નહિ. વિમા એન્જનીયરિંગ અને સજાદથી વિનોદરાયે પોતાના ગામના લોકલ મોડેલ ડીરપેન્સરીના ડાક્ટર પાસે તપાસ કરાવી સરેડીશીફ્ટ લઈ વિમા કંપનીમાં પાસ કરાવવાનો ઉદ્દેશ કર્યો.

પોતાને ગામ જવા વિનોદરાયે એરોપ્લેનમાંથી ચાર દીવસની દેખવુંઅલ રત્ન મંગી. પણ મળી શકી નહિ. આથી વિનોદરાય સનીવારે રાત્રે-એરોપ્લેનના ડેક કલાકની રત્ન લીધા સિવાય શુપશુપ પોતાને ગામ ઉપડી ગયો.

વિનોદરાયે પોતાને ગામ જઈ બે ચાર દીવસ રહી ગામની મોક્ષ મોડેલ ડીરપેન્સરીના ડાક્ટરને પાંચનો દુકોડ આપી એક સીકું સરેડીશીફ્ટ લઈ એરોપ્લેનમાં રત્ન મંજૂર થવા સાથે મોક્ષી આપ્યું અને બીજું તંદુરસ્તીનું સરેડીશીફ્ટ લઈ વિમા કંપનીમાં મોક્ષી આપ્યું એવો નીશ્ચય કર્યો.

લોકલ મોડેલ ડીરપેન્સરીના ડાક્ટર સાથે મસલત કરી-તેને બે સરેડીશીફ્ટના દસ રૂપિયા વિનોદરાયે કરવા કરી આપ્યા. પછી પૂછવું જાયું ? આજકાલ મને તેવા ડાક્ટરો પાસેથી સીકું સરેડીશીફ્ટ તથા હેલ્થ સરેડીશીફ્ટ દસ પાંચનો નોટ દેખાડવાથી ક્યાં મળી શકતા નથી ? તુરત ડાક્ટરે બે સરેડીશીફ્ટો લખી વિનોદરાયને આપ્યા.

(૧)

હું, નીચે સરી કરનાર સરેડીશીફ્ટ લખી આપું છું કે, મિસ્ટર વિનોદરાય મેસેરિયાના શીવરથી એટક થયા છે, અને તેવજુ મારી ટ્રીટમેન્ટમાં છે. સારી તબીબત થવાને અને કામ કરવા નેટલી શકિત આપવાને નિદાન એક આદવાદીયું લાયક છે.

વિદ્યાસાગર એલ. સી. પી. એસ.

તા.—

ઉપરનું સરેડીશીફ્ટ એરોપ્લેનમાં રત્ન મંજૂર થવા સાથે ડાક્ટરે લખી આપ્યું અને નીચેનું બીજું સરેડીશીફ્ટ વિમા કંપનીમાં મોક્ષી આપવા સાથે લખી આપ્યું.

(૨)

મિ. વિનોદરાય મહત્તીવા.

ઉત્કલ, વર્ગ ૨૮; વયન ૧૬૦ ફીટ; પાતીનો ઘેરાવો ૪૫;

ઉચ્ચ ૬ ફુટ ૨ ઇંચ; મહત્તી અત્યંત તંદુરસ્ત.

(વિનોદરાયની ખરી સ્થિતિ વર્ગ ૩૮ પણ બદલા, પાતીનો અને મુકોડ, વયન ગાત્ર ૮૦ સત્તલ, પાતીનો ઘેરાવો ૨૦; ઉચ્ચ ૪ ફુટ ૪ ઇંચ; મહત્તી મરવાની આગસે જીવવા જેવી.)

બાપ-મેસેરિયાના તાવથી ગુજર્માં હતો. કલાપંદને આજ પર્વત કોષ પણ જાતનો રોગ થયો નથી.

(બાપ કાતરીયું ગેપના વ્યાધિથી મુકો-કલાપંદને આજ પર્વત કોષ પણ રોગ હોય તો માત્ર ચક્ર મેળવે.)

વિદ્યાસાગર એલ. સી. પી. એસ.

તા—

વિનોદરાયે બે સરેડીશીફ્ટ જુદા જુદા કવરમાં બીડી તુરત પોસ્ટ કર્યાં.

ત્રીજો દિવસ એરોપ્લેનને ડાક્ટર આગ્યો.

મિ. વિનોદરાય ! તમેએ વિમા કંપની સાથે જે સરેડીશીફ્ટ કલાકેનું તે અને જુદાથી આવેલું હોવાથી તે ઉપરથી ખાતરી થાય છે કે તમારી મહત્તી તંદુરસ્ત દેખાય છે, તમે રત્ન ઉપર જઈ-સીકોનો ખોટો રીપોર્ટ મોકલ્યો છે તે થલું કરમાવવા જેવું છે. તમારી આ વર્તણૂક પાટે તપને રૂપિયા વીસ દંડ કરવામાં આવે છે અને એક માસની નોટીસ આપવામાં આવે છે.

મેનેજર બી. એ. ડાંગ.

આ ઉપરના રનાનના સપાચાર મળતાજ વિનોદરાયે મુખ્ય જવાની તાજાકોટમાં તેખારી કરી. એક કલાકમાં તેખાર થઈ ઘેરથી રોજને જવા નીકળ્યા. માલીમાં બેસતા જાય છે ત્યાં પોસ્ટમેને બીજું કવર લાખમાં મૂક્યું. તે રાજગ વિમા કંપનીને આગ્યો હતો.

મિ. વિનોદરાયને જણાવવામાં આવે છે કે તમારી નાદુરસ્ત તબીબતનું સરેડીશીફ્ટ પાસ થવા મોકલ્યું છે તે બીલકુલ પાસ થઈ શકે તેમ નથી. તમારી આજની તબીબતના લીધે કંપની તમારો વિમો ઉતારી શકે તેમ નથી. તબીબત તંદુરસ્ત થવા બાદ “રેલ પ્રોપ્રીએટર” કંપની ઉપર મોકલી આપવી. કંપની તે ઉપર યોગ્ય વિચાર કરી તમને જણાવશે.

સી. એ. ટિલુ.

મેનેજર ડાંગર

અખિલ ભારતીય વિમા કંપની લી.

ત્યાર બાદ વિનોદરાયનો વિમો ઉતરાવવાનો શોખ નાશ થયો ! મરેણે પાંચ ઉતરી ગયો !...*

સંપૂર્ણ.

* મગાડી ઉપરથી

વાર્તા નાટક અને સિનેમાના શાકીન
લાખો વાંચકોનું માનીતું પત્ર

મોજ-મંજી

દર રવિવારે મફત વાંચવું હોય તેા નીચે જણાવેલાં પુસ્તકોમાંથી
તમેાને ગમે તેટલાં પુસ્તકો મંગાવો-જેટલા રૂપિયાનાં પુસ્તકો

યશે એટલા મહિના મોજ-મંજી મફત મોકલવામાં આવશે.

મુંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોજી મુંબાઈના બેદભરમથી ભરપૂર.
અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા

કિ. રૂ. ૧-૪-૦

આશાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા
જેમાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીનો પ્રભુ
સ્વાર્થ વશુઓ છે.

કિ. રૂ. ૧-૮-૦

વૈશ્ણવ ધર્મનો ઇતિહાસ

દરેક વૈશ્ણવ બધુએ જાણ્યાંસં કરવા લાયક-આર
ચિત્રો સાથે.

કિ. રૂ. ૩-૦-૦

બાલતો કાગળ.

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.
(સે.-સ. હરિહર દિવાના)

મૂલ્ય આઠ આના.

દેવદાસ

ઓ, પુરૂષ આખાંલ વૃદ્ધ દરેકને ઉપયોગી સામાજિક
નવલકથા

આ વાર્તાએ મોજ-મંજીના વાંચકોને સારો આદ્ય મેળવ્યો
હતો. હાલમાં પુસ્તકાલયમાં પ્રસિધ્ધ
કરવામાં આવેલ છે.

કિ. રૂ. ૧-૮-૦

સ. હરિહર (દિવાના) કૃત નવીન નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે
આ નાટક કુવનગરીની-નરજહાન પ્રેમ પ્રસંગે તથા
કીર્તદાસને અનુલક્ષી શુન્દરાતના આ મદન કાવ્યે રચ્યું છે.
મૂલ્ય માત્ર આઠ આના.

(૫૭૫૩ લુઓ)

તમે

મુંબાઈનું રાત્રી રહસ્ય

તો વાંચ્યું હવે

રાજનગર રહસ્ય

વાંચો

ગુજરાતના પાટનગર ગણાતા અમદાવાદ ઉર્ફે રાજનગરના પ્રખ્યાત ભેરા, શ્રીમતોની વિલાસ લીલાઓ, સુદૃઢ ખગલી નેવી જેમાલી નસો ઉર્ફે કુટુંબીઓનાં કારસ્તાન, હવસમાં દીવાની બનેલી એક સોહાણીના જીવનનો કૃષ્ણારસિક આબેહુપ ચિતાર, દેખી ધર્મશુર્યોને ત્યાંના અનાચારના અખાણ વગેરેથી માહિતગાર થવું હોય તો

આજરો આજ આ પુસ્તક મંગાવો
કિંમત ખાર આના પો. જુદું.

રસીયન શહેનશાહના જ્ઞાનખાનાની

પોલ

મોક્ષને માટે પાપ કરો-પાપ કરો નો

ધર્મ શુરેનું ચરિત્ર જાણવું હોય તો વાંચો

દુરાત્માનો દોરદમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

રસિયાના આ અદ્ભુત નરતું જીવન વાંચતા તમેને ખાતરી થશે કે, સુધરેલા દેશોમાં પણ ધર્મને નામે કેવા અનાચારો થાય છે. રાજા, મહારાજા, મહારાણીઓ વધારે શું પણ ખુદ રસિયાનાં મહારાણી ઝારીનાએ પોતાના જીવનમાં કેવો ભાગ લખ્યો છે, તેનો આબેહુપ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ચાર ચિત્રો-૫૪ ૧૧૨

છતાં કિંમત છ આના

મુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બનાવ

એકજ રાતમાં બે ખૂન!!

આ ખુનામરકોનો ભેદ જાણવો હોય તો

‘મુંબાઈનું રાત્રી રહસ્ય’ નામક લેખમાળાથી મુંબાઈની શોષીત આલસખમાં લોકપ્રિય થયેલા રા. છત્રદત્તની કલમથી લખાયેલી

ઈશકનો અંજમ

અથવા

ધ્યારતું પરિણામ.

નામની રસિક રીટિકરીવ નવલકથા વાંચો. ‘એકજ’ રાતે મુંબઈના એક રાવ બહાદુરનું અને કેંચુલ પટેલ આવેલા વેરમાવાસમાં વિમળા નામની સ્ત્રીનું કેવું ભેદકરી રીતે ખૂન થાય છે, તથા ખૂની શોધવા ભતાં બનેલા ખાનોમાંથી કેવી કથાનાક ભેદપર-પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટ સુધી તમે ‘પણ નદિ કદી સીકા કે ખૂની કાણ છે’ પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય અને ભેદનો ખજાનો કરોશો છે. ૫૪ ૨૭૫ છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦, પો. જુદું.

લખો:-મોજ મજાહ કાર્યાલય

ગીરગામ ચર્ચ સામે મુંબઈ નં. ૪.

શિયળની કસોટી

યાને

બેવફા દુનિયા

દગાખાજ દોસ્ત તથા પતિવ્રતા સતિની

કસોટીનો આબેહુપ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

દરેક પુસ્તકનું વી. પી. ખર્ચ જુદું પડશે.

લખો:-મોજ-મજાહ કાર્યાલય ખરાવ બીલીડાંગ ગીરગામ મુંબઈ નં. ૪

સીનેઆના

સમાચાર

અખબાર-રા. ચિત્રપટ

નવી ફિલ્મ

ચતરા બકલસી—પાયોનિયર ફિલ્મ કાં. ચિત્રપટ લેખક મી. મનહર વરતેજવાળા. ડાયરેક્ટર અને ફોટોગ્રાફર મી. પાટશુકર. વસ્તુ—આજની વીસ વર્ષ પહેલાંના નાટકના જમાનામાં પારસી નાટક મંદળોના આ ખેલ વીસ-પચ્ચીસ ફિલા તેથી વધુ વધારે વખત નહિ ભેગા હોય એવા કોણોના ચેલો નોકજોરો.

અર્થાત્ વસ્તુની પ્રસંગી કરવામાં ને કલાવધુ વપરાયું છે, અને જાહેર ખર્ચો વધી ને આજના સમાજમાં આવી હતી, તે દૃષ્ટિએ જોતાં ફિલ્મ એક નિષ્ફળતાનો નાદર નમ્તો છે, એમ કિશોરી સાથે કહેવું પડે છે.

વસ્તુ સંકળનાં, ફોટોગ્રાફી કિંવા અભિનય આ બધામાંથી એકમાં વધુ સંપૂર્ણ પાત્ર આપણું હોય એમ દૃષ્ટિમાં આવતું નથી. વધારે શું એક સાધારણ બનાવ લખ્યો. પ્રેમમાં લીન થયેલી ચતરાનું દાષ્ટર્ય વચાયા બદ લીન થવાને બદલે બગીચાની અંદર હોય્યા ખાલી ચતરા નજરે પડે, ત્યારે જીવના મનુષ્યની જોના કળા માટે પ્રેક્ષકો કેવા મન પામે એ તિચારી લેવા જેવું છે. અભિનયની ખાજખાજ મી. કાપડીયા, મિસ વીકા, કાંઈક ઠીક કાચું કરી બતાવે છે, જ્યારે મિસ રાણીનું રાણીપદ એટલું બહુ ઉચું છે કે, તેને ચાલવાનું પશુ જાન નથી.

એકંદરે નવી કંપની, નવા કારોબાર, બહુ નવું-નવું એટલે પહેલાં ચિત્રચરના આ હોયો ક્ષંતભ જણાય. અમે આજના રાખીએ છીએ કે હવે પછીના ચિત્રચરો સંપૂર્ણ કળાશ્રી પશુ ચિત્રચરો તરીકે બહાર પડે.

રાજા ભોજા—રાયલ આ સ્ટુડીયોનું ચિત્રપટ, લેખક અને ડાયરેક્ટર મી. ડી. જે. હવેરી. ફોટોગ્રાફર મી. રત્નમ કાંચાની.

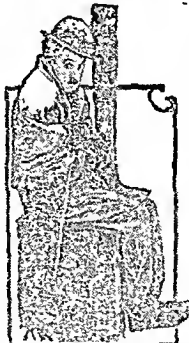
વસ્તુ—એક કહેવત "વિધિના લેખ અને વાણીયાની મેખ" ના આધારે ઉપજાવી કલાકામાં આવી છે. તે સાથે કમ અને ઉત્તમનું દંડ પશુ બતાવવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે. મૂળ વસ્તુની મંદાર વાણીયાની હુધિ વિધિના લેખને પશુ ફેરવી એ એ દર્શાવ સચોટ કરવાની છે, પરંતુ મૂળ વસ્તુને પોષક તત્વ કિંવા તેનાં હુધિબળનાં કસોટીનો પ્રસંગ હેલવા રીલ સિવાય

દૃષ્ટિગોચર થતો નથી. અર્થાત્ ખરા આશયને છોડી ગૌણ પાત્રો વધારી વિષયવસ્તુ કપાતે જુદું રાખી જાણ આપે છે. અમારા નમ મત મુજબ વિધિ અને વણીયાના હુધિ બળના દરિદ્રતાના પ્રસંગો ને ગાંધા કુમાર પર એક પછી એક ચોળ્યા હોત તે ફિલ્મ સાથે રૂપ લેત અને ઉચમ કર્મની જાપ પ્રેક્ષકો પર સારી પાત.

ફોટોગ્રાફી—સાધારણ ઠીક છે. સેટીંગો માટે રાયલ આર્ટ સ્ટુડીયોને ખાસ માન પડે છે.

અભિનય—મી. પટીક ગાંધાનું કામ ઠીક કરે છે. સૌથી વિશેષ આકર્ષક અને પ્રસંગાનુરૂપ કામ મિસ સહુનું છે. મિસ જીજી અને મિસ જીજીના પોતાની હવેસની દબાવણ મુજબ ઠીક કામ કર્યું જાય છે.

ગાંધી ખખખા

CHARLIE CHAPLIN - THE GOLD RUSSE

"ગોલ્ડરસ" માં મી. ચાર્લી ચોપ્લીન

હું વચાતો અગિય-ઉપરથી ચાંત પશુ અંદરથી કુષવાતા અગિની માફક મનઃકલીત જણાવતો દાલનો કિનેમા ઉત્તેજ થોડા વખતમાં કેવું સ્વસ્થ થાય કરશે તેને માટે કાંઈ એકાદ બોધોરાજ શુક ભેષ માણસો તે ઉપકર થશે. બાકી થોડા વખતમાં જોઈ ફેરફાર થવાની આગાહીઓ અમારા કાન પર અમથાયા કરે છે. ક્રમશઃ કરે અને બધાના મનોરંજો ફળવા સાથે થંધો કંઈક નવું સાથે સ્વસ્થ લે.

કોલિનુર—રા' કવાક ગણ કાલથી ઉપી-રીમલમાં ચર ચપ ચપ છે. રૂપ સુનાવર અને કિરી ફરફાલની તૈયારીઓ ચાલી રહી છે જ્યારે દેશીફાનથી તરફીના તાર વાગીનરલા છે.

કૃત્યુ—એક જાણીતા વિદ્વાનની કલમથી લખાયેલ જૂલને ભોગ ચપ કાલથી કૃષ્ણ કિનેમામાં ચર ચપ ચપ છે. સાંભળવા મુજબ કિનેમામાં ચર ચપ થોડા વખતમાં જોવા પડેલોયશે.

રેલસ આર્ટ—આઉટડોર સીન લેવા પડોરા ઉપડી ગયેલ છે, જ્યારે આર્ટ મી. હવેરોએ મી. રાદની લખેલી એક ફિલ્મની ચરઆત કરી દીધી છે.

એસા—"ગોલ્ડરસ" નામનો ચાર્લી ચોપ્લીનનો દસ લાખનો કોમીક ડ્રામા રજુ કર્યો છે. આ ફિલ્મ તૈયાર કરવા પાછળ મી. ચાર્લીએ પોતાનાં સમસ્ત હુધિબળ તથા પોતાના ખીસાની પાછમે પાછમે ભોગ આપી તૈયાર કરી છે. થોડા વખત પહેલાં કોટમાં જ્યારે આ ફિલ્મ બનાવવામાં આવી હતી અને સિલિલ સમાને તેના પર ને ફરોરા પડ્યો દતો તેજ તેની ઉત્તમતાની સાબીતી પૂરી પાડે છે અર્થાત્ ચાર્લીના કામ માટે લખતું એ સોનાપુર ટોળ ચડાવ્યા બેરાબર હોવાથી નજરે નેવામાં મગ્નક છે.

મિસ ગુલાબે માંડેલી ફરિયાદ

દાદર પોલીસ કોર્ટમાં પતિમા પ્રેસીડન્ટી મેજસ્ટ્રેટ બી. ઇલ્લવન મહેતા સન્નુપ કૃષ્ણ શીલમ કુંપનીની એગ્રેન્સ તરીકે કામ કરતી ગુલાબ નામની સતીનેમાં સ્ટાર પોતાના ધારાના હિમામતી મી. ઉષાલીમ હાજી ભેરીસ્ટર સાથે હાજર થઈ પોતાને ગેરકાય-દેસર અટકાવી રાખવાનો આરોપ (૧) મી. ચતુરભાઈ નામના કેમેરામેન અને (૨) મી. કાનજીભાઈ સામે મેલી ફરીયાદનાં નોંધાવી કામ ચલાવવાનો હુકમ મેળવવાની અરજ કરી હતી.

ફરીયાદીએ પોતાના ફરીયાદનામાં બીજી કેટલીક બીનાઓ ઉપરાંત બજાવ્યું હતું કે હું "સતીના સ્ટાર" છું અને લેમીગટન રોડપર રહું છું. હું પહેલાં આરોપીને ઝોળખું છું. જે દાદર ખાતે આવેલી કૃષ્ણ શીલમ કુંપનીની સ્ટુડીયો કેમેરામેન છે અને હું બીના આરોપીને પણ ઝોળખું છું જે શીલમ કુંપનીની ડીરેક્ટર છે હિંદ નૈતીક નાટક મંડળી માટે મેં ગેઈટી

મીએટરમાં ડેન્સ કરવાનું કહ્યું હતું હતું કે જે નાટક મંડળી મંગે-સ મુસલીમ એસોસિએશનના લાસ અર્થે એક ધર્માંદા ખેલ આપનાર હતી. હું રીહ-રસલ કરવા માટે ગેઈટી ઓએટરમાં જતી હતી અને મારું નામ પોસ્ટરપર મુકવામાં આવ્યું હતું કે જે પોસ્ટર મારફતે નાટક કુંપનીએ પોતાને લગતી જાહેર ખબર આપી હતી.

મઈ તા. ૨૬મી મેના દીસે સારના ૧૧ વાગવાના

સુમારે મારું છેલ્લું રોડરસલ હતું અને તોહમતદારીએ મને એવું જણાવ્યું કે એક શીલમના અરના દેખાવ માટે મારી જરૂર હતી. હું સ્ટુડીયોમાં ગઈ અને મારો વેસ સજવાને જણાવવામાં આવ્યું અને દારૂ પીવાના દેખાવમાં કામ લેવાને હતા. સામાન્ય રીતે એવા દેખાવમાં વાઘન તરીકે રાસભેરી આપવામાં આવે છે. પણ આ દીવસે મને રાસભેરીને બદલે કાંઈ બીજું પીણું પીવાને આપવામાં આવ્યું જે રંગમાં લાલ હતું પણ તેના સ્વાદમાં કડવાસ હતો. મને લાગ્યું કે મને કાંઈ ભુરીજ ચીજ પીવાને આપવામાં આવી હતી અને "સીન" પુરા થતાં મેં આરોપીએને તે વીશે ફરીયાદ કરી. પણ તેઓએ તે વીશે કાંઈ કહ્યું નહીં.

સાંજના ૪ વાગે મેં આરોપીએને કહ્યું કે હું ગેઈટીમાં જવા માગતી હતી અને મેં મારા પરોક્ષરસ માટે તેજરી કરવા માંડી મેં આરોપીએને કહ્યું કે તેઓને બાહેસો દેખાવ

લેવા માટે મારી જરૂર હતી અને તેઓ મને પવાગતે જવા દેશે અને અંદરના સીન લેતી વખતે જે ચીજ પીવાને આપવામાં આવી, તેવીજ ચીજ પીવાને આપવામાં આવી અને ચકકર આવવા લાગ્યા અને મેં આરોપીને કહ્યું કે હું ગેઈટી યીએટરમાં જવા માગતી હતી, પણ તોહમત-દારીએ મને કહ્યું કે તેઓ મને જવા દેશે નહીં અને તેઓએ મને મોટરમાં બેસાડી અને તેઓ યાજ્ઞા તરફના એક જંગલમાં મને લઈ જવા માગતા હતા. હું સામે ધક અને તોહમતદારીએ મને કહ્યું કે તેઓ રાતના ૭ વાગે મને પાછી લાવશે અને જંગલમાં નહીં લઈ જતાં હેંગીંગ માર્ડનપર લઈ જશે અને તે પાછી મોટર દોડી લઈ જવામાં આવી. મેં મોટરને યાજ્ઞાના રસ્તા પર જતાં બેઈ કુમો પાસવાની કોરોષ કરી, પણ આરોપીએને મારું મોહકું રાખ્યું અને તેઓ મને યાજ્ઞા નજીકના જંગલમાં લઈ ગયા હતા, મને મધરાતના બે વાગતા સુધી રાખી રાખવામાં આવી હતી અને તે પછી તેઓ મને તેજ મોટરમાં લાવી લેમીગટન રોડપરના મારા મકાને મને ઉતારી હતી, અને

આરોપીએને મને ગેરકાયદેસર રાખી રાખી હતી, જેમ પરીણમે હું મારો ખેલ કરી ચકી હતી નહીં અને એને જોનેટ કેનસલ કરવું પડ્યું હતું.

મેજસ્ટ્રેટ બેં આરોપીએ સામે નોટીસનો હુકમ આપ્યો હતા.

સાંજના ૫ વાગ્યા, જુ. ૬મી મુનાવણી તા. ૬ ફી જુલાઈના રોજ નીકળનાર છે.

* * *

જરા આ તરફ જુઓ-

આવે છે આવે છે

અશોક પીકચર્સ

નું કલાસીકલ અને ગોરજીયસ ચિત્રપટ

-મયૂરી-

જેમાં હિન્દુસ્તાનની સમૃધ્ધીરૂપ દ્વાપી ધોરા ઉપરાંત દેશી રાજ્યોની બહોળાલીની કથા બહુલીતા ડાયરેક્ટર અને લેખક મી. મહુલીલાલ કે. જોશીની અનુપમ પ્રસાદી

માદન- "ધર્મપત્ની" નામની ફિલ્મ પૂર્ણ કરી છે અને કમકતોના કાઉન સિનેમામાં શરૂ થઈ ગઈ છે.

શાશ્વત-પતિધાતિની સતિ અઘાડીયામાં પૂરી થશે, મછી કાં. નવેરો યુ રંગ લે છે તે જોવાનું છે.

મેજેટરીક-શારદાની નવી ફિલ્મ "જંગલની બીજી" શરૂ થઈ ગઈ છે.

સ્થળ સંકોચને લીધે ઈનામમાળા આવતા અંકમાં.

લાવણ્યમયી લલના

શ્રીમાન પ્રભાતકુમાર મુખોપાધ્યાય બાર-ઑટ-લાની

ખંભાળી વાતો ઉપરથી

અનુવાદક-ડૉ. મજલાલ બલવંત ઠક્કર

(૧)

આમંત્રક

મજુર માથે કાળા રંગની એક રીસ દૂકે તથા તેના ઉપર સેતરજીમાં બાંધેલું બિણતું ઉચકા આગળ ચાલતો હતો. તેની પાછળ પાછળ હાથમાં સામાન્ય પ્રકારની ચામડાની બેગ લઈ એક હુટપુટ દેહવાળા ચાળાસેક વર્ષની ઉમ્મરના પુરુષે પુલપુર ગામમાં પ્રવેશ કર્યો. એ વખતે ત્રણ કે સાડાત્રણ વાગ્યા હતા. આપાક માસ હોઈ આકાશમાં વારંજાઓ ઘેરતી હતી. આમ દોવાથી એ પુરુષને જીતો ઉધારી પડી નહિ. એ પુરુષનું નામ નન્દલાલ હતું. રેરી રોડનથી ગામ કાંઈ મદૂ-દૂર નહોતું; ફક્ત એક ગાઉનું અંતર હતું.

ગામમાં પ્રવેશ કરી મજુરે પૂછ્યું, "ક્યા ફળીઆમી જવું છે?"

"ધોળી ફળીઆમી." નન્દલાલે ઉત્તર આપ્યો.

"કોને ઘેર જવું છે?" મજુરે પૂછેલા આ પ્રશ્નનો ઉત્તર નહિ આપતાં નન્દલાલ ખન્ને બાજુનો રેરો નેત્રો ચાલવા લાગ્યો. છેવટે તે થોડે દૂર આવેલા એક પુરાતન વડના આડ નીચે બેસી ઉભો રહ્યો. તે એ જાડ તરફ નેષ્ટ રહ્યો. મજુરે કહ્યું, "તમે અહીં કેમ ઉભા રહો છો? ધોળી ફળીઈ હજી આમળ છે."

"એમ કે?" કહી નન્દલાલ પુનઃ આગળ વધવા લાગ્યો.

છેવટે અમુક રથને ગયા પછી મજુરે કહ્યું, "આ ધોળી ફળીઈ છે. તમારે કોને ઘેર જવું છે?"

નન્દલાલે કહ્યું, "તું મહારી સાથે સાથે ચાલ હું સોધી જાઉં છું."

મજુરે વિચાર્યું કે, એ માણસ કોઈ ગૃહસ્થ માણસને ઘેર અતિથિ મશે. થોડે દૂર ગયા પછી તે જોયો, "આ વિલાસજી મહાશયનું મકાન છે, તેઓ જમના પડિત છે. પહેલાં તેઓજ આ ગામના જમીનદાર હતા." આમ જનાં નન્દલાલને આગળ ચાલતો નેષ્ટ મજુર સુપડાઈ ધારણ કરી તેવી પાછળ પાછળ જવા લાગ્યો.

વળી થોડો માર્ગ કાપ્યા પછી નન્દલાલ પાછો ઉભો રહ્યો. એ રથને એક અવકાશ લાગ્યું તુરંત મકાન હતું. આસપાસમાં એકેક મકાન નહોતું. ત્યાં પુષ્કળ આડપત્રો ઉગી નીકળ્યા હતા. એ મકાનનો ઘરો ખરો લાગ પડી ગયો હતો. કેવળ અમુક ભાગની ભાગીલી દિવાલ પોતાની પ્રાચીન રચતિ સહ ઉભી રહેલી નેવામાં આવતી હતી. નન્દલાલ એ ખરેર નેવા છાજું મકાન તરફ નેષ્ટ રહ્યો. મજુર પછી નન્દલાલની પાછળ ઉભો રહ્યો. છેવટે કંટાળી જઈને તેણે કહ્યું, "તમારી સાથે હું ક્યાં સુધી ખોટી થાઉં? ત્યાં જવું હોય ત્યાં જઈને ચાલો."

નન્દલાલે હાથમાંથી આંખો છુટી કહ્યું, "પ્રાચીનજી બંદને ઘેર જવું છે."

"એમનું મકાન તો આપણે મૂળે જ આવ્યા. પ્રથમથી કહેવું હતું ને!" કહી મજુર પાછો ફર્યો.

અતે નન્દલાલે પ્રાણકૂચને ઘેર જઈ ઠાળી બાજુએ આવેલા

ખેડખાનામાં પ્રવેશ કર્યો. ઝોટલા ઉપર એક નોકર બેસી હુકકા પીતો હતો. નન્દલાલને નેષ્ટ હુકકા તેણે બાજુએ મૂકી દીધી.

નન્દલાલે પૂછ્યું, "ધરમાં કેણું છે?"

નોકરે કહ્યું, "મોટા બાઇ છે."

"કેણું માણસું છે?"

નોકરે સંજ્ઞા આપી પાંખો નન્દલાલના મુખ તરફ નેષ્ટ કહ્યું, "ના, તેમનો દેઃ સ્વર્ગવાસ થયો છે."

"સ્વર્ગવાસ થયો છે? તમારે જોયું હવેકૂંથી બાજુ છે કે?"

નોકરે કહ્યું, તેઓ પછી સ્વર્ગવાસી થયા છે. હવેકૂંથી બાજુના વચેટ પુત્ર ત્રિવેણકૂંથી બાજુજી હમણાં માલિક છે. બેરેલા પુત્ર અતુલકૂંથી બાજુનો પછી સ્વર્ગવાસી થયો છે."

"એમ કે? કીક, ત્રિવેણકૂંથી બાજુ ધરમાં છે ને?"

નોકરે કહ્યું, "તેઓ સૂઈ રહ્યા છે."

આ ઉત્તર સાંભળી નન્દલાલના ઝોટખાંત ઉપર સદજ દારવ દેખાડું તથા તડકાળ તે પાછું અદરમ થઈ ગયું. વિરોધ પાત્રિત નહિ કરતાં તેણે એકદખાનામાં પ્રવેશ કર્યો. મજુરના માથા ઉપરથી સામાન ઉતારી તેને મજુરી તથા બક્ષિસ આપી વિદાય કર્યો. પછી નેષ્ટ ઉતારી ખુરસી ઉપર બેસી નન્દલાલે નોકરને પૂછ્યું, "તમારું નામ શું છે?"

"મહારું નામ ફાજીન છે. હું જાતે સદગોષ્ઠ છું."

"કીક કીક, એક તલમ તમારું નામ ફાજીન છે. લાવશો કે?"

નન્દલાલે કહ્યું.

"જાણજીનો હુકકા ખરી લાવું કે?"

"હા."

થોડા સમયમાં હુકકા ભરી લાવી નન્દલાલના હાથમાં

નિર્દોષ ગુન્હેગાર

કોણ?

એ

જાણુવા માટે

અમારો આવતો અંક

જુઓ.

આપી કુશ્યધને પૂછ્યું, "તમે ક્યાંથી આવ્યા છો?"

"હમણાં તો કશકતાપી આવું છું."

"ક્યાંના રહીશ છો?"

આ પ્રશ્નને ઉત્તર નહિ આપતાં નન્દલાલે પૂછ્યું, "તમારા બાપુ મળ્યા છે કે?"

"હા."

"તેઓ મુંડે છે કે?"

"સૂંઢ ઉઠી જરા વિશ્રામ લે છે."

નન્દલાલના મુખ ઉપર ફરીથી હાસ્ય દેખાયું. તેણે પૂછ્યું, "તમે તેમને મ્હારી વાત કરી છે કે?"

"હા, કહી છે. તેમણેજ કહ્યું છે કે, બાપુ-કાપુ છે, ક્યાંથી આવ્યા છે એ પૂછી આવ્યું."

"તમારા બાપુ મ્હને જોળખશે, તમે તેમને અહીં બોલાવી લાવો," નન્દલાલ આમ કહી મુદ્રપાત કરવા લાગ્યો. નોકરે માથે ગયો. બેઠકખાનાના ધડીઆળમાં દંગે દંગે કરતા ચાર વાગ્યા.

(૨)

પરિચય

નન્દલાલ આ ગામનોજ રહેવાથી હતો. થોડા સમય પહેલે જ લાંબા તુટ્યા મકાન પાસે ઉભા રહી, રમાલમી તેણે અશ્રુ-જળ છુટ્યું હતું એજ તેણે આપીકું ધર અને જન્મરામન હતું. વિનયકૃષ્ણ અને નન્દલાલ એકજ શાંતિવા દત્તા.

પચીસ વર્ષ પહેલે નિશાળમાંથી નાશી જવા બદલ કાકાના બોલાના માર ખાઇ, કાકાની પેટી તોડી રૂપિયા લઇ મા બાપ વચરને નન્દલાલ દૂર દેશમાં જતો રહેતા ત્યારે તેની ઉત્ક્રમર રૂકત સોળ વર્ષની હતી. એ વખતે તે લાવલપુર નામના દેશી રાજ્યમાં આવ્યો ગયો હતો. થોડો માર્ગ રહેવાથી, થોડો ગાડાથી અને થોડો ખજે કાંપીને તે ત્યાં ઉપરિચત થયો હતો. એ વખતે રામભજ વિશ્વાસ નામનો એકજ બંગાળી પોતાના પરિવાર સહિત લાવલપુરમાં રહેતો હોઇ, નવાબ સાહેબની અદાલતમાં નોકરી કરતો હતો. બુધ તરસથી દુખી થતા અનામ બાળક નન્દલાલે એ એ સ્વગતીય ધુરૂષ પાસે જઈ ગઈ માગી રામભજને દયાને વશ થઇ ખોરાકની પોષાકા ઉપરાંત જે રૂપિયા પગાર ફાળી નન્દલાલને પોતાના સ્વીકૃત્ય તરીકે નિયુક્ત કર્યો. જેઓ ફારસી નજીબના હતા તેમનું નવ્તાણી રાજ્યમાં સાફ ચાલ ચલણ હોવાથી નન્દલાલને પણ ફારસી શીખવાનો શોખ યથા આવ્યો. પગારના બાબતે રૂપિયા ખરચી પાડોશમાં રહેતા મુનશી નવલકિશોર પાસે હાથેશાં આવકાકાને વખતે જઈ તે ઉડું તમા ફારસી શીખવા લાગ્યા. ઘેર ને બાળક પાઠેવાંને વાધણ સમગ્ર હાથેશાં તેનાથી દુર લાગતો હતો તેજ બાળક વિદેશમાં પેટનો ખાડો પૂરવા સ્વીકૃત્યની દૃષ્ટી નોકરી સ્વીકારી અબ્યાસમાં આવ્યેજનક લક્ષ્ય આપવા લાગ્યો જે નણ વર્ષમાંજ તે ઉડું તેમજ ફારસી લાખમાં વ્યુત્પન્ન થઈ ગયો. તેની બુધિ તથા પરિશ્રમ જોઈ

સાંભળી પછી અતિશય પ્રસન્ન થયો. સ્વીકૃત્યનાં કામ-છાયાથી તેણે તેને અદાલતમાં વીસ રૂપિયાના પગારથી નોકરી કરવાની નોકરી આપી. પછી બે ત્રણ વર્ષ રામભજને પેન્શન લઈ દેશમાં જવાનું મુદ્દા એ વખતે નન્દલાલને અદાલતમાં વજીલાત કરવાની સંદર્ભ મળે એ માટે તેણે મુખ્ય કાજ મિસ્ત્ર અસમત-ઉદ્વાખાન-સાહેબને લાર, રૂબને ભલામણ કરી, ખાં સાહેબે ફારસીમાં નન્દલાલને ધુરૂષ હોશિયાર જોઈ કાજ પ્રકારની આનાકાની નહિ કરતાં સનદ ઉપર સહી કરી આપી. પછી નવાબ સરકાર તરફથી મળેલી ને જમીન ઉપર રામભજને પોતાનું મકાન બાંધ્યું હતું તે પાંચ વર્ષમાં મુખ્ય ભરપાઇ કરવાની શરૂઆત નન્દલાલને રચી તે દેશમાં આવ્યો ગયો.

થોડા વખતમાંજ નન્દલાલની વજીલાત જમીન મુદ્દા તથા તે સારી કમાણી કરવા લાગ્યો. માંવખત પ્રમાણે એક સોળ વર્ષની રજાપત વિધવા સુંદરી સાથે લગ્ન કરી તે સુખમાં પોતાનો કાળ પસાર કરવા લાગ્યો. વિદાલયમાં નન્દલાલે થોડું છંદ્રિજ શિક્ષણ મેળવ્યું હતું. હવે અવકાશના વખતે તે છંદ્રિજ બાળકોના પણ અભ્યાસ વધારવા લાગ્યો.

નન્દલાલના કુલપુરમાંથી નાશી ગયા પછી થોડા દિવસ સુધી તેના કાકાએ તેની શોધ કરી હતી. વધિયોપાશિત મિલકતના એ વારસાની વિશેષ તપાસ કરવાનું કાકાને કદાચ ઉચિત નહિ લાગ્યું હોય. અદાલતમાં વીસ રૂપિયાની નોકરી મળ્યા પછી નન્દલાલે પહેલપહેલાં ઘેર પત્ર લખ્યો હતો તથા મની બોલારી કરી કાકાને નામે દસ રૂપિયા મોકલ્યા હતા. એ વખતે કાકાનો સ્વર્ગવાસ થયો હતો. તેથી કાકાના દીકરાએ મનીબોલારી ઉપર સહી કરી એ રૂપિયા લીધા હતા. ત્યારથી બન્ને લાઇ વચ્ચે પત્ર વ્યવહાર ચાલતો હતો. તેના વજીલ મનાના સમાચાર ગામમાં પહોંચ્યા હતા. પેલી રજાપત વિધવા સાથે લગ્ન કર્યા પછી નન્દલાલે પત્ર લખવા બંધ કર્યા હતા. એ રજાપતણીના ગર્ભથી તેને બે પુત્ર અને એક કન્યા થયાં હતાં; પરંતુ એ ત્રણે સંતાનો શેશનાવરધામાંજ સ્વર્ગવાસી થયાં હતાં. ગયા વર્ષે એ રજાપતણીએ પણ પરલોકવાસ કર્યો હતો. પ્રથમ તો નન્દલાલ આણંધિયાના વિયોગ શોકથી અતિશય અધીર બની ગયો હતો; પરંતુ વખતના વીતવા સાથે એ શોક દૂર થયો હતો; આમ છતાં હવે તેણે મન લાવલપુરમાં રિયર રહી શક્ય ન હતું. પાસે પુણ્ય પૈસા એકલા થયા હતા. એ સંપત્તિ કાણ ભોગવશે એજ હવે કુલળ ચિંતાનો વિષય હતો. એકહી કહેલી રકમમાંથી થોડી જમીન ખરીદ કરી, ગામમાં સુંદર બંગલો તૈયાર કરાવી, સ્વગતિની કાંઈ લાવણ્યમયી લલના સાથે લગ્ન કરી ઘેર રહેવાની આત્માને કાંઈ અંશે શાંતિ મળશે એવી નન્દલાલની ધારણા હતી; તેથી આજે પચીસ વર્ષ પછી તે પોતાના ગામમાં પાછો ફર્યો હતો.

(નન્દલાલનું જીવન ૧૯૨૫ નજીબ આમરો આવતો અંક બુઝો)

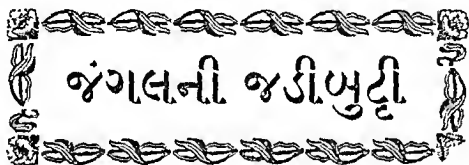
એક જુના ડામીજનાં કાળાં કૃત્યો—

ખુન-ખોટી સહી-અપહરણ-વિગેરે ગુન્હાઓથી પોલીસની હાથરીમાં લાલ અક્ષરે નોંધાયેલ
આ વ્યક્તિએ એક બાળાનું અપહરણ કર્યું—એક યુવકને અપ્રકાયતમાં રાખ્યો.

અધુરામાં પુરું—એક નાટક કંપનીના માલેકનું ખુન કર્યું—વિગેરે વિગેરે

આ શુંચની ઉકેલ માટે જુવો—

શારદા ફીલમ કંપનીની સામાજિક ફીલમ

મીસ્ટર રામશંકર
દવેની લખેલી

જેમાં બંગાલનું ખુલખુલ મીસ તારાનું એક
કુશળ નટીને શોભાવનારું કામ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

વખત તથા ભાવ હમેશના ચાલુ છે

આવે છે

આવે છે

આવે છે

યુનાઇટેડ પીકચર્સ સીન્ડિકેટનું ઐતિહાસિક નવું દ્રશ્ય

તાઈ-તેલણ

ગઈ કાલથી શરૂ છે ! ગઈ કાલથી શરૂ છે !!

અનેક રસ સામગ્રીથી ભરચક

શારદા ફીલ્મ કુંની અદ્ભુત કૃતિ

કુદરત સામે બળવો

યાને

જંગલની જંડીબુટ્ટી

એટલે—

સીનેમા ક્ષેત્રમાં જાગૃતિનો ચમકારો

કોને ખબર ? કુદરતના કયા ચોપણમાં કયા મેળ પાને-શું શું ઉધાર્યું ? શું શું જમા થયું છે આખરે એ શબ્દો-કુદરતની કાર્યવાહી સામે ઝાંડ કરનાર-જંગલની ભૂદી જંગલને તિલાંજલી આપનાર-અરણ્ય નિવાસી બુદ્ધિમાન બુદ્ધાબીદાસે દિયાર્યા-કુદરતને ચરણે શિર ઝુકાવ્યું-અને વારસામાં-પાતાની પુત્રી એજ જંગલના ઝેરી વાતાવરણને સોંપતો ગયો-એ અબુધ ખાલીકાએ જંગલને શીખવ્યું કે સંકટમાં ધૈર્ય-અમ્મ દશામાં પવિત્રતાની રક્ષા-સાચાનો બેહી પ્રભુ-સંકટની આગમાંથી પસાર થઈ જનમાં રહેલો અદ્ભુત ત્રેમ કેમ દીપાવવો-નાટકની નટી છતાં ખાનદાની કેબ જાળવવી-વિગેરે અનેક અટપટા પ્રશ્નોના

ઉત્તર આપનાર—ચિત્રપટ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

અમારાં ચિત્રપટોની બુર્કીંગ માટે લગ્ના—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ--કોટ મુંબાઈ

આ પત્ર તંત્રી જયશંકર ખોડીદાસ દિવેદીએ સુખ, ગીરગામ ખટાવ પિતરંગમાં મેળ-મંગલ પિન્ડીંગ પ્રેક્ષક બાપી તેજ સ્વચ્છતા પ્રગટ કર્યું છે.

મોજ-મજાહ

પરી અને પતંગીયાં

આતી હય ચમનમે મેરે ગુલરકી સવારી

ગુલર તે વળી કોણ ?

સીનેમાનો શાહ બન્ને શહેન્શાહ એકટર

**Charles
Hutchison**

The Thrill-a-Minute Scram King

in
"Speed"
with Lucy Fox
Patheserial

ચાર્લ્સ હચીસન સાથે લૂસી ફૉક્સ

ખાદેની ૩૨ ભાગની ધરતી ધુળવનારી સીરીયલ

અકલાતુન

પહેલું અકવાડીઉં ૭ ભાગ

અમેરીકન ક્રોડપતીતું ખુન-
ભરીબ ઉપર મુકાયેલું બોહતાન!
તેની નહાસભાગ, તેના બહાદુરી
ભર્યા સાહસ તેની માથુકની
વફાદારી ! લાખો ઘસરતી ચોરી
તેમાં સંઘાવાયેલો નિર્દોષ 'હય'
છુટકારા માટે તેની જાતોડકોશિય

આ સીરીયલનો દરેક દેખાવ
તમારાં દિલ જતી લેશે
સાથે બે ભાગની મેક સેનેટની
હાસ્યરસથી ભરપૂર કોમીક
બાર બચ્યાંનો બાપ

**Charles
Hutchison**
The Thrill-a-Minute Scram King

in
"Speed"
with Lucy Fox
Patheserial

ગ્લોબ્લ સીનેમા સેન્ડલર્સ્ટ રોડ

વખત:- ૧૧, ૭, ૮, ૧૦, ૧૧, ૧૨ની રવિ આ વખે

બાપ:- રૂ. ૨ ૧. ૮૦, ૮૦, ૮૦, ૮૦, ૮૦ સાથે

જેડ શુદ્ધ ૩) રવિવાર તારીખ ૧૩ જુન ૧૯૨૬ (વર્ષ ૩ જુન, અંક ૧૧)

જા. જા.વાલીકમાં પ્રસિધ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાત્રો દરિયતજ દોષ છે. કોઈ છત્રલ વ્યક્તિ પરથી ઉપજાવી કાઢેલાં નથી. અ. ઓ. મ.

ઈશ્કનો પયગામ !

ખિલાફી વાથેલા ત્હારે,
કહ્યું "ત્હારે ને મ્હારે શું?"
ન આવી, ખયર હું સમજું,
સહુ માશુક બિનજા છે.
મુકા દિવાસળી જાગે,
લહે સળગે છતાયે શું ?
મરઝ બિસ્મીલ સનમ કાજે,
વફાદારી હમારી છે.
પૂકારે તુરબતે મજનુ,
"અરે ! ઉલ્કત ! અરે ! ઉલ્કત !"
ફિરસ્તાને પુછે, મ્હારી—
કહે લયલી વસી કયાં છે ?
ઉડે આરમાનમાં બુદ્ધિયુલ,
સુણાવે ઈશ્કનો પયગામ;
"ઈશ્કનો પય 'રસનિધિ,'
ખુને જાગર ભરેલો છે."

"રસનિધિ"

જુ બે દા

અથવા
રહસ્યમયી રમણી

મકરણ ૧૭ મું.

અમારી લગાજ બધે પડી ગયા પછી ને શેઝનીય દત્તાકાં જન્યો તેનું સધાર્યું વર્ણન કરવાને ઉપયુક્ત લાગ્યા નથી તેમ લખવાને શક્તિ નથી. અમારી રાણી મહેલા ફટલાક રુખ્સો થોડા મહુ પાલક યોગેલા પાયા દના અને એ રિવસની મુજબથી સારા યજ્ઞ જાપ તેના દત્તા, પરંતુ ડાકુઓએ તેમને કાયે લેવા બોલાવ્યું મળી ત્યાં ને ત્યાં કતલ કરી નાખ્યા. એક ન્હાના બાળકની આંચળીએ છુરીનો જરા જટલા લાગ્યો દત્તા. બાળકે જૂમરાણ કરી મુક્યું એટલે તેની માતાએ તેને છાતી સાથે દત્તાથી ચાંપવા માંડ્યું; એટલામાં એક ડાકુએ તેના હાથમાંથી બાળકને મુઠ્ઠી લેવા માંડ્યું! પરંતુ માતા શું પોતાના હાથમાંથી એક માત્રી નરપથના હાથમાં પોતાનું બાળક આપે ! નહિ. તે અજ રમણીના કોષ લાગ્યો ઉઠ્યો. તેનામાં એવું તો અસીમ જળ આપ્યું કે એટલા તો જોરથી પેલા ડાકુને તેણે પગની લાન મારી કે તે નજ પગમાં દૂર જઈને પડ્યો !

ડાકુની આવી રિયતિ જોઈ તેના ને નજ મદદમારો ત્યાં આવી પહોંચ્યા. તેઓએ માતાની શોદમાંથી બાળકને મુઠ્ઠી લીધું અને તત્પરારના એક જ જટલાથી તેના ને કુચ્છ કરી નાખ્યા ! આનું હૃદયમેદી દરમ જોઈ અભક્તિની માતા જમીન પર પડ્યા પડી એવું તો આકંઠ કરવા લાગી કે પાથર નેપાનું

હૃદય પણ પીગળી જાય; પરંતુ પિશાચ હૃદયી નર રાક્ષસોને તેની બિલકુલ દયા આવી નહિ-તેઓના પ્રાણ જરા પણ વિચલિત થયા નહિ. માત્ર તેનું આકંઠ જોઇ તેઓ આનંદથી નાખી અદ્વારમ કરતા કહેતા લાગ્યા:- "કેવી મનદા !"

આ કશું દરમ જોઇ મારા પ્રાણ કંપી ઉઠ્યા. શું કરું ? હું નિરૂપાય હતો. મને એવી તો સખત રીતે બાંધી લેવામાં આવ્યો હતો કે, મારાથી જરા પણ ચરકી સકાય તેમ નહોતું.

આખરે ડાકુઓએ બંધન અવસ્થામાંજ મને એક ઉંટની પીઠ પર બાંધ્યો, ત્યારે સુરોદય થઇ ગયો હતો. મારી સાથે બીજા પણ જેઓ જાંઘરાન થયા હતા તેઓને પણ ઘોડાની સાથે બાંધી લીધા. આવી રીતે કેદી અવસ્થામાં તેઓએ અમારી ફરતો પહેરો રાખી ચાલવા માંડ્યું. તેઓના હાથમાંથી ઘટ્ટવાની મને કોઇ જાતની બારી મળી નહિ. દરપરિત લુપ્થ દરિયાની જે પ્રમાણે મારા તરફ જોતો હતો, તે પરથી મને ખાતરી થઇ ગઇ હતી કે, અગેરે ગુલામો તરફ કેવી નાખી સારા પેસા પેતા કરવાની તેની વૃત્તિ છે.

અતિ દુર્ભમ જિવા આ મરૂપ થઇ રહ્યો હતો. એમ તેઓની પરસ્પરની વાતચિત્ત પરથી સમજી શકાયું હતું. તેઓમાંનો એક બોલ્યો:- "એક વખત અમે આ રસ્તેથી જતા હતા ત્યારે પંડોળીયાના સપાટામાં સપડાઇ ગયા હતા. તે વખતની કંટકર વાત દમકાં યાદ આવતાજ પ્રાણ કંપી ઉઠે છે. આસકિયાની સમસ્ત ધન-સંપત્તિ મળે તો પણ પુનઃ તેવી વિપત્તિ પડવાનું મન થાય નહિ."

મેં તે અરખને પૂછ્યું:- "તમે કોની ધન-સંપત્તિની વાત કરો છો ? હું ઉતારતો રહેવાસી છું એટલે તે વિશે મેં કંઇ સાંભળ્યું નથી."

અરખ દરમ પ્રશ્ન-તર આપતાં બોલ્યો:- "શું તમે અમારા પૂર્વ પુરુષ આસકિયાની કથા સાંભળી નથી ?"

"ના, મેરોકકમાં તો કોઇ જાણતું નથી. શું તેઓ મોટા માતખર હતા ?"

"હા. સહરાની અંદર તેમના જેવો ધન સંપત્તિ ધરાવનાર બીજો કોઇ માણસ નહોતો. તેઓ એટલા તો ધનવાન હતા કે, સોના ઉપર તો તેમને વિરાગ ઉત્પન્ન થયેો હતો અને તેટલા માટેજ તેઓ સ્તંત્ર ઉપર સોનાને બદલે સોડાનો મુકદ્દ પારણ કરતા હતા."

"ત્યારે તો તમે તેમના સમસ્ત જીવનમાં મહિતખર હશે ?"

"હા. અમારા પૂર્વ પુરુષ હાથ મદમદ આસકિયા એક દિગ્ગંજથી સમ્રાટ હતા. તેઓ હજાર વર્ષ પહેલાં પેતાનું રાજ ચાસન સદરાની અંદર ચલાવતા હતા. પેતાના જાદુબળથી તેમણે અનેક દેશો જીતા હતા. સામ્રાજ્યનો કાર પેતાના મથે લીધા પછી બે વર્ષ બાદ તેમણે આગદેજના રાજાપર ચડાઇ કરી છ માસ સુધી આગદેજને ધેરો ધાંલ્યા બાદ એક લાડમાં ત્યાંનો રાજા ધાવલ થયો અને સમસ્ત નગરી આસકિયાના કબજામાં આવી. તેમણે આ જાદુગરની રાજધાનીને વંદી લીધી. દરોડોની સંપત્તિ તેમના હાથમાં આવી પડી તેની ગણતરી પણ

થઇ શકે તેમ નહોતું; પરંતુ તેમના નિર્જીવાચરણને લીધે તેમના પર ખુદનો બેઠો હતો. આખા નમરમાં મરડા ફાટી નીકળી. તેમનું સૈન્ય હવાલ દિલ થઇ ગયું. તેઓમાંના કેટલાક મૃત્યુમુખમાં પડ્યા ત્યારે કેટલાક પ્રાણ બચાવવા તેમનો ત્યાગ કરી ત્યાંથી પલ્લવન કરી ગયા એટલે આસકિયાએ હમ્બરો ઉઠા પર હાંડેનો સામાન લાધી પેતાના દેશ તરફ મેનાણ કરવા માંડ્યું. આ વખતે તેમના સાથે માત્ર ચારજ અનુચરો હતા."

મેં તેને આગળ બોલતો અટકાવી પૂછ્યું:- "હમ્બરો ઉઠ પર લાધેનું દ્રવ્ય તો અમશ્યુત હોયું જોઈએ ?"

"હા. પરંતુ આ જાણું દ્રવ્ય લાઇ-સુલતાને કયે રસ્તે ચાલવા માંડ્યું તે કોષ કહી શકતું નથી. તેમ દનિદાસમાં પણ તેના પ્રમાણ મળી આવતા નથી. કહેવાય છે કે, મરૂમિમાં મુસાફરી કરતાં તેઓ જુદાં પડ્યા હતા. લોકો કહે છે કે, આગા-દેજનો ત્યાગ કરી તેઓએ એક માસ મુસાફરી કર્યા બાદ તેમની સમસ્ત ખાદ્ય સમગ્રી અને પીવાનું પાણી પણ બચાસ થઇ ગયું હતું. તેઓ અને તેમના સારીદારો મરૂમિમાં જીવકરવા અવસ્થામાં પડ્યા હતા ત્યારે એકાએક આકાશમાં ટુંજવણો મેંધનો સંચાર થયો. આસકિયાએ તે મેંધની તરફ સટપણ નેમને જોયું. મેંધ ઉપર એક શુભ વસ્ત્ર પરિધાન કરેલી સોમ્ય કાષ્ઠ મુની તેની દુરવસ્થા જોતી તેને દેખાઇ. તે મુનિએ કહ્યું:- "તારો અને તારા સાથીઓનો પ્રાણ બચાવવાની ઈચ્છા હોય તો આ બધી ધન-સંપત્તિની માવા છોડી, તેનો પારવાગ કરો. પૂર્વ દિશા તરફ ચાલો જા. તેમ કરવાથી તારા પથપ્રતનું નિવારણ થવા સાથે શુધા-પિપાસાનાં દુઃખમાંથી પણ છું મુક્ત થઇશ."

આસકિયા કાષ્ઠ મુનિના પ્રસ્તાવને સંમત થયો. પરંતુ ધન-સંપત્તિનો તે રવાને પરિવાગ નહિ કરતાં તેણે ત્યાંજ ફાટી દીધી અને પેતાના અનુચરો સાથે પૂર્વ દિશા તરફ પ્રયાણ કરે. થોડે દૂર જતાંજ તેના દિલમાં સંદેહ ઉત્પન્ન થયો. તેના સગીએ તેની મેરદાજરીમાં પાછા ફરી બધું દ્રવ્ય લઇ જાય તો તેઓ તેના કરતાં પણ વિંચક સંપત્તિશાળી બની જાય એવી કુચંકાથી તેનું ચિત્ત ઉદ્વિગ્ન બની ગયું. તેણે એક દિવસ રાત્રા પેતાના ચારે અનુચરોને નિદ્રાવસ્થામાં ધમસનમાં પહેરાયી દીધા. તેના આવાં કુચંકથી ખુદનો બેઠો તેના પર વિશ્વેષ હતથે. રાત્રિ પૂરી થાય ન થાય એટલામાં લોહીનો ઉલટીઓ કરી તે પણ ખુદના દરબારમાં પેતાનાં કમેતો દિસણ આવતા ચાલેો ગયો. તે દિવસથી આ અમશ્ય ધન-સંપત્તિ પૃથ્વીના કથા સ્થળમાં છુપાવેલી છે, તેનો કોઇ પતો મેળવી શકું નથી."

તેની આ વાત સાંભળી હું મારું હૃદય જીવી ગયો હતો. મેં નિરિમન બની પૂછ્યું:- "શું તે વાત કોઇ જાણતું નથી?"

"ના, હજી પણ તે ગુપ્તજ છે."

મેં તેને હવે વધારે પ્રશ્ન પૂછવાનું માંડી વાળ્યું. પણ મારા મનમાં સંશય ઉત્પન્ન થયો. જુલેદા કેવી રીતે આ રદરપ જાણી શકી ? શું આ ધન-સંપત્તિ ક્યાં છુપાવેલી છે તેની તેને ખબર હશે ? આ પણ એક વિષમ જાદિલ રદરપ હતું. મારા આ પ્રશ્નોનો ઉત્તર આપે તેનું ત્યાં કોઇ ન હોયું. અપૂર્ણ.

વાર્તા નાટક અને સિનેમાના શોકીન

લાખો વાંચકોનું માનીતું પત્ર

મોજ-મજાહ

દર રવિવારે મફત વાંચકું હોય તો નીચે જણાવેલાં પુસ્તકોમાંથી તમોને
ગમે તેટલાં પુસ્તકો મંગાવો-જેટલા રૂપિયાનાં પુસ્તકો થશે એટલા

મહિના મોજ-મજાહ મફત મોકલવામાં આવશે.

મંખાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોજકી મંખાઈના મેદલરમથી ભરપૂર.
અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા
કિંમત રૂ. ૧-૪-૦

આરાકર્ની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચક પ્રેમકથા
જેમાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીનો પ્રભુ
વર્તાવ વર્ણવ્યો છે.
કિં. રૂ. ૧-૮-૦

વૈશ્વ ધર્મનો ઇતિહાસ

દરેક વૈશ્વ ધર્મનો અભ્યાસ કરવા લાયક-ચાર
ચિત્રો સાથે.
કિં. રૂ. ૨-૦-૦

બોલતો કાગળ

બાપજી તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.
(લે:-હરિદર દિવાના)
મુદ્રણ આઠ આના

ના હરિદર (દિવાના) કૃત નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

બાપજી તથા ગાયન સાથે

આ નાટક મુવનમેહિની-નુરજહાના પ્રેમ પ્રસંગે તથા ઇતિહાસને
અનુલક્ષી ગુજરાતના મહત્ત્વ કવિએ રચ્યું છે.

મુદ્રણ માત્ર આઠ આના.

દેવદાસ

શ્રી, પુરૂષ આખાસ વૃદ્ધ તરફને ઉપયોગી
સાહિત્ય નવલકથા

મહત્ત્વ બાણી આ વાર્તા જંગમમાં ધોરેર વચાવ છે.
એજ તેની ઉત્તમતાની સમીક્ષા પૂરી પાડે છે
ચાર ચિત્રો સાથે કિં. રૂ. ૧-૮-૦

[૫૭૫૩ ૨૬૦]

રાજનગર રહસ્ય

લખનાર-રા. ગુપ્તદત્ત

ગુજરાતના પાટનગર ગણ્યતા અમદાવાદ ઉર્ફે રાજનગરના શુભ મેદો, શ્રીમતીની વિલાસ લીલાઓ, સુરેઈ ખગલી જેવી ફેશાલી નસો ઉર્ફે કુટણીઓનાં કારસ્તાન, દવસમાં દીવાની બનેલી એક રોકાણીના જીવનનો કશ્ચારસિક આબેહુખ ચિતાર, ટેંગી ધર્મશૂર્યોને ત્યાંના અનાચારના અખાડા વગેરેથી માહિતગાર થવું હોય તો

આજને આજ આ પુસ્તક મંગાવો
કિંમત બાર આના પો. જુદું.

રશીયન શહેનશાહના જ્ઞાનખાનાની પોલ
મોક્ષને માટે પાપ કરો-પાપ કરો નો
પોકાર કરતા
ધર્મ ગુરૂનું ચરિત્ર જાણવું હોય તો વાંચો

દુરાત્માનો દોરદમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

રશિયાના આ અદ્દશત નરુનું જીવન વાંચતા તમેને ખાતરી થતી કે, સુધરેલા દેશોમાં પણ ધર્મને નામે કેવા અનાચારો ચાપ છે. રાજ, મહારાજ, મહારાણીઓ વધારે શું પણ ખુદ રશિયાનાં મહારાણી સરીનાએ પોતાના જીવનમાં કેરો કામ ભજવ્યો છે, તેનો આબેહુખ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ચાર ચિત્રા-૫૪ '૧૨

છતાં કિંમત છ આના

યમરાજનો દરબાર

જગતના છળ પ્રયોગથી આકૃતમાં આવી પડેલા માનવીઓની આત્મહત્યાનું રહસ્ય સમજવતી નવલકથા એક વખત વાંચ્યા પછી પડતી મુકવી ગમશે નહિ એવી તેમાં એક પછી એક જીભાનીઓ આવેલી છે

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

મુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બનાવ

એકજ રાતમાં બે ખૂન!!

આ ખુનામરકાનો ભેદ જાણવો હોય તો

ઈશ્કનો અંજામ

અથવા

પ્યારનું પરિણામ.

નામની રસિક ડીરેક્ટીવ નવલકથા વાંચો. એકજ રાતે મુંબઈના એક રાવ બહાદુરનું અને ફ્રેંચપુલ પર આવેલા વેરયાવામાં લ વિમળા નામની સ્ત્રીનું કેવું મેદભરી રીતે ખૂન ચાપ છે, તથા ખૂની શોધવા જતાં બનેલા બનાવોમાંથી કેવી કાયાનકે મેદપર-પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટે સુધી તમે પણ નહિ કંઈ શોધ કે ખૂની શોધ છે ? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય અને મેદનો ખજાનો કારેલો છે. ૫૪ ૨૭૫ છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુદું.

લખો-મોજ મજાહ કાર્યાલય

ગીરગામ અર્થ સામે મુંબઈ નં. ૪.

શિયળની કસોટી

યાને

બેવફા દુનિયા

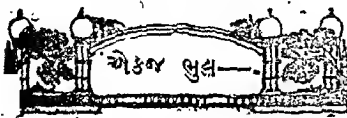
દગાખાજ હોસ્ત તથા પતિવ્રતા સંતિની

કસોટીનો આબેહુખ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

ફરેક પુસ્તકનું વી. પી. ખર્ચ જુદું પડશે.

લખો-મોજ-મજાહ કાર્યાલય ખરાવ બીલીડોંગ ગીરગામ મુંબઈ નં. ૪

લખનાર—રા. જયતિલાલ ત્રીકમલાલ શાહ

પ્રત્યેક જલતું પરિણામ વિષમજ્ઞ હોય છે. મનુષ્ય દિશ્વિનિકારને વશ થઈને નાવિકાતા નુકસાનેવા કે શુભારિક નાટક સીનેમા ભેટા લલચાય છે, આદલાદ જનક ગાયન વાગે મુખ્યવા દોરે છે, ફરફર સુધી પરિમળ પ્રસારતાં સુગંધી દ્રવ્યોનો અનહદ ઉપયોગ કરે છે કે ફાર જેવા જીવલેષુ કુંઠદર્માં રસાય છે. પરંતુ તે સૌથી એ વિષમ કામવિકારમાં રસાયેએ મનુષ્ય જે અતીતિમય ક્યો આચરે છે તે ધણીવાર છંદગી બરબાદ કરે છે, અનેક અણવિકરના કુસંભોને કે ખોલેલાં મુખોને અણધાર્યાં કરાવી દે છે—કચડી નાખે છે—તેમનાં જીવન વિષમય કરી દે છે.

નલીનીકાંતે શરૂ જીવાનીમાં એમાં ખાતો હતો. તે દમજીખી બી. એ.ની પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થયો હતો. રૂપ અને શુભ તેનામાં જન્મન હતું. વળી તે ધવરાન પિતાનો એકનો એક પુત્ર હતો. તેની માતા તેને આદવાપરશમાં મુખોનેજ મરણ પામી હતી. હજુ તે કુંવારો હતો.

* * *

નદીના પ્રવાહ પોંડે સમય પણ સાત વર્ષોન કરે છે. નલીનીકાંતે સંસારમાં પગલાં માંડ્યા, પણ હજુ પુરા તો નહિજ. તેનાં લગ્ન થઈ ગયાં પણ નવવધુના અજુકાસી મોસનની વિજુષ રહી હતી.

વિજયપદ્મમીના દિવસ પવિત્ર અને અતિરણ્યામયી હોય છે. યદનેતા અપૂર્ણ ચંદ્ર પણ આદલાદજનક અને શીતલ લાગે છે. તેના અમૃત કરતાં કિરણો ઝીલવા ક્યો અઝામી નહિ પડ્યોતો હોય ?

શરીરે શરીરે અને ચૈતાના એકમાં સરખી સાહેલીઓના, પરીણીત પ્રેમદાઓના અને કુસુમ કળી સમી બાગીકાઓના દંડ બરખા અને રાજગાના યેનમાં જાન ભૂલી બેસી રવા હોય છે; તેમનાં બિન્ન બિન્ન પત્ર પરિધાઓ છંદરાજના એપ થતું સારંગીની આવી રેવાઓ પ્રગટતી નજરે પડે છે; ઘણ લલનાઓ આ નિહાળવામાં તલલીન થઈ જાય છે, વળી નવ વધુઓનો તે એ અતિ આનંદનો દિવસ ગણાય. વિજયા દશમી એટલે ખીત-દારે પ્રવેશવાનું પહેલું પગપોયું.

આને સંસ્કાર પણ નલીનીકાંતના મંદીરીએ રમખાતી હતી. તે ઉવંચી કે રવા જેવી અથવા ક્યો કે રતિ જેવી સુંદર તો નહતી, પણ સામાન્ય ઓકરતાં તો તે વિશેષ સુંદર હતી. વળી તે અમેજીનું કે બીજું જાન ધરાવતી ન હતી; પરંતુ તે

એક આદર્શ મૂલીણીના સપના મુલોથી વિશ્વપિત હતી.

જે વર્ષ વહી ગયાં. કુનીયામાં રમ પલટાયા. નલીનીકાંત અને સરલાનું જીવન પણ પલટાયું. સરલા તો તેનાં પિયેર સોધાવી. તેણે એક મુખી રતને જન્મ આપ્યો. તેનું નામ મેનકા.

પરંતુ...

નલીનીકાંતે એક વિજ્ઞાના ચમકારા માફક અજવાળું કરી અને જીવનને પાછું ગાતર બનાવી દીધું હતું. હમજીથી તે સ્વરજ્ઞી થઈ ગયો હતો. એક પ્રદ્યન ભરાઈ એટલી જાતનાં સીંગા-રેટના બોખાં, દિવાલગાનાં પેટીઓ અને નાટક સીનેમાની ટીકા-ટોના આંધીયાં તેના મેજામાં રજગતાં, જવારમાં ઉઠી દોટલમાં જવું, જ્યોરે બીજાત્મ નવલકથાઓ વાંચવી અને રાત્રે શુભારિક નાટક સીનેમા ભેવા એ તો તેને નિત્ય ક્રમ થઈ પડ્યો હતો, તેના પિતા આ સમયે જન્મજા જનાં કાંધપણ કરી રહ્યાં નહિ.

સર્વે હિંદીઓની લગામ છુટી મુકામી તેનો મન પરનો કાજ નહ મઈ ગયો. કામવિકાર પણ તેને સાલવા લાગ્યો.

સરલાને હજુ મુલાવડમાં સવા મહિનો પણ કાચોજ થયો હતો અને એક કાગળ આવ્યો.

“હાલથી સરદાર—”

જે ટું અંદિમાં આઠ દિવસમાં નહિ આવે તો ટું આપ-ખાત કરીશ અને ટુંમાંકુ સુખ સદાને માટે જોઈ રહીશ નહિ.” આ કાગળ છેલ્લોજ અમજાવે,

એજ હારો

નલીન.

વાંચક ! પતિપરાયણી સતિ માટે આ કાંધ ન્દાની મુની વાત ન હતી. બીચારી સરલા ગજરાઈ ગઈ. તેને ટું કરવું તે પણ થઈ જાર સુખનું નહિ. આખરે ધણો વિચાર કરી તેણે એક કાગળ લખી નાખ્યો.

હાલથી—

આપનો પત્ર વાંચી મને અત્યંત ખેદ થયો છે. આજુ લખવું એ આપને યોગ્ય ન કહેવાય, ડોક્ટરે તો મને ત્યાં આવવાની સાફ ના પાડી છે. કારણ કે મ્હારી તબીબી નરમ રહે છે, પણ... ટું કરે ?

તમારી લાગણી દુઃખાવ તે મને અત્યંત અઝાર લાગે છે. ટું એક કુદિત ભાવનું છું તે પ્રમાણે કરશો તો ટું આવી રહીશ. તમે એકાએક મારા થઈ જવાનો દોષ કરો અને મને તાર મહાવળો. એટલે ટું જરૂર અહીં રહેવાની નહિ.

એજ તમારા ચરજીનીરજ

સરલા.

નલીનીકાંતે કાગળ વાંચ્યો. તે પછીકાર સરલાના અજાણ પ્રેમ અને વ્યવહારીક જાન આગળ નમી પડ્યો.

*

*

*

જવારના આદને સમય થયો હતો. નલીનીકાંતે હજુ પધા-

“શીશી શરિતા દતો. ચાકરે આવી મુમ મારી “મોટાભાઈ !
ચાહ તૈયાર થઈ છે.”

નલીનીકતિ ધીમેથી કહ્યું.

“અત્યા રામા, આપાછને કહે જે કે મારી તખીયત
નરમ છે.”

રામાએ નીચે જઈ રોડને સધળી ખીના કરી સંભળાવી.
રોડ તો ચાહનો ખાલી અધુરો મુખને ઉપર દોડ્યા. એકને એક
છોકરો અને તેમાંએ મા બેન વિનાનો એટલે રોડને દુઃખ થાય
એમાં શી નવાઈ ?

વાંચક ! નલીનીકતિ દોંગ પુરેપુરો આદર્શો દતો. તે રાત્રે
તાર મંજીજી થેરે આવી સુષ્પ-મયો દતો.

સરલાને થેર તાર આવ્યો. ધરના બધા માણસો વિચારમાં
પડ્યા કે માંદી પુત્રીને સાસુરે પથુ કેમ મોકલાય. સરલાની
માતાએ આવી તેને આ દોલગીરીના સમાચાર કહ્યા. સરલાએ
પથુ નાટક બરાબર જાણ્યું, તેણે પોઠે પોઠે મુખને રડવા
મંડિયું, અને એની માતા પ્રત્યે બોલી “બા...ગમે તે થાય પથુ
હને હું અહિંયા રહેવાની નથી.”

તેની માતાએ તેને ધધીએ સમજાવી પથુ તે તો એકની
બે સજ્જ નહિ. તે જાણતી હતી કે થિયેર રહેવામાં કેટલું જોખમ
રહેલું હતું.

* * *

નલીનીકતિ નાટકના પ્રવેશ એક પછી એક જાણવા
માંડ્યા. તેણે મુમે મુમ પાડ્યા માંડી.

“એ બાપરે, શળ આવે છે રે...”

“હાય...મરી મયો...”

ધડીમાં માયુ પછડે તે ધડીમાં આંખોના ડોળાને મન-
ચુખીત કરી દે. રોડે ડોકટરને બોલાવ્યો. ડોકટરે તેનું શરીર
તપાસ્યું. રોગનું એક પથુ ચિન્હ માલમ પડ્યું નહિ. તે વિચારમાં
પડ્યો કે આતો કઈ જાતનું દરદા ! આખરે ડોકટરે કંદાળાને
પ્રીકોપચન લાખી નાખ્યું. રોડે ડોકટર સાથે દયા લેવા ગયા.

નલીનીકાંના ઝોરમાં શાંતીનું સાત્રાજ્ય વ્યાપી રહ્યું
હતું. હંસગતિએ ગમન કરતી સરલા ત્યાં દાખલ થઈ.
જાંઝરની ધુધરીઓના મધુરેરવ કર્ણપટ પર અથડાતાં નલીનકાંત
ચમક્યો. તેણે આંખ ઉઘાડી અને “મળી દરોડા દરોડી.”

* * *

રાતના-દરેક વાગ્યાનો સમય થયો છે. હજુ સરલાને આવે
જે દિવસ થયો છે. નલીનીકાંતને સંપૂર્ણ આરામ થઈ ગયો છે.
નલીનીકાંના સદનગદમાં નાની મેનકા પારણે ઝુલે છે. નલીની-
કાંત તથા સરલા પલંગ પર બેઠા બેઠા વિવિધ પ્રકારના વાતલાપ
કરી રહ્યા છે વાંચક ! તે ચતુર રમણીને બે દિવસમાં પોતાના
પતિના દુરાચરણનું જાન થયું હતું. પથુ તે નીચારી શું

કરી શકે ?

કામો નલીનકાંત આ સ્વર્ગીય વિનોદ નિભાવી શક્યો નહિ.
સરલાના શિક્ષક કબોલ પ્રેશ પર મુખનનો વર્ણ દંડસવા
લાગ્યો. અને—

અસીમ, લીજળીના ચમકાર જેવા કુલ્લક આનંદ માટે
સરલાની છાંછીનું બળીદાન આપાઈ ચુક્યું.

* * *

સરલાની માંદગી વધી પડી. બકરી કાઢતા ઉંદર પેસી ગયું.
ડોકટરે સારું જાણવી દીધું કે સરલા હવે આ કાલી કુનીયામાં
થોડા વખત છે. નલીનીકતિ પોતાની જૂલનું પરિણામ નિહાળ્યું. તે
ધારતે ન હતો કે પરિણામ આટલું ભયંકર આવશે; અને કદાચ
જનવનું હોત તો પથુ શું ?

કામતુરાણાં ન મયં ન લગ્યા !

(કામીઓને ભય કે લગ્ન હોતાં નથી)

* * *

ગમનમાં ચમકાઈ વાગી રહ્યો છે. નલીનીકાંત અને સરલાના
અવશ્ય કુપ પર તેનો અધોર દવ અથડાય છે.

સરલાના મુખ પર સ્ત્રીય અને પતિ અકિતનું તેજ દીપે
છે. તેના મુખની ચંદ્રશી કાંતિ અને પ્રવાસથી લાલીમાં નષ્ટ
શ્વ શ્વ છે.

તેના ઝોખાં પુર્યાં.

“બહા ! રહારી એક અંતીમ માર્ગના સ્વીકારશો ?”

તેના અવાજમાં કરુણા હતી.

નલીનીકતિ સજ્જ નયને જવાબ આપ્યો.

“સરલા ! જરૂર સ્વીકારીશ.”

“નાથ ! જો હવે લગ્ન કરો તો...”

નલીનીકાંતની આંખમાં ઉંચું અજ્ઞ ઉભરાઈ આવ્યાં, તે
વચમાંજ બોલી ઉઠ્યો.

“સરલા ! હવે-હું-કદી લગ્ન કરવાનો નથી.” તેના
શબ્દો સાંભળે મક્કમતા હતી.

સરલાની આંખો શમી ગઈ અને...

અઘાપી નલીનીકાંત અજ્ઞયર્થ માગે છે. તે જ્યારે જ્યારે
મેનકાને નિકાળે છે ત્યારે તેને ગત પતિનું રમણ વાણું થાય
છે. પચાતપનો વનિક તેને અહિંયા દશા-કરે છે અને તે કાંઈક
વાર નિસાસો નાખી બોલી ઉઠે છે.

“હાય વિશુ ! શું એક જ જુલનું પરિણામ આવું વિષમ !”

સંપૂર્ણ.

(એક સ્વચ્છ રસમ)

લેખક—રા. અશોક

અનેક વેળા નાનાં નાનાં કારણોમાંથી મહાભારત પરિણામ આવે છે તેથી આપણાં જરૂરી કામોમાં જેવા વાંધા ઉભા થાય છે તેવું આ એક દર્શાવે છે. જ્યારે આવું બને છે ત્યારે આપણું મન ફેટકું આવું થઈ જાય છે તે તો જોને ચિત્તું હોય તેમ જાણે. સમગ્રે દેશને સુંદર રૂપ સજી કાઢક પાટીમાં જવા તૈયાર થાયને જો બે ગળેગે સુટની દોરી પુટી તો પછી એક લો તદમારી સુરત.

આ પ્રમાણે દોરી પુટવાથી જેવા કમર અનર્થ મામ છે તે નીચેના કામોમાં વાંધાથી સમજાશે. કોટના બટન પુટવાં હોય તો કાંઈ રાખીને અથવા બટન ખુલ્લાં રાખે આશ્ચર્ય જાય પણ સુટની દોરીને કાઢ પણ ઉપાય નથી.

(૧)

મીન રમણલાલ જરા કલુસ હતા એમ કહીએ તો તદન ખોટું ન જાય. તેઓ એકાદ ખીન્ન છુટ થું પણ દોરી પણ ન રાખતા. વળી ગાય બહાર રહેતા હોવાથી દોરી ઘટે તો પછી એ કલાકની મ્હોકાણુ વળે.

એક વખત તેમના શેઠ જવાના હતા તેમણે એમનું ખાસ રેશન પર મળવા બોલાવ્યા હતા. તેઓ કાટ, પાટલુન, વિગેરે પુરોષિયન રૂપમાં સજ્જ થઈ જવાં છુટ પહેરવા જાય છે તેવી દોરી પુટી, મ્હોકાણુ મંદાઈ. દબે જો દોરી લેવા માગ્યે છે તો કલાકકે વિતી જાય છે. ને આડીને ફક્ત અડધી કલાકજ રહ્યા હતા. દબે જો નથી મંગાવવા તો હિંદુ કેસમાં જવું પડે. પુરોષિયન સાહેબ પાસે હિંદુ કેસ! રિચારમાં ને રિચારમાં વખત વીતી ગયો. તેનું તેમને લાન ન રહ્યું. છેવટે હિંદુ કપડાં પહેરી રેશન પર ગયા પણ કમનસિધે ગાડી ઉપડી ગઈ હતી. શેઠ નારાજ થાય ને તેથી બારે નુકશાન થયું. બહાલા વાંચક! આ સુટની દોરીનું પરિણામ દબે ફેટકીકાર દોરીની એવી સજ્જ માંડ વળી જાય છે કે તે પછી સુટની જ નથી અને તેથી થતા અનર્થો પણ પલા ઓ. અનેકવાર તદારા પણ એવા ગઈ વજમાજ દરી કે જ્યારે દબે ચાપુનો આશ્રય લેવા પડ્યો હોય.

(૨)

એક વખત અમારા નાનાકાજી રસાડેડીની રેસમાં ઉતર્યા. પોતે બહુ જલદી કપડાં પહેરી શકે છે એમ તેમનું માનવું હતું. આથી તેઓથી કેસીયમાં ઉતર્યા. દબે તેમાં એવું હતું કે ને પહેલાં છુટ, મોળ, ફેટાને ખીસ કાઢીને પહેરી ફરવિ જવાએ સૌથી પહેલાં આને તેને સિધવરે મોઢા આપવો. નાના કાકાને ઘેરથી નિકળ્યા જરા મોડું થયેલું તેથી ઉતાવળમાં કપડાં પહેરી આવી પહેર્યા હતા. ઉતાવળમાં દોરીની માંડ સજ્જ વળી ગઈ હતી જો કે તેમને એ વાતની ખબર ન હતી. દબે રેસીસ થઈ થઈ ત્યારે સુટની દોરી જેવી છાડવા જાય છે તો...! મ્હોકું ઉતરી ગયું. દોરી કેમ કહીને ન છુટી. બીજો કનામ છુટી ગયો. વિશે મોરે ઘેર આવ્યો દોરી પર ફિટકાર વરસાવ્યો. પણ દોરીની મ્હોકાણુ તો એવીજ.

(૩)

આજ વખતે નાનાકાકાનો મિત્ર પ્રિયમ પણ રેસમાં ઉતર્યા હતા. તે દેડવામાં ઉતારા હતા. આથી રાંતરેસમાં ઉતર્યા હતા. પોતે રાંતમાં ઉતર્યા હોવાથી પહેલાં પ્રેક્ટીસ કરવાને છરદિ ધણી મ્હોસો આવ્યો હતો. ખુબ પ્રેક્ટીસ કરી અને રેસીસ થઈ થતાં દોરવું થઈ કપડું.

જોત જોતે, તેમાં માંડ નહિને, ઘેરની નીડળા નગરે દોરી સજ્જ બંધાઈ ન હતી વળી પ્રેક્ટીસ ધણી કરી હોવાથી તે તદનજ દીલી થઈ ગઈ હતી અને દોરાવાતું થઈ કરતા દોરી પગમાં આવી. પડતો પડતો બગ્યો, પણ પાછળ પડી જવાની બ્લોક તે બાંધવા શોભે નહિ અને આશ્ચર્ય દોર્યો. ફરી પાછી દોરી પગમાં આવી તેણે લાંબા થઈ જૂનીને પ્રણામ કર્યા. રેસમાં પાછળ પડ્યો, ફરતે થઈ ને વાગ્યું તે બધામાં, એ બધાનું મુજ કાણુ? સુટની દોરી.

(૪)

મી. મનલાલને મેં દોરી પુરાણ કહ્યું હોવાથી તેઓ એક જોડ દોરી વધુ રાખતા. દબે એક વખત તેમને પાટીમાં જવાનું હતું. રાષ્ટ્રમ બેરબર ફા નોં દેડો. પોતે ઘેરથી એ.સીસ જવા ત્યારનું મીસીસને સર્વ તૈયારી કરી રાખ્યા હતાં. આથી એસીસથી લગભગ પા એ ઘેર આવ્યાને જવાં છુટ કાઢવા જાય છે તો સજ્જ માંડ વળી ગયો ને ચાપુનો અશ્રય લેવા પડ્યો. બીજી દોરી લાલી લીધી. અપડુકેટ મુટમાં સજ્જ થઈ જેવા છુટ પહેરવા ગયા તેવી દોરી પુટી. નીચે નવી કેમ પુટી તે તો છપ્પર જાણે પણ સર્વ હોય માલવી લઈ ફરતારને 'દો અને મે' 'દો અને મે' એમ જુમ પાડતા ફેરીયાતો ને લેની પાસેથી લેનાર મીસીસનો લાગ્યો. અને પર ગાયોના વરસદ વરસાવ્યો. આમાં ને આમાં મોડું થઈ ગયું આથી નવી દોરી લાલી પાતી જાય

જેથી વખત ન હતો તેથી તેજ દોરીએ ગમે તેમ ન્યલાવી લીધું. ટકસી કરી ત્યાં જવું પડ્યું છતાં મોડું થયું ને તેથી થયું મોડું દેખાયું.

(૫)

મારા કાકાના છોકરા ગમનલાલને મામલતદારની નોકરી મળી. જે ગામ જવાનું હતું ત્યાં જવા નિકળ્યા. આગળથી જાણતેલું હોવાથી તેણે તેમજ મુકવા થયું. ગૃહસ્થે આવેલા સગવડ માટે એક સેકન્ડ ક્લાસ ખર્ચ રીઝવડ કરાવ્યો હતો. આથી ગાદી ઉપડતાં જરા આડા પડવા વિચાર કર્યો. કપડાં કાઢવાની સામ્યા, છુટી દેરીનો ગાંઠ સળંગડ વળી ગાંઠ હતી. તોરણ વિના છુટકો ન હતો. ભોમ ભોમે એવી રીતે તોડી કે વધુ નાના નાના કટકા થયા. હવે શું કરવું. નહોતો પાસે સોપ દોરો કે સેફ્ટી પીન. હવે જે ગાંઠ વાળે છે તો દોરી પહોંચતી નથી. તે પાસે ચપલ પણ ન હત કે 'જેથી દિડું' રૂસમાં ઉતરાય. હવે રહવારે શું કરશું એ વિચારે તેમને ઉંધ ન આવી ને તેથી માથું ચઢ્યું. રહવારને પહેરે જરા માંયું ખાંધી મુતા તો રહવારના થંડા પવનમાં ધેર નિદ્રાને આધિન થયાં ને જા ગમે ભગ્યા તરે ભવયું કે રોકેન તો આવી ગયું. ભેયું આ દોરીનું અદ્યુત પરાક્રમ !

આ ભતનાં દુષ્કાંતો તો મારી પાસે સુમાર વગરનાં છે ને ને તે બધા આપવા એમ તો મદાકારત જેવા ચાર પ્રતી ભરાય.

મારી હવે આપને એટલીજ અરજ છે કે ને આ બધાં કર દોરીના તાસમાંથી છુટવું હોય તો દરેક કાઢના ખીસામાં એકેક એક દોરી નાખી મુકતા ભાગે એટલે સંકટ સમયે કામ લાગે "ચેતતો નર સદા સુખી." ફાવેલીગમાં તો પાસે રાખવીજ. જેમ પૈસાનાં પાણી વગર ન ચાલે તેમ છુટી દોરી વગર પણ ન ચાલે. માટે વાંચક તું સ્ત્રી હો યા પુરુષ તો પણ આજેજ જઈ એક ઝડન દોરી લાઈ આવી ધરમાં નાખ ને પછી સુખેથી નિદ્રા દેવીને શરણ ચા.

વા. ક:—

એકિસમાં જવાને મોડું થયું હોય તો જમવામાં ઉતાવળ કરજે પણ દોરી બધેનમાં ન કરીશ. તેજ વાત રેસીસમાં ઉતરતાં પહેલાં યાદ રાખવી.

સંપૂર્ણ.

વચના મૃતો

૧ સંસાર, વહેવાર, વેપાર, ખાતું, કમાતું, પરણતું, એ તો આખી દુનિયા ભલે છે. પણ દુનિયા ભલેવા માટે તમારે રાજ પુસ્તકો વાંચવા જોઈએ.

૨ યોગમાં દીધેલાં કપડાં અને સંધેલાં જોડા પહેરતો પરંતુ પુસ્તકોની બાબતમાં કંબુસાધ અથવા કરકસર કરતો નહિ.

૩ સારા પ્રતિ, ચારિત્રો ઉત્તમ કરે છે, રૂચિને મુખ્ય કરે છે. હલકી પંક્તિનાં આનંદોનો મોહ નષ્ટ કરે છે. અને આપણને ઉચ્ચને વિચાર અને જીવનની ઉચ્ચતર ભૂમિ ઉપર મુકી દે છે.

૪ મનુષ્યને આંતરિક અને બાહ્ય વિધો જેમ અધિક. સંદન કરવાં પડે છે, તેમ તેનું જીવન અધિક મદતવનું અને વિશેષ પ્રોત્સાહક અને છે.

૫ એકજ મુખ્ય લક્ષ્ય રાખવું અને તેજેજ પ્રાપ્ત કરવાની તાલાવેલી તથા પ્રયત્ન ધારણ કરવાં એ આપણા જીવનની મદતવની બાબત છે.

૬ નિરંતર આગળ ધસવાની ટેવ અને શ્રદ્ધા એ સઘળાં મુશ્કેલીઓને હાંસી નાખે છે.

૭ જે માણસ સૌથી વિશેષ સંકટ સંદન કરી શકે છે. તેજ વધારે ઉત્તમ કાવ્ય કરી શકે છે.

૮ આરામ નહિ; પરંતુ પ્રયત્ન અને સુમથતા નહિ પરંતુ મુશ્કેલીજ ખરા માણસોને ઉત્પન્ન કરે છે.

૯ માત્ર એકજ બાબત પાછળ મંડી પડવાથી સાધારણ ભુખિ ધરાવનાર થયું માણસો મદા ભુખિવાન તરીકે કીર્તી માળ્યા છે.

૧૦ આપણી સારી વસ્તુઓ ખીન દશ માણસોને આનંદ મળી શકે તોજ આપણને વસ્તુ પ્રાપ્ત થઈ ને-સાર્થક ગણાય.

૧૧ ચર્યાસિ સદ્યન્ય વિમર્શ માયાં ।

કિં તસ્ય શુભૈશ્વપલા વિનોદૈ: ॥

રજીસ્ટ્રારના કુવંર

લાવણ્યમયી લલનાં

શ્રીમાન પ્રભાતકુમાર મુખોપાધ્યાય બાર-અંદે લોની
બંગાળી વાર્તા ઉપરથી

અનુવાદક-ડૉ. મજલસ જલદવજી કક્કર

(૩)

સહકર્મિણીની શોધ.

એકજ અકાશીઆમાં આખા ગામમાં એવા સમાચાર ફેલાઈ ગયા કે, નન્દલાલ લાવણ્યપુરમાં વધીલાલ કરી સોનામી પાટો લઈ ઘેર પાછો આવ્યો છે તથા તે રવળનિની કાંઈ મુદર કન્યા સાથે લગ્ન કરવા અને જમીન ખરીદવા ઇચ્છે છે. બાપ-દાદાનાં ખંડેર થઈ ગયેલાં મકાન ઉપર મુદર બંધેલા બનાવવાનો હોઈ કલકત્તાની માટિન કંપની તેને નકરો તૈયાર કરે છે. વગેરે.

આ શોકવાચક કાંઈ સર્વાંશે ખોટી તો નહોતીજ. દર ગામમાં રહેતા જે મુદરે વિનયપૂર્ણ રીતે ડિકો કરાવી યુલ-પુર ગામ દરરાજમાં ખરીદ કરી લઈ લેવા તે દરે એ ગામ મેથી નાખવા તૈયાર હતો; પરંતુ કિમ્મત ઘણી જામતો હતો. કિમ્મત ઝોંઘી કરવાની અટકત ચાલતી હતી. બંધેલા બંધાવવા માટે કાર્તિક માસમાં ઈંદો તૈયાર થવાની હતી. તેને માટે પશુ જમીન નક્કી કરવામાં આવી હતી. વળી ગામ યોગ્ય પોતાની છત્રાથી જ નન્દલાલ માટે લાવણ્યમયી લલના શોધી કાઢવાનો બાર-ઉપાડી લીધો હતો.

એક પછી એક ઘણી કન્યાઓ એવામાં આવી; પરંતુ કાંઈ બરાબર પસંદ પડી નહિ. આ રૂપવતી સુકળ કન્યા ગામના ગામમાં મળી મુશ્કેલ હતી, ને એક બે કન્યાઓ હતી તેઓ સામાન્ય પકિતની જ હતી. એક ચેદ પંદર વર્ષની છોકરી એવામાં આવી હતી; તેના ધરીરનો રંગ રસામેજ્જળ હતો તથા બીજી એક ઘણી દેખાવડી છોકરી હોઈ તેની ઉમ્મર કેવળ બાર તેર વર્ષની હતી. એ બન્ને છોકરીઓના સંબંધી નન્દલાલ વિષમ દિશામાં પડી ગયો હતો; એમાંથી કોને પસંદ કરવી એ વિષયને તે કાંઈ નિર્ણય કરી શકતો નહોતો. પાંડોશમાં એક રાત્રિ રૂપ દેના. તેમણે દસનાં દસનાં કહ્યું. "ભાઈ! તમે શોમાન ને કુળવાન હો. બન્ને કન્યાઓને સાથે પરણો તો પણ દરકન જેવું શું છે?"

આવના રવિચારે વિનયપૂર્ણ પુત્રના અનુચિતને પ્રસંગ હતો. સોનીને બોલાવી, બેઠાખાનામાં બેસી નન્દલાલ બંધુ પુત્ર માટે એક સોનાની કંઈ તૈયાર કરાવવાનો દુકમ કરતો

હતો. એવામાં હાથમાં એક પત્ર લઈ વિનયપૂર્ણ. દસનાં દસનાં તો પ્રવેશ કર્યો. નન્દલાલે પૂછ્યું, "કમ, દસો દો આ માટે? શું છે?"

વિનયપૂર્ણે કહ્યું, "પ્રથમ સોનીને વિદાય થવા તો; પછી વાત કરું છું."

સોનીને કેટલીક મિત્રો તથા આવરણીય ઉપદેશ આપી નન્દલાલે કહ્યું, "સમજ્યા કે? યનિવારની રદાંજ સૂધીમાં કાંઈ પણ રીતે કંઈ તૈયાર જોઈએ-વિશાળ થઈ તો નહિ આવે."

સોની વિદાય થયા. એકાંત થતાં વિનયપૂર્ણે કહ્યું, "તમે લાવણ્યમયી લલના, ખુલ્લુર મુદરે ક્યાં કરો છો તો દરે એક અતિ લાવણ્યમયી લલના આવે છે."

"ક્યાં આવે છે?"

"અહીં આપણે ઘેર આવે છે."

"ક્યાંથી આવે છે?"

"કલકત્તાથી મદારા વચ્ચે સાળા દરિયાપૂર્ણ કલકત્તા રહે છે. તેઓ પોતાની સ્ત્રી, પુત્ર તેમજ કન્યાસદિન આ અન્ન પ્રાશનના પ્રસંગે આવનાર છે. એ કન્યા મદારા સળાની બાજીનો છોકરી છે. તે છુદે ઘેર રહેતી હોવા છતાં તેમની સાથે આવનાર છે."

"તમે એ છોકરીને જોઈ છે કે?"

"હા, ગયા વર્ષે કલકત્તામાં જ જોઈ છે"

"દેખાવમાં કેવી છે? ઉમ્મર કેટલી છે?"

"જો કે ઘણી દેખાવડી તો નથી; છતાં મુખ અને ધરીરનો પાદ સુંદર છે. તેની ઘણી ઘણી મધુર છે. લગ્નપ્રથમ સોળ સત્તર વર્ષની ઉમ્મર દરે; પણ તેની આંખો ન બની જતા. અંદર ચેડી દરકન જેવું પણ છે." આમ કહી વિનયપૂર્ણે એકાન્ત પુલક પિત ક્યાં.

નન્દલાલે ઉત્તરિત બની પૂછ્યું, "શી દરકન છે?"

"તેઓ જલદાનો છે."

એ સાંભળી નિરાશ થઈ નન્દલાલે કહ્યું, "મલનાની! ત્યારે તો શું યરો? છતાં તેઓ જલદાનો થઈ દિંદુને ઘેર આવે છે એ નવાઈ જેવું છે! અહીં સાલગ્રામ લાવવા પડશે એ તેઓ સદન કરી શકશે?"

વિનયપૂર્ણે કહ્યું, "તેઓએ ધર્મ કમ્ લઈ માગું પકાવનાં નથી વળા એ બગિકા એક કવિ છે. માસિક પંચામાં શ્રામની વનલગના નામથી એની કવિતાઓ છપાય છે. તમે એની કવિતા કાંઈ વખતે જોઈ છે કે?"

"ના."

"આખી હંદોળી રિલેમાં કરેલી દેવાનો આપણા સદિયનું જ્ઞાન તમને ક્યાંથી દેવ. એ વનલગની કવિતાઓ ઘણી વખણા છે?"

"ત્યારે તો તે ઘણું જાણેલી દરો!"

"હા, ઘણું જાણેલી છે. અહીં તે મું કરવા આવે છે

એ જાણે છે ? ગામડું એવા આવે છે. આજકાલ ગામડા ગામડું વર્ણન કર્યું એ કવિઓની ફેશન થઈ પડી છે ! ભંગીઓનો વર, સંસ્કાર, ગ્રંથિઓનો ખનિ, તળાવ, વનડું વર્ણન વગેરે વિષયો ઉપર કાવ્ય ન લખ્યા હોય એવા માણસની ગ્યાન દાસ કવિ તરીકે ગણનાજ થતી નથી. એ ઉદયચીજ વનદા અહીં આવે છે. મહારા સાળાએ હપેલી આ હકીકત તમે વાંચી જુઓ." આમ કહી વિનયકૃષ્ણે હાથમાંના પત્ર ન-દલાવે આપ્યો.

ન-દલાવે ખીરસામાંથી ચખ્ખા બદાર કાઢી ધીમે ધીમે પત્ર વાંચી ભેંસા. પછી તેણે કહ્યું, "ભલે આવે. અહીં એને બાળુના બેટાનું પાણું મળશે તથા આપણે પણ એક કવિચીત્રું દર્શન કરી શકીશું."

૪

કવચરી દર્શન

શુક્રવારથી વિનયકૃષ્ણને ઘેર સગાં સંબંધીઓ આવવા લાગ્યાં, રવિવારે રાહજની દેશનમાં દરિયાપણું પણ આવી પહોંચ્યા. સાળાને તથા સાળાને રિતપદ્મણ અંતઃપુરમાં લઈ ગયો. સોનાના ચખ્ખા આંખો ઉપર ચઢાવી ખાલીસ જેવીસ વાંની ઉમ્મરના એક યુવકે હાથમાં બેગ લઈ એકકખાનામાં પ્રવેશ કર્યો. બંને નીચે મૂકી એક ખુરસી ઉપર બેસી વર્તમાન પત્ર હાથેથી તે પોતાને વાંચી દેખવા લાગ્યો, "આહ ! ઘણી ગરમી પડે છે ! ફેન દેખાતો નથી." આમ કહી તેણે ઉંચે નજર કરી જોઈ.

ન-દલાવે એ રમણે એટી હતો. તેણે કહ્યું, "આવા ગામડા ગામડાં ફેન કયાંથી મળી શકે ? અહીં કોઈ નિષ્ક્રમી નથી."

"કુરેસીન તેમથી આવે એવા પંખા પણ આવે છે. તેને લાવી શકાય તો પછી એચવાના પંખાનો વ્યવસ્થા તો વગર દરકતે કરી શકાય." યુવકે કહ્યું.

ન-દલાવે કહ્યું, "મોટા માણસેને ત્યાં એચવાના પંખા છે. અમારી મિથિત એટલી બધી સારી નથી !"

તરફે કહ્યું, "વળી ગામડા ગામડાં એ સાંપનોની વિરોધ જરૂર પડે એમ લાગતું નથી. ચારે તરફ વનજંગલ હોવાથી ઘણી દંડી અનુભવી શકાય તેમ છે. આપ આ ઘરમાં જ રહેો છો કે ?"

ન-દલાવે કહ્યું, "ના, વિનયકૃષ્ણભાઈ અમારી માતિના દોષ તેઓ મહારા રહેલી છે. આપનું નામ શું છે ?"

તરફે કહ્યું, "મહાર નામ દેવકુમાર છે. દરિયાપણું મહારા ગનેવી થાય છે"

"જલ સારું; કુકડા પીશો કે ?" આમ કહી ન-દલાવે કુકડા આગળ પાંચો.

દેવકુમારે વ્યસ્ત ભાવથી કહ્યું "ના-ના હું બાહ્યજ હોવાથી તમારો કુકડા વટલાવ તેમ છે." આમ કહી તે 'હા હા' ખનિ કરી હસવા લાગ્યો. અતે તેણે કહ્યું, "હું તમાકુ પીતો નથી."

ન-દલાવે કહ્યું, "બાહ્યજ છો તેથી શું થઈ ગયું ? એથી અમારો કુકડા વટલાવ તેમ નથી. એવી પ્રેન્સિપલિસ અમને નથી."

ખીજ થોડી વાતચિત થયા પછી ન-દલાવે પ્રશ્ન, "આપની સાથે કોઈ એક બાળિકા આવી છે તે ઘણી સારી કવિતાઓ લખી શકે છે કે ?"

યુવકે કહ્યું, "વનજતા કે ? હા એ સારી કવિતાઓ લખે છે."

"એ આપની કોઈ સગી થાય છે કે ?"

"તે મહારા મથીઆઈ ભાઈની દોષની છોકરી છે. હું એને ત્યાં મોટોટા થયો છું પણ હમણું જોડો રહું છું."

મથીઆઈ ભાઈની દોષની છોકરીના સંબંધની કલ્પના ન-દલાવે એકાએક કરી શક્યો નહિ. તે મનમાં ને મનમાં એ સમજાવવાનો ઇરાદા કરવા લાગ્યો. એવામાં વિનયકૃષ્ણે આવીને કહ્યું, "અરે દેવકુમાર ! તમારી બહેન તમને બોલાવે છે. ઘરમાં જાઓ. હાથ મેદાં ઘોડા ઘોડો નાસ્તો કરી દ્યો, મૂંચ ! એમને ઘરમાં લઈ જા."

દેવકુમારના આદ્યા ગયા પછી વિનયકૃષ્ણે સુપ્રકાશીથી કહ્યું, "ન-દલાવેભાઈ ! બાહ્યજ કન્યાને પરણવામાં હરકત ન હોય તો ઉત્તમ સુયોગ છે. હું તમારો માથું ધણી અંદો સાફ કરી આપ્યો છું."

ન-દલાવે આગ્રહ સહિન પૂછ્યું, "તમે શું કરી આવ્યા છો ?"

વિનયકૃષ્ણે દસતાં હમતાં કહ્યું, "વનજતાએ મને એમ કહ્યું કે, 'મને સાત દિવસનો અવકાશ છે. ત્યાં સુધીમાં જે કોઈ જોવા લામક હોય તે બધું બનાવજો.' મને કહ્યું, 'રોજ દરવા નોકળી પડી જોવા યોગ્ય રમણો જોઈ આવજો.' તેણે કહ્યું, 'હું આ મેદાંથી અગળી છું. સોજાઈ સિવાય એકરી ક્યાં જઈ શકું ? તમે રોજ મહારા સાથે આવશો ને ?' મને માથું પંજવાળી કહ્યું, 'એટલો બધો અવકાશ મને મળી શકે તેમ નથી. હું તમારે માટે એક ગાઢક નકકી કરો આપું છું.' મહારાજ એક પ્રેરીજી મિત્ર છે, તથા તેઓ પણ એક કવિ છે. તેમની કવિતાઓ જે કે બંગાળી ભાષામાં નથી પરંતુ ફારસી ભાષામાં તેમની ઘણી સુંદર કવિતાઓ પ્રસિધ્ધ થઈ છે."

ન-દલાવે કહ્યું, "તમે આટલું બધું અસય બોલ્યા ?"

"કેમ ? એમાં હું શું પોટું બોલ્યો છું ?"

"પહેલી વાત એ છે કે, હું કવિ નથી. વગરે વગરે જે સખળી ફારસી કવિતાઓ હું તમને સંભળાવું છું એ સખળી મહા કવિઓની રચેલી છે. તેમનાં નામ, હાફિઝ, ફિરોઝી, સારી વગેરે છે. ખીજ વાત એ છે કે, હું પ્રેરીજી માણસ નથી. મહારી ઉમ્મર કેવળ એકતાળીસ વર્ષની છે. માથામાં દાસ પડતાં તથા ચસમાં પહેરવામાં આવતાં માણસ પ્રેરીજી કિંવા પ્રાંડ બની જાય છે કે ?"

વિનયકૃષ્ણે કહ્યું, "હજી તમે મહારા આશય સમજ

કાશ નથી. તમે પ્રાદ છે એમ બે ન કહું" તો તે તમારી સાથે ફરવા દરવાખા સંમત થાય ખરી કે? પછી ફરવા જઈ તમે તમારું કવિત્વ દર્શાવી તેના અંતઃકરણને વધીકૃત કર્યો."

નંદલાલે પૂછ્યું, "ત્યારે શેઠ એની સાથે ફરવા જવું પડશે કે?"

"હાસતો. તમે ત જાઓ તો ખીલું કોણ જાય?"

"કેમ પેલો મણીઆઈ ભાઈની કોઈની હાકરીનો સંપર્ક આપ્યો છે તે જાય તો શી દરકત છે?"

"ના, તમારે જ જવું પડશે. તમે કવિ છે એવું સંભળવામાં આવ્યું ત્યારથી એ તમને જોવાને અધીર બની ગઈ છે. તેણે પૂછ્યું હતું કે, તમારા જે કવિરાજ થિત્રની કોઈ ફરસી ચોપડી છપાવેલી છે કે? મહેં કહ્યું, એ તો હું જાણતો નથી. થોડા વખતમાં તેઓ નારતો ફરવા અંદર આવે એટલે તમે પૂછી જોજો."

નંદલાલે કહ્યું, "તમે તો હવે ઓળખી ગયા છો. એવા સ્વતંત્ર વિચાર ધરાવનાર હોકરો સાથે હું ફરી શકું ખરે કે? મદારાથી એમાંનું કાંઈ બની શકે તેમ નથી. આપણે બાવા આદમના જમાનાના માણસ છીએ, એ સંધળી ચાલુજ જમાનાની ઉચ્છેદ રીતભાત ડિંવા મુધરેલો શિષ્ટાચાર આપણે જાણતા નથી; કાંઈ બોલવા જતાં આપણે કાંઈ બોલી ઉઠી જાનવરમાં ખેપીએ એ ઠીક નહિ!"

પરંતુ આશા કલાક પછી નંદલાલે અંતઃપુરમાં પ્રવેશ કર્યો એટલે વનસતાએ તેની નજીક આવી પ્રણામ કરી અતિ સરળ ભાવથી વાતચિત આણ કરી દીધી. એ વખતે 'સ્વતંત્ર વિચાર ધરાવનાર હોકરો' સંપર્કની નંદલાલની સંધળી શંકા દૂર થઈ ગઈ. ઉલટું તેણે તો જો જો પત્રિકાઓમાં વનસતાની કવિતાઓ છાપા દત્તી તે જો સાથે હોય તો જોવાની કરવા પ્રકરિત કરી.

(આ વાર્તાના વધુ રસમય ભાગ માટે આવતો અંક જુઓ.)

શિયળની કસોટી

ચાને

બેવફા દુનિયા

દગાખાજ હોસ્ત તથા પતિવ્રતા સતિની
કસોટીનો આબેહુબ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

છપો:-મોજ-મજહ કાર્યાલય

ખરાવ બીલડીંગ ગીરગામ મુખાઈ નં. ૪

મોજ-મજહ ઈનામમાળા નં. ૭

રૂપિયા ચોવીસનાં અઢાર ઈનામો

નાચે જણાવેલી કુપનમાં અત્યાર મુધીમાં ખ્યાતિ
પામેલા

ગુજરાતી ભાષાના સારામાં સારા સ્વ. કિંવા હયાત

પાંચ કવિઓનાં નામ

છાપી મોકલનારોમાં રૂ. ચોવીસનાં અઢાર ઈનામો
વહેંચી આપવામાં આવશે.

ઈનામની વિગત-૩. ગણનાં ત્રણ, રૂ. દોઢનાં પાંચ
નાર આનાનાં દસ મળી કુલે અઢાર ઈનામો આપવામાં આવશે.
આ બધા ઈનામોના શેઠા રૂપિયા નહિ આપતાં તેટલી કીમતના
અમરી પાસેનાં પુસ્તકો આપવામાં આવશે. પુસ્તકો મોકલવાનો
ખર્ચ ઈનામ મેળવનારને સિર છે.
(કુપન વચરનાં નામ ઈનામની ઢરીકાષ્ટમાં લખત વખત યકરી નહિ.)

આ ઈનામમાળાનું પરિણામ

તા. ૨૭-૬-૨૬ ના અંકમાં જાહેર કરવામાં આવશે

કુપન તા. ૨૪-૬-૨૬ બધારના આદર મુધી લેવામાં આવશે.

તા. ૧૩-૬-૨૬

સારામાં સારા પાંચ કવિઓનાં નામ

૧. _____ ૨. _____ ૩. _____
૪. _____ ૫. _____ ૬. _____
છી. _____ ૭. _____
_____ ૮. _____

મુા.

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજહ

વાર્ષિક લવજમ રૂ. ૪

અદ્વારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આંજોળ ગ્રાહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.
લખો-મોજ મજહ કાર્યાલય મુંબઈ ૪.

નોંધએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની દુઃખી દાસત કરવામાં
બીડી મોકલી વેર મેડે જ સાચીય ઉપાયોથી મુખી જીવનની
અરજાત કરી જોજો.
પરીત પરિમલ (જ્યોતિષી વેદ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (૨૯)
ધૈયા મિત્રીની માલ (માટુંગા) જી. આર. પી. આર.
૧૨થી ૬ દરવાજા બીલીંગ, નં-૧૨ ગોલપીલા (મુંબઈ)
પત્રવ્યવહાર માટુંગે કરજો.

૩. ૩ માં ફેટો લેવાનો શુભ છેન્ડ કેમેરા

અરસી અને સસ્તા દમારે પાસેથી મંગાવો. થોડાજાનેની
નકલોથી બચો. સેનનવિદ્યા અનુસાર ફેટો ન પડે તો પેસા પાછા
દેજો, એ સંકેત છે. આનાથી આપ જાનવર રક્ષણ ફેડેજ. એ
પુરા અને સુંદર મહેલ ઉમારત સીન સીનરી બાગ બગીચા
વગેરેની બધી એક સેકેટમાં કાંઈ સાઈઝની પાટી થકા છે અને
ફેડેક્સ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાનના નાસ નથી
વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે ફેડેક્સ મોકલવામાં આવે છે કીમત
ફક્ત કેમેરાની રૂ. ૩ ટ. અર્થ ના લખો—

રીતરામ લખપતિરાય એન્ડ કો. અલીગઢ સીટી (મજહ)

ખેલો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
દેખાવમાં
ટકવામાં
પરાજમાં
અપરાં જેવાં
અસરાઈની
બાબુમાં
હમે તેવાં
દામમાં સસ્તાં

બપોનીછ કલચડ પહેસ વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જ્યાંયાં ખરીદી જાય છે, કલચડ
નામે ભેળસેળવાળો મોટો માલ લઈ જવાવા કરતાં
અરા કલચડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ
કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

રસને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેરંગોનો શોખ
બાલામયુર પુરો કરો-તમારા દામ બચાવો
વરે બેરંગો પણ માલ ભેંવાં હાથ તો બની શકશે

—લખો અથવા. મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું.

કે. મયમન્ડ હાઉસ, વાઘા ગાંધી રોડ

ગામદેવી-મુંબઈ નં. ૭

હજાર કસોટીમાંથી પસાર!

ખાસ સાયન્ડીશીક અને અકસીર.

“ગોલ્ડન બામ”

હુનીઆ ઉપરનું અમુલ્ય અમૃત!

સુંદર દાખડી સહીત કી. ફક્ત પાંચ આના

ફાયદો ન થાય તો પેસા પાછા

માથાનો દુખાવો, અધાશીરી, શરીરની કળતર, શરદી
સજેખમ, રાગ, ચ્વસકો, હરેકે વાયુથી કોઈ પણ બાગનું અભાષ
જનું, સ્વન મારી જનું તે અથવા કમતાકાતથી મુજબ વિચરે
રોગો ઉપર આ બામ બહુ જ ઉપયોગી રામબાધ અને તાત્કાલીક
છે. વેધો, શકટરો કે સાઈન્ડીરોને ખતાવી ખાતી કરો. એ
જખત પાંચ આનાની જ દોઢીટો મોકલી વાપરી જુઓ. ફાયરો
ન થાય તો પેસા પાછા.

લખો-નેશનલ ફાર્મસી

ભડગા બીલીંગ મુંબઈ નં. ૨

સીનેમાના

સમાચાર

લખનનર-નો. ચિત્રપટ

નવી ફિલ્મો

રા'કુવાટ—

કેલીનુર કુત. લેખ-
ક મી. સાદ, કાપર
ર મી. ભવનાની
ફોટોગ્રાફર મી. જોષી
વસ્તુ-નો' કવાટ
ની છંદગીના બના
ને અલિ' તલિયો
પ્રકરણો ભોળાં કરી
સૌરાષ્ટ્રની રસધાર
માંથી ફેટલીક સંક
લના ઉમેરી તેપાર
કરવામાં આવી દોષ
એમ જણાય છે.
રસ નેવું વિશેષ
કંઈ નથી.

અભિનય—કાલી
દરનાં નામકિત નટ
નટીએને આ ચિત્ર
પટમાં ઉતારવામાં
આવ્યાં છે. અને
ખરી રીતે સારામાં
સારા કુચળ નટ
નટીએથી આ પીક
વર ઉચકાય છે.

ફોટોગ્રાફી—મી.
જોષી માટે બે મત
ઉચ્ચ નહિ. ઉતાવળને લીધે ક્યાંક ક્યાંક ફોટોગ્રાફીનાં ચિન્દો
નજરે પડે છે.

ભુલનો ભેગા—પૂજા પૂન મુપર અને કલાસીકલ ચિત્ર-
પટ. લેખક મી. વીનય, ફોટોગ્રાફર મી. હુદાર, કાપરકરર મી. મેદા.

વસ્તુ—મહાન કવિ ચૈતન્યપીયરનાં જીવિતોનો જાણ છે.
તેને એતિહાસિક રૂપ આપી અકબરનાં જમાનાની કથા કરવામાં
આવી છે પણ તેમ કરતાં વસ્તુ સંકેલના જળવાઈ નથી એમ
ભાસે છે. સીનાયોં લખવામાં લેખક કનેટમંદ નીચવા નથી અને

પહેલાં પાંચ રીઝ નકામાં ફોટોગ્રાફી કરાવ્યું અને નિરસ માલમ
પડે છે, આને એક બે રીઝમાં પુરીથી સમાવી સકાય.

અભિનય—મીસ એમીલી અને મી. નંદરામ. બેને આપણે
ભાવના કહીએ છીએ તે કમેડિયન અને એન્થ્રોપોસ નરાવર
એકે પર લાવી ફોટોગ્રાફી હવેમાં હાથ પાડે છે

ફોટોગ્રાફી—આ ઉત્સાહી કેમેરામેન મહેનતુ દીસના માલુમ
પડે છે. અને કંઈ નવીન પદ્ધતિ ઉપર ભર્ય છે. કુંક સમયમાં
આ લાઈ ને સારા અગ્રાસ કાચે અભિમાન અને મન.

આવે છે.

હિન્દી કળાને શોભતું—કળાના ઇતિહાસને પોષતું—વીર અને
રાંગાર રસધી બનતું

એક ચમત્કારીક ચિત્રપટ

પ્રેમને ખાતર મોર બનેલી બાળા—કંગાળ સ્થિતિમાંથી પટરાણી
થયેલી રાજકુન્યા અદેખાદની અગિનમાં બળી બહેરેલા
પાપમાંથી મુક્ત થયેલી મદદેલી

મયૂરી

અશોકના કલાધરો માટે બે મત ઉચ્ચ નાંદ. "પૃથ્વી વલ્લભ"થી
કોણ અભણ હું ? દેશી નાન્યની મહાન મદદ સાથે
બળીતા અને માનીતાં નટ અને નટીએ

કોણ પણ જાતની જાતમી માટે લખો—

મણીલાલ કે. જોષી. માલેક

અશોક પીકચર્સ

૮૪-૬૨ કાંઠાવાડી મુંબઈ-૪.

આવે છે.

ફરી વજરની સદન
શિલ્પતા અને વિન
ય આજુ રાખાઈ તે
મુજવાત એક કુચળ
કેમેરામેન માટે
મજર થયો.

જગતની જ
લીટી—કારણ પૂન
લેખક મી. રામક
કર રવે. કાપરકરર
મી. મણીલાલ જોષી
ફોટોગ્રાફર મી. નવ
લ બટ.

વસ્તુ—કોણ જ
મેજ સીરીયલોના
રત્ન લઈને ઉપ
ભવી કારેલી દોષ
તો નવાઈ નથી,
અને દેખારના મુદા
લેખ દેશ સીનાયોં
રા. સુદાને જ્યાં
ગોઠાવા ત્યાં માર
મારના સીનો મુકી
લખવામાં ઠીક કુચ
ળવા દેખાઈ છે.
અભિનય—મી.

પાલાશાઈ જનુન

કામ દીપી નિકળે છે બાપી મીસ તારા કંઈ કુચળ નટી કહેવાય
નહિ તો પણ કામ ઠીક કરી ગઈ છે.

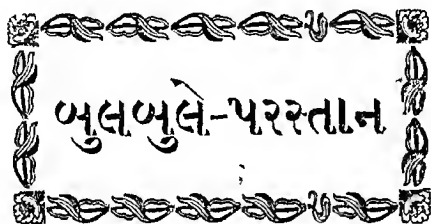
ફોટોગ્રાફી—કાણ નવલ બટ ને ખંતથી કામ કરે અને
કામમાં રસ લે તો દુનનમંદી દાસલ કરે આ ઉપરના મુજ-
વાતી કેમેરામેન ને કામ કરે છે તે તબ્બ ઉતમ અશોકના
કહેવાય નહિ.

નવીન અવરો—

થેરોનાં વાદળો—આ દુનન ઉપર અપારે કામો વાદળો

આવે છે! આવે છે!! આવે છે!!

કાતમા રિદમ કુંઁની અદ્ભુત કૃતિ

કે જેમાં

મીસ બુબેદા, મેગમ કાતમા, મીસ બ્લાંશ બર્ન મેડમ ટોસકા

‘વગેરે વગેરે જાણીતી અને માનીતી નટીઓના સ્ટાફ

સાથે ‘અંવલથી આખર સુધી દીલ ધપકાવનારાં

‘બનાવોની પરંપરા અને અપુર્વ મોજ જોશો

ધેરવા માંડ્યા છે. ક્યાંક ક્યાંક વીજળીના ચમકાતા પલ્લુ વળા જણાય છે તા. ૧ લી જુલાઈના દિવસ આવે તે પહેલાં આ લાઈનમાં અનેક ફેરફાર મેલાં જોવામાં આવશે.

બે મોટા સીનેમા થીયેટરનું બોર્ડાલુ-સાંભળવા પ્રમાણે જાણીતા બે સીનેમા થીયેટરનું બોર્ડાલુ યાદ જમાનું છે અને નવને સીનેમા બુદ્ધા જુદા નામેથી તથા મેનેજમેન્ટથી ચાલુ રહેશે પણ અંત એકજ કહેવાશે એમ અપેક્ષા છે.

કોહીનર-ટોલીફોનની તરફથી મી. હોમી મારનર ખાદશાદી રતાઈલથી પાકી રહ્યા છે. મી. જવનાની કંપનીમાંથી ફારેજ થશે તેમ સંભળાય છે.

દુષ્કુ-આજ પરીક્ષા લગભગ પૂરી થઈ જશે. મી. માલિકવાજ

આજ કાલમાં અને આવી પહેાંચન પરંતુ તખીયાના સદેજ સાજ ફેરફારને લીધે આવવાની તારીખ અનિશ્ચિત છે એમ સંભળાય છે. સાંભળવા મુજબ તેમના આગાયા બાદ રુડીઓ અને સીનેમામાં કંઈ ફેરફાર થશે.

રાજકો-તમ બજ વીસ માણુ સો ગજ પહેલી તારીખે છુટા કરવામાં આવ્યા છે. કંપની શા મુંદલા હેપર કામ કરી રહી છે તે સમજાતું નથી. પતિધાનિની સ્ત્રી તૈયાર થઈ ગઈ છે. બ્યારે બીજા એકાદ રિસને લાઈનમાં લાવવાની તૈયારી હાલ પર આવે છે.

રોયલ ગ્રાન્ડ રુડીઓ-આ રુડીઓ સાંભળવા પ્રમાણે બાંહે આપવામાં આવશે. મી. હુસેન શેઠ હુરોષ જશે. મી. બારેકર છરાની કદાચ આ રુડીઓ ભેટે.

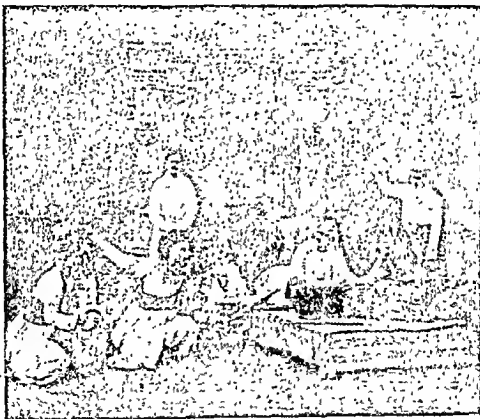
હિન્દુસ્થાન-પેતાની પાંચ માન ધાર્મિક વસ્તુઓ આજ ૭ મીનાથી તૈયાર કરી રાખી હતી તે હવે મેનેજરી સીનેમામાં રજાવામાં આવશે એમ સંભળાય છે. હિન્દુસ્થાન શીશમ કંપની અને સીનેમા મેનેજરીની આ પુનઃ મિત્રાચારીયો નવને રાખશે થશે એમ અંતે પારીએ છીએ.

સરસ્વતી-આ કંપની પેતાનું નવીન ચિત્રપટ ચોડા વખતમાં તૈયાર કરશે.

અશોક-ગ્રાંડેર ખખરયો માલમ પડે છે કે મી. મણીલાલ જોરી જેઓ ચારામાંથી છુટા થયા છે તેઓ પેતાની કંપની અશોક પાછી સજ્જત કરવાર છે અને કેટલેક રમણે પસંદ મામેલી તેમની વાતો મધુરી રૂઝ કરવાર છે. પણ સાંભળવા પ્રમાણે મી. જોરીને મધુરોને પાડ્યાં વિવંધ થશે.

રિટર્ની સમાચાર-સંગીત હ મોસેએ "ધી ડેપુલ"

નામની જલપ્રલમના દરથીની બીજા મોટી મુપર રેપેરીયલ મુટી કાઢી છે. ક મોસે તે કૂતીને "ધી ટેન કમ્પોઝેન્ટસ" કરતાં

અખણી દુતેદમ દીયો નેવાર ક રવા મહેનત કરી રહ્યા છે. અને તે ચિત્ર પટ પર દાખરેક ટો કૂતીવાના ધ તિલાસમાં નેવાજ નેરી મોટી મોટી રેલના દરથી લાવવા પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે.

રીંગ ડીકો 'ટક એ થાન્સ' નામની શીશમ માં લગાઈ કરવાના હતામમાં પેતાની નવી દુશીયારીનો ઉજ

એક દાય ચેપ ક્યાં છે, જે રેપરી લા કાવાએ ડાખરેકર કરેલ છે. અને એક આવાડીનામાં પુલ કરશે.

મોજ-મજલના વાંચકોને ખુશ ખખર

બહાર ગામના છુટક વાંચકો અને એન્ટોની માગણીને માન આપી હવે પછી મોજ-મજલ બહાર ગામમાં સવા આનાને બદલે એક આનામાં મળશે.

ધુ મ ધ ડા કો

શુદસેનના પિતા દર્પજસેન જાગ્ર કરી આવ્યા ત્યારે શુદ
એને પુછ્યું, “બાપા, બાપા શું વળું આવ્યા ?”

“કોષ” બાપે હસીને જવાબ આપ્યો આ સામળી
શુદસેને મનમાં કષ્ટિક વિચાર કર્યો ને પછી પુછ્યું, “શું વળ્યું ?”

“કોષ” “શું વળું આવ્યા ?” “કોષ” “શું ?”
“કોષ” કષ્ટિક શુદસે ઘડી દર્પજે કહ્યું

“બાપા શું વળ્યું ?”
“અહીં પુત્ર સત્તર વાર તો કહ્યું કે કોષ છતાં સામળતો
નથી ?”

“કોષ-વજ્યો હતો તો ચિઠાયા કાંઈ ?” આ સામળી
દર્પજસેનનું મોઢું જોવા જેવું થયું પણ અફસોસ કે તે
વખત મારી પાસે કેમના ન હતો નહિ તો તેને તેમના ફાટાથી
બે ધડી મુછમાં દસાવત

* * *

માસી—મા, ગઈ વખત દુ આવી ત્યારે તારી પાસે
બિલાડી, ખરૂં દુ તેનું શું થયું ?

મા—(સંશય) શું તમે નથી જાણતા ?

માસી—ના, શું મરી ગઈ ?

મા—નારેના

માસી—ચોરાઈ ગઈ ?

મા—ના

માસી—કુખી ગઈ ?

મા—નાહિરે

માસી—ત્યારે શું થયું ?

મા—અરે એ તો મોટા મિલાડો બન્યો છે !

* * *

સુપ્રસિદ્ધ નાટકકાર અણ્ણદાસ એક રવભેખીત નાટક જોવા
જમા ત્યારની આ વાત છે

સુખ્ય કોમીક પાર્ટી આખા જોડીઅનસને પેટ પકડી દસાવી
રહ્યા હતા પણ મેનેજર દસતા ન હતો આ જોડે અણ્ણદાસે
પુછ્યું, “શું કોમીક સાર નથી ?”

“ઠેકમ ?” “ત્યારે તમે દસતા કેમ નથી ?”

“કે રજુ દસ તો ૩ થી પચાસ વધારેના પડે

અજોક

ભાગીરથી

ની

ભૂલ્ય

રમણીક અ. મહેતા

સમાજના વૃદ્ધાશ્રમના કાવાદાવામાં શપ
કાપલી હોતી હિંદુ વિધવા, ‘તેનું પાપ અને
પાપશિત’, આપણાં તીર્થસ્થાનના ‘પંથ, તેમનું
પાપી યવન, આમ’ અવળાના સતીત્વ રક્ષક
માટે પ્રયત્નો, હિંદુ સંસારનું આજેદગ્ય ચિત્ર

રંગીન મુંદર ચિત્રો

મનોહર, મુલ્ય કેવલેષ્ટ પેપર

મુલ્ય

૨-૮-૦

મોજ-મંગલ કાર્યાલય

ગીરગામ ખટાઈ બીહોંગ મુબઈ-૪

૩. ૭૦ માં તમારા ફીટસને પોચતી બી. એસ.

એ. ફીટિંગની બાઈસીકલ

“રોયલ મેલ” (રજીસ્ટર્ડ માર્ક)

પેકિંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી

દરેક જાતની સાયકલો રૂ ૫૫ થી રૂ ૨૫૦

ઓરડર માથે રૂ. ૨૫૦ એડવાન્સ મોકલવા

એકલા મગાવનાર

થાણાવાલા એન્ડ કુંઠાં સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૨-૪૩૪ દાસબાટવી રોડ મુબાઈ

રાત દિવસ જેનું રટણ કરો છો તે

“ સીતા-રામ ”ની જોડી કેમ જોઈશ

તે આવો અને જુઓ

ધાર્મિક ચિત્રોથી પ્રખ્યાતી પામેલી

હિંદુસ્તાન સીનેમા કીલમ કંપનીની ધાર્મિક કીલમ

જનકી સ્વયંવર

યાને

ધનુર્ભંગ

જેમાં મહાશક્તિવાળો રાવણ પણ ન ફાળ્યો. સીતાદેવીના પુર્વ
વૃત્તાંત જાણવા-જોવા જવો છે. દરેક કુટુંબે અવશ્ય આ

કીલમ જોવીજ જોઈએ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

વખત તથા ભાવ હમેશના ચાલુ છે

આવે છે

આવે છે

આવે છે

યુનાઇટેડ પિક્ચર્સ સિન્ડિકેટની નવી ઐતિહાસિક કીલમ

તાઇ તેલણ

હિન્દીયન જોન ઓફ આર્ટ

નવિનતા એ અમારો મુદ્રા લેખ છે

પ્રજા હૃદયની પરીક્ષા એ અમારી ખુંખી છે અને તે સાથે
અમારી નીરાળી પંથની એજ અતારા વિચરને માટે જવાબદાર છે તેના નવીન પુરોરો
આવતા શનીવારે રજુ થનારી ફીલમમાં જોશો
રા. દિવાનાને હાથે તૈયાર થયેલી ભાવનાથી નીતરતી—એક નવિન કલ્પના
રજુ કરતી મુંદર ફીલમ

ગુણીયલ ગુલાબ

યાને

પતિધાતિની સતિ

પતિ હત્યા કરનારી સતિ કેમ થઈ શકે ! એક બાબુ દેશના દુશ્મન-ખીલ બાબુ રાંકડી પ્રજા !
એક તરફ ચુડો ચાંદલો-ગ્રીજ બાબુ ફરજ ! પ્રેમ અને સ્વાર્થ-પતિ અને પ્રજા-સ્વદેશ
સામે યુદ્ધ આરંભનાર દેશદ્રોહીનાં પ્રેમનાં સ્મરણો-મીઠાં ચુગળોની યાદ-તે બધામાં શું
પસંદ કરવું-તે ભયંકર પ્રશ્નોનો જવાબ અમારી ગુલાબને આપના તૈયાર રહેશે

આવતા શનીવારે કૃષ્ણ સીનેમા હુબાશ થીયેટર

અમારાં ચિત્રપટ્ટાની બુર્કીંગ માટે લખે—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.
૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ-કોટ મુંબાઈ

મોજ-મજલ

એનેડાના જ્ઞાનખાનામાં પ્રિયકરની સહ ભેટી મુલાકાત

૧૨ ખેંચો ભીડ છંટે રાસ્તા મિલે!!

આજે બે અડવાડીઆથી

તના શુરવીર

અ

પોતાના સાહસો દેખાડી

નવા દુરોના બહાદુર

અ ક અ

રક્ષા છે જ તેમની સામે

ચાલ્સ હથીસન

આવે છે તેને બસ

ઉર્ફ સ્પીડ ઉર્ફ

ફટકાવવાથીજ કામ

લુસીના આશક ઉર્ફ

જીવિત જીવિત

પછી તેકોઈ પ્રભુ હોય

તદન નવા સાહસો

બીલકુલ નવા છટકાં

નવાજ કામે

તૂ ન

તથા નવીન જાળો

મામલો કંઈ વધારે ચસકેલો દેખાય છે. હજી સુધી તો 'લુસી'ની હરીફ પેલી બહાં 'વેરા' હતી અને 'સ્પીડ'નો હરીફ

ભુબખ પેડરો-લુસીનો આશક

શકને બની ગયો છે. મામલો રસપર ચદતોજ બળ્ય છે, અને હિમ્મતવાન સ્પીડની મુસીબતો વધતીજ બળ્ય છે. પરંતુ તે કોઈની દરકાર કરતોજ નથી અને દરેક મુશ્કેલીને મારી હઠાવે છે.

નીચલી નોંધ પણ લીઓ તો મહેરબાની કે

આ ચાલુ સીરીયલ સાથે ચંક બેહદ રમુછ કોમિક

વાહબેટ્ટે

તમને ખચીતજ નિર્દોષ રમુ જનો ખરો ખ્યાલ આપ્યા વિના રહેશે નહિ

ઈસ્લામીઓના ઈદ મુબારક તથા વાસી ઈદ

બન્ને દિવસોએ બે વાગાથી બેલ શરૂ કરવામાં આવશે વળી ખાસ દુઆઓ ભાઈનાં આમંત્રણથી ૨૫-૬-૨૬ શુક્રવારે

હીંદુ ભાઈઓના 'વડ સાવિત્રી'ના તહેવાર માટે

"સતી સાવિત્રી"

ફક્ત એકજ દીવસ-યુરો-પમાં બનેલી સૌથી પહેલી હિંદી ફીલ્મ.

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ડહસ્ટરોડ

રખના-ગા, ડ, લાગ, ૧ના, શની રવિ આ વાગે આવડ-શા. ૨, ૬, ૭ના, ૭ના, ૮, ૭ના રેલ સાથે

યત્ર ગયા હતા. ત્યાંના પ્રધાન પ્રમાણે દાહ મદમદ એ
પરજા પર જુએલાએ ને પત્ર આપ્યો હતો તે મારી પાસેજ
હતો, પરંતુ તેની પાસે પહોંચ્યાકવાના માટે કોઈ ઉપાય મને
નહોતો.

એક દિવસ સાંજના હું ટેલેફોન તલવારોને સરાજુપર
ચડાવી ધાર કઢાવો હતો, એટલામાં મારા ઉપરીએ આવી
હજી કે, "આને રાતના વજર સાહેબ પાસે તારે ગયા
જવાનું નથી. માટે જ્યારે સુતું હેય ત્યારે સુઈ જાને." મારા
આનંદનો પાર રહેલો નહિ. શરૂઆતે સાફફર કરી હું મારા
ઝોરમાં આપ્યો અને સુઈ ગયો. જુદી જુદી જાતના વિચારો
માં ક્યારે નિદ્રા આવી તેની મને ખબર પડી નહિ.

મધ્ય રાત્રીના વખતે એકાએક મારી ઉંઘ ભાગી. એક
પોળો કંઈકા રવરે મને ઉઠાવતા કહેવા લાગ્યા-"ખદમારા! સુતો
છે શું! ચાલ ઉઠ, અને આ તલવાર સાફ કરી દે" એટલું
કહી તેણે એક લોહીથી ખરાપેલી તલવાર મારી સામે મૂકી.

તે વખતે રાત્રીનો મહિસતા વિશેષ હતો. સર્વત્ર
શાંતિ સુપ્તિ વિરાજિત હતી. દિવસના કોલાહલથી ગાંઠ
ગટેલો રાજમહેલ શાંત નિરતબ્ધ જણાતો હતો. છતાં કોઈ
કોઈ ઝોરડામાંથી દીવાઓનો પીત પ્રકાર બહાર આવતો હતો
પ્રધાન પોળઓનો મહેલ અધકારગ્રસ્ત હતો. માત્ર તેની
દેરીપર એક વિરાટ દીપક જળતો હતો. મેં તે લોહીજીવાળું
ચથેલી તલવાર હાથમાં લીધી. ત્યારપછી એક પુરાણના કટકાથી
તેને લૂછી નાખી સરાજુપર ચડાવી પોળને તલવારની રાહ જોઈ
મેસી રહ્યો હતો. તલવારને ધાર નીકળી રહેતાં, મેં તેના હાથમાં
મૂકી. તેણે તેને મિયાનમાં મૂકી અને ત્યાંથી ચાલ્યો ગયો. મેં
વિચાર્યું કે, "કંઈ-દેવતાના કુસુમ કુંજમાં આવી ગંબીર મધ્ય
રાત્રીએ એક નાટક ભજવાઈ ગયો જણાય છે-કોઈ અવાગિની
આ સંસાર છોડી પ્રુલના દરખાસમાં પહોંચી ગઈ છે!"

હું ઝોરડાના એટલાપર ઉભો રહી આમ વિચાર કર્યાં
કરતો હતો, એટલામાં ટેલેફોન પોળએ નિઃશબ્દ રિયલિટમાં
એક શબ્દને લઈને જતા મારા જોવામાં આવ્યા. સખનાં કામતી
કપડાં જોઈ મારા મનને ખાતરી થઈ કે, આમાં કોઈ ભેગમનેજ
મુતરેક હોતો નેહરો. એવી કંઈ દુઃખાગિની અપળા હશે, કે જેનાં
રક્તનાં ઘાંધ મારે ઘોષ નાખવા પડ્યા! શા માટે તેને મારી
નાખવામાં આવી હશે? આ વિચારે મને ચુચવાકમાં નાંખી
દીધો; પરંતુ તે જાણવાને કોઈ ઉપાય નહોતો.

અપૂર્ણ.

લાવણ્યમયી લલના

શ્રીમાન પ્રભાતકુમાર મુખોપાધ્યાય બાર-અંદ બોની

બંગાળી વાર્તા ઉપરથી

અનુવાદક-૨૧, મજલિસ બદાયુન હંકર

(ગયા અંકથી સંપૂર્ણ)

(૫)

શ્રેમતી નવીન ધીઆરી

વિનયકૃષ્ણના પુત્રના અનપ્રાથવને પ્રસંગ પાર પડી ગયો.
સોપવારની રહવારની નેમનપ્રા હરિજગજી સ્થલતા ચાલ્યો ગયો.
દેવકુમાર રહ્યો હતો. તે બેસા છોકરાને લઈ અઢવાડીઆ પછી
જવાતો હતો.

દરમિયાન રહવારે તથા રહાને વનલતા સુષ્કજિજ્વલ મધ,
મોળ અને જૂદ પહેરી નન્દલાલની સાથે ગામકું જોવા બહાર
નાકળી પડતી હતી. ખેડૂન ખેડૂના ધરમાં જઈ તેના ખાજખત્તમાં
પાસે બેસી જુદી જુદી વાતો કરતી હતી. નન્દલાલ બહાર બોલે
બેસી દુકકા મગાડ્યા કરતો હતો વનલતા ખેડૂનમાં જઈ ખેતીનું
કામકામ જોતી હતી તથા અનેક પ્રસંગે પૂછી નન્દલાલને
અરિધર ખતાવી દેતી હતી. વચ્ચે વચ્ચે ખીન્નામાંથી તે એક
નહાની ચોપડી કાઢી એમાં કાંઈ નોંધ કરી લેતી હતી. અચિત
યત્ર જતાં બંને જણા પાછી સડક ઉપરના પુલપર બેસી સુધા-
સ્તની શેઠા જોતા હતા. નન્દલાલ વચ્ચે વચ્ચે ફારસી કવિતા
બોલી તેના અર્થ પશુ સમજાવતો હતો. એ ફારસી કવિત્વના
સેન્દર્ભથી વનલતા વિમુગ્ધ બની જતી હતી. તે પોતાની
ચોપડીમાં એ સખળી કવિતાએ અર્થ સાથે લખી લેતી હતી.

*

*

*

દેવકુમાર નન્દલાલની સાથે બેઠકખાનામાં જ સૂઈ રહેતો
હતો. એક દિવસે રાત્રે તેણે જણ્યું, "નન્દલાલ! આપ અરિયા-
હિન છો એમ મહેં સભળ્યું છે."

નન્દલાલે કહ્યું, "હા, ખરી વાત છે."

"આપ ઉંમર લાંબક કેનાની શોધમાં છો, પરંતુ મન
પ્રસંદ કન્યા મળી આવતી નથી એમ પણ મહેં સાંભળ્યું છે."

નન્દલાલે હસીને કહ્યું, "એ વાત પણ ખરી છે. તમે
એ કામ ઉપાડી લેવા છંદો છો કે?"

દેવકુમારે કહ્યું, "જો કહેતા હો તો ઉપાડી લઉં. શીક
છે, જાણ માણસને મારે આપને પ્રેમપૂર્વક જેવું નથી એમ તે
સ્વિસ્ટ્રે આપે કહ્યું હતું, ને આપને કોઈ ઉંમર લાંબક

લાવવપમથી બાહ્ય લલના મળી આવે તો કંઈ દરકત જેવું છે કે ?”

“એવી સી ક્યાં છે ?”

નન્દલાલે કહ્યું, “એમજ ધારો ને કે, હું વનલતાની વાત કહું છું. એને કાંઈ સત્પાત સાથે પરજીવવાનો અમારો વિચાર છે.”

નન્દલાલે પૂછ્યું, “ત્યારે મનેજ તમે સત્પાત ધારી બેઠા છો કે ?”

“હા, વિદ્વાતામાં, માન પ્રતિષ્ઠામાં તેમજ લક્ષ્મીવૈભવમાં આપ કાંઈ પણ રીતે ઉતરતા નથી.”

નન્દલાલ વચ્ચે જ બોલી ઉઠ્યો, “પણ મહારી ઉમર ચાલીસ વર્ષની છે.” વાતને ટુંકમાં બોલવાના હેતુથી નન્દલાલે એકતાળીસને બદલે ચાલીસ વર્ષ કહ્યા કે બોલવામાં બૂલ થઈ એ અમે જાણતા નથી.

દેવકુમારે કહ્યું, “ચાલીસ વર્ષની ઉમર કાંઈ મોટી ન હોવાય, અમારા સમાજના પુરૂષો સારી આવક કરી શકે છે ત્યારેજ લગ્ન કરે છે. અમારા સમાજમાં ચાલીસ વર્ષની ઉમરના ધણી પુરૂષોનાં લગ્ન થાય છે.”

નન્દલાલે કહ્યું, “ઉમર સંબંધી દરકત નહિ હોય; પરંતુ બીજી બાબતો માટે દરકત દરોજ. ૩૫ કિંવા ૩૬ વર્ષનાં હું ક્યાં રીતે વનલતાને યોગ્ય છું. વળી એ એમનાં માતા પિતાને કદાચ દરકત ન હોય; પરંતુ એમને પૌતાને તો દરકત હતો ને ?”

આ વખતે દેવકુમાર મોટેથી આખઝાટ હસવા લાગ્યો.

નન્દલાલે પૂછ્યું, “હસો છો શા માટે ?”

“હું આપની વાત સાંભળી હજું છું.”

“એમાં હસવા જેવું શું છે ?”

“એ સુખ વાત છે, આપને એ વત કહેવી ઊચિત છે કે કેમ તેનો હું વિચાર કરું છું. ઠીક છે, એ વાત હું કહું છું; પરંતુ તે કાંઈને નહિ કહેવાની આપ પ્રતિજ્ઞા કરો.”

નન્દલાલે અત્યંત કંટકલ સહિત કહ્યું, “ઠીક. છે, કાંઈને નહિ કહું. શી વાત છે ?”

દેવકુમારે ઉઠી એટલા વચ્ચેથી મરેાં બહાર કાઢી નન્દલાલના કાન પાસે ચૂંપી બેઠા કહ્યું, “તમે વનલતાને ધણી ગમ્યા છો ?”

“જાઓ જાઓ, આવી મરકરી શા માટે કરો છો ?”

“નાના, મરકરી નથી કરતો; ખરું કહું છું.”

“ત્યારે કહો જોઈએ કે, એ વાત તમે કેવી રીતે જાણી શક્યા ?”

“વનલતાની વાત ઉપરથી હું એ જાણી શક્યો છું.”

“એમ કે તેણે શું કહ્યું છે ?”

“આપની વાત કરતાં તે એણે લાવ દર્શાવે છે કે, એ ઉપરથી બહું સાફ સમજ શકાય છે. તે આપની ધણી પ્રશ્નો કરે છે! આપની કારસી કવિતાઓ ચાંભળી એ સુખ બની અહ

છે. વળી તે આપને અંતઃકરણ પૂર્વક મ્હાલ છે એમ પણ તેણે ખુલા સંજ્ઞામાં કહ્યું છે. મહારી સાથે ન્દાનપણથીજ એનો માથા હોવાથી તે મહારાથી કાંઈ પણ વાત છુપાવતી નથી. તેણે એટલા સુધી કહ્યું છે કે, ‘શ્રીમાન નન્દલાલ એક લાવવપમથી લલનાને પોતની સંસાર સફારી બનાવવાને ઇચ્છે છે. બે તેઓ કદાચ મને પસંદ કરી પોતાનો હેતુ મહારા સમક્ષ દર્શાવશે તો એ વાતને મહારાં માતા પિતા સંમત થશે કે ?’ મહારણ! સખળા ખરી દૃષ્ટાંત મેં આપને કહી છે. આ વાત કાંઈ બીજાના જાણવામાં ન આવે એ ખ્યાનમાં રાખજો.”

નન્દલાલે અંતરના ઉઝાડમાંથી એક નિઃશ્વાસ મૂકી કહ્યું: “ધણી નવાઈ જેવી વાત !”

“મને પણ એ વાત સાંભળી પ્રથમ નવાઈ જેવું લાગ્યું હતું, એ એકાએક આપના તરફ કેમ ટળી પડી એ હું પ્રથમ સમજ શક્યો નહોતો. પછી પૂરતો વિચાર કરી બેનાં હું બહું સાફ દીધા જેવું સમજ શક્યો છું. એ સંબંધી મહારા એક યીચ્છરી છે, સમજ્યા ?”

“શી યીચ્છરી છે ?”

“એજ કે, બેને બે માદી ચાર થાય છે, તથા કે પંચ નથીજ થતા. તેજ પ્રમાણે ચોમ્બ ઉમરની અને સામાનિક રિથતિની એક કવિ બાળિકા સાથે એક પુરૂષ કવિના પરિચય થાય છે તો તેઓ અવરય એક બીજાને મ્હાલ છે. મુઘાની વાત એટલીજ છે કે, બન્ને કવિ હોનાં જોઈએ, કવિઓનો માણું પછે મુલાવમ-કામળ હોય છે! આપ કવિ છો એ વાતનો હવે આપ કાંઈ પણ રીતે પ્રતિજ્ઞા કરી શકા તેમ નથી જેવું હૃદય કરિત્વમય હોય તે કવિ છે એ નિયમ પ્રમાણે આપ પણ કવિ છો. વનલતા પણ કવિ છે. તેથી બેમાં બે માદી ચાર થયા છે; એમાં આશ્ચર્ય જેવું શું છે ?”

નન્દલાલ સુપડીદીથી કાંઈ વિચારવા લાગ્યો. દેવકુમારે અડધી મિનોટ સુપ રહ્યા પછી કહ્યું, “શ્રીમાન નન્દલાલ !”

“કેમ ?”

“હું આપને એક વાત પૂછું છું. ‘જશ્વર સર્વ’ વ્યાપી છે એ વાત આપ માનો છોને ?”

પૌતાને બાહ્યધર્મ રચીકારવામાં કાંઈ દરકત છે કે કેમ એ જાણવાની ઇચ્છાથીજ દેવકુમારે આ પ્રશ્ન પૂછ્યો છે એમ વિચારી નન્દલાલે કહ્યું “માતું છું.”

દેવકુમારે કહ્યું, “જશ્વર સર્વ વ્યાપી છે-અર્થાત્, પણ તે હાજર છે. આપ જશ્વરને સાક્ષી રાખીને કહો જોઈએ કે, વનલતાના સહવાસમાં આપના પછી આપના અંતરમાં એને માટે પ્રેમભાવ ઉપજ્યો છે કે નહિ ?”

મોટી ફીજ સુધી સુપ રહ્યા પછી નન્દલાલે કહ્યું, “ઉપજ્યો છે.”

દેવકુમાર બોલી ઉઠ્યો, “ત્યારે તો મહારી યીચ્છરી તબં ખરી કરી છે. આપના અને વનલતાના અંતરમાં પરસ્પર માટે

પ્રેમાનુરાગ ઉપજ્યો છે એટલે એનું એક માત્ર રસભાવિક પરિણામ નવિન દ છે. આપ આ વતનો વિચાર કરી જોજો. આજે હવે નવા વિષય સંબંધી હું આપને કાંઈ પછીસ મંદિ. કહે ગમે તે વખતે એકાંતમાં બેસી આપણે વાતચિત કરીશું.” આમ કહી દેવકુમારે પાસું ફેરવી આખો ખીચી તથા થોડા સમયમાજ તેની નાસિકાનો ગુર ગંભીર અવાજ યાદ થયો.

પરંતુ નન્દલાલને આખી રાતમા મિલકલ ઉંઘ આવી નહિ. બીજો દિવસે દેવકુમાર સાથે નન્દલાલની એકાંતમાં મુલાકાત થઈ એટલે નન્દલાલે તેને કહ્યું, “ભાઈ! વનલતા સાથે વિવાદ કરવાને હું તૈયાર છું; પરંતુ તેની આગળ વાત ફરી રીતે કાઢવી? તેનાં માથાપને હું એ સંબંધી પત્ર લખું કે બીજું શું કરું? ભાઈ! મને આવા પ્રકારમાં ફરી રીતે કામ લેવું એ વિષયનો લેસ માત્ર અનુભવ નથી. શું કરવું તે તમે મને બરાબર વિગતવાર સમજાવો.”

દેવકુમારે કહ્યું, “અમે બધા આજે રાતની વેળામાં આટલાં જાહેરે છીએ; એ માર દિવસ પછી આપને પશુ કલ કતા આપવું પડશે.”

“ત્યાં આખા પછી મ્હારે શું કરવું?”

“હું આપને વનલતાને ઘેર લઈ જઈ તેના માતૃપિતા સાથે આપની એળખાણ કરાવી આપીશ પછી આપ ત્યાં આવવા જવાનું યાદુ કરો.”

“નાર, પછી?”

દેવકુમારે કહ્યું, “આવ જ મ હ ક્યાં પછી એક દિવસે સુયોગ મળે એટલે આપ વનલતા પાસેજ પ્રથમ એ વાત કાઢજો.”

“હીક, પછી?”

“વનલતા રાજ યાચ-રાજ અવરય થશે, એ તો આપને જોશ ત્યારથી શીઠ થઈ મછ છે-પછી આપ એનું માથા પાસે એ વત કાઢજો એમનાં, અન પ્રથમથીજ હું આપના તરફ અલ્પકુળ કરી રાખીશ. તેઓ રજા આપશે એટલે વિવાદ નક્કી થશે અર્થાત્ જો તેઓ એ-એ-એ-એટ કહીએ છીએ તે થશે.”

“પછી?”

“પછી તેઓ ઉપરા ઉપરી આપને જમવા માટે નિમ-ત્રણ કરશે. હીક, એક વાત હું આપને પ્રણું છું. આપ છરી કંઈ વાપરો છો કે? વનલતાને ઘેર સદુ ટેબલ ઉપર ખાવ છે.”

“ના ભાઈ! છરી કંઈથી ખાતાં મને આવડતું નથી.”

“નથી આવડતું તો હું શીખવાડી દઈશ. એ કાંઈ બહુ ફરિન કાર્ય નથી એ ચાર દિવસ પ્યાન આપશે એટલે શીખી રાકશો. હીક, મરઘી વગેરે આપને ચાલે છે ને?”

નન્દલાલે કહ્યું, “ના. એ કે હું નવવાળી રાત્રીમાં રજો દતો ખરો; પરંતુ મ્હોં મરઘી વગેરેના ઉપયોગ કર્યાં નથી. એ ના ખાઉં તો નહિ ચાલે કે?”

દેવકુમાર ચિંતામુર થયો હોય એવા ભાવથી કહ્યું,

“મરઘી જેવું છે તો ખરું. બીજું કાંઈ નહિ પણ એ લોકોને એમ લાગે કે, મણસ લખા કુચ સ્કારવાળા છે. બાજકાલ આપણા બંગાળા દેશમાં સદુ મરઘી ખાવ છે. એનો અભ્યાસ નહિ પાડી શકો કે?”

“જો બીજો કાંઈ રસ્તો નહિ હોય તો ધીમે ધીમે અભ્યાસ પાડી લઈશ. કાંઈ એટલા માટે એવી સુસિક્ષિતા લાવવપથપવી લલગાને હું ઇચ્છી જવા ઇચ્છું નહિ.”

આખો દિવસ બન્ને વચ્ચે હવિષ્યના કામકામની વાતો કુપી રીતે ચાલી. અતે એવા નિશ્ચય થયો કે, દેવકુમાર કલકત્તા જઈ નન્દલાલ માટે મ્હાનો બંગલો બાંટી રાખશે. બંગલો, મોકર અને રસોઈખાની અવરજા થઈ ગયા પછી તે તેને કલકત્તા વેઠાવશે.

{ }

સમાજ-સમસ્યા.

દેવકુમાર, વનલતા વગેરેને સાથે લઈ રાતની વેળામાં કલકત્તા ચાલ્યા ગયો. બીજો દિવસે રહેવારે વિનયકૃષ્ણ પશુ કામકામને અંગે મ્હારગામ ચાલ્યા ગયો. એ ત્રણ દિવસ પછી તે ઘેર પાછો ફરવાનો હતો.

નન્દલાલનું મન પશુ ઉદાસ બની ગયું હતું. તેને કાંઈ ગમતું નહોતું. કાંઈ મળવા આવવું તોપણ તેને કંઈશો ઉપજતો. તે ઘરમાંથી મ્હારજ નહોતો નીકળતો. બેઠકખાના નજીક એટલા ઉપર બેસી તે ચિંતામુર ચિતે હુકો પીધા કરતો હતો, તથા મનમાં કેવળ વનલતાનું પ્યાન ઘરતો હતો. વનલતા ક્યારે ક્યારે મધુર વત બોલી હતી એ દિવસમાં દરખાસ વખત યાદ આવતું હતું. તે કેવળ કદપના ક્યાં કરતો હતો. જાણે કે, વનલતા સાથે તેનો વિવાદ થયો છે, વનલતા તેના નવીન બંગલામાં ભોગતિર્મથી વિલાધરી તરીકે બિરાજ રહી છે! સુખ તથા આનંદનો પાર રજો નથી! આવી કદપનાઓમાં નન્દલાલ વિભોર બની જતો હતો તેને એમ લાગ્યા કરતું હતું કે, ‘વનલતા કલકત્તામાં દમણા કું કરતી હતો? તે મ્હાર’ રમરણ કરતી હતો કે?’ કલકત્તા જવા માટે તથા વનલતાનું પુનઃ દર્શન કરવા માટે. નન્દલાલનું મન અત્યંત અધીર બની જઈ હતું.

ત્રણ દિવસ પછી વિનયકૃષ્ણ મ્હારગામથી ઘેર આવ્યો. ચિત્રનું મન ઉદાસ જોઈ તેણે કહ્યું, “ભાઈ! તમારું ચિત્ત ઉદિગ્ધ કેમ બની ગયું છે? મ્હારું એમ કહેવું છે કે, તમે પેલી રથાભોજનલ કન્યા સાથે લગ્ન કરી નાખો. મ્હારા સાંભળવામાં આવ્યું છે કે, તે વિશેષ રૂપવતી નહિ હોવા છતાં ઘણી શુભિષલ છે. મ્હારી પત્નીએ કહ્યું છે કે, એ કન્યાનો રસાલ ઘણો નરમ છે, તથા તે શુભિષલ છે. ઉત્તરાવરધામાં તમને સેરા ચાકરીનું કુખ નહિ પડે. એના પિતાને હું હા પાડું કે?”

નન્દલાલે કહ્યું, “ના ભાઈ! એની સાથે વિવાદ કરવાનો મ્હારી ઇચ્છા નથી.”

“મારે કાની સાથે વિવાદ કરવાની તમારી ઇચ્છા છે?”

“જેને હું ઇચ્છું છું તેને તમે આપી શકશો કે?”

“તેને પ્રથમ નામ તો કહો!”

“વનલતા.”

વિનયકૃષ્ણે આશ્ચર્યચકિત બની પૂછ્યું, “હે! આ તમે શું કહો છો?” થું તમે બ્રાહ્મ બાળિકા સાથે વિવાદ કરશો? એમ કરવાથી તમારી જાત બ્રષ્ટ થશે!”

“તેથી ચિંતા નેવું શું છે?”

વિનય થોડા સમય સુધી ચુપકાદીથી નિત્રના મુખ તરફ જોઈ રહ્યો. છેવટે તેણે કહ્યું, “આ તમે ખરી વાત કહો છો કે?”

નંદલાલે સદબોધીર બની જઈ કહ્યું, “તમે પણ વિચિત્ર માણસ છો! શુરચ્ચાતમાં તો તમેજ કહ્યું હતું કે, એક લાવણ્યમયી લલના આવે છે! વિવાદ કરતો હોય તો આ ઉત્તમ મુરોમ છે! છતાં હવે આમ કેમ પૂછો છો?”

વિનયે કહ્યું, “એ વખતે મહેં કેવળ દસવા ખાતર એમ કહ્યું હતું. એ વખતે મહેને ક્યાં ખગર હતી કે, તમે એક બ્રાહ્મ બાળિકાને પરણવા માટે પાગલ બની જશો? તે પછી વળી આ ઉત્તરે?”

પછી નંદલાલે પોતાના મનની રિચાતની હકીકત ધીમે ધીમે વિનયને કહી. દેવકુમારે ને સમજાવી હકીકત તેને કહી હતી તેમની પછી થોડી હકીકત તેણે કહી. સમજાવી હકીકત સાંભળ્યા પછી વિનયે કહ્યું, “એમ છે કે?” આવા બુદ્ધિવાન આ ભયંકર રોગ તમને ક્યાંથી લાગ પડ્યો? આ કાંઈ નેની તેવી વાત નથી!”

૦ નંદલાલે કહ્યું, “રોગ અસાધ્ય હોવા છતાં આરોગ્ય મેળવવાની ઇચ્છાજ થતી નથી.”

વિનયકૃષ્ણે દસીને કહ્યું, “ભાઈ! આ રોગનું લક્ષણ એજ છે. ઠીક, તમે તમારા મન સાથે જ્યારે દૃઢ નિશ્ચય કર્યો છે ત્યારે હું એમાં દરકત કરવા ઇચ્છતો નથી. મને તેમ પછી વનલતા બ્રાહ્મ હોવા છતાં બ્રાહ્મણની જ કમ્યા છે. એના પિતા બ્રાહ્મ થતાં પહેલાં મુસ્ત સનાતની હતા. પ્રથમ વિવાદ થઈ જવા દે પછી બંને જણાં દેવકુષ્ઠિ પ્રાપ્તિ કરી નાખજો. કુલપુર ગામ જે તમને ખરીદી આપી શકે, એવી આદા તો છે-તો તમે ગામના જમીનદાર થશો. પછી કાંઈ પછી માણસ તમારું નામ લેવાનો હિમ્મત કરી શકશે નહિ.”

નંદલાલે સદબોધીર દર્શાવતાં કહ્યું, “ખરૂં છે. પ્રથમ શ્રમ કામ આરોગી લેવા દે.”

વિનયકૃષ્ણે દસીને કહ્યું, “ગાય વાહરડાને અરરરસ પ્રેમ રોપ છે તો ગાય જંગલમાં જઈને પછી વાહરડાને ધવાડાને છે.”

નંદલાલે કૃતિમ રોપભાવ દર્શાવી કહ્યું, “ચુપ! આની કુખ્યા વાપરી શકાય કે?”

બંનેને મિત્રો વચ્ચે જે દિવસ સુધી આ વિષય સંબંધી ઘણી વાતચિત થઈ. અંતે એવો નિશ્ચય થયો કે, દસદાં વિવાદ

કરી નંદલાલે ધેર નહિ આવનાં કાવલપુર આપ્યા નવું એજ ઉત્તમ છે. જંગલો ત્યાર થતાં લગભગ એક વર્ષ નેટ્રો વેબ લાગે તેમ હતું વળી કુલપુર ગામના દમજીના મલિકે ને હિમ્મત માગતો હતો તે હિમ્મત થોડા દિવસ ચુપકાદી ધારણ કરવાથી એણી યવાનો સંપૂર્ણ સંભવ હતો. આરે તરફનો વિચાર કરતાં નંદલાલ વિવાદ ક્યાં પછી જે ત્રણ વર્ષ સુધી સ્વગામમાં આવે નહિ એ ઉત્તમ હતું.

થોડા દિવસ પછી કલકાતાથી દેવકુમારનો પત્ર આવ્યો. તેણે જંગલો છાટે લઈ રાખ્યો હતો. નંદલાલ વિના વિલંબે કલકાતા જવા ઉપડ્યો. વિનયકૃષ્ણ રેશન સુધી તેને વળાવી આવ્યો.

(૭)

બૂદ્ધ ભાંગી

આજકાલ કરતાં એક મહિનાથી નંદલાલ કલકાતા આવ્યો હતો. વનલતાના પિતા મુરેશચંદ સાથે તેની સારી ઓળખાણ થઈ હતી. નંદલાલે વારંવાર તેમને ત્યાં જવા આવવાનું ચાલુ કરી દીધું હતું. વનલતાની માતા એમ કહ્યા કરતી હતી, “ઘણા મમકારિક માણસ છે! એક બાળકના નેનો સરળ અને માધાણ સ્વભાવ છે.” મુખ્યત્વે કરીને નંદલાલ રહાઈને વખતે વનલતાને ધેર જતો હતો. ત્યાં જઈ કાવલપુર રાખની વિવિધ વાત કરતો હતો, કારણ કવિતાઓ બોલી તેના અર્થ સમજાવતો હતો. વનલતા એક મહોદી ચોપડીમાં સારી સારી કારણી કવિતાઓ અર્થસહિત ઉતારી લેતી હતી. એ ચોપડી લગભગ સરાઈ જવા આવી હતી. વનલતાએ નંદલાલ પાસે કારણી શીખવાની પછી શુરચ્ચાત કરી હતી. ને ને મલિક પત્રિકાઓમાં વનલતાની કવિતાઓ છપાતી હતી એ સમજાવી પત્રિકાઓના માલક તરીકે નંદલાલે પોતાનું નામ નોંધાવ્યું હતું. વનલતાની ઘણી કવિતાઓનો તેણે કારણીમાં અનુવાદ કર્યો હતો. એ કવિતાઓ વિના વિલંબે તે પુસ્તકાલયમાં પ્રસિધ્ધ કરવાનો હતો.

આમ છતાં નંદલાલ એક વાત ખરાબર સમજી શક્યો નહોતો. દેવકુમારે વનલતાના મન સંબંધીની ને વાત કહી હતી એ વાતનું એક પછી ચિદ્ન તેના આચાર વિચારમાં નેવામાં આવતું નહિ. દેવકુમારે ઉપદાસ કરીને એ વાત તો નહી કહી દેખ એવી સંકાપણ કાંઈ કાંઈ વખતે નંદલાલના અંતરમાં ઉપજતી હતી; છતાં બુદ્ધિવાની બદારમાં આવેલી લાવણ્યમયી વનલતા સૌ સ્વભાવ સુલભ લગુજને લીધે પોતાના અંતરની વાત બહુત કરતી નથી એમ નંદલાલને લાગતું હતું. હવે તે મુરોમ શોધવા લાગ્યો.

એક દિવસે રહાઈને વનલતાને ધેર જવામાં દીક્ષ થઈ. ત્યાં જતાં મુરેશચંદ પત્ની સહિત બહાર નિમંત્રણનું રક્ષણ કરવા મથાની વાત નંદલાલે સાંભળી. ધેર વનલતા એકલી હતી નંદલાલ કાનનગી પાસે એસી વાર્તાલાપ અને કાવ્યોચ્ચાર કરવા લાગ્યો.

સંધ્યાકાળ પછી ચાંદનીના પ્રકાશમાં અગાથીની અંદર ફરતી નંદલાલે વનલતાને પોતાના અંતરની વાત કહી એ વાત સાંભળી વનલતા સ્થિર થઇ ગઇ. થોડા સમય સુધી તે કાંઈ બોલી શકી નહિ.

નંદલાલે કહ્યું, “વનલતા! તમે મને ઉત્તર આપો. મને મને પોતાને તમારા અરજીમાં અપરંપુ કયો છે. કહો કહો વનલતા! તમે મારો સ્વીકાર કરો કે નહિ! છેલ્લા દોઢ માસથી હું હંમેશાં દિવસે તમારું જ ધ્યાન કરું છું તથા રાત્રે તમને જ સ્વપ્નમાં જોઉં છું. તમારી આશાથી હું જીવન પારખું કરી રહ્યો છું. કહો, તમે મારી આશા પૂર્ણ કરશો ને?”

આ વખતે વનલતાની આંખોમાં જળ ભરાઇ આવ્યું. તે રોધાવંટા કંઠે કહેવા લાગી, “નંદલાલ! આપ આવી વાત મને શા માટે કહો છો? હવેથી હવા લાવી એવી વાત કહેશો નહિ. મોટા ભાણ તથા યુરોપી માણસને લોક જે નજરે જુએ તેજ નજરે હું આપને જોતા આવી છું! આપની પાસે હું કેટલું બધું શીખા છું-હું શિષ્ય છું. અને આપ શરૂ છો-આજ સુધી હું આપથી બંનેના વચ્ચે એ સંબંધ જાળવી રહી છું.”

નંદલાલે કહ્યું, “વનલતા! તમારી ઉમ્મરમાં જે ફક્ત છે એ ઉપરથી તમારી એ સમજ કાંઈ બોલી હતી એમ તો નજ કહી શકાય. હું તમારે માટે દરેક રીતે અયોગ્ય છું, પરંતુ જેઓએ હોય તેના ઉપર સામાન્ય પ્રેમ પણ ન કરી શકાય કે? હું એમ નથી કહેતો કે, આજથી તમે લગ્ન કરી રીતે મજબુતે આઢતી હતી, સોચાય જેવી રીતે રૂઝમને આઢતો હતો એ આઢ મને આપો. મને નહિ જેવો-સામાન્ય આઢ મળશે તો-હું બધી સહીશ. તમે મારાં શરૂથી માગો. કદાચ કોણ કોણ-”

વનલતા વચ્ચે બોલી ઉઠી, “નંદલાલ! એ તદ્દન અસંભવ છે. આપ મારી પાસે જે માગો છો તેનો અંશ સુધી હું આપને આપી શકું તેમ નથી.

નંદલાલે કહ્યું, “હમણાં ન બની શકે તો થોડા દિવસ પછી-”

વનલતાએ લગભગ રડતાં રડતાં કહ્યું, “આ જીવનમાં કદાપિ એ બની શકે તેમ નથી. આપ મને ક્ષમા આપો. મારો અપરાધને બૂલી જાઓ. નંદલાલ આજુ! હું તો આમાંનું કાંઈ બંધતો નહોતી.”

થોડા સમય સુધી ચુપ રહ્યા પછી નંદલાલે કહ્યું, “વનલતા! તમે જ મને ક્ષમા આપજો. મારો જ ભયંકર ભૂત થઈ છે. એ કે તમને પૂછવાનો મને કાંઈ અધિકાર નથી; છતાં પૂછું છું કે, તમે બીજા કાળને-”

વનલતાએ કહ્યું, “એ વાત પૂછવાનો આપને રૂઝ અધિકાર છે. આપને હું મારો પડિલ ભાઈ બરાબર સમજું છું.” પછી વનલતાએ વિશેષ નમ રૂંધે કહ્યું, “આપે જે

અનુમાન કર્યું છે તે ખરું છે.”

“અહિં ક્યાં છે?”

“વિલાપતમાં ત્રણ મહિના પછી સ્વદેશમાં આવનાર છે.”

થોડા સમય સુધી ચુપ રહ્યા પછી એક ગાઢ નિઃશ્વાસ મૂકી નંદલાલે કહ્યું, “ઠીક છે, હું હવે રજા લઉં છું.” આજ કહી તે ઉઠી ઉભો થયો.

વનલતાએ પણ ઉભી થઇ કહ્યું, “જરો કે? હજુ કેટલા દિવસ સુધી કલકત્તામાં રહેવાના છો?”

“હું કાલેજ આલ્યો બવાનો છું.”

“કુલપુર જરો કે?”

“હા, ત્યાં બે એક દિવસ રહી, કામકાજ બારોબારી પુનઃ શરૂઆત આલ્યો જઈશ.”

ત્યાંથી ખાણ ક્યારે આવશો?

“કાંઈ નહીં નથી.”

વનલતાએ પોતાનો હાથ નંદલાલ તરફ લંબાવીને કહ્યું,

“નંદલાલ! કહો કે, તમે મને ક્ષમા આપો કે?”

વિપાતનું દારૂ કરી નંદલાલે કહ્યું, ઠીક, ઠીક. એ વાત કરવાની હવે જરૂર નથી. તમારા લગ્ન વખતે મને ખબર આપજો, જુમશો નહિ.”

વનલતાએ આમહકલિત પૂછ્યું, “કેમ! તમે આવશો કે?”

“બતરી તો આવીશ. હવે રજા લઉં છું.”

વનલતા ચુપકોઠીથી તેને દારૂ સુધી મૂકી આવી.

બીજે દિવસે કુલપુર જઈ નંદલાલે સપ્તક દશકત વિનય-કૃત્યને કરી એ દરખાસ્ત સાંભળી વિનયે કહ્યું મને લાગે છે કે આ બધું દેવકુમારનું માર્ગદાન છે! કાલે રાત્રેજ મારી સી સાથે વાત થઈ હતી. તેણે કહ્યું હવું કે, પહેલાં એક વખત દેવકુમાર વનલતાને પરજીવા માટે ઉત્તેજિત બની ગયો હતો.

પરંતુ વનલતા સજ્જ થઇ નહોતી. એક બાળકને ન્હાવવાની જ વનલતા પૂછવા આવે છે. તેના સિવાય બીજા કોઈની સાથે તે વિવાહ કરે તેમ નથી. એ બાળકજ મારા પારંગ પ્રમાણે વિલાપત થયો છે.”

નંદલાલે કહ્યું, “બતરા જેવું છે. દેવકુમારે પોતાને ઘરેલા અપરાધની વનલતાને અપદરશ કરવાનો મારી માર્ગ પ્રપત્ત કર્યો હોય એમજ મને લાગે છે.”

બીજે દિવસે વિનયકૃત્યે કહ્યું, “નંદલાલસાહ! આજે હું એક કન્યા ત્રેહ આજો છું. તેની ઉમ્મર પંદર સોળ વર્ષની છે. વનલતા તેની આશય કાંઈ દિશામાં નથી. તે એની કોઠી દેખાય છે કે જાણે પાડુડીની છાકરી! સરીરનો રંગ કિન્નરજ-ખીલવા સુશાળ જેવો છે, દેહવળા પશુ પ્રમાણે પુરસર છે. મને તેનાં સમાં પાસે તમારી વાત કાઠી એટલે તેમના હાથમાં જાણે કે આઢારનો ચંદ બાળ્યો હોય એવો આનંદ તેમને થયો છે. તેઓ નજીક આવેલા પીરપુર ગામમાં રહે છે. ઉત્તમ વંશ દેવા

જતાં રિશ્તિ કાળ બળયોગથી ગરીબ છે. શાખા! મહાર માનો
તો એ કન્ધા સાથે સજન કરી નાખો. મહ મુલતરી જુલી બજો.
હવે વધા અકસોસ કરવાથી કાંઈ લાભ નથી.”

નન્દલાલે કહ્યું, “ના શાખા! મહારાથી હવે એ બની
શકે તેમ નથી. આ જીવનમાં હું લાવવપમથી વનલતાને કાઢ
પણ રીતે જુલી શકું તેમ નથી.”

એ દિવસ સુધી વિનયકુંજો નન્દલાલને સમજાવવાનો ઘણો
પ્રયત્ન કર્યો; પરંતુ નન્દલાલનો નિશ્ચય નજરે પડ્યો. તે વિવપણ
વધને લાવવપુર ચાલ્યો ગયો.

બીજા વર્ષે વનલતાના વિવાહ પ્રસંગે સગાં સંબંધી તેમજ
સ્નેહીઓ તરફથી જે જે ઉપહાર સામગ્રી આવી હતી તેમાં
સોનેરી બોર્ડર અને સોનેરી નામના બાઈ-ડ્રેસવાળું એક
પુસ્તક હતું. પુસ્તકના બહારના આકર્ષક સૌંદર્યને લીધે સફળ
તેને બોલી બેસ્યું. મુંદર આઈપેપર ઉપર લાકારગની શાહીથી
એ પુસ્તકની અંદર ફારસી કવિતાઓ હાપેલી હતી. કાષ્ટ તેમને
એક શબ્દ પણ સમજ શક્યું નહિ. કાષ્ટકોટના એક મુસલમાન
વપ્રણે એ પુસ્તકને પાડેલાર કરી કહ્યું, “આ પુસ્તકમાં
સર્વળા પ્રેમની કવિતાઓ છે, કવિતાઓ નવી હોય એમજ
લાગે છે, અગાઉ કદાપિ વાંચવામાં આવી નથી. રચનારનું નામ
પુસ્તકમાં કે કવિતાઓમાં કાષ્ટ રચ્યો હાપેલું નથી. કેવળ એકાદ
તખલ્લુસ ‘છરકે દહીં’ છે.”

પાડેા સમજ લગ્યા હશે કે, એ પુસ્તક નન્દલાલ તરફથી
બેટ તરીકે આવ્યું હતું!

સંપૂર્ણ.

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦

હિંદ બહાર રૂ. ૫

લખો:—મોજ-મજલહ કાર્યાલય

ખંડાવ બીલ્ડીંગ ગીરગામ મુંબાઈ નં. ૪

ભાગીરથી,

ની

ભૂલ્ય

રમણીક અ. મહેતા

સમાજના વૃંદાસ્થાના કાવાલાવામાં રૂપ
શયલી હોતી દિલ્લિ વિભવા, ‘તેવું’ ચાપ અને
પાપશિત, આપણી તીર્થસ્થાના પંચ, તેમજ
પાપી જીવન, આર્થ અપળાના અતીત રક્ષણ
માટે પ્રયત્નો, દિલ્લિ સંસારનું આબેહુખ ચિત્ર.

રંગીન મુંદર ચિત્રો

મનોહર, મુજબ ફેમરવેષ્ટ પેપર.

મુલ્ય

૨-૮-૦

મોજ-મજલહ કાર્યાલય

ગીરગામ ખંડાવ બીલ્ડીંગ, મુંબાઈ-૪

રૂ. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી
બી. એસ. એ. ફીલ્ડીંગની બાઈસીકલ

“રોયલ મેલ” (રજીસ્ટર્ડ ટુ માઈ)

પેડીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

બીજા દરેક જાતની સાયકલો રૂ. ૫૫ થી રૂ. ૨૫૦

તેમજ સાયકલો દરેક છુક સામાન મળશે

ઓરડર સાથે રૂ. ૨૫૦ એડવાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

ચાણાવાલા એન્ડ કું. સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૨-૪૩૪ કાલબાદેવી રોડ મુંબાઈ

રહેલ સ પાટા

નામમાં-આપ સુનામાં, હમે સાચુ કાંઈ નથી વાપરતાં ?
સુનામાં-શું કેઉ માં, આપ અમતા એટલા સોપ
નિકલકા છ કે કિયે સારો એ સમગ્ર નથી."

એક પાર્થિવ માની કન્યા સોપદોરો પરાવાને પ્રાપ્ત કરી રહી
હતી. એ ત્રણ વાર નિષ્કળ જવાથી માએ કહ્યું, "એટા પ્રજાને
હમે સ્થાય કરવા વિનંતિ કર." "ચોક્કસ પછી સોપદોરો પાછો સોપતા પેલી બાળકીએ
કહ્યું, "મેં ત્હારા કલા મુજબ કહ્યું ત્યારે તેમણે કહ્યું કે
આમાં મારાથી મદદ ન થશે રખતમાં કરી સપ્રીસ."

મારતર:—કોઈ ઉપયોગી પ્રણીતિ નામ કહે.
નાલશી સાવચિત્—માણસ.

હુલારામ ગાપકે યોગેટર ભાડે લીધું ને બીજો દિવસે
માલીકને કહ્યું.

"ત્હારા ઈયેટરમાં અનાજ બિલકલ મુખતો નથી એ
ધિરે, ત્હમે મ્હને પહેચેથી કમ ન કહ્યું ?"

"હમણાં ચોરી થયેલી ત્યારે ચોરાઇ ગયો હતો !"
ઉતર મળ્યો.

જન—ખાંધવા, ત્હારો મોઢા પરથી જણાય છે કે હું
ગુજો છું.

આરોપિ—સાહેબ એ પ્રતિપિધ છે.
(અર્થ બરાબર કરેલો)

જન—ખાંધવા મેં તને ક્યાં પશુ બીયો હોય એમ લાગે
છે !

હા—આપણે બનેએ સાચેજ ચોરીનો ધંધો શરૂ કર્યો !

જન—સાત વરસની સખત મજૂરી...

આરોપી—(ઓળખીતાને) જરા બરવાળાને કહેને કે
જમવાની વાટ ન જુએ.

ચેષ્ટાચેષ્ટ-ત્હને જોવાનું મને ધ્યાન છે.
"આરોપી-બરાબર હું ત્હમારો શરૂ થાવું ને તથીજ ત્હમારો
કીચીકટમાં હું ધંધો કરું છું."

વપ્રીસ—આ માણસે ત્હમને Rhinoceros કલા પછી ત્હમે
આટલા દિવસ કેમ થોડ્યા ? એ વાતને તો ત્રણ વર્ષ થયાં ?
ફરીવારી—કારણ એ નામનું પ્રાણી મેં કાલેજ Zoo માં
જોયું.

વકિલ—કોસ એકઝામીનેસનમાં ત્હમે બિલકલ ન ગણાયા
તેનું કારણ શું ?
ફરીવારી—મ્હને ખાર છોકરો છે.

—સમને હેલું મોત—

છોકરીએને ને આગમીમાં દશે તો તે પોતાની છતી
લઈ ઉતરી પડશે.

રોડ ને આગમીમાં દશે તો તે પોતાની છતી
બુલીને જશે, પશુ આપરીય ને દશે તો તે ત્હમારી પશુ
લેતો ઉતરશે.

રોડ—અરથા તે બિંબા વાંદલાં તેનું શું થયું ?
માળા—કોણ જાણે પશુ તે વાળાં ત્યારનાં મદમદ મીયાંના
મરમાં બ્યાં થયાં છે.

(અર્થ બરાબર કરેલો)

એક જુલકણું બેઠું આરસીમાં પોતાનું પ્રતિબિંબ જોઈ
જોલી ઉઠ્યું.

"મેં ત્હમને જોયા હોય એમ લાગે છે."

આકુત—ગાંધ વખત મેં થર ખાલી કહ્યું ત્યારે થર ધણીને
રહ્યું આવેલું.

ધરધણું—એમ ? ત્યારે મ્હને આગમીજી જાણું આપો.

એક જુલકણું બેઠું ટેમલ પરથી પડી ગયું ત્યારે બોલ્યું,
"અરે બારણું દેવાનું તો બુલીજ નયો."

—સમને હેલું મોત—

અરોહક

લીડરાવતાર માહાત્મ્ય

સપાદક-નમ્હાંગકર વ. દિવેદી

નોંધ—અમારા મામતા કેટલાક જુવાનીઓએ જુધોને સમજાવી બાળેનું સચુકન એક '૫૨૨૫૨ પ્રશસક મંડળ' ઉપર કહ્યું છે. આ મંડળની એક વર્ષની કારકીર્દી ઉજવવા મંડળ તરફથી ફેનેરીની ગ્રામ્યોને બેલાનું રાખ્યું હતું. તદુપરા દુઃખીઓથી છુટા પડી બેરીવશીના ડુમર ઉપર ચડી I am a monarch of all I survey અતુલની રહેલો હતો એકાએક મારી નજર છેડે ઉડતી બચવી મળ્યું ઉપર પડી. બંધને બેઠે હું તો એક યોગીશ્વર જેવી દીક્ષી નામ તેજસ્વી બાકિ દિશર ચિતે બેડી હતી. મારાથી સ્વાભાવિક રીતેજ નમ-રકાર થઈ ગયા. કેટલીક આડી અવળા વાતચીત થયા પછી તે બાકિએ મને એક અપરિચિત બાપાના લખેલું કાગળિયું આપ્યું અને કહ્યું કે આ કાગળિયાનો ઉપયોગ રેજાસર માથે એવી તજવીજ કરવી, એ કાગળિયું સાચવીને ગજવામાં મુકવા પડી હું મારી મિત્ર મડળોને આવી મળ્યો અને આ વાત સુપ્ત રાખી. મારે મુકામે આખા પછી એ કાગળિયું મેં કેટલાક બહુ બધા જાણનારાઓને બતાવ્યું, તેમાંના એકને એ બાપાનું જ્ઞાન દોવાથી તેણે મને ગુજરાતીમાં બાપાનર કરી આપ્યું. ને નીચે પ્રમાણે સમાજ સમક્ષ હું રજુ કર છું.

લીડરાવતાર માહાત્મ્ય

('વર્તમાન' પુરાજીમાંથી બાપા બપૂવહાસે સમઠેય)

વૈલાસશિખરે રમ્યે ગૌત્રી પૃચ્છતિ ગંકરમ્ ।

લીડરાગણું માહાત્મ્યં શ્રોતુમિન્દ્રામ્યહં પ્રસો

પાર્વતીજ બોધ્યા—૨૨૫ એવા કેલાસના શિખર ઉપર

એવાંતમાં બેઠેલાં મૈત્રીચક્રને પૂઠે છે હે પ્રભુ હું લીડરા-એટલે આગેવાનોનું (દિલ દેશના) માહાત્મ્ય સાંભળવા ઇચ્છુ છું.

પૃથ્વિદેવિ પ્રવચ્યામિ લીસં રમ્યામુરવ્રતમ્ ।

લીડરાગં મહાપુણ્યાં જ્ઞાન-વૈરાગ્યવર્ણિનમ્ ॥૨॥

શિવજી બોધ્યા—હે દેવે, સુદર, સુખ આપનારી, મહાનું પુત્ર માથે એવી અને જ્ઞાન વૈરાગ્યને આપનારી લીડરાની એટલે આગેવાનોની લીધા હું તને કહી સંભળાવું છું તે તમે સાંભળો.

કચિયુગે ભારતે દેશદેવદીપ સમાગતાઃ ।

પોટ મૂટ ધવાલોશ રાજ્યં કુર્વન્તિ વૈ સુતમ્ ॥૩॥

કલિયુગમાં સદેહ મધુઓમાંથી કાટ-પૂટ ધારણ કરવાવાળા રોષે ભારત દેશમાં આવીને મનમાં રાજ્ય કરશે.

ભારતીયાઃ નરા સર્વે તેષાં ચરણ પૂજવા ।

ચાતુરારાઃ મયિવ્યન્તિ ર્વેવેતાલગમયપીઠિતાઃ ॥

ભારતના સઘળા લોકો તેના પદ પૂજશે અને એ પે વર્ણવાળાઓના બધથી પીઠતા ભારતવાસીઓ તેમનું દરમેશાં પુરામન કરશે.

અવલોમ્ય દુર્દગાંહોષાં મગવાન્કમલાપતિઃ ।

ગૌંધીનામ મહાત્માનં પ્રેપયિષ્યતિ મૂલતે ॥

આ લોકોની દુર્દશા જોઈને કમલા પતિ બચવાન નામના મહાત્માને પૃથ્વી ઉપર મોકલશે.

નિર્મયો સદયો ગાન્ધી અર્હિસાનત મુદ્દહન્ ।

મારતોદ્ધારણાં કાતું તત્પરો મયિતા લઘુ ॥

આ કોઈની પણ બીક વગરનો અને દયથી ભરપૂર માં અહિ સારું મત ધારણ કરીને ભારતનો ઉપધાર કરવા મા શીઘ્ર તૈયારી કરશે.

તાસ્મિન્ કાલે મહાદેશે ભારતે વાયુમણ્ડલમ્ ।

કુલ્ય મેયસમાચ્છન્નં મયિવ્યન્તિ ન સંસાયઃ ॥

આ સમયે આખા ભારત દેશનું વાતાવરણ મશુમ્બ જશે અને આકાશ વાદળોમાંથી આગિહિત બની જશે જેને લેશ પણ સંસાય નથી.

શાસકા મુદ્દમાનાસ્તુ વાસ્યન્તિ નિશ્ચતાલપમ્ ।

પરયઞ્જેવેદર્શી દેશે લોકાનાં હુમજાપ્રતિમ્ ॥

દેશમાં લોકોની આવી મુંદર જાયતિ જોઈને મોહમાં પડી નિર્જન ધરોમાં બંધ બરાબ બેસશે.

એસ્મિન્ કાલે મયિવ્યન્તિ ગેહે ગેહે ચતુષ્પથે ।

લીડરાલ્યા. નરા સર્વે શુક્લ-ચંદ્ર-ધારિણાઃ ॥

આ સમયને વિશે ઘેર ઘેર અને શેરીએ શેરીએ સરેક કહેતા પાણીકાર પહેરનાર લીડર કહેતા આગેવાનો નામ મનુષ્યો જોવામાં આવશે.

સ્વાર્થયાગં મહાપુણ્યં ધારયન્ વ્રતમુત્તમમ્ ।

અર્હિસં ધારયિષ્યન્તિ સર્વેમૂલટિરેતાઃ ॥

આ આગેવાનો સ્વાર્થ ત્યાગ કરવામાં મોહ એવું જાનીને અહિંસા રૂપી ઉત્તમ વત ધારણ કરશે.

શિવંવદ સેવેશ દેશદુર્ભાગ્ય દુઃશિતાઃ ।

લીડરાઃ ર્હિં કરિષ્યન્તિ દ્વંદ્વં પ્રવ મુદ્દહન્ ॥

પાર્વતી બોધ્યાં હે, દેવેશ આપા પ્રકારનું મત ધારેલા અને દેશના દુર્ભાગ્યને લીધે દુઃખ પામતા આ આગેવાનો કરશે તે અને ત્વરાથી કહેા.

કંઈક નવું

૪૦૦ વરસ પુર્વનું ઇસીયાળ

ઇસ્ટ હેન્ડેલ બર્કશાયર ગામના થિયનું કાચ્ય ધરીયાળ દમજાજી બધે પડ્યું છે અને તેની દુરસ્તીનું કામ ચલાવવામાં આવેલ છે. આ ધરીયાળના બરોબરી કરે તેવાં બીજાં કેટલાંક ધરીયાળો પણ અસ્તીત્વ ધરાવે છે કે, જેમાંનું એક ધરીયાળ આઠમા હેનરીએ એન બોલીનની સથે લગ્ન કરતાં લગ્નના દિવસે તેને આપ્યું હતું. તે દરમિયાન પી-સરકસથમાં સારી રમીલીમાં ચાલે છે. તે સિવાય ઇ. ૧૫-૫ માં તૈયાર કરવામાં આવેલું એક સાવજનીક ધરીયાળ જુનામાં જુનું છે, અને દરમિયાન સુધીમાં તે પહેલાંની રીતિમાં છે. તે વખતે સુંદર ધરીયાળની કિંમત ૨ પાઉન્ડ ૧૫ શીલિંગ ૬ પેન્સ હતી.

અદ્વિત્ય કેમેરા

ન બોના ને લવિખ્યતી એવાં વસ્તુનાં એક કેમેરા ખોટીય સરકારે દમજાં તેપાર કરી છે અને આરમારો પ્રોજેક્ટ નિરીક્ષણ કરવા તેના ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. આ કેમેરાનું વસ્તુનાં વાંચી વિશ્વાસની મતી પણ થોડા વખતને માટે ગુજ થયા વગર રહે તેમ નથી. બંદુકમાંથી અતિશય વેગથી છુટતારી ગોળાઓ કિંવા કનાપેલ બોલોના રશીટ થઈ મોઢા જાહાગેના પોસ્ટી કરવા પર ચલાય તેના પરોણાવનું ચુકમ નિરીક્ષણ કરવા માટેજ આ કેમેરા બનાવવાનો હેતુ છે આ અદ્વિત્ય કેમેરામાં ફોટોગ્રાફ લેવાની એવી અસાધારણ શક્તી છે કે તેનાથી એક સેકન્ડમાં જુદી જુદી જાતના પાંચ હજાર ફોટોગ્રાફ કિંવા સ્નેપશોટ્સ લઈ શકાય છે. એટલે કે, બંદુકની એક ગોળા એક કેક લેખી ફોટોગ્રાફ લેવાને અગાધ ત્યાં સુધીમાં એક સેકન્ડ લાગે તે તેનામાં વખતમાં બંદુકમાંથી છુટતી ગોળા અગાધવા સુધીમાં વચ્ચે કેવી કિયતીમાંથી ગઈ તે તેના જુદા જુદા પાંચ હજાર અનિઓબોધી સમજી શકાય છે.

આ કેમેરા તૈયાર કરવા માટે ચાર વરસ લાગ્યાં છે. તેનું વજન ચાર ટન છે. તેને તૈયાર કરતાં પંદર હજાર પાંડ અર્થ થાય છે. આ કેમેરાની અંદર જે શીશ્મ વાપરવામાં આવે છે તે દમેશાં સાધારણ કેમેરામાં વપરાતી હોય છે. આ કેમેરામાં શીશ્મ વોટરિંગ માટે જે આદી લાંબી હોય છે તે દર મિનિટ પોતાની આસપાસ એક હજાર વખત ફરી શકે છે, અને તેટલા વખતમાં અંદર હજાર શીટ લાંબી શીશ્મ પર ફોટો લેવા તે વોટરિંગ લાય છે. હાલમાં આપણે શિનિમાયુદ્ધમાં બને આદી કલાકની શીશ્મોનાં જે પ્રોજેક્ટોરોમાં જોઈએ છીએ તે આ કેમેરાથી લેવામાં આવે તે, આવ જે મિનીટનો અંદર લઈ શકાય. આ ઉપરાંત આ કેમેરાની પ્રચંડ શક્તિની કલ્પના આવી શકે છે.

વિ. વ.

મોજ-મજહ ઇનામમાળા નં. ૭

રૂપિયા ચોવીસનાં અઢાર ઇનામો

નીચે જણાવેલી કૃપનમાં અત્યાર સુધીમાં ખ્યાતિ પામેલા

ગુજરાતી ભાષાના સારામાં સારા સ્વ. કિંવા હયાત

પાંચ કવિઓનાં નામ

લખી મોકલનારાઓમાં રૂ. ચોવીસનાં અઢાર ઇનામો વહેંચી આપવામાં આવશે.

ઇનામની વિગત-૨. તથા તથા, રૂ. દોઢનાં પાંચ બાર આનાનાં દસ મળી કુલે અઢાર ઇનામો આપવામાં આવશે. આ બધા ઇનામોના રોકડા રૂપિયા નહિ આપતાં તેટલી કિંમતના અમારી પાસેનાં પુસ્તકો આપવામાં આવશે. પુસ્તકો મોકલવાનો પરચ ઇનામ મેળવનારને હિર છે.

(કૃપન વગરનાં નામ ઇનામની દરોશાઈમાં લખજ વજ શકી નહિ.)

આ ઇનામમાળાનું પરિણામ

તા. ૨૭-૬-૨૬ ના અંકમાં જાહેર કરવામાં આવશે.

કૃપન તા. ૨૪-૬-૨૬ બપોરના બાર સુધી લેવામાં આવશે.

તા. ૧૩-૬-૨૬

સારામાં સારા પાંચ કવિઓનાં નામ

૧	૨	૩
૪	૫	
લી.		

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મગહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આજેના ગ્રાહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો:-મોજ મગહ કાર્યાલય મુંબઈ ૪.

નોંધ એ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનખનની દુઃખી દાસન કવરમાં
બીટી મોકલી લેર એક જ સાચી ઉપાયથી મુખી જીવનની
સરખાત કરી નેજો.

પડીત પરિમલ (ન્યોતિથી વેલ) મેળાપ-૮ થી ૧૦ (૨૪)
પેલા મિત્રોની આસ (મહુંગા) જી. આઈ. પી. આર.
૧૨થી ૬ દરરવાલા બીટીંગ નં-૧૧ ગોલપીલા (મુંબઈ)
પત્રવ્યવહાર મહુંગે કરવો.

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો શુખ્ત હેન્ડ કેમેરા

જાણી અને સરના હમરે પાસેથી મંગાવો. ધોરણોનો
નકલોથી બનેલો. સેન્ટરવિઝા બ્લુસાર ફોટો નં-૫૩૦ તો પૈસા પાછા
દેખાં, એ સરત છે. આનાથી આપ જીવનવર રમલ ફોટો એ
પ્રાપ્ત અને મુંદર મહેલ હમારન સીન સીનેરી બાજુ બગીચા
વગેરેની જાણી એક સેકન્ડમાં કાઢી સાફજની પાડી શકો છો અને
ફોટો લેવાનો પણ જરૂર પડતી નથી કોઈ જીવનનો તાલ નથી
વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે ફક્ત મોઝિકવામાં આવે છે કોઈપણ
ફોટો કેમેરાની રૂ. ૩ ટ. અર્થ ના લખો—

રીતરામ લખપતિરાય એન્ટ. ડો. બીટીંગ સીટી (મગહ)

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
અસરાઈની દામમંડિસ્તાં
અથવા
બાબુનાં ઉમે તેવાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પહેસ વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જ્યોથાપધ ખરીદી જાય છે, કલચર્ડ
નામે બેળસેજવાળો મોટો માલ લઈ જવાવા કરતાં
અસર કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વધારો શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ
કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

રહેને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારાં બેરંઓનો શોખ
બસામથુ પુરો કરો-તમારા દામ બચાવો
વેર બેરં પણ ખાલ ભેલો હોય તો બની શકશે

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રેફની. કું.

કે. ગાયમન્ડ હાઉસ, વાઘા ગાંધી રોડ
ગામરેવી-મુંબઈ નં. ૭

હજાર કસોટીમાંથી પસાર!

ખાસ સાયન્ડીફીક અને અકસીર.

“ગોલ્ડન બામ”

દુનીયા ઉપરનું અમુલ્ય અમૃત!

મુંદર દાગડી સહીત કી. ફક્ત પાંચ આના

ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા

માથાનો દુખાવો, અધારશીશ, શરીરની કળતર, શરૂથી
સજેખમ, ચૂળ, ચસકા, દરેક વાયુથી કોઈ પણ ભાગનું
બળુ, સ્તન મારી જવું તે અથવા કમતાકાતથી મુંબુ વિરે
રોગો ઉપર આ બામ બહુ જ ઉપયોગી રામમાથુ અને તાત્કાલીક
છે. પેલો, ગાંકરો કે સાઈન્ડીરોને બંતાવી ખાતરી કરો. એ
વખત પાંચ આનાની જ રીકોટી મોકલી વાપરી જુઓ. માથો
ન થાય તો પૈસા પાછા.

લખો-નેશનલ ફામસી

મગ્યા બીટીંગ મુંબઈ નં. ૨

સીનેમાના

સમાચાર

લખનાર-રો. ચિત્રપટ

નવી દિલ્હી

શ્રી જોનકી રત્નચંદ્ર-પૌરાણીક ચિત્રપટ. ચલુ કરનાર
દિ-દુરયાન દિલ્હી કું.

આને દિ-દુરયાનમાં એ એકજ દષ્ટિબિંદુથી ધીમું પણ
સતત કામ કર્યું જતી કોઈ કંપની હોય તો તે દિ-દુરયાન કું.
છે. કંપની દષ્ટિએ તેણે જે સેવ પસંદ કરે છે, તે અત્યાર
સુધીમાં તેને ફલદાયી નીવડે છે, અને ભવિષ્યમાં પણ નીવડશે
એમ આશા રહે છે. પ્રસ્તુત દિલ્હી
રામાયણના અમુક વિભાગને લઈ
ઉપજતી કલાકારમાં આવી છે; પરંતુ
દિલ્હીથી સાથે કહેવું પડે છે કે, નવા
મિલિતાન જમાનામાં નવું કાંઈ કરી
ખતાવ્યું હોય એવું અમારી દષ્ટિએ
પણ નથી. છતાં ફોટોગ્રાફી, સ્ટોલિય
અને વોકેશનની સુવૃદ્ધી માટે કું. તે
ખતવાદ આપી શકાય.

નવી ખબરો—

કોહિનુર—પાંચ પાંચ દિવસોની
બહેરાત સાથે રેલીફેન્સની તરફથીના
એસુરા તારો સુરમાં લાવવાવાની તબ-
વીજ પૂરે જોડેથી ચાલુ રહી છે છતાં
દીલ કેમ થાય છે, તે સમજાવું નથી.

કૃષ્ણ—“જોલવું” જીલજીલ “ની તૈયારીએ ચાલી રહી છે.

શારદા—મી. દિવાનાની પ્રતિધાતિની સતી ઉર્ફે યુધિયલ
સુધાય પૂર્ણ થઈ છે. મી. નાનાલાલએ તેમની લખેલી મદન
રામચંદ્રે પ્રભાવ દર્શાવતી મદનકળાવું મુદત કહ્યું છે.

સરસ્વતી—મી. મણીલાલ જોષીની લખેલી “કુલારી”
મી. જોષી અને મી. હારાજશાહ રોયલ આર્ટ રટુડીયામાં પાડી
રહ્યા છે.

રોયલ—જીની દિલ્હી પૂર્ણ કરવામાં આવે છે, અમારે
મી. મિથ પણ પોતાની એકાદ એ દિલ્હી પાસવાની તૈયારી કરે
છે એમ અમારા સંભળનારમાં આપ્યું છે. કહેવાય છે કે, મી.
મિથ પોતાની દિલ્હીની વસ્તુ તરીકે બગાળના એક અસિધ
લેખકનું પ્રસ્તુતક પસંદ કરેલ છે. અમે આશા રાખીએ છીએ કે
મી. મિથ ઉત્તર લેખકને સંપૂર્ણ ઇન્સાફ આપશે.

પાંચોનીયર—અણીના બદખર મી. અલગરો પોતાનું

સામાજિક ચિત્રપટ તૈયાર કરી રહ્યા છે અને થોડા વખતમાં
રકીનપર આવશે એમ સંભળાય છે.

મદારાત્ન—પ્રદાદ લગભગ પૂર્ણ થઈ છે અને થોડા
વખતમાં આવી પહોંચશે. અંગ્રેના મેથરિક ઉપરના રવીશ્વરો
પરથી પિકચર બેચાણકારક નીવડશે એમ આશા રાખી શકાય છે.

રીરાત્ન—મુબાઈમાં ચાલી રહેલી દિલ્હીયલ ઉપરથી
સાખીત થાય છે કે હવે તો દરોક મદિનાથી ‘સનખની શોધ’ કરશે
‘કલાગાજ આશક’ આવી પહોંચશે.

આઈડીયલ દિલ્હી કું.—આજકાલ ફાલતુ કંપનીઓને
પણ કાર્પિક સુરાતન ચણુ હોય એમ જણાય છે. મી. જોષીએ
અઠાક પિકચર સજ્જન કરવાનો ડિઝિનનાં વગાડ્યો છે, ત્યારે
સારંગવાળા પોલના ગાયકેતર મી. ધનજીભાઈએ પણ “જુજળ-
જથી ભાઅપરોક્ષ”ની તૈયારીએ કરવા માંડી છે. કહેવાય છે

કે, અણીના ફોટોગ્રાફર મી. જોગીલાલ હવે આ દિલ્હીમાં પોતાની
સંપૂર્ણ કળા બતાવવાના પ્રયાસો કરી
રહ્યા છે. રોયલની માફક શારદા પણ
ફાલતુ કંપનીઓને ઉડું રચાન આપી
ઉન્નતિના માર્ગે ચડાવવા ઇચ્છતી હોય
તો તે અભિનંદન છે.

ફાનમા દિલ્હી કું—જીલજીલે
પરસ્તાન પૂર્ણ થઈ છે, તે સાથે તેણે
સિનેમા આલપમાં પણ ખળભળાટ
મચાવી દીધો છે. લક્ષ્મીના કાજો ચોર
ફૂજના પાછલા દરવાજેથી એકાએક
છપ્પીરીયમમાં ભરાયો, અને માથે
છપ્પીરીયલમાંથી ખટકી મેનેજરીકમાં
પોતાની કામકુદલાને શોધી ! ત્યારે
જીલજીલે પરસ્તાનપણ કેમ રહી નય !
કારણકે પરસ્તાનનાં જીલજીલેને પણ એક

રચણેથી બીજે રચણે ઉડવાનું મન થયું હોય તો નયના નામ
તથા યજ્ઞાએ કહેલત સાર્થક થાય એમ છે. અર્થાત્ મેનેજરિટ-
કના સિદ્ધાર પર ઉડતી પરસ્તાનની જીલજીલે ફૂજના બગીચામાં
એજ મારવા ઉતરી પડી હોય એમ જણાય છે. સિનેમાના આ
રહસ્ય બેઠોના એલસરમ કોઈ સમજાવશે ?

સુનાઈટ પિકચર સી-ડીકેટ—મી. સરપોતધરની સર-
દારી નીચે પોપોના બારથી વાસોદાનો કિલો ગળતરી અને
ખાપુ ગોખલેનાં પોતાનાં દીવાં કરતી ‘તાઈ તેલજી’ આવી
પહોંચી છે. જોષીએ છીએ કહેવાતી આ મદારાત્નની જોન
ઝોફ માર્કે કેડું પાણી ખતાવ્યું છે.

સુરા ખબર—અંગ્રેના સિનેમા લાખના જીના અનુભવી,
અણીના વિવેચક અને નવલકથાકાર મી. રમણીક અ મહેતાની
નવલકથા ‘જુજળજથી ભાઅ પરિક્ષા’ પરથી આઈડીયલ
દિલ્હી કું. એ દિલ્હી ઉતારવાનું શરૂ કર્યું છે. તે સિવાય અંગ્રેની

અમારા આવતા અંકથી

૧. રમણીક અ. મહેતાની

રસઝરતી કલમથી લખાયેલી

તકદીરની તાસીર

નામની

ગીરકીય વાર્તા શરૂ કરવામાં આવશે.

બીજી પણ એક પ્રખ્યાત કંપની માટે મી. મહેતા રોડરી અને સિનાયો લખી રહ્યા છે. સિનેમા લાઇનના આ જૂના 'એગીને' અમે અસિનદન આવતાં એટલું ઇચ્છીશું કે, તેઓ પોતાનું બહોળું જ્ઞાન અને કળાના લાભ આપી સિનેમા લાઇનમાં કંઈક નવું તત્વ ઉમેરી દેશી ઉદ્યોગને આશળ વધારવામાં સદાય કર્તા યત્ન પડશે.

રોયલ—ચાલ—દમીસનની સીરીયલ અફલાતુનને બીજો હપ્તો એર રંગતમાં રજુ થાય છે. દમીસનનાં જુદી જુદી ખતનાં સાહસો અત્યંતથી પ્રેક્ષકોના મોઝામાં આગળી નાંખી દે જોવાં છે. તે સિવાય "વાહ ભેટ"ની એક કેમેરી પણ રજુ કરી છે. હિન્દુ બાઇઓની વડ સાવિત્રી પૂર્ણિમાને દિવસે ખાસ "સતી સાવિત્રી" મુકવામાં આવી છે જે ઓઝોને ખાસ જતાવવા લાયક છે.

છેટ્ટી ખખર—કેટોની દોહાદોહી અને ધખચકડીઓ પછીના પરિણામમાં ફાતમા ફિલમ કં. ડું જુલજુલે પરત્તાનનું મોડું મેનેજરીમાંથી અદરૂપ ચક્ર કૃષ્ણ સિનેમાના દુબાસ ધિયે. ૨૨માં અગ્રકવા લાગ્યું છે.

?

સીનાયો

સામાજિક, ઊંટકટીવ અને રાષ્ટ્રીય આકર્ષક ચિત્રપટોનો વિગતવાર સીનાયો તૈયાર છે.

લખો:—એમ. એમ. સદ
અદિગત નિવાસ-પીલે પાલે.

દેશને ખાતર આત્મભોગ આપવામાં

હિન્દની વીર રમણીઓ સાર્થક સમજો છે.

સરસ્વતી ફિલ્મ કુ. હું

નવીન ચિત્રપટ

અણીતા લેખક અને હાથરેકર મી. મણીલાલ ર. બેશીના હાથે લખાયેલું અને તૈયાર થયેલું.

ભાવના અને આદર્શથી ઉભરાતું

દુહારી—દેશને માટે આત્મભોગ આપનારી વીર રાજપુતાણીના એક ઐતીહાસિક ધ્રુવના

તે ઉપરાંત મી. બેધીની કલમથી લખાયેલ

—દુમારાં આવતાં ચિત્રપટો—

મહાન સીકન્દરના વખતનું એક કલાસીકલ પીકચર, હીંદુ રાજકુંવરી, અને ઓક રાજકુંભારનાં પ્રેમ પ્રસંગોની અદ્ભુત ઘટના.

પરદેશી સૈયાં

ધુંધટવાળી

૧૯૨૬ અને ૧૫૨૬ નો વખતનું હીંદુશન કરાવતું અને પુનર્જન્મના સિધ્ધાંતો વાળું એક સામાજિક ચિત્રપટ.

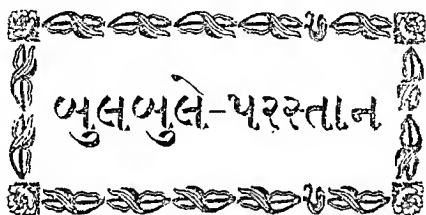
બુકીંગ માટે લખો—

સરસ્વતી ફિલ્મ કુ. હું

ગીરગામ મુંબઈ, ૪.

ચાલુ છે! ચાલુ છે!! ચાલુ છે!!

ફાતમા ફિદમ કુંઁની અદ્ભુત કૃતિ

કે જેમાં

મીસ જુબેદા, મેગમ ફાતમા, મીસ બ્લાંશ વ્હર્ન મેડમ ટોસકા

વગેરે વગેરે નાણીતી અને માનીતી નટીઓના સ્ટાફ

સાથે અવલથી આખર સુધી દીલ ધપકાવનારાં

બનાવોની પરંપરા અને અપુર્વ મોજ નેશો

કૃષ્ણ સીનેમા દુબાઈ થીયેટર

કાવ્ય, વિનોદ, વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શોકીન

લાખો વાંચકોનું માનીતું પત્ર

મોજ-મજાહ

દર રવિવારે મફત વાંચકું હોય તો નીચે જણાવેલાં પુસ્તકોમાંથી તમે
ગમે તેટલાં પુસ્તકો મંગાવો-જેટલા રૂપિયાનાં પુસ્તકો થશે એટલા
મહિના મોજ-મજાહ મફત મોકલવામાં આવશે.

મંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોજી સુખાઈના ભેદભરમથી ભરપુર.
અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા
કિં. રૂ. ૧-૪-૦

વૈશ્વ ધર્મનો ઇતિહાસ

દરેક વૈશ્વ ધર્મને અભ્યાસ કરવા લાયક-આર
ચિત્રો સાથે.
કિં. રૂ. ૩-૮-૦

૨૧ હરિહર (દિવાના) ફૂલ નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક મુનમોદિની-નુરજહાના પ્રેમ પ્રસંગો તથા ઇતિહાસને
અનુલક્ષી ગુન્ગાતના મસ્ત કવિએ રચ્યું છે.

મૂલ્ય માત્ર આઠ આના.

આશાકુની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા
જેમાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીનો પ્રજ્વળ
વૃષ્ટિ વર્ણવ્યો છે.
કિં. રૂ. ૧-૮-૦

બોલતો કાગળ

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.

(લેફ્ટ-હરિહર દિવાના)

મૂલ્ય આઠ આના

દેવદાસ

સી, પુરૂષ આખાલ વૃદ્ધ દરેકને હિપથોગી
સાહિત્ય નવલકથા

ચરત બાણની આ વાર્તા બંગાળમાં ઘેરેઘેર વંચાય છે.
એજ તેની ઉત્તમતાની સાબિતી પૂરી પાડે છે
આર ચિત્રો સાથે કિં. રૂ. ૧-૮-૦

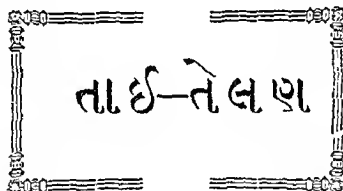
એક અદના ઓરત કેટલી હિમતવાન હોય છે??

સાધારણ રખાચત હોવા છતાં પોતાના પતિદેવ સરખા એક મહાન
નર માટે-કેવી-કેટલી-ઉપાધિઓ-કેવાં સાહસ-ખેડે છે ?

તે જીવે

નાઇટેડ પીકચર્સ સીન્ડીકેટની
ઐતિહાસિક ફીલમ.

પ્રીતા લેખક અને પ્રયોજક સર-પોનગ્રની ફિલમ કૃતિ.

શનીવાર તારીખ ૧૯ મીથી શરૂ

જરૂર આ ઇન્ડિયન જોન ઓફ આર્ટને જોવા ભલામણ છે.

વખત તથા ભાવ હમેશાના આવુ છે

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે

આવે છે

આવે છે

મહારાષ્ટ્ર ફીલમ કંપનીની

પ્રાર્થિક ફીલમ.

ભક્ત પ્રહલાદ.

આવે છે

આવે છે

સારદા ફીલ્મ કું.નું નવીન ચિત્રપટ

એક દેશી રાજ્યની અંધાધુંધી-ત્યાંના પ્રધાનો અને બીજા ઓફીસરો
કેવી ચુકતીથી રાજ્યોને પોતાના પગ નીચેજ દબાવી રાખે છે
ગરીબોને રંજડે છે-અન્યાયને ત્યાય કરી બતાવે છે અને શું કેળવે પામે છે તે જોવા
આ નમુનારૂપ ચિત્રપટ જુઓ

ગુણીયલ ગુલાબી યાને

પતિધાતિની સતિ

દગાબાજ દુનીયાના મસ્ત ડાયરેક્ટર મી. દીવાનાએ આ ફીલ્મમાં
ખરેજ કમાલ કરી છે ત્યારે મી. વીક્ટલ, મીસ મેરી, મીસ
તારા પોતાના કાર્યને સુંદર છટાથી ભજવી બતાવે છે-
આદર્શનીય નવી કલ્પના રજુ કરે છે--એક એક સીન
અને એકશન કોઈ અનેરી છાપ પાડે છે અને સ્વદેશ
સેવા અને ફરજ બજાવતાં શું આત્મભોગની જરૂર
છે તે સારી રીતે બતાવે છે

ટુંક વખતમાં રજુ થશે

કૃષ્ણ સીનેમા હબાશ થીયેટર

અમારાં ચિત્રપટોની બુકીંગ માટે લાજો--મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.
૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ--કોટ-મુંબાઈ

આ પત્ર તરીકે જનશંકર પોલીસ દિવેદીએ મુંબઈ, ગીરનામ બટાવ બિલ્ડીંગમાં મેલ-મંગલ, પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં બાંધી
તેજ રચેથી અગ્ર કથા છે.

મોજ-મોજ

રજેકા

જાણીએ જગમાં રહે તો જન જના કુચ્છ નહિ

બેસાઝ દુનિયામાં મારો માણસ તેજ કહેવાય, જે જન ગટે માલ અને આખર જળવણ
માટે જનનીએ દંડાર કરતો નથી તેવોજ

આમારી સીરીયલનો હીરો ચાલ્સ હચીસન છે !

જેને વા-સામાં કરેડો રૂપિયાની ફોલત મળી છે, પણ તેના સ્વમાનના દામન
ઉપર, તેના કાકા ઉપર હુમલો કરનાર તરીકે જે કાલ તેના દુશ્મનો લગાડવા
માંગે છે, તેનાથી બચવા માટે આ સાહસો ખેડે છે

મગરમચ્છ સાથે ઝુલ્લ ! હવાઈ વિમાનપરથી કુદકો ! ચાલતી ટ્રેનપર કુદકો

છાપરાઓ ઉપર દોડાદોડી !! દુશ્મનોનાં બચકર કાવત્રાં !

લુસીની ચળવળ ! વેરાનો કીનો !! જીમની નાસભાગ !!

અમે કેટલા બનાવો વર્ણવીએ-તમે ગણતા ગણતા શાકી જશે. ખસ
સ્કીન ઉપર જુઓ એટલે જાણશો. સાથે

બે ભાગની એક ધુમ હસાવનારી કોમીક

‘મારી ઘણીયાણી’

ગ્લોબ્લ સીનેમા સેન્ટ્રલસ્ટેડ

રખત—૫૫, ૭ ટા. ૧-૧૧, મની રૂવિ - ૧૧ ગાંધી

ભાવ—૨, ૧ ટા. ૧૧ ૦૧, ૦૧ ૦૧ ૦૧ સાથે

જેઠ. વદ ૨)

રવિવાર તારીખ ૨૭ જુન ૧૯૨૬

(વર્ષ ૩ જુન. અંક ૧૩)

આ આશ્વારીકર્મા પ્રસિધ્ધ થતી વાતાંઓનાં પાત્રો કલ્પિતજ હોય છે.
કોઈ જીવંત વ્યક્તિ પરથી ઉપજાવી કાઢેલાં નથી. અ. મો. મ.

ચ મ સા વિત્રી સં વાદ

ભખનાર-રા. ભગવતરાય ટી. દવે.

—કાવ્યારંભે—

શ્રી વિન્નેશ રતનં

તોટક.

ગયુ નાયક રહાયક દેવપતિ !
જગ ધારક પાલક સિધ્ધિ પતિ !
કર મંગલ જગમાં ધીપતિ !
કર સંકટ કટક એ વિનતી.—૧

સતિ સુત ! સદા જાત આપ અગે,
બળ સુધિ - વિશુધિ સદાય જગે;
પ્રભુ ! શક્તિ સુશક્તિ યજીજ તને,
ભજવા, તજવા મદ, આપ મને.—૨

વનમાં કાંઈ ત્યાં ફળદ્રુપાદિ લેવા સત્યવાન-સાવિત્રી ગયાં
દેવાં સત્યવાન, સર્વદેશ યથાથો મૃત્યુ પામ્યો. તેવું મરતક
પોતાનાં ઉજગમાં રાખી સતિ સાવિત્રી કદર્શાત કરતી હતી. અક-
સ્માત્ તેની દૃષ્ટિ એક રક્તવજ્રધારી, મહિષાસુર દેવી વ્યક્તિ પર
પડી. તેથી તે ભયભિત થઈ. તેને કરતી જોઈ તે દેવી વ્ય-
ક્તિએ કહ્યું.

સુશ્રી.

અહો કુત્રી ! શાને કરે વિક દિવે !
કું કું દેવ મૃત્યુ તણો ભયુ આવે !
પતિ ગુજ પામ્યો અહીં મૃત્યુ આગે,
કું આવ્યો સ્વપ્ન તેહના જીવ કાળે.—૨
અમરેવને ઓળખવાથી સાવિત્રી તેમને પૂછે લાગતાં બોલી—

ઉપજનતિ.

પ્રભુ ! કૃપા આજ તમેજ કાંથી,
કઈ રંગ દર્શન શુભ લીધી;
થઈ તમારે પિતૃ ! કિંકરો છે,

છતાં—

સ્વપ્ન પધાર્યા કિદ તે કહોને ?—૨

યમ—(સત્યવાન પ્રતિ અંશુલિનિર્દેશ કરતાં કહે છે.)—

આતું પૂરે આયુષ્ય આજ વાતાં,
મદારા હોતા આવી ઉભા રહ્યાંતા;
કિન્તુ રહ્યું મરતક ગુજ અંકે,
અહીં શક્યા ના મતના પ્રભાવે.—૩

કરી શકે સ્વપ્ન ન ધર્મીઓને,
સદા મહે તેહ અધર્મીઓને;
તારા સુપુત્રે તુજને અકસા ના,
આવ્યો અહીં તેથી સ્વપ્ન કું સુના !—૪

એમ કહી યથારાજ, સત્યવાનનાં દેહમાંથી સૂક્ષ્મ જીવ બેઠો
તેને રત્નપાશથી બધધ કરી લઈ જવા લાગ્યાં, તે જોઈ
સાવિત્રી બાળિકાની માફક રડતી તેની પાછળ જઈને બોલી—

અપૂર્ણ.

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

પ્રકરણ ૧૯ મું.

મારા શુદ્ધ ઓરડામાં બેસી હું ઉપરોક્ત ઘટના વિષે ચિંતા કરવા લાગ્યો. આ રહસ્યપૂર્ણ બનાવ બેઠા મારા વિરમવની સીમા વહી નહોતી. રાત્રિ મંબીર થવા લાગી; પરંતુ મને નિદ્રા આવી નહિ.

એકાએક મારા ઓરડાથી થોડે દૂર કોણ બે વ્યક્તિઓ યુષ્કુપ આરબી ભાષામાં વાતચિત કરતી હોય એવો અવાજ આવ્યો. આવી મંબીર રાત્રિએ તેઓ શી વાતચિત કરતા હતા, તે બંજુવા મારા મનમાં કુતૂહલ ઉત્પન્ન થયું. હું ઓરડાના પાસેથી પાસે આવ્યો અને બરાબર કાન માંડી તેઓના વાર્તાલાપ સાંભળવા લાગ્યો. એક વ્યક્તિ લજ્જાળ વીમા આવ્યો બોલી:— “તું બંજુતો નથી કે, આપણા પાસા હવે દિનપ્રતિદિન નેજળા પડતા બન્ય છે. આતું કારણ સુલતાનની વડી બેગમનું મૃત્યુ છે.”

“આહ !” મારા દિલમાંથી આશ્ચર્યના ઉદ્ગાર નીકળી પડ્યા. આ કંઈ મારો પરિચિત હતો. ખુદ વછર સાહેબના મોઢામાંથી ઉપરોક્ત શબ્દો નીકળ્યા હતા.

ખીજ વ્યક્તિ નિમ્ન સ્વરે બોલી:—“આપ ને કહે છે, તેમાં લેશ માત્ર પછુ સદેહ લાવવા જેવું નથી. સુલતાનનો વડી બેગમ બનારે એક સાધારણ વનિતા હતી, ત્યારે આપણે એક સામાન્ય દરબગના પહેરેગીરતું કામ કરતા હતા. રૈશન આરને સુલતાનની સાથે મેળેથી આપવાથીજ આપણી આ ઉન્નતિ થયેલી છે. આપ વડા વછર બન્યા અને હું બન્યો બોબ સરદાર ! પરંતુ હવે આપણો સૌભાગ્યનો ચુર્ચ અસ્તાયજ્ઞ તરફ જતો દેખાય છે. આવતી કાલે આપણા પડ પર માર્યા હશે કે નહિ તે શંકા પડતી વાત છે.”

વછર બોલ્યે:—“તું ને કહે છે તે સાત છે. મહા દમ્બો અલ્લા આપણા પર મહેરબાની ન કરે તો, આપણું છત્રન ભયમાં છે. વડી બેગમનાં મૃત્યુથી સુલતાન બે પુરણીકની સલાહથી રાજ્ય-શાસન બનાવશે તો આપણો નાશ થવા સિવાય રહેશે નહિ !”

“ત્યારે તેને ઉપાય ?”

“ઉપાય મેં શોધી કઢાડ્યો છે; પરંતુ તે વાત સીબ કને બન તો આપણો બેદ ખુદી બના સાથે આપણા સંપત્તિ નેટલા દુકા ધપું બન એવો સંભવ છે.”

“શું આપને મારામાં વિશ્વાસ નથી ?”

“છે, અને તેટલા મોટેજ હું તારી સાથે આવું આપણે ભાવિ સુખમાં આડે આવતા કંટકનો નાશ કરવા મસલત રહ્યો છું. કહે, તું વફાદાર રહી કામ બળવશે ?”

“હુબ્બર ! મારા વિષે સંશય લાવવાનું કાંઈ કારણ હું સૈબ ખાદને કહું છું કે, તમારી સાથે હું બેવશાહ કરી નહિ.”

“ત્યારે સાંભળ, ઉપાય કહ્યું નથી. સાહેબો—અતલ સાહેબો—માત્ર તારી સહાયતાનીજ જરૂર છે. કેમ સહાયતા કરી કે નહિ ?”

“શા માટે ન કરે ? કહો, આપનો શો દુકમ છે ?”

“દુકમ એટલોજ કે, “હત્યા—”

“શું ? આપ સુલતાનની હત્યા કરવા કહે છે ?”

“હા. વિચાર કર, સુલતાનને પકડી કારાગારમાં કેદ કરવાથી આપણો રનાઈ કાંઈ સધાય એમ નથી. આપણા પ્રતિ-સ્પર્ધિઓ પ્રભુત્વ લાબની ઇચ્છાએ તેને મદદ કર્યાં સિવાય રહે નહિ. માટે સત્તુતું તો મૂળજ કહાડી નાખવું એ શબ્દનીતિના સિધ્ધાંત પ્રમાણે વર્ણ સિવાય બીજો કોઈ રસ્તો નથી. માત્ર એકજ તલવારના ઝટકાથી આપણું કાપું સિધ્ધ થઈ જશે. બોલ, આ કાપું કરવા તું તત્પર છે કે નહિ ?”

“આપને આ કાપુંમાં બીજા કોણ અમીર ઉપરાવની સહાયતા છે ?”

“હા. બે આર ઉમરાવ અને તે સિવાય ખુદ શાહબંદા ! શાહબંદા અખદુલ કરીમની હિંમત વીશ વર્ષ ઉપર થઈ ગઈ છે અને તેને સુલતાનવડનો લોભ નાગ્યો છે. આ બધા આપણા તંત્રમાં મળેલાજ છે. માત્ર તારી મદદનીજ જરૂર છે; તારી તલવારનો એકજ ફટકો આપણા બધાનાં ભાગ્ય ફેરવી નાખવાને પૂરતો છે.”

“નહિ, મારાથી આવું મુશ્કેલ કાપું નહિ. બંને મારો કામ સુલતાન પર તલવાર ઉઘામી શકશે નહિ—”

“વાહ ! વાહ ! તું આવો દુર્બળ પ્રકૃતિનો હતો, એવું તો મેં આજેજ બંધવ્યું. તારા હાથે જનાનખાનાની કુટીલી રમણીઓનાં માર્યા પડ્યો બધાં થઈ ગયા છે—કેટલીએ સુસંદરી-ઓના રળા પર તારા હાથે છુરી ફેરવી છે, તે તું બૂધી ગયો ? અને આને કહે છે કે, સુલતાનને મારવા મારો હાથ ઉપયોગ નહિ ! એજ સુલતાનની આઠાથી તે સંકેટો આ દુશ્મનાં પાપ કર્મ કર્યાં છે—તેજ સુલતાનનો વધ કરવાથી તું નિરાપદ—માત્ર નિરાપદ નહિ પણ અતુલ ઐશ્વર્યનો અધિકારી અને છે—જ્યાં કહે છે કે તેનાં વધ કરવાને મારો હાથ ઉપયોગ નહિ ! તો પછી

તારો હાથજ કેમ કાપી નાખવો નથી કે એવાં પાપ કર્યોથી તો
પૂર્ણ થાયે !”

“પરંતુ સુલતાન—”

“સુલતાન પશુ માણસજ છે. એક પલક માત્રમાં વિજ્ઞા
માટે તલવાર ચમકાવ અને પછી જોઈ લે મનહા !”

સરદાર ખોળે વજરની વાત સાંભળી અનેક ક્ષણ સુધી
વિચારપૂર્વક સ્થિતિમાં ઉભો રહ્યો. પછી બોલ્યો—“હું આપની
આજ્ઞા મારે ચલાવું છું. આપની સુકિત ઉત્તમ છે. સુલતાનનાં
મુઠ્ઠા સિવાય આપણામાંથી કોઈના ઉપકાર મનાવો નથી. બુદ્ધની
મહેરબાની હશે તો મારા સ્વસ્ત્રને જ બધું કામ પાર પાડી દઈશ.
કહો, સુલતાનની એકાંતમાં મુલાકાત કયે સ્થળે થશે ?”

“તે બધું મેં નક્કી કરી રાખ્યું છે. આવતી કાલે—”

એટલા શબ્દો બોલતાં વજરે બોળના કાનમાં ગુપ્ત સંકેતની
વાત ફરી દીધી અને બંને તે સ્થળેથી ચાલ્યા ગયા.

ત્યાર પછી કોઇને એક શબ્દ પણ સંભળાયો નહિ. હું
એકલો જાણનામાં બેસી આ કપટ ગળા માટે વિચારવા લાગ્યો.

સુલતાનને આ બાબતની કેવી રીતે ખબર ફરતી-એજ
મારો ચિંતાનો વિષય હતો. મારાથી સુલતાન પાસે ઉપરિચિત
યષ્ઠ શકાય એમ નહોતું. કારણ કે હું ગુલામ હતો. એટલે જન્મા-
નબાનામાં પહેલેથી આ વાતથી તે બાળકાર કરવાનું બની શકે
એમ નહોતું. આવી ચિંતામાં ને ચિંતામાં મેં સમસ્ત રાત્રિ
વીતાવી. તે રાતના મને જરા પણ નિદા આતી નહિ.

પ્રભાત થતાજ હું મારા કામે લાગ્યો. અજ સરસો લઈ
હું સાફસૂક ફરી તલવારને સરાયુ પર ચડાવવા લાગ્યો, એટલામાં
સરદાર બોળ્યો મારા ઓરડામાં પ્રવેશ કર્યો. તેના મ્હોઠા પરના
ઉદ્વેગનાં મિહનું પરથી ૨૫૯ સમજી ચકાવું હતું કે, તેણે પણ
સમસ્ત રાત્રિ વિચારપૂર્વક સ્થિતિમાં વીતાવી છે. તેણે મારા
હાથમાં એક તલવાર આપતાં કહ્યું—“એકજ છટકે દરજીના
દેહના બે કટકા યાદ નવ એવી રીતે આને પાર કઢાડી આપ.”

તલવાર હાથમાં લેતાજ મારા બંને હાથો યથાર મુજબ
લાગ્યાં. મેં કહ્યું—“હજી, જોડો આપનો ડુકમ.” પરંતુ સરદાર
તેના મુખ તરફ હું જોઈ શક્યો નહિ. કદાચિત મારા મુખ પરની
સરદારની છાંયા એજ તે જાણી ગય એવી મારા મનમાં ધારતી
રહ્યા. ફરતી હતી. તલવારને મેં સરાયુ પર ચડાવી અને જરાખર
તીક્ષ્ણ પાર નીકળતાજ એકવાર પરીક્ષા કરી કાંઈ પણ બોલ્યા
આપ્યા વિના સરદાર તે લઇને ચાલ્યો ગયો.

જેમ જેમ દિવસ ચડવા લાગ્યો તેમ સુલતાનને બચાવવાના
વિચારોથી મારો આત્મા તળાપાટ થવા લાગ્યો. આ દારૂક પદ-
યંત્રની કમરે હું કોઇને મ્હોડે કરી ચકું એમ નહોતું. તેમ કરવા
જતાં સુલતાનની પહેલાં મારાજ પ્રાણનો વધ યષ્ઠ બચાવો
સંભવ હતો.

એકાએક મારા મગજમાં એક તટ્ટાળ સૂઝી આવી. તે તટ્ટાળ
પાર પડે તો સુલતાન પાસે પહેલેથી જવાબ એમ મેં માન્યું. મારા

ઓરડાની આસપાસ દારૂગોળાથી ભરેલો ઓરડો આવેલો હતો.
મારી પાસે પણ થોડાક બંદુકનો દારૂ હતો. મેં આ દારૂગોળા
ઉપરથી નાખવાનો તાબો રચ્યો. મારી પાસેનો દારૂ મેં દારૂખા-
નાના ઓરડા સુધી પાછરી દીધો અને એક છેડેથી નમગરી
લગાવી થડો હાથમાં લઈ હું કુવા તરફ જવા લાગ્યો.

આ કુવા જ્ઞાનખાનાના દરવાજા સામેજ આવેલો હતો;
તે કુવા પાસે હું પહેલું ન પહેલું એટલામાં તો એક જાનર-
દસ્ત ધમકા સૂચો. ફરી દિશાએ જુકપથી કંપતી હોય એવી
દેખાવા લાગી. મારા તથા દારૂખાનાવાળા ઓરડામાંથી અગ્નિ-
જ્વાળાઓ નીકળવા માંડી. જ્ઞાનખાનાની દેવડી પર જે પહેલે-
ગીરા હતા તેઓ ભય વિહ્વળ બન્યાં તે તરફ દોડવા લાગ્યા.
તેની સાથે અસંખ્ય કર્મચારીઓ અને સૈનિકો પણ ઉપરોક્ત
ધટના બની દંતી ત્યાં જઈ પહોંચ્યા.

મેં જોયું કે, આવા સુયોગ ફરી ફરીને મને એમ નથી.
જ્ઞાનખાનાની દેવડી પર એક પહેરેગીર નહોતો. કોઈ આવતા
હતા, કોઈ જતા હતા, કોઈ દોડાદોડી કરી આગ જોલવા માટે
પ્રયત્નો કરતા હતા. આવી રીતની ગમખડો લાલ લઈ મેં
વિષ્ણુ યતિએ જ્ઞાનખાનાના દરવાજામાં પ્રવેશ કર્યો. થોડે દૂર
જતાજ બીજો એક દરવાજો આવ્યો. આ દરવાજો બંધ પુલકી
હતો. તેમાં હું દાખલ થઈ આગળ વધ્યો એટલે એક જુદર રંજ-
મહેક મારી દૃષ્ટિએ પડ્યો. તેના દરવાજામાં પ્રવેશ કરતાં મારા
મનને ધીરજ આવી કે હવે સુલતાનને મળવા માટે વિલંબ લાગતો
નહિ; પરંતુ મારી એ ધારણા નિમ્મળ નીવડી. હું જરા આગળ
વધ્યો એટલે એક બીજો દરવાજો મને નડ્યો. આ દરવાજો ઉઘાડવા
હું અત્યુર્વક પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો પણ મારો શ્રમ વધા ગયો.
દરવાજો લોહકથંબના બંધ હતો. સુલતાનને બચાવવા આટલાટલો
પ્રયત્ન કરવા છતાં કિસ્મત મારો વિરુદ્ધમાં હતું-જ્ઞાનખા-
નામાં હું પ્રવેશ કરી શક્યો નહિ.

(અપૂર્ણ)

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦

હિંદ બહાર રૂ. ૫

લખો—મોજ-મજલ કાર્યાલય

પટાવ બીલીડાંગ ગીરગામ મુખાઈ નં. ૪

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શ્રેણીનો મારે
દર રવિવારે અગ્રહ થતું પત્ર

મોજ-મજહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

અડાંરગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આજેના ગ્રાહક થઈ મેટનું પુસ્તક મંગાવી લેશે.
લખો-મોજ મજહ કાર્યાલય મુબાઈ ૪.

નોંધ એ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી દાલત કવરમાં
બીડી મોકલી પેર બેઠે જ સાચીય ઉપાયોથી મુખી જીવનની
કરબાત કરી નેજો.
પરીત પરિમલ (જ્યોતિષી વૈદ) મેળાપ-૮ થી ૧૦ (૨૪)
ધેણા મિસ્ત્રીની બાલ (નાટ્ય) જી. આઇ. પી. આર.
૧૨થી ૧ દરવાજા બીડીમ નં-૧૧ ગોલપીલા (મુબાઈ)
પત્રવ્યવહાર માફગ કરે.

૩. ડ. માં ફોટો લેવાનો ગુપ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરબી અને સત્તા હમારે પાસેથી મંગાવો. યોજનાનેનો
નકલોથી બને. સેનનિવા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પાછો
દેશું, એ ચાલે છે. આનાથી આપ જનવર રહ્યા રહેજો એ
પુરા અને મુંદર મદેશ ઉમારત સીન સીનેરી બાગ બગીચા
વગેરેની બધી એક સેકંડમાં કાઈ કાઈકની પડી શકે છે. અને
ફોટો લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કાઈ જાતનો ત્રાસ નથી
વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે કુદરત મોકલવામાં આવે છે. કોમન
ફાન કેમેરાની રૂ. ૩૮. અર્થ. ના લખો—
રીતરામજીપતિરાય એન્ટ્રી કો. અલીમઃ સીટી (મજહ)

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

દેખાવમાં અથવા
ટકવામાં અસરકારી દામમાં સસ્તો
પરાકમાં બાબુમાં ઉમે તેવાં

બાબાનીજ કલચર્ડ પલ્સ વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જરૂરમાંથી ખરીદી જાય છે, કલચર્ડ
નામે મેળસેજવાળો પોરો માલ લઈ, ઠગાવા કરતાં
ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું??
આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ
કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરદોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારો બેશકોનો શોખ
બલામજી પુરો કરો-તમારા દામ ખચાવો
ધેર બેઠાં પણ માલ ભેગો હોય તો બની શકશે

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રેફની કું

ટે. મયમન હાઉસ, વાઝા ગાંધી રોડ

મામરેલી-મુબાઈ નં. ૭

૩. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચાતી
બી. એસ. એ. ફીટીંગની બાઈસીકલ

“ રાયલ. મેલ ” (રજસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક)

પેકીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

બીજી દરેક જાતની સાયકલો રૂ. ૫૫ થી રૂ. ૨૫૦
તેમજ સાયકલનો દરેક હુકમ સાંભળ મળશે
ઓરડર સાથે રૂ. ૨૫ એવાન્સ મોકલવા
એકલા મંગાવનાર

ચાણાવાલા એન્ટ્રી કું સ્થાપના ૧૮૮૦

૧૩૨-૧૩૪ કાલબાદલી રોડ મુબાઈ

કું ખુની છું!

લખનાર-નં. સુસાદર બી. એ.

નવલરાય કુલીને પિતાનો કુળનામથી પુત્ર હતો. ગૃહશિક્ષા-
જીથી તે વ્યવહારકલ્પણ પણ પશ્ચિમની વિદ્યાના પોષણ પવનથી
જેને મન સત્યવક્તા હતો. વિદ્યાર્થીજીવન દરમ્યાન સમાજોમાં
થતી અર્થપરથી તમા અનેક પ્રકારનાં અવલોકનથી દેશ સેવા
તથા સમાજ સેવાના મત્રો તેણે હૃદયરય કર્યા હતા. સારા
કુળની કન્યા સાથે તેનો ભવ ભેગાયો હતો.

(૨)

હવે એક જતાં અસમાનતા બહુ હતી. જે નવલરાયને
સાક્ષતી, જતાં નવલરાયનું ગૃહજીવન ખીજાઓને છપાઈથી બાજતું.

(૩)

વાત એમ હતી કે નવલરાય દરેક જાહેર જીવનમાં
નિઃસ્વાર્થ લાગ લેતો જ્યારે નવલજી જેની કિશોરિ ઘેર કામકા-
ર્જમાં આમોજ વખત યંચક રહેતી. બદારની હતીયાનો તેને
અવરુધ નહોતો; પરંતુ પ્રતિદિને ગૃહકાર્યમાં નિષ્ણાત થવાથી તે
જલદીથી અટપાઈ જવાથી તેના ઘણો સમય બચવા લાગ્યો
જેનો સદુપયોગ કરવાનું કિશોરિને કોઈ શીખવવાનું નહોતું. નવ-
લરાયને ગૃહ માટે ચિંતા નહોતી તેમ ઉચ્ચાસ પણ નહોતો કારણ
કે તે સમજતો હતો કે કિશોરિ તેમાં કદિ પણ રસ લેશે નહિ.
તેનું જીવન ઉનાળામાં વહેતી કોઈ મઢા નદી જેવું થઈ રહ્યું.
વહેતું, વહા કરતું અને ખુટતું નહિ તેમજ ન બાણવાં પુર કે
કોઈ પ્રકારનાં મોળાં. પોતાનાં ગૃહ જીવનમાં તેનાં જીવનમાં પુર
આવતાં જાહેર સમાજોમાં. તેના હૃદયપટ્ટથી શીલા પર મોળાં
અથાતાં તેના સમાન ધર્મા-શીલા-કોષ જાહેર જીવન માળતી
ઓ સાથેના સહયોગમાં તથા સંવાદિમાં. કિશોરિના જીવનમાં તેને
પોતાનેજ કાંઈક પુર જેવું, મોળાં જેવું લાગ્યું હતું.

જ્યારે તે પરણીને આવી ત્યારેજ પછી ન તો તેના જીવ-
નમાં કોઈ પ્રકારનાં પુર કે ન તો તેના હૃદય કમળ પર કોઈ
પણ પ્રકારનાં સંગીનતાનાં મોળાં, પુર અને મોળાં તેના મનથી
સ્વપ્નાં હતાં. નિરસ-એક માગી-ઉપર કશું તેવા શુદ્ધ જીવનની
સવારજ તેણે જોઈ હતી. રાત્રીનું સ્વપ્ન સ્વપ્ન હોય એ કિશોરિને
મન અસંતોષિત હતું.

પરપરપરના વિચાસમાં દંપતિ નિશ્ચિત હતાં.

પાંચ વર્ષનું પરવડું જીવન તેની આશી પુરતું.

(૪)

નવલરાય સાથેજ દરેક પ્રકારે એકમતક થતી શ્રીમતી સર-

લાકુમારી જાહેર જીવનમાં અમત્યનો લાગ જાગતી. ઘણીવાર
મળતાં નવલરાય અને સરલા. સરલા માગી થતા મથતી. નવલરાય
તેમાં સંમત હતા.

(૫)

નવલ હંમેશાં જમતાં, મુતાં, ખેસતાં, ઉકાનાં, સરલાનાં
વખાણ કરતો અને બોલતો કે તેના જેવી ઓ લામચાળીને હોય.

પોતા જેવાને જો એવું ઓ રત્ન હોય તો દુનિયા ઉચ-
લાવી નામે એટલે કે દુનિયા જે સુપનો આસપાસ ફરે છે તેની
આસપાસ સુપને ફરે અને દુનિયાને સ્થિર કરે. તો પછી દિંદ
અને તેના અતિસ કરોડનું કલ્યાણ કરવામાં તેને શો વાંધો?

કિશોરિ આ સાંજગી. તે કાંઈ સમજતી નહિ. રસ-જીવવાની
તેના ઉછળતાં પ્રયત્ન કે પ્રશાન્ત મોળાં તે સમજતી નહિ. પતિ
શું કરે છે તે તે જાણતી નહિ. તે જાણતી હતી માત્ર સતત
મઢા નદીના જમ બેઠાવું અને વધારામાં જમ મઢા નદીનું
લક્ષ્ય કોઈ સમુદ્ર કે ઉપસાગરને બળાવું હોય તેમ તેનું લક્ષ્ય
હતું પતિ અર્થે પ્રાણ પામવાનું, આર્થ ઓના સંપૂર્ણ સંરક્ષ-
ના સ્વરૂપ લક્ષ્ય એજ હોઈ શકે.

નવલને વખત નહોતો પોતાની બીને પોતા જેવી કરવાનો.
તે માત્ર પોતા જેવી પોતાની પાંત થઈ બપ-ગમે તે રીતે-તે
માટે ઉપર કહેલાં વાક્યો ઉચારતો.

(૬)

કિશોરી મુંઝાતી-પતિ કેમ છુટો થાય તે માત્ર શોધતી-
તેને એકવાર ન્યુમોળ્યા થયો પણ નવલની સારવારથી મરી ગયો.
માત્ર કેમ તેની સમજણ તેને નહોતી.

(૭)

દેવલાલીમાં કિશોરિ તથા નવલ હવા ફેર માટે રહેલાં છે.
કિશોરિનો છેલ્લો શ્વાસ ધુંટાય છે. તે મરતી વખત કહે છે કે
“નાથ, સરલા બેઠેને પરણી મુખી યજ્ઞે.” નવલને વખાણત
યાજ છે. નથી રહતો પણ શુન્ય જેવો તે ઘણીવાર બેસી રહે છે.
નહાવા માટે સમજી આગ્રહ કરી રહ્યાં છે. નવલના મરનાર તર-
ફના પ્રેમ માટે સર્વે ધન્યવાદ આપી રહ્યાં છે.

(૮)

મુંજાળના વાઘ પ્રેક્ષીઓને એકરનેટ સમજાવ્યાને નવલને
ઉભો કરવામાં આગ્યો છે. નવલ કહે છે કે “કું ઝાઝાદાર છું-
કું ખુની છું. નીતિની દૃષ્ટિએ મેં ખુન કર્યું છે. મરનાર મર-
તોજ નહિ. મારી બેઠરાકારીથી મારા સુખ ખાનદ, સમવડ તથા
સમાન ખાતર મારી પત્નિએ માનસિક બળાને પરિણામે મૃત્યુને
આમંત્રણ છે.” પછી તે ઉપર જણાવેલી હકિકતનો સાર કહે
છે. તે કહે છે કે “નિર્દોષતામાં કું બોલતો કે મને આવી પત્નિ
જોઈએ અને તેવી જોઈએ. એ ખાનદ મન પર લીધેનો પુરાનો
મરણ પોતાના મૃત્યુ વખતે મને.” સરલાને પરણી મુખી
થયો.” એમ કહે છે. સરલા મારી બેઠેન છે. પણ કું બેઠરાકાર
રહો. ધરનાં કોઠરા મંદી માટે જેવો મારો હાલ થયો છે. મેં

Charity (સખાવત) માટે ઘેરથી Begin (શરૂ) નથી કરી. મેજીસ્ટ્રેટ સાહેબ અને સેશન્સ કમિટી કરે. કાયદો ગમે તેમ હોય પણ આર સંસ્કારી કેળવણી ગૃહસ્થાની જુરી અને નૈતિક જીવનની દૃષ્ટિએ ખુની કરાવશે અને અને શાંતિ થશે કે પ્રભુ સમક્ષ હું કહીશ કે "મારા પ્રભુ તારી પાસ આપ્યા પહેલાં મેં ગૃહો કર્યો છે એમ અને માલમ છે. પશ્ચાત્તાપ મંજુર કરે. મને હામા આપ."

ચીફાર યવલી કોર્ટ દયાથી જોષ રહે છે. બીજા કેટલાક વિધિ પછી મેજીસ્ટ્રેટ શ્રીમાન નવલરાયને જ માસ ખાનગી કે જાહેર મેડ દાઉસમાં રાખવાનો હુકમ કરે છે અને પોતાના તરફથી દીલસીજ દયાવાતા તેના પત્નિ ગ્રેમ માટે, ધન-પલાદ તથા દેશ સેવા તથા સમાજ સેવાના કાર્ય માટે પ્રયત્ન કરી તેને પ્રભુ જલદીથી દિલ્લા જાહેર જીવનમાં રજ લેતો બનાવો એવી ઈચ્છા પ્રદર્શિત કરે છે."

"અન્યાય-અનીતિ" કહેતો નવલરાય કોર્ટમાં ફાટી ડોળે બેલાન ચાલે છે.

(૯)

જ માસ પછી મનજીની સંપૂર્ણ દાસત ઉપર દાક્ટરના સર્ટિફિકેટ પરથી નવલને મેડ હોસમાંથી છુટો કરવામાં આવ્યો. પછી તે કપાક આપ્યો ગયો, તેના દબારો પ્રયત્નો છતાં પણ પ-તોજ લાગ્યો નહિ.

સાંભળ્યું છે કે તેણે સંન્યાસ લઈ પોતાના પૂર્વાશ્રમ જેવા-જોને શોધી સ્વયં રસ્તે ચલાવવાનો પ્રયત્ન આરંભ્યો છે. ભજનું પઠેયું નથી પણ પશ્ચાત્તાપ રૂપી કાળાચંપી તેનું જીવન બીજો કોઈ પણ રંગ લેય તે અસંભવિત અને અશક્ય છે. કિશોરી માટે નજી વખત રહી ત્રિકાળ સંધ્યા કરે છે. પશ્ચાત્તાપ રૂપી અગ્નિથી પ્રાતઃ સાયંહોમ કરતો તથા બીજાઓને માર્ગે વાળી તેનું તપસુ કરતો તે પ્રભુ પ્રાપ્તિમાં પાપનું પ્રાપ્તિ કરી રહ્યો છે.

(૧૦)

તે ક્યાં છે તે હું કહીશ નહિ. કદાચ કોઈ મેજીસ્ટ્રેટ તેને મેડ દાઉસમાં ધકેલે તો ?

(સંપૂર્ણ)

સીનાર્યો

સામાજિક, ઈકોનોમિક અને રાષ્ટ્રીય આકર્ષક ચિન્તનપોતો વિગતવાર સીનાર્યો તૈયાર છે.

લખા:—એમ. એમ. ભટ્ટ
અધિકૃત નિયામ-નીતિ પાલે-

હ સા હ સ

એક ભુલકણું ભેળું બારે વરસાદમાં પવળાને ઘેર આવ્યું ને બારણામાં ઉઘેલી પતિની હસતાં કહ્યું, "હું મારી છત્રી છુલી ગયો." આ વાત પણ યાદ રહી એ વિષે આશ્ચર્ય પામી પતિએ પૂછ્યું, "ત્હમને ક્યારે યાદ આવ્યું?"

"જ્યારે વરસાદ બંધ થયો ને છત્રી બંધ કરવાનો વખત થયો ત્યારે."

* * *

ડાક્ટર સાહેબ ઘોરતા પડ્યા હતા એટલામાં ટેલીફોનની ઘંટડી વાગી. ઘંટડી સાંભળી ટેલીફોનનું લુંભણું હાથમાં લીધું. ટેલીફોન મી. નસરવાનજીનો હતો. તેમનો યુવ ગીની ગળી ગયો હતો.

ડાક્ટર સહેબ એકદમ તેને ત્યાં ગયા પણ બારણામાં જ નસરવાનજી હતા તેમણે કહ્યું, "ડાક્ટર સાહેબ તરફી મારું હારે કાંઈ કામ નથી કારણકે મુખાએ બે આનીજ ગળી છે! ગીની તો જડી છે.

* * *

જબ—હું ચઉદ બેરી કેમ પરણ્યો ?

આરોપી—કારણકે તેર નંબર સારો નથી.

* * *

બાપ (ચરસાથી)—ત્હને કેવી નિયાળ ગમે છે ?

સપુત્ર—તોજ બધું રહે તે !

* * *

ધરમણી—ત્હમારે ભાડું કોઈ પણ રીતે આપવું જ પડે નહિ તો હું વસુલ કરીશ.

દાંતનો દાક્ટર—ભલે કાલથી હું ત્હમારો એક એક દાંત બેચી આપીશ.

* * *

મા—અમારો રમેશ ખરેખર બહુ હોશિયાર છે. અમે એને Zoo માં લઈ જવાના છીએ.

મહેમાન—એમ ? અમે અમારા હોકારને કાનેનિરાણે લઈ જવાના છીએ.

અરોહ

કાવ્ય, વિનોદ, વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શોહીન

લાખો વાંચકોનું માનીતું પત્ર

મોજ-મજાહ

દર રવિવારે મફત વાંચવું હોય તો નીચે જણાવેલાં પુસ્તકોમાંથી તમોને
ગમે તેટલાં પુસ્તકો મંગાવો-જેટલા રૂપિયાનાં પુસ્તકો થશે એટલા

મહિના મોજ-મજાહ મફત મોકલવામાં આવશે.

મંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોજલી મંબાઈના બેદલરમથી ભરપુર.

અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા

કિંમત રૂ. ૧-૪-૦

વૈશ્વ વર્ધમનો ઇતિહાસ

દરેક વૈશ્વ બહેને અભ્યાસ કરવા લામક-ચાર
ચિત્રો સાથે.

કિં. રૂ. ૩-૦-૦

રા. હરિહર (દિવાના) કૃત નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક કુવનમોહિની-નુરજહાના-પ્રેમ પ્રસંગ તથા ઇતિહાસને
અનુલક્ષી શુભરાતના મરત કવિએ રચ્યું છે.

મૂલ્ય માત્ર આઠ આના.

આરાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા

જેમાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીના પ્રયત્ન

વર્ણવેલું છે.

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

બોલતો કાગળ

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.

(લે-હરિહર દિવાના)

મૂલ્ય આઠ આના

દેવદાસ

શ્રી, પુરૂષ આબાલ વૃદ્ધ દરેકને ઉપયોગી

સાહિત્ય નવલકથા

અત્યંત બાકુની આ વાર્તા બંગાળમાં ઘેરેઘેર વ્યાપ છે.

એજ તેની ઉત્તમતાની સાબીતી પૂરી પાડે છે

ચાર ચિત્રો સાથે કિં. રૂ. ૧-૮-૦

રાજનગર રહસ્ય

લખનાર-રા. ગુપ્તદત્ત

ગુજરાતના પાટનગર ગણાતા અમદાવાદ ઉર્ફે રાજનગરના ગુપ્ત મહે, શ્રીમતોની વિલાસ લીલાઓ, મુદેદ જગલી જેવી રેખાતી નસો ઉર્ફે કુટુમ્બીઓનાં કારસ્તાન, દલસમાં દીવાની અનેલી એક રોડાણીના છવનનો કચ્છારસિક આબેદુબ ચિતાર, રેળી ધર્મગુરુઓને ત્યાંના અનાચારના અખાણ વગેરેથી માહિતમાર થવું હોય તો

આજને આજ આ પુસ્તક મંગાવો

કિંમત બાર આના પો. જુદું.

યમરાજનો દરબાર

જગતના છળ પ્રપંચોથી આકૃતમાં આવી પડેલા માનવીઓની આત્મહત્યાનું રહસ્ય સમજાવતી નવલકથા એક વખત વાંચ્યા પછી પડતી મુકવી અમશે નહિ એવી તેમાં એક પછી એક જુબાનીઓ આવેલી છે

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

શિયળની કસોટી

યાને

બેવકા દુનિયા

ઠગાખાજ દોસ્ત તથા પતિવ્રતા સતિની કસોટીનો આબેદુબ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

મુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બનાવ
એકજ રાતમાં બે ખૂન

આ ખુનામરફીનો ભેદ જાણવો હોય તો

દશકનો અંજમ

અથવા

પ્યારનું પરિણામ

નામની રસિક ડીટકડીવ નવલકથા વાંચી, એકજ રાતે મુંબઈ એક રાવ બહાદુરનું અને ફ્રેંચપુલ પર આવેલા વેરવાણમાં વિમળા નામની સ્ત્રીનું કેવું ભેદભરી રીતે ખૂન થાય છે, તથા ખૂની શોધવા જતાં બનેલા બનાવોમાંથી કેવી ભયાનક ભેદપરં પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટ સુધી તમે પણ નહિ કદી શકો કે ખૂની કોણ છે ? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય અને ભેદનો ખજાનો કાઢેલો છે. પૃષ્ઠ ૨૭૫ છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુદું.

રશીયન શહેનશાહના જન્મજાનનાની પોલ
મોક્ષને માટે પાપ કૌરો-પાપ કૌરો નો

પોકાર કરના

ધર્મ ગુરુનું ચરિત્ર જાણવું હોય તો વાંચો

દુરાત્માનો દોરદમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

રશિયાના આ અદ્યુત નરુનું છવન વાંચતા તમેને ખાતરી થશે કે, સુધરેલા દેશોમાં પણ ધર્મને નામે કેવા અનાચારો થાય છે. રાજ્ય, મહારાજ્ય, મહારાષ્ટ્રીઓ વધારે મું પશુ ખુદ રાજમાનાં મહારાષ્ટ્રી જારીનાએ પોતાના છવનમાં કેવો ભાગ ભજવ્યો છે, તેનો આબેદુબ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ચાર ચિત્રા-પૃષ્ઠ ૧૧૨

છતાં કિંમત છ આના

દરેક પુસ્તકનું વી. પી. ખર્ચ જુદું પરશે.

લખો-મોજ મંજહ કાર્યાલય ગોરગામ ચર્ચ સામે મુંબઈ નં. ૪.

કંઈક નવું

વિચિત્ર વાંચો.

રાસની નદીઓને વીમે ઉતરાવવાની વિચિત્ર પેલવા બાળી છે. તેઓ પોતાના પગ, અંગિળાં અને હાથનો વીમે ઉતરાવે છે. હાલમાં ન્યુયોર્ક જતી મે. રેલ મિસોરે ફરીથી ન લાગે એટલા માટે ત્રીસ હજાર રૂપિયાનો વીમે ઉતરાવ્યો છે.

* * *

હિન્દુસ્થાનના પૂર્વ તરફના હિન્દી મહાસાગરમાંના કેટલાક ભેટમાં એવી માછલીઓ યાચ છે કે જે જાડપર ચડી શકે છે અને તે પરના કાસાઓને મારીને ખાઈ જાય છે.

* * *

જેલ નામની માછલી સૌથી મોટી હોય છે. તેની લંબાઈ ૩૫૪ કોષ્ટ ૯૦ શીટ હોય અને વજન ૩૦ ટનનું હોય છે તેની આલવાની થતી કલાકના ત્રીસ માછલીની હોય છે. એજનની આયામાં કવીએ તો ૬૫૦ હોર્સ પાવરનું એજન નોંધેલું.

* * *

ક્રકરે મને કાંતો નન્મ કા માટે આપ્યો? બહુવાર ફેટલીક ઓઝોના મહોડામાંથી એવા ઉદ્ધાર નીકળી પડે છે; પરંતુ થોડા નામની માછલીની એક જાત યાચ છે તેને તેવા ઉદ્ધાર કદાચવાની જરૂર પડતી નથી. કારણ કે તેણે પશુ જાતમાં દેવ કારણે સિવાય નર માદા બને છે જ્યારે માદા નર બની જાય છે.

* * *

હાનીયા શહેરની નજીક સુલેવાના પહાડ પર એક નવી જાતનો જ્યોતિષ મહેલ બાંધવામાં આવે છે. આ મહેલ બાંધવાનો ખર્ચ આશરે લાખ પચાસ હજાર પાઉંડ અડસણમાં આવ્યો છે. મી. હોના નામના એક લેખોપતિ હિન્દુ અને તેની અમેરીકન સ્ત્રી મેરી વિલ્સ આ જ્યોતિષ મહેલ બાંધવાની કાંલની સરકારને ભેટ આપનાર છે આ જ્યોતિષ મહેલમાં ૧૦૫ ઈંચના પરિમિતી એક દુરબીન રાખવામાં આવનાર છે. કહે છે કે પૃથ્વી પરના કોઈ પણ જ્યોતિષ ભવનમાં આટલું એટલું દુરબીન નથી. તે સિવાય બીજાં નાનાં મોટાં અનેક પ્રકારનાં દુરબીનો તથા જ્યોતિષ શાસ્ત્ર સંબંધી યંત્રો પણ તેમાં રાખવામાં આવનાર છે. આ મહેલ લગભગ ૪૫૦૦ શીટ ઉંચો થશે.

—દેવલપુરના રાજા દુલ્હનસિંહનો પેગામ—

“દુલારી બે મહારી રખાત તમકે રહે તોજ નગરજનોની છંદગી બચે.”

આ પેગામથી દુલારીનો આત્મ રહી ઉડ્યો.

“આત્માના આંસુ”થી દુલારીનું હૃદય દદ બન્યું.

દેશને માટે આત્મબોગ આપવા-આ વીર રાજ-પુતાણી રખાત થવા તૈયાર થઈ-પણ-પણ-

શું! રાજપુતાણી કોઈની રખાત થઈ છે?

સતી સરદારખાની ફિકમથી પ્રખ્યાત થયેલી

સરસ્વતી ફિકમ કુંડું

મીઠા મણીલાલ જોશીના હાથે તૈયાર થયેલું

આ અદ્ભૂત ઐતિહાસિક ચિત્રપટ્ટ

—દુલારી—

હમારાં તૈયાર અને આવતાં ચિત્રપટ્ટો.

૧ વીકમ ચરિત્ર	૫ રા'કવાટ (સરસ્વતી કોલી મુર) ફિકમ
૨ સતી સરદારખા	૬ દુલારી તૈયાર થાય છે
૩ મુબરની મોહીની	૭ પરગણાં સેયાં હવે પછી
૪ સતી સરોજ	૮ પુલકવાળી ”

બુકીંગ માટે લખો—

સરસ્વતી ફિકમ કુંડું

ગીરગામ મુંબઈ, ૪.

લીડરાવતાર માહાત્મ્ય

સંપાદક-નર્મદાશંકર ૧. રિવેટી

(ગયા અંકથી સંપૂર્ણ.)

શક્તિમે વળત નહિ લીડરાણાં

યથાર્થ રૂપં યજુરેવિ સત્યમ્ ।

અણેવલીલા ચરિતોતિ તેણં

સદ્ગુણિહો કયનેડસમયે ॥ ૧૩ ॥

શિવજી બોલ્યા; હે દેવિ, મારું સત્ય કયન તમે સાંભળો. આ આગેવાનોના યથાર્થ સ્વરૂપને વર્ણવવાની મારી શક્તિ નથી. તેમની લીલા અને તેમનાં ચરિતનો અંત છે નહિ. તેમનું વર્ણન કરવાને હવેર છબવાળા શૈય નાચ પશુ સમર્થ નથી.

પ્રથમ ચન્દ્રાધન મયકાતરા:

સ્વદેશકલ્યાણનિમિત્તમાત્રકમ્ ૧

ક્રમેણ સર્વ વિજલ્યલસતો

દાસ્યતિ હોતા શ્વ લીડરાણે ॥ ૧૪ ॥

સ્વદેશનું કલ્યાણ કરવાના નિમિત્તથી આ લોકો કાળા ઉધરાવી નાણું મેળવશે અને દેતાઓએ જેમ અગ્નિમાં હવિ નાખે છે તેમ આ આગેવાનો ધીમે ધીમે અયકાયા વધર પોતાની લાલસાઓ રૂપી અગ્નિની તૃપ્તિ માટે તે ધનનો હોમ કરશે.

યદાકદા જેલ-સમાગતાલે

મૂયોડપિ સર્વોત્તમિ વચ્ચયન્તિ ।

સ્વદેશમીક્ષ્વંતું વાણદર્શનં

નિજાર્યસિદ્ધિન્તુ યથાર્થલક્ષ્યમ્ ॥ ૧૫ ॥

આ આગેવાનો કોઇ-કોઇ વાર કેદમાં જઇ આવ્યા પછી પાછા ફરીથી તેઓ સ્વયંગાઓને ઉતારશે, સ્વદેશની લક્ષિત કરીએ છીએ એમ તેઓ ખબારથી દેખાડશે, પણ તેઓનું વાસ્તવિક યોગ તો સ્વાર્થ સાધવામાં જ રહેશે.

સદ્ગુણ: માનિ શ્મૈય લીડરા:

ધૂતો: ન્ત્યા: નિયવિવર્ત્તદીન્યા: ।

પ્રવચ્ચયન્ સર્વજગન્ સમુત્સુકાન્

વિજાય લક્ષ્યા જયમાનુરગિન્ ॥ ૧૬ ॥

અર્થાત્ લોકો પાસે જન જનકાર બોલાવશે.

વચ્ચં હમે લીડરા-નામ-ધારિણ:

કુર્વન્તિ દેશસ્ય હિતાર્યસાધનમ્ ।

ચદ પ્રમો શૈત્તુમહં સમીદ્

વિદ્વન્ સમ્ભૂતવિચાર માલમ્ ॥ ૧૭ ॥

પાર્વતીજી બોલ્યાં-હે પ્રભુ, હું આપ જેવા વિદ્વાનના મુખમાંથી નીકળતા સુવિચારો સાંભળવાની ઇચ્છા રાખું છું. આ આગેવાનો દેશનું કાર્ય કરવા માટે શું શું કરશે તે કહી સંભળાશે.

પુરા શંમ નિનું મામાં સેનાની રત્તવીજક:

રાવણસ્ય સમામય્યેયે ચ રાક્ષસ પુદ્ગલા: ॥ ૧૮ ॥

તે ણ્વ સદ્ય: સમ્મુતા: ધૂર્તલીડરા સંજ્ઞાક: ।

તૈર્વૈશ્વિતો મહાત્માસ: હ્રમસાકિર્મવિવ્યતિ: ॥ ૧૯ ॥

શિવજી બોલ્યા—પ્રાચીન કાળમાં મુખ નિશુભનો સેનાપતિ રક્તબીજ હતો અને રાવણની સલામતી ને મોટા મોટા રાક્ષસો દ્વારા તે સ્પર્ધા આજકાલ ધૂર્ત આગેવાનોના રૂપમાં ધૂમી રહેશે. તેમના પડે મહાત્મા ઉતરશે અને તેની શક્તિનો નાશ થશે.

યે ત્વાનિ: સત્યસન્ધા: તેડપિ યાન્તિપરાભવમ્ ।

નટે પ્રમાવે લોકાનાં શાસકા: હ્રમમૂર્ત્તય: ॥ ૨૦ ॥

પુન: પુન: પ્રજાપુષ્વ પૌદિયિયન્ત્યયાતરા: ।

લોકાનાં તાડનં સમ્યક્ પ્રેક્ષિયન્તિ લીડરા: ૨૧

આવા ધૂર્ત લોકોને લીધે જેઓ ખરેખરા સ્વાર્થ ત્યાગી અને સત્યને વળગી રહેલા હશે તેઓ પશુ પરાભવ પામશે. અને જ્યારે લોકોનો પરાભવ નાશ પામશે ત્યારે રાજકર્તાઓ ઉપર સ્વસ્થ કારણ કરશે અને વારંવાર કોઇને પશુ કર રાખ્યા સિવાય મળતે પીડ્યા કરશે અને આ આગેવાનો લોકોની આ દશ સારી રીતે જોવા કરશે.

દાસ્યામિદ્વદ્યે સ્યાનં મારતોદ્ધારકલ્પનાં ।

ત તાવદેવિકલ્પાગિ યાવદ્વર્ત્ત લીડરા: ॥ ૨૨ ॥

લોકાન્ વચ્ચયિયન્તિ ભાગાયન્ પ્રિયભાગામ્ ।

ધારયન્ શુક્રવેન્તું દ્વિદિ હાલદ્વલં વિપન્ ॥ ૨૩ ॥

હે દેવિ, હે કલ્યાણિ, જ્યાં સુધી આવા પ્રકારના ધૂર્ત આગેવાનો મોડી મોડી વારાં કરીને એટલે કે કાર્યપ્રિય ભાવલો આપીને, સંદેશ વરને પહેરીને પશુ તે સાથે હૃદયમાં સ્વાર્થ રૂપી એર ચપ્પીને લોકોને ઉતારશે ત્યાં સુધી હું આરાતના ઉકારને વિચાર પશુ નહિ કરું.

આ પ્રમાણે 'વર્તમાન' પુરાણમાં લીડરાવતાર વર્ણન વિકાસમાં પાર્વતી-શંકર સંવાદ નામનો પહેલો અખંડ સંપૂર્ણ થયો.

ત કે દી ર ની તા સિ ર

વખતાર-૨૧. રમણિક અ. મહેતા

જેમ એક માણસની ખાસિયત બીજા માણસને મળતી આવતી નથી તેમ એક પ્રજાની ખાસિયત બીજી પ્રજાને મળતી આવતી નથી. એક પ્રજાના સામાજિક નિયમો ક્ષત્ર પ્રજાના સામાજિક નિયમોથી ભિન્ન હોય છે. કેટલીક વખત એમ પણ જોવામાં આવે છે કે એક પ્રજા જેને સમૃદ્ધતા લેખે છે તે બીજી પ્રજાની નગરમાં અસમૃદ્ધતાનું લક્ષણ ગણાય છે. દાખલા તરીકે ઘાઘ આદમીને ઘેર મળવા જતાં તેના ઘરમાં પ્રવેશ કરતાં માથા પરની ટોપી કાઢી જતું એ અંગ્રેજોને મન સન્માનસ્પદક કાર્ય છે જ્યારે કાફરને ત્યાં ઉઘાડે માથે જતું એ હિંદુઓને મન અપમાન કરવા બરાબર છે. હેના કાવદાઓ પણ દેશના માલતા આવતા જૂના રીતરિવાજો કે આચાર વિચારને અવગણી પડવામાં આવે છે. એ કાવદાના બંધારણમાં સમવાયુસાર યોગ દેશદરેશમાં આવે છે.

ઈંગ્લાંડમાં કેદીઓને જે સ્વાતંત્ર્ય છે તે સ્વાતંત્ર્ય બીજા દેશના કેદીઓને હોવું નથી. આ બાબતમાં બે કે રશિયા આસારના સમયમાં ઈંગ્લાંડ કરતાં પણ આગળ વધી ગયું છે પણ પૂર્વે રશિયા એટલું કુળવાણું ન હતું; અસ્તાકીમાં તેના કાવદા પણ વિચિત્ર હતા. મુશ્કેલી દેશની સરખામણીમાં રશિયાને એટલું સ્વાતંત્ર્ય ન હતું. એક માણસના પર કેઈ ગુન્હાનો આરોપ હોય તો, તે આરોપ પુરવાર થાય ત્યાં સુધી તે માણસને નિર્દોષ માનવો, એમ અંગ્રેજ કાવદાનું એક સત્ત છે. રશિયામાં આથી ઉલ્ટું જ હતું. એટલે કે માણસ પોતાને નિર્દોષ પુરવાર ન કરે ત્યાં સુધી તેને ગુન્હાવાર લેખવામાં આવતો હતો. આથી ઘણીવાર નિર્દોષ માણસોને ઘણી કનડાન બોગવણી પડતી હતી. પ્રખ્યાત રશિયન ડિટકરીવ ડેનીલીએ, પોતામાં જુધિયજન અને સાનુકૂળી એક નિર્દોષ માણસને કેવી રીતે ઉગાથો હતો, તે પરથી રશિયાના પહેલાંના કાવદા કેવા હોયપણું હતા, તે સ્પષ્ટ બહુપથ છે. વાસીયો ઇવાનોવ આર્કિટકેટ અને ઇજનેર હતા; તેને સારા પ્રતિષ્ઠિત માણસોમાં પિછાન હતી. અને અંતથી કામ કરે તો એ પેસા પેદા કરે તેમ હતો; પરંતુ, તેને ચિંતે ચિતરવાનો પછેલા શોખ હતો. તેના એ ત્રણ ચિત્રો એટલાં તો પકડ્યાં હતાં કે રશિયાના સેન્ટપીટર્સબર્ગની ન્યુ પીકચર એકરી-ચિત્ર-બજારમાં તે ચિત્રોને સ્થાન મળ્યું હતું. એ પેસા પ્રાપ્ત થાય એવા ધંધા પાછળ જોઈએ તે કરતાં જોઈએ પાલ આવવા મળે અને ચિત્રચિત્ર, કે જેમાં કંઈ લાભ ન થાય, તેના ધંધા પાછળ જોઈએ તે કરતાં વધારે આવવા મળે એવાને માને મિત્રો

તેને કપડાં આપવા હતા. ઇવાનોવ યુવાન હતો. જુવાનીનો ઉત્સાહ હતો. ઉમંગ હતો અને તે એક કાવદાપ્રિય કે રમણીય સ્વભાવે બેનારો હતા. તેને તેની પોતાની રાત્રિમાં અને પોતાના ભવિષ્યમાં અવૃક્ષ કાપ્યા હતા. મૃતિ સંસ્કૃતિ થયે છે. મનુષ્યો એક મહાન પિતાતાં બાળક છે, એટલે એકમેકના બંધુઓ છે.

આવી ઉદાત્ત અને ઉદાર ભાવના તેની હતી; પરંતુ કેવળ ભાવનાથી જગતનો વ્યવહાર ચાલતો નથી. ભાવના અને કૃતિ વચ્ચે અંતર હોય તો પછી ઉત્તમ સિધ્ધાંત નાકામાં યર્ષ પડે છે. ઇવાનોવ કાવદાકુશળ હતો પણ અવદારકુશળ ન હતો. ઇવાનોવનું માંડું મેરીઆ એલેક્ઝીવીતા સાથે નહોતું મળ્યું હતું. મેરીઆ સેન્ટપીટર્સબર્ગમાં સદુધી શ્રેષ્ઠ સ્વચર્યાવાત સુંદરી મનાતી હતી. તે ઉચ્ચ કુળની હતી. તેના વહવાઓએ સારા કામ કરી કાઢી મેળવી હતી. આટલું જ્યાં લગન થવામાં પિયંબુ થતો હતો. વિવંબનું કારણ એ હતું કે જ્યાં સુધી ઇવાનોવ પોતાના ધંધાને ખાંધી, સારી સ્વતંત્ર આવક મેળવે નહિ ત્યાં સુધી લગન કરવાં નહિ એવી કેટલાકની ડાંડી શિખામણ હતી. લગનમાં જની કીચરે લીધે તેને એક પ્રકારની નિરાશા જન્મી ગઈ; પણ એનું પરિણામ એ આવ્યું કે તેણે પોતાના ધંધા તરફ વધારે લક્ષ્ય આપવા માંડ્યું. કાળજીપૂર્વક રોજબરોજ ચલાવવાથી તેને સારી કમાણી થવા લાગી, આથી તેના મિત્રોએ લગન કરવાની સલાહ આપી, અને ઇવાનોવે પોતાની બાપી પત્નીના સગા સંબંધીને પોતાની મુશ્કેલી વિચારીને લીધે લગન કરી નાખવા કહ્યું.

ઇવાનોવને જે અતસમના મિત્રો હતા તેમાંના એકનું નામ રીસ્કોફ હતું. રીસ્કોફ તેનો જાતી મિત્ર હતો, તે ઘણો તંબર હતો અને ઘણીજ અવદારકુશળ હતો. ઇવાનોવ અને રીસ્કોફ બન્ને એકજ શાળામાં લગતા હતા. શાળા છોડ્યા પછી કૌલિ-જમાં પણ તેઓ સાથેજ હતા. રીસ્કોફ, ઇવાનોવ કરતાં વયમાં મોટો હતો એટલે તેણે પોતાનો જાળવાસ વહેરો પૂરો કરી નાંખ્યો હતો. આમ બન્ને વચ્ચે સારી મૈત્રી હતી.

સ્વાભાવિક રીતે ઇવાનોવ ઘણી બાબતમાં-પ્રત્યેક બાબતમાં રીસ્કોફની સલાહ લેતો અને પોતાના અંતરની વાત તેને કહેતો હતો. લગની બાબતમાં પણ ઇવાનોવે પોતાના મિત્રની સલાહ પુછી. રીસ્કોફને પોતાના મિત્રના સ્વભાવની પૂરી ખબર હતી. તે સારી રીતે જાણ્યો હતો કે ઇવાનોવ અવદારમાનવી અને ઉગાઉ સ્વભાવનો છે. આથી તેણે લગન સંબંધવાતની સલાહ આપી. આ તજ્જી બાબત પર બન્ને વચ્ચે તકેશર મંદ અને એટલે સુધી વધી ગઈ કે બન્ને જણ એક બીજાની સાથે બોલતા પણ બંધ મઠ ગયા. સેન્ટપીટર્સબર્ગમાં એ ગળણીની વાત થઈ પડી કે બન્ને મિત્રો એકમેકના સલામું એકા નથી અને નાલવા કે આનંદવા હેન હેન નેન છે.

સમજાવી કરી નાખવા માટે ઇવાનોવ એટલો આગ્રહ બની ગયો કે તેના સાસરાના માણસોએ, તેની માનણી કહ્યું કરી અને લગની લા લણી. આમકુશળી થઈ રહ્યાં. લગન અંગે

જમ આપણામાં ન્યાતવરા વગેરે કરવા પડે છે તેવા કેટલાક ખર્ચ રૂચિયતા કરે છે, તે પણ ધામધુમથી થયાં. મેમ્બરોને આમ ત્રણેય ગયાં, મિજબાનીઓ અપાઈ: વાહવાદ થઈ. આ ધામધુમમાં અન્યથાની વાત એ હતી કે તેનો બીજો મિત્ર રીસ્કોફ ક્યારે પણ જોવામાં આવ્યો નહિ. ન તો તેણે લગ્ન પ્રસંગે દેખા દીધી કે ન તે મિજબાની વખતે જણાવેા. એ કે બન્ને મિત્રો વચ્ચે બોલાચાલી થઈ હતી છતાં બંધાંતું એમ ધારવું હતું કે આવા પ્રસંગે જરૂર આમ ત્રણ મોકલવું જોઈતું હતું. ખચર ! રીસ્કોફ આવ્યો કે ન આવ્યો, પણ લગ્ન તો પતી ગયાં. મેરીઆ રૂપવાન સાથે ગુજવાન હતી. ધવાનોફ તેને પોતાના આશુથી અધિક વહાલો હતો. પરણ્યાં બેઠાંએ સંસારપાત્ર શરૂ કરી. આનંદમાં દિવસો જવા લાગ્યા. બધું નવું નવું એટલે કલ્પનાની સાથે સુંદર જણાવા લાગ્યું. પ્રેમનો ઉપાક્રાળ હોય કે પણ મનોહર. વખત ક્યાં નય છે તે જણાવું નથી. સુખમય સંસાર ભાસે છે, આવડું જવું, કરવું હરવું, નિર્ભય આનંદ મેળવેા એમાં હૃદયની દહાણ છે ખરી, પણ સદા સર્વદા સુખ એક સરખું રહેતું નથી. સંસારમાં સુખ છે તેમ તેની સાથે કેટલાંક કષ્ટો પણ છે. સંસાર ચલાવેા એ રહેલ નથી. તેમાં અવધારકુશળતા જોઈએ. અનેક પ્રકારની નેવડ જોઈએ; કહેવત છે કે ત્રાંખાની રોપલી તેર વાનાં માગે તે પ્રમાણે અનેક વસ્તુઓનો ખપ પડે. તેને માટે નાણાંની જરૂર. દુકં આવકમાં આવડત હોય તો નહો નહિ, તો દેવું કરવા વખત આવે. ધવાનોફમાં એટલી આવડત ન હતી. એક વર્ષ સુખમાં ગયું પણ ત્યાર પછી નાણાંની તંગી જણાવા માંડી. લોકો પૈસાને માટે ઘેર ઉઘરાણી કરવા આવવા લાગ્યા. ધવાનોફને થોડું દેવું પણ થઈ ગયું. તેને હવે જણાવા માંડ્યું કે એકલા પ્રેમને લઈને કઠોર સંસાર ચાલા કરવી એ કઠિન કાર્ય છે. આમ કેટલાક દિવસ વિદ્યા બાદ ધવાનોફને જણાયું કે હવે નાંખવા પહોંચે એમ નથી. અને આનો કંઈ નિવેડો લાવેા જોઈએ. માગનારા કાઝો વખત થોભે એમ નથી. ફરિયાદો ઠોકારો અને આખર જવાનો વખત આવશે. આ પ્રમાણે તેની સ્થિતિ ગંભીર થતી ગઈ.

જ્યારે સ્થિતિ આ હદે પહોંચી ત્યારે તેણે તેના કેટલાક મિત્રોને નાણાંની મદદ કરવા કહેણ મોકલ્યાં. તે જતે પણ કેટલાકને મળ્યા. કેટલાકે તો તેને મદદ કરવાની સાફ ના પાડી. કેટલાક બંધાં કાઢ્યાં. કેટલાકે પોતાની સ્થિતિ સારી ન હોવાનું જણાવ્યું. કેટલાકે નાણાં ગુંથાઈ ગયાં છે એમ ખરબચડા. આમ તે મોંઘેરથી નિરાશ થયો. તેની સ્થિતિ ધણી કંટંગી હતી. તે મનમાં ધણી મુંઝાત લાગેા. શું કરવું તેની તેને સમજ પડે નહિ. ચિંતામાં ને ચિંતામાં તેનું કાળજી કારાવા લાગ્યું. એક દવસે બપુ હંડાંએ એટલે એક દારૂના પીકામાં ગયો. ત્યાં જઈ તેણે શરાબની પ્યાલીએ ઉડાવી. આપણે ત્યાં મદિરા પેવાને માટે પખતો ખાત્ર છે. પાશ્વર્ય દેશમાં ધર્મનો ખાત્ર નથી. એટલે તેણે મદિરા પેવામાં નાનમ સમજતા નથી.

દાર પીવાથી ધણાં માઠાં પરિણામ આવે છે. સરીરને અને તે નુકસાન કરે છે. પૈસાની હાની થાય છે. એ સર્વ કષ્ટ, પરંતુ આ દુનિયાની દારૂ ચિંતાના અસર ત્રાસમાંથી થોડીતઃ મુક્ત થવાને માટે એના જોવા અન્ય ઉપાય નથી. દુખ્ખરે અંતુરના એક આશિર્વાદથી ચિંતા ટળી નય છે. ધવાનોફ એક દેર નેજા બાર-પીકામાં ગયો હતો. ત્યાં જઈ “મોજ મગજ” ઉઠવા લાગેા; કહેવા લાગેા.

“ભરકે પીવાદે શરાબ ચાર સાકિઆ,
થોડીકી ન રહે શીશેમે બાકી આ.”

+

*

*

“આમે નાલ બી સાફ હય, શીશે પ્યામા સાફ
મય નિર્મળ સાકી બનું હો પીનેવાલા સાફ.”

જમ પર જમ ચલાવવા માંડ્યાં. રોજરૂમાં ચેતના બંધી, તે પોતાની ચિંતાને જુલી ગયો. મજાજ આડે રખે ચડ્યું. તે મોટેથી પીકામાં બોલવા માંડ્યો કે: “આ કેવા ત્રકારનો ન્યાય! ગરીબોને ખાવાને રાહતો દુકડો ન મળે અને માતખર શ્રીમંતો ફેડીન દેશવે, મોટારા હંકારે અને ગરીબોને કચડી નાંખે. તેઓ ભાતભાતના સુંદર કપડાં જોઈએ, દાગિના જોઈએ, શાલ કુશલા જોઈએ, મોટર અને મહેલો જોઈએ જ્યારે ગરીબોને કુંપડી પણ નહિ, દીલ ઢાંકવા કાટ્યાં વસ્ત્રો પણ નહિ, ફાકવાને આટો પણ નહિ. ખરેખર આ શ્રીમંતો ગરીબોનું લોહી ચુસે છે, રૂચિય સરકારના મોટા પગારના આધેદારો તેમને કચડી નાંખે છે. જ્યારે દેશનો મોટો લાગ એકવારનું પેટ પુરતા ભોજનને માટે ટળવળે છે ત્યારે એ શ્રીમંત વગેરે મોજ શોખ અને એશઆરામ કરે છે અને નાહક દબવા દમજા એકઠાં કરે છે. મને એક થાય છે કે એવા શ્રીમંતોમાંના એકાદ બેને પકડી તેમનો તોડો પીસી નાંખું.”

આ શબ્દો તેણે ધિરાધુર્વક ઉચાર્યા ન હતા. તેણે તેના નિરાશા જોરમાં ઉચ્ચાર્યા હતા; છતાં, એક જાહેર રચનમાં આ પ્રમાણે બોલવું અને તે પણ રૂચિયા જેવા દેશમાં એ ખરેખર આશ્ચર્ય જોરવા સમાન હતું. એ કે તેના આ ભાષણને કોઈએ ગ્રહ મંદત આપ્યું ન હોત, પરંતુ, ત્યારબાદ બનેલા બનાવે તેને મદત આપ્યું.

અંતર્ય.

શા માટે હંમેશા પૈસા ખરચેા છાં?

એ તેવા દુરેશા બ્રહ્મ કાચ સહેલાઈથી કાપી મોટામાંથી નાના બનવી કામમાં લેવા માટે શા આનાની ટીકાટ બીકી હીરાકણી મંગારા.

નેરાનર વેડીંગ કાં.

ગીમે બોધવડો સુખમ નં. ૨

સીનેમાના

સમાચાર

લખનાર-સા. ચિત્રપટ

નવી દિલ્હી

જુલજુલે પરસ્તાન—હાતમા ફિલ્મ કું. ની ફિલ્મ લેખક તથા કાપરેક્ટર મિસ ફાતમા-ફોટોગ્રાફરનું નામ નથી.

સિનેમાની આલમમાં મોટા ખજાણાટ કરનાર આ ફાલતુ

ફિલ્મ કમ્પનીનું આ મહાન ચિત્રપટ, અનેક મુશ્કેલીઓ ઉભી કરી, અનેકમાંથી પસાર થઈ, મેનેજરીક સિનેમાનું ટેકાણું આપી અતે કુશ્મ સિનેમામાં દેખાયું. મિસ ફાતમા, જુલમેદા અને મુલતાના આ ત્રિયુગીય સિનેમા આલમ અનન્ય નથી, લગભગ ત્રણ મહિના પહેલાં આ ફિલ્મ કમ્પની તરફથી નજીવીતી ફિલ્મ "નિરાશ"ના કામવાદકોને રોકવામાં આત્મા, વરણ તરીકે મીસ ફાતમાએ જુલમેદા પરસ્તાનના કલિદાસ નક્કી કર્યો, અને તેને ફિલ્મના આકારમાં મુકવા રોયલ આર્ટ સ્ટુડીયો પસંદ કરી, અનેક નજીવીતી અને માનીતી દેહી અને વિદેશી નટીઓને ભેગી કરી, વરણ એક પરસ્તાનના રૂપમાં દેરવી નાખવામાં આવ્યું. શરૂઆતથી તે અંત સુધી—અનેક આટલીઓની પૂરી ખંતથી આ ચિત્રપટના રોક ન્યા ત્યાં પરસ્તાન નેવેજ દેખાને દલો; પણ કહેવાને દિલગીરી થાય છે કે, આમાં કામ કરતાં અનેક આશીઓને તેઓના કામની જાંખી નહિ થવાથી—તથા ચિત્રપટ ઉપર તેઓના નામે નિશાન પણ નહિ હોવાથી—તેઓ જરા અસતોષી બન્યા હોય તો તેમાં કોઈ અન્યથા થવા જેવું નથી. મિસ ફાતમા એકાએક એક નટીમાંથી લેખક અને કાપરેક્ટર થઈ નવ્ય તે નજીવીતી અમેા ધજાનું ખુશી થયા છીએ અને તેમના જે કોષ ઉત્તાદ હોય તેમને ધન્યવાદ આપીએ છીએ.

વરણ—જુલજુલે પરસ્તાનના પોટ હીક છે. પણ તેને સિનાયોના આકારમાં બરાબર મુકામે હોય તેમ દેખાતું નથી. વચમાં કંઠાળાથી લગપૂર સીનેમા આલ્યા નવ્ય છે. અને ટપટને

અપૂર્ણ તથા અસ્થિતિ હોઈ તદન નિરસ લાગે છે.

ફોટોગ્રાફી—કોણે લાંબી છે તેની ખગર આપવામાં આવી નથી, પણ જાલસોદાસો કમારના અમેા જાલસોદાસ દતા, કે મી. દાજીના શિખ પંડિરંગ તથા રોયલ આર્ટ સ્ટુડીયોના કેમેરામેન મી. રસમ ધરાની તથા ટીક સીનેમા માટે મી. અરેશર ધરાનીએ મોટી જહેમત ઉઠાવી ખરા દીલથી કામ કર્યું છે. એકંદરે ફોટોગ્રાફી હીક છે. મોટા ભાગે ધણીજ દાડ છે. લાઈટ મેકેટસ હીક છે અને સિનેમા કોમેઝીયન સારું હોઈ દરેક સીનેમા એક આકર્ષનામાં મદારી દીવાલે મુકવા લાયક છે. સેડીંગમાં રોયલ આર્ટવાળાં મી. શીદા ફેસેને સારી મહેનત કરી છે.

શ્રીયુત માલુકલાસ ધી. પટલ.

અભિનય—આ વિષય અમેાને થવા કુખી હાથે લખવો પડે છે. વિદેશી નટીઓના અભિનય જાણ મુકી કહ્યે તો પણ ખુદ મિસ ફાતમાની એકાદીગ થોડા પ્રસંગે સિવાય પ્રશંસનિય નથી. જ્યારે મીસ જુલમેદા જેવું કામ ઉત્તમ હોતું નોંધ્યે તે તદન ઊંડરવાદી લાવના દેખાડી ચિત્રપટ ઉપર મુંદર દેખાતી નથી. આના કરતાં અગાઉની બીજી ફિલ્મમાં મીસ જુલમેદાએ દિન્દી પોચાકમાં કમાલ કરી છે. મિસ પુનળીનું કામ હીક છે. વળી મગ્ન તો એ છે કે આ ફિલ્મમાં કામ કરતી દરેક પરીઓનો ફેસ એકસરખો દેખાવાથી કોણ દલકી ને કોણ ઉંચી તેવું જાન થતુજ નથી.

એકંદર—આ ફિલ્મ એક રૂપે કોટકુલાર ફિલ્મ તરીકે "નિરાશ"ની બદન તરીકે ગણાય. અદરની

ખામીએ દૂર કરી જે નોંધ્યે તો આ ફિલ્મ એક ફર્સ્ટ કલાસ નમુના રૂપે અરેખર પરસ્તાનની કંઈ અવનતી જાંખી કરાને છે. એકંદરમાં મી. વણીલ અને મી. આથવલેવું કામ સારું છે.

તાઈ તેલજી—યુનાઈટેડ પીકચર્સ—સીનીફિકેન્ટી પ્રિંટ. લેખક તથા કાપરેક્ટર મી. સરપોતદાર, ફોટોગ્રાફર, મી. પંડિરંગ તીલગીરી અને મી. દાતે. મદારાખૂના કલિદાસનો પ્રસિધ્ધ વાત છે. અને મદારાખૂનો થણી નજીવીતી અને માનીતી વરણ હેવાથી હીક ઉંચાઈ છે.

ફોટોગ્રાફી—કંઈક નખળી માલુમ પડે છે. આસા છે કે હને નવી મશીનરો આપવાથી કંઈક સારું કામ થશે

મગ્ન—મદારી સાથે શુજરાતી કિવા દિન્દી મુકામાં હોન તો સારી અસર કરત.

અલિનય—તાઇ તેલીયુ—મિસ દુર્ગા તથા પ્રતિનિધિ અને
પાપુ ગોપાયેલું કામ દીક છે.

એકંદરે વસ્તુ સારી હોવાથી લોકોનો રોરો સારો હતો.

નવી ખખરો—

બુલબુલે પરસ્તાન—આ ફિલ્મે ધજીબ હોંઠાકાર મચાવી
નૂક્યો હતો. ધજીબની મન ખાદાં થઇ ગયાં હતાં. આ ફિલ્મ
મેન્સ્ટરીક સિનેમામાં દેખાડવામાં આવનાર હતી. તેની બહેર
ખખરો આપાઇ હતી. પોસ્ટરો તથા સ્લાઇડો પણ દેખાડવામાં
આવતાં હતાં, આમ છતાં એકાએક આ ફિલ્મ કૃષ્ણ સીનેમામાં
દેખાડવામાં આવી છે. આવી મેન્સ્ટરીક સિનેમા તરફથી હાઇકો-
ર્ટમાં ઇન્જકશન માટે અરજ કરવામાં
આવી હતી. વાલીની કામચલાઉ ઇન્જકશન
મટેની અરજીનો ચુકારો હાઇ કોર્ટમાં નાબ
જજ સર લડલુલાઇ શહે આપતાં જણાવ્યું
હવું કે “વાલીએ કામચલાઉ ઇન્જકશન
મટેનો ફેસ પુરવાર કર્યો નથી. વળી બીજી
પ્રતિવાદીએ બે અઠવાડિયાં સુધી ફિલ્મ
દેખાડવાથી થતી આવકનો દીક્ષાપ રાખવાનું
કયુલ કર્યું છે. આ સંજોગો વચ્ચે હાઇકોર્ટ
કામચલાઉ ઇન્જકશન આપવાનું હું આ-
જની ધારતો નથી, તેથી અરજ રદ કર-
વામાં આવે છે.”

આ ફિલ્મ બ્યારથી સર થઇ ત્યારથી તે
દેખાડાઇ ત્યાં સુધી અનેક બનાવો બનવા
પામ્યા હતા સાંભળવા પ્રમાણે કાતમા
ફિલ્મ કંપની બીજી મિત્રપટ કાઢવા માંગે
છે, પણ હવે ક્યાં કાઢશે અને તેના કાર્ય-
વાહકો કોણ રહેશે તેની ખબર આવી નથી.

મી. માણેકલાલ બી. પટેલની

મુબકમાં પધરામણી.

આપણા સિનેમા અલમના માનીતા
લેખક, હાપરેકટર, કેમેરામેન તથા માલેક-
મી. માણેકલાલ બી. પટેલ લાંબી મંદગી
પછી ગયા સોમવારે અને આવી પહેંચ્યા હતા. તેમને
આવકાર આપવા તેમના મિત્ર મંડળ તથા તેમના રુડી-
યોના અને સીનેમાના સ્ટાફ તરફથી ગયા સોમવારે એક મેળાવડો
કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં કોલીનુર કંપનીએ પણ ખરી
ખંતથી ભાગ લીધો હતો.

સમાવું પ્રમુખપદ સીનેમાના નળીના સેલીસ્ટીયો
મેસર્સ અમરચંદ અને મંજળદાસરાળા મી. મંજળદાસે લીધું.
દર્શ. સરસ્વતીનાં લાજણે દર્શાં મી. માણેકલાલને મિત્ર મંડ-
ળમાં-લાંબી મંદગી પછી પાછા ફર્યાં માટે ધન્યવાદ તથા લાંબું
આયુષ્ય ઇચ્છવામાં આવ્યું હતું, અને મી. માણેકલાલને સ્ટાફ

તરફથી એક માનપત્ર સુંદર ચાંદીના કારકેટમાં આપવામાં આવ્યું
હવું. તેમજ સીનેમા તરફથી એક સુંદર ચાંદીનું કપ આપવામાં
આવ્યું હતું તેમજ મિત્ર મંડળએ સુંદર વાગીસ સાથે પુલ દારો
પણ અર્પણ કર્યાં હતા. ત્યાર બાદ મી. માણેકલાલે સર્વેનો
આભાર માન્યો હતો. નળીના લેખક મી. દબેએ લાવના (લાજણી)
ઉપર લાંબુ વિવેચન કરી મી. માણેકલાલને દીર્ઘાયુષ્ય ઇચ્છ્યું
હવું. મી. હુદારનું ભાષણ મનનીય હતું, અને મી. હેરશાહની
શાયરી આવનામય અચ્છી હતી.

આ ખુશહીના પ્રસંગે મી. બોગીલાલ પટેલ તથા મી.
માણેકલાલ તરફથી કંપનીને મશીનરી માટે રૂ. ૧૦,૦૦૦ ની ભેટ

આવે છે!

રા. રમણિક અ. મહેતાની

ખંગાળના ઇતિહાસપર

લખાયેલી નવલકથા પરથી

ઉપજતી કહાડેલ

ભુજખખચી

સાગ્યપરીક્ષા

આડીઈચલ પીક્યર

કોરપોરેશન

કોલીનુર કંપની કંઈ નવીન મેનેજમેન્ટ નીચે કામ કરનાર છે.
પણ તેમાં મેનેજમેન્ટ કરનારાઓનાં નામ સાંભળી, કંપની-પાછી
લાઈન ઉપર આવરો કે કેમ તે સંશયારપદ જણાય છે પણ
છેલ્લી ખખર પ્રમાણે આ નવી કમીટીને કામ કરવાને હજુ
મી. દારકાદાસની સંમતી મળી નથી.

પતિવાતીની સતિ—બુલબુલે, પરસ્તાન મેન્સ્ટરીકમાંથી
ઉડી કૃષ્ણમાં ગયું. તો આ મિત્રપટને કૃષ્ણમાંથી ઉડી ઇન્જ-
રીવલમાં જવાનું મન થયું. ઉલ્લું પણ ખરું—નામ પણ લખવાની
તેવારીઓ સાથી-પણ કોણ નળી શા કારણે કેમ. અદરશ
દાયોએ કે કોઈ અન્ય અગ્નિએ અતિમળ વાપરી આ

ચિત્રપટને પાછું કૃષ્ણમાં ખેંચી લીધું. જો કે તેમાં મહેનતમાં કુસપનાં બીજાં હતાં-પણ સાલગવા પ્રમાણે તેનીજ ઉપર પાણી પડ્યા ઉગવાને બદલે કાઢી ગયાં છે, એટલે શાન્તિ પથરાઈ રહી છે એ યુદ્ધ થવા નેવું છે.

પાયોનિયર શીશમ કંપનીમાં પણ મી. હાજી વહર અથવા તો મી. પાટલજીકર છૂટા થયો, એમ એકાદ ભ્રમતો યુન ઉડતી ખતર લાગી છે.

રોયલ આર્ટ્સ સ્ટુડીયોમાં પહેલી તારીખે નવા ફેરફારો થયે એમ સંભળાય છે પોતાના ચિત્રપટો નવીન થઈ નીકળેલા-અન્યને ફાલતુ ચિત્રપટો પાડ્યા સ્ટુડીયો બાંહે દેશે એમ સંભળવામાં આવ્યું છે.

મી. ભવનાની-કહેવાય છે કે કાઢીનુરમાંથી છૂટા થઈ રોયલ આર્ટ્સમાં પોતાનું પિક્ચર કાઢશે.

કાઢીનુર ફિલ્મ કંપની તન્કેથી કાઢીનુર ધીચેટીકલ કંપની-મી. દારકાદાસની માલેશી નીચે અને મી. હેલી માર્તવના ડાયરેક્શન નીચે ધંધર હેલી કરવામાં આવી હતી તેમાં ભાગ લેના નહ અને નહીં એકબા કાઢીનુરનાજ ન હતા પણ કૃષ્ણ અને પાયોનિયરના નટોએ પણ ભાગ લીધો હતો નાટક એવા પાયોની એન્ડી તથા સીનોની સકલના ખામી ભરેલી દેખાતી હતી નાટકના અનુભવી ડાયરેક્ટરના હાથે આમ થયું નેહરુ ન હોય. નાટકમાં ભજવવામાં ગોળા અકમાં "દુધવાળો સવાર" અને

મેના રૂપાના દેવો અને વૈષ્ણા આખી ન્યાતમાં આવવાનો ભાગ એક ડિન્ડુ માલેકને શોભતો નથી. આસા છે કે તે આમ કાઢી નાખવામાં આવશે.

ભક્ત પ્રદીપ-હિન્દુસ્તાનની ફિલ્મ પાસ થઈ ગઈ છે અને મહારાષ્ટ્રની ફિલ્મ આવવાની મીચનલ પડી છે આ એકજ વસ્તુ એ કંપનીએ કાઢી તેથી થી લાલ ?

સરસ્વતી-શીશમ કંપનીની દુલારી લગભગ તૈયાર થઈ ગઈ છે.

આઈડીયલ પિક્ચર્સ ફેરફારેલાનું કામ કંઈક થઈ માલુમ પડે છે.

કૃષ્ણ-બોલતું બુલબુલ પાસ થઈ ગઈ છે નવારે બે દીનની બાદલાથી લગભગ અર્ધ પહેલી છે અને ખુબસુરત બલાની તૈયારીઓ થાય છે

હલ્લી ખખર-પ્રેસમાં જતાં અમોને માલુમ પડ્યું છે કે આજકાલ કેટલાક દુખાડા કાઢતા નવાળામુખીઓ થોડા દલાઈ પહેલાં જતા કાઢી લોકોને બાહુ નાખે તેવા લાવા કાઢી શાન્ત થયા હતા પણ ખખર મળી છે કે ને નવાળામુખીઓ પુન ડુમાડા કાઢતા જવાયા છે અને આવતી પહેલી તારીખ સુધીમાં ફરી કાઢી નીકળે તેવો દેખાવ આપે છે. આ નવાળામુખીઓ પુણ કાઢી અદર્શી અરેખાદ-છાયાં રિમેરેને નાશ કરી પુન શાન્તિ રથાપે તો કંઈ આ ધધાનો માર્ગ સીધો થાય

હુનીયાનો બાણીતો

મશહુર

જેક ડેમ્પસી

ચેમ્પીયન

બોક્સર

પોતાની મીસીસ-એસ્ટેલ ટેલર-સાથે-

માથે બે

ભાગ કોનિક

મુકકાબાજ આશક

નામના હામામાં

આજે જુલો.

બેદી ભોંયરાંઓ-દીવાલમાં દરવાજાઓ-ચિત્રો

અજબ પમાડે તેવા સીનો-એક માશુકને મેળવવા કંઈકનાં શોખમાં રમે છે-

કંઈકનાં ડાયાં બેડાળ બતાવે છે.

સેન્ડહર્સ્ટ

રાહ

કાઉન સીનેમા-

મારબલ

થીએટર

શાની-રવી તહેવારને દિવસે વચરાતો શો. ૩-૩૦ ફલકે
ફરોજ ચાર શો. ૫-૧૫, ૭, ૮-૧૫ અને ૧૦-૩૦

ગેઇટી સીનેમા.

ઝોનરેબલ જ્વટીસ સર લલ્લુભાઈ આચાર્ય શાહે ગયા શુક્રવારે સંજે બોરીબદર રેલેશનની સામે આવેલો મી. ડી. હબ્બુ. રાજાધ્વક્ષની માલેખનો ગેઇટી સીનેમા ખુલ્લો મેલવાની ક્રીયા એક મોટા અને વગવાળા મેળાવડા સમક્ષ કરી હતી.

જરાબર સાડા છ વાગે ઝોનરેબલ જ્વટીસ સર લલ્લુભાઈ આચાર્ય શાહે આવી પુખ્તો હતો. જેઝોને સીનેમાના માલેકો તેમજ કર્તાકારવતીઓ તરફથી આવકાર આપવામાં આવ્યો હતો.

સીનેમાના માલેકો તરફથી મી. એસ. બી. બંડારકર શરૂઆતમાં વીરેચન કરતાં; સીનેમાથી થતા લાભો સમજાવ્યા હતા. પછી તેમણે ઝોન સર લલ્લુભાઈ શાહે સીનેમાને ખુલ્લો મેલાયેલો જાહેર કરવાની અરજ કરી હતી.

ઝોન સર લલ્લુભાઈ શાહે તાળીઓના અવાજો વચ્ચે બોલતા જણાવ્યું કે, આ સીનેમાને ખુલ્લો મેલવાની ક્રીયા કરતા મને ખુશાલી થાય છે. સીનેમાથી કેળવણીની દ્રષ્ટીએ કેટલોક લાભ થાય છે, અને હું આશા રાખું છું કે, તેના લાભ આપવાને આ સીનેમા સફળ નીવડે હું આ સીનેમાને કેતોફ ઇચ્છી તેને ખુલ્લો મેલાયેલો જાહેર કરું છું. (તાળીઓ)

બાદ હાજર થયેલાઓને 'ડોરસ ઓફ ધી ડોરસ' વાને દૂર-છટપટ એ નામની એક રિલ દેખાડવામાં આવી હતી, તથા ઇન્ટરવલ દરમિયાન તેઓને રીરેક્ષમેટ આપવામાં આવ્યું હતું. હાજર થયેલાંઓ આખી રિલખેના રો જોયા બાદ વીસર-જન થયા હતા.

* * *

સવ મી. એન્ડ ધી વર્લ્ડ ઝા માઇન—યુનિવર્સલે પોતાની નવી કૃતિ "સવ મી એન્ડ ધી વર્લ્ડ ઝા માઇન" છ. એ ડ્યુપ દન પાસે ડાયરેક્ટ કરાવી છે ને "અરેર ઓફ હેનર્લ" ની નવલકથા પરથી ઉપજાવી કાઢેલ છે. જેમાં મેરી શીલ્ડબીન અને મોરમન કેરીએ મુખ્ય પાટું ભજવ્યો છે.

એની લોરી—જેહન રોબર્ટસનની ડાયરેક્ટરશીપ નીચે લીલીમન ગીરા "એની લોરી" નામની કૃતિ તૈયાર કરે છે જેમાં મીસ ગીરા અસ્સલના વખતમાં રપેનના રાજ્યની વખતે ફેલીશીનાં આમાં કેવી હાલત હતી તેના અંગે લાવવા કાર છે

વીલીયમ ફોક્સે બેલ બેનેટ સાથે ડેવીડ બેલાર્ડોના પ્રોડક્શન "ધી લીલી" માં પાટું ભજવવાનો કરાર કરેલ છે અને તે કૃતિ વીકેન્ડ રકર્ડઝોનર ડાયરેક્ટ કરશે

કમાઇવ જુક ફોલોર-સ વીડિયોની સાથે તેની પટેલી "પેરા-માઉટ રટારીંગ વેલકામેની કૃતિમાં પાટું ભજવશે ને અર્નેસ્ટ વાન્ડની લખેલી છે.

મોજ-મજાહ ઇનામમાળા નં. ૭

રૂપિયા ચોવીસનાં અઢાર ઇનામો નીચે જણાવેલી કુપનમાં અત્યાર સુધીમાં ખ્યાતિ પામેલા

ગુજરાતી ભાષાના સારામાં સારા સ્વ. કંવા હયાત.

પાંચ ઈવિઓનાં નામ

જાણી મોહનનારાઓનાં રૂ. ચોવીસનાં અઢાર ઇનામો વહેંચી આપવામાં આવશે.

ઇનામની વિગત-૩. ત્રણનાં ત્રણ, ૩૧ દોહનાં પાંચ ખાર આનાના દસ મળી કુલે અઢાર ઇનામો આપવામાં આવશે. આ બધા ઇનામોના રોકડા રૂપિયા નદિ આપતાં તેટલી કોમતન અમારી પાસેનાં પુરતકા આપવામાં આવશે. પુરતકા મોકલવાનો ખરચ ઇનામ મેળવનારને શિર છે

કુપન વચરના નામ ઇનામની દગોફાઇમાં લખત વાઇ ચકશે નર્મ

આ ઇનામમાળાનું પરિણામ

તા. ૪-૭-૨૬ ના અંકમાં જાહેર કરવામાં આવશે

કુપન તા. ૩-૬-૨૬ બધેરના બંદર સુધી લેવામાં આવશે

તા. ૨૭-૬-૨૬

સારામાં સારા પાંચ ઈવિઓનાં નામ

૨ ૨ ૩
૪ ૫

લી.

કે.

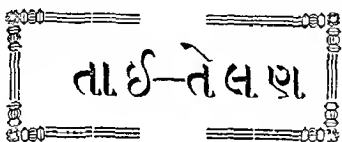
મું.

કળીયુગનાં સત્યવાન સાવિત્રી એટલે—

પ્રતિનિધિ અને તાઈ તેલણ !

નિવ્ય પાતિવ્રત્ય ! અદળક નિષ્ઠા ! અને અકૃત્રિમ પ્રેમના પુન્ય પ્રભાવનો બોધ
મતી સાવિત્રીની પૌરાણીક કથામાંથીજ આર્ય મહિલાઓ લઈ શકે છે

આચ ભગિનીઓ ! આ પુન્ય પ્રસાદ તમોને

નામની ઐતિહાસિક ફીલ્મમાં જોવા મળશે

આર્ય કન્યા દેવી સાવિત્રીએ પોતાના અદળક પાતિવ્રત્ય પ્રભાવથી ચમરાવતી યમરાજની પાસેથી
મત્યવાનના પ્રાણની પુત : તેના દેહમાં પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા કરાવી, તેજ પ્રમાણે માની
માણસને મરણ પ્રમાણે ગણાવા કારણક્રમાંથી-પોતાના પ્રિયકર પ્રતિનિધિને
પોતાના અતુલ પ્રગંઢથી આર્ય કન્યા તાઈ તેલણે દેવી રીતે છોડાવી
તેના દેહમાં પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા કરી તે આજે મેજેસ્ટીકના સ્ક્રીન પર
તમને નજર આવશે

વખત તથા ભાવ હમેશના ચાલુ છે

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે

આવે છે

આવે છે

મહારાષ્ટ્ર ફીલ્મ કંપનીની

ધાર્મિક ફીલ્મ

ભક્ત પ્રહલાદ.

ગેઘડી સીનેમા.

ઝોનરેબલ જરડીસ સર લલ્લુભાઈ આચારામ શાહે ગયા ચુકવારે સંજે ભોરીબદર રોશનની સામે આવેલો મી. ડી. કમલ્યુ રાજધક્ષની માલેકીનો ગેઘડી સીનેમા ખુલ્લો મેલવાની ક્રીયા એક મોટા અને વખવાળા મેળાવડા સમૂહ કરી હતી.

ખરામર સાડા છ વાગે ઝોનરેબલ જરડીસ સર લલ્લુભાઈ આચારામ શાહ આવી ખુબા હતા જેઓને સીનેમાના માલેકો સીનેમાના માલેકો તરફથી આવકાર આપવામા આવ્યો હતો. સીનેમાના માલેકો તરફથી મી. એસ. વી. બકારકરે શરૂઆતમા વીજેચન કરતાં, સીનેમાથી થતા લાભો સમજાવ્યા હતા. પછી તેમણે ઝોનરેબલ જરડીસ શાહે સીનેમાને ખુલ્લો મેલાવેલો જાહેર કરવાની અરજ કરી હતી.

ઝોનરેબલ જરડીસ શાહે તાળીઓના અવાજને વચ્ચે બેલાવતા જણાવ્યું કે આ સીનેમાને ખુલ્લો મેલવાની ક્રીયા કરતા અને ખુલાલી થાય છે સીનેમાથી કેળવણીની દ્રષ્ટીએ કેટલોક લાભ થાય છે, અને હું આમા રાખુ છું કે, તેનો લાભ આપવાને આ સીનેમા સમૂહ નીચે હું આ સીનેમાને ૬ તેડા ૪૨છી તેને ખુલ્લો મેલાવેલો જાહેર કરું છું (તાળીઓ).

ખાદ હાજર થયેલાઓને "ડોટરસ ઓફ ધી ડેઝટ" વાને દુરે-પછત્ત એ નમની એક રિફમ કેપાડવામા આવી હતી, તથા ૬ દરવલ દરમીઆન તેઓને રીફરમેટ આપવામા આવ્યું હતું. હાજર થયેલાઓ આખી રિફમનો શો જોયા ખાદ વીસર જન થયા હતા.

* * *

લવ થી એન્ડ ધી વર્લ્ડ - જ માહન - યુન વસંથે પોતની નવી કૃતી લવ થી એન્ડ ધી વર્લ્ડ છઠ્ઠા માહન ' ૪ એ કુપ્પ ટન પાસે ડાયરેક્ટ કરાવી છે જે અકેરે ઓફ હેનલ્ડ "નો નવલકથા પગથી ઉપજાવી કાઢે છે જેમા મેરી શીલ્ડની અને નોરમન કેરીએ મુખ્ય પાટાં ભજવ્યાં છે.

એની લોર્ડી - નોલન રાજકોશની ડાયરેક્ટરશીપ નીચે લીલીયન ગીશ એની લોર્ડી " નામન કૃતી તૈયાર કરે છે જેમા મીસ ગીશ અરસવાના વખતમા રખેના રાજ્યની વખતે કેવીકિનાંઆમાં કેવી લાલત હતી તે જોયે લાવવા ધારે છે.

વીલીયમ ફોક્સે બેલ બેનેટ સાથે ડેવી બેલાસ્કોના ઓક્ટોબર ' ધી લીલી ' મા પાટાં ભજવવાનો કરાર કરેલ છે અને તે કૃતિ વીન્ટર રહર્ટઝીમર ડાયરેક્ટ કરશે.

કલાકર્ત્ર પુક ફોર્બેન્સ વીડોરની સાથે તેની પટેલી ' પેરા માઉટ સ્ટારીય નેલકોનેની કૃતીમા ખાદ ભજવશે જે અર્તેરટ વાજકની લખેલી છે.

મોજ-મંજલ

મોજ-મંજલ ઇનામમાળા નં. ૭

રૂપિયા ચોવીસનાં અઢારે ઇનામો

નીચે જણાવેલી કુપનમાં અત્યાગ મુધીમાં ખ્યાતિ પામેલા

ગુજરાતી ભાષાના સારામાં સારા સ્વ. કિવા હયાત

પાંચ કવિઓનાં નામ

લખી મોકલનારાઓમા ફા નાંચીમના અઢાર ઇનામો વહેચી આપવામા આવશે

ઇનામની વિગત-૩ ત્રણનાં ત્રણ ફા રોડના પાંચ ખાર આનાના ફસ મળી કુલે અઢાર ઇનામો આપવામાં આવશે આ બધા ઇનામોના રોકડા રૂપિયા નદિ આપતા તેટલી કીમતના અમરી પાસેના પુસ્તકો આપવામા આવશે પુસ્તકો મોજનવાને ખરચ ઇનામ વેળવાનારને ફિર છે

કુપન વગરના નામ ઇનામની દગોશીમા લખન ચપ શકશે નહિ

આ ઇનામમાળાનું પત્રિણાન

તા ૪-૭-૨૬ ના અંકમાં જાહેર કરવામાં આવશે

કુપન ના ૩-૬-૨૬ જયેરના ૫૧ મુની લેવામા આવશે

તા ૨૭-૬-૨૬

સારામાં સારા પાંચ કવિઓનાં નામ

૧ ૨ ૩
૪ ૫

લી

૩.

ચુ.

મોજ-મોજ

સામ્રાજ્ય અને શક્તિ

સરપર ગિરે પહાડ તો ફર્યાદ કયા કરે!

આ ઉદ્દગારો પેલી
બહાદુર શુરવીર

અફસાતૂન

ની માથુક હુસી
કુરાન્ટની છે!

૪ થું અઠવાડીયું ૬ ભાગ

જ્યારે તેણી મોતના પળમાં સપડાય છે, અને મદદ માટે કાંઈ મારે છે. પણ તેનો ખગે
ચાહનાર, સાચો પ્રેમી, બહાદુર આશક અજબ રીતે તેણીનો બચાવ કરે છે!

સ્પીડનો ખરો મદદગાર

સ્પીડનો ખરો દુશ્મન!

તે તેનો નીમકહલાલ નોકર ગેસ્ટન છે
તેના કામો ખાસ ધ્યાન ખેંચનારા છે!

કદ હીચકારો જીમ નથી, પરંતુ તેનાજ
કાકાનો બદમાશ અને હુચ્ચો ખેડ છે!

સાહસ, સાહસ ને સાહસજ!

પ્રાક્રમ, પ્રાક્રમ ને પ્રાક્રમજ!

હિમ્મતનાજ કામો! બહાદુરીનાજ બનાવો!

ખીકટ સાહસો! કકણ મુશકીલો

રોજ અને સ્કીનના અનૂભવીઓ એક મત છે, કે, આ નીચીયલમાં પ્રસિદ્ધ અમેરીકન
એક્ટર સાહસ હચીમન પોતાના ખાસ કાર્મમાં છે!

આ ઉપરાંત
એક હુમ હસાવે રી

બે ભાગની કોમીક

પણ તમને ખુશ કરના
રાખી છે!

ચલતા પુર્ણ

વર્ષ—પા. ૭, ૮, ૯ ના રોની રવિ ના નાગે

ભાવ—૨૧ ૨. ૧ ૭૦૦, ૮૦૦, ૯૦૦

ગ્લોબ્લ સીનેમા સેન્ડલસ્ટરોડ

જેડ વઢ હ) સવિવાર તારીખ ૪ થી જુલાઈ ૧૯૨૬ (વર્ષ ૩ જી. અંક ૧૪)

આ અઠવાલીકા પ્રસિધ્ધ થતી વાર્તાઓના પાત્રો કલ્પિતજ હોય છે
શાંખ જીવત વ્યક્તિ પત્રથી ઉપજાતી કરેલા નથી અથવા એક અ

યમ સાવિત્રી સુંવાદ

અખનાર-રા, લગનવંશાય ઈ દરે
(૧મા અકથી ચલુ)

મદાકાન

મેં ચાલ્યા શુ, રતન હાલને રકતુ આમ લટી ?
ચાને મુને, લવનમહી એકલી આમ મકા ?
ના, ના બાપુ ! કુર થયુ છે એક દેહસ દારા,
છોડો છોડો, વિનવુ તમને કય છે પ્રાણપ્રાણ-૫

યમ

ઉપજાતિ

કર્યાત પુત્રી ! શિવ તુ કરે છે ?
જન્મે જન્મે ને સદુ તે મરે છે,
ધટમાળ પુત્રી ! જન્મી હરે છે,
વિશ્વે જિતા વિશ્વપતિ કરે છે—૬

અનિત્ય માવા બધી એજ જાણી,
વિતુ તણી છે, તમ શોક 'ચાણી !
અશ્વ વડાને શિવ મેનથી તુ ?
કિના થો ને કર થેર જઈ તુ—૭

સાવિત્રી

હસિન

દિવક તેા લીધી, કુટલી તમે,
નિભિરખાં મુને, ના જવુ મને,
પતિ વિષે સદા, ચિન્તુ રમે,
ધર મહો દરે ના જવુ મને—૮

યમ

વદિ શુદે નદિ, તુ જરો સનિ !
રહીશ આલી તો કુખ છે અનિ,

સાવિત્રી

નદિ મમે મુને, વાસ વનનો,
વિરહ ના મમે, પ્રેમી જનને

યમ

પુષ્પિનાભા

દિશ્ય નથી સનિ ! તુ વિદીન શાને,
તદપિ ધરે હા છેક આમ શાને ?
હૃદયિક વિરહ આ નથી અરેરે !
જીવન વિયોગ ન થોગ તેા મનેરે—૧૦

સાવિત્રી

ઉપજાતિ

રેશે વડે ધર્મ સુધાર સારા,
નેના પ્રભુ ! સ્વપ્ન બધાય ધારા,
નેમાં શુદી ધર્મ ગણાય મુખ્ય,
જોતો ગમે શાશ્વત નેધી મુખ—૧૧

સુજગી

વિના દસા મે, કાર્ય સાધીજ થયે !
વિના નાય કહો ધર્મ સર્થ સધાયે ?
રોડે દપતિ ધર્મ સુપુષ્પ દત,
દેવે સાધી સાધિ વરે દેહ દાના—૧૨

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

પ્રકરણ ૨૦ મું.

હું હાથમાં કડું પકડી ધણજ બળપૂર્વક દરવાજે ઉઘાડવાનો પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો; પરંતુ મહેનત આજણ ગઇ એટલે નિરૂત્સાહ બની ત્યાંજ બેસી ગયો. આવી અવસ્થામાં દનાશ લાવે હું ચિંતા કરી કરતો હતો, એટલામાં દેવડીની બન્ને બાજુએ પીળા પડદા લટકતા મારી દૃષ્ટિએ પડ્યા. હું પડદા પાસે ગયો. મેં તેને ખસેડી નેચા એટલે એક કાળા રંગનું કડું મારી દૃષ્ટિએ પડ્યું. તે કદાને મેં ફરવા માંડ્યું અને મારી અંતઃકર્મની વચ્ચે લોહહાર એકાએક ઉઘડી મળ્યું! મેં દરવાજામાં પ્રવેશ કર્યો પણ પથ એટલો તો સાંકડો હતો કે, એક માણસ પણ લાગ્યેજ સુપરપ ચાલી શકે! મેં વિચાર્યું કે, સુલતાનના ઝોર-ઝામાં જવા માટે આજ સુખત્તાર હોવું જોઈએ.

સંકીર્ણ પથ વટાવી આજણ વધતાંજ સુન્દર સુસજ્જિત ઝોરઝાંઝા મારી દૃષ્ટિએ પડ્યા. ગુલામના કુવારાઓ ઉડી રહ્યા હતા અને નાની નાની લતા કુંજોમાંથી મધુર સુવાસિત ફુલોની સુગંધ ફિલને પાગ લાગ કરી દેતી હતી. આ શુદ્ધ અને તેની આસપાસની લતા કુંજોનું વર્ણન કરવાની મારામાં શક્તિ નથી.

કેટલીક હાથ સુધી મંત્રમુગ્ધવદ્ હું આ સ્વર્ગીય સૈદ્ધાંત નિરીક્ષણ કરવા લાગ્યો. મારા ચક્ષુ સમીપ અપસરાઓનું ઉન્માદનામય દશ્ય ખુલ્લું થવા લાગ્યું. હાથ કાળ સુધી હું ત્રિહૃવળ લાવે જડવત ઉભો રહ્યો; પરંતુ ત્યાર પછી મેં વિચાર્યું કે, સમય અટક છે અને મારે કામ વિશેષ કરવાનું છે. એમ વિચારી નકામો વખત તકિ ગુમાવતાં હું સામેની દિશાએ દોડવા લાગ્યો. કેટલા મહેલ, કેટલાં યોગાનો વટાવી હું આજણ વધ્યો તે કહી શકતો નથી, પણ એટલું તો ખરું કે સુલતાનનું આ જાનનાખાનું એક વિશાળ નગર જેવું હતું એમાં કોઇ જાનની ચંકા લાવવા જેવું નહોતું. વળી બધી તો એ દત્તી કે, હજી સુધી મને કોઇએ આજણ વધતો અટકાવ્યો નહોતો, તેમ મને કોઇ મળ્યું નહોતું.

આખરે સુલતાનના ખાસ મહેલ પાસે પહોંચતાંજ મને અટકાવ થયો. એક વિરોધ દેહધારી જોળે દાર રક્ષા કરતો ઉભો હતો. મારો પોતાક જેમ્તે તે સમજી ગયો કે હું એક ગુલામ છું.

આ જોળને બળપૂર્વક દટાવી દઇ અંદર પ્રવેશ કરવાની મારામાં શક્તિ નહોતી. હાથમાં જોળને ધમકૂત જેવો દેખાતો હતો. મને તે એક હાથ માત્રમાં ચાંચડતી માફક યોળા નાખે એમ તેના દેહ પરથી દેખાઈ આવતું હતું અને જોતાંજ તે પોતાના બાહ્યઓનો વિસ્તાર કરી પકડવા આજણ વધ્યો; પરંતુ હું નીચે વળી ગયો અને તેના બાહ્યમાં નહિ સપડતાં એકદમ આજણ દોડવા લાગ્યો. જોળે પણ મારી પછવાડે પડ્યો.

તે વખતે મને કાંઈ જાન નહોતું. દોડતાં દોડતાં મેં વિશાળ દિવાનખાનામાં પ્રવેશ કર્યો. તેના રત્નો સોનેરી રંગથી રંગેલા અને કારીગરીવાળા હતા. સર્વત્ર સખમલ જડી લેવામાં આવ્યું હતું અને પ્રત્યેક બારીમાં સુગંધિત પ્રખેનોનાં કુંડાં લટકતાં હતાં. દિવાનખાનાની બાંતો જુદી-જુદી જાતનાં ચિત્રોથી સુરોસિત કરવામાં આવી હતી. તેના આંધાર શૂંઘાર જોઈ મને ખાતી થઈ કે, આજ સુલતાનના ખાસ ઝોરઝા હોના જેમ્તે. હું જરા આજણ વધ્યો કે, એક સ્વેત સિંદાસન પર બેઠેલો સુલતાન મારી દૃષ્ટિએ પડ્યો. સુલતાને શકુન્તલ યક્ષગીત પોષાક પડેથી હતો. તેની પછવાડે કુશુવર્ણી જે જોળાઓ હાથમાં મધુર ધ્રુવજા પંખા લઈ તેને પવન નાખતા હતા. એટલામાં ઉન્મત્તની માફક દોડતો દોડતો હું સુલતાનની સમીપ ઉપરિધન થયો. મારી પછવાડે પેલો રાક્ષસના જેવો કુશુવર્ણી જોળે ધૂમ પાડતો હતો કે, "પકડો-પકડો! ગુલામ આદિં વગર રંગએ નહાસી આવ્યો છે!"

તેના આ શબ્દો સાંભળી એક સાથે દશ તલવારો ધિપાનમાંથી બહાર આવી. બધા તલવાર ઉગમતા મારી સામે આવી ઉભા.

હું ભયંબ્રાકુળ લાવે સુલતાનના સિંદાસન પાસે જઈ, કુંદ-છીએ પડી તેને વિનતિ કરતાં કહેવા લાગ્યો, "અમ પરાક્રમી સુલતાન! દવા કરી મારી વાત એક વખત સાંભળો. મારી વાત સાંભળ્યા પછી મારી આવી બેઘદખી માટે આપને જે ચોચ થાશે તે શિલ્પો કરજો."

જે જોળે મારી પછવાડે પડ્યો હતો તે સુલતાનને અભિવાદન કરતાં જોલ્યો:- "હુજૂર, એક કુતૂહ ગુલામ સાદસ કરી વગર રંગએ આપની પાસે ફરિયાદ કરવા આવ્યો છે!" એટલું કહી તેણે પોતાના બન્ને હાથોમાં મને મન્યૂત પકડી લીધો.

મેં ઉન્મત્તની માફક સુલતાનને બાજીવ કરતાં કહ્યું:- "નહિ, ખુદાવંદ, મારી કોઇ ફરિયાદ નથી. આપને ચેતવવા-સવેજાની ચેતવણી આપવા આવ્યો છું. મારા ખોલ પર વિશ્વાસ રાખી સાવધાન થઈ જાઓ. આપને ખુદાના દરખાસ્તમાં મોડલી આપવાનું કાલતરૂં રચાઈ ચુક્યું છે અને થોડા વખતમાંજ આપ યમ-સદનામાં પહોંચી જશો. માટે આપને ચેતવણી આપી આપના પ્રાણની રક્ષા માટે હું સાદસ કરીને આદિં સુધી આવ્યો છું."

મારા શબ્દો સાંભળી સુલતાન કોષથી કપિત બની જઈ કંઈક અવાજે જોલી ઉઠ્યો:- "સુપ કર નમકદરામ! વગર રંગએ મારા જાનાનામાં પ્રવેશ કરી મારાજ પ્રાણવધની અમંગલ

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજલુ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આજેજ ગ્રાહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લેઓ.
લખો-મોજ મજલુ કાર્યાલય મુંબઈ ૪.

નોંધએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની દુઃખી હાલત કવરમાં
ખીટી મોકલી ધેર બેઠે જ શાસ્ત્રીય ઉપાયોથી મુખી જીવનની
સરખાત કરી બેળે.
પંડીત પરિમલ (અધ્યક્ષી વૈદ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (૨૪)
પેલા મિત્રોની ચાલ (માફુગા) જી. આઈ. પી. આર.
૧૨થી ૬ દરવાલા ખીટીમાં નં-૧૧ મોકલવી (મુંબઈ)
પત્રવ્યવહાર માફુગા કરવો.

રૂ. ૩ માં ફોટો લેવાનો શુભ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરલી અને સરતા હમારે પાસેથી મંગાવો. વિદિયાબેની
નકલોથી બચો. સેજનવિલા અનુસાર ફોટા ન પડે તો પૈસા પાછા
દેશું, એ શરત છે. આનાથી આપ જનવર રહો કુલજ આ
પુરૂષ અને સુંદર મહેલ હમારત સીન સીનેરી ખાજ બગીચાં
બગીચેની ખબી એક સેકેડમાં કાર્ડ સાઈઝની પાઠી શકો છો, અને
ફિસ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી ટ્રાઈ જાતનો નાસ, નથી
સેવાની રીતી કેમેરા સાથે કુદરત મોકલવામાં આવે છે કોઈ
કેન કેમેરાની રૂ. ૩ ૮. આર્થ નામ લખો—
પત્રામલખપતિરાય એન્ડ દો. અલ્લીગઢ સીટી (મજલ)

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
અસરોહી
બાબુમાં
હવે તેમાં
ખરાં જેવાં દામમાં સસ્તાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પર્લ્સ વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જાપાનીઝ ખરીદી જાય છે, કલચર્ડ
નોમે બેજસેજવાળો ખોટો માલ લઈ છાવા કરતાં
ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ
કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરેકને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેરોબોનો શોખ
કાલામજી પુરો કરો-તમારા દામ બચાવો
ધેર બેઠાં પણ માલ જોવો હોય તો બની શકશે

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોક્લી કું

૬. ગાયમન્ડ હાઉસ, વાન્ડા ગાંધી રોડ

મામદેવી-મુંબઈ નં. ૭

રૂ. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફ્રીટીંગની બાઈસીકલ

“ રોયલ મેલ ” (રજીસ્ટર્ડ ટ્રૂ માઈલ)

પેકીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

બીજી દરેક જાતની સાયકલો રૂ ૫૫ થી રૂ ૨૫૦

તેમજ સાયકલનો દરેક હુલક સામાન મળશે

ઓરડર સાથે રૂ. ૨૫૫ એડવાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

થાણાવાલા એન્ડ કું સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૨-૪૩૪ હાલખાટવી રોડ મુંબઈ

સુંદરી કે શાહુલ ?

લેખક : રા. વજ્રસાગર યજ્ઞેશ્વર ભટ્ટ.

પણ જુના કાળમાં વિદ્યાસનગર એક સમૃદ્ધિવાન સહેર હતું. પ્રગતિ તે કાળમાં હોઇ ચક્રે તેટલી મોટાલી અને શોખીન હતી, પરંતુ સહેરનો રાજા પ્રયજ્ઞસિંહ એક તરંગી મનુષ્ય હતો; તેની કદવાઓ આકાશ ગામી હતી; અને પછી તે શક્ય કે અશક્ય, જતાં પણ તે તેને અમલમાં મૂક્યા સિવાય રહેતો નહિ. પોતાના મગે તેવા વિચારનો અમલ કરાવવામાં તે એટલો બધો આગ્રહી હતો કે તેના દુકમનો આનાદર કરવાની કાંઈમાં તાકાત ન હતી. આથી રાજ્યની દરેક વ્યક્તિ તેના મનરસી સ્વભાવને અનુસરીને વર્તન કરતી; જ્યાં ને તેમાંથી કેઈ પણ વ્યક્તિ પોતાની નિયત થએલી કક્ષામાંથી સદાજ પણ વક્ર થવા તે તે રાજ્યના આપાર યુગ્મનો બેગ થઈ પડતી, આ પ્રમણે પ્રયજ્ઞસિંહનો સ્વભાવ ખરેખર વિચિત્ર અને અમાનુષી હતો.

સહેરની બહાર એક વિશાળ મેદાન હતું. તેની આસપાસ એકેરી બાંધેલી હતી અને એક બાજુ ઓરડા હતો જેનું નદાર મેદાનમાં પડતું હતું. તે ઓરડા પર રાજા તથા અન્ય અમલદારો રહેને ભેસવા માટે અગાસી નૃત્ય જનાનેણું હતું. પ્રસ્તુત ઓરડાના દારની બરાબર સામે બીજા છેડા પર એવા બીજા બે ઓરડા સંયુક્ત હતા અને તે અનેના દાર એક સાથે મેદાનમાં પડતાં હતાં. ઘણે ભાગે આવા મેદાનોમાં પડા બાજુ, તરવાર બાજુ તથા અન્ય રમતોની દરીકાઈ થતી અને આ દરીકાઈમાં કૌશલ્ય દાખવનારા વીરોને રાજ્ય તરફથી મોટાં ધનાણેશ્વરીય કરવામાં આવતા. દરેક રમત વખતે રાજા તથા અન્ય રાજ્યના કામદારો વિગેરે એવા ભેસવા અને પ્રત્ય વર્ગના પણ ટોળેટોળાં તે એવાને આનંદ મેળવતા ત્યાં ઉમરાતાં આ પ્રમાણે આવું મેદાન સહેરનું એક 'મેળ-મળક' રચણ બની રહેતું.

પરંતુ આપણું વિલાસ નગરનું મેદાન કોઈ બીજા વિચિત્ર ઉપયોગને માટે હતું, કારણ કે પ્રયજ્ઞસિંહની વિચિત્ર કદવાઓ સામાન્ય બધે પ્રસરેલું હતું. આ મેદાન એક ન્યાયની એરી હતી, યુગ્મેશરને શિક્ષા આપવાની તથા પરાક્રમી વીરોને માન આપવાની આ જગ્યા હતી. કોઈપણ પ્રમજ્ઞન ભાષકર હોય કે તે ત્યારે સહેરમાં રાજા તરફથી બોલે કરવામાં આવતું કે 'અયુધ દિવસે અયુધ વખતે યુગ્મેશરને ગામ બહારના મેદાનમાં ન્યાય થશે.'

આ પ્રમાણે નિર્મિત દિવસે ત્યારે યુગ્મેશરને મેદાનમાં જાવવામાં આવતો ત્યારે એકેરીમાં સહેરના લોકોની દક્ષા નમતી અને શું અને છે તે એવા ઉત્કુષ્ઠ નયનેથી તેઓ મેદાનમાં જોઈ રહેતા, રાજા પ્રયજ્ઞસિંહ પણ પોતાના અમલદારો વગેરે સાથે ઉપર

કહેલ અગાસીમાં આવી ભેસતો. રાજ્યના દુકમ થતાં તેની નીચેના ઓરડાનું દાર મોક્ષવામાં આવતું અને તેમાંથી યુગ્મેશરને મેદાનમાં બહાર કરવામાં આવતો. ત્યારબાદ તે યુગ્મેશરને સીધા જઈ સામેના બે દારમાં એક ઉપાડતું પડતું. તેને મગે તે દાર તે ઉપાડે તેમાં અંતરાય ન હતો. તે સાથે તેને કોઈ પણ જાતની ચેતવણી કે સુચના પણ આપતી નહિ. એમાંથી એક ઉપાડતાં તેમાંથી જુઓ ભાષકર શાહુલ-વાપ થતી આવતો અને એક જ પાળે મારી ઘણ માત્રમાં યુગ્મેશરને ભગ કરી જતો. અને આજ તેના યુગ્મની સામિતી અને શિક્ષા હતી. યુગ્મેશરને આ પ્રમાણે ન્યાય થતાં પ્રેક્ષકોમાં શોકથી છાયા છાયા રહેતી અને સરજોના દિલગીર થઈ પેતરેતાના મથેરિયન રચાને જવા વિખરાઈ જતા.

પરંતુ ને યુગ્મેશર બીજું દાર ઉપાડતો તે તેમાંથી એક રૂપરૂપ સંપન્ન યુવાન સ્ત્રી બહાર આવતી, યુગ્મેશરને લાલકની કુમારીની શોધ કરી રાજ્યના દુકમથી તેને ખાસ ત્યાં રાખવામાં આવતી હતી અને "તેની નિર્દોષતા માટે, તે કુમારી સાથે ત્યાજ તેના લગ્ન કરી માપવામાં આવતા, પછી તે યુગ્મેશર પુરવાને સ્ત્રી હોય મા ન હોય! અને મનરસી પ્રયજ્ઞસિંહની ઇચ્છાથી ત્રિરૂપ કોઈ કંઈ કરી શકતું નહિ તે વખતે રાજ્યની નીચેના ઓરડામાંથી ધમકાઈ બહાર આવતા અને તે સ્ત્રી પુરવાને તેજ રથને દશત મેળાપ કરી યુગ્મેશર વિગેરે આપી સત્ત વિધિ ત્યાજ રૂપાસ કરતા. આ પ્રસંગે લોકોના આનંદનો અવધિ થતો અને ઓઝોના મંજળ ગીતો વગેરે સર્વ આનંદમાં વિસ્મરન થતાં.

આરી રીતે પ્રયજ્ઞસિંહની ન્યાય આપવાની રીત વિચિત્ર હતી. ક્યા દારમાંથી સુંદરી નિકળતે કે ક્યા દારમાંથી શાહુલ નિકળતે તે બખર પડી શકતી નહિ. કોઈ દિવસ આ બારણામાંથી વાપ નિકળે તે કોઈક વખત વળી તેજ દારમાંથી સુંદરી નિકળે, આથી યુગ્મેશરને બધો આદર નસીય પર રહેતો અને તેની નિર્દોષતા કે શોધિતા પણ નસીયનાજ દાયમાં હતી. ટુંકમાં નસીય એજ તેનો ન્યાયધિરા! વાપવાનું દાર ઉપાડે તે શોધિત અને તેની શિક્ષા પણ તેજ રથજ; અને ને સુંદરી વાણું દાર ઉપાડે તે તે નિર્દોષ પૂરવાર થાય અને તેના ભારે જલમે પણ તેજ જગ્યા પર.

આ પ્રયોગ દરે લોકોમાં જનજીતો થઈ ગયો હતો. યુગ્મેશરનું ભવિષ્ય ઉદ્ધવા નાપરીકોની મેલી ત્યારે મેદાનની એકેરીમાં મળતી ત્યારે તેઓ મૃત્યુ નેશી કે લગ્ન, તે જાળવ તેઓના મનમાં પડેલેથી ગમમથલ થઈ રહેતી, અને આ અનિચિત્તા લોકોની પ્રમજ્ઞ અપૂરતા વધારતી અને તેથી લોકોના મનમાં એક પ્રાર્થના વૃદ્ધ આનંદ થતો.

આ વિચિત્ર રાજા પ્રયજ્ઞસિંહને એક સુંદર યુવાનની કળા સરખી મુકમાર કુંવરી હતી, પ્રયજ્ઞસિંહના તે પ્રાપ્ત સમાન હતી. તેના ચંદ્ર સમાન ધીંગળ વલનું તે ત્યારે અલોકિત કરતો ત્યારે તે વાતસલ્ય વાવમાં એટલો બધો મરકાવ થઈ જતો કે તેને

ખીજી કંઈ જાન રહેતું નહિ, અને ખરેખર કુંવરી પણ હતી સ્વર્ગની સુંદરી સમાન. પ્રજાસિંહને એક સરદાર ધીરસિંહ મહાપ્રતિભાશાળી પુરુષ હતો; તેનું સૌંદર્ય અને તેજ જોનારને તેના તરફ પ્રેમભાવ આપ્યા વિના રહેતાં નહિ. તેની મોઢક મૂર્તિએ કુમારીના હૃદયને ઇત્યુ હવે, કુમારીના પ્રેમનો તે હમેશ્વર હતો અને કુમારીએ પણ તેના હૃદયના અવાજને ઝીંધ્યો હતો. કેટલાક મહિના સુધી તે આ પ્રજાસિંહનું પ્રેમ નાટક શાંતિથી ચાલ્યું, પણ આખરે રાજા ખટપટનો ભોગ તે બને થઈ પડ્યાં, કાંઈ કાળાંખોર સરદાર આ જોયું, રાજાને પણ વાત કરી અને પછી તે પૂછ્યું શું ? તેનો ઉત્તર સ્વભાવ એકદમ સતેજ થયો તેનો પિતૌ ઉઠી ગયા, એક નજીવ - કુળહીન સરદાર સાથે તેની પૂતી આ વર્તન કરે તે તેનાથી ન સહેવાયું. ધીરસિંહને એકદમ કેદ કરવામાં આવ્યો અને મેદાનમાં તેના ન્યાય માટે દિવસ નિર્ધારિત થયો. આ એક ખરેખર રસિક કિસ્સો હતો, મેદાનમાં શું બને છે તે જોવા સર્વ અત્યુર દનાં, કારણ કે આ એક લાંબકર યુગો હતો અને તેનું પરિણામ શું આવશે તે એક કૌતુક હતો.

રાજાના હુકમથી રાજ્ય સેવકોને લખકરમાં લખકર ઘાતકી અને રક્ષણ લાંબી શોધમાં મોકલવામાં આવ્યા અને સાથે સાથે ખીજી ઉચ્ચ કોટીના માણસોને સુંદરમાં સુંદર કાંઈ કુમારીકાને શોધી લાવવા હુકમ મળ્યો કે જેથી જો ધીરસિંહ લાંબકર સખા-લામાં ન આવે તે તેનાં લગ્ન તેજ કુમારીકા સાથે થઈ શકે.

આખરે મુકદ્દર કરેલ દિવસ આવી પહોંચ્યો. ચહેરાના દરેક ખુશખબરી લોકો મેદાન તરફ આવવા લાગ્યા અને સારી જગ્યા મેળવવા મારામારી કરવા લાગ્યા. મેદાનની ગેરેરી ખીજીખીજી લોકોથી ભરાઈ ગઈ, કેટલાક મિચાલા દુર્બળ માણસો જગ્યા ન મળવાથી બહારની દિવાલ પર ગાંઠવાઈ ગયા. જાણે મહાન મેળો બરાબર હોય તેમ જાણ ત્યાં થવા લાગ્યો. રાજા તથા અધિકારીઓ પણ અગાસીમાં ન્યાયાધિશ દારોની બેઠી (?) સામે ખીરાજોડા હતા, રાજકુમારીને જેલના માટે પણ ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી. કારણ કે આજના દિવસ ખવાસ થતાં પહેલાં પોતાના હૃદય રમણીની શી દશા થશે તે જોવા તેનું હૃદય વેળા મિશ્રિત આધુરતાથી ધકકતું હતું.

સર્વ તૈયારી થઈ ચુકી હતી. હુકમ અપાયો, દાર ઉઘડ્યું અને રાજકુમારીના પ્રેમી ધીરસિંહને મેદાનમાં લાવવામાં આવ્યો. તેનું લાંબુ કદાવર સરીર, ભરાવવાર તથા પ્રભાવશાળી અને તેજસ્વી મુખાભિદ્ધ ભેષ્ય પ્રેક્ષક વર્ગના મન પર એક અજબ અભિદ્ધ થયો હોય તેમ લાગ્યું. પ્રેક્ષકોમાંના કેટલાકોએ તેને જોયું. અજાણે જોયો પણ નહિ હોય. સર્વની દૃષ્ટિ ધીરસિંહ પર દલીલૂં થઈ ગઈ. અને પ્રેક્ષકોને લાગ્યું કે આવા તેજસ્વી પુરુષને રાજકુમારી આત્મા અર્થે તે તેમાં નવાઈ ન હતી. અરે ! આ મેદાનમાં જાવા પૂરવેના ન્યાય એ શું જોણું લખકર હતું ? ધીરસિંહ આજળ વખતે અને રિવાજ મુજબ રાજાને નમન

કર્યું, પણ તેના જીવનની છેલ્લી ધડીઓમાં પણ તે પોતાની હૃદયદીને યજ્ઞો ન હતો. તેની ચપળ આંખો તેની શોધમાં હતી અને આખરે તે આંખોએ પોતાની ઇચ્છા વસ્તુ પ્રાપ્ત કરી. ધીરસિંહને આજીવનકાલ કંઈ જાન નહોતું; તે તો રાજકુમારી તરફ નિર્નિમિષ દૃષ્ટિથી જોવા કરતો હતો. રાજકુમારી આ પ્રસંગે હાજર ન હોય એ ઇચ્છાવાજોગ હતું, પરંતુ તેના પિતાની જેમ પોતાની જગા જાણતા તે રાજા ચાકી નહિ અને આ કશું પ્રજાને દિલગીર હતું જોવા આવી બેઠી હતી. જ્યારે મેદાનમાં ચકાર ધીરસિંહના ન્યાયનો અખર તે સાંભળી ચુકી ત્યારથી અદોનિસ તેને આજ દિવસનું સ્મરણ થયાં કરતું અને તેથી તેની આંખો દર્શના અશ્રુપૂર્ણ રહેતી. સત્તા અને અધિકારના પ્રભાવથી સુખદારોનું રહસ્ય તેના જાણવામાં આવ્યું હતું. કયા દાર પાછળ સુંદરી હતી અને કયા દાર પાછળ વિકાળ વધ શિકારને માટે તૈયાર થઈ રહ્યો હતો તે તેનાથી અજાણ નહોતું. આ મજાનું દારોના ઉપરના ભાગમાં મજાનું ચર્મના પડારનું આવરણ કરેલું હતું કે જેથી દાર ઉઘાડવા આવનાર મનુષ્યને અંદરથી લાખતો અવાજ સાંભળાય નહિ અને અંદરથી કંઈ પણ સૂચના કે સંકેતની આશા પણ રહે નહિ; પરંતુ કાંચનની અંગોળ શકિતથી સર્વ રહસ્ય કુમારીએ જાણી લીધું હતું.

જાણ તદુપરાંન ગ્રામ દારમાંની ઓ કાણ હતી તે પણ રાજકુમારી જાણતી હતી. અને તે ઓ પર પોતાનો નિરરકાર હોવાથી તે ઇર્ષ્યાથી બળતી હતી. પોતાના પ્રેમી ધીરસિંહ પર સ્નેહ લખાં કટાક્ષ કેંકળી તે સુંદરીને રાજકુમારીએ ધણીવાર કશી હતી અચંચા જોઈ હતી. અને ધીરસિંહ પણ આ કટાક્ષોને જવાબ આપતો તેમ તેણીને ભ્રમણા થતી. ધણી વખત તે બનેને વાત કરતાં રાજકુમારીએ જોયાં હતાં, પરંતુ તે વાતચીત નજીવી હોવા જતાં તેનાં ચાંકિત હૃદયમાં તેની ઇર્ષ્યા યુક્ત દૃષ્ટિએ તે વાતોને મંબીર સ્વરૂપ આપ્યું હતું. ઉક્ત સુંદરી સ્વરૂપના હતી અને તેથી રાજકુમારીની ઇર્ષ્યા દિગ્દિગ્ધ થઈ હતી અને 'ઓની જુરિપવાની' એ ન્યાયે તે નિર્દોષ ઓની સાથે કદાચ ધીરસિંહ પરણે તો પોતાના અતેરથી મનમજા સમાઈ જાય એમ ધારી મમે તે પ્રકારે તેનું અનિષ્ટ કરવા તૈયાર થઈ અને આ ભ્રમણામાં તેને ધીરસિંહની છંદગીની પણ ડિગેન રહી નહિ અને પોતાના વચ્ચરપરોથી ઉતરી આવેલા અનાર્થ જાતી સ્વભાવ પર તેનું મન વળ્યું.

જ્યારે તેના પ્રેમીની સ્નેહભરી અને દીન દૃષ્ટિ તેના પર પડી ત્યારે રાજકુમારી નિરતેજ અને કાંઈપ્રકાર ચહેરે માન્ય ધારીને બેઠી હતી અને તેના મનમાં તેની અતેરપરિવિનીતાજ મિચાલો હમણી રમણ કરતા હતા, પરંતુ અધ્યપુકત આત્મા અવર આંતરના ભાવ સમજ શકે છે, તે પ્રમણે ધીરસિંહે જાણી લીધું કે રાજકુમારીએ રહસ્ય પારખ્યું છે, અને તેને ખાતી હતી કે રાજકુમારી તે જાણી લઈ પોતાને સાંકેતિક સૂચના આપી વિકાળ વાપના મુખમાં જતો ભયારજોગ, તેનું જીવન મૃત્યુ અને આવર

કાવ્ય, વિનોદ, વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શોકીન

લાખો વાંચકોનું માનીતું પત્ર

મોજ-મજાહ

દર રવિવારે મફત વાંચકું હોય તો નીચે જણાવેલાં પુસ્તકોમાંથી તમોને
ગમે તેટલાં પુસ્તકો મંગાવો-જેટલા રૂપિયાનાં પુસ્તકો થશે એટલા

મહિના મોજ-મજાહ મફત મોકલવામાં આવશે.

મંખાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોજકી મંખાઈના બેદભરમથી ભરપુર.

અદભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા

કિંમત રૂ. ૧-૬-૦

વૈશ્વવ ધર્મનો ઇતિહાસ

દરેક વૈશ્વવ ધર્મને અગ્રણ્ય કરવા લાયક-ચાર
ધર્મો સાથે.

કિં. રૂ. ૩-૦-૦

-રા. હરિહર (દિવાના) કૃત નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક કુવનમોહિની-નુરજહાના પ્રેમ પ્રસંગો તથા ઇતિહાસને
અનુલક્ષી ગુજરાતના મસ્ત દલિએ રચ્યું છે.

મૂલ્ય માત્ર આઠ આના.

આશકની આત્મકથા

અદભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા

જ્યાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીનો પ્રજ્વળ

વૃત્તાંત વર્ણવ્યો છે.

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

ખાલતો કાગળ

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.

(સે.-હરિહર દિવાના)

મૂલ્ય આઠ આના

દેવદાસ

ત્રી, પુરૂષ આખાત વૃક્ષ દરેકને ઉપયોગી

સાબિત નવલકથા

હવે આજની આ વાર્તા બંગાળમાં થોરેરે વંચાય છે.

જેના તેની ઉત્તમતાની સાબીતી પૂરી પાડે છે

આર (અંગ્રેજી સાથે) કિં. રૂ. ૧-૮-૦

રાજનગર રહસ્ય

લખનાર-રા. ગુપ્તદત્ત

ગુજરાતના પાટનગર ગણાતા અમદાવાદ ઉર્ફે રાજનગરના અખત બેઠો, શ્રીમતોની વિલાસ લીલાઓ, સુદૃઢ બચલી જેવી દેખાતી નસોં ઉર્ફે કુટૂંબીઓનાં કારરતાન, દલસર્મા દીવાની અનેલી એક રોકાણીના છવનનો કશ્ચારસિક આબેહુબ ચિતાર, તેમજ ધર્મગુરુઓને ત્યાંના અનાચારના અખાડા વગેરેથી માહિતગાર થવું હોય તો

આજને આજ આ પુસ્તક મંગાવો

કિંમત બાર આના પો. બુદ્ધ.

યમરાજનો દરબાર

જગતના છળ પ્રપંચોથી આકૃતમાં આવી પોલા માનવીઓની આત્મહત્યાનું રહસ્ય સમજાવતી નવલકથા એક વખત વાંચ્યા પછી પડતી મુકવી ગમશે નહિ એવી તેમાં એક પછી એક લુભાનીઓ આવેલી છે

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

શિયળની કસોટી

યાને

બેવફા દુનિયા

દગાબાજ દોસ્ત તથા પતિવ્રતા સતિની કસોટીનો આબેહુબ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

મુંબઈમાં બનેલો બચકર બનાવ

એકજ રાતમાં બે ખૂન!

આ ખુનામરકીનો ભેદ જાણવો હોય તો

ઈશ્કનો અંજામ

અથવા

ધ્યારનું પરિણામ.

નામની રસિક ટીટકટીવ નવલકથા વાંચો. એકજ રાતે મુંબઈમાં એક સાવ બહાદુરનું અને ફ્રેન્ચિસ પર આવેલા નેરવાવાડામાં વિમળા નામની સ્ત્રીનું ફેલું બેઠેલરી રીતે ખૂન થાય છે, તથા ખૂની શોધવા જતાં બનેલા બનાવોમાંથી કેવી ભયાનક ભેદપરે પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેલ્લે સુધી તમે પણ નહિ કદવી શકો કે ખૂની કાણ છે? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય અંતે ભેદનો ખમ્બો ભરેલો છે. ૫૪૬ રૂપા છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. બુદ્ધ.

રશીયન શહેનશાહના જનાનખાનાની પોશ મોક્ષને માટે પાપ કરો-પાપ કરો નો પાકાર કરતા

ધર્મગુરુનું ચરિત્ર જાણવું હોય તો વાંચો

દુરાત્માનો દોરદમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

રશિયાના આ અદ્યુત નરનું છવન વાંચતા તમોને ખાતરી થશે કે, સુધરેલા દેશોમાં પણ ધર્મને નામે ક્યા અનાચારો થાય છે. રાવન, મહારાજા, મહારાણીઓ વધારે શું પણ ખુંદ રાક્ષસોનાં મહારાણી ઝારીનાએ પોતાના છવનમાં ફેરો ભાગ ભજવ્યો છે, તેનો આબેહુબ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ચાર ચિત્રો-૫૪૬ ૧૧૨

છતાં કિંમત છ આના

દરેક પુસ્તકનું વી. પી. ખર્ચ બુદ્ધ પડશે.

લખો-મોજ મહાદ કાર્યાલય ગીરગામ ચર્ચ સામે મુંબઈ નં. ૪.

વચ્ચે, ઓલાં ખાતું હતું અને તેની છત્રન દોરી રાજકુમારીના હસ્તમાં રહી હતી. પરંતુ તે બિચારાને ક્યાં ખબર હતી કે છપ્પાં રૂપી રાણસે રાજકુમારીના હૃદયને પચરવત કહીન બનાવ્યું હતું. ખરે / સીધું હૃદય કદી એક નિશ્ચય પર રહી શકતું જ નથી !

ધીરસિંહે દાદિ સહેતથી રાજકુમારીને પ્રશ્ન પૂછ્યો કે 'ક્યું દાર ઉઘાડું?' અને આ સાંકેતિક ચાન પ્રશ્નને રાજકુમારી સમજી ગઈ, હવે એક એક ક્ષણે અમૂલ્ય બની હતી, જરા પશુ વિચલન કરવા સમય ન હતો. વિદ્યુતના અગ્નિકારના નેચી પ્રશ્ન પૂછાયો હતો અને તેનો પ્રત્યુત્તર તેજ પ્રમાણે બીજાજ અગ્નિકારથી આપી દેવાનો હતો.

રાજકુમારીના હૃદયમાં આ વખતે સાત્વિક અને તામસ લાગણીઓનું ભિષ્ણુ સુધ્ધ ચાલી રહ્યું હતું, તેમાં કોનો વિજય થયો એ જાણવું મુશ્કેલ હતું; તેનો હાથ ઉઘો થયો અને તરસી જ મથી જાણ્યો કેયો. તેના હૃદય વલ્લભ સિવાય આ સાંકેતિક રૂપ કોઈના જોવામાં આવ્યું નહિ. પ્રેક્ષકોની આંખો તો મેદાનમાં ધીરસિંહ પર અનિર્ભર દૃઢ યજ્ઞ રહી હતી. ધીરસિંહ કેયો. અને એક દૃઢ અને તરિત પગલાયો ખુલ્લા મેદાનમાં ચાલવા માંડ્યું. દરેક પ્રેક્ષકોના હૃદયના ધમકારોએ જાણે બધ થયો 'ટોપ તેટલું' બધું મૌન્ય પ્રકારી રહ્યું અને જાણે દરેક નીચસન ક્રિયા પશુ અટકી ગઈ તેવો, લાસ યવા લાગ્યો. જરા પશુ અચકાયા સિવાય તે જમણી બાજુના દાર તરફ વળ્યો અને તે ઉઘાડ્યું.

હવે પ્રસ્તુત વાતનું ૧૯૨૫ તે આજ દારમાંથી સુંદરી આવી કે શાફુલ ? આ પ્રશ્ન પર જેમ જેમ આપણે વધારે વિચાર કરીએ છીએ તેમ તેમ તેના ઉત્તર પશુ વધારે ગઢન અને કઠીન બનતો જાય છે. આનો ચોખ્ખો ઉત્તર આપના માટે માનસ શાસ્ત્રના અભ્યાસની જરૂર છે, કારણ કે પ્રજાના ઉત્કંઠા અને આદેશથી પરીપૂર્ણ થયેલું હૃદય કયે રસતે દોરાય છે તે જાણવું કાલું ગઢન અને અધર્મ છે. પ્રિય વાંચક, આ પ્રશ્નનો વિચાર કર, અને તે વિચાર કરતાં પૂર્વજો તરફથી વારસામાં મળેલા અનાર્પતા, અર્ધાં દંપાવરયા અને પાણીના પરપોટા જેવા ક્ષણિક આદેશમાં ડુબેલી રાજકુમારીના સ્વભાવનો વિચાર પશુ કરજો અને છપ્પાં અને નિરાશામાં જળતું તેનું હૃદય કયો માર્ગ પકડવા પ્રેરાય તેનો પશુ ખ્યાલ કરજો. બ્યારથી ધીરસિંહનો ન્યાય મેદાનમાં મનાવું જાહેર થયું ત્યારથી રાજકુમારીએ પાશું કે તેણે ધીરસિંહને યુવાઓ છે, તે હવે કાળનો માસ થયો અથવા અન્ય સુંદરીનો પ્રેમી થઈ પોતાને તણ દેશે. જાણતાવરયામાં કે સ્વપ્નમાં તે બિચારીને કેટલી બધી વખત ધીરસિંહ વાધના મુખમાં ગયો તેમ કલ્પના થઈ હતી કે અને કેટલી બધી વખત તેણીએ ઢેને સ્ત્રી વાણું દાર ઉઘાડતો જોયો હતો ? અને તે જ્ઞેષ્ઠ છપ્પાંની આગના અગ્રારા વગાડતી અંધારી તે કહી

નિરાશામાં મરકાવ થઈ હતી ? પશુ આ બધી પ્રમથાજ્ઞ હતી; પરંતુ અન્ય પ્રતિરૂપિની બી સાથે જન કરવા કરતાં તે સ્વપ્નમાં જઈ રાજકુમારીનો રાહ જુઓ તે શું થોડું ન હતું ? વિદાળ વાધના વિદાજ્ઞ પંખોનો હરતે મુખે બોમ યવાતું તેને મોટે શું ઉચિત ન હતું ? રાજકુમારીનો પશુ કદાચ આ કમળા હોય.

રાજકુમારીનો અંતિમ નિશ્ચય સાંકેતિક યુવાનાથી એક મળમાં તેણીએ જમણા દીધો પશુ તે નિશ્ચય ઉપર આવતાં પહેલાં તે ધણી દિવસો મુધા ઉઘા વિચારમાં મગ્ન થયેલી રહેતી. તેણીને ખબર હતી કે ધીરસિંહ પ્રશ્ન પૂછ્યો અને તેનો શું ઉત્તર આપવો તેનો પશુ નિર્ણય તેણીએ કયો હતો અને જરા પશુ આંધકો સિવાય તેણીએ જમણી જાણતું તરફ હાથ ફેરવ્યો. તેણી શા નિશ્ચય પર આવી તે પ્રશ્નનો નિકાલ કરવો એ સહેલું નથી અને તેનો નિકાલ કરવાનું માર્ગ કામ નથી, કારણ કે આ વિષયમાં એક મનુષ્યનો અકિપ્રાય કે નિર્ણય માલ હોઈ શકે નાંદ અને તેણા પ્રિય વાંચકો, આનો નિશ્ચય કરવાનું કામ તમારા માતા બધા પર મુકું છું કે દારમાંથી શું બહાર આવ્યું-સુંદરી કે શાફુલ ? *

સંપૂર્ણ.

* સંચિત.

હજાર કસોટીમાંથી પસાર !

ખાસ સાયન્ડીફિક અને અકસાર.

“ગોલ્ડન બામ”

હનીઆ ઉપરતું અમુલ્ય અમૃત !

સુંદર દાખડી સહીત કી. ફક્ત પાંચ આના

ફાપ્પો ન થાય તો પૈસા પાછા

આપનો કુખાનો, અધારથીથી, યરીરની કળતર, સરદી સજોખમ, રાજ, અસકા, દરેક વાધથી કેસ પશુ બાજતું ગ્રહાઈ જવું, સન મારી જવું તે અધવા કમતાકાતથી ધૂનવું વિચેરે રોજી ઉપર આ બામ જલુજ ઉપયોગી રામજાણ અને તાકાલીક છે. વેલો, કાકટોરો કે સાઈન્ડીરોને બનાવી આવી કરો. એક વખત પાંચ આનાની બરીકોરો મોકલી વાપરી જુઓ. ફાપો ન થાય તો પૈસા પાછા.

જાહેર-નેશનલ ફાર્માસી

લડયા બીલીંગ મુખઈ નં. ૨

ત ક દી ર ની તાં સિ ર

લખનાર-શ. રમણિક અ. મહેતા
(ગયા આંકથી ચાલુ).

તેના મિત્રો તેને સમજાવી પટાવી ધેર લઇ ગયા. બીજે દિવસે તે શુધ્ધિમાં આવ્યો ત્યારે તેને પરતાપો થયો, પણ તે પરતાપો નકમો હતો. આખરે તેને વિચાર કરતાં એમ લાગ્યું કે લાવને રીસોફાની પાસે જઈ તેની મદદ માગું. આમ વિચાર કરી તે પોતાના જૂના મિત્ર રીસોફાને ત્યાં ગયો. જ્યારે તે તેને ધેર ગયો ત્યારે રીસોફા બહાર ગયો હતો. તેણે તેના નોકર પાસેથી કાગળ અને કલમ માગીને તેને આપવા માટે એક ચીઠ્ઠી લખી. તે ચીઠ્ઠીમાં તેણે એકાએક લખે કરવા માટે પોતાની બધી કમ્પલ કરી હતી. આટલી બધી હાડમારી વેળી પડશે તેની ખબર ન હતી. બનવા કાળ હતું ને બન્યું. હવે ધંધા ધાપામાં વધારે ચિત્ત પરોવીશ. વગેરે લખ્યું હતું અને અંતે ૧. ૫૦૦ ની માગણી કરી હતી અને છ મહિનામાં તે ભરપાઈ કરી દેવા વચન આપ્યું હતું. ઇલાનેફની ચીઠ્ઠીના જવાબમાં રીસોફાએ, તેને એક કાગળ લખ્યો હતો જે નીચે મુજબ હતો:

" પ્રિય ઇલાનેફ,

તારી ચીઠ્ઠી મળી. મને તે વાંચી પણ આશ્ચર્ય ઉત્પન્ન થયું. મને સ્વપ્ને પણ કલ્પના ન હતી કે તને તારા નાણાંની તંગીને વખતે તારા ત્યાજ્ય કરેલા મિત્ર પાસે સહાય માગવી પડશે. એક સમય એવો હતો કે તારા પડતો થોલ ઝીલી લેવા હું તૈયાર હતો. મારાથી બનતું કરવા ઉભે પગે હાજર હતો. તે મારા મિત્રમૈત્રને તરફોડી ફેંકી દીધો. મારી સાથે સજોશ વ્યવહાર બંધ કીધો. હું શરૂ થું કે તારી અડચણ થોડા સમયમાં દૂર થશે. કાલે મારે ત્યાં ફરી આવવાની તરફી લેતો ના. હું કામને માટે મારી જગીર પર ચાલી જવાનો છું. તેને કહ્યું છે તેના કૃત તું જોમને છે. એમાં મારાથી કંઈ બને એમ નથી.

લી. તારો ત્યાજ્ય-મિત્ર

રીસોફા.

આ જવાબની અસર, કલ્પનાપ્રિય ઇલાનેફ પર કેવી યથા દરી, તે કહેવાની જરૂર નથી. આ કાગળ વાંચી તેના મનને સંતાપ થયો. તે સર્વદેશની નેદના અનુભવવા લાગ્યો. પાદમાં તેણે તે કાગળ પોતાની બેરોને આપ્યો. પોતાના ધણીની રિધતિ આટલી દહે પહેલવી હતી, તેની તેને ખબર ન હતી. નીચે બધીને કંઈ કહ્યું. ધણીએ સામે તાતો માર્યો. એમ લખાનાર પંજિપણિયાણી ચરણી ઉઘાં. બોલાચાચી યથ. તે સી રીસોફાને કપડાં પહેરી પોતાને સિંધર ચાલી ગઈ.

ધણી પણ તરત ઉઠીને બહાર ગયો, પણ તરતજ થોડા પછી પાછો ફર્યો. સ્ત્રીને પણ એકાએક ચાલી જવાને માટે થયો અને તે પણ રાત્રે પોતાના ભાઈને સાથે લઈ પાછો આવી. ઇલાનેફ તે સમયે ખુશ મિત્રજમાં હતો. પોતાની સ્ત્રીને પાછી ફરેલી જોઈ આનંદ પામ્યો. બન્ને જણુ સમાધાન થઈ ગયું. વિપતિનું વાણુ પસાર થઈ ગયું. રાત્રે વાણુ પાછી ક્યાં પછી તેનો સાથો પોતાને ધેર ગયો. રાત્રે તેણે પોતાની સ્ત્રીને જણાવ્યું કે, " જોઈતાં નાણાં મળી ગયાં છે અને હવે નાણાંથી રહેશે નહિ. અને ફરી આનો વખત ઇશ્વર કરશે તો જોમો નહિ પડે." સ્ત્રીને આ સાંભળી આનંદ અને આશ્ચર્ય થયું. તેણે તેને પૂછ્યું કે, " એટલામાં પૈસા ક્યાંથી મળ્યા? "

ઇલાનેફે હસતાં હસતાં વાત ઉઘાડવાં કહ્યું, " મળ્યાં-મળે ત્યાંથી મળ્યા તારે શું કામ છે? હું પછી તને બધી દહિ-કત કરીશ. "

બીજે દિવસે રહેવારે ઉઠીને ઇલાનેફ કામે લાગ્યો. જમવાને સમયે ધેર આવ્યો. થોડીવાર પછી તેણે જમવા બેઠાં એટલામાં કાંઈ નીચેથી ધંટડી પગાડી, ધેર આવનારાને જવાબ આપવાનું કામ જે નોકરનું હતું તે જવાબ દેવા રોકાયો, પણ તેટલામાં તો ફરીથી જોરથી ધંટડી વાગી. નોકરે નીચે આંધી બારણું ઉઘાડ્યું તો તેની નજરે જળ-ઓઈ ઇન્ડરકલન અને તેના બે મદદનીશો અને બે પોલીસ જણાયા.

" તારા શેઠ ઘરમાં છે કે ? " જળે પૂછ્યું.

" કાણ ? વાસીલો ઇલાનેફ ? "

" હારતો. તે સિવાય બીજું કાણ હોય ? તે શા માટે બારણું ઉઘાડ્યું નહિ ને ઝોટી કર્યો ? "

" નારે સાહેબ, ધંટ વાગ્યો કે તરત તો હું દોડી આવ્યો ને ? " ગભરાટમાં પડેલા નોકરે જવાબ આપ્યો.

" વાંકે. પણ તારા શેઠ ક્યાં છે ? "

" ઘરમાં છે ને. તે કાંઈ બહાર ગયા નથી. "

" વાંકે, તો તું મને તેની પાસે લઈ જા. મારે એનો સાથે પણ જરૂરી કામ છે. "

" પણ સાહેબ, એ તો જમવા બેઠા છે, અને તેમના મિત્રોને આજે તેમણે જમવા લેડ્યા છે. "

" મિત્રો હોય કે ગમે તે હોય તેથી મારે શું ? ચાલ, લઈ જા અને તારા શેઠની પાસે. "

નોકર મિત્રોના મુજો મુજો તેમને લઈ ઉપર ગયો. બેલિ-ફને અને સિપાઇઓને જોતાંની વાર કાંઈ પણ માણસે વિચારસૂઝમાં અને લશ્કમાં પડે તો કોઈના ઘરમાં જમવા બેઠાં હોય ત્યાં સરસાદ ચાલી આવે તો પછી ઘરના માણસોના ગભરાટનો પાર રહે ખરો ? સરકારી ગઝન-બેલિફ અને સિપાઇઓને જોતાંની વાર ઇલા-

* આપણે ત્યાંની બેલિફ-પણ વધારે હોદ્દો અને દુકમત ધરાવનાર !

નોક ડાળાઓ પડતો મુકી ઉભો થયો. લખતીત બની તેની સ્ત્રીએ કારમી ચીસ નાંખી જમવા આવેલા બેનો દ્વંદ્વો કંઈકા બની યથા; કારણ કે પોલિસની પધરામણી એટલે સાક્ષાત વમ્ કતની પધરામણી એમ ધણીને લાગે છે."

"માફ કરજો, મારે તમારા કામમાં ખલેલ કરવી પડે છે; પણ તેને માટે હું લાચાર છું." જરૂરે કહ્યું.

"આપ અહીં શા મારે પધાર્યા છે." તે જણાવશે કે ઇતિ- નેદિ પૂછ્યું.

"હું કામને માટે આવ્યો છું."

"હ, આપ શા કામને માટે આવ્યા છે, તે જણાવવા કૃપા કરશો."

"હું ધણજી માફ કામને માટે આવ્યો છું. મને તમારા ચરતી ઝૂંઝી લેવાનો હુકમ થયો છે. જુઓ આ હુકમ." એટલું કહી તેણે સરકારી કાગળ ઇવાનોફે આગળ ધર્યો. સરકારી મહેલ- રવાણો કાગળ ઇવાનોફે લેવા લાગ્યો.

ઇવાનોફની સ્ત્રી તેટલીવારમાં શુધ્ધિમા આવી હતી. તે એટલામા તેના ધણીની પાસે આવી બેઠી:-

"હરો કોઈ આપણું હુકમનના કામ, કોઈએ સરકારમા નનામો કાગળ લખ્યો હશે કે તમે રાજ્યની સામે કાવવા કર નારી ડાળીમાં સામેલ છો. તમે ફિતુરી લખાણ ફેલાવો છો કે રાજ્યકોલનો પ્રચાર કરો છો. એવા કાગળિયાં કે ચોપાનિયા ધરમાં હશે, એમ ધારી ઝડપી લેવા આવ્યા હશે ભલેને ઝડપી લે. આપણે જો નિર્દોષ છીએ તો પછી ખીલીવાતું કંઈ કારણ નથી આપણે ક્યારે રાજદ્વારી બાળતમાં બાગ લઇએ છીએ? અને તો શાંત નાગરિક જીવન પસાર કરીએ છીએ."

ઇવાનોફની મુદર સ્ત્રીના સાંકું ભેતાજ, તેની ઉલ્લાસ રૂતિ નાટ થતી જોતાં, તે સરકારી અમલદારને સ્વભાવિક રીતે માફ લાગ્યું. તે નમ્રપણે બોલ્યો:

"આને કંઈ રાજકીય વિષય સાથે લેવાદેવા નથી."

"ત્યારે તા માટે તમારી પધરામણી યદ છે?" ઇવાનોફની સ્ત્રીએ જરા શાંત સ્વરે પૂછ્યું.

"હું અહીં ગભીર-ધણી ગભીર બાળનસર આવ્યો છું. ખાતું! હું દિલગીર છું પણ લાચાર છું. મારે માર કામ્ય ખલભ્યા વગર છૂટકા નથી. બીવા એમ છે કે તમારા રવાખાપર ખૂતું તહેમત છે."

જેમ એકાએક વિચળો પડારથી કાંઈ ચોંકા ઉઠે તેમ ચોળાને ઇવાનોફની સ્ત્રી બોલી: "ખૂન!"

તેના મોમમાંથી એ શબ્દ બહાર નીકળતાંની વાર સળગાજ ચોળી ઉઠ્યા. લપકર બોમ્બોળો ફૂટ્યો હોય તેમ બહારને ઉભા થયા.

"માથા પર કોઈએ ભારે ફટકો માર્યો હોય અને તમ્મર આવે તેવા દેખાને, લથળના સ્વરે, ઇવાનોફે કહ્યું: "મારા પર નુ ખૂનનો આરોપ મુકવામાં આવ્યો છે?"

"હા, છે તો એમજ" જરૂરે જવાબ આપ્યો.

"ખાતું ખૂન!" ગંકાશીય-દેરે ઇવાનોફની પત્નીએ પૂછ્યું.

"કાતું? મીન રીરેકોફનું."

"રીરેકોફનું?" ગંકારાવવા સ્વરે ઇવાનોફની સ્ત્રીએ કહ્યું અને ચોતાના ધણી પર અર્થસંચક દષ્ટિ નાંખી એ દષ્ટિ એમ દયાંત્રી હતી કે મારા સર્વ આચા અને જીવન તમારા એક બોલ પર અવલંબેલ છે."

"શુ ત્યારે મીન રીરેકોફ ગુજરી ગયા છે?" બેજો સ્વ- ખામશી એકાએક નાનું થયો હોય તેવા દેખાને ઇવાનોફ બોલ્યો.

"હા. અને તમેજ તેલું ખૂન કર્યું છે. એના ખૂનનું તહેમ- મત તમારા પર છે." જરૂરે જવાબ આપ્યો.

ઇવાનોફ ખામખાટ હતો પડ્યો અને મોટેથી બોલ્યો "તદન ખોટી વાત એમ બને નહિ. હજી કાલે તો હું એને મળ્યો છું."

"એ વાત તો બધાને માલમ છે કે કાલે તમે મીન રીરેકોફને મળવા ગયા હતા."

"હું પોતેજ કહું છું કે કાલે હું મળ્યા ગયો હતો."

"તમે એને મળીને ચાલી નીકળ્યા ત્યારે તેની સાથ ત્યા કોઈ હતું નહિતે?"

"તે હું દયેમ કંઈ શકું" કપાળ પરથી માથા પર દામ ફેરવતા ઇવાનોફે કહ્યું.

"તમે તેના ધરમાંથી ચાલી નીકળ્યા પછી તરતજ મીન રીરેકોફ ચોતાની લાઇકરી રૂમમા મરણ પામ્યો તેવામા આવ્યો."

આ સાલગળી ઇવાનોફની સ્ત્રીને મુગ્ધાં આવી. સાફ થયું કે પાસે બેઠેલામાના એકાદ જણે તેને કાળી રાખી નહિ તો જમીન પર અથાણાં માથું પુરી ગયું હોત

જરૂરને નકામો વખત ગુમરાવો એ ઠીક લાગ્યું નહિ. તેણે ગભીર મુદા ધારણ કરી, ચોતાના કોરે કતબની શરઆન કરી. તેના મદદનીશો નોટલુક ઉપાડી તૈયાર થયા. એક જાણુ દૂકાક્ષરી અક્ષરમા અને બીજી બેલે તે પ્રમાણે અક્ષરકાર લખવા લાગ્યો.

અપૂર્ણ.

વિચિત્ર સળ

કદ્દુલાઈ જુનુમ નામના એક્ટર પર આચક યથા પજ સિન્ધુલાઈને ગુસ્સો આવતાં ટાપખાજ મુસાભાઈ માંકજ ખાઉને જઈ જ્યા ને જળરદત લાકા કરીને કદ્દુનું ખૂન કરી નાખ્યું જેથી વિચિત્ર કોર્ટના માહજતે અકમરાને સિન્ધુલાઈને છ મરી- નાની ફિસીની સળ અને મુસાભાઈ માંકજ ખાઉને હાંવળી સુધી માંકજ ખાવાની સળ ફરમાવી છે.

વિચિત્ર રંગારે.

મુંબઈમાં એક રંગારાએ ગુસ્સામાં આવી જઈને ચોતાના એક બે મિત્રોને કાળા રંગથી રંગી નાખ્યા. જેથી મેહજતે મીસ્ટર ટપુ ઉઈ મિસ્ટર ગપ્પુએ હાંવળી સુધી રંગારાને રંગના પીપમાં દૂની મરવાની સળ ફરમાવી છે.

એચ. એ. "સાચાળી"

જાણવાનો ગા—

દિલ્લીનો કિલ્લો અને હમારતોનો ખર્ચ—

(ઈ. સ. ૧૬૩૯) માં દિલ્લીનો કિલ્લો અને શાહી મહેલો બાંધવાનું યુદ્ધ કરવામાં આવ્યું હતું. તે વખતે અમર તખા દિલ્લીનો સુબો હતો. તેણે દૂર દૂરથી કારીગરોને ભાલાવ્યા હતા. લગભગ નવ વર્ષે આ હમારતો બાંધતે તૈયાર થઈ હતી. તા. ૨૪ મી રખી-હજ-અવસાના દિનસે શાહેજહાંએ પોતાની આ નવી રાજધાનીમાં પ્રવેશ કર્યો તે વખતે સાહેબશહે દારાશિ-કોહ સોનું અને શાહી હુટાવતો કિલ્લાની કાટક સુધી પિતાને લઈ આવ્યો, અને મોટો દરબાર કરવામાં આવ્યો. દાન પુણ્ય પશુ પુષ્કળ કરવામાં આવ્યું બાદશાહે પુત્રો, પૌત્રો અને મોટા મોટા હર્મચારીઓને પુષ્કળ પનાઓ આપ્યા, તેમજ પમારો વધારી આપવામાં આવ્યા અને ઉચ્ચપદના અધિકાર પર રક્ષાવ્યા.

ઐર મળેલના શાસન સમયમાં બખ્તાવરખાં નામના એક લેખકે આ નવા કિલ્લાની હમારતોનો ખર્ચ નીચે પ્રમાણે જણાવ્યો છે:—

	લાખ રૂપિયા		લાખ રૂપિયા
૧) શાહી મહેલ	૨૮	૨) હીરાને ખાસ	૧૪
૩) ઇન્દિયાક મહેલ (૨૪ મહેલ)	૫૫	૪) હીરાને આમ	૨
૫) દયાત અખ્તર ખામ	૬	૬) બેગમના મહેલો	૭
૭) બગીચા	૪	૮) કિલ્લાની અંદરની હમારતો	૬૦

૯) કિલ્લો અને બાંધણી ૨૧

કારીગરો અને મજૂરોની મજૂરી મારે એક કરોડ રૂપિયાનો ખર્ચ થયો હતો.

આ કિલ્લાની અપાર સંપત્તિ અને બહુ મૂલ્ય વસ્તુઓ કેટલીયે વાર હુડી જવામાં આવી છે. નાદિરશાહ, અહમદશાહ અબ્દાલી અને મરાઠાઓજ નહિ પણ ૧૮૫૭ના બળવા વખતે વિરોહિઓએ પણ તેના પર સારો હાથ માર્યો હતો. તે વખતની અત્યાચારનાં ચિહ્નો હજી પણ તે શાહી મહેલો પર નજર પડે છે.

અરજી

ખુબ હસો!! થાકો ત્યાં સુધી હસો!! ધુમ હસો!!

એજ ખરી મોજ-મળદ-એજ સાચો આનંદ.

હસાહસના શહેનશાહ લીઓન એરોલ હાજર છે.

ચાલી-હેરોલ-કે બકસતર તો ગણતરીમાં નથી.

શનીવાર તારીખ ૩ જુલાઈથી શરૂ.

“બધરી કે બલા—કપ્તાનસે દરજી ભલા.”

નામનો ફર્ટ નેશનલનો—નવ ભાગ—ફર્ટ કલાસ ફામા.

નહીં હસવાની પ્રતિજ્ઞા કરી આવનારને પાંચ હસવુંજ પડશે.

સેન્ડહસ્ટ રોડ — કાર્ટન સીનેમા — મારબલ થીએટર

—૨૨ મની—૨૨ી તહેવારને દિવસે વધારાનો શો. ૩ ફલાઈ

ખૂબસુરતીનું ખપ્પર

ધાને

આલુ જમાનાની ચુલેલ !

(ડિસ્ટ્રિબ્યુટ નવલકથા)

લખનાર:-રા. ચુલેલ

મકરણ ૧ લું.

દામમાં ખૂન

આવશ્ય માસ હતો. જે વર્ષની આ વર્ષા લખવામાં આવે છે એ વર્ષે ઘણી હંડી પડી હતી. તે ઉપરાંત છેલ્લા થોડા દિવસથી સાતત વરસાદ પડતો હતો. રસ્તાઓ ઉપર લોહિતો અવર જવર બંધ થયો હતો. રાતના લગભગ બાર વાગ્યા હતા. ફોરાસરોડા ઉપરથી છેલ્લી દ્રામ વિક્ટોરીયા ગાર્ડન તરફ જતી હતી, વરસાદ તથા હંડીને કીધે દ્રામના પેસેન્જરોએ બારીઓ બંધ કરી દીધી હતી. લગભગ બધા ઉતારોએ ઉતરી પડ્યા હતા. કંડક્ટર હંડીથી ધ્રુજતો ધ્રુજતો પાછળના ભાગમાં જઈ શકે બની જઈ બેઠો હતો. ગાડીમાં કોઈ પેસેન્જર છે કે કેમ એ તે જાણતો નહોતો. જે બે પેસેન્જરો હતા તેઓ પશુ ચરનીરોડ જાહેરના આગળ ઉતરી ગયા હતા. રસ્તે કોઈનો અવરજવર નહિ હોવાથી કોઈ દ્રામમાં બેસે એવો સંભવ નહોતો.

દ્રામ વિક્ટોરીયા ગાર્ડન કીધેમાં ઉપરિશ્વિત ઘણું એટલે અંદર કોઈ બેઠું છે કે કેમ એ તપાસવા કંડક્ટર અંદર ગયો. એવી રીતે કેટલાક દ્રામમાં કદાચ ઉભી થયો હોય એ જાનવા જોયું હતું. ઉપર કંડક્ટરની ધારણા ખરી પડી. એક માણસ દ્રામની એક બેંચ ઉપર ઉઘી ગયેલો તેના ભેગામાં આવ્યો.

જે માણસે ગૃહસ્થને બાળે એવો પોતાક પહેર્યો હતો. શરીર ઉપર ગરમ કાટ હતો. પગમાં પગપટ્ટા હતા. તેની અંતઃશી ઉપરની લીનાની વાંટી દીધકના પ્રકાશમાં અમમતી હતી. તેના પગ પાસે એક સુંદર લાકડી પડેલી હતી.

કંડક્ટરે જે માણસ પડે જઈ ઉચ્ચ રવરે કહ્યું, "વિક્ટોરીયા ગાર્ડન-ગાડી ખાલી કરો."

આમ બનાં એ માણસની ઉંઘ ઉડતી હોય એવું એક પછુ ચિત્તન જોવામાં આવ્યું નહિ. કંડક્ટર મનમાં ને મનમાં દરચો.

તેણે કહ્યું, "આ ગૃહસ્થ કાણ જાણે ક્યાંથી ઉતરવાના હશે. ઉંઘમાં ને ઉંઘમાં તેઓ અહીં સુધી આવ્યા હોય એમ લાગે છે. જાણ્યા પછી ચોતાની જાણ જાણતાં તેઓ પસારી" ચોતાના મન સાથે આમ કહી કંડક્ટરે જે માણસનો. હાથ પકડી જોરથી દલાવી કહ્યું, "કેડ ઉઠો. ગાડી આગળ જવાની નથી."

કંડક્ટરે જે માણસનો હાથ છોડી દીધો એટલે એણે શરીર આગળ નખી પડ્યું તથા કાણ માથામાં જ એ નીચે ઢળી પડ્યો. એને મુઠાં આવી દરેક મારી કંડક્ટરે મદામુશિખતે એને ઉઠાડી બેંચ ઉપર બેસાડ્યો, બનાં તેણે માથું બાની સુધી નખી ચડ્યું હતું, એણે શરીર બરફ જેવું ઠંડું તથા સ્થિર થઈ ચડ્યું હતું.

જે માણસને બેંચ ઉપર બેસાડ્યા બનાં કંડક્ટરને હાથ કોઈ તરફ પદાર્થથી બીજાં. બની નજીક જઈ બીજાં હાથ જોઈ કંડક્ટર જાણીતો બની બોલી ઉઠ્યો, "આ તો લોહી છે-કેવો ભયંકર જનાવ!"

કંડક્ટરે જે માણસના પગ નજીક જોઈ તે ત્યાં કોઈ પ્રવાહી પદાર્થ પડ્યો હતો તથા તેની પાસેજ એક રેશમી દ્રામ પડેલો હતો.

કંડક્ટરના મનમાં એક પ્રકારનો બીજા સરેક ઉપજવાથી કંપતા હાથે તેણે જે માણસના કાઠમાં જઈને બેલી નાખી હાથ ઉપર હાથ મૂકી જોયો તો હાથની સપાળી કીધા બંધ અંધ ગયેલી જણાઈ.

આ વખતે કંડક્ટરની પાછળથી કોઈએ ઉપદ્રાસ કરનાં કહ્યું, "ક્યાં નંબર છે? બાર કે? કોઈ જોશે તો તમે ઉતા-રું ખીચીને ખાલી કરો છો એમ કહેશે."

કંડક્ટરે જાણીતો દબિયા પાછળ જોઈ તે બીજા એક કંડક્ટર તેની નજરે પડ્યો; એનો નંબર સોળ હતો.

બાર નંબરના કંડક્ટરે કંપતા કંઈ કહ્યું, "ભાઈ! આ માણસ મરી ગયો હોય એમ કહેવા લાગે છે!"

સોળ નંબરના કંડક્ટરે વિચિત્ર બની જઈ કહ્યું, "મરી ગયો છે!"

પહેલાએ કહ્યું, "હા. આનીને તપાસો."

સોળ નંબર આગળ આવ્યો એટલે બાર નંબરે તેને પેલા માણસના પગ પાસે એકું રહેલું લોહી જતાવ્યું. એ જોઈ વિશેષ વિચિત્ર બની સોળ નંબરે કહ્યું, "આ તો લોહી જનાં ગયેલું જણાય છે!"

આ કહી માથું નીચું નમાવી તે જોવા લાગ્યો. બાર નંબરના કંડક્ટરે કહ્યું, "મદારા હાથે પછુ લોહી લાગ્યું છે. એનો શાસ બંધ થઈ ગયો છે!"

સોળ નંબરના કંડક્ટરે જે અચેતન માણસના હાથ ઉપર હાથ મૂકી કહ્યું, "ખરી વાત છે. બીયારો મરી ગયો છે."

બાર નંબર જોઈયો, "શાંથી આમ જનું એ સમજાવાઈ નથી. કોઈ ગૃહસ્થ માણસ હોય એમ લાગે છે."

તપાસ કરતાં એ માણસના હાથ ઉપર એક ન્હાનો ગોળ કાપ દેખાવો, એ ન્હાના હિમમાંથી ધીમે ધીમે લોહી નીકળતું હતું. જન્મે કંડકરને બધબીત બની માડીમાંથી નીચે ઉતરી પડ્યા. તેઓમાંનાં એકે કહ્યું, “કોણે એની બાંહેધારી હશે માર્યાં છે, ઉપરનો કાટ ખુલ્લો કરી બા કચોં છે. કોટમાં હિંમ નથી.”

બીજે ગોલી ઉડ્યો, “એ માણસનું ખૂન થયું છે. વિના વિનંતીએ બનેલા બનાવની પોલિસને ખબર આપવી જોઈએ. હું પોલિસને બ્રોધાવી લાવું છું.” આમ કહી એક કંડકર ત્યાંથી દોડી ગયો. મરણ મતી જોઈ ડીપોમાંના બીજા માણસી એ સ્થળે આવી પહોંચ્યા જ્યારે જોતાંમાં ત્યાં પણ માણસો એકાં ધણ મળ્યા. અડધી કલાક પીતલાં ન પીતલાંમાં તો પોલિસ ઇન્સ્પેક્ટર પોતાના માણસો સાથે આવી પહોંચ્યો. પોલિસના માણસોની સાથે એક દેશી માણસ પણ આવ્યો હતો. સદ્ સમજ શક્યા કે, એ એક ડિરેક્ટર અર્થાત ગુપ્તદૂત હતો.

પોલિસના માણસોને જોઈ બીજા માણસો ખસી ગયા. ઇન્સ્પેક્ટરે બત્તીની મદદથી માર્યા મળ્યા માણસને બરાબર તપાસી જોયો. પછી તેણે આખી દુકાન તપાસી જોઈ; છતાં પેલા દેશી કમાલ ઉપરાંત બીજા કોઈ વસ્તુ જોવામાં આવી નહિ.

દુકાન ગડીનાં એક પથ્થર હથિયાર નહોતું તેથી એ માણસે આમલદવા કરી નહોતી એમ સાર સમજ શકાયું હતું. જો તેણે આમલદવા કરી હોત તો હથિયાર ગાડીનાંથીજ મળી આવત. વળા જે રિપોર્ટમાં જરાનો બા થયો હતો તે રિપોર્ટ જોતાં પણ ખૂન થયું છે એમ માણસ પડતું હતું.

આરેડો પોલિસ ઇન્સ્પેક્ટર બહોં ચાલાક હતો. તેણે ખૂનના થણા પ્રસંગો જોયા હતા; પરંતુ ખુલ્લી દુકાન ગાડીમાં આવી રીતે ખૂન થયેલું પૂર્વે તેણે કદાપિ જોયું નહોતું. આખી હિંમન કોણે કરી હતો કે કોણે ? કેવી રીતે એ માણસનું ખૂન થયું હતું ? આજળોને કાંઈકર અને પાછળનો કંડકર ગુપ્તમાં ખૂનના દુષ્કાને જોઈ શક્યા નહિ એ કેવા આશ્ચર્યનો પ્રશ્ન હતો શક્ય ? વળા ખૂની ક્યારે કેવી રીતે દુકાન ગાડીમાંથી ઉતરી પડ્યો ? જેનું ખૂન થયું હતું એ માણસ કોણે હતો ? આવા મહા પ્રશ્ન સ્વાભાવિક રીતેજ ઇન્સ્પેક્ટરના મનમાં ઉપરિચત થયા; છતાં પોતાના મન સાથે તે કોઈ પણ પ્રશ્નનો નિશ્ચય કરી શક્યો નહિ. તેણે કંડકરને પૂછ્યું, “આ માણસને પહેલાં કદાપિ તમે જોયા હતા ?”

“ના.”

ઇન્સ્પેક્ટરે કહ્યું, “ત્યારે તો મરનાર ગુદરથ એ માણસોના ઉતરી ગયા પછી ગાડીમાં બેઠેલા હોવા જોઈએ.”

“બનવા જોય છે. વરસાદને લીધે ગાડીની બધી બારીઓ બંધ હતી; ગાડીની અંદર કોઈ નગ્નરે પડ્યું નહોતું.”

“કાનને દુકાનમાંથી ઉતરતાં જોયું હતું ?” ઇન્સ્પેક્ટરે પૂછ્યું.

કાંઈકર અને કંડકર-જન્મેજે નકારમાં ઉતર આવ્યો.

“કોડાસ રોડથી વિક્ટોરીયા ગાર્ડન ચૂધી આવતાં કેટલો વખત લાગ્યો હતો ?”

“લગભગ દસ મિનીટ.”

“ત્યારે એ દસ મિનીટમાંજ આ ગુદરથ દુકાનમાં ચરેલા હોવા જોઈએ તથા ત્યાર બાદ બીજો એક માણસ દુકાનમાં ચડી આ ગુદરથનું ખૂન કરી-ઉતરી પડેલો હોવો જોઈએ. આનો અદ્ભુત બનાવ કાચેજ બને છે. દને લાકને પોલિસ ડેશને લઈ જવી જોઈએ” આમ કહી પોલિસ ઇન્સ્પેક્ટરે પોતાના અગ્રચરોને જમા થયેલા લોક દોડી કાઢવાની આજ્ઞા કરી. પોલિસ કોન્સ્ટેબલો કાલજ માણસોને કાંડી મૂકી મૂલદેહ લઈ જવાની તૈયારી કરતા હતા એવામાં એક કાઢતી વિક્ટોરીયા ત્યાં આવી મિર્ચિને લીધે ઉભી રહી. એક યુવક ગાડીમાં બેઠે બેઠે કોમ્પેનને પૂછ્યું, “અહીં શું થયું છે ? આટલા બધા માણસો અહીં કેમ એકાં થયા છે ?”

કોમ્પેનને ઉતર આવ્યો, “સાહેબ ! શું થયું છે-એ હું બહુતો નથી; પરંતુ કોંઈક ખૂન થયું છે એમ સંભળાય છે.”

“ખૂન થયું છે ! દુકાન ગાડીમાં ખૂન ! તું એક માણસે ગાડી ઉભી રાખ. હું હમજીજ આવું છું.” આમ કહી એ યુવક દુકાન મારી ગાડીમાંથી નીચે ઉતરી પડ્યો તથા લોકોનો બીડ વઘાવી દુકાન મારી નજીક ગયો; પરંતુ એ વખતે પોલિસ કોન્સ્ટેબલોએ મૂલદેહને ખાટલામાં તાપી ખાટલો ઉંચાડી લીધો હતો. આમ હોવાથી યુવક મરનારનું મોં જોઈ શક્યો નહિ. પાસે ઉભેલા એક માણસને તેણે પૂછ્યું, “શું થયું છે ?”

તેણે કહ્યું, “મહારાજ ! એક ગુદરથ માણસનું કોણે દુકાન ગાડીની અંદર ખૂન થયું છે. ખૂલી ક્યારે કેવી રીતે ખૂન કરી નાથી ગયો એ કોઈ બાણતું નથી.”

યુવક ચિંતાગુરુ ચિન્તે પોતાની ગાડી પાસે ચાલ્યો ગયો, તેણે પોતાના મન સાથે કહ્યું, “કેવું આશ્ચર્ય ! આવા પ્રમાણ સંદર્ભમાં આવી રીતે ખૂન થાય એ બનવા જોય છે કે ? એ માણસનો મૂલદેહ જોઈ મદારા જરમાં કોંઈક કોંઈ થાય છે. હું જોતું મોં જોઈ શક્યો નથી; પરંતુ યરીર જોતાં એ માણસ મદારી જોગખાણવાળો હોય એમ લાગે છે. એ માણસ કોણે હોવો જોઈએ તે નું નામની કરી શકતો નથી આવી રીતે પારદર્શિતા કરવાથી તો લાભ છે ? મદારા દુકાનગીની ચિંતા મદારે મારે પુરતી છે.”

આશીર્વાદોથી પુરકે મોગલને કહ્યું. "આશીર્વાદો
અન્યથા નેવા પોતાને જરા ડાકપણી મેલાવ."
આનો ભયર દેખાવ જોઈ જોઈ આવા ભાવથી વાત કરી
અને છે એ જોઈ કાચમેને નહોં જગાડ્યું.

મોગ-મગ્નહ અને છુપી પોલીસના વાંચકોને અગત્યની સૂચના

૨૧. ગુપ્તહત્તની અનુભવસિધ્ધ શોકપ્રિય શેખીનીથી લખા-
યેલી આ તફત નવી ભેદ લશ્મથી ભરપૂર "ખુબ સુરતીનું"
ખરપૂર યાને આહુ જમાનાની સુરેલ" નામની વાર્તા
"છુપી પોલીસ"ના તા. ૭-૭-૨૬ ના અંકથી પ્રસિધ્ધ
બનાર છે. આલ જમાનામાં સઘન તથા સુઝિલિન મુદરી તરીકે
જોળખતી એક ઓર વિલાસમાં રૂબી જવની લાલસાથી એક
મારખાડુએતી રોળી ઉભી કરી કેવો કમાકમાટ ઉપખને એવાં
જાગોનક કથોં કરે છે, રૂપ જોઈ રિવાના કે પાંચ જની જતા
રિવા હરના નરને જોઈ ચપલા જની જતા સંસારે જાનવીન
અર્ધરૂપ વિલાસી મધુકરો બુધસુતીના ખરપૂરનો જોગ થઈ
પછી પોતાની છાંયગીની કેવી પાપમાલી કરો નામે છે અને
તેમની રિયલિ કંઠાલ કપોર કરતાં પણ કેવી કપનસીય થઈ પડે
છે તેનું તાદરશ ભેદ કરેલું વર્ણન વાંચનાં લેખકના લેખનાલસ
માટે પાકપાકિયાઓને સાનકામ્ય ઉપજવા સિવાય રહેતે નહિ.
"છુપી પોલીસ"ના આરંભમાં જ્યારે રા. ગુપ્તહત્તની "કરકને
અંજલમ" નામની આલ વાર્તા શરૂ કરી ત્યારે આરંભના અંગે
ખલાસ થઈ જવાથી વાંચકોની માગણીને માન આપી એ વર્ણનને
પુરેકકાકારમાં પ્રસિધ્ધ કરવાની જરૂર જણાઈ હતી. આ
નવી વાર્તા રા. ગુપ્તહત્તની એક ઉત્તમ રિટિકિટ વાર્તા તરીકે
પંકાવાની અને તેના આરંભથી વિરૂધ્ધ ફેલાવા યવાની સંભાવના
દેવાંથી ચિન્તા નિર્જાએ આદુક તરીકે નામ નેરિયાવવાની
વનાનાં રસિક સન્જનોને વિનંતી કરારમાં આવે છે.

૦૫૫૨૨૫૫૬.

તારીખ ૨૮ મીના મુગ્ધ સદેર ઉપર જગદસ્ત દુખલો
બેઠો અને આખા શહેરમાં અધેકાર જવાય રહ્યું હતું અને
તે પોતાના સઘન સંભળાઈ રહ્યા હતા જેથી મુગ્ધ વારીઓ બહાર
નિકળવા અચકાતા હતા પણ પાછળથી જણાઈ કે મેમવાને
એમીલાઈ ઉપર દુખલો કથોં હતો.

મયા મરીનાની આવતી તારીખે ભીમજીભાઈ ભગાએ
એમીથી કંટાળીને બરફ ખાઈ આપવાન કથોં છે જેથી તેના
કુટુંબીઓ દર્દના અસિઓમાં કુખી મુખા છે.

એચ.એ. સાવાળી

સીનેમાના

સમાચાર

જાન્યાર-૨૧. પિતપટ

નવી ફિલ્મ

શાહજી જગલ—રોમય આર્ટ સ્ટુડીયો. લેખક તથા કાપર-
કટર મી. કારે, રેટામાર મી. રસ્તમ છાગી.

વસ્તુ—જોડ જંગલના લેખક મી. કારેએ કર્જાતમાં
આ ફિલ્મ માટે સારી આસા આપી હતી પણ વસ્તુ જોતાં આ
ફિલ્મ તદ્દન વિરસ માલમ પડે છે-વચમાં કંટાળા કરેલા સીધા
આવાં જાણ છે.

અભિનય—મી. મીથ, મી. ઉવાડીયા અને મી. વજીલના
જેટલપ અને એકટીન ઠીક છે. મીથ ક્યુટ કામ પ્રેક્ષકનીય
છે. વામ કાથે રમતા મી. ઉવાડીયા કર્જાતમાં મલગાય છે
જ્યારે મીસ ક્યુટી દોમન ઉપર દમેલ આટીન બીએ.

રેટામારી—અને તેમ પણ ઠીક નથી. માર્ફિમની મોઝાઇ
કહો કે ક્રીડીયમાં ખાખી કહો પણ રપ્ટ રેટામારી નથી.

નવી ખબરો—

મુખકનો ફિલ્મ કંપનીઓમાં આ મરીનામાં મોટા ફેરફારો
આહુ છે, અને હજુ થશે એમ માને છે.

દોહીનર—રેટામારી તરફી માટે રેટામારી કથોં હતો પણ
આવવાની મોક્ષ ખબર મળી નથી. જ્યારે મલગાય આગત માણ-
સોને કંપની તરફી મોરીત મળી એમ કહેવાય છે જેમાં રેટામારી
જણીતા નટ અને નરીઓના સમાવેશ થાય છે અને તે પછી
એકા ૧૧૧૨૨ મી. દેખી માસર અને કેમેરમેન મી. દેવેરા
દાય નિચે કહેવામાં આવે છે કે મરીનામાં બે પિતપટો તેમજ
થર્મ-પજુ દાલ તો એકા પજુ કોઠાઈ નથી.

ફૂલુ—હજુ મી. માણેકલાલે રુટીયાની જગાએ દાખમાં
લીધી નથી. મોલકુ જુલનુલ મુખકમાં પડેલું નામવાને જલ્લી
કર્યો અને અખલાલમાં પ્રથમ દેખાવામાં આવશે. બે દીનની
ખાસાકી નેનાર થઈ ગઈ છે. અને આખલામાં જુલનુલ
ખલા દાખમાં લેવાશે.

મીસ શુલાભ—જણીની ફૂલુ શીટમ કુંનો નરી મીસ
શુલાભે કંપનીના કાપરકટર અને કેમેરમેન મી. રાનજીભાઈ
રોડા અને ચનુરસાઈ પટેલ ઉપર નેરિયાઈ કરી હતી. તેને નિશાન
સંભળવા પ્રમાણે જાન કાલમાં થઈ જશે. પણ નેરિયાઈ
મેન્ટરો મીસ શુલાભ ફૂલુ શીટમ કંપનીની કાથે ખોલ્યું રહેશે
છે તે જોમીનેટ રૂપમ રહેશે કે કેમ તે અંજલ છે.

ગારદા—કામ વરસાદને લીધે મંડુ ચાલે છે.

પાંચોનિયર—મી. અલવારાતું સામાજિક ચિંતક તૈયાર થયું છે અને હવે સત્તમ વિશ્વવતું કામ ચાલુ છે. મી. અલવારાની ફિલ્મ નેમાં તેમણે મુખ્ય પાઠ ભજવ્યો છે તે “પંચ મહાભૂત” થોડા વખતમાં છપ્પીરીપલમાં શરૂ થશે.

રેવિયલ આર્ટ રટ્ટીચો—સ્ટાફમાં રોડક્ષન થઈ ગયું છે મી. જાને અને મીસ દારકાબાઈ છુટા થયા છે—મીસ સખુ પશુ છુટી થઈ છે. અને સંભળવા પ્રમણે બીજા પશુ મણી માણસોને નોટીસ આપવામાં આવી છે. હાલ તો બહારના પીકચરોની તકમારી ચાલુ રહી છે.

દરિદ્રાઈ—કંઈક આપણે જાનાને દમારે વાદ કરવો પડે છે. સ્ટાર અને માલની દરિદ્રાઈ કોલીનુર અને હિન્દુસ્તાનની દરિદ્રાઈ હીક કહેવાય કારણ ખન્ને સંપ્રોવડીયા હતા, પશુ હાલ એક બુલ્બામાં પડી રહેલી—ગીલાઈમાં રીખાતી—પશુ દુનરને આગળ અમ કાવવામાં પહેલી પંકતી મહારાષ્ટ્ર ફિલ્મ કું. સામે હવે હિન્દુસ્તાન ફિલ્મ કંપની દરિદ્રાઈ કરે છે. અફસોસ—ભકત પ્રદલાદ કાદી મહારાષ્ટ્રની સામે યુદ્ધ છે તે કેવી રોચનીય વાત છે. આ કલાને કંઈક રૂપ જે આપ્યું હોય અને હાલ ચિત્રપટ કલાથી વખણાયું હોય તો દમો કવીશું કે તે મહારાષ્ટ્ર ફિલ્મ કંપનીથીજ તો તેને મદદ અને ઉત્તેજન આપવાને ખતમે તેને કાપવાને સોઝા તૈયાર થાય એ આ કલાતું છૂરું ભાગ્ય નહિ તો બીજું શું ? પ્રભુ ભાગતા વળગતાઓને સદ્બુદ્ધિ આપે.

ફિરિયાદ સીરિયલ—” નવારે દેશી સીનેમા પ્રોડ્યુસરો સીરિયલ કાઢતા નથી ત્યારે રા. દેવવાડાકરે “ફિરિયાદ સીરિયલ” કાઢવી શરૂ કરી છે જેમાંના અસ્વતી અને સ્ટારના બે હકેતા બહાર પડી ગયા છે અને સંભળવા પ્રમાણે થોડા વખતમાં એક ત્રીજો હકેતા પશુ બહાર પાડવાનો છે.

ફોલતું કંપનીઓ—

આપણીયલ પીકચર્સ કારપોરેશનનો આપણીયલ સીપ્માં હાલ શોધાય છે.

સુદર્શન ફિલ્મતું નવીન નામ હાલ બહાર આવ્યું છે. વધુમાં હવે પછી પશુ કામ ચાલુ છે.

સરસ્વતી—દુલારી પૂર્ણ થઈ છે અને પરદેશી સૈયાંની શોધમાં મી. જેશી રોકાયેલા છે.

અપોલો પીકચર્સ—તું કાર્યક્રમ વરસાદ પછી પુનઃ શરૂ થશે.

“મીડી” એ ન્યુ થોર્કના મુખ્ય થીએટરમાં એક અદ્વાદીવામાં ૭૫,૨૪૧ ગલરની કમાણ કરીને રેકર્ડ કરેલ છે.

લીલીયમ ફોક્સની કૃતી “રોડે પ્રાઈસ ગ્લોરી”ના પ્રોડક્શનમાં એડમન લેને ચુટી કાઢવામાં આવેલા છે જેમાં પીકટર મેકલેયનનો પાર્ટ કેપ્ટન ફ્લેમ ભજવે છે.

જેક હોલ્સીનો કસાર તા. ૨૦ માં ૧૯૨૬ ના દિને પુનોર્સલ સાથે પુરો થયો છે અને લાંબામાં તે શરૂ કરવા માગે છે તે હજી નક્કી નથી.

જગતના ઇતિહાસના મૂળ ત

બાણવાં છે ?

ચિત્રીત પ્રબળા ત્રાહી પોકારોના પડલા તમારે સમજવા છે ?

સ્વતંત્રતાના વિકટ વાટમાં તમારે વિચારવું છે ? રજપુતાણીઓના આત્મભોગ ઉપર તમારે

આક્રીન થવું છે ?

—તો—

સતી સરદારખાથી પ્રખ્યાત થયેલી

સરસ્વતી ફિલ્મ કું ની

નવીન ફિલ્મ

જરૂર જોજો—દુલારી—જરૂર જોજો

જેમાં બહુતા સીનેમાના લેખક તેમજ કાયદેકર મી. મણીલાલ જોશીએ અદ્ભુત પ્રસંગો અને લાવનામય અભિનય લાવવામાં કમાલ કરી છે.

—હમારા આવતાં ચિત્રપટો—

પરદેશી સૈયાં અને ઘુંઘટવાળી

પ્રેમનો પાઠ પડાવશે અદ્ભુત રસ્ય અને પૂનજ નમો સિંધાત રાખવશે.

હાલ તૈયાર

૧ વીદમ ચરિત્ર	૪ સતી સરોજ
૨ સતી સરદારખા	૫ રા' કવાટ (કોલિનુર-સરસ્વતી)
૩ મુખ્યમંત્રી મોહીની	૬ દુલારી

મુકીંગ માટે લખો—

સરસ્વતી ફિલ્મ કું ની

ગીરગામ મુંબઈ, ૪.

મેટ્રોપોલિટન મ્યુઝીકના સીનેમાના તખતા-પર ફોટોગ્રાફ
કરેલી શીશ "ટવેલ્સ માઈલ્સ આઉટ" "૪-૦-૦-૦" માલની
પ્રાપ્તિ ખરીદ કરી છે.

સેમીલ યોગે બધા હાસીઓની સીકલોને રફીનપર લાવ્યા
છે છે. કદાચ તે "ડેવીડ બેલ્કો"ની "હુલુ બેલે" શીશની ફો-
ટોગ્રાફની પરીણામે લલચાવેલા હોયો જોઈએ.

"ધી ધીફ્ ઓફ્ ડ્રીમ્સ" નામની શીશ એમીલ
જેન્સ તરફથી ડીપીટી ક્યુરેટરની પ્રવેશક કરવા પામે છે જે
ચિત્રપટ રીયર્ડ કોલેક્શનના "એ ફ્રેન્ડ ઓફ તેપેલીયન" નામના
પુસ્તક પરથી ઉપજાવી કાઢેલ છે. જેનીઆલુ તે ચિત્રપટ
સાથેખર માસમાં તેવાર થઈ જશે.

—૦:૦—

શ્રી આર્યોદિય નાટ્ય સંસ્થા

પોનાનો નવો ખેલ

મેરી સગ્યાઈ

તત્કાલ નવી મેનેજમેન્ટ તથા નવીન અને મુખ્યમાં માન-
નીય ધર્મેશ બાહોશ એક્ટરોના એકત્ર મળથી સજીજ કું
મુખ્યમાં બહાર પાડશે.

તારીખ અને વાર જોના રહેશે

માતીક—મી. કે. મહેતા

શ્રી આર્યોદિય નાટ્ય સંસ્થા

આવે છે!

ના. રમણિક અ. મહેતાની

ખગાળના ઇતિહાસપર

લખાયેલી નવલકથા પરથી

ઉપજાવી કહાડેલ

ભુજબળથી

ભાગ્યપરીક્ષા

આઈડીયલ પીક્ચર

કોરપોરેશન

શ્રી આર્યોદિય નાટ્ય સંસ્થા

શ્રી હરિ!! શ્રી હરિ!! શ્રી હરિ!! શ્રી હરિ!!

આ નામનો શુધ મને જાય જપનાર

નિર્દોષ બાળક પિતાના કોપનો બોમ થાય તો પણ—

“જેને રામ રાખે તેને કોણ ચાખે?”

તે નિયમ પ્રમાણે હજારો આત્મમાંથી ઉગારનાર

“ભક્ત પ્રહલાદ”નું ચરિત્ર જીવે

હિંદુસ્તાન સીનેમા

ફીલમ કંપનીની તદ્દન

નવી ફીલમ

શનીવાર તા. ૩ જીથી રાત્ર

ગ્રાંટરોડ ટ્રામ

નોવેલટી સીનેમા

ટરમીનસ પર

વખન તથા ભાવ હમેશાના

“વાળ ન વાંકો થાય,

જો એક પ્રભુ કોપે નહીં.”

મારનાર કરતાં છવાડનાર ઘણો ભેરાવર હોય છે.

જેના એક પછી એક સફળ પુરાવા

આ ક્ષીલમમાં જુવો અને અજબ થાઓ.

મહારાષ્ટ્ર ક્ષીલમ

કંપનીની નવી

ક્ષીલમ.

મીં બાબુરાવ

ની કળાનો

આબાદ નમુનો.

ભ
કત
પ્ર
હ
લા
દ.

જેકે જોકે કુટુંબે આ ક્ષીલમ અવશ્ય ભેવીજ ભેકયે.

શનીવાર તારીખે ૩ જી થી શરૂ છે.

વખત તથા ભાવ હમેશના આજુ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે

આવે છે

આવે છે

રોયલ આર્ટ સ્ટુડીઓનું ગૃહાર અને ભક્તિ સસથી જલકાતું નિવ.

રાધા-માયવ.

શનીવારથી શરૂ થઈ ગઈ છે

કુંક વખતમાં પોતાની નવીન પદ્ધતિથી પ્રજાના હૃદયમાં

ઉંચું સ્થાન લઈ બેઠેલી

શારદા કીલ્મની નવીન કીલ્મ

નવા યુગનો આગાહી આપે છે નવીન ભાવનાથી નીતરે છે.

ગુણીયલ ગુલાબ

યાને પતિધાતિની સતિ

રાજના રાજ્યમાં પોતાની જ બેનને રખાત તરીકે રાખી અધેર કારભાર ચલાવનાર નીચ દીવાન-અધ્યક્ષ બોખા ઉડાની શાંતીમય ચળવળ કરનારને હાખનાર અત્યાચારી સત્તા-ધીશ-ત્યારે સ્વદેશ વાન્સદ્યથી ઉભરાતો સ્વયંસેવક બનેલો માથું કેરવનાર પ્રજા નાયક-પ્રેમ અને ફરજ-સ્નેહ અને સ્વાર્થના રમણીય પ્રશ્નોમાં મુઝાયેલી ગુલાબ-પત્રિત દેવિ-સાચી સતી શુ શુ કરે છે-હરામજોરના દોર કેમ તોડે છે-પોતાના જ પતીને કેમ મુધારે છે આખરે આખા દશને બચાવે દે

તે બોવા-

દુખાશ થીચેટર કૃષ્ણ સીનેમ્માં

એક લટાર મારી આવજો.

અમારાં ચિત્રપટોની બુર્કીંગ માટે લખા—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ--કોટ મુંબાઈ

મોજ-મજાડ

મમત મેમદાઓ

ચિત્રકાર શ્રી. પોલ રુથમેન

પેલા પ્રસિધ્ધ અને અથંગ ખેલાડીની રખમત

જેણે

આજે પાંચ પાંચ અઠવાડીઆંથી તમને એક સરખી મોજ ચખાડી છે

છેલ્લું અઠવાડીકું **અઠલાતૂન** છેલ્લું અઠવાડીકું
ક ભાગ

ક્રોમિક સાથે

હમનો એકરાર! એડવિનની હાર!! હુસીનો ખાર! જીતનો બહાર

સ્પીડનો હમલાના આરોપમાંથી છુટકારો!

આખરે તે હુમલો કરનાર કોઈજ નહિ પણ સ્પીડના કાકાનો સગો છોકરો

એડવિન પુરવાર થાય છે. વેરાના આનંદદાયક જીતો સ્વપ્ના!

આવતા રાનીવાર માટે ખાસ

એક અતિ
પાવર ફુલ
ચિત્રપટ

THE MARK OF ZORRO

જેમને તમે
આશ્ચર્ય
પામશે

ચાને કમાલે શમશીર

વખત—પા. ૭, ૮, ૯, ૧૦, રાત્રી રવિ ખાસ ખેલ ૩૩ વાગે

ભાવ—રૂ. ૨, ૧, ૮, ૧૦, ૧૫, ૨૦, ૨૫, ૩૦, ૩૫, ૪૦, ૪૫, ૫૦, ૫૫, ૬૦, ૬૫, ૭૦, ૭૫, ૮૦, ૮૫, ૯૦, ૯૫, ૧૦૦

ગ્લોબી સીનેમા સેન્ટ્રલસ્ટ રોડ

આપાદ શુદ્ધ ર.) રવિવાર તારીખ ૧૧ મી જુલાઈ ૧૯૨૬ (વર્ષ ૩ જી. અંક ૧૫)

આ અલ્પલીકમાં પ્રસિદ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાંચે દરિયતજ હોય છે. કોઈ જવતં બ્રહ્મિત પરથી ઉપજતી કરેલાં નથી. અ. મે. અ.

ય મ સા વિત્રી સં વાદ

અખનાર-ના. લગવનાય દી. દરે.
યમ ઉપેન્દ્ર વળા.
મધુર ત્હારા વચનો સુધીને,
પ્રસન્ન હું આજ યથોજ દિલે;
હરિહર યાત્રી વરણું સુતાં લે,
ત્હારા પતિ જીવનનાં વનાળે.—૧૩

સાવિત્રી શાફલ વિકાસિત
સાસુ ને સસરા બસા મુજવણાં, છે વૃષ્ઠ મધુ દિણા,
કુન્ધો નોજવતાં સદા વન મહો, તે નેત્ર પામે દમ;
ખાણું છે વિજી, એજ મેં તમ કને, હરિહર તો આપને,
ને ધરી અમિ દરિયે ઉભવનાં. કુન્ધો અધાં કાપને—૧૪
યમ તથારતુ । માલિની

ગુજ પતિ પિયુ, માતા, નેત્ર રતોજ પામે,
રવિ ચરિ કર જેવાં તેજ તેમજ આરે;
કુન્ધ મહુ પળ માંહી, તેનાં પુત્રી । ભરો,
વરવર સતિ । દીપો, તે ર્લીજન યારો.—૧૫
ખાદે દરે—

વસંત તિલકા.
કાયા સુકામળ અતિ સતિ । ગુંજ આ ને,
શાને પીડે અતિ દષ શ્રમ પુત્રી તેને;
કુન્ધે હોમો વિકટ માર્ગ જહુજ છે આ,
તેથી દરે શ્રમ સિંહ વળ પાછી, હું જા.—૧૬

સાવિત્રી ઉપેન્દ્ર વળા.
રહીર સાથે જમ રૈવ જાયા,
તે રીત છું નાયજ સાથ રાયા !
રેતાં પતિ જમ હું સુખ પાછું,
પતિ સમીપે મુજ કુખ વાસું.—૧૭
દે યમદાજી ।

મુનો વડે સન્મન સાથ મેત્રી,
શુભિક્ક રહેયે સુખ આપનારી;
મુથો તમારા મધુ । આજ સંજ,
મેત્રી સમે છે વિજી । આ પ્રસંગ.—૧૮
મથો મને ના કરી દો અસંગ,
યદિ તજ જઈ હું આપ સંગ;
સુખાંધ મોટી મુજની મજાપ,
જાણ મહારી જમ હાંસી માપ.—૧૯

યમ હે પવિત્ર પુત્રી !
અમી સમી છે ગુંજ મિષ્ટ વાણી,
સુધી રિઝ્યો હું દિલમાંથી કાણી ।
હરિહર યાત્રી વરણું સુતાં લે
ત્હારા પતિ જીવનનાં વનાળે.—૨૦

સાવિત્રી શાફલ વિકાસિત
મહારા એ સસરાં તણું અરિ દશે, છતી લીધું રાજ છે,
લેધી આવી અમે સદુ વન મહો, વાસો વરના રાજ છે ।
'પાણું' રાજ મને વિધુ વિજી અને શાન્તિ સદા મુખથી
વિજ્યા દેવ । કુપા કરી મુજ તણી, વાંછા પુરો રેલથી.—૨૧
યમ—તથારતુ ।

અપૂર્ણ

જુબેદા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

પ્રકરણ ૨૨ મું.

આ ભવંકર ખૂનામરણીની માખડ થોડા વખતમાં જ થાત થઈ ગઈ, હું ભયભીત થિતે મારા વાસરથાને આવી પહોંચ્યો. સુલતાનની પાસે ઉપસ્થિત થઈ તેને મેં જોવાત કરી હતી, તેની અખર સરસર ઓળખે પડી નહોતી. પૂર્વત હું તેની આગળ પાલન કરવા લાગ્યો, આ બધા વખતમાં જુબેદાની સ્મૃતિ મારા હૃદયપટ પર રાત-દિવસ ભ્રમત રહ્યા કરતી હતી. પ્રેમનો સ્મૃતિ વાણીશાસિપર લખાવેલી હોતી નથી, તે તો પૃથરપર કોતરેલી હોય છે-તેના કાષ ક્યારેય જૂસાતા નથી.

મારા વાસગૃહ માંહેલો દારૂઓ મેં ઉઠાવી દીધો હતો, જેવી કોઈના મનમાં શંકા પણ આવી નહોતી. બધા તેને દેવ દુર્ધર્મના માનતા હતા. મારા વાસરથાન બધી જવાથી અને રહેવા માટે બીજી જગ્યા આપવામાં આવી હતી.

સુલતાનના મૃત્યુ બાદ રાજ્યમાં કોઈ ભવની ઉચ્ચપાયલ થઈ નહિ! કેવું અદ્ભૂત રાજ્ય! પ્રભુએ ભણ્યું કે, શિકરે જતાં જંગલી પશુના તેઓ ભોમ થઈ પડ્યા! બાકી જેઓ ખરી હકીકત ભણતા હતા, તેઓને તો સુલતાનની સાથે જુદાના દર-બારમાં પહોંચાડી દેવામાં આવ્યા હતા, જ્યારે બીજાઓ વજીર પદના હોવાથી સ્વાધીને ખાતર કાન ધારણ કરીને ભેકા હતા.

પરંતુ જે દિવસે સુલતાનની મે મુખ્ય મેગમેનો ઓળખ્યો તે દિવસે વધ કરવામાં આવ્યો, તે દિવસથી જનાનખાતાની બીજી ભેગમી તંબા માણસોના મનમાં સંદેહ ઉત્પન્ન થઈ ગયો હતો, અને હવે કેના પ્રાણ ક્યારે જશે એવા ડરથી દરેકનાં મન રાત દિવસ ધ્રાકમાં હતા.

વરણ: સુલતાનના મૃત્યુ બાદ અનેકના પ્રાણ તેના દેહથી વિનિષ્કન્ન કરી નાખવામાં આવ્યા. એક પછી એક ભેગમોનાં શબો મારી દઈ સમીપથી ગુપ્તગુપ જવા લાગ્યાં. હું જવાહક રહીને તે દિશા તરફ મંત્ર મુચ્છની માફક ભેદ રહેવા લાગ્યો. પછા પાછળ જે વિચિત્ર ભયંકર દેવાકાંડ ચાલી રહ્યો હતો; તે ભેદ મારે હૃદય ઘાટી જઈ હતું.

આખરે સુલતાનનો પુત્ર મુશ્કુલ કરીય, ગાદીએ બેઠો, આખા નગરમાં ઉત્સવ ઉજવવાનો દુકમ દરવાજામાં આવ્યો.

રાજ્યને ઉત્તમ રીતે પત્ર, પુષ્પ, પતાકા, આદિથી રીતે શુભચારમાં આવ્યો અને રાત્રિના વખતે દિવાલોમાં સમરત રહેર ઝંજમગી ઉઠ્યું, તે દિવસે શુભાગોને પણ મોજ-મજલ કરવાની છૂટી આપવામાં આવી.

આ ઉત્સવના દિવસે અને પણ છૂટી મળેલી હોવાથી મને હું વિશ્વાસિત લેતો હતો એટલામાં મને જોઈ શકે પૂરતે ભોલામણા સજ્જો મારે કાને પડ્યા:— અપ પરદેશી! જેવીને ચાલે, તારા શત્રુઓના હાથમાં સપડાતો નહિ.”

આ કોણ મોલ્દુ? હું વિચિત્ર બની ચારે બાજુએ નેવા લાગ્યો. એક બીમના નેવા શરીરવાળો કઠાકાર બહીષ્ટ હજી મારી દષ્ટિએ પડ્યો. તેને ભેદ હું ચમકા ઉઠ્યો હું પરદેશી છું એમ તેણે સા પચી ભણ્યું? મારો ભેદ જે જણાઈ ગય તો ધા પર માણું રહે એમ નહોતું એટલે હું વિરોધ ભયભીત બન્યો.

મારો આવી સ્થિતિ ભેદ આશ્ચર્ય આપતો હોય તેમ તે બોલ્યો:—“ગમરાશો નહિ હું તમારો શત્રુ નથી, મરુખીને પાર કરી તમે અહિં આવ્યા છો અને સુલતાનના સંસારમાં દાસ થઈ દિવસી વીતાવો છો. એટલું જ નહિ, પંચ, વચ્ચે, વચ્ચે તમે તમારી કામગીરીની નિંદા કરો છો, તે બધું મારાથી અજ-ણું નથી. છતાં મને શત્રુ નહિ માનતાં મિત્ર માન્યો. જુઓ, તમારા પર એક પત્ર છે!”

“પત્ર? મારા નામે? કોણે મોકલ્યો?” મેં અજાણ થઈ પૂછ્યું.

“સાહેબ; એક સાથે ત્રણ પ્રકાર પૂછો છો? આટલા બધા બાપ કેમ બની ગયા છો? તમારા એક પંચ પ્રકારો હું જવાબ આપીશ નહિ. શ્વે આં પત્ર અને હું ચાલેથી ભૂંડે પછી જોશને. તમારા શત્રુઓ ચારે દિશાએ ફરી પડ્યા છે આને સહેરમાં ઉત્સવ હોવાથી તમારો પાસે આવી શકે છો” બાકી તમારે ભણું કરશે આનો, સત્તામલેકમ!”

પણ જ મુદ્દવરે ઉપરોક્ત રાજો ઉચ્ચારી હજારી ચાલે મેં કોણ, કાપ અને વિરમથની કેટલીક લાગણીઓ અનુભવનાં પત્રને ફેંડી લેયો. આ પત્ર અરબી લાખામાં લખેલો હતો—

“હે પરદેશી જુબેદાના છવનસવંર્ય! આને એક મિત્રની સલાહ માન્ય રાખજો. આને તને એક ખુશખબર આપું છું. આને રાત્રિના પ્રથમ પ્રદરે તને છુટા કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવશે તે વખતે સ્થાયેત રહેજો. તારો એક અપરિચિત મિત્ર તને મળશે અને ‘ઊલાયુ’ શબ્દના ઉચ્ચાર કરશે. આ શબ્દ સાંભળી તું તેનું અનુસરણ કરજો. તેને કોઈ જનનો પ્રથ પૂછીશ નહિ જોગ પહેરેમીશ આને આનંદ ઉત્સવમાં ઉત્તમત બની ગયા છે એટલે તારો મિત્ર તને વગર હાકતે છુટા કરવાને સક્તિવાન થશે તું ભંપ પામતો નહિ. અલ્લા તારું ભણું કરશે.”

પત્ર મારા હાથમાંથી સરી પડ્યો! શું આ કહેવકર દાસ તરખાં મારો ઉધાર, થશે? કોની મહેરબાનીથી? અચાનક ભલે આ શત્રુપુરીમાં મારા પર અધનુદ મતાનપર કોણ દરો?

જુલેદા સાથેના મારા બનિષ્ઠ સંબંધ વિશે પણ લેખકે કેમ જાણ્યું ? શું અદિના પ્રધાન દાહા ધમિમે મારો વિપદની કથા જાણી મદદ કરવા ઇચ્છ્યું હતું ? જુલેદા શું દહા પછી જીવતી છે ? તારે રહેલા દાહા કોનો જેવામાં આપ્યો ?—આવી રીતે સફેદના વખતમાં વિટંબાઈ મારું મન ઉન્મત્તની માફક જમવા લાગ્યું.

મથા સમયે સુધાંત યથો અને રાત્રિ પડી. આઠાસમાં ચંદ્રનો ઉદય થયો. તેનાં કિરણોએ પશ્ચિમ દિશાના છેડે એક પ્રકારની અવજનીય જટાને વિકાસ કર્યો, રાતના સમયે નવ વાગે હું તોવા પાસે બેસી એક તલવારની ધારને નેજા કરતો હતો, એવામાં સફેદ પોપાકમાં સળંગ થયેલા, વચેટ ઉમરને ટીકી દેવાના પુણ્ય સુપ્રજાદીથી મારી સામે આવી ઉભો રહ્યો. તથા ધીમા અવાજે બોલ્યો:—“સલામ સાહેબ ! બતીને જુઝાવી નાખો. આપણને અદિથી બહાર નીકળી જતા કાંઈ નેહ ન રહે, એવી સંભાળ રાખવાની જરૂર છે.”

એકજ ફૂંકથી મેં બતીને જુઝાવી નાખી. બતી જુઝાઈ મધ્ય એટલે મારા સોળનાં પોતાનાં અંગવસ્ત્રનાં આવરણમાંથી એક પોપાક બહાર કઢાડ્યો. એ પોપાક એણે ધારણ કરેલા પોપાક જેવો જ હતો, એમ હું ચંદ્રના રિતગ્ધ પ્રકાશમાં નેહ સાકો. મારા સાથીએ માથાપરનો ફેટે ઉતારી નેનો એક કાળ મને આપ્યો. પછી તેણે કહ્યું—“હોસ્ત ! તમે મારા ઉપર વિશ્વાસ રાખી શકો છો. આ પોપાક પહેરી લઈ મારી સાથે ચાલો.”

તેના વિશ્વે મેં નેની સમનાને અમલમાં મૂકી. યુવાનને નેપ છોડી દઈ મેં યુદ્ધરથને નેપ ધારણ કર્યો. પછી મારા સાથીએ નેજા ધારવાળી એક કટાર અને આપતાં કહ્યું:—“આ દિવાલ તમારી પાસે રાખો. ભવિષ્યમાં તેની જરૂર પડવાનો સંભવ છે.”

મેં કટાર હાથમાં લઈ કમર સાથે કટિજાંધમાં મિથાન કરી. પછી અમે બંને જણ બહાર નીકળી પડ્યા.

સાથીએ દસીને કહ્યું:—“હવે તમે શુભામ નથી. નિર્ભયતાથી ચાલો. દરવાજાપરના પહેરેગીરે આપણને નેહ રાકે નહિ એવી સંભાળ રાખીને સફેદ સમયે ગભરાઈ જવું ઉચિત નથી ‘કિમ્મતે મરદા તો મદદે ખુદા’ એ તમે ક્યાં નથી જાણતા ?”

ફરતા ફરતા અમે દરવાજા આગળ ગયા. આખો દિવસ તકીર, ઉઠારી રાતના મેજ-મળદ કરી મરન બનેલા પહેરેગીરે એક એક વખત તીરછી નજરથી અમારા તરફ નેહું. અમે એજાખાઈ ન બંધીએ એટલા માટે તેમના તરફ નહિ જતાં આગળ વધ્યા. નવા પોપાકમાં હું તદન બદલાઈ ગયો હતો. દરવાજાનાં આવરણ બંધ થતાં. તે એક પહેરેગીરે દોડી આવી ઉપાડ્યાં, અમે દેવડી વટાવી પસાર થઈ ગયા.

આવી રીતે ધણો માર્ગ વટાવી ધણા પહેરેગીરોની નજર સુકરી અમે મુખ્ય દરવાજા બહાર થયા. દેવજ કટારકીના મામલો હતો ! એક સુદાની પહેરેગીરે સૂચક ચિહ્નિમાં એ દરવાજાનું નિર્દેશ કરતો હતો. એ માણસે ‘શેરમદ’ હતો. તેના કદેચો ધણો.

લપકર દતો.

અમને નજીક આવેલા નેહ તેણે એજાખાજ પૂછી. તથા બેઠી દિલ્હી તે અમારા તરફ નેહ રહ્યો. બપોની ભાવનાથી અમારાં મોં સફેદ પૂણી જેવાં થઈ ગયાં. જીવ નેચથી ધમકવા લાગ્યું, અમે કપાળ પમીનાથી લીંબઈ ગયાં. જનું મારો સાથી વિશ્વજીવ ચતુર હતો. સમય સચકતા વાપરી તે બેલી ઉઠ્યો:—
“કેમ છો હોસ્ત ! તમારો આંખિનું તુર પછી ધરી ગયું છે કે શું ? દહા તો તમે કોઈમ જવાન છો. નેહ ચકતા નથી કે હું આજીવાનનો કાજ અપદર રહેવાન છું, અને આ મારા સાથીનાર કાલે કાદાનના મુખ્ય મંત્રી દાહા જશીર છે. ને તમે અમને એજાખી ન સમજા હો, તો નાકરો છોડી ધેર જાવ. તમારી સાથે લાંબી વાતચિત કરવા નેરોએ અમને વખત નથી. અમારા નવા સુલતાન અમદુલ કરીમમાં બહાદુરને જરૂરી માતમી પહેચાવવાનું કામ બળવવા અમે જઈએ છીએ.”

કાળા દખ્ખરી નેચો દેખાતો એ દેવ મારા એજાખીની ચતુરાઈથી બહાવામાં પડ્યો. ઝડપથી તેણે મુખ્ય દરવાજાનાં દાર ખુલાં કર્યાં રીવાજ એવો દતો કે, સુધાંત મથા પછી મુખ્યને કરી એ દાર બધા રાખવામાં આવતાં; પરંતુ સુલતાનને પહેચાવવાની જરૂરી સમાચારમાં રોકાણ કરવાનું એ પહેરેગીરે સલામતી કરેલું લાગ્યું નહિ. ખુલાં દારમાંથી બહાર નીકળી અમે નિષાસ મૂક્યો એવામાં એક સિપાહી બેઠો ઉઠ્યો:—“આ માણસોએ બેઠી એજાખાજ આપી છે. એ બનાવડી કાજ છે એવું બહુજ નામ દખ્ખા છે. એ મશ્તમીનો દંડારો છે. એની બાંધકરનાનો પાર નયો. એ આપણો કદો દુસ્મન છે. વળી તેની સાથેના માણસ આપણા સરકારનો યુલામ છે. બોળ સરદારના તાખામાં એને રાખવામાં આવ્યો હતો.”

એ તરફથી ધણા માણસો દોડી આવી એ રથને બમા થયા ‘યુવક સિપાહીનાં ઉપરોકન વચન સાંભળી બનરો કાલાકલ મચી રહ્યો મુખ્ય પહેરેગીરે નેરોરોધી બેલી ઉઠ્યો:—“પકડો, જરૂરી પકડો ! બદમાસ ફેરોળીએ દમણને દમણમાં મારી પાસે લાવે.”

આંખની પલંક પડે એટલામાં તો દસગાર તેજ ધારવાળી તલવારો અમારા બંનેના સરપર ઝીઝીમી રહી. મારા સાથીએ પાસે ઉભેલા એક પહેરેગીરે તલવારના એક વારસી જબંબીલ કર્યો. તથા બીજા એકને એટલા નેચથી લાત મારી કે, તે આઠ લાકડામાં દર બંધી ધૂળ ચાડવા લાગ્યો. એ સમય દરમિયાન મારી કટારને મિથાનમાંથી બહાર જેમી કકાડી ચતુર એના પ્રિયમાંથી મારો બમાવ કરી હું નજરને માર્ગે આગળ વધ્યો. પરંતુ કાંઈમાં હું સફળ થયો નહિ. બપોરા દુખવાને આરંભ થયો. એ માણસો મારાપર દડી પડવાની નેશારો કરવા લાગ્યા; પરંતુ આલકો વાપરી ને ગેલુએ મારો જમણો હાથ પકડી લીધો હતો તેના હાથમાંથી હાથ છોડાવી મે તેના મળાને કટારની ધારથી ચીરી નાખ્યું. આમ જનાં હું પલાયન કરી ગયો નહિ. એક

હજારી બૂખ્યા વાઘની માફક મોરો પર તૂટી પડ્યો. છુટા થવાની આશા મારા મનમાંથી દૂર ચલ ગઇ. અફસોસ! મારે પાછું અહિં કેદી થવું પડશે કે? નહાસી જવાના અપરાધ માટે કદાચ મારા કરને છેદી નાખવામાં આવશે! કાણકાળની-અંદર આખી જહાન મારીકુંનજરે જાણે કે, અમરકાળની માફક ચક્ર ચક્ર કરવા લાગી

હતાં ખુદા મારો મદદગાર હતો. વિના વિશંભે મારા સાથીદારે દોડી આવી, ને હજારી મારા પર હુમલો કરવા તૈયાર થયો હતો, તેને કટારની ધારથી જમીનપર મુવાડી દીધી. કટારની ધારે તેના મસ્તકને છેદી નાખ્યું હતું.

જેત જેતામાં ખીજ એક સિપાહીએ દોડી આવી મારા સાથીપર હુમલો કરી તેને પૃથ્વી પર પડાડ્યો. મારી આસપાસ કોઇ જેતામાં નહિ આવવાથી હું ઉંચા આસે નીરવેચે દોડ્યો. કઇ તરફ દોડ્યો, તેની ખતે અપર નહોતી. કેમકે મારું જાનસાન ગુમ થઇ હતું.

મને નહાસી જતો જોઇ ૭ સાત સિપાહીઓ મારો પાછળ દેખાયા તેઓ મોટા અવાજે બૂમો પાડવા લાગ્યા:- “એ બદમાસને મારી નાખો તેને નહાસી જવા દેશો નહિ. પકડો-પકડો! પકડી ન ન સકાય તો ગોળીયાર કરો.”

મારા સદ્ગાએ એ વખતે કાંઈની પાસે જંદુક નહોતી! (અપૂર્ણ)

જેઈએ તો—

૨. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી હાલત ઠવરાઈ બીડા મોકલી ઘેર બેઠે જ આશીષ ઉપાયોથી મુખી જીવનની ચરઆત કરી જેને.

પરીત પરિમલ (નૈયાતિથી વેલ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (૨૪) ઘણા મિત્રોની ચાલ (માટુંગા) જી. આઇ. પી. આર. ૧૨થી ૧ હરનાલા બીલીંગ નં-૧૧ મેલપીકા (મુખાઇ) પત્રઅવધાર માટુંગે કરવે.

૩. ૩ માં ફેટો લેવાના ગુપ્ત હેન્ડ કેમેરા

એસ્ટી અને સરતા હમારે પાસેથી મંગાવેા. ધીરજાળેની નકલોથી બનેા. સેનનવિદ્યા અનુસાર ફેટો ન પડે તો પૈસા પાયા દેખ, એ શરત છે. આનાથી આપ જનપર રહસ ફીજ આ મુશ્કળ અને મુંઢ મહેલ હમારત સીન સીનેરી નામ અગ્રીયા વગેરેની જાળી એક સેકડમાં કાઢ સાઇઝની પાંડી રોકા છેા અને ફીક્સ લેવાની પથ્થુ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાતનો ત્રાસ નથી વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે ફુકટ મોકલવામાં આવે છે કોમલ ફીક્સ કેમેરાની ૩. ૩ ટ. અર્થ ના લખો—

પતા:—ભારદ્વાજ કુંવની આલીંગક સીડી.

ખહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા અસરકારની આજુમાં ઉમે તેવાં

અપાનીઝ કલચર્ડ પહેરા વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ અધ્યાપક જરીદી જાય છે, કલચર્ડ નામે ભેજસેજવાળો મોટો માલ લઇ કાઢવા કરતાં અજા કલચર્ડ લઇ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરેકને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા મેરંજનો શોખ બલામથુ પુરો કરો-તમારા દામ બચાવો ઘેર બેઠાં પણ માલ જેવો હોંપ તો બની શકશે

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

ટે. મયમન્ડ હાઉસ, વાઘા ગાંધી રોડ

મામરેવી-મુખાઇ નં. ૭

૩. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીટીંગની બાઈસીકલ!

“રોયલ મેલ” (રજીસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક)

પેડીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

બીજી દરેક જાતની સાયકલો ૩ પૃષ્ઠ થી ૩ રપ૦

તેમજ સાયકલને દરેક છુટક સામીન મળશે

ઓરડર સાથે ૩. ૨૫ એવાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

ધાણુવાલા એન્ડ કું. સ્થાપના ૧૮૮૦

૧૩૧-૧૩૪ કાલબાદવી રોડ મુખાઇ

“ ઇશ્વર કરે તે તેમ થાવ, પણ મને જ્યારે તમારા મિત્રનો જવાબ વાદ આવે છે; ત્યારે મારું હૃદય તુટીને કંકડા થઈ જાય છે. તે ઉપરાંત આ બધી ખીના, તમારા મિત્રનું ખૂન, તમારી રિવાજવસ્તુ ત્યાં મળી આવવું, તેણે જે નાણાં મંગાવ્યા હતા તેમાંની નોટા તમારી પાસે નીકળવી, એ બધાંનું શું પરિણામ આવશે! એાં દયાળુ દેવ!” એટલું તેણે કુરૂકો મુક્યો, અને ધબ લઈ જમીન પર પડી.

આ દયાળુનક દેખાવથી લેરા પણ અસર ન થઈ હોય તેમ જરૂરે શાંતપણે સવાલ પુછવાનું ચાલું રાખ્યું.

“ ત્યારે તમારા મિત્રે તમને કામળ લખ્યો હતો ? ”

“ હા ” જરૂરતરની પેઠે ઇલાનોડે જવાબ આપ્યો.

અર્થ.

વાર્તા, નારક અને સિનેમાના શૌકીનો મારો

દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે. આજેજ આઠક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો:-મોજ મજહ કાર્યાલય મુંબઈ ૪.

મેરમેરીઝમની વીડી

આ વીડી સચિત્ર કલાનો ભંડાર છે. આથી દરેક માણસ જ્ઞાન, ભવિષ્ય અને વર્તમાન કાળની દૃષ્ટીએ જાણી શકે છે. મુજેલા માણસોથી ચાલ કરવી, દબારે ચાલ દુરના માણસના દાસદાસ જાણવા, ખોવાયેલો ખાખતોનો પતો સાચવા શકે તેમજ બીજા ઉપર આપવા પછેરે દબારે કામે આ વીડીથી થાય છે. આ જાહેર ખખર મુક્યું શુષ્ક ન આપે તે પેલા પાસે આપીશું. રૂ. ૨૫; ટ. ખ. ૭ આના.

પત્રો:-મો. મુહમ્મદ કં. નં. ૨૨ અલીગઢ સીટી.

હજાર કંસોટીમાંથી પસાર!

ખાસ સાયન્ટીફીક અને અંકસીર.

“ગોલ્ડન બામ”

દુનીઆ ઉપરનું અમુલ્ય અમૃત!

મુંદર લાખડી સહીત ડી. રૂ. ૫૦ પાંચ આના

ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા

માથાનો દુખાવો, અધાશીશી, સરીસરી કળતર, ચરદી સળેખમ, સળ, ચસકા, દરેક વાલુથી કાઢે પણ લાગવું જમાઈ જતું, ચૂન મારી જતું તે અથવા કમતાકાતથી મુઠવું વિગેરે રોગો ઉપર આ બામ અદ્દુજ ઉપયોગી રામખાણ અને તાત્કાલીક છે. વેલો, ડાક્ટરો કે સાધન-દીરોને ખતાવી ખાતી કરો. એ વખત પાંચ આનાની બટીદીરો મોકલી વાપરી જુઓ. ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા.

લખો-નેશનલ ફાર્મસી

ભરૂઆ બીલ્ડીંગ મુંબઈ નં. ૨

મનોકામના સિધ્ધીની ખુશખી લખેલા નીપખો ઉપર ખામ ખેતીને કે વગર યંત્ર મંત્ર સિધ્ધી વગર નાણાં ખરચ કરી સંસારી મનોકામના પ્રજ્ઞે થઈ અને મુલ્યની દીસ બે ત્રણ ખાસ અગાઉ સમજી શકો. કિં. રૂ. ૧ ટ. ખ. જુદું.

૮૪ આસન ચિત્રોવાળું ટોકશાસ્ત્ર

શ્રી પુરુષોત્તમ સર્વ શુભ ભેદ લક્ષણ, મનચાહ્ય જ્ઞાન પ્રાપ્તિ, વાંછનો ઇલાજ, શકુન સામુદ્રિક, વશીરજી મંત્ર, મંત્ર, વંત, બાજકજીવ જ્યુક આપણે કિં. રૂ. ૧૫. અસલ ૧૪ વિશા કિં. રૂ. ૧૫.

પત્રો:-ભૈતીરામ ને રવાલ દેશસેવક કુંપેલી. અલીગઢ સીટી

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩. વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦

હિંદ બહાર રૂ. ૫

લખો:-મોજ-મજહ કાર્યાલય

ખટાવ બીલ્ડીંગ ગીરગામ મુંબઈ નં. ૪

“કેવળ પ્રેમ માટે”

લખનાર-ડૉ. હમીદ મહેતા,

એક ઓરડામાં દીશે ધીમે ધીમે સળગતો દત્તો, ઓરડાનું આરંભુ ઉપાડું હતું. બહારથી જોનારને, બહારનો માઠ અંધકાર આશ્વામાંથી આવના નિર્હૃત પ્રકાશને કેમ જાણે ગળા જતો હોય તેનું લાગતું હતું. આવી સ્થિતિમાં ઓરડામાં રહેલા તરૂણની દાઝવાલ માથુમ પડતી નહોતી. તે તરૂણ કાંઈ વખત પક્ષપર તો કાંઈ વખત આરંભુમાં ઉભો રહી વિચારમગ્ન યુવાથી બહાર આકાશ તરફ એકોટ્ટે નેહ રહેતો, જાણે કેમ તેના પ્રશ્નો ઉત્તર આગામીમાં નિરૂપણ કરતી ચમત્કૃતિ “ચાંદની” દેવી હોય. એકંદરે તેની બાહ્ય અજાણથી તેના મનમાં ચાલેલી ચિંતાની કલ્પના થતી રાકય હતી, ગિયાન તરૂણના વિચાર તેને સ્વસ્થ સ્થિતિમાં રહેવા દે તેવા ન હતા કે પણ વિશેષ મદત્તન વિચારથી તેનું મન આજ અસ્વસ્થ થયું. તેના મનમાં વિચારોની પરંપરા ચાલતી હતી. છેવટે “પ્રભુ! મારી આયુષ્યની કુલની નોંધને તારા સુંદર કાનને સુરક્ષિત બેંચી લાવવામાં મદદ કરવા તારી કૃપાજી નજરનો પ્રકાશ મારા માથેપર ફેંક, આ મારી પ્રાર્થના તું બુદ્ધી નથી ગણેને?” આવા વિચારમાં તેને નિદા આવી મળ.

સવારે સાત વાગે મધુકર નિદામાંથી જાગ્યો. રત્નાન વિગેરે આટોથી જમવાનું પક્ષ પતાવ્યું મધુકરનું મન અસ્વસ્થ હતું—પાવતીપાશકે (મધુકરની માતા) આવતા સમારંભમાં અસ્વસ્થ લગતી વસ્તુની નેપાટી કરી, દેવપ્રસાદ સાથે સંબંધ એટલે તેના વેશને ડાળે તેવા કાંઈ કરવાની ભરે હતી. મધુકરે આ સંબંધે જવાબ આપતાં પોતાની ઉદારસિતા તેણીને જાણવા દીધી નહીં. પાંચ વાગ્યા, મધુકર કંઈક ફરવા જવા બહાર પડ્યો; પરંતુ તેના પગ તેને “સુમન બાગ” તરફ લઇ ગયા. આ બાગ મળે વિસ્તીર્ણ દેવાથી તેમાં જાડી અતીથય આદ હતી. બાગના અંધ શાકમાં એક સુંદર તળાવ હતું, અને તેમાં સ્વકાંગ પાછી બરપુર દેવાથી કમળની ગીરદી હતી. પોતાની પુત્રીના નામપરથી દેવપ્રસાદે તેનું નામ “સુમન બાગ” રાખ્યું હતું. આ કારણથી તે જાણે સુંદર બાગના નામમાં એક પ્રકારની વિશેષ મોહકતા પ્રાપ્ત થઇ હતી. બાગમાં આવતાંજ મધુકરનું હૃદય અસ્વસ્થ થયું. પોતાના આયુષ્ય પ્રવાહને વળજી દેવારી, સંસારના ચિકટ મેલમાં જોવા કરવારી, પુરુષાચલ પરાક્રમ બતાવવામાં રુચિ દેવારી, રોજના બ્યવહારમાં કર્તવ્યનો અમલ કરવારી,—આવા નાના પ્રકારના જોખમો કામ પોતાની પ્રેમ સ્થિતિથી પાર પાડવારી, રૂપરસ પુષ્પરતી આસતી-ભાગતી પ્રતિનિધિનું આજ દર્શન

મધુ તો—મારી સાથે દેવતાનું દર્શન થયું. તે—અધ્યત્ન તેનાથી ઉત્તર; આ બ્યવહારી જગતમાં નંદનવનની આશા રાખનારા મારા અજાણ હૃદયને દર્શીમાં લાવવા માટે—મારી બુદ્ધિ ઉપાદયજી દેખાડવા માટે—મારા સુંદર પક્ષ ખોલા રાખનારથી મને જાણ—આ બરાબરોને જનુમત કરી બતાવવા—જો તે મારી અધિવા દેખાય તો—આવા બે વિરોધી પ્રકારના તરફના તોફાનમાં તેનું મન સંચલનું હતું. એકદમ તેનો વિચાર બંધ પડ્યો. બે સુંદર તરૂણી તેની આગળ દૂધ મરકરી કરતી ચાલતી હતી. તેમાંથી એક સુમન છે તે મધુકરે પુરન જાણી લીધું; અને જીજ્ઞાસુ તેની સખી હતો એવો તેણે તકે ક્યાં બેઠે તરૂણી એક બાંકાપર બેઠી, મધુકર પક્ષ તેમનાથી થોડાં દુર પડવાંડે બેઠો, બન્ને વચ્ચે નીચે પ્રમાણે સંવાદ ચાલ્યો હતો.

“કેમ કુસુમ, તું કરેલી હતી તે “કેવળ પ્રેમ માટે” વાતાં મેં પુરી વાંચી—તે લેખકનો અનુભવ આપણા જેટલોજ લાગે છે; “કેવળ પ્રેમ માટે” તે આપણા ઉપરથીજ કલ્પના છે તેમ તને નથી લાગતું? તે પ્રેમ કલ્પનામાં અમૂળ છે પણ તે આપણે માટે અશક્ય.”

“એમ કેમ કહે છે સુમન?” કુસુમ બોલી “પ્રેમ માટે સ્વાર્થ ત્યાજ અશક્ય કેમ હશે? નીર્હૃત સુમનની તો વાવ શું? પક્ષ પ્રેમ માટે જીવ આપનારી માણસ જનમાં તે નિર્મળુ કેમ નહીં થયું?”

“મને આ કલ્પનાનો એમ લાગે છે. બીજું શું?”

“દમણી કલ્પનાનો એવ લાગે છે” કુસુમ બોલી. “પક્ષ મધુકરના પ્રેમ સંગીતમાં તરલીન થઇશ એટલે આ સત્ત્વનો તને અનુભવ થશે.”

“તને પોતાને કેં થયું તો મુજ વાત પરજ આરવાની—આ કમળ કેટલું સુંદર દેખાય છે?”

“ને મધુકર સિવાય કમળની શોધા ક્યાં છે?” કુસુમ હસતી બોલી “તને મધુકર અધિવા ફરવા આવે તો કેટલી મજા પડે? જ્યાં ત્યાં સોંવતી બહાર આવશે ત્યાં કે?”

ઉપરનો બંધો સંવાદ મધુકરને રપજપણે સંભાગ્યો તેના અંતઃકરણમાં અધિક જોરથી ચળવળ થઇ યહ. પોતે હજોલી “કેવળ પ્રેમ માટે” વાતાંની પોતાની નાયિકા કલ્પના સુષ્ટિમાંજ રહેશે અને પોતે સંસારમાં રૂઝોથી જેની બીની લાગવા માંડી તે મનમાં ભાગ્યો “પ્રભુ! માનવી આશાનો વાંચ એજ શું તારાપર પૂજા વિશાકનું રૂઝાં મધુકરનું મન એકદમ અસ્વસ્થ થયું. તેના આયુષ્યનું નાનકડું યશ આટલા મોટા તોફાનમાં કાંઈ રિશ્ત સંપાડ્યું નહોતું. તેના માથે તેને રપજપણે દેખાણી નહીં, તે તેમજ યેર આગ્યો અને વિચાર કરતો આરામ પુરતીર પરથી, તેની દોષ્ટ સામે બે સુંદર મિત્રો રમવા લાગ્યા; એક તેની બની પત્ની સુમનનું અને જીજ્ઞાસુ કુસુમનું તેનું મન. “આ સિવ જો બંને આ સિવ જો” એમ રહેતું હતું. બેટ મિત્રો તેના નેત્રને સરખાજ સુંદર દેખાતાં; પક્ષ હૃદયને બેટ મિત્રોમાં પડે તમાવત

દેખાવો. સુમન આંખને આનંદ દેતી તો કુસુમ નેનવાટે હૃદયમાં પેસી પોતાની સુગંધીથી હૃદયને આનંદ સાગરમાં રતાન કરાવતી, સુમન સંખે તે જોમ જોમ અધિક વિચાર કરવા લાગ્યો તેમ તેમ કુસુમની સર્વાંગ સુંદર મુર્તિ તેની સામે ઉભી રહેતી. હૃદયનાં એ દોરેલું સુંદર મુર્તિનું મર્તિમન સ્વરૂપનું દર્શન આજે થયું એમ તેને લાગ્યું આ પ્રમાણે તેના હૃદયની રીધતિ હતી. કે પણ થાય તો માતાની ઇચ્છા વિરૂધ્ધ જવું નહીં, એ નિશ્ચય તેણે મન સાથે નક્કી કર્યો. મનમાં ચાલતી આ પ્રયત્ન ચિંતાની તેણે પોતાની મુદ્રા પર ગિલકુલ ડાયા પડવા દીધી નહીં અને તેથીજ પાર્વતી-બાઈનાં લક્ષમાં આ પ્રકાર બીલકુલ આવ્યો નહીં. બાઈ પી સર્વ સુખ મળ. માત્ર બીચારા મધુકરનું મન આ પ્રકારના વાદળથી ઘેરાયેલું હોવાથી તેને નિદ્રા આવવી શક્ય નહોતી. પાછલા પહેરે તેને જરા નિદ્રા આવી અને એટલામાં તેને એક સ્વપ્ન આવ્યું. મધુકર ગભરાયેલી મુદ્રાએ ચારે બાજુ મદદ માટે જોવા લાગ્યો. ધણે દરેથી એક સૌંદર્યવાન યુવતી પોતાની તરફ આવતી દેખાઈ. તે પાંચે આવી અને બોલી "મધુકર ગભરાઈશ નહીં" મધુકરે પૂછ્યું "દેવી તું જાણ છે અને અદ્ભુત મને બચાવવા માટે કેમ આવી ?" યુવતી બોલી "પરાવર નજર કરે હું જાણ છું ?" મધુકરે જોયું કુસુમની હસતી મુદ્રા તેણે ઓળખી, મધુકર બોલ્યો "મધુકરે જોયું કુસુમની હસતી મુદ્રા તેણે ઓળખી, મધુકર બોલ્યો "કુસુમ આટલું જોખમ તેં મારા માટે કેમ બેસ્યું ?" કુસુમના ચહેરા પર પ્રેમની લગ્નગુપ્ત લાલ ડાઘ પ્રસરવા માંડી, તે બોલી "કેવળ પ્રેમ માટે" તે વિકાળ પ્રુષ્ઠ એકાએક નહસી ગયો. એટલામાં તારવાળો સીપાઈ બારણામાં આવી ઉભો રહ્યો. પાર્વતીબાઈએ મધુકરને જગાડ્યો અને તારની ખજર આપી. મધુકરે તારના કોષ્ટક પર સડી કરી અને તાર વાંચવા લાગ્યો. પાર્વતીબાઈ મધુકરના યુગ્મ તરફ ચિંતાહર દૃષ્ટિથી જોતી હતી. મધુકરે તાર વાંચ્યો. એક લાંબી, રૂપીયાના ચાર આના મળવા મુરકેલ છે. એવિના હૃદયને ધક્કો લાગ્યો.

મધુકરના લામ પર તેના પિતાએ વીસ દબર રૂપિયા બેઠકમાં મુક્યા હતા. આ પૈસા પર તેનો આધાર હતો. આ આધાર એકાએક પુરવાથી મધુકરને એક ગભીર બનેલો હતો. તો પણ તેને લાગી આવ્યું. બેઠકે વિચાર કર્યો કે આ વાત દેવપ્રસાદના કાન પર નાખવી અને તે કહે તે પ્રમાણે કરવું એમ તેણે એક દરાવ્યું. આજ પરીણામ લાગે તેણે જોયું આવે તો પણ જહોર પણ પોતાની સાંપત્તિક રીધતિની દેવપ્રસાદને કદપત્ત કરવા ન દેવી એટલે તેની સાથે લુચ્ચાઈ કરવી એમ તેની મનોદેવતા તેને કહેવા લાગી નક્કી થયા પ્રમાણે એ વાગે દેવપ્રસાદને ઘેર જવા મધુકર બહાર નીકળ્યો. જતા જતા તેને પોતાનું ચમત્કારિક સ્વપ્ન યાદ આવ્યું, અને દુરસ્તી રીતે કુસુમની મનોહર મુર્તિ આંખ સામે ખડી થઈ. તે મનના વિચાર કરવા લાગ્યો. ખરેખર આ સ્વપ્નને મારા છતીની સાથે કે સંખે હોય તો ? તેને કે સમજ પડી નહીં આવી રીધતિમાં તે દેવપ્રસાદના દિવાનખાનામાં

જઈ ઉભો રહ્યો. દિવાનખાનામાં કોઈ ન હતું એકલી એક આરામપુરતી પર "મોજ-મનહ" નો એક લખને હતો. મધુકર સામે આવી ઉભો રહ્યો તો પણ તેણીનું તેની પર પડ્યું નહીં. તેણી પોતાના વાંચવામાં ચક્ર હતી; તેણીની સામે તેટલું ઉભો રહ્યો. તેણીના સૌંદર્ય તે જોઈ અનુભવ ગયો. પોતા પર એકાએક આવેલી આપતીનું પણ વિરમણ થયું. તેને સૌંદર્ય દેવતાના દર્શન થયા જેવું મુખમાંથી શબ્દ બહાર પડે નહીં. સર્વ અવ્યવસ્થી શકિત આવી હતી રાત્રિના સ્વપ્ન પ્રમાણે આ પણ સ્વપ્ન છે કે એમ તેને કિચિત્કાળ લાગ્યું.

અદિયા કુસુમનું લાંચન પૂરું થયું. "કેવળ પ્રેમ માટે આ મનોહર વર્તા તેણીએ એક વખત વાંચી હતી જતાં બીજી વખત વાંચતી બેઠી હતી. વાર્તા પુરી થતાં આંખ મીચી. હાથમાંથી પુસ્તક જમીન પર પડ્યું. આંખ મીચી વાર્તાની નાપિકા સંખે વિચાર કરવા લાગી, તેણી પોતાના મનમાં બોલતી હતી. "હવેથી માટે કુસુમ પણ પોતાના આજુક કુસુમ અપેક્ષા કરશે પણ તે હવેથી કેમ ?" આંખ એકાએક ઉઘડી, સામે મધુકરની મોહક મુર્તિ ઉભી હતી. તેણીના હૃદયમાં તનમનાટ શરૂ થયો. તેણીની શાંત મનોહર મુદ્રા ગભરાયેલા દેખાવા લાગી. મધુકર બોલ્યો કુસુમ મને ક્ષમા કર. તારા સમાધી મુખમાં હું અડચણ રૂપ થયો પણ દેવપ્રસાદનું મદદત્ત કામ હોવાથી અત્યારે આજો છું.

"દેવપ્રસાદ મુતા છે. જાગવાનો વખત થયો છે. તમે થોડો વખત—દરકત ન હોય તો—આ પુસ્તક પર બેસો. દેવપ્રસાદ હમણાં ઉઠશે, સુમન તેની એક સખીને મળવા ગઈ છે." છેવટનું વાક્ય બોલતાં કુસુમ કિચિત્કાળે ઉઠી; મધુકર સામેની પુસ્તક પર બેઠો. તેણી આમળ બોલી—તમારીજ માટે ક્ષમા માગવી જોઈએ કારણ કે તમે આવી આટલો વખત ઉભા રહ્યા છતાં પણ તે વાર્તાના નાદમાં—

"કંઈ વાર્તા તે."

"કુસુમના ગાલ પર લગ્નગુપ્ત લાલી જળકી ઉઠી. તેણી બોલી "તમે વાંચી હશે મોજ-મનહ માં આવેલી "કેવળ પ્રેમ માટે" એ વાર્તા મેં તે બે વખત વાંચી પણ ફરી ફરી વાંચવાનું મન થાય છે. એ લેખકની બધી વાર્તા ચતક લાવનારી છે, પણ આ વાર્તામાં તેણે આર્થ આના ઉદાર અંતઃકરણની ઓળખ વાંચકને કુશળતાથી કરાવી દીધી છે, પણ આ થું મેં માંડ્યું છે ? દેવપ્રસાદ હજી કેમ ઉઠ્યા નહીં ? તમે કંટાળ્યા હશે, નહીં ?" કુસુમનું સ્વભાષીક પણ બહાર પાડતાં ઉદારો સાંભળી મધુકર પોતાનું કામ ભૂલી ગયો. આજ કોઈ દિવસ નહીં અનુભવેલો આનંદ તેને શરીરમાં અમઝાટ પેડા કર્યો. આ હૃદયની ખરેખરી ઓળખાણ તેને આજ થયા જેવું લાગ્યું. કદપત્તને ચકિત કરવા સૌંદર્ય દેવતા આજે પૃથ્વી પર આવતા હતા એમ તેની આજ પૂર્ણ ખાતરી થઈ.

ઉપરના સંવાદ પુરો થયો નહીં ત્યાં તો પચતો આજ્ઞા સંભળાવે, ગુરુત્વ દેવપ્રસાદ આવી ઉભા રહ્યા. તે બોલ્યા, "મધુકર, આ વખતે તું બંધોય ?" મધુકરે કહ્યું ન બોલ્યાં મુજબાંથી તારને કાળગ દેવપ્રસાદના હાથમાં મુક્યો. દેવપ્રસાદ તે બંધવા દત્તા ત્યાં મધુકર બોલ્યા "તમારી આ સંબંધે સલાદ લેવા દું બંધોય આપ્યો છું." દેવપ્રસાદે થોડા વિચાર કરી જવાબ આપ્યો "મધુકર, પ્રથમ તું મુંબઈ જા, અને ખરેખર જોઈની થું રિયલિટી છે તે જાતે જોઈ આવે. પછી અપણે આગળ વિચાર કરીશું." મધુકર આ શબ્દોનો આંતરિક અર્થ સમજ્યો નહિ. તેને આ સલાહ પસંદ પડી અને તે પ્રમાણે બીજે દિવસે મુંબઈ જવાનો વિચાર કરી જતાવ્યો, અને દેવપ્રસાદની નયતાઓ રમ્મ લીધી.

મધુકર ગયો. જતાં જતાં જ્યારે તેણે પાછું જોયું તો તેને કુસુમ પોતાની તરફ જોડાઈને જોતી દેખાઈ પોતાનો હૃદયેષ્વર કોણ ? આ સવાલ જ્યારે કર્યો ત્યારે મધુકરની મનોદર મુનિ આજ સામે દેખાઈ પડ્યેશ્વરે તે સવાલનો જવાબ તો કુસુમને નહીં આપ્યો હોય ? આવું તેના બાલીય, નિષ્કંટક, સૌજન્ય અને લાગણ્ય, અને આજ્ઞાની સુંદર હાવનાથી તેનું સ્તરી કાંઈક આનંદથી પુરકિત થયું. કુસુમને જ્યાં ત્યાં મધુકરની મુનિ દેખાવા લાગી, પણ જ્યારે સુમનની મુનિ તેની અને મધુકરની વચ્ચે આવી ઉભી રહી ત્યારે તે જાનમાં આવી અને પોતાના મતલબીપણની તેણીને સારમ લાગવા માંડી મધુકર કયા વસ્તુના કામ માટે આવ્યો હતો તે જાણવા પછી મધુકર માટે તેણીની હાલમાં માન ઉપજ્યું. તેણીના બાલીય, આનંદી મેદાર પર વિચારના મંજીરપણાની ઊંચા દેખાવા લાગી અને મનોમનીમાં પણ એક જાનતું પરિવર્તન જણાયું. આ પરિવર્તનનું કારણ તેણીને ૨૫૪૫૭ દેખાઈ નહીં.

અદિયા મધુકર નક્કી થયા પ્રમ.જે મુંબઈ ગયો. દેવપ્રસાદે "આવી પરિસ્થિતીમાં જાન બંધ રાખવા સારા છે" આવું પાર્વતીનાથને કહ્યું. પાર્વતીનાથના હાથમાં ઉપરના શબ્દોનો અર્થ પૂર્ણપણે આગ્યો. અને તેણીને દેવપ્રસાદની મોટાદની વર્તણૂકથી લાંબી આશ્ચર્ય. તેણીએ આ વાત ગુરુત્વ મધુકરને લખી મોકલી મધુકરને આ પત્ર વાંચી આશ્ચર્ય અને હ્રાસ સિવાય કંઈ થયું નહિ. દિવસે દિવસ તેના હૃદયની માલિફી કુસુમ તરફ જતી હતી

અમનના લગ્ન થયા પછી કુસુમે મુંબઈ જવાનું હસાયું. તેણીએ સર્વતી-દેવપ્રસાદની, સુમનની, અને પાર્વતીનાથની પ્રેમથી રમ્મ લીધી. પાર્વતીનાથને મળી આવી તેણીએ મધુકરનું મુંબઈમાં દેખાઈ જાણી લીધું.

બીજે દિવસે સવારે આદ વાગે એક પચીસ વર્ષનો તરુણ ગાંડીની ગદ જોઈ માંડેશ રહેજના પેટ્ટેદેશ્વર-દરેકો હતો. ગાંડી આજે પાંચ મીનિટે એકનપર આવી, એકાદના હાથ પાડે આવી તે જોવા લાગ્યો એટલામાં તો "જામ" એવી બૂમ કાઢે પડી. કુસુમ પેદાર આવી અને તે જોઈ જજી: નહાર આવી

પેતાની ગાંડીમાં જોઈ. ગાંડીમાં વિનાયકે (કુસુમના લાભને) લગ્ન લેવાનું કારણ પૂછ્યું. કુસુમે કહ્યું જા સર દરેકનું વિનાયકને કરી. મધુકરના મુજબી સ્તુતિ વિનાયકે સંભળી. આ દરેકનું સંભળી વિનાયકને દેવપ્રસાદ તરફ ગુસ્સો આવ્યો. મધુકરને માટે તેને માન ઉપજ્યું. તે ભોલો "આ સર્વ પ્રકારની મધુકરની રિયલિટી એકદમ અમકારિક થઈ દરેકે નંદી ? કંઈકેય નહીં. દલુ તે મુંબઈમાં છે. ગાંડીથી થોડા અંતરે મારાર કે કામ પ્રસંગે કહી-સ રોડપર ચાલતો હતો. "જો, કાશ આ મધુકર રહો!" વિનાયકે જોયું અને મધુકરને ગાંડીમાં આવવાની વિનંતી કરી. કુસુમે મધુકરને પોતાના જાવની જોગબાણ કચાડી દીધી, અને પોતાની સાથે થેર આવવા આમ્રદ કર્યો. મધુકરે આનંદથી આમંત્રણનો સ્વીકાર કર્યો. તજે જજે વાજેપર સરવતી જાન સામે ઉતર્યા. આજ કુસુમનું પત્ર હતું. સરવતી જાનનો કાઠ જોઈ મધુકરને આ કુસુમની કાંપનિક-રિયલિટી સાથેપણ કલ્પના થઈ. મધુકરે જમવાનું પણ ત્યાં રાખ્યું પોતાના વિનંતી માર્મિક લાગણીથી તેણે સર્વતું હાથ છૂટી લીધું. કુસુમ અને તો મધુકરના પ્રત્યેક શબ્દમાં કોઈકે લાગ્યું. જમવા પછી મધુકરે સર્વતી રમ્મ લીધી. તેને રમ્મ આજના વિનાયકે બીજે દિવસે આવવાની વિનંતી કરી. કુસુમ બોલી "મધુકર તમારે આવવું જોઈશે. ચાર વાગે તેપર રહેજો. બરજાન ચાર વાગે મારી ગાંડી તમારે ત્યાં આશરો. જૂરશો નહિ." તે દસલો દસલો "સાડ" કહી નીચે ઉતર્યો અને ગાંડીમાં બેસી રવાના થયો. તેને કંઈક સુમના થઈ, જ્યાં ત્યાં કુસુમની લાવણ્યમય મુનિ તેને દેખાવા લાગી. તે થેર પડે-મ્યો. આંખમાં કુસુમની દહની મુદા સ્પર્શોનો મજાજોદ થયા માંડ્યો. તેનું હૃદય કુસુમના સદવાસના લાભની ઉત્કંઠાથી ગદ જેવું હતું. રાતે તેને નિદ્રા આવી નહીં.

બીજે દિવસે ત્રણ વાગ્યોથી મધુકર ગાંડીની ગદ જોવા લાગ્યો. થોડા વખતમાં પોતાને કુસુમના પ્રેમ-સંગીની સાથે મજાથી આ વિચારથી તેનું હૃદય આનંદથી નાચવા લાગ્યું. ચારમાં પાંચ મીનિટે ગાંડી આવી. પોતાને પેતાકે બરિયન કરી ગાંડીમાં બેઠો. અદિયા બારણામાં ગાંડીની ગદ જોઈ ઉભો રહી દરેકે. ગાંડી આવી. ગાંડીમાં મધુકર પણ દેખાયો. સર્વને આનંદ થયો. કુસુમ મધુકરનો આદર સત્કાર કરવા આવ્યો આવી. અને મદનનું કામ હોવાથી સાત વાગ્યા પહેલાં પેતાથી મધુકરની ગદ કરી નહિ આવું વિનંતી એકાદીસમાંથી કુસુમનું અને તેને મજાજ સાથે મધુકરને જમવા રોડવા માટે અને પેતા ન આવે ત્યાં સુધી રોકવા માટે કહેરણાયું હતું. નેહરને મધુકરે કોણ ? એ બપર ન દેવાથી તે સદેશ મધુકરની અમા: રહી સંભળાવ્યો. મધુકરને પેતાને માટે કારણે ઉપરના માન માટે આનંદ થયો. -રોડ, જમવા પછી સરવતીનો (વિનાયકનો પતની) ગદ થઈ કુસુમ મધુકર સાથે મરડનપર ફરવા રહી. નમુન: સંગીની આનંદથી મધુકરને કંઈ ન સમજવું ને.

કમકાદ થયો હતો. કુસુમને તો મધુકર પોતાનો ઇશ્વર લાગતો હતો. પરપરપર પ્રેમના આટલા અનુકૂળ વાતાવરણમાં બેઠે હતા એકમેકના સહવાસમાં દિવ્ય આનંદ અનુભવતા હતા. આ વાતાવરણના શુદ્ધત્વને ધક્કો લાગે આ બીનીયી કાષ્ઠના મુખમાંથી પોતાના પ્રેમનો ઉચ્ચાર થયો નહીં, નજીકે કેમ તે ઉચ્ચાર્યો તેઓના નંદનજનનો નાક ચરો એમ તેઓને લાગતું હતું. નીચે દેખાતા રંગબેરંગી વિચિત્ર દેખાવ સંગ્રહે તેઓ ધીમે ધીમે વાત કરતા હતા.

આ પ્રમાણે કેટલોક વખત આનંદમાં ગાળી બેઠે જ્યાં સેર આવ્યા. વિનાયક ધરે આવ્યો હતો. મધુકરનું માથું ડુબવા આવ્યું આ સાંભળી કુસુમે બામ લાવી આપ્યો. વિનાયકે મધુકરને માથે બામ ચોપડવાની શરૂઆત કરી. મધુકરનું માથું ગરમ લાગ્યાથી તેના શરીરને હાથ લગાડી જુએ તો મધુકરને ખુશ તાવ આવેલા. સર્વ ગભરાયા. બધાએ તેને તાંજ સુવાડું કહ્યું. ડોક્ટરે આવી તાવ જોયો તો ૧૦૩ ડીગ્રી ડોક્ટરે દવા આપી. સવારે ફરીથી આવતું જોયું એવું કહ્યું કુસુમને સૂચના થઈ. તેણીએ કેટલીયે વખત હવે કેમ છે તે પુછ્યું અને પ્રત્યેક વખતે હવે સાફ છે એવો જવાબ મળવાથી તેણીએ સમાધાન કયું. સવાર થઈ તાવ વધારે આવેલો, ડોક્ટર આવ્યો, તાવ ૧૦૫ ડીગ્રી, બડબડાટ શરૂ થયો, બધા માથું મગજગ્રસ્ત થયા ડોક્ટરે કેસ 'શરીરિક' છે એમ કહ્યું, પાસેનાં સર્ગો એલાવવાનું કહ્યું અને લ્હાની ચોળના કરી માથા પર ચોવીસે કલાક બરફ રાખવાનું કહ્યું. વિનાયકે તેની માતાને તાર કર્ષી કુસુમે મથાં પરથી બરફની કાચળી છોડી નહિ. સંધ્ય કાળ થયો, ડોક્ટરે જોયું. ફેર બીલકું નહિ, વાતનું જોર વધ્યું. દવામાં ફરક ન કરતાં બરફ સતત ચાલુ રાખવાનું કહ્યું. કુસુમ રાત્રિદિવસ ઓગાંડે જોડી ડોક્ટરના કલા પ્રમાણે દવા નિયમીત ફેરિ હતી, અને ખરેખર સતત ચાલુ રાખતી, બડબડાટ ચાલુ હતો. વાતના બડબડાટમાં કુસુમના નાભેનો ઉચ્ચાર કોઈ કોઈ વખત થતો. વાતના જોરમાં મધુકરનું શરીર કુસુમના અંગ પર પડ્યું. નવ દિવસ આ પ્રમાણે જોડે-રિખનાં ગયા, આ નવ દિવસમાં મધુકરના પ્રાણની તાજાતાજાક ઝાલતી હતી. કુસુમને સતત પહેરો ચાલતો હતો. પોતાની સેવામાં તેણીએ બીલકુલ ફેર પડવા દીધો નહીં. આવજનો દિવસ ખુલ્યું અને છવ વરગે ચાલેલા શુદ્ધતા નીકળેના દિવસ હતો. કુસુમની મહેનતની પરાકાષ્ઠા આવતી હતી. હૃદયમાં તેણી મધુકરને બચાવવા ઇશ્વરની કશ્ચા માગતી હતી. રાત્રિના ચાર વાગ્યા એટલીક કુસુમ અને બાળુમાંજ પાવંતીખાઈ બેઠેલાં હતાં. મધુકરની અંધ એકદમ પૂર્ણરિપતિપર આવી. તેની ચમકારીક થયેલી સ્વદ ડોકાણે. તેણે માતા તરફ જોયું અને બામચર્ચી "માતા, હું આવ્યો." "લાઈ હું આવી તે સાફ થયું." પાવંતી-ખાઈ અને કુસુમને આશ્વાસ આવવા લાગી. મધુકરને ચાંદ નિદ્રા આવી. સવારે તે જાગ્યો. બીજાના પાસે કુસુમ, પાવંતીખાઈ, ડોક્ટર અને વિનાયક બેઠેલાં હતા. ડોક્ટરે પ્રતિ તપાસી. સ્વનું

ખાન ડોક્ટરના નિર્ણય તરફ હતું "મધુકર, હવે તમને છે, નિદ્રા આવી હતી-કે?" ડોક્ટરે પુછ્યું "મને હવે સોઈ માતા તું ક્યારે આવી?" ડોક્ટરે જોડ્યા "મધુનો ઉપકાર હવે લાભ નથી." હવે તેને સ્વસ્થ રહેવા દો." સર્વેને આનંદ કુસુમે ઇશ્વરનો આભાર માન્યો. તેણીના ઉત્તરના અર્થે નિરતેજ યોડતા ચહેરાપર આશ્વાતું તેજ દેખાવા લાગ્યું. મધુકરની પ્રતિભાં દિવસે દિવસે ફેર પડવા લાગ્યો. કામાં-રૂવા લાગ્યો, એક દિવસ બધાં ઓરડામાં બેઠાં મધુકર પણ આરામ પુરતીપર બેઠો હતો, એટલામાં આવ્યા. મધુકર જોડ્યો. "ડોક્ટર સાહેબ, તમે મધુમાંથી બચાવ્યો માટે હું તથા મારી માતા તમારો આભાર માનીએ તેટલો ઓછોજ છે." "મારા માનવાનું કારણ નથી. મધુકર, કુસુમની મહેનત ન હતી તો લ્હાનો કે ઉપયોગ થયો ન હત. તેમાં મારો આભાર શાનો? ડોક્ટર જોડ્યા. શું બોલો છો?" ડોક્ટર સાહેબે "કુસુમ બે

* * *

મધુકરને હવે એકદમ સાફ થયું. ડોક્ટરે હવે બહાર જવાની રાજ આપી, બેઠે જ્યાં સંધ્યાકાળે ફરવા નિઃ એક મહિના પહેલાં બેઠે એજ જગ્યાએ બેઠો હતા, જોડ્યો, "કુસુમ આગળ એક વખત આવશે આજ બેઠો હતા."

"હા, બરાબર આજ જગ્યા, તે વાતને આજ મહિના થશે" "આ એક મહિનામાં મારા આશુખમાં કેટલી મંદ વાત બની ગઈ. મરજીના મુખમાંથી હું બચે-નહીં બચાવ્યો. મને બચાવવા માટે તે તારો છવ જોડેખમાં ના તે જા-સાટે?"

કુસુમ આ મધું નીચું જોઈ સાંભળતી હતી. તેણીનાં બમાં લાવનતો સંગીત એટલા જોડેથી થઈ કે મધુકરના પ્રેમ ઉત્તર મુખમાંથી સખ રૂપે કેમ બહાર પડે તો તેણીને વિચાર થયો ઉત્તરની રાહ જોઈ મધુકરના તેજ સહ તેજ નેજ મળ્યાં. તેણી જોડી "કેરળ પ્રેમ માટે"

સંપૂર્ણ

એક યદરથ એક નામાંકિત ચીનારાને ધરે ગયો. પાં કદરમાં ચાર બાળકને જોયાં તે બાળકો ચીતારાના છે માલુખ પંડ્યાથી તેને વાણું માડું લાગ્યું. ચીનારનો થોડો વા મેળાપ થતાં વાર તેણે તેને પુછ્યું "વાણ, તમે ઉત્તમ પ્રકાર તરનીર ચીતારો છો એ ખરું પણ તમારા બાળકો આવાં કદર કાં" ચીનારાએ જવાબ આપ્યો, "હું તેમાં તરંદીર સુરના પ્રકારના પ્રકારમાં ચીતરું છું અને આ બાળકો રતી અગાસીના અધારમાં ઉપનન થયાં છે."

આર. કે. બાદીઆની

“મોજ-મજલ” નો મુરખખો.

દાકરો—મા'શ આપા પુઝારે છે કે તમારી પડીઆખાં
“દેસા વાખ્યા?”
પાટાટી—ચારને વીસ.
દાકરો—તમારે મા'શ મહેરખાન ચાર ને વીસ એવે
મોતીકામ કહોતી?

મા—દીકરા! કાલુ! જન ધણે બદમાશ છે, તેથી વં
તેનાથી “દુરજ રહેજે?”

દીકરો—હા! મા! હું એનાથી “દુરજ રહું છું,” એ
પહેલાં પાંકપર બેસે છે ને હું પછી બેસું છું?

મગન—સાચું કહે દોરન સીમન, લોભાનું મા'રે સારું શું
સ્ત છે?

સીમન—એને તે કહી તારી કાચે છંદમી સુધીની
કામનાહ કરે તે તો નવી બરે.

મારતર—ચાલ લેડે જન, પૃથી ઝોગ છે તેવી પુરાવા
સાથ સાચીની આપ?

છગન—હા! છ! એક તો આ મોપડીમાં લખ્યું ને,
બીજું તમે કહેા છે તે, ને બીજું તમેએ સમજાવ્યું તે મારા
મગજમાં ઘેરો જવું છે-તે હું પોતેની તેમજ કહું છું.

મા—(પોતાના દીકરાને યીઆમણ આપતાં)-એક નાના
દોકરા સાથ મારામારી કરવી તે શરમ કરેવું છે, ને તે શું હું
કંઈ જાણુનો નથી?
દીકરો—હા! મા, પણ તે જાણુનો નથી કે હું-એને
ચીજવું છું?

એક વખત એક કાજી માણમે બોલે માણસ કે જે બેડ
આખે બેડે ચકતો દો, તેની સાથ સરત મારી કે “કાલુ વડું
બેડે રાજી,” તેજા બનેલો, એ, સરત કચુક રાખી, મોડીકાર
ચક એટલે કાજી બોલે “તમે દારાં?” જેણે બોલે બોલે
“કમ તેવું કારણ?” તે કાજી બોલે-“સદેવ! તમે તો
મારી એક આંખ બેડે રાજી છે. પણ હું તો તમારી બંને
આંખો બેડે કહું છું વારે કાલુ દારાં?”

“મનમોટ.”

આવો—જીવો—તમારો કંટાળો દૂર કરો

વરસાદની દેલીથી ઘરમાં ગુથાક કંટાળેલાએ

ગઈ કાલથી શરૂ થયેલ આ પ્રોગ્રામ જીવો.

નવજવાન

બહાદુર

૭ ભાગ કોમીડી

ફ્રામા

જેમાં કહેવા કરતાં
કરવું કેટલું મુશ્કેલ
છ તે જીવો.

અફસાતુન

નર્સ

૩ ભાગ ધુમ
હસવારી કોમીડી
જેમાં તમારો માનીતો
ટેરોલ્ડ લોર્ડ

છ.

સેન્ડવિચ રોડ --- કાઉન સીનેમા --- મારખલ થીએટર

દરરોજ ૫-૭-૮-૧૧-૧૨ની-૧૩ની તહેવારને દિવસે વધારાનો મો. ૩ કલાકે.

ચેરેમાઉ યતનિય સવના પ્રસિધ્ધ અભિનેતા શ્રી.
ચીઓડાર રોબર્ટસે એકસો સારાર મરતા પછુ વિશેા ફિલ્મોમા
કામ કર્યું છે હાલમા બિમારીને લીધે લાગે વખત વિશ્રાંતિ
લીધા બાદ તેણે પાછુ ફિલ્મ ઉદ્યોગમાં જ'પલાવ્યુ છે અને નવી
ફિલ્મ માં તેણે કામ કર્યું છે તે સિવાય
તેની સાથે બીજી બે પ્રખ્યાત અકિતઓએ પણ તે ફિલ્મમાં
કામ કર્યું છે બેદી બ્રેનચન અને શ્રીયુત રિકાર્ડેજ

* * *
નામની ચપ્પાઈમાં મિસ માતોરી
ધુમ અને મી ગફેટાલે નાયિકા અને નાયકની ભૂમિકા ભજવી
છે

+ + +
બરટર કીટન પોતાની જગરલ નામની સીવીલ
બાર કોમીડી તૈયાર કરે છે

'ધી ટ્રાયલ ઓફ ૮૮'ની શીલ્પમા હાઉસપીટર અમ
કામ ભજવવાનો છે અને મોગે ગોલ્ડવીનની આ મોટી રેસી
પલ શીલ્પ કન્ટ્રેન્સ બાઉન મારફત તૈયાર કરવામા આવે છે
લુઇસ રેડન અને અન્ના ક્યુ નીલશન જુન માધીની નવી
ફૂલી 'સીનર ઇન પેરેડાઇઝમા' મુખ્ય કામ ભજવનાર છે જે
ફૂલી-"નકરથ" નામની નવલકથા પરથી ઉપજાવી કાઢેલ છે અને
ગાલ્ડ સમરી પણ એમાં કામ લે એવુ જણાય છે

આવે છે !
રા. રમણિક અ. મહેતાની
બે ગાળના ઇતિહાસપર
લખાયેલી નવલકથા પરથી
ઉપજાવી કાઢાલેલ
ભુજબળથી
ભાગ્યપરીક્ષા
આઈડીયલ પીકચર
કોરપોરેશન

સત્યાગ્રહી આખરે ફાવેજ છે—

“શ્રી હરિ”ના નામનો સત્યાગ્રહ કરનાર અમુરખાળ પિતાની સતાવણી છતાં હેવરે કાંચો—
શ્રી વિષ્ણુ પરમા— હિંદુસ્થાન સીનેમા ફીલ્મ કંપનીની તદ્દન નવી
હમાએ તારો “ભક્ત પ્રહલાદ” ફીલ્મ

એકા ત્યારે તમારી ખાત્રી થશે—જરૂર તમે માનશેા
ખાસ લોકોની સગવડતા ખાતર—ખીજું અકવાડીયું

ગ્રાંટરોડ નોવેલટી સીનેમા ટ્રામ ટરમીનસ

શની રવી તહેવાર વધાનાનો ૩-૩૦ દરરોજ ૫-૧૫, ૭, ૮-૪૫ અને ૧૦-૩૦
બાવ ચાલુ લોકમિત્ર છે તેના તે

જેમ રસ્તાઓ પાણીથી ભરાઈ ગયા

તેમ

ગયા વીકમાં—મેજેસ્ટીક સીનેમા—ગીરગામ

લોકોથી—આખું અઠવાડિયું—ચીકાર હતું

અને તેથીજ—ખાસ આમ હતી—

મહારાષ્ટ્ર ફીલ્મ કંપનીની એક અવાજે

વખણાયેલી તદ્દન નવી ફીલ્મ

ભક્ત પ્રહલાદ

કાલથી ખીનું અઠવાડિયું ચાલુ છે

મી. ખાત્રુરાવની કંઠા મારે સીનેમા આવડમને માન છે અને તેથીજ કદર થાય છે
જરૂર આ અઠવાડિયે રહી ન જતા તે ધ્યાનમાં લેજો

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

વખત તથા ભાવ હંમેશાના ચાલુ

આવે છે

આવે છે

આવે છે

હિંદુસ્તાન ફીલ્મ કંપનીની—ખાસ અપાઠી એકાદશી મારે તૈયાર કરેલી

એક નાથ

બીજી અંકવાડીયું ચાલુ છે.

શારદા ફિલ્મ કું. તું નવા યુગની આગાહી
આપતું ને મુંદર ચીત્રપટ કે જેની ભાવના-
માંજ લોકો તણાયા જાય છે.

ગુણીયલ ગુલાબ

યાને

પતિધાતિની સતિ

જેમાં

મીસ મેરી-મીસ તારા-મીં વીકુલની મુંદર
એકટીંગ તમાશાખીનોને આટલા વરસાદમાં
પણ આકર્ષે છે, જે ફિલ્મ પાલીટીકસ-
ગંગાર-વીરરસધી ભરેલી છે અધેરકારભાર
કરનાર સત્તાધીશોનાં પોકળ ફેરે છે-પ્રત્યેક
સ્ત્રી પુરૂષ બાળકને સ્વદેશ વાત્સલ્ય-ફરજના
નવા પાક શીખવે છે-તે

કયાં જશે ?

કુણ્ડા સીનેમાં દુખાશ થીયેટર

શારદા ફિલ્મ કું. તું આવતાં ચીત્ર

(૧)

અવન્તીની રાજકુમારીની એક અદ્ભુત
જેનો ગૂંગાર તમારાં રોમાંચ ઉભો કરશે
માત્ર ભક્તી-પ્રીત્ર ભક્તી-પતિ ભક્તી
વિ. થી ઉભરાતી ફિલ્મ

મદન કલા

પુરૂષ માત્રને ધીકકારનાર રાજબાલા કેમ
દેકાણે આવે છે તે આ ફિલ્મ
જેવાથીજ સમજશે.

(૨)

આખા હિન્દુસ્તાનમાં લોકોને મોટા ચઢી
રહેલ અદ્ભુત ગૂંગારીક ફીલ્મો.
જાને આલમ-અનનુમન આરા.
યાને

ફીસાને અજાયબ

(૩)

ભાવીકો ખોસ તૈયાર થતું ધાર્મિક ચીત્રપટ

પ્રધુમ્ન કુમાર

(૪)

આક રીલની અદ્ભુત કોમીક

વિલાસી વાંઠો

અમારાં ચિત્રપટોની ભુકીંગ માટે લખા-મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ-કોટ મુંબાઈ

આ પત્ર તરતી જયજયકર બોલીસ દિવેલીએ મુંબઈ, ગીરગમ બટાવ ચિત્રોમાં મોજ-મજલ પ્રિ-ટીંગ પ્રેસમાં બાપી
તેજ સ્વયંથી પ્રગટ કર્યું છે.

મોજ-મુજ

સદેશ

માઃ ગ્વેષ્ટેન કુચે-સના વિવપત્તયી

એક હસમુખ રમતિઆળ બહાદુર!

આ બુના વખતમાં ક્યાંદ છે કે, સીપાકઓ અને લાલૈયાઓ તીખા સ્વભાવના હોય છે

પરંતુ અમારા સ્કીન
ઉપર ગુસ્સાલથી શરૂ
થએલો હામા

કમાલે શમશીર

તમે જોશો તો તમારો
આ અભિપ્રાય
બદલાઈ જશે

આ ૮ બાળના હામાનો નાયક માર્ક આફ ઝેરો પોતાના હરીફોને હસ્તા હસ્તા મારે છે
અને તામે કરે છે. શમશીરઆઝી સાથે ખુશ નિઝાલ તમે જાવલેજ બેઠક હશે. પણ
આ દાખલામાં તો તમે તે જોશો.

પ્રસિદ્ધ એક્ટર

“હડાસ ફેર મેંકસ”

જે અમેરીકન નટોમાં એક આગે-
વાની દરજ્જે ભોગવે છે એટલું જ
નહિ પણ હામાના ખન ગુરૂઓ
એટલે અમેને પણ તેની પ્રસંશા
કરે છે આ હામામાં માર્ક આફ
ઝેરોનો પર્ટ તે ફોલોમદી સાથે

ભજવી ખતાવે છે

BOUFLA
The Mark of Zorro

ગરીબોનો સહાયક!

લાલૈયાઓનો નાયક!

ખચિત્તજ જોવાલાયક

જુલમી સત્તાવાલા-

ઓનો શત્રુ!

દેશને મુક્તિ અપાવનાર

માર્ક ઝેરોના તત્તવાર બાળના સાહસો જોવા ચુકશો નહિ!

એક હાસ્યરસ કોમિક-લાન્ લોકપ્રિય-વખત હમેશ મુજબ
બુધવાર તા. ૨૧ મીએ ખાસ “એકાદશી મોહીની” ચાલુ “કમાલે શમશીર”
બધ રાખી ફક્ત એકજ દિવસ ખતાવી શું?

આવતા શનીવારે આવે છે.

“ઝેરોનો છોકરો.”

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ડલસ્ટ રોડ

આપાઠ શુદ્ધ ૮) રવિવાર તારીખ ૧૮ મી જુલાઈ ૧૯૨૬ (વર્ષ ૩ જી. અંક ૧૬)

આ આવાહીકમાં પ્રસિદ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાત્રો કલિપતઃ હોય છે. પ્રાપ્ત-જનન અર્થે પાત્રો ઉપજાવી કારણ નથી. અ. મો. મ.

ય મ સા વિત્રી સં વાદ

મખનાર-૨૧, લગભગ ૧૫ ટી. ફો. ૧૨૦

વિવાહ

સસરા ગુજ રાજ પામશે,
રિપુનાં તેજ રાજે વિરામશે;
દુઃખનાં દિન આ દવે જશે,
રિવસો એ સુખનાં બધા થશે.—૨૨

દે ૨૬ નિમિષવાળી પુત્રી !—

ઉપજાતિ

ધર્મિજન આપી વરદાન આને
તારી સુદૃઢ કરી પૂર્ણ આને;
મારે તજ આ શ્રમ આશ્રમે પૂં,
જન ને સુખી થા જસ એજ હમ્મુ.—૨૩

સાવિત્રી—૧૨૫ દે દયાથી કારપૂર દેવ !

વસંત-તિલકા

હમ્મુ નદિ પતિ વિરોધથી સુખ હું તો,
હમ્મુ નદિ પતિ વિરોધથી રમ્મ હું તો;
હમ્મુ નદિ પતિ વિરોધથી સદિમ હું તો,
છત્રી સહુ પતિ વિના જયમી ન હું તો.—૨૪

તેમજ—

માનવી

સુખ મિય પતિ પારી જમ્મ દેખું હું આને,
સાજી જીવન આણી જમ્મ દેખું હું આને;
પરમ પરમ આઠા રવામી શું જાણી છે,
અશ્વર સતિ કેદના સુખ વા દુઃખ મરિ.—૨૫
દે પ્રાણનાથ પમરેવ ! તમે પમરેવ પણ કહેવાયો છે. કારણ કે,
સંજી જયન રાજો, નિયમે આપ વિધુ !
કરમ જી સદુને, આપા યોગ વિધુ !
નરપતિ રિપુ મિત્રો રંકને એક માનો
સુરજન જડ તેથી, પમરે કે આપને રે.—૨૬
અને દે દેવ ! પમરવાન તો દમેદા—

ઉપજાતિ

કુર્મિ તજાં કુર્મ સજા વિચારે,
દયા કરે દિલ ન માન પારે;
આશ્રિત છત્રી પતિ પામ્યા ને,
સુખમં રહો જન પામ્યા ને.—૨૭

ઉપેન્દ્ર વાળા

યમ તદમાનં રીતે જલપાનથી રે,
રીક્ષા સનિ હું મધુરાકુથી રે;
ધર્મિજન પાત્રી વર પૂં સુગાં ભે
તદય પતિ જીવનાં વના ને.—૨૮

સાવિત્રી

શાદ્દેશ વિચીરિત

પામ્યા રાજન વિદ્યાગ આ અવનિમાં, રિપુ વિનાયુ પ્રભુ !
આદર્શિત સુસેવકો સમવિધાં, સુખી પ્રભુથી જડ;
હિન્દુએ પિતૃનું રત્ન પરી સુધાં, સંતાન વિના આરે,
'આંખો તો ગુણગાન પુત્ર વિદુરે !' જાણે વધી વંશ રે.—૨૯
યમ—તપાસ !

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

મકરણ ૨૨ મું.

સ્વાધીનતા મેળવવા અને પ્રાણ બચાવવાના ધરાદાથી મારામાં તે વખતે કલ્પનાતિત બળ આવ્યું. બને મનુષ્યો ને દિશા તરફ લઈ જવા લાગ્યાં તે તરફ એક સરખો દું છપ બચાવવા દેશો લાગ્યો.

ટેલોક દૂર જવા બાદ હાંતો હાંતો દું ઉંટ બન્યોમાં જઈ પહોંચ્યો. મારો પહોંચે સિપાલીઓ પણ હોડતા આવતા હતા. તેઓની નજર મુકાવવા દું એક ભાન મરહુલી આંધમાં મુકાવા મેળવ કરવા લાગ્યો. ત્યાં એક અરણ અધરાલી મુકાવે પોતાની સાથે બીજો ઘોડો લઈને જતાં મેં જોયો.

મને લાગ્યુંતે રિતે દેશો જોઈ તે મુકાવે અથની મતિ મંદ કરી. ત્યાર પછી મારી નજીમાં આવી તે બોલ્યો:-“તમને ધણે શ્રમ પડ્યો હોય એમ જણાય છે. આવો, મારો સાથેના ઘોડા-પર બેસ જા-“હિવામું.”

“હિવામું” શબ્દ સાંભળતાં મને મનોભાવ પડતી યાદ આવી. મેં વિચાર્યું કે, મનુષ્યોમાંથી જેણે મારો ઉપકાર કર્યો, તેનીજ ટોળાનો આ માણસ હોવો જોઈએ. એક ક્ષણનો પણ રિલાંબ નહિ કરતાં દું ઘોડાપર ચડી બેઠો અને અમે બન્નેએ ઘોડાને મારી મુક્યા.

ટેલોક રસ્તો વટાવવા બાદ અમે એક ઉચ્ચ જમીની નજીમાં આવી પહોંચ્યા. અમેએ અથની મતિ મંદ કરી અને આરતે આરતે તે ઉચ્ચવાળી જગ્યા યાત્રા લાગ્યા. મારી છંદબીનો આજનો રિસ-યાત્રાના રિસ હવો.

રસ્તે ચાલતાં મારા સાથીએ કહ્યું:-“આપના પ્રાણની રક્ષા કરવા જ્યાં સાદસીક-દાગમાંએ પોતાનો પ્રાણ ગુમાવ્યો છે એ ધણું શે-ચમિય છે. આવી રીતે તેનું મૃત્યુ થશે, એવો મને સંપન્નમાં પણ ખિયાલ આવ્યો નહોતો.”

મેં કહ્યું:-“હા, તેણે વીરની માફક પરાક્રમ બતાવી મુક્ય કયું છે. તેના મનુષ્ય કારણ હું જ છું; પરંતુ આપે કેવી રીતે મનુષ્ય કે, તેનું મૃત્યુ થયું છે.”

“મુખ દરવાજાથી થોડે દૂર મેં અમેને લઈ દું આપની

પ્રતીક્ષા કરતો ઉભો હતો. એક અથ આપના મોઢે અને હાથમાં માટે. મનુષ્ય દેશથી તેને મેં જુમિ પણ પડી જાય જોયો છે. આપ પલાયન કરી નહાસવા લાગ્યા તે પણ મેં જોયું. એટલે આપને સહાય કરવા એક ગુપ્ત રસ્તાથી આપની પહેલાં દું આ રસ્તે આવી પહોંચ્યો. ઇશ્વરનો ઉપકાર માનો કે, એક મહા ભયંકર મનુષ્ય દાખમાંથી હાથમાંએ આપને જીવનદાન આપ્યું છે.”

“હા. હાથમાં અને આપનાં અનુચિતીય દું આને જીવિત રહેવા છું; પરંતુ એક જીવિત રહીને બેદ દું જોયો શકતો નથી. મને મુકિત આપવા મારે તમે શા માટે આવ્યો બધો જોખમ સાથે ઉઠાવ્યો છે? આપ કોણ છો? આપનો અને મારો સંબંધ શું? આ બધાની મને કાંઈ સૂઝ પડતી નથી!”

“તે રિતે દું કાંઈ જાણતો નથી. મને તો માત્ર એટલી જ ખબર છે કે, દર પ્રયત્ને તમારા જીવનની રક્ષા કરવી.”

“શા માટે?”

“તે દું કવી શકીય નહિ.”

“દું કોણ છું તે આપ જાણો છો?”

“હા, જાણું છું. આપનું નામ આમિત છે.”

“બીજું શું જાણો છો?”

“આપ કોઈ ગુપ્ત કાર્યની સિધ્ધિ માટે આ દેશમાં આવ્યા છો. રસ્તામાં તમે હંદારાના હાથમાં સપાયા અને તેઓએ તમને અહિં ગુલામ તરીકે વેચી નાખ્યા.”

“ક્યા ગુપ્ત કાર્ય માટે દું અહિં આવ્યો છું તે પણ આપ કદાચ જાણતા હશો!”

“તે જાણવાથી આપને શું ફાયદો?”

મેં હંદારા દર્શાવી પૂછ્યું:-“આપ અહિંની મુખ્ય મરિજના પ્રધાન જમામ હાજ મહમદ મિન ઈસાકને જોળવાના હશો?”

“હા, જોળાવું છું. તેઓ મહાસાની અને ધાર્મિક પુરુષ હતા.”

“હા જોઈએ? શું તેમનું દમણું મૃત્યુ થયું છે?”

“ના-ના. તેઓ ટેલોક વખત થયાં તિથં યાત્રા કરવા ચાલ્યા ગયા છે.”

“તિથં યાત્રા માટે? ક્યારે આવશે?”

“તેની મને ખબર નથી.”

જેત જોતામાં તે પહાઠ જેવી ઉચ્ચ જમીન પાર કરી ગયા પછી અમેએ એક ખજૂરીના વનમાં પ્રવેશ કર્યો. મારા સાથીએ તે રથને વિશ્રાંતિ લેવાનો ઇરાદો જણાવ્યો. અમે બન્ને ઘેડા-પરથી ઉતર્યા અને જીને માથા નીચે રાખી મુક ગયા. અતિશય ધ્ય-શ્રમ કરવાથી તાત્કાલિકજ અમેને નિદ્રા આવી ગઈ.

રહારે જાગીને જોયું તો સંપન્નો ઉદય થયો હતો અને ચાર તરફ સૂર્યનાં કિરણો જાણે કે દાસ્ય કરી રહ્યાં હતાં. વળી મારા સાથીને ધણી અભ્યવખીની સાથે મેં બીજા સંપન્નો જોયો.

એ પુરૂષ મંદી હમણાં તે એક નાજનીન જેવો દેખાતો હતો, અને બીરી રીતે એ હતી પણ એક તરીકા નાર ! હું એકાદ દાંપતી તેના મુખ તરફ જોઈ રહ્યો.

મારા આશ્ચર્યને કળી જઈ તેણે પૂછ્યું :—“મેં વેપ બદલેનો દૈવાથી તમને નવાઈ લાગે છે કેમ ?”

આમ હવે પુત્રીએ અદ્વૈતાસ કહ્યું, મેં હવે પુત્રનો જીવો કદાચી નાખી તેણે કહ્યું :—“વિશે અને પુત્રનો વેપ જોયે તેમ નહિ હોવાથી મેં આ વેપ બદલ્યો છે.”

મેં પૂછ્યું :—“આપે આવી રીતે અને ચા માટે છેવરો ?”

“એમ કરવાની જરૂર હતી. પુત્ર વેપમાં આપને મદદ કરી, મારું બતાવી, નિર્ભય રથને લઈ જવાની અને આજીવન સુધી હતી.”

“આપનો હું ધણો અદ્વૈતાસ મને કું. આપનું નામ હું બાળી સંકાય કે ?”

“મારું નામ સાંભળી આપ મું કરો ? એ સાંભળવાથી આપને કંઈ લાભ નથી. ના હુકે એ વાત મારે આપનાથી જુવાવવી પડે છે.”

મું પ્રશ્નથી ઉત્તર બનેલા એ પ્રશ્નનાકાલે બધીની કંઈમાં મારી એ જીવનસંપત્તિ નક્કર બેસી મેં ફળ-મળનો આદાર કર્યો અને જીવની ચેલોમાં જળ ભરેલું હતું. તેનાથી પુત્રની તૃપ્તિ કરી.

આજનાને છ-સાઠ આપી રવા પછી રમણીએ જોવાના દેશકલાપને બરાબર માંથી લોડાપર સવાર થઈ મને પોતાનું અનુસરણ કરવાનો સંકેત કર્યો. રસ્તા જંગલમાંથી આવળ વેળેથી હતો. સદરાની મશ્રૂમિમાં આપું ગાદ વન બંને લનાવતપણું રથાન લીધું જેવામાં આપું ન હતું. અરવપને બેસી આગળ વધવામાં અમને ધણી અવગત પડ્યા લાગી.

માલનાં માલનાં મેં પૂછ્યું :—“આપે જુલોડાનું નામ કોમળું છે ?”

પુત્રીએ મુઠ્ઠા દાસ્ય કરી ઉત્તર આપ્યો :—“સદરાના રહુની એ રણી કિંવા મશ્રૂમિની મોહિનીનું નામ કોનાથી અજાણ્ય હોય ?”

“તેમને કદાપી આપે જોશ છે કે ?”

“આ પ્રશ્નનો ચોક્કસ ઉત્તર હું આપી શકતી નથી.”

“આજીવનમાં તેમનું મુઠ્ઠા થવાની વાત સાંભળી હતી, એ વાત ખરી છે ?”

પુત્રીએ ઉત્તર આપ્યો :—“મેં પણ એ વાત સાંભળી છે. આજેએ જ્યાં પછી તેમનો પત્નો નથી, માટે એ વાતને બોલી પણ કેમ શકી શકાય ?”

ચિંતાનુર ચિત્તે મેં કહ્યું :—“તેમનો ભવિષ્યવાદની હતાં મનરના અંતરની વાત હોશી શકતી હતા.”

મારી સંજીવેએ કહ્યું :—“આપનું અનુભવ વધારે છે. અમારી ટોળનાં માણસો જે રથને તેમને લઈ જતાં તે રસ્તે

તેમને લુંટાટમાં પુછળ મન-સાલન મળી આવતી હતી. તેઓ આજીવનથી મારી શકતાં હતાં. તેજ પ્રમાણે તેમનો તિરસ્કાર કાવરના કાળને કાંપે તેજી અવગર હતો.”

“તે હું સમજ્યો. આપ કાંઈ અણ સમજાવી ટોળના માણસ હો. હંદારાએના એ સદરા દમણાં આં છે એ કહી શકો છો ?”

“હું કાંઈ જાણતી નથી. હું કેવળ મારું દેશની શાંતી મું. જે વાત હું જાણતી નથી, તે વાત આપ કૃપા કરી મને પુછવી નહિ.”

આ વાક્યો સાંભળી હું એ ચતુર ચપગનાં મુખમાંથી ઉપજેલી કંઈ વિશેષ વાતમાં બદલ જ્યારે શક્યો નહિ. મમ્મકાલે વિશ્વાસ મેળવી પુત્ર : મેં મારી અમિનીનું અનુસરણ કહ્યું. લીલી દરિયાના ઉપર અધરા પ્રતિ દેશને નિહાવેલાં મનોહર લીલા અલોચા પર શાલનાં મારા મનમાં એવો ચિચાર આવ્યો કે, સદરાની અંદર આપું ફળનું તેમજ રસનું રથન આવેલું હોવાની અગાધ કોને ખબર હતી ?

નમના મદરે મારી સંજીવની ચાલનાં ચાલનાં પ્રદુક્ષ ચિત્તે મારી સાથે વાત કરવા લાગી. મેં તેને મુખે એમ સાંભળું કે, કાંઈ અણ સમજાવ જેવા સર્વનાં હાથમાંથી મેં જુલોડો મેળવેલો હોવાથી એ દરુણને કંઈથી અમ થઈ મારો નાશ કરવાની પ્રતિજ્ઞા કરી હતી અને મારું જૂન કરવા માટે એક ટોળને મોકલી હતો. કેંચ સિવાઈએને હાથે એ ટોળનાં માણસો પરાજીત થઈ મારો મથા હતા.

મેં પૂછ્યું :—“આપ અરવવવાસને ત્યાં કરી અને કેમ આવ્યા છો ?”

“હું કેવળ અનુમોના પંજમાંથી આવેનો ઉપવાર કરવાના ટોળી દમણી સાથે આવેલો આવી હતો. અજાણી મદર-માની છે. કે જેઓ આજીવનમાં કિંમત દુનિયાનાં માણસો આપને ખાલી લોધા છે. પરંતુ કિંમતીરી સાથે કહેવું પડે છે કે, દમણાં આપને હાથપરનાં જતાં મુશ્કાતનાં કારણકાને હાથે માર્યો મરો છે.”

“અજા તેમનાં આભાનું કંઈપણ કરો. આપનો મારા ઉપર મોટો અદ્વૈતાસ થયો છે. મને અજાવતા માટે આપે જે કંઈ વેલું છે, જે જે સંકોચો સામે આપ જમુમાં છો, તેનું બીજું કોઈ વિશેષ માણસ કરી કોં જોડી સંભાળવા નવો.”

રમણીએ ઉત્સાદ સહીત કહ્યું :—“હું મશ્રૂમિમાં કાચની જાળ જાળી કું. અરવ રમણી અમ જોને કહે છે, એ સમ-જતી નથી. પુત્રની મદરમાનીની આશનોનાં વરનાં અરવ થઈ મથા છે.”

મેં કહ્યું :—“તમારો રસભર પહેલો અદ્વૈતાસ અને રસ-બદલ છે. તમારે મુખેથી મુનીની એક પણ વાત હું સાંભળી શક્યો નથી. જે વાત સાંભળી છે, તેનો રસપતું કોઈકે પછે મુંચવ્યું છે.”

યુવતીએ કહ્યું:—“ પરંતુ જેથી આપણું અનિદ યજ્ઞ થઈ શકે તેમ છે, એવી એક પણ વાત મેં આપને કહી નથી. આપણું સાદસ અને સ્વદનશિલતા આ સંકટપૂર્ણ સ્થાનમાં આપણું સંરક્ષણ કરશે.”

યથા સમયે સંધ્યાની છાયાથી તરજતાપૂર્ણ એ પહાડી વન ભૂમિ સમાન હતી. ફરતા ફરતા અમે એક પહાડી નદીના તટ ઉપર ઉપરિયત થયાં. ત્યાં મેં મારા ઘોડાને પાણી પાણું પછી આહારની ગોઠવણ કરી. આહારની સમાપ્તિ થતાં મારી સગિની પોતાના દેહને વડામાં છુપાવી પાપાણું શિલા ઉપર, સુષ્પ ગણ, ભેડકુન રમણીઓને આવી ટેવ પડેલી હોય છે. નક્કરથી પ્રકાશી રહેલા અનંત આસ્માની આકાશનાં છત નીચે પ્રકૃતિના જોળામાં સુષ્પ રહી તેઓ-માતાના જોળામાં સુષ્પ રહી બાળક જેવી રીતે નિર્ભયતાથી નિદ્રા લે-તેવી નિર્ભયતાથી નિદ્રા લઈ શકે છે.

આવી રીતે ખીબા બે દિવસ ચીલી ચલા. પછી અમે એક સરાઇ નજીક ઉપરિયત થયાં. સરાઇની અંદર ઘોડાને પુષ્કળ પ્રમાણમાં આહાર કરાવી પાછાં અમે મરખમમાં અગ્ર-ગામી થયાં. મારા ઘોડા વાધુવેગે દોડવા લાગ્યા. અશ્વારોહણની વિદ્યામાં મારી સગિની પણ હુણી ચાલાક હતી. રસ્તે અમને સહજ પશુ કંદારાનો અનુભવ થયો નહિ. ભેડકુન ભતિનાં સાદસ અને લીરતાની વાતો કરી યુવતી અને મુખ્ય બનાવી દેતી હતી. રાત્રે અમે મરખમમાં વિશ્રામ કરી રીતે દિવસે એક બીજી સરાઇ નજીક જઈ પહોંચ્યા. ઘોડા અંતરે તાક અને અનુ-રીનાં ઝાકનાં જૂથ આવેલાં જમારી નજરે પડ્યાં. મરખમની આખંને બાળી નાખે એવી પ્રખરતામાં એ મનોહર દેખારથી અમારી આંખો ફરી. મારી સગિનીએ ઘોડાની લગામ કાણુ કરી કહ્યું:—“જેને મળવાની આવૃત્તમાં આપણે છીએ, તેજ આવે છે.”

પ્રથમ હું કાંઈ જોઈ શક્યો નહિ. મજા સમય સુધી દષ્ટિ દોડાવ્યા પછી સુદેહ પોષાકમાં સજ્જ થયેલા એક ઘોડેરવાર ત્રણ મેચથી અગારા તરફ આવતો નજરે પડ્યો.

આઠ્ઠા કલાકમાં તો એ માણસ અમારી નજીકમાં આવ્યો, તથા પ્રથમ નજરેજ એ મુખ અભવ્યું નથી, એ હું સમજી શક્યો. એ માણસને ક્યાં જોયો હતો, તેનો હું વિચાર કરવા લાગ્યો.

ઘોડા વખત પછી મને એમ યાદ આવ્યું કે, જે માણસે પૂર્વેકન મુસાફરખાતામાંથી મારી પેટી જોરી લીધી હતી, તેજ એ હતો. જરીથી ભરેલી જે પેટીમાં વ્હુજોનેના ઝિન્ન હત્યા હતો, તે પેટી આ માણસજ ચોર હતી એ સંબંધી મારા મનમાં સહજ પશુ સંદેહ રહ્યો નહિ. મારા વધ કરવા માટે એણે પછો પ્રયત્ન કર્યો હતો. મારા પરમ દેહની મિત્રને લાંચ આપી વધીબૂત કરવાની તેણે હાથિય પશુ કરી હતી. મારા નાશ કરવા માટે તેણે શું ન દોર્યું હતું? તે વિષે સંખ્યાકાલે નિર્જન રથમાં એ દહિયારબંધ દસ્યુને

જોઈ મારું મન સંકારીત અને સંકેત બની ગયું. જે માણસી વાત ખરી હોય તો જગતમાં આના જેવો ભયંકર મારે ખીલે દુઃખમન હોતો. મને એમ વિચાર આવ્યો કે, સાથેની યુવતી જે મારી નિર્ભયીથી હોવાનો દેખાવ કરતી હતી, તે વિચારક્રાંતિની તો નહિ હોય? મારા પ્રાણનો નાશ માટે તેણે વૈશાલિક બળનો વિસ્તાર તો નહિ કર્યો હોય? કાંઈ સમજી નહિ શકાવાથી હિંમત બની હું સુપજ રહ્યો. વખતે લાવાકાને સહજ દંડી નરસેજ દરતો. મરતકે રમકે કરી મને અભિવાદન કર્યું. તેના સિંદ્ર જેવા ફરં અને સર્પ જેવા ખલતાપૂર્ણ બનેને તેનો બાણે વેર લેવાની સળગી ઉઠ્યાં. (અપૂર્ણ)

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો શુભ્ત હન્ડ કેમેરા

અરથી અને સરતા દુમારે પોસીધી મંગાવે. પીરખાળેની નકલોથી બચો. સેખનવિદ્યા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પાછા દેશું, એ શરત છે. આનાથી આપ જાનવર રંધેલ ફૂજ બી પુરખ અને સુદર મહેલ ઉમારત સીન સીનેરી મામ ભગીચ વગેરેની છબી એક સેકંડમાં કાઢી સાઇઝની પાટી રૂકો છો અને ફૂકેસ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કાંઈ જાનવો નાસ નથી વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે ફૂકટ મોઝકવામાં આવે છેડીમંત ફકત કેમેરાની રૂ. ૩૮. અર્ચ નાં લંબો—

પતા:—ભારદ્વાજ, કુપની અલીગઢ સીટી.

મનોકાંમના સિધીની ચુકમાં લખેલા નીવધો ઉપર ખાન બેઠોને જે વગર મંત્ર મંત્ર સિધી વગર નાણું ખરચ કરી સંચારી મનોકામના પુણ્ય થયો અને મુત્યુની દીવસ બે મંચુ ખાસ અગાઉ સમજી રહ્યો. કિં. રા. ૧૮. ખ. બીડ.

૮૪ આસન ચિત્રોનાણું કોકશાસ્ત્ર

બી પુરોનાં સર્વ શુભ ભેદ લક્ષણ, મનચાહ સંતાન પ્રાપ્તિ, વાંછનો ઇલાજ, શકુન સામુદિક, વધીરજી વંત, મંત, તંત, બાજકુષ્ઠ વ્યુત્ક આપવો કિં. રા. ૧૧. વપસ ૧૪, વિધા કિં. રા. ૧૧.

પત્તો—બેનીરામ જે રવાલ દેશસેવક કુપની. અલીગઢ સીટી ૫૨૮ ઉરમાન હાજી સુલેમાન

જોઈએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી હાલત કવરમાં ખીટી મોકલી ઘેર બેઠે જ શાસ્ત્રીય ઉપાયોથી શુખી જીવનની શરૂઆત કરી બેજો.
પરીક્ષા પરિમલ (ન્યોતિયા વૈવ) - એનાપ-૮ થી ૧૦ (૨૪)
ધેક્ષા મિત્રીની ચાલ (માટુંગા) ૭. આપ. પી. આર.
૧૨થી ૬ દરરવાલા ખીટીગ નં-૧૧ ગોલપીઠા (મુબાઈ)
પત્રવ્યવહાર માટુંગે કરવો.

મધુરી!!!

લખનાર:-ડૉ. ગિરજ્યાપ્રસાદ લે જાનાય બદ

એવું નામ મધુરી હતું! મધુરી નામ પ્રમાણે મધુરી હતી. મન યોગનું મધુર હસ તેના મ્હેસ ઉપર ચમકતું હતું. તેના યુવાળી ખલનાં વસંતની ખહાર, મોહની તથા મીઠી સૌરભ બધાં હતાં.

મધુરી યુવાવાર્યાને હીડીએ યુલતી હતી. તેના યોગનમાં ચંદ્રમાની વધતી ખતિને વિકાસ તથા માધુર્ય બધું હતું. પૈસો તેને મન કાષ્ટ મીઠું નહોતી. તેના પગે પગે રૂપીયાના દબલા ચાંતા. તેની પાસે અખૂટ ધન, અલંકાર અને અરેરાત હતું. છતાં પણ તેની પાસે કંઈ ન હતું-તે વેશ્યા હતી.

કાનપુરામાં એ વસતી હતી. મૂળગંજના એક હેઠાળી બીજા હેઠા મુખી મધુરીનું સાધાન્ય પ્રવર્તતું આજ પડતાં આખા કહેરના ધનીકાની સંખ્યામય મોટરો તેને બારેજે જમા થતી. તેના એક કટાક્ષ માત્ર તરસા મનિષે તેના ચરણોમાં પેતાની માલમીકલ તારાજ કરતાં અટકતા નહિ તેવું મધુર સંગીન આરી કાનપુરાની વસતીને ગાડી કરી મુકતું. તેની પાસે સત્તા હતી, માટે તેને પાનમાલ કરવાની તેના મધુર નયન કટાક્ષમાં તાકાત હતી. જેવી રીતે અખી વરસતું તેવી રીતે તેમણી કાનિલ એર પણ અરતું.

દરેક રહનારે ગંગા તરિ એ સ્નાન કરવા જતી. કાથે તેવું માનીતું સખી ટુંક પણ જઈ.

એક દિવસે ગંગા કિનારે કાષ્ટ યોગી આગ્યો. તેવું વખ આસરે ખચ્ચીસ વર્ષનું હતું. તેના મુખમંડળની કાનિ બલભલાને આજ નાખતી. તેવું નામ મુનિકુમાર હતું. સરીરે ગરવધું તથા ધારીયું હતું. તેની પાસે નહોતું રહેવાનું મંકાન, નહોતો પૈસો કે નહોતું કંઈ, પરંતુ તેની પાસે મોઢક સરીર સંપત્તિ, ચિત્તની વિચરતા અને શાન્તિનું સાધાન્ય હતું. તેનામાં માનસિક નિર્મજતાની છાંટે સરખી પણ નહોતી. એક આજુબારે મધુરી પેતાના શીલ વિકાસી પાપનું સાધાન્ય ચલાવતી હતી ત્યારે મુનિકુમાર પેતાના બંધુ વર્ષની શાયનીય દયા ઉપર આંધ્ર સારતો હતો. છતાં એક બીજાને કાષ્ટનું પિજન નહોતું. મુનિકુમારે મધુરીની અપાનિ કાંકળી હતી. તેને તેના માટે વિષમાં દયા ઉત્પન્ન થઈ. દંપ્ત તેને ગજવાનો પ્રસંગ કાંપ-કાંપે નહોતો.

એક દિવસે દેવણે બન્નેનું મિલન થયું. બન્ને સ્વખ યથા થયાં. મુનિકુમારે પાપની પુત્રી મધુરી સામે પગવર નેપું. દયા ઉત્પન્ન થતાં આંખ ફેરી લીધી. મધુરીએ મોઢક નયનો અને પવિત્રાનું અંદરું તેનું એવું. તેવું હસ્ય ચલાન બન્નેનું. તેવું ચિત્ત અચરચ થયું. અત્યાર મુખીમાં રહેને પ્રેમનો સાક્ષાત્કાર થયો નહોતો. તેના હમિલના ચિત્રમાં પ્રેમને રચાન નહોતું. તેમાં યોગન અને ધન લાલસા હતી. મદનતા કાંઈતેજ તેમાં પ્રાધાન્ય પદ હતું; પરંતુ મુનિકુમારની પ્રથમ દષ્ટિએ તેના વિચારમાં પરિવર્તન થયું. તે પોતાની જાનને દલકી ગજવા સાચી, કામે આપી કાવલના સંગીન રહેને દોચે પડી દાય બેડી તે બોલી:-

"પ્રભુ! આપ આવા રચાનમાં ક્યાં વસો છો! અહીં નથી રહેવાનું કોઈએ કે નથી કાંઈ બેધવાનું આસન. મ્હારી કાથે ચલો કું મ્હારા દરખા બનેશ આસન ઉપર આપને રચાન આપીય, આપની પુત્ર તેવા રચાનમાં જ વધુ રીએ."

મુનિકુમારના હસ્ય ઉપર એ નોંધવાએ બધું નેરથી આકમ્પ થયું. કારણ મધુરી કંઈ નેત્રી તેરી એ નહોતી. તેનામાં અનુપમ લાગુપમ અને રૂપ રૂપનાં અત્યાર પ્રકટતા પરંતુ મુનિકુમારનું હસ્ય તેવું નિર્મજ નહોતું. તેનામાં માનસિક દબતા તો હતીજ. તેણે કાંઈગર મધુરી સાથું નેપું. દરેકો અને નીચું નેપું બોલે. "તે સમજને દંપ્ત વાર છે. આપનું મિલન જરૂર થશે નિર્મિત રહે. કાંઈ વાર કું તમને જરૂર મળીશ."

ઉપરોક્ત ઘટનાને બે વર્ષ લીધે ગયાં. છતાં મધુરીના હસ્યમાં કાન એકજ ચિંતા-એકજ અસિધાયા હતી કે, "તે પ્રખુ રાહી ક્યારે આવશે!"

તે ધણી વાર મુનિકુમાર પાસે ગઈ. ધણું સમજાવ્યો પરંતુ દરેક વખતે તેને તે જવાબ મળતો કે, "હજી તે રાત્રીને વાર છે." આમ થતીથી અને અન્ય પ્રગતિઓમાં ધણાથી રૂપો તે રાત જૂડી ગઈ. મન સંસ્મરણોના રમૂતિ પદ ઉપર કાળના મર ચડ્યા, પરંતુ મુનિકુમારના હસ્યમાં દંપ્ત તે રમૂતિ તાજ હતી. તે જાણે નહોતો. તે સમજનીજ રાદ જોને દતો. આમ એક પછી એક વર્ષો જમા માંધ્યાં.

કહેરમાં એક સ્ત્રી હતી. તે કુરૂપ હતી. તેના સરીરમાંથી દુર્ગંધ ઉડતી હતી. તેવું સરીર ધણું જીવું થયું હતું. તેનાં કેટલાંક અંધા કાળા પડી કડી ગયાં હતાં રાહીના દુકોરે દુકાં માંધતી તે મઝીએ નહીએ રીતી હતી સોતાની દયા અંધની હતી. છતાં તેને માટે આજ દયા પણ નહોતી.

તે સ્ત્રી બીજા કોઈ નહિ પણ એક વખતની કાવલમાં, સત્તાધારી, યોગન મદનમાં મ્હાલની રૂપરી હતી. એક વખતે આખો જન સમાજ તેના નયન કટાક્ષ ઉપર મરો શીટકે, તેની

સૌંદર્યતા ઉપર ભવભ્રમા આક્રોશ થતા. આજ તેની દરકાર કોઈને નહોતી.

મુનિકુમારને તેની દહીકત મળી. તેના ચૌવન વિનાશનો અહેવાલ સાંભળી તેને દુઃખ થયું. તે પોતાનું તપ છોડી મધુરી પાસે ગયા.

તે બોલી. "કાણ છે ?"

"મુનિકુમાર."

"આજના જન્મનો, તે સમય હવે વ્યતિત થયો છે."

"નહીં! નહીં! મધુરી! આજેજ એ પ્રજ્વળ રાગિ છે."

મધુરી અકીત થઈ. મુનિકુમાર સામું ચઢીને મારકે જોઈ રહી. તે બોલી, "તને શું બોલ્યો છે? મને સમજ પડતી નથી."

મુનિકુમાર બોલ્યો. "જ્યારે હોદ્દા, ચૌવન અને વૈભવનું સામ્રાજ્ય હવે ત્યારે તને મારી ખપ નહોતી. મહારા ધર્મના બંધન પછી મને તે વખતે તારા ચૌવન તરફ દષ્ટિપાત કરવા સરખી પછ મના કરતાં હતો; પરંતુ હવે એ ચૌવન વૃષ્ઠ થયું છે,

તારી કાન્તિ હવે મ્હાન થઈ છે, તારા નયનોમાં હવે એ ચૌવન નથી, તારી અમીરી હવે એક પૈસા અને રોટીના ટુકડા ટુકડાનો ચોક્કસ કરી રહી છે. તેજ સમય મારે માટે ચોખ્ખો છે. આજેજ મારી ધણી વખતથી કમ્બેલ પ્રજ્વળ રાગિ છે. હવે હું તને છોડી જનાર નથી."

મધુરીનું હૃદય હૃદયકારથી ઉભરાઈ ગયું. તેની આંખો અશ્રુની ધારોમાં વહેવા માંડી. તે મુનિકુમારના જોણામાં ગઈ. તેનાથી કંઈ બોલાયું નહિ. ફક્ત એકજ વાર તેણે આ ઉપાસી રીતી આંખો મુનિકુમાર સામું જોયું. અને પછી હાથ માટે તે એક વખતનાં મોઢક નયનો મીંચાયાં.

મુનિકુમાર સપ્રેમ પોતાના કમંડળમાંથી પાણી લઈ મધુરીના જળમાં રેડ્યું. પરંતુ મધુરી ક્યાં હતી ?

પોતાના જોણામાં પડેલી મધુરીને જોઈ મુનિકુમારના અંતઃમાં અરબસિત અશ્રુપ્રવાહ વહેવા માંડ્યો. (સંપૂર્ણ)

મેરમેરીઝમની વીંટી

આ વીંટી સચિત્ર દલાનો લંડારન છે. આથી દરેક માણસ જાન, ભવિષ્ય અને વર્તમાન કાળની દહીકત. જાણી શકે છે. મુએલા માણસોથી ત્રાત કરવી, હજારે ગાઉ દુરના માણસનો હાલદવાલ જાણવા, બોલાવેલી આપતોનો પતો લાગવો એ પ્રશ્નોના ઉત્તર આપવા વગેરે હજારો કામો આ વીંટીથી થાય છે. આ જાહેર ખખર મુખ્ય શુભ ન આપે તો પૈસા પાણ આપીશું. ઈ. ર. રા. ૮. ખ ૭ આતા.

પતો—મો. ગુલબર કં. નં. ૨૨ અલીગઢ સીટી.

શું જાણું? આખર કે દેશ ?

દુલારી માટે ઉત્પન્ન થયેલો એક વિકટ સવાલ
સરસ્વતી ફિલમ કું. તું નવીન ઐતિહાસિક ચિત્રપટ

દુલારી

તરફ : ગજબાજા એક મમાર ખેડતને ત્યાં ઉઠે. રેશના નાનારસીયા કારભારીઓ સ્વાધને લીધે

પોતાની જ પાસેનારને કુલદા કરે !
અને રાજા ગરીબ પ્રજાધનોની વધુ બેઠીઓની કરના બદલામાં માગણી કરે !

આ એક દેશની અધોગતિનાં ચિન્હો છે.

આ ચિત્રપટ ખાસ જોવાની જરૂર છે—કંઈક નવીનતા છે.

બુકીંગ માટે હાલ તૈયાર-વિક્રમ ચરિત્ર, સતી, સરદારખા, મુખ્યમંત્રી મોહિની, સતી સરોજ, રા' કવાટ અને દુલારી

લખો—સરસ્વતી ફિલમ કું. ગીરગામ મુંબઈ, ૪.

પલાણુ કાણુ ઉપારશે ?

ચારણુ નામે જઈતો અને વરહો બન્ને ભાઈઓ કાંઈ કામ પ્રસંગે બહાર ગામ જવાને નીકળ્યા. સાથે એક થોડો લીધો. ચાલતાં ચાલતાં એક ગામ નજીક. આવતાં સુધારત થયો તેથી બન્ને જણા તે ગામના ચોરામાં રાત રહ્યા. ચોરાની બાજુમાં ખોલેલા હોવાથી થોડાંને ત્યાં ખાંધો. બન્ને જણા ચોરા ઉપર પથારી કરી સુતા. તે દિવસ કૃષ્ણ પક્ષ અમાવસ્યાનો હતો. લગભગ મધ્ય રાત્રિનો અમલ થતા આંખો ફટો. સર્વેજ જગ્યાએ અનિદનું સાંતાળ્ય પ્રવૃંધું હતું ત્યારે બન્ને જણા અર્ધ નિદમાં સુતા હતા, કારણ કે ભોંય પથારી એ દુનિયામાં વિકટ પ્રસંગ છે. જઈ તે બાજુમાં સુતેલા વરહાને પુછ્યું કે ભણે ભાઈ વરહા ! કમણુ કરતો ચાં ? ત્યારે વરહો બોલ્યો કે, ભણે ભાઈ જઈતા ! એકે વિહાર કરતો ચાં ! ત્યારે જઈતે પુછ્યું કે ભાઈ વરહા ભણે વિહાર કાણાનો ? ત્યારે વરહો બોલ્યો કે, ભણે ભાઈ જઈતા બકરીના પેટમાં ગોળ લીંડીંગ કાણુ કરતું હોલે ? ત્યારે જઈતે ઉત્તર આપ્યો કે ભણે ભાઈ વરહા એ તો પરમેશ્વરની આજ્ઞા લીધા છે નકામા વિહાર કરીને કરતો ચાં ! ભણે ભાઈ વરહા સુષમ્ત. આથી બન્ને જણા પાછા સુઈ નમ્ય છે. થોડો વખત બન્નેની આંખો ઘેરાય છે વળી જઈતો પાછો વરહાને પુછે છે કે ભણે ભાઈ વરહા, કમણુ કરતો ચાં ? ત્યારે વરહો બોલ્યો કે, ભણે ભાઈ જઈતા, એકે વિહાર કરતો ચાં ! ત્યારે જઈતે પુછ્યું કે ભણે ભાઈ વરહા, વિહાર કાણાનો ? ત્યારે વરહો બોલ્યો કે ભણે ભાઈ જઈતા સમદર ગાલ્યો. ત્યારે તેનો ગાળ કાંઈસે નાખ્યો હોલે ! ત્યારે જઈતે ઉત્તર આપ્યો કે, ભણે ભાઈ વરહા સમદર ગાલ્યા ગળાતા નથી એ તો પરમેશ્વરની આજ્ઞા લીધા છે ! ભણે ભાઈ વરહા નકામા વિહાર કરીને કરતો ચાં ! રાત ધણી અર્ધ છે ભણે સુઈ જા તેથી બન્ને જણા પાછા સુઈ નમ્ય છે થોડો વખત બન્ને જણા જાંપી નમ્ય છે વળી જઈતાને ઉંઘ ઉડી જતાં પાછો વરહાને પુછે છે કે ભણે ભાઈ વરહા, કમણુ કરતો ચાં ? ત્યારે વરહો બોલ્યો કે ભણે ભાઈ જઈતા એકે વિહાર કરતો ચાં ! ત્યારે જઈતે પુછ્યું કે ભણે ભાઈ વરહા, વિહાર કાણાનો ? ત્યારે વરહો બોલ્યો કે ભણે ભાઈ જઈતા ! કાંઈ થોડો ઉપાડી નહો તો પલાણુ કાણુ ઉપારશે ? ત્યારે જઈતે ઉત્તર આપ્યો કે, ભણે ભાઈ વરહા, ન કરે નારાણુ અને કરી થોડો કેઈ ઉપાડી ચક્ર તે ભાગાન કું ઉપાડવ, પણ ભણે ભાઈ વરહા પરમેશ્વરને પાલતે દરે તો જાંપી જા ! પાછા બન્ને જણા સુઈ નમ્ય છે. આ વખતે નિદા દેવોનો તેમના સખત દુશ્મની થાય છે પાછળી રાત્રિનો ચાર વાગ્યાનો અમલ થાય છે તે વખતે બે ચોરા આવી થોડાંને ઉપાડી નમ્ય છે સદતરમાં જઈતો તથા વરહો બન્ને જણા આંખો મોળતા હોય છે ચોરા પાસે તથા કરે છે તો થોડો જણાનો તથા ગામની બાજુમાં કાંઈમાં તપસ કરે છે પણ કશો પતો લાગતો નથી તેથી નમ્ય થયેને રત્નિએ થયેલા કંઈવ દુઃખ જઈતા પલાણુ ઉપારે છે અને બન્ને જણા પોતાની મુશ્કેલીમાં આચળ વધે છે.

ખોજત મીઠાન શકર.

૩. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીટીંગની બાઈસીકલ

“ રોયલ મેલ ” (રજીસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક)

પેટ્રીંગ તથા ડીલીવરી ફી તથા

બીજી દરેક બંતની સાચકલો રૂ. ૫૫ થી રૂ. ૨૫૦

તેમજ સાચકલો દરેક છુટક સામાન મળશે

ઝોરાર સાથે રૂ. ૨૫૦ એડવાન્સ મોકલવા
એકલા મંગાવનાર

ચાણાવાલા એન્ડ કું. સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૨-૪૩૪ કાલબાદવી રોડ મુંબાઈ

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૈક્ષીનો મોરે

દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર.

મોજ-મજહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે આજેજ આહકે યથા ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો-મોજ મજહ કાર્યાલય મુંબઈ ૪.

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦

હિંદ બહાર રૂ. ૫

લખો-મોજ-મજહ કાર્યાલય

અટાવ બીલીંગ ગીરગામ મુંબાઈ નં. ૪

સતી ભગવતી*

જે નાવ મિરળ સાથે જી મંગાઈ મેં જાતી થી;
ઉત્તી યાદ પર લગી, ભગવતી જલ મેં જલો નહાતી થી!
જેમકા સુન્દર રૂપ દેખકર મિરળ કા ધીરજ ધરા;
દુઝા પડા ભેગેન, કિસી ને માનો ધન, સરખસ હરા!
“હા તો પ્રથમ સુંદરી થયામા ફૂલે દિલ-ખાલા દે;
કાદીર-ધર્મ નહ કર દેને મેં સવાળ બી આલા દે!
એવાથી દે હાલ-જિંદગી, દમ ક્યો ઉલસે મૈદ મોરે!
કો-કો દરમ હોયે ધર, તો બી દિલ-ખાલા ક્યો છોડે!”
કામ-નેહના, ધર્મ-પ્રેરણા, દોનો સે દોઢર બેઠલ;
લગે સોચને “લેના આદિએ, લેસે દો, કરે ઇચ-ગલ!”
સાંખિયો કે સૈમ ઇતને વી મેં ધર કો મહી મધ વદ ખાલ;
ઉલસે જાતે વી મિરળ કા દુઝા એકદમ અજાનર દાલ!
ખિન્નારી સે લગા પૂછને મિરજા—“કિસી જાશે દે?”
વદ મોલી—“મલ, છતી ગાંઠ કી, સાકળ, રાજકુમારી દે!
કાકર દોરિલસિંદે રાજાં દે, મલ સાચ ચક્ર જિસકા દે;
ઉલસે છાલી બદલ પંદી દે, નામ ભગવતી હસકા દે!”
બેજ સિપાહી કા મિરળ ને દોરિલસિંદે કા જુલવાણ;
રાજ મૈદકર ધન દિખાવકર, ઉતસે ધિર મલ કરખાયા!
“સુન કાકર રિહાજર દમારા તેરી બદલ પર આયા દે!
ઉચ દિલ્લર કી જુલોને રિલ મેલન મેગ ફિચા દે!
ઉચો દુમ દમકા દે ઘણે, મિટે દમારે બી અરમાન;
તોડે પૌચ અઘાશી કે લો, ઉપર સે દોગા હલકાન!”
દોરિલ બોલે—“કયા ખાતે દો, દમ મોનેપર મારે લાલ;
દે ઇતી, બચ, ખજારકર, દુમ દમસે કહે ન એરી ગાલ!

* દિન્દી બાપાના પ્રેમા સર જ્યોત્સ્ન પ્રિયમને ઉગ્રજની
રકુલ જોર જોરિયલસિંદે સિરિકામાં સન ૧૯૧૮ માં ઉતાર ભારતનું
કાલિય નામનો એક લેખ વાંચ્યા હતા તેમાં જિહારનું એક
ગીન આપવામાં આવ્યું હતું. એ મુજબ ગીન જિહારી કાખમાં
છે, અને તેનું પ્રતિષ્ઠિત કવિ સર જ્યોત્સ્ન જ્યોત્સ્નને ઉત્તરમાં
ભાગ્યંતર કહ્યું છે. તે ગીતમાં એક રાજકુમારીનું ચરિત્ર છે કે
જેને એક મુશ્કલમાન આત્માવારી સામે પોતાના સતીત્વનું રક્ષણ
કરી પોતાના કાષ્ટને બચાવી કુળ પ્રતિષ્ઠાનું રક્ષણ કર્યું હતું તે
ઉપરથી જી મંગાઈમાં બીજવનેભારી સીતા રામની સતીથી
આ તેનું કીટી અનુસરણ કરવામાં આવ્યું છે જે અગ્નિને અગ્નિ
બદી ઉતારી લેવામાં આવ્યું છે. અ. પ્રા. મ.

તેમ મેં આગર મિરળ બોલે—“તુ ના માનેયા, કમળખા
કસ લો અટપટ મુરડેં હસકી, દેસે સળ છલે દમ કમળા!”
રાજ દેલિલ કી રાની ને જળ મલ સારા ઘાલ મુના;
તિરી પહા અવ ધરદે પર, અપના સિરે કો માર મુના!
“માજ પડે તેરી સુરન પર રી નતરી, જિસકે કારન
જાધે મને દુઝારે લાઇ, મેરે સરખસ, જીવન-ધન!
“કો ન ઉલાસ” ભગવતી બોલી—“કાબીલ, મેં જાતી દે;
મિરળ સ્વદન સે મેલા કા મેલે પને, હુમ્મી દે!”
ધર સે અટપટ નીકલ યાદ પર પડેલી દુરત ભગવતી વામ;
ખડી કામતે દો મિરળ ને ઉલસે ઉલસે મુકકર કિના સલામ!
બોલી—“દાંડી દાલિર દે, ક્યો ખતના આપ દુએ દેરાન;
છાલ દીગિએ લેગ મેરા, મેં દુખર પર દે કુશ્યાન;
બેજમ જાનના દાલિલ કી, મલ મેરે જિવે ખાઈ દે;
અંતી પત્ની કિસી-કિસી ને પડે લાજ સે પાઇ દે!
એક જરજ મેરી સુન લોને, ઇચ પર રહે આપકા ખાન;
મેં હું રાજપૂત કી મેરી, મેરા કુલ રખ લોને માન!
દે જો મેરી માદ આપકા, ચૂનર અટક દેમરે આપ;
ગીસલ સે પાવન તક જળ મલને દુરન દેખાવે આપ!
જુલકાએ કદાર, પાધી, જાલસ કા દો પમ ઉદાર;
જિસકો દેખ લોગ સખ જાને, દે બેજમ કાલિયા સતાર!”
દેવા નહો સમયા “મિરળ, સુન્દર મોલા—“મેરી” જાન,
દેને કી દે દેર દુઝમ કે, રોજન દોના દે સખાન!”
કુસુપ-રત કી ચૂનર દેસાર મિરળ ને તમ રેંજવાઇ;
કુમરિ ભગવતી ને રો-રોકર ચૂનર તન સે લિપકાઇ;
દેસ-દેસકર મિરજા ને અટપટ દિગાએ જલિયા મલને;
કુમરિ ભગવતી ને રો-રોકર જીવ-જીવ મલને પલને!
દેસ-દેસકર મિરજા સાદન ને સખતઇ સુંદર સુખપાવ;
સિલક-સિલક રો-રોકર ઉલસર દુઇ સવાર ભગવતી ખાલ!
આપ કાસ મલ, એક કાસ મલ, પડેલી છક તપાવ કે તીર;
જિસકે કામ જિવે, પ્રકલન પર દુલો રહા મા નિર્મલ નીર!
જાને-જાને જુલું જાને મે, તીન જોર મીટી કે યાદ;
જાવ-જેલ કે જલ પીને કા એક જોર થી રપલ સપટ!
ઉસે રેખ કદ કુમરિ ભગવતી—“અં લેગા દુમ મેરે કદાર,
ખાસ લગી દે મુગી, દેના વહાં તનિક સુખપાવ ઉતાર!”
લોટા લોટ મિરળ દોગા! બોલી—“જળ તક છત્તા દે,
સલ છતી લોટ-જિલાલ સે મુગી પતી રીના દે!
મેરે જાપ ને જો રીક સે મલ પ્રખરા જાનવા કા;
મેલ-કુદકર મેને સુખ સે જમવન પડીં જિતાવા મા!
લાલ-નૌલા, જાલ, રેખ, સખ જમ તો ઘણા બદના દે!
મલલ આપે પડેમ મર્મ, તમ ધિર રખતે કયા નુના દે!
દર-દર સે દેખા કરે ઘણા દે તારેય કા જળ;
તો મુગા પીકર મેં આઇ હસકા જલ મોડા નિર્મલ!”
તો કદાર વલ વલપટ ઉતરી મીટી-મીટી મલ; મલ,
કે કદાર વલ વલપટ ઉતરી મીટી-મીટી મલ; મલ,

તાં જોઈએ ઉભરે મન મેં માનો છી ઉમંગ નાઈ
ધ્યાન ક્રિયા દુર્ગા કા—“માતા, કન્યા સરન દુર્ગાદેવી હે,
લગ્ન રમ લે, ડાનો-કુલ કી સદા તુહી રખવારી દે!”
ક્રિયા આમન દો ચૂલ્લુ સે છુલ્લું પર ચટ દુહા ખરી!
“જ્ય દુર્ગા” કહ ઇકે ડાંચ મેં મહેર જલ મેં ફૂલ પરી!
સુગ્રી નહીં ચાલ કન્યા કી-મિરલ સાદખ અધે કા;
કાલ છડિયો કે ક્યા જાને સત્ય-ધર્મ કે ધધે કા!
ધાક મારકે રામા મિરજા—“ક્યા તુને યદ હાય ક્રિયા;
હાય, કહે ક્યા, મુકકો દિલર, તુને ધોકા ખા રિયા!”
ધીમર લુલવાકર મિરજા ને જલ તાલ મેં-હસવાયા;
યોધેં એર સિવાર હાકર એર ન કુલ ઉસમે આપા!
રાજા દેરિલ સમાચાર સુન પાન ખાય હેલતે આમે;
જલ ડાલતે કા દુરંત લી આપને સેવક લુલવાએ!
જ્યો લી જલ પડા હે જલ મેં કુંઅરિ કાગેવતી ખિંચ આહ;
માન નહીં હે તન મેં, તો બી જ્યોતિ વહી મુખ પર હાકા!
“ધન-ધન” બોલો દેરિલાકિંદ “ધન તૂ ખદન હમરો હે;
તોન પીડિયો તારી તુને, સમી રાજકુમારી દે!”

(માધુરી)

શ્રી અવધવાસી દૂસીતારામ

નિધરા!
કે
હેંદુ
સમાજનો
એક
વિકાસકર્તા
?

પણે પળે લીજાતી, દુઃખના અંજારામાં શેઠાતી,
પુણ્યવ્રત મનાતી, પ્રપન્નીઓ કુકર્મોના પાપ
ભાગમાં સપડાતી; જ્યાં આપ અખળાના આરસને
જરા પશુ નમવું નહિ આપનારી, હિંદુ ખાળાના
જોરવને વધારનારી, સમાજના અત્યાચારોને સદન
કરના ખતાં, સમાજ રહી સમાજની શૈભાને
આપાવનારી હિંદુ વિપ્રનાની વિપદની કહાણી મારે

વાંચો

બાગીરથીની ભૂલ્ય

તેમાં તમને ધણું જાણવાનું વિચારવાનું અને સખા
મરે કર્તવ્યનું જાન થશે. પુસ્તકની વર્ણનશીલ
પત્રાલેખન, સમાજનું નિમુદ્દેશિત તમારા રિજને
અમરનારો.

વાંચો

બાગીરથીની ભૂલ્ય

મનોહર મુદ્દલ
દેવરેલ કાગળ
મુદ્દલ ૨-૮-૦
મોજ-મજલદ કાર્યાલય
મોરગામ ખટાઈ ખીલીમ, મુંબઈ-૪

“સૌન્દર્યસુધાશતકમ્”

યાને

આનંદ લહરી

નૌતે નવ નવનીં કિયદિતિ પૃથો યસોદયા કૃણઃ ॥
સ્વદિતિ મુદનસર્વસદિ કર્તુર્તારાધિવચોવિત પાતુ ॥ ૧ ॥

એક દિવસે યસોદાજીએ માખણની ચોરી કરનાર કુંજને
પકડીને ધમકી આપતાં પૂછ્યું કે કુંજ! તું કેટલુંએક માખણ
ચોરું, તે હશે જોખમી. તે વખતે વડીલ જ્યોતી સમક્ષમાં રાધિકાનું
માખણ જેવું સદૈવ અને જોળ પીઠાકાર સ્તન દાયામાં ઝટ લાગે
કહી દીધું કે આટલું માખણ મેં ચોર્યું..

વર્ણનાવર કર્ણોત્તરકઃ કૃણ સ પુજ્યતુ નઃ ॥ ૨ ॥

અપલ્લં વિધિતિધિતે નનુ તથેવ્યુત્તો મુપરિરિતન.

રખ્યો કપનાહસ્તવકુચદ્વૈ સદૈવ મનઃ ॥

સુત્તં કિં સઘ શર્ષરીશમુલ મદેળીમ્માકર્દનં ? ॥

“એક વખતે રસ્તામાં રાધિકા બાલતી હતી તેમાંથી કુંજે
આવી તેની વેણી ખેંચી ત્યારે રાધા કહેરા લાગી કે હે મંદોલન
કુંજ! તું મારી વેણી ખેંચે છે તે તને શું ‘આર’ દેખાય છે?
કુંજ—હું રસ્તામાં બાલતો હતો ત્યારે તારા કુચ (સ્તન)
હયે મારું મન કેમ ખેંચ્યું? તેથી મેં તારી વેણી ખેંચી.

રાધા—ત્યારે તો આ અજ્ઞાન તરેહનો ઇન્સાર કહેવાય!
અધરાધ એક જથ્થે કરે અને શિક્ષા ખીજીને યામ (જેમકે ગુપ્તે
ન્દિયના સંગ રાખે નાક કપાય છે) એ શું? આ પ્રમાણે રાધાનું
મધુર માખણ કાંલણી મુગરી થી કુંજને દર્શ થયે અને તેના
વક્ષ રથળ ઉપરનો છેડો કાઢવાને પોતાનો હાથ આગળ કર્યો.

અર્થો મિત્રવિહિતઃ પિહિતચક્રાસ્તિ ॥

રમ્યસમેતિ મરદ્વપૂલ્કનામઃ ॥

નો પુર્વોક્તન દ્વાલિતારો નિરુદ્ધો ॥

મોડીપલોચર દ્વાલિવિચિત્તામઃ ॥ ૩ ॥

મોરા નામ લાપા કેવી લખવી, કે તેનો અર્થ કેવો હેને
જોખમી? તો કહેશે કે જેમ આંધ દેશની બીઓ પોતાના સ્તન
ઉપાંચ રાખે છે તેમ નહિ પણ ગુપ્તરત દેશની બીઓ દાંધલા
રાખે છે તેમ પશુ નહિ. પરંતુ મદારાષ્ટ્ર દેશની બીઓ જેમ
તેમના કુચને અર્ધ દાંધલા અને અર્ધ ઉધડા રાખે છે તેમ
લાપાનો અર્થ અર્ધ ઉધડા અને અર્ધ દાંડીયા હોય તો રમ્યત્વ
આને છે.

રાસ્ટ્રી દેવારાકર મેઘજી

રહસ્વમયી અદ્ભુત બીટેકટીવ વાર્તાઓના શૌકીન

લાખો વાંચકોનું માનીતું પત્ર

છુપી પોલીસ

દર બુધવારે મફત વાંચવું હોય તો નીચે જણાવેલાં પુસ્તકોમાંથી તમોને ગમે તેટલાં પુસ્તકો મંગાવો—જેટલા રૂપિયાનાં પુસ્તકો થશે એટલા

મહિના છુપી પોલીસ મફત મોકલવામાં આવશે.

મંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોહન મંબાઈના ભેદભરમથી ભરપૂર.
અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા
કિંમત રૂ. ૧-૪-૦

વૈશ્વ ધર્મનો ઇતિહાસ

દરેક વૈશ્વ ધર્મને અભ્યાસ કરવા લાયક—ચાર
ભિત્રો સાથે.
કિં. રૂ. ૨-૦-૦

રા. હરિદર (દિવાના) કૃત નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

|| નાટક મુખનમોદિતી—નુરજહાન પ્રેમ પ્રત્યક્ષ તથા કવિતાઓ
અનુભવી ગુજરાતના મરન કવિએ રચ્યું છે.
મૂલ્ય માત્ર આઠ આના.

આરાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા
જેમાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીનો પ્રભુ
દર્શાવેલો છે.
કિં. રૂ. ૧-૮-૦

ગોલ્ડનો કાગળ

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.
(લે:-હરિદર દિવાના)
મૂલ્ય માત્ર આઠ આના

દેવદાસ

શ્રી, પુરુષ આખ્યાસ વૃદ્ધ દરેકને ઉપયોગી
સાહિત્ય નવલકથા

કરત માણુની આ વાર્તા જંગમમાં ઊંચેર વંચાય છે.
જેને તેની ઉદયમાની સલામી પૂરી પાડે છે
ચાર ભિત્રો સાથે કિં. રૂ. ૧-૮-૦

ત ક દી ર ની તા સિર

લખનાર-૨૧. રમણિક અમ રહેતા

“ક્યાં છે તે કાગળ ?”

“મારી સાથે આવે. હું તમને તે કાઢી આપું.”

જડને સિપાઈઓને હસારત કરી ધવાનોદ્ધની જમણી પડખે એક સિપાઈ અને ડાબી પડખે બીજો સિપાઈ ઉભો રહ્યો. આ પ્રમાણે તેઓ ધવાનોદ્ધની સાથે તેના દિવાનખાનામાં ગયા. ધવાનોદ્ધે કપાટ ઉઘાડી ખાનામાંથી રીસ્ટાફનો લખેલો કાગળ કાઢ્યો અને જડજના હાથમાં મૂક્યો. એ કાગળ આ વાર્તાના વાચનારોએ જોયો છે જડને તે કાગળ વાંચ્યો અને વાંચી રહ્યા પછી કહ્યું:

“આ કાગળનો મજબૂર તો તમારી વિરૂધ્ધ જાય છે. કહોની કે તમારા વિરૂધ્ધ આ સજોડ પુરાવો છે વાત છુપાવવામાં હવે માલ નથી જે હોય તે સાચે સાચું કહી નાખો.”

‘મેં જુલું’ કહ્યું નથી. ધ્રુવર સાફ છે, હું નિર્દોષ છું.”

“બધા ગુનેગારો પહેલવહેલા તો એમજ કહે છે. પોતાને નિર્દોષ માને છે. પણ પાછળથી સ્પષ્ટ થાય છે તમે પણ પાછળથી તેમ કશો. ગમે તેમ મારે મારી, ફરજ બળવની જોઈએ. હું તમને રીસ્ટાફના ખૂનના તફોમત માટે કેદ કરું છું. સિપાઈઓ, એને હાથકડી નાખો અને લઈ ચાલો.”

સિપાઈઓએ ધવાનોદ્ધને હાથકડી નાખી. ધવાનોદ્ધે જે ત્રણ કાગળ લખવા દેતા માટે માગણી કરી પણ તેની માગણીની સ્વીકાર થયો નહિ. તેની ઓતે પણ મળવા દીધા વગર તેને જેલમાં લઈ ગયા. જ્યાં તેને ફરીથી પ્રત્યેક પુછવામાં આવ્યા જેલના અધિકારીની જડને પોતાને ‘I am a rebel’ તપાસનો રીપોર્ટ આપ્યો. પાદશાહ ધવાનોદ્ધને કાપી જેલમાં એકાંત કોટડીમાં પુરવામાં આવ્યો. રૂઝિયામાં કેદીને પોલીસ તપાસ કરી રહે ત્યાં સુધી કેદ રાખવામાં આવે છે કેટલીક વાર તો કેદીને કે તફોમતવાળા આસામીને એવી અધારી કોટડીમાં જોધી રાખવામાં આવે છે કે તે પ્રાસીને પોતાનો ગુન્હો કબુલ કરે છે.

ધવાનોદ્ધની વિરૂધ્ધ પુરાવો મજબૂત હતો. સીકતાપકા પણ તેની વિરૂધ્ધ હતી. રીસ્ટાફે પોતાના કાગળમાં નાણું આપવા ના પાડી હતી. તે કાગળ લખ્યાને ૩૬ કલાક નહિ થયા હોય તેટલામાં તેનું ખૂન થયું હતું. જે દિવસે ખૂન થયું, તે દિવસે તેની બેન્કમાંથી નાણુંની મેળી રકમ મંગાવી હતી. જે રકમ તેને બેન્કમાંથી મંગાવી હતી. તેમની કેટલીક તોડા તમારો પાછો મળી આવ્યા હતા. તેજ દિવસે ધવાનોદ્ધ તેને જોઈ રહ્યો, અને ધવાનોદ્ધની રિપોર્ટરથીજ તેનું ખૂન થયું.

હવે. આથી એમ અતુમાન સહેજ થઈ શકતું હતું કે તોફાને રીસ્ટાફે નાણું આપવાના ના પાડી હશે અને તેથી આવેશમાં તેનું ખૂન કર્યું હોતું જોઈએ ખૂન કર્યા પછી તોડા લઈ ઘેર લાગી આવ્યો હોવા જોઈએ.

લોકોમાં ઘણા પ્રકારની ગપ ચાલતી હતી. ધવાનોદ્ધ રીસ્ટાફની મૈત્રિ, બન્ને વચ્ચે અણબનાવનું કારણ, ધવાનોદ્ધના પ્રિય સ્વભાવ, તેની કળા પ્રત્યે મમતા મેરીઆ સ્વરૂપવાન સુંદરી સાથે લગ્ન, બન્નેની પ્રણયલીલા, વગેરે વાતે ચર્ચાતી હતી અને લોકો તરફ તરેહના અતુમાન કરતા હતા.

ધવાનોદ્ધની પત્નીની રિયતે પણ ઘણી વિચિત્ર હતી. કેટલાક તો તેનોજ દોષ કાઢતા હતા. તેઓ એમ કહેતા હતા કે તેને એવા ફકાણુ માણસ સાથે પરણવું જોઈતું ન હતું. ધવાનોદ્ધ ભલે કળાકાર હો પણ વ્યવહાર જ્ઞાન તો તેનામાં ન હતું. એવાને પરણીને એણે શું લેહણ કાઢ્યું? એમ સર્વ જણ તેના દોષ કાઢતા હતા.

ગમે તેમ પણ મેરીઆ મુશિક્ષિત બી હતી. તે સ્વપાન હતી એટલુંજ નહિ પણ ગુણવાન હતી અને તેને પોતાના સ્વામીના નિર્દોષપણા માટે વિશ્વાસ હતો. તે સારી રીતે સમજતી હતી કે:

‘મેં વટ નહીં કે ‘કમ હો કહોં ઓર કહી હું’ મેં

મેં હું ‘તુઢારા સાથા જહા દુમ વહી હું મેં’

તેનું પ્રથમ કર્તવ્ય તેના સ્વામીને સહાય કરવાનું હતું અને માટે તેણે તૈયારી કરવા માડી. લોકોની નિંદાની તેણે પરવા કરી નહિ. પ્રથમ તો તેણે પોતાના સ્વામીને મળી જોવાનો નિશ્ચય કર્યો અને માટે જેલના વડા અધિકારીની નહિ, પણ દેશના મંત્રીની મંજૂરીની જરૂર હતી મંત્રી અને તે પણ રૂઝિયા જેવા દેશનો એટલે પુછવું શું? તે અધિકારીએ પહેલા તો તેની અરજ મંજૂર કરી નહિ તેણે આખરે તેને મળી ધૂંટણે પડી પ્રાર્થના કરી, જોઈતી રજ મેળવી રજ માત્ર અડધા કલાક સુધી મળવા દેવાની હતી.

પોતાના સ્વામીને મળવાની રજ આડી લઈ તે જેલમાં ગયો. સિપાઈ તેને તેના સ્વામીની કોટડી પાસે લઈ ગયા. ત્યાં જઈ તેણે જે દેખાવ જોયો તે જોતાંજ તે જાણી પડી.

ધવાનોદ્ધનો મહેરો ઝાળખાય તેવો નહોતો. મેલાં ગંદા કપડાં, હાથમાં એડી, માથાના વધી ગયેલા વાળ અને હાડી ફિકટ અને સવાળળીથી લેવાઈ ગયેલું મોઢું. ફાટી બેખાકળી આંખો જોઈ તેનું હૈયું ફાટી પડ્યું. ખરેખર તે સ્થાન પણ તેનું જ હતું. રૂઝિયાના જેવખાના કમકમાટી ઉપગમને તેવાં હતાં તે કોણ જાણતું નથી? અધારી કોટડી, જ્યાં સુધીના કિરણને પેસવાને પણ સ્થાન ન મળે. તે ઉપરાંત દુર્ગંધ અને જોતવાળી

* હું તમારાથી જુદો રહેવાવાળો નથી. તમે ફરી અને હું કહી એકીનથી હું તો તમારી ઇચ્છાના માફક સાથે રહેવાવાળો છું.

જાના, વંદા કંસારીનો વાસ, જ્યાં કેવળ નિરપતા, એવી એકાંત કોઠડીમાં રહી ભલભલાનાં દિવ તૂટી જાય તો એક કુળચણા માણસનું શું જન્મ? ઇવાનોફ એક અઘણિયામાં એવો તો બદલાઈ ગયો હતો કે દસ વર્ષનો તેની ઉંમરમાં વધારો જણાતો હતો. વાળ પશુ સફેદ થઈ ગયા હતા. તેને પોતાના સ્વામીની રિયતિ નોંધે રહ્યું આવ્યું. જો લોહાના સળીયા ન હોત તો તે પોતાના સ્વામીને બેટી પડી હોત. ઇવાનોફ થોડી વાર તો તેની સહાય માંગતી માફક જોઈ રહ્યો. પછી જ્યારે તેણે પોતાની રિયતિમાને ઝાળખી ત્યારે ખબરડવા લાગ્યો કે: “હું તદન નિર્દોષ છું. મેં કોઈપણ ખૂન કર્યું નથી. હું પરમાત્માના સોજન આપને કરું છું કે મેં મારા હાથ લોહીથી ખરડીયા નથી. વ્હાલી! હું જમે તેમ કરી મને ખમાવજે. જો આમાંથી મારો છટકારો નહિ થાય તો હું ગડિા થઈ જઈશ.”

ઇવાનોફની સ્ત્રીની રિયતિ ઘણીજ વિચિત્ર હતી. શું કરવું, તેની તેને સૂઝ પડતી નહિ. તેને પોતાના સ્વામીનો બોલ સાચો છે એમ બાળતું હતું, પરંતુ, તેની નિર્દોષતા સાબીત કરવાને માટે પ્રમાણ નહતું. તેની માનસિક ચાતના એટલી હદ સુધી વધી ગઈ કે તેને પોતાને એમ લાગવા માંડ્યું કે હું પશુ દિવાની બની જઈશ. જોને જઈ તે પોતાના ચિત્તકોની વાત કહેતી હતી તેઓ સર્વ એમ કહેતા હતા કે: “હવે પ્રપત્ત કરશે નહીં. જોને નિર્દોષ સાબીત કરશે, એ બને એમ નથી.” આટલું જાણે તે નિરાશ ન થઈ. તેણે બીજા કોણની પાસે જઈ શું કરવું તે તે સંબંધી સલાહ માંગી. તે માણસે કહ્યું. “તમારું કામ તો કોઈ અચકચ વાતને શક્ય કરી બતાવવા જેવું છે. એવા અચકચ કામને શક્ય કરી બતાવે તેને તો એકજ માણસ રૂશિયામાં છે. અને તે માઇકલ ડેનીલીચ. તેની પાસે જઈ તેની સલાહ લે. જો કંઈ બની શકે તો તેનીથીજ બની શકશે બીજાથી નહિ.”

કહેનારે ભાગ્યજ ધાર્યું હતું કે મેરીઆ ડેનીલીચની સલાહ લેવા જશે, પણ બન્યું એવું કે તે ડેનીલીચની પાસે થોડી ગઈ. તેણે પોતાના ઘણી પર ગુજરેલી સર્વ ઇકિત અથેતિ વાર ડેનીલીચને કહી સંભળાવી. તે બાદને પોતાના સ્વામીપ્રત્યેના ભકિતભાવ, તેની લાગણી, વિનય અને કૌંદવૃંથી મુગ્ધ થઈ, ડેનીલીચે તે કેસ પર વિચાર કરી જોવા કહ્યું, અને એક અઘણિયા પછી મળવા જણાવ્યું. એક અઘણિયા બાદ મેરીઆ તેને મળવા ગઈ. ડેનીલીચે તેને આવકાર આપી એક પુરશી પર બેસવા કહ્યું. મેરીઆ પુરશી પર બેઠી, બાદમાં તેણે કહ્યું:

“કેસમાં એ બાબત એવી છે કે જેથી ગુ-હેગારની સામે મુકાયલા સર્વ આરોપનંબળમાં પડી જાય છે; પણ તે તરફ કોઈપણ લક્ષ્ય નથી.” એ એક અજ્ઞપણ જેવી વાત છે.

“તે કેમ બાબત?” આશા અને હર્ષના આવેશમાં મેરીઆએ પ્રછળું.

“જે દિવસે રીકોફર્ડ ખૂન થયું તે દિવસે તેણે પોતાની

મેન્કમાંથી પગે હજાર રૂપિયા મંગાવ્યા હતા. આમાંથી તમારા સ્વામી પાસે બે હજારની રકમ આવી. ઘરની ઝડતી લેનાં પણ એથી વધારે પાંચ પશુ નીકળી નહિ, એ શું?”

“હૈ! ખરી વાત, પણ પછી?”

“એજ કે ત્યારે બાકીના ત્રણ હજારની રકમ મ્મ ક્યાં? એ રકમનું શું થયું, તે હું જાણવા માટું છું.”

જણે કોઈએ તેના મૃત માણસમાં અપૂત સોંપ્યું હોય તેમ મેરીઆને થયું. તે ચાંતવિત્તિથી ડેનીલીચની ભણી જોઈ રહી. ડેનીલીચ વિચારમાં હોય તેમ બેસી રહ્યો. તેની અવસ્થા કોઈ સ્વભવત માણસના જેવી હતી. મેરીઆથી આ જોઈ રહેવાનું નહિ. તેણે પ્રછળું.

“આપ એ પરથી શું અનુમાન કરો છો?”

“એજ અનુમાન કે તમારા સ્વામી કહે છે તેમ તેઓ તદન નિર્દોષ લાગે છે.”

મેરીઆની આંખોમાં હર્ષનાં આંસુ આવ્યાં. તેણે બે હાથવડે પોતાનું મોં દાંડી દીધું અને ઇશ્વરનો આભાર માની પછી તેણે વિનયપૂર્વક સ્વરે પોતાના ઘણીને આ આક્રમમાંથી ઉગારી લેવા ડેનીલીચને આજ્ઞા કરી. ડેનીલીચે તેને ધીરજ આપી કહ્યું:

“મારાથી બનતો પ્રયત્ન હું કરીશ. જ્ય આપનો એ ઇશ્વરના હાથમાં છે.”

મેરીઆ તેના ઉપકાર માની ત્યાંથી માલી ગઈ. એ ઘણી નવાઈની વાત હતી કે તપાસ કરનાર જજને પણ ખ્યાલ આવ્યો નહિ કે ખાંડીનાં નાણાંની રકમનું શું થયું! પોલીસ તો એસજ મનતી હતી કે ઇવાનોફનો ગુ-હે. સાબીત કરવા માટે મનપૂત પુરાવા છે, અને શક જેવું કંઈ છેજ નહિ. થોડા દિવસ પછી ડેનીલીચે ઇવાનોફની પાસે બીજા નાણાં કે રીકોફર્ડના નાણાંમાંની નોટા હતી કે નહિ તેની તપાસ કરી. તપાસમાં તેને જણાયું કે બે હજાર જે તેણે રીકોફર્ડ પાસેથી લીધા હતા તેથી એક પાંચ પશુ વધારે નહતી. આ નાણાંની મોટા ભાગ તો તેણે તેના માગનારોએ આપી દીધા હતા.

જ્યારે લોકોને એમ ખબર પડી કે ડેનીલીચે કેસ હાથમાં લીધો છે, અને બાકીના ત્રણ હજારની રકમ ક્યાં ગઈ, તેની તે શોધમાં છે, ત્યારે લોકે લાગણી ઇવાનોફની તરફેણમાં ફેરવાઈ. ઘણુંક એમ પણ કહેવા લાગ્યા કે “જો ઇવાનોફે પૈસાને માટેજ ખૂન કર્યું હોય તો તે બે હજારની રકમ લે અને ત્રણ હજાર રહેશે કે એમ કેમ બને?”

જ્યારે પોલીસને આ વાતની ખબર પડી ત્યારે, ઇવાનોફ તેમના સપોદામાંથી છડી નહિ તેને માટે ચલા કરવા લાગ્યા. ડેનીલીચની ખ્યાતિથી તેઓ વક્રિગાર હતા. તેથી તેઓએ ઇવાનોફ પાસેથી ચક્રારેનાનું વળ જોરથી કરાવવા નિશ્ચય કર્યો. નોંધ કે પોલીસને આમાર સુધી જહાર આવ્યો હતો તેથી વધુ કારણ કે પોલીસને આમાર સુધી જહાર આવ્યો હતો તેથી વધુ ઇવાનો મળવો શક્ય નહોતો.

અપૂર્ણ.

સીનેમાના સમાચાર

બખતાર-૨૧. ચિત્રપટ

નવીન ફિલ્મો

ટેલીફોનની તરફથી—કોલીનુર ફિલ્મ. લેખક મી. દેવે ક્રોક્ડર મી. હોમી માસ્તર ફોટોગ્રાફર મી. નારાયણ (નાના) વારે.

વસ્તુ—વસ્તુ સંકલના માટે મી. દેવે દરે પાછળ રહ્યા નથી. માત્ર બદલ લાખી વસ્તુ થઈ ગઈ હોય તો સ્થિતિથી જ રહતા કયાંક કયાંક થોડાં જાંચ જાય છે. ટેલીફોનની તરફથીની સંકલના ઠીક છે અને વસ્તુ કિન્દુ સંસારનો એક કાગો સફોરે જુલુ કરે છે. તેમાં ગોલેલી ફોટોગ્રાફ પડ્યા હોય એવું છે પીટરનો ફેસ માટે પ્રેમ, નડરસાહની ઓ પોતાના પતિના ધુમ ખાતર આખી પોતાનો ભોગ વિગેરે ઠીક છે.

અપલોડય—મી. હોમી માસ્તરે આ ફિલ્મ ઉતારવામાં જહેમન ઉઠાવી છે. ટેલીફોન તથા ટેલીફોનની તરફથી તથા આ-ટોચ વિગેરે બહારે લોકોની ખીજોત સમજા માલમ પડે છે. કૌણી કારમાં સારા કામ દોષવાળું હોય તો તે મીસ સુલોના અના અનુષ્ઠામ કરે છે, પોતે અસલ એક ટેલીફોન વડે હોઈ જાય અને છુટ્ટી કામ કરે છે તે જોઈ આપણને અક્રીન બુધા વિના રહેવાનું નથી. મી. રામ સેન્ડા પથું ઘણું રીતે કોઈ જો ન્યારે મી. ખલિલ પોતાની દેખે રીત મુજબ કામ કરે જાય છે. મીસ જમનાને પથું જલથી ન જોઈએ.

ફોટોગ્રાફી—કોલીનુરની ફોટોગ્રાફીનો કન્ટ્રોલ આજ મુખી દેવરે ફોટોગ્રાફીના હાથમાં છે. મોટા દેવારે મી. અર્જન્ટ આજ મુખી ફોટોગ્રાફી કરી કરે તે ચાલુ મી. નરાયણ દેવારે આપે છે મી. નાનાયક દેવારે મુગેય-અમેરીકા બધા આ જોઈ વિખ્યા છે

DOUGLAS FAIRBANKS as 'DON Q. SON OF ZORRO'

ગોળકમળ આવતા, અપવાદીને ડો-સુ, સન ઓફ ઝોરો જેમાં કમલસ દેવે બે-સતુ મુજબ કામ છે.

અને હોમને સતોપ ચાપ છે કે તેમની ફોટોગ્રાફી ચડીયાતી મ પડી છે.

અકદરે આ ફિલ્મ મી. દેવેની હમેશની રટાઈલ ઉપર કાષ્ટ સારા ચોપડીયામાં લેવામાં આવી હશે તેથી જ નવે સમ આદર પાત્ર થઈ છે અને છેલ્લા મહીનામાં આવેલી સર્વ આવાકમાં ટકકર મારી છે. લોકોને દરેકે પસંદ છે.

નવીન ખખડો—

કુખુ-ફિલ્મ ક્રાંતિ—ધુમસરત બધા મી. કાનજીભાઈ ચલાવી રહ્યા છે જ્યારે બે દિનની બાદશાહી તેવાર છે. પથું લે પહેલાં ઉઠી ગયેલું, બોલેલું, બોલેલું, બોલેલું હવે સપાટ ગઈ કાલથી મીઠા સરોહ સથે નાંચ કરતું કુખું સીનેમામાં દેખા.

દેખ છે મીસ એમીલી રાજકોટથી આવી પહોંચી છે, અને કાંમ ઉપર ચડી ગઈ છે. મીસ યુવાન પથું કામ ઉપર, ચાલુ છે. જ્યારે મી. દર્પદરાય મોટા બુલબુલના પરસ્તાનમાં જઈ પરસ્તાનનું નિરક્ષણ કરી કાષ્ટ નવીન પરસ્તાન બનાવવામાં રોકાયેલું સંભળાય છે. જ્યારે મી. માંજીકલમ નવીન વસ્તુની કોષમાં વિચરતા કરે છે-કાષ્ટકોલીનુરના કાળાના લેખકનો આશરો લે તો તે બનેલા જેમ છે.

કોલીનુર-નવીન મેનેજમેન્ટ થઈ ગઈ અંધાના સમાચાર મળ્યા છે. અને કુપનીની પેલોસી જે મહીન ત્રણ ફિલ્મો કાઢવાની છે. પથું કુપનીને લાઇનમાં જલદી લાવવાની જો કોઈ તો પછી તેલવાઈ રટાઈમાં એક વડું દીરકદર અને

ફોટોગ્રાફર કા ન રોજી ! મહીનામાં બે પીકવેરી કાઢી કાઢે ! મી. હોમી માસ્તરે મી. દેવેની લખેલી અંતિદાસિક સંદેશનની બેષમ "સુમેનાન્ બેદાત" ની વસ્તુ શરૂ કરી દીધી છે જ્યારે યુવ સનોવરનું થું થાય છે તે જોઈ મી. દેવે વધુ ખાતર છે. પથું જોણવામાં આવે છે કે હજુ કંઈ થયું નથી. માત્ર મી. દેવેને સુઝ સનોવરનું બાપો ધંડી કાઢ્યું છે.

શારદા ફિલ્મ ક્રાંતિ—મી. નાનાભાઈ દેવાળી મદન કળા કુપનીના દેવારના સુલેખથી તથા અદ્યુત રદરવાળા પ્રસંગથી પથું કળામાં લાવવા-નકવારમાં પથરો, બાંગલામાં આવે છે.

મેજીયું કે તે કલા કેટલી આદર્શ નિકળે છે.
આંકડીયલ પીકચેરની-ભાગ્ય પરીક્ષા બરાબર હોય
રજી હોય તેમ દેખાતું નથી. પણ પરિક્ષા તો બરેર થયેલીજ.
સરસ્વતી કિલ્મ કું. - દુશ્મનીનો આત્મ ભોગ્ય અપાઈ-
અથો કે હવે રહિત મીઠા બેથી પરદેથી સેવાને રહિત કેય
કરવી તેના વિચારમાં પડ્યા હોય એમ લાગે છે.
રોયલ આર્ટ રુડીયો. - મંદમદ ચાલે છે. બ્યારે
અબાહિરીનું બનુધ શનસ લાઈન કલેવરે બતાવે છે.
સુદર્શન કિલ્મ કું. ના બાહોશ કલામરો હોઈ કલિપત
કલામાં રોક્યા છે. અને પતિહાસના પાનામાં રમી ગયેલા રણ-
વીરોને પુનઃ સજીવન કરવા મથે છે.
સીરાઈ કિલ્મ કું. લીમીટડ-નો 'કળાખાજ આસક'
મેજરીકમાં તા. ૨૪ મીથો દેખાવ દેવાની આજો આપ્તે
કલામાં ઉડી રહ્યા છે. અને તેને પકડીને મેજરીકના ગારકામાં
મેસાડવા તેના એજન્ટો રહેન કરી રહ્યા છે.
માન યીચેરસ લી. ની નવીન ચિત્રપટ કાલમાં બહાર
આવવાની ખબર નથી. પણ પાયા નાખેલાં લગભગ અઢત્તેક
ચિત્રપટો કદાચ વરસની આખેરીએ સાર્દા બહાર પાસે. કારણ
તેમાં પોટ કરેલાં નટો અને નટીઓ હાલ દિવના જુદા જુદા
મથોની યાત્રા કરે છે અને તા. ૧૫ મી ઓગસ્ટથી યુવકમાં
પણ તેઓ રીપન પીચેરમાં દેખાવ દેશે
કાલમાં દેસા-હમો ગયા અંકમાં બહારી ગયા પ્રમાણે

આ કસની કેટલીક ચોક્કાસતરી વિગતો હમણી પાસે આવી છે પણ
દેસનો નિકાલ આવે ત્યાં સુધી એ વિગતો વાંચનાર સમક્ષ રજી
કરવા દુરસ્ત ધારતા નથી.

વરસાદ-વરસાદની લીલા દરેર છે તે મુજબ સીનેમાના
રુડીયોમાં કામગાજ વગર નટ અને નટીઓને પણ લીલા દરેર છે.
માત્ર આખો હાડો મેકઅપ કરી એસી રહેવાનોજ કટાણો છે.

ચાહું છે!

ચાહું છે!

શ્રી શારદા કિલ્મ કું

પેલું પ્રત્યે એકે અવાજે પાસ કરેલું
અને દીકાથી ભરપૂર ચિત્રપટ

રત્ન મંજરી

ગોળપીકા પરના કાઉન સીનેમામાં

શારદાની નવી એક્ટ્રેસ

રામ કિશોરી ના લગીન અને નાચ સાથે ચાહું છે.

ક્ષત્રિય ક્ષત્રિય સૌ અને સૌમાં ખરો હોય એક
ક્ષત્રિય બધો એક તો ગોળી બધા અનેક

શ્રી કૃષ્ણ કીલ્મ કંપનીનું નવું ચિત્રપટ.

બોલતું બુલબુલ

ગઈ કાલથી શરૂ થઈ બોલવા લાગ્યું છે.

જેમાં મીસ એમીલી-મીસ ગુલાબ વિગેરે બહોળી સ્થાનો કામ કરે છે
એ બોલતું બુલબુલ કોણ? તે માટે ગુચવાશમાં ન પડતાં મહાન દેખારી માનસિંહે
"બોલતું બુલબુલ" ક્યાંથી અને કેટલી મુસીબતે મેળવ્યું-યોગી ભરવનાથે
શુ અદ્ભુત ચમત્કારો બતાવ્યા તે સર્વ જોડું હોય તે મિત્ર મંજરી સાથે
—સાથે સાથે સ્ટોજ પર મીસ અનમુયાનો જીવતો જમતો નાચ પણ જોશો—
તેવાર થાય છે

તેવાર થાય છે

દુખારી શીએટર

તેવાર થાય છે

કૃષ્ણનું કોમિક ચિત્ર

કૃષ્ણ સીનેમામાં

કૃષ્ણનું બીજું ચિત્રપટ

એ દિનની બાદશાહી

ધારતા

પુખ્તસુરત બહા

કંઈકે નવું

સૌથી પહેલું દાખવે રાષ્ટ્રવતુ યત્ર ૧૮૫૭ ની સાલમાં
તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું

હાલમાં 'એકસરેકે' ના ઉપયોગથી માલની ગાંઠમાં કાષ્ટ
જાણીને માલ છે કે નહિ, તે સૌથી કઠાડવામાં આવે છે

દક્ષિણ કેન્સિગ્ટનમાં આવેલા "નેચરલ હિસ્ટરી એન્ડ મ્યુ
ઝીયમ"માં વીસથી ચાલીસ લાખ કીટકો છે

હાલમાં એક નવી ભવનું વિજ્ઞાનનું યત્ર સૌથી કઠાડવામાં
આવ્યું છે તેની સહાયતાથી રોમથી મિમાર થયેલા માણુધનો
રોમ, પ્રથમ કિવા સ્ત્રી તેનો દેશ વગેરે તેના એક સ્ત્રીના બિંદુ
પરથી ભળી થકાપ છે

જગતની અદર સૌથી મોટી સોનાની ખાણ ટિમિથરા
(કાનડા) માં આવેલી છે તેણે લગભગ સો એકર જગ્યા રોકેલી
છે અને આશરે ત્રીસ લાખ રૂપિયાની કિંમતના સોનાની લગભગ
૬૨ અંકનાં રૂપિયા તૈયાર કરવામાં આવે છે

ક્રાન્સની અદર 'જન્યતા' પર ચૈકમા સદીની અદર
એક પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યું છે જેની અદર દરેક સ્વયં
ચાલતી પોતાના હાથ અને મોંડું દરરોજ ધોતું એવો ઉપદેશ
કરવામાં આવ્યો છે

કેટલાક દેશોમાં દેકાને ઉપયોગ 'બેરેમીટર' તરીકે
કરવામાં આવે છે એક મોટી કચની બમ્બુની અદર સીડીની
માથક સીડીઓને ગોઠવવામાં આવે છે તેની અદર લીલા રંગના
દેકાને મૂકવામાં આવે છે દેકાને સીડીના ટોચ પર ચડીને
એસે તે તેને સારી હવાતું અને નીચે ઉતરે તે ખરાબ હવાતું
ચિહ્ન સમજવામાં આવે છે

એક ભવનમાં ખાસ તૈયાર કરવામાં આવેલા ઉમેરાથી મ્યુ
ઝીની છોગોની લાખાઈ અને ઉચાઈ કેટલી છે તે જાણવા કંઈ
શકાય છે છોગો ૭ થી બાર ફુટ ઉચી હોય છે દરિયા જે

સાધારણ ઉછરેલો હોય તો તે સત્તાવીસ ફુટ સુધી ચડે છે
કાષ્ટ કર તોફાની પવન વાય તો તેની ઉચાઈ ૭૦ થી ૮૦ ફુટ
આપ છે સૌથી મોટામાં મોટી છોગ ૬૦૦ ફુટ લાંબી હોય
એમ કહેવામાં આવે છે એક છોગ પછી બીજી છોગ
વીસ મીનીટ લાગે છે

આવે છે।

આવે છે।

૨૧. રમણિક અ. મહેતાની ખગાળના

કતિહાઈ પર લખાયેલી નવલકથા પરથી

ઉપજાવી કઠાડેલ

ભુજબળથી ભાગ્યપરીક્ષા

આઈડીયલ પીકચર ટેલિપોરેશન

કોનો વાંક ?

માથાની બીમારી શા માટે સોમરો હા ?

ખામ વાપરી નિરાશ થયેલા માટે

હીમોટીક ખામ.

એટલે માથાની બીમારીનાં જાણના હુમેશના સાથી
વખણાયેલો અને જગજગહેર ધરગતું ખામ

કૃમિન શીશી એકના આના આડ,

સળેખમ, સંધાવા, માથાના ચરકા અને

આહારીશી મારે અકસીક

તમારા વેપારીને ત્યાં ન મળે તો

લખો —

સ્વદેશી ઓઈલ અને પર૦ મે૦ ફા., મલા.

બી બી સી આઈ રહે.

માખીની પાંખમાં ઝેર—

પ્રાણણની આંખમાં ઝેર—

એકનાથની કીર્તિ વધતી જતી જોઈ, ઈર્ષ્યાળુ પ્રાણણોએ
તેના પર શું ? શું ? આક્રતો આણી ? !

પણ પરિણામે

સત્યનો જય-ભક્તનો વિજય-ભગવાનની સ્તુતિ
હિંદુસ્તાન સીનેમા ફીલ્મ કંપનીની ધાર્મિક વસ્તુ

ભક્ત શ્રી એકનાથ

ગઈ કાલથી ચાલુ છે-જરૂર જોવા જેવી છે-સુલવા જેવી નથી

એક યવને ભક્તને ત્રાસ આપ્યો પણ સુલ જણાતા શરણમાં આવ્યો

વખત તથા ભાવ હમેશના નિયમ મુજબ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે

આવે છે

આવે છે

સૌરાષ્ટ્ર લીમીટેડની કોમીક ફીલ્મ

આશક પરવાની કલા

શીખાવનારી

કલાબાજ આશક

ફતેહમંદીથી આશક

ખનવાની કલા

સમજાવનારી

આવે છે આવે છે આવે છે
શારદા કિલ્મ કુંની અદભૂત કૃતિઓ

[૧]

અવન્ટીની રાજકુમારીની એક અદભૂત કથા જેનો શુભાર તમારાં રોમાંચ ઉભાં કરશે.
માતૃ ભક્તી-પીતૃ ભક્તી-પતિ ભક્તી વિ. થી ઉભરાતી ફીલ્મ

મદન કલા

પુરૂષ માત્રને ધીકારનાર રાજબાણા કેમ દેકાણે આવે છે તે આ ફીલ્મ જોવાથીજ સમજશે.

[૨]

આખાય હિન્દુસ્તાનમાં લોકોને મોઢે ચઢી રહેલ અદભૂત શુભારીક ક્રીસ્ટો.
જાને આલમ-અન્જુમન આરા
યાને

ફીસાને અનયબ

[૩]

ભાવીકો ખાસ તૈયાર થતું ધાર્મિક ચોત્રપટ—

પ્રધુમ્ન કુમાર

[૪]

આઠ રીલની અદભૂત કોમીક—

વિલાસી વાંઠો
તારીખ માટે જોતા રહો—

અમારાં ચિત્રપટોની બુકીંગ માટે લજા—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.
૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ-કોટ મુબાઈ

આ પત્ર તંત્રી જનશંકર ખોડીયા દ્વારાએ મુંબઈ, ગીરગામ ખાતેના ચિત્રકોશમાં મેળ-મળદ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં છાપી
તેજ. સ્વચ્છે પ્રગટ થયું છે.

મોજ-મજહ

૧૭

સે ૭-૩૨

જાણી

રહે જા તાંહી,

૧ મજ આને,

૧ ન કુ ખ આને-૩૩

મુજગી

૧ સ્વર્ગમા જામુતેથી,

સતિ ! દુખનાં સુર તેથી

પૂરી તારી અતિ મિતુ જેથી

જગમા પુર્વ ! ૧ એક દેવી-૩૪

ઉપર વળા

જોઇ સનિષ્ઠા સતિ ! દુખ આને,

હરે ક્યા રમેદ અવજ નાલે,

ધનિકત યાચી વરદ સુતા ! મે

તારા પતિ જનનનાં વનાને-૩૫

સાદ્દલ વિકીડિત.

સાવિત્રી-

શાને જલ વપે પ્રભુ ! મુજતણી, રક્ષા સત્ત ને કરે,

જેનાથી મુજ સ્વામિના કુળતણી, જગતે સુખના રહે

'એવા પુત્ર મુદકાજા સનમને, એ સ્વામિથી આપને,'

યાચી એ સતિ ત્યા ઉભીનત શિરે, લગ્નન ધરી મોનને-૩૬

અપ્રભુ.

ડગ્લાસ કેરબૅકસની ઓળખાણની જરૂર નથી!

આ પ્રસિદ્ધ નટને તમે
કમાલે શમશીરમાં બેઠા

ઓરો ના બેટો

બનીને તે એક આયુક્ત
સાથે પોતાનો હુન્નર

ચુક્યા છે હવે

૧૧ ભાગ

૧૧ ભાગ

દેખાડે છે.

આસ્ટ્રીઅન શાહઝાદાનું ખુન ! દોષિતનો પત્તો નથી ! નિર્દોષ સંડોવાયો !

ઝેરનો ખેરા

રાનકયુ કેવળ

એક આયુક્ત રા

થે બહાર પડે છે

અને પોતાના

દરેક હરીફને

નીચું દેખાડે છે

ને આયુક્તથી

કેવા કેવા અદ-

ભુતકામો કરે છે

તે બધને તમે

આશ્ચર્ય પામવા

વિના રહેશો

નહિ. હુન્નર

અને કળાને

આ એક નાદાર

નમુનો છે !

પોતાના ખેટાને આફનમાં સંડોવાયેલા સાંભળી રાનકયુનો પિતા ઝેરો પોતાની તકવાર
ત્રીસ વરસ પછી મ્યાનમાંથી ખેંચી સ્થેનની ભુમીપર આવી લાગે છે. ખુનીનો પત્તા
મળે છે અને રાનકયુના સુંદર માહજળીન ટેલારેસ સાથે લગ્ન થાય છે.

આવતા શનીવારે

અમારા સ્ક્રીન ઉપર

શી યાને ઓરત

દેખાવ દેશે. લેખક

સર રાઘવરહેગડા

૨ કલાકનો જંગી શો પ, ૭, ૯, ૧૧ શની રવિ ખાસ એલ ૩ વાગે

ભાવ-રૂ. ૨, ૧, ૦૧૧, ૦૧, ૦૧, ૦૧, ૦૧ સાથે

ડગ્લાસ સીનેમા સેન્ડલસ્ટ રોડ

આત્મ શુદ્ધિ (રવિવાર તારીખ ૨૫ મી જુલાઈ ૧૯૨૬) (વર્ષ ૩ જી, અંક ૧૭)

આ અઠવાડીકમાં પ્રસિદ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાત્રો કલ્પિતજ હોય છે. ગાથા, છંદો વગેરે પરથી લેવામાં આવેલાં નથી. આ. એ. આ. મ.

ચ મ સા વિત્રી સંવાદ

અખનાર-શા, હમયતરાય દી. હવે

—૦:૦—

પ્રવિણતા.

ગુજ પિયસા પત્ર પામશે,
વિમળ સુકીર્તિજ પદ અર્ધરે,
હુમિવર રૂંધલાં પ્રિતે તે લીધા,
ઉભય સુકુળ પુત્રી તારી દીધાં—૩૦

સુજંગી.

અહો પુત્રી ! તું દૂર આવી ધણે,
હવે પાછી જા, પાછી જાને ખરે રે,
અહિ દૂર આવીશ તું તો સતિરે !
ધરી કદ તારા વધુ કુમળાને—૩૧

સાવિત્રી—હે પ્રભુ !—

દીર્ઘવિજય

દૂર નથી રતિ, નાથજ સાથ સદા
વસતુ સતિ ધર્મ વડે છે,
જાય ન કાપ કદી તણ જાય સતિ
પતિ શુ રિત એ જિન રે' છે.

મીન નહિ જળ થોડ તને, અમુ જોમ
વધુ મહો વાસ વસે છે,
દિન મદિ સુખ દુઃખ તજા સતિ
તેમ જ સદા પતિ પાસ વસે છે—૩૨

વળી

પ્રવિણતા.

રવિ શયિ કરના પ્રકાશ જાણી
વિશ્વ ! જાણના તમને ! રહે જ નાહી,
વન પતિ સમિપે ન મુગ આને,
પ્રિય પતિ પાસ વસે ન દુઃખ આને—૩૩

યમ

સુજંગી.

સુરો રિઝના સ્વર્ગમા અમૃતેથી,
રિઝવો દુઃ સતિ ! છુટનાં મુદ વેથી.
મધુ વાણી તારી અતિ મિદુ જેથી
ખરે જાણના પુત્રી તું એક દેવી—૩૪

ઉપેન્દ્ર વળા

જોઈ સુનિષ્ઠા સતિ ! ગુજ આને,
હવે દયા સ્નેહ અગુજ જાણે,
છવિજત ધાત્રી વરદાં સુતા ! મે.
તારા પતિ જીવનનાં વનાને—૩૫

શાદ્દલ વિકીડિત.

સાવિત્રી—

જાને વદ વધે પ્રભુ ! મુજતણી, રક્ષા સદા ને કરે,
જેનાથી સુખ સ્વામિના કુળતણી, જાને સુખના રહે,
'એવા પ્રત મુલક્ષણ કામને, એ સ્વામિથી આપને,'
ધાત્રી એ સતિ ત્યાં ઉભીતત કિરે, લગ્ન ધરી મીનને—૩૬

અપૂર્ણ.

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

પ્રકરણ ૨૩ મું.

—:—

ધોરેશ્વર થઈ અમે ત્રણે જગ્યાં આગળ બધાં લાગ્યાં. ઘોડે દૂર ગયા પછી વિશ્રામ માટે અમે એક તાલકુંડ પસંદ કર્યો. એવામાં સમકર દેખાવાનાં અરણ્યોની એક રોળી એ રચળે આવી પહોંચી. તેમણે બધેબાવથી અમને અભિવાદન કર્યું. નજીકમાં જ આરામ લેવા માટે તેમણે ડાબણી નાખી. તેઓ મિત્ર હતા કે શત્રુ એ વિષયનો પુરૂષ વિચાર કરવા હતાં કે કાંઈ નિષ્ક્રિય કરી શક્યો નહિ. તેમ હો, તેમના તરફ સૌખ્ય દર્શાવવા માટે ધોડી પરથી ઉતરી પડી કે હાવાકાનની સાથે એ નવા આવેલાં માણસના મુખ્ય તણ તરફ અગ્રેસર થયો. એ તણના દાર આગળ એક છુટો અશ્વ મિત્ર દ્વર ચિત્તે બેસી બીડી ફેંકતો હતો. માણસ ધણો ધરડો હતો. તેની ઘડી પાતળી હતી, તથા બનને તેજો અપુક કાળ પહેલાં ધણી તીક્ષ્ણ હતી એમ હમણાંના તેના તેજ પરથી જણાઈ આવતું હતું. એ ક્ષેપ રિશ્તર દહિટીથી મારાં ગદો તરફ એક રેલો.

લાવાકાને મને પૂછ્યું:—“આં છુટોને તમે જોયો છે કે ?”
હું કાંઈ ઉત્તર આપું તે પહેલાં એ છુટોએ કહ્યું:—“હે વિદેશી ! અમારા શિબિરમાં હું તમારી અવપચના કરું છું.”
આમ કહી બીડી ફેંકી છૂં તે પોતાની બરફ જેવી મુરદ ઘડી પસવારગ લાગ્યો.

મેં કહ્યું:—“તેમજ, તમારી ઘડીનું કલ્યાણ થાવ. આવા અવપચના રચળે તમારું આતિથ્ય કેટલું કીમતી છે, એ મારાથી અનવગત નથી; પરંતુ હું હોતું આતિથ્ય મેળવી શક્યો છું, તેનું નામ મુખમાં દહીં સદી જાણી શક્યો નથી.”

છુટોએ કહ્યું:—“પ્રવાસના કષ્ટથી તમે યાદી ગયા હો એમ સામે છે. તમે રજીતો લાંગો “અને અંતર્ય બેરેગો મારું પસાર કર્યો છે. તેથી પ્રથમ તમારે આરામ લેવાની જરૂર છે.”

આમ કહી છુટોએ મને પોતાની પાસે ચંચાંઈ ઉપર બેસવાનો સકેત કર્યો. હું બેઠો એટલે તેણે શુભાં છુટોના દુકર્મ મુજબ મારે માટે આનપાનની સામગ્રી લઈ આણી.

એ છુટો હું ન સમજી શકું એવી ભાષામાં લાવાકાન

સાથે કાંઈ વાતચિત કરવા લાગ્યો. જમીના એક અવધોતો સોર હું સમજી શક્યો નહિ. વિવિધ પ્રકારનો સદેહ મારા ઉપજ્યો. પરંતુ એ માણસનો મારા તરફનો સંદ બવબાર તથા આનપાનની ઉપજ્યો અનુભવી મારા સદેહ શિથિલ મને આપવામાં આવેલાં ખોરાકમાં જલદી તો નહિ હોતું નહિ, નહિ, એ અસંભવ જાનિતો માણસ હતો. આજકાં જમનામાં કહેવાતાં શિષ્ટ અને સમ્યક પ્રાણસોજ આશ્રય લઈ દશથી દુર્ગમનને સાફ કરે છે. અસંભવ માં કષ્ટતાને જાણના નથી. ઉપરથી ઘોરતી બતાવી બેવડા કોઈની ગરદન પર છરી ફેરવના નથી. સુપકાદીથી મેં આ ઇન્સાફ આપ્યો. એવામાં સદિમ મુખમુદાવાળો એક મ મારી નજીક આવી બેઠો. ગાંજીરીને લાયથી વચ કરી મારા પ્રાણનો નાશ કરવાનો સંકલ્પ કર્યો હતો, તેને આ દાગર રચેલો એક હું કાંઈ પણ પ્રકારે પ્રત્યક્ષ ભાર ધારણ શક્યો નહિ.

“પ્રધી માથું હલાવી કહ્યું:—“હોસ્તો સાથે ભલાઈ અને દુર્ગમનો તરફ દયા દર્શાવી એ અમારો જાનિ ધમ છે તમારું કપાળ જોઈ તમે પુરૂષ દુઃખ વેઠ્યું હોય એમ લા છે. જનતાં સદી તમારાં દુઃખ શોધને અમે કાંઈક જાણે કરી શકીશું તેને જિન દેશના. અને જિન ધમનાં હોવા માણસ છે તથા તમને મદદ કરવી એ અમારું જ કર્તવ્ય છે.”

છુટો મુસમનને મૂખે પ્રજા ઇસુ ચિરતના જેવો ધર્મોપદેશ સાંભળી મારું મન ધણી અરો રસ્તમ થયું. આ સાથે એવો સદેહ ઉપજ્યો કે, એ વૃષ્ઠ મને ખતાવતો તો હોય ! મનનો ભાવ છુપાવી મેં કહ્યું:—“બધુ, તમારો ચારથી હું અત્યંત પ્રસન્ન થયો છું. તમારો બવબાર દહાર છે. આ મરજમિની અંદર એક દિવસે આવા સધુ હાથ મહાભાવી મુલાકાત મરો એવો વિચાર મુખમાં પ્રથમ મારા મનમાં આવ્યો નહોતો. હું ધણી આશ્ચર્ય સાથે સામનો કરી અલ્લાની મહેર જાનીથી અહિં આવી શયરો છું. જે રિમિતમાં અલ્લાએ રચ્યો છે, એ રિમિત માટે અસોસ કરવો એ તેના મદિમ કલકિત કરવા જેવું છે-પાપ છે.”

કૃષિ પૂછ્યું:—“આવા સંકલ્પનક રચળે તમે આ ફરવા આવ્યા છો ! તમારા દેશમાં જોનાં લાવક રચળોની છે કે શું ?”

મેં કહ્યું:—“એક છુટો હેતુ પાર પાડવા માટે હું તરફ આવ્યો છું. હું ધણો દુઃખાંગી છું; કિમિત સાલગમ પ્રાપ્ત કરવાની વાસના મારા અંતરમાં ઉપજી છે.”

કૃષિ કહ્યું:—“દહી તમે ઉગતી બચાવીમાં છો. પ્રજા કરવાથી અસાધ્ય સાધી શકાય છે એવો વિચાર કમઉમરે લીધે તમારા મનમાં ઉપજ્યો છે. પ્રમત્તદારો શયનાને વચ કરવડું અરાકષ નથી, એમ તમને લાગે છે. તમારા ઉતાવળા વિચારો

ને રસ્તો તમને બતાવ્યો છે, તેને તમે સરળ સમજી બેસા છો. પરંતુ કાંઈ, તમે તમારા દિલની વાત કહી નથી. તમારી બંને આંખો ભેંટી દુઃ સમજી શકું છું કે, એ નયનોમાં નિરાશ પ્રેમની છાયા ઉઘાડ રહી છે. શું સિંદૂરના બસાસીની વત વાંચી રિંદામાં રખડી આંસો - સહી, છેવટે હૈલતગદા થઈ શકાય છે, એમ તમે સમજી બેસા છો કે ?”

એ વૃંદા માણસ અંતરને પણ ઊંઘી શકે છે ? મારા દિલની વાત એ ક્યારે જુની રીતે મળી શકશે ?

વૃંદા ફરીથી કહ્યું:—“તમારી કોશિશ અફળ થવાર છે. નખાંજાજી નાખતીનના તપનપ્રાણથી જેવું હૃદય ચીરાઈ મળું હોય કે, તેનો ધા કોઈ પણ પ્રકારના મરદમથી રૂઝાવે નથી.”

મેં કહ્યું:—“પરંતુ ખરો પ્રેમ અનેક મુશ્કેલ કાળોને આસાન કરી શકે છે, એવે તમે ધરકતો મોઢ કહી શકો છો; પરંતુ એ ખરો આશક છે, ને દિવાનો મુદી કાઢી થઈ મરજી નથી.”

વૃંદા કહ્યું:—“તમે એ મોઢમાંથી છુટાવે કઠંગા નથી એમ જ લાગે છે. સંસારનો નિપમૂળ એવો છે. વૃંદા પતંગ ત્યારે દોડકની નોતિ ઉપર આત્મકમુખ થઈ શકે છે ત્યારે પેરિશામની ચિંતા તેને હોતી નથી. પ્રેમની નોતિ પાસે મળુપ પતંગ છે, તમે જાની છો. જાનની એકાદ વાત તમારા મુખે સાંભળી છે. પરંતુ એ તો જાની હોવા છતાં તમારે જાન પોષ્ટની માંક કેવળ મુખમાલ સમાવેલું હોય છે. તમે વિરંડીએ એ જાનનો છુટાવના આદર્શ તરીકે સ્વીકાર કરી શકો તેમ નથી. અહરણીયામાં ને સપ્તગા ફેરો છે, તેમની રચિતિ હું કહું તેવી છે. કેવળ મોઢો મોટી મોટી વાતો કરવામાં આવે છે, ત્યારે કાંઈ બમરડા જેવું થીક હોય છે. મોઢોથી બાળકવતો ઉપદેશ આપવામાં આવે છે, ત્યારે કાંઈ લોહીથી સ્ત્રીતવતમાં આવે છે. આમ હોવાથી જૂરોપની પ્રાનના કપડી માણસોને અગ્રે નેહ સમજા નથી. તેમની આંખો ખોટા વિલાસ-સમુદાય ફેરવી બધી જૂની ગંધ છે. પુરુષ સાથેના તેમના બ્યવ-ધારમાં ફેરવી ફિખતવા, અતે નારાઈ બરેલી છે. પુરુષના મનને માણમાં ફાલવવા તેઓ કેટલે આગળ પરિશ્રમ કરે છે તથા કોઈ ઉંચુ માણમાં ફરતાં તેના હૃદય સાથે જુની નિબુર રમત રમવામાં આવે છે. તમારા દેશના માણસો ધણું નીચ અને નવાઈ છે.”

મેં કહ્યું:—“સૌખ્ય! આપણું કહેવું યથાર્થ છે. પરંતુ વિચાર કરી જુઓ કે, પુરુષની મૂર્ખતા વિના અસહાય અગળા પોતાની મોજને કયા ઉપાધી પુરી કરી શકે ?”

સૌખ્યએ માથું દંભાવી કહ્યું:—“તમે સાચી વાત કહી છે. સત્ત એ જનની કોમતી સામગ્રી છે. અસત્તેતા વચ્ચે વચ્ચે કવચિત જમ થતો જોવામાં આવે છે. પરંતુ સત્ત જોરવ અસીમ છે. સત્તવું જાન પવિત્ર છે. તે મોહસને, મલવાન ન કરી શકે, પણ ધાર્મિક તો કરી શકે છે. ધર્મ તેમજ અર્થ વચ્ચે લેવડેવડ થઈ શકતી નથી.”

આવી વાતચિતમાં સંખ્યાકાળ પસાર થઈ ગયો, પછી કેટલીક દેખસી બાળાઓ એ વૃંદાનાં તંબુ આગળ નાચ કરવા આવી. નૃત્ય ગીતનો ઉત્સવ ચાલવા લાગ્યો. ગીત વાણથી એ એકાંત તાલકું ને બેઠેલતું સ્વરૂપ ધારણ કર્યું. વચ્ચે વચ્ચે હું કાંઈના એકાદ પ્રયત્નો ઉત્તર આપતો હતો; પરંતુ મારું મન એ વખતે અપ્રસન્ન હતું. લાવાકાન થોડે છેડે બેઠી બીડી ધૂંકતો હતો તથા વચ્ચે વચ્ચે તીલક દૃષ્ટિથી મારા તરફ જોતો હતો. તેમાં નયનોમાં તિરસ્કાર અને કુવૃત્તિ સાથે દેખાતી હતી. વચ્ચે વચ્ચે જાન સંભળી તે ત્યારે પોતાના મુરદે દાંત બહાર કઢાડી હસતો હતો ત્યારે બદમાશ શિખાળના મુખનું મને સ્પર્શ થઈ આવતું હતું.

રાત્રિ વિશેષ પીતી મધ, સંગીતના સુર વધે પડ્યા અને તેના ધક્કા વાગ્યામાં ધ્રુતિધ્વનિત થવા લાગ્યા. મોહમાં નરનારીઓ પેતપોતાના શિખરમાં આશ્વાં ગયાં, હું પણ મોરા નાના તંબુમાં જઈ રહ્યો છતાં નિશ ન આવી. વિવિધ પ્રકારની ચિંતાઓમાં નિરાકાળ પસાર થઈ જવા લાગ્યો. એવામાં વટોળા-વાલું તોફાન ચાલુ થયું. રેતીના ઝુલના પ્રચંડ વટોળાયાની કડપના અનુભવી સિવાય બીજું કેંઈ કરી શકે તેમ નથી, સમસમ આવાજ કરતો વાગુ ફેંકતો તો. ચારે દિશાએ માંદ અર્ધકાળનો ચિત્તાર થઈ ગયો હતો અને તાલવૃક્ષો વાડના જોરથી ફૂંકાઈ કરી રહ્યાં હતાં. પ્રલયકાળ ઉપરિધર્ત થયો હોય એવા કાંસ થતો હતો. મને એમ લાગ્યું કે, મનુષ્ય તથા પ્રકૃતિ બન્નેએ મળી મારા નોના તંબુને ઘેરી લઈ મેલનો લેવડ નાંદ કરવા મંડીયાં હતાં. લખની લાવતાથી મારું નાવું હલ થઈ ગયું હતું. જોડે કે એ રથને મેં મુલતા ખરકે નેહી ધીનજ દાંધને સ્પર્શ અનુભવ્યો. કોઈ જોરથી મારા હૃદયને કોઈ દિશાવર્ત હોય, એમ મને લાગ્યું. જ્યાં હું વિદુષજ બની ગયો તદિ. ને સ્પર્શને જાણવા માટે હું અદિ આગ્યો હતો એ કાંઈ સામાન્ય નહોતું. હવેલેજી આજોનો સામનો કર્યા સિવાય એ સ્પર્શનો ભેદ કળી શકવાનું કામ અશક્ય હતું. એ પ્રચંડ વટોળાયાની અંદર કોઈ એ માણસોની હાજરિતને મેં મારા તંબુ પાસેથી સુપડીટીથી ચાલી જતી જોઈ. તેઓ કાઢું દેરી ? તેઓનો પોષાક જેટલે એક જાણુ પુરુષ અને એક જાણુ સ્ત્રી હોવાનું હું જાણી શક્યો. એ મારી સમિતી મુરદી અને લાવા-કડપ જોવાં જોઈએ. આ મેલથી જોરની સાથે તેઓ ખાતો તંબુની આમપાસ ફરતાં દેરી ? મારી ચોતરફ સંકટનાં વાણાં વેરાઈ ગયાં. હું જોડે કે, આજના દરિયામાં ભૂખી ગયો, એ સમુદાય પ્રત્યેક મોહન મનરસમાં દેવને ધારણ કરી જોડે કે, મને મળી જવા દેવી. આવણું હતું. મારો જાનંદ હડી ગયો હતો. મુખ ગ્રમ થયું હતું અને આશાના અર્થનું અસ્તિત્વ પણ રહ્યું નહોતું. કેવળ છાનની જાણામણી નિરાશા આ મહા રમણનો આ સ્પર્શ કુતરાની માથા પેતાની લાલ જીભ બહાર કઢાડી, મારી ચોતરફ ફરતી હતી. જ્યાં એક નામદ દિવારની માંક મરવાને ફેંકી દેતી હતી. જ્યાં એક નામદ દિવારની માંક મરવાને ફેંકી દેતી હતી. તંબુમાં હું હડી બેઠો થયો. મનુષ્ય દાંધે તલ-

વારને કાચમાં પકડી રાખ્યો તરફથી દુમસો થવની રાદ હું
જોવા લાગ્યો. કોને હાથે મારા આ માનની છવનને અત આવશે
તેની કષ્ટના હું કરી શક્યો નહિ. છતાં મારો વિશ્વાસ હતો કે,
આ યુગ રાજ્યમાં કોઈ મારું દિતેથી નથી બિહાનમાં બેસી રહી
આખી રાત આ શંકાઓ સાથે યુધ્ધ કરવામાં મેં પસાર કરી.

યથા સમયે વડોળાયાનો વેગ ઘટ્યો અને નિશાનો અંધકાર
અદશ્ય થયો. પૂર્વકાંશે પીનલોતો ધારણ કરી અને જોનજોતમાં
જોતિર્ભવ સ્પર્શિરજોએ પૂર્વકાંચને પ્રકાશિત કર્યું. અંતરના
દેશમાંથી એક હલ્લેબેદી શ્વાસ મૂકી હું તણુની બહાર
નીકળ્યો. કેમ કે, આજના પ્રભાત સ્પર્શનું દર્શન થવાની મારી આજ
અદશ્ય યથ ગઈ હતી.

તથાપિ તણુની બહાર નીકળી જે દેખાવ મેં જોયો, તેથી
મારા આશ્ચર્યનો ખાર રહ્યો નહિ. નજીકમાં તેમજ દૂર-કોઈ પણ
રમણે એકદં તણુ કે માણસનું અસ્તિત્વ નહોતું. બેદુષ્ટન લોકોની
ટોળી આ રેતીના રણમાં અને એકલો રાખી વડોળાયાના તોફા-
નમાં રાતોરાત વળે માપી ગઈ હતી. એ નિહુર માણસો આ
ભયંકર રમણે મને નિરાધાર હાથતમાં મૂકી શ્રમ યથ ગયા હતા.
હવે મારે શું કરવું? આમ તેમ તપાસ કરતાં એક તાડના ઝાડ
સાથે એક ઉંટ બાંધી રાખવામાં આવેલું મારી નજરે પડ્યું.
નજીકમાં કોઈ માણસ છે કે કેમ એ વિવચની શોધ કરવા જતાં
થોડે છેટે કોઈનો સુરેદ પોવાક મારી નજરે પડ્યો.

આજા મુજું હલ્લે હું સદંજ આજળ વધ્યો એટલે લાવા-
કોને એક ઝાડના થડ પાછળથી આજળ આવી અને સલામ
કરી હસ્તાં હસ્તાં કહ્યું:—“તમને એકલા રાખી તમારું મિત્ર-
મંડળ ચાલ્યું ગયું છે.”

મેં વિરક્ત બાવમો કહ્યું:—“તેમણે મારી સાથે મારું વર્તન
ચલાવ્યું! મેં તમારો કોઈ અપકાર કર્યો નથી છતાં મારી ગ્રામે
આવું વિષમ વર્તન કેમ ચલાવવામાં આવે છે! આવી રીતે
ચાલ્યા જવાની તેમને શી જરૂર હતી?”

લાવાકોને કહ્યું:—“પણ જરૂરી કામને લીધે આપણી
ટેળાના માણસોને મીન રમણે ચાલ્યા જવાની જરૂર પડી છે.”

મેં પ્રશ્ન:—“શુંઓ તરફની કોઈ બીક હતી કે?”

લાવાકોને ઉત્તર આપ્યો:—“અહલાના અલિશાપ સિવાય
જનના કોઈ પણ માણસનો અમે હર રાખતા નથી.”

વિશેષ કોઈ નહિ બોલતાં લાવાકોને મારા તણુના પુટા
બેઝી નાખ્યા. પછી તણુ વીડાળી બાંધી હથે તેણે ઉટની પીક
ઉપર લાગ્યો.

મેં કહ્યું:—“અમે એક વખત જેની સાથે નમક ખાઈએ
હાંએ તેની સાથે કશાપિ સખતા કરતા નથી; પરંતુ તમે એક
... આજમ આખી છેરે વિદેશી માણસને અનવધા રમણે
કાળને યોગ્યે થવા રાખી કદાચ સિવાય ચાલ્યા જઈ
ઓ છે!”

લાવાકોને કહ્યું:—“તમે મારાપર બોટો દેવ મૂકે છે.”

અધિકાર નહિ હોવાથીજ ટોળાના માણસો ગંતવ્યા રમણે
લઈ ગયા નથી. તમારે નિરાધાર બની; જાખનરના હું
મરવું ન પડે એટલા માટે તમને નિર્ભય રમણે લઈ જ્યા
હું અહિં દેશાયો છું.”

લાવાકોને જોવા પશુ સ્વભાવના માણસની સાથે અન્ય
કોઈ પણ નિર્ભય રમણે જ્યા હું રાજી થત નહિ; પરંતુ મુશ્કેલીમાં
જાખનરસમો મરો જવા કરતાં દુઃખન પર ધમાન રાખી તેનું
અનુસરણ કરવું અને પ્રસંગોચિત લાગુ. સંદિગ્ધ મિત્રે હું
અપ્રસન્ન લાવથી તેની સાથે જવા લાગ્યો.

(અપૂર્ણ)

૩. ડાં ફેટો લેવાનો શુપ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરબી અને સરતા હમારે પાસેથી મંગાનો. ધોડ્યાઓની
નકસોથી બચો. સેખનવિલા અનુસાર દેશો ન પડે તો પૈસા પાઝ
દેશ, એ શરત છે. આનાથી આપ જાનવર રહ્યો. રૂઝની
પુરુષ અને સુદર મહેલ ઉપરાંત સીન સીનેરી બાજુ બગીચા
વગેરેની છબી એક સેકન્ડમાં કાઢી સાઈકલની પાડી શકો છો અને
રૂઝકસ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાતનો તાસ
વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે કુદરત મોકલવામાં આવે છે કોમન
ફક્ત કેમેરાની રૂ. ૭૮. અર્ચ ગાલો—

પતા:—સારદાજી કુપની અલીગઢ સીટી.

મનોકામના સિધ્ધીની ભુકમાં લખેલા નીચેના ઉપર ખાઈ

ખરચ કરી સંસારી મનોકામના પ્રજા થશે અને મૃત્યુની દીવસ
એ તથા તાસ અગાઉ સમજી શકો. કિ. રા. ૧૮. અ. જીક.

૮૪ આસન ચિત્રાનાં છું કોકશાસ્ત્ર

ઓ પુરોધાનાં સર્વ ગુપ્ત બેદ લક્ષ્ય, મનચાહ સંતાન
પ્રાપ્તિ, વાંચનો પ્રલાજ, યજુન સાધુકિ, પશીકરણ મંત્ર, મંત્ર,
તંત્ર, આજકલ્પન અનુક આપવો કિ. રા. ૧૧. અસલ ૧૪
વિથા કિ. રા. ૧૧.

પ-તો—બેનીશમ જે સ્વાલ દેહસેવક કુપની, અલીગઢ સીટી

જોઈએ તો—

ર. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી હાલત કરવો
બીડી મોકલી ધેર બેઠો જ શાંતિય ઉપાયોથી શુખી છવનની
કાચાત કરી જોજો.

મંડીત પરિમલ (બોલિથી વેલ) મેગાપ—૮ થી ૧૦ (૨૬)
વેલસ મિત્રોની ચાલ (માટી) છ. આઈ. પી. બ્હાર.
૧૨થી ૬ દરરવાસ બીદરમ ન-૧૧ ગોળપીઠા (મુખાઈ)
પત્રઅવધાર માટી કરવો.

અર્થવા તકલીફ લે જો. મારી હૃદયેશ્વરીને આ તેના બેચુનાઈ આશાકના હેલ્લા સલામ કહેજો.

— લી.

કુખી આત્મા

મુરુફાના હેલ્લા સલામ

વાહ, કુદરત વાહ, જે દિવસે વિંટી બોવાલેલી. તે દિવસે અહુ શોધ કરી પણ કંઈ પતો લાગ્યો નહિ. કંપાથી લાગે મારા પર સંસારમાં આ સંસ્કાર થયા બાકી હશે, અને હું બદનામ થઈ મારા બહાલા જાનીસાર મિત્ર અને તેની બહાલી તાજાનો દત્તારો થયા નિર્મોહ થયા હોઈશ. ઇશ્વરની હીલા મદન છે તેને હોઈ પાર પામી ચક્રબંધ નથી. જે દિવસે મારા મિત્રને આ શાની દુનિયા છોડી માથા જવું તેજ દિવસે મારા નોકરને જે રૂબમાં વિંટી બોવાલેલ તે રૂપ સાફ કરવું અને સાફ કરતાં ગાલીચા નીચેથી વિંટી મળવી તે લાઈ તેવું મારી પાસે આવવું. વિંટી જોતાં માઈ મેં પડી ગયું. અને માઈ શરીર કંઈ પડવા લાગ્યું, મેં તરતજ મારા નોકરને મારા મિત્રની ખરા દિલથી મારી માથવા બોલાવવા મોકલ્યા, તે ગયા અને ત્યાં જઈ જુલો છે તો સો એક માથુસો, પોલીસ વાઈસર તથા ધરમાંથી નિકળતો રૂબનો ખતી તે બધાએ મારા નોકરને બકારાવી મુક્યા, તે બીચારાએ બહારથી કોપને આ બીના વિષે પુછી તરત ગભરાતો મારી પાસે આવ્યો, અને સર્વ હકીકત તે બજુતો હતો તે વિષે મને કહ્યું. આ સાંભળતા મારા હૈંસકાસ ઉડી ગયા અને માઈ દીઠ એજેન થવા લાગ્યું. મદામેનતે હું મારા મિત્રને ત્યાં ગયા, દુનીયા મારી તરફ ધિક્કાર વરસાવતી એકા નજરે જોઈ રહી. હું મારા નિલપરને કાણ ગુમાવી ત્યાં બીનપર બેસી ગયા. ત્યાં મારા મિત્રના પિતા મારી પાસે આવ્યા અને અને આશાસન આપી ધરમાં મારા મિત્રનું મૃતદેહ જ્યાં પડ્યું હતું ત્યાં બોલાવી ગય, થોડીવાર પછી મારા મિત્રને લાખેરી કમળ મને વાંચવા દેવામાં આવ્યો, કાળગ વાંચતાં હું શિવાનાની માફક મારા દેહનું જ્ઞાન બોધ એકા દસે મારા મિત્રના મૃતદેહને જોવા લાગ્યો, અમારે તેના ગોંધર દારવની રેખાઓ અને મહેરાપર નિર્દોષતાની છાપ જુલ્લી રીતે દેખાતી હતી. મારા મિત્રના પવિત્ર મૃતદેહની સાથે હું મારા માથુસોની મદદથી મદામેનતે કથસ્તાન સુધી પહોંચ્યો. તેની આખરની ક્રિયા કરવામાં આવી. આ વખતે આ શાની જન્મત અને તે મહેની દરેક વસ્તુઓ, આકાશમાં ઉડતાં પંખીઓ અને કથસ્તાનમાં જોજોમાં રહેલો દરેક મારી તરફ ધિક્કાર વર્ણવતા દિસતા હતા. ધરની સર્વ ક્રિયાઓ કર્યા પછી સર્વ કથસ્તાનમાંથી ચલવા લાગ્યા, આજ એક હું જન્મ્યાનો માફક તેની કથપર રવા લાગ્યો, ત્યારે એક મને આશાસન આપના સમળવા લાગ્યા આ વખતે મારાથી મેં તો જવાડું. બહાલ મિત્ર મને માફ કરે, તારા મોતનું કારણ હું જ છું અને મુરુજે રેવી કસુરિય આપી કે મેં તારાપર એક નજીરી

વસ્તુની ચોરીનું આજ માગ્યું. બહા, બહિં તારે મુઠે તરફ રવાના થવું અને ત્યાં મને તે મોઝારી વિંટીનું બહાલા દોસ્ત આ તારા મિત્રના મિત્ર તથા તારા કુટુંબ હું એટલી પણ દયા ન કરી શક્યો, અને એકદમ તારે વરસાવી મને મિત્રના જનાવ્યો, હવે હું ખુદાને શું આપીશ, મને પણ એ દોસ્ત તારી પાસે બોલાવીએ આશાસન આપવા વાળાઓએ વિંટી વિષે સાંભળ્યું ત્યારે આશ્ચર્ય સુધાથી મારી તરફ જોઈ રહ્યા, અને જ્યારે મેં જતાવી ત્યારે દરેક આત્માએ એકી અવાજે કહ્યું. શું બેચુનાઈ? બસ થયું. હવે તે લોકો તેમની જન્મ પ્રમણે પુષ્કળ ગાળો તથા કટુ વચનો કહેવા લાગ્યા અને થોડી પછી તેઓ એક પછી એક વીખરાઈ સો ફોને ત્યાં માથા મારા માથુસોએ મને ઘેર આવવા કહ્યું, પણ મેં તેમને ત્યાં માથા જવાનો હુકમ કર્યો, થોડી વાર થતાં એક બીને બના (ચુલેલ) કથસ્તાનમાં આવ્યો, તે પવિત્ર મૃતદેહનું નામ જાળતાં હું બેહાન થઈ મારા મિત્રની કબર પર ઘળી પડ્યો, જે જ્યારે શુધ્ધિમાં આવ્યો ત્યારે દરેક માથુસો ત્યાંથી માથા ખસ દેતા, હું આમ દેલવા દિવસ કથસ્તાનમાં મારા મિત્ર અને વંશદાર માથુકની મારી માગતો અને તેમને આજીજી અને કરતો પડ્યો રહ્યો તેની મને ખબર નથી, મારા મુરુજીએ બહુજ સમળવાતા પણ તે નિષ્કં જ્યારે મારા માથુસો મ દુર બેસી મારી ખબર રાખતાં આમ એક સાંજરે જે પાછળજે ખબર પડી કે શરવારની સાંજ હતી તે સાંજે મારા કહ્યુંદિવમાં કાઠનાં મીઠા ચખેનો શરવા થવા લાગ્યો. હે મુરદીન તમે ઘેર જાવ ખુદાએ યજ્ઞેલા પચાતાપથી અને આહોભરીથી તમારા મુનહોની મારી જાણી છે, તમે મુરદાના મિત્ર હતા અને હેવાપત સુધી રહેલો તમે તો દુનીયામાં માત્ર આના રૂપ જન્મ્યા. બાકી ખુદાનો જેર તો ખુદા જાણે છે. ખુદા તમારો નેક ઉમેદા પુરી કરે અને તમારી મુશ્કેલી દુર કરે આમીન આટલું કહેતાં તે અરજા બંધ થઈ ગયા. તે પ્યારો અને સુરીસો મીઠો અવાજ બીન કાઠનો નહિ પણ મારા બહાલા દોસ્ત અને તેની હૃદય દેવી તાજનો હતો, માઈ શિવાનાપણું ધીમે ધીમે દુર થવા લાગ્યું અને હું અપરતે અપરતે શુધ્ધિમાં આવવા લાગ્યો. અને હું મારા માથુસોને જોળજવા લાગ્યો. અને તેમની સાથે ઘેર ગયા. આજ પાછો ઘેર આવ્યો તેને પાંચ દિવસ થયા હતા. મારી સારનાર કરવામાં આવી ત્યારે મેં એક દિવસે મારી તખીયન કંઈ સારો થઈ ત્યાર પછી તપાસ કરતા માથુમ પડ્યું કે, મહારા વાહલા દોસ્તે તેમ મુજબના પહેલા મેં પત્રો લખ્યા હતા. એક પોતાના બહાલા પીના પર અને બીજો પત્ર તાજના પિતા પર, તજના પિતાને પત્ર મળતાં તેઓ તાજ પર બહુજ શુરસે થયા અને મારા મિત્રને ન રહેવાનું કહેવા લાગ્યા. તાજે પોતાના રૂપમાં જઈ એક મીઠો લખી.

મહારાજાના પિતા.

હું આપની નાદાન બાળકો આપના પવિત્ર ચરણોમાં
વખવા રજા લઉં છું કે જીને તમે ધિકારો છો, તે મુસ્તફા મોયે
હવે દેવા હોય, હું હવેથી ક્યારની પરજીવા બંધાઈ ચુકી હતી
પણ તમને અથવા મારા માતૃચીને કહેવા નેટથી મારામાં કિંમત
ન હોયને, હું ચુપ બેસી હતી. ક્યારેને તે મરીય હોય પણ તેનામાં
આનંદનીનો બેઠો હતો, ચિરતા, યુદ્ધીલતા, વિદ્વાતા તેનામાં જન્મથી
હતી, માઈ દીલ તે આવું હલકું કાપ કરે તેમ કણમ ચળું નથી
હું તેને નિરોધ આપું છું. મારે હવે તેની સાથે જવું જ નોંધ્યું.
મને તેના પહેલુમાં દેહનાવને માતા બાપ બહેન અને સર્વ સર્વ
વહાલને છેલ્લા સંભાળ.

૯૦. આપની અભાગાણી.

આટલું કામ કરી તેણીએ પતને પોતાના રૂમમાં ગેલપર
મુકબું અને મુસ્તફાનું નામ લઈ પોતાના રૂમની બારી-
માંથી નીચે જમીનપર બુસો માર્યો તાજની ડોમળ
સાદગીનાં દેહ થોડી પળમાં નીચે કાળી શીલાઓ
પર પડી લેલીથીલાણ ચાંદ થોડીવારમાં દેહની ડોમળ કાન્ટી
નટ થઈ ગઈ, અને તેનો પ્રેમી આત્મા તેના બહાલા મુસ્તફાના
પસંદ કરેલા રસ્તે પાછળ ચાલી નીકળ્યો આખરે તાજના પિતાએ
તાજને પત્ર લખ્યો. જરા દોષ, શોભ અને ગ્લાની પછી દર-
કના સંમતવવા બાદ તેણે તાજને તેના બનીશર આલકની
આજીવન દરનાવાની હા પાડી હવે બાકી રહ્યો. હું તે મારા
છાંદગીના દિવસો દુનીઆની મુશ્કાલ વચ્ચે પસાર કરું છું
મારા બહાલા શરતની શાંતિની ખાતર ખુદના નામે
આશીર્વાદ આપું કરું છું અને મોજશોખ શું તેનો મને ખ્યાલ
મુશ્કાલ પણ નથી પ્રેમી હૃદયોની કષ્ટ પર જુદા જુદા મગાળી અને
મારાથી બનતી કુશાનતી તીલાવત કરી. તે પ્રેમી કુશલની ખરા
દિલથીમાંથી માંગી થેર આવું છું. ખુદા મને માફ કરે. બાકી
દુનીઆ થોડીજ મને ઊંઘવાની હતી.

સંપૂર્ણ.

મેસમેરીઝમની વીડી

આ વીડી ક્રમિય કલાનો સંકારજ છે. આથી દરેક માણસ
જાત, ભવિષ્ય અને વર્તમાન કાળની હકીકત જાણી શકે છે.
મુએલા માણસોથી ત્રાત કરવી, હજારો ગણ દુરના માણસના
સાલસવાલ જાણવા, પોતાનાથી બાળકોનો પત્તા લાગવો શક
મેસમા ઉત્તર આપવા વગેરે હજારો કામે આ વીડીથી શક્ય છે.
આ જાહેર ખખર મુજબ શુદ્ધ ન આવે તો પેસા પાછા આપીશું-
માં. ર. રા. ટ. ખ. ઉ. આના.

પેસા—પ્રો. મુલજર કં. નં. ૨૨ અલીગઢ સીટી.

વિદેશી નટ-નટીઓની આર્થિક સ્થિતિ

હિન્દુસ્તાનનો સિનેમા ઉદ્યોગ ખચપણની સ્થિતિમાં છે. અને
અનેના દિવસ પ્રોડ્યુસરો પોતાની બની સફલી મહેનતથી આ
ઉદ્યોગને આગળ વધારવા પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે તે સાથે અંગ્રેજો
નટ-નટીઓની પણ સારી જેટી કર રવા લાગી છે. અને રૂઢ-
લાકની 'રટાર' તરીકે મજાની થવા લાગે છે. આવા વિદેશી
'રટાર' તરીકે મજાતાં નટ-નટીઓએ પોતાની આર્થિક ઉન્નતિ
કરી કરી છે, તેનું વો. કે. બ્લાન અર્થિક રજી કરવામાં આવે છે.

આ લેખ લખતાં ધણીજ અભવબળી લાગે છે કે, વિદેશી દિવસ
કંપનીઓ, નટીના પગાર તેમજ સીનો તથા રુટીઓના ખર્ચો
વિગેરે મળી દર અઢવાડીએ ૭૫,૦૦,૦૦૦ ડોલર (પચોતેર
કરોડ) નો લખવટ ખર્ચ કરે છે અને તે ખર્ચ આગળના વર-
સીના ખર્ચો સાથે સરખાવતાં વિશેષ છે, જેથી સાબીન થાય છે
કે, શીઓના ધંધામાં અમેરીકાની કંપનીઓની આગાદી થતી
જાય છે જેથી તેઓ આવી રીતે કાંકરાની માફક શીઓની
પાછળ પેસા ઊઠાડે છે.

તાંના નટ-નટીઓની કમાણી દર વર્ષે કેટલી છે તેનો
ખ્યાલ કરીશું તો નીચેના લખેલા નામો તમા આંકડાઓ જણાશે.

નામ	ડોલર
૧. હોરાસ લોપક	૨૦,૦૦,૦૦૦ (વીસ લાખ)
૨. ચાર્લી ચેપલીન	૧૫,૦૦,૦૦૦ (પંદર લાખ)
૩. ડોગલાથ કે. કે. ક્રીસ	૧૨,૦૦,૦૦૦ (બાર લાખ)
૪. એરીકા રોસન	૧૦,૦૦,૦૦૦ (દશ લાખ)
૫. મેરી પકર્ક	૧૦,૦૦,૦૦૦ (દશ લાખ)
૬. મેરિયા ટાલમેજ	૧૦,૦૦,૦૦૦ (દશ લાખ)
૭. રોમ ગીલ	૭,૮૦,૦૦૦ (સાત લાખ એઝી હજાર)
૮. થોમસ મેલ્કન	૬,૭૫,૦૦૦ (છ લાખ પચોતેર હજાર)
૯. લીલીઅન ગીસ	૫,૦૦,૦૦૦ (પાંચ લાખ)
૧૦. જોહન મેરીમુર	૪,૦૦,૦૦૦ (ચાર લાખ)

ઉપર જણાવેલા દશ નટ નટીઓના પંદરોથી જણાશે કે
દાલમાં સાચી વધારે કમાણી હોરાસ લોપકની છે અને બીજો
નંબર ચાર્લી ચેપલીન આવે છે. ગમે વર્ષે વિશાળનના પત્રોએ
હોરાસ લોપકની આવક અંકડાવીની ૩૦,૦૦૦ ડોલરની એટલે
વારસીક આવકને ૧૫,૦૦,૦૦૦ (પંદર લાખ ડોલરની ગણવી
હતી, અને હવે તેની અંકડાડીક આવક વીસ હજાર ડોલરથી
વધીને ૪૦,૦૦૦ ડોલરની થવા જાય છે. અને જણાવવાનો જરૂર
વળી કે હોરાસ લોપક એક શીખાવતી પંક્તીમાંથી ટુંકે સમયમાં
વર્લ્ડ વીસ લાખ ડોલરની કમાણી કરીને એક અપૂર્વ દાખલો
બેસાડ્યો છે કે સીનેમાની લાઇનમાં તે કેટલું કમાઈ શકે છે.

હેરોસ વોર્લ્ડ આ બધી બાદશાહી કેમણી પોતાની મુડીથીજ પેદા કરે છે અને તે પોતાનો ભાગ પણ લઈએ છે અને આ બધી કમાણી માત્ર તેણે પોતાની ડામોરી શીશ્મોથીજ પેદા કરી છે. દાલ તેની જુની શીશ્મોની કમાણી તો ચાલુ છે તેમજ નવીનનો ઉમેરો થતો આવ્યો છે જેથી દીનપ્રતીદીન તેની કમાણીમાં બાદશાહી ઉમેરો થતો જાય છે.

ચાલુ વરસ એટલે કે માર્ચની આખરીએ પુર થયું છે તે વરસમાં સરવાલાની ચાલો ચેપલીનની કમાણી આપણે જો જોવા જઈએ તો એકંદરે સારી થઈ છે અને બધી શીશ્મોની ચાલુ આવક ઉમેરોમાં તેની છેલ્લી કૃતી "ગોલ્ડ રમ્"ની આવક લગભગ સાડા બાર લાખ ડોલરની ઉપર થવા જાય છે.

ચીના નંબરની કમાણી કરનાર મળે વર્ષના હીસ્ટમાં ડોમલાસ ફેર બીક્સનું નામ આવે છે અને તે એક સીનેમાની લાઇનના નિર્માતા પહેલી પંક્તીના નરોમાં સુપરસ્ટો મેન ગણાય છે અને એવી રીતે મળે વર્ષ એને જુદાજ નફાકારક નીવડે છે. તેણે પોતાની "ડોન ક્યુ"ની શીશ્મમાં મોટી ફતેહ ન્યુ થીયેટ્રમાં અને બીજાં ઠેકાણે મેળવી છે. બીજા પાઉરેટમાં પણ સૌથી મોટી ફતેહ મેળવી છે. અને તે એવી રીતે ૨૦ થી ૨૫ હજાર ડોલર એક અઠવાડીયામાં ધણીજ ખુદબાખી પેદા કરી શકે છે.

એરીપા ર્ચોનસન જો યુનાઇટેડ આર્ટિસ્ટોની શીશ્મ કુંડાથી નીકળી જઈ બીજા ઠેકાણે પોતાની હીસ્ટમતો પાસે ફેરવે તેણી ઉપરના લખેલા દશ નટ નટીઓની કમાણીની સરખામણીમાં પહેલે નંબરે આવે એમ છે પણ મીસ ર્ચોનસનના કરાર પ્રજ્ઞ થતી વખતે તેણીને "ફેમસ રેવેલેસ" માંથી દર અઠવાડીએ ૮૦૦૦ ડોલરનો દરમતો મળતો હતો. અને હજી એમ કહેવાય છે કે તેણીને ૨૦,૦૦૦ ડોલરના અઠવાડીક દરમાએ એક શીશ્મ કંપનીએ બોલાવવાડું આમંત્રણ મોકલાવ્યું હતું છતાં પણ તેણીએ ૧૦,૦૦૦ ડોલરના અઠવાડીક પગારે યુનાઇટેડ આર્ટિસ્ટની કંપનીમાં રહેવા કબુલ્યું છે, પણ તેણીને તે પગાર ઉપરાંત નફાની અંદર અમુક ટકાનો હિસ્સો આપવાડું કહ્યુંયું છે, અને તેથી એમ અનુમાન થાય છે કે તેણીને ૨૦,૦૦૦ ના અઠવાડીક પગાર જે ફેમસ કંપની આપતી હતી તેના કરતાં વિશેષ કમાણી થવા સંભવ છે. અને તેણી યુનાઇટેડ આર્ટિસ્ટની અંદર અમ ગણ કહેવાય છે.

મેરી પીક ફૂડની કમાણ મળા વરસમાં દસ લાખ ડોલર સુધીની થવા જાય છે અને તેણીની "લીટલ બ્લેની ફની" નામની કૃતી ધણીજ સારી નીવડેલી છે અને ધણેા સારો નફો એમેરીકામાં મેળવે છે. અને તેની જીહા કૃતી "રેવેરા" તે પણ સારી કમાણી કરી આપે છે. ખરેખર મેરી પીકફૂડ અને ડોમલાસ ફેર બેકની જોડી પોતાનો શીશ્મોની અંદર બ્યવરતા ધણીજ સારી રીતે કરે છે અને ખરેખર તેમની એક અગ્રહી છે.

થોમસ મેડગન પણ પોતાની કમાણીની દર વધારતો રહ્યો

છે અને એ વર્ષે તે પણ લાખો ડોલર કમાવનારની ટી સમાઈ જાય છે. તેને તે વખતે અઠવાડીક પગાર ૮૦૦૦ મળતા હતા. મેડગનને નવા કરારથી શરૂ છે અને તેથી એક શીશ્મમાં નોરમા ટાલમેજ સાથે ભાગ ભજવવાનું ધાર્યું છે. વળી મેડગનને જ શીશ્મોના સારૂ ફેમસ રેવેલેસ દસ લાખ મેડેનતાણું આપવાની માગણી કરી છે અને તેણે તે કરાર સહી કરીને નોરમા ટાલમેજ સાથે કામ કરવાનું ધાર્યું છે. ઉપરાંત જ શીશ્મોમાંથી ચાર શીશ્મો બાર માસમાં તેપર કરી આપવા કહ્યુંયું છે અને તેથી તેની આવક અઠવાડીયાની ૧૨૦૦૦ ડોલરની થવા જાય છે.

લીલીયન ગીસ પણ દસ મોટી કમાણી કરનાર નટ નટીઓમાંનો એક નટી છે. મેટ્રોગોલ્ડવીન સાથે તેણે જુદી જુદી શીશ્મોમાં ભાગ લેવા કંટ્રાક્ટ કરેલ છે, તેની અઠવાડીક આવક ૮૦૦૦ થી ૧૦૦૦૦ ડોલર સુધીની થવા જાય છે, પણ અંજ વરસ લીલીયન ગીસના મટે બરાબ મળું હતું એમ કહેવાય છે કારણ કે તેણીની "લામો હેમ"ની શીશ્મ સારી નથી નીવડી અને તેણી ભવિષ્યના વરસમાં સારૂ કામ આપી દસ સારી કમાણ કરનારની પંક્તીમાં ઉભી રહેવાની કોશીસ કરશે.

સીનેમા સ્ટાર નોરમા ટાલમેજ અને ડોર્માનિયર પણ પતિઓની મદદથી મોટી બાદશાહી કમાણી કરી રહી છે નોરમા ટાલમેજને તેણીના ધણી જોસફ રોક તરફથી તાલીમ આપવામાં આવે છે અને ફુનીઆમાં તેની શીશ્મોમાં પોતાની હોશીયારી પ્રખ્યાત નટ-નટીઓ "કનિસ્ટન્સ" ટાલમેજ "મસ્ટર કીટન" અને "રોહાલે વેલીટો"ને ડાયરેક્ટ કરી છે અને પોતાની કંપનીમાં જોન બેરુમને પણ ઉમેરી છે.

મીસ્ટર રોક પોતાની સ્ટારને યુનાઇટેડ આર્ટિસ્ટમાં લઈ જવા માગે છે અને તેથી નોરમા ટાલમેજની વાર્ષિક આવક દસ લાખ ડોલર કરતાં ઉપર થવા જાય છે અને કોનિસ્ટન્સ ટાલમેજ અઠવાડીયાના ૩૦૦૦ ડોલર કમાઈ શકે છે.

ખાટ કીટન પણ અઠવાડીયાના ૪૦૦૦ ડોલર પેદા કરી શકે છે.

અને તે બધું શેકના ડાયરેક્ટરની કુશીયારીયા થાય છે, અને રોક વેલીનટીનોને એક શીશ્મના પીકઅર સાડા ૧૦૦૦૦૦ ડોલર આપે છે એમ કહેવાય છે, આ પ્રમાણેના કરારથી તેણે હજી પીકઅર "સન જોહા ધી શેખ" છે, બેચક બાવી-રડીને પોતાનો ભવિષ્યના કરાર વેલીનટીનો સાથે કેવી રીતે કરવો તે વિચારેલા પડ્યો, બોક્સીંગની વાતચીતમાં "બ્રસ"ની કૃતિની અંદર વેલીનટીનોની ફતેહ થયેલી કહેવાય છે અને હજી ગ્રહેરમાં કંઈ તેણે પરિણામ આપ્યું નથી. રડીના "સન જોહા ધી શેખની" કુશીયારી તેને વેલીનટીનોને ચાલુ દર પીકઅર દીઠ ૧૦૦,૦૦૦ ડોલર આપવાની સમજા કરતી પડશે. અને રોક બેરામુરને પણ એવો નામની નર બનાવી ૧૦૦૦૦૦ ડોલરની કમાણી દર પીકઅર દીઠ કરાવવાને મથી રહ્યો છે. "ધી સી બીસ્ટ" માં નોરમા ધણી સાથે કોન્ટ્રાક્ટ કરી જે કમાણી તેણે કરી દેખાવેલી છે તેથી ખરેખર શેકનું મન તેના તરફ ખેંચાયેલું છે. અપૂર્ણ.

“મોજ-મજહ” નો મુરખો.

મોજ-મજહમાં હું નામકું કામ કરીય નહિ.

મોજ-મજહ ?

મોજ-મજહ કે તેમાં નામકું ફોટીની સભા હરખાવવામાં આવેલી છે. હું મરી જાઉં છું એ બોલ્યા મારી બી રી રીને જાવું ચિરંજીવ મળતી મૂકશે !

મોજ-મજહ પોતાના આંતરે એક જાતો આપી પચાંચ વેળાં લઈ આવવાનું કહ્યું. તેને જાતી પાછો આવેલો બોલ્યો કે હોં જુઓ—”અરે ! આટલો મધો જરાય કેમ આવ્યો ! કોઈ-કોઈ મરામત કર્યો ને !”

મોજ-મજહ—તે વાત પૂછાજ નહિ ! તમે મને એક પચાંચ વેળાંને એક જાતો આપી દો, પણ હું એક જાતોનાં મધો લઈને જ પચાંચ વેળાં આવ્યો છું !”

મોજ-મજહ ! હું ખરો હેસિયાર !

મોજ-મજહ—માયા, માયા, મને આ થંદી વેચાતી તજ કરી. મને ભોળી છે.

માયા—માથા, ચાલો જા. જાણો રિવસ વચાડી મારું મધું ફેલી નાખશે !

મોજ-મજહ—હિ માયા. તમે સુધ મધા પછી રાતનાજ વચાડી મારે એ એ લઈ આવો !

માયા—મેટા, અમારે કેટલા વાંચા દશે !

મોજ-મજહ, કાલ જેટલાજ !

મોજ-મજહ—મેં વિચારેલા બેડે કરી છે અને હું વિચારેલા બેડે કરનાર છું, એમાં કેટલું અંતર !

વિચારી—માઠે આજા કાઢેમ !

મોજ-મજહ—મોજારને અને તમારે હમણું કેમ છે ?

મોજ-મજહ—પચાંચ સાડા જારી ! તેનો અને મારો બધો પચાંચવાર પણ થઈ ચક મોજ છે !

મોજ-મજહ—મોજી પચાંચવાર એટલે ! કાંઈ સમજવામાં આવતું નથી !

મોજ-મજહ—તેમાં ન સમજવા જેવું છે શું ! હું મોજારને પણ લઈ છું, પણ તેના તરફથી ઉતરજ આવતો નથી !

દેશના દુશ્મનો કોણ ?

તમારે તે જાણવાની જરૂર છે

નાસેલી પ્રજાના પોકારો સાંભળી. એક વીર રજપુતાણી કુંબીકેડી દેશના દુશ્મનોને શોધવા પકડ્યા તૈયારી થઈ પણ તેમ કરતાં

દેશ કે દામન ?

નો સવાલ ઉભો થયો. શું બહાણું ! દેશ કે આમર ! શું કરવું ! ક્યાં જવું ! કોને કહેવું ! આ સવાલનું નિરાકરણ ટુંક સમયમાં તમે બેસો.

સરસ્વતી ફિલ્મ કુંબીકેડી
ઐતિહાસિક ફિલ્મ

દુહારી

રાજસ્થાનના રાતા પાનામાં લખાયેલો એક અદ્ભુત સદા મીઠો મળીકાલ બેસીએ ખાસ જાહેરમ ઉડાવીને દર્શ્ય કરશે ટુંક સમયમાં આવશે—

સીનેના મેજેસ્ટીક

જાણીતા આર્ટિસ્ટો—

પહાડી પહેલવાન, મીઠો ઉતારીયા, અભિનયના ઉત્તમ મીઠો વણાણ, મુકામના મીઠો પુરુષ અને રીનેમાની નવન્યુરાન નટીઓ ખીસ પુતલી, ટાંચ વગેરે નટનીતા અને બુના કેમીસાન મીઠો દરેકરની ઉત્તમ દરોગાદારી

આના પછી તૈયાર થતું હમારું આવતું ચિત્રપટ

—પરદેશી સૈયાં—

બુદ્ધિ માટે લખો—

સરસ્વતી ફિલ્મ કું.

ગીરગામ મુંબાઈ ૪.

“સૌન્દર્યસુધારાતકમ્”

યાને

આનંદ લહેરી.

સુમાધિન ગીતનુ યુવતીનાચ લાલ્યા ॥

મના ન મિચતે સ્વયં સ યોગી અપવા પશુ ॥ ૪ ॥

સારા સદિત્યના મધુર વચનોથી અને અંગીકારી શાગરિક
એકા હાવભાવ વીરોથી અને મધુર ભાવવાદિ ગીતોથી જોએ તુ
મન વિધાતુ નથી યાને પીમગતુ નથી તેને કથક તો જીનેન્દિય
યોગી પુરૂ. જાણુએ અમર્યા શિમ્લા પૂછા વચરનો સક્ષાત્ પશુ
જોવા જાણુએ તે પુરપરથી પશુ ધાસ નથી ખાતો અને જીવે છે
તે પશુઓનું સાર નસીમ જાણુવું, નસીમર ધાસ ખાવાએ પશુને
ન મગન, એથી મનુષ્યએ સાદિત્ય સગીત અને કળાનું સાવ
જરૂર મેળવવું થીજીતુ જોએ

સ્મનવ્યોઝ્ઞ સ્વપા કાન્તે ન સ્મરિષ્યામ્હ તવ ॥

સ્મરણ કેતનો ધમન્તચેતો ભવતા હ્રતમ્ ॥ ૫ ॥

કોઈ પુરો પોતાની પ્રિયાથી દૂર થતી વખતે કહેતુ
મામિક વચન -

“હે પ્રિયા! તુ મારે હમેશાં સ્મરણ કર્યા કરતો, અને
તારે સ્મરણ થવાનું નથી, કારણ કે સ્મરણ એ ચિત્તનો ધર્મ
છે અને તે ચિત્ત તો તે સમૂળથી દરજી કરી લીધું છે

હસ્તામૌજે વદનમલ્લકાનાયતાનુ વાહુમુદે ॥

દ્વારે દૈવ્ય નયન મધેરે તર્જની સમિધાય ॥

દાંડીઝાલ વિલસિયયાસ્વાદમુકરિતેણ ॥

મમ્મસાઃ ત્વા હૃદિ વિદ્યતી વાળ્પમા વેન્કરાતિ ॥ ૬ ॥

વિરહિણી આનુ વર્ણન-એક આ પોતાની સખીના રવા
મીને જઈ તેની વિરહિણી આનુ વર્ણન કરતાં કહે છે કે, “હાય
ઉપર મેંડે ટેની, વાળ ખસા ઉપર છુટા મૂકી અધરોટ ઉપર
તર્જની (અથવાની ખાજુની) મૂકી તમોને મળવા ઉતારીત
હોવાથી દીર્ઘ અને જીણ વિશ્વાસ મૂકતી, અને વિરહત યવેશી
એવી તે સુદર આ કેવળ તારે જ ખ્યાન થરી આમુ સારતી
વારવારખાણુ સાચુ તમારી આવવાની રાહ જોવા કરે છે

પ્રાણસ ॥ વિદાતિ રિયં મદાય ॥

તત્રૈવ જોવા દિવસા કિન્ત્વ ॥

સપ્તયયોગ્ય મિથિતે રેષ રેશ ॥

વરા હિમોચોરનિ તાપદન્તિ ॥ ૭ ॥

કોઈ એક સ્ત્રિએ તેના પ્રિય પતિને પોતાને યના વિરહ
દુઃખ સળધને વચ્ચે એક પત્ર લખી મોકલ્યો—“પ્રાણેશ!
મારી એમ્શી પિનનિ છે કે તમારે ત્વા હજુ કેટલાક દિવસ
કાલનો વિચાર છે કે કારણ હાલ અચી તો દવામન ચાલવું

છે? મમ્મી મધુ છે એટલે ચદની ચાદની પશુ ઉન્હાળ
રિવસો જોવા સતપા કરે છે!”

સમમનોશી

પ્રાણેશ! વિરહિણી મારી આ છે,

ત્વા કેટલાક દો દિન માળવા છે

છે દેશ આ હોને અયોગ્ય રહેવા

આપે હિમાચુ (ચદ) કર (કિરણ) તાપ એવા ૧ ॥

આ પત્ર ઉપરથી તે આના પ્રિય પતિએ તીચે લખવા
પ્રમણ ઉત્તર મોકલ્યો,

વલ્યાણિ ॥ ચન્દનસો, પરિકર ગાત્ર ॥

દિવ્યભૂતમે વચ્ચમ્પતિ ચાલેયા ॥

અકે નિધય મવતા પરિસ્મ્ય દોષ્યા ॥

નેમ્યામિ મુચ્ચિરજાનાવિ કીર્તિત્વમ્ ॥ ૮ ॥

કથાણિ! ચન્દનના શીતળ રસથી તારા શરીરના અવધવેને
જાંટી કરી ચુએ દુ ખે તુ મે ત્રણ રિવસો માળી નાખજો ત્વા તો
દુ તારી પસે આવી પહેમીશ, અને ત્વા આવી મારા બોળામાં
લઈ બે બાહુથી બાય બીડી ચદના તો શુ પશુ સૂર્યના મરમી
આપના કીરણોને પશુ હાડ કરિ નાખીશ

સમમનોશી

કથાણિ! ચદનસે કરી માત્ર સંદેશી

તુ માળ બે ત્રણ દિનો સુખ કે દુ ખેથી ॥

ખે જો તને લઈ કરી પછી બીડી બાયે

હાડ કરીશ કિરણ પશુ સૂર્યના તે ॥ ૨ ॥

“વળા તેની આ તેનો પાછો જવાબ મોકલે છે”

અન્તગત્ત મદન વન્દિ શિસાવલિદા ॥

સાવાચમે કિમિદ્ધ વેન્દનવકલ્પે ॥

ચક્રુમકાર પચનોવરિષક લેપ ॥

સ્તાપાય કવલમયો નચ તાપ શાન્તે ॥ ૯ ॥

હૃદયના અદરમા ખળતી કાપદેરના અગ્નિની જે જાળ તે
શુ બાદરના ઉપર દપકોયા ચદન કાઢવના દેડે લેગો (યથેશ)
ચોપડવાથી છુલ્લવાની દત્તી ॥ જે કુભાર-કાચા માદના વાસણો
પડાવા લીકાડો (હાણાં લકડા ધાથથી ઢાકી) કરી તેની ઉપર
કાઢવનો લેપ કરે છે તે વાસણોને હાડક આપવા કરે છે ॥ કહિ
નહિ પશુ ઉત્તરો તે તાપ બાદર ન જળ અને અદરના રંગી
ગરબી આપવા કરે તેને મરે તે કાઢવ ચોપડે

સમમનોશી

અન્તર મહો મદન અગ્નિની આર્ય પીડે

ત્વા શુ મરે દુ કરી ચદનનેપ દેડે ॥

જે તપકુમ્પર કાઢવ લેપ લગે

ના તપ શાન્તિ પશુ તે જગીતોજ આગે ॥ ૩ ॥

ત્યારે તેના પતિ વગી આનુ તેની મનનુ સમાધાન કરે છે

બરા હિમાશોરણે તાપવન્તી ।

લેનમિયે ! જેવડી નેવ શંકમ્ ॥

વિવેક સર્વે હૃદયે મરીય ।

તેજ પિત્તો દર્શાવે સમુદેવ તાપઃ ॥ ૧૦ ॥

ચંદ્રમાના ચીતળ કિરણો પશુ ઉત્કાળાના જેવે તુને સતાવ
ઉત્પન્ન કરે છે એવું જે હે પ્રિય સખા ! તારા મનને લાગે છે,
તે વિગે મને કાંઈ પણ સંદેહ ઉત્પન્ન થતો નથી; આપણે જે અર્થ
હૃદય પશુ વિરહથી તપી ગયેલું છે, ને તે હૃદયમાં જે વાસ કરે
છે તે તેથીજ તને તે સતાવ ઉત્પન્ન થાય છે ! !

(આ ઉત્તર ખજો માર્મિક પશુનો છે, પ્રિય પત્નિનો જેવો
સેતે આપણા ઉપર પ્રેમ છે તેથીજ સેતે તેના ઉપર એવો છે
એટલુંજ નહિ પણ તે તેને હંમેશાં પોતાના હૃદયમાં રાખે છે
એવું જાણી તેવું સમાધાન કરવાને વાપરેલું આદ્યમં કાલ્પ
ચતુર્થ કરેલું છે.)

શાસ્ત્રી દયાશંકર મેઘજી

કંઈક નવું

જર્મનીના બરલીન શહેરમાં દીન પ્રતિદિન કપડાની દોડીએ
વાપરવાનો વિવાદ વધતો જાય છે. ત્યાંના મોટાં મોટાં તજારો,
કિંવા નીચીઓમાં ફરવા માટે એક વિચિત્ર પ્રકારની કપડાની દોડી
જનાવવામાં આવી છે. એ મોટા મીઠુ કાપડના ઢાંખા પડોળા પેશવામાં
પંચથી દવા કરી પાણી માંછોડી દેવામાં આવે છે તેવાથી કપડાની
જરા પણ ભાંતિ રહેતી નથી. પાણીમાંથી બહાર લાવી દવા
કઢાવી નાખવાથી આકાશનીય એક માણસ તેને જાણ પર ઉભી
લઈ જઈ શકે છે.

સમુદમાં બેઠેલ નામની માછલી થાય છે, એ તો સદુ જાણ
જાણે છે તેવું તેણે જણાવવામાં આવે છે. બેઠેલી લંબાઈ
લગભગ સાઠ ફીટની હોય છે અને વજન પણ તેટલુંજ હોય છે.
બેઠેલ કપડાના ૨૨૪ માઈલના દિસાને અડધથી વધી શકે છે.
પહેલાં તેના ચિહ્ન કરવા લેકા દોડીઓમાં જતા દતા, પરંતુ
હાલમાં તેના ચિહ્ન માટે એક ખાસ પ્રાણી વડાણ જનાવવામાં
આવ્યું. એક બેઠેલી કિમન ખારથી સોળ દગર રૂપિયા
હોય છે.

જ્યાં-ગોલી જાયા હોય—ત્યાં ઉગ્ર્ય ભાવનાની આશા

આજ રાત્રે

ક્યાંથી રખાય !!!

આ અડવાડીએ

સંકટી રૈયતને પીડી-નાણાંની પાપખાલી કરી-મોજ મજલ માણવા બાપુસત્તાના. રોડમાં
રૈયતને કેમ રીખાવે છે ? તેના તાદરશ ચિતાર માટે જુઓ

શ્રી કૃષ્ણ ક્ષીરમ કંપની કૃત

બોલતું બુલબુલ WOOLING NIGHTINGALE

ધૂમનીતી, સાહસ અને કર્મ તથા પરાક્રમને વધુમાં સ્ટેજ પર મીસ અનમુયાનો આ વીકે
અગ્રણ્ય પ્રસાદ દર્શાવતું એક નવિન પ્રોડક્શન નવીન સંગીત સાથે નવા બહારનો ટુન્સરન્ટુ થશે

આવે છે

આવે છે

વહેમાતરમ ફિ. કું. કૃત

કૃષ્ણ સીનેમા

હંક સમયમાં રજુ થશે

ફિ. કું. કૃત

વહેમાતરમ

એ દિનની બાદશાહી

દેશ સેવાનો ચિતાર

દુબાશ ઘોઝદર ન્યુ થર્નોર

બુબંચુરત બલા

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

આપમાં
ટકવામાં
પરજમાં
અથવા
અસરમાં
આપમાં
હવે તેવાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પહેસ વાપરો

મોટા મોટા પશુ બચાવખ ખરીદી નવ છે, કલચર્ડ
નામે બેળસેળવાળા ખેડા માલ લઈ છાપા કરતાં
ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું??
આ મોતી પશુ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ
કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરેકને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેશબોનો શોખ
લક્ષ્યમણ પુરો કરો-તમારા દામ બચાવો
ઘરે બેઠાં પશુ માલ જોવા હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

૬. કાયમન્ડ હાઉસ, વામ્બા ગાંધી રોડ,
મામદેવી-સુબખાન. ૭

વિધવા!

હિંદુ

સમાજનો

એક

વિકટ પ્રશ્ન

?

એનો

નિર્ણય

પણ પળે લીલાતી, દુઃખના અંગારામાં રોકાતી,
પશુવધ મનાતી, પ્રપંચીઓ કુર્મીઓના પાપ
જળમાં સપડાતી; છતાં આવી અબળાના આદર્શને
જ્યાં પશુ નમતું નહિ આપનારી, હિંદુ બાળાના
ગોરવને વધારનારી, સમાજના અધ્યાયારીને સહન
કરવા છતાં, સમાજ રહી અબળાની શોભાને
જોવાવનારી હિંદુ વિધવાની વિપદની કહાણી મારે
વાંચો

ભાગીરથીની ભૂલ્ય

તેમાં તમને પણ અજવાળું વિચારવાનું અને સમાજ,
પ્રત્યે કર્તવ્યનું જ્ઞાન થશે. પુસ્તકની વર્ણનશક્તિ
પાત્રાલેખન, સમાજનું નિષ્કૃષ્ટિત તમારા હિતને
કમખાવશે.

વાંચો

ભાગીરથીની ભૂલ્ય

મનોહર મુદ્રણ નયનરંજક ચિત્ર.
ફેમરેટ કામળ
મૂલ્ય રૂ-૮-૦
મોજ-મનહ કાર્યાલય
ગીરગામ ખટાઈ ખીલીન, સુબખ-૪

રૂ. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીટીંગની બાઈસીકલ!

“રોયલ મેલ” (રજીસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક)

પેડીંગ તથા ટીલીવરી ફ્રી તથા

ખીજ દરેક જાતની સાયકલો રૂ. ૫૫ થી રૂ. ૨૫૦

તેમજ સાયકલોના દરેક હુકમ સામાન મળશે

ઓરરર સાથે રૂ. ૨૫૫ એડવાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

ખાણવાલા એન્ડ કું સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૧-૪૩૪ દાસબાઈવી રોડ સુબાઈ

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શોખીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મનહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આજેજ ગ્રાહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લેયો.

લખો-મોજ મનહ કાર્યાલય સુબખ-૪.

સીનેમાના

સમાચાર

લખનાર-રો. ચિત્રપટ

નવીન ફિલ્મો—

એકનાથ—હિન્દુસ્તાન ફિલ્મ કું-

વરુ—ધર્મિક અષ્ટાદશી એકાદશી માટે ખાસ તૈયાર કરવામાં આવી છે.

ફોટોગ્રાફી—સુંદર છે. અભિનય માટે તો હિન્દુસ્તાન ફિલ્મ કંપની માટે હશે અને લખના યોગતાજ નથી. આ કંપની સર્વ ખાખતમાં આગળ વધી છે માત્ર એક-ટીંગ એ એક મોટા કાઠો કાઢ્ય છે, કાઢ્ય સારા કાચરેક્ટરને રોકશે કે ?

બોસલુ—પુલ્કણ—ફાબુ. ફિલ્મ કું. લેખક નેહ વ્યાસ ફોટોગ્રાફર મી. અતુરભાઈ પટેલ અને કાચરેક્ટર કાનજીભાઈ રોડોડ.

વરુ—ફાબુ ફિલ્મ કું. ના આગમાં ચિત્રપટની માફકજ આ એક સીરીયે દાખ્ય વરુ છે. સંલના કપાક દુરતી માલમ પડે છે. હશે નાંધીએ છીએ તેમ જગલની જાડીછટ્ટીના લેખકના અકસેર કેમ ઉડવા થય ગયા તે સમજાતું નથી. હશે આજકાલ તખ્તજીવના નામથી ઓળખાવાનો લેખકોને ધણી શોખ થતો કેમય છે.

ફોટોગ્રાફી—મી. અતુરભાઈ પટેલની ફોટોગ્રાફીને ચોમાસના વાદળોની અસર થયું છે એટલે જેની સાથે જોઈએ તેવી દેખાતી નથી.

અલીનય—મીસ ઓમીલી, ગુલાબ, પહેલવાન વિગેરે કીક કામ કરે છે. ન્યારે મીસ ગુલાબને ધણજ ને કું કામ આપવામાં આવ્યું જણાય છે.

એકદરે ફિલ્મ ધણીજ સારી પ્રતિભા છે. નવી ખચરો.

કોલિનુર—મી. હોમી આરતર કરકસર કરતા. ચીએકા યોડા છેડી, કરવાછીમાં મુમતાજ મહાલનો મ્હલ રોધવા નિકળી પડ્યાનું સંભળાય છે. ન્યારે મી. દને, યુલ. સનેગરને મુંગાછી મોલીની ખનાવવાની જાહેરાત કરતા માલમ પડ્યા છે, અને શીરન તેના વ્હાલા ફરકાના વિયોગમાં દવા ખાય છે, અને જગદેવ જનનાથના દેશમાં તપશ્ચર્યા કરી, પુણી પુન થાય તો નવાઈ નથી.

ફોટો—પુનમુરત બલા ધણીજ પુનમુરત બની લોકોને થેલુ લગાડી પેલા ઓકાને તો નવાઈ નથી ન્યારે મી. ફેલવકાન્ત બી. એ. ની પ્રવિદ્યા આપી રજાનું સમયાર મળ્યા છે.

પાયોનિયર—પંચ મહાજીવના સ્વપ્નને વિરુદ્ધ થઈ ગયો છે અને હો. અલવારો મહાકાળીનું ત્રીશુળ પકડી સરળ માર્ગ કરી રહ્યા દેખાય છે.

શારદા—મદનકાળાની કળા કદાચ મેનેજરીકમાં દેખાર દેવાનું જણાય છે ન્યારે તેવાજ કાઢ્ય નવીન આદર્શની વસ્તુ મી. નાનાકાઈ થા તો મી. કાને ઘર કરશે.

આકાશીયત—જુજળળથી લાગ્યપરીક્ષામાં જુજળળ જળ લેવા તેના લેખક પાસે કાલ તો મળ્ય છે. તે આખ્યેયો તેની આખ્યપરીક્ષા થશે.

સરસ્વતી—ફારી દેશનો ઉપધર કરવા મેનેજરીકમાં થોડા દીવસમાં આવી પહોંચશે.

મેયલ આટ—કાતરીયુ જેવ કરી રહ્યા છે, અને કાતરીયામાં શ્રી કૃષ્ણ ભગવાનનો પથ કાલ હોય તેમ જણાય છે.

મુદરશન—ફિલ્મનું ચક્ર કંઈ ખંડ ગતી દેખાડે છે.

શારદા—કલાગાર આસક મેનેજરીકમાં આંકક કેમ થયું તે શિખાડવા મોટી કોલેજ ખોલીને બેઠો છે, અને ઉમેદવારોની ઉપરા ઉપરી ચરણો આપે છે.

ફોટોગ્રાફી—સીનેમાનું એક નવીન હિન્દી રેપર ઇંગ્લીશ લીપીમાં પ્રગટ થયેલું હશે એ જોયું છે. પહેલેથી છેડેને સુધી વાંચી ક્યાં તેનાં લેખકો અપરિચીત લાગે છે. વિગેરે કીક આખામાં આવ્યાં છે. આશા છે કે અભિનયમાં તે કીક કામ કરશે, પણ એ એટલોજ થાય છે કે કાઢ્ય એક અંગેની કંપની માટે જણાયા કાઢ્યું આ પત્ર માલમ પડ્યું છે મી. કાલકા અને મી. ગવર્ધને મોડું તુકશાન સહન કર્યું હોય તેમ લાગે છે. એ આ વાત સ્વયં હોય તો એનો આખો પતિદાસ બેઠકારમો કાં બધાર નથી આવતા ? કહીને સહન કરનારમાં સ્વપ્નને ચેકગ કરવાની હોમત લાગતી નથી. આ પત્રમાં કાઢ્ય જાણીતા ચંદા-કારીઓના લેખો જોવા હશે ઉત્સુક છીએ.

નવું અંતરે—આજકાલ ફેલીક નામથીન એકદરે અને એકદરે, કાચરેક્ટરો વિગેરેના કમુકો રેફીઓમાં રાગના મોટે સુધી મોજ ઉઠાવતા જણાય છે. સાથે સાથે આખોમાં થેન કંઈ અજબ પ્રકારનું જણાઈ માલમ પડ્યું છે. નિર્દય જોજ-જોજમાં વધી નથી પણ આ અંતરે વધી પડ્યાથી

DOUGLAS FAIRBANKS in
"DON Q. SON OF ZORRO"

એકાગ્રતાં ચાકતી ફીનખનું દરજ્ય

શારદા ક્ષીલમ કુંતું મનરંજક ચિત્રપટ

આવે છે. (ટુંક સમયમાં) આવે છે

મદન કલા

સર્વાંગ મુદર નાજનીનોનાં સામ્રાજ્યમાંથી
હૃદયાર થયેલ દાસી?

પાતાળ કુવામાંથી અજબ રીતે તેનો ઉદ્ધાર!
કાળા માથાનો માનવી સ્વર્ગની સોદામણી વાઢીમાં
શી રીતે દાખલ થયો?

પુરુષ માત્રને ધિક્કારનાર રમણી પુરુષના
કદમોપર કેમ ઝુકી પડી?

તેલ ચોળી અગ્નીમાં નાખવા
છતાં કેમ ના ખળ્યો?

તેનો દેવ તરીકે શા માટે સ્વીકાર કર્યો?

ભવાનીને ભૂલાવે તેવી સ્વર્ગની

અમત્કારીક તલવાર શું! શું!

કામ કરે છે?

રંભાના રૂપમાં અંજન, કુતરાના હાથ
ભોગવતા તળીયા આટતા રાગકુમારોનો
કેણ તારણદાર?

પિતૃ ભક્તિ માતૃ ભક્તિ પતિ

ભક્તિ વિ. ઉભરાતી ક્ષીલમ.

જેના ચુકશે નહિ.

શારદા ક્ષીલમ કુંતીની રસીક કૃતિઓ

આવે છે. [૧] આવે છે

પ્રધુમ્ન કુમાર

લાવીકો માટે ખાસ તૈયાર થતું ધાર્મિક ચિત્રપટ

[૨]

કોહીનૂર

આ આકાશી હીરો મેળવવા આસમાન-પાતાળ
એક કરી મુકતા છવોનો અદ્ભુત ક્રીસ્ટો.

[૩]

બંને આલમ—અન્જુમન આરા
યાને ક્ષીસાને અજાયબ

આખાય હીન્દુસ્તાનમાં લોકોને મોઢે ચઢી
રહેલ અદ્ભુત શૃંગારીક ક્રીસ્ટો.

[૪]

વિલાસી વાંઠો

આઠ રીલની ધુમ્ હસાવનાર કોમીક—
તારીખ માટે જોતા રહો

અમારાં ચિત્રપટોની પુર્કીંગ માટે લજા—મેસર્સ. મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ-કોટ મુંબાઈ

ના પત્ર તંત્રી બપોરે ૧૦ થી ૧૨ વાગ્યાં સુધી, શીશ્યામ ખટ્ટાવ બિહારીમાં મોજ-મનહ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં છાપી
તેજ સ્વચ્છ પ્રગટ થયું છે.

વધુ ૩ ભુ અંક ૧૮ તા. ૧-૮-૨૬
 છુટક ૧ આનો બહારગામ ૧ આનો

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ચાર
 બહારગામ રૂ. સવાચાર.

મીઝ-મીઝ

મીસરદેશની ગુલામબાબા

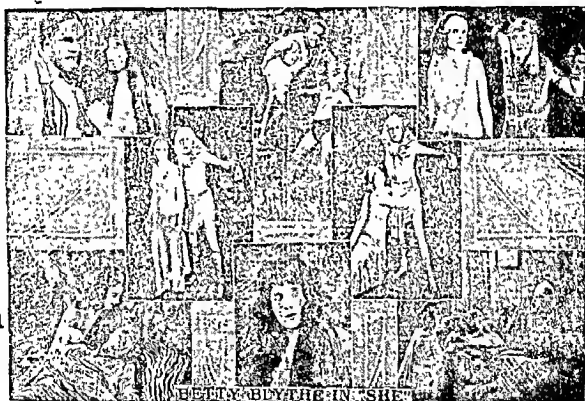
પ્રસિદ્ધ લેખક સર રાઈડર હેગર્ડ કૃત 'શી' ઉપરથી લેવાયેલો

૮ ભાગનો ખેલક આકર્ષક પ્રેમ કોમિક સાથે **“રહે લયલા”** જેમાં અદ્ભુત બનાવોની એક હર ભાગી છે કોમિક સાથે

જેમાં પ્રખ્યાત બેટી બ્લાઈથ કામ કરે છે !

આ તેવીઓ નટીકામાંની નથી જેઓ રાત્ર ચાપડીને રૂ. ૨૫ (બેશઃ લાથા સાથે) ના પગારે રોજનું સંતાનશ વાગે છે. પણ એને રોજનું રૂ. ૬૦૦ મળે છે, પણ કંઈ મફત મળતા નથી. તમે તેનાં કામ બેશો તોકહેશો કે, આ પગારે પણ આ સંતર્યાની રાણી કંઈ ઝાઝી મેંથી તો નજર કહેવાય

ર
હ
લ
ય
લા

ર
હ
લ
ય
લા

બેટી બ્લાઈથને અમે અમાન સ્ક્રીન ખાટે બે અકવાડીયાં ખાટે રાકી છે

આવત રાનીવાગ્થી **“દરબારે સુલેમાન”** રાત્ર થશે-જેમાં પણ એક બીલું ચિત્રપટ તેણીએ કમાલ કરી છે

વખત—પા, ૭, ૮, ૧૦, ૧૧ રાત્રી રવિ ૩૦ વાગે
ભાવ—રૂ. ૨, ૧, ૦, ૦, ૦, ૦, ૦, ૦, ૦, ૦ સાથે

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ટ્રલ્સ રાડ

આપાદ વદ ૮)

રવિવાર તારીખ ૧ હી ઓગસ્ટ ૧૯૨૬

(વર્ષ ૩ હુ. અંક ૧૮

આ અઠવાડીકા પ્રસિધ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાત્રો કલિપતજ્ઞ હોય છે. કોઈ જીવંત વ્યક્તિ પરથી ઉપજાવી કાઢેલાં નથી. આ મો. મ.

ચ મ સા વિત્રી સં વદ

લખનાર-શ. હાગવનરાય દી. દવે.

—૦:૦—

(ત્રયા અંકથી સંપૂર્ણ)

યમ

તથાસ્તુ-પુણિપતાશ્રા

ચન સુન દુજને સતિ થશે રે
દુજ પતિ વંચ સુરુષિ પામશે રે;
અમર જાતમાં સુ કીર્તિ રેશે,
સકળ દુઃખો દુજનાં વહી જશે રે—૩૭
પુત્રવત્ કુલમાં સનિ। દુ પામી
દુજ સુખમાં ન રહીજ કંઈ ખામી;
સકળ-શ્રમ તણ કરે દુ જાને,
પ્રિય સતિ। આશ્રમ માંડી સુખી થાને—૩૮

સાવિત્રી

માલિની

વનપતિ રિપુ કેરા, કંત ને એક બોલ્યા,
પુત્ર ન સુખ માંડી, વાક્ય ને સુત બોલ્યા;

* સુખવર—ગાર વરદાન.

વચન વિહુ! દીધું છે, સ્વામિથી પુત્ર થાવા,
તરિપ પતિ લલ્લ ક્યાં, દેવ તેવાર ભવા!—૩૯

વિહુ! પ્રિય પતિ મહારા, લે જશે સંવમાં ને,
ચન સુત મતુ! કહોને કેમ થાશે મને તો!
વચન મધુર બોલી, ઉમી ભાળા પ્રશન્ત,
અતિશય શ્રમ વેરી, તે થઈતી કશન્ત.—૪૦

છેદનિગ્ધ

યમ—

નેઈ વિવેકજ્ઞ એક સતિ; દુજ રેક થાશે; વિલ રાજ થયો દુઃ,
બોલી વિવેક કરી મુદુવાણીજ દુજ સતિ! છતી, દારી તથો દુઃ;
તેથી સુચા! દુજ નાચ તથો લઈ પાશ મિતે હવે જ્યાજ દુઃ મુક્તિ,
પુત્ર રમાં ચન વરે લખી સુખ ભોગાને કરી ધર્મ મુમહિન.૪૧

હરોદિગાર

શાહલિચીદિગ

અંતર્ધર્માન કયા વરી વચન એ બેચો લઈ પાસને,
સાવિત્રી નિજ નેનથી નિરખતી, છાનની એ આસને;
સ્વર્ગે નોખા કુદૃષિ મનમાં શરિ લઈ પુષ્પની,
સ્વામિ, આશીષને શુભિવરજ લઈ, રનેદે સતિ લચરી.

સંપૂર્ણ.

* શુભિવર—વજુ વરદાન.

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમાણી

મકરણ ૨૪ મું.

લાવાકાન મારી સાથે ધણી ઝડપે જાવથી વાતચિત કરવા લાગ્યો. તેણે મારે અનિષ્ટ કરવાનો કદાચિ પ્રયત્ન કર્યો હોય તથા હું તેને ઝાળખી શક્યો હોઉં એવા બાવ તેણે દર્શાવ્યા નહિ.

સન પાંચ કલાક સુધી અને મરજીમનો માર્ગ કાઢ્યો. પછી અને એક જગ્યાએ જતા જમાનાના કિસ્સા નજીક જઈ પહોંચ્યા. એ રથને કાંઈ જનમાનવ નહોતું તથા ધણી કાળથી કાઠના પગલાં એ રથને પડેલાં નહોતાં. ફરતા ફરતા અને એક સાંકડા દારમાંથી એ કિસ્સામાં આવેલી એક મોટી અધકારમય ભાંગી-તૂટી અટ્ટધિકામાં જઈ ચડ્યા.

લાવાકાને કહ્યું:-“આ અટ્ટધિકાનું નામ મૃત્યુ-મંદિર છે. અરથ દેશમાં એવી દત્તકથા ચાલે છે કે, ધણી કાળ પૂરે અને એક ધૂરોપીય સુલતાન રાજ્ય કરતો હતો. તે સિવિજયી રાજા હતો. સિવિજય માટે બહાર નીકળી પડી એક વખત તેણે સુલતાનના રાજ્ય ઉપર હુમલો કરી સુધધમાં તેને હરાવી તેની દોલત અને નરેનજર કબજાને લૂંટી લઈ પોતાના પ્રાસાદમાં પુનરાગમન કર્યું હતું. પરાજિત સુલતાને છુપી રીતે તેનું અનુચરણ કર્યું તથા ભદુરગરનો ગુપ્ત વેપાર ધારણ કરી તેની સાથે મુલાકાત કરી પોતાની કબજાની કિશ્કા માચના કરી. વિજયી સુલતાને તેને હુકમ કર્યો કે “તમે હમણાંજ અદિથી ચાલ્યા નાવ, નહિ તો જાંઝ” રથી પકડી તમને કેદખાનમાં નાખવામાં આવશે.”

પરાજિત સુલતાને વિજયી સુલતાનના પ્રાસાદનો ત્યાગ કર્યો. તેણે વિશ્વપ થતી વખતે કહ્યું:-“કાદર! બે માસમાં તારા રાજ્યમાં બીપણ મરજી હતપન્ન થશે અને તેથી તારા સર્વસ્વનો નાશ થશે.” બે માસની અંદરજ અવિશાસવાણી સફળ થઈ અને પરિણામે સુલતાનની રાજધાનીએ રમશાનતું સ્વરૂપ ધારણ કર્યું. તેના કુટુંબના સંધળા માણસો મરણ પામ્યા, કેવળ પરાજિત સુલતાનની કન્યા એકલી જીવતી રહી. ધૂરોપીય સુલતાનના મૃત્યુ પછી પિતાની લૂંટી લેવામાં આવેલી દોલત લઈ એ કન્યા પુનઃ પાનની પડે ગઈ. એ વખતથીજ આ રથાને રમશાનતું રૂપ યુ કર્યું છે. અલ્લાના અલિશાપથી વિધર્મી કાદરોત્તે એક

પણ ચલિત અદિ કાવમ રહ્યું નથી.”

હું એ મૃદદારની પ્રીક્ષા કરવા લાગ્યો. પૂરે એક કલાક રોમન ભતિએ આ રથને રાજ્યત્વ કર્યું હોય, એવાં અનેક ચિહ્ન પ્રાસાદના શિન્ન શિન્ન રથને જોવામાં આવતાં હતાં. ખાન-મખ બની હું સંધળું બેતો હતો, એવામાં કાઠની ડાબા નજરે પડતાં ચમકીને મેં પાછળ એણું. લાવાકાન તત્કાળ એક તેજદાર કદાર દાઘમાં લઈ મારા ઉપર લૂટી પડ્યો તથા બળ-પૂર્વક મારા કંઠ દાખી મને જમીનદોસ્ત કરવાને યત્ન આદરવું લાગ્યો. હું તેના પંખમાંથી છૂટો થવાનો પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો; પરંતુ સફળ ન થયો. તેણે કહ્યું:-“આટલા દિવસે તમે મૃત્યુ-મંદિરમાં આવી ચડ્યા છો. આ રથને નારતિક માણસના પ્રાણનો નાશ કરવામાં આવે છે. આજે હું તમારા પ્રાણનો સંહાર કરીશ.”

મેં કહ્યું:-“બે વિશ્વાસપાતક! આવી રીતે હું તારા આનિષ્ઠનો પરિચય કરાવે છે કે! મેં તારું શું અનિષ્ટ કર્યું છે કે, જેથી હું મારા પ્રાણનો નાશ કરવા તત્પર થયો છું?”

લાવાકાન બોલી ઉઠ્યો:-“નરકના કીડા! હું તને બરાબર ઝાળખું છું. હું અમારા તંત્રમાંથી નાસી ગયેલો હોવાથી અમારે વિપદ વેઠવી પડી હતી અને અપમાન સદન કરવું પડ્યું હતું. તેજ અમારા લોક અધ્યંચન્દુ અપદરજ કરી અમારા સર્વસ્વનો નાશ કરતા માંડ્યો હતો. હુંજ આગાદેશમાં હાજર મદમદ મિન ધસાક પડે ગયો પત્ર લઈ જતો હતો, હજી પણ એ પત્ર તારી પાસે છે. લોક અધ્યંચન્દુકાં છે તે કહે; નહિ તો તારા મૃત્યુ નિશ્ચય છે!” તેણે મને બા કરવાને કદર ઉચ્ચકી કાંધની ઉત્તેજનાથી તેનો દાઘ દંધી ઉઠ્યો. એ કદાર દેહમાં વિધાતા પજ માત્રમાંજ મારા પ્રાણનો નાશ થશે એમ મને લાગ્યું. પ્રયત્ન કરવા છતાં હું તેના પંખમાંથી છૂટો થઈ શક્યો નહિ. મેં કહ્યું:-“દે બદમાશ! હું જે વાત જાણવા માગે છે, એ સંધધી મારે સુધે કાંઈ પણ જાણી શકીશ નહિ. હું તારી મરજી પર તેડર.”

“નહિ જાણી શકું? અવરખ જાણી શકીશ. ધમામ તરફ હું ગયો પત્ર લઈ જતો હતો એ વાતનો ધનકાર કરે છે?”

મેં કહ્યું:-“હું કાંઈ પણ વાતનો સ્વીકાર કે ધનકાર કરતો નથી. હું ચોર છે. અલ્લરિવાના સુસાદરખોનામાંથી હુંજ મારી પેટી ચોરી ગઈ હતો. મારા પ્રાણનો નાશ કરવા માટે સોનામહોરોની” એક થેલી આપી તેજ ગાંડેરીને ફેંડાવેનો પ્રયત્ન કર્યો હતો. તારું નામ લાવાકાન છે. ચાદ રાખજે કે જો હું મારા જીવનો નાશ કરીશ તો વિના વિલંબે તારે તેનું ફળ બોજવનું પડશે.”

આ વખતે લાવાકાને લપકર દારણ કર્યું. તેણે કહ્યું:-“હાજી અણ સલામ આ મરજીમના સુલતાન છે, અને હું લાવાકાન તેમનો નજર છું. કાદરનો સદજ પણ હર અમેરાજના નથી. તેં એ અધ્યંચન્દુ ક્યાં છુપાવી રાખ્યો છે, તે જલદી કહે અને વિના વિલંબે પેટી ગુપ્ત પત્ર અને આપ.”

મેં કહ્યું:-“એ આશા છોડી દે.”

“શયના! વાતમાં ને વાતમાં તેં મારો ઘણો વખત ગુમાવ્યો છે. હવે હું તારી સખળી અધિઓ અંત લાવું છું.”
આમ કહી લાવાકાને મારા મળાને જોરથી ઈલાવ્યું. મારો શ્વાસ રૂંધાઈ જવા લાગ્યો. અરધપર સ્વરે મેં કહ્યું:- “દોઝખના દેવ! આટલા માટે જ મને અધિ લઈ આવ્યો હતો કે? કીક છે, હું તને અર્ધચંદની ખાતરી આપી ચૂકું છું; પરંતુ અહીં કહે છે, જીભેલાતું શું થયું છે?”

લાવાકાને બધાં ચાલી કહ્યું:- “જીભેલા! એ સખનાનીને તું જોળખે છે? જો એમાં દોષ તો મારી કલ્પના કાંઈ ખોટી નથી. તારી વાસનાલોખણ દૃષ્ટિએ તેના મુખ ઉપર પડી તેવા સ્પર્શ મુખને અપવિત્ર કયું છે. તેને વચ કરવા માટે જ અમારો લોહ અર્ધચંદ તેની પાસેથી તેં મેળવ્યો છે. આવી કલ્પકર વિશ્વાસપાતકતાની સખ થી છે, તે તું સમજે છે?”

મેં કહ્યું:- “હું એમાં કાંઈ જાણતો નથી. કથળો લોહ વળજવા માટે એ લોહ અર્ધચંદના રક્તમને ઉકેલવા માટે મેં લાગેલ અરણ્યમય વટાવ્યો છે. હમરે આપ્તો વેલવા છતાં હું કાંઈ જાણી શક્યો નથી.”

લાવાકાને કહ્યું:- “પરંતુ તેણે તને પેતાનું મોં જતાવ્યું છે. તારી સાથે કપટ કારરયાન રચી લોહ અર્ધચંદને ગ્રમ કર્યો છે. અમને આપ્તમાં હાલવાને પ્રયત્ન કર્યો છે. એ સખળા ગુના-ઓના જાલમાં તેને જે સખ થઈ જશે, તે વધ ચૂકી છે.”

મેં પૂછ્યું:- “નિંદુર લૂંટારાઓએ તેને થી સખ કરી છે? તે જીવે છે કે મૃત્યુ પામી છે?”

લાવાકાને કહ્યું:- “તેણે જે હાથથી સખકર વિશ્વાસપાતકતા કરી છે તે હાથ કાંપી નાખી પેટીમાં પૂરી તને મોકલવામાં આવ્યો હતો, એ વાત તું જાણી ગયો છે કે?”

મેં કહ્યું:- “એ વિશ્વાસ દેખાવતી વાત મને જરાજર વાદ છે. તેં એ પેટીની ચોરી કરી હતી તેથી જ હું જોળખી શક્યો હતો.”

લાવાકાને ગંભીર સ્વરે કહ્યું:- “એ પાપિંદાએ પેતાની જાનના માણસોનો વિશ્વાસપાત કરી જરના સમ્મયાર પીળાઓને જાણવ્યા છે એના કુકર્મનો જોગ્ય સખ એને વધ ચૂકી છે.”

“જોગ્ય સખ એટલે શું મૃત્યુ થયું છે?”
“તેના પ્રત્યેક અંગના કટકા કરી રેખાં દેડી દેવામાં આવ્યા છે. તેના પ્રાણસાથના ચિદા તરીકે-તેના અવિચારના પનામ તરીકે-જગત તેના ઊંચ દહત તારા તરફ મોકલવામાં આવ્યો હતો.”

મેં કહ્યું:- “મારો કાંઈ અપરાધ નથી. મેં કાંઈ કુકર્મ કયું નથી, અહ્યા જાણે છે કે-”

“વંચેજ મળના કરી લાવાકાન ખોલી ઉઘોડો-” સખનાનના ખચમાં! તારા અપવિત્ર મુખે અહ્યાનું નેક નામ ઉચ્ચારી તું તેને કલ્પિત ન કર. તારે લીધેજ અમારો લેખવચંદ અસ્ત

પામવા આગ્યો છે, તારે લીધેજ કયે અને પયેએ અને પરાજીત અને દુર્લભિત થવા કીએ, તારે લીધેજ હાજ અત્યુ સમામની ટોળી આને વિપ્રસાદ ગઈ છે. તારા મેનની થડી આને ખાંતી પડેલી છે. તારો નેરો જોઈ હવસની પુણી બનેલી જીભેલા અર્ધચંદ પાણી વિધાઈ અમારો નાશ કરવાને તૈયાર થઈ હતી. એ આપવિત્ર જાદુશરીની સખળી શક્તિ તારા હાથમાં છે. આને એ એ અર્ધચંદ અને છામના નામનો પત્ર પાછો નદિ આપે તો આપની કાલનો મૂલ્ય તું જોઈ સમીક્ષ નહિ.”

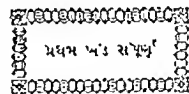
મેં કહ્યું:- “નિંદોષપર જીવન ગુજરાયો તમને શું મામ થયો છે?”

“તારા જેવા વિદેશી-નાસ્તિકના પ્રાણનો નાશ કરવાથી પુન્યની પ્રાપ્તિ થાય તેમ છે.”

“હે નરપિશચ! મને જાદી છોડ કર. એક નામદની માફ તું મારા ઉપર દુમમે કરે છે. ને શેર જાંમદની માફ હું મુખમાં જીરવો દોષ તો મારી જાદુશરીને અનુસર તને થઈ શકે તેમ છે.”

“તારો વધ કરવા માટે હું તને અધિ લઈ આવ્યો છું. તું ને અર્ધચંદ પાછો નદિ આપે તો તારું જાણુ થનાર નથી.”

પછી એ નરપિશચ એ મને મટી ઉપર પડ્યો. મેં કહી બેઠા થરનો પ્રયત્ન કર્યો; પરંતુ બેઠો થઈ શક્યો નહિ. લાવાકાન મારે મળું ઈલાવી મારી જાતી ઉપર ચડી બેઠો તંબા વાવના જેવી સખળી આંખોથી મારા મોં તરફ જોઈ રહ્યો. મારો દમ બંધ થઈ જવા લાગ્યો. મારી અંતરેન્દ્રિયની ઘાં શક્તિ અદસ થઈ ગઈ. શ્રવણ માર્ગમાં જાણે કે તમરગિતો જવાજ સંભળવામાં લાગ્યો. આંખે અધિકાર જળવા લાગ્યો અને આંખું જમરું કરવું જણાયું. દુઃખ કાંટની વિદેશીયો મરું જાન ગુપ્ત થયું અને ચોતરફ જેવજ કાળસતિના અધિકારનો વિસ્તાર થયો. હું બેઠોજ બની ગયો.

પ્રથમ ખંડ સંપૂર્ણ

(આ નવલકથાનો બીજો પટ્ટો રસિક ખંડ આપના અંકથી મળુ છે.)

મનોકામના સિંધીનો જુઓ સંમેશ નીચેનો ઉપર પાન બેઝોને કે વચર વચ મંત્ર સિંધી વચર વાળી ખરચ કરી સંમેશી મનોકામના પૂજું થઈ અને મુન્યાં તીસ એ ત્રણ માસ અગ્રાઈ સમજ થો. કિ. શ. ૧૮. ખ. જડી-
૮૪ આરાન ચિત્રોનાળું કેકશાન

શ્રી પુણેશ સર શ્રીત બેર લામ, મનપદ જાંન પ્રાપ્તિ, વાંચ્યો ઇલાજ, ચક્રન સામુદ્રિક, વચીમજ વચ, મંત્ર, તંત્ર, બાજકોજ અસુક આપેતો કિ. શ. ૧૦. અસત ૧૮ વિશ કિ. શ. ૧૦.
ખનો-મેનીસખ જે રવાલ મેનકેક કુવનો. અસીમર સીડી

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

દુખાવમાં
ટકવામાં
પરાશમાં

અથવા
જસરાઈની
ખાશુમાં
ઉભે તેવાં
ખરાં જેવાં જામમાં સસ્તાં

જાપાનીઝ ટલચર્ડ પલસ વાપરો

મોટા નેપારીઓ પણ જથ્થાબંધ ખરીદી વ્યવહાર, ટલચર્ડ
નામે ભેજાવેલાં જોડો માલ લાઇ છાવા કરતાં

ખરા ટલચર્ડ લઇ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ

કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે.

દરેકને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેશંઓનો શોખ
ભલામણ પુરો કરો-તમારા દામ ખચાવો

ધેર બેઠાં પણ માલ ભેલો હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

૬, માયમનડ હાઉસ, વામ્બા ગાંધી રોડ,
મામરેલી-મુંબઈ નં. ૭

વિધવા]

જે

હિંદુ

સમાજનો

એક

વિકટ પ્રશ્ન

?

એનો

નિષ્કંધ

પણ પછે લીજાતી, કુખના અંગારામાં શેકાતી,
પશુવંશ મનાતી, પ્રપંચીઓ કુકર્મીઓના પાપ
જળમાં સપડાતી; છતાં આપે અમળાના આદર્શને
જરા પણ નમતું નહિ આપનારી, હિંદુ બાળના
શોભને વધારનારી, સમાજના અપાયારોને સહન
કરવા છતાં, સમાજ રહી સમાજની શોભાને
ઓપાવનારી હિંદુ વિધવાની વિવદનો કદાચી માટે
વાંચિ

ભાગીરથીની ભૂલ્ય

તેમાં તમને ધણું જાણવાનું વિચારવાનું અને સમાજ
પ્રત્યે કર્તવ્યનું જ્ઞાન થશે. પુસ્તકની વર્ણનાશિક્ત
પાત્રાલેખન, સમાજનું નિષ્પ્રત્યય તમારા દિલને
અગમ્યગમ્યશે.

વાંચો

ભાગીરથીની ભૂલ્ય

મનોહર સુદલ્લુ તથાનરંજક ચિત્ર:

ફેબ્રુઆરી ૧૯૨૭

ભૂલ્ય ૨-૮-૦

મોજ-મનહ કાર્યાલય

ગીરમાં ખટાડા બીદીય, મુંબઈ-૪

૩. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીટીંગની બાઈસીકલ!

“ રોયલ મેલ ” (રજીસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક)

પેડીંગ તથા ટીલીવરી ફ્રી તથા

બીજા દરેક જાતની સાયકલો ૩ ૫૫ થી ૩ ૨૫૦

તેમજ સાયકલોના દરેક હાક સામાન મળશે

ઓગસ્ટ સાથે ૩. ૨૫૦ એડવાન્સ ચેકલવો

એકલા મંગાવનાર

ચાણુવાલા એન્ડ કું. સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૨-૪૩૪ કાલબહેલી રોડ મુંબઈ

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મનહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

ખસારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે.
આજેજ ગ્રાહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લેયો.
લખો-મોજ મનહ કાર્યાલય મુંબઈ ૪.

વેદીયાં ઠોર

અથવા

વિક્રતા કે ભયંકરતા ?

લખનાર-ત્રીયુત મજસાલ જાડવજી હકર

(૧)

સેન્સરશ્પટ દોષ ઉપર આવેલા સારવતી ભવનના એક મનોહર ખોલમાં જે ચાર મિત્રો રહેતા હતા તેઓમાં વિનય હોય વૈજ્ઞાનિક, પ્રાજ્ઞસાલ પ્રજ્ઞાતાલિક, ચંપકલાલ ચિત્રકાર તથા રચનીકાન્ત કવિ તેમજ પ્રિયક, ચારે બહુના સ્વભાવ સિન્ન સિન્ન પ્રકારના હોવા છતાં તેઓમાં ધણું અંધુત હતું. પોત પોતાના સ્વભાવને અનુકૂળ વિષયની ચર્ચા કરવામાં રહવાર રહી જ તેઓ મહાના ખાલાઓ ઉપર ખાલાઓ મઠમઠાવી જતા હતા.

વિનયે મહાની કોટલી રત્ન ઉપર આધારી તેને નીચે ઉતારતાં પૂર્વે ગરમ થઇ ઉઠી પાણી બરાબર રહેર રિંધી કારણકારે થયું છે કે નહિ એ વિષયની યમખીટરકારા પરીક્ષા કરી. (કારણ મહાની નહિર ખરખરમાં સ્પષ્ટ લખેલું હતું કે, પાણી બરાબર ઉઠાયા સિવાય અરી મહા તેવાર થતી નથી.) વળી પ્રયોગ પ્રસન્ન વિનય ધરી-આજ દાક્ષમાં રાખી પાંચ મિનીટ સુધી મહાને ગરમ પાણીમાં ઉછળવા દેતા હતા. એ વખતે મંદગુપ્તના વખતમાં સારતવર્ષમાં મહાની ઉજવ થતી હતી કે કેમ એ વિષયની પ્રાજ્ઞસાલ આલોચના કરતો હતો તથા જો એ વખતે મહા ઉજવન ન થતી હોય તો મંદગુપ્તે હેમન સાથે કરેલા વિવાદમાં તેને કાંઈ કાર્યકતા જાણતી નહોતી. ચંપકલાલ રત્નની મરખાંથી લાલચોળ બનેલા વિનયના મુખને કાગળ ઉપર વૈનિસલથી ચીતરવાના પ્રયત્ન કરતો હતો અને કહેતા હતા કે, કાલીની અંદર-સ્વાધનિક કોઈ-કોઈ વિશેષ પુષ્પાક રહેલું હોવાથી અતી નાતના મુખ ઉપર કાલી છુટા ઉછળી નથી, એ વિષયનો વિચાર કરી જોનાં પ્રથમ ઉત્પાદ આર્ટિસ્ટ હોવા કોઈએ એ સહેલ વિનાની વાત છે. બીજી તરફથી કવિ રચનીકાન્ત એમ કહેતો કે, કરકંઠુના મુકું મુકું

ચંપકલાલ સિવાય મહાની સપાટી અવસ્થા નીરસ બની છે; કારણ કે, બોજન કરતી વખતે કરકંઠુના ખવિ તેમજ તુપુરના અંકાર સિવાય Appetite વધતી નથી. આમ દોવા છતાં બોજન કરતી વખતે બધા સાથે બેસી મતમતાંતર ખરી મુખ્ય બનેલા વરખોની માફક ઉદરભાત બની જતા હતા.

વિનય કુમ્પ કંપનીનો કેમિસ્ટ હતો, પ્રાજ્ઞસાલ મ્યુઝીકમના પ્રમુખ વિભાગનો Curator હતો, ચંપકલાલ ચિત્રકાર હતો અને રચનીકાન્ત એક માસિક પત્રિકાનો સંપાદક હતો. વિરથી કંપનીમાં કામ કરી વિનયની રૂમિ પછુ તેવી થઇ હતી. તેણે પોતાની લાકડી, ધરીઆળ, જોડા વગેરે ઉપર ભેગા લગાવી તેની કિંમત મુખમાં લખી રાખી હતી, તથા એક બાંધેલી ચોપડીમાં એ સપાટી વસ્તુઓનાં Chronological લીસ્ટ હતું.

વિનયનો એક બાળએ યમખીટર, બીજા બાળએ બેરોમીટર દોષ બનેલા નીચેના કાગળમાં સ્પષ્ટ અક્ષરોમાં લખ્યું હતું કે, Handle with care. તે ઉપરાંત હાથથી લખેલી કેટલીક નહિર ખરખરો હતી; જેની

અમારા આવતા અંકમાં શ્રી. યુતદને લખેલી

સુલેશ્વરની ભામિની

નામની પણી રિલેશ અને માલ જમાનાના ભયંકર સ્થા ઉપર પ્રકાશ નાખનાર દુઃખી વાર્તા પ્રસિદ્ધ થશે.

આપુ વેરાધારી રાયતાનો અથવા વગસા ભગનોની

કળિયુગની કૃષ્ણલીલાનું રહસ્ય

લખનાર મારે

અમારા આવતા અંકે જરૂર વચો.

કે, 'પરમાં યુગવાની મનાઇ છે, કેમ કે યુગમાં બેસિલાસ હોય છે,' 'જેરથી ઉદરસ ખાવાથી જીવન શક્તિ જોડી થાય છે,' તત્તથી અમર કુદાક કરવાથી શરીરમાં ઉત્તમ પ્રકારે ભેદી ફરી શકે છે,' વગેરે. વિનય પરમાં કાગળ દોષ ત્યારે દાર ઉપર મોં અને બહાર અથો દોષ ત્યારે ઓ ની સુચના સાધનબોર્ડ ઉપર જોવામાં આવતી હતી; પરંતુ કામકાજની જોડને લીધે પણી ખરી વખતે એ સુચના ઉલટું રૂપ પારખ કરતી હતી. માટી જે કાકલાઇ

તથા ખોરાકની બીજી વસ્તુઓ લઇ આવતો તેનો Chemical test કરતો હતો તથા Hygrometer દ્વારા કુદતું Specific gravity નક્કી કરી કુદવાળા બેથ સાથે કાપડા મુખ્ય અમુર વાગાવાપ કરતો હતો.

પ્રાજ્ઞસાલ સારતવર્ષનાં સિન્ન સિન્ન પ્રમીન સ્થળોએથી પુષ્કળ સિલાઓનો સંગ્રહ કરી તેના ઉપરના લખાણનો પરીખર કરવાનો પુષ્કળ પ્રયત્ન કરતો હતો; એક વખતે નર્મદા તરેથી મોટો પાંચ પછુનો પત્થર મુખ્ય લઇ બધ એના ઉપર કાદ-આલમનું ઉલું નિર્દ્યન મળતાં તે એટલે બધા ઉત્તેજિત બની અથો હતો કે, સીડી ઉપરથી પત્થર સરખી બધથી તેના આવેલા બે જાન કાળી થયા હતા. પાછળથી એમ માલુમ પડ્યું હતું કે, એ તરુચમાં અમર ચેચનાં કાદઆલમ નામના માલુમન મગા-નના કરવાળનું કાળન મોર્ડ હતું !

ચંપકલાલ પરમાં બેસી વિનિમયિતે આંકેરે હતો, નાગમાં

ઉપર જોતા માણસ, લાડી, થોડા, મોટર, આકાશિની મેધમાળા બને સૌપ્રવર્તી ઓળી મુખ એ એના ચિત્રના વિષયો હતો; છતાં એમાં માણસ કયો હતો અને થોડા કયો હતો એ સમજી શકાય નહિ; વળી ચિત્રને ઝોળખવાની દશાંકની એ મુલ્યવસ્તુ જેમ જેમ વધી જતી તેમ તેમ એ પાકને વિશેષ હર્ષ થતો હતો. સમજ ન શકાય એજ કળાનું અગર આદ્યનું Mysticism છે એમ તેનું માનવું હતું.

રજની પહેલાં એક વેપારીને ત્યાં શુભાર્તો હતો તથા કવિતાના નકાશા કુખી મહિનાની અંદર પગીસાં દિવસ જુઓયે રહી તેંકરી કરતો હતો; નામાના ચોપામાં કવિતા કળી તે શેઠની માથો સાંભળતો હતો; એ માથો સાંભળવામાં આવતાં તેની જગ દૂર ચડ જતી હતી. પછી રવીન્દ્રનાથને 'નેાજલ પ્રાપ્ત મનુ' એટલે એ 'પ્રાપ્ત' મેળવવાની ઉદામ લાલસાથી તેંકરીને રાજનાયુ આપી તેણે માસિકવિક્રા એલાવવાનું શરૂ કર્યું હતું. તેના માથા ઉપર કવિ જેવા વાંકા ચુચાદાર લાંબા વાળ હતા, આંખો ઉપર ફેમ વિનાની ચશ્મા હતાં. કામગીરી ઓ જાતનું અનુકરણ કર્યું કરી તે મધ્ય મુદ્દરવરે વાત કરતો હતો તથા નંદીની વાત સાંભળવામાં આવતાં તેનું કપાળ તેમજ લગાં સંકુચિત થઈ જતી હતી. કોળીત તરફ વિશેષ સન્માન દર્શાવતું એ પોતાની કુરજ છે સમજ તે પોતાના બેઠાંકની રસોઈબધુ સથે 'આપ' સંબોધન વાપરી વાત કરતો હતો. જમતી તથા ચુર્ષ રહેતી વખતે પણ તેની પાસે એક નોટબુક અને પેન્સિલ રહેતાં હતાં; એની કાબ-કમવાનું ફાર ખુશી જઈ જાણાત સરસ્વતી કપારે બદારે નીકળી પડતો એ અવેક્ષક હતું.

(૨)

મહિના પૂરો થતાં ચારે મિત્રોએ બધો દિશાળ ગણી જોયો. તે માથા દીઠ ચાળીસ રૂપિયાનું ખર્ચ આવેલું જણાયું. પ્રાણલાલે સંદિગ્ધ ચિન્તે દિશાળ તપાસવાની ઇચ્છા દર્શાવી એટલે કિનયે કહ્યું, "વિરાનને એવો સિખાંત છે કે મન ને સુખી હોય છે તે હુકા અવશ્ય વધે છે." પછી તેણે થર્માઈટરની મદદથી પ્રાણલાલને પાકરથળી (હોજરી) ની રિયિત સમજાવી. ચંપકે હુસ્મિન લાવવી કહ્યું, "ને કાંઈ પણ રીતે હોજરી બદાર કાઢી શકાય તે અંતઃજાતનું એક નવીન ધ્યન આપી શકાય." રજનીએ કહ્યું, "કદાચ હોજરીની અંદર જસવાનાં સેંકડો શુભાળ ખોતેલાં જોવામાં આવતાં."

પ્રાણલાલે કહ્યું, "કુંભકર્ણની આયિંક રિયિત સારી હોવાથી જ તેની દ્રશ્ય શક્તિ અસાધારણ હતી; પરંતુ તેનું મૂલ્ય યથા પછી તેની પાકરથળીને મૂળીઅમમાં રાખવાની કુશિલ કાંઈ રાક્ષસના ભેળમાં ન આવી. આપણી પાકરથળીની હમજુની રિયિત કુંભકર્ણના જેવી છે; આમ હોવાથી કુંભકર્ણની પાકરથળી સંબંધી મૈત્રિક ચર્ચા ચાલી શકે તેમ છે."

આ વખતે લાંબી શકાઈથી માથાના વળ ઝોળતાં રજનીએ કહ્યું, "કવિનો નહો અનિસારિહા કરતાં પણ જરોરે હોય છે;

આને છેલ્લી તારીખ હોવાથી નવીન અંક પ્રસિધ્ધ કરી નાખવાનો છે." આમ કહી મુદ્દ ગતિથી તે કપડાં પહેરવા જવા લાગ્યો. ચંપકે મોલી ઉઠ્યો, - "કવિરાજ! શિલ્પદષ્ટિથી વિચાર કરી જોતાં તમારી અસારની ગતિ અંતિ મનોરમ છે; અજાણી મુલાનાં મિત્રોની ગતિનું લાલિત્ય તમારી આજળ કાંઈ દિશા અર્થ નથી."

(૩)

મા મરી મયાનું નિમિત્ત દર્શાવી થોડા મહિના પૂર્વે ધાટીએ રજા લીધી હતી. ફરીથી એજ નિમિત્ત દર્શાવી તેણે રજાનો અવરજ કરી એટલે વિનયે તેની અવરજ નામ જૂર કરી કહ્યું, "વિરાનને સિખાંત એવો છે કે; એક વ્યક્તિનું મરણ એ વંચત થવું નથી."

ધાટીએ નિરૂપાય બની કહ્યું, કે, તેમની જાતમાં એવું શાવ છે એટલે વિનયે ચુસ્તે ભરાઈ કહ્યું, "સમસ્ત માનવજાતિનાં શારીરિક ચંચ: સમાન છે તેથી જાતિગેદથી મત્સ્ય પ્રેમુદી બદલાય એ અશક્ય છે."

.. રજનીએ કહ્યું, "લાપાયાઅની અજ્ઞાનતાને લીધે અશક્ય ધાટી, પોતાના મનને લાવ ઇચ્છા પ્રમાણે દર્શાવી નહિ શકતો હોય."

પ્રજુલાલે કહ્યું, "ખરી વાત છે. ક્ષતિયંત્રા અને કુશીન આઠજુના જુદુ વિવાદનાં પ્રમાણ છે. એનો આપ ક્ષતિય અગર કુશીન આઠજુ હોવો જોઈએ."

ધાટીએ માથું હલાવી ઉઠારમાં સંમતિ દર્શાવી તથા તેની રજા મંજૂર થઈ. હવે રસોઈબધુ એકલી પંદી, તેનું નામ દોપદી હતું અને ઉગર હતી. નરજવાત.. વિનયે પોતાના મિત્રોને સમજાવી દીધું કે, પુરુષ તથા રમણીમાં બિન-બિન પ્રકારની વિજ્ઞાના હોય છે; તેથી પુરુષ અને રમણી વચ્ચે અનુસાર નથી રહેતો તે વજ અવશ્ય પડે છે. એ વાત જાણવામાં આવી એટલે ચારે મિત્રે બધી જલાળથી ચાલવા લાગ્યા તમા ધાટીના પાછા ફરવાના દિવસ જણવા લાગ્યા.

દોપદીથી દૂર રહેવાને પ્રયત્ન કરવા જતાં ચારે મિત્રો પોત પોતાનું કામ પોતાને લાઈ કરી થોડા દિવસમાં ધણા દુ:ખ રાખ થઈ ગયા, પછી તેમણે એવો નિશ્ચય કર્યો કે, રક્તારે અને રક્તિ તેઓ એ બીદોમની અગ્રણીમાં ફરવા ભય. હારે દોપદીએ તેમના એકજાનાતે રવજ તેમજ સુસાંદન કરવું.

દોપદીના કામકાજમાં પ્રણી વ્યવસ્થા: દેખાવા લાગી તથા આ પીતાં પીતાં ચારે મિત્રોએ એક દિવસે એ વાત કબૂલ થઈ કરી.

દોપદીનું આમન થયા પછી, રસોઈ તેજ બનાવતી હતી. આમ હોવાથી પાકરથળામાં બિનિન વિજ્ઞાનનું સંપર્ક થઈ ભય એવી આશંકા હોવાથી ચારે મિત્રોએ એકજાનાતો અંદર જમવાની જોડણી કરી હતી. યથા સમયે આમન તથા ભોજન સમગ્રી યથારથને ગેલવી દોપદી દૂર ખરી જતી હતી. આમ હોવાથી ચારે મિત્રો પેટ પૂરવું ભોજન કરી શકના નહિ

છેતરે તેઓ તમારે બોલ્યા કરતા હોય તમારે દ્રોષદીએ બેઠક-ખાનાનાં દ્વાર પાસે હાજર રહેવું એવી તેને સૂચના મળી. એ સૂચના દ્રોષદીએ અમલમાં મૂકી. એટલે કવિરાજ કાતરમાં દાળ નાખવાને બદલે શાક ભેળવી દેવા લાગ્યા, ચિત્રકાર ચંપકલાલ દ્રોષદીની મુખ છબી ચીતરવાની કામનાથી આદારનું વિરમરણ કરી વારંવાર દ્રોષદીના મુખ તરફ નેપથ્ય લાગ્યો, પ્રશ્નાત્મિક આજ્ઞાલાલ વાનરભૂતિમાંથી માનવભૂતિની ઉત્પત્તિ યદ્યદ્વરે કે કેમ એ ગદન પ્રશ્ન દ્રોષદીના મુખ તરફ જોઈ ઉઠવાનો પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો તથા કબી વૈજ્ઞાનિક પ્રજ્ઞાલિકાથી રમણીના સંદર્ભમાં ઘરિષ્ઠ યદ્યદ્વરે કે એ આત્મિક પ્રશ્નો વિનય વિચાર કરવા લાગ્યો; પરંતુ તે કાથે સિલ્પ પ્રકૃતિની વિજ્ઞાનો રૂપમાં ધવાથી વચ્ચે પતન થવાના આશંકાને નેના સિધ્ધાંત વિશેષ દૃઢ થવાથી તેણે કહ્યું, *Opposite kinds of electricity attract* એટલી આંખો-માંચ હોય છે; માટે આપણે સહિસસામત રહેવું હોય તો આંખો માંચી બેળવ કરવું જોઈએ.”

(૪)

પથા સમયે ચંપકલાલ અને રજનીકાન્તનો બદલાવ મંદ પડી ગયો તથા તેઓ પોતાના રોજનું ખર્ચ કારણ તેઓ આપણે આપણી જાણી શક્યા. બંને જણોને એ વાતની ખાતરી થઈ કે, અંતરને આદાર સંદર્ભ છે તથા નેના અસાવધીજ નેમને અનિ-ખાતિના વિકાર લાગે પડ્યા છે. આપણ પસંદ કરવામાં તેમને વિશેષ મુશ્કેલી પડી નહિ. દ્રોષદીના રૂપથી બંને જણા ચિત્રકાર અને કવિ-પોતાના વિકારને દૂર કરવાનો નિશ્ચય કરી એકા દ્રોષદી સાથે નેમનું એ અંતરે દુર્ગ ને એકાએક દૂર થઈ ગયું. તેવું કેન્દ્ર કરી ચંપક વિવિધ પ્રકારનાં ચિત્ર આંક્યાં તથા રજનીકાને ‘સંભવ’ સ્વકાર નાં સંદર્ભ વિવિધ કાળોથી-ગઢોથી નોટવ્યું બરી કાઢી.

અગ્રીમાર વાતમાં પૂર્વે વિનય તથા આજ્ઞાલાલ ઉમરચણે આદર્શ બતાવેલા; ચંપક અને રજનીકાને કોઈ પણ ચોક્કસ વખત નહોતો. નિયમના અધીનમાં રહેવાનું રજનીકાને કવિ પ્રકૃતિથી વિરુદ્ધ હોવાનું હતું તમારે લખિતકાળના ઉપાસક ચંપકથી લાવ-રૂપમથી દ્રોષદીના ચિત્રો ચીતરવાનો મોહ છોડી શકો તો નહિ.

દ્રોષદીના ચિત્રમાં ‘પ્રકૃતિ’ રંગ પૂરવાની જરૂર જણાવાથી ચંપક તમારે વાગ્યા પહેલાં બહાર નીકળી પડ્યો હતો; કલોક પંડિત પાછા ફરી એકાતમાં એકાત્ર ચિત્રે એ કળાના ઉત્તમ નમૂનાને સારી રીતે ચીતરી શકો એવી તેના મનમાં આશા હતી. ઝડપમાં તે ઝડપમાં તે બેઠકખાનું બંધ કરવું બહી ગયો હતો.

ચંપકને બહાર ગયાને દરેક મિનંત નહિ યદ્યદ્વરે હોય એવામાં રજનીકાને આવી પહોંચ્યો. તેનાં કપડાં પરીનાથી લોભાઈ ગયેલાં હોવાથી કપડાં ઉતારી, રંગાન કરી, સુશ્વિત તેજ નાખી ફેર બંધરિયત કરી તે બેઠકખાનામાં બેઠા એક આરામ ખુરશીમાં બેસી સિમેરેટ પીવા લાગ્યો. એવામાં દ્રોષદીએ તેની નજર

આવી પૂર્યું, “માળા પીરસી લાવું કે?”

“ના, દ્રોષદી, બહારને આદાર કેવળ દેઢ સાથે આમાને ટકાવી રાખવા માટે છે; કવિ આંતરિક આદાર મેળવવા ઉત્સુક હોય છે.” લેહુર દરિયી દ્રોષદીના મુખ તરફ જોઈ રહી રજનીકાએ કહ્યું.

લીજુના કંકાર બેવા મધુર કંઠે દ્રોષદીએ પૂર્યું, “આપ કવિ હો એમ લાગે છે.”

મદુર કંઠે રજનીકાએ કહ્યું, “આ તુલ્ય સરસ્વતી કાશ્વતનાં કાળો આપે વાગ્યા છે કે? મહારુ ક્યું કામ આપને વિશેષ મુંઝવે લાગ્યું છે? મને લાગે છે કે, ‘મુખ્યા’ અને ‘અભિસા-રિકા’ નામનાં મહારા બંને કાળે આપને મુંઝવે લાગ્યાં હશે!”

લલિત્વ લાવથી નીચું જોઈ રહી દ્રોષદીએ કહ્યું, “મને આપનું સંપર્ક મુંઝવે લાગે છે! આપ બધેરે બેઠકખાનાને તાજી વાસી બહાર જતા હોવાથી આપનાં કાળોનો અભાસ કરવા જેટલો વખત મને મળતો નથી.”

રજનીકાએ દ્રોષદીના કોમળ કંઠનું અનુકરણ કરી કહ્યું, “એ ખરી વાત છે. આપની અવગતતા દૂર થાય એવી બંધરયા વિના વિસંધે દું કરીશ; વળી આ પ્રસંગે મહારા આપને નમ્ર-તાપૂર્વક કહેવું જોઈએ કે, મહારા કાળોનો અભાસ કરવાથી તેનાં માસિકાને એ અભાસનું અંતર કબૂલ કરશે. આજ કાલના ચોરેચોરે જુદી નીકળેલા કવિ નામને કલંકિત કરતા લાપાંતરીના કવિઓમાંને મહારામાં ધણી પ્રબેદ છે. દિંદી કવિ મંથિલીશરણ કે બંગલ વિદ્યેન્દ્રના કાળોનો તરજુમો કરી કવિ તરીકે પોતાની ભૂતને ઓળખાવવાનો મહાભારત પ્રયત્ન કરતા આજકાલના ઉછરતા છોકરાઓનાં તુલ્ય કાળોની દું મહારી માસિક પત્રિકામાં કંઈ કમોસોયના કરે છું. કલ્પનાની ભાવિ-કલા સિવાય કવિ થવાનો પ્રયત્ન કરશે એ વાતન યદ્યદ્વરે પકડવાનો પ્રયત્ન કરવા જેવું છે. મહારી માસિક પત્રિકા આપે જોઈ છે કે? એ ઉત્તમ કાદીની પત્રિકા છે; એનો ઉમર કેવળ નવ માસની હોવા છતાં હજાર ઉરાંત ગ્રાહકો યદ્યદ્વરે ગયાં છે.”

દ્રોષદીએ બહુ, “તમારો આપણા પેસા કમતા હશે?”

ધારે ધીમે રજનીકાને ઉત્સાદ વધતો હતો; તેણે કહ્યું, “એમાં શો સ્કે? તજુ રિપિયા લેખે એક હજાર ગ્રાહકોનું લાભજન તજુ હજાર રૂપિયા યદ્યદ્વરે ખરચ ભાદ કરતાં બે હજાર રૂપિયા જેટલો નફો રહેશે. આટલા દુંકે વખતમાં આટલી બધી નામના બાજુ કોઈ પત્રિકાએ મેળવી નથી. હરેક કાર્યમાં પ્રવળથી વિનયે યદ્યદ્વરે શક્ય છે કનપ્રમાવની આશામાં બેસી રહી. અંદારનાકાને વિશ્વમુદ્રમાં જ્યાં ત્યાં ફરવા દેવાથી કલિગાર થયે જઈ શકાય નથી. એવા માણસોને પાસી બુદ્ધિયદ કરી ચેટ બરસનો ખાતર દેવ પડે છે. શીક છે; દ્રોષદી દેવી, તમે કાંઈ લખી શકો છો કે?”

મુદ્દારૂપ કરી દ્રોષદીએ ઉત્તર આપ્યો. “ના, જ્યાં વાંચવું મને પડ્યું એમ છે.”

“હું આપને કેમ લખતું તે ધીની હજી લાગમમાં રીખવાની દૃષ્ટિ; ઓળતિયું હુધ્ય સ્વભાવિક રીતે ભાવપ્રવિણ હોય છે. કાંઈ પણ વિષય ઉપર તે સહેલાઈથી કલ્પનાઓ દોડાવી શકે છે. પ્રથમ જાતની ઉત્પત્તિ ઓછી થતી હોવાથી પ્રથમની કલ્પના ચકિતનું ઉત્પત્તિ રચાન ઓછું છે. એમ કહેવામાં સહજ પણ પ્રત્યવાય નથી. વળી આજકાલ સર્જનશક્તિનો યુગ શરૂ થયો છે. ધીમે ધીમે આપણાં સાહિત્યકાશમાં ઓ લેખિકાઓ જીવનજન્ય નકલોની માફક પ્રકાશવા લાગી છે. તમે સૌભાગ્યવતી લીલાબહેનનાં લખાણો વાંચ્યાં છે કે? તેમની સાહિત્યસેવાનો આરંભ ‘અવસાન-દિશમાં અને દેહનાં’ એ સુંદર વાર્તાથી થયો હતો. પોતે સમયા અને મુશિર્સિતા મદિલા હોવાથી જૂદી જૂદી જાતના તથા જૂદા જૂદા દેશના મહાપુરુષોના પરિચય અને સહવાસમાં આળ્યાં હતાં. દરેક વિષયનું સૂક્ષ્મ નિરીક્ષણ કરવાની તેમની અદ્વિત્ય શક્તિને લીધે તથા બંદોબસ્ત સ્વભાવને લીધે તેમનાં લખાણોએ નવમય ઉત્પન્ન કર્યો છે એમ ત્રદારે કહેવું નોંધ્યું; જતાં પ્રેરક સિવાય પ્રેરણાશક્તિનો સંપૂર્ણ વિકાસ થતો નથી; ગુણરતે અને સં. સાં. સં. ના સગોએ લીલાલતી બહેનની સ્વભાવિક પ્રેરણા સમજી જઈ તેમને અપનાવ્યાં, કથા-સાહિત્ય દુરંધર મુન્સીએ તેમની દૃષ્ટિ સમક્ષ મીનજરેવી અને સુકન્યાની વીસમી સદીનો આદર્શ ઉપરિચિત કર્યો, પરિણામે લીલાબહેનનાં લખાણોમાં પણ નવીન જીવસાને પ્રેરણા મળી. ઉત્સાહ કેવિઓ તથા નવલકથાકારો યાજુમનું મ્હોં જોતાંની સાથે તેનામાં કેટલી પ્રતિભા છે એ સમજી શકે છે. ત્રદારે મુકત કંઠે કમુલ કરતું નોંધ્યું કે આપનામાં પણ પ્રતિભાનો અભાવ નથી.”

“ત્રદારે જેવી એક દારી અગર રસોઈઅણુ લેખિકા થઈ શકે એ અશક્ય છે.” દ્રોપદીએ મહામુશ્ચિતે હારપના વેગને રોકી રાખી કહ્યું.

સરળ ભાવથી હસીને રત્નનીકાન્તે કહ્યું, “એમાં અશક્ય જેવું કાંઈ નથી. નિરેશની સામાન્યમાં સામાન્ય સ્ત્રીઓ ઉત્તમ લેખિકાઓ અને કવિત્રીઓ થવાનાં થયાં ઉદાહરણો છે. આપણાં દત્તભાગ્ય દેશમાં જી જાતિ-તરફ અપ્રધાની દૃષ્ટિથી જોવામાં આવે છે. વળી કાલ્પમાં કમળ ઉત્પન્ન નથી થતું કે? કંઈકમાં યુગાળ નથી ખીસતું કે? હું આપની મુખમુદા ઉપરથી રપટ સમજી શકું છે કે, આપ ઉચ્ચ કુળમાં ઉત્પન્ન થયાં છો; જ્યાં કેવળ ભાગ્યરેખથી આપને રસોઈ જાનાવાનું કામ કરવું પડે છે.”

દ્રોપદીએ ગંભીર ભાવ ધારણ કરી કહ્યું, “આપની કેપા હશે તો ને કાપ” ત્રદારે માટે અશક્ય છે તે શક્ય થયો. એ કલકત ન હોય તો હવેથી આપના કમની યાવી ત્રદને આપતા જાએ. અવકાશી હું આપે રચેલી કવિતાઓ મુખરૂપ કરીશ.”

“ત્રદારે પાસે બે યાવી છે; આ લ્યો, એક આપની ‘સેસ રાખો.’ આમ કહી રત્નનીએ એક યાવી દ્રોપદીના હાથમાં મૂકી.

યાવી લીધા પછી દ્રોપદીએ મુઠ્ઠા હાથ કરી કહ્યું, “મ્હોં એમ સાંભળ્યું છે કે, કેવિઓને કસમ થયાં પ્રિય હોય છે; હું હમ્મેશાં તાળાં કૃત લાઇ આવી આપના ટેબલ ઉપર ગોઠવીશ.”

રત્નનીએ ઉત્સાહિત બની બધ કહ્યું, “આપના તરફથી ત્રદારી કાબ્યકલ્પનાને ગગનગામિની પ્રેરણા પ્રાપ્ત થશે જેવી ત્રદારી નમ્ર માન્યતા છે.” આમ કહી રત્નનીએ કહી કેસ મોકલ ઉઘાડી તેમાંથી એક દશ રૂપિયાની નોટ ત્રદારે કાઢી દ્રોપદીના હાથમાં મૂકી. પછી કપડાં પહેરી લાલસાપૂર્ણ દૃષ્ટિથી દ્રોપદીના મુખનું દર્શન કરી ત્રદાર ચાલ્યો ગયો.

એકથી પડ્યા પછી થોડા સમય સુધી દ્રોપદી પોતાનું હારખ ચોટી શકી નહિ. હારપનો વેગ કિયલ થતાં તેણે પોતાનાં મન સાથે કહ્યું; “કવિરાજ બરાબર પાગલ બન્યા છે! હવે ત્રદારે વિશંબ કરને ઉચિત નથી.”

રવગન આમ કહી દ્રોપદીએ ઝડપથી રત્નનીની કેસ મોકલ જોલી નાખી તથા તેમાંની સઘળી રોકાં સિલક અને કિમતી વસ્તુઓ લઈ એ રથાનના ત્યાગ કરી જતી વખતે પોતાના મન સાથે કહ્યું, “કવિરાજ અને ચિત્રકાર એક ખીજ સાથે બરાબર લદી મરે જેવી વ્યવસ્થા પણ હું કરતી જાઉં છું.”

(આ વાર્તા આવતા અંકમાં સંપૂર્ણ પ્રકટ થશે.)

મેરમેરીઝમની વીડી

આ વીડી સચિત્ર કલાનો કાંઠારજ છે. આથી દરેક માણસ જાન, સચિત્ર અને વર્તમાન કાળની હકીકત જાણી શકે છે. મુસોલા યાજુસોથી યાત કરવી, હમ્મેશાં ગાઉ દુરનાં માણસના હાલદવાલ જાણવા, જોવાપસી આપતોનો પતો લાગેનો મુદ પ્રમેાના ઉપર આપવા વગેરે હમ્મેશાં કામો આ વીડીથી યાપ છે. આ જાહેર ખખર મુજબ મુખ ન આપે તો પૈસા પાછા આપીશું. કી. ર. રા. ટ. ખ. ૭ આંબા

પત્તા—પ્રો. ગુલજર કં. નં. ૨૨-અલીગઢ સીટી.

ર. ડ માં ફોટો લેવાનો ગુપ્ત હેન્ડ કેમેરા

અસ્થી અને સરતાં હમ્મેશાં પાસેથી મંગાવે. ધોડાખાનેની નકલોથી બચે. સેગનવિલા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પાછા દેશ, એ શરત છે. આનાથી આંખ જાનવર રહલ કૃતિ જી પ્રથમ અને સુંદર મહેલ દર્શાત સીન સીનેરી બાગ ખગીયા વગેરેની જાણ એક સેકંડમાં કાંઈ સાઇઝની પાડી શકો છો અને ફોટસ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કાંઈ જાતનો તાસ નથી વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે કુદટ મોકલવામાં આવે છે કીમન ફોટ કેમેરાની ર. ડ. અર્બ નાં લખો—

પત્તા—ભારદાજ કુપની અલીગઢ સીટી.

વેદેશી નટ-નટીઓની આર્થિક સ્થિતિ

(ગયા અંકથી સંપૂર્ણ.)

ઠામ મીકસને હજુ પણ પાઠશાળી પગાર ચાલુ આજવાડીએ મળવાનો ચાલુ છે. બીજા એક્ટરો અને એક્ટ્રીસોની કમાણી ઉપર જાણી ગયા તે તેમને મળતા પગાર તેમજ અનુક્રમ દર્શક નફામાંથી આપવામાં આવે છે તે મળતા તેમની આવક એટલી થાય છે પણ મીકસને નફામાંથી કંઈ દિરસો ન મળતા ન હોવા છતાં ૧૫૦૦૦ ડોલર દર આજવાડીએ વીલીયમ ફોક્સની કંપનીમાંથી મળે છે.

મેટ્રો ગોલ્ડવીનની ગોલ્ડવુચ સુજન મેરીઅન કેવીસનને દર આજવાડીએ ૧૦,૦૦૦ ડોલર મળે છે.

એવી રીતે અમેરીકાની મોટી કમાણી કરનારા નટોની પાછળ તેમજ બ્રાંચરોના પણ બીજા નટ-નટીઓ મોટી કમાણી કરનારા થયા છે. કેશીન મુર "ફ્લેમીશ યુથ"ની અંદર પોતાની ફોટોમદી દેખાડીને બ્રાંચરમાં ધણી આવી છે અને તેણીના પતિ જોહન મેક ક્રાઈક એક શ્રીલંકાની અંદર ફોટોગ્રાફી કરવાની પણ ફોનવણી આપી છે અને ફરતે નેથનલની કંપનીમાં તે મુખ્ય કર્તા હતાં છે, જ્યારે "ફ્લેમીશ યુથ"ની અંદર મીકસે કામ કર્યું ત્યારે તેણી ૮૦૦ ડોલરના કમાવાનારી પંક્તિમાં હતી. હવે તેણી આજવાડી ૮૦૦૦ ડોલરની ભરખમ કમાણી કરે છે.

પોલા નીક્રી દર આજવાડીએ ૪૦૦૦ ડોલર મેળવે છે અને હમ્ફ્રી તેણે નવેાં કરાર કરેલ છે.

નસીન્ટોની કપ અને કેવી રીતે વેરે છે તે શીલમના ધધામાં ખાલી ફેરકટર આપનારા ચાર મુખ્ય જણાઓથી જણાશે જેઓ હાલમાં સારી સારી ફેરકટર આપી રહ્યા છે. રીચર્ડ ડીક નોલન ગીલ્ક્રસ્ટ, રેમન નોવારો, અને રેનેલ ફોલમન જેઓ અગ્રમણ નટોને ફેરકટર આપી શકે છે અને દરેક જણ પાસે અર્ધા ડઝન કરતાં વધારે નટો ફેરકટરનું શિશુ છે. ડીકસને દર આજવાડીએ ૨૦૦૦ ડોલરના દરમાંથી થોડા વરસોના કરાર શીલમ કંપની સાથે કરેલ છે, અને ફેમસ પ્લેસેસે તેની એના કરતાં વધારે આપવાની માગણી કરી છે પણ હાંખા વખતનો કરાર કરે છે તેથી તેની સાથે કરવા ના પાડે છે.

જોહન ગીલ્ક્રસ્ટને મેટ્રો ગોલ્ડવીન પાસેથી ૨૦૦૦ ડોલર દર આજવાડીએ મળે છે અને રેમન નોવારોને તેજ કંપનીમાંથી તેટલેજ પગાર મળે છે અને એવું કહેવાય છે કે રેનાલ ફોલમેનને ૧૭૦૦૦ ડોલર દર આજવાડીએ સંમુખ ગોલ્ડવીન પાસેથી મળે છે. કેનેલ દીઅલ અને મુલ્કમન એન્ડ્રીસને ૩૦૦૦ ડોલર મળે છે, વોલેલ બેરીને ૩૦૦૦ ડોલર મળે છે અને બીજા તરફ એનાં વોલેલિયમ બોલ્કને માત્ર ૩૦૦ ડોલર મળે છે અને તે

પણ એક નાનકડી ફેરકટર આપનારાઓમાંથી એક છે.

આવી રીતે જુના અને નવાં ફેરકટર આપનારાની કમાણીમાં આવો લાખો ફેરકટર હોવાનાં કારણે પણ છે. કારણ ડીકસે લાંબી મુદતનો કરાર કરેલ છે. તે શીલમ, ફોલમન અને નોવારો કરતા પણ મેળવી શકે એવો દુશ્વર છે અને આ ત્રણ જુનાનીઓએ આટલા થોડા વખતે (એટલે જે આવજા જમાવેલા ફેરકટરો શીખવાનાર જે ૩૦૦૦ ડોલર મેળવે છે તેના કરતાં એણે) કામ કરે છે તેનું કારણ એટલુંજ કે તે સ્ક્રીન આર્ટિસ્ટ કેમ બનાવવી તેની કળા સારી જાણે છે અને ટૂંક વખતમાં મોટું કામ કરી દેખાડે છે અને સીનેમા સ્ટાર જેટલા મોટા પગારો લે છે. હજુ પણ તેઓની કમ્પા એવી છે કે કામ ભરે અખમ મળે પણ કામ સારું થાય તે જોવા છનડે છે.

અને બીજા ફેરકટર પ્લેઅરના વીળે લખવાનું કે જન હરથોલ્ટને ૧૫૦૦ ડોલર આજવાડીએ મળે છે પણ કામ કામ વખતે યુનીવર્સલવાલોએ ૨૫૦૦ ડોલરના આજવાડીકે પગાર પણ મેળવે છે. નોલીએરને ૧૫૦૦ ડોલર દર આજવાડીએ મળે છે અને એવીજ રીતે બર્નેટ ટોરેન્સને ૧૭૫૦, ટ્યોમ્સ સીમ્પેન ૧૦૦૦ અને લોન મેનીને ૩૦૦૦ ડોલર આજવાડીએ મળે છે.

ફ્રાંસીસ એક્સ થુરામેન જે જુના કમાણી કરનારાની પંક્તિમાં બેખાય છે પણ તેને આજવાડીકે ૨૦૦૦, ડોલર મળે છે અને તેને જે મળે છે. તેની બ્રેમર આ "બેન હાર"ની ફૂતીના નથી અને તેથી તેણે વળી પાછી સખા મહેનત લઈને એટલી આવક મેળવવાને ચાટીમાન થયા છે. હેનરી. બી. વોલ વોલને ૧૫૦૦ ડોલર અલ્ટર વોલનને ૭૫૦ અને ચાર્લસ રેને ૧૫૦૦ ડોલર આજવાડીકે મળે છે.

હવે આપણે તેઓ જાણીની ફેરકટર આપે છે તેને ફેલ્ડ મળે છે તે જોઈશું તેથી સમજાય છે કે અમેરીકન શીલમ કંપનીઓ ઉદાર દાંધે કામ કરાવે છે અને સારા વખાણવા લાયક કામ લઈ શકે છે. હેરી બેન્કમને દર જાણીના ૫૦,૦૦૦ ડોલર ફરતે નેથનલ પાસેથી મળે છે, રેમકે ઓશીયને ફેમસ પ્લેસમાંથી ૩૦૦૦ ડોલર આજવાડીકે એક જાણીઅન ફેરકટર શીખનાર તરીકે મળે છે. શીલમી વેપલીનને ૨૦૦૦ ડોલર આજવાડીકે મળે છે. બ્લેકી જણાવવાની જરૂર છે કે તેની "ચાર્લિસ આર્ટ"ની ફૂતી મળે વર્ષે તૈયાર કરી હતી તેની મોટી ફોટો હતી અને તે શીલમી વોલસ ૧૫,૦૦,૦૦૦ (પંદર લાખ) ડોલરની યદ હતી. મેકરોનને ૭૫૦ ડોલર ચાર્લિસની, અને મેરટ ફોલ્લીની ૮૦૦ થી ૧૦૦૦ ડોલર અને લુઇસ ફોલ્ડને ૧૨૫૦ ડોલર દર આજવાડીએ જાણી ફેરકટરના મળે છે.

બરમેરા લામરની કમનસીબીને આપણે હાખનો લઈએ તો એક અજગ થવા જેવું છે કે તેણી બીમારોમાંથી તંદુરસ્ત થયા પછી તેણીને દર આજવાડીએ ૨૦૦૦ ડોલરની કમાણી મળતી હતી પણ તેણી જ્યારે મરી ગઈ ત્યારે પોતાની આખી

જીવંતીની કમાણીમાં માત્ર ૬૦૦૦ ડોલર જળવાવી શકી.

કોને ગ્રીષ્મીયને ૩૦૦૦ કરતા વધારે ડોલરની. અઠવાડીએ આવક છે અને એવીજ રીતે બીજા નોકરને અઠવાડીક પગાર મળે છે તોયે સીલ્સ ૨૦૦૦ ડોલર મીસ ફોર્સ-સ વીડીર ૨૦૦૦ ડોલરને જેમ ડેનીઅલ ૨૦૦૦ ડોલર મળે છે તેજી રદાર નંદ નડીઓની પંક્તીના ગણાય છે અને તેટલાજ પગારે આનમુર, જેન્ટોનીઓ મોરીનો નીટાનાબડીઆ અને અના કયુ નીલસનને મળે છે.

હજુ બીજા કેટલા નંદ-નડીઓ જેઓને મોટા પગારો મળે છે તે આ પરથી જણાશે. પોલીસ કેરીક ૩૫૦૦ થી ૪૦૦૦ ડોલર લેવાનલ બેરીમુર ૨૫૦૦ ડોલર મીમરી ૩૦૦૦ ડોલર બેરી હોમસન ૪૦૦૦ ડોલર દર અઠવાડીએ મેળવે છે. બીડી કાંપસન એક નામકીત ડાયરેક્ટરની બેરી છે અને તેણીની બેકમાં સરી જેવી થાપણ છે. મીસ સેરીલ કમિશને ૫૦૦૦૦ ડોલરે એક શીલ્સમાં કરાર કરેલ છે મીસ મરેટા નીસન જેની શરૂઆત ૭૫ થી થઈ હતી તે આજે ૫૦૦ ડોલર અઠવાડીએ મેળવે છે જે તેણે ફેમસ પ્લેવર્સ સાથે કરાર કરેલ હતો જેવી તેના કરારની મુદત ખલાસ થઈ તેવીજ મુનીવલ્સે તેણીને પોતાની કંપનીમાં ૭૫૦ ડોલરના અઠવાડીક પગારે રાખી છે.

દને ડાયરેક્ટરોને કેટલું મળે છે તે આપણે જોઈએ. કામને ચોક્કસ ખપર નથી કે ડી. જમ્સ ગ્રીષ્મીયને કેટલું મળે છે પણ અંદાજે ખપર પડે છે કે દર પીકચર દીઠ તેને ૧૦૦૦૦ (એક લાખ) ડોલર મળે છે હેનરી કીચને પણ દરેક પીકચરના એક લાખ ડોલર મળે છે જ્યોજ્ શ્રીઝ મોરીસને ૭૫૦૦૦ ડોલર, આનર્ટ લ્યુબીયને ૬૦૦૦ ડોલર દર પીકચરના મળે છે અને આનર્ટ લ્યુબીયને વાનર્ટ બધર્સ લોન પર (અજબવાર) ૧૦૦૦૦ ડોલર આપવાને રાજ પણ છે. ધર્વીક જેલ રેલીસ જેને આજળ ૧૫૦૦૦ ડોલર એક પીકચરના મળતા હતા તેની કમાણી દવે વધી છે અને દવે તે દર પીકચર દીઠ ૫૦૦૦૦ ડોલર મેળવી શકે છે.

અને અઠવાડીક મેળવનારા ડાયરેક્ટરોને પણ સારું મળે છે. હોંગ લીડરને ૨૫૦૦ ડોલર અઠવાડીક મળે છે અને તેણે બીજ પેરેડમાં સર્ક કામ કરેલું છે. જેમ્સ કુકે 'કવર્ડ વેગન'માં સારું કામ કરવાથી તેની કમાણી હમણાં વધીને અઠવાડીયાની ૮૦૦૦ ડોલર સુધીની થઈ છે. સીડની ઝોલકાટને ફેમસ પ્લેવર્સ પાસેથી ૩૦૦૦ ડોલર અને હન્ડાપરશન પીકચરવાળા પાસેથી ૨૫૦૦ ડોલર દર અઠવાડીએ મળે છે. અને રેપર્ટ વીમરોલા મોંઘા જેલ અને માલકમ સેન્ટ કલેમર એ દરેકને અઠવાડીયાના ૨૫૦૦ ડોલર મળે છે હેરી પોલડ ૨૦૦૦ ડોલર વોલીયમ સીટર ૧૫૦૦ ડોલર અઠવાડીએ મેળવે છે. અલાન ક્લાનને દર પીકચર દીઠ ૬૦૦૦૦ ડોલર મળે છે તે જતાં બોલસ વીગેરે 'બીજી' જુડું મળે છે. ડીપ્પી કુકાનેકાટને પીકચર દીઠ ૩૦૦૦૦ ડોલર મળે છે.

એક વર્ષ પહેલાં જ્યારે સેરીલ ડાલે ફેમસ પ્લેવર્સ લાસ્ટીમાંથી જુડો-પડ્યો ત્યારે આજળ જણાવેલા દલ નંદ-નડીઓ જે પાસાથી કમાણી કરી રહ્યા છે તેની પંક્તીમાંતે એક હશે. દવે ડાયરેક્ટર જનરલને શક છે કે તે પોતાની પોતાના ખર્ચે શીલ્સ કુા. ઉભી કરશે જેનો ખર્ચ થશે થતા જમ છે કારણ કે જુડું નું સવું વસાવવાનું છે.

સંપૂર્ણ

જોઈએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની દુઃખી હાલત કવર્માં બીડી મોકલી ઘેર બેરે જ શાંતિય ઉપાયોથી મુખી જીવનની શરૂઆત કરી જોનો.

પડીત પરિમલ (જ્યોતિષી વેલ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (૨૪).

ધેડા મિત્રોની માલ (માટીયા) છં. આપ, પી. આર. ૧૨થી ૬ દરવાલા બીલ્ડીંગ નં-૧૧ મોળપીકા (મુખાઈ) પત્રવ્યવહાર માટે કરેલા.

કોનો વાંક ?

માથાની બીમારી શા માટે લોગવે છે ?
બામ વાપરી નિરાશ થયેલા માટે

હીમોટીક બામ.

એકલે માથાની બીમારીવાળાના હુમ્મોના સાથી વખણાયેલા અને જગજગહેર ઘરગણુ બામ

કીમત રીશી એકના આના આર.

સળેખમ, સંધાવા, માથાના ચરકા અને

આદાશીશી માટે અકસીર

તમારા વેપારીને ત્યાં ન મળે તો

લખા:—

સ્વદેશી એપ્રિલ અને પરં મેં કુા., મલાડ
બી. બી. સી. આપ. રેલે.

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લેવાજમ રૂ. ૩ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦૦

હિંદ બહાર રૂ. ૫

લખો:—મોજા-મળહ કાર્યાલય

ખટાવ બીલ્ડીંગ ગીરગામ મુખાઈ નં. ૪

“મોજ-મજલ” નો સુરખો.

એક ગામમાં રહેનાં એનહન નીચે આવી એક માથુસ મરી ગયો. એટલે ફોજદાર સાહેબે તેના પર જુરી બરી. જે માથુસે તે અકસ્માત પ્રત્યક્ષ જોયો હતો, તેની સાક્ષી જુરી સમક્ષ એવાની દેવાથી તેને પણ બોલાવવામાં આવ્યો; પરંતુ તે મદ્રાસ તરફનો રહેવાસી હોવાથી તેમણે સિવાય તે બીજી કાંઈ બાબત જાણતો નહોતો.

ફોજદાર સાહેબે તેને પૂછ્યું. “તમને શુજરાતી આવશે કે?”

સાક્ષીએ માથું દસાવી કહ્યું:—“ના.”

“મરાઠી?”

“ના.”

“હિંદી?”

“ના.”

“બંગાળી?”

સાક્ષીએ પહેલાના ઉત્તરનીજ પુનરાવૃત્તિ કરી. એટલે ફોજદારે જુરીના ગૃહસ્થોને કહ્યું:—“સભ્યો, જુરીનું કામ આપણાથી આમળ થસાવી સકારી નહિ. આ ગૃહસ્થને જે જૂદી જૂદી માર આપામાં પૂછ્યું; પરંતુ તેને એક પણ ભાષામાં મારે કાપણ સમજાયું નથી, મટે નિરૂપાય છે!”

ચોરટ મારનાર—આ પત્રનું વજન વધારે છે માટે એક ટીકટ વધારે લગાવો.

લોખીસાલ—પણ ટીકટ લગાડનાં વજન વધી જશે તેનું શું?

“તે જ-ને તમારા મિત્ર હતા. તો તેઓની મારામારી તમે કેમ અટકાવી નહિ?”

કેમ અટકાવું? કારણ હું એક વર્તમાનપત્રનો ખાતરપત્રી છું.

દરોર શેઠાણી—(પરોણને) જુઓને મારો બાપુ ખરાબર તેમના જેવાજ દેખાય છે નહિ?

પરોણી—હા, દેખાય છે ખરો. પણ તે વિશે ખરાબ લગા-કયાનું કાંઈ કારણ કવિધ્વમાં તેના રવચ ફેરવવાનું યત્ન કરે છે.

શેઠાણી—(બીખારીને) કેમ રે! તરું લખ થયું છે કે! બીખારો—માફ કરો માંદે મારે ને એ બી હોન

તો તમારા જેવા અનુભવા માથુસો પર પેટ કાતવા માટે હું અવધંબીને રહેતું કે?

એક રોગીના પત્ર કાપ્યા પછી ડોક્ટરે તેને પૂછ્યું:—“કેમ, કેમ પશ્યેમ તમારા મન મુજબ થયો ને?”

રોગી—ખરાબર મન મુજબ, પણ થોડી બુદ્ધ થઈ ગઈ!

ડોક્ટર—કેમ? રોગી બુદ્ધ થઈ?

રોગી—મારો કામો પત્ર કાપી નાખવો જોઈતા હતા, તેને ખાતે તમે જમણો કાપી નાખ્યો!

લીલા—આજે મારું માથું જટુ કુખે છે.

વસંત—મેં એક રથને વાંચ્યું છે કે, ચાપન સાંભળવાથી માથું જુનું મરી જાય છે. એકાદ ન્હાતું માવન માટે!

લીલા—ના, ના. આટલો બધો છેવટનો ઉપાય થોડાજા જેટલું કાંઈ મારું માથું જુનું નથી!

“ઓ એટલે શું?”

“ઓ એટલે પોષ્ટ કાપરી. તેને ખીસામાં રાખવામાં કરકત નથી.”

“પરોણજુ એટલે શું?”

“કોત પગલું ફેરવે-રે! માત્ર તેને આવનાં જતાં જોઈ સમજ છે!”

“સુન્દર બી અને મરોણામાં અંતર શું?”

“છડીવાળને પોતાને કઠિા દેવ છે અને સુન્દર બી જોનાં જોનારને કઠિા કાપ છે!”

પડીવાળને હાથ લગાડનાં તેનો કઠિા ખંધ પડી જાય છે. અને બીને રવચ કરનાં જરીર પર કાંદા ઉઠા ધાવ છે!

“તમે રોજ કુખમાં પાછી નાખો છો!”

“નહિ, આજે મેં પાછીમાં કુખ નાખ્યું છે!”

સિસક—(તપાસ મટે આનેલા ડેપુટી જલાર મળા પછી) લશ્વ. ડેપુટીએ પ્રપ્ત પુછ્યા ત્યારે મુગિા થઈને કેમ લલો રચો!

લશ્વ—સાહેબ, મેં મદ્રાસમાં કાપીનું મીનવન લીધું છે. હું સોમવરે મે-લલો નથી!

લસાલ—જોરીયાજ! એક કુંડળી લઈ આવ્યો છું.

જોરી—જોરાની છે શું?

લસાલ—ના, જોરાની નથી-જેરવાની છે!

જોરી—હા મટે!

લસાલ—તે એક બીજવરનો છે-તેમને ન્હાના દેખાતું છે!

“ સૌન્દર્યસુધાશતકમ્ ”

ધાને

આનંદ લહેરી

તવ કૃતે સ્વજનમગ્નુલાઈ

શિરો મલીયં यदि जातु गच्छतु ॥

दत्तानि पूर्वं जनकात्मजायै

दशानનેनापि दशाननानि ॥ ૧૨ ॥

અર્થ—હે ખંજન પક્ષીના જેવી સુંદર આંખોવાળી સ્ત્રી । તારા માટે કરી કહાય માફ આ માથું ચાલ્યું જાય તો પહેતર છે કે તે ભયે ધણી ભૂલ થાય. આ સાદસ કું પહેલેજા કરું છું એમ નથી, પૂર્વે સીતાજીને માટે રાવણે પણ દય માથા આપ્યા હતા, ખરેખર આપાસકત મનુષ્ય શું નથી કરતો ? ॥ ૧૧ ॥

रमणीयः स हि पुरयो रमणी यज्ञैव खपति विदग्धा ।

भोक्ता स एष सुगमयित्वं घटं हि यम रक्षिकस्य ॥ ૧૨ ॥

અર્થ—તેજ પ્રપ્ત સ્વરૂપવાન ભયુષ્ને કે જેના ઉપર ચતુર સુંદર સ્ત્રીઓ હુબ્બ દોષ છે, અને સ્ત્રીક પણ એજ ઉત્તમ ભયુષ્ને કે જેના ઉપર રક્ષિકાનું ચિત્ત આસક્ત થાય છે. ॥ ૧૨ ॥

शब्दं वातगुहं विलोक्य दयनादुत्थाय किंचिच्छने

निद्रा व्याजमुपगतस्य क्षવિरे निर्वैषય पर्युर्ध्वम् ।

વિદગ્ધ વરિસુમ્ય જાતપુલકમાલોક્ય મંદચળી

कजा नम्रमुखी प्रियेण हृष्टता बाणा विरे लुपिता ॥ ૧૩ ॥

રહેવાનું થર શબ્દ બેઠને અઝાત ચાવના બાના એકાંતને

લાગ લાઈ પલંગપરથી હળવે હળવે ઉઠીને સુવાનો દોંગ કરીને સુષ્ટ રહેલા પોતાના સ્વામીના સુંદર સુખારવિન્દને ખૂબ નીરખીને વિશ્વાસથી અત્યંત સુમતિ જીવે છે તો કપોળ પ્રદેશપર લોભાય ભોમાં અને તે ભંગે છે એમ સમજા નિશુ" મુખ કરી સ્વરાઈ ગઈ, એ વખતે મનમાં ગોળ ગોળ થતા તેના વાહલા પ્રિય પ્રતિએ ઉભા થઈ ગાઢ આભીંગન પૂરુંક મુખેન લઈ લીધું. ॥ ૧૩ ॥

तस्यै विदुमच्छायो मदमार्ग इचाघः

करति करयनो बाणे विषाद्याकुलितं मनः ॥ ૧૪ ॥

અર્થ—હે કુમારિના । તારા અધરોષ્ટ મારવાડ દેશના માર્ગે પ્રમાણે વિદુમશ્ચાય (એટલે જેના ઉપર આડની હાથ નથી એવા) છે, તેથી તેના ચોગે કરી કોને પાન કરવાની ધમ્મ થતી નથી ? પણ, વિદુમશ્ચાય એટલે પરવાનાના જેવી લાલી જેના ઉપર મારી રહી છે એવા ને તારા અધરોષ્ટ છે, ત્યારે તે કોને પાન કરવાને ઉત્કટિ કરતા નથી ? અર્થાત્ સર્વે સહજ જનને ઉત્કટ કરે છે. ॥ ૧૪ ॥

किमिदं बहुभिरुक्तं किमुदयः प्रलयै

मदयमिदं पुरुषाणां सर्वदा शेवनीयम् ॥

અમિનવમદલીલાજાલસ મુંદરીનાં

स्वनभरपरिलेखं यौवनं वाचनं वा ॥ ૧૫ ॥

અર્થ—યુક્તિ વગરની ધણીએ મરખાંડ ખખડ કરી તો પણ તેથી કંઈ અર્થ પ્રાપ્ત થતો નથી, તેથી કું નિશ્ચયાત્મક કહું છું, કે આ હુનીયામાં પુરુષોએ જેવુંજ સેવન કરવું જરૂર છે. એક તો અપૂર્વ મદ્યુક્ત લીલાએ કરી ઉત્કટ અને સ્તન ભારે કરી નામ જેવું મુંદરી એવી તરુણી સ્ત્રીઓનું ચાવન, અથવા ખીજું અરપમસેવન.

कृत्वा विग्रहमशुपातकलुषं शयासनादुत्थिता ।

क्रोधात्तद्वि विरुद्धं गर्भमवनादારं रुद्रा दयिषता ॥

દ્રષ્ટ્વા ચન્દ્રમર્સ પ્રમાવિરોહિત પ્રત્યુપવાતાઠતા ।

हा रात्रिस्त्रिरिता गतेति पठिता कौता प्रियस्येतरधि ॥ ૧૬ ॥

અર્થ—“કોઈ એક સ્ત્રી પોતાના પતિ સાથે વઢી, રડી, રીસાઈ, બળાપા કરી જીરસામાં ને જીરસામાં પલંગ ઉપરથી ઉતરી અને તેનીજ રીસમાં ને રીસમાં રમ મહેલના બારણા તરફ જવા લાગી, પણ એટલામાં કાંતિ વગરના થયેલા અંદ તેની દષ્ટિએ પડેલી, અને પ્રભાતના થીતણ વાણને તેના શરીરે સ્પર્શ થયો, ત્યારે તો ઉતરી જેલુક્ત યંધ, પસ્તાણી અને પોતાની મેજેજ પાછી કરી, અને રાત્રિ પણ કેટલી વહેલી જતી રહી.” એવું કહી પોતાના પ્રાણપ્રિયને આશ્વિન કરવા લાગી । ॥ ૧૬ ॥

सुरतं तदेव सुरतं यत्नाद्वर्णं यदयमनारीपु ॥

સંતત્યે દારરતિઃ કણ્ઠરુમનાવ યોટિકાગમનમ્ ॥ ૧૭ ॥

બા. ખરે રતિકીડાનું આનંદ દેનારું સુખ તેજ કે ને રતિ સુખ ધણી મહેનતે અન્ય સ્ત્રીઓમાં મેળવી શકાય હોય, સ્વસ્ત્રીમાં ને રતિ (કીડા) તે સંતાન પેદા કરવા પૂરતી હોય છે, અને હવસ સાન્ત કરવા માટે વેરવા મનન કરવું આમ વિલાસી બનેલાનું કહેવું છે. ॥ ૧૭ ॥

पंडितास्तु कलगेण रमन्ते सहिषा हव ॥

પુત્રસ્ત્રોત્રાદને દશા અદશ મુકિસાધને ॥ ૧૮ ॥

બા. ભાગવતના માહાત્મ્યમાં લખ્યું છે કે, આ કલિયુગમાં પંડિતો મજાતા આંખોવાનો “પામા પાડીઓ”ની માફક સ્ત્રીઓ સાથે રમજી કરનારા અને છોકરાં પેદા કરવામાં ચતુર થઈ, પણ મોક્ષ-સુક્તિ સાધનમાં ચતુર થઈ નથી.

શાસ્ત્રી દેવાશંકર મેઘજી

સીનેમાના

સમાચાર

બખતાર-૨. ચિત્રપટ

નવીન દિવસો.

પંચ મહામુન-પાયોનિયર ફિલ્મ કું. લેખક મી. આલવારો કાપરક્ટર અને કેમેરામેન મી. પાટલુકર.

વસ્તુ-સામાજિક કાથે જાદુના અવનવા પ્રયોગો ખાસ દેખાડવામાં આવે છે. વસ્તુને કથા ઠીક છે.

કેટોગ્રાફી-ઉત્તમ તો કહી શકાય નહિ પણ ઠીક. પરંતુ જે જાદુના પ્રયોગો હો. આલવારો રંગ ઉપર કરી દેખાડી લોકોને હેરાન કરના હતા તે પ્રયોગો નો મી. પાટલુકર એક જ ફિલ્મ અને શોટમાં કેમેરા ચાલી જી. આલવારો નો જાદુજ અસર કરત તો ઠીક થાત ખાધી જાદુની દીકરી અને તેવા જાદુગરને એક સીનેમા કેમેરા ખાતુ એકાદે છે એટલે સીનેમા કેમેરાથી જાદુજ દીકરી કાલકાલા જાદુગરોને પણ ખાલમાં નહિ હેવ તેવી કરી શકાય છે. એટલે પોતાના પંધાવાળા જાદુજ દીકરી દિવસમાં દેખાડવી એ ખ્યાલ કેવળ નિયત છે. તે ઉપરાંત મી. પાટલુકર જેવા જાદુના કેમેરામેન તદ્દન જાદુ દિવસમાં કલેક્શનપચાંજ દીકરી દેખાડે અને તે પણ આંખનામાં કળલ એકદોષ કરવાને બદલે આખી રીતમાં છનને આકર્ષ કરી બીજાન બતાવે તે તો નજ નેહ શકાય.

અભિનય-મી. આલવારોને પડી મળેલી એવ પ્રમાણે હાથ જાદુ કરતી વખતે જેમ દલવાય તેવી પ્રકારની છે.

કલાખાજ આદારક-સૌરાષ્ટ્ર ફિનેમેટોગ્રાફ ચાટ્ટોટ. વસ્તુ-આનંદ પચાંવસાને વાર્તા છે. આજકાલ સીનેમાની રિલેમેનો વિષય જાદુના ઐતિહાસિક, પાર્શ્વિક, એ જાદુજ રચના અને મારકાંડો દોષ છે. કાલાજીક ચિત્રપટો અને તેમાં પણ દારવરસિક ચિત્રપટો પણ જાદુજ ભેવામાં આવે છે. મૈત્રેય ફિલ્મ કંપનીનો આ કેમેરી દો દિશામાં માર્ગ સચાઈ પડે. અલખત દિવસમાં કેટલાક પ્રસંગો અને યત્ન જેવા છે પરંતુ

પણ પસંગો દારવરસાક છે અને કલ્પના એકંદરે પ્રચંડનીય છે. કેટોગ્રાફી-ચીકાતી માલમ પડી છે. સીનેમાને મુંબઈની કથાને જુલાયે તેવા છે અને કંઈ મજા વાપરી નવીનતા કરી દેખાડી છે. તે મટે કેટોગ્રાફને દોઝા શાખ થી આપીએ છીએ. અભિનય-દારવરસની ફિલ્મ દોવાથી દારવ ઉત્પન્ન કરવામાં કેટલેક કેકાણે દારવ બદારથી અખબોની વીધવાસ થતી માલમ પડી છે. નાજી ઠીક.

એકંદરે ફિલ્મ લોકોદરને માન પામેલી માલમ પડી છે. નવી ખખડો-

કેટોગ્રાફી-રચિત તેજ છે. મુમતાજ મદામ કમળાકાર ચાલુ છે. આરે સંભળવા પ્રમાણે મીસ કૌટરે રાજનાથુ આપુ છે અને મીસ મુલોચાને મુંબઈની હવા નહિ માફક આવવાથી નાથીક જવાર છે. એવી અથવા છે. આશા રખાય કે

દિન્ડુરાનનો અભિનય સુધરે.

ફિલ્મ કું-રંગ. માલુસ પાસેથી એમીમેન્ટ કરવાનો રીવાજ આ કંપનીએ ચાલુ કર્યો છે. આ એક નાટકી રીવાજ છે પણ કાલાના ખરાબ સંજોગો નેવાં કંપની અને કામદારો બન્નેને માટેન કારણ છે. સંભળવા પ્રમાણે કંપનીના દરેક માલુસે એમીમેન્ટ ઉપર સહી કરી છે. એકાદ મે કામને નહિ કરી દોષ તો તે ખવવા થોડા છે.

કંપનીના માલેક મી. માલુ. કલાલ આ કંપને કંઈ નવીન રૂપ આપવાને અને એક આદર્સ રુદ્ધિથી તથા કંપની કરવાને પ્રયત્નો કરી

રચા છે. નર અને નરીઓ આ લાખની કંઈ નવીન ખખડો, રીતીઓ, સંખજ મેળવે તે મટે એક લાખગેરી તથા કલમ પણ કંપનીમાં ખાલવામાં આવી છે. દરે મુંબઈની અસ્વસ્થ હવામાં નહિ રહેતાં કંપનીના માલુસો અને કંપનીનું કાપકમ સ્વસ્થ નિરાળા એકાંત જગ્યામાં મુંબઈની મોદળગથી બાંધે થાય તે જોવા મી. માલુકલાલ મુંબઈના પરામાં એક મદાન રુદ્ધિથી જાંબરોને માટે સારી મુંદર, કાઠવાન, નરી નાજા કુંદર વિગેરેથી ભરપુર એવી કામ લખજા કરી જગ્યાની દોષમાં છે તેવી ખખડ દખોને મળી છે. મી. માલુકલાલના આ વિચાર અને ખંત માટે દરેક તેને ધન્યવાદ આપીએ છીએ અને તેમની ઉમેદ હાથર પાર પાડે અને કુંકમાં એ. "કુજ નજર" જોવા દરેક કંપનીના પ્રાચીન કરોએ છીએ.

સીનેમા ફીલ્મના ઉદ્યોગ માટે ત્રીસ હજાર વારથી એક લાખ વાર સુધી. વાંદરા અને અંધેરી વચ્ચે

ખુલ્લી જગા

પ્લાન સાથે બપોરના બે થી ત્રણ વાગ્યા સુધી મળે

શ્રી કૃષ્ણ ફીલ્મ કંપની

૧૬૨ દાદર રોડ, દાદર મુંબઈ.

શારદા—મદન કળા પૂર્ણ થઈ ગઈ છે. મેન્ડરીક સીનેમા તેની બહાર થયા પછાં તે કૃષ્ણ સીનેમામાં દેખાવાનું આવજી માસ માટે પ્રધુમન કુમારની તૈયારી સંભાળે છે.

પાયોનિયર—મદાકાળાનું ત્રીશુળના રીલ્સથી ચાલુ છે.

સુદર્શન—ફુજેચ નંદિનીનું કામ ચાલુ છે. જ્યારે તેમાં મીસ જોન્સ, દારકાળાઈ અને સખુ કામ કરી રહ્યાં છે.

રોયલ આર્ટ—કાતરીયું ગ્રેપ લમ્બાઈ પૂરું થયું છે અને “લાખો કુલાઈ” ચરૂ થયો છે. પુનાની કોઈ નાટક કુરુપની આ કંપની પાસે ચોલાના માણસોથી એક દિવસ પદાવવા માંગે છે. જોને માટે મી. અરદેસર ધરાની લેના માલેકંબી કોઈ ચોડા રોજમાં પુને ઉપરી જશે. એમ સંભળાય છે.

સરસ્વતી—આવજી માંસમાં દુલારી દબ થશે જ્યારે મી. જોશી પરદેશી સેયાને પરદેશ મોકલી દાલ પુર્વકાળા હાવમાં લેશે એમ સંભળાય છે.

મદ્દકાળા—મોરલીવાલો પૂર જ્યારમાં મોરલી ખળવી રહેા છે. આજા છે કે તેના નાદ જલદીથી મેન્ડરીકમાં સંભળાવશે

* * *

એક ખુલાસો

અમારા તા. ૧૮ મી જુલાઈના અંકમાં તેમજ તા. ૨૧ મી જુલાઈના અંકમાં પ્રસિધ્ધ થયેલા સમાચાર વિષે શ્રી કૃષ્ણ દિલ્લ મંપનીના માલેક રા. રા. માલેકલાલ બી. પટેલે ખુલાસો લખી મોકલ્યો છે જે અમે ખુશીથી નીચે પ્રકટ કરીએ છીએ.

રા. રા. તંત્રી મદ્દકાળા મોજા મગજ

અટાઈ મેન્ડન ગીરગામ મુખ્ય.

(૧) આપના તા. ૧૮ મી જુલાઈના અંકમાં સીનેમા સમાચારમાં અમારી હું વીસેની અખરમાં છેલ્લે જ્યારે મી. માલેકલાલ નવીન વસ્તુની શોધમાં વીચરતા ફરે છે. કોઈ કોલીપુરના કળાવાન લેખકનો આશરો લે તે બનવા જોઈ છે એમ અમારું છે.

(૨) તે ઉપરાંત આપના તા. ૨૫ ના અંકમાં સીનેમા સમાચારમાં હમી નંદીને છીએ તેમ જંગલની બીજીસીના લેખકનો આશરો કેમ ઉલ્લેખ થઈ ગયા તે સમજાવું નથી—તેવું લખાયું છે.

હવે પ્રથમ ખાગમાં જણાવવાનું જે મલેકલાલ પટેલ નવીન શોધમાં વીચરતા ફરે છે તે તો કુદરતે બનવા જોઈ છે. પછી કોલીપુરના કળાવાન લેખકનો આશરો લે તે બનવા જોઈ નથી કૃષ્ણ કુરુપની અત્યાર સુધી કાળના આશરો લેવા શાખી

જ્યાં જોલી જાયા હોય—ત્યાં ઉચ્ચ ભાવનાની આશા કયાંથી રખાય !!!

લોક લાગણીને માન આપી—એક વીક વધુ—

રાંકડી રૈયતને પીડી-તાણાંની પાંધમાલી કરી—મોજા મગજ માણસો આપુસતાના શોધમાં રૈયતને કેમ રીખાવે છે ? તેના તાદરસ ચિતાર માટે જુઓ.

શ્રી કૃષ્ણ કીલ્લ મંપની કૃત

બોલતું બુલબુલ

WOONG NIGHTINGALE

ધર્મ નીતી, સાહસ અને કર્મ તથા પરાક્રમનો વધુમાં સ્ટેજ પર મીસ બળીનો આ વીકે અજબ પ્રભાવ દર્શાવતું એક નવિન પ્રાકૃતિક નવીન સંગીત સાથે નવાં બહારનો કેન્સરલ્લ થશે

આવે છે આવે છે
વહેમાતરમ ફિ. કુ. કૃત

વહેમાતરમ

દેશ સેવાનો ચિતાર

કૃષ્ણ સીનેમા

દુબાઈ થીએટર ન્યુ થીયેટર

કેક સમયમાં રજુ થશે
કૃષ્ણ કૃત

એ દિનની બાદશાહી

ખુબસુરત બક્ષા

નથી. આશરગીયાઓને આશરો આપતાજ થીપી છે. વલે પીપ્પને મન કળાવાન હોય; પરંતુ અમારી કંપની કળાવાનને વળગવા કરતાં કળાવાને ઉત્પન્ન કરી શકે છે. વધુમાં ન્યાં સુધી અમારી કંપનીના "કુખ્યુકમાર" છે ત્યાં સુધી નવા કળાકારો ઉત્પન્ન થતાજ રહેશે. માટે તેનો મોઝ્ય ખુલાસો તમારા આવના અંકમાં પ્રગટ કરશે.

શીલ નંબરની આગમમાં જીવવાવાનું એ લેખક મી. રેલ-આસ લુદી વ્યક્તી છે તે તેઓ અમદાવાદના વતનીઓ છે કાઠીયાવાડી અને ગુજરાતી પત્રુઓ છે. જરૂર પડે તો હેઠાણ મળી શકશે. માટે તેનો પણ ખુલાસો હાવશે.

માણેકલાસ બી. પટેલ

શ્રી કુખ્યુ શીલ કંપની

નોંધ—રા. પટેલ પોતેજ રચીકાર કરે છે કે તેઓ નવીન શૈલમાં વિચરતા ફરે છે એટલે તે સમયે લખવાની કંઈ અમત નથી; વધુમાં રા. પટેલ જણાવે છે કે 'શોધીનુરા કળાવાન લેખકનો આશરો લે તે ખતવા ભેગ નથી.' તે વાન અને રચીકાર કરીએ છીએ. અમને ભણીને જાનક માય છે કે એ રતપચ કંપની કળાવાન ઉત્પન્ન કરી શકે છે, જે ખરેખર કંપનીનાં અહો લાગ્ય છે કે, "કુખ્યુ કમાર" જેવા વિષયના પ્રયોગ કંપનીમાં છે કે નેની સદામથી "નવા કળાકારો ઉત્પન્ન થવાજ રહેશે, એવું આશાસન રા. પટેલ આપે છે. આ આશાસન ભવિષ્યને માટે છે અને ક્યારે ભવિષ્યમાં યાન આપ્યું નથી એટલે તે પરતે કહેવું. સમય નથી. કંપની નમારે સુધયોમથી કળાવાનોને બહાર લાવશે ત્યારે જ કળાવાનોને ભેગ, સીનેમનો ઉત્કર્ષ અને ઉત્ક્રાંતા હોવાથી અમને જાનક થશે.

(૨) તા. ૨૫ ભુલાદના અંકમાં હાવેલ. સમાચાર માટે. જંગલની જડીભુટીના લેખકના અશરો કેમ ઉલટા થઈ ગયા. આ બાબતમાં જીવવાવાનું એટલું જ કે જંગલની જડીભુટીના લેખક મી. રામચંદર દવે છે, અને દરો લુલતા ન દોષએ તે તેઓજ દમારી જોરીશમાં, એક વખત, ભોસીનેજ ખુલાસો કરો દતો કે કુખ્યુ ફિલ્મ કંપનીમાં લેવા "એલવું લુલુલ" તેઓનીજ વરતુ છે અને તેમાં ચોટી ફેરફાર રા. "કુખ્યુકમાર" કરો છે જો કે તેઓએ આપેલું નામ કંઈ બીજું જ હતું અને આથીજ ત્યારે દતોએ રહીન ઉપર લેખકનું નામ લેવાજ લાગ્યું ત્યારે દતોને ખરેખર નેંદ થયેલો અશરો ઉલટા થઈ ગયા એક અંગેએ ઉપલી કંઈ કરી હતી. પછી ત્યારે તે ખરો લેખક હોય કાઠીયાવાડી કે ગુજરાત પત્રુઓ હોય તે અમારે ભલ-વાની જરૂર નથી.

(૩) રા. પટેલ અંતમાં ફેલકે ચર્ચા સમાચાર વિશે કહે છે. પણ જે ચર્ચા પત્રકારના કાંચ આપે વિરોધ સંખેમ રાખે છે. નેથી જો ચર્ચા અરથને છે.

અ. ડા. મ.

લોકો તેને કોણી સમજતાં હતાં

પણ તેમને ખબર ક્યાં હતી કે,

તેના મોં પર ને નમે નસ મહી, ઉચ્ચાર ને આલમાં ફેલીય તણું ઉચ દિગ્ય તેજ. સગડી રહું હતું તે હુલારી એક રાજકુમારી રાજપુતાણી હતી

સરસ્વતી ફિલ્મ કુંડની

એક નવીન આદર્શમય ફિલ્મ

હુલારી

ફૂંક સમયમાં દેખાવ દેશે

સીનેમા મેજેસ્ટીક

તારીખ માટે તથાસતા રહેજો

લાંબો સમય લઇને-મોટો ખર્ચ કરીને-અને

મોટી જહેમત ખેડીને ફેલકાક આવનવા

આકર્ષક પ્રસંગો મુકી આ ફીલ્મને એક

તમુનેદાર કરવામાં મી. પળીલાલ

જેશીએ કમાલ કરી છે

હમારું હવે પછીનું આવતું ચિત્રપટ

ગુપ્ત ભેદો, રહસ્ય, શંગાર અને શાવથી ભરપૂર

મી. જેશીની અદભુત ફતી

ધુંધટવાળી

બુદ્ધિ માટે લખો—

સરસ્વતી ફિલ્મ કું.

ગીરગામ મુન્દાઈ ૪.

આવે છે ! આને છે !
રા. રમણિક અ. મહેતાની બંગાળના
હિન્દીસપર લખાયેલી નવલકથા પરથી
ઉપજાતી કહાડિયે

સુજાળથી ભાગ્યપરીક્ષા
આઈડીયલ પીકચર કોરપોરેશન

મંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોહલી મંબાઈના બેદભરમથી ભરપુર.

અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા

કિંમત રૂ. ૧-૪-૦

મોજ-મજાહ કાર્યાલય

ગીકગામ ખરાઉ બીલડીમ મુબાઈ ૪

દુર્ગેશ નન્દિની

આવે છે

બંગાળના પ્રખ્યાત લેખક બંકીમ બાપુના પ્રસિદ્ધ
પુસ્તક ઉપરથી.

ઉતારવામાં આવેલી અદ્ભુત

ઐતિહાસીક ફિલ્મ

દુર્ગેશ નન્દિની

ઐતિહાસના પાનામાં રમી ગયેલા જનોની આ
એક અદ્ભુત કથા છે.

આત્મસેવા, પ્રેમ, શૌર્ય અને કાવ દ્વાધી ભરપુર આ એક
હૃદય લેલક કથની છે

ફિલ્મને જોતાંજ તમે ગાયા આફ્રીનના ઉમકળા સાથે મેલા થશો
આ મહાન ફિલ્મ તમારે જોયા વગર
છુટકોજ નથી.

સીનેમા અને તારીખ જોતા રહો

જલદી તારીખ માટે-બુકીંગ હમણાજ કરો

સુદર્શન ફિલ્મ કું.

સ્ટેટર રોડ મુબાઈ

CHRISTIAN DAUGHTER

“પકડતાં જાળમાં ઉદર, ફસાયો સર્પ તે અંદર”

મી. લાલજી લટકાળાએ પોતાના હરીફ મી. માવજીને ફસાવવા
પેરવી કરી પણ અંતે પોતેજ ફસી પડ્યો

સૌરાષ્ટ્ર

લીમીટેડની

જેલ. જેલી

કોમેડી ડ્રામા

ધુમ હસાવનાર

ક
લા
ખા
જ
આ
શ
ક

લોકોના અસાધારણ એચાલને લીધે બીન્દુ અંબાડીકે આ આખી ફીલ્મમાં હુન્નર મંદી
તથા કલા તેમજ એક્ટીંગ વિશે વિદેશી ફીલ્મને હરીફમાં હરાવે તેવાં છે

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

વખત તથા ભાવ હમેશના ચાલુ છે તે

આવે છે

આવે છે

આવે છે

યુનાઇટેડ પીકચર્સ સીનેટ્રીટનું નહિં વિત્ર

દાનો દિવાન યાને તોત્યાનું બંડ

શારદા ક્ષિત્તમ કુંનું મનમોહક ચિત્રપટ

આવે છે ! તમારા લોકપ્રિય સીનેમામાં તારીખ જુઓ ?

મુખથી સુધાને રાખીને હૃદયે હળાહળ રાખતી,
રમણી નથી એ રાક્ષસી છે ! મદનમાં એની મતી !

પુરૂષ માત્રના મનને માયાની જળમાં ફમાવી ઉલ્લુ બતાવી નિષ્કૂર રમત ખેલતી
અવત્તીની રાજકુમારી રલા !

સ્વર્ગોદ્યાનનુ યુદ્ધાએલુ કુદ્ધ ! ભવિષ્યવેત્તાની ભવિષ્યવાણીનું રહસ્ય શું ?

મદન કલા

સર્વાંગ સુદર નાઝનીનોતાં સાગ્રાજ્યમાંથી હૃદયાર થયેલ દાસી ? પાતળ કુવામાંથી
અજન્મ રીને તેનો ઉદ્ધાર !

જા માયાનો માનવી સ્વર્ગની શોદામણી વાડીમાં શી મીને દાખલ થયો ?

પુરૂષ માત્રને પ્રિકારનાર રમણી પુરૂષના કદમોપ- કેમ ઝુકી પડી ?

તેલ ચોળી અગ્નીમાં નાખવા છતાં કેમ ના બળ્યો ?

તેનો દેવ તરીકે શા માટે સ્વીકાર કર્યો ?

ભવાનીને બૂલાવે તેવી સ્વર્ગની અમત્કારીક તલવાર શું ! શું ! કામ કરે છે ?

રલાના રૂપમાં અજન્મ, કુતગના હાલ ભોગવતા તળીયા ચાટતા રાજકુમારોનો કોણ તારણદાર ?

પિતૃ ભક્તિ, માતૃ ભક્તિ, પતિભક્તિ વગેરે ઉભરાતી ફીદમ જેવા ચુકશે નહિ

અમારાં ચિત્રપટોની ભુકીંગ માટે લજા—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ--કોટ મુબાઈ

જોડાઈ જાય તો જોડાઈ જાય દિવેદીએ મુખે, ગીરગામ ખટાવ બિરહીગામ મોજ-મગાહ પ્રિન્ડીંગ પ્રેસમાં બાપી
તેજ સ્થળેથી પ્રગટ કર્યું છે

પ્રથમ અંક રૂ. ૧૦. ૮-૮-૨૬
 છુટકા ૧ આનો બહારગામ રૂ. ૨૦

વાણિક લેવાનું રૂ. ૨૦
 બહારગામ રૂ. ૨૦

મોજ-મોજ

પ્રણય અને પ્રેમની નામની

હુન્નર કળાના કદરદાનેને ખાસ આમંત્રણ

૧. ભાગતું વિલયમ
શેક્ષતું ચિત્રપટ

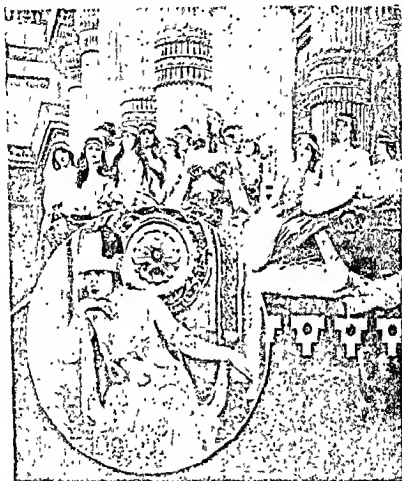
દરબારે સુલેમાન

પ્રસિદ્ધ નટીકો
ઝેટી વ્લાધિના કામો

હજારો વરસની વાત ઉપર દુન્યાની પ્રાચીન ભુમી જેઠાસાલમાં બનેલો એક
ખરો બનાવ. દેવીડ સાલોમન અને રાણી શેખાનો કિસ્સો-

૧૨... નટો

એ જે હામમાં
ભાગ લીધો હોય
તેની મદતનાનો
ખ્યાલ લેવાથીજ
આવી શકે છે.
એકે અવાજે
‘વંખણાયેલું’ આ
ચિત્રપટ છે.

૨૦૦૦૦૦૦

રૂપિયાનો

અર્થ કંઈ

વધારે નથી તરે

આ હામા તમારી

નગરે ભેજા તો

તમને ઉપલા

આભિપ્રાય ઉપર

આવવા શીવાય

ખુદકો રહેશે નહિ

ત્યારે જીએ

એક ન્યાયી રાજકર્તા ! એક ખુબસુરત રાણી ! એક કપટી ભાઈ
સોલોમાનને ન્યાયાસન ઉપર બીરાજી હન્સાફ કરતો બેઠા તમને તેમાંથી ઘણું શીખવાતું મળશે.
રાણી શેખા ખુબસુરત હોવા ઉપરાંત કેવી બહાદુર છે. તે બેઠા તમે અંબયા વિના રહેશો નહિ
આવતા રાનીવારે ભુલતા નહિ દાના પહેલવાન એક નિઠર જવાનના અદ્ભુત પ્રસંગે

વખત-૫, ૭, ૮-૪૫, ૧૦-૩૦. શની રવિ ૩-૧૫ વાગે ભાવ-રા. ૨, ૧, ગામ, ગા, બા, કે

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ડલસ્ટ રોડ

આપાઠ વદ ૧૧)

રવિવાર તારીખ ૮ મી ઓગસ્ટ ૧૯૨૬

(વર્ષ ૩ લુ. અંક ૧૯

આ વ્યવહારીકામાં પ્રસિદ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાત્રો કલ્પિતજ હોય છે. કોઈ જીવંત વ્યક્તિ પરથી ઉપજતી કહેવા નથી, આ એ. મ.

જહાલો ભૂરડીમાં !

(દેશન યુગમાં પ્રવેશતી ગ્રેહાના ઉદગાર)

“જહાલો ભૂરડીમાં ! યદ ગયો રાહરે !”

ન કરે પ્રતિજ્ઞા કોઈ પ્યારીરે !

“જહાલો ભૂરડીમાં ! યદ ગયો રાહરે !”

* * *

વિશ્વગી સદાનો આલુ જમાનો,
સદયુક્તો નહિ રાગી;
હલખલઃ હલખલઃ દો કાલે દૂબળ,
તોય પુરવની ખેંચતી નાદીરે.
જહાલો ભૂરડીમાં ! યદ ગયો રાહરે !

* * *

અકકડ—કકકડ છેલ્લી હજમાં,
દેશન જ્યોત ઝગતી;
ધરધરે ઝરમર ઝટકે વિગળા,
તોય વારી જતો એ પાહરે.
જહાલો ભૂરડીમાં ! યદ ગયો રાહરે !

“મસ્તાન” કહેલાલ.

જુ. ખે. દા

અગવા

રહસ્યમયી રમણી

(ખંડ બીજો)

પ્રકરણ ૧ લું.

હું કેવી રીતે ખેડોશ પત્ની ગયો હતો તથા મારું જીવન મરણના તારપર કેવી રીતે ધ્રુવી રહ્યું હતું એ વાત વાંચકાથી અજાણી નથી. શુધ્ધિમાં આવતાં આખો ઉપાદી તે. પશુ હું કોઈ જોષ રાક્યો નહિ. મારી વાક્યકિત ચુપ થઈ હતી. માથું ઘરમ થયું હતું. હૃદયમાં વેદના થતી હતી.

આવી અર્ધચેતન અવસ્થામાં હું ક્યાં ચૂધી હતો એ ચોક્કસ કહી શકતો નથી. એ દાબતમાં કોઈ બંધે કે ઉચિષ્ઠ પાસે બેસી વેદનાથી વ્યાકુળ બનેલી દષ્ટિથી જોઈ રહ્યું હતું એ જુનેલ હતી કે ? જુનેલાની સુંદર ચૂંતને, તેની કુસમથી મધ્ય કામળ દેહચતાને હું મારા મનમાં યાદ કરવા લાગ્યો. જુનેલાના કામળ કરરપચને જે મારા હૃદયપર રપટ અનુભવ્યો. તેની અંગ તેમજ વચના સૌરમે મરિનાની માફક અને વિદુલજ બનાવી દીધો.

તેની સાથે અણુપ સંભાળજી કરવાની મને ધણી દુઝા થઈ આવી; પરંતુ હું કોઈ બોલી શક્યો નહિ. આખો મીચી હું મારી આરાધના દેવી જુનેલાના નામને ઉચ્ચાર કરવા લાગ્યો; પરંતુ રપટ ઉચ્ચારને બદલે કંઠમાંથી કેવળ અરપટ આવતું નાહ

યવા લાગ્યો, ત્યારે શું હું બોલેલો બન્યો હતો? હોનદશિકી મારા તરફ નોંધ લીધેલોએ કાંઈક કહ્યું; પરંતુ શું કહ્યું એ હું સમજી શક્યો નહિ. મારી અવજી શક્તિ બધીર થઈ ગઈ હતી કે શું! સ્વપ્ન ગુપ્ત હતું-કેવળ ક્યારે સમજવાની શક્તિ કાયમ હતી. મહા મુસિબતે દષ્ટિ શક્તિને કેદિયાર કરી લીધેલાના અંગ તરફ નેત્રોં માફે સર્વાંગ શોભાવિત થયું. તેનો એક હાથ ખંખારાથી ખરેખર ઢિન-ન થઈ ગયો હતો. ક્યા નિઠુરે કુદમ્બકલિષ્ઠા પર આવેલા વળાણાત કયોં હશે! મારા નય-નોમાંથી અશ્રુધારા વહી જવા લાગી એ નોંધ લીધેલોએ પોતાનું મુઠ્ઠર મુખ તીચું કરી કૃત્ત્વા લાવથી મારો મુખ ઉપર ચુંબન કર્યું.

એ ચુંબનના રસથી મારા દેહમાં જાણે કે નવજીવનો સંચાર થયો, તથા મારી સ્વપ્ન બેદના અઘરવનીય ભાવથી ધીમે ધીમે અદશ્ય થઈ ગઈ. હવે મારી આંત્રો થઈ કે એ લીધેલો હતો! પરંતુ સુખસ્વપ્નની રમૂનિની માફક જીભેલોએ એકએક અદશ્ય થઈ ગઈ. જાણે કે વસંતના મૃદુ મધુર વાયુની માફક, નમના પ્રદરના પ્રસાદરના નમ્ર કિરણોની માફક, દુર્ભાગ્યથી અધ-કારમય બનેલા ચિત્તમાં હાજિક સુખસ્વપ્નની માફક એ મારી માનસી પ્રતિમા ગુચ થઈ ગઈ. શુભ થઈ જવું હતું તો શું ખાટે આવી હતી? મારી વેદનામાં સહાનુભૂતિ દર્શાવવા આવી નિષ્કુર હૃદયથી તે નાસી કેમ ગઈ? તેના એ પ્રેમમય સુખનની અદ્યતા હજી સુધી હું અનુભવતો હતો. એ મોઢ નહોતો-વેદન નહોતું-ચિત્તને ભ્રમ નહોતો; પરંતુ સનાતન સ્વપ્ન હતું. ધીમે ધીમે મેં આંખો ઉઘાડી.

લાવાકાને જે વખતે મારા પર હુમલો કર્યો હતો, બંને હું બેઠેલ જાતી ગયો હતો, એ વખતે દિવસ અમ્ભમરા આંખો હતો અને દમ્ભા મુખ્યા-ક કાળ હતો. ત્યારે શું વીચ કલાક સુધી હું બેઠેલો હતો? ના-ના. બેઠેલો દાહતમાં પસાર થઈ ગયેલા કાળનું માપ હું કેવી રીતે કરી શકું! દેહની દુર્ભાગ્યતા પરથી જાણમાં જાણ એ ત્રણ દિવસ સુધી હું બેઠેલો દાહતમાં રહ્યો હોલ જોમ મને લાગ્યું.

એકએક હૃદય પર હાથ પડ્યો. શરીરપરની મિત્રરાશ ઢિન થયેલી હોઈ નરપિશાય લાવાકાને કટારનો ધા કરેલો દોષથી હૃદયમાં અસુલ વેદના થતી હતી. થયેલો ધા મારા નેત્રમાં આંખો નહિ. રમક, કાંઈએ ધણી સાવધાનતાથી ધા ઉપર પડેલો બધી ટીપો હતો. દયાને વશ થઈ કાંઈ દયાળુ દેર-તાએ એ કાચ કહ્યું હોય એમ મને લાગ્યું. પાદના કપડામાં રત્નમીની શરીરિત્રી નોંધ મારી સારવાર કરનાર કાંઈ કશુંજાણી રમણી હોય એમ મને લાગ્યું.

હા રથએ લાવાકાને મારા ઉપર હુમલો કર્યો હતો એ હું નિશ્ચયો હતો. પરંતુ દમ્ભા હું એ રથને નહોતો. દમ્ભાનું પદપદ પદપદો મારાપદું એક લાગુ મકાન હતું. મારે તરફ દિવાલ હતી અને ઉપરનો બાજ પુત્રો દોષથી ચપેતો પ્રકાશ

એ રથએ સંચાર કરતો હતો. એ પ્રકાશમાં મકાન ધણું પુરાનન બજાયું. કાળની સાથે સુષ્પ કરી મકાનની પત્થરોથી બનેલી દિવાલ કાળી પડી ગઈ હતી.

હું પથરથી બનેલા આસનપર સુતો હતો. તથા મારા દેહને કુખ ન થાય એવા વિચારથી મારી રક્ષણકરિણીએ એ પથરના આસનપર મુલાવમ બિઝાનું બિઝાનું હતું, સખમલ અને રેશમના વસ્ત્રોથી બિઝાનું બન્નું હતું તથા એ વસ્ત્રો કોઈ કુળરંત કુટુંબની કામિતીનાં પોષાક જેવાં દેખાતાં હતાં. બિઝાનાની પાસે આમકાનો નાની ચેલીમાં સુષેષ જળ તથા તેની નજીક ચેલી ખાધ સામગ્રી નજરે પડી. આ અનાયપર આટલી બધી દયા હોણે કરી હતી! કાળના કરાળ મુખમાંથી મારો જીવ અચાવચ આટલું બધું આયોજન હોણે શા મારે કર્યું હતું! હતું જ્યતમાંથી દયાનો નાશ થયો નથી તથા નેત્રો કાંઈ આધાર નથી તેનો આધાર શ્રી કીરતાર છે એ સનાતન સત્યની આ પ્રસંગે મને સંપૂર્ણ પ્રતિનિ યદ્ય.

શરીરની વેદના જાણી થતાં ધીમે ધીમે હું ઉઠી બેઠો થયો. માફે કોનુલસ એટલું બધું વધી ગયું હતું કે એ રથન કેવું તેમજ કયાં હતું એ જોવાનો પ્રયત્ન કર્યાં સિવાય હું રિશર રહી શક્યો નહિ. તપાસ કરતાં આમકાની પોણીની ચેલી પાસેથી એક કાળગ મળી આગ્યો. તેમાં અરપદ અરણી અપરિમા જે દમીકલ લખેલી હતી, તે મહાં મુરોપતે-દું વાંચી શક્યો.

“...સુદતું પવિત્ર નામ ધન્ય યાવ. હે દરીયાપારના અનુપપા મુખાફે તારું કથાશ્રુ યાવ. તું સેંકડો આફતોમાં સપાડાયેલો હોવા છતાં દયાળુ પ્રુદા તને જીવી ગયાં નથી. તેમજીવ તને મદદ કરવા એક મિત્રને મોકલ્યો છે. એ મિત્ર તારા સુખને સાથી અને દુઃખને દોરત છે, એણે તું દંઢ વિશ્વસ રાખજે. તારે નિરાશ થવાની જરૂર નથી. દુઃખનેત્રોનાં કપટ કારણનાને હજી પશુ તું વધા કરી રહી તેમ છે. અહિં મહ્યા અદ્યુત અને બેદ વારેલા લયકર દેખાવ જોવામાં આવશે, છતાં તે નોંધ તું મકરાશય નહિ. સંસારમાં જેઓ કહીન કાર્યને સાધ્ય કરવા મુન્દ છે તેઓને જીવ સંદોસટની આફતો સાથે સામનો કરવો પડે છે, એ સિધ્ધાંત જીવીય નહિ. જે નરપિશાયો તારો નાશ કરવા વિવિધ જગતપોતની ચોખ્ખા કરે છે-અતિથોડું અપમાન કરે છે અને નિષ્ઠ નિષ્કુરતાનો પરિચય કરાવે છે, તેમને નાશ અટલા અવશ્ય કરશે.”

શરીર પુનઃ અવસન જતી ગયું. ઉપરાંત પત્ર દાખમાંથી પડી ગયો અને વિના વિજાણે હું બેઠેલ જાતી ગયો.

બેઠેલ દાહતમાં કેટલો કાળ પસાર થઈ ગયો, તે હું કહી શકતો નથી. શુધિમાં આવતાં સ્વકિરણના પ્રકાશનો એ રથએ સંચાર થયેલો જોયો. મારું શરીર પશુ અજે રવસ થયું હતું. ઉપરાંત પત્રને મેં દરીયા વાંચી જોયો. પછી એ રથએ હું કેદી થઈ પડ્યો છું કે કેમ, એ વિચારની આગી કરવા ચેડું પાણી પી હું ઉઠી બેઠો થયો. મકાનની દિવાલ નેત્રો

દેવોની ટોળાએ ભખીના ગઠામાં આવેલા પર્વતને બેઠી આ પાયાજુ પૂરી નિર્માણ કરી હોય, એમ મને લાગ્યું. સર્વત્ર શિત-જતા પરિવ્યાપ્ત-ઘણેલી હોવા છતાં વાહુ અને પ્રકાશનો થોડો અદોષસ્ત નહોતો-પાયાજુ પૂરીનું નિર્માણ કાર્ય જોતાં તે એકે બીજાજુ કારાગૃહ હોય, એવો સંદેહ ઉપજ્યો. યુર્ષ પ્રકાશમાં બની સુધી સામાન્ય અસ્તિત્વ હતું, ત્યાં સુધી હું એ પાતાળપૂરીના સિન્ન-બિન્ન આશોમાં બેન-બેનની માફક ભચ્યો. પરંતુ એ સ્થાનમાંથી જહાર નીકળવાનો કોષ પશુ માર્ગ મારી નહરે પડ્યો નહિ. શ્રમની વિરોધાવી કુધાને અતુલ્ય થયો. રોટી, મેનો વગેરે ખાઈ શિવજી બળથી પ્રાણને પરિવૃત્ત કરી પાયાજુના આસન પર બિઝાવેલા બિઝાનામાં હું સુઈ ગયો. થયા સમયે જાગવાનું પ્રકાશક પશ્ચિમાકાશમાં ઉતરી પડી અદર્ય મયા અને ચારે દિશાએ બીજાજુ અંધકારનો વિસ્તાર થયો. થોડા વખતમાં જ હું નિદ્રાવશ થઈ ગયો.

જીને દિવસે પ્રભાતમાં જાગ્યા પછી થોડો નારતો કરી પાતાળપૂરીના જે સ્થાનમાં સંગ્રામ થયો નહોતો એ સ્થળે ઉપ-રિચત થતાં ધક્કા કાળથી જમા મયેલા માટી તથા ધૂળના ઢગલામાં મારા પગ પડવા લાગ્યા. ફરતો ફરતો હું એકે ઝોરગામાં ગયો. ઝોરગામાં અંધકાર હોઈ જાદમાંના કોષ છિન્નમાંથી ફીણ પ્રકાશ મેલેલ હતો. હાથથી તપાસ કરતાં એ ઝોરગાની દિવાલ સાથે આલેખ્યું એક નું દાર બજાઈ હતું. એ દારમાંથી આશય ખંડમાં જતાં મારા પગ સાથે કોષ વજનદાર વસ્તુ અચાવાથી ધરીતું સમતોલપણે ઝાપાવી હું પડી જવાની તૈયારીમાં હતો, એવામાં મહેન-તથા હલનને આઘાતથી બચાવી લેવા બંને હાથ મેં લખાવ્યા અને હાથના ટેકાથી હું નીચે પડ્યો તેથી જ મારે કપાળ ધુસાઈ નહિ. અને હલનના પામાં વેદના થઈ નહિ. હાથ નીચે પડતાં તે કોષ વસ્તુને વળગ્યા હોય એમ લાગ્યું. એ વસ્તુપર હાથ ફેરવી તપાસ કરતાં ભયભીત બની એક અસ્પષ્ટ કારગી ચીંચીયારી પાડી અને હાથ મેં પાછો ખેંચી લીધા. હું સમજી શક્યો કે હાલના ઢગલા સાથે મારા હસ્તનો સ્પર્શ થયો હતો. એ હાલને માનવ જાતિનાં હતાં ફીણ પ્રકાશમાં હું એ સ્થળે આવેલી સામગ્રીની પરીક્ષા કરવા લાગ્યો. એ ઝોરગાની જાદમાંથી તોરની માફક એક યુર્ષ કિરણ પ્રવેશ કરતું હતું. તેના પ્રકાશની સહાયતાથી જે દેખાતું મેં જોયો તેથી-આશય, ભય, અને વ્યાકુળતાથી હું વિમુદ્ધ બની ગયો. ઝોરગામાં પત્થરનાં બનેલાં પુણજ આશનો પડ્યાં હતાં અને તેના ઉપર માનવદેહનાં હાડપીંજરોનો ઢગલો જોવામાં આવતો હતો, મદુ અંધકારમાં એ ભયંકર દેખાવના હાડપીંજરો જાણે કે, પ્રેત વિશોધની માફક દરિદ્રીન મેનોમાં મારો તરફ જોઈ રહ્યા. તેમના વિકટ દાંત મારા દેહનું માંસ ચાવવાને લોલુપ બુલા. હોય એમ લાગ્યું કોષ હાડપીંજરોના હાથ નહોતો, તો કાળનો પગ પડી ગયો હતો, કોષનું મહેન જહાર નીકળ્યું મધુ હતું, તો કાળનો કોષો ઉપરથી આવ્યો હતો કોષ કોષ હાડપીંજરો ઉપર હજી પશુ નિસ્તેજ સ્વાપ વળું ચર્મકાર

દેખાતો હતો. કોષના અંગ પર હજી સુધી સોના રૂપાના અલંકાર કામમ હતા. પાયાજુના એક આસન ઉપર એકે બીજું હાડપીંજર હતું. તેના બંને શિથિલ-નિસ્તેજ-પાંડુ વર્ણ હાથ ઉપર હજી પશુ સુવર્ણ કેટલું પ્રકાશમાં હતાં એ રમણીનો લાગેલો કેસ કલાપ વિખરાઈ જઈ આમ તેમ પડ્યો હતો. તેના કંઈમાં લોખંડી સાંકળ હતી. તથા એ સાંકળને કાળના વહેવા સાથે કાટ ચડી ગયો હતો. થોડાં અંતરે ખીજી એકે રમણીનું હાડપીંજર હતું. જમીન ઉપર અસંખ્ય લાંબાં-વૃદ્ધાં હાડકાંઓના ઢગલો થયેલો હતો. એ બધો દેખાવ જોઈ એ સ્થાન કારાખાર હોતું જોઈએ એમ મને લાગ્યું. જેમને જૂન તરસથી રીવાની મારી નાખવામાં આવતાં હતાં તેમનાં નિર્જીવ શરીરનાં અવશિષ્ટ ચિહ્નો આ સ્થળે રાખવામાં આવતાં હતાં. આવી પાતાળપૂરીમાં-આવા ભયંકર બેઠી કષ્ટસ્થાનમાં હમણાં હું રાત દિવસ પસાર કરતો હતો, એવા વિચારથી મારું આણું શરીર પરીનાથી જોળાઈ ગયું. જેમ અને તેમ જાપથી આ કષ્ટસ્થાનનો ત્યાગ કરતું હું અધીર બની ગયો.

દારની શોધ કરતાં કરતાં એક સ્થળે બે થેલા પડેલા મેં જોયા. તેમાંની વસ્તુઓ જોવાની ઇચ્છા નહિ થવાથી દિવાલ પર હાથ ફેરવી હું દાર શોધવા લાગ્યો. બે થેલાં સુધી પરિશ્રમ કરવા છતાં દારનો પતો લાગ્યો નહિ. શરીર વેદનાથી અત્યસ્ત બની ગયું. આત્મસંજાણનો આશા અંતરમાંથી અદર્ય થઈ.

પત્થરના એક ખાલી આસન ઉપર બેસી હને શું કરવું એ વિચારો હું વિચાર કરવા લાગ્યો. જેઓ મને બોલેલાં વાણી મથ હતા, તેમની મને મારી નાખવાની ઇચ્છા હોય તો પછી તેઓ પીવાનાં પાણી, ખોરાક અને મુલાયમ બિઝાનાની વ્યવસ્થા થા માટે કરે! આ બેદ બરેલા પ્રશ્નો કાંઈ ઉત્તર મારા અંત-રાત્ના આપી શક્યો નહિ. આ રદસ્થ ઉકેલવાની મારામાં શકિત નહોતી. વળી જાણનાર દર્શનાત્તર થેલો પગ લખવાતર કોણુ દરો? તેની સાથે મુલાકાત થવાનો કાંઈ જંજાલ દરો કે કેમ? એ સમજમાં નહિ આવવાથી હું નિરાશાના સમુદામાં ડૂબી ગયો.

સંખ્યાશય થઈ ગયો અને શરીરની કુખંજગતાથી હું પત્થરના આસન પર મારા લાખની ભયંકરતા કિંવા કિસ્મતની કરતાના વિચારો કરતો કરતો ઊંઘી ગયો.

બીજો દિવસે એ સ્થળે પ્રકાશનો પ્રવેશ થતાં ઉડી બેઠા થઈ અવશિષ્ટ રહેલા થોડા ખોરાકમાંથી નારતો કરી લઈ આવેલો દિવસે જે બે થેલા મારા જોવામાં આવ્યા હતાં, તેમાંના એકે નજીક બેગી લાવી તેમાંની વસ્તુઓ જોવાની તૈયારી કરી. એ થેલામાંની સમગ્રી વસ્તુઓ દામતી અને યુરોપિય હેવાથી મારું કૌટુહલ વધી ગયું. એમાં બે ધડીયાળો હોઈ તેમાં બનાવનર તરીકે લંબની એક વિખ્યત્ત ભયંકર કંપનીનું નામ હતું. કેટલીક ઈશીય વિરતોલો દલી અને એકે જનમ “મનીગ્રેય” હતી. હનભાગ્ય મુલાકાતને લૂંટી એ વસ્તુઓ મેળવવામાં આવી હતી. જોઈએ એમ મને લાગ્યું.

બીજા ચેલાને પણ પાસે ખેંચી લાવી તેમાંની ચીજોનો નીચે જમીન પર ફગસી કર્યો. પછી એ ચેલામાં હાથ નાખતાં ડબી જેવી કોષ વસ્તુનો સ્પર્શ થતાં મેં તે બહાર ખેંચી કઢાવી.

જે કાંઈ મારા નેવામાં આવ્યું, તેથી મારા આશ્ચર્યનો પાર રહ્યો નહિ. હું મારી દૃષ્ટિ શક્તિ પર વિશ્વાસ મૂકી શક્યો નહિ; પરંતુ પાઠક! એ સ્વપ્ન નહોતું—ચિત્તનો વિકાર નહોતો પણ સત્યનો સાક્ષારકાર હતો. એ પેલી લોહચન્દ્રની ચામડાની ડબી હતી, કંપતા હાથે મેં ડબી ખોલી જોઈ તો તેમાં હું લોહચન્દ્રનું દર્શન કરી શક્યો. મારા આનંદનો પાર રહ્યો નહિ. હાથથી માથું ટાક્યું પૂરી ઉદ્ધત. આજે મારા સકળ પ્રપત્ન અને સકળ કષ્ટની સમીક્ષા થઈ જે ભવિષ્યમાં કદાચ પ્રાપ્ત થવાની સંભવના નહોતી, તે વસ્તુ અનાયાસે-દૈવયોગે આજે મને પ્રાપ્ત થઈ. હું મારા સકળ દુઃખાંચને ખૂલી ગયો.

(અપૂર્વ.)

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો ગુપ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરબી અને સસ્તા હમરે પાસેથી મંગાવેા. ધોડાખાળેની નકલોથી બચેા. સેખનવિદ્યા અનુમાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પ્રાપ્ત થાય, એ યાત્ર છે. આનાથી આપ જનનર રક્ષણ હૃદય બી પ્રરૂપ અને મુદર મહેલ ઉમારત સીન સીનેરી ખાખ બગીચા વગેરેની છબી એક સેકન્ડમાં કાઢી સાઇઝની પાટી સડો છેા અને ફટકસ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાતનો ત્રાસ નથી વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે પુકટ મોકલવામાં આવે છે કોમલ ફ્રાંક કેમેરોની ૩. ૩ ટ. અર્થે નામ લખો—

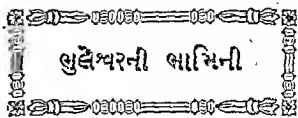
પતા:—ભારદ્વાજ કુંપની અલીગઢ સીટી.

મનોહામના સિધીની લુકમાં લખેલા નીચેના ઉપર ધ્યાન ખેંચીને કે વગર મન મન સિધી વગર નાહ્યાં અરગ કરી સંસારી મનોહામના પુણું થયો અને મુશ્કેલી દીવસ એ વચ્ચે માસ અગાઉ સમગ્ર શોકો. ડિ. ૨૧. ૧૮. ખ. જુલુ.

૮૪ આસન ચિંતોવાળું ફોટોશાસ્ત્ર

ત્રી પુરોહિતાં સર્વ ગુપ્ત બેઠ લક્ષ્ય, મનસાદુ સંતાન પ્રાપ્તિ, વાંછીને ધસાજ, ચકુન સામુદ્રિક, વધીકરણ મન, મન, વન, ખાલકર્ણવ અમુક યોગદો ડિ. ૨૧. ૧૧. અક્ષય ૧૪ વિ. ડિ. ૨૧. ૧૧.

પત્ર—લેનોસમ જે રવાલ દેવમીનક કુંપની. અલીગઢ સીટી

લખનાર-ડૉ. ગુપ્તદત્ત

ખંચ વાગ્યા હતા અને હું મારાથી જાગી ઉઠી કારણ કે દુધવાળા બેલાએ મહારી નિદાનો બંધ કર્યો હતો. 'ખરું' કહું તો મને નિદા આવીજ નહોતી; કારણ એક ખાલુએ દમના દર્દથી રીખાતે સડાં વર્ષની ઉંમરે પહેલેથી સરીરે શુકાયેલા લોહીથી તપાએલો મહારી કહેવાતો વર મુતો હતો અને ખીજ ખાલુએ જુવાનીના પુર પહારમાં આવેલી રંગબેરંગે રાતીમાતી થયેલી હું સુષ રહી હતી. માખાપ લોભનો શીકાર થઈ પડી શેર જાગરમાં, ર જાગરમાં અને ચાંદી જાગરમાં વખણાતા વિદ્વદાસ શેઠની હું વધુ બની હતી.

જૂનેશ્વર મારકીટ રહામે આવેલી ફોટલવાડીમાં આમણ મકાન ઢગું તથા પતિ વૃષ્ઠ હોવા છતાં લક્ષ્મીની કૃપા હોવાથી અને આમણી ઓમો વગર સંતાને ગુજરી ગયેલી હોવાથી મહારી વૃષ્ઠ પતિવું હું એક જાહલું રમકડું હતી. મહારી બધી દોશો તે પુરતા અને ખાપ દિકરીને જેમ રમ્યાં તેમ અખિમાં આંખ લાવીને કહેતા કે, "મહારી જૂન જૂનો જા. જોને આ જુદાવામાં મહારી સેવા આકરી હારા વિના ખીજુ કોણ કરવાયું છે?" આ પૈસો ત્યારે મારે છે. અરેરે મને ખલુ લાગી આવે છે. જે આપ-જુને એક દીકરો હોત તો તે જેવું સારું? ગાંડી, મહારા મરણ પછી ત્યારે શું મરો એ વિચાર આવતાં હું ધણી દુઃખી થાઉં છું."

આ શબ્દો સાંભળી મહારું હૃદય હાહાકાર કરી ઘોલી ઉઠ્યું હતું કે, "આ ધરકા ધુલ! મને પરજીવાનો તને શો અધિકાર હતો? અંતર્યામી ખાતલ થયેલા, પુરુષાતનથી પત્ની ગયેલા પાપર પ્રરૂપ! તને મહારા જેવી જોખનને મુઠે જુલમનારી સંસારમાં રમેલ સુખ મેળવવા ધરજીતી એક અજીવિકરી કુસમ કળોનો હાથ પકડવાનો શો અધિકાર હતો?"

પરંતુ હોંદુ ધર્મ અને લગ્નજીએ મને નીચું નેવણપૂં, હું મનુરચ્છિત કાળી નહોતી, મહેં વેદ વાંચ્યા નહોતા; પરંતુ મહારા હાલમાં અને મનમાં આજકાલમાં નેવામાં આવેલાં પૌરાણિક નાટકોનો ખ્યાલ ભજતો હતો. પતિ વૃષ્ઠ હોવા છતાં મને સોનેમામાં જવાની (પાટી સાથે) છૂટ હતી, નાટક નેવાની રંગ હતી.

મતિવા મનના ઉત્તરમાં હું શું કહું?

હું ઉત્તરમાં કહેતી કે "પ્રભુને જે મરણ તે ખરું; અદ્વૈત કરશે નકભો છે; પરંતુ મહારા નાથ, તમારી આંખ મીચાઈ ગયા પછી મહારી શી દયા થશે તેનો શાંક વિચાર થયો છે?"

“ત્રીઠી બહારાણ નહિ; પથરા તારા નામ ઉપર ચઢાવ્યા અને કેવીકેના હજાર શેર આજે તારા નામ ઉપર ખરીદ કર્યા છે. પણ ત્હને ધારતી રહે છે કે, તારા હાથમાં બહુ પૈસા હોય અને તારો આ ઘરડો દેહ કદાચ પડી નય ને—”

વાંચનાર ! જેણે તારા સ્ત્રી જીવનનો તારા કરી નાખ્યો તેને હું ઉતરે તેમાં ખેડું શું હવું ?

એ બુદ્ધાએ તારા જીવનનો તારા ત્રણે તો પછી હું જલ્લો કેમ ન લઉં ? સ્ત્રી જીવનનો કોષ કેવો ભયંકર હોય છે ?

અતુરારા જ્યારે તારનો ચિકકારમાં પડાય છે, તારી નહિ એ નાગાણી બસ દશ કેવા વહાય છે; છે. કોમળાંગી જાત પણ પળમાંહી પસરી જાય છે, કુળા હલચલી ના કંદિ જાણે સહન થા થાય છે.

સંસારમાં સ્વપ્ન ન મળ્યું અને મરિના પુરોહિતે સનમ સરકારના ઉપર જેથી નજરનો ગેળી બહાર કળે. મરીજ બીચારી અપળા સંસાર ભૂલી, ધર્મ ભૂલી, એ કૃષ્ણભક્ત પુરોહિતની પ્રેમ-ધેણી બની, તારા આરનો સ્વીકાર એ કરશે ? તારા હલચમાં સળગી રહેલા કામગિનીના દાવાનજને એ રનેહસુધાન અશ્રુત રૂપરથી જ્ઞાત કરશે ? ગમે તેમ હો, ઉવટ કાંઈ નહિ અને તો આ શુભળળમાં એને બાંધી તારી ભાગ્યપરીકા હું અજમાવીશ.

મરિના બિરાજતી પુરોહિતની મનોમોહન સૂત્રિને રહે જ્યારથી જોઈ છે ત્યારથી હું સમગ્ર શકતી નથી કે કોણ જાણે હલચમાં શુંયું થાય થાય છે. કયા કહેલી વખતે એની વાક્ય-જ્ઞા જોઈ તે કોઈ મહાન કવિ અગર લોકપ્રિય વક્તા થયા સર-ભયો હોય એમ લાગે છે. એની આંખના ધસારા અને એનાં ભાવની કમાનો જાણે તારા હલચમાં આરપાર ઉતરી જતી હતી અને એના મુખે જ્યારે કૃષ્ણની રાસલીલાના રસરસનું સ્પષ્ટિ-કરણ થયું હતું ત્યારે તારા હલચ તનમનાટ કર્યું હતું. પાક ? તારા જેવી સેંકડો, હજારો મુંબાઈની શેઠાણીઓ મરિના આપતી હતી. તેમને તારા જેવું થયું હતું કે કેમ તે હું કહી શકતી નથી; છતાં તારા મનમાં એવા વિચાર આવતા હતા કે, ધરણ ધુસ જેવા અને પૈસાના પુળની જેવા એક નાલાયક, નિર્વીર પતિ કરતાં ત્હને પુરોહિત જેવો કોઈ રસપિા રસવિહારી પતિ મળ્યા હોત તો કેવું સારું થાત ? પરંતુ અસંતોષ કે જુઠાના ચરચરના હાથને પકડતી વખતે તારા દિલનાં અને દેહનાં અવ-જ્ઞાન થઈ ગયાં હતાં. એ વખતે તારામાં ને છુપિયો સંચાર થયો હોત તો પ્રાપ્તપના લોકનો શિકાર થવા કરતાં બંધખોર બની રહે તારાં ધાથું કયું હોત; પરંતુ એ વખતે પીલતી કસ્ટમ કહી હતી, આ માયાવી સંસારના જગતપટ અને પ્રવચના બોધથી અપરિચિત હતી, એમ કહું કે હું એક રોકડી ગાય હતી તો પણ ખોટું નથી.

વાંચનારાઓ, વિચારનારાઓ, અને સુધરેલા સવ્ય સમાજમાં ક્રિષ્ટ ગજાનારાઓ ત્હને પધિણી કહેશે; પરવાદ નથી, એક માન

જીવનશીલ પ્રશ્ન અને ખીળ માયાપ એ લેખાંથી એક જન્મ આપ્યો અને ખીળ કસાઈ જન્મો તો કોનો વાંક ? બીજો બકરી પાળી ઉછેરી અને કાલે પૈસાના લોક ખાતર વાંદરાના કસાઈખાનામાં વેચી તો તેમાં કોનો વાંક ? દિકરીને જન્મ થતાંની સાથે ખીરસામાં જાણે કે કુટ્ટી આવી હોય એવું સમજનાર માયાપનો વાંક કોણ જાણે છે ? ધર્મમાંજે આલચાથી કલ્યાણ થાય છે અને અધર્મથી વિનાશ થાય છે એવું શ્રીકૃષ્ણે ગીતામાં કહ્યું છે છતાં ધર્મ અને અધર્મ જાણી સ્વાર્થ પર અજમાનાં સર્ગા સંબંધી સ્વાર્થને જાણે તો કોનો વાંક ?

માનવ શરીર ઉત્પન્ન કરવાની સાધન પ્રકૃતિએ મને ઈશ્વરો પણ આપી છે અને યોગ્ય વસ્તુ યોગ્ય સાધન મેળવવા સ્વાભા-વિક રીતેજ તલપે છે એ કોણ નથી જાણતું ? દેવાધિદેવ ઈદ અદલ્લા ઉપર આશરક પડ્યા એમાં કોનો વાંક ?

ત્હને તો લાગે છે કે કોણનો વાંક નહિ; વિધાતાનો નહિ અને માનવનો પણ નહિ. ને કદાચ વાંક હોય તો મુધરે ઉત્પન્ન કરેલા માનવ ચિત્તનોજ છે. હું પણ સ્વર્ગની સતી કે કલ્પનાની પુતળી નહોતી કે તારામાં સ્વાભાવિક વિકારો ઉત્પન્ન ન થાય.

લેણે આભો એટલે ઘાટી પાસે દૂધ લેવાથી અપાર શેર દૂધ પી કહેવાતા ધણીને સુનો રાખી હું કેળા પુરોહિતનું દર્શન કરવાની લાલસાથી મરિર તરફ ગઈ.

કલાકિક સુધી કૃષ્ણક્યાનું પ્રવચન ચાલ્યું. પ્રસાદ અપાશે અને ધીમે ધીમે એકડું થયું મરિલાખંડળ મેરાવા લાગ્યું. પ્રસાદ લેતી વખતે પુરોહિતના હાથને સહાયથી દબાવેલો હોવાથી તે વચ્ચે વચ્ચે તારા તરફ જોતો હતો. હું પણ એકાંત શોધતી એક બાજુએ બેસી રહી હતી.

પા કલાકમાં બધાં માણસો ચાલ્યાં ગયાં એટલે હું સમાંતી સમાંતી પૂજારી નજીક ગઈ અને નીચું જોઈ બેઠી. “પ્રજુ આપનાં દર્શનથી અને આપની અસૂતવાણીના શ્રવણથી તારો સ્ત્રી જીવનની સાધકતા થઈ છે.”

પુરોહિતે તારા માથા પર હાથ મૂકી કહ્યું; અપકંડ સોચા; અવતી થા. શરૂસેતો એજ પ્રશ્નસેવા છે માટે તન મન અને મનથી શરૂની સેવા કરી આ ભવસાગરને તરી ના.”

“પણ આપની કૃપા વિના એ કેમ બને ?”

“કૃપા હોય તો કાંઈ અચકમ નથી.”

“એટલે ? પ્રજુ સમજાવો ?” હું આ તનમન અને જીવન સ્વાભાવે સમર્પણ કરવા ક્ષમું છું.”

આ તન મન ને, જીવન હું, શરૂસે સોંપુ નાથ, હોત ધરૂને નાથજી, આલો તારો હાથ; શરૂ માન્યા મહે મન થઈ તેમજ તારો દેવ, આ ભરને પરભય મહી ક્ષમું છું તમ સેવ.

પ્રજુ ! આથી વિશેષ હું શું કહું ? આપના ચિત્તની પ્રસ-ન્નાતને માટે તારો આ ત્વજ પ્રજુ પાથરવને તૈયાર છું.”

“તમારી ગુરુહસ્તિથી હું અત્યંત પ્રસન્ન થયો છું; પરમ પુરોહિતમ શ્રી કૃષ્ણના પ્રેમપ્રભાવથી જ તમારા હૃદયમાં ધર્મભાવનાનો ઉલ્લસ થયો છે. હે કૃષ્ણ! હે કૃષ્ણ! નારાયણ! નારાયણ! તમને સદ્બોધ આપી આ ભવસાગરના ફેરામાંથી ઉપધારનાં એજ અમારા સાહુલ્યનનો સાચો મંત્ર છે. શ્રી કૃષ્ણની કૃપા થયા અને ગુરુની આશીર્વાદથી તમારા નસીદહતું કલ્યાણ થઈ જશે. આનો, આને હું આરામ લેવાને બદલે મહારા વિશ્રામગૃહમાં તમેને બે બધી મહારા એ નટવરચામના ગુણગાન સંભળાવું. સંસાર જુડો છે, માયા જુડી છે; કેવળ મહારો શ્રીકૃષ્ણ કનૈયાજી સાચો છે.”

આમ કહી એ કલાપાજી આસે મહારા તરફ એક એવી આંખ મારી કે હું પાછી પાછીજ થઈ ગઈ. પણ આસેસ, આને એ વખતને વાદ કરતાં કાળજી કંપી જાય છે. જીવનમાં ફરેલી એ એક જ જૂલ માટે પથાપાપની આગળી હૃદય સળગી જાય છે. માણસ જીવાનીમાં વિચાર નહિ કરતાં દિવાલું. બની ત્યારે જુલો બોલ થાય છે ત્યારે કોનો વાંક એમ પોતાને પૂછે છે અને તે નથી સુઝતો ત્યારે સાચો સંન્યાસ લેવા નીકળે તેમ મહારા રાંધ્યા પછીનું હાલપણું શું કામલું?

હું એમની સાથે એકાન્ત વિશ્રામગૃહમાં ગઈ. એ વિશ્રામ-ગૃહ નહિ પણ જીવજીવે પરસ્પર હૃદય, દંડવું નંદનકાનન હૃદય. આરામ અને વિલાસનાં સ્વર્ગાં સાધનો ત્યાં મૌનુદ દતાં. પારી પારજી ઉપર ઉમરીશ કટના સુંદર લાલ મખમલના દેન્દી પદાં છુટી રજા દતા. વિશ્રામગૃહના મધ્ય ભાગમાં પડેલા એક દેવલ ઉપર ચપ્પી, ચપ્પેલી, શુભાષ મેઘરો, મોરસદી વગેરે સિન્ન સિન્ન પ્રકારનાં પુષ્પોના ગુન્ન એક ચાંદીના વાસણમાં પડેલા દતા. રહામે એક કળાટ હલ્લું અને તેનાં કાચનાં પારજીમાંથી પુસ્તકોનાં ચોનેરી અક્ષરોમાં પ્રકાશતાં નામ ધાર્મિક પૌરાણિક સાહિત્યનો પરિચય કરાવતાં દતા. કૃષ્ણશીલામૃત, શ્રીમદ્ ભાગવત, ગોપિકા-ખ્યાન, રાસમહિમા વગેરે પુસ્તકોનાં નામ સાદું દેખાઈ આવતાં દનાં અને બીજી તરફ ચાંદીના શુભા ઉપર બીજાનેલી માદી ઉપર રતિચાંદી, નયુપકાનંદમંદાર, અનંતરંગ વગેરે પ્રકારકે પડ્યાં દનાં. અને અંદર ગર્ભ એટલે પુરોહિત મહારાને એક આરામ ખુરશી ઉપર બેસી મને કહ્યું “હવે બેસો.”

બેઠા મનોહર રૂપ ને દિલ આં દિવાલું થઈ ગયું; પરીબંદીઓ પ્યારી તમે કાંઈ અજાણ કામજી છે કયું. ભક્તિપણું છે નામ ને ધર્મે તણું પતીંગ છે; કૃષ્ણને! બધસાથ ને લગ પછ એવરીથીંગ છે.

આમ કહી પુરોહિત મહારાને પોતાના જીવનધર્મમાં શેઠા સમય સુધી દગાવી રાખી. અમારા ઉભવના અધરોપલું સંમિલન થયું તથા બન્ને જણનાં ચરીરમાં વિજળીનો સં થયો હોય એવી અમારી રિયતિ થઈ ગઈ. મહારા માથા ઉપરન વજ સરકી ગયું તથા મહારા કંઠમાંની મોતીની માળા બેઠા પુરોહિત મહારાને કહ્યું, “સુંદર! ગુરુદક્ષિણા આપ્યા સિવાય સિપ્પાની રવામીકરિત સફળ થતી નથી. તમારા કંઠની માળા એટલી બધી સુંદર છે કે, તે શ્રી કૃષ્ણના કંઠમાં જ શોભે તેમ છે.”

હું દિવાની બની હતી. હાલતું રમકડું બનેના વૃષ્ઠ પતિને કામ પણ રીતે સમજવી લેવારો એમ વિચારી મઠે મોતીની માળા કંઠમાંથી કાઢી પુરોહિતને આપી દીધી. એ વખતે બે મને એવી અજર પડી હોત કે, પુરોહિત મહારા પ્યારનો નહિ પૈસાનો પૂળારી છે તો હું તેના સંસનમાં આવતું નહિ; પરંતુ લલ દગા લેખને કોણ મિથ્યા કરી શકે?

એ કલાક સુધી બન્ને એકાંતમાં રહ્યાં. પછી હું ઘેર આવી ગઈ. પછી દરરોજ હું મંદિરમાં જઈ શેઠાસ સમય સુધી શેઠાવા લાગી, અને મહારો પુરોહિત સાથેનો શુભ સંબંધ દિન-પ્રતિદિન દદ થતા લાગ્યો. પુરોહિતને પ્રસન્ન રાખવા હું તેઓ માથે તે બીજ તેમને આપતી હતી.

મહારી અને પુરોહિતની વચ્ચે ધીમે-ધીમે પ્રેમપત્રોનો વ્યવહાર પણ ચાલુ થયો. એ પત્રો ચોકકસ માણસ મંદિર જરિયતર થયેલો હોવાથી તેમાંનો બેર કુટલા સંભવ નહોતો.

કોઈ પણ પાપ વધુ સમય સુધી યુગ રહેવું નથી એવું ને કહેતામાં આને છે તે કાંઈ બોલું નથી. એક દિવસે રહાને હું બપોરે પહારથી ઘેર પાછી ફરી ત્યારે મઠે મહારા પડેલા પતિને પછા ગુરુભામાં મહારા ચામનગૃહમાં બેસી રહેલા જોવા. તેમને ભાવ બેનાં કોઈ નવાજીની થઈ હોઈ એમ હું ચોકકસ સમજી થઈ.

“છવેરે આવો ધધો સુઝો ને?” પતિ પુછારી ઉઠ્યા.

હું યુગ રહી, પતિએ લાપણુ આજળ ચલાવતાં કહ્યું, “હું નહોતો ધારતો કે તું આવી રીતે કુટલા નીવડીશ. હવે તારી શક્તિનો યોગ ચાલવાનો નથી. આને હું તારા અસલ રવરપને સમજી થઈ છું. તારા જેવી જુવાન ઓઝા પોતાને મજેલી રૂબવણીના ઉપયોગ પ્રેમપત્રો લખવામાં કરે છે એમ ને માનવામાં આને છે તે કાંઈ બોલું નથી. આજ સુધીમાં તારે હાથે કેટલી રકમના દાગીના ગૂંથ થઈ ગયા છે તેનો તને ખ્યાલ છે? એ બધા દાગીના કોનો પાસે ગયા છે તે પણ હું હવે વિચરી થકું છું. બોલ, તું શો બધાંય આપે છે?”

“પણ મહારો શો વાંક જોવામાં આવ્યો છે કે, આમ

“હેમણ ગયા છે?” મહે કહ્યું.

“હારો તો કાંઈ લાંબ નથી; વાંક મ્હારા ફિરમતનો છે.”

“એટલે?”

“હું ત્હારી સાથે વિવાહ કરવા ઇચ્છતો નથી. ત્હાડ પાપ હું નથી શક્યો છું. હું પેલા સપ્ટ પૂનરીને લખેલા પત્રોના ઉત્તરો ત્હારી પેઠીમાંથી મ્હારા વાંચવામાં આવ્યા છે. હવે હું ત્હારી-માથાથી હેતરાવાનો નથી. મ્હારી મિલકતમાંથી તને એક પાંચ પચ્ચ મળવાની નથી. મહે ત્હારા બાપને તાર કરી બોલાવ્યો છે તે આવશે એટલે તેને બધી દફકત કહી તને હમ્મેશાને માટે મ્હારા પરમાંથી દાંડી કાઢીશ આજથી હું મ્હારી સ્ત્રી નથી અને હું ત્હારો ધણી નથી.”

હું સમય સમજી ધણું કરમરી; મહે મ્હારી બૂઝની માણી માગી, અદ્વજગથો પતિના પપ ભીંભવી દીધા; પરંતુ તેમનું હૃદય નંજ પીગળ્યું. એ રાત્રે અમે ધણીધણીઆણી એક બીજા સાથે કાંઈ બોલ્યાં ચાલ્યાં નહિ. મહેને ખાવાનો ભાવ પચ્ચ પૂજવામાં આવ્યો નહિ, છુપી તસ્સી હું જમીન ઉપર આપી રાત પડી રહી.

ખીજે દિવસે મ્હારા પિતા આવી પહોંચ્યા. સધળા વાત તેમના જાણવામાં આવતાં તેમણે મ્હારો ધણો તિરસ્કાર કર્યો પરંતુ મ્હારા પિતામાં વ્યાવહારિક ક્ષુદ્ધિની વિશેષતા હોવાથી તેમણે એજ વિષયે રસોઈઆને મ્હારી મદદથી ફેરવ્યો. તેને બે દબાર રૂપિયાની લાઘવ આપી તેની માર્જિત મ્હારા ધણીને એજ રાત્રે રસોઈમાં એર આપવામાં આવ્યું.

મ્હવારે છ વાગે મ્હારા ધણીએ ફેડ ત્યાગ્યો. મ્હારા ધણીના પોતરાઈ ભાઈનો એક દીકરો પચ્ચ બીમારીની ખબર અમે મોકલેલી હોવાથી આવ્યો હતો. કાકાના મરણ માટે તેના મનમાં સંદેહ ઉપજ્યો હતો તેથી તેણે પેલિસને ખબર આપ્યા સિવાય મૃતદેહનો સકાર કરવા દેવાની સાફ ના પાડી.

પેલિસે આવી ખતી કરવા માટે ડોક્ટરી તપાસ કરાવી. એ તપાસમાં સંદેહનું કારણ જણાવાથી મરનારની હોજરી ચીરી તપાસ માટે મોકલવામાં આવી. તપાસને અંતે એર અપાવવાની વાત ફરી. મહેને તથા મ્હારા પિતાને પેલિસે ખૂબ કરવાના ચુંદા બદલ વિરુદ્ધાર કર્યા.

સેસન્સ ડાઈમાં ફેસ ચાલ્યો, તથા અમારા ઉપર ચુંદો સાંપિત થવાથી ન્યાયાધીશે મહેને આ જન્મ કેદની તથા મ્હારા પિતાને ફાંસીની સજા કરી. છેવટે મ્હારે મ્હારા પાપનું ફળ ભોગવવું પડ્યું. મ્હારા પતિની સધળી મિલકત તેમના કાનિબને વારસામાં મળી.

(સંપૂર્ણ-).

વેચવાની છે-સારા લગા પર એક ચાલુ આવકવાળી નહે કરની વેશીમ કંપની, ધણીને બીજા કમતા રોકાણના લીધે

મજા-દીસખુરા વેશીંગ કંપની

દે. પાપધુની બનીયલ સીટ પ્રમથ મનજલ મુખ્ય નં. ૯

આના મે વાંગ

(યોજી એક બગદાદ નામની પ્રખ્યાત ફિરમમાં મુખ્ય પરિચારિત્રાઈ કામ કરનાર મિસ આના મે વાંગની જીવનકથા.)

જે વખતે બગદાદ ફેર્યેંકનું “યોજી એક બગદાદ” નામક પ્રોકલશન તૈયાર થતું હતું તે વખતે તેમાં અંગ્રેજ મજાતી બુલેવેન બ્રોન્કસ્ટન સાથે મહેને પ્રસંગ પડ્યાથી હું ત્યાં હતો. અમે જાને ફેસીંગ-રૂમમાં વાતો કરતાં હતાં, તેટલામાં “બુલેવેન” કહી એક સૈદ્ધાંતની સુવતિ અંદર આવી. તેનું નામ આના મે વાંગ હતું.

તેનું સાધારણ ઉંચું શરીર, નાજુક બાંધો ચપટું નાક તેમજ અતુલ સૈદ્ધાંત જેટલું મનમુગ્ધ બની હતો.

“બુલેવેન? જુઓ આ ડાટ, મહે” સેસમાંથી લીધો છે. એમ બોલી, “પ્રત્યુ બજે મહેને તે ગમશે નહિ” પચ્ચ ભાગ તમને ગમે છે? કહી જેણે ઉમરા પોપાકમાં શોભતી અપ્સરાની માફક ધીમેથી પાછું વેળું. તે રમમાંથી શાપમંત્રા સુદરી પૂંચીપર ઉતરે તેમ તે શોભતા લાગી. પોતાને આ ડાટ બદ્ધજ પસંદ છે એમ બુલેવેને કહ્યું અને તે પચ્ચ બગદાદ જવા પહેલાં કરેલી આ ખરીદીથી સતેષ પામી અને ચાલી ગઈ.

બુલેવેન હતી, “તે પૂરેદીપી સૈદ્ધાંત તમને અગવધમાં ગરકાવ કર્યા બધું કે નહિ?” તે બોલી.

“શું તે ઝેરીમાનું રત્ન છે?” મહે પૂછે.

“હા એટલુંજ નહિ પણ તે ચાઈનીઝ અગથા છે.” બુલેવેને કહ્યું.

“શું ચાઈનીઝ? તેના દેખાવપરથી ચાઈનીઝ હોવાં તેમ જણાવું નથી.” મહે કહ્યું.

“સત્ય છે. પરંતુ જો તમે તેનો સાચો ફાન પાંચજ મિનીટ વાત કરો તે સમજાવ.” તેણીએ પુનઃ કહ્યું અને તે સ્વપ્ન હતું. અમેરિકાના વસાહતી, અમેરિકાનોના દીકરો પરિચયમાં આવ્યા પછી તેનો રહેણીમાં ધણીજ ફેર પડ્યો હતો. વધુમાં તે એકરેસ હતી. તેથી અભિનય કળાની જાણ હોવાથી મ્હામ તે અભિનય કરી શકતી.

શું તેની કળાથી ચાઈનીઝ અગથાઓનાં રંગમાં હવે આના શેરો ખરી કે?

સત્તે તે ફોર્મમાં રત્ન કરતી, આમ તેમ ભમતી પચ્ચ દરેક વખતે ફતેહ તેનીજ હતી અપાત. પ્રેક્ષકોનાં દિલ જીતતી હતી, તેનો સાક્ષિ “સિલિસ એફ ધી ફોર્સ” નામક ફોર્મ આપે છે જેમાં તેણે આકર્ષક રીતે કાંપ કર્યું છે.

તે આના મે વાંગ કાણ? ચાઈનીઝ અગથા વા અમેરિકાન? જાણુ કે સધળામાં આ પ્રસંગે જવાબ મેળવવા મહે તેને પુનઃ

શોધી કઢાડી.

ફેનેડીયન રોડીય ક્રે બ્યાં થોમસ મેઇગન, એરટેલ્લી ટેલર અને બીજા બધીતા એક્ટરો સાથે તેણીએ સિનેમાનાં શોષણોને પોતાની અસિનય કળાને અનેરો સ્વાદ સખાડીને ત્યાંથી પાછી આવી મારી મુલાકાત લીધી હતી.

‘જ્યારે આપણે ફેરિંગ-રમમાં જઈએ છતાં ત્યારે હું શરમાતી હતી પણ હવે—’ તે બોલી, અને અટકી. ‘મને મહારી ઉંચાઈની લાગણી થઈ હતી, વાર પણ કહો.

‘તેણીએ પૂછ્યું.’

‘પ્રસંગોપાત’ મહેં કહ્યું.

‘કોઈ વખતે આશ્ચર્ય માટે સહન કરવાનું’ યતાં છાંંછી મિનરૂરી હોય તેમ બધાય છે.’ તેણીએ પોતાનાં સફેદ સ્લીપરનાં ટો પર નજર ફેંકતા ઉડાસીતા અને લગભગશિત સ્વરથી કહ્યું.

‘શા માટે અસ્થિર કરો છો ?’

‘ઓહા! હું નથી બહુતી.’ જેણે ઉઠો નિશ્વાસ નાખતાં કહ્યું.

‘હું માઈનીઝ કુમારિકાઓમાં ઉંચી અને સ્વરૂપવાન ક્રમારી છું, સમજ્યા ?’ તેણીએ ઉમેર્યું.

‘જ્યારે કાયરકટર મને દિવસમાં પહેલીજ વખત મળે છે ત્યારે તેની સાથે દરતક્રન કરવા બતાં મહારા દિલને આંચકો લાગે છે. હું પાછી ચાર શીટ ઉંચી હોઉં એમ તેઓ ઇચ્છે છે. ‘ધાર’ છું કે, ઉત્તર મિનમાં વસતા માણસો નહાના નથી હોતા, એ તે બહુતા નથી, તેણીએ કહ્યું.

તે પ્રદેશમાંથીજ મહારાં માખાપ અમેરિકામાં આવેલો વસ્યાં હતો. મહારો જન્મ લોસ એન્જેલ્સમાં થયો હતો. પણ ચાઇના ટાઉનમાં નહિ. હું ત્યાં જાગ્યો સુખમાં રહેતી હતી. મહારા પિતાની એક સોન્ડ્રી હતી જે તેમણે એક વખત રેગીને પુનઃ વેચાતો લીધી હતી. ‘જે હું નિશ્ચયી રહીશ તો હું કે સખ-મમાંજ મૃત્યુ પામીશ’ એમ તે વારંવાર કહેતા અને તેથીજ સોન્ડ્રી પછી મેળવી હોય એમ હું ધારું છું.

‘તમે આ રડીઓમાં કામ કરો છો?’ તે તમારાં મા બાપને અગેછ ?’ મહેં પ્રશ્ન પૂછ્યો.

‘હું પ્રથમ તો ન રૂચતું. પણ હવે મહારા પિતાએ મહારા પર ઘેર ચલાવવાનું’ મુકી દીધું છે. તમે જાણો છો કે એક ચીનો પોતાના કુટુંબમાં પોતાની સત્તા આપાદ જમાવે છે. મહારી માતા પણ નિશ્ચય વચાત મહારા પિતાને અનુસરી મને કંઈ કહેતી નહિ.’

‘ફક્ત શોખને માટેજ ફિલ્મની લાઇન મેં પસંદ કરી છે. હું જ્યારે નહાતી હતી ત્યારથીજ તે તરફ મહારાં મન વળ્યું હતું, તેની પાછળ દિવાની થઈ હતી. જે શિક્ષકો મને પિક્ચર રડીઓમાં જુએ તો ઘૂસત મને શિક્ષા કરવાનું મહારા પિતાએ તેમને હમનામ કર્યું હતું. આ રીતે તેઓ મહારા તરફ સખ્ત થતા, શિક્ષા કરતા પણ તેથી કંઈ મને મહારા માર્ગમાં અટકા-

યત કરી શકતા નહિ. ધણી વખત પહેલાં જ્યારે હું રૂચ રીસે-નની સીરીસલ જેવા જતી, જેમને ઘેર જતી ત્યારે મને ચાલુકથી આર આરવામાં આવતો હતો, તે મને યાદ છે.’ જેણે કહ્યું. અલ્પ સમય વિશ્રામ-લપ્ત આપણ ચલાવ્યું. ‘એક દિવસ એક મિનની સાથે હું એક રડીઓમાં ગઈ, જ્યાં મી-માર્કલ નીલેન ‘ડીન્ડી’ કરતા હતા. મહારી ચાલાકી અને મહારાં સોલમ જેટ તેમણે મને કહ્યું ‘કાલથી બહો કામ કરવા આવજો.’ કહો મહાશય ! માની શકશો આ સત્ય કહીશું ? તે વાર્તા જેવુંજ હોવાથી તે ફિલ્મમાં મહેં કામ કર્યું છે.’

‘અમેરિકાની વચ્ચે આ રડીઓમાં રહી તમે હરેક વારે સુખી છો ?’ મહેં પૂછ્યું. ‘એક ચાઇનીઝ અપળાની માફક છાંંછી ગુનરવી એમજ જે તમારા કહેવાનો લાવાય’ હોય તો હું મહારાં આ કાનં છોડી શકીશ નહિ. મને આમાંજ સુખ છે. જે કોઈ મને મહારાં પ્રિય કામ’ છોડવાની ફરજ પડે તો તેવાની સાથે લગ્ન કરી હું કદાપિ સુખી ન થાઉં. થોડા વખત પહેલાં મહેં મહારાં આઈનીઝ મિનેની સેન ફાન્સીસકોમાં મુલાકાત લીધી હતી. જ્યાં સ્ત્રીઓ કંઈ કામ કરતી નથી. ‘ચાર મળે’ એટલા તો વાળે એટલા’ એ મુજબ જે ચાર સ્ત્રીઓ ભેગી મળી પોતાનાં પતિની, બાળ બચ્ચાની કે તેવીજ બીજી ધરત્યુ વાતો કરી પોતાની છાંંછી પસાર કરે છે. મને છંવન છંવડુ આપિ છે. મહારા શોખની ઘરિને પોપલ આપી હોને છંવંત રાખવા હું ઇચ્છુ છું. દયાલુ દેવ મહારી ઇચ્છા પૂર્ણ કરો.’ તેણીએ પૂરું કહ્યું. પછી અમે છુટાં પડ્યાં.

* * *

‘કાસમેપોલીટન કંપની પોતાનું ચલચિત્ર બીટીરા ફેર ફાક્સની “એડવાઇ. ડુ ધી લવલોન્” નામની નવલકથાપરથી ઉપજતી કાઢવાની તૈયારી કરી રહી છે.

* * *

સેસીલ ડીલેને “સાઇલેન્સ” નામની ફિલ્મમાં ‘અય. બી. વોર્ન’નરની એક્ટીંગ એટલી પસંદ આવી ગઈ છે કે તેણે વોર્નરને ત્રણ વરસના કરારે પોતાને ત્યાં રાખવાને ફરી નિશ્ચય કરેલ છે.

* * *

“ધી મેન ડુ લાફસ”ની ફિલ્મમાં મેરી શીલ્ડબીને સ્ત્રી પાત્રની અંદર મુખ્ય ભાગ ભજવવાનું નહોં થયું જે ફિલ્મ વીકટર હ્યુગોની લેહોમી કવી રીટની વાર્તા પરથી ઉપજતી કાઢવામાં આવી-છે.

* * *

લીલીયન મીચની માતાની તળેમત હંમણાં સુધરી ગઈ છે એટલે તેણી છંબડયો અમેરીકા આવેલે ફરી સીનેમા સ્ટારતરી ‘એનીબોરીની ફિલ્મમાં દેખાવે દેશે, જે ‘લેહી વુડમાં બનાવવામાં આવશે. અને જોહન રોબર્ટ કાયરકટ કરશે. જોવાનમુર લીલીયન સાથે મુશ્વપાતમાં મુખ્ય ભાગ ભજવશે એવું સંભવે છે.

ત કે દી ર ની તા સિર

અખતાર-૨૧. રમણિક અ. મહેતા

તા. ૧૮-૧-૨૬ થી ચાલુ

અહાર વાત ફેલાઈ કે ઇવાનોએ પોતાના યુદ્ધનો પકરાર કર્યો છે, પછી પુછવું શું? આખરે ડાટમાં તેનો કેસ આવ્યો. ને દિવસે કેસની સુનાવણી હતી, તે દિવસે ડાટમાં બારે ૧૬ વનખી હતી. ડાટમાં બેસવા સપળા લોકોને પૂરતી જગ્યા પછુ નહતી. જ્યારે ઇવાનો ફોને બેઠી પાસેલી દાક્તરમાં ડાટમાં લાવવામાં આવ્યો, ત્યારે સપળાની તબર તેના પર હતી. તેના લાંબા વધી ગયેલા કેસ, સુકાઈ ગયેલું ચરીર, બેસી ગયેલા માથા દિવાના જેવી મનની દાક્તર જેઠ, ઘણાને તેની દયા આવી. જ્યારે કેટલાકને એમ પછુ લાગ્યું કે, ને ખાલુસે તેના એક મિત્રનું ખૂન કર્યું છે અને તે પછુ નહતી પૈસાની રકમને માટે, તેના આ માથા સાથે એમાં નવાઈ શી છે? ફરિયાદપત્રનું કામ ઘણું સરળ હતું. સરકારી વકીલ ઉભો થયો. તેણે પામપુમ્મી ઇવાનોએ રીકોઈ પર લખેલો કાગળ વાંચ્યો. કાગળના મજકુર પર ન્યાયાધિક્યનું ખાનું જોડ્યું. પૈસા આપવાની ના કહેવા છતાં ઇવાનોએનું ત્યાં જન્મ્યું, અને તે પછુ બારેલી પીરતેલ સાથે એ ચા માટે હતું? તેમાં કંઈ હેતુ હતો કે નહિ? એમ શંકા કરી.

“ને તોટા રીકોઈ બેન્કમાંથી મંગાવી હતી તે નોટોમાંથી થોડી નોટો ઇવાનોએ પાસેથી મળી આવી છે. શુદ્ધરથો, આ બધું શું બતાવે છે? એજ કે ઇવાનોએ પૈસા લેવા ગયો. તેના મિત્રે ના કહી અને આનેશમાં તેણે તેને કાર ક્યાં બાદ પૈસા લઈ લેર ચાલી ગયો. પછુ ઈજરનું કરતું કે ને દક્ષિણ વડે તેણે તેનું ખૂન કર્યું તે ત્યાંજ રાખીને આવ્યો.”

બેરીસ્ટરે પોતાના કચનની પુસ્ટિમાં જાણ્યું કે, “ઇવાનોએ કેળવણી માણસ છે ખરો, પરંતુ, તેના વિચાર સમાજને હાની-હારક નિદિશિરોટાના જેવા છે. તેણે તે વિચારોને નહેરમાં જન્મલવાનાં આચારો આપી નથી. આવા વિચારોને માણસ આપું કામ કરે તેમાં નવાઈ શી છે? તેણેજ એક વખતે કહ્યું હતું કે, ‘જ્યારે ચરીનો ભુખે મરે છે ત્યારે શીખતો નકામા નાણુનો અસ-દમ્બ કરી એકબીજામાં ઉઘાડે છે. હું એ શીખતેનું થોડી પીઠ.’

આ પ્રમાણે બેરીસ્ટરનું જાણવું થયું અને સપળાના મન પર એમ બેસી ગયું કે ઇવાનોએ પૈસા માટે ખૂન કર્યું હશે. એ લાગણી પુરે થયા પછી અચાવધા તરફનો બેરીસ્ટર ઉભો થયો. તેણે પોતાનો જબો દીક કરી કહ્યું: “હું મારા કબજે માટે આપ નામદાર પાસે અરજી કરતું છું કે આપ

નમદાર મારા કબજે હોડી મૂકી અથવા તે આ કેસની મુલત નાખો. એમ અરજ કરતાં મારે આપ નામદારને જાણવું નોંધ્યો કે મારા કબજે વિરૂધ્ધ પૂરતો પૂરતો પડ્યો નથી. મરનાર મી. રીકોઈ પોતાની બેન્કમાંથી પાંચ હજાર રૂપિયા મંગાવ્યા હતા અને આમાંના બે હજાર રૂપિયા ૧૯૧૧ મારા કબજે પાસેથી મળી આવ્યા છે. બાકીના ત્રણ હજાર રૂપિયા અથવા ક્યાં? આ ત્રણ હજાર રૂપિયામાંથી થોડી રકમ તેના કબજે એક સકમંદ માણસ પાસેથી મળી આવી છે અને પછી પોલીસનો બાહોસ અમલદાર બીજાની તપાસ કરી આપની સમક્ષ હાજર રત્યું કર્યો.”

અચાવ પડના વકીલના બાળને ડાટમાં બારે કલસનારો ઉત્પન્ન કર્યા. બાકીના નાણુને મહેતો-પતો, વધુ વિચાર મંગવાની ખાતી, ખૂની થીને દોવાનો સંભવ, એ જાણી પછુ અરજ વિરમવ પાડ્યા. જાણણી અસર માન ઇવાનોએપર થઈ નહિ, કારણ કે તેનું મનજ કેકાળે નહતું. ન્યાયાધિક્યે જુડીસીની સાથે મસલત કરી. જાણે પૂછ્યું કે, “કેનીમી આ કેસ કાચમાં લીધો છે, એ શું ખરી વાત છે?” ન્યાયાધિક્યે જાણવામાં આવ્યું કે તે પ્રખ્યાત કીરકીરેજ બાકીની થોડી નોટોના પંના મેળવ્યો છે. આપરથી ન્યાયાધિક્યે તે દહો કેસને મુક્તી રાખ્યો અને પખતાધિવાની મુલત નાખી.

જ્યારે ઇવાનોએ કેસ ડાટમાં નીકળ્યો ત્યારે ઇવાનોની પત્ની ડાટમાં હાજર થઈ નહતી. તેની નખિયત એટલી બધી લેવાઈ ગઈ હતી કે ડાટમાં જવું તેનાથી બની શકે તેમ નહતું. કેસ નીકળવાની અગાઉ બે દિવસ પહેલાં કેનીમીએ તેને ત્યાં ગયો હતો અને આપાસન આવ્યું હતું કે ઇવાનોએ ઈજર કુપાથી નિરંધ કરી પછી જયો. ઇવાનોની બીએ કહ્યું: “પંખુ તોટા હશે છે કે એમણે શુદ્ધો કબજ કર્યો છે ને.”

“કેનીએ થોડીસ પાસે કર્યો વારાદ ડાટ બતાવ રાખે નહિ. ઘણી વાર થોડીસ જોર જુલમથી યુદ્ધાની કબજાન કરાય છે, એ કોણ નથી જાણતું?”

“ઇજર કરે ને તમારું કહેવું ખરું થયું.” મેરીઆ બેલી.

પછી ઇવાનોએ દુકામાં કેસની થોડી દક્ષિણ જાણી. “જ્યારે મેં તમારી વાત સંભળી અને કેસ કાચમાં લીધો ત્યારે ત્રણ હજારની રકમ ક્યાં મળે તેને માટે શંકા કરી. વાત એમ બનેલી કે રીકોઈને શુરસામાં આવી મદદ આપવાની ના પાડી અને તેથી તેના મનસખતો કાગળ લખ્યો, પછુ જ્યારે તમારો ઘણી તેને જાણે મર્યો ત્યારે તેનો શુરસો ઉતરી ગયો. તેને મદદ કરવાને વિચાર-ખાજણથી થયો હતો અને બે હજાર રૂપિયા મેકસાવન પછુ ઇવાનોએ ત્યાં જઈ ચારો એટલે તેણે તે રકમ તેને આપી. ઇવાનોએ તેની પહેંચ પછુ લખી આપી. પછી રીકોઈ ખંડુક રેચવારને ત્યાં જવા નીકળ્યો. પછુ સારા જાણે કે પોલીસમાં ઇવાનોએ પાસે તેની પેતાની રિસાઈર હતી તે તેણે રીકોઈને આપી અને પેદ ચાલી આવ્યો. બાદ શું બન્યું તેનું થોડા સમયમાં થોડી કાઠીસ. તમારે રિખત કારતી નહિ.”

મેરીઆએ તેના આભાર માન્યો. ડેનીવીય ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યો.

ડેનીવીયે વિચાર કર્યો કે જો ઇવાનોફનું કથન સત્ય હોય તો, નાજુની બાબત, એ બન્ને મિત્રો સિવાય કોઈને કોઈને ખબર હોવી નોંધવું અને તેણે વકતો સાથે લઈ, બાકીની રકમ માટે રીફોર્મનું ખૂન કરું હોવું નોંધવું. આ સિધ્ધાંત પર ડેનીવીયે પોતાની તપાસ શરૂ કરી. રીફોર્મ પરલેણા, માલુસ નહતા. તે ડુંવારી છુંછળી શુભરતો હતો. ધરતું કામકાજ બે ઘણીઓ અને એક નોકર સંભાળતા હતાં. જે દિવસે ખૂન થયું તે દિવસે નોકર કામકાજ માટે ચાલી ગયો હતો. ધરમાં બે નોકરોએ હતી. તેમાં એક તો ઘણી જૂની હતી. તેણે રીફોર્મને નાનપણથી ઊછેરી ઘોડો કર્યો હતો. તે ધરના માલુસ જેવી હતી. બીજી હતી તે અચ્છ વર્ષની જુવાન છોકરી હતી. તેનું નામ ઓસ્મા હતું. જે દિવસે ખૂન થયું તે દિવસે વૃષ્ઠ ઘણી મિમાર હતી. પછે કાંચ વાણી હતો અને તેનાથી ચલાવું નહતું. ઓસ્માને માથે કામતો ભોળો તે દિવસે હતો. ઓસ્માનું કહેવું નીચે મુજબનું હતું.

“પ્રથમ ઇવાનોફ આવ્યો. તેની સાથે મારા રોડ ખસાર ગયા. જતાં જતાં કહેતા ગયા કે “હું બેન્કમાં પૈસા લેવા જઈ છું.” ક્યાંક પછી પાછા આવ્યા. પાછા આવ્યા પછી અડધી કલાક થયો હશેને માં ઇવાનોફ ચાલી ગયા. ખૂન થયાની હકિકત તો નોકર બખરથી સામાન લઈને આવ્યો; ત્યારે હું શોનો યુગ્મક મળ્યું.” રસોઈ કેટલા જીભુની કરવી છે? ત્યારે ઓસ્માની જમને નોંધે તો રોડને મુએલા ન્હોતા.

ઓસ્માની આ હકિકત બધા પછી ડેનીવીય એકવાર તે કૃપા કરીને મળ્યો. અને ઓસ્મા સંબંધી ચોક્કસ કરી. તેણે પૂછ્યું કે, “ઓસ્મા ત્યાં મક્કમનની કેવી છે?”

“અમને તો તેને માટે કદિ રિવાજ કરવાનું કારણ મળ્યું નથી.”

“તે પરજીવાની છે કે? તેનો ભાવિ ભરપાર કોઈવાર તેને મળવા માટે આવે છે ખરો?”

“ના, બાઈ. અમારી નાજુનોમાં તો તેનો કોઈ માલુસ આવવો કરતો નથી.”

“ખીનું કોઈ તેને મળવા કરવા આવે છે ખરો?”

“હા, ખૂનના પહેલે દહાડે તેનો બાઈ તેને મળવા આવ્યો હતો. તેનું નામ આંદો છે. તે લગ્નની ખાતામાં નોકર છે. ટ્રાન્સકાન્કા લગ્નની માથામાં રહે છે. તે સિવાય છે, રજા પર દોવાળી મેટીટલ્સ ખર્ચ જતો હતો. ત્યાંથી તે તેના માથાપને મળવા ગયો. તેના માથાપ લેન્ડોનીમાં રહે છે. લેન્ડોની કહે છે કે મેટીટલ્સ જામની ઉત્તરમાં છે. લાકોમાનું સરોવર છે ત્યાં મેટીટલ્સ તે સાથે છે.”

“અંદો કેટલા દિવસ રહ્યો હતો?”

“તે ખબર નથી. ખૂનને પહેલે દિવસે અંદો હતો.”

“ખૂનને દહાડે તે હતો કે નહિ?”

“તે ઘી રીને કહેવાનું દોષ પણ ખરો અને ન પણ.”

(અપહાસ)

“મોજ-મજલ” નો મુરખબો.

કેટલીક વખત ટ્રાંઝની અંદર કાઢીઓ મોકલું મલરાવી અતિસંપેક્ષિતથી એવી તો જુલાની આવે છે, કે, તરતજ તે જુલા પરી ભય છે અને તેમના તરફ લોકો દરવા કરે છે.

“બાપ અને છોકરો ઘણા વખતથી બૂઝાં રહે છે એટલે છોકરો બાપના કર્મને જવાબદાર નથી.” એમ કહેતાં માટે એ કાઢીદાર નીચે પ્રમાણે વર્ણનને જવાબ આપ્યો.

વર્ણન—આ બન્ને બાપ દીકરા કેટલા વર્ષથી બૂઝાં રહે છે! સાક્ષી—પ્રતે પાક છે. ત્યાં સુધી તેઓ બૂઝાં રહે છે. એટલુંજ નહિ પણ તેઓ બે ત્રણ પેઢીથી બૂઝાં રહે છે એમ મેં સાંભળ્યું છે!

અથી—(પ્રશ્નકર્તા) આને કોરાની સુક નહિ લાગે તો હું જીવ છું!

અત્રી—(શાંતિથી) ખુદીથી કે, સુક લાવવાના નાસમાંથી હું છુટીયા.

બાપ—સંતાપોને દુનથી તારા છાંઉ ખરચના બીરો મુકવવાને હું જવાબદાર નથી. તું પોતેજ તારા બીરો મુકવી આપજો.”

છોકરો—(શાંતિથી) ખરી વાત બાપા, હુંજ બીરો મુકવી આપીશ, પણ માત્ર તેટલી રકમ તમે મારી પાસે મોકલી આપવાની વ્યવસ્થા કરજો એટલે બસ.”

જંગલ ખાતાનો અધીકારી (પણે દોવસે પોતાની પતિને મળવા પછી)—“તું કર” તે કેવી ભતના મોકલ્યોને મેં ઘણી તપાસ કરી પણ કંઈક પણ મળ્યો નહિ.”

પત્ની—“જાણો દો મુકુ કે તેને માટે આટલો બધો મીનતા થી કરવાની કે તમે દરેકો મારી પાસે રહો એટલે મને બીજું કંઈ પણ નોંધવું નથી કે”

કોટોમાર—(અતિલાસને) “ખરાબર બેઠા કે?” હા.

કોટોમાર—“હવે જરા જમણી તરફ નજર કરો અને જરા રેરાને દસતો રાખો નોંધ.”

માતલાસને જમણી બાજુ જોયું તો તેની દૃષ્ટિએ અમલ પેલા લીધા શીવાય કોટોમાર લેવામાં આવશે નહી. એવું પારીકુ દર્શાવે પછી કોટોમારમાં માતલાસનો રેરા રહ્યો કેમ આવ્યો! કારણ તે સમજી શક્યો નહી.

એક મોટર ડ્રાઇવર મોટર હાંકતો રસ્તાપરના એક વળાંક
પાસે આવી પહોંચ્યો વળાંકની પાસે એક વૃક્ષ ગમડીયા હોયો
તેને જરા મોટરનો ધક્કો લાગી ગયો એટલે મોટર ડ્રાઇવરે
તે વૃક્ષ ગામડીયા પાસે જઈને શતાંપથી રોક્યું. “શું કરે, તમારા
જેવા ગામડીયાઓને સીધી રીતે ચાલનાં પણ આચરું નથી!
આજ આઠ વરસથી હું મોટર હાંકું છું, પણ હજી સુધી
મારા હાથે એક પણ અપધાત થયો હોય એવી મને ખબર નથી.”
વૃક્ષ ગામડીયાએ મેટર હાંકનારને જવાબમાં કહ્યું: “ખરી
વાત છે માણસ! હું પણ લગભગ પચાસ વરસથી આ રસ્તાપરથી
ચાલું છું, પરંતુ એક પણ અપધાત મને નહોતો નયો.”

આવે છે!

આવે છે!

રા. રમણિક અ. મહેતાની બંગાળના
કવિદાસપર લખાયેલી નવલકથા પરથી
ઉપજાવી કહાડેલ

ભુજબળથી ભાગ્યપરીક્ષા

આશ્ચર્યજનક પીકચર ડાયરેક્શન

દુર્ગેશ નન્દિની આવે છે

ચિત્રપટ્ટને સુંદર બનાવવા ચિત્રકલાની સર્વે
કલાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

દુર્ગેશ નન્દિની

તોફાન, વરસાદ અને વીજળી અને હાર્ડગોળાનું
ફાટકું વિગેરેથી ભરપૂર સીને સીનેમાના હાંદી
દુનિયામાં પહેલીવાર બતાવવામાં આવશે.

સમુદ્ર તારીખ તપાસતા રહે!

તમારા માનીતા સીનેમામાં બતાવાશે,

સિનેમા મેજેસ્ટીક

એક સુંદર

સુદર્શન ફિલ્મ

બુકિંગ માટે હમણાં જ લખો

સુદર્શન ફિલ્મ કું.

સ્ટેટર-૨૧૭ ઓટર-૨૧૭ મુખ્ય

GIRL IN THE DAUGHTER

બહુનો!

તમારા મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

દેખાવમાં
રક્તમાં
પરાક્રમમાંઅમવા
અમરાઈની
માણમાં
ઉભે તેવાં
અરાં જેવાં દામમાં સસ્તાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પહેસ વાપરો

મેટા રેપારીઆ પશુ જ્યાંય ખરીદી જાય છે, કલચર્ડ
નામે ભેળસેળવાળો ખોટો માલ લઈ જવા કરતાં
ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ

કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા મેરઝોનો શોખ
કલામણ પુરો કરો-તમારા દામ જ્યારે
ઘર બેઠાં પણ માલ જોવા હોય તો બની રાંકો.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. ગ્રોફની કું.

૩, મયમ-૬ હાઉસ, વાન્ડા માંધી રોડ,
મામરેલી-મુબઈ નં. ૭વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજાહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

ખંદારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી, અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આજેજ આઠક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો—મોજ-મજાહ કાર્યાલય

ખટાવ બીલીડોંગ ગોરગામ મુંબાઈ નં. ૪

નેહએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી હાલત કવરમાં
બાંધી મોઢી ઘેર બેઠે જ આશીષ ઉપાચોથી સુખી જીવનની
અરજાત કરી નેજો.પંદીત પરિચલ (ખોતિયી વેલ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (રડાં)
ચેક મિસ્ટ્રીની ચાલ (માટુઆ) જી. આઈ. પી. આર.
૧૨ થી ૬ દરરવાલ બીલીડોંગ નં-૧૧ ગોળપીઠા (મુંબાઈ)
પત્રવ્યવહાર માટુએ કરવો.

મેરમેરીઝમની વીડી

આ વીડી સચિત્ર કલાનો ભંડાર છે. આથી દરેક માણસ
જ્ઞાન, કવિત્વ અને વર્તમાન કળની હકીકત જાણી શકે છે.
મુએલા માણસોથી માંત કરવી, હાનરો માઉ દુરના માણસના
હાલદવાલ જાણવા, ખોવાયેલી આયતોનો પતો લાગવો એક
પ્રશ્નના ઉત્તર આપવા વગેરે દબરો કામો આ વીડીથી થાય છે.
આ બંનેદરે ખબર મુજબ ગ્રુપ ન આપે તો પૈસા પાછા આપીશ.
કો. ૩. રાગ. ૮. ખ. ૭ આના.

પત્રો—પ્રેમ: ગુલબર કં. નં. ૨૨ અલીગઢ સીટી.

૩. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીટીંગની બાઈસીકલ!

“રોયલ મેલ” (રજસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક)

પેડીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

બીજી દરેક બાતની સાચકલો ૩ પપ થી રૂ. ૨૫૦

તેમજ સાચકલો દરેક છાક સામાન મળશે

ઓરડર સાથે રૂ. ૨૫૦ એક્વાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

ચાલુવાલા એન્ડ કું. સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૧-૪૩૪ હાલમારેલી રોડ મુંબાઈ

સીનેમાના

સમાચાર

અખબાર-રા. ચિત્રપટ

‘નવીન ફિલ્મ કોષ્ટ નહિ હોવાથી આ વખતે રીલ્યું નથી.

નવીન ખખરો—

કોહીનર ફિલ્મ કુા—

આ કંપની તાઢ અને તઢઢો
અઢન કરતી સાઢ યતી કમર-
કૂંપાથી આગળ વધતી જાય છે.
કન્ય છે એ કંપનીના કાપવા-
હોને અને રઢાફને કે લાંબા
કામય સુધી કંપની ચલાવી.
અને કંપનીને ટકાવી રાખવા
મઢાન મઢ કરી હતી. અન-
તે તેનું સુખી પરિણામ આવેલું
એક દેશો મણા ખુલી યવા છીએ.
“કોહીનર”નો અગ્રજાત ખુદ
મુખ્યમાં તેમજ બઢાર મામમાં
હજી જેને તેનેજ છે. તે તેજ
આખું કરવાને કોહીનરનાં દુરમનોએ
દમરો પ્રમદન કર્યા હશે પણ
અખરા વાઢનામાં છુપાવું પ્રકા-
શવું કોહીનરનું તેજ હજી જેવું
તેવુંજ અગાડી રહ્યું છે, અને દે-
નવી મેનેજમેન્ટથી દેશને આસા
ખંધાય છે કોહીનરનો પ્રનાવવધ-
શે. મુખ્યપ્રના એક ધનાઢ્ય શૈલીએ

સરવતી ફિલ્મ ફૂન દુલારીનું દરજ

કોહીનરને મઢ કરી છે અને કોહીનર ફિલ્મ કુા લીખીએ ચક્રે.
એમ સંજગવામાં આવ્યું છે. રીલિટોમાં જાણીતા કાપવાહો
ઉપરાંત કોહીનરના જાળપણથી સંજાળ મેનારા અને એક મિત્ર મી.
અમરમંદ સોલીસીટર પણ છે, જેઓની અમાધ ખંત અને મહે-
નત આંશીક કમલાની અને બચ્ચારીક મઢદથી કોહીનર હજી
જેવી ને તેવીજ ટપી રહી છે. આ મુઢમ કોહીનરને એક આદર્શ
કંપની કહે તેા તેમાં નવાજ નથી. પોતાને હાથે પળાવેલું-ઉઢેલું
એક ખચ્ચુ મોડું મધ નામના મેળવે ને એક જાને આનંદ ન
ચાપ ?

મીઢ મુલોચના અને મીસ મીહર હજી કોહીનરમાં
છે તે જાણી દેશો ખુલી યવા છીએ. મમતાજ મઢાલ તા. ૧૪
મીએ તેવાર મધ જશે.

ફૂલ ફિલ્મ કુા.—ફૂલ માણસો પાસેથી એમીમેન્ટ કરા-
વવાનું ચાલુ છે. જાણીતા નટ મી. મંજારામ પણ યદને
સારંદમાં રહી ગયા છે. મી. માણેજલાલની તખીવત નખી
સંખળી ચમુખ છે ભાઈ માણેજલાલને દેશો વિનંતી કરીશું
કે હજી તેઓ થોડાં માસ બઢારમાં જઈ આવે.

મુખ્યપ્રેત જાલાનું કામ આવુ છે બંધારે મીઢ મુલોચના જાલાનું
કામ ડીવાલશે.

શારદા ફિલ્મ કુા.—મી. નાનુ-
ભાઈ દેશાની લખેલી અને
તેઓએ મી. ડીવાનાની મઢદથી
તેવાર કરેલી મઢન કળા કુખમાં
ચાલુ મધ મધ છે. કંપનીનું
કામ પૂર અપાદમાં ચાલે છે
મી. જાલેએ પોતાનાં નવાં મીત્ર-
પટ નામે ‘મુખલુ’ કમળા ચાને
કાલિકા મીત્રની સરખાત કરી
દીધી છે, અને થોડાં સમયમાં
રા. નાનુભાઈની બીજી રોટારીની
પણ સરખાત ચાપ એમ
સંજગાય છે.

દાયલ આર્ટ રુટીયા—
ભાષો ખુલાણી મી. પ્રવેરીના
દાયમાં સપમાયો છે. અને
દાયલો જુના મધ રાખેલ
મિત્રપરોના ટાઇટમે અને જોષ-
નીત ચાપ છે. કંપનીના એક
કાચેકર અને લેખક મી.
મજુમદારને દાય છુટા કરવામાં
આયા છે, એમ સંજગાય છે.

મુઢારન—ફૂલે ન-લીની પૂર અપધી ચાલુ છે.
યુનાઈટેડ પિક્ચર્સ—ખાણી ખાલી કરી પોતાના
રુટીયામાં કાચાધી એક માઈલ દૂર મવા છે.

પાર્લિંગ અંક-માટે—મુખ્ય મિત્ર જાનેના એક રથાનિક
રેનિકના વાર્લિક અંક માટે એક મિત્રને પેલ મેવને કેટલાક
રુટીયાની જાણીતા એક્ટ્રેસોને જોલાવવામાં આવી હતી. આ
કાપ રેખેન્ટ રુટીયાએ માથે ઢાપી લીધું હતું અને કનિ
કાળીસના ચાકુનલનું એક દાય અંક કરવામાં આવ્યું હતું.

જાણુ-નહ તરીકે નોંધીતી નથી. મીસ ગુલાબ ચંદ હતી અને તેની સખીઓ તરીકે 'રોયલ' આર્ટ સ્ટુડીયોની ફેટલીક એક્ટ્રેસો ગણ હતી. તેઓને રૂબ રૂબથી આપવામાં આવ્યા હતા. અને જાણવા પ્રમાણે આ ચિત્રચરણ નિવાસે જોમ અનાય છે.

પોયોનિયર—સમ વિજય તૈયાર થઈ મધ્ય છે અને તે મોવિટી સીનેમાંમાં લાગતે. ભપારે મી. અલવારેલું મહાકાળીનું ત્રીશુલ દાઢ બાજુ સંખી મી. પાટલકર તેમના કાષ્ટ રનેલીના "કમપાઈ"નું કામ ચાલ રહ્યું છે.

જુના સાકરો સીનેમાંની લાકતમાં

સાંભળવા પ્રમાણે પ્રસિદ્ધ લેખક મી. નારાયણ દુરે અંગ્રેની એ કંપનીઓને પોતાની શેરીઓ આપી છે. તેમજ ખીલ પ્રખ્યાત લેખક મી. વજલાલ દુરે પણ શેરી લખવાને કબુલ કર્યું છે. મી. કનીયાલાલ મુનશીએ તો આ લાકતમાં સારો પ્રવેશ કર્યો છે, ભપારે મી. રમણીક અ. રહેતા આ લાકતમાં કંઈ નવા નથી. આશા રાખીશું કે મી. નાનાલાલ, વિજેરે પણ આ લાકતને ઉન્નતીમાં લાવવા સારો કુશળ આપે.

એક જાણુ—

'કાષ્ટ' અંગ્રેની કંપનીઓ પોતાના ચિત્રપટો ઉપર લેખક હાથરેકટર અને ફોટોગ્રાફરના નામ મુકે છે. તે ન્યા સુધી.

સુખાઈમાં ચલે છે. ત્યાં સુધી પણ ખપર પડી છે કે તે નામે કાષ્ટ નહુથી એક એ દલામ થયા કે તરતજ શ્રમ થઈ જાય છે. અને બહાર માંમાં તો તે હોતીજ નથી. શું આ નામે કાષ્ટ નહુથી શ્રમ થઈ જાય છે અથવા તો કંપનીના માલિકાને તે નામે રાખતીથી દલકું ફેખાય છે? આનો કાષ્ટ ખુલાસો કરશે?

ગયા વખતની ચર્ચા—

રા. રા. શ્રી માણેકલાલના ખુલાસા વિશે અમને ખીલ કોટલાક ચર્ચા પડેા મળ્યા છે પરંતુ એ ચર્ચા અમે લંબાવવા નહિ ઇચ્છતા હોવાથી હાવવા મધ્ય ધારતા નથી.

અ. મોજા-મળક.

મે. મેઝેરોય "ધી ડ્રેડ" અંગ્રેની કૃતિમાં આલેખ વિરૂધ્ધ પાટી લખવાનો કરાર કરેલ છે. તે કૃતિ મેટ્રો નની છે જેમાં આગના જાવાળાનો છંદગીતો ચિતાર આવ્યો છે. ક્રિચ. ખી. રોનરે પ્રજા તે કૃતિમાં દેખાવ લેશે.

તેમાં શી અરવલું ખીજી રદારોય ખીજર "અપરેજ" નામનું છે.

ઈટાલીયન પ્રધાન મુસોલીને ડોગલાસ ફેર બેંકઅ અને ખીજરને રોમ શહેરમાંના પોતાના મીંગાવેલમાં આમત્રણ હતું અને ત્યાં તેઓએ મલચિત અને તેમાં રહેલી લીગેરેનું બ્યાન અંધા કલાક સુધી ત્યાંના ઓડીયન્સ આ કાણુ હતું.

વોલીયમ દેશને "ઈટ ટુ મરીન્સ" નામની કૃતિમાં નવાઈ નારા કામે કે. મુખ્ય પાટ કરાર કરેલ છે લેન એની રદાર તરીકે દેખાવ રશે.

કૃષ્ણ કૃત એ દિનની બાદશાહી

વેચવી છે—જુની અને ૨૬ થયેલી હાંદી ફિલ્મોની કાપીઓ રૂબરૂમાં અને ન્હાના સીનેમાં લાગાને અધિકીમતી.

જેને જોવાને લોકો અતી આતૂર થઈ રહ્યા છે

જેણે પોતાના હેશને માટે પોતાનું અંખીદાન આપવા કબુલ્યું
જેણે જગતના હુકમોની સામે થઈ રહેલેય તને બચાવી તે વીર રમણી-રાજપુતાણી-રાજકુવરી

— દુલારી —

કુક સમયમાં સીનેમા મેજેસ્ટીકમાં દેખાવ હશે

એક સુલાહ પ્રેયેલી પ્રતિદ્વાસની કરણ કથની રાજસ્થાનનાં રાતા પાનામાં મુવલુદિસર લખાશે
તેમજ સિનેમાની અદ્ભુત આકર્ષક કલામાં આ ચિત્રપટ એક અમમના તારા સમાન ગણાશે કારણ
- રાજાણીના લેખક અને નાયકોએ મી. મણીલાલ બેરીની આ એક કિતબ ફૂલી છે,
ર-લુતા બેરીની કર્મીકરની આકર્ષક દ્રશ્યબાહી છે.
કે અભિનય ભાવના અને આકર્ષના અતવા પ્રયોગમાં કામ કરના નૃત્યકલાનુક અને નૃત્યગાતા બહેનો સમૂહ છે
અપારાખ્ય પુણીંગ થતી આવી છે—જેલો તે પહેલો-ત્રણો—

સરસ્વતી ફિલ્મ કુ. ગીરગામ મુંબઈ ૪.

“ મુખમાં સુધાને રાખીને હૃદયે દુલાહલ રાખતી
રમણી નથી એ રાક્ષસી, છે મદનમાં સોની મતી ”

શારદા ફિલ્મ કુ. નું મનરંજક ચિત્રપટ

આજ રાત્રે મદન કળા આ અકવાડીએ

સર્વોગ મુદર નાજતીનોનાં સામાજ્યમાંથી દુકપાર થયેલ દાસી ?
કળા-ભાથનો માનવી સ્વર્ગની શોદામણી વાદીમાં શી ફીને રાખત થયો ?
પુરવ આજને વિકાસનાર રમણી પુરના કથોપર ભ્રમ ફૂલી પડી ?

ભવાનીને સુલાને તેવી સ્વર્ગની ચમત્કારીક તત્તવાર-શું ? શું ન કામ કરે છે ?
પિતૃ ભક્તિ માતૃ ભક્તિ પ્રતિ ભક્તિનું અનુપમ ઉદાહરણ
વધુમાં સ્ટેજપર છત્રોત્તો, જાગતો નાયક મીસ શાંતિગારી મધુર ગાન લાન સાથે રમુ કરશે
જેવા ચુકશે નહિ બાળગોપાળ સાથે પધારશે

આવે છે) ફૂલ્ય ફૂત (હવે પછી) કૃષ્ણ સીનેમા દુબાઈ યોએર ન્યુ ચર્ચીસ
એ દિનની બાદશાહી

રાજનગર રહસ્ય

લખનાર-રા. ગુપ્તદત્ત

ગુજરાતના પાટનગર ગણાતા અમદાવાદ હિંદી રાજનગરના અપ્ત મેદા, શ્રીમતોની વિદ્યાસ લીલાઓ, સુદૃઢ બગલી જેવી રેખાતી નસો હિંદી કુલપીઓના કારસ્તાન, હવસમાં દીવાની બનેલી એક સોહાણીના જીવનનો કશ્ચારસિક આમેદુબ ચિતાર, ઢંકી ધમ્મગુરુઓને ત્યાંના અનાચારોના વ્યભાગ વગેરેથી માહિતગાર થવું હોય તો

આજને આજ આ પુસ્તક મંગાવો

કિંમત પાર આના પો. જુદું

યમરાજનો દરબાર

જગતના છળ પ્રપંચોથી આકૃતમાં આવી પડેલા માનવીઓની આત્મહત્યાનું રહસ્ય સમજાવતી નવલકથા એક વખત વાંચ્યા પછી પડતી મુકવી ગમશે નહિ એવી તેમાં એક પછી એક જુલાનીઓ આવેલી છે

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

શિયળની કસોટી

યાને

એવકા દુનિયા

દગાબાજ દોસ્ત તથા પતિવ્રતા સતિની કસોટીનો આમેદુબ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

મુંબઈમાં બનેલો બચકર બનાવ એકજ રાતમાં બે ખૂન!!

આ ખુનામરકીનો ભેદ જાણવો હોય તો

ઈશકનો અંજમ

અથવા

ખ્યારનું પરિણામ

નામની રસિક ડીકરીવ નરસિંહચાં વાંચો. એકજ રાતે મુંબઈમાં એક રાવ બહાદુરનું અને કેમપુલ પર આવેલા નેરમાંવામાં વિમળા નામની સ્ત્રીનું મોદભરી રીતે ખૂન થાય છે. તથા ખૂતી સોમવા બતાવેલા બનાવોમાંથી કેવી ભાનાંક પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટ સુધી તમે પણ કંઈપી કંઈ કે ખૂતી જાણ છે? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય અને ભેદનો ખખનો ભરેલો છે. પૃષ્ઠ ૨૭૫ છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુદું

રશીયન શહેનશાહના જ્ઞાનખાનાની પોલ

મોક્ષને માટે પાપ કરો-પાપ કરો નો

પાઠાર કરતા

ધર્મ ગુરુનું ચરિત્ર જાણવું હોય તો વાંચો

દુરાત્મીનો દોરહમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

રશિયાના આ અદ્ભુત નરુ જીવન વાંચતા તમને ખબર પડે કે, સુધરેલા દેશોમાં પણ ધર્મને નામે કેવા અનાચારો થાય છે. રાખ, મહારાખ, મહારાણીઓ વધારે મું પજી ખુદ રાજા પાનાં મહારાણી ઝારીનાએ પોતાના જીવનમાં કેવો ભાવ ભર્યો છે, તેનો આમેદુબ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ચાર ચિત્રો-૫૫૪ ૧૧૨

છતાં કિંમત છ આના

દરેક પુસ્તકનું વી. પી. અર્ચી જુદું પડશે.

લખો-છુપી પોલીસ ટાઈલય ગીરગામ અર્ચ સામે મુંબઈ નં. ૪.

પેશ્વાઈ માટે મયાવી મુકેલો ખજાના

એક ઢાંગીની ધમાલ-દાતા દિવાનની ચતુરાઈ

ભોપાળું કેમ ખુલ્યું ? ?

ભેદ કેમ ઉકેલાયો ? ?

—તે—

યુનાઈટેડ પીકચર્સ સી-ડીકેટનું

ઐતિહાસિક નવું ચિત્ર.

મહારાષ્ટ્રના મગદૂર લેખક

નરકેમરી એન સી. કેલકરનાં લોકપ્રિય નાટકપરથી

દાનો દિવાન

યાને

તોત્યાનું ખંડ.

જેમાં

મહારાષ્ટ્ર ચીંગ સમસીવગવ ભાડિના નામે એક કનોડ

બ્રાહ્મણ કેવી ધાંપસ ઉભી કરે છે—અને તેમાં

જાણીતા નાના ફૂનવીસ-દક્ષણનો ખીરખંચ

પોતાની કુનેહ વાપરે છે તે જુઓ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

વખત તથા ભાવ હમેશના ચાલુ

આવે છે

સ સ્વતિ ફીલ્મ કંપનીનું મુખ્ય ગ્રાહકગન

આવે છે

દુલારી

હજારો રાજકુમારો કુતરા થઈ ગયા

કારણ

પુરૂષ માત્રને ધિક્કારનાર અછત અખળાને હાથ કરતા તેઓજ
ધવાયા અને ગાંધર્વ લોકની બહુઈ મોહનીમાં ફસાયા અને તે
મદમાતી યૌવનની કલીને ચુંટતાં પોતેજ ગુંચવાણા તેમું રહ.

શારદા કીલ્મ કુંઠ કૃત

મદન કલા

જોતાંજ સમજશે-પ્રેમનાં અધાયામાં અંધ બનેલ રાજ-મહત્ત
રાણી-આદર્શ પુત્ર-ઉપકાર નીચે દબાયલા ચોરની ઉદારતા--
ઉંટવેઘના કાવાદાવા અને પથ્થરના કટકા કરતી તે અછત
તલવાર-દૈવી બળતરને માટે મચેલું ઘમસાણ સાથે
શૃંગાર-વીર અને હાસ્ય રસની ઉંચી લહાણ લેવી હોય તો

કૃષ્ણ સીનેમામાં

ગઈ કાલથી શરૂ થઈ ગઈ છે

અમારા ચિત્રપટ્ટેની બુકીંગ માટે લખા-મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.
જી. એ. એપોલો સ્ટ્રીટ-કોટ મુંબાઈ

મા પત્ર તરીકે અપ્રકાશિત દિવસે એ મુબઈ, ગોરગામ ખડાવ બિલ્ડીંગમાં મેળ-મગલ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં બાંધ
તેજ સ્વર્ણથી પ્રગટ થયું છે.

વપ ૩ જી અંક ૨૦ તા ૧૫-૮-૨૬
 શ્રુત નક્કલ ૧ આનો બહારગામ ૧૧ આનો

વાર્ષિક લેવાજમ રૂ. ચાર
 બહારગામ રૂ. સવાચાર

મોજ-મજાહ

રજની

એ ૬ કોર્ટના ચિત્રપરચી

આવતા શનીવારે

ધર્મપત્ની

માદન ધીમ્મસનું
આકર્ષક ચિત્રપટ

આવતા શનીવારે

ધર્મપત્ની

નીતિ ભક્તિના વિનાશથી
ભરપૂર દ્રામા

આવતા શનીવારે

ધર્મપત્ની

ગ્રમ રસના પ્યાલાઓથી
છળકાતો દ્રામા

આવતા શનીવારે

ધર્મપત્ની

કુટુંબીઆને ધર્મમાર્ગ
દેખાડનાર ચિત્રપટ

ગઈ કાલથી અમારા સીનેમાપર જંબરો દરોડો છે.

પ્રસિદ્ધ સ્વદેશા-
ભિમાન બળવાન

દાના પહેલવાન

ઊરફે મારકોના
સાહસો ચાલુ છે.

સાથે બે ભાગની કોમિક

સુંદર ઈથલનું સ્વદેશાભિમાન

સુંદર અબળા તે મારકોની માથુક પાસે
એક નાશકારક દારૂગળાનો નુસ્ખો છે જે
તેણી પાસેથી જીવવાની ઓ હાથ કરવા માંગે
છે. પરંતુ તેઓ શું ફાવી જશે? તમેજ
આવીને જુઓ

એક નિર્ભય જવાન પહેલવાન!

જે જીવતોજ નથી કે ભય છે શું? જે
સેક્રેડો માણસોને માંખો કરતાં વધારે
સમજતો નથી જે લોખંડી સાંકળો કાઢ્યા
દોરડાની માફક તોડી નાંખે છે જેને
કુદરતે અજબ તાકત આપી છે!

એક ચંચળ, બહાદુર, વફાદાર બાળક!

જે ખડે-પડે તો ખુબસુરત ઈથલ અને બહાદુર બળવાન મારકોનો ખરો પ્રાણરક્ષક
છે જેની મદદ વગર આ બનેલા શું હાલ થતે તેનો કુઓ તમે પોતેજ આ દ્રામા
પહેલાથી છેવટ સુધી જોઈને કરી લેશો!

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ટ્રલ શાં

વખત-પુ, ૭, ૮, ૧૦, ૧૧ શની રવિ ૩૦ વાગે ભાવ-રૂ. ૨, ૧, ૦, ૧, ૦, ૧, ૦, ૧

આવે છે સીરીયલ શાહુચાર જેમાં ફ્રાન્સીસ ફ્રાંક, જેક ચેરથી
તથા પેગીઓ હેનુ મુખ્ય કામ.

શ્રાવણ સુદ ૭ રવિવાર તારીખ ૧૫ મી ઓગસ્ટ ૧૯૨૬ વર્ષ ૩ ભુ. અક ૨૦

આ બહારીકા પ્રતિષ્ઠ યતી વાતાંઓનાં પાત્રો કલ્પિતજ હોય છે
કાંઈ જીવત બ્યક્તિ પરથી કલ્પભરી કાઢેલાં નથી એ મો મ

તારૂં જગત તુંજ રચે છે !

નિજ નાલિમા ભરી કંઠુરી, મુ ' કચ્છા બહારે ભમે છે
બાહુ તુ ' બાગકને ગીદ શોધે ? ત્હારી કેડ રમે છે !
ગોમુલ-મથુરા-કાશી વામ ! મનડા ! કંઠા કંઠા વસે છે ?
નથી કંઈ બહારે જગનો નાય એ તુંજ હેયે હિચે છે !
જેવા ધારે આખે કાચો, રંગો તેવા દિસે છે !
પિત્તનિવરગી નિયંત્રિણ, ત્હારી આખે વસે છે !
આ પરના ને આ પોતાના, એ તો તુંજ સજે છે !
નિજજન-પરજન-રાતુ-મિત્રો, સૌને તુંજ રહમજે છે !
સુખ-દુ ખ તકડા-હાથા ચિત્રો, ત્હારા ચિત્રમા ચિતરે છે !
આ તર-વૃત્તિ લોક વિવાસે, હસી રહી લીવા કરે છે !
મનવલિન ક્ષણિકે વિકારે તુ ઉચે ૧૬૩-૫૩ છે !
સુરતા દોરી પર બ્રહ્મક, નિશાદિન ફેરતુ ફેરે છે !
પેચી રાખે બે તુ કુમાન, તો સહુ શાતિ ધરે છે !
છૂટાં છાડી મકે બાણ, તો તુ પ્રાણ હરે છે !
ત્હારો મોક્ષ કે તુંજ મુલ્ય, ત્હારે હાથે કરે છે !
ત્હારા સ્વર્ગ અગર નરકને, ત્હારે હાથે ઘટે છે !
કરણી તેરી તરણી, હોય પરનો શાને વરે છે ?
વસત-આપને વહી, જાય, આનાં ફેરતી ફેરે છે !

વસત

જુ બે દા અથવા રહસ્યમયી રમણી (૫૩ બીજો)

પ્રકરણ ૨ ભુ.

મારા હૃદનો આરેષ કાંઈક અરો શાત યનાંમે એ અર્ધ
ચંદ્રની બરાબર પરીક્ષા કરી એ જીભેસામે આપેલીજ વસ્તુ
હતી, એ સખી કાંઈક સદેહ રહ્યો નહિ, પરંતુ એ અર્ધચંદ્ર
અદિ કેવી રીતે આખો તેનો કાંઈ નિર્ણય દ કરી શક્યો નહિ
એટલી વાત ખરી હતી કે, તેના અદિ સલાળથી કુખાવી રાખ
વામાં આખા દર્તા ત્યારે ને દરજ્જાએ મારા ઉપર દુમનો કરી
માર સર્વસ્વ હટી લીધુ હતુ, તેમનો આ ગુપ્ત પાતાળ પુરી
સાથે કાંઈ સખી દરો કે શુ ? એ અધના જબીર રહસ્યને દ
ઠાલી શક્યો નહિ
એક તરફથી અર્ધચંદ્રની પ્રાપ્તિ યવાથી અને આનંદ થયો
હતો, તેવીજ રીતે બીજી તરફથી આ સ્થાનપ્રાપ્તિ મુકત યવાની
ચિતામાં હું નમગીન બની ગયો હતો
કાંઈ પણ રથને ગુપ્તદાર છે કે કેમ, તેની તપાસ કરવામાં
હું ગયાં તપાસ કરતા ફેરતા અખાનકાને પાસે આવેલા
એક જોરકારી પ્રવેશ દ મણે કે કાપનો કદરવુ સભાગી રાખ્યો
કાન માડી જેના એ ચારી કલ્પન નો વિચાર દેખ, એમ મને

લાગુ. એ એકાંત જનશ્યમ અધિકારમય પાતાળગૃહમાં મનુષ્યનો કંઈવર કષાયી આવી શકે ? નીચે ભેસી પડી હું આકાંક્ષા પાતળના વિચાર કરવા લાગ્યો.

ઉપરના ઉદ્ધ માંથી આપતા મધાનના પ્રકાશમાં હું એક વસ્તુ સ્પષ્ટ બેઠ રાક્યો કે જે પહેલાં કદાચ મારા બેવામાં આવી નહોતી. મારાથી થોડા અંતરે બેઠ જેવા એક આસનના મધ્ય ભાગમાં એક લોખંડી કુંડ બેઠ્યું હતું. કુંડ એ ઓરડાની જમીનથી એક છૂટ જેટલી ઉંચાઈએ હતું. તથા એ હાથ જેટલી તેની આસપાસની જગ્યામાં સહજ પથ્રુ ધ્રુગ નહોતી એટલું રચાન રચ્યું હતું. ત્યારે બીજું સ્વપ્ન રચાન ધ્રુગ દેખી બરાબ મળ્યું હતું. મંત્રિય અર્ચનવખીની વાત એ હતી કે એ લોખંડી કુંડને થોડું સોદી લાગેલું હતું. એ દેખાવ બેઠ એ રચ્યે જ અંતરદાર હોય એવું એમ મને લાગ્યું.

કુંડ બેંચવા મેં પછી મહેનત કરી, પરંતુ તે બિલકુલ કાલ્યું નહિ. કેટલોને બાંધી રાખવા માટે એવી રીતે તેને જડી રાખવામાં આવ્યું હોય એ પનવા ભ્રેમ હતું. પરંતુ તેના પરંતુ થોડી અને આસપાસની રચ્યતા એ રચ્યે કંઈ ભેદ હોવાની સહજ પૂર્વતા હતી.

નિરાશ બની નહિ જતાં છરી બહાર કઢાવી કાંની ચોતારના પત્થર ઉપર મેં બા કપા. થોડાકાળની જગ્યા ઉપર બા કરવાથી જેના અવાજ થાપ તેના બોમરો અવાજ યથાથી પુનઃ કુંડ પકડી ભેરવી હું બેંચનાશ કરવા લાગ્યો.

થોડા કાળના પરિશ્રમથી મારું આશુ સરી પસીનાથી તરભોળ થઈ ગયું કપાળ પરના પસીનો તૂટી હું સહજ વિશ્રામ લેતા હતાં એવામાં એક તામ રવરે મારા કાનમાં પ્રવેશ કર્યો. એ માણસનો કંઈવર હતો કે પ્રવેશ મારામાં સચાર કરતા વાણીને શબ્દ હતો, એ વિષે હું કંઈ નિષ્કૃંપ કરી શક્યો નહિ.

છરીથી પેલા કુંડને સ્વપ્ન જળ અજમાવી બેંચવામાં આવતાં તેની સાથે બેંચાયેલા કંઈવર સહજ કાઢી કીધો. અધીર અને ઉત્સાહિત બની જઈ મેં મારી સમગ્રી ચકિતનો ઉપયોગ કર્યો. આ વખતે મનમાં એક દાર જમીનથી થાંચ છ ઈંચ જેટલી ઉંચાઈ પર રાકી આવ્યું.

હું હાંસ લાગ્યો. પરંતુ ઉપાસનો મારું સાફ થયેલો સમગ્ર મારા આનંદનો પાર રહ્યો નહિ.

દારના જેનો ને પાલાશ અંડ મારી બેંચનાશથી બહાર આવ્યા હતા તે એક સ્વચાલિત જેનો હતો. અંદર કેવળ એક માણસ પ્રવેશ કરી શકે તેમ હતું.

એ દાર ચાર શીટ બહાર આવ્યું એટલે લોખંડી અર્ધચન્દ્ર કુંડ મેં તેમાં પ્રવેશ કર્યો. ૧૫ મી યુગી જુડ પડી એ કોઈક કસ થોડી થોડી આપ સામગ્રી પૃથ્વી મેં સુચે લીધી. મહાકવે અજ્ઞાતો કુટાનો દું એક જમીનના ગર્ભમાં બનેલી સુરંગમાં પડ્યો એ સુરંગમાં જોઈ કે પદ્યકાળનો અધિકારનો વિચાર થયો.

હવે મોંઘું નીચું નમાવી બંને હાથ ઉંચાં રાખી માળેરે છરી ન ભળે એવી કાળજીથી હું એ સુરંગનો મારું કાંચા લાગ્યો. થોડે દૂર ગયા પછી હું મનુષ્યનો કંઈવર લાલગી શક્યો.

કેટલાક માણસો એજી બાંધે અવાજ કરી કંઈ બોલવા લાગ્યા એમ મને લાગ્યું. ક્યાં આવ્યો હતો, એ જાણી કંઈવર હતો, એ સંબંધી કંઈ નિશ્ચય કરી નહિ થાવાથી પરના પુતળોની માફ જડ થાવથી હું ઉભો રહ્યો. પછી પાછો ધીમે પગમે આગળ વધ્યો એટલે ઉત્તરજ પ્રકાશથી પૃથ્વીના પેટમાં આવેલો એક ઓરડો પ્રકાશી રહેલો મેં જોયો. એ ઓરડા આગળ ગુપ્તામાં એકકા થયેલા મનુષ્યોનો કંઈવર સંભળાતો હતો; પરંતુ મારી સામે એક પડેલી યુગી રહેલો હોવાથી એ ભેરી રચ્યની કોઈ પથ્રુ વસ્તુ હું બેઠ શક્યો નહિ.

કેટલાક દમન નહિ કરી રાકતાથી ધીમે ધીમે પડાનો એક છંદો ખસી મેં એ ગુપ્ત રચાનમાં બેઠું. રચાન, કાળ તથા ભયને બંધી મંત્રમુગ્ધ બની જઈ આશ્ચર્યકિલ દૃષ્ટિથી હું કેવળ બેઠ રહ્યો.

મારી સામેનું એ રચાન લગભગ આગાસ શીટ બાંધું અને પંદર શીટ પહેાણું હતું. તેની ઉંચાઈ નવ દસ શીટ જેટલી હતી. એ રચાનના એક પ્રુકામાં એક ઉચ્ચાસન હતું. મધ્યપથે એક મોટા કુંડમાં અગ્નિ સળગેલો હોય, તેની શિખાઓ મધ્યપથે અગ્નિ કરતી ભળે છે કે જે અગ્નિની દરીસાઈ કરતી હતી. એ અગ્નિ કુંડનું ચોતરફ પાપાળુની આસન ઉપર વૃધ્ધ અરભે બેઠેલા હતા. તેમની બધાની શરીર સુરેદ, થોડાકા દમનદાર અને વેપ સુલભાઓ જેનો હતો. તેમના પગો પાસે એટલે કે નીચેની દારમાં પથ્રુ અરખ પુત્રા બેઠેલા હોઈ તેઓ દરેકને માથે સહાય થઈતા પીઠાની ટોપીઓ શોભતી હતી. એ દરેકની કપર પર એક એક તલવાર લટકી રહી હતી.

અરભે વારંવાર એક સાથે માથાં હલાવી કાષ મંત્ર પઢતા હતા આવી રીતે મંત્રો ઉચ્ચારવાનું કાષ થોડો વખત ચાલ્યો પછી લાલ રંગના પોષાકવાળો એક અરખ આસન ઉપરથી ઉતરી નીચે આવ્યો. તેના હાથમાં એક નાનો સાપ હતો. સાપ એ અરખના શીશુ હાથ ઉપર પુછકું વીટાળી છુટવાનો પ્રયત્ન કરતો હતો. એ સાપનું જીવું વૃધ્ધ અરખની સુધીમાં હતું. વૃધ્ધ અગ્નિ કુંડની છેક નજીક જઈ સાપને એ કુંડમાં નાખ્યો. સાપ સળગી જવા લાગ્યો અને સાથે સાથે એ જામા માણસી પાંખ થાયાં શિખાવી કંઈ બોલવા લાગ્યા. કન માંડી આ વખતે હું તેમનું બોલણું સાં સાંભળી શક્યો. તેઓ બોલના હતા કે, “આ દુનિયાના મલિક એક માત્ર અલ્લા છે. અલ્લા અવિનાશી છે. તેમને જન્મ અને મૃત્યુ નથી. તથા તેઓ પુત્રની દીપતિ પથ્રુ કરતા નથી, તેમની તુલના જ નથી. હે લાકડો! આવો, આપણે જામા એ દીન દુનિયાના મલિક અલ્લાના નામને વાદ કરી આપણા દુરમનો વિરુદ્ધ જોહાદ બહોરે કરીએ કે જેમાં દુરમનોને અલ્લા આપણી પ્રિય જન્મ જમીનમાં દુર દોડી કઢાડે.

દયાળુ અર્થમાં તમે અમારા તરફ દયા કરો. વિદેશી કિશિય-
નોનો અમે નાંચ કરી રહ્યાં, એ કાર્નમાં તમે અમને
મદદ કરો."

લાલ પોષાકવાળા છુટ્ટો એ ટોળાનો સરસર હોય એમ
હાથે તેણે વેદીની સામે આવી એક હાથતાળી વગાડી એટલે
મજા આપેલાં એક પરદો હાથ હાથમાં સરસર ગયો. પરદાની
પાછળ એક નાની ઝૂંપડી આવેલી જે નોંઢ. એ ઝૂંપડી
પાછળ લાંબા પાંદડાંથી બનેલી હતી. ટોળાનાં માણસો
હાથ અગળાવી આ સંકાશી બાકુળ બની ગયા. પેલા વૃષ્ટિ
મને અચ્ચાર કરી તેમને શાંત કર્યાં. બરાબર એજ વખતે અગિયાર
અગિયાર બધી પુરો. ખુદશા પગે અને નગ્ન સરીરે એ
ઝૂંપડી સંસ્કૃતિ આપણે વેળાં. પેલો વૃષ્ટિ પોતાની ટોળાના મજાસો
ઝૂંપડી નજીક ઉપરિચત થયા એટલે સદામુગ્ધને એક પગ ઉઠી
તેમાંથી વહેતું. સોરી એક પાનમાં ઝીંકી લઈ પોતાના અનુયોગના
અંગ ઉપર ઊંડાં. પછી પેલા અગિયાર માણસો વૃષ્ટિ તરફ
ઘેરો દેવો નમાજ પડતા હોય એવી રીતે ઉઠવા કરવા લાગ્યા
અને વિચિત્ર કંઈ કંઈ બોલવા લાગ્યા

ચોડા વખત પછી એ અગિયાર અનુયોગ એક બીજા
જાણે જોડવાઈ જઈ સારે જગ્યા લાગ્યા. સોધાં પહેલાં એક દસ-
અગિયાર વર્ષના છોકરાએ એ ઝૂંપડીમાં પ્રવેશ કર્યો, તથા એક
ખાડામાં હાથ નાખી વિચરત અવાજથી તે કંઈ બોલવા લાગ્યો.
બીજા માણસો પણ તેના વાક્યનો પ્રતિબિંબ કરી વિચરત આર્ત-
નાદ કરવા લાગ્યા. પછી એ છોકરાએ પેલા ખાડામાંથી લાંબા
હાથ નેચા એક મોટો અજગર સાથે બહાર એવી કહાડ્યો.
અજગરને ઉચ્છેદ તેણે તેની ફેંકી આર પાંચ ઈંચ નીચેથી
સુખમાં પડી રાખ્યો. અજગરના પ્રગટાને એ છોકરાએ કાપા
હાથે ઉઠું પકડી રાખ્યું. આવી રીતે એ છોકરો વેદી તરફ
અગ્રેસર ગયો. તેના સોજાતીઓએ તાથ અને ગાન ચર કરી
રાખાં. અજગર મોં ઉઠું કરવાનો પ્રયત્ન કરતો એટલે બાળક
પાસે ઉભેલો માણસ સદામુગ્ધનાં પીછાંથી તેના મોં ઉપર આપાત
કરતો હતો. એ વિચિત્ર રીતસાત વાળા માણસોની અંદરના
એક માણસો ઉપરોક્ત ખાડામાંથી એક એક સાપ બેચી કઢાડી
એ છોકરાની પાછળ પાછળ વેદીની આસપાસ ઘુમવા લાગ્યા.
છોકરાએ મોડાં મઠકર મારી અજગરને મેજ ઉપર ચડ્યો. મઠકર
એ હોંમતે એવી રીતે અજગર પકડી રહ્યો. તેનામાં બળે છે,
કામવાની સહિત પશુ નહેતી. પછી છોકરાએ ફરી પેલા ખાડા
પાસે જઈ બીજા એક મોટો સાપ ઉંચા કાચી ઉપર ઉતર
પૂર્ણ થયો. તથા તેના સોજાતીઓ ન્હાના સાપ હાથમાં લઈ
ચર બેચી કાંઈ મન ઉચ્ચારવા લાગ્યા.

ચોડા સમય સુધી આવી કિંવા કર્યા પછી એ માણસો
એક બાજુએ ચાલ્યા મવા એટલે મેં ઓમોની એક ટોળાને
અંગેનથી પર ઉઠાવી નેહ. એ મદિલા મંગળના સરીર તેજસ્વ
મરતક કપડાંથી દંડાયેલાં હતાં. દરેક સ્ત્રીના મુખ ઉપર હાંચી

સુરખો દત્તે અને સુરખાની અંદરથી નેહ સમય એવી રીતે
આંખો આગળ નાની બાળી ઝુંપવામાં આવી હતી.

ગરમાગિની એવી ગતિથી આવી મંબીર સાવલો એ ઓમો
ધામે ધામે વેદી ઉપર મેડી. પછી સુર કહાડી માથાં દંડાવી
ઉચ્ચ કંઠે તેજો કાંઈ બોલવા લાગી. પછી વૃષ્ટિ સરદારના કુક-
મથી તેમણે દરેક પોતાના પીછામાંથી એક એક નાનું કુચન
બહાર કહાડ્યું, અને તેજો કુચનના એક લાગુને સુર કહાડી
વાંચવા લાગી. આ વખતે પુરો પશુ આવી તેમની સાથે જોડાયા.
સમય બની જઈ હું આ સપ્તથો અદ્યતન દેખાત નેહાં માગ્યો.
કોઈ અદ્યતન માથાપુરીમાં હું ઉપરિચત થયો હું એમ મને
લાગ્યું. આ માણસોએજ અવલગીયા, ટ્યુનોસ અને મિસરખં
કિશિયનો વિરૂધ્ધ ઘુમ્મટી આગ સળગાવી હતી. તથા વિદેશીઓને
કુઝી કરી હાંધી કહાડવા માટે તેજો અંદર કાચતાન કરતા
હતા અને વિચિત્ર સાધના શોધવા હતા.

તેજો દબે થું કરી એ બહુલા માટે માફ રાહુદરે પાડું
વધી મધું દત્તે. સ્થનકાળ બધી હું ને પરદા પાસે ઉભો રહ્યો
હતો, તેને વધુ ખસી બરાબર જોવાની ખટપટ કરવા લાગ્યો.

સરદર વૃષ્ટિ એકાએક હાથતાળી વગાડી એટલે સપ્તથું
સાંત થયું. એક સાથે મધા માણસો મુખ ધઈ ગયા. વૃષ્ટિ
મંબીર કંઠે ને દયા: "હે વત્સા! આપણા ઉપર ધ્રુવદાની
નજર પડી છે. તેથી આપણું કામ ધ્રુવ રહી સંચાલું નથી."

વૃષ્ટિના અનુચરોએ એથી અવાજે પૂછ્યું: "આપના કય-
નોનો સાર્થક અમે સમજી શકતા નથી."

"આ પરદાની પાછળ એક અમલગરો માણસ છે! આપણી
ધુધી દહીકાત આટલા દિવસે નંદરે કાંઈ થઈ છે."

મારી અમરામજાનો પાર રહ્યો નહિ. દશમર માણસોને મારા
તરફ હોડી આવવા નેહ હું પાછળના કાચમાં આવીથી અધરી
સુરખમાં ઝડપથી આગળ લાગ્યો. આમોએ મારો પકડ પકડી
વીર અધકારમાં પશ્ચી વખત હું મજા પાડ્યો તથા ઉઠી ને
તરફ રસ્તો મજા, તે તરફ દેડત લાગ્યો. એક સુરખમાંથી પાકો
મેં બીજી સુરખમાં પ્રવેશ કર્યો, પરંતુ દુરમતોએ મારો પીઠા
કોપી નહિ. વિદેશી હોવાથી તેમના હાથમાં સપડાનાં મારા
જીવનોનો અંત આવતો એમ સાદ સમજી શક્યો.

ઉનમત જાણે અરમેની ટોળી હાથમાં નાખી નમ્યુરો
લઈ મારો પાછળ પડી હતી. એ અધકારમર સુરખમાં અડોળા-
કામમાંથી માણસ કેવી રીતે રસાયુ કર્યું એ હું નહીં કરી શક્યો
નહિ. સેંકડો વખત મુઠાના પંખામાંથી મારું રસાયુ ચર્ચેતું દેનાથી
અવલીન બની જઈ હું નિરાશ થયો નહિ પરંતુ આસાના અવે-
સથી દેડવા લાગ્યો. ઉતરે ને એતરીમાંથી લેડ અર્ધમંદ
મજા દત્તે તે મોઝામાં હું જઈ આવી પાછળ આવતા અર-
મોની વિચર મળ્યા હું સંકેતો કરતો દત્તો.

મેં કહ્યો પેતુ સપ્તથર નેતું પથથી મને હું હાર સાર-
ગના મોં પાસે દાસીદી મઠ્યું. પછી બને કાચકો તેને કેવી

કું એમી રહો. યુદ્ધન પરિશ્રમથી કું હાંધવા લાગ્યો હતો. છતાં
મેં બે પાપાજીદારને છોડ્યું નહિ.

શબ્દકાળ: પછી સુરગની અંદર ચતુર્યોનાં પગલાંના અવાજ
ને સાંભળ્યો તથા તેમના કંઠધ્વનિએ મારા કનઠમાં પ્રવેશ કર્યો
તેઓ મજાના કરી કહેતા હતા કે, એ છુપા ફલ્ગુ પુન કરો. તેને
પકડી અગ્નિકુંડમાં ફેંકા દો. કાંઈ પણ રીતે એ નદાસી છુટશે.
એણે નહિ. પાપાજી દારની પેલી બાજુએ નજીક આવ્યા પછી
તેઓ દાર શોધવા લાગ્યા; પરંતુ મેં અગાઉથીજ માથે બંધ કરી
દીધો હતો. દુશ્મનો દારતું એક પણ ચિહ્ન નોંધ શક્યા નહિ. થોડા
સમય સુધી વૃથા પ્રયત્ન કરી તેઓ દુર ચાલ્યા ગયા છતાં કું નિશ્ચિત થયો
નહિ. થોડા સમય પછી તેમનાં પંજશ્નના અવાજ સાંભળાવો પાંચ
થયો. હવેજ મારા મરણ તોલ દેહમાં પુનઃ નવજવાન આવ્યું.
મારા આનંદને પાર રહ્યો નહિ. નિર્ભય ચિત્તે કું આરામ
લેવા લાગ્યો. એ અરખોની ટોળી ને પાતાળ ગુહમાં કું હતો
તેના અસ્તિત્વથી અત્યંત હોયી ભેદાં. નહિ તો આવી રીતે
આત્મરક્ષણ કરવાનું કામ મારે અશક્ય થઈ પડ્યું હોત એ વેલા
પાપાજી દારની તેમને માહિતી હોત તો દસ બાર માંખસો મહેનત
કરી તેને જરૂર હાંસેલી શકત તથા તેમની એકાંતિત સહિત
આગળ મારે પ્રજાગિત થઈ પડત. પરંતુ મરની કૃપાથી કું આવી
રીતે આવી પડેલી આશ્ચર્યમાંથી બચી ગયો; પરંતુ એ જગીનગ્ર
મજામાં આવેલા બેદી ભેપરામાંથી બહાર નીકળવાનો કાંઈ પણ
માર્ગ મને અજ્ઞેયો નહિ. વળી ભેપરામાં વધુ દિવસ જીવંત રહી
શકાય એવી આશા નહોતી. અવસની ભાવથી કું સુષ્ટ થયો.
ઉત્તેજના પછી અવગ્રોહ આવી અને અવસનના બનાવો દીધો.

(અપૂર્ણ)

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦

હિંદ બહાર રૂ. ૫

મોજ-મનક કાર્યાલય

મીકામ અટાઉ બીલડીંગ મુન્શાઈ ૪

રૂ. ૩ માં ફોટો લેવાનો શુપ્ત હેન્ડ કે

અરલી અને સરતા હમરે પાસેથી મંગાવો. ધિરજ
નકરોથી બચો. સેળનવિદ્યા અનુસાર ફોટા ન પડે તો પૈસા
દેશું, એ શરત છે. આનાથી આપ જનવર રમ્પલ ફેલ
પુરુષ અને સુદર મહેલ ક્રિમારત સીન સીનેરી બાગ બ
વગેરેની છબી એક સેકંડમાં કાઢ સાઈઝની પાટી શકો છો
ફેલિસ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કાંઈ જનતનો તાસ
વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે પુકટ મોકલવામાં આવે છે કે
૧૬૫ કેમેરાની રૂ. ૩ ટ. અર્થ ના લખો—

પત્તા:—ભારદાજ કુંપની અલીગઢ સીટી.

મનોકામના સિધીની બુકમાં લખેલા નીચેના ઉપર
જેમીને કે વગર મંત્ર અંત્ર સિધી વગર
અર્થ કરી સંસારી મનોકામનાં પુણ્ય થઈ અને મુત્યુર્વા દી
બે તથા માસ અગ્રાહ સમજ શકો. કિં. રૂ. ૧ ટ. અ.

૮૪ આસન વિજેતાવાળું ટાકશાસ્ત્ર

બી પુરોગનાં સર્વ શુપ્ત બેઠ લક્ષણ, મનચક્ર માં
પ્રાપ્તિ, વાંજોના પલાળ, સુકેન સાયુદ્ધિક, વરીકરણ મંત્ર, મ
તંત્ર, પાછકજીવ જન્યુક આપવો કિં. રૂ. ૧૧. અસલ
વિદ્યા કિં. રૂ. ૧૧.

પત્રો—મેનીરામ ને રવાલ દેશસેવક કુંપની. અલીગઢ

કોનો વાંક ?

માથાની બીમારી શા માટે લોગવો છો ?

બામ વાપરી નિરાશ થયેલા માટે

હીમોટીક બામ.

એસે માથાની બીમારીવાળાંને હમેશાના સાધી
વખણાયેલો અને જગજગદેર ધરમતુ બામ

દ્વિમત શીશી એકના આના આહ.

સંગેખમ, સંધાવા, માથાના ચરદા અને

આદારીશી માટે અકરસી

તમારા વેપારીને ત્યાં ન મળે તો

લખો:—

સ્વદેશી એપ્રિલ અને પરં ૦ મેં કું., અલીગઢ

બી. બી. સી. આઈ. ૧૨૯.

વેદીયાં ઢાર

અથવા

વિદ્યા કે અધિકરતા ?

અખનાર-શ્રીયુત પ્રજાસાલ જાવજી હરે

(ત. ૧-૮-૨૬ થી સંપૂર્ણ)

(૫)

ચોથા સમય પછી ડૉપદીના ચિત્રને સવાંચ સુંદર બનાવવાનો રંગ વગેરે લઈ ચંદ્રકાન્ત ધેર પાછો ફર્યા ત્યારે પેલે દેવદાર કરવા મોકલ્યું ચિત્ર રજનીના રૂમના દાર પાસે પહેલું નેહ તેના કે પાને, પાર રહ્યો નહિ. એ ચિત્રમાં પાછી દેખેલું હોય તેમાં થઈ શકે પડ્યા દાતા. પોતાની પ્રિયતામાના ચિત્રની આવી બરબાદી દેવેથી નેહ તેના કે પાને પાર રહ્યો નહિ. રજનીએ આવી રીતે તેનું અપમાન કર્યું હોય એમજ તેને લાગ્યું. અંધક એ રથેથી પોતાની રૂમ પાસે ગયો તે રૂમના દાર પાસે ડૉપદીને ઉઠેલી રજનીએ લખેલી એક કવિતાનો કાગળ તેના નેત્રમાં આપ્યો. એ કાગળ ઉપાડી લઈ તેના ઉપર પોંછીથી કાળા રાખ કરી અંધકે રજનીની માનસી પ્રતિમાનું અપમાન કર્યું. પછી એ કવિતા નીચે મેઢાલા અક્ષરે "ચેરની વસુકાત." યજ્ઞ લખી અંધક એ કામચ રજનીની રૂમના દાર પાસે મૂકી આપ્યો.

એમાં કદાચ યજ્ઞના લઈ મલકાતે યુગે રજની પણ બેદારથી આવી પહોંચ્યો. પોતાના કાગળની કુદરવા થયેલી નેહ મેઢો અપાને તે બોલી ઉઠ્યો, "મદારા કાગળનું આણું કપર અપમાન !"

બીજી તરફથી અંધક બોલી ઉઠ્યો, "આઈનું અપમાન કરનારના કાગળનું અપમાન કરવું નેહએ. કવિ માણસો આવા અસિક્ક હોય એ વીસમી સદીની અભિવ્યક્તિ છે !"

રજની બોલી ઉઠ્યો, "તોત્ર કદારની પાર જેની એક કવિતા દુઃ તદાર ઉપર લખી મદારી પત્રિકામાં પ્રસિદ્ધ કરીય." અંધક બોલી ઉઠ્યો, "દુઃ તદાર નારકીય ચિત્ર આંખી રૂમમાં મદારી પ્રાણ મર્યાદા."

ચિત્ર તથા પ્રાણસાલે આવી કવિરાજ અને ચિત્રકારના અપમાન કોરબની પૂઠપરજ કરી. આ વખતે રજની અને અંધક દેહ પુષ્પમાં ઉતરવાની તૈયારી કરવા લાગ્યા હતા.

ચિત્ર બોલી ઉઠ્યો, "રેખરેખર વધી જતી મરનકને વિહાર મથ પડ્યો છે; વિના વિલંબે જાને અણુએ મારોયદ, દેવલાથી, સીમલા કે હાઈલિંક દવા આવા જવાની જરૂર છે."

રજનીના રૂમના કરના હોય એવી રીતે બોલી ઉઠ્યો,

"મરેએ, મદારા કાગળનું કપર અપમાન કરનારના આણું છે !"

અંધક પણ બોલ્યો બોલી ઉઠ્યો, "મદારા કાગળનું અપમાન કરનારની રંગે ચેરની વસુકાત લખી છે."

પ્રાણસાલે કહ્યું, "કવિતા અને કળા બંને સ્ત્રી જાતીય છે. આમ દોઢાથી આ અપમાનનું પ્રચલિત દોર છે. આપણો દેહ પણ કાગળો સ્ત્રી જાતીના અપમાનનું પ્રચલિત કરના આપ્યો છે."

ચિત્ર બોલી ઉઠ્યો, "પ્રથમથી મરે ને અંધક દારી તે બી રી રી છે. Electrocution પરિણામ વચ્ચેના અને મરણ."

અંધક તાદ્રિક પ્રાણસાલે કહ્યું, "યુગ અને વિશ્વકાવ્ય પાત્ર એ કાલકુલજ કહ્યું હવે."

ચિત્રે કહ્યું, "રથપુણે આપે કનકિન બની જાય છે ત્યારે મદારા પાણું આધર્મજનક કાર કરી જાતે છે. મદારો ઉપર ચેત્ર ક્યા પછી એમને મારે. Anti electric solution નો પ્રયોગ અપમાની કદાચી."

મદારા તૈયાર કરાવવા મારે દૌપદીની ટોપ કરવામાં આવી, પરંતુ તે યુગ ધર યુગ હતી. તેથી તેમણે જાન્યે રજનીના મદારો સરન્તમ લઈ આપ્યા. ઉત્તેજનાને લીધે રજની તથા અંધકે કપાળ ઉપાડી નહોતાં. તેમણે ચિત્ર ચેત્ર પોતાની રૂમમાં પ્રવેશ કરતાંની સાથે ને રેખાવ જોયો તેથી ઉચ્ચ કંઠે પોત પોતે ઉભા.

ચિત્ર તથા પ્રાણસાલે દોડી આપ્યા એટલે અંધકે કહ્યું, "દાપ દાપ, મદારો કેમણ—"

રજની રજના રજના બોલી ઉઠ્યો, "મદારી મંદારી દુઃ તાની, હારોગિવમ, મોરોલું પડીક—"

પ્રાણસાલે કહ્યું, "પણ સો પૂરે મિસર દેશમાં આવી જાની ચોરી યજ્ઞ હતી તેથી ચોર અચરબ એ દેશને દેશ નેહએ"

સિવાય લેવી એ ચોરી કરવા બરાબર છે. એવાં વાક્યો હું લખી રાખત.”

ઘડા પીધા પછી બધા પોલિસ રોડને ગયા. રજનીએ પોતાની બપોની ગરમ કબાલીમાં લખાવી તથા ચંપકે પોતાની રૂમનો નકશો ચીતરી રજૂ કર્યો.

બધા રસ્તેથી થઈ તરફ પાછા ફરતા હતા એવામાં એક મકાનના પહેલા માળના છત્તામાં નજર પડતાં ચંપકે બોલી ઉઠ્યો, “ઘડારી કળાનું કેંદ્ર અહીં ક્યાંથી ?”

છત્તા તરફ જઈ રજની બોલી ઉઠ્યો, “ઘડારી માનસી પ્રતિમા આ રહી !”

ઉપરથી ટ્રોપદી બોલી ઉઠી, “તમે કાણ છે ? હું તમને ઓળખતી નથી !”

વિરમિત બની રજની અને ચંપક ટ્રોપદી તરફ જઈ રહ્યા. પ્રાણુલાલે કહ્યું, “લવ અને કુશના ચહેરામાં આવી જ સમાનતા હતી. આપતિની સખાનતા જોઈ વિરમિત બનવું જોઈએ નહિ.”

ચંપકે મલિન મુખે કહ્યું, “હેં ચોરી કરી છે એ અપરાધ હું જાણી બદલ. બેઠની વાત એટલીજ છે કે, મેંડલ ગ્રૂપ ચરાથી ચિત્ર ચીતરવાનું કામ દબે થઈ ચકારો નહિ.”

રજનીએ બંને હાથ લંબાવી કહ્યું, “અને માનસી પ્રતિમા સિવાય યથાર્થ કાળ્ય ઘડારાથી રચી શકાયો નહિ. હે સરસ્વતી ! આપ ઘડારી સાથે ચાલો.”

ટ્રોપદીએ કહ્યું, “બેરોડા હોય તદન પામલ બની શકે હો એમ લાગે છે. જરૂરી તમારે રસ્તે પડે; નહિ તો પોલિસને બોલાવી પકડાવશ.”

વિનયે કહ્યું, “આ ઉત્તમ વેદાનિક ઉત્તર છે; એમાં પૂરતી વિશ્વજીનો સમાવેશ થયેલો છે.”

પ્રાણુલાલે કહ્યું, “એ રમણ, મરાઠા કે અરબ રમણી હોવી જોઈએ, એ રમણીના હાંત સાથે આના હાંત મેળવી જોવાયો ઘડારી વાતની સત્યતા સમજી શકાય તેમ છે.”

રજનીએ કહ્યું, “જો આપના કેસકાપની એક લઈ આપશો તો તેના ઉપર હું એક સુંદર કાળ્ય લખીશ. રમણીના ચોટલામાં આખી દુનિયાનાં કાળ્ય સમાયેલાં છે.”

‘ચોર-ચોર’ કહી ટ્રોપદીએ બુનો પાકવા માંડી એટલે બારે ચતુર મિત્રો ઝાપધી નહીં ગયા.

થેર મવા પછી થોડો દમ લઈ વિનયે કહ્યું, “જો Power house dynamo ને બદલે સ્ત્રી રાખવામાં આવે તો ખર્ચ ઘણું ઓછું થઈ જાય; કેમ કે સ્ત્રી જનિની વિજ્ઞાની તરીકે અને કવિતાકર્તા છે.”

પ્રાણુલાલે કહ્યું, “આપણી શુષ્કભૂખા કિંવા હોંબાનું લોકો એની નસમાં છે; પરંતુ લક્ષ્ય અમર રહીશરતા નેત્રી સંકિત આપવામાં નથી; એની સંકિત હોત તો આપણે પરમજ્ઞ થાત નહિ.”

આદાશ કરવાથી આપણી સંકિતમાં વધારો થાય તેમ છે.”

પ્રાણુલાલે કહ્યું, “રામાયણ અને મહાભારતનાં યુદ્ધમાં વર્ષેશ્વર દેવમાં કોડકોવર ઓછાલ વિશેષ પ્રમાણમાં વપરાયું હતું એ યોગ્ય છે.”

રજનીકાંત અને ચંપકલાલ શાવણના આકારા જેવાં. મેંદોરી બેઠા હતા. વિનયે તેમના તરફ જઈ મંબીર ભાવથી કહ્યું, “તરફે પછા વખત સુધી લૈલુતિક ચિકિત્સા કરાવવાની જરૂર છે. Frenzy લેતા રહેવાથી તમારા શરીરની વિજ્ઞાના સાથે મનની વિજ્ઞાની પાંચ ઓછી થઈ ગઈ છે. એથીજ તમે હારને તાણી વાળવું જુદી જાણો છો. અને બારણાં ઉઘાડી જોઈ ચોર ચોરી કરે છે. ઘડારી રૂમને બે તાળાં હોવા છતાં ચોર પકડવાની દ્રષ્ટિ ઘાત મટે અમેરિકા ઓહરો લખવાનો હું વિચાર કરું છું.”

પ્રાણુલાલે કહ્યું “Frenzy વેરુજ ખરાબ છે, સમુદાય મંચનમાંથી પ્રકટ થયેલો પચિનીનો પ્રતિદાસ એવું પ્રમાણ છે.”

વિનય બોલ્યો, “ખરાબ છે. મિત્રાન નહિ જાણવાથી પ્રાણુજી મજા ભમ કરે છે.”

પ્રાણુલાલે કહ્યું, “પ્રાનતદ્વતી અજ્ઞાનતાથી આપણું બદલેલામ આવે છે.”

વિનયે કંઈ વિચાર કરી કહ્યું, “કલ્પના એ એક પ્રકારનો ક્રાંત વ્યાપ્તિ છે તથા એ વ્યાપ્તિ બીજાણુ રચનાક્રમક નહિ હોવા છતાં હાથ કરતાં ઓછો ભયંકર નથી. એ બીજાણુઓ અનવના મરતેકને મૂઠ બનાવી દે છે તથા યથાક્રમે મરતક વિહાર લેખ પડે છે. આમ હોવાથીજ કાંઈ એક કલ્પનાત્રિય વ્યક્તિએ પચાતાપ કરતાં કહ્યું છે કે,

“The lover, the philosopher, and the poet
Are by imagination all compact—”

પ્રાણુલાલે કહ્યું, “તદન ખરી વાત છે. થોડા ફેરાર કરી તેની શિલાલિપિ તૈયાર કરવી જોઈએ.”

“The lover, the artist, and the poet
Are by imagination, all compact—”

વિનયે કહ્યું, “હું જર્મનીથી એક Nerve call મંગાવી જિંમ બીજાણુઓને experiment કરીશ જો શરીરમાં પુષ્કળ ક્રમમાણમાં વિજ્ઞાની હોય તો આ સળગી વ્યાપ્તિઓ બહેલાધી ભક્તી જાય છે, એ વાત હું સાચિત કરી જતાવીશ”

એ જન આવે ત્યાં સુધી વિનયે ચંપક અને રજની માટે ‘વોખા, કુંભળી તથા કોડકોવર ઓછાની વ્યવસ્થા કરી, બિલવતો ધણો આમદ હોવા છતાં તેમણે માછલાંને ઉપયોગ કરવાની સાથે ના પાડી.

ચંપક અને રજનીના મનની કાલન પ્રતિવાદ કરવા જેવી મંદોરી. કાલ તાત તેમણે વિનયની વ્યવસ્થા સ્વીકારી લીધી, અને નોકરી મેળવવા માટે બંદેર ખાતર આપી દીધી.

ત કે દી ર ની તા સિ ર

લખનાર-શ્રી. રમણિક અ. મહેતા.

(ગયા અંકથી સંપૂર્ણ).

દેવીનીયને તપાસ કરતાં માલમ પડ્યું કે ઓઢ્યાને સિપાઈ બાઈ, જે દિવસે ખૂન થયું હતું તે રોતે પોતાની બહેનને ત્યાંથી પોતાને ગામ જવા નીકળ્યો હતો. દેવીનીય તેને ગામ ગયો. ત્યાં જઈ તપાસ કરતાં માલમ પડ્યું કે સિપાઈ બચ્ચા તો પોતાની રમ પુરી યવાથી ફોન્ટાન માલી ગયા હતા. પણ દેવીનીયને ત્યાં ખીટ કેટલીક દક્ષિત જીવવાને મળી. તે જીવવાના માથા પોતે દર્તા, ગરીબ રિયલિતાં દર્તા, અન્યથાની વાત એ દલી કે તેઓની પાસે પૈસા આપ્યા હોય એમ જણાવું હતું. તેઓએ નહોતો ગામના મેળામાં જઈ ખે સારી ગાયો અને એક ઘોડો ખરીદ્યો હતો. એક નાના ગામમાં એક ખેડૂત બે ગાયો અને એક ઘોડો ખરીદ્યો કરે અને એ ધણીને નવાઈ લાગે તેવું હતું આ પૈસા આપ્યા કયાંથી? લોકવાયકા એવી હતી કે ખેડૂતના ઠાકરાએ નાણાંની ભેજવાઈ કરી આપી હતી. દેવીનીયને તપાસ કરતાં એમ માલમ પડી આવ્યું કે આ ઉપરાંત આન્ડ્રોનો પિતા, વાઈઝમેન નામના એક ખેડૂત પાસેથી ખેતરે વેપારી લેવાની ગોઠવણ કરતો હતો. વાઈઝમેન અસ્થલ જમીન હતો. રૂસિયામાં આવી વસ્યો હતો અને ત્યાંના જ વતની બની ગયો હતો. તે નાણાંની ભીડમાં હતો અને ખેતર ગીરો મકડ્યું હતું. આ ખેતર આન્ડ્રોનો પિતા ખરીદ્યો કરવાની છાંટા ધરાવતો હતો, અને એ ખેતરને માટે તેણે ૮૦૦ રૂપિયા બાના તરીકે આપ્યા હતા. આ નાણાં રીડોફવાળાં હતાં, કારણ કે જે નોટો તેણે આપી હતી તે નોટોનો નંબર દેવીનીયે મેળવ્યો. અને તેનાં બેઠ માલમ પડ્યો. દેવીનીય તરતજ બે સિપાઈને લઈને તે ખેડૂતને ત્યાં ગયો અને પુછપરછ કરી. દેવીનીયે પુછ્યું કે: "આ રકમ કયાંથી મળી?"

"મારા ઠાકરાને નોટો જડી હતી અને તેણે તે મને આપી!"

"રસ્તામાં જડેલી વસ્તુ પોલિસને સ્વાધીન કરવી પડે છે એ ખબર નહીં?"

"સાહેબ, હમરે જ્યારે દવા કરી અમારું દુઃખ કાઢ્યું ત્યારે અમારા જેવા રૂંક માણસો દાયમાં આવેલી સિપાઈને કદાચ પાછી ઉડે નહિ એ બનવા જોમ છે?"

"એમાંની ખીટ રકમ તમારી પાસે છે કે?"

"હા, હા." એટલું કહી પેલામાંથી બાજની નોટો કાઢી બતાવી. બાજની રકમ થોડી ધણી અચાંબ ગઈ હતી. છતાં ર. ૧૫૦૦ ની નોટો હતી.

આ નોટો લઈ દેવીનીય સેન્ટપીટરબર્ગ આગેઈ દતો અને તે નોટો તેણે અચાંબપણના વહિવટે આપી હતી, જેણે તે પરથી ફોટો અન્યથામાં નાખી લીધી હતી. હવે દેવીનીયનું કામ ઓઢ્યા અને આન્ડ્રોને પકડવાનું હતું. સમગ્ર લોકોને ૧૯૨૬

વામાં આવ્યાં. ઓઢ્યા ગમરાઈ પણ તેણે યુદ્ધાતો રવીકાર કરી નહિ. આન્ડ્રોને નોટો ચોરી હતી તે કણ્ઠ કહ્યું પણ ખૂનની વાત માની નહિ. તે તો એમનાં કહેવા લાગ્યો કે હું નિર્ણય છું.

"ત્યારે રીડોફનું ખૂન કોણે કહ્યું?"

"હું પાઈ છું કે ખૂન ધરાવેલો કહ્યું હોયું જેણે. મને મારી બાવી પત્નીએ કહ્યું કે 'શેફન' જેણે ખૂન કહ્યું છે. તે ધવાઈને જમીન પર પડેલા છે. માથામાં ગોળીનો જખમ છે. ટેબલ પર નોટોનો નોટો છે." આ નોટો તેણે મને લઈ લેવા કહ્યું અને નોટો લઈ હું ચાલી ગયો."

દેવીનીયને આ વાત ખરી લાગી નહિ. કારણ કે જે ધવાઈને પૈસાને માટે ખૂન કહ્યું હોય તો બાજની નોટો રહેવા દઈને ચાલી જાય નહિ બંને જખમને જેઠમાં નાંખવામાં આવ્યાં. જેઠમાં તેમના પર સખાઈ ગુનવવામાં આવતી હતી. કારણ કે રૂસિયાની જૂની જેઠની અવરથા ઘણી ખરાબ હતી. જેઠની સખાઈએ તેમના મન પર જીવંત જીવર કરી. ઓઢ્યાએ નીચે મુજબ દક્ષિત ન્યાયાધિકાર આગળ કબૂલ કરી.

"રિડોફનું ખૂન થયું તે પહેલાં જે દિવસથી આન્ડ્રો આવીને

ધરમાં રહેલો હતો. જે દિવસે ખૂન થયું તે દિવસે મારા શેફ અને ધવાઈને જેઠમાં જઈ પાછા આવ્યા. ત્યારે બોજની અવરથા માટે કું કરતું, તે પુછવા માટે હું તે ઓઢ્યામાં ગઈ. ટેબલ પર નોટોના બંધક પડ્યાં હતાં મેં રીડોફર સંબંધી થતી વાત સંભળી અને ધવાઈને રીડોફર આપતાં મેળેયો. આ પરથી મારા મનમાં એમ લઈ આવ્યું કે શેફનું ખૂન કરી, પૈસા લઈ લેવા અને ખૂનનો આરોપ ધવાઈ પર ડોળી દેશે એ રમન છે. ધરમાં પુરોશી નડેલું કંઈ નહવું. હું મારા બાવી પત્ની પાસે ગઈ અને તેને બંધી દક્ષિત સમજાવી. બાવી ચોરી રકમ આપજી દાયમાં ખાચરી તો કાલે બની ચિંતા ટળશે અને આપણે સુખેથી રીડોફ. એમ કહ્યું તેણે મારું કહેવું આનું. હું ફરીથી મારા શેફના ઓઢ્યામાં ગઈ. શેફ કામગીર સખત દવા. મેં ટેબલ પરથી આસા અને રકામી ઉપાડી લીધાં. તેની સાથે ડાનીમાંથી રિડોફર પણ લઈ લીધી. તે લઈને મેં આન્ડ્રોને આપી. પછી તરતજ અમે બંને જખમ પાછા ગયાં. મેં ધિમેથી બારલું ઉપાડ્યું. આન્ડ્રો વોગો પછી યુવનુષ દાય અને યુવનુષ અંદર કામલ થયો અને શેફને હાર કર્યો. બાઈમાં નોટો લઈ તરતજ આન્ડ્રો નાશી ગયો અને મારતા દવા કે ધવાઈને માથે ખૂનનો આરોપ આચરી, અને પુરોશો નહિ દોષવાથી સપાટો."

જે દેવીનીયે આ કેસ દાયમાં ન લીધો રોન તો મરીન ખિચારો ક્યાનોર ફાઈલ જન. અદમરો પાનની નેમમાં ફાવી જન અને અમન અમનમાં દિવસ ગુનવાન. ફોટમાં જેમ ચાલે ત્યારે ઓઢ્યાએ બંધી વાન-વિનવાર કબૂલ કરી. ધવાઈને જે રીડોફ લખી આપી હતી તે આન્ડ્રો પાસેથી મળી ગઈ. ધવાઈનોર નિર્ણય કર્યો. આન્ડ્રો અને ઓઢ્યાને સાર્વજનિકમાં રેલ નિર્ણયની સજા મળી. જન છે કે:

કલતુમ નહિ કરતુમ દય, વદ્વાં દિનોદે વ રન છે
ક્યા ખૂન નોટો નહુ દય કસ હાય કે કસ દાય લે.

(સંપૂર્ણ).

બહેનો!

તમારા મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો.

અથવા
અસરોષની
આબુમાં
ઉભે તેવાં
અરાં જેવાં દામમાં સસ્તાં

બાપાનીઝ કલચડ' પહેસ' વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ બધામધે ખરીદી બધ છે, કલચડ' નામે બેળસેજવાળો ખોટો માલ લઈ ક્યાંય કરતાં અસર કલચડ' લઈ વાપરવામાં વાંધો શું? ?

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરદેને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેસંચોનો શોખ બજામધુ પુરો કરો-તમારા દામ બચાવો યેર બેસં પણ માલ બેવો હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

દે. નાયગન્ડ. હાઉસ, વાચ્ચા માંથી રોડ,
મામરેવી-મુબમ નં. ૭

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજલ

વાર્ષિક લવાબ ૩. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે આજેજ માહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો:—મોજ-મજલ કાર્યાલય

ખટાવ બીલડીંગ ગીરગામ મુબાઈ નં. ૪

જોઈએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી દાસત કવરમાં બીડી મોકલી ઘેર ભેટ જ સાચીજ ઉપાયોથી મુખી છવનની કર્યાત કરી જો.

પંડીન પરિમલ (ન્યોતિથી વેલ) મેળાપ-૮ થી ૧૦ (રહાં) યેર મિગ્રીની આલ (માટુંગા) છ. આઈ. પી. આર. ૧૨થી ૬ દરવાલા બીલડીંગ નં-૧૧ ગોળપીઠા (મુબાઈ) પત્રઅવહાર માટુંગે કરે.

૩. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીટીંગની બાઈસીકલ!

“ રોયલ મેલ ” (રજસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક)

પેટીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

બીજી દરેક બાતની સાયકલો ૩ ૫૫ થી ૩ ૨૫૦ તેમજ સાયકલનો દરેક છુક સામાન મળશે

ઓરાર સાથે ૩. ૨૫ એડવાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

થાણાવાલા એન્ડ કું સ્થાપના ૧૮૮૦

૧૩૧-૧૩૪ હાલખાપી રોડ મુબાઈ

એસમે રીજમની વીટી

આ વીટી સચિત કસાનો બંધાર છે. આથી દરેક માણસ જી. સચિત અને વર્તમાન કળની હમીકત બધી કોર છે સુએલા માણસોથી વાન કરવી, દબરો માઉ દુરના માણસના હાલદનાલ બાણગ, બોલાવલી બાજતોનો પતો સામનો શ્રમ પ્રમાણ ઉતર આપવા વગેરે દબરો કામો આ વીટીથી વાપ છે. આ વગેરે ખજર મુજબ શુજ ન આવે તો પેલા પાણ આપીય. કી. ૨. ૨૫; ૮. ૫ ૭ આના.

પત્તા—ગ્રો. ગુલબર કં. નં. ૨૨ અડીગઢ સીટી.

ગાલિયો

લખનાર:-શ. મિસ્ત્રીન

મે.હનપુર ગામને ૫ ફર ખગખગ, વહેતી નદીને કિંડે એક નાનું પશુ મનોમોહક પુષ્પક હતું. એમાં આજ રજાએ વર્ષથી એક વજૂર રહેતો હતો. એનું નામ આનંદ હતું સરજ ઉંચે ત્રાંધી આધમે ત્યાં મુઠી એ પોતાના રથાનકે બેસી ગાલિયા વચુતો. આ કિવાય એને બીજું એક કામ નહોતું. ઉનાળામાં માથું ફારી નાખે એવા સરજ તપતો હોય કે, બર ચોમાસે જડીમાર વરસાદ વરસતો હોય કે, શીનાળાની કડકડતી ટાડ હોય પણ એણે એક પણ દિવસ ગાલિયા વચુતવું બધું રાખ્યું હોય એવું ગામમાં કોઈને પણ શક નહોતું, એ અહીં ઉપાંધી આવી પચો હતો એ પણ ગામનાં સોદા નહોતાં જાણતાં, કોઈ એ માટે એને પુછે તો એ જવાબ પણ નહોતો આપતો એ પોતાના મધમાંથી પરાપાર તારે બીજાઓ સાથે વાત કરે નાં ? કોઈ એને ત્યાં આવે તોય કીક ને ન આવે તોય કીક એવો પોતાનું કામ હમેશા આનંદ ચિત્તે એક પળેયો પણ વખત ન ગુમાવતાં કરેજ જતો હતો.

ગામમાં પ્રતિષ્ઠિત ગણુતા પણ કામમાં માત્ર ગયાજ માત્ર નાર સંજ્ઞાનો તો ત્યાં દેરી પણ નહોતાં જોવા.

હાં કોઈ કોઈ દિવસ ગામના નાના નાના હોકરાઓ આનંદના રંજેભરેલી કાંતવાલા ગાલિયા જોવા જતા, ને તેને જોઈ આનંદ પણ પોતાના મનમાં પ્રસન્ન થતો, હોકરાઓ એને જુલુ જુલુ પાંખાં પાંખાં પુછે ને તે દર્પથી એ બાળકોને એવાજ જવાબ આપે.

સવાર સંજે આનંદના મુપંખાં પાસે અનેક બાઈઓ પાછી ભરવા આવતી પણ આટલાં વર્ષોમાં એણે એક દિવસ પણ બાઈઓ સાથે ઉંચી નજર નહોતું જોયું. કોઈ એવા કામના વખાણ કરે તો તે લગીર પણ પુછી નહોતો થતો. તેમ કોઈક વખોડે તો કચાટ પણ નહોતો થતો.

ગાલિયો પુરા થયે, એ એકજ વેપારીને આવતો ને વેપારી જેટલા પૈસા આપે એટલા લાઇ ગુપગુપ એ પોતાને મુપંખે આવતો.

જેમ બાળકો ઉપર તેમ પશુપક્ષીઓ ઉપર પણ તેને અનંદ પ્રેમ હતો. એ હમેશ સવારે વહેલાં હસી રાંધી થીસ રોટલા બપોરે ખાવા જોસતો ત્યારે તેની સામે પશુપક્ષીઓની પંચા જોસતી. એ બેઠેલી પંચાને સંતોષી વધેલા અનન્યથી પેતે ખાતો ને પછી પ્રસન્ન ચિત્તે પાછો પોતાને કામે જોસતો.

એ જ્યારે ગાલિયા મજુતો ત્યારે એના અંતરમાં અનેક કાંતો અને રંગો ઉતરતાં એવીજ થતો અને રંગો એ પોતાની

પ્રવક્ષ ક્રિયામાં ઉતારતો.

કામ કરતાં કલાતો મુઠી આંખનું મટું મધ્યાં વચર એ નદીને કિંડે લીલાગમ જેવાના હોયોની સામે જોઈજ રહેતો જ્યાં તેના હાથો તો અનેક કાતીબગ બાંધે ગાલિયામાં થયેજ જતા હતા.

તેવાર થયેલો ગાલિયો કોઈ વેપારી તેને ત્યાં લેવા આવે ત્યારે, માતા પોતાના બાળકને પ્રેમથી નજરે જોઈ રહે તેમ એ પણ વેપારીના હાથમાં ગાલિયાને મુકતા જોઈ રહેતો ને પોતાના મનમાં જોસતો-"આ સુંદર ગાલિયો કોઈ દુ:ખી જીવનું જર સમાધાન કરશે."

આમ 'આનંદ' હમેશ પોતાના મધમાં મહાયુદ્ધ અને આનંદીય રહેતો. જ્યાં એજ દિવસ એજ પ્રકારે એના એ અનંત આનંદનો નાચ કર્યો.

એ વસંતની સંધ્યા હતી. આનંદના મુપંખા પાછળ આંખાના આંક ઉપર કાપલ દુકડી હતી, સરજનાં સાંત ફાંલો નદીના વહેતા પ્રવહમાં પડી નદીને સોનેરી રંગે રંગતા હતા. આનું અપુર્વ સુંદર સૌંદર્ય 'આનંદ' આનંદભરી નજરે જોતો અને પુત્ર કૌરવો ગાલિયાના ઉમાના ઉલા તારો એક પછી એક બીજા તારો સાથે બીજાની અડપે થાયો હોતો આજ એની ચિત્તવટી બદલ પ્રસન્ન હતી.

આજ એને ત્યાં તજ મહેમાનો આમ્યાં હતાં. તેમાં એક તો જેને પેતે પોતાના ગાલિયા આવતો હતો તે વેપારી ને બીજાં એ મહેમાન એ વેપારીની સાથેજ થી નજર-કરપરથી આવેલ હતાં થી નજરથી આવેલ જાળજનું નામ જોડીતાય હતું. ને સાથે તેની બહેન કમચી હતી. આ આવેલ મહેમાનોને એક વખત ઉંચી નજરે નિહાળી આનંદ પાછો પોતાના કામમાં તદ્દરૂપ જાયો.

આનંદનો આ રજાવા આનંદના ગાલિયા સેનાર વેપારી જાણતો હોવાથી માત્ર એ એટલુંજ જોઈયો-"કેમ આનંદ કેમ છે?"

આનંદ પાસે તો જવાબ આપવા જેટલો પણ વખત નહોતો એ તો પ્રસન્ન ચિત્તે પોતાના કામમાંજ મહાયુદ્ધ જાયો દેતો.

"આજ એ વજૂર કે જેની વજાતી કળાએ આપ કારિયરથી બહી ખેંચાઈ જાયા. આ કળાખાજ વજૂરને એકજ કાત કે એકજ જાળના રંગોના ગાલિયા વજૂરા પકડે નથી પણ નિત્ય નવી નવી કાતો અને નવા નવા રંગોની વાનગીઓ ભરી ગાલિયાઓ વજૂ છે. આજે જે કાત કે રંગ એના હાથમાં તેવાર થાય એજ કાત અને રંગ ગાલિયામાં ઉતારશે. વજૂ આવતી કાને કોઈ જુદીજ કાત અને જુલુજ રંગ એના ગાલિયામાં તરરરતા દેતો. વજૂ દુન જે બીજા વજૂકરને કાને માત્ર આજ હોડે એજ માથ દુન અને આપું દુન. પણ બીજા વજૂકરો જે નથી કરી શકતા તે આજેજ કાંતો માથમાંની નવારે છે ને એવોજ બીજા વજૂકરોના ગાલિયા કાંતો આના ગાલિયા કરેતમ જાને છે."

આમ ગોપીનાથ સાથે વાત કરી નેપારી આનંદ સામે નેહ બોલ્યો, “આનંદ, આ સરદાર ગોપીનાથ અને આ એના બહેન કમળા તારા ગાલિયા નેહ શ્રીનગરથી તને લેવા આવ્યાં છે. કમળા બહેન ગાલિયા વણવાની કળાને બહુ રસ ભરી રીતે તીરખે છે. ‘એમ કહે છે કે આવા સુંદર ગાલિયા મેં અમાર સુધી ક્યાંય લેવા નથી. શ્રીનગર કે જે ગાલિયા વણવાનું મુખ્ય મથક ત્યાં પણ આવા ગાલિયા તૈયાર નથી થતાં મટિજ આનું સુંદર કામ કેશ્ય અને કેમ તૈયાર કરે છે એ નજરે લેવાં અહીં આવ્યાં છે.”

આનંદ અચારે પોતાના કામચંચી પરતાર્યે હતો. તે આ બાંધકાચ કાપણ એ હસ્તે મુખે સાંભળતો હતો. કાપણ પૂરે થતાં ત્રીવીજ નજરે એ બોલ્યો. “મારામાં નેવા જેવું શું છે? બીજા વણકરો જેવાં હું છું. પણ બીજા વણકરોની વણવાની કળાથી મારી કળા કાંઈ બુદ્ધિ નથી એ તો તમે જાણો છો તો પછી આં સન્નજનેને અહીં સુધી લાવવાની શા માટે તરદી લીધી? એમને મારા વણેલા ગાલિયા નેહ આનંદ મૈયા એટલું જ મારે માટે પુરતું છે.”

આનંદના મુખની આંખી વાત સાંભળી સરદાર ગોપીનાથ બોલ્યો “તમે જાણેને શ્રમણી છો એ સાચું છે પણ તમાર કામ સાફ છે એવું અમને નથી લાગતું. તમારા ગાલિયા નેહ અનેમાં બહુ આનંદ મૈયા એ ખરું પણ એથી વધારે તો આશ્ચર્ય થતું તેમાં એ વળા અમારી નાની બહેન કમળા એ કળામાં બહુ રસ લેતી છે. માટે એણે તો બહુજ આગ્રહ કર્યો કે તમને તેમજ તમારા કામને નજરેજ લેવાં એટલેજ અમે અહીં આવ્યા છીએ! તમને જે હસ્ત ન હોય તો એમને તમે ગાલિયા કેમ વણે છો એ પતાવો. હું અમવા તો મારી બહેન કમળા તમારી એ કળા જાણી લઈ કષ્ટ કરે કરતું એવું મનમાં આવ્યું જ નહિ.”

અમાર સુધી આનંદ ઉઘી નજરે લેવું જ ન હોય તેણે ગોપીનાથની વાત સાંભળી ઉઘી નજર કરી તો ગોપીનાથની ખાંડુમાંજ તેની બહેન કમળા ઉઘી હતી. ઉઘી નજર કરતાજ કમળાની નજર સાથે તેની નજર એક યદ એક પણ એ નજર એજ રહી. પણ પછી તરતજ આનંદ પોતાની નજર નીચે કરી શાંત થિતે બોલ્યો. “શેઠ, મારી પાસે વધારે જાણવા જેવી કંઈ વાત છે એ હું જાણતો નથી. છુપ રાખું એવું તો મારી પાસે કાંઈ નથીજ. બીજા વણકરો જેમ કામ કરે છે તેમજ હું કામ કરું છું મારા મનમાંજ અનેક નમુના કલ્પકરને તે પ્રમાણે વણું છું. આથી વધારે એમાં હું કાંઈ કરતો નથી. તમે પછી કે ત્યારે આવા સુંદર ગાલિયા કેમ તૈયાર થાય છે? એનો જવાબ શું? અને કેમ આવેલા એ મને સમજતું નથી. તે કમળાથી પણ નહિ. બીજા વણકરોના કામમાં તે મારા કામમાં કરક માત્ર આવડોજ છે કે હું પોતે મારું કામ પૂર્ણ જીતાડ્યો કરું છુંને બીજાઓ તે પ્રમાણે કરતા નથી. આમ હું એમને

દોષ કાઢું છું એમ નથી. પણ મેં માનું કરક શું છે એ વાતે મટિજ આપને આવડું કહ્યું. જેમ. ઇશ્વર મારા શુભારવામાં તદ્દર છે એમ અમે સર્વે કારિગરોનું પણ સુંદર ધરતું નિર્માણ કરવી અને પ્રભુની દયા બીખરી એજ અમારી ઇચ્છા. એજ ઇચ્છામાં તદ્દર જની કામ કરતું તે શ્રમ પછી મન માનવું કામ માત્ર એજ અમારો પૂર્ણ આનંદને એજ અમારું સુખ.”

આનંદનું બોલતું પૂર્ણપણે સાંભળી લીધા પછી ગોપીનાથ બોલ્યો. “તમે આવા શ્રમમાં આનંદ કેમ સમજાવો છો એજ હું નહીં સમજી શકતો.”

આનંદ ધીમું હાસ્ય કરી બોલ્યો. “તમને મારું બોલતું ન સમજાય એમાં આશ્ચર્ય જેવું નથી. કેમકે એ અનુભવ સિવાં સમજાય તેમ નથી. કમળાને પણ આખી સ્થિતિ નિર્માણ કરવામાં શું આનંદ આવે છે એ આશ્ચર્યમાં મંત્રીઓને સમજાય છે!! આથી વધારે કહેવું એ મારે માટે અશક્ય છે.”

આનંદની વાતને અતે ચરજ પણ સમુદના પેટમાં સમાવે એટલે ગોપીનાથે આનંદના નેપારીને ધર તરફ ચાલવાને કહ્યું. ચાલતાં ચાલતાં એણે આનંદને કહ્યું.

“આનંદ! તમે અમારી સાથે શ્રીનગર આવશો?” આનંદે જવાબમાં માત્ર ‘પોતાનું’ માથું ડુણાવી ના પાડી. વધારે આગ્રહનું પરિણામ માથું છે, માત્રી ગોપીનાથ કમળા, તથા આનંદનો નેપારી પોતાના ધર તરફ વિદાય થયા. જતાં જતાં કમળાએ આડી નજરે આનંદ સામે નેહું. આનંદે પણ ઉઘું નેહ કમળાની નજર સાથે પોતાની નજર એક કરી. એક પળમાં બંનેની નજર નીચે દળી. કમળા પોતાના અંતરમાંજ એક ઉડી નિશ્વાસ નાખી ગોપીનાથ સાથે આનંદનું કુંપકું છોડી ચાલી.

તેઓ નજર આંધ મમાં ત્યાં સુધી આનંદે આંખનું મટકું માર્યાં ચિત્તાય એ નહીં સાચું નેહ રહેલો. નજર આંધ થતાં દેવાસ દેવે એ કુંપકું આંખે.

આનંદે અંદર આવી ત્યાં પડેલી ગોંડી ઉપર પડેલ એની નજર સામે વર્ષો પડેલાનું જીવન ખડું થયું. અંતરજ ઉભરા એક પછી એક મુખ પાટે પહાર પડવા લાગ્યા. “પ્રભો! મને સાંતિથી ક્યાંક જઈ બેસવાનું નથી દેશ? મેં તારો એક કોઈ મોટો અપરાધ કર્યો છે? મારા જેવા પામર જીવને બળતો મોતને શું મળ આવે છે? નહિ! નહિ! એમાં તોય ‘દેશ’ નથી. હુંજ મારા મનને વાંચી ચાલતો નથી. હુંજ અધુરો છું... શું એ દણુ કુંવારી દેશે? ના, એ મનાવજ નહિ. પણ એ વિચાર હવે મારે શાં માટે કરવા નેહએ? એના વિચાર કરવાને મને શો અધિકાર? આ બધીએ સમૃતિ અંતરમાંથી ઉડી જાય તો કેવો આનંદ થાય? હા, પણ તે બનવુંજ અશક્ય! જાર જાર વર્ષનું કરેલું તપ આજ એક ધડીમાં ધુળ ભેડું થયું! હવે તો અહીંથી કાઢ બીજો રથને જાણુ એજ ઉત્તમ.” આ

કે ગાળવીને લીધે મારે મોત થશે સનભાઈને માણ લ્યો હું શોધવા લાગું મોજડીએ અને ટાપી એકદમ ગમે તેમ ફેંકી દઈને માણને ગાળવી શોધવા લાગ્યો શોધકવાર આડો અવગણ દેખો છેવટે કંટાળીને માણને કહ્યું માણ તમારી ગાળવીને તો કોઈ ઉત્તાદ ચોર ઉપાડી ગયો હોય તેમ લાગે છે નહિ વળું ધરમાંથી ક્યાં જાય—હશે એ એ તો જરૂર તું એક વાર આપ લે પછી શોધાવે—ના, માણ તમારી ગાળવી જ્યાં સુધી મળે નહિ ત્યાં સુધી મારે આવુંજ નથી-જાદુ કાઢો વળી, રમા ચાલ આને જમવાનું કાઢી આપ. જ એ તો અમે ધરમાં થયાં તે ગમે તેમ બોલાઈ જવાય. ગાંધા બેસી જાવવા. સજ્જો કહેનાં કહેનાં તો માણ ગજગળોં ચઈ ગયાં. ઇંદુ જમવા બેઠો જરા જીભીને પછી પુરતજ ઉભો થયો. વળી પાછો શોધવા લાગ્યો.

માણ તમારી ગાળવીને મારે જાહેર ખખર આપીએ તો એ લોકો શોધી કાઢશે. હમણાં એમને 'ગાહુ' કાવે છે-આજે પૈસા પેપરને જાહેર ખખર આપું. કે ને અમારી ગાળવી શોધી આપે તો એક તમારો છનામ. જા. જા, મારા પીટપા એક તમારો તો વળી લખાતો હશે કંઈ જાનખાન છે કે નહિ? વળી પોલને શા મારે! ક્યાં બીજાં જોઈ પેપરો બાળ્યાં છે તારા આપ કહેતા હતા કે પોલમાં તો એકલું 'ધમતું' બોલાવું જહાર પડે છે ના, ના. ત્યારે તો સારાધૂમાં આપીએ. ઇંદુ બોલ્યો હા એ જહુ સારું છે-કાઢીઆવાડું છે વળી ખુલ્લું બોલ્યેથી શોધી લાવે છે જહુ રસ છે. વળી મહેનત લઈને શોધ પશુ ચલાવે અને માણ લાપા તો જલ્લે કે સાકરનાજ ગાંધા પશુ એન. જાહેર ખખરોના ભાવ સભાળ્યા છે? જહુ મોંઘા છે, અને એની જાહેર ખખરો ભેગી આપણી તો ક્યાંઈ સંતાઈ જાય...હી છે તોય એને આપણે આપીએ ઇંદુ બોલ્યો હા એનેજ આપ બેલો ત્યારે માણ પત્ર લખીઆપુંને? ઇંદુએ નીચે પ્રમાણે લખ્યો છે.

શ્રી ૧૦ વર્ષનાં દુષ્કર માનુશીની ૪૦ વરસની જીવ ગાળવી નામે જીવેલી રૂકત છોકરી કારવાનાજ કામમાં વપરાયેલી આજ રોજ સવારના સાઝાઆઈને પાંચે મિનિટ ગમ થઈ છે. જોષિએ, તત્વેવાએ, ચાનીએ, બાળકો, દુષ્કર એએ પુરે સારને હું જાહેર કરું છું કે તે ગાળવી ને શોધી આપશે તેને રૂકત ૦-૧-૩. પાછ નગદ રોકકા મુંબઈજરા મળશે મળવા લાગે.

સુ. કંચરણા.

મો. મો. નં. +

તા. ૬.—ગાળવીની તાકીદ જરૂર છે વહેશે તો પહેલો માણ, રીતા પૈસા આપો માણ નિચારાં જલાં તે ઉડીને ત્રણેક લીટીને ૧-૮-૦ કાઢી આપો કાલજ આવી જશે ને? હા માણ હવે ફિકર નહિ ચરે નસીયામાં હશે તો આજે ને આજેજ ખીરસામાં કાજળ નાંખી છંદુ ધરની બહાર નીકળ્યો. સંજ સુધી ગામમાં રખડીને આંખો દોઢ રૂપિયા હવે તે નિરાતે લાઇખંધાની કાચે બેસીને ઉઠાવ્યો.

માણ જોયુંને છાપામાં ખખર આપ્યા એટલે તો પુરતજ જીજ મળી જાય છે પશુ એક કારસ થયું તે સાંભળી લ્યો. એક છાપામાં તો બળલી છે ત્યારે બીજામાં બળલી કોઈ દિંદુની કન્યા મુલકેમાનના ધરમાં ગઈ. કેટલાએ અપગેળા ઉઠ્યા છે અને સાથે આપણો પશુ જવાબ આપી ગયો છે લાંબો પાંચ પૈસા એટલે હું છોડાવી-લાવું. માણએ પાંચ પૈસા ઇંદુના હાથમાં આપ્યા તે બહાર જવા જતો હતો એટલામાં તો એને નાનો ભાઈ રમેશ સાથે થયો બહાર જઈ પાંચ પૈસાનું ચર.થું ઉઘાડી તે ઘેર આંખો લ્યો માણ તમારી ગાળવી

હા.....યં માણ તો ખુબ ખુશી થયાં—

હવે મારી ગાળવી કાપ બેસી નહિ જીને. નિચારા. છાપા-વાળા કેવા કેવા સારા કે તેમણે મારી ગાળવીના સારું રૂપી મહેનત ઉઠાવીને શોધી આપી નિચારાં રોસીનેમને ક્યાં ખખર. હતો કે આ બધા કામા છંદુભાઈના હતા.

માણ હવે આ પ્રમાણે કાપ દિવસ રજગતી ન મૂકશે. નહિતર હવે વધારે પૈસા આપવા પડશે, પછી તો તમે જાણો. આ વખતે ઇંદુનો નાનો ભાઈ રમેશ બધું સભાળતો હતો તેણે માણને કહી દીધું.

માણ...તમને છંદુભાઈએ છેતમાં તેણે બધાને પૈસા લઈ લીધા છે તે આજે બહાર જઈને ચલાવું લઈને ખોતા હતો. હાથમાં કાઢી લઈને માણ ધીમે ધીમે પથને છંદુ તરફ ફર્યો મારા રોપા. પૈસા જોડતા હોય તો તારે મારી પાસેથી માગી લેવા હતા, પશુ તને આપા રજગ કરતો. ક્યાંથી સરખી આપવા કે તારા-આપને. રમા વહુ આ છોકરાને બહુજ મોઝે ચડાવ્યો છે. એના બાપને બધું કહી દેને નહિ તો વંડી જશે—

અને વહુ આપણા ગામની પાડોશમાં રામદે પીરની જગા છે ને ત્યાં મેં છુપ માન્યો છે અને હવેમાનને સરાપાશે તેજ માન્યું છે તે ચડાવી આવજો. ધન્ય હો અમારા છોકરાને, એવડ માણજોને—

વેચવી છે—કુની અને ૨૬ થયેલાં હાંદી કિસ્મની ગાળીઓ દાવેલાંજ અને નકાના સીનેમા વાળાને અતિ હીંમતી.

લખો—મ. જ. ૮૦ મોજ મજલ
ગીરજામ મુંબાઈ ૪

જોઈએ છીએ.

ઉપરાંત જમલા ધધામ રૂપિયા બે હમર સુધી રોડી શકે એવો જાણીવાર બે હમરના કાજીમાં વાર્ષિક હમર રૂપિયાનો મારશે. લખો— મોજ નં. ૩૩.
નફો થવાની ખાતી આપવામાં ૮૦ મોજ-મજલ મુંબાઈ ૪.

સીનેમાના

સમાચાર

વખતાર-વા. મિત્રપા

નવીન ફિલ્મો—

મદન કળા—શારદા દિલ્લિ કુન—લેખક મી. નાનાલાલ
દેસાઈ, ગાયકેશ્વર મી. દીવાના, ફોટોગ્રાફર મી. નરસ ભટ્ટ.

વરતુ—રતનબેરી વખતારવા પછી મી. નાનાલાલ દેસાઈએ

લોકોનો ટેરર સામ્રાજ્ય આ એવીજ
ખીજ વરતુ તૈયાર કરી છે.
જો કે રતનબેરી જેવી તો નહિ
પંખુ લોકોને આકર્ષિત થાવે
છે કપોલ કપોલ સંકલના રૂટે છે
પંખુ એકંદરે ઠીક છે. મી.
નાનાલાલનો દેખારો મુદ્દા લેખ
દેખેશાં કામચળ થતો જાય છે.

ફોટોગ્રાફી—શારદાની આપાર
સુધી થયેલી ફોટોગ્રાફીમાં આ
મિત્રપટની ફોટોગ્રાફી ઠીક કહે-
વાય. રા. નવલ ભટ્ટ દને કંઈ
ખંતથી કામ કરતા માલમ
પડ્યા છે અને મી. ભોળીલાલ દને
પોતાની ભત્રીજા દેખરેખથી કપ-
નીની ફોટોગ્રાફી સુધારતા માલમ
પડ્યા છે.

આલિનય—એકાદ જે નવીન
જેકટરોએ કામ ઠીક કર્યું
છે. મીસ મેરીની હાથેલા મારક
એકટીંગ છે. જ્યારે મીસ તારાની
એકટીંગ ધણીજ અકુસરતી માલમ પડે છે. અન્ય પત્રો ઠીક કામ
કરી જાય છે. અને મારામારીમાં તો શારદાના મારકોએ લેખકનાજ
અનેકાં માલમ પડે છે.

એકંદરે—નાય અને મુદર વરતુથી દિલ્લિ ઠીક થયેલા છે.
નોતવાલો અ—સુનાઈટ પીકચર્સ સીનીક્ટ કર્યા કુલ
લેખક અને ગાયકેશ્વર મી. શરણદાસ, ફોટોગ્રાફર મી. પંડિતજ
તીલકશીરી.

વરતુ—મદાલાપુત્રા નર દેસરી લેખક રા. દેસકર સાહેબના
અખ્યાત નાટક ઉપરથી લેવામાં આવી છે અને તેમાં ખીસકુલ
દેશકર કરવામાં આવ્યો નથી.

ફોટોગ્રાફી—અવગના પીકચર્સ કરતાં રા. તંલખીરી દને

સુધારના જરૂર છે. અને આશા છે કે અવિષ્કાર તોએ કાર
ફોટોગ્રાફર નિરે.

અલિનય—નાના રમતીસમ કામ કરનાર પુરુષ કંઈ
સચોટ હાથ પાડે છે. એક મદાન નવીન રમતીસમ તે પહેલેથી
હેરત મુધી સાચી રાખે છે. રાજ ખટપટ અને કાચાકાચામાં
મળે રસથ રાખી રાંધે છે. અન્ય નટ અને નટીએ તુ ઠીક કામ
છે. એકંદરે જો કે પીકચર્સ કંઈ જાય છે હતાં વરતુની કામગીરી
બાકાકર સચવાય છે.

નવીન ખખરે—

ફોટીનુર—મુખનાજ મદાલ તથા સમિતર તૈયાર વેલ કહી
નથી. વગદારની અનિયમિત રૂતે આ આશારી છે.

ફોટુ—મુખસુરત ખલાને ઠીક
પુખસુરત નવાની રવા છે
જ્યારે બીજી સમ કારોએની માગા
થયાય છે.

શારદા—રા. જાને સુરવ
કપળને જોય આપે છે. જ્યારે
મી. દીવાના કાંઈ નવીન વરતુ
સમજવામાં રોકાય છે.

પરોલનિયર—જાત વિન્ય
નોતરીમાં લાગતો અને કમી
લેખના કમી તેને રૂપ ધણી
જાય છે તે જોવાનું છે. જ્યારે
મી. અલવારા મદાલાપુત્રાનું
ત્રીશુલ કાચમાં લઈ કાંઈ મદાન
ભાગુર મારક કરતા જરૂર છે.

દાયકા—મી. જાનેએ ચંદ
મદલના આધારે બનાવેલી
ભગવા કુંગાની દિલ્લિ મેનેજરીકમાં
લાગતો અને એકોક તૈયાર
થાય ગયો છે.

સરસ્વતી દિલ્લિ ફાલુસારીનું એક દરખ

આપડીયલ પીકચર્સ—આ કપનીના કામનો ભુરતો
કંઈ નરમ પડી ગયો હોય તેમ જરૂર છે નાજુકાન, કાંઈ
ધનજીભાઈ જેઓ સીનેમા લાઈનના નવીન બાહેધ મેનેજર હોઈ,
ભલભલા કામવાદોની બેસી કારે તો પછી પેતાનું મિત્ર કેમ
તરતો કાઢતા નથી કદાચ ઝાતુને લીધે મંથના આવી દશે.

સુદર્શન—ફોર્સ નવીની લખસમ પૂરી થઈ ચક છે.
અને કુલ સમયમાં તેણે અવગના નવામાં રા. મીશ અને ગાયકેશ્વર
આઈરોના કાચથી ફોટોગ્રાફી પેરદાર તથા રા. દોનોનો આકર્ષિત
વલદે અપરોદારા વાચશે.

સરસ્વતી—ફાલારી મેનેજરીકમાં આવતા નૈપાર થઈ ચક
છે. અને દને મુખપટાગી મુખપટાગી મોડું મતાવવાને અગી
આગુર બની છે.

આંશકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા
 જેમાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીવનની પ્રજ્વળ
 વચ્ચે વળ્યો છે.
 કિ. રા. ૧-૮-૦

લખો:—મોજ—મળહું કાર્યાલય
 ખાડે બીલકીંગ ગીરગામ મુબાઈ ન. ૪.

આવે છે. આવે છે.
 રા. રમણિક અ. મહેતાની ખંખાળના
 દતિદાસપર અખાયેલી નવલકથા પરથી
 ઉપજી રહ્યો છે

સુજખળથી ભાગ્યપરીક્ષા

આઝીયલ પીકચર ટ્રારપોરેશન

દુર્ગેશ નન્દિની આવે છે

દુર્ગેશ નન્દિની

તેજ

જગતસિંહ

બધીમ બાબુના પ્રખ્યાત નોવેલ ઉપરથી ઉપજાવેલી
 અતિ આકર્ષીત ફિલ્મ.

ખગાડના નાટક તખ્તા ઉપર પ્રખ્યાત થયેલા નાટક જુજરાતી
 અને મરાઠી રંગભૂમી ઉપર પ્રખ્યાત નાટકો

જગતસિંહ અને તિલોત્તમા

જગતસિંહ અને તિલોત્તમાના પ્યાર સાથે અપશાનો હુણે પ્રેમ
 અને જગતસિંહને નસાડી મરવાનો પ્રયત્ન કેમ નિષ્ફળ નિવડેશે
 ગાજવીજ તોફાન અને વરસાદથી ભરપૂર સીનો.

દુર્ગેશ નન્દિની

તેજ

જગતસિંહ

સીનેમા મેજેસ્ટીકમાં

આવે છે

CHIEFMAN DAUGHTER

સુદર્શન ફિલ્મ કું. મુંબઈ

શીવાજી મહારાજની અંતીમ ઈચ્છા આખરે સફળ થઈ—

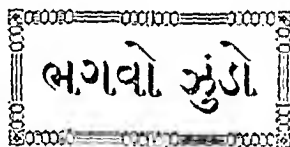
શહેનશાહના પક્ષમાં મળી ગયેલ-પોતાને બચાવનાર ચમરસિંદનો પુત્ર
દીલીપસિંહ આખરે માન્યો.

—પણ—

દીલીપને પકડી લાવી મનાવવામાં—

તેની કબુલતા લેવા અપાયલી એક દિવસની મુદતમાં કેવા કેવા અવનવા ખનાનો
બની ગયા ?? શું ? શું ? કારસ્થાનો રચાયાં ??—તેમાં શું ? શું ? બન્યું ??
તે બધાવા બહાર જુનો

રૉયલ આર્ટ સ્ટુડીઓની નવી ફીલ્મ

લગીતા મીઠા ભાવેએ લખેલી અને ડાયરેક્ટ કરેલી આ ફીલ્મમાં તમામ પાત્રાનું
કામ અસાધારણ સરસ છે.

વખત તથા ભાવ હમેશના ચાલુ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે સરસ્વતિ ફીલ્મ કંપનીની નવી ફીલ્મ આવે છે
જે ફીલ્મ સીનેમા લાઇનમાં રજા કરનાર "સતિ-સરદારભા"ને પણ બુલાવે નેહી છે
એમ અમે અત્યારે જ ગેરંટી આપીએ છીએ તે

દુલારી

બીજું અઠવાડિયું ચાલુ છે
શારદા ફીલ્મ કું. નું

તે અદ્ભૂત પ્રોડક્શન

જેને માટે મારમાર વગસાદમાં પણ લોકોની
અસખ્ય મેદની તુટી પડી હતી

શારદા કૃત

મદન કલા

પ્રેમ શૃંગાર-હાસ્ય-શૌર્ય રસથી
છલકાતી સ્ત્રીઓને અનુપમ બાધ

હેતી સુંદર ફીલ્મ તમે જાતે

જેઈનેજ ખાત્રી કરો

કૃષ્ણ સીનેમામાં

બીજું અઠવાડિયું ચાલુ છે તે

નામચીન ફીલ્મ જેને માટે

હવે બે મત છેજ નહિ

શારદાનાં આવતાં પ્રોડક્શનસ
તરત રીલીઝ થશે

[૧]

સુવર્ણ કમલ

યાને

કાલીકા મૂર્તિ

કે જમાં

રાજવંશી કાવાદાવાની સાથે
અનેરી રંગત જામે છે

[૨]

સ્પેશીઅલ આર્ટિસ્ટો રોકી તૈયાર
થતુ પ્રોડક્શન

જાને આલમ-અન્જુમન આરા
યાને

ફીસાને અજાયબ

અદ્ભૂત શૃંગારીક કીસ્સો

અમારાં ચિત્રપટોની બુકીંગ માટે લજા-મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.
૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ-કેપ મુબાઈ

૧૧ ૩ ૭૭ અક ૨૧ ૧૧ ૨૭-૮-૨૩
 છુટક નકલ ૧ આનો બદલાવ ૧૫ ૧૧ આનો

વાર્ષિક સંવાદ ૩, આર
 બદલાવ ૩ સંવાદ

મોજ-મોજ

શેખર-દલિયા

એક જંગી ડ્રામા !	વખત નોંધી લો !	લલાઈ ને ભૂંડાઈ	રંગીન દેખાવો !
સવા બે કલાકનો જળરદસ્ત અને અંચાણદારક પ્રોગ્રામ	શનીરવિ:-સાદાતણ છ. સવા આઠ અને સાદાદસ રોજ ત્રણ બેસ ૬-૮, ૧૦	વચ્ચે ચાલેલું જમરું યુદ્ધ, લડાલડાઓની ઉપર ભૂંડાઓએ ગુન્નરેલાં અસહ સંકટો.	આ ડ્રામામાં રંગીન ચિત્ર ચિત્રો ઘણાજ મનહર અને આકર્ષક છે !

૧૧ ભાગનો નીતિ
ભક્તિથી ભરપૂર
બોધદાયક ડ્રામા

ખુદાઈ કરમાન

જેમાં આજથી ૩ હજાર
વરસ પહેલો બોધદાયક
ક્રાસો છે !

મહાત્મા મુસાનું પોતાના અનૂયાયીઓને લલાઈ ધારણ કરવા માટે સંબોધવું, ફરિયાન
મીસના થાતકી બાદશાહેનું તેમની સાથે થવું, ઇશ્વરી દાવો કરી, ખુદાના બંદાઓને
પોતાને જૂનમવાની ફરજ પાડવી, મુસાના અનૂયાયીઓ (ઈસાઈઓ)ની નાસભાગ

રાતા સમુદ્રમાં એક ખૂની ખનાવ !

લલાઓનું દરયામાંથી સહીસજામત પસાર થવું અને ફરિયાનનું પોતાના સવળા
લશ્કરની સાથે સમુદ્રમાં ડુબીને મરણ પામવાનો હૃદયભેદક દેખાવ

ચાલુ જમાનો !

ચાલુ સમયના કહેવાતા ભણેલા ગણેલા લોકો
ધર્મ કેવી રીતે પાળે છે, તેનો આબેહૂબ
ચિતાર-ઇશ્વરશાઓનો ખુદલોચ નાદર
માત પિતાના હુકમોનો ભંગ અપમા-
નિષ્કપણાનું પરિણામ !

એક પ્રેમ કથા !

એક મુંદરીનો એક અધર્મી નાસ્તીક જવાન્યા
સાથે પ્રેમ-તે જવાનીઆનું એક બીજી
ત્રી જે બીજાની પરણેતર છે તેની સાથે
પ્રેમમાં પડવું. ધર્મના કામોમાં એ કરેલી
ચોરીઓ ! અતે પાપના ઘડાનું પુટવું.

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ડલસ્ટ રોડ

આવતા શનીવારે અમારી જંગી સીરીયલ

જેમાં એડીપોલો પેલા પ્રખ્યાત મુક્કાબાજ નું સંગીત કામ

સોમવારે નારીચેળી પુનમનો તહેવાર હોવાથી ખાસ ખેત્ર સાદા ત્રણ કલાકે

આવશ્ય સુદ ૧૪

રવિવાર તારીખ ૨૨ મી ઓગસ્ટ ૧૯૨૬

વર્ષ ૩ બુ. અંક ૨૧

આ અઠવાડીકમાં પ્રસિધ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાત્રો કરિષ્મતજ હોય છે. માત્ર જ્યંત બહિત પરથી ઉપભવી કારેલાં નથી. અ. મો. મ.

માટે જરા સંભાળજો.

કહેલું થયું કંઈક નહિ, એ રીત બુદ્ધી યાજજો;
વિદ્યાસ દેા કરશે નહિ, માટે જરા સંભાળજો—૧
છ મતલબી દુનિયા બધી, હરખત થેતી ચાલજો;
પરિણામે મુશ્કેલીમાં ખપી, માટે જરા સંભાળજો—૨
પ્રારંભ પરીવાગો નહિ, આવે વિઘન તે યાજજો;
તો ઝેર પછુ અમૃત બને, માટે જરા સંભાળજો—૩
આગસ પ્રમતે આપના, એજે દિવસ નાં ગાજજો;
છ બુવાંની તો દિવાની, માટે જરા સંભાળજો—૪
આ પ્રવંચી માયા વીશે, વેગે જણું મન વાજજો;
પાછળથી પરતાવો થશે, માટે જરા સંભાળજો—૫
માતા પિતા સુત ભાત લગિનિ, રસેહિ કૌને પાજજો;
છ વસુધૈવકુટુમ્બક, માટે જરા સંભાળજો—૬
વળી સ્વમે સમ સંસારમાં, વિવતલીયયને લાજજો;
આદત નહિ પછુ મધ્યમાં, માટે જરા સંભાળજો—૭
આવે તરંગો રંગના, બરહાસથી નવ પાજજો;
પટ્ટી મુકવો મુશ્કેલ છે, માટે જરા સંભાળજો—૮
મુખ દુઃખ આવે બંધ છે, તેથી નહિ કંચાળજો;
મેવા ન હુડીસ નહાસતા, માટે જરા સંભાળજો—૯

રવલ શીવલ જોશી.

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

(ખંડ બીજો)

પ્રકરણ ૩૮.

ચોડા કલાક પછી હું ઉઠી આસનપર બેઠો થયો તથા પ્રકાશનું દર્શન કરી વિરોધ વખત રહ્યો નથી, એમ સમજી ફરીથી એક વખત આજ રથેથી મુકિત મેળવવાના પ્રયત્નમાં ચુકાવો. નાસ્તાની સામગ્રી તથા લેહ વર્ધન-૬ મેં સાથે લાખમાં લનાં. પછું પત્ન્યું દાર મેં પાછું ફરીથી બેચી બોલી નાખ્યું અને ધામે ધામે પેલી અષ્ટકરમય સુરંગમાં પ્રવેશ કર્યો.

ચોડા દૂર ગયા પછી બીજી એક નાની સાંકડી સુરંગ તળી આવી. તેનો અંત ક્યાં આવ્યો હતો એ હું જાણતો નહોતો. પરંતુ પ્રથમના રસ્તે જવાથી અરખેના પંખમાં સપગવાનો ભય હોવાથી મેં આ સાંકડી સુરંગમાં પ્રવેશ કર્યો. એ સુરંગ જગીનની અંદર વિરોધ જોડી હિતરેથી હોય એમ લાગ્યું. વાણુના અભાવથી ભણે કે મારો દમ બંધ થઈ જવા વ્યાગ્યો. ક્યાં જવાનો એ હું જાણતો નહોતો. પરંતુ જૂન તરફથી નિષ્કેષ પડી રહી મારજુને ઘરણ થવા કરતાં પ્રયત્ન કરવામાં જ મુશ્કેલી હતો. આશા અને આકાંક્ષાથી મારું હૃદય ધવધવું હતું. જતાં જતાં સીડી જેવાં કેટલાંક પથથીવાં અગળ હું ઉપરિચલ

યથા. હું અધકારમાં એ પગથોપાં ઉતરવા જતાં બે ચાર વખત ગમ્મડી પડ્યો. કેમકે વચ્ચે વચ્ચે કોણ પગથોપાં ભાંગી ગયું હતું. આવી રીતે વ્યાગળ વધતાં યથાક્રમે ચાપુનો પ્રવાહ નિર્મળ થતો હોય એમ મને લાગ્યું અને વિના વિલંબે લોખંડના એક બંધ બારણા પાસે ફરું ખડો થયો. હાથ ફેરવી પારખાના બધા ભાગને મેં તપાસી નેપા. એક બાજુએ નાની શકળ જણાયાથી મેં તે ખોલી નાખી. પારખું ઉઘડનાં નજીક આવેલા એક પરદા પાસે ફરું થયો. પરદાની પેલી તરફ એક મનોહર ખંડ આરેલો હતો. એ ખંડનાં યુવાનની મધુર સુગંધ ફેલાય રહી હતી. ચારે તરફ રેશમી વસ્ત્રોથી સુખાસનો અને વિરામસનો હતો. એ ખંડની સામગ્રી જોતાં તે કોણ વૈભવસંપન્ન સુંદરીનું સ્થળનું હોય એમ લાગતું હતું. કેવું દુઃખાગિ ! રજાનો તરખેલો છેવટે ફરું એક સુંદરીના સ્થળનું હોય એમ થયો.

એ સ્થળે એક પુરુષ ધણી ઉત્તેજિત કંઈથી કોઈને કંઈ કહેતો હતો. બરાબર નજર ફેરવતાં એક કોઈકી અરજ રમણીને એક કોઈકી આસન ઉપર બેઠેલી મેં જોઈ. તેનો કૃષ્ણકલ્પાવ પીઠ ઉપર ઝુલી રહ્યો હતો. તેના મોઢો ઉપર બુરખો નહેતો. માનવને મુગ્ધ બનાવે એવું એનું રૂપ હતું. જ્યોત્સ્નાના મુખ જેવી સ્વચ્છતા અને પવિત્રતા આ અરજ જાગનાના મુખ ઉપર દેખાતી હતી; પરંતુ તેમાં એક પ્રકારની અરપટ બેઠા અને નિરાશાની હાથ મિશ્રિત થયેલી શાળતી હતી. આટલા બધા સુખ-વિલાસ અને મોરવમાં રહેલા છતાં આ સુવતીનું મન ચિંતાતુર હતું. તેના સર્વંમ ઉપર રત્નજડીત સુવર્ણકંઠર હતા તથા માથા ઉપર સુવર્ણ મુકટ ઝળકી રહ્યો હતો અને તેની મધ્ય ભાગમાં એરેલી સુંદર હીરો અમરપ્રાદ હતી રહ્યો હતો. તેણે રેશમી અને મખમલનાં વસ્ત્રો પહેર્યાં હતાં. તેનો વર્ણ ગૌર હતો અને દેહરૂં મઠન જાણે કે સંચામાં ધડી ઠકોડેલ પુતળો કેમ ન હોય, તેવું દેખાતું હતું. સુવતીના વદનરમણપર બહુદય હીરાના હાર આવેલા હતા. પરંતુ તેના આ ઉન્નત વદનરમણથી એક પછી એક નિશ્વાસો નીકળતા જતા હતા. આ સુવતી આ સ્થળનું એક કોઈકી નહોતી, પણ તેનાથી થોડે દૂર એક જગત્તન પુરુષ ઉત્તેજિત હતો.

સુવતી અને પુરુષની ઉત્તરમાં ધણી અંતર જણાઈ આવતો હતો. પ્રથમ નજરે જોતાં જ મેં નાવડું કે તે એક અરજ હતો. તેની ઉમર પચાસ કરતાં પણ વધારે જણાતી હતી. મોઢા પર પટ્ટવસ્ત્ર લાભે સ્પષ્ટ દેખાઈ આવતા હતા. તેનું ચરીર સ્વદ્ધ હતું. મોઢાં કોઈથી લાલચોળ થઈ ગયેલું હતું. તેના પે.થાક પરથી તે કોણ ખાનદાન કંઈ ખોનો હોય એવો ભાસ થતો હતો. ત્યારે હું તે સ્ત્રી આ વિષ્ટ નર પુરુષની પત્ની હતી ?

હું ધીમે ધીમે એક પડદાની પળાયે આવીને ઉભો રહ્યો. અને મારી પળાયેલું ખાંડયું જરા પણ શબ્દ કર્યા વિના વારી દીધું કે સુરંગમાંથી કોણ આવ્યું છે એમ તે બેમાંથી કોઈને ખબર પડી નહિ. અને ખબર પડે તેમ પણ નહોતું. કારણ કે, અને વ્યક્તિઓનાં સ્વતંત્ર્યને એવાં તીવ્ર અહિક્ષતમાં ગુંથાય

અંધાં હતી કે, તેમની આકાંક્ષા શું બને છે, તેવું તેમને ખાન પણ નહોતું.

પુરુષ ઉભો થયો અને છાતી પાસે બન્ને હાથ લાવી યુરસાથી હથેળી મેળોતો બવનન દૃષ્ટિએ અને અપ્રસન્ન મને તે સ્થળ-શુંદરમાં વ્યાપ્તેય માલવા લાગ્યો.

સુવતી પણ તે પુરુષના તરફ તીવ્ર દૃષ્ટિથી જોઈ રહી હતી. બેચાર હાથ આમ મૂક નાટક લખવાવા બાદ સુવતી થોભી ઉઠી:-
“તમારા લાતા પ્રદારથી મને જેટલું દુઃખ ન થાય તેટલું તમારા કંઈક વાક્ય પ્રદારથી થાય છે. તમારા શબ્દો એક નિષ્કર અપ્રસન્ન બને છે.”

પુરુષ આલતાં આલતાં રમણી જઈ કોર દૃષ્ટિએ તેના તરફ જોઈ કંઈક સ્વરે કહ્યું:- “સપનાની ! મારી પાસે કોમળ સ્પેન્ડેની પ્રત્યાજ્ઞા તું કેવી રીતે રાખી શકે છે ? તારા હૃદયમાં હળા-હળા એર ભરેલું છે. તે શું ફરું જાણતો નથી ? તારી ગુપ્ત કથા જાણવા માટે મેં તને કેટલી બધી વિનંતિ કરી છે, પ્રત્યેક કથા છે, પણ તું એકની બે પત્તી નથી ! મેં ધણી વખત સંકલન કર્યું છે હવે સલન કરી શકીશ નહિ. હું તને એક કોઈકીની પણ કોઈ બનાવીશ ત્યારે જ મારા મનને શાંતિ થશે. તું સુંદરી હોવાથીજ આહિરના સુલતાનના મહેલમાં તને રવાન મળ્યું છે, પરંતુ તારું રૂપ—”

સુવતી તેને અટકાવી તિરસ્કારપૂર્વક બોલી:- “તમારી તો સાડી છુપિ નાહી છે !” તમે માણસના-તેમાં પણ સ્ત્રીભૂતિના મનના ભાવો ગોઠોથી પ્રતિફલિત થતા ક્યારેય સંભળ્યા છે ?

પુરુષ અજાના કરી બોલ્યો:- “દુરાચારિણી-વિશ્વાસપાતિની ! તારાં બંધાં કારસ્તાન ફરું જાણી ગયો છું. સ્ત્રીઓના મૌખિક વ્યાદરની પળાયે જે સંપદ તીવ્ર વિષ છુપાયેલું હોય છે, વિષધર સ્વપ્ન કરતાં પણ અધીક તીવ્ર-તે હવે બરાબર સમજીશ છું.” કોઈથી પુરુષની આંખો લાલ થઈ ગઈ અને જાણે કે તેમાંથી અંગાર વરસતા હોય તેવી દેખાવા લાગી; પરંતુ સુવતી તેનું આ અભિમાન અને કટુ ઉક્તિ સંભળવા છતાં લાજ નહિ પામતાં સ્વરણ લાભે ઉન્નત મસ્તક રાખી પેતાનાં આસન પર બેસી રહી મૃદુ હાસ્ય કરવા લાગી.

તેનું બાવડું કંઈ વર્તન જોઈ પુરુષનો કોઈ વિશેષ પ્રજ્ઞીત થયો. તે બોલ્યો:- “હવે શાંતિની કુલકા ! શું તું એમ સમજે કે તારાં બાવડાં કારવથી ફરું દારી જઈશ ? ના-ના, તારાં અશુભાં આ કૌટુંબમય હારમને અર્થ ફરું બરાબર સમજીશ છું. મારી આંખમાં ફરું ધણ નાખવા માગે છે, એ ફરું તું નથી જાણતો ! નમસ્કારમ ! તું એટલો પણ વિચાર કરતો નથી, કે આને જે અર્થમને તું ઉપયોગ કરી રહી છે. તે મારી મહેરબાનીથી છે ! મારી મહેરબાની ન હોત તો અશુભમિના એકાદ લુટારાની કિંવા ઉંટવાળાની ઓરત બની રમડી રજાની તને દિવસો પૂર કરવા પડત બને—”

“જસ કરે. તમારા ધરમાં-તમારા જનાનામાં-સોનેરી થાંજ-

શામી પુરાવેલા પંખીની મફત દેદ પડી રહી સમ્યા કરતાં તે છંદગી લાખ દરજ્જા ઉત્તમ છે. હારિદ્ય કટંકર હોય છે, પણ તેમાં કાંઈ પાપ નથી. તેજ હારિદ્યને આલિંગનવા દહુ પણ કે તેવાર છું. હા, તમારા અનુગ્રહના મિલન સ્વરૂપ અનેક ધનરત્નોની હું એકે યથા છું-ઉત્તમ વઆલકાર મને પ્રાપ્ત થયા છે, તેનો હું અંતરીકાર કરતી નથી અને તેના અલભ્ય મેં તમને મારો પ્રેમ આપ્યો છે. તમે મને તમારી અનીતી એમ જ બતાવી છે. બીજા કરતાં મારા તરફ તમારો કેવો અનુરાગ અને આસક્તિ છે, તે બતાવતાં તમે મને વારંવાર સન્માનનાં શિખરે ચઢાવી છો; પરંતુ એ બધું શાને માટે ? તેવું કારણ શું ? કારણ એજ કે, મારું સુંદર મુખ તમને બહુ ગમે છે. બીજી રૂપસુંદરીના રૂપ કરતાં મારાં રૂપે તમારા પર વિશેષ ભાવુ કહ્યું છે અને તેને લીધેજ તમે મને ચાહો છો. ગમે તે હોય, તમારો અનુરાગ કિંવા આસક્તિની હું અગાધ કરતી નથી. પણ એટલું માદ રાખજે કે, તમારો સાથે હું વિશ્વાસપાતિની બની નથી-તે શુભ રહસ્ય હું બધી સજી છું-તે પણ મારા મનમાં જ છુપાયેલું છે.”

“ નહિ, અમારી શુભ કથા તેં કવુને કહી દીધી છે.”

“ છુટી વાત. હું પ્રતિલાપ્તક કહું છું કે, મેં કેહ્યો ની પણ કોઈ વાત કહી નથી.”

“ તેં નહિ તો તારા લીધેજ અમારી શુભ વાત પ્રગટ થઈ છે. તારા આ અપરાધે હું રક્ષામા આપી સજા નહિ. છુટાનો શ્રાપ તારા પર પડ્યા વિના રહેશે નહિ-તારા બાપનો વંશ નિવંશ યથા જશે.”

“ પણ તમારા આટલા બપો કેહવું મળ કારણ હું સમજી શકતી નથી કે તે શું છે ? ”

“ પિતામહીની ! દીવા જેવું રૂપદેખાણું હોવા છતાં મારી આંખમાં ધળાખટલા ધરે છે ! બની રાખજે કે, તારી આ કપટ આંતરમાં હું ફસાઈ નહિ. કહે, મુલ્યમરિયા તેં એક જાખી સપ્તને ભેંચી નથી ? ”

તેના આવા પ્રશ્નો શ્રુતી એકાએક ચમકા ઉઠી. તેનો રહેશે ફિક્કો પડી ગયો.

શ્રુતીનો હાથ પકડી શેષ કહેવા લાગ્યો:-“ હું બધી ખજર રાખું છું. હું બધી સકયા છું કે, તે સિરેશીનું રૂપ એકે ઘં મોહાંધ બની ગઈ છે. તેના જાખ ઉપર તેજ પાટો બાંધે દત્તો. અને મુલ્યમરિયાથી લઈ આવી તેનાં જાનપાનની વ્યવસ્થા કરી તેં તેને એકાદ શુભરમાને સંતાડ્યા છે. કહે, તેને ક્યાં રાખ્યો છે ? ”

શ્રુતી કોપથી એકદમ ઉગી યથા બોલી:-“ નરપિશાચ ! મારો હાથ છોડી દે ! શું ઘં એમ પારે છે કે, હમેશને માટે તારા આપો ભુલમ સહન કરી હું અહિં રહીશ ? ના, હું તો મારા ખરા અંતઃકરણથી તને પિકાકાર છું. નકંના કુતરા ! તારા મોહામાં ભેડા મારી હું હમજાન મારા દેશમાં ચાલી નહીં છું !

તારી મરજીમાં આવે તેને તારી વડી એમ જ બતાવજે. હું કાંઈ વાતની દરકાર કરતી નથી અને તારા ધરનાં સુખની આશા રાખતી નથી.”

“ ઘં મારા હાથમાં દેદ છે. મેં પૂછ્યું તેનો જવાબ આપ. ત્યાર પછી તને શી શિક્ષા કરતી તેનો વિચાર કરીશ.”

“ મને અસતિ-અભિચારિણી કહેવાર શબ્દ જુદો ! અને વિશ્વાવાદી હોના એટલે, પરમ ક્ષાણું અલભાના સૌમ્ય આંખને કઈ છું કે, મારા મનના કોઈ પણ પ્રજ્વાલાં પરપુરવતે રચાવ આપ્યું નથી. માટે ઘં ને કાંઈ પૂછ છે, તેનો જવાબ આપીશ બહિ. તારી મરજીમાં આવે તેમ કર.”

“ શયનાની ! અમારો નાશ કરવાને તૈયાર થઈ છે અને ઉપરથી આટલી બધી સજા ! તારી પ્રિયકર-પરદેશી પરવાને આંકે છુપાઈ અમારો મુખ પરમકું સાંભળી ગયો છે. ત્યાર પછી શુભ ગુહમાં ક્યાં પમાર થઈ ગયો તે અને બનણી કાચા નથી. તે વખતે મેં પકાસે હોત તો તેની છત્રના હુકે દુકમ કરી નાખત કે કેહ્યો આગળ તે એક રાજ પણ ભેંચી ચકત નહિ. તેના બંને હાથે ખજારી કાપી નાખત કે ભેંચી તેકાને લખ્યને પણ જાણવી ચકત નહિ. આસોસ ! અમે તેને પકડી ચકયા નહિ-અમારા ધરના માણેસીએજ પાત કયો તે હવે અમારા હાથમાંથી પલાયન કરી બધા અલગીયા જશે અને કેન્ડોને અમારા શુભ પરમચીની વાત કહી દેશે. આ બધું તારા લીધેજ બન્યું છે માટે તેવું ફજ તારે ભોગવવું પડશે.”

“ કોઈ દરકાર નહિ. મારી મરજીમાં આવ્યું તેમ મેં કહ્યું છે. તારા જેવા હૃદયથી અમાચારીના પરમાં એક પળ પણ હું રહેવા કહ્યો નથી. સુધૈંધ થયા પહેલાંજ હું મરજીમાં આવશે ત્યાં ચાલી નીકળી.”

શ્રુતીનો હાથ પકડી તેને એવાં શેષ બોલ્યો:-“ શું ઘં મારા જાનપાનમાંથી છુટતી ખજાર બવા મને છે ! નહિ. તેં ને અપરાધ કયો છે-અપકાર કયો છે-તેના અલભામાં તને પ્રાણ-દંડનીજ સજા કરવી એટલે. યાજ, યોગની સજા ભોગવવા તૈયાર થા.”

શ્રુતી શરણારી લાલભાગ બની નિરકારપૂર્વક બોલી:-“ નરપશુ ! શું ઘં એમ માને છે કે, હું અલભ્યા હુજા રમણી છું ! નહિ. મારો જગ પજુ પકા વાળ ચાં વાદ રાખજે કે, મારા પિતૃદેહીઓ આ અપમાનને બચે લીધા વિના રહેશે નહિ-તારા હૃદયના સોજીનથી તેઓ પોતાનો કેપાનમ્મ શાંન કરશે.”

શેષ અર્જના કરતાં બોલ્યો:-“ પાપિણી ! એક જોરત જન યથા મને દમ ભરાવે છે ! મેં આ તારા ગુમાનું ફજ-” એટલું કહી શેષે પોતાના કડીચમાંથી લીંબુ ધારણી કરી ખજાર કેદારી, રમણીને નીચે પાડી નાખી તેની છાતી પર ચડી, કટાર ઉઘાડી.

મેં જોયું કે એક પળ માનમાં યુવતીનું ચરતક દેહી વિચિત્ર-
ન ચપ જશે. હું ધેરું ધારણ કરી ચક્રો નહિ નસીમમાં
લખ્યું હોય તેમ થાય, મનુષ્યનું જે કર્તવ્ય છે-કર્તવ્યનું જે કર્તવ્ય
છે-તે પૂર્ણ કરવું જોઈએ. આ નરપિશાચના હાથમાંથી યુવ-
તીના પ્રાણ બચાવવા જતાં મારા પ્રાણ નામ તો હરકત નહિ
એમ માની એક કુદોડ મારી હું અરણી પહોંચી પડી પડી
અને તેના હાથમાંથી કટાર છુટી લીધી.

શેખનો મનોરથ વિફળ જતાં મારા તરફ દૃષ્ટિપાત કરી
કેાકાક પિત કકેશ રવરે તે બોલી ઉઠ્યો:-“મારા રંગ મહેલમાં આવી.
મારા કામમાં અટકાવનાર તું કોણ છે?”

મેં કહ્યું:-“તમારી ઓએ મારા પ્રાણની રક્ષા કરી છે-આ
વખતે તેના પ્રાણ બચાવવા-મારા કર્તવ્યનું પાલન કરવા
આવ્યો છું!”

“કર્તવ્ય પાલન? ચોરની માફક જીભના ઘરમાં ધુસી
જવું એ કર્તવ્ય પાલન! સમુદ્ર તારું કર્તવ્ય પાલન તને આ
ચક્રથી બરાબર ખતાવું છું. શિખણવું ચપ જિંદગી યુદ્ધમાં
આવવાની તેં દિમત કરી છે!” ત્યાર પછી તેની ઓના તરફ
જોઇ તે બોલ્યો:-“કમળત કુલદા! જો આ તારો ધાર! તારું
રક્ષણ કરવા આવ્યો છે.”

“જુદી વાત, આ ઓને ચત્યાર પહેલાં મેં ક્યારેય જોઇ
નથી.”

“બદમાશ-પાઠ! ચોરની માફક ધુસી અમારું યુવ
રક્ષણ તું જાણી ગયો છે. અમેને નિરાપદ રહેવા માટે તારો
પ્રાણ વધ કરવો જોઈએ. આવો સુયોગ હું હવે તથા જવા
દેવાનો નથી.” એટલું કહી શેખે પોતાની અમરથથી એક તીલક
ધારવાળી ધુસી કહાડી મારી કામે ઉગામી. મારા હાથમાં શેખની
કટાર ઝીલૂં હતી. અમે ઉભય ઇવ સરોસરની લગ્ન લગ્ન
લાગ્યા. શેખની પત્ની આ રહાય જોઇ ઘોડા વખત હતવધુષ
બની સ્તબ્ધ ઉભી રહી. ત્યાર પછી તેણે સદાયતા માટે બૂમો
માઘવા માંડી.

શેખ પત્નીની મદદ માટેની બૂમો સાંભળી બે કાળા હજ-
સીએ હાથમાં નાગી તલવાર લઇ ત્યાં દાખલ થયા. તેઓના
ચમદત જેવા હેરા જોઇ હું લગ્નનીત બની ગયો અને વિચારું
કે, હવે મારું આવી બન્યું. પરંતુ મારા આ ભય વધારે વખત
રહો નહિ.” એક પળમાત્રમાં-વિજ્ઞાની ચમકે તેમ તે ઓના એક
નેત્રકેતે કામ પાર પાડી દીધું. બંને હજસીએએ શેખને પકડી
લીધા અને તેના હાથમાંથી ધુસી ઝૂટાવી લઇ બંને હાથ પીઠ પછવાડે
લઈ જઈ સુરકેટાટ બાંધી દીધા. અને તે બૂમ મારી કાંઈ કહે
તે પહેલાં તો તેના રહેઠામાં બૂમો મારી તેઓ તેને એક કાળા
પગદની પછવાડે લઇ ગયા. તરતેજ એક બારણું બંધ થવાનો
અવાજ આવ્યો.

આ બનાવથી વિચિત્ર બની મેં તે સંદરીને પૂછ્યું:-
“તમારા પતિને તમારા અનુચરો ક્યાં લઇ ગયા?”

“જે યુવરાયનમાં તમને રાખવામાં આવ્યા હતા ત્યાં
રમણીએ નિઠરતાથી મને બચાવ આપ્યો. રવામી તરફ તે
પ્રમથો વર્તતી હતી, તે માટે તેના હિલમાં અનુભાવ હિંવા ચિંત
રેખાતી નહેતી. મુક્તિલાક્ષ્મી અશાથી તેનું યુગ પ્રકુલ દેખ
હતું.”

મેં તેને પૂછ્યું:-“સંદરી! તમારી સાથે મારે કોઈ જનનો
પરિચય નથી-હું અપરિચિત વિદેશી મુસાફર છું-મારા તરફ
આટલી બધી દયા-માયા દર્શાવવાનું કાંઈ કારણ?”

“તેનાં કારણો અનેક છે, તમે કયા ઉદ્દેશથી આ મરખો-
શમાં ફેરો છો એ બધી વાત હું જાણું છું, અને તેટલા મોઢે
મુલ્યમંદિરમાંથી તમારો ઉપહાર કરી હું તમને અહિં લઈ
આવી છું. ચોમા વખત પહેલાં હું મારી બે સખીઓની
સાથે આસુ તરફથી મુસાફરી કરી આવતી હતી. રસ્તામાં યતુ-
મંદિર આવ્યું એટલે અમેએ વિશ્રાંતિ લેવા વિચાર કર્યો. ત્યાં
તમારા પર એક દાસીની નજર પડી. ત્યાર પછી શું બન્યું છે
તે વિષે વધારે ખુલાસો કરવાની હું જરૂર જોતી નથી.”

મેં વિચિત્ર બની પૂછ્યું:-“મારી પ્રિયતામા રમણી કોણ
છે? તેને તમે જોળજો છો?”

“વાદ! કેવો વિચિત્ર સ્વાલ! જુલેદા-રૂપ લાવવવતી
એ મરખમિની મોહિનીને કોણ નથી જોળખતું! સૂર્યકંઠના
નામથી તે સમરત મરખેશમાં પ્રખ્યાત છે.”

“સૂર્યકંઠ! તેના શા સમાચાર છે! તેના વિષે મેં બધી
અશુભ વાતો સાંભળેલી છે.”

“હા, મારા સાંભળવામાં પક્ષ આવી છે. અમારા સોબોના
કારાગારમાંથી જુદી જુદી જાતની વિચિત્ર અને અસંભવ વાતો
બહાર પડે છે. તે નેટલી અદ્યુત હોય છે, નેટલીજ તેમાં
વિશ્વાસ પક્ષ મૂકી ચક્રાંતે નથી. એક સોદાગર પાસેથી મેં
સાંભળ્યું છે કે વિશ્વાસપાત્રતાનો આરોપ મૂકી તેને મારી નાખ-
વામાં આવી છે. બ્યારે ખીજ ખજૂર એવી આવી છે કે, ઉંટ
સલાવનારનો યુવત્ર વેપ ધારણ કરી તમારી પછવાડે તે આગદેજ
તરફ ગઈ છે. ત્યાર પછીના સમાચાર તો ધંધાજી વિચિત્ર છે.
અમારા સુલતાન હાજ અજુસલાને તેને કેદમાં રાખી છે. તેનાથી
કયાંઈ પક્ષ બંધ રહ્યાનું નથી-જીવન ભર તેને ત્યાજી કાઢ્યા
કરવું પડશે.”

“શું આ વાતો સાચ હોય એમ તમે માનો છો?”
“ના. તે વિષે વિશ્વાસપૂર્વક કાંઈ કહી શકાય નહિ. જુલેદા
એક રહસ્યમયી રમણી છે. તેનામાં અસાધારણ શક્તિ છે. તેનું
રૂપ અસામાન્ય છે; પરંતુ તેના જીવનમાં વિચિત્ર રહસ્યનો ખાર
હજી સુધી કોઈ પામી ચક્રાંત નથી.”

“મોજ-મજલ” નો મુરખા.

મા (દોકરીને) જ્યુ, તેવાર થા. આને બેનની અધરણી છે તે તારી વેણી યુધીયું ના ?

દોકરી બચુ (બેઠક વાંધા કાઢવા માટે પ્રખ્યાત) અં-અં- (ચાર કરતાં) ટું તારી અધરણીમાં તો ન તેડી મધ અને દરે બેનની અધરણીમાં તો હું નહિ આવવાની !—(ચાખાચ)—

માસ્તર (એક વિવાદાર્થે) જો ટું સી તરીકે જન્મ્યો હોત તો અપારે બે છોકરાની મા મધ કાષ બિયારા વાંઘાડું પર માંડ્યું હોત—

છોકરા (ઉમર વર્ષ ૧૮) એમાં શું ? જો તમે સી તરીકે જન્મ્યા હોત તો અપારે તમે એક ડોઝીયા કહેવાત ૧૧ળી નાનાં છોકરાને રમાડવાની પચુ કેવી મમ્મ પડત તથા તપકીરના સપાટા પેતાં તેમજ દોકરાની વહુનું લોહી પીવાની પચુ કેવી મમ્મ પડત ? (માસ્તર મુખ)

માસ્તર (૧૩ વર્ષના છોકરાને) તારા જેવડા મદાન કવિ લેખકેશો હતા ત્યારે છુપી રીતે હાખમાં કવિતા મોકલાવી આપ્યા હેશના વાંચકોમાં ખગલગાટ મચાવી રહ્યા હતા !

છોકરા—(૨૫ વરસની ઉમરના માસ્તરને) ને તે નખારે તમારા જેવડો થયો હતો ત્યારે જનસમાજનો એક નેતા હતો. તેવી એક છત્રી માટે હાખવાળા ટુટી પડતા હતા ને કેટલાક પુસ્તકો પણ બહાર પડ્યાં.

(બેઠક હસાહસ અને ધરતી કંપ)

માસ્તર—(૧૬ વર્ષના છોકરાને) તારા ઉમરની છોકરીએ તો સાસરે જઈ કેટલું કામ કરે છે. ત્યાં કેટલાં ગીત મહેડે કરે છે અને—

છોકરા—(૧૦ વર્ષના માસ્તરને) તેજ પ્રમાણે મદારણી વિદ્યાર્થીયા આપ્યા અંગ્રેજ શાખાત્ત્યનાં રાજ્ય કર્યાં હતાં ને કેટલીક વાણી બહુવા ઉપરાંત બાહોર—

(માસ્તર મુખી થયા)

માસ્તર (છોકરાને) ધારો કે તારા આપને એક વાણી આપે બે રૂપીઆનું—

છોકરા (રડતાં રડતાં) મારા આપ તો બિયારા યુજરી થયા છે.

(માસ્તરને છોકરાનું દુઃખ જોઈ એટલો મમ લાગ્યો કે પૂછવાનું મોડી વાળ્યું.)

આમાધિય—(બંધનને ૧૫ વરસની સગા કરી) તારે તારા કાષ દિલેવ્ણ માટે કંઈ કહેવું ?

બંધવો—(રડીને) તમારી પુત્રીને આ ખખર પડવા ન રેના નહિતર તેણીનું મનજ ખસી જશે. તેણીને દિલ્લાસો દેને કે આજથી બે એક વરસ પછી હું નાસીનેગી તેણીને ઘણી જમણ.

વિદ્યાર્થ રા. રા. (રાંડીશંકના) (જાપણ આપીને) એહો જાણજુ મારા ધામાં કરતાં વહેણું પૂર થયું. તો દરે મારા જાણજુના-વિષય જાળક કાષને પૂછવાનું હોય તો દરેકને વિનંતી કરું છું કે મને દરે પૂછવું હોય તે પુછે. હું તેવો જવાબ કટંગળા વગર આપીશ.

સુનીલાલ સરોરીયા—એમજ હોય તો મારે પૂછવાનું કે દમણી વઢાકાપ માટે કયો રાકતર સારો છે ?

જાણજુતાં બેસલાક—અપારે કાણ એવો છે ને મતિદિન માટે પોતાનો પ્રાણ ન આપે ?

પૂછવાડેથી એક જવાબ—(સીધો) સાહેબ દુઃ જાતીવીત માટે મરવા કરતાં જીવવું દગર દરજ્જે સારું મળું છું.

હાપણુ જારી પરી મધુ—લાઉડી એટલે જરા જોરથી તથા એવું અંગ્રેજમાં વિષેશ નામ પણ દોષ છે.)

(આ અંગ્રેજ નામવાળાની વાન છે)

વડીલ—તમારું નામ શું ? સાફી—(ઉચ્ચીર રડાવ સધી) લાઉડી (સાફીનું નામ) સર.

વડીલ—(તેને તે જોરથી બોલવાનું કહે છે એમ સમજી) વધારે જોરથી જવાબ કાઢી પુછે છે તમરું ? નામ શું ? સાફી (વડીલ સમજ્યો નથી એમ બણી) વધારે જોરથી—લાઉડી.

વડીલ (જરાડ મારી) તમારું નામ શું ? સ્થીક ?

સાફી—(બૂમ મારી) લાઉડી, કેટલીવાર કહેવું ?

વડીલ—(સમજ્યો નથી એમ બણી) સંકોચો છે તમરું ? નામ શું ? (દસીને) જોરો છે ? સાફી (તેવાજ જોરથી) તમે એવા લાગો છો કેટલીવાર કહું કે મારું નામ લાઉડી, સાહેબ લાઉડી !

(કોટની દસાહસ વચ્ચે)

મુસાફર બી. એ.

ન્યયાંત્ર

અમદાવાદની સાહિત્ય સભામાં રા. શયદાનું નાટક

મોજા મજબૂતા અધિપતિ સાહેબ,

નીચેનું ન્યાંત્ર સાહિત્યવિષયક હોવાથી તેને આપના લોકપ્રિય પત્રમાં સ્થાન આપી ઉપરૂત કરશે એવી આશા છે.

તા. ૮ મી ઓગસ્ટને રવિવારે ગુજરાત સાહિત્ય સભા તરફથી એક મેળાવડો ભરવામાં આવ્યો હતો. એ મેળાવડો રા. શયદાની ગુજર સાહિત્યની સમાલોચનાને અનુસરતો હતો. સાહિત્યસભાના લગભગ બસોધી અદીસો મેઘશ્રીઓ જીવળ પચસિક મેઘશ્રીએ હાજરી આપી હતી તથા એ સભાજવામાં આવેલી વાત ખોટી ન હોય તો એ મેઘશ્રીઓમાં આઠ દસ જાણે સંખ્યાએ પોતાના નવીન નાટક 'કુમળી કળી'ના ખેલમાં પહેલીજ નાટકે આમંત્રણ આપ્યાં હતાં. એ મેઘશ્રી ઉપરાંત મેળાવડામાં હાજરી આપે એ સંખ્યા સ્વાભાવિક હતું. સભા એકઠી થઈ ત્યાં સુધી પ્રમુખપદ ડોને આપવું એ અનિશ્ચિત હતું. એવામાં એકાએક એક સંખ્યા રા. સુનીલાસ વર્ધમાન શાહેને પ્રમુખસ્થાન આપવાની દરખાસ્ત મળી. રા. સુનીલાસ ડો. હરિપ્રસાદ દેસાઈ પાસે બેઠા હતા. તેઓ દરખાસ્ત સંભળી વિચારસરખાં પડ્યા અને સારાંકે દરિયા ડો. દેસાઈ તરફ જોઈ રહ્યા. ખાતે વચ્ચે શ્રી ડો. ગોપી સાહી અને એ હું બૂલતો ન હોઉં અગર મદારી સમજા ફેર ન થતી હોય તો રા. હરિપ્રસાદ દેસાઈના આમંત્રણ દરખાસ્તને માન આપી રા. સુનીલાસે પ્રમુખસ્થાન સ્વીકાર્યું. એ પ્રમુખસ્થાનેથી રા. સુનીલાસે ને બાપણ કહ્યું અગર બે બેસ કહ્યા તે 'વચ્ચે કો દરિયા' ને બનતા હોવા છતાં તેમાં અજબ ભાંડો પડાયા હતા. તેમણે કહ્યું હતું કે, 'અમીરજી' નામનું તેમનું કાવ્યનું પુસ્તક તેમની ભાષાને માટે મન ઉપર એવી છાપ પાડે છે કે તે એક બોલ કે ઇસ્લામી લેખક નહિ હોય.' અમીરજીનાં કાવ્યનું પુસ્તક નહિ પરંતુ દુર્ગા વાર્તાઓનું પુસ્તક હોવા છતાં પ્રમુખ સ્થાનેથી રા. શાહે આ શબ્દો સા માટે ઉચ્ચાર્યા હતાં આટલા દીર્ઘ-સાનસહ પ્રમુખ થવા કરતાં તેમણે એ ખાતેના સવિનય અસ્વીકાર કર્યો હોત તો હીક એમ મદાર માનવું છે. એ વાક્ય ઉપરાંત રા. શાહે ને વાક્યો ઉચ્ચાર્યા છે તે બધાં દારૂપ્રજા છે. મદાર મિત્રના કહેવાથી હું આમ કહું છું: 'સંખ્યાનાં પુસ્તકો સંખ્યા મદાર તાલ થોડું છે.' વગેરે વાક્યો ઉચ્ચારી છેવટે ઉપસંહાર વખતે તેમણે બાળ્યની વાત કહી હતી કે, 'સંખ્યા ઠેર ઠેર એક સાથે લખાણે લખવા કરતાં કોઈ દીર્ઘકાળ સુધી ટકી રહે એનું કામ ફેર એમ આપણે ઇંગ્લીએ છીએ.' ખીજ તરફથી ડોક્ટર મચ્છર નાટક સંખ્યા કહીકે આમંત્રણ વિવેચન કહ્યું હતું. એ વિવેચનનો સારાંક સ્વીકારવેને બદલે રા. સંખ્યાના યાજ્ઞતા વળતરોએ ઇંગ્લીસ બધા હતા તથા તેમણે ડો. મચ્છરને ઉત્તરી

પાઠવાનો-સાહિત્ય સભાના એક મંત્રીના પદ ઉપરથી તેમને બચ્ત કરવાનો આવીશાના દર્શાવેલો પ્રયત્ન સંખ્યા સાહિત્યના જ અધવા-કિર્તી કર્યો છે! આ ઉપરથી એ કાવ્યમાં સંખ્યા-સાહિત્યની અનુ-ચિતિ હોય એમ કોઈ અનુમાન કરે તો ખોટું નથી. તંત્રીએ જણવું બંધવું છે કે, 'યુક્તિયુક્તમણાયે વચ્ચે વાલકાદિ' અર્થાત્ યોગ્ય હોય તો આજની સહાઈ પશુ સ્વીકારવી જોઈએ. ને સાહિત્ય પ્રિયને એ ધડી મોજાના કનૈયાએ સુનીલાસ વર્ધમાન શાહ તરીકે જોળાયા છે તે મુદત્ત પ્રેમજીવના તા. ૧૫ મી ઓગસ્ટના અંકમાં સંખ્યા-સહિક માટે વ્યાખ્યાની જ લખે છે કે: 'મિ. સંખ્યાને મળવા સાહિત્યસભાએ મેળાવડો કર્યો તે તો હીક: પરંતુ સાહિત્યસભાના મેળાવડામાં મિ. સંખ્યાએ પોતાની એક નવલકથાના ચુરક ઉપરના કોષ પત્રકારના અવરોધન સંખ્યાની જણાવ્યું હતું કે, પોતાના વિરોધીઓ પોતાની નવલકથાની વિરૂધ્ધ લખે છે. આ ઉપરથી એમ માલુમ પડ્યું હતું કે, એ ઇસ્લામી લેખક કદાચ બહુ સંવર્ણી ચામડીના (નિષ્પણ મનના) હશે અને તે તેમના પત્રનો છેલ્લો અંક જોવાથી સાચું જણાયું. એ અંકમાં સાહિક ઉપર તેમના કોષ મિત્ર ને. પી. પંડ્યાએ લખેલા પત્ર પ્રતિષ્ઠિત કરવામાં આવ્યો છે. એ પત્રમાં જણાવ્યું છે કે, 'સાહિત્યસભાના એક મંત્રી ડો. મચ્છરે મિ. સંખ્યાના નાટ્ય લેખન સંખ્યાની કટાક્ષ સૂચનાઓ કરી હતી. તે એક વજીનોત્તર મારતર કે ઉપરેક તરીકે કરી હતી. અને એવા અધિકારીઓ પસંદ કરવાયોજ સાહિત્ય સભા બધા સાહિ-ત્ય રસિકોનો સહકાર મેળવી શકતી નથી.' આ-શબ્દો ઉપર ટીક કરનાં 'પ્રેમજીવ' પત્રના સાહિત્ય સંપાદક રા. સાહિત્ય પ્રિય લખે છે કે: 'મી. ને. પી. પંડ્યા કોણુ હશે તથા સાહિત્ય સભામાં તેઓ હાજર હશે કે નહિ તે જુદી વાત છે; પશુ એક ઉપતંત્રીપરનો આગળી પત્ર 'એ ધડી મોજા'માં હપાસ તેમાં ચીજ તંત્રીનો મનોદશાનો ખાસ આવી જાય છે. સુખ્યની ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદમાં ખીજ ઇસ્લામી લેખકને અબાલે મી. સંખ્યા અને સાહિકને માન મળે તેથી જો તેઓ એમ માનતા હોય કે, તેઓ હવે સાહિકની કોટીમાં આવી ગયા અને તેઓ કોઈની સૂચના કે સમાલોચનાથી પશુ 'પર' બની ગયા તો તેમને કહેવાની જરૂર છે કે, 'દિલી હજી બહુ દૂર છે.'

હવે અને કહેવું જોઈએ કે અમદાવાદની ગુજરાત સાહિત્ય સભાના કાર્યાવાહકો આટલી ડાહરે ખાંધ જોને માટે મેળાવડો કરે તે અકિર્તી યોગ્યતાને નિષ્પદાપાત સુધિથી પ્રથમથી વિચાર કરે તો સારું. સાહિત્ય સભા આવા મેળાવડો કોષ વિચિત્ર હેતુથી કરે છે કેમ? જો સાહિત્ય રસિક વિદ્વાનોની કલને માટે આવા મેળાવડો થતા હોય તો સાહિત્ય સભાએ ગંભીર બૂલ કરી છે. કારણ કે અમારે જગાઈ જોએએ પોતાની ઉત્તમ કૃતિઓથી ગુજરે સહિ-ત્યની સેવા કરી છે તેને તદ્દન વિસારી મુક્યા છે. 'ઇન્ડુ કમાર'ની મદરવી કૃતિ માટે તેના લેખકને અભિનંદન કે સ્તુતિ કરવા માં સાહિત્ય સભાએ મેળાવડો કર્યો એવું હોય હજી સુધી સભાજવામાં આવ્યું નથી.

ઉપરાંત જ્યાંમાં 'તમે મહા વિદ્વાન છો; અમે વિદ્વાન લોક દોવાથી તમારી વિદ્વાની કદર કરીએ છીએ.' એવા આશયની વચન સંજ્ઞાઓ હોત તો કોર્તિને ધ્રુવનારાઓની છાતી દોડ દોડ મૂક ફલત! પરંતુ આ મેળાવામાં તો તેઓની સ્થિતિ "લેને મંદ પુત જોર યો આપ મંસપ" જેવી થઈ હોય એમ લાગે છે. આજ માલના લેખકોએ મ'દ રાખવું નેહએ ૧ જોડા નાટક લખવાથી, જોડા નવલકથા લખવાથી ૩, 'દિંદી કાવ્યોના અનુવાદો કરવાથી' સાહિત્ય સપ્તાહ થઈ જવાનું નથી. ને ખરા સાહિત્ય વિભાસી હોય છે તેઓ કોર્તિની શોધમાં રખડતા નથી; ઉલટી કોર્તિ તેમની શોધમાં ફરે છે. કવીન્દ્ર સ્વીન્દ્રે કોર્તિ તરફ અજુમમાનાં ને વાકયો છટલીમાં ઉચ્ચાર્યા છે તે આ બન્ને ઉછરતા લેખકોએ મનમાં રાખવાની જરૂર છે. સલાહ આપનારનો ઉપકાર માનવાનું જુદી તેને લિતારી પડવાનો પ્રયત્ન કરવો એ ઉપકાર કરનાર તરફ અપકાર જવા જેવું નિવ અને કૃતઘ્ની કાવ્ય છે. જાદિર સેવા કરવાની ધ્રુવ રાખનાર પોતાની પીઠ મજબૂત રાખવી નેહએ, સાહેબ! વિસ્તારભયથી આ ચર્ચાપત્ર આટલેથી સમાપ્ત કરું છું.

અમદાવાદ તા. ૧૬-૮-૨૬

"અમદાવાદી"

નેહએ છીએ

ઉત્તમ જાગ્રેલા મધ્યમાં રૂપિયા બે હજાર સુધી રાજી કો એવો ભાગીદાર એ હજારતા રોકાણમાં વાર્ષિક હજાર રૂપિયાનો નફો થતાની ખાતી આપવામાં આવશે. લખો:- મોક્ષ નં. ૩૩. ૯/૦ મોજા-મજા મુબંઈ ૪.

આવે છે! આવે છે!

રા. રમણિક અ. મહેતાની યાગળના

હતિદાસપર લખાયેલી નવલકથા પરથી

ઉપજાવી કહાડેલ

સુજાળથી ભાગ્યપરીક્ષા

આઈડીયલ પીકચર કોમ્પેરિશન

તૈયાર છે! તૈયાર છે!

સિનેમાના લેખકો, પ્રોડ્યુસરો અને નવીન લેખકોને અતી કીમતી.

સિનાયો બુક

સિનાયો લખવાને માટે તૈયાર કરેલી છાપેલી ડેરા પાનાની ચોપડી.

આકેલા દરેક કોલમ-નંબર-સ્થળ-પાત્રો અને એકાદ સાથે અનેક સીનેમાગ્રાફની બાજતોથી લગભગ ૨૦૦ બરો સીનેમા સમાવેશ કરી શકાય તેવી હાથમાં રહી શકે તેવી નાણક છુક.

ખાસ જાણીતા લેખકો અને ડાયરેક્ટરોના મત લઈને તૈયાર કરવામાં આવી છે. કિંમત માત્ર રૂ. ૨) પોસ્ટેજ બુક.

તૈયાર થાય છે

સિનેમાની લેખનકળા

સિનાયો એટલે શું, વરતુને સીનાયોના આકારમાં કેમ ચુકવો? સંકેતના કેમ સાચવવી તેમજ સિનેમાની કાલીક અટપટ બાજતો સાથે કેમ રાની કટલીક બોજાખ આપતી એક અતિ કીમતી છુક.

નવીન લેખકોને અતી કીમતી.

આ ઉપરાંત જાણીતા કુશળ લેખકોના સીનાયોમાંનાં ૪૨૬૬ લખાંશથી ઉતારા આપવામાં આવશે.

કીમત. અગાઉથી ગૃહક થતારને માત્ર રૂ. ૧ પાછળથી રૂ. ૧૫

લખો મોજા-મજા કાર્યાલય ગીરગામ મુબંઈ નં ૪

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
અસરોહની
આભામણી
હશે તેવી
અસરોહની
આભામણી
પરોશમાં

અસરોહની આભામણી હશે તેવી

જાપાનીઝ કલચર પસંદ વાપરો

મોટા નેપારોમાં પણ જાપાનીઝ ખરીદી જાય છે, કલચર

નામે બેળસેળવાળો મોટો ખાસ લાઇ ડયાવા કરતાં

અસરોહની લાઇ વાપરવામાં વાંધો શું? ?

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ

કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

કરોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારાં ભેરાઓનો શોખ

જાલામણ પુરો કરો-તમારાં દામ બચાવો

ધેર બેઠાં પણ ખાસ જોવો હોય તો ખની શકો.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફ્ટની કું

કે, મધ્યમ-દ્વારિકા, વાચા ગાંધી રોડ,

મામરેલી-મુંબઈ નં. ૭

મર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો મારો
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

ખદારમામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાતું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આજેજ ગ્રાહક થઈ ભેટતું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો—મોજ-મજહ કાર્યાલય

ખટાવ બીલડીંગ ગીરગામ મુંબાઈ નં. ૪

૨. ૭ માં ફોટો લેવાનો ગુપ્ત હેન્ડ કેમેરા

જરૂરી અને સસ્તા હમારે પાસેથી મંગાવો. ધોરખાનેની
મદદથી બને. સેખનવિદ્યા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પાછા
રહે, જે સરત છે. આનાથી આપ જાનવર રાખ લઈને આ
હાથ અને સુંદર મહેલ પ્રમાણે સીન સીનેરી બાજુ બગીચા
વધેરોની બધી એક સેકન્ડમાં કાઢી સાઈડની પાટી કાઢો છો અને
ફ્લેક્સ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાનતો ત્રાસ નથી
વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે ફુકડ મોકલવામાં આવે છે કોંગ
રેલ કેમેરાની રૂ. ૭ ટ. ખર્ચ ના લખો—

પત્તા:—ભારદાજ કુંપની અડીગઢ સીટી.

નેહએ તો—

૨. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી હાલત જાણક
ખીટી મોકલી ઘેર જોડે જ આખીય ઉપાયોથી સુખી લખક
સરખાત કરી બેજો.

પડીત પરિમલ (જ્યોતિષી વેલ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (અંક)

વેકા મિસ્ત્રીની ચાલ (માટુંગા) છ. આઈ. પી. આઈ.

૧૨ થી ૬ હરવાલા ખીલકા નં-૧૧ જોળપીશ (મુંબાઈ)

પત્રખબદાર માટુંગે કરવો.

મનોકામના સિધ્ધીની શુક્રમાં લખેલા નીચેના ઉપર ખાસ
ખેચારે કે વચર મંત્ર મંત્ર સિધ્ધી વચર તાલ
ખરચ કરી સંચારી મનોકામનાં પુણ્ય થશે અને મૃત્યુનાં દીવસ
ને ત્રણ પાસ ખાસ સમય શુક્રા. કિં. રા. ૧ ટ. ખ. જી. ૬.

૮૪ આસન ચિત્રોવાળું કોડશાસ્ત્ર

આ પુણ્યનાં સર્વ ગુપ્ત બેદ લક્ષણ. મનચાહુ જતાં
પ્રાપ્તિ, વાંછેનાં પ્રધાન, શુક્રન સામુદ્રિક, વધીકરણ મંત્ર, મંત્ર,
વંત્ર, વાચકર્ણવ અનુક ઓળખો કિં. રા. ૧૧. અસલ ૧૪
વિધા કિં. રા. ૧૧.

પત્તા—બેનીરામ જે રવાલ દેસસેવક કુંપની. અડીગઢ સીટી

સનમની રાહ પર

લખનાર-રા. ગિરજાપ્રસાદ લોગાનાથ ભટ્ટ

હું, ઇન્દુ અને મિન્દુ બન્ને કોલેજમાં સહભાગી ત્યારે ખાસ કરીને મહેને નવલકથાઓ વાંચવાનો ધણીજ શોખ હતો. અને તેમાં પણ પ્રથમક્રમાંબાળા નવલિકા હું વધુ પસંદ કરતો. મહેને દિલમાં એમજ થતું અને શબ્દ હું ઇશ્વરને પ્રાર્થના કરતો કે તે મને તેવા પ્યારનો આનંદ ભરતો કરાવે. કોલેજ કેરીઅર પુરી થઈ રહ્યા પછી પણ મહેને તો એમજ મનુ કે હું ક્યારે કોઈ નાજનીને કુમતી બનાવી, કોઈ કુમળ કળાને બદમાશોના હાથમાંથી ઉચારી, આમથી ભણતો ધરમાંથી કોઈ સોદખવતીને છુટા નેપથ્યે પણ બગાડી તેનો પ્રેમ પાત બનું? પણ કમનસીબે ઇશ્વરે મને એના એકે આન્સ હજી સુધી આપ્યો નહીં અને મહારી છંદગીના દિવસો ધોમે ધોમે ગિરસ રીતે પસાર થયાં પાંડ્યા.

નોકરી મારે મહેને ધણી વળમાં માર્યાં પણ મુંબઈ જેવા સહેજમાં હું પ્રેન્ડુએટ હોવા છતાં પણ મને કોઈ ઉત્તું રાખતું નહીં જે જે ઓરીસોમાં જાઉં તે તે ઓરીસોના ખારખાં આગળ 'તો વેન્સી' હું લાકડાની મારે તેવું બોલજી કમનસીબે મહારા શોખ મળે તે છતાં પણ ફરકાર રાખ્યા વગર અંદર જાઉં તો ઓરીસોના પ્યુન પહારે લાંબી મહારે ખ્યાન 'તે કમનસીબ કાળા અંદરો તરફ ખેંચે. 'દાખમ્સ જોર ઇન્ડીઆ' તું 'વેન્સીજ' પાણી કાલમ હું દરરોજ અંદરે અંદરે ધ્યાનથી વાંચતો, પણ તેમાં મહારો નશીખનાં દાર ખોલે તેવું કંઈજ મહેને મળતું નહીં. મને ધણીવાર વિચાર આવતો કે હું ઇશ્વરે મને જુએ મારવાજ સરળવેલો હતો? આ પ્રમાણે વિચાર કરતો કલાકોના કલાક બન્નેરે હું મહારી આરામચેરમાં પડી રહેતો ત્યારે આખી દુની આમાં મહેને અંધકાર શીવાય કંઈ નબરે આવતું નહીં.

વંચકા મહારામાં એક ખાસ સહિત ઇશ્વરો પ્રેરવાથી મોજુદ છે તેની નોંધ લેતાં મહેને અતિ લગ્ન થાય છે. તે એ કે સેરકમાં થોડી ધણી કરીત સહિતનું અસ્તિત્વ છે. બન્નેરે અતિ-શય નિરાશામાં હું મોતારથી લેવાયલો હોઉં-બન્નેરે ધરજીનો કામ મારી સમક્ષ ખરો હોય, બન્નેરે ગરીબમાં હું મરકાવ થઈ જાઉં-એટલે દ્રામમાં બેસવાનો એક-આનો દરો એમ ધારી દ્રામમાં બેસતાં, ખીરમાં દાઢ નાખતાં, ફક્ત એ પૈસા નીકળે અને તેથી કમને નીચે ઉતરી. રાટીઆ તોફાનો ફેટમાંથી બૂલેશ્વર જવું પડે, ત્યારે સેવડના મોમાંથી કુદરતી રીતેજ કવિતાનો પ્રવાહ વહેવા મડિ! અત્યારે પૂરેપૂરી નિરાશામાં હું કુલેલો હોઉં મને કવિતા કરવાનું આજમ પરુથય દષ્ટ આવ્યું, અને ખીરસામાંથી કાગળ પેન્સીલ કહાડી

કવિતાની મારે પાંચ લીટીઓ લખી નાખી. આની ઉત્તમ કવીત-શકિતથી લખાએજુ આ કાવ્ય બન્નેરે મહેને મારા મિત્ર વર્ગ સમક્ષ મુક્યું ત્યારે તે સમગ્રા હચમચા લાગ્યા. ખરેખર તે લોકોને સાહીત્યની રસીકતાનું શું જાન હોય? આથી તે કાવ્ય મહેને અત્યે એક કહા પત્રો ઉપર મોકલી આપ્યું. પરંતુ દરેક વખતે તંત્રીના આકાર સાથે તે પાકું કૃતિ. આથી મહારી કુદરતી બક્ષીસમાં પણ કંઈ પ્યુનતા હેમ તેમ મહેને ન લાગ્યું અને હું નિરાશ થયો. મિત્રો સમગ્રા મારી મરકરી કરવા લાગ્યા અને તેમાંના એક જણે તો મારા માટે તે કાવ્ય પ્રસિધ્ધ કરાવવાને એક સરસ પુક્તિ શોધી કહાડી. તેણે કહ્યું-"ભાણ! આ કાવ્ય પ્રસિધ્ધ કરવાનો એકજ રસ્તો છે, અને તે એ કે રમ્યાં પ્યારી બારણું બરાબર બંધ કરી, એક વિપની ખાલી તૈયાર કરી, મટમટાવી, ખાલી ખાલી તે કાવ્ય ઉપર મુગ્ધ નિરતિ મુક જવું. એટલે બીજેજ દિવસે લખનાર દરેક સારાં સારાં દૈનિક પત્રોમાં ત્હારી કવિતા એની મેળે છપાશે." પણ આ રસ્તો વધુ નેપથ્ય લાગ્યો હોવાથી આનું નેપથ્ય બોલવા કરતાં જન સમાજ આગળ કવિતાની પ્રસારી ધરવાતું હાલ ઘરતને માટે મોકલે રાખવાનો મહેને મારા મન સામે પડ્યા નિશ્ચય કહ્યો.

દને મહારામાં કુદરતી સાહીત્ય રસીકતા. હોવાથી તે વધુ રીતે ખાલી નીકળે તેવી નોકરી શોધી કહાડ્યા માટે હું ફરીથી ખબાર પાઠ્યો. પહેલાં તો મુંબાઈમાં ધણીખરાં દૈનિક પત્રોનાં નામ મળે સરનામાં મહેને ઉતારી લીધાં અને પછી તેમની મુલાકાતે નીકળવાનો એક દિવસ મુક મોખરીઆમાં ધરાવ કહ્યો. જાજ વતંમના, મુંબાઈ સમાચાર, જાજે જમસેદ વિગેરે પત્રોની ઓરીસોમાં નોકરી માટે એક લેખકને શોધે તેવી લગ્નથી મહેને અરજી કરી. પણ અરસોજ કોઈએ મહારી ઉચ્ચ સાહીતી કવીત્યકિતની કદર ન કરી. આથી હતાશ થઈ એક દિવસ હું મુંબાઈ સમાચાર પત્રની ઓરીસમાંથી જેલો ઉતરી વિલાયતીની લેતો હતો, તેલો તે દિવસના મુંબાઈ સમાચારના 'નો-ટેક' કાલમમાં નીચેની અંદર ખમર તરફ મહારે ખ્યાન ખેંચાયું-

જેઠાએ છે-સાન્દાકુલમાંથી પ્રસીધ્ધ થતા એક દૈનિક પત્ર માટે સહકારી તંત્રી. અરજદારે પ્રમાણ પત્રો સહીને રમરમાં મળવું-વિગેરે.

વાચક! માનશો કે આધિગાને આખો જલે ને જેટલો આનંદ થાય, જાખ્યાને લોજન મળે ને જેટલો લગ્ન થાય તેટલોજ આનંદ મહેને ઉપરતી જાહેર ખમર વાંચીને થયો. સેવક ખીરસા-માંથી ૧૯૨૩ ની જાલની શપરી કહાડો તેની અંદર તંત્રીનું સરનામું અને જાહેર ખમર અંદરે અંદર ઉતારી લીધી. અને બીજેજ દિવસે બરાબર સાન્દાકુલ ઉપરો જવાનો નિશ્ચય ત્યાં ને ત્યાંજ દ્રામના પાટા ઉપર ઉભા રહી કરી નાખ્યો. પરંતુ પ્રમાણ પત્રોમાં શું લઈ જવું? તે એક મોટો સવાલ થઈ પડ્યો. મહારે બી. એનું મોડું સદીશીકેટ કંઈ અસર કરશે તેમ ધારી તે લઈ જવાનો મહેને વિચાર રાખ્યો.

ખીજે દિવસે માન્ટ શેડ આવી સાન્તાક્રુઝ જતી અધેરી
લોકલમાં હું મહારી નવી નોકરી મેળવવાની આશામાં ઉપડ્યો.
સાન્તાક્રુઝ ઉતરી મહે તે પત્રની જોડીસની શોધમાં ફરવા માંડ્યું.
નેને હું પુણું તે મહારા સાચું આશ્ચર્યથી ભૂલે. છેવટે પુણું
ઉપરના એક નાનકડા ડહેલા ઉપર મહે તે પત્રનું પાટીલું વાંચ્યું.
મકાન અર્ધે છાંવેરમાં હતું. તેની ઈંટો અરેબી ખરવાઈ
ગયેલી હતી. હું ગયો અને તે પત્રના માલીકની મુલાકાત લીધી.
તે પત્રની જોડીસ એક નાનકડી જોડીમાં આવેલી હતી. ટેબલ
સપ્તમા સેકામાં બેઠો હતો દરો એમ બેનારને લાગતું તે ઉપર
અંખાપાંખ જુનાં મોપાનીઆને ટંગ્યો. પડેલા દતો અને તે
ઉપર આવેલા ઈંચ તો ધૂળ ચડી ગયેલી હતી. જાજીથી ઉપર
મોપાનીઆ જોડેલી હતી અને તે ઉપર પણ ધૂળના પોપડે પોપડા
વધ્યા હતા. પરંતુ તે સાફ કરવા નેટલી પુરસદ પણ કોઈને
મળતી નહોતી. તોયે ડહેલામાં એક જોઈલ એનજીની ચાલતું
એક જીવું પ્રેસ હતું. તેની અંદર અધોગેક ડ્રમ માણસો કામ
કરતા હતા.

તે પત્રના માલીકે મહે પચાસ રૂપીઆના મોટા પચારે
શાખી લીધો. રસ્તામાં ગયો, રીપોર્ટરમાં ગયો, જોડીટરમાં
ગયો. કે સળ જોડીટરમાં ગયો બધામાં હું એકલો હતો.
તે પત્રના માલીકે મહે સ્વતંત્ર ચાલે શોપી દીધો. હું
હું મકારણો. કારણ નહોતી મારામાં પત્રકાર તરીકેની લાખકાત,
કે નહોતી મહારામાં લેખક તરીકેની કાંઈ પણ આવડત. તેમાં
શું લખવું, કેવી રીતે લખવું વિગેરે અનેક પ્રશ્નોએ મને
ચુંચવી મૂક્યો. મહારે કોલેજનું બી. એ. મુખીનું શિક્ષણ પણ
મહારી મુરછેલીઓ ઓછી કરવાને નાલાયક હતું. મહે તે
મનમાં એમજ થયું કે ને પત્રકારો અને લેખકોની નીચાળ
હોત તોયે સાહે. પરંતુ કાંઈએ તેની સંસ્કારનું અસ્તિત્વ હોય
તેવું મારી નજીમાં હતું મુખી આખું નહોતું. આથી હું નિરાશ
થઈ, “ના નોકરી કરાવને હું અચકાત છું” એમ કહેવા બેતો
હતો તેવામાં મહારે લશ મહારા ખીરસમાના ત્રણ આના ત્રણ
પાંચના બેલે-તરફ ગયું અને તેથી ભૂલે મરવા કરતાં આ
આ નોકરી દિવસથી મેં હાથ ધરી.

તે આખો દિવસ મહે નેમે તેમ કરી પચાર ક્યો. યુગા-
ની મહારી સ્વામીનારામજીની ચાલીમાંની અધારી કોટડીનો ત્યાજ
કરી હું સાન્તાક્રુઝ રહેવા આવ્યો. સેવકની પાસે કંઈ અંજો
સામાન ન હતો. તેથી કંઈ અડચણ નહી નહિ. સાન્તાક્રુઝમાં એક-
આળીયું ભારે મોખ્યું અને તેમાં મહારો સમગ્રો અસગાપ જોઈ-
યો. આ પ્રશ્નમાં મહારો આખો દિવસ પચાર ચઈ ગયો
રાત્રી પડી. આવતી કાલે મહારે મહારા પત્રનો મુખ્ય લેખ
ખખવાનો હતો. આ મહારા પહેલેજ લેખ હોવાથી વિષયની
પસંદગી માટે મહે વિચાર કરવા માંડ્યો. પછી ચાચાકુટ
કરી પણ એક વિષય મહારા ભેળમાં હતો નહિ હું અફળાવો.
રાત્રીના બાર વાગ્યા હતા. મહારે મજાજ વિચાર કરવાથી લાગી

જીવું હતું. દિવામાંથી ટ્રોસીન પણ ખુટી જવાની તૈયારીમાં હતું.
જતાં પણ મહે એક પણ વિષય હતું જડ્યો નહિ. છેવટે હું
હું કંટાળીને ઉઠ્યો અને મોઢીમાં પોડેલી પાણીની બાટીમાંથી
લગભગ અડધી બાટી મહે મારા તપી ગયેલા મગજ ઉપર ઢાંચી
દેવે મહે કંઈ શાન્તિ થઈ અને ફરીથી પાછો વિચાર કરવા
બેઠો. કાંઈ પણ વિષય જડતો અને તે ઉપર હું લખવા મેસતો
તો દસ લીટીથી વધારે મહારાથી લખી શકાતું નહિ. મહારા
દિલમાં પુરેપુરી ચુંચવણી થઈ. આમ કરતાં કરતાં રહવાર થઈ.
રાત્રીમાં એક કલાક પણ હું ઉંઘ્યો નહોતો. સવારમાં ઘાંતણ પાણી
કરી, મહા પી, હું મારા શેડના મકાન તરફ ગયો, તેમની મુલાકાત
દરમાન કંઈ વિષય હાથ લાગી નામ તો હું ફાવી નહિ એ
મહારો તેમની મુલાકાતને ઉદ્દેશ હતો. શેડ ઉડીને મહા લેતા બેઠો
હતા તેવામાં હું ત્યાં પહોંચ્યો. શેડે મહારા માટે મહા મંચાથી
અને મોલ્ડ “લ્યો! ઠીક થયું” કે તમે આવ્યા. હું તમારી જ-
રાહ બેઠો હતો. તમે આવ્યો લીડર તૈયાર ક્યો?”

“કંઈક અધો.” મહે ચુંચવાતાં બવામ વાળ્યો.

“તે ઠીક થયું. આવો આપણે આમની મુનીસીપલ
ચુંટી ઉપર લખવાનું છે. તેમાં આપણા અહીંના બે માસ્ટરોએ
ઉમેલવારી નોંધાવા છે. તેમાં એક નેશનાલીસ્ટ અને બીજો સરકાર
પક્ષનો, આપણે પ્રબળ નેશનાલીસ્ટને મત આપવાનો આશ્રય
કરવાનો છે. સમજ્યા?” શેડે બોલ્યા.

મહે ડાકું હલાવ્યું અને થોડી પછી વાતચીત કરી વિદાય
લીધી. જોડીસમાં આવી હું લાગલોજ કાળજી પેન્સીલ લઈ લખવા
મંડી પડ્યો અને આ રીતે મહારા પહેલવહેલા મુખ્ય લેખ મહે
તૈયાર ક્યો. મહારો આ લેખ તે મહારા સાદીપ ક્ષેત્રમાં પહેલુંજ
પમથઈ હતું. સંજના ૭ વાગે પેપર છપાઈ ગયું અને તેની
કોપીઓ બેઠેલાઈ થઈ. શેડે તો તે પેપરની કોપી ખીજે દિવસે
રહવાર પહેલાં વચવાની તેસી કરી લેતાજ નહો. કોણ નહિ
શાથી પણ ખીજે દિવસે રહવારનાં સુધર્માં પત્રોમાં મહારા લેખ
ઉપર પાનાં પાનાં ભરી વિવેચન છપાયેલાં માણસ પડ્યા. મને
સમજ ન પડી કે મહે શું કયું હતું. રહવારમાં હતું તો હું
મહા પીતો હતો ત્યાં તો શેડે હાંફળા હાંફળા ઘોડતા મહારી પાસે
આગ્યા અને બોમળના ગોળાની પેટે મહારા ઉપર માળોનો વરસાદ
વંસાવવા માંડ્યો. “અંરે તમારામાં તો અક્ષલ છે કે નહીં? ક્યા
સાલાએ તમને ગ્રેન્ડ્યુએટ બનાવ્યા.” વિગેરે વિગેરે સૂત્રોથી
મને આવતાજ વધાથી લીધો. હું તો આમોજ બની ગયો.
શેડની માળોથી મહારે અક્ષ લીધી ઉઠી આખું. પરંતુ બ્યારે
શેડે પુણસો ‘ક્યો! ત્યારે તો મહારા હાંજળજ ગગડી ગયા.
મહે ઉંઘેજ જરાયું હતું. મહારા લેખ લખવાના હવેમાં ને
હવેમાં મહે નેશનાલીસ્ટ ને બદલે સરકારપક્ષવાળાને પસંદગી
આપવાને માટે છાપી માણું હતું. આતો પ્રથમ માસે મક્કિશ
બેતો થાટ થયો. શેડને મહારી જીવ કપૂલ કરી શાન્ત પાડ્યા.
“ને ફરીથી આવું કરશો તો વેરજ મોકલી દઈશ” વિગેરે અંજો
સંજાળી તોમણે વિદાય લીધી. વાંચક! સારીત્ત ક્ષેત્રમાં પગવું

સુકાંતના મારા ઉપર આ આદર્શની નોંધ મારી કરમની કહ્યાં ?
આ પછી મ્હારું ગાંડું કંઈ રસ્તે ચલ્યું, અને ધીરે ધીરે
ખીનનાં પેપરા વાંચી તફાવત કરીને પણ હું મારાં પત્ર માટે મથાલો
એકઠા કરવા માંડ્યો, પણ હજી સુધી મ્હારા હૃદયમાંથી નવલકથા-
ઓમાં જે ખ્યાલનું અસ્તિત્વ હોય છે તે ખ્યાલ Romantic Love
મેળવવાની અમશ્યા મધ નહીં અને ને મેળવવા માટે મારું હૃદય
અસ્થિર બન્યું.

એક દિવસ રાત્રીના વખતે કંઈ વિષયની શોધમાં બહુ
વિચાર કરેલો હોવાથી મ્હારું માથું સખત દુઃખદું હતું. તેથી
મ્હને ચાંદનીમાં ફરીયા ઉપરની દંડી દોરો ખાખા જવાનો વિચાર
થયો. સાન્ટાક્રુઝ ફરીયા ઉપરની તાડ અને નાળાએરીઓના ઝાડની
ધેરી ધરા ઓળંગી હું બુદ્ધિમા ફરીયા ધીમારે આવ્યો. અને પહેલા
તાડના થડ ઉપર ખેસી ઉઠવામાં મોજને નોરખવા માંડ્યો. આમ
એકાદ કલાક કુદરતી સૈદ્ધર્થતા નિહળતા બેઠો હોપ્પર તેવામાં
કોઈ ખાખોને ઉપરસ ખાવાનો અવાજ મ્હારી કબૂંદ્રીય ઉપર
પડ્યો. હું ચમક્યો. મને એમજ લાગ્યું કે જે ધીમારી હું આટલા
વખતથી રાહ ભેટો હતો તે મ્હારી સન્મુખજ છે. હું ફરો ફરો
જે બાહુએથી અવાજ આવ્યો હતો તે બાહુ તરફ ગયો તો
રેતીમાં નીચું સાચું રાખી એક નવલકથાને બેઠેલી મ્હને જોઈ.
મ્હારું હૃદય આથી બહુજ પ્રવૃત્તિત બન્યું. અને આમ રાત્રીને
સમયે આવી રમણીને આંદે રચાને એકલી નોંધ તેને મદદ કર-
વાની તીવ્ર આકાંક્ષા થવાથી હું તેની સમીપ ગયો. તે બાપડું
ખ્યાન એટલું બહુ લાગી રહ્યું હતું કે હું પાસે ઉતરો હોવા ખર્ચા
પણ તેનું લક્ષ મ્હારાં તરફ નહોતું. મેં મોલવાનું ચર કયું
“અહો ! સુંદરી ! આપ કોણ છો ? અને આંદે રાત્રીને વખતે
આવા રચાનમાં આપ એકલાં ક્યાંથી ? આપ કોઈ કારણથી મહાનથી
બૂર્ણ પડ્યાં હો તો આ સીવકને આપના સ્થળે મહેતાંકાવાની રજા
આપવામાં આવશે તો ઉપકાર થશે.”

મારું આંતું ચરકેલ જેનું બાપજી કાંભળી તે બાપ ઝમઝ
અને મ્હને બેઠા ધારી એક બળતી ઝીસ નાખી. ઝીસ નાખતાની
સાંધેજ મ્હને અવાજ અને મ્હોં પરીચીત લાગ્યાં. પરંતુ હું
આ બહુ વિચારું છું ત્યાં તો માજળથી આવી મ્હને કોઈએ
એક સજ્જ ધકકો માર્યો. હું નીચે પડી ગયો અને ફરીયાની
રેતીને સ્પર્શ થાખ્યો ન થાખ્યો એટલામાં આમરજીજીના કાપદાને
અમલમાં મૂકી મ્હારાથી નેટલી ઝડપથી દોડાય તેટલી ઝડપથી દોડી
હું મારા જરી પુરાણા ખાખામાં પહોંચી ગયો. ફરીયા ઉપર
મ્હને મળેલાં તે બાપ ખીનનાં કોઈ તકિ પણ મ્હારાં પુદ રોકાણી
જ હતો. પણ મારા નશીમે તેમણે મને ઓળખ્યા નહોતો. તે
દિવસથી વાંચક ! તેના પ્યારની શોધ કરવાની હું એક બૂઝી
ગયો છું. અને કલમ અને ખરીઓ લખ મારા અર્થ મૂત અવ-
સ્થામાં જીવતા પત્ર માટે તથા રાટલા માટે હું તનતોડ મહેનત
અમારે કરી રહ્યા છું. આશા છે કે એવો અનુભવ બીજા ન કરે
(સંપૂર્ણ.)

આજકાલનાં નાટકો

કુમળી કળી.

મોજ-મંગલ માટે ખાસ

અવલોકનકાર:-દા. દેવીકાન્ત.

રા. શયદાનું લખેલું ઉપરોક્ત નાટક મુખ્ય મુશ્કેલી
નાટક મંડળીએ અમદાવાદમાં તા. ૨૬ જુલાઈ ૧૯૨૬ ના રોજ
અમદાવાદની ગદિર મંજ સમક્ષ પહેલવહેલું જાત્રી બતાવ્યું છે.
નાટક અજવાળું હતું તે અશકિય રા. શયદાના લાજવાળામતા-
ઓએ રા. શયદાનાજ “મે ધરી મોજ” નામક સાપ્તાહિકમાં
અહેરણ અહોધવનિના ન્યાયે એ નાટકનું ભવિષ્ય જાણી શયદાને
આસમાનમાં ચઢાવવાનો દારવાસ્પદ પ્રયત્ન કર્યો હતો. વળી પહે-
લીજ નાટક ફેટલાક પત્રકારો, લેખકો, સાદારો (1) સંખ્યાઓ
વગેરેને પણ જેલ ખાવાવાળી ગોઠવણ ઉપર દિવાળી કરી ચ.
શયદાએ શિલ્પનાં તરફથી શક્યતાથી મેળવવાનો ભગીરથ પ્રયત્ન
કર્યો હતો એવી વાત પણ સાંભળવામાં આવી છે.

વળી અમદાવાદની સાહિત્ય સભાની એક એક સાહિત્ય-
પ્રિય રા. સુનીલાલ વર્ધમાન શાહના પ્રમુખપદ નીચે મળી હતી
અને તેમાં શયદાની કૃતિઓ સંખ્યાથી ઉત્તરો વિવેચનો યથા ઉપરોક્ત
ફેટલાક સભ્યોએ શયદાને સદુપદેશ આપવાની હિમ્મત પણ કરી
હતી. સાદારથી રમણકાપડોના દારમરિયા માનપત્ર સંખ્યાનો
જે રક્ષિત લેખ છે તેનેજ બાનુસરતી આ બેકક હતા કે કેમ એ
તો એકઠા થયેલા સભ્યોજ નજી રા. સુનીલાલ શાહે તો સ્પષ્ટ
જુલાસો કર્યો હતો કે, “શયદાની” કૃતિઓ સંખ્યાથી હું વિશેષ
નજીવતા નથી; જ્યાં મ્હારા એક ચિત્રના કહેવાથી હું નાણું છું
કે, એ ચિત્રે રાતના બે વાંખના સૂધી ઉઠાગરો કરી તેમણું
“રાખ્યા” નામક પુસ્તક વાંચ્યું હતું” આ વખતે આજકાલ
બીજા વિદ્વાનોને કરમરી પ્રસ્તાવના લખાવવાનો જ મેનીયા
મુશ્કેલતા ફરી નીકળ્યા છે, તેનું અમને રમણ ચંપ આવી છે.
રા. સુનીલાલે બીજાઓની માફક એકમાર્ગી નહિ બની જતાં પ્રમુખ
સ્થળેથી જ સ્પષ્ટ કથન કર્યું છે એ માટે તેમને ધન્યવાદ થતો
છે. વળી શયદાના સદનંત્રો સાહિત કે “શયદા એટલે મુશ્કેલી
એક કંઠાયતું ગત છે” એવું કથન ઉચ્ચારી “અદેવના સમયો
લક્ષ પીરસે” એ ઉક્તિ ખરી કરી બતાવી છે. ખર, એ ખરી
ખાજતોમાં વિદ્યે જાડા જીવનવાની અમને જરૂર જણાતી નથી
“રાખ્યા” માટે અભિપ્રાય આપતાં “સૌરાષ્ટ્ર” સાદ લખ્યો

નાખ્યું છે કે, 'આવા પુસ્તકને પ્રસિધ્ધ કરવાની જરૂર નહોતી. ગુજરાતીએ પણ 'રાજ્યા' માટે દીકાદીક અભિપ્રાય આપ્યો છે.

'કુમળી કળી'ના વિરૂદ્ધ અવેદાકનેનો આરંભ કરતાં પૂર્વે તેના લેખકના વ્યક્તિત્વનો વાંચકોને પરિચય કરાવવાની અમલ જણાવ્યાથી આ હકિકત પ્રગટ કરવામાં આવે છે. દંરતકંઠજીને આપનાની અમલ હોતી નથી.

'કુમળી કળી'ને કુમળ કલિકા જેવી પવિત્ર હોત તેને પરિચય કરાવવા માટે રા. શયદાને લાગીરથ પ્રવાસ નજ ઉઠાવવો પડત; પરંતુ એ કુમળી કળી જણે મુખ્યત્વે ને લક્ષ્યામાં જવાને પણ માણસોને શોભ થાય અને જુવું પડે તે નૈતિક દુર્મંથને માટે નાકે રૂમાલ ધરવાની જરૂર પડે તેવા વાતાવરણમાં ઉછરેલી અને વિલસી જતોના દલસને ઉછરે એવી તીવ્ર દુર્મંથ પ્રસારવાનાર હોવાથી શિષ્ટતાનો દલ સાચવી રાખવા માટે પ્રથમ-થી જ બની શકે એટલી ખટખટ થઈ હતી, તે ૨૫-૭-૨૬ ના 'એ ધડી મોજ' ના નીચેના પેરા ઉપરથી સમજાવે:—

'ગુજરાતને સંસ્કારી અભિનય અને સંસ્કારી શિષ્ટ લેખ-વાળા દસ્ય નાટકની જરૂર હતી અને છે; કુમળી કળી ગુજરાત માટે સંસ્કારી નાટક ગણાશે.'

તે પછીના અઠવાડિયામાં પોતાનાજ પત્રમાં પોતાનો ફોટો છાપી પોતે નાટકકાર છે એમ જાહેર કરે છે।

જે. સીતારામ નામના કોઈ જાણીતા શયદાનાજ પત્રમાં શયદાને આશ્ચર્યમાં ચડાવી 'કુમળી કળી'ને વિશેષ જાહેરમાં લાવવા ખીજી કોણ પ્રયત્ન કરનાર છે એ વાત અજાણી જાહેર કરે છે। આ સમયે મફતીઆ નાટક જ્વેવાનો અને બદલામાં મરદા લગાડવાનો ધધી ન હોય તેા સારું।

ચોથ માણસોને-તટસ્થ વ્યક્તિઓને-નિષ્પક્ષપાત સમલોચ-કોને પાસ મોકલી આમંત્રણ કરવામાં આવે એ વિષયથી અમે વિશ્વ નથી; પરંતુ એવા આમંત્રણે ખેલ જાહેર પ્રભુ સમક્ષ મૂકતાં પૂર્વે આન્ડ રીફર્સલમાં કરવાં જોઈએ તથા વિદ્વાન સમા-લોચકોના ચોથ વિચાર જળથી નાટકમાં હિતિ સુધારા કર્યા પછી તેને પ્રભુ સમક્ષ રજૂ કરવું જોઈએ.

'કુમળી કળી' નાટકમાં કેવળ વેશ્યાના નરકાગારનું નગચિત્ર અસંખ્ય અને તુટક સંકલનામાં રજૂ કરવાનો અશિષ્ટ પ્રવાસ નિર્દોષ અને નીતિમાન સાહિત્યનો પ્રચાર કરનાર અઠવાડિકના તંત્રીએ આદર્શ છે. પ્રથમ પાત્રોમાં એક પશુ આદર્શ માત્ર નથી. ત્યારે સ્ત્રી પાત્રોમાં કેવળ એક જ પાત્રને આદર્શ પાત્ર ચીતરવાનો ગોણ પ્રયત્ન કરવામાં આવેલો હોવા છતાં લેખકનું અનીતિ તરફ વળજી આદર્શ દેખાઈ આવે છે. કળી પાત્ર ચીતરવામાં તેજા મર્ધાએ જોળંગી થયા છે. વસ્ત્ર ચકેલનારું દલ પશુ કેડાણું નથી, એક એ સુદાના વિપત્તિને મારકોએ ખીલ-વાને બદલે 'સજ બંદર કે વેપારીની માફક વેશ્યાવિલાસથી ભરી ગાંધીજીના મનોનિગ્રહ સુધી લેખકે કેવળ જખાળા બદાર પાડ્યા છે. કોઈ પણ પ્રશ્નને ઉઠાવ કરવાને બદલે બધા પ્રશ્નો,

અધિર ઉડતા રાખવામાં તુલનાત્મક કે નિષ્ક્રિયાત્મક શક્તિની ખામી જ્વેવામાં આવે છે. પોતાના 'એધડી મોજ' પત્રના નામનો જ લેખક એવા પ્રસંગે ઉપયોગ કર્યો છે કે, નેથી તેમની લુપ્તિ ઉપર પ્રેક્ષકને સ્વાભાવિક રીતે હસવું આવે. આવા વેશ્યાવિલાસી નાટકમાં ગાંધીજી, તિલક આદિ મહાપુરુષોનાં નામ રજૂ કરવાં એ તેમને ઘેર અન્યાય કરવા જેવું છે કેવળ એ નામો ઉચારવાવા માટે-એ મિનીટ માટે લેખક એક સંગીઅજીવ પાત્ર રંજીતિ ઉપર લાવે છે।

વસ્ત્ર સંકલના કેવી અસંખ્ય, અસંલીલ અને ગિત્તસ છે તે દર્શાવવા માટે નાટકનો દુર્ક સાર બની શકે એટલો સંક્ષેપમાં અને અને રજૂ કરવો પ્રાસંગિક ધારીએ છીએ.

પ્રાણજીવન નામના લક્ષ્યાધિપતિને સેવકલાલ અને કેસલાલ નામના શરીર પદમાશી રસમંજરી નામની વેશ્યાને ત્યાં લઈ જઈ તેની જાળમાં ફસાવે છે. રસમંજરી ઉપર પ્રાણજીવન મોહિત થાય છે. વેશ્યાને ત્યાંથી પ્રાણજીવન ઘેર જાય છે એટલે તેની સ્ત્રી મંગળા તેને વેશ્યાનો સંગ તણ દેવા સમજીને છે. સેવક-રસ આવી દુઢી લગવાને બદલે મંગળાના કાગીના કલાવવાની શક્તિ રહે છે. મંગળા પત્તિ પાસે જોઈને વેશ્યાને ત્યાં જઈ તેા મ્હારી દીકરી (કનકાવતી)ની પણ એવીજ દશા થાય એવા સોગમ ખવાઈવી કાગીના આપે છે.

પ્રવેશ ત્રીજામાં રસમંજરી પાછળ ખુવાર યજ્ઞગથેશી અરવિંદ નામનો આશક આવે છે, વેશ્યા તેને માર મારી કાઢી મૂકાવે છે અરવિંદ વેર લેવાની ધમકી બતાવી જાય છે. પછી પ્રાણજીવન સંજ્ઞાપત્રથી છુટવા આવતો હોવા છતાં વેશ્યાના ચરિત્રમાં ફસાઈ પ્રતિજ્ઞા ભૂરી પાપાચારમાં લીન બને છે. પ્રાણજીવનને નાણાંની જરૂર હોવાથી રસમંજરી મંગળાના સલાહાખના કાગીના લઈ લાખ રૂપિયાનો ચેક આપે છે.

ચોથા પ્રવેશમાં વેશ્યાવાડાનું ખાનગર સરગમ ચડું જાય છે. વેશ્યાના ઘરમાં ઉછરેલી-વેશ્યા જેવીજ કાશીને એક લોચા ભાંગ પીલવાની લલચાવે છે. અને જણ પ્રેક્ષકોને-ઉલ્લુ સમજી ગિત્તસ ચેડા કરે છે. શરીર પદમાશી સેવકરામ આવી પાંચ હજાર રૂપિ-યાના બદલામાં જેકીસન નામના વૃદ્ધ મૃદચ સાથે કાશીને મરજીવે છે.

પ્રાણજીવન રસમંજરીને પોતાને ઘેર લઈ જઈ મંગળાને તેના ચરણોમાં નમાવે છે. સેવકરામ મંગળાની કાશી માફત પ્રાણજીવનને ઝેર આપવાની ગોહવજી કરી આરોપ મંગળા ઉપર ઓદાડે છે. મંગળાને તેની પેટની દીકરીથી વિષુદ્ધ પાકી કાકી કાકરામાં આવે છે. રસ્તામાં તે મોટર નીચે ચઢાવ્ય છે. મોટરમાં જોડેલો મળબદ નામનો થીમંત મંગળાને હેરિપટલમાં લઈ જાય છે, તથા પ્રથમ અંકે પૂર્ણ થાય છે.

બીજા અંકમાં રસમંજરી સેવકરામ સાથે મળી બનાવટથી પ્રાણજીવનનો જગડો વેચાણ ખરીદ કરી લે છે. રસમંજરી અને પ્રાણજીવન શ્રુંગારમાં રસમસ થાય છે એ વખતેજ પ્રાણજીવનની

પુત્રી આવી રસમંજરીને તિરસ્કાર કરે છે. કનકાબી સંખીન શીખવા તાંકુ પ્રીતિ દર્શાવે છે એટલે તેના પિતાની હાજરીમાં જ રસમંજરી તેને પ્રભાવતી નામની વેશ્યાને ત્યાં મોકલી આપે છે. પછી વેર લેવા માટે અરવિંદ આવે છે અને સેવકરામ તેને જખમી કરે છે.

ખીન પ્રવેશમાં પ્રેક્ષકોની નામની વેશ્યા-કુટીનીને ત્યાં પ્રાણજીવનની પુત્રી કનકાબીને લાંબી રાખવામાં આવે છે ત્યાં આગળ વેશ્યાનું ઇલન ચળવતી ખીજ એએને બેઠું કનકાબી કુખી થાય છે. પ્રેક્ષકોને તેના જલસામાં આવેલા અગ્રીધર નામના સેવકારી યુવકનો કનકાબી સાથે બેઠો ચર્ચા તેને બચાવી લેવાની ક્ષેત્ર અગ્રીધર પ્રકટ કરે છે.

ખીજ તરફ મોટર નદી ચળાવતી મંગળાની હોરિપટલમાં શોચનીય સ્થિતિ દર્શાવવામાં આવે છે.

કાશી અને લેખાનો પ્યાર કામના કટારા સાથે પૂરો ખીજી 'ભવાઈ' દર્શન કરાવે છે. કરી છુટ્ટા ધણીના ધરમાં હાથ મારી લેવાની સાથે પલ્લવાન કરી જાય છે. કાશીએ સાવકી વિધવા દીકરીને પહેરાવેલી પોતાની સાકીથી છુટ્ટો તેને કાશી સમજી કાનમાં આંગળીઓ ધાલવી પડે એવા યજ્ઞો વ્યુવાન વિધવા દીકરી પાસે ક્રમશઃ છે અને બેઠે ખુસી થયા અહસાસ કરે છે.

રસમંજરી માટે પ્રાણજીવને ખરીદ્યા હારના રૂપિયાની ઉપ-રાધી માટે એકી આવે છે. પ્રાણજીવન મંજરી પાસે રૂપિયા લેવા જાય છે. અરવિંદ પોલિસને સાથે લઈ રસમંજરીને ત્યાં જાય છે.

રસમંજરીને પાસે મેલ્લી મંડાળજી પચાર લેવા આવે છે. ખીને વચ્ચે ધાર્મિક વિષય આવે છે. પ્રાણજીવન પેલા લેવા આવે છે એટલે રસમંજરી તેના તિરસ્કાર કરે છે અને પકડા મારી પચાર હાથ કાઢે છે. અરવિંદ આવે છે એટલે સેવકરામ તેનું ખૂન કરે છે. પોલિસ આવી સદુને પકડે છે અને ખીન અહતો હાથ પડે છે.

ગીન અંકમાં ખુશાર ઘઈ ગયેલો પ્રાણજીવન આપવાતની કાશીય કરે છે પરંતુ કરતા આવેલો બળકદ તેને સખજરી પોતાને ઘેર લઈ જાય છે.

ખીન પ્રવેશમાં કાશી અને તેના પ્યાર ભૈરવો પેત્રિકાના હાથમાં પકડાય છે.

પ્રણજીવનનો અંગ્રેજો બળકદે વેચાણ લીધેલો દોતાથી ત્યાં રહીને જલસો ચાલે છે. પ્રાણજીવનની પુત્રી કનકા ચાનાલીના વેશમાં આવે છે.

બળકદના આશ્રયમાં રહેલો પ્રાણજીવન જલસામાં હાજર થાય છે. કનકા પિતાની હાજરીમાં જ એક રાંડ તરીકે ચાલે છે. બળકદની વાન નીકળતાં પુત્રો ક્રિતિકાસ પ્રદર્શો ચાલે છે. પિતા પુત્રોનો મેળાપ થાય છે અગ્રીધર કનકા સાથે પરજીવાની વાત કરે છે એટલે યતિના આગેવાનો હરકાસ છે.

વિષુવબળકદ મંગળાને ચાલતો દોતાથી પુત્રકંબની માથાથી કરે છે. મંગળા તેની માથાથી અચીકારે કરે છે. એ દરમિયાન પ્રાણજીવન આવી મંગળાને બળકદ સાથે પુનઃજન કરવા સમ-જાવે છે. પતિ પત્ની એક ખીનને જોળખી ભેટે છે. સખમાંથી છુટ્ટી થયેલી રસમંજરી રક્તપીનથી પીડાતી આવી ચડે છે, અને ખીન થાય છે. મંગળા હારતા દર્શાવે છે.

નાટકના છેલ્લા પ્રવેશમાં અગ્રીધર કનકા સાથે પરજીવાની તૈયારી કરે છે. રાતિના અગ્રીધરો વાંધો લેય છે. કનકા એ પોતા તૈયાર થાય છે. બેરીટર આવી અટકવ કરે છે બોલો તથા કાશીને દબર કરી રૂઢ નજીરાનહાકુતું પોતળ ખુલ્લું કરવામાં આવે છે. રાતિજનો લગ્ન માટે સંમતિ આપે છે. કનકા તથા અગ્રીધરનું લગ્ન થાય છે અને નાટક ખતમ થાય છે, આવતા અંકમાં આ વરણસકના સંબંધિય વિવેચન રજુ કરવામાં આવશે.

૨૫૫

વિવેચના

ક

હિંદુ

સંખ્યાનો

એક

વિકટ પ્રકર

?

એનો

નિર્ણય

પણે પણ લીજાતી, કુખના અમારામાં સેકાતી, પશુત્વ મનાતી, પ્રપંચીઓ કુખીઓના પાપ બળમાં સપડાતી; હાં આપ અપમાના આદર્શને જરા પણ નમનું નહિ આપનારી, હિંદુ બાળના ગૌરવને વધારનારી, સમાજના અભ્યાસોને સહન કરવા હાં, સમાજ રહી સમાજની ઠોગાને આપાવનારી હિંદુ વિવેચના વિપત્તી કહાણી માટે

વાંચો

ભાગીરથીની ભૂલ્ય

તેમાં તમને લખું જાણવાનું વિચારવાનું અને સમાજ પ્રત્યે કતબનું બાન થશે. પુસ્તકની વર્ણનસિદ્ધ પાત્રાલેખન, સમાજનું નિષ્પરચિત તમારા રિતને પ્રમથાવશે.

વાંચો

ભાગીરથીની ભૂલ્ય

મનોહર મુદળ

નયનરંજક ચિત્ર.

ફેબ્રુઆરી ૧૯૨૭

મૂલ્ય રૂ-૮-૦

મોજા-મગજ કાર્યાલય

ગીરગ્રામ ખટાકે બીલીમ, મુંબઈ-૪

ઉને પાણીએ નહાઈ નાખો

નહાવા વાંચક ! આપારે મૂંઝી ઉમર તો જો કે આર વ્યસની ગણાય છે, પણ ઉરતાદ માખાપને પેટે જન્મેલો હોવાથી મારી બુદ્ધિનો પાર નથી. મારા માખાપ તો જો કે મને મજા હજી વરજેલો મુઝી મરી મયાં હતો, પણ મેં બુદ્ધિનો પાઠ તો મર્જામર્જ તૈયાર કરી રાખેલ હતો ! માખાપના પૃથુ પછી હું મારા કાકાને આશરે રહ્યો, પણ મારા નસીબે તે બીચારા સારી હાલતના નહોતા તેથી હવે વરસની નાની વયમાં-ખતે ઠાંગ ઠાળા કરી નીચાણે નાખી આવ્યા અને ત્યાં રમજાંકર મહેલાએ બાળ-પેથાને જોડકાના મસાલા વાટીકુડી મારી બોપરીમાં હારવા શરૂ કરી દીધા, ને ચાર ચોપડીના પાઠ દબ વરસની ઉમર થતાં મુશીમાં લપ્પાવી અને રોકીએ જોડી દીધો.

મારા શેઠનું નામ કાતાસ હવું અને શેઠાણીનું નામ મહેલ હવું. બન્નેની મારા પણ નજર તો ઠીક હતી. શેઠની મુબજ ઉપરાંત બીજે દેશ દેશાવર-જગજાર, મોખ્યાશા, મસક્ત વગેરે રમણે માં પણ દુકાને હતી.

એક વખતે મજાકતની દુકાને કોષ જોવા બન્યો કે શેઠને ત્યાં જવાની જરૂર પડે તેમ હતી. નસીબનેજો શેઠાણીએ એકલા ન રહેવાની હક લીધી. આખર શેઠ કંટાળવા ને મારે શેઠને જને શેઠાણીને બવાનું નકકી થયું. અમેા મુબજથી વદાથમાં નીકળ્યા કારણ કે તે જમાનામાં રદીમરે તો નહોતી. તે દર કાસ.દર મજલ કરતે પાંચ દિવસ તો આરામમાં કાઢવા હોય દિવસે બરા દરીયા તોફાની થયો પણ કાર નસીબે વદાથ તો ખરું અને મુસાફરી આગળ ચાલુ થઈ.

શેઠ શેઠ તો મોઢા ઉઠતા. હું અને શેઠાણી વહેલું ઉઠતાં. તેમાં પણ હું બલદી નાહિ, સમડી પેટાથી ચા મુકતો અને કોષ વખત શેઠાણી ન નાહ્યાં હોય તો દાળ પણ ચોરી દેતો. આજે મેં મારી સમડી પર ચાહ મુક્યો, દહા શેઠાણી દાવજ કરતાં હતાં, તેથી હું મગની દાળ લઇ થેચા વદાથને કીનારે ગયો. દાળમાં મીઠું ન નાખવું પડે તે માટે હું દાળ આરા પાણીથી ધોઇ લેતો, દાળની થાળાજ પાણી લેવા વદાથમાંથી થાળો નચી કરી પણ નસીબ જેને મોખાનો ઝાટકા લાગતાં થાળો હાંચમાંથી છુટી ગઈ. તરત તો કાંઈ આવડવું નહોતું કે થાળો પાછી કાઢવાની હીમત કરી શકું. ત્યારે મારાં વિચાર કાંધો કે બેટમજા હવે અક્કલ કાઢવો, તોજ બચવું નહિ તો સ્વારના પહોરમાં ખારેક બોપરાં મળશે.

હું સમડી પાસે ગયો અને ચા થઇ ગઇ હતી તેના બે કોષ બધાં ને દાળનું બાંધણ મૂક્યું.

શેઠાણી તરફ જોઈ હું બોલ્યો:-“હ્યો ચા પી હ્યો.”

શેઠાણી:-“નાહીને પીઈ” તો કેમ?”

મેં કહ્યું:-“નાના, તેલશીવારમાં તો ઠંડી થઈ જાય.”

શેઠાણી:-“ઠીક લાવ ત્યારે.”

હું તથા શેઠાણી સામસામા આ પીવા બેઠા. મજરી કરતો હેડ તેવો ડોળ કરી હું બોલ્યો:-

“આપ, મારો કે ન કરે નારાયણને કદાચ કોષ કાળે કોષ દીવસ કોષ સંજોગને લખને દાળ ધોવાં હું ને થાળી દરીયામાં પડી જઈએ તો શું કરો?”

શેઠાણી-ગાંઠ, આવાડો મોઢો વુંતે કેમ પડી જશે ? કાંઈ શેતર શોડીજા છે કે હવાથી ઉડી જશે ?”

મેં કહ્યું:-“એમ બને તો નહિ, પણ શેઠા, વખત માટે મારી હ્યો કે હું કે દાળની થાળે પડી મયાં તો શું કરો?”

શેઠાણી:-“જો તું પડી જાય તો તને પાછો કાઢવાશે અને થાળી પડી જાય તો ઉને પાણીએ નાહી નાખીએ.”

મેં કહ્યું:-“શું થાળીની તપાસ ન કરાશે?”

શેઠાણી-આવડા મોઢા દરીયામાં તે થાળોના પ-તો લાને મારા ?”

મેં કહ્યું:-“તો શું મને વડો પણ નહિ ?”

શેઠાણી-“ગાંઠીઆ, માયું ન પકાવ. જ્યાં તલવાવું શું હવું ? અચાનક પડે તેને તું કે હું શું કરીએ ?”

શેઠાણી આ પી રહ્યાં. તે સોપારીના કટકો મોખાં નાખી નહાવા મયાં. હું પણ મનમાં રાહ થયો.

શેઠાણી નાહિને આવ્યાં એટલે મેં પૂછ્યું:-“શું તમે નાહિ લીધું ? આ ઉવું પાણી તૈયાર છે. ફરી નાહિ હ્યો ને ?”

શેઠાણી:-“ફરી શા માટે નાહું ?”

મેં કહ્યું:-“શા માટે શું ? તમે કહેતાં હતાં ને કે બે થાળી પડી જાય તો ઉને પાણીએ નાહિ નાખીએ ? તો થાળી પડી અહ છે મારે ?”

શેઠાણી:-“હું ? થાળી પડી ગઈ ? ક્યારે પડી ?”

મેં કહ્યું:-“આપણે આ પીતાં હતાં તે પહેલાં.”

શેઠાણી:-“શ્રુમાં, તને તે. શું કહેવું ? આટલી વારથી પાછો બેસતો કેમ નથી ?”

મેં કહ્યું:-“શ્રુમાંને હવે કાંઈજ કહેવું નહિ. ન બોલ્યો તે એટલા માટે કે તમે શું કરો તે મારે જાણવું હવું અને તમેજ કહ્યું કે બે થાળી અચાનક પડી જાય તો તને વડું નહિ પણ ઉને પાણીએ નાહિ નાખું.” માટે હવે મને વડતા નહિ અને નહાવું હોય તો ઉવું પાણી તૈયાર છે. થાળી અચાનકજ પડી છે કાંઈ જાણી એમને નથી નાખી.”

શેઠાણી ખડખડ હસી પડ્યાં, મારો શું-હો માફ થઇ ગયો, અને અધું થાંતિથી પડી ગયું.

કહે-મારા ચહેરાબાન, હું કેવો હોશીઆર માઈ નામ શું, મરિા કે કાલો ?

હરીદાસ બી. વૈવ

રહસ્યમયી અદ્ભુત ડીટેક્ટીવ વાર્તાઓના શૌકીન

લાખો વાંચકોનું માનીતું પત્ર

છુપી પોલીસ

દર બુધવારે મફત વાંચવું હોય તો નીચે જણાવેલાં પુસ્તકોમાંથી તમોને
ગમે તેટલાં પુસ્તકો મંગાવો—જેટલા રૂપિયાનાં પુસ્તકો થશે એટલા
મહિના છુપી પોલીસ મફત મોકલવામાં આવશે.

મંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોહલી મુબાઈના બેદભરમથી ભરપુર.
અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા
કિંમત રૂ. ૧-૪-૦

ચારાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા
જ્યાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીના પ્રલય
વૃત્તિ વર્ણવ્યા છે.
કિં. રૂ. ૧-૮-૦

વૈશ્વં ધર્મનો ઇતિહાસ

દરેક વૈશ્વં બધુંએ અભ્યાસ કરવા લાયક—ચાર
ચિત્રો સાથે.

કિં. રૂ. ૩-૦-૦

બોલતો કાગળ

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.
(લે:-હરિહર દિવાના)

પૂલ્ય આઠ આના

રા. હરિહર. (દિવાના) કૃત નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક શૂન્યમોહિની-સુરજદાના પ્રેમ પ્રસંગ તથા ઇતિહાસને
અત્યુત્ક્રી ગુજરાતનાં મરત કવિએ રચ્યું છે.

પૂલ્ય માત્ર આઠ આના.

દેવદાસ

સી; પુરૂષ આખાત્ર વૃદ્ધ દરેકને ઉપયોગી
સાહિત્ય નવલકથા

દરત માણની આ વાર્તા ખંચાળમાં ધેરધેર વંચાય છે.
એજ તેની ઉત્તમતાની સાબીતી પૂરી પાડે છે

ચાર ચિત્રો સાથે કિં. રૂ. ૧-૮-૦

રાજનગર રહસ્ય

લખનાર-રા. ગુપ્તદત્ત

અજ્ઞાતાના પાટનગર ગણાતા ક્ષિપ્રદાવાદ ઉર્ધ્વ રાજનગરમાં પ્રપ્ત ભેદો, શ્રીમતીની વિશ્વાસ બીલાઓ, સુદેવ ખમતી નેદી દેખાતી નસો ઉર્ધ્વ કુટણીઓનાં કારસ્તાન, દલસમાં રીવાની ખનેલી એક શેઠાણીના છવનનો કશ્ચારસિક આબેદુલ ચિતાર, કશ્ચ પમશુરઓને ત્યાંના અનાચારના અખાડા વગેરેથી માહિતગાર થતું હોય તો :

આજને આજ આ પુસ્તક મંગલે.

કિંમત પાર આના પો. જુદું.

યમરાજનો દરખાસ્ત

જમતના છળ પ્રપંચોથી આસ્તમાં આવી પડેલા માનવીઓની આત્મહત્યાનું રહસ્ય સમજવતી નવલકથા એક વખત વાંચ્યા પછી પડતી મુકવી ગમશે નહિ એવી તેમાં એક પછી એક જુગ્મ-નીઓ આવેલી છે.

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

શિયળની કસોટી

યાને

બેવફા દુનિયા

દગાખાજ દોસ્ત તથા પતિવ્રતા સતિની કસોટીનો આબેદુલ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

મુંબઈમાં બનેલો બચકર બનાવ એકજ રાતમાં બે ખૂન!!

આ ખુનામરકીનો ભેદ જાણવો હોય તો

ઈશકનો અંજામ

અથવા

પ્યારનું પરિણામ.

જમની રસિક ડીઠેકીવ નવલકથા વાંચો. એકજ રાતે મુંબઈના એક સાવ બહાદુરનું અને કૈંસપુલ પર આંખેલા નેરસોવાડોનો નિધનના નામની આંતુ કેવું બેઠકરી રીતે ખૂન થાય છે, તથા ખૂની શોધવા બતા અનેલા-ખનામોમાંથી કેવી કાયાનક બેઠકર-જ્ઞા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવેટ સુધી તમે પણ નહિ કાપી નહો કે. ખૂની શણ-છે ? મકરણે મકરણે રહસ્ય અને મેઢમે ખળને બરેલો છે. પૂર્ણ રૂપ ખતા.

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુદું.

રશીયન શહેનશાહના જનાનખાનાની શેલ
મોક્ષને માટે પાપ કરો-પાપ કરો નો
પાકાર કરતા

ધર્મ ગુરુનું ચરિત્ર જાણવું હોય તો વાંચો

દુરાત્માનો દોરદમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

રશિયાના આ અદ્યુત નરેનું છવન વાંચતા તમેને ખાની વતે કે, સુધરેલા દેશોમાં પણ ધર્મને નામે કેવા અનાચારો થાય છે. રાજ્ય, મહારાજ્ય, મહારાષ્ટ્રીએ વધારે છું પણ હુદ રાજ્યનાં મહારાષ્ટ્રી જારીનએ પોતાના છવનમાં કેવો ભાગ ભજવ્યો છે, તેનો આબેદુલ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ચાર ચિત્ર-૧૪ ૧૧૨

છતાં કિંમત છ આના

દરેક પુસ્તકનું વી. ઓ. ખર્ચ જુદું પડશે.

લખો-છુપી પોલીસ કાર્યાલય મીરગામ અર્થ સામે મુંબઈ નં. ૪.

સીનેમાના સમાચાર

લખનાર-શ્રી. ચિત્રપટ

નવીન કિલ્લો.

લગભગ છૂડો-રોપલ આટ' રુડી-
મોતુ ચિત્રપટ. લેખક કાચરકર મી.
આવે, ફોટોગ્રાફર મી. રસમ ધરાની.

વસ્તુ-શિવાજીના પુત્ર સંભાજી
પોતાના પિતાની અંતીમ વખતની રહેલી
ધનજી પાર પાડવા બાબત મૂળ મરાઠી
પ્રેમ ઉપરથી વસ્તુ લેવાયેલી છે. થોડો
ફેરફાર કરવામાં આવ્યો છે, પણ નિરસ
આલમ પડે છે. છેવટ બરાબર લાવ-
વામાં આવ્યું નથી. મી. આવેનો
ગોડમંગલ શિવાયની બધી ઉદાર પહેલી
વસ્તુઓ નિરસ માલ્ય પડી છે, મી.
આવે કંઈ નવી દોશમાં જ પલાવે તો
હીક.

ફોટોગ્રાફી-મોઝાઈક દેખાતાં નથી.
આઉટડોર લોકેશનો વોડારા સહેરનાં
હીક પસંદ કરવામાં આવ્યાં છે.

અભિનય-વસ્તુનાં પાત્રોત્ર બરા-
બર હીક મોઝાઈકનાં દેખાતાં નથી
અને તેથી સારા અભિનયની ચી આચાર
રાખી શકાય !

એકંદરે ફિલ્મ લક્ષીજી ઠંડી જતી
આલમ પડી છે.

સત્ય વિજય-પાયોનિયર ફિલ્મ
કુંની કુનિ. લેખક, કાચરકર અને
કેમેરામેન મી. પાટલજી.

વસ્તુ-આ ફિલ્મને મળતા ગુજ-
રાતી-ઉડું જેવો 'જયરાજ' અને 'રાતી
મોતી' પરથી રચેલી કંપનીએ 'દાન
પ્રતાપ' વસ્તુ તૈયાર કરી હતી અને તેનો વિલ્ડી સિનેમામાં પ્રદર્શન
વામાં આવી હતી. આ નાટક મરાઠીમાં પણ સુઅસિધ પાટલજી
કંપની "સત્ય વિજય" ના નામથી લખવતી હતી. પ્રસ્તુત
વસ્તુ એ મરાઠી ખેલ પરથી લેવામાં આવી છે અને હીક છે.

ફોટોગ્રાફી-મી. પાટલજીની ફોટોગ્રાફી રેન્ડમ છે.

અભિનય-આમાં પણ રીડસ'લે કરાવ્યા છતાં લેતી વખત

તેજ લોકો કેમ બોલે કરતાં હશે એ જમન પડતી નથી.
નવીન ખમરો.

ફોટોગ્રાફી-મુમતાજ મહાલ પ.સ. થઈ મધ્ય છે અને કંપ-
નીના સ્ટાફને એ ગ્રાંડવારે ખાસ શો કરીને છાપીરીયલમાં
મતાવવામાં આવી હતી. કહેવાય છે કે આ ફિલ્મ પાસવેને પડ-
વાનગી લેવામાં આવી હતી. પણ, એમ વિચારમાં મડમા છીએ
કે "પરવાનગી કોની લીધી અને શા મટે ?" એ આ વિષય

આખરું !

આઈડિયલ પીકચર * કોરપોરેશન *

કુંભાજીની ધોર નિદામથી ક્યારે
નજરે તે ખબર નથી; પણ કુંભાજી
અગ્યે તેમ આખરે નજરે થઈ

ભૂજબળથી ભાગ્યપરીક્ષા

કરવા બહાર પડનાર છે. વખત
અને ઠેકાણું ભૂજવા છાપાસા હોય
તો તે અત્યારે કહેવું નકામું છે

પણ

તમારા માનીતા સીનેમામાં

દેખાવ દેશે. માટે-માટે શું ? તે તમે પોતેજ
રહીનપર નેજ શરો

આઈડિયલ પીકચર * કોરપોરેશન *

છે અને તેની મોટી
"શ્રેષ્ઠ"શનો અર્થ" નામની ફિલ્મ મી. એપરી પણ રોપલ
આટ' માટે પાડી રહ્યા છે. મી. રહેલી વયમાં વયમાં
લોખા કુલાણીને કુલાવતા નવ્ય છે, અને સુઅસિધ'નું ચક્ર ક્યારેક
ક્યારેક ફરતું દેખાય છે.

એક એટલણી-કાંઈ બનાવ્યું રીડીયાલોન પનનો ૨૫

ઉપર કંઈ અજવાણું પડે તો સિનેમા
આલમ ઉપર ઉપકાર માનશે.

કંપની હવે લીમીટેડના રૂલમાં આ-
વવા લાગી છે. સેનેના હલ્લે શાંત થઈ
આનંદીત બન્યાં છે. ફોટોગ્રાફર એમ-રો
આવતી તા. ૧ લીધી થયા થઈ જશે
અને ભૂજી કાલિદાસ લીમીટેડને કરશે
એમ સંભાવના છે.

દુષ્ટ-બુધ્ધિસંત જગા એકંદર
પંદર કામની ફિલ્મ થશે અને તેને
લીધે પાડવામાં વધુ વખત લાગશે એટલે
"વેદીયાં કોર"ની શરૂઆત થશે.

સંભળવા પ્રમાણે કંપનીનાં માણસોના
પથારીમાં વધારો કરવામાં આવ્યો છે.

શારદા-મન ક્યા અતિ આદરને
પાત્ર થઈ મળુ અઠવાડીયાં ચાલવાથી
સુવર્ણ કમલને તેવાજ આદરમાં મૂકવા-
છવતોડ રહેત ત્યાં છે. સાથે અઠ-
ડીયલની સાથે પરિક્ષા પણ પાળી
નવ્ય છે.

મહારાષ્ટ્ર-કાંઠાપરથી કામગારા
ખબર મળી છે કે અતિ વરસ રને લીધે
ઓગ્રા અહીંને મટે તેવાજ થતો
"મોરલીવાળો" મેનેરડીમાં તે દીવસે
દેખાવ દઈ શકશે નહિ.

રોપલ આટ' રુડીયેલ-મી. સાડે
એકેસરે બેબેલી એક કલાસીકલ વાર્તા
નામે "ખારી પ્રતાપ"ને એક અજબ
કલાસીકલ પીકચરમાં ફેરવી નાખવાને
ખાસ મી. મીથને રોકવામાં આવ્યા
તેવારીએ ચાલી રહી છે. અત્યારે
"શ્રેષ્ઠ"શનો અર્થ" નામની ફિલ્મ મી. એપરી પણ રોપલ
આટ' માટે પાડી રહ્યા છે. મી. રહેલી વયમાં વયમાં
લોખા કુલાણીને કુલાવતા નવ્ય છે, અને સુઅસિધ'નું ચક્ર ક્યારેક
ક્યારેક ફરતું દેખાય છે.

આ સાધનમાં કરવાને હોવાથી ધણા ફાલગુ-તેમજ અન્ય કંપની-વાળાઓ પોતાની બાઈ અને આવકની બચતો વગરતા ફરે છે અને મરફે પછુ પુષ્કળ વપરાય છે. અમારે સનેળા એજ એત-વણી આપવાની છે કે આ સાધનમાં પોતાને મહાન ફરેવારનાર પછુ આવકમાં શૂન્ય-એવા નરો બદુ છે. તો તેવા લેખકો, કાપરેક્ટરો કમ્પેરેમેનો અને કંપનીના માલિકાથી તે ધનાઢ્ય શ્રેણીઓને એતતા રહેવાને ભલામણ કરીએ છીએ.

ફારમા ફિલ્મ કું.—મિસ ફારમા અને જુલિયા કરાન્તીની સફરથી આવી પહોંચ્યા છે અને લેવિખમાં તેઓ કાષ્ટ એક બીજી સારી ફિલ્મ પાડનાર છે. ક્યાં પાડી તે જીજીયું નથી. પછુ સાંજળવા પ્રમાણે તેઓ પોતાને સ્ટુડીયો કરે તેવા સંભવ છે.

કૃષ્ણ સીનેમા—આ સીનેમાને ગઈ તા. ૧૭ થીએ એક વર્ષ પુર થયું છે. સરઆતમાં આ સીનેમા લક્ષ્મી પીઠ્ઠલકથી જુલુ થયું હતું અને વચમાં અનેક સુરેક્ષીઓ પચાર કરીને ફાલ એક વર્ષ પુર કર્યું છે. ફાલ આ સીનેમાને એક સ્થાપિત થયેલા સીનેમા તરીકે જોઈ અમે ખુશી થયા છીએ. અને આ સીનેમા લેવિખને માટે સારી આશા આપે છે. આ બધું માલેફાની જતી દેખરેખ, ખંત, અને ઉત્તમ પ્રમાણિક રહાને આભારી છે. તેથીજ આ પ્રસંગ ખાસ ૭ થી ૬ નો એક શો કરી તેની આવક સીનેમાના હાલના રહાને બોનસ તરીકે આપવામાં આવી હતી. સીનેમાના મેનેજરોની અતિ ખંતથી પ્રાડ્યુસરો અને મિત્રો તરફથી એક પછુ સારી જેવી રકમ બેગી કરવામાં હતી, અને ફોની આવક સાથે તે રકમ લગભગ દોઢ હજારની થવા બતી હતી. ખરેખર રહાની કર કરવા માટે માલિકા-મિત્રોને ધન્યવાદ ધરે છે.

સરસ્વતી—સાંજળવા પ્રમાણે સરસ્વતીની ફિલ્મ દુભારી સે-સરના સપાટામાંથી પચાર થઈ રખાતની રણી થઈ ગઈ છે અને આવતા સનિવારથી સીરેખા મેન્ડેરીકમાં પુર ખદારમાં દેખાડમાં આવશે.

કોલીનરનો મી. દેવેનો લખેલા “પૂર્વીપુત્ર” મી. દેવારેએ પોતાનાજ કાષ્ટ કાપરેક્ટરથી કાપરેક્ટ કરાવી કોલીનરને આવતી તા. ૪ થી સુધીમાં પાડી આપવા કોન્ટ્રક્ટ કરેલા છે. માણસો કોલીનરનોજ રહેશે અને પીકચર કોલીનરનોજ થશે.

પેરામાઉટ કમ્પની સ્ટુડીઓમાં મેર સેન્ટ ક્લેરનાં કાપરેક-અનની નીચે “શ્રી ઓફ”ની કૃતિ ગ્રેગરી ક્લીના નાટકપરથી તેજ નામથી તૈયાર કરવામાં આવે છે. જેમાં ફોલ સ્ટાર્કે ખાવ દેશે. ગ્રેગરી ક્લી કે જેણે વણી કૃતિઓમાં ફોલ ગ્રેગરેલ, તે રોલે પછુ તેમાં દેખાવ હઈ પોતાની વધુ ફોલોના પુરાવા રહુ કરશે. એવી અશ્વા સંજળાય છે કે તેનું કામ ને સૌથી વખાણને પાત થશે તો કલાકૃત ગ્રીશીયની “એન અમેરીકન ટ્રેન્ડી” નામની ફિલ્મમાં લાગ લખવશે. વળી તે કૃતિપરથી નવલ-કથા પછુ ઉત્તમની કદારો એમ માનવામાં આવે છે.

અનુભવ વીના

સોનું

પછુ પીળું દેખાય છે.

—જેના તાદૃશ્ય ચિતાર માટે જુઓ—

લોકપ્રિય કૃષ્ણ ફિલ્મ કંપની કૃત
અનુપમ ચિત્રપટ

બે દિનની બાદશાહી

કન્યા વિકેયના કબાલા-આળ લગ્નના બળાપા-ધાર્મિક ધુતારાનાં ધર્તગિ-એક યુવકની આવા કરથીજ રીવાજે નાચુદ કરવા માટે થોડા વખત માટે રાજ બનવાની અભિલાષા-જે કેવી રીતે પુરું થઈ તેનો હેરત-ભરો રસિક ચિતાર તમોને હસાવી હસાવી પેટ દુખાવશે—વધુમાં

કૃષ્ણ કંપનીની લોકપ્રિય નટી

મીસ યુલ્લાબ

સ્ટેજ પર દિલ્લપુશ નાચ રહુ કરી

તમારી અર્વા ખુશ કરશે

અને આલોગોપાળ ને મીત્ર સાથે પધારશે

કૃષ્ણ સીનેમા

દુખાશ થીએટર—ન્યુ ચનીશ

સ્વર્ગસ્થ ફ્રેંક મેકનના ડાકરા લોહાડ ખેંકને રોનર અધર્મ સાથે અપરેક્ટર તરીકે રહેવાનો કરાર કરેલ છે. તેવું પહેલું અલગિત "ગ્રોઝન હાર્ટસ ઇન હોલીવુડ" છે. નેમાં લુઇસ કેસર દેખાવ દેશે, કે જેથીએ યુઝ વુમનની કૃતિમાં આકર્ષક ભાગ ભજવ્યો હતો. નેમાં માલુ જમાનાની સ્ત્રીઓની ફરેકટરો વિશે દેખાડવામાં આવેલું હતું.

* * *

ઈરીક પોમર ને અમેરીકન કંપનીમાં એક યુરોપીઅન અપરેક્ટર છે તે હોલીવુડમાં પોલા નીચીના પીકચરોના કામકાજ સંભાળવા જવાનો છે. પોમરની કૃતિઓ "લાસ્ટ લાઈ", "સીઝ-કાઇડ", "ધ ફીનિટ ઓફ ડો. કેલીમરી" વિગેરે ધણી છે. તેના ખીન્ન ધણી પીકચરો હજી સુધી અમેરીકામાં દેખાડવામાં આવ્યાં નથી.

* * *

લુઇસ બ્રુક્સને "ગ્રોરીસાઇઝ અમેરીકન ચર્ચ" નામની કૃતિમાં પ્રોટેસ્ટન્ટ ગ્રોસ્ટરોમાં સુદી કાઢવામાં આવ્યો છે એવડું સંધર્ભેક તે અલગિત અપરેક્ટ કરશે ને લોલીયમ કોલીયરે તેમાં એકાદને દેખાવ દેશે.

* * *

વિદુષક એડી કેન્ટર પોતાની ફિન "ક્રાઇ લુસ" થોડા વખતમાં રફીન કરશે. તેમાં લોરેન્સ બ્રુ પુખ્ત પાર્ટ ભજવશે સ્ત્રી પાત્રોમાં મુખ્ય કામ કલારા એ અને હસ્થર રાલીસ્ટન કરશે.

* * *

એલીસા રબેનસન ખીમરીમાંથી ઉઠ્યા પછી "ક્રાઇ મેનસ" અલગિતમાં ભાગ લેવાની છે.

* * *

"શમાન્સ ઓફ એ ખીલીયન ડાલસ"ની કૃતિમાં એન હન્ટર પાછો દેખાવ દેશે.

* * *

હેરીસન ફોર્ડ પ્રેડો પોલીસીઅનની કૃતિઓમાં દેખાવ દેશે અને તેની પહેલી કૃતિ "નર્વસ રેક" નામની તૈયાર થશે ને ફિન તેની ફરેકમ્પેની યોગ્યતા પુરવાર કરશે.

* * *

બોરીક નેયની નવી કૃતિ 'કેર એલીમની ઓન્લી' નામનું રાખટલ છે અને લીલીયમ ડાખે તે અપરેક્ટ કરશે. ને પોતાના ભાઈ સેરીસ સાથે નેગ્રાઇને પહેલો સ્વતંત્ર પ્રયત્ન કરે છે. કલાઇવ બ્રુક સીનેમા સ્ટારની વિરમ્મ પક્ષનો ભાગ ભજવશે.

"કાઇ ધાંચલુનો, કાઇ મોચલુનો,
કાઇ ઓદીચલુનો કુંવર છે.
કાઇ ભરવાડી, કાઇ તરવાડી,
કાઇ ગુણિકા ધરનો પૂતર છે.
કાઇ કણખીનો, કાઇ કસખીનો,
એમ રાંચળાનો બધર છે,
વીર વીર્ય વિના ભારત જપટમાં,
ભુપતં રંગાયો ધર હું."

અત્યાચારીયોને અપાંલુ

દેવળપુરનો રાજા દુલારી ઉપર આશક થયો—
દુલારીને ઉપાડી લાવ્યો પણ તેમાં ફાળ્યો
નહિ. અન્તે કાયર થઇને મળજનોતોને કેદ કર્યા
અને છુટકારાના બદલામાં દુલારીને રાણી
તરીકે માગી પણ એક શુદ્ધ રજપુતાણી કાઇ
હલકા કુળના આદમીને પરણી છે ?
સેન્સરના સપાટામાંથી ને પસાર થશે તો
જરૂર આવતે શનિવાર

સીનેમા મેજેસ્ટીકમાં

સતી સરદારખાની ફિલ્મથી પ્રખ્યાત થયેલી

સરસ્વતી ફિલ્મ કાઠ

નું નામાંકિત ચિત્રપટ

દુલારી

અતાવવામાં આવશે

બુકિંગ માટે લખો—

સરસ્વતી ફિલ્મ કાઠ

ગીરગામ કુબડ ૪.

આવે છે-

સીનેમા મેજેસ્ટીક સુદર્શન ફિલ્મ કું. કૃત

હ
ર્
શ
ન
ન્દિ
ની

યાને
જ
ગ
ત
સીં
હ

અંગાળના પ્રસિદ્ધ લેખક
રા. બર્ડીમ બાબુના પ્રખ્યાત નોવેલ ઉપરથી
ઉતારવામાં આવેલી એક મહાન ફિલ્મ

દુર્ગેશ નન્દિની

કૌશલ-પ્રેમ રહસ્ય અને પ્રદુષનથી ભરપૂર
એક આધુનિક વસ્તુ સાથે ઉમદા અભિનય

દેખાડવાની તારીખ જોતા રહો

બોમ્બે પ્રેસીડન્સીના મહારાજા શહેરો કરાચી,
અમદાવાદ, સુરત, ભરૂચ, વડોદરા વિગેરે
શહેરોમાં છુક થઇ ગઇ છે.

લંબો:-

સુદર્શન ફિલ્મ કું.

ગ્રાન્ટરોડ મુંબઈ ૪.

વર્તમાનપત્રો, માસિકો, નવલકથાઓ,
નાટક સિનેમા
અને

જાહેર ખબરના

હાફટોન

દુ કલર

શ્રી કલર

ખેલોક

ઉત્તમ અને સસ્તા અમો બનાવી આપીએ છીએ
મંગળા-મેનેજર મોજ-મનહર મુંબઈ ૪.

કોનો વાંક ?

માથાની બીમારી શા માટે લોગવો છો ?

બામ વાપરી નિરાશ થયેલા માટે

હીમોટીક બામ.

એટલે માથાની બીમારીનાંજાતા દુર્બેશનો સાથી
વખણાયેલો અને જગજહેર ધરગતુ બામ

કૌંમત શીશી એકના આના આડ.

સંગેખમ, સંધાવા, માથાના ચરકા અને

આઠારીશી માટે અકસીર

તમારા વેપારીને ત્યાં ન મળે તો

લંબો:-

સ્વદેશી એઈલ અને પરં મેં કું., મલાડ.

બી. બી. સી. આઈ. રસ્.

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦
હિંદ જહાર રૂ. ૫

મોજ-મનહર કાર્યાલય

ગીરગામ ખટાઉ બીલડીંગ મુંબઈ ૪

ચાલુ અકવાડીયે-ખાસ નાળીયરી પુનેમ માટે
 હિંદુસ્થાન ક્ષીલમ કંપનીની યોથનો ચંદ્ર
 ધાર્મિક વસ્તુ

દરેક કુટુંબને ખાસ જેવા લાગક ધાર્મિક વસ્તુ
 શનીવાર તા. ૨૧ મીથી શરૂ છે

દેશી રાજ્યની પ્રજાને આમંત્રણ
 શનીવાર તા. ૨૮ મીથી શરૂ થનારી
 જાણીતી સરસ્વતી ક્ષીલમ કંપનીની ઐતિહાસિક કૃતિ

કુ
 લા
 રી

કુ
 લા
 રી

જરૂર જોજો-ભુલતા નહિ-ચુકતા નહિ
 આ ક્ષીલમમાં-કારભારીઓનાં દારસ્થાન-વિલાસી ગમના મુરનો-પ્રજનો પોદાર-
 વીરાંગનાની બદાદુરી-વિગેર પ્રસંગો આજેજીમ ચિતારવામાં આવ્યા છે

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

હજી એક નવિન તક તમારે હાથ છે

પેલુ વીર્યવાન ચિત્રપટ જે સેક્રો જણાએ ત્રણ ચા. વાર જોયું છે તે

ત્રીજું અઠવાડીયું મદન કળા ચાલુ છે

જેનો અનુપમ બોધ આપવા લોકો પાતાના કુટુંબો સાથે ઉલટી પડ્યા છે તે

કાઉન સીનેમામાં જઈ જુઓ

આવે છે

આવે છે

શારદા ફીલ્મ કું. નું નવીન ચિત્રપટ

જેમાં

સુદર રાજ ખટપટના કાવાદાવા છે—એક અનરના અદ્ભુત રાગારીક પ્રસંગો છે—દૈવી ચમત્કાર અને કાલીકા શક્તી અને પૂજનું અદ્ભુત રહસ્ય સમાયલું છે—
જેની સુદર ગુથણી-મજેદાર લખાણ તમને મુગ્ધ કરશે

સુવર્ણ કમલ

ચાને કાલીકા મૂર્તિ

જેમાં

પુણ્યભૂમીના સમ્રાટ સમરકેતુના સિંહામન અને તાજની ચોરી—તે મેળવવા બહાર પડેલા બાયલો તેમજ વીર યુવકો—ચીત્રકુટ પર્વતપરથી સુવર્ણ કમલનું આણવું—ઈંદ્રને છોડી અપ્સરાએ નાનવી સાથે બાંધેલો પ્રેમ—નારદની નારદકળા—અપમાનિત મુર્તિનું ઉકું રહસ્ય તમને જોતોજ મમળશે

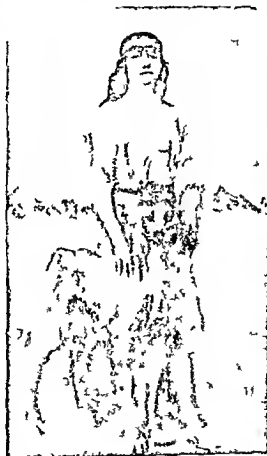
અમારાં ચિત્રપટોની બુકીંગ માટે લજા—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટીટ—કોટ મુ બાઈ

૩ જી અક્ ૨૨ તા. ૨૯-૯-૨૬
જીક નકલ ૨ આનો બહારામ ૧૧ આનો

વાર્ષિક લેવામ ૩. ચાર
બહારામ ૩ સવાચાર

માજ-મજા

માર્ગ-મતીક્ષા

ગઈ કાલથી આખી મુંબઈ ગાજ રહી છે !

કેમકે, મુંબઈની શોખીન ખજાનો માનીતો બહાર રોકીને રાજ
'એડી પોલો' મહાન ૩૦ લાગની સીરિયસ સાથે આવી લાગ્યો છે.

અમુલ્ય ખજાનો

એક ફરોડા રૂપિયાનો ખજાનો
આ અઘવાડીએ અમારા પ્રેક્ષકો માટે
અમે ખુલ્લો મુક્યો છે. જે ભેગાની
અમે તમને ખાસ
લક્ષ્યમજુ કરીએ છીએ
પંથારો અને જુઓ

ઓ હા

ચાંચીઆઓનો દોર

આજે ચારે બાજુએથી મુઝરી ગયતા
મુરોપમાં ૧૭મા સૈકામાં ફરવાઈ હુદારો
ઓનો દુવો દોર ચાલતા હોતે તેના ખ્યાલ
આજકાલના સુલેહ
શાંતીના મુમયમાં
દેવળ ભેવાથીજ આવી

ઓ હા કી દો ર

દો ર

હુદારો કેપટન કિડ— સાથે
ચાંચીઆઓનો સરદાર કેપટન કીડ મુસા-
ફરોના વહાણો ઉપર હુલ્લો લઈ જઈ કેવી
હુદ ચલાવે છે અને કેવો રીતે તે મુસા-

શકે છે ત્યારે આવીને જુઓ.
કોમિક બહાદુર એડવર્ડ
એડી પોલો જેવું પાત્ર લખવે છે. તેના
પ્રસારીય સાહસો અચિતજ તમને દગ

ફરોને શુદ્ધાત્મ બનાવી તેમની દોલત ઉપર
કબજો કરે છે, તે બોધને તમે ક'પી ઉઠશો. મુજ-
રેક્ષા મુરોપજુ 'જંગલીપજુ' તમને તેની આજની
ઉનતી માટે આશ્ચર્યજનક બનાવશે.

કરી નાખશે. તેની મુંઢે પ્રિયા લેડી જેનિ-
સની યાદગાર વફાદારી, એક ઉમરાવતુ 'એડવર્ડ'
વિરૂદ્ધ લયકર કાવત્ર, પ્રેમની હરીફાઈ અને
લેડી જેનિસે આપેલો પોતાની બિલ્કતનો ભોગ
વગેરે બનાવોથી આ સીરીયસ ભરપૂર છે !

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ટ્રલ્સ્ટ શાઠ

વખત:- ૫ા, ૭, ૮ા, ૧૦ા શની રવિ ખાસ ખેલ ૩ા વાગે.

ભાવ:- રૂ, ર; ૧; ૦ા; ૦ા; ૦ા; ૩ ટેક્સ સાથે.

આ એક ખાસ નોંધ લેજો
કે, આ એડપોલોની સીરીયસ ખજાસ
ચતાંજ માદન હું. લી. નો ડ્રામા
રેસ કી ઠેસ જે ધર્મપત્ની

ગોકળ અષ્ટમી માટે ખાસ
સોમવારે એકજ દિવસ માટે ખાસ કિડ
લાઈઓના તહેવારુ માટે
કેલિન્ડર કુંજ વિહારી બતાવવામાં
આવશે.
સીરીયસ બંધ રાખવામાં આવશે.

શ્રાવણ વદ ૭

રવિવાર તારીખ ૨૯ મી ઓગસ્ટ ૧૯૨૬

વર્ષ ૩ હું. અંક ૨૨

આ જાણારીકમાં પ્રસિદ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાત્રો કલ્પિતજ દેખ છે.
૧.૪ અતઃ વ્યક્તિ પૂરથી ઉપજતી કારેલાં નથી. અ. મે. ૪

કાનુડા તારી બંસી

કાનુડા તારી બંસી ફરીને બજાવ,
રસહીણુ હૃદય મુરત સુગતામાં રસની રેસ રેલાવ-કાનુડા
ગીતાના ગાનારા કોઈ ગીત અગીત મુણાવ;
હું નથી પ્રેમ હૃદય ગોપી, છે રસહીણુ સાથગતાવ-કાનુડા
લુજવાં એક, એક લુજવાં, હું, હું, હું, હું મય સાવ,
સાંકડેને લમય ફરનારો કોટી મંત્ર લજાવ-કાનુડા
બલથબે, અવથબે એ દુજ જાડુષ ખેલ જમાવ;
જડ ચેતન નાથે એક તાસે નૃત્ય અનૃત જતાવ-કાનુડા
સ્વર્ગ બુદ્ધી, વૈકુંઠ બુદ્ધી ગોપી, ત્યમ સર્વ બુદ્ધાવ,
'દૃઢ બહાહુ' વૈકુંઠ નહીં આગુરૂ બાલ ફરી બોલાવ-કાનુડા
વૃંદ પનમાં બે વાંસ પુટયા તો તેને આગ લગાવ,
રસહીણુ સુગ હૃદયતણી નળિ છેદી દ્વિદ પડાવ-કાનુડા
બ્યાં મુધી સ્વાસ રહે તન બાકી બંસીનાડ સુણાવ,
પળ બે પળ લટયો લટયો તે અવનતો દહાવ-કાનુડા
દિવાના.

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

(૫૩ બીએ)

પ્રકરણ ૪ થું.

એક કલાકમાં બપો મુસાફરીની સ્ત્રી તૈયારીએ કરી લીધી
તેજા મહેબાબી જહાર પાવને અમેને હાજર થઈ નહિ.
મારી સંજિનીએ તેજા બનુચરોને જણાવું દગુ કે, તેજા
આરેહનુસાર બપો તિર્થવાના કરવા જઈએ છીએ. મહેબાબી
જહાર નીકળતી વખતે મને મારીના સ્ત્રી રેપમાં જહાર પાડું
પાડું દગુ મારા આ ગુપ્ત રેપમાં મને કાંઈ ઓગળી
કાપુ નહિ.

મારી સંજિનીનું નામ દલિયા દગુ. કારણમાં દું બને
દલિયા એકજ ઉંટ ઉપર બેઠાં દનાં, પરંતુ બે તથુ માર્કેટ દર
જવા બાદ તેના ઉંટ પરથી દું ઉતરી ગયો અને પૂર્વે પેલા
ધરણુ કરી આઠાધારિ કામન કારણે દલો તે ઉંટ પર બેઠો.
દલિયા અને મારો ઉંટ પાસે પાસે ચલવા લાગ્યા.

રત્ને સાધનાં મેં અનેક પ્રકારની વસ્તુ દલિયા કાપે કરી,
પરંતુ જુલોડા વિશેષની વિશ્વજનીય પાનાથી દું મેળવી શક્યો નહિ.
તેજે માત્ર એટલું કહું કે, કાંઈ તથુ સલામતી પ્રાપ્તે તેને
પ્રત્યક્ ક્યારેય એક નાઈ-માત્ર તેનું નામ જાણું કે. જુલોડા

બારે ખુલી રીતે બહાર નીકળે છે, ત્યારે તેના સર્વાંગ પર ધુરળો હોય છે. જતાં બધા જાણે છે કે તે પરી નેપું સૌંદર્ય ધરાવે છે. બુદ્ધિમાં અદ્ભુત હકીકત છે. અત્યંત દરિદ્રા પ્રત્યે તે બધી દયાળુ છે. એ સિવાય તેનામાં બધા અશ્વ શુભા સમાયેલા છે. તેણે કેવી રીતે દૈવીશક્તિ પ્રાપ્ત કરી હિંબા કષ્ટ શક્તિના પ્રતાપે આટલી બધી પ્રભાવશાલિની છે, તે કોઈ જાણી શક્ય નથી.”

મેં પૂછ્યું:—“મને મારી નાખવા શા માટે આટલા બધા પ્રયત્નો કરવામાં આવે છે?”

દક્ષિણે કહ્યું:—“તમારા ચતુર્યોગો પૂર્ણ કરવાની શક્તિ તમે જુદા પારોમાં પ્રાપ્ત કરી છે, તેને લીધે તમારો પ્રાણુ-વધ કરવાના પ્રયત્નો કરવામાં આવ્યા છે તમારા ચતુર્યોગો માને છે કે, તમારા મૃત્યુ સિવાય તે શક્તિ જુદાની પાસે આવશે નહિ.”

મેં મનમાં વિચાર્યું કે, લાવાકાન પશુ મને તેજ વાત કહેતા હતા. તે સિવાય અર્ધચંદ્ર ગુપ્ત શુદ્ધમાં કેવી રીતે મને મળ્યા તે વિષે પશુ મારા મનમાં ચિંતા રહ્યા કરતી હતી. મેં તેને પૂછ્યું:—“કુ જે ગુપ્ત શુદ્ધમાં હાડપિંજરોની અંદર વાસ કરતો હતા, તે રમજની તમારા સિવાય ખીળ કોઈને બપોર છે કે નહિ?—યુ” ખીળજો પશુ તે સુરંગ પથમાંથી ગમનામન કરી શકે છે?”

દક્ષિણે સહજ હસીને કહ્યું:—“તમે શા માટે આવે પ્રશ્ન પૂછો છો? તમે યુ” એમ માને છો કે, મારો પતિ તે શુદ્ધમાંથી યુક્તિ મેળવી આપણું અનુસરણ કરશે?”

“ના, કુ” એ ચિંતા કરતો નથી, મારી છગાશાવું કારણ જુદું છે.”

“યુ” તમે ત્યાં કોઈ ખીળ માણસને જોયા હતા?”

“ના, અન્ય માણસની મુલાકાતની વાત જુદીજ રહી, પશુ તે ઝોરડાની ભાષા કરતા જોઈ કુ” તો દિગ્મુદ્ર બની ગયો હતો જ્યાં ત્યાં અરિય નિરતપ્રધના અને અધકાર માણસને ભયભીત કરી દે તેવા હતા.”

“પરંતુ કુ” તો અસપદાનને પત્ર લખી તમારી પાસે મોકલ્યા હતા?”

“હા, તે કુ” જાણું છું. પરંતુ તમારા સિવાય ખીળ કોઈ ત્યાં આવવા જવાના ગુપ્ત માર્ગથી માહિતગાર છે કે નહિ, એજ કુ” જાણવા માગું છું.”

“જુદો, આપણી આગળ ચાલતા બે જોગ જુદો પશુ તે સુરંગ પથ વિષે જાણે છે તમારા માટે આદ્યોરોડો તેજોજ ત્યાં લાગ્યા હતા, એટલુંજ નહિ પશુ મારી આજા મુજબ તેજો તમને ગુપ્ત રચાને રાખી આવ્યા હતા.

અમારી આગળ ચાલતા એ બંને આકાશ તરફ મેં બરાબર નીરિક્ષણ દિશ્યો જ્યુ. તેજોમાંના એકને મેં ક્યાઈ જોયો હોય એવો મને ભાસ થયો. ક્યાં જોયો હતો? એકાએક મને માદ બાવું જે હારાઓની ટોળાએ મને અપાકે હાંડ્યો હતો, એ તેજોમનિજ એક માણસ હતો. તેજોજ મારી બેંગ હાંડી લઈ તેમાંથી

ચીજ વસ્તુઓ કહાડી લીધી હતી. અત્યારે કુ તેનીજ સાથે ચાલતો હતો. ભાગ્ય ક્યાં લઈ જઈ હતું તેની મને બપોર પડતી નહોતી.

મેં દક્ષિણને ચિંતિત લાગે પૂછ્યું:—“તમારા જળના માણસે મારો પ્રાણુ લેવા માટે સદા તૃપ્ત હોય છે, જતાં આપણે તેજો તરફ જઈએ છીએ તેની કાંઈ મને સમજ પડતી નથી.”

દક્ષિણે કહ્યું:—“તમે બર્ષ ચિંતા કરો છો. ચતુરના હાથમાંથી તમે મારો ઉપકાર કર્યો છે. મને પ્રાણુદાન આપ્યું છે જતાં અમારા જળના માણસો તમારો વધ કરે એ અસંભવિત છે. જે કે, તેજો અત્યંત નિષ્કુર, હતાકારી અને હારાઓના સહ-ચર હોય છે તો પશુ જેણે તેમના પર ઉપકાર કર્યો હોય તેના પર અપકાર કરી તેની સામે દ્વિધાવાર ઉગમે તેવા તેજો નમક-હરામ નથી.”

હાજી અણુ સલામતી નિષ્કુરતા વિષે મેં સાંભળ્યું. અને અનુભવ્યું હતું તે બધું મેં તેને કહી સંભળાવ્યું. માન જુદોજાણું નામ ક્યાંઈ આવે નહિ અને તેજોજ મને આસન્ન મૃત્યુ ગુપ્ત-માંથી બચાવ્યો હતો, તે વાત જુદાની રાખી.

દક્ષિણે કહ્યું:—“દરમુખતિ હાજી અણુ સલામત પશુ કોર હાથેના છે. કોઈ કોઈ વાર અમારા જળના લોકો સાથે પશુ તે એવી દયાહીન રીતે વર્તે છે કે, તેજો તેના તરફ વિરક્ત બની જાય છે. તેની નિષ્કુરતાને મને જેટલો પરિચય છે તેના ચત્રાશની પશુ તમને બપોર નથી. તમારી સાથે તે જેવી મુલાકાત રીતે પૂર્ણ છે, તેનો મુકાબલો ખીળજોની સાથે કરી નોતો તમે પશુજા જાણશાળી હો, એમ જણાય છે. તેનો એકજ દાખલો આપું છું. આખિજ પર્વતની તળેટીમાં એક વાર અધારાં સેને-જાવણી નાખી હતી. તે વખતે એક યુવાન-ચતુર સેનપતો હોય હિંબા રેચોતો ગુપ્તદર હોય તે કહી શકતી નથી-કરતો કરતો દરમુખતિની હાંવણીમાં આવી પહોંચ્યો. દરમુખતિના અદિકાનુસાર તરતજ તેને પકડવામાં આવ્યો. પછી તેના બન્ને કાન કાપી કેચ સેનાપતિ પાસે મોકલાવી આપ્યા. ખીળ-દિવસે તેનું નાક કાપી મોકલાવી આપ્યું. ત્યાર પછી તેના બન્ને હાથ કાપી મોકલી આપ્યા. આવી રીતે તેના નાક, કાન, હાથ કાપી ત્રણ અઢવા-વાડી સુધી રીંખાવી મારવા જતાં તેના કાંપની શક્તિ થઈ નહિ. તેના કાપી નાખેલા અંગ પર ખજૂરનો ગોળ ચોપડી તેને ખજૂરના વૃક્ષ સાથે બાંધી લેવામાં આવ્યો. લાંબો જમણી કાંઈએ તેના શરીર પર ઉકારવા લાગી અને તેજોના અર્ધજન ચટકાની મૃત્યુ વેદનાથી રીંખાઈ રીંખાઈ તે બિચારો ત્રણ દિવસે મરજીને સરજી રહ્યો.”

ઉપરાંત વાત સાંભળી મારું હૃદય ધબકવા લાગ્યું. કુ લંબજીવ રચે જોશી ઉઠ્યો:—“જોહ, કેવી નિર્દયતા?”

દક્ષિણે જોશી:—“નિર્દયતાની વાત શી કરો છો? આવો અપારાધી ચતુર પદના માણસો પરજ ગુનગરમાં જાવો છે એમ આપ સમજતા નહિ. દરમુખતિના હાથે રચકાને બાળક, વૃષ

હવાન કાષ્ટ હટાડી શકતું નથી.”

મેં પૂછ્યું:-“તારે આવા હલકીન-નિષ્કર્ષનાં દળ તરફ પાછા ફરવા માટે તમે કેમ આટલાં બધાં બ્યાકુલ થઈ ગયા છો?”

“કેવળ પ્રેમને માટે. જે પિંજરામાં આપણે ફસી રાખે તેવા પ્રેમીની કું પક્ષપતિની નથી. તેજા કટકપક્ષ પ્રેમ કરતાં પંજરાવાદક મૃત્યુને કું સેંકેડા વાર પસંદ કરે છું.”

“પરંતુ તમેને તો ત્યાં સુખનો ખિલકુલ અભાવ નહોતો. જ્ઞાનપ્રાપ્તિની વડી ભેગમ જેવું માન મળતું હતું. તમારી સેવામાં સેંકેડા ઘસ-ઘસીએ હાજર હતો. અપ્રુષ્ટ પાનનો અને અમૃત્યવ રત્નાગારનાં તમે માલિક હતા.”

“તે વાત સ્પષ્ટ છે; પરંતુ મનુષ્યના જીવનમાં કાષ્ટકાષ્ટવાર એવી મહી આવી જાય છે કે, તેજા કહેવાતા સ્વર્ગ સુખને પણ જાત મારવાનું તેને સન થઈ જાય છે. મારા જીવનમાં જે એક બતાવ બન્યો છે, તે મારા સ્મૃતિપટમાંથી ખિલકુલ છૂંકાતો નથી. તેને બહુવાનો પ્રવલન કરે છું પણ બહુજાતો નથી-દિલ તે તરફ ખેંચાયો કરે છે.”

“તે શું બતાવ હતો?”

“જે દિવસે કું શેખના હાથમાં પાંદિની થઈ તેના બે દિવસ પહેલાં અમારા જળના એક માણસની માથે કંઈકેક મળનાર કું જ્ઞાન-જ્ઞાન શુભાવી બેસી. અચાનક પવનના સપાટાથી મારા મુખ પરનો છુરચો ઉઘડી ગયો. મારું મુખ જ્ઞેતાંજ તે મુગ્ધ થઈ ગયો. કું પણ તે સ્વપાન જીવન પુર્યતે જોયું, તે દિવસથી તેને મનથી પરી મુખી. તે દિવસથી જ્ઞેતાં ઉલ્લાસના મનમાં એક બીજા તરફ આકર્ષિત ન થવા લાગી. મેં મારા પિતાના મુખે સાંભળ્યું કે, તે હાજી અમુક કલ્પનાઓ એક વિચારસૂત્ર સેનાવતિ છે. જે સદસી પીંદરે અલહીયામાં એવો તો અત્યાચાર આરંભ્યો હતો કે, ખ્રીસ્તીઓ તેના જીવનમાં ત્રાસ પોકારી ગયા હતા-તેઓએ તેને પકડવાને માટે મોટું ઇનામ પણ કહાડ્યું હતું. તે એ તેજો નિષ્કુર-અત્યાચારી હોય. કું તેના પ્રેમમાં પામલ બની ગઈ છું. મૃત્યુકાળ સુધી કું તેનો પ્રેમ છોડી શકીશ નહિ.”

“તારે તમારા તે પ્રેમીને મળવા માટેજ તમે શેખની પાસેથી ન્હાસી છૂટ્યાં છો એમ ખરતે?”

“હા, તેને મેળવ્યા વિના મારું જીવન ક્યારે પણ સુખી થવાનું નથી. તેવું મુખ એક હાથ માટે પણ કું બૂલી શકતી નથી-જેથી જીવસ એવી આશા પણ નથી. ઉત્તર, દક્ષિણ, પૂર્વ, પશ્ચિમ આરે દિશાએ ફરવું પડે તો હરકત નહિ, પણ તેને મેળવ્યા સિવાય કું રહીશ નહિ.”

આ પ્રમાણે મુસાફરીમાં ત્રણ દિવસ નીકળ્યા ગયા. એવે દિવસે પ્રજાતમાં દક્ષિણ અને કું હટપર બેસી સિગરેટ પીતાં ગયાં ત્યાંયાનાં મુસાફરી કરી રતાં દનાં એટલામાં અમારા એક પપ્રમદક જે આવાન મવાની સીધ પાડી. તેના ચિત્તકાર સંભળી ટોળીનાં બધાં માણસો બાયલીન થઈ ગયાં. દક્ષિણએ તરતજ પોતાના મુખ પર છુરચો નાખી દીધો.

દૈનિક મિત્રીમાં પચાસેક સચમ અરખાએ અમને ધેર લીધા. અમારાં માણસો તરતજ સામે થયાં અને લાજા જામો એટલામાં દક્ષિણની નજરે તે ટોળીના સરદાર પર પડી. તેણે તરતજ તેને પીકાવ્યો અને ઉચ્ચ સ્વરે બોલી લીધી:-“લાજ-લાજ! સજીર કર.”

“લાજ સજીર સંભળતાજ સરદાર ચમક્યો. તેણે તે છુર-આવાળો રમણી તરફ જોયું. રમણીએ તરતજ મોં પરનો છુરચો કહારી નાખ્યો. સરદાર અભયબળીથી બોલી ઉઠ્યો:-“શાજુ દક્ષિણા બહેન!”

“હા.”

“અહિં ક્યાંથી?”

“શેખની પાસેથી છુટીને પિતાની પાસે જઈ છું.”

તરતજ તે સરદાર પોતાના માણસોને દક્ષિણામિયાન કરવાનું કહ્યું પછી પોતાની બહેન તરફ ફરીને બોલ્યો:-“બહેન! મારા નિષ્કુર વર્તનને માટે માફ કર, તને એળખ્યા વિના અમે તારા માણસો પર હલો કર્યો હતો. ચાલ, આપણા સુસાન નજીકમાં જ છે ત્યાં જઈએ.” સરદારના આ પ્રુલાસ પછી રેકે પેડીપોતાનાં દક્ષિણા મિયાન થયાં. પુષ્પનો કોલાહલ, આદિમવાના નિષ્કાસનમાં પરિચુત થયો. માન કું એકત્રે એ સંવાદ માર્ગને અરવરચ થયો. કાવલીન બની મેં દરમુ સરદારને પૂછ્યું:-

“તમારા સુસાન અહિં છે?”

“હા, તેઓ ન્યાં સુધી અમારી સથે છે, ત્યાં સુધી કાંઈને કાંઈ સામવાનું કારણ નથી. કારણ કે, અમારા સુસાન હાજી અમુ સમામ સદરામં બજેબ-અનુલ-પરાકમદાળી નરવતિ છે.”

અમે ધીમે ધીમે આગળ વધવા લાગ્યા. બરાબર મધ્યાહન થયતે અમે દરમુપતિની ડાવણીમાં બારી પડેલા. તે વખતે ડાવણીથી થોડે દૂર ત્રણ છુરખાવાળી રમણીઓ મારી નજરે પડી. તેઓમાંથી એક બંને જોઈ ચિરિયન બની, અમુ સામેની વિરુદ્ધ જાળામાંથી કડોલક વખત રિયર દિશાએ મારો સામે જોઈ રહી પછી તરતજ ત્યાંથી ચાલી ગઈ. તે રમણી મને એળખતી હોય, એમ લાગ્યું. તે રમણી શાજુ દેવી જોઈએ? કું તે મારો શાજુ પરિચિત રમણી હતી? એવી અંકા મારા મનમાં ઉદ્ભવી.

(અપૂર્ણ).

વેચવી છે-જુની અને રૂ થયેલી હાંદી ફિન્ગેની રાખીએ સુવેલીંગ અને ન્હાના સીનેમા વાળાને અનિ કીમતી.

સંજો-મ. ને. ૯૦ મોજ મનદ
ગીરમા મુજાઈ ૪

બહેનો!

તમારા મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અપવાદ અસરોની આલુમાં હાથમાં સસ્તું
અરાં જેવાં બહેનો તેવાં

જાપાનીઝ કલચર પદ્ધતિ વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જ્યાંયાં ખરીદી જાય છે, કલચર
નામે ભેજાઈ જાયો મોટા માલ લઈ જમાવા કરતાં
અરાં કલચર લઈ વાપરવામાં વધી શુ? ?

આ મોતી પણ ખાસ ઉછેરેલી માછલીઓ
કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરેકને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેરોઝોનો શોખ
સલામત પુરો કરો-તમારા હાથ જમાવો
ધેર બેઠાં પણ માલ ભેગો હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

૬, ઘાયમ-હાઉસ, વાઘડા ગાંધી રોડ,
મામદેવી-મુબમ નં. ૭

૩-૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

આ. એસ. એ. ફીર્ડિંગની બાઈસીકલ!

“રોયલ મેલ” (૨૫ સ્ટર્ડ ૨૬ માઈ)

પેડીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

ગીલ દરેક જાતની સાયકલો ૩ થય થી ૩ ૨૫૦

તેમજ સાયકલોના દરેક હુકમ સામાન મળશે

ઓરડર સાથે ૩. ૨૫ એડવાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

ચાણાવાલા એન્ડ કું સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૧-૪૩૪ માલબારી રોડ મુબમ

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શોફીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી ચંક, સિનેમા ચંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આજેજ આહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો-મોજ-મજહ કાર્યાલય

ખટાવ બીલીંગ ગીરગામ મુબમ નં. ૪

રૂ. ૩ માં ફોટો લેવાનો શુસ્ત હેન્ડ કેમે.

અરલી અને સસ્તા હમારે પોસેથી મંગાવો. પો.
નકોથી બચો. સેવનવિલા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા ૫
રૂ. જે ફરત છે. આનાથી આપ જાનવર રૂબરૂ ફોટો
પુરૂષ અને સુંદર મહેલ હમારત સીન સીનેરી બોજ બગીચા
વગેરેની બધી એક સેકેડમાં કાર્ડ સાઈઝની પાટી કાઢો છો.
ફોટો લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કાઢ જોતો ત્રાસ
વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે કુદરત મોકલવામાં આવે છે કીમત
ફોટ કેમેરાની રૂ. ૩ ૮. અર્થ ના લખો.

પત્તા-ભારદાજ કુંપની અલીગઢ સીટી.

મનોકામના સિધ્ધીની ખુશી લખેલા નીચેના ઉપર આ
એજાને કે વગર પત્ર મંત્ર સિધ્ધી વગર
અરજ કરી સંસારી મનોકામના પ્રજ્ઞ થશે અને મુત્યુની ઠી
મે તજ ખાસ અગાઉ સમજી શકો. કિં. રા. ૧ ૮. ખ. જુડ
૮૪ આસન ચિત્રોત્તમ કુંડશાસ્ત્ર
બી પુરોનાં સર્વે સુપ ભેદ લક્ષણ, મનચાક્ર ચંદ.
આવિ, વાંજોનો ઇલાજ, ચક્રન સમુદ્રિક, વશીકરણ ચંદ, ચં
તંત્ર, બાહ્યકર્મ વ અનુક આપવો કિં. રા. ૧૧. અસલ
વિલા કિં. રા. ૧૧.
પત્તા-એનોરમ જે રવાલ દેશસેવક કુંપની. અલીગઢ સીટી

આજકાલનાં નાટકો

કુમળી કુળી.

મોન-મંગલ માટે ખાસ
અવલોકનકાર-રા. દેવીકાન્ત.

(મધ્ય અંકથી માલ)

રા. શયદાના નવીન નાટકો વાંચનાર પરિચય અને
અંકમાં કરાવી સુકમા છાંએ. કોમિશની વસ્તુ નાટક
અને જેની દેવામાં આવેલી હોવા છતાં જેની રીતે નાટકમાં
રેશ્યા વિદ્યાસનો ચીતાર નિરંકુશ કાવયો ચીતરવામાં આવ્યો છે
તેવળ રીતે કોમિશમાં પણ એ ગિમ્મસ ચીતારને વિશેષ પુરોષ
કરી ખતાવવામાં આવ્યો છે. નાટકમાં જે વસ્તુ રજૂ કરવામાં આવી
છે તે કાંઈ નવીન નથી. આથી વસ્તુ ઉપર આજ સમયમાં
અજરોતી રંજશ્રમી ઉપર યશ્વિં નાટકો બજાવામાં છે.
'લક્ષ્યાધિપતિનો રમણ', 'જુગલ જુગારી' એકજ
પૂર્વ વગેરે નાટકોની વસ્તુ કાંઈક અંશે આ નાટકને
મળતી હોવા છતાં એ વસ્તુ આલેખવામાં થીલ વેપકોએ કપ-
દાની માફક વસ્તુને નાગી બનાવવામાં આપ્યું નથી. બનસમાજના
કલકા વર્ગની કવસી દૃષ્ટિએ પેશવાતોજ હેતુ હોય એમ
તેમના આ નાટક ઉપરથી સ્પષ્ટ સમજી શકાય છે. જગતમાં
ઉત્કૃષ્ટ એટલું કૃષ્ટ નથી હોતું તથા હાલને એ બાળુ હોય છે, એ
શિલ્પક અમને મોખ છે; પરંતુ કમળાવાળી અખિને આપું
જગત પીછું દેખાય છે, એ નિવસ પ્રમાણે આ આખા નાટકમાં
દેવળ કાળી બાળુ ચીતરવામાં જ કહેવાતી કળાની સાધના થતી
હોય એમ માની લેવામાં આવ્યું છે. વસ્તુને મનોરંજન બનાવવા
માટે વિવિધ સ્વભાવનાં પાત્રો રચાયાં જોઈએ. સલાચારી આદર્શ
પત્રો સાથે દુરાચારી અધર્મી પાત્રો દંડ જમાવવાથી વસ્તુ
વિશેષ ખોમ છે; પરંતુ કુશળ લેખક કે લોકનાયક નાટ્યકાર
અનીતિ અને અધર્મ તરફ સદૃશ પણ પશુપાત કહીવળી નથી.
સલાચારી પાત્રોને છેવટે વિજય અને દુરાચારીઓની કુદૃશ બતાવ-
વામાં કુશળ લેખક એટલી બધી સાધનાના રાખે છે કે, દુરા-
ચારી પાત્રોની સૌમ્યતા સ્થિતિ જોઈ પ્રેક્ષકનાં અંતરમાં એવાં
પાત્રો તેમજ તેમનાં કાર્યો આટલે કલકોતો તિરસ્કાર ઉત્પન્ન છે. ઉપર
સૂચી અધર્મ પાત્રોને વિદાસ સરિતામાં રચનાં પૂર્વાં રાખી જવા-
નામની કુદૃશ રજૂ કરે એથી નહિ પ્રજા ઉપર અધર્મ પાત્રોના
દુરાચારનો જે દંડ હાથ પડે તે દૂર થતી નથી. વળી અધર્મ
પાત્રોને મોખુ ચીતરવામાં મળ્યું છે. જગતની કાળી બાળુ સાથે

પુત્રી કરી બતાવવી એને જે દિલ્લીની કળા કહેવામાં આવતી
હોય તે એવી કળાની ઉપાસકાથી મધુ અજરોતી સાદિતને
જમાવે. અરી શુષ્કિ આં-શુષ્કિ છે. આદિત્યનું પણ તેમજ
છે. માનવનાં મિત્ર સંસ્કારી, સંધ્યો અને સારપ્રાદી યજ્ઞ કહે
એવા પ્રયત્ન સેવનારને આનંદપ્રિયનો પ્રચારક છે; ખાસી 'સંસ-
રમાં આ નરક છે; હું એ નરકનો ચીતાર બતાવો તમને સ્વસ્થ
બનાવવા ધન્ય હું.' એમ કહેવું એ નિર્ધાર છે.

સત્ય તથા કળાને ઉપાસક હોય તેજ ખરો કવિ છે, કવિ
એટલે ધર્મોપદેશક કે સામપ્રચારક નથી. નીતિ તથા ધર્મની
જે વાત ધર્મોપદેશક પત્રિત-શુષ્કિ આ ઉપદેશક સુચારી સમજાવે
છે તેજ વાત કવિ સંદર સાલકારિક અને લલિત ઉપમાઓથી
સમજાવી શકે છે. ખરો કવિ એજ છે અને કળાનું ખરું સ્વરૂપ
એજ છે. અરી રીતે ઉપદેશક અને કવિનું કાર્ય એકજ હોવા
છતાં બનીતી કાર્યપ્રણાલી વચ્ચે ધણું અંતર છે. કવિ-દાનાશાલ,
નરસિંહરાવ, ખમરદાર, નાટ્યકવિ કાલોભાઈ, વાલ્મીકીય વગેરે
જે આજે અજરોતી કવિવરો ગણાતા હોય તે તેનું કારણ એજ
છે કે, તેમણે સત્ય સનાતન ઉચ્ચ સિદ્ધાંતોને તથા આદર્શોને
વિશુદ્ધ ભાવનાથી કાવ્યામાં રચિતવાથી રજૂ કરેલાં છે. યુગારને
તેમણે સ્પષ્ટ નથી કથો એમ કહી શકી જો છતાં યુગારને
મર્યાદા ઝાળથી તેમણે નમતાના પુલ્લા બાળક તરફ દૃષ્ટિ
સુધારી કરી નથી. વીર, હાસ્ય, કષ્ટકા, રોડ વગેરે રસો આલેખ-
વામાં જેટલી કુશળતાની જરૂર નથી પડતી તેટલી કુશળતાની
જરૂર અમરિત યુગાર આલેખવામાં પડે છે. નાટ્યકાર કરને
પોતાના નાટ્યચાત્રમાં કવિને મદદ-પ્રેરણા કરે છે એમાં સદૃશ
પણ અનિશ્ચયોક્તિ નથી. આધુનિક અજરોતી રંજશ્રમીના નાટ્ય-
લેખકોને જાતના નાટ્યચાત્રોના સારપ્રાદી દરિયાં અવગણ કરે
તા તેમાંથી તેમને પોતાના કાર્ય સંબંધી ધણું જ્ઞાન પ્રાપ્ત
થાય તેમ છે અને તેથી અજરોતી વર્તમાન રંજશ્રમીની અધો-
ગતિનું કાંઈક અંશે નિવારણ થાય તેમ છે.

પ્રાણજીવન જામતો માણસ આદિકાથી પંદર લાખ રૂપિયા
કમાઈ યુનાઇ આપેલો છે, યુનાઇ આવનારને તે રસ મંજરીની
માથાળગનો શિકાર થઈ પડે છે. જલ્દી પાતાલેખની દરિયાં
વિચાર કરતાં લેખકે જોયું 'પાપેયું' જમ્યાય છે. જે માણસને
રસાળ વિહારી, બૈચારી અને તરંગી છે તે આદિકામાંથી
પંદર લાખ રૂપિયાની આપ કમાઈ કરી આવે એ અશક્ય છે.
જે એને બાપકમાર્ગવાળા બનાવ્યો હોત તે કાંઈક રવાખવિક
નજાત; પરિશ્રમ, સંધ્યો અને ઉદ્યોગો માણસને જરૂરી વસ્તુ
જે સુવસ્તુ આ સ્થળે વિસ્મરણ થઈ હોય એમ લાગે છે. બાપ-
કમાર્ગવાળા માણસને પેદાનું મદત સમજતા નથી હોના અને
સામાજિક અધર્મને કરીને બાપકમાર્ગવાળા લાચારી લાડી,
વાડી અને ગાડીમાં યજ્ઞનાર રહે છે. જે માણસ સત્ય પ્રયત્ન
કરી, પશીને ઉતારી દેના કમાય છે તે તેના કિસ્મત પણ
સમજે છે

બીજા પ્રવેશમાં મંગલા જેવી સ્ત્રી બો પતે પતે એવા

સોળ ખવાડી ધરણું આપે છે કે, 'હું' નેરવાને ત્યાં જઈ તો
 મ્હારી દીકરીની પછી એવીજ રસા થાપ.' આ રમણે પછી રસ-
 ભાવિતાતું ખૂન કરવામાં આવ્યું છે. પુરુષ પિતા થયા સિવાય
 અને બી માતા થયા સિવાય અપત્ય હિંવા સંતાન રનેક કેવી
 રંગીય સામગ્રી છે એ સમજી શકે તેમ નથી. અપત્ય દુરાચારી,
 વિપત્તિ અને-સંપદ પુરા પછી પોતાની જીંદગી પરિવર ચરિત્રવત્તા
 જેવા ધ્રુવ છે તો પછી એક દીકરીને-વિધાતાએ આપેલી કુમળી
 નિષ્પાપ-કળાને તે રાંક થવાનું કહે અગર એવી પ્રતિષ્ઠા કરે અને
 એકે જનેનાં એવી પ્રતિષ્ઠા કરાવે એ સપેદાશય ઉપજાવે એવું છે.

વળી વિશેષ આશ્ચર્યની વાત તો એ છે કે, એ પછીના
 ત્રીજા પ્રવેશમાં પ્રાણુજન પોતાની પ્રતિષ્ઠા ઉપર પ્રાણી દેરવે
 છે. આ વસ્તુ માનવ સ્વભાવથી તદ્દન વિરુદ્ધ છે એમ દિગ્ગંથી
 સાચે કહેવાની ફરજ આવી પડે છે.

પ્રવેશ ચોથાથી કુમળા કળાના કૌમિકના આરંભ થાય છે.
 એ સંબંધી વિશેષ વિવેચન કરતાં પૂર્વે કહેવું જોઈએ કે, કૌમિક-
 કર્મ કાંઈ નવી વસ્તુ નથી તથા જુની વસ્તુને નવીન રૂપમાં રજૂ
 કરવામાં પણ લેખકને સાળતા મળી નથી. આજકાલ મુખ્યત્વે
 કરીને ગૂઝરાતી રંગમંચ ઉપર ને કૌમિકા કામવાપ' છે તેમાં
 એક જુદાને ચોદ પંદર વર્ષની બાળિકા સાથે પરજુવા પુણીની
 રુનેતી અને નવીં જીની વિષયસંપદાને ધીતાર રજૂ કરવામાં
 આવે છે. અન્યાસીના કૌમિકની નકલ કરવામાં પણ રા. સપદા
 સફળ નીવડ્યા નથી. હાસ્યરસ કોને કહે છે એ સિદ્ધાંતાના
 દિમાખતી રા. સપદા સમજતા હશે કે કેમ એ એક સંદેહક્રમ
 પ્રશ્ન છે. ભો ગમ-વિકાસ હાવશાવ અને અવિલસ શબ્દ પ્રયો-
 ગને જ હાસ્યરસ તરીકે રજૂ કરવામાં આવે તો લેખકની બાલી-
 ચાતુર માની શકાય. ગૂઝરાતી રંગમંચ ઉપર હાસ્યરસને રજૂ
 કરવામાં ગાલ જમાનાના કાંઈ પણ નાટકકાર સર્વશ્રેષ્ઠ સમજતા
 નથી મેળવી શક્યા એમ દિગ્ગંથી સાચે કહેવું પડે છે. નિર્દોષ
 હાસ્યરસ રજૂ કરી પ્રેક્ષકોને દિલસ પ્રશન કરવાનું કામ સહેલું
 નથી તથા એ કળા કાંઈ સિધ્ધસ્ત નાટકકારજ સારી રીતે
 આધી શકે છે. બીજી તરફ બંગલેશ્વર ઉપર દિનન્દ્ર બાજુ,
 દીનપંડુ મિત્ર, મિત્રીશચંદ્ર વેપ જેવા સમર્થ નાટકકારો વિરુદ્ધ
 હાસ્યરસને રજૂ કરી નાખના મેળવી શક્યા છે. મહારાષ્ટ્રીય
 રંગમંચ ઉપર સિદ્ધ હાસ્યરસને સાળતાથી રજૂ કરવાનું કામ
 કે. મઝરી અને ધાંપાદ ફૂજી કાંઈકટાર ખાલી રચ્યા છે.
 તેમની લેખનિમાં ખાલિકર જેવું રાજકીય એજન્ડા નહિ હેવા
 છતાં ને રિપયને રા. મઝરીએ રચ્યાં કર્યાં છે તેમાં તેમજ
 આખા સમજતા મેળવી છે. આપણી ગૂઝર રંગમંચ ઉપરથી પણ
 રંગ-ગદ્યાભાષ, વાક્યગદ્યા, નયુરામ વગેરે નાટકકારોના અદ્યય
 થયા પછી કેવી સ્વાધર્મો અજવવા માંડી છે એ વિવેચકીય કે
 વિચારણીય પ્રશ્નથી અગત નથી. આપણા આધુનિક નાટકકારો
 નાટકકાર કે રસજાનનું માન મેળવ્યા પછી ને નાટક લખે તો
 જાસની રંગમંચની શાયનીય ધનિમાં કાંઈક આવકારવાયક પરિવર્તન

અવરમ થાય આ રમણે બીજી એક એ વાત નિર્ધારા જેની છે કે
 કાંઈપણ નાટક કામની બતાવવા માટે કેવળ ચાર કલાકનો વખત
 હોય છે. એટલા વખતમાં નાટકની, અંદર કૌમિકના ચાર પાંચ
 પ્રવેશ ભેળવી દેવાથી અમલ નાટક જોઈએ એવું ખીલી નીકળતું
 નથી. હમણાં તો નાટકની વસ્તુ ગમે તે હોય પરંતુ અંદર કૌમિક
 હોવું જોઈએ એવી માન્યતા હદ થઈ પડી છે તથા નાટકમાં
 જળાંકારે કૌમિક ભેળવી દેવામાં આવે છે એ વાત પણ વિચારવંત
 પ્રેક્ષકાથી અજાણી નથી. કેટલાંક નાટકમાં તો એવેા અમલ
 ભવિષ્ય વાટખામાં આવે છે કે, અકબર, શિવાજી કે પ્રતાપના
 વખતનું નાટક કામવાપ' હોવા છતાં ત્રીજા કે ચોથા પ્રવેશમાં
 વીસમીસદીની મુખ્યની પ્રોલિની કે સુરતની શકાણીને કૌમિકની
 અંદર રજૂ કરવામાં આવે છે. કહેવાતું તાત્પર્ય' એ છે કે, નાટ-
 કના કાળ અને વસ્તુથી તદ્દન જુદું કૌમિક રજૂ કરવાથી મૂળ
 નાટકની જે બાપ પ્રેક્ષકોનાં મન ઉપર પડતી ભેદએ એ બાપ
 આવજુના મેધાજાનરની માફક અદ્ય કાળમાંજ ઉડી જાય છે.

જેવી રીતે 'કુમળા કળા' નાટકનો આરંભ વેશ્યાના ધરણો
 થાય છે તેવીજ રીતે કૌમિકનો આરંભ પણ 'વેશ્યાના ધરણો
 ઉછરેલી અને લગભગ વેશ્યા જેવીજ રિયતિ ભોગવતી કાશીને લેવાજી
 બાંધ પાંખ લલચાવે છે' એ મુદ્દાથી થાય છે. અર્થાત્ કુમળા
 કળા નાટકની તથા તેના કૌમિકની વસ્તુમાં કામાદીપુરાની કાશી
 કુલકાએતુજ પ્રદક્ષન કરવામાં લેખકને સિદ્ધતા અજાણ છે. લેખ
 તરીકે અને કાશી તરીકે ને નો રંગમંચ ઉપર રજૂ થાય છે
 તે પ્રેક્ષકો સાથે એટલી હદ સુધી પડે છે કે, પ્રેક્ષકોને તેમજ
 જાણે કે, ઉલ્લેખોજ કેમ ન સમજતા હોય. એ જાને નો
 રંગમંચ ઉપર રજૂ થતાં ગૂઝર રંગમંચિનું એડીઅસ મુખ્યતાની
 પરાકાષ્ટા બતાવે છે, તથા એ મુખ્યતાના લાભ લઈ જાને નો
 રંગમંચિનું અસ્તિત્વ જુદી જ પ્રેક્ષકોની કેડી કરવા માંડે છે.
 એક રમણે જેવો કાશીને કહે છે કે, 'સુદાંકે ધરમે' બે ધડી મોજ
 કરેજો.' ને લેખકોને દિંદી બજાવના આ તરીકે ચીતરવાની કાળજી
 રાખવામાં આવી છે તેનેજ મુખે 'હા, ધડી ને જાલે
 'બે ધડી' શબ્દ રા માટે ઉચ્ચારાવવામાં આવ્યો હશે ?
 'નિર્દોષ અને નીતિમાન અધાર્મિક પ્રસિધ્ધ કરવાનાં બધુમાં
 કુંડનાર રા. સપદાને કું પોતાના પતની જાદર અંખર-ચરવાની
 ધમ્મજા શકે આવી હશે ? તેથીજ તેમજ 'બે ધડી મોજ' શબ્દોનો
 ઉપયોગ કર્યો હશે ? છતાં આ રમણે અદરનો બેદ બજાવ્યો સુદો
 શકે જાય છે. 'એના ધરમાં બે ધડી મોજ' કરેજો' એ શબ્દો
 એવા આશયથી વાપરવામાં આવ્યા છે કે, 'સુદાંકા ધરમાં આપણે
 સંતાનક (શી કકુરોને શબ્દ) કરીશું.' પોતાના પતની જાદર
 અંખર નીતિમાન સાદિત્યને પ્રચાર કરનાર તંત્રી આવા આશયથી
 કરે ત્યારે આપણે તેમના મુદ્દાભેદને કેના માનવો ? માણસ મને
 તેટલી દંભ કરે છતાં અમુક અમુક એવા પ્રસંગો ઉપરિચિત થાય
 છે કે ને પ્રસંગોએ તેનું અસહ રૂપ જાણે અનુભવે પ્રકટ થઈ
 જાય છે. બે શબ્દો માટે એમ ન બન્યું હોય તો એ આનંદની
 વાન અમે માનશું.

“મોજ-મજલ” નો મુરખખો.

સૌનીનું ખીલ.

માવજીભાઈ સૌની પાસે રાત્રી ખીમચરે થોડાક કામીના લાગ્યા. આંકડો રૂપિયા ૩૨-૭-૫ બાકી હતો. બે માસ પૈસાની રાત્રી નેમ માવજીભાઈને પૈસાની માંગણી કરી.

“કૃપા કરી માઈ ખીલ મોકલો.”

કામળ પહેંચતાની સાથજ વળતી, પોષ્ટે માવજીભાઈને પોતાનું ખીલ પાછું મળ્યું. તેની ઉપર લખ્યું હતું કે:—“કાણ ના કહે છે? આપનું ખીલ આ સાથેજ મોકલ્યું છે.”

માવજીભાઈને કંઈ ખીલની અમત નહોતી. એને નાણાંની અગત્ય હતી. તેથી ફરીને ખીલ પાછું મોકલ્યું. એક માસ રાત્રી નેમ ચણ નાણાંનું ન મ નિશાન નહોતું. એટલે પાછું લખ્યું—

“કૃપા કરી મારો આંકડો મોકલો.”

વળતી ટપાસે માવજીભાઈને એક પેટકાડું મળ્યો. તેમાં લખ્યું હતું કે:—“કાણ ના કહે છે? તમારા ખીલનો આંકડો રૂપિયા ૩૨-૭-૫ છે.”

માવજીભાઈ આ વાંચી થોડાક માલીપ્રદાન કરી નાખ્યું. દવામાં ચૂકીઓ પછી ઉગામી. પરંતુ દિવસ પછી પાછું લખ્યું:—

“કૃપા કરી મારી નીકળતી રકમ માટે ચેક મોકલો.”

વળતી પોષ્ટે અત્યુત્તર મળ્યો. તે આશ્ચર્યકારક હતો. ચેક આપ્યો હતો. પંચુ તે ફારો હતો. સહી વગરનો હતો. સાથેની મિટીમાં લખ્યું હતું કે:—“કાણ ના કહે છે? માંગણી પ્રમાણે રકમ પોટે ચેક મોકલ્યો છે. રકમ અને તેને બદલે રાખી લીધી છે.”

માવજીભાઈ તે રેલ ફૂટ્યા. કળજી હાથ ન રચ્યું. આખરનો ઉપાય તેણે અશ્રમાયો. લખ્યું કે:—

“દને મારાં ખીલના પૈસા મને મળવાજ નેમખે.”

અત્યુત્તર મળ્યો કે:—“કાણ ના કહે છે? હું પણ એમજ ધારું છું.”

તોપણ પૈસા નહોતા. માવજીભાઈ બુઝાસું ખાતાં ખાતાં વિચારતાં કે દરે શું રહ્યું?

વ્યાસ વિનોદી

આનંદી કિશક—(વિદ્યાર્થીને તમારો મારી) ને સાંભળ (બીજાને તમારો તમારો સાંભળ) આ અમલ છોકરો માથન વાંચતાં નથી શીખ્યો પણ એના નેવા મિખારી પાસેથી સાંભળાને શીખ્યો છે. તું આવડો મોટો ચ્યો પણ—

છોકરો—(મિખારી રડતાં રડતાં)—પણ એને નેનો મિખારી શીખવવા મળ્યો તેનો મને મળ્યો નથી (વધારે રડતાં) પણ દવે

ઈં ધારું છું કે જલદીથી શીખીય.

મોતીચંદ માધવજી—(ધાંધલ કરવાથી સૌની લગામજી ઓજાં જેવો એ હેતુથી) મેં આનો લોટો કરવા કહ્યો તો? ચાલે લાવ મને ચાંદી મારી પાછી આપ. આને હું શું કરું (અંભો હાથ કરે છે.)

સૌની (કંઈ પોટે લોટો લઈ માથે લખ દબાડી મારી લોટો વાળી) હવે શેઠ ન પાલવે તો આપની ચાંદી પાછી.

શેરને માથે સવારોર

મોતીચંદ શેઠ ચોલીસ લાજી લઈ સૌની પાસે ગયા તે કહ્યું:—ચાર ચારના છ ઝુમખા બનાવજો. ક્યાં પર ચુકવા છે.

સૌની—(ચાર લાજી સેરવી) શેઠ આ તો વીસ છે તે કેમ? મોતીચંદ—(સૌની પાસેથી ગણવા માટે લાજી લઈ પોતે બીચાર સેરવી) કીક હં. હું જૂલી ગયો. પાંચ બનાવજો. (આપે છે.)

સૌનીભાઈ પોતાની હોશીયારીથી છકક ચક ગણવા વગર પેટીમાં ચુકે છે. ઝુમખા બનાવતી વખતે ઓઝા માલમ મદારથી તેને અપચુપ ચાર કાદી ઝુમખા બનાવવા પડે છે.

નાનો છોકરો—સર, મારા આપે તમારું નામ શું છે તે પૂછજ્યું છે.

માસ્તર—નવલક્ષા હીરજી વકિલના. સમગ્ર્યો કે? છોકરો—હા સાહેબ, માસ્તર-નું કહે જોકે? છોકરો-નવલક્ષા હીરજી વટાજી. માસ્તર—(હસીને તથા છોકરોના કાન પકડીને) અધ્યા નવલક્ષા હીરજી વકિલના બોલ જોકે.

છોકરો—(માસ્તરને હસતા જોઈ હસતા) મધ્યા નવલક્ષા હીરજી વકિલના!

તે—હું તને એટલો ચડ્યું છું કે તારા મુખ માટે તારી— તેથી—ત્યારે તો આખી એક શાષ્ટ્ર તરીકે વરતજો ને મને કંટાળો ન આપતા.

ગદારીમાર—મને રવખું આવ્યું હોત કે હું મારી પાસે અરખી મારતો હોતો હતો, મેં ના કહી એટલામાં મને ચાલ આવ્યું કે હું મારી પાસે પાંચ રૂપિયા માગે છે તેથી મેં તરત મળી આપ્યા.

બીખમાર—હું ત્યારે તો બચ્યા મળી આપ મારા પતિ રૂપિયા લેજો. નહિતર તેં આપ્યા છે તેની રસીદ બનાવ કારણ કે હું માથું છું તે હું રવખાથી કમલ કરે છે.

ગદારીમાર—પણ હું મારી પાસે માગે છે તેનો દસ્તાવેજ ક્યાં છે?

મુસાદર પી. એ.

તૈયાર છે! તૈયાર છે!

સિનેમાના લેખકો, પ્રોડ્યુસરો અને નવીન લેખકોને અતી કીમતી.

સિનાર્યો બુક

સિનાર્યો લખવાને માટે તૈયાર કરેલી છાપેલી કોસ પાનાની ચોપડી.

આકેલા દરેક કોલમ-નંબર-રથજી-પાસો અને એક્શન સાથે અનેક સીનેમા પ્રોડ્યુસરોની બાબતોથી ભરપૂર લગભગ ૨૦૦ બરો સીનેમા સમાવેશ કરી રાકાય તેવી દાથમાં રહી રહે તેવી નાલુક બુક.

ખાસ બાણીતા લેખકો અને હાયરેક્ટરોના મત લખને તૈયાર કરવામાં આવી છે.
કિંમત માત્ર રૂ. ૨ પોસ્ટેજ ભુલું.

તૈયાર થાય છે

સિનેમાની લેખનકળા

સિનાર્યો એટલે શું, વસ્તુને સીનાર્યોના આકારમાં કેમ મુકવી? સંકલના કેમ સાચવવી તેમજ સિનેમાની કેલીક અટપટ બાબતો સાથે કેમેરાની કેલીક બાબત આપતી એક અતી કીમતી બુક

નવીન લેખકોને અતી કીમતી.

આ ઉપરાંત બાણીતા કુશળ લેખકોના સીનાર્યોમાંના કેલીક સ્પષ્ટરૂપે ઉતારા આપવામાં આવશે.

કીમત. અગાઉથી ગૃહાક થનારને માત્ર રૂ. ૧ પાછળથી રૂ. ૧.૧૧

લખો મોજ-મનક કાર્યાલય ગીરગામ મુંબઈ નં ૪

આવે છે—

સીનેમા મેજેસ્ટીક
સુદર્શન ફિલ્મ કું. કૃત

બંગાળના પ્રસિદ્ધ લેખક
રા. બર્દૌન બાબુના પ્રખ્યાત નોવેલ ઉપરથી
ઉતારવામાં આવેલી એક મહાન ફિલ્મ

દુર્ગેશ નન્દિની

શૌર્ય-પ્રેમ રહસ્ય અને પ્રદક્ષિણી ભંડુર
એક આકર્ષક વસ્તુ સાથે ઉમદા અભિનય

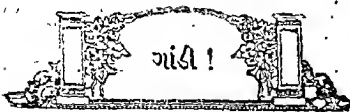
દેખાડવાની તારીખ જોતા રહો

બોમ્બે પ્રેસીડન્સીના મહારાં રાહરો ફરાંચી,
અમદાવાદ, મુંબઈ, ભરૂચ, વડોદરા વિગેરે
રાહરોમાં બુક થઇ ગઇ છે.

લખો—

સુદર્શન ફિલ્મ કું. ૦

ગ્રાન્ટરોડ મુંબઈ ૪.

લખનાર—મિસે કરવત

“અરે ચંચળ ! ક્યાં ખરી મઠ ! ભાગી ક્યાં મઠ રાંડ !
આવવા દે આજ રાંડનો ટાંડીઓ વાદી નાખું !”

“સાજના ચાર વાગી ગયા છે. તે વખતે એક મહાનમાંથી
હારનો પાંદો હિંગો કરી એક અઘાર વર્ષની સુદરીએ ઉપરના
અપ્પો કહ્યા: તે વખતે એક યુવક કે જેની ઉમર લગભગ પંચ
વર્ષની હતી, જેણે આખર તકાના ચરમ ધારણ કરેલા છે,
હાથની અંદર છતી રાખેલી છે તે ઉપરના મહાન આજણ પેલી
સુદરી પાસે આવી બોલ્યો—“શું છે લાભી ! કેનો ટાંડીઓ વાદ-
વાની ચિંતામાં પડ્યાં છો ?”

—લાભી લર્ભા ચઢાવી બોલી:—“તમારી પેલી મનાતીનો,
જેને તમે માયા ઉપર ચઢાવી છે, મારું ચાલતું હોય તો હું તેનું
મેલું ન જોઈશું. અરે મને તેમ હોય પણ “નીચ તો સદા નીચજ
રહેવાના ! સાપને કાલે અચૂત પાવ પણ તેનું જેરજ ચઢાવું !
કાલસાને દૂધથી ધૂવા તોપણ કાળાજ રહેવાના ! જો નીચ ચેતાની
નીચતા છોડે તો નીચ અને હિંગોને ભેદ ક્યાં રહેશે ! આવા
વખતે તો સૌથી પહેલું કાણું મરે છે રાંડ ! અને કામ વખતે
તો પતો નહિ.”

યુવકે હસતા હસતા કહ્યું, “એમાં ચુંડું શું ! શું વાત છે !”

ભાભીએ કહ્યું—“ચુંડું એમ કે જ્યારે કુંડી હતી ત્યારે રાંડ
અને પંખો નાખવાને બદલે ગુમ મળ મળ. મારું મારું કૌપ્ય કરી
બેઠાડી, જ્યાં અને નિંદા આવવાની તેવારી મળ ત્યાં પંખો
બેઠ. અને હું પરીનાથી લીળાઈ ગઈ. ધરીકમાં પાણી પીવાનું
બંધાવું કાઠે, તો લરીકમાં પેસાળવું ! મારું કરી પાછી મેઘાડી પણ
પાછીએ ગુમ.”

યુવકે હસતા કહ્યું—“રાંડે કામ તો ચલું ખરાજ કહું પણ
જવા દે. હજી બચ્ચું છે.”

“હા આ આ...બચ્ચું” છે કેમ ! આવ્યાં તો સૌથી
પહેલે આપ છે. વાતમાં પણ પહેલે નંબર જાણે ધરીકે ડોહી,
અને તમે કહી દીધું કે બચ્ચું છે ! આવવા દે આજ રાંડને !”
ભાભીએ કૌપ્યથી કહ્યું “અને અંદર ચાલી ગઈ. યુવકે પાસેના
ખંડનું બારણું ખોલી અંદર ગયો. આ ખંડ સાધારણ રીતે
સબુજારો હતો. દીવાલ પર મહાત્મા ગાંધી, લોકમાન્ય તિલક
ચિત્રે નેતાઓની તથા ચાર મોટી મોટી જાણીઓ ટાંગવામાં આવી
હતી. એક બાજુ કપાટમાં સુદર પ્રસ્તાવે દેખાતાં હતાં. એક બાજુ
ટેબલ અને પુર્ણ રાખેલાં હતાં અને એક બાજુ પર્લેજ પડેલી
હતી. પાસેજ સફેદ ચાદર ખીજાવેલ ગાંધી તરિકા મોઢવચાસી

આખા હતા. યુવકે છતી બાજુ પર મૂકી ચરમા ઉતારી મેજપરે
મુક્યાં અને ત્યાર બાદ પાટલુન કાઢી ઘોલીવું પહેરી લીધું. પલંગ
પર બેઠો અને પાંખે પડેલા પંખોને લઈ પવન ખાવા લાગ્યો.

ચોટીકે પગ વીસા પછી ઘરના એક તેર વર્ષની બાલિકા
ખંડની અંદર આવી. તેનો વધુ જ્વામ હતો, છતાં તેની આંખો
સુદર દેખાતી હતી. એની આંખો કાળી અને મોટી હતી. મહેરો
જોળ, મોઢું નહાવું, નાક પણ નહાવું, સીધા ખાંધાની, તેના શેઠ
પણ પાતળા હતા આ વખતે તેણે સફેદ વસ્ત્રો ધારણ કર્યાં હતાં.
બાલિકા ખંડની અંદર આવી. પમલુંછણાં પર ઉભી રહી. યુવ-
કને જોઈ તેનો મહેરો આનંદમાં આવ્યો. કમારને બે હાથથી
પકડી રાખ્યું ચરીરનો સર્વ કાર કમાડ પર રાખી બોલી—“તમે
આવ્યા !” યુવકે શિર નિચું કરી પલંગપર બેઠો હતો. બાલિ-
કાના સપ્ત જાંભળી તેણે શિર ઉંચું કર્યું અને તેના આંખ
એકાદસે ફેટીકવાર જોઈ રહ્યા બાદ બોલ્યો.

“ચંચળ ! આજ તે પંખો ખરેખર બેઠ્યો નથી કેમ !
ભાભીને મરમીતો લીધે નિંદા નહિ આવી તેથી તે આજ તારાપર
જડજ નારાજ છે.”

ચંચળના મનમાં બપ પડેલો. તેણી ધરધરવા લાગી, અને
નજર બારણુપર પેરેની નાની આજણાઓથી કમાડને ખોતરતાં
ખોતરતાં બોલી—“મેં પંખો નાખ્યો તો.”

યુવક—“ભાભીનું કહેલું એમ હવું કે વારંવાર હું પંખો
નાખતા નાખતા ભાભી જતી હતી.”

ચંચળ મૌન રહી.

યુવકે આરતેથી કહ્યું—“કેમ ! બોલતી નથી !”

ચંચળ આરતે રહીને બોલી—“એકવાર પાણી પીવા મળતી.”

યુવકે હસતાં હસતાં કહ્યું—“અને બીજવાર ?”

યુવકના મોઢાપર હાથનાં ચિન્દો જોઈ ચંચળ પણ આનં-
દમાં આવી અને રહેજ રહાજ હસતા યુવકે બોલી, “બીજવાર
અને જડજ નિંદા આવી હતી.”

યુવક—“નિંદા આવી હતી તો શું સુવા ચાલી ગઈ ?”

ચંચળ—“નહિ સુવા નહિ, પણ મોં ધોવા મળતી. પંખો
ખેચતા જો હું સુઈ જાઉં તો ભાભીજ અને મારે છે અને તે-
લાજ મોટે હું મોઢું ધોવા મળતી કે નથી થઈ ન આવે.”

યુવકને દિલમાં લાગી આવ્યું. શિર નીચું કર્યું ચંચળ
તો આજણ પ્રમાણે નખેલી કમાડ ખોતરતીજ હતી. ફેટીક
વાર પછી યુવકે શિર ઉંચું કર્યું અને કહ્યું—“ભાભી જડજ
નારાજ છે.”

ચંચળ—“હું હાથે પગે લાગી મનાવી લઈશ.”

યુવક—“જો તને મારવાનું કહેતી હતી ! મારશે તો ?”

ચંચળ—“મારશે તો માર સદન કરીશ.”

યુવક—“તને લાગશે નહિ !”

ચંચળ મૌન રહી.

યુવક—“વળી પાછી યુવ થઈ મઠ ! આંદિ-આવ ?”

ચંચળ ધીરે ધીરે યુવક પાસે પહોંચી ગઇ. યુવકે તેની પાંદે પાંદે હાથ ફેરવતાં ફેરવતાં કહ્યું, “એલ તને નહિ લાગે?”

ચંચળ—“લાગે નહિ કેમ?”

યુવક—“તો પછી?”

ચંચળ—“પછી શું? લામશે તો થોડીવાર રાંધે લઈશ?”

યુવકે હસી પડ્યો, અને હસતાં હસતાં ઉઠી બેઠો, “ચાલ લાભીયો તારો સલાહ સંપ કરાવી દઉં.”

(૨)

ચંચળે દલકી જાતની હતી. તેનો પિતા શેઠ પ્રાણલાલનો ગાડી હાંકનાર તો નહિ પણ ઘેઘાની બરદાસ-ચાકરી કરનાર સમૂહ હતો. ચંચળને માતા નહોતી, એની માતા બન્ન આપીને મુતત્ત બંધુ પામી હતી અને તેના પિતાએ લાકડાંથી ઉછેરી મોડી કરી હતી. ચંચળ બ્યારથી ચાલવા શીખી ત્યારથી પ્રાણલાલ શેઠના ઘરે આવતી જતી, ત્યાંથી તેને ‘ખાવાનું’ અને ‘પહેરવાને વસ્ત્ર’ મળતાં. પણ બ્યારે ચંચળ છ વર્ષની થઈ ત્યારે તેના મુંદર મહેરાથી શેઠ પ્રાણલાલના ન્હાના ભાઈ પ્રીતમલાલનું ‘ખાન’ બેસાયું. તે ચંચળને વારંવાર પ્રેમથી બોલાવે. એના કાલા તોતામાં શબ્દમાં એને મળ આવતી. એક દિવસ વિચાર આવ્યો કે ચંચળને લખનાં વાંચનાં શિખવવું જોઈએ.

પ્રથમ તેજ ફિલ્મથી તેણે લખાવવાનો પ્રારંભ કરી દીધો. આ આચરણથી પહેલાં તો એના મોટાભાઈએ કપડાં આપ્યાં. તેની સાથે પણ બહુ બીજાં અને બોલી—“એવી દલકા કુળનીને લખાવી તમારે તેને સતિ સીતા કે સાપીની બનાવવી છે? નીચ જાતિને લખાવીને કરવું છે શું? આ ઉપરથી તો રપબ જણાઈ આવે છે કે ધીરે કશિયુજ આવ્યો. વાહરે! વાહ! દિવસ છીક ઉઠી ગયાં વહેવરાવે છે! એ દલકા કુળની તો દને લખશે વાંચશે કેમ? અને ઘોડાની ચંદી દને સારા ધરની એડીએ દળશે!” પરંતુ પ્રીતમલાલે બધાની વાતો એક કાને સાંભળી બીજે કાને કાઢી નાંખી. અંતમાં સ્વં દારીને યુવજ રહ્યાં. ચંચળના પિતાએ પણ પ્રીતમલાલને કહ્યું હતું કે—“સાહેબ! સા મોટે મારી છોકરીને લખાવે છે! એ બોલે પછી મોરું માંસે નહિ અને ક્યારેક કીરનાં થઈ જશે તો આ ગરીબનું ઘર ઉજડ થઈ જશે.”

પ્રીતમલાલ—“તમે ચિંતા ન કરો: મારું ચિત્ત એવું નથી કે તે હાલ પળી નહીં.”

ચંચળના પિતાએ કહ્યું, “બહુ સારું સાહેબ, જેની આપની મરજી ને કરમમાં લખવું હતું તે થશે. પારે તો આ કરમમાં મરીને જવું છે. અને એ છોકરીના કરમમાં ને દરે તે થશે. એનાં કરમનાં સાથી સા જાપ નથી.”

*

*

*

પ્રીતમલાલની કૃપાથી ચંચળ યુવરાતી લખી વાંચી શકે છે. એ કે, વાંચવા કરતાં લખી બોલું જાણું જાણું છે. કારણ

ચંચળને વાંચવાનો શીક વધારે છે. આટલી ન્હાની ઉંમરમાં એણે ધણી સારી સારી ચોપડીઓ વાંચી લીધી છે. પ્રીતમલાલ ને કંઈ નવું પુસ્તક લાવે તે મુતત્ત વાંચી લે છે.

બપોરનો વખત હતો. પ્રીતમલાલ તેની ભાષીના ખંડમાં પહોંચ્યા પછી પુસ્તક વાંચતો હતો. પાંખના પલંગપર તેની લાલ લાલકાટ ઉઘટી હતી. ચંચળ બારણામાં બેસી પંખો ખેંચતી હતી અને દીવજીપર પુસ્તક રાખી વાંચતી જતી હતી. પ્રીતમલાલ વાંચવામાં એટલો મગ્ન થયો હતો કે કેટલો વખત થયો, તેવું પણ તેને જાન ન રહ્યું, પરંતુ ગરમી એટલી બધી પડતી હતી કે પ્રીતમલાલનું ‘ખાન’ બે ‘ખાન’ થઈ ત્યારે તેને માલુમ પડ્યું કે કું પસીનાથી તરબોળ છું. આટલું થઈ પછી તેણે ચંચળ તરફ નજર ફરી તો તે પોતાનું ‘માથું’ કમાડને એટલી સુધ રહી હતી. બેળામાં પુસ્તક ઉપાડું ‘પડ્યું’ હતું. કાળો હાથ પંખાની ફેરી ખેંચતા બંધ પડી ગયો હતો અને હાથમાંની ફેરી ધીરે ધીરે સરકતી જતી હતી. પ્રીતમલાલે આ દ્રશ્ય પસિના લૂગાં લૂગાં જોયું અને તેને ચંચળ પર ક્રોધ આવ્યો, “નહિ! બરાબર છે! ભાભી આના પર ઘુસી ચાપ છે તે બ્યાજની જ છે. કામને વખતે સુધ જવા જ કેમ? અને કદાચ અત્યારે ભાભી જાગે તો મારાં વચર ન રહે. મેં પુસ્તક વાંચવા આપું છે તે નવરાથના વખતે, કંઈ કામના વખતે નહિ.” આટલો મન સાથે વિચાર કરી તેણે પંખાની ફેરી લેવા માટે હાથ લખાવ્યો; પરંતુ વિચાર આવ્યો કે નિંદા આવે એમાં બિચારી એ શું કરે? કાણ જાણે શું એ કુદરત છે કે પંખો ખેંચતા નિંદા બાજી જ જાય. જાતે! થોડીવાર સુધ રહેવા ઘો. પ્રીતમલાલનું ‘ખાન’ પુનઃ પુસ્તકમાં એકાગ્ર્ય.

થોડી જ વારમાં ચંચળના હાથમાંથી પંખાની ફેરી પડી ગઈ અને હાથ ખેંચતા તેની ઉંધ ઉઠી ગઈ અને તેજ વખતે પ્રીતમલાલની ભાષીની નિંદા પણ પડી. તેણી પસીનાથી ભીજી એલી હતી. પડ્યું ફરી જોયું તો જણાયું કે પ્રીતમલાલના હાથમાં પંખો હતો. તેણીની આંખ લાલચોળ થઈ ગઈ. બેળાકળી ઉઠી અને ચંચળના તરફ જોયું તો આંખો ચોળતી જોઈ. ‘ઝટ પકડે પુરથી ઉઠરી કે તરતજ પ્રીતમલાલે કહ્યું, “કેમ લાભી?”’. ઉત્તર નહિ. તે તો ચંચળ પાસે પહોંચી અને ત્રણ ચાર લાંબા લમણી દીધી અને બોલી, “રહો! કામ કરવા રાખી છે કે મેવા? બ્યારે અમે હાથે પંખો નાંખીશું ત્યારે તને રાખી શું કરવા? શું તારું મોઢું નહેવું જાણવું? ચાલ નિકળ બહાર, જો દરે આદિ આપી તો ટીકીઓજ વાઢી નાંખીશ સમજ?” ચંચળ બિચારી રાતી રાતી ચાલી ગઈ. પ્રીતમલાલે આ જાનાવ જોયો. ભાભી પાછી પકડે પર બ્યારી બંધાડવા લાગી.

પ્રીતમલાલ કેટલોક વખત શાંત રહ્યો. ત્યાર પછી તે બેઠો, “ભાભી, તમે બિચારીને આજ બહુ ખરાબ રીતે મારી. તમને આપું નહોતું કરવું!”

“મારું નહિ તો શું કરું? આપના ભાગની છે રાંડ.”

પ્રીતમલાલે હાથ છાડીને કહ્યું, “જોહા ! એ તો બીજી વાત. તેં મારા પાનદાનને અશુદ્ધ બનાવ્યો, કારણ અંદર કાંઈના પાન દર્તા અને ઘું પાણીને અડે એ અશુદ્ધ ગણાય !”

ચંચળ પ્રીતમલાલને પગથી માથા સુધી ભેંચે અને પેતાના શરીરને પશુ ભેંચું. પછી દીર્ઘ નિશ્વાસ નાખી સુપ રહી.

પ્રીતમ—“શું વિચાર કરે છે ચંચળ ?”

“મેં એક દિવસ એક પુરતકમાં વાંચ્યું કે ભો નીચ ભત્તી ઉસાઈ બની જાય તો સૌ કોઈ તેના સાથે આનંદથી વર્તે છે અને એના સાથે બેસી બોજન સુધ્ધાં કરવામાં હરતા નથી. અંગ્રેજ લોક પશુ તેમના સાથે સારી રીતે વર્તે છે.”

“અરે! એ તો અંગ્રેજ તો શું પશુ સુમલમાન સાથે પશુ ખાવા પીવાનો સંબંધ રાખે છે પરંતુ અમે હિન્દુઓ એ ભત્તિને અણવાથી અણાઈએ છીએ એમ માનવારા છીએ સમજી?”

“એક વાર્તા મારા સમજવામાં નથી આવતી. મને કેટલીક વાર પુછવાનું મન થયું પશુ પછતાં અચકાતી, આજે એ વાત—”

“કંઈ વાત ?”

“હું રોજ નહિં છું, મારાં કપડાં રોજ ધોઈ છું, તથા ચાર દહાડે કપડાં સાથુથી સ્નાં કરું છું તો પશુ આપને ત્યાંના પાણી વિશેરેને અણવાની મના ! મારા શરીરમાં એવો કયો કાચ છે કે જેને અશુદ્ધ માનવામાં આવે છે? બીજા એવા મેં કેટલાક ભોયા છે કે તથા ચાર ચાર દિવસ નહાય નહિં, કપડાં ગંદાં રાખે ઉતાં તમારા રાષ્ટ્રવાના કાંઈમાં લાગે ! આ શું? મને સમજ પડતી નથી કે મારા શરીરમાં એવી કંઈ વસ્તુ છે કે મને અસ્વચ્છ ગણવામાં આવે છે !”

પ્રીતમલાલ વિચારમાં પડી ગયા. “આનો શું ઉત્તર હશે? પ્રશ્ન ધણી વિકટ છે! પશુ જો જવાબ નહિં આપું તો એને એમ લાગશે કે આની પાસે જવાબ નથી તેથી તેણે કહ્યું—“વાત એવી છે કે અમારા ધર્મશાસ્ત્રમાં જે ભત્તિએને અસ્વચ્છ ગણવામાં આવી છે અને ભત્તિ ભેદ પાડ્યા છે તે પ્રમાણે અમે ચાલતા આવીએ છીએ, પરંતુ જે ભત્તિને અસ્વચ્છ ગણી છે તેને કેમ ગણી છે તે જાણવામાં નથી અને મને તો એમ લાગે છે કે તેનાં ગંદા કાંઈથી—ગંદાં રહેવાથી આ વહેવાર ચાલુ કર્યો હશે.”

“મને જે ગંદા ન રહે તેવું શું?”

માથું ખંજવાળતા ખંજવાળતા પ્રીતમલાલે કહ્યું,

“હા, ગંદા ન રહે તો રીક છે! પશુ જેને અમે અસ્વચ્છ મનીએ છીએ તેને પવિત્ર કેમ માની શકાયે! હું તો જો કે મારા હૃદયથી એમજ માનું છું કે અસ્વચ્છ મનુષ્યો જે ચોખ્ખા રહે તો તેમને અણવામાં કરી પ્રતિબંધ ન દોરે એજ છે. પરંતુ તેને હું અમલમાં નથી મુખી સકતો. લોકો મને ગાંઠે, ઉલ્લુ ધારે. મારા હાથનું એકું પાણી સુધ્ધાં પશુ ન પીએ.”

ચંચળ સુપ ચાપ સંભળતી ઉભી રહી. તેનાં નેત્રો અશ્રુથી ઊભાજલ ભરાં દર્તાં તે ચોલી, “જ્યારે આજેજ હવું

તો મને શાં આંતે લખતાં વાંચતાં શીખવ્યું? અમારી જાનિના આંતે અકાશ રહેવું એજ શ્રેયસ્કર છે”

“હું તો મિલકુલ ગાંડી છે! આજ તને કોણ જાણે શું થઈ ગયું છે!”

“મને કશુંયે થયું નથી. હવે હું લખી વાંચીશ નેહિ અને જેટલું શીખી છું તેને જુસી જવા પ્રયત્ન કરીશ.” આટલું કહી ચંચળ ચાલી ગઈ.

*

*

*

પાંચ વરસ પછી.

એક ગામમાં ગામમાં યુવકાં આજળ ચાર છ માંજુસે તાપણ તાપતા બેઠા છે. એમાંના એક આંદામીએ કહ્યું,

“આટલો દિવસ ચડ્યો પશુ આજ હજી સુધી ગાંડી નીકળી.”

એક વૃધ્દે દીર્ઘ નિશ્વાસ નાખી કહ્યું, “ભાઈઓ, હજી એવું મંજલ સારું નથી થયું. શું કહું! કરમમાં લખ્યું હતું તે થયું. જેને ત્યાં અમે નોકર દર્તા તેણે પશુ દવા કાર ધણાં કર્યાં. પશુ આરામ ન થયો. મેં લખતાં-વાંચતાં શીખાડવાની ના કહેલી. પશુ એ અહમ્મલાએ આ મારા જેવા ગમારનું શું કામ માને! ભાઈઓ! કોણ જાણે શું એ થઈ ગયું કે ચોપડી લાગે છે કે તરતજ તેવું મગજ બગડી જાય છે. અદા તદા બકવા માંડે છે, દાંત કાઢે છે, જેટલી ચોપડી હતી તેટલી બધી તો બાળી નાખી.”

એ વખતે એક યુવતી જેની ઉંમર. આઠાર, ઓછાથી વર્ષ લગભગની હતી તેં યુવકાંથી નીકળી. સૌ લોક તેના તરફ જોઈ રહ્યા એનાં વસ્ત્રો ગંદાં દર્તા, માથાના પાળો અતતઅતત દર્તા, મોઢા ઉપર ઉઘાડીનતા માલમ પડતી હતી, યુવકીની નજીક બાંધેલી બે બેસે. અને એક ગાયને છાંટી હાથમાં લાકડી લાઈ તે દોરને હાંકી નીકળી. જંગલમાં જઈ તેણે બેસીને અને ગાયને ચરવા મૂકી અને તકકામાં એક પથ્થર પર બેસી ગઈ—સુષ્પ ગઈ. કેટલોક વખત વિભાષાદ તેણે હાથની આંગળીથી જમી ઉપર, “પ્રીતમલાલ” લખી તેનાં તરફ ધણીવાર એક પાનથી. જોઈ રહી. રહેજ હસી. અને તુરતજ તેના મોંઘાપર ઉઘાડીનતા ઊવાઈ ગઈ, એક દીર્ઘ નિશ્વાસ નાંખ્યો અને નેત્રોમાં અશ્રુ કારાઈ ગયાં.

આ વખતે એક બાળક તેની પાસે આવ્યો, અને કહ્યું,

“ગાંડી આવી ગાંડી...આ...વી ! રે ! આ સંભળતાજ ગાંડીએ તરતજ “પ્રીતમલાલ” શબ્દ હાથથી જુસી નાંખ્યો અને મોઢું મરડી ત્યાંથી ઉઠી. વળી ત્યાંથી દૂર જઈ બેઠી અને આંગળીથી જુસી પર કંઈક લખવા લાગી—અરવું.

(અંત)

સીનેમાના સંભાષાર

અખતાર-૨૧, ચિત્રપટ

નવીન દિલ્હી.

સુમનાજ મહાલ-
કાલીકાનું સુખર પ્રોડ
કચ્છન. લેખક મી.
દેવે. કાયરેક્ટર મી.
દોમી મારતર, ફેટા
મ ફર. મી. નારાયણ
દેવાર.

વરતુ—ગોત્રલ
વંશના કલિદાસનો
એક સદો રજુ કરે
છે. જદાગીર અને
નજદાનના વખતમાં
ધુરમ ઉર્ફે ચલાવત
અને તેની બેચમ
સુમનાજ મહાલની
આ કહાણી છે. મી.
દેવેએ 'બેચમ મહાલ'
ની નોલેસ ઉ રથી
ઉપજાવી કહાલી દોષ
એમ જણાય છે.
આસોજ માત્ર એટ-
લોજ છે કે મૂળ
વસ્તુને જેવા ભોષ્યે
તેવા તેજા ક-સાર
આપી રાખ્યા નથી
ફેટાગીક સારી ફેરેક્ટરો
ઉગાવી દીધી છે અને
જે ફેરેક્ટરો હાથમાં
લોપાછે, તેમાં પોતાની
કલ્પના ધરાવી એટલું
બંધાણ કરી નાંખ્યું

છે કે હલે વસ્તુને સજેલનાં (સમીક્ષણ કરતાં) વરસોતો
માણ મૂળી એકએક અન્ત કાવી નાંખવામાં આવ્યો છે, તે કેવળ
ખોટું છે. આ વસ્તુમાં હમેશની માફક જુદામતારના સપાટા-
આંધી એક અજગાને બચાવી, બચાવનાર તરફ મોટા ઉત્તમ
કરેલા, તેના કરતાં મૂળ વસ્તુમાં આવેલી ફેટાગીક અદ્યુત ધટના

નવી દિલ્લ "ભાઈ" પતન "તુ" દરથ (ફે. આ. રુડીએ)

આ જોઈ વસ્તુ પરેલા પાંચ ભાગમાંજ અમ થાય છે, જ્યારે
પણીના કાચમાં આવળના સીનેલું પરિક્રમણ થઈ જોવાઈ આવે
છે. અખો અજગ તો એટલા મટે વધુને ઉમેરે કે કાયરેક્ટરને
તેમ સીને ફરીથી લેનાં કંઈ સીટીંગ-ટુમ કે અભિનયમાં કસો
ફેરાર કરવાનો વિચાર ન આવ્યો.

એને યોજ દોષ તો કંઈ એમ રંગ નમત.

ફેટાગીક—ફેટાગીક પ્રોમાં વિશેષ ખાત રાખવાની જરૂર
છે. આ ગોમામું તેજા મટે વધુને વધુને બંધુ અને તેથી
તેની બેચમ તેની ફેટાગીકી સુંદર નીવડી થાય નથી.

અભિનય—સુખન જનું કામ મીસ 'દર અચ્છી રીતે કરે
છે તેની આંખોમાં નિર્ભય પ્રેમ છે. મીસ સુલોચના નરજદાનનું
કામ પૂર્ણ પડાયી કરે છે. તેની આંખોમાં મોટી મહારાણીનો તેન-

દમાય દેખાય છે. માત્ર
ધુરમનો પાટો મી.
સેન્ડોને આપવા કરનાં
મી. નરમદમનો
આપો દોલ તો આ
દિલ્લપત્ર સરી રીતે
દીધી નિકળત.

પેટામાં અને
સેટીંગમાં કંઈનીએ
સરો અર્થ કમો છે.
જ્યારે આફેરેર
મેરેક્ટોની પજાઈથી
તેની રીતે રાઈ નથી.

જે કીતલી
આદરશાની—પ્રખ
લિલ કુની કુની
લેખક મી. પ્રખ
કુમાર. ફેટાગીક
મી. મુદર કાયરે-
ક્ટર મી. દર્શકાવ
પેટા.

વસ્તુ-જનની જરૂર
માવત નાજદાનમાં
પણ મળે આવે છે
તેમજ સાત બોજના
કલિદાસમાં પણ કાલ
ક્યા કાલે છે અને
આવીજ વસ્તુ રોચક
અટ રુડીનાયગા
જવાવી થયા છે.

એક દેર વરત કંઈક અંશે કટાણા કારેલી તથા દૂતીમાં માલમ પડે છે. જો કે, આ દિવસને સારું ઓડીયન મળેલું જણાવવામાં આવે છે, પણ તે માત્ર ખીસ યુવાનના રહેઠાણને જ આધારી છે.

ફેરાગ્રાફી—મી. હુદાર. મી. એસ. સી. જેઓએ પોતાના વ્યાખ્યાન ચિત્રપટમાં જે નામના રેખાંશ છે, તે આ પીઠનાર જોતાં જરા કાંઈ પડી નથી તેમ નવાઈ નથી. મી. હુદાર જેમ સાહિત્યમાં પોતાને રસ કાયમ રાખવા મથે છે તેમ જો ફેરાગ્રાફીમાં પણ પોતાનો ઉત્સાહ દર્શાવે ન પડવા હતાં હોય તે મક્કમ રીતે આગળ વધશે, તો શુદ્ધતાત મી. હુદાર મટે મશરૂર બનશે.

અભિનય—તેવીજ રીતે મી. હર્ષદગપ મહેતાને પણ અમે બહામણ કરીશું.

એક વિનંતી—કૃષ્ણ દિવસ કંપનીના મુખ્ય પાત્રોની ગણનામાં મિસ એમીલી, યુવાળ અને નંદરાય પહેલવાન પ્રથમ પંક્તિમાં આવે છે. દરેક ચિત્રપટમાં મુખ્ય કામ કરતાં આ પાત્રોને અન્ય ચિત્રે માં સાધક ફેરફારમાં રજૂ કરવામાં ન આવે તો વધારે સારું. અમેરિકન ચિત્રપટમાં આમ કરવામાં આવતું નથી અને તેમ મવા પણ દેવામાં આવતું નથી.

ચોથનો ચંદ્ર—હિન્દુસ્તાન દિવસ કંપનીનું ધાર્મિક ચિત્ર-પટ. ધાર્મિક વસ્તુનું રૂપ રૂપાંતર કરવાને આ કંપનીનાં ચિત્ર-પટો હવે લોકો જોતાં જરા ધણધ મેલેલા જણાય છે. અથવા તો ચોથનો ચંદ્ર એવાથી કંઈક દાની યામ એ લોકમતને લીધે કદાચ આ પિક્ચર જોયું ન હોય તો પણ નવાઈ નથી. બાકી ફેરાગ્રાફી અને સેટીંગ ઉત્તમ. બીજું બધું ઠીક.

નવીન ખખડે—

દોહાદોહ—મી. દેવારે મી. દોમી મારતરની મદદથી પુટીપુત પાડી રહ્યા છે. બીજા બાજુ મી. દોમી મારતર શીટ ફરફાવતી પણ તેમનીઓ કરવામાં રોકાયેલા અંજણાય છે.

કૃષ્ણ—કોડુગળ અષ્ટમીને માટે ખાસ શ્રી કૃષ્ણ ભજવાન અને ગે.પી.ઓનો રાસ નામે “મધુ બંસરી” તૈયાર કરવાની ધમાલમાં સર્વે દત્તા. ખૂબશરત બહાનું કામ ચાલુ છે. જ્યારે મી. કૃષ્ણકમાર નવીન વસ્તુએને સીનારોમાં ચૂકવા રોકાયેલા છે.

સારસા—મુવજી કમલ પ્રજી યર્ષ છે, અને આષ્ટીવત્ર પીકચર્સ કોર્પોરેશન તેઓના જણાવ્યા મુજબ કુંભકર્ણની ઉપ-માંથી બની ખૂબજગમાં કારાયેલું આગસ ઉઠાડતી માલુમ પડે છે. કદાચ તેની પરીક્ષા સ્ટુડન્ટની સરખાતમાં થઈ નહય, એવો સંભવ દેખાય છે.

પાયોનિયર—કામ ઠંડુ ચાલે છે. મી. આલવારો કંઈ જણાતા નથી.

રોયલ આર્ટ સ્ટુડીયો—આદ્યાલી ખચ્ખી ચાલતું આ ખાતું અતે જુદી મેનેજમેન્ટમાં જશે એવી આશંકા આવી છે. કદાચ ઠાઈ ખરીદી પણ લે. આશા છે કે નવીન માણસો ટીસી-

પ્લીન અને સખત મેનેજમેન્ટ કરે તો કામ, સારું થવા વિના રહેશે નહિ. કારણ, રૂઢામાં એક્ટર એક્ટેસીમાં ફેટલાક કામ કરી ખખાતી પામે તેવા માણસો છે. માત્ર તેઓ પર એક સારા કમવાર નેતાની આવરપડતા છે. આશા છે કે નવી મેનેજમેન્ટ તે આવરપડતા પૂરી પાડશે.

સરસ્વતી—કુલારી પાસ મધ મધ છે અને મેનેજરીકમાં મધ કાલથી ચંલુ થઈ મધ છે.

રૂઢાં વેલેન્ડીનો.—

જનમથદર અમેરિકન સ્ટાર એક્ટર રૂઢાં વેલેન્ડીનો એકે-કાષ્ટીસના દંથી પીતાં તેના ઉપર આપેશન કરતાં મરજુ પામ્યા છે. મરહુમ અમેરિકાની સ્ત્રીઓને ધણોજ પ્રિય પ્રથમ હતો અને નીટા નાદીને થોડા વંખનમાં પરજુનાર હતો.

મધ તા. ૨૫ મીએ દેવળમાં મરહુમ મી. રૂઢાં વેલેન્ડી-નોનું શય લોકો સેઝી કરી રહ્યે તે માટે ખુદશું મુકવામાં આવ્યું હતું ત્યાં ફેટલાક નામેથી બરેલા તરીકક અને વિવેક જમના કાખમાં બન્યા હતા. કાખમાં તરીકે છોકરીઓ યુદ્ધાં આગળ દરતી દરતી આવી હતી અને મુદ્દાના મહેરાપર પાવર પદ લગાડ્યું હતું અને હેક લાક કરવાની સળી બકાડી હતી. એક છોકરી આંખે કાંઠે લગાડી કુરે કુરે રહતી અને આંસુની ધારા વરસાવતી નજરે પાતી હતી. આની જાનના બનાવેથી વેલેન્ડીનોના મેનેજર મી. ઉલમાને શેપ્સ આરેન્ડે જ્યાં મરહુમનું રવાન મુકવામાં આવ્યું હતું તેના ખારણાં સતના પ્યાર વણે બંધ કરી નાખ્યાં હતાં જે વખતે હજારો માણસો એક માઇલ નેટલી લાંબી લાઇનમાં સેઝી કરવા આવતું બહાર ઉભેલાં હતાં. લોકોના ડોળાએ દેવળનાં ખારણાં તેડવા કશીશ કરી હતી, પણ પોલીસે તેમને વીએરી નહિયાં હતાં.

* * *
સીનેમાની મોજ-મંડલ.

મેનેરિક—કુલારી.

કૃષ્ણ—મે દિનની બાદશાહી.

કાંપીરીલલ—ક જો નાચ.

ઓળ—જોહાડી દોર.

કાલિન—જાંબની લાડી.

ખાચે—જામડેની ગેરી.

એક્ટી—ચારલીની આશુક અને ડેન્સ.

મોવેલી—કૃષ્ણ જનમ.

એમપ્રેસ—ધી નાઈટ દોંક.

વેરડ-એન્ડ-ગોન્ડે કાલો.

આ વીકે

ધર્મ સાચો નાશ પાગથો પાખડીઓ પુન્ય છે,
દુનિયાં દિવાની આમ અવળે અસ્ત્રે મુદાય છે !

આજ રાત્રે

ભોળા જન સમાજને આશ્ચર્યમાં આંછ દેટલાક પુરાહિતો શું ધર્મીય ચકાવે છે ?
સન્નિવનના લેખાશમાં શયતાનો દુનિયાને કેમ દોરે છે-કન્યા વિકૃતના કળાસાનો કેર
મળ પર શું સિતમે વરપાવે છે તેનો તાદર્ય ચિતાર

કૃષ્ણ કૃત

લોકપ્રિય-મોડફન

બે દિનની બાદશાહી

સીનેમાનો એક

અળકતો સિનારો

વધારામાં જન્માધમી વીક માટે ખાસ રજુ થયે મોઝામ

મધુ બંસરી

કૃષ્ણ અકળ લોલા-અંસીના

મધુરાં તાન-રાસલીલા

ભાવિક ભક્તો માટે ખાસ રજુ થાય છે

પદ્યમાં રચેપર કૃષ્ણ દેવનીની એરેસ થીસ યુલાવનો નાય આ વખતે નવિન તથા મકુરસ દેસાવરો
સોમવારે જન્માધમીને લીધે નાય નવે રહેશે.

દાડમ દુવેશાં ૫-૭-૨-૧૨ વાગે શની રતી સોમ ૩ વાગે સોમવાર ૧ વાગે વખાણો થા.

લોકપ્રિય-પિકચર ફાઉસ

કૃષ્ણ સીનેમા

દુબારાંથીએટરન્યુ ચનીરાહ

આવતા શનીવારે-સુવર્ણ કલમ વાને દાલિકા મુર્તિ

આપે છે

આપે છે

કંબાજીની કીર નિદ્રામથી આખરે ભણત યથેક

આઈડિયલ પીકચર કોરપોરેશન

ભૂજબળથી ભાગ્યપરીક્ષા

કરના બહાદ પાતાલ છે. વખત અને દેકાઈ ભંજુયા
છસાસા હોય તો તે અત્યારે કહેડું નકામું છે

પણ

તમારા માનીતા સીનેમામાં

દેખાવ રહે. માટે-માટે થાં તે તમે પોતે જ સોનવર ભેજવાશે

આઈડિયલ પીકચર કોરપોરેશન

મેસ્મેરીઝમની વીડી

આ વીડી કવિત્ર કલાનો જાગરજ છે. જાણી કોઈ માણસ
બૂર, કવિત્ર અને વર્તમાન જગતી દર્શાવત વળી કો છે
મુઝેલા માણસોથી રાત કરવી, હમ્મરો માટે ફરતા માણસના
દાવદવાલ વળુણ, બોવાણી જાળનેનો પતો તામરો શુદ્ધ
પ્રમાણા ઉત્તર આપવા વમેરે દબરો કામે આ વીડીથી થાય છે.
આ વીડીને ખબર મુજબ શુદ્ધ ન આપે તો પેલા પાણ આવીશું.
શ. ર. શા. દ. મ. ઇ. જાના

પતા-મે. ગુલબર કં. નં. ૨૨ અડીમદ સીટી.

મંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોજીડી મુબાઈના બેઠબરમથી બરપુર.

અદભુત યદનાયુક્ત વાર્તા

કિંમત રૂ. ૧-૪-૦

લખો:-મોજ-મંત્રક કાયાલય

ખાડે બંદીમી ગરમામ મુબાઈ નં. ૪.

રાજનગર રહસ્ય

લાખનાર-રા. ગુપ્તદત્ત

શુભરાતના પાટનગર મણાતા અમદાવાદ ઉર્ફે રાજનગરના મુખ્ય ભેદો, શ્રીમંતોની વિલાસ-લીલાઓ, સુરેદ્ર બેગમી જેવી રેખાતી નસો ઉર્ફે કુટણીઓનાં કોરસ્તાન, દલસમાં દીવાની બનેલી એક સેદાધીના જીવનનો કશ્ચારસિક આબેહુબ ચિતાર, રોમી ધર્મશુર્યોને ત્યાંના બનાચારના અખાડા વગેરેથી માહિતગાર થવું હોય તો

આજને આજ આ પુસ્તક મંગાવો

કિંમત બાર આના પૌ. જુદું.

યમરાજનો દરબાર

જગતના છળ પ્રપચોથી આફતમાં આવી પડેલા માનવીઓની આત્મહત્યાનું રહસ્ય સમજાવતી નવલકથા એક વખત વાંચ્યા પછી પડતી મુકવી ગમશે નહિ એવી તેમાં એક પછી એક જુઝા-નીઓ આવેલી છે

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

શિયળની કસોટી

યાને

બેવફા દુનિયા

દગબાજ દોસ્ત તથા પતિવ્રતા સતિની

કસોટીનો આબેહુબ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

મુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બનાવ
એકજ રાતમાં બે ખૂન!!

આ ખુનામરફીનો ભેદ બાણુલો હોય તો

ઈશકનો અંજામ

અથવા

ધ્યાસ્તું પરિણામ.

નામની શક્તિ ટીટકરીવ નવલકથા વાંચો. એકજ રાતે મુંબઈના એક રાત્ર બદાદુરતું અને દેવપુલ પર આવેલા નેરવાવાડામાં વિમળા નામની સ્ત્રીનું કેવું બેદબરી રીતે ખૂન થાય છે, તથા ખૂની શોધવા જતાં બનેલા બનાવોમાંથી કેવી ભયાનક બેદબરી થરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટ સુધી તમે પણ નહિ કાપી શકો કે ખૂની શણ છે? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય અને બેદબરી ખળળે કારણે છે. પૃષ્ઠ ૨૭૫ છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પૌ. જુદું.

રશીયન રાજનશાહના જ્ઞાનખાનાની પોત
મોક્ષને માટે પાપ કરો-પાપ કરો નો
પાકાર કરતા

ધર્મ શુરતું ચરિત્ર બાણુલું હોય તો વાંચો

દુરાત્માનો દોરદમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

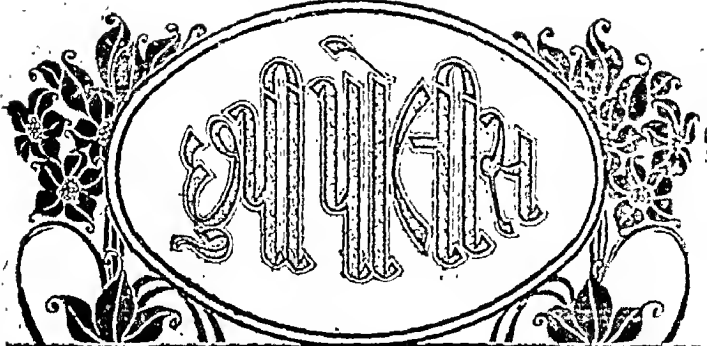
રશિયાના આ અદ્ભુત નરતું જીવન વાંચતાં તમેને ખાતરી થતી કે, સુધરેલા દેશોમાં પણ ધર્મને નામે કેટલા બનાચારો થાય છે. રાજા, મહારાજા, મહારાણીઓ વધારે શું પણ ખુદ રાજા-વાનાં મહારાણી ગ્રામીનાઓ પોતાના જીવનમાં કેવો ભાગ ભજવ્યો છે, તેનો આબેહુબ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ચાર ચિત્રા-પૃષ્ઠ ૧૧૨

છતાં કિંમત છ આના

દરેક પુસ્તકનું વી. પી. અર્ચ જુદું પડશે.

લખો— મોજ મળતું કાર્યાલય ગીરગામ ચર્ચ સામે મુંબઈ નં. ૪.

ખૂબસૂરતીનું ખપ્પર

વાને
ચાલુ જમાનાની ચુલે !

(સિદ્ધિલવ નવસાધના)

સાજનાર:-શ. ચુપ્પાદાન

આગસ્ટ પ્રકરણનો દુકંદ સારે

કોરોસ રોડથી વિરોધિયા આડન તરફ જતી એક ટૂંકમાં રાતના વખતે રજનીશાન્ત નામના સખ્તનું ખૂન થયું હતું. રજનીશાન્તના બાઈ અંદાશનું પોતાના મિત્ર મુંદરાલાને મળ્યું. બાઈએ રિપોર્ટની વિરંજના. મુંદરાલા તથા તેની સાતી દુધેલના અંદાશને ધીરજ આપે છે. અંદાશને ધીરજ આપી આત્મહત્યાની તૈયારી કરે છે એટલામાં તેના પિતાના વહીવ તરફથી ૧૪ જાને છે અને તેને મોલાવે છે. વહીવને ત્યાંથી પોતાના બાઈ રજનીશાન્તનું ખૂન થવાની વેતે ખબર મળે છે. ખબર સંદેશ નામનો પેલિકા ઇન્ફોર્મેટર તેના પર આપ્યું ખૂન કરવાનો કોડ લાગે છે. અંદાશને પોતાને ધીરજ આપે છે. અંદાશને મેદિની નામની એક ખૂબસૂરત કીના ખાચમાં પડે છે. પોતાના બાઈ રજનીશાન્ત પર લમ્બેલા મેદિનીના પતે અંદાશના દાખમાં આવે છે. તે મેદિની પર વહેવાય છે. મેદિનીના લગ્નદાસે ખબર પડે, મિદાની લગ્ન, અત્યંત વહેરે અંદાશને નવાપરતે હજી પ્રથમ રમે છે. અંદાશ આપે અંદાશ અને મેદિનીનું મળ્યું. મેદિની અને

રજનીશાન્તના સંપર્ક વિના અંદાશને મેદિનીને અંદાશને ખોલાના છાપન કરાવે મળ્યું. મેદિનીની લગ્ન પર મારફતે આપના રિપોર્ટ લખ કરાવી રખેલા આઈ મેદા નાનું મેદિનીને ત્યાંથી વિદાય થયું ત્યાંથી આજની રાત્રી ઠા થય છે.

પ્રકરણ ૧૨ મું.

મરદનો અંધાર અને પ્રેમમાં તારાર.

"એ બાઈ મરી લઈ તમને મળવા જ્યાં છે."

"એ મારા ડાકુ છે!"

અંદાશના દુષ્ટિયા વિચારખાનામાં મેદિની કલિખના મુખની કાચનામાં કરવામાં હતી મની મરો હતો. મેદિનીને કંઈક વિચાર લગાડાગ મારે થયું તેના અંતઃકર્મમાંથી દુર થત નહત. એવામાં તેના મોઢા મરદને તેને ઉરોડાન અંધાર થતા તથા પોતાને કંઈ જો મળવા જતી હતી એ કાઈ નહીં કાચની તેણે "એ બાઈ કેવું છે?" એવા મરદને પ્રેમ કરે.

"હું એમને એવજાને નથી, તેમ. તમને અત્યંત કમ છે." મરદને ઉત્તર આપે.

"હી, એમને ક-માન આપી જાઉં જાઉં જાઉં" અંદાશને કહ્યું.

મોઢા આવી મરો એટલે અંદાશને પેટના મન થઈ કહ્યું, "આતર કો મેદિની તે નહીં દેવાઈ નાનું, અંદાશ કેવું કો દેવી મેદિની."

વિના વિચારે તેણે એ તૈયારીએ એ નેજાખાન ખાતર મૂકી મરો. એનરેક દુધેલના હતી. તેને એક અંધાર જાણે થયું હોઈ કમ થયે અંદાશને કહ્યું, "હવે મારા તમે જાણી રહ્યા છો"

મરદનોએ વિચારખાનામાં પ્રવેશ કરી કંઈ કંઈ કહ્યું.

“હા, હું સુલેખના કું. ચંદ્રકાન્ત! હું સારી રીતે જાણું છું કે, આવી રીતે હું એકલી અહીં આવી છું એ મને સારું કશું નથી. મારે ના છુટકો તમારી પાસે આવવું પડ્યું છે. હું તમને એક જરૂરી વાત કહેવા ઇચ્છું છું.”

ચંદ્રકાન્તે અતિ રોદધૃષ્ટ રવે કહ્યું, “તમે અહીં આવી છો તેથી હું ધણા આનંદિત થયો છું. હું તમારો રનેદી છું; તમને હું મારી જાંચીને જેવાં સમજું છું. બેઠેલાં બાંધેલાં આવે એમાં ખોટું શું છે? આવો, આ ખુરસી ઉપર બેસો.”

સુલેખના પ્રથમ યરમાવા લાગી. એકાદ વખત તેણે દાર તરફ જોયું. એનો ભાવ સમજી જઈ ચંદ્રકાન્તે કહ્યું, “તમે નિર્ભય રહો; અહીં કાંઈ આવરો નહિ. તમને મારે ત્યાં આવેલાં જાણી સુંદરલાલ વિરકત નહિ. માય એમ હું ખાતરી કરી શકું છું. આ ખુરસી ઉપર બેસો.”

ચંદ્રકાન્તે સુલેખનાનો હાથ પકડી તેને એક ખુરસી ઉપર બેસાડી. પછી તેને આશ્વાસન આપવાના ઉદ્દેશથી ચંદ્રકાન્તે કહ્યું, “કાંઈ મહત્વનો બનાવ બન્યા સિવાય આવી રીતે તમે એકલાં મારી પાસે આવો કે કેમ એ સંદેહક્રમ પ્રશ્ન છે. સુલેખના! શું બન્યું છે? તમે તમારા મનની વાત કરી મારા ચિત્તની અધીરતા દૂર કરો.”

સુલેખના સુપ્રગીઢ ધારણ કરી નીચું જોઈ બેસી રહી. ચંદ્રકાન્તે કહ્યું, “જે કાંઈ બન્યું હોય તે જલ્દી રહો.”

સુલેખનાએ નીચું જોઈ રહી ક'પતા ક'ટ કહ્યું, “મારી વાત સાંભળી તમે કોષ તો નહિ કરો?”

“કોષ શા માટે કરે? તમારા ઉપર મેં એવા સંયોગમાં પણ હું કોષ કરે તેમ નથી.”

“હું અહીં આવી છું એ વાત તમે કાંઈને કહેશો નહિ.” સુલેખનાએ ગંભીર ભાવ ધારણ કરી કહ્યું.

“એ માટે તમે નિશ્ચિત રહો; એ વાત હું કાંઈને કહીશ નહિ.”

“એક માણસ સંખંધીની વાત હું તમને કહેવા ઇચ્છું છું.”

“ક્યાં માણસ સંખંધી?”

“મોહિની સંખંધી.”

ચંદ્રકાન્તે અત્યંત આશ્ચર્યચકિત બની કહ્યું, “મોહિની સંખંધી?!” આટલું જોક્તાં ચંદ્રકાન્તનું મોં ગંભીર બની ગયું.

પછી ધણા ધીમા અવાજે તેણે કહ્યું, “મોહિની સાથે મારે વિવાહ નક્કી થયો એ વાત તમને તથા સુંદરલાલને કહેવાનો હુકમ મને અવકાશ મળ્યો નથી.”

સુલેખના રૂપાંધ ગયેલા ક'ટ જોઈ, “વિવાહ નક્કી મધ ગયો છે?!”

કાંઈ સમજી નહિ સમજાવી ચંદ્રકાન્ત દિગ્મુદ જની ધણા સમય સુધી સુલેખનાના મુખ તરફ જોઈ રહ્યો. તેના વિવાહમાં સુલેખના આવો ભાવ કેમ દર્શાવતી હતી એ તે વિચારી શક્યો નહિ.

સુલેખના પણ સુપ્રગીઢ ધારણ કરી નીચું જોઈ બેસી રહી હતી. ચંદ્રકાન્તે મુઠ્ઠા ક'ટ કહ્યું, “મારી સાથે મોહિનીનો વિવાહ થાય એ તમને પસંદ નથી કે? હું વિવાહ કરે તેથી તમને મુખ નહિ થાય કે?”

સુલેખનાએ સંક્રાંચાતો કહ્યું, “પરંતુ તમે સુંદરલાલની વાત સાંભળી નથી—”

વચ્ચે ચંદ્રકાન્ત બોલી ઉઠ્યો, “મોહિની વિરખ તેણે અમુક કશીકત કરી હતી ખરી; પરંતુ મને એમાં વિશ્લેષ મદત જણાયું નથી.”

“હું પણ એટલા માટે જ આવું છું; સુંદરલાલ કહે છે કે—”

સુલેખનાને બોલતી અટકાવી ચંદ્રકાન્તે પૂછ્યું, “શું કહે છે? એ બીજા કાંઈ માણસે મારી આગળ મોહિની વિરખની વાત કહી હોત તો હું સાંભળત નહિ; પરંતુ તમારી વાત અલગ છે; સુંદરલાલ શું કહે છે?”

“એ વાત કાંઈને નહિ કહેવાની કમ્પ્યુલત કરો.”

“કમ્પ્યુલત કરે છું; પછી કાંઈ?”

“એક દિવસે સુંદરલાલ સાથે મોહિની સંખંધીની વાત મધ હતી. એ વખતે સુંદરલાલે એમ કહ્યું હતું કે, ચંદ્રકાન્ત એ મોહિની સંખંધીની સંખળા કશીકત જાણતો હોત તો તેને કાળા તાગણ સમજી તેનાથી દૂર જાગત. જે કાંઈ એ જીવતી સુંદરલાલ ચંદ્રકાન્ત અગર તેની અનુસરતીના અપરમા સપાડા છે તેમ સર્વસ્વનો નાશ થાય છે.”

ચંદ્રકાન્ત વ્યાજગતાથી ખીટી દિશા તરફ જોઈ મંબીર ભાવથી બોલ્યું, “સુલેખના! એજ વાત મને કહેવા માટે તમે આવ્યાં છો કે?”

સુલેખનાએ અત્યંત અપ્રભાવથી કહ્યું, “હા, જાણી જોઈ તમે સંકટમાં સપડાઓ એ કીક થયો.”

ચંદ્રકાન્તે મુઠ્ઠા ધારણ કરી કહ્યું, “સુલેખના! તમારો ભય અસાધ્ય છે. મોહિની સાથે ભન કરવાથી હું સંકટમાં સપડાઈ એવો લેશ પણ સંકેત નથી.”

સુલેખનાએ ભાર દબાવે કહ્યું, “તમે કાંઈ જાણતા નથી.” સુંદરલાલ મોહિનીના જીવનના શુભ ગેદથી માહિતગાર હોય એમ કાંઈ છે. કાંઈ મોહિની અમારે-ધેર આવી હતી.”

“મોહિની તમારે ધેર આવી હતી?” વિચારમાં પડી જઈ ચંદ્રકાન્તે પૂછ્યું.

“હા, સુંદરલાલ સાથે તેણે મોહિનીનામાં એકાંતમાં મુલાકાત કરી હતી; એ વખતે બન્ને વચ્ચે કાંઈ તકરાર થઈ હતી. હું પાસેના ખંડમાં હતો.”

ચંદ્રકાન્તે આજન ઉપરથી ઉભા મઠ પૂછ્યું, “મોહિની શા દેવથી સુંદરલાલને મળવા આવી હતી?”

“એ સંખંધી હું કાંઈ જાણતી નથી. તેમનો બન્નેની વચ્ચે કાંઈ તકરાર થઈ હતો, એમની વાતચિત હું બરાબર સાંભળી શકી નહોતી. મોહિની સુંદરલાલને કાંઈ કરવા કહેતી

હતી; પરંતુ સુંદરલાલ તેનું કમ્પ્લે કરવાની ના પાડતા હતા. સુંદરલાલે વિચાર કરવા માટે વખત લીધો હોય એમ લાગે છે; કાલુજી, જાને મોદિની ફરી આવનાર છે ?”

“ફરીથી ક્યારે આવનાર છે ?”

“૨૪-૬૬” ચાર વાગ્યે.”

ચંદ્રકાન્તે ધડીઆળા જોઈ કહ્યું, “હમણાં એક વાગ્યો છે. ખરાબર ચાર વાગે હું થજી સુંદરલાલને ઘેર આવીશ. મોદિની તથા સુંદરલાલ બન્નેને વાતચિત થાય તે સહિયત્વા હું કમ્પ્લે છું.”

“તારે હું હવે રખા લઉં છું.” આમ કહી સુતોચના ધીમે ધીમે ચાલી અંદર.

ચંદ્રકાન્તે સુતોચનાને મુખે ને વાતચિત સાંભળી હતી તેથી તેના કોપનો પાર રહેતો નહોતો, તે હંઠેકામલા કિંદની માથે એ દિવાનખાનામાં આંટા મારવા લાગ્યો. ખરાબર સાઝવણી વાગ્યે તે સુંદરલાલના ઘર તરફ નિરાશ થયો.

સુંદરલાલને ઘેર ચંદ્રકાન્ત છત્રાખાં આવે ત્યારે બધ સકતો હતો. ચંદ્રકાન્તે શ્રીમતીથી ઉતરી સુંદરલાલના ઘરમાં પ્રવેશ કર્યો એટલે ધરનાં બે નોકરો કંઈ ધુમધુસ કરવા લાગ્યા. દિગ્મત લાવી ઘેરો જોલી તેઓ કંઈ કરી શક્યા નહિ. ચંદ્રકાન્ત ધરમાં પ્રવેશ કરી બારોબાર સુંદરલાલના બેઠકાખાના તરફ ગયો. તથા બેઠકાખાનાં દાર બંધ બંધાયાં. ટેકાવામાં આવતાં એ દાર મુશ્કેલી થઈ. ચંદ્રકાન્તે અંદર પ્રવેશ કરી કહ્યું, “જાણ સુંદરલાલ ! આ વખતે હું ખાનગી વાત કરવામાં મુંઘાયો છે એવી ભેગે રહને ખબર હોત તો હું અહીં આવી તને વિશેષ કરત નહિ !”

એવી તીવ્રની માથે ચંદ્રકાન્તના મુખમાંથી આ કબર નીકળી પડ્યા. મોદિની આસનનો ત્યાગ કરી ઉઠી ઉભી થઈ અંદર; અવકાશ કંઈ તેણે કહ્યું, “ચંદ્રકાન્ત ! આ વખતે તમે અહીં ક્યાંથી ?”

ચંદ્રકાન્તે કોરેક્ટર દારવ કરી કહ્યું, “શાશુ ! મોદિની સુંદરી કે ? અત્યાર સુધી હું તમને જોઈ શક્યો નહોતો ! મને અહીં આવી તમને કંટાળા આપ્યો છે એ માટે હું ખરાબર વિશગીર છું.”

એ પ્રકાર મંબીર રૂપ ધારણ કરે નહિ એવા દેવથી સુંદરલાલે સ્વાભાવિક રીતે કહ્યું, “ચંદ્રકાન્ત ! તારી સમજા દેર થાય છે; તારા આવવાથી અમને શા મરે વિશેષ કિંવા કંટાળો ઉપજે ?”

“તને કશા વિશેષ નહિ ઉપજ્યો હોય. મોદિની તારી આવી શી છે, મને કંઈ કશા સિવાય તે શા કારણથી અહીં આત્યા છે એ પૂછવાનો મને અધિકાર છે એમ હું પાર છું.”

મોદિનીએ હસી કહ્યું, “સપ્તમા પ્રણેસરમા છે ! પ્રણેસરના સપ્તમા કારણથી કોઈ ઉપજે છે. ચંદ્રકાન્ત ! સુંદરલાલ કાચે મારા મહા દિવસથી પરિચય દેવાથી હું એક વખત

તમને મળવા માટે આવી છું.”

ચંદ્રકાન્તે થજી કોરેક્ટર કર્યું, “તમે બન્ને ક્રિમિક્રિમિકાન્તે માથે મુખમુખ થી વાતચિત કરતા હતાં !”

મોદિનીની આંખમાં નળે ૩ પાણી ભરાઈ આવ્યું. કુચિત કંઈ તેણે કહ્યું, “મિના કારણ તમે મારા ઉપર શા માટે દેવપ્રણેસ થો છો ? તારી નિર્દોશ સંજયી તમને કહેલ હોય તો તમે તમારા મિત્રને સપ્તમા વાત પૂછી લેજો.”

અંધ કહી શીવજી દરિયા મોદિનીએ એક વખત સુંદરલાલના ઘેરો તરફ જોયું. સુંદરલાલ એ દરિયામાં સમજા કર્યો. તે ગરબો જોલી ઉઠ્યો, “ચંદ્રકાન્ત ! હું બન્ને કરે છે. હું કાણમાં અસ્વાધ કરતો હતો ત્યારથી મોદિનીને જોવામાં છું. હું ચોખ્ખા કચેરામાં તને કહું છું ૩ બન્નેની બન્નેની વચ્ચે કાંઈ થજી વચરતો આરો સંજય થયો.

અવકાશ.

કેનો વાંક ?

માથાની બીમારી તર માટે લોગવો છે ?

આમ વાપરી નિરાશ થયેલા માટે

હીમોટીક બામ.

એટલે માથાની બીમારીવાળાના દર્દીઓના સાથી વખણાયેલો અને ઝગઝગદેર ધરગતુ છામ

કોમન શીશી એકના આના આઇ.

સુજોષમ, સંધ્યાવા, માથાના ચરકા અને

આરાશીશી માટે અકરીશ

તમારા રોપારીને ત્યાં ન ખેતે તો

સંજયો—

સ્વદેશી ઓપીલ અને પરંતુ મેં કુન, મતાર

બી. બી. સી. બાઇ, રાત્રે

જોઈએ તો—

૨. કયા કારણે તમારા તબયની કુચી હાલ કરવામાં આવી મોટી ધેર મેં જ સ્વદેશી ઉપાયથી મુખી દુષ્કરને કાબુમાં કરી લેલો.

પડીત પરિમલ (અનેવિતી વેલ) મેથા—૮ વી ૧૦ (૨૦)

વેલ મિમીની માથાના ચરકા છે. આઇ. ૨૨ બાઇ

૧૨થી ૧૬૨૦૦૦ મોદિનીનાં સંજયો મેનાવેલા (પ્રાંતી)

વચરતો અંદરથી મારો.

ગ્રેમને ખાતર ફાંસીની માગણી

પોતાના ગ્રેમને ખાતર પોતે વેચાયા તૈયાર થનાર એક ગ્રેમધેશી અમળા તથા તેને પાછી રેળવવા તેના ગ્રેમને કરેલા યુનની દીલ ચોંકાવનારી હકીકત દાખાકારમાં આપેલા એક કેસમાં રજૂ થઈ છે, આ કદાણી એટલી તો દીલ ઉશ્કરનારી છે કે તે નેવેલો તથા વાતને ધુલાવી દે છે.

જે કેસમાં આ હકીકત બહાર આવી છે તે નડીયાદના ફત્તા હી નામના એક ધારાળાએ સેશન-ચ બન્ને તેને યુન માટે કરેલી દેશનીકાલની સજા સામે કરેલી અપીલને લગતો છે.

કેસની હકીકત નીચે મુજબ છે:—

નડીયાદ તાલુકામાં મણી નામની એક છોશરીને યુકીને તેના માખાપ મરી ગયા હતાં. તે વખતે તેની ઉમર એટલી નાની હતી કે તેના માખાપ કોણ અને કઈ ન્યાતના હતા તેની મને યાદ નથી. ત્યાર પછી તેને અમદાવાદ છલ્લાના ધણકા મામના સુનીલાલ ઉચ્છરી નામના એક વાણીઆએ ઉછેરીને મોટી કરી હતી. મણી ૮-૯ વરસની થઈ ત્યારે સુનીલાલે તેને નડીયાદ તાલુકામાં ગોરધન કશન નામના એક વાણીયા સાથે પરણાવી હતી. મણી ૧૫ વરસની થઈ ત્યારે તેને કુરભાગ્યે તેના ધણી ગુજરી ગયો અને તે વીધવા થઈ. ત્યાર પછી પછુ તે માસરજ રહેતી. ત્યાં નાનાલાલ મણીકંઈ નામનો યજમાનશક્તિ કરનારો ૨૫ વરસનો એક જુવાન ધાણજી રોજ આવતો. મણી પછુ ૧૬-૧૭ વરસની જુવાનીના નોરમાં એટલે પુછતું જ મું? તે બન્નેને જણાવ્યે ગ્રેમ બધાયો, અને તે મામમાં એટલી બધી જાણીતી થઈ ગઈ કે મણીના નેરે ધણીકે સુનીલાલને ત્યાં કાગળ લખ્યે કે મણીને લઈ જાઓ. તે વખતે સુનીલાલ ગુજરી ગયા હતા અને તેના કાષ પોપટલાસે તેને પોતાને ધેર રેવાવી લીધી. પોપટલાસે હવે તેને મુખપના કાષ શેઠીઆ સાથે પુર્વલગ્ન કરાવી પૈસા કમાવના વિચાર કર્યો. પછુ મણીએ તો ૬૬ દીધી કે “રજુ” તો નાનાલાલ સાથેજ. તેથી પોપટલાસે નાનાલાલને બોલાવીને રૂ. ૨૦૦) માં તેનો સાથે પરણાવવાનું નકી કયું. તે મુજબ મણીને તેની મરજી મુજબ નાનાલાલ સાથે પરણાવવામાં આવી.

ગ્રેમને ખાતર વેચાડ.

હવે નાનાલાલ તો મરીબ બીમુક લાલજી હતો. એટલે તે ગ્રેમને બોડાને ખાતાના સાંકા પાવા લાગ્યા. તેઓ થોડા દીવસ આજુબાજુ લોકમાં ગમરપુરા ગામમાં નન દાલના પીન. ધણીયકંઈરને ત્યાં જઈને રહ્યા. પછુ પારે ધેર કેટલા દીવસ રહેવાય તેથી પોતાના

ગ્રેમને મરીબાણના દુઃખમાંથી બચાવવાને મણીએ પોતેજ તેને કયું કે તમને પૈસા મળતા હોય તો માફ કાઢીની સાથે નાનકે કરો. અને પછી કું પાછી તમારે ત્યાં આવવાની તમનીજ કરીશ. નીરાસ થયલા નાનાલાલે આ કહ્યું કયું, અને વીરમગામ પાસે પકરજી ગામમાં કાષકંઈર નામના એક ધાણજી સાથે મણીનું નાનકે કયું અને તેનું નામ ફેરવીને કમળા રાખ્યું. તેમાં તેને કાષકંઈર પાસેથી રૂ. ૧૫૦૦ મળ્યા.

મણી હવે કાષકંઈરને ત્યાંથી છુટવાનો અપન કરવા લાગી પછુ તે કાવી નહી. કારણ કે કાષકંઈર તથા તેના ભત્રીજે મોહનલાલ તેના ઉપર સખત બપતો રાખતા હતા, તેથી નાનાલાલે પોતાના પીત્રાઈની સલાહથી પકરજીમાં એક ડેરી બોસી, કે જેથી લાભ લેઈને મણીને ઉપારી બવાપ, પછુ તેનો કાષ લાભ મળ્યા નહી. તેથી નાનાલાલે અમદાવાદ જઈને મણીના ધણીના ભત્રીજા મોહનલાલ ઉપર એવો કાગળ લખ્યો કે તમારે પરણતું હોય તો ઉમરમાં એક કન્યા છે. તેની તમનીજ કરે. મોહનલાલની ભેરી મરી મઈ હતી એટલે તે ફરી પરણવા કુદી રહ્યા. હવે તે તરતજ અમદાવાદ ગયો અને નાનાલાલ તેને સમભવી શેસલાવીને પોતાના પીત્રાઈને ત્યાં અજરપુરા ગામમાં લઈ ગયો, અને પાસેના એક ખેતરમાં તેનું યુન કયું. મોહનલાલ મણી ઉપર બપતો રાખતો હોવાથી તેનું કાટલું કાઢવાથી મણીને કુટવલું સહેલું થઈ પડી એમ આશા રાખીને તેણે આ કામ કયું.

પોલીસને યુનની ખબર પડતાં તેણે તપાસ કરવા માંડી અને કેટલીક ખાતમી ઉપરથી (૧) નાનાલાલ, (૨) નડીયાદના ધણાના ફત્તા હી તથા (૩) નાનાલાલના પીત્રાઈને પકડ્યા હતા. તેમાં પહેલો બે ઉપર યુનનો અને ત્રીજા ઉપર તેમાં મદદ કરવાનો આરોપ હતો. નાનાલાલે કહ્યું કરી દીધું હતું કે મણીને છાલવવા આ પ્રમાણે મેં મોહનલાલનું કાટલું કાઢવાનો નીશ્ચ કર્યો હતો. મણીએ પછુ પોતાની જુવાનીમાં એજ પ્રમાણે કહ્યું કરી દીધું હતું. અને સેશનસ જજ આગળ આજીજી કરીને કહ્યું કે “આ યુનના માટે સજા કરવી હોય તો મને ફરિયાદ લાકડે લટકાવો, કારણ કે નાનાલાલે તો આ બધું મારે માટે કયું છે, પછુ એને બચાવો.”

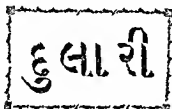
સેશનસ જજ મી. કારીએ નાનાલાલને તથા ફત્તા હીને યુન માટે યુ-હેગાર કરાવી જન્મદેશ નીકાલની સજા કરી હતી. અને ત્રીજા આરોપીને છોડી દીધો હતો.

આ સજા સામે બીજા આરોપીએ અપીલ દાખલ કરવાં હાઈ કોર્ટને અરજ કરી હતી. જે નામદાર બન્ને સર લલ્લુભાઈ શાહ તથા પરસીવલે દાખલ કરી હતી.

વીર્યવાન કહેવડાવનાર પણ ખામલા અને લીરૂ ભૂપતિઓ અને
તેઓના મસ્કાદાસીઆ કારભારીઓને અપણુ
દેશી પ્રજાના ઉદ્ધારનો રસ્તો બતાવતી એક આકર્ષિત ફિલ્મ
સતી સરદારખાની કૃતીથી વખણાયલી

સરસ્વતી ફિલ્મ કું. નું ચિત્રપટ

લેખક અને ડાયરેક્ટર
મી. મણીલાલ દ. જોશી

દેશીઆક્ર
મી. કરંદીકર

ઇતિહાસના અણુખોલા અક્ષરોમાં મઠાયેલી એક પ્રેમ શૌર્ય અને કરૂણ કથની

સુન્દરીના શોખીન રાજવીથી ત્યજાયેલી કુમળી કળીઓની થતી દશા અને ત્રાસેલી પ્રજાને
છોડાવવા-સ્વતંત્રતાનો જુડો ફરકાવવા-પોતાનો આત્મભોગ આપી શાન્તી આપવા
એક રજપુત રમણીએ કંગાળ કણખીને ત્યાં લીધેલો જન્મ.

ખાસ જન્મપ્રાપ્તિને માટે તૈયાર કરેલી ફિલ્મ

ચાલુ છે આજ રાત્રે આ અઠવાડિયે

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ મુંબઈ ૪.

ભાવ હમેશ મુજબ

પ્રાપ્ત—૫-૭-૬-૧૧ રાત્રિ ૨વી અને તહેવારો ખાસ શો ૩ વાગે

આવે છે.

આવે છે.

રાયસ આર્ટ સ્ટુડીઓનું અદ્ભુત સીનેમા ભરપુર સુપર પ્રોડક્શન

પાણીમાં આગ

ખાસ સતી સ્ત્રીનો સચોટ દાખલો બેસાડવા ઉત્તમ આદર્શ અને અવનવા ભાવોથી
ભરપુર પીકચર જરૂર બેવા ચુકતા ના

પર્વે કે જા' મુકે રડે તા. પ-દ-રે
 સુકે નરેલ રે મ્યાનો બાહરગામ રે મ્યાનો

પારિકે લેવાકમ રે, માર
 બદરગામ રે મવાધાર

મોજ-મુજહ

રેશ નગરની કામિની

મંગળવાર

તા. ૯-૬-૨૬

અમાસ છે !

ખેલ ડા. વાગાથી
શરૂ થશે.

બુધવાર

તા. ૯-૬-૨૬

પારસી નવરોજ છે !

એડીપોલો ડા. વાગા
થીજ આવી હાગશે.

ગુરુવાર

તા. ૯-૬-૨૬

પનેતી છે !

ડા. વાગાથી સીનેમા
ચાલુ થશે.

શની રવિ

આનો તમે જાણો છોજ

કે. હુમેશા આ બને

દિવસોએ અમે ડા. વાગે
ખેલ ચાલુ કરીએ છીએ

એડી પોલો

એડી પોલોની બહેન !

એડી પોલો !

હજી માર્ચુસ તમને ખબર નથી. હાઇ વિરૂધ બહેન લડવા બહાર પડી છે.
અમારે ત્યાં ગયા અકનાડીએ ચાલુ થયતી સીરીયલ

બીજું અકનાડીયું

ઓહાકી દૌર

૮ વધુ ભાગ

માં એડીપોલોની બહેન મેરી (માનવીન પોલો) પોતાના લઈ સામે ટક્કર
ઝીલવા બહાર પડી છે ! આ હફતો થયોજ પાવરફુલ છે !

ખલનાનો નકશો ! મેરીનાં પ્રાક્રમો ! ડેવિસના સાહસો
નાચ પાટીનો મેળાવડો ! બટલરે આપેલો દગો !!

સાથે એક લાગતી કોમિક ! હેરાલ લોહટ કામ કરે છે

એડી પોલો

એડી પોલોની બહેન !

એડી પોલો !

ચાદ રાખજો
આ સીરીયલ ખલાસ
થતાંજ

રેસકી ટેસ

માદન કું. નો રમુછ
શ્રામાં મુકવામાં
આવશે !

ગ્લોબ સીનેમા

સેન્ડહસ્ટ રોડ

ભાવ:-૩, ૨; ૧; ૦૧૧; ૦૧; ૦૧; ૩ ટેક્સ સાથે

વખત:-પા. ૭. ૮૧૧, ૧૦૧

શની રવિ ખાસ ખેલ ડા. વાગે.

ભુલશો નહિ !

રેસકી ટેસ પછી તેડબ
સુંદર ચિત્રપટ

ધર્મપત્ની

હિંદી અને ઉરદુ ટાઇ
ટલો સાથે દેખાવામાં
આવશે.

सारावती विलम्बित इक्षारीयु दृश्य

ભૂતબળવી સાગ્ય 'પરીકાનું' દરય

[આઝીવલ પીઠ્યર કારપોરેશન]

શ્રાવણ વદ ૧૪

રવિવાર તારીખ ૫ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૨૬

વર્ષ ૩ ભુ. ચંક ૨૩

આ જાણવીકર્તા પ્રસિદ્ધ યતી વાતોઆનાં પાત્રો કલ્પિતજ દોષ છે
કોઈ જીવતે બહિત પરથી ઉપજાવી કોરોમાં નથી. આ મો. ૫

કુંડળીયા

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

(ખંડ બીજો)

પ્રકરણ ૫ મું.

‘વિચાર કર્યા પછીજ ઉચ્ચાર કર.

બિચારપૂર્વક બચન બદ, અથવા ઘર લે એના;
બિચાર સખ મેં શ્રેષ્ઠ હો, અવર બાન દે ગીત;
અવર બાત હું ગીત, હોડ સખ વૃથા વિકલ્પો;
ફક્ત પ્રદ હોગા ફક્ત, શુભ તેરા સંકલ્પો,
સત્ય વહે સુત શ્યામ, ઉદ્ધવન કરૂંની ન હલ,
યદા તદા હોડ, બિચારપૂર્વક બચન વદ

સાવાચર્ય:—જો બોલ તો વિચાર કરીજ બોલ અથવા
સુગો રહે. દરેક કાર્ય અને ક્રિયામાં વિચારજ ઉત્તમ પદ બોગરે
છે. વિચાર કર્યા વગરની બધી વાતો મોજુ (કેવરતા દરજ્જાનીજ)
છે. આમ સમજીને તું તારી ઉલટી (કુતર્કવાળી) કલ્પનાને છોડી
દે. જો તારા સકલ્પો સારા હશે તોજ તને તેવું ઉત્તમ રજ
મળશે. શ્યામ પુત્ર સાચુંજ કહે છે કે, આ જગતમાં જેની
અનુભવ સિદ્ધ મર્યાદા બંધાઈ ગઈ છે તેવું ઉદ્ધવન કરવું નહિ.
યદા તદા (જેવું મનમાં ઉગે તેવું) એકદમ બોલી નાંખવું નહિ
એવા આંતર મેજને તજ દેવાનોજ અવ્યાસ રાખવો. જે વિચારની
મર્યાદા રાખી શકે છે તેજ વાણીની મર્યાદા રાખી શકે છે. વિચાર
અને વાણીનો સંબંધ ધણીજ નિકટ છે. જેવા વિચારો
તેવુંજ વર્તન.

ધ્રુવકવિ દુર્લભ શ્યામ કુવ

અને એક ન્હાના તથુમાં ઉતારો આપવામાં આવ્યો હતો.
તાજિ પડતાજ પહેરેલાં વસ્ત્રો નહિ બદલનાં હું વિચારિ
લેવા આજો યથો. મારી ચારે બાજુએથી દરસુજના માણસોની
આવનવનો કાલાદલ તથા ચક્રોનો ખલખલાટ સંભળવા કરેતો
હતો. કોઈ નિદ્રા લેવાની તેજારી કરતા હતા ત્યારે કોઈ ચેતાના
તથુની આસપાસ ફરતા હતા અને નિદ્રા આવી નહિ. માત્ર
રસુઓ મોઝી હું મૂકી જુની જાતની ચિંતામાં પડ્યો. આ બધી
અંજલિ મળ ડારજુરપ મારી રાખા નીચેનો અર્થચન્દ્ર હતો. મારા
સાંકળવામાં આવ્યું હતું કે સાવાકાન હાજ અથુ સલામનો મુખ્ય
વજર હતો. અત્યારે હું હાજ અથુ સલામની હાવણીમાં આવી
પહેર્યો હતો—તેની નજરે પડું તો મારા પ્રાણની રક્ષા મધ શો
તેમ નહોતું. આવી રીતની અંતેક ચિંતાએ મારી નિદ્રાને ઉગ્રી
દીધી એમ તેમ પશુ લંબા દિવસની મુશ્કેલીના અમને લંધી
લગભગ મધ્ય રાત્રિએ અને નિદ્રા આવી ગઈ

આમ રેખા વખત સુધી મેં નિદ્રા લીધી એ નિશ્ચિત કરી
શક્યો નથી, પરંતુ એટલું તો ખરું કે, મારા મનને ઉપર

કામનાં મુકુ કરતો રપર્થ યતાજ કું નગી ઉઠ્યો.

હું ઉઠીને બેઠો થયો કે તરતજ એક રમણી મુકુ રવરે બોલી:-
તમારી ચારે બાજુએ વિપતિનું વાદળ ઘેરાઈ ગયું છે;

પરંતુ કાચ પામ્યો નહિ. તમારા મુખેચ્છેકોની પણ અદિ-
બોલ નથી."

મેં વિચિત્ર બની પૂછ્યું:-"તમે કોણ છો?"

"હું એક બાદી છું. યુવયુવ મારી સાથે આશો."

"કોની બાદી? ક્યાં જવું છે?"

"તમેને જે મળવા માગે છે, ત્યાં તમેને લઈ જવા છે.

તેલકા માટેજ હું અદિ યુવયુવ બની છું. મને વધારે પ્રશ્ન
પૂછશે નહિ. મારી સાથે આવશો એટલે બધો પ્રલસો મધ
રહેશે."

તેના બોલવાનો ભાવાર્થ હું સમજી શક્યો નહિ. શું દલિમા
મને મળવા માગતી હશે? મને તેમ હોય પણ તેની સાથે જવાને
કતંબ માની હું તે બાંદીની પછાડે ચાલવા લાગ્યો.

કેલકાક ન્હાના મોટા તંબુએ વટાવ્યા બાદ અમે એક
વિશાળ તંબુની સમીપ આવ્યા પહોંચ્યા. માર સહજ પહેરેગારી
પુલ્લી તલવારે ત્યાં પહેરી કરતા હતા. બાદીએ સંકેત કરતાજ
તેઓ બાજુએ બસી ગયા અને તંબુમાં દાખલ થવાને બગેને
માર્ગ મોકળો કરી આપ્યો. તંબુમાં દાખલ થતાજ એક પરિચિત
રવર મારા કાને અધાસ્યો. તે સાથેજ કેલકાક સરાજ માણસી
મારી આસપાસ ફરી વળ્યા. હું વિચિત્ર બની આસપાસ જોયા
લાગ્યો. બદમાશ લાવાકાન મારી સામે જોઈ રહ્યો હતો.

શરુઓના હાથમાં હું પુનઃ જાંવીવાન થઈ ગયો હતો. સૈન-
કોના પહેરા વચ્ચેજ મને એક મુસજિત્ત ઝોરડામાં લાઇ જવામાં
આવ્યો. તે ઝોરડામાં એક મોટો પ્રદીપ બળતો હતો અને તેના
પ્રદીપથી આંખો ઝોરડો ઝગટો રહ્યો હતો. જે ચાર જણ ત્યાં
બેસી બુધ્ધપાન કરી રહ્યા હતા. વચમાં જે માણસ બેઠો હતો
તેનો વેશખી અમકિત પોષાક જોઈ મેં તેને ઝોળખી લીધી.
છવનમાં મેં તેને એક વાર જોયો હતો, છતાં તે મુખ હું વીંછરી
ચક્રો નહોતો. તે દરપુષ્ટિ દહ જણુ સલામ હતો!

તે! ચમુઓ સાથે મારાં ચમુ મળતાજ મારં સમસ્ત
શરીર કપી ઉઠ્યું; પરંતુ કાંઈ માનમાં આંદમસંવરણ કરી હું
રિરેર ઉભો રહ્યો. હાથ અણુ સમામે મને ઝોળખ્યો નહી, એમ
મને લાગ્યું. મેં દલિમાના પ્રાણની રક્ષા કરી હતી એટલે મારી
સાથે સારી માલ ચલાવવામાં આવશે એમ માન્યું, અને તેમ
અને તે તે નર રક્ષણના હાથમાંથી મુક્તિ મેળવવાને અધણુ
પડશે નહિ એમ મારા મનને ખાતો થઈ. પરંતુ લાવાકાન-દહ
અણુ સમામનો વટ્ટર મને બરાબર ઝોળખતો હતો. તેની આંખમાં
કેરી રીતે ધૂળ નાખતી? તે તો મારી સામે જોઈ મનમાં તે
મનમાં દરજ્જો રહેતો હશે!

હાથ અણુ સમામે દુકાની નગી બાજુએ મૂકી તીલક
દિધિધી મારી સામે જોઈ. તે સથે તેના બે સાથીઓ પણ

કરડી નજરે જોવા લાગ્યા. મધ્ય રાત્રિના મંબીર વખતે અપ-
રિચિત રથાનની અંદર આવ્યા વિચિત્ર રથળમાં હું સ્તંભિત થાને
ઉભો રહ્યો. મારા મ્હોડામાંથી એક પણ રાજ નીકળી શક્યો
નહિ.

લાવાકાન આગળ આવ્યો અને મારા તરફ અંચુલી નિર્દેશ
કરી હાથ અણુ સમામને કહેવા લાગ્યો:-"હે મહા પ્રતાપશાળી
સંકરના સુલતાન! આપના શત્રુને હવિત દશામાંજ આપની
સમક્ષ હાજર કરવામાં આવ્યો છે."

સુલતાને કોમપૂર્ણ રવરે કહ્યું:-"આપણું યુગ રહસ્યનો
ચોર!-શું આ માણસ છે? આટલા દિવસો બાદ પણ પ્રકાશો
તો હવે તેને બરાબર રવાં ચખાડો." પછી મારા સામે જોઈ તે
કહેવા લાગ્યો:-"અથ કાફર કુતા! તેં અમારી પ્રિય જન્મભૂમિને
તારાં પગલાંથી અપવિત્ર કરી છે-અમારો સર્વનાશ કરવાને તું
યુવ કપટ કારકથાન રચી રહ્યો છે. આજે તને તારા અપરાધનો
બરાબર રવાં ચખાડું છું."

મેં કહ્યું:-"હે મહાપ્રદેશના શાસનકર્તા સુલતાન! હું પુનઃ
આપના હાથમાં જાંવીવાન થયો છું-પરંતુ આશા રાખું છું કે
મારા તરફ અવિમારની દિધિધી જોવામાં આવશે નહિ. બેદુષ્ટન
જનિત્તું હુલ્લ સખ્ત હોવા છતાં તેઓ વીરપુરુષ છે. નામદંની
માફક-"

"અબરદાર, શયતાન! વધારે બોલતો નહિ. કોટકની
મજક પથ તથે તને સમગ્ર નાખવાથીજ તારો ખરો ન્યાય થશે."

"તારે શું નિરાશ્રય પશિકને વિના વાંકે ત્રાસ આપવામાંજ
ખરં પુરુષાર્થ અને ન્યાય છે?"

"નમકદરશ કુતા! તુંજ અમારા યુગત. રહસ્યની ચોરી
કરી ગયો છે. અમારા નાશની તુંજ તૈયારીઓ કરી રહ્યો છે.
એકવાર અમારા હાથમાંથી છડતી ગયો-હવે છડવાની આજ્ઞા
બર્થ છે. તારા અવધાને ઝિન્ન વિચિત્રન કરી નાખી તેનાપર
મીઠવું પાણી ઠંડાવું છું!"

"આપ મારા પર જે આરોપ મુકા છે, તે સંપૂર્ણ
વિધવા છે. આપની કોઈ પણ ચકિત્તવું મેં અપદરજી કયું નથી.
ઉઘરો મેં તો આપના પર ઉપકાર કર્યો છે, તેનો મને આવો
બદલો મળે છે! આને આપની એક આદિમયા રમણીના ઉપકાર
કરી અદિ લઈ આવ્યો-તેના પ્રયુષકારમાં, મારં સર્વાંગ ઝિન્ન
વિચિત્રન કરી નાખવાની દંડાતા! અહસોસ!-"

"કઈ રમણીના તે ઉપકાર કર્યો?"

લાવાકાન વચ્ચેજ બોલી ઉઠ્યો:-"પ્રહાસદ! તેનું નામ
દલિમા છે. દલિમાએ મને કહ્યું છે કે, આ કાફર તેને ફાસલા-
વીને લઈ આવ્યો છે અને અદિધી પણ તેનીજ રીતે ઉપાડી
જઈ તેની સાથે નિકાલ કરવા માગે છે!"

લાવાકાનની વાત સાંભળી સુલતાન કોમપૂર્ણ બનેલો
બોલી ઉઠ્યો:-"અરે નરાધમાં એક વિધર્મી થઈ અમારી રમણી
ઉપર નજર નાખે છે! દિશાળ થઈ સૈની ગુપ્તમાં હાથ નાખે
છે!"

“નહિ હજારે! તે જીવું બોલે છે. મારા જીવને જોખ-
મમાં નાખી મેં તેના પ્રાણની રક્ષા કરી છે. તેની ક્ષતતાની
આપીતી જોઈતી હોય તો તે રમણીને જ અધિ બોલાવી
પૂછી જીએ.”

“હું તેને પૂછવાની કાંઈ જરૂર નોતો નથી. શું મારે
વંદર જીવું બોલે છે? અમારી રમણીઓ તરફ તું સન્માનની
નજરથી જોતો નથી, એનાં પુષ્કળ પ્રમાણો અને મજલા છે. તે
તેઓનાં મુખનાં દર્શન કરીને પણ અપમાન કરવામાં બાકી રાખ્યું
નથી. અમારા હજારી અધિકારીની રમણી-સુપ્રતિનિધીના નામથી
જે ચરાચર વિષયમાં વિખ્યાત છે, તેની સાથે પણ તેં તેવો અસહ્ય
અવહાર કર્યો છે. એટલું જ નહિ, પણ તેના ગુપ્ત નિરાસ રથાનમાં
પ્રવેશ કરી તેં તેની સાથે વાર્તાલાપ પણ કરેલ છે. તારા જેવા
વિદેશી પાસે તેણે ગુપ્ત કથાં કબી દીધી છે-અમારા ગુપ્ત રહ-
સ્યનો ભેદ ખુલ્લો થઈ ગયો છે અને તેટલાજ માટે તું અમારું
અનિષ્ટ કરવાના પ્રયત્નો આદરી રહ્યો છે.”

“હજાર, જો કે આપનાં ગુપ્ત રહસ્યનો કેટલોક અંશ હું
જાણી ચૂક્યો છું, છતાં હજી સુધી મેં તે ગુપ્ત શક્તિના પ્રયોગ
કરી જોયો નથી. જે વાત ગુપ્ત છે, તે હમેશને માટે મારી પાસે
ગુપ્તજ રહેશે.”

હાજી અણુ સલામનો એક સાથીદાર તેના કાનમાં કાંઈક
અપશ્વરો એકલે તેણે અને પૂછ્યું:—“તેં ગુપ્ત રહસ્યનો ભેદ
કેટલો જાણ્યો છે, તે કહે.”

“નહિ કાંઈએ, જીભેલા પસે મેં પ્રતિજ્ઞા કરી છે કે, પ્રાણ
જીવ તો બંદોસ્ત, પણ તે ગુપ્ત રહસ્યનો રસીદ હું કોઈની પાસે
પાસે કરીશ નહિ.”

“કલાચિત તારાપર રહમ લાવી અમે તને હોડી દઈએ-
તારા પ્રાણનું દાન કરીએ તોપણ તું નહિ કહે?”

“ના આશ્ચર્યનો સમરત ધનકંડાર મને તો પણ હું
જે રહસ્ય બેઠોના ઉકેલ નહિ કરું.”

“આશ્ચર્યના ધનકંડાર? તે વિશે તું શું જાણે છે?”

“મરુમિયાં પ્રવાસ કરતી વખતે આશ્ચર્યના અગણ્ય
ધનરાશિ વિશેની વાતો મેં સંભળેલી છે.”

“બસમય, ત્યારે જ્યેષ્ઠ કહેને કે ગુપ્ત રહસ્ય વિશે તું
કાંઈ જાણતો નથી. વાર, અમારી જાતિય સંપતિરૂપ જે ચીજ
અપહરણ કરી ગયો છે તે કયા છે? બતાવ નહિ તો—”

હું નીચું માથું રાખી સુસતાનવા ચબ્બો સંભળતો દેવો
એટલામાં મારી આસપાસના પ્રદર્શીઓ ખસી ગયા. હાજી અણુ
અલામનું વાક્ય અર્ધમાધીજ વાંધે રહી ગયું. હાજી અણુસલામનો
કાંઈ તિરસ્કાર કરતું હોય એવા ચબ્બો મારા કણુપચપર અચ્છાયા-
ગુપ્ત રહે જંગલી! જે એક પણ ચબ્બુ વધારે બોલીશ તો બીજી
અસિદ્ધાપ આપી તારી પાપમાલી કરી નાખીશ.”

હાજી અણુ સલામને આતું લપકર વાક્ય અંતરની યર-
ચારી દેનાર કણુ દત્ત? મરુમિયાં કોણે કાંઈ છે શું? એમ

વિચારી મહોડું ફેરવતાં મેં શું જોયું? એજ અપુરું રમણી
શક્તિ! એજ સુન્દરી કે જેની રૂપરસે નિધી સમસ્ત વિશ્વ મહાશિત
થઈ રહ્યું હતું. તેના સનાતો હીરા-મોતીનાં આભરણો અગણી
રચાં હતાં. રમણી મંદગતિએ સુસતાનની નજીક ઉભી રહી. હાજી
અણુ સલામ પવનથી કંપતી વેલની મારફત ધરધર કંપવા લાગ્યો.
તેના દિલમાં સખત આપાત લાગ્યો હતો. અને હમજાજ પરી
જયો કે શું એમ જણાયું હતું. જોન જોરામાં તેનો રોધ રાખી
થયો. અવલીત બની રિચિત્ર દષ્ટિએ તે રમણીની મુખમુગ તરફ
જોઈ રહ્યો.

હું હિંગમ્હ બની આ બધો જનાવ જોનો નિર્મૂલ્ક કબો
રહો. વિરમય, આનંદ અને ઉદીપનાથી મારું હૃદય ઉછળી રહ્યું
હતું. આ રમણી મારી હૃદયાનન્દવિષાધિની-પ્રીતિમયા-મહિમ-
મયી જીભેલા દત્તી! જીભેલાની કાજરીથી તે વિશાળ તંબુ રૂપા-
ન્યોતિથી ચમકી રહ્યો.

(અપશ્વર).

વિષય!

*

હિંદુ

સમાજનો

એક

વિકટ પ્રશ્ન

?

જોના

નિર્ણય

પણે પણ લીજાતી, કુખના અમારામાં શેકાતી,
પશુપત્ય મનાતી, પ્રપગીઓ કુકર્મોએના પાપ
જગમાં સપડાતી; છતાં આપ અજગના આદર્શને
જરા પણ નમતું નહિ આપનારી, હિંદુ બાળાના
ગોવર્ને વધારનારી, સમાજના અપાચારોને સદન
કરવા છતાં, સમાજ રહી સમાજની શોભાને
જોપાવનારી હિંદુ વિધવાની વિપત્તી કદાચી માટે

વાંચો

ભાગીરથીની ભૂદય

તેમાં તમને ધણું જાણવાનું વિચારવાનું અને સમાજ
પ્રત્યે કન્યાનું ભાન થશે. પુત્રતંત્રી વર્ણનસિદ્ધાન
પાત્રાલેખન, સમાજનું નિષ્કૃતચિત્ર તમારા દિલને
અગમગણશે.

વાંચો

ભાગીરથીની ભૂદય

મનોહર સુદનુ

નયનરંજક ચિત્ર.

ફેબ્રુઆરી કાગળ

મૂલ્ય ૨-૮-૦

ચોજ-મગદ્દ કાર્પાઈસ

ગીરગ્રામ ખાતે બીલીર, મુખર્ત-૪

બહેનો!

તમારા મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
અસરાઈની આબુમાં
પરોશમાં ઉમે તેવાં
અરાં જેવાં દામમાં સસ્તાં

બપોનીઝ કલચર પદસા વાપરો

મોટા નેપારીઓ પણ બધામથ ખરીદી નવ છે, કલચર
નામે ભેળસેળવાળો ખોટો માલ વધે ક્યાવા કરતાં
અરા કલચર લઈ વાપરવામાં વાધો શું? ?

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ

કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારું બેરંજોનો શોખ
કેસામથ પુરો કરો-તમારા દામ અચાનો
ધેર બેઠાં પણ માલ ભેવો હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

૬, કાયમન્ડ હાઉસ, વાઘ્યા ગાંધી રોડ,
માગદેવી-મુબાઈ નં. ૭

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મંજહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આજેજ આહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો—**મોજ-મંજહ કાર્યાલય**

અટાવ બીલીંગ ગીરગામ મુબાઈ નં. ૪

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો ચુસ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરબી અને સસ્તા દમારે પાસેથી મંગાવો. ઘેઘેખા
નકલોથી બચો. સીનવિદ્યા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પેસા
દેખું, એ શરત છે. આનાથી આપ નવનવર રહેલ ફિજી બી
પુરુષ અને સુંદર મહેલ ઈમરિત સીન સોનેરી ખાન બગીચ.
વજેરની બની એક સેકંડમાં કાઢી શકાઈની પાંડી શંકો છો અને
ફિકસ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કાઢી જતનો ત્રાસ
વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે પુકટ મોકલવામાં આવે છે કોમન
ફ્રાઈટ કેમેરાની રૂ. ૩ ટ. અર્ચ ના બપો—

પત્તા:—**ભારદાજ કુંપની અલીગઢ સીટી.**

મનોકામના સિધ્ધિની લુકમાં લખેલા નીચેના ઉપર ખાન
ખેચીને કે વગર મંત્ર મંત્ર સિધ્ધિ વગર નાહી
ખરચ કરી સંસારી મનોકામના પુર્ણ થશે અને મૃત્યુની દ.
જે ત્રણ ખાસ અગાધ સમજ શકો. કિં. રૂ. ૧ ટ. ખ. હુકું

૮૪ આશન ચિત્રાવાળું ટેકશાસ્ત્ર

બી પુરોમાં સર્વ શુભ ભેદ લક્ષ્ય, મનચાહ્ય સંતાન
પ્રાપ્તિ, વાંછેનો ઇલાજ, સંકુન સાહસિક, વશીકરણ મંત્ર, મંત્ર
તંત્ર, આજકાલેનું અનુક આપવા કિં. રૂ. ૧. ૧૦. અસલ
વિધા કિં. રૂ. ૧૦.

પત્તા—**બેનોરામ ને રવાલ દેસલેવક કુંપની. અલીગઢ સીટી**

૩. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીર્ટીંગની બાઈસીકલ!

“ રોયલ મેલ ” (સ્પીડર્ડ ટૂ માર્ક)

પેર્કીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

બીજી દરેક જાતની સાયકલો રૂ ૫૫ થી રૂ ૨૫૦

તેમજ સાયકલનો દરેક પ્રકાર ગ્રામાન મળશે

ઝોરદાર સાથે રૂ. ૨૫૦ એક્ચાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

ચાલુવાલા એન્ડ કું સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૧-૪૨૪ હાલખાઈની રોડ મુબાઈ

લોભી શુર ઝૌર લાલચુ ચેલા

ગંધેશ્વરી લાતોસે ફેલેલા.

લખનાર:- રા. વૃજ્ઞાન લગવાનલાલ.

(૧)

કુંડલાના સામા પાદરમાં ચાર લોભી અને હુઆ કાધુએ પાસે પાસે રામજી મંદીર બનાવી રહેતા હતા. તેઓ ચારે જણ રતાંધણા હતા. અને સધળું કામ દીરસના કાગમાં આટોપી પેતા હતા.

એક મરીબ કાઠી પોતાનું દેવું ભરપાક કરવા માટે બજારની બેઠી મેચીને ઉપજેલા રૂ. ૧૦૦ ગરદિ બાંધીને પોતાને ચામ જવા નીકળ્યો. સાચે જોખમ એટલે સામા પાદરમાં રાત રહ્યા શિવાય છુટકા નહોતો. રામજી મંદીરના એટલા ઉપર સુતો. બાવાજી ખામી બધું કરવા લાઠી ફેરવતા નીકળ્યા. કાઠીને સુતેલો જોષ ધુણું, "ઠીન હે?" કાઠીએ વાત કરી કે તે વેદમાર્ગ છે, રાત પેલી મધ છે અને સાચે જોખમ હોવાથી મુસાફરી કરવાનો વિચાર થીડી વળી રાત રહેવાને માટે કંપાઈ રમજીની તપાસમાં છે. જોખમનું નામ સાંકળી બાવાજીના કાન ચમક્યા. બોલ્યા, "અનજા, રામજી મંદીરમે" અને આજો, હમકુ કે દીજીએ ચૌર ફરરમે" એવી બખત જોખમ મંગ લેના." કાઠી તો તેમ કરી અંદર ખુલે પછુ તેને ઉંધ આવે નહીં. રાતે બાવાજીએ કાઠીરજીને રાખન કરાવતી વખતે પ્રાર્થના કરી કે આપણી કૃપાસે, યેર પાક રૂ. ૧૦૦ ફે ચૌર ચે મુસાફરકા રૂ. ૧૦૦ મીલકે દોસો બન ગયે." જોખમ ત્હીને થેલી કાઠીરજીને દેખાડી. "કાઠી તો આ પ્રાર્થના સાંકળી મજારો પછુ કરે મુંદ જોખ તેમ કરીતે સવાર પાઠી. રસ્તે ખડતાં તેણે રૂપીયા માગ્યા. બાવાજી તકક્યા "સાલે કમલતા! રાતકુ મુંકુ સેતે દીપા ચૌર આસરા દીપા ઇસકા ચે હા? કયા મલે ખડતા હે? ચલા બન નહીં તો માર ખાખગા. કાઠી બિચારો કરે છા? તેનો કોષ કાઠી નહોતો.

(૨)

પેસે જોએ કાઠી ખામી બહાર નીકળ્યો. પાદર આવતાં જરવાઝ મળ્યો. જરવાઝે ધુણું, "કેમ આપા. મોહું કેમ કીતરી મયુ છે?" કાઠીએ પોતાની વીતક વાત કહી સંભળાવી. જરવાઝ બાવાજીને સરી રીતે ઝોળખતો હતો. તેની ખેડ છુલાવવા તાકડો રચ્યો. કાઠીને પોતાને યેર મોકલ્યો અને ચાંચ સુધી જર બહાર નીકળવાની મના કરી. સંજે જ્યારે દેવ યરાતીને જરવાઝ પાછો આવે ત્યારે બાવાજીની ગયઃ જ્યારે ખામીમાં બધ

ત્યારે શપથુપ માથની પહવાડે ધુસી બધ બાવાજીના રતાંધણી પજુનો લાલ લેવાને મુચના કરી.

સંજે જરવાઝ ગાય લખતે આગ્યો ત્યારે બાવાજીને સાદ પાડ્યો. બાવાજીએ ખામી ઉપાડી. ચારે બાજુએ હાથ ફેરવવા માંડ્યા. પછુ ગાયની પાછળજ વાંકા વળીને કાઠી અંદર ધુસી ગયો. જરવાઝ ગાય દોઢીને રવાના થયો. બાવાજી કુધડું વાસજી બેઉ હાથે ઉપાડી ઝોરડો ઉપાડી અંદર દાખલ થયા કે પાછળથી કાઠી પછુ ધુસ્યો અને ખુજામાં લપાઈ રહ્યો.

રાખજી મંદીરની બધી ચોકસી કરી લીધા પછી ઉતરની ચારતી કરવા લાગ્યા. કાઠીરજીને થેલી દેખાડી રજૂતી કરી કે "આપણી બહોત કૃપા કુધ કે બટવન મેં" સૌ રૂપીએ સેં દો સો હો ગયે." કાઠીએ તો હાથાગ મારી અને થેલી કુંટવી લીધી અને આંધો ખસી ગયો. બાવાજી "સમજ્યા કે કાઠીરજીએ લઈ લીધી. તેણે કહ્યું કે "કયું, હમારી. મજકરી કરતે હે, હમારા બટવન પીછે કે રો." પછુ કાઠીરજીને ક્યાં છવ હતો કે જવાબ આપે. બાવાજી કમકવા લાગ્યા અને પોતાના શિષ્ય ચેતનદાસની સલાહ લેવા લાઠી લઈ પાસેની ખામીમાં ગયા.

(૩)

ચેતનદાસ પછુ પોતાના શુર જોવા રતાંધણા હતો. ખામી ઉપડી કે તરતજ કાઠીમાઈ ધુસી ગયા. બાવાજીએ બધથી તે છતી પર્વત વાત કહી સંભળાવી. ચેતનદાસે ધુણું કે "પેસે કહાં રખતે થે?"

"બટવનમેં."

"ન રખીયે બટવનમેં, પરંતુ રખીયે ટોપનમેં."

ચેતનદાસ પોતાના પૈસા ટોપીમાં શીવી લેતો હતો અને કામમ માથા ઉપર રાખતો હતો.

"દેખું તેરી ટોપન?"

"લો શર મહારાજ."

કાઠીને તો આટલીજવાર હતી. હાથાગ મારીને ટોપી લઈ લીધી. દરમ્યાન શુર મહારાજ:-

"કહા હે?"

"બધી તુમને લીયો ચૌર જુકે કયું બોલતા હે?"

"નાહો, હમતે નહો લીખ."

બેઉ વચ્ચે રક્કક આલી. હેવટ ત્યાપને માટે "ચીજ ખડ" કીમાં ગયા.

(૪)

ચામદાસ તો પોતાના શુર તેમજ શુરમાઈ જોજા હતો, અને બજાએ ચેરી ખાખત વીતક વાત કરી. કાઠીમાઈ પછુ ઉભો ઉગો દારસ જોવા કરે છે. ચામદાસ કહે:-

"ન રખીયે બટવનમેં, ન રખીયે ટોપનમેં" પરંતુ રખીયે યોકનમેં" થોડા પેસો હતા જેમાં ને પૈસા આવે તે તેમાં

બાવાજી અને ચેતનદાસ બોલ્યા.

“હો.”

જેવો ધોષા આપવા આજણ થયો કે કાઠીભાઈએ જેની લીધી, બાવાજી અને ચેતનદાસ કાંઈ મારતા રહ્યા.

“કહાં હે તેરા ધોષન?”

“શર મહારાજ દબને તો કે દીવા. તુમ જુઠું કયું ખોલતે હો.”

ત્રણે જણને તકરાર થઈ. બેઠે જણના હાથ તપાસ્યા હાથમાં કાંઈ નહોતું. હવે ત્રીજા સિધ ગોરખનાથ પાસે ગયા.

(૫)

ગોરખનાથ પછી પેલાજી હતો. તેને પાત હતી. દરેક જણ પોતાની ગુમાવેલ પુછ માટે વીલાપ કરતા હતા. હવે મધરાત થઈ હતી. સવાર પડે તો જણું સુએ. ગોરખનાથ કહે.

“ન રખાયે ખટવનમે, ન રખાયે ટાપનમે, ન રખાયે ધોષનમે, કિંતુ રખાયે કોપીનમે.”

“દેખું કોપીન?” ત્રણે જણ સારે બોલી ઉઠ્યા.

“હીઝો.”

કોપીન આપવા હાથ લાખી કર્યો કે કાઠીભાઈ ડાઘાં મારી કોપીન ઝડપી ગયા.

“કહાં હે?” ત્રણેએ પુછ્યું.

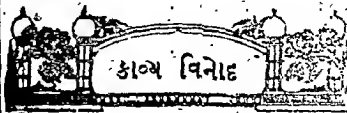
“દબને તો નાહો છી.”

ગોરખનાથ ખીભાઈને બોલ્યો “સારે તુમ સમ ખટમાય હો. જુઠી બાત કરકે દમકુ લુટ ગયે. અમ મેં ક્યા કરે?”

કાઠીભાઈ આ તમાસો જોવો પડતો મુઝી ખડકીમાંથી બહાર નીકળી ગયો. ખડકી ઉપડી જોઈને બહારના લોકોમાં ચરતું ગયેકું અંદર દાખલ થયું. ચારે જણા સમજ્યા કે ચોર આઠો ચારે જણાએ મધિડાને એકેક પગ માર્યો. “સાલા અમ કહાં જાને લાલા હય દમકુ છુટ લીધા?” ગયેકું ક્યાં કોઈની ઝોળ-ખાંડ રાખે તેમ હતું. તેણે ઉપરા ઉપર બાત આપવા માંડી. બધાનાં મોઢાં રંગાઈ ગયાં. ગયેકું પોતાને રસ્તે પડ્યું. ચારે જણાં મનમાં શમકીને રહ્યા. ચોરનીઆ કાઠીમાં ગો સંતાડીને રૂએ તેમ લો લોને કોણે પડી ગયા.

કહેવાની જરૂર નથી કે કાઠીભાઈએ બાદગીરી દાખલ ખટવન, ટાપન, ધોષન અને કોપન રૂપીઆ એકસીની દશીલા સારે બરવાડને અપજી કરી ખાડીના ચારસી રૂપીઆ લઈ પોતાને મામ ગયો.

(અંત)

અંતઃકથા:—“પ્રિયોળી”

પુરુષ એક શુભવાન, પેટ કે મુખ નહિ જેને, અચરજ જેવું એક, પાંચ બે પુરુષ તેને. આપે છે બે આંખ, સાંખ સાંખા જન માને, રહે બોમ્બે રોજ, કહી ચડી બેસે માને. એ બેલી આંખ કાચાતણે, પુરુષ છે પરમારથી, સમજવા સાંખાને સહેલ છે, મુરખ શીર ફોડે મથી.

(ચસમાં)

* * *
રાતે નર એકમે, દહાડે દસનીસ.
નર ઉપર નારી ચડે, નારી દલાવે ચીસ.

(પનવટ)

* * *
ખાખા સખતનર તાંતણે, એવા નર વળી ચાર,
સાંખ તણા આધારથી, થઈ તેની એક નાર.

(ચોરી)

* * *
તારી જતુનીએ ને વર્ષો તે થાશે તુજ કંથ,
એ બતલાવો માંડુની, માને માઈ મન.

(ચુડા)

* * *
એક નારી આ વિશ્વમાં પાડે સૈને નાસ
આંહ માસ ઝાની રહે રહે ચારે માસ

(ટાક)

* * *
સોપારી જેવું સમરય છે કરે તંજુ બાંખમાં તાન
આ દિખાણું કહે તેને જાણું આશવાન

(કાલું)

* * *
આંખત જાવત કરત પુશાર મુખ નહિ પછુ દંતજ સારા
જકરા કી મારકે ખડખડ ચાવે જો નર પંડીત જાન ખતારે

(કરવત)

આવે છા!! આવે છા!!
ગોવિંદ કુાં. તું
દામયંતરી બરપૂર-વિહલદાસ પાંચોટીયાતું
કામીક પિકચર
આવે છ. એકજ ભૂલ આવે છ.

તૈયાર છે! તૈયાર છે!

સિનેમાના લેખકો, પ્રોડ્યુસરો અને નવીન
લેખકોને અતી કીમતી.

सिनार्यो पुक

સિનાથો લખવાને માટે તૈયાર કરેલી છાપેલી
કેરા પાનાની ચોપડી.

આકેલા ફરેક, કોલમ-નંબર-રથગ-પાત્રો અને એકામ
સાથે અને સીનોત્રેશાદની બામતોથી ભરપૂર
લગભગ ૨૦૦ બસો સીનોત્રેશાદ સમવેશ કરી શકાય
તેવી હાથમાં રહી શકે તેવી તાલુક બુક.

ખાસ જાણીતા લેખકો અને ડાયરેક્ટરોના મત લઇને તૈયાર કરવામાં આવી છે.

— किंमत मात्र रु. २) पोस्टेज जुद्ध.

તેશ્વરં ચાય છે

સિનેમાની લેખનકળા

सिनाथीं ओसो शु, वरुनो सीनाथीनां आकाशमा
 डेम मुकुची? सँकलनां डेम सायवची तेमज
 सिनेमानां इलीक आपट बायतो साथ डेम-
 रानां इलीक आणाय आपतीं जेक अति
 इमती लुक

નવીન લેખકોને ચતી કીંમતી.

આ ઉપરાંત જાણીતા કુશળ લેખકોના સીનાચેમાંના
કેટલાક દૃષ્ટાંતોથી ઉતારા આપવામાં આવશે.

કીર્તન. અંગાઉથી ગૃહાક થનારને માત્ર રૂ. ૧
પાછળથી રૂ. ૧૧

સામેા મોજ-મજદુ દુર્યાલિય ગીરગામ સુખર્ષ નં ૪

આવે છે—

સીનેમા મેજેસ્ટીક
સુદર્શન ફિલ્મ કું. કૃત

हु
गे
श
न
नि
नी

યાને
જ
ગ
ત
સી
હ

અંગાજના પ્રસિદ્ધ લેખક
રા. બર્ડીમ બાલુના મધ્યાત નોવેલ ઉપરથી
ઉતારવામાં આવેલી એક મહાન ટ્રીડમ

દુર્ગેશ નન્દિની

સૌથી-પ્રેમ રહસ્ય અને પ્રહસનથી ભરપૂર
એક આશ્ચર્ય પસંદ કાથે ઉમડા અભિનય

દેખાડવાની તાજરી બેતા રહે.

બામ્બે પ્રેસીડેન્સીના મહેલાં શહેરો કરાંચી,
અમદાવાદ, મુંબઈ, ભરૂચ, વડોદરા વિગેરે
શહેરોમાં બહુ થયું-ગયું છે.

સુખા:—

सुदर्शन द्विभ कुं०

ગ્રાન્ટરોડ મુંબઈ ૪.

રહસ્યમયી અદ્ભુત હિસ્ટરીવ વાર્તાઓના શૌકીન

લાખો વાંચકોનું માનીતું પત્ર

મોજ-મજલ

દર રવિવારે મફત વાંચવું હોય તો નીચે જણાવેલાં પુસ્તકોમાંથી તમોને
જામે તેટલાં પુસ્તકો મંગાવો-જેટલા રૂપિયાનાં પુસ્તકો થશે એટલા

મહિના મોજ-મજલ મફત મોકલવામાં આવશે.

મંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોજલી મંબાઈના લેદહરમથી લરપુર.
અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા
કિંમત રૂ. ૧-૪-૦

આરાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા -
જેમાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીનો પ્રણય
વર્ણવેલો છે.
કિ. રૂ. ૧-૮-૦

વૈશ્વ ધર્મનો ઇતિહાસ

દરેક વૈશ્વ ધર્મને અવગણ્યા કરવા લાપક-ચાર
ચિત્રો સાથે
કિ. રૂ. ૩-૦-૦

બોલતો કાગળ

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.
(લે:-હરિહર દિવાના)
મૂલ્ય આઠ આના

૨૧ હરિહર (દિવાના) કૃત નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક શુભનમેદિની-નુરજહાના પ્રેમ પ્રસંગે તથા ઇતિહાસને
અનુસરી યુગ્મચરિત્રના મહત્ત્વ રજૂ છે.

મૂલ્ય માત્ર આઠ આના

દેવદાસ

સ્ત્રી, પુરુષ આખાલ વૃદ્ધ દરેકને ઉપયોગી
સાજિક નવલકથા

મરત બાણી આ વાર્તા જમાળમાં ધીરેધીર વચાય છે.
એજ તેની ઉત્તમતાની સાબીતી પરી પાડે છે
ચાર ચિત્રો સાથે કિં. રૂ. ૧-૮-૦

(વધુ માટે જુઓ પાનુ રર મુ.)

રહસ્યમયી અદ્ભુત ડીટેક્ટીવ વાર્તાઓના શૌકીન

લાખો વાંચકોનું માનીતું પત્ર

મોજ-મજાહ

દર રવિવારે મફત વાંચવું હોય તો નીચે જણાવેલાં પુસ્તકોમાંથી તમોને
ગમે તેટલાં પુસ્તકો મંગાવો-જેટલા. રૂપિયાનાં પુસ્તકો થશે એટલા
મહિના મોજ-મજાહ મફત મોકલવામાં આવશે.

મંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોજલી મંબાઈના હેદયરમથી ભરપૂર.
અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા
કિંમત રૂ. ૧-૪-૦

આરાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા
જેમાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીનો પ્રજ્વળ
વૃત્તાંત વર્ણવ્યો છે.
કિં. રૂ. ૧-૮-૦

વૈશ્વ ધર્મનો ઇતિહાસ

દરેક વેશ્વ ધર્મને અભ્યાસ કરવા લાયક-ચાર
ચિત્રો સાથે.
કિં. રૂ. ૩-૦-૦

બોલતો કાગળ

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.
(લે-હરિહર દિવાના)
મૂલ્ય આઠ આના

રા. હરિહર (દિવાના) કૃત નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક કુવનચોદિની-તુરજદાના પ્રેમ પ્રસંગ તથા ઇતિહાસને
અનુલક્ષી શ્રવણતના મસ્ત રવિએ રચ્યું છે.
મૂલ્ય માત્ર આઠ આના.

દેવદાસ

શ્રી, પુરૂષ આખાલ વૃદ્ધ દરેકને ઉપયોગી
સાહિત્ય નવલકથા

સરત બાજુની આ વાર્તા બંગાળમાં થેરેથેર વધાય છે.
એજ તેની ઉત્તમતાની સાબિતી પૂરી પાડે છે.
ચાર ચિત્રો સાથે કિં. રૂ. ૧-૮-૦
(વધુ માટે જુઓ પાનું ૨૨ રૂ.)

એજ વેશ્યાની હાજરીમાં બાપની પાસે જગીત વિદ્યા સીખવાની આજ્ઞા દર્શાવે છે. રસમજરી પણ નિરરકારનો બદલો વાળવા કનકાવતીને પ્રજ્ઞાવતી વેશ્યાને ત્યાં મોકલે છે. એક બાપ પેતની રખાત વેશ્યાના કહેવા પ્રમાણે અધ બની દીકરીને કસાઈખાનામાં મોકલે એ શુ બનવા બેગ છે. તા.પર્ષ એ છે કે, વરુ સક બનાવી યોજના કરતી વખતે કેવળ રડીએતુ બખર, કોસસ રોડની કાનમાએના બલસા સિવાય બીજી કોઈ મદદની વાત તરફ જ્ઞાન અપવામાં આગ્ય નથી નામકના ત્રણે અકના કુલ સત્તર પ્રવેશમાંથી નવ પ્રવેશો પ્રેક્ષકને મુખપનાં બનીતિનાં અધમ ધામેતુ દર્શન કરાવે છે.

બળભદ્ર નામના શીખતે અનાથ દાનતમાં પ્રાણજીવનની પત્ની મગમને આશ્રા આપે છે તેજ બળભદ્રના પુત્ર અમી ધરતુ દર્શન પહેલવહેતુ બીજા અકના બીજા પ્રવેશમાં-પ્રજ્ઞાવતી વેશ્યાના ધરમાં ચાલે છે લેખક પોતાનાજ શબ્દોમાં અમીધરને 'સરકારી યુવક' કહે છે. સરકારી યુવકનું પ્રથમ દર્શન પ્રેક્ષકને વેશ્યાના ધરમાં કરાવી લેખક સરકાર વિાવક પોતાના અજબ જ્ઞાનનો પરિચય કરાવે છે. અમને લગે છે કે એવાજ યુવકને ચાલુ જમાનામાં શિષ્ટ અને સરકારી યુવકો મળવામાં આવતા હશે. અમીધર કનકાને કુદિધીના વિવાહમંદિરમાં બેઠા પ્રથમ દર્શનજ આશ્ચર્ય પડી જાય છે. પ્રથમ દર્શન પ્રદ્યુતિપન થવાના પછા ઉદાહરણો પાશ્ચાત્ય અને ભારતીય સાદિત્યમાં ભાગ્ય છે પણ આવી રીતે નહિ.

અમીધર કનકા ઉપર આશ્ચર્ય પડે એટલે લેખક કનકાને સપથી સ્વીકારવાનો પ્રયત્ન કરતાં તેને મુખે એમ કહેવાય છે કે 'ધર્મ' વિરૂધ્ધ વર્તવાની નથી. અમીધરને મુખે કહેવાવધમાં આવે છે, 'હું તમને અધમ દર્શમાંની બચાવીશ' આવી રીતે એ પ્રસંગે કનકાને સવધી દદ મનની અને મનોનિઘ્રી સ્વીકારવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવેલો હોવા છતાં તે એ પ્રસંગે ને જામન થાય છે તે એક સવધા બિગિનાં મુખમાં ભાગ્યેજ શોભે છે.

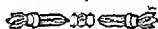
આને કેવા પ્રકારનું પાત્રાતેજન કહેવું? વરુ સકલના કરતાં પણ પાત્રાતેજન વિશેષ નિષ્કૃષ્ટ છે અર્થાત્ નાટકના એ મુખ્ય અંગો શા શબ્દોને સાધ્ય નહિ હોવાથીજ તેમનું આ નાટક નિરજાનનક નીવડ્યું છે. 'કમળા કળા'ને 'જટનુ યુવાન' પત્રાવવાના પ્રયત્નમાં લેખકને એ ખખી નિષ્ફળતા મળી છે.

પાત્રાતેજન, વરુ સમ્યના નેટકુજ મદત્ત ધરાવે છે નાટક કિવા નવવના પાત્રો કથનાના યુતંગ છે એમ સમજી નાટકકાર કિવા નવલકથાકાર મદારીની માફક તેને સ્વેચ્છાસાર બેલાવે છે તો કૃતિ નિરાશાજનક નીવડે છે. પાત્રોને સજીવ રૂપ આપવાનો પ્રયત્ન કરી સ્વાભાવિકતાનો જગન ધાય એ તરફ દરેક ચતુર લેખક હૃદય આપે છે. રજાનાજ લેખક જીવનના સામાન્ય સામાન્ય પ્રસંગોને પણ અસ્વાભાવિકતાના દાઢી મુકત રાખી વારતવ રૂપમાં ધખી આકર્ષક દેલીથી રજુ કરે છે.

બાબુલનાથનાં દર્શન

આ દર્શનમાં સંકુ લિપિરોતી હાજરી દેખાય ત્યાં, બાપી હરો કે ના કદાપિ તેહ શકા થાય ત્યાં, વળી પાછો વેપાર વધે ધીકતા દેખાય છે, જે દાન આપી તેજ પાછા પાડી ત્યાં લેનાય છે, ખીસા અને પાકીટ સહુ જે હાથની સલામતા, કારણ હલી લકાને યજુ કોક નજરે ભાગતા, નિઆવતા વળી દેશની પણ કોક નયને નિરખતા, પ્રે દર્શન કરે દેવના કો અપને અનલોકતા, સાકુના આપાળે ગયનાત "મોજ-મજાહ" કરે, કાચુ અમારી અવધરા તેહને દેખાત છે, ઠાગીઓ પાપડીઓ ને હલીઓ યુગાર છે, તે દેશની મુજિ પ્રજુ આ રક બાગક "હાય છે,

વેલજ કેશવજ બેપી.

ચેતો, નહલી આપડીથી હાગશે નહીં.

જાહેર ખખગાં જાણાયા પ્રમાણે નહોત તે
રેકા પાછા દેવામાં આવશે

ગુપ્ત કોકશાસ્ત્ર રગીન બિચાવાડી બી પુરોના સખ્યુ ગુપ્તમેદ મનમદ સતાન ગજાપ નવા કલ્પસ નીચમ સકુન સામુદ્રિક પયેરે કિ રા ૧૧૧

મેસ્મરીઝમ સાઈન્સ

નામની જુકપી જમીનમાં પાણીમાં હોય તે ધન, જોવાથી વરુ એક પગમાં ક્યાં છે એ જાણતુ, મુએલા માયુએના આમાં સાથે વાત કરવી, રોગીઓના રોગ સારા થવા મોહિનીવિદ્યા, સાંપ વિધીનાં વિર કુર કરવુ કિ ર ૧૧૧
પી. એચ. રામ અવીગદ મીટી.

વેચની છે-જુની અને રદ થયેલી ટાંદી કિસ્મીની ટાપીઓ દુનેલોગ અને નહોતા સીનેમા વાગાને અતિ કીમતી

લખો-મ જે ૫૦ મોજ મ નહ
ગીતમાં મુખાઈ ૪

હિન્દુ ભાઈઓના
પવિત્ર શ્રાવણ માસના
છેલ્લા દિવસો.

તહેવારોની હારમાળાનું
જંગી અઠવાડીયું

પારસી ખીરાદરોની
પનોતી પંચેરીનો શુભ
અવસર

જેના માટે ખાસ હસાહસને! શહેનશાહ—

હેરોલ્ડ લો ઇડ હાજર છે.

પાયેની આઠ ભાગની ધુમ હમાવતારી
અભયખીથી ભરપૂર ફીલમ

શરમાળ હેરોલ્ડ

શની-રવી-સોમ-મંગળ-ગુરુ-ગુરુ વધારાના શો ૩-૩૦ કલાકે
દરરોજ ચાલુ ચાર શો ૫-૧૫, ૭, ૮-૪૫ અને ૧૦-૩૦
ખાસ ઘટાડેલા ભાવ:- આના ૩-૪-૮-૩૧. ૧.

ફ્રીમીલીઓની સરસ સગવડ આપનાર માનીતું મથક.

સેન્ટ્રલ્સ્ટ કાઉન સીનેમા શોડ.

(યુનીવર્સલ પીક્ચર હાઉસ)

શનીવાર તા. ૧૧ સપ્ટેમ્બરથી શરૂ થશે.

યુનીવર્સલની તદ્દન નવી ૨૦ ભાગની જંગી સીરીયલ

દુશ્મને ઇમાન

આ સીરીયલો અત્યાર સુધી આવી ગયેલી સીરીયલો કરતાં તદ્દન
જુદીજ નાતની છે. રીલે રીલે તમોને અસાધારણ રસ પડે
અને દંગ કરે તેવા દેખાવોથી ભરેલી છે.

સીનેમાના સમાચાર

બખનાર-૧. ચિત્રપટ

નવીન ફિલ્મ—

દુલારી—વરસ્તવી ફિલ્મ કું. નું ઐતિહાસિક ચિત્રપટ. લોકા તથા રાખ-રેક્ટર મી. મણીલાલ કે. જેથી કેમેરામેન મી. કરંદીકર.

વરસું—મી. જેથીએ આ ચિત્રપટને ઐતિહાસિક તરીકે ઓળખાવ્યું છે; વરસું ક્ષતિહાસનાં પાત્રો ઉચ્ચાવતાં અમારી નજરે તેવું એક પથ દરમ પડ્યું નથી. બાકી વર્તમાન સમયનાં કેટલાંક દૃશ્યો મેળવી તેમણે જે વસ્તુસંકલનાં ચોંટા છે તે માટે તેમને ધન્યવાદ આપી શકાય.

રજવાડાઓમાં યતી છાકરાંની અદ્ધા-બદલી, કુદીસ કારભારીનાં કારસ્તાન, દબકા સંકારના વિલાસપ્રિય રાજાઓના કારવાર વગેરે અનેક સ્થાનો દાખલા તેમણે રજૂ કર્યાં છે. વસ્તુસંકલના, જે કે કેટલીક કાપકપથી દુરવાનો સંકલન હોવા છતાં એમ ન યતી સરળ ચાલી જાય છે, અને પ્રેક્ષકો સારી રીતે સમજી શકે છે. માત્ર સારની ચોપડી વાંચતાં ફરક એટલોજ માણુ પડે છે કે દેવનગરના રાજા દુલ્હનસિંહે દુલારીને મેળવવા નગરજનોને કેદ કરી દુલારીને રખાત તરીકેની માંગણી કરી હતી, અને તેમ ખન્યું હોત તો વરસું બળવાન બની. પ્રેક્ષકો ઉપર સારી છાપ પાડત. વિશેષમાં આ ફિલ્મમાં પથુ ખીટી કપડોએ માફક 'દે માર' ના સિંખાતને વિશેષ મદદ આપેલું જણાય આવે છે. અમારા નજર માત્ર મુજબ મુખ્યત્વે કરીને પ્રાસંગિક સ્વભાવ સારામારીનાં દરેકો બતાવ્યાં હોત તો કીક માત્ર નગર જનોના સિનો પથુ જે-પાંચની હાજરીમાં પતાવી દેવામાં આળ્યા છે. તે સિવાય મુખ્ય વધા ભરેલી બાંધત તો એ છે કે, છેલ્લા સિનમાં ખરો વારસ ભવિષ્યે નીકળે છે. એ દિશાએ દુલારી અને પ્રીતિયુક્તો સંબંધ ભાષી બહેનનો થાય. રજપૂતોમાં 'યું' તેવા વિવાદ થઈ શકે છે!

ફેટિમાદી—મી. કરંદીકર એક જુના જેથી છે. તેમણે આર્ટિસ્ટ સાથે ફેટિમાદી છે. કહેવાય છે કે, તેમણે કાદિવર, કારત ફિલ્મ કું વગેરેમાં કામ કર્યું છે. તેમની ફેટિમાદી જેનાં અને લેવાયેલા એમને દુઃખ તથા કલે-અપોથી અમોને ખાતરી થઈ છે કે મી. કરંદીકર ભવિષ્યમાં એક સારા ફેટિમાદીની જાણમાં આવી જશે. તેમની આવી સરસ ફેટિમાદી માટે અમો તેમને ધન્યવાદ આપીએ છીએ.

અભિનય—રોહા ઉપરના લાલો અને આદર્શ એક્ટરીય

આ ચિત્રપટમાં દરેકને ઉત્તમ રીતે અપાયેલાં દેખાય છે. દુલારીથી લઈને છેક દુલ્હનસિંહ સુધીની બધી ફરકટરો અવગી રીતે ચોતાવું કામ કરે છે. મી. ઉદરાદીના તેઓના આમણા દરેક ચિત્રપટ કરતાં આમાં કંઈ ઓર દોષી નીકળ્યા છે તમારે ખોસ છડ્યું એક અરેખી રાખીવું કામ પર બતાવી કરી રહી છે. મીસ પુતલી દુલારી તરીકે કીક દોષ છે પથુ તેમાં જરા વધુ ચેતનહોત તો કંઈ ઓર છાપ પડત. મી. યુસુફ વીરા તરીકે ચોતાવું ખરું વીરત્વ દેખાતોજ નય છે. અપારે મી. એલીઅર, આશુરાવ અને વજીરને પથુ તેમના કામ માટે અમો ખૂબી શકતા નથી. એકંદરે આ ફિલ્મ સફળ નિવડી કહેવાય.

નવીન ખખરો—

કાદિવર ફિલ્મ કું.—લોમીટીની લાઇનમાં આવતી જાય છે. પૃથ્વી પુત્ર તા. ૪ થી સુધીમાં તેનાર થઈ શકે નથી. કથાય મી. હોમી માસરની સીક દના તેથી કીક થઈ હોય તો તે વારતા પિંક છે. સંભળજા પ્રમાણે દેવે 'કંપની' કમલ કાપરેક્ટર અને કેમેરામેન રાખી ખરિનામાં જે ચિત્રપટ તેનાર કરવા છતાં રાખે છે. હાલના સંજોગો જોતાં તેની ચોજના વિશેષ કલ્પાયો નીવડે એવું

કુદ્ર અને ક્ષત્રીવટ

અપારે ક્ષત્રીવટનો બખાનો હતો, તમારે માણસો ચોતાની ઇચ્છાથીજ અપની સન્મુખ પરાયે અંપલાવતા નારીનાં સન્માન ખાતર, લોકમની આશા વગર તરવાર ઉગામતા. નળાની વહારે મવા છવને જોત જોતામાં જોખમમાં નાંખતા. વિશ્વને વસીને તેમણે

પ્રતિષ્ઠા યશ ને આત્મોન્નતિ

સાધતા તે

ભુજબળથી ભાગ્યપરીક્ષા

માં જોશો

તમારા માનીતા મધકમાં શરૂ થશે

આઈડિયલ પીકચર

* કોરપોરેશન *

અમારું માનવું છે.

ફૂલ્કા ફિલ્મ કું.—કહેવાય છે કે રતાર પાસેથી લાખી મુદતના એમીસેટ કરાવવાનું કામ દાલ મુકતવી રહ્યું છે. કપલ નગર માટે જોડતી જોગવાઈની અજા રીવાજો બાદ નકકી થશે. સંભળવા પ્રમાણે મી. માણેકલાલ ચોતાની કુકીય વધારવા બદાર નામ ઉપડી બનાર છે. તેઓની સારૂ અમો સફળ ઇચ્છાએ છીએ.

શારદા—મી. શારદો ફિલ્મ કપડોની રચાવનાને ચક્ર પડેલી રીતે એક 'પાં' થઈ છે આટલા વધુ વખતમાં પથુ

તેણે નીચે પ્રમાણે ફિલ્મો બનાવે પારી છે:—

ફિલ્મ	રાયચેટર
૧. આજીરાવ મસ્તાની	એન. બી. દેસાઈ
૨. સૌરાષ્ટ્ર વીર	"
૩. યૌવન યજ્ઞ	નવલ ગાંધી
૪. વસંત પાળા	એન. બી. દેસાઈ
૫. દગાખાબ દુનિયા	દરિદર "દિવાના"
૬. અજબ કુસારી	મણિલાલ નેત્રી
૭. રતનબેનરી	"
૮. બંગલની બહીસુદી	"
૯. ગુલિયલ ગુલામ	દરિદર "દિવાના"
૧૦. મલનકળા	"
૧૧. કાલિકા મુર્તિ	મી. બારે

આવી રીતે ૧૧ ફિલ્મો બે અને ત્રણ બ્રહ્મચારીયાં રસ સાથે પ્રગમ સમક્ષ આવી ગઈ છે બ્યારે:

૧૨. પૌલ (ધર બ્રમ્હાઈ) મનુભાઈ
૧૩. ભુવનગથી કાચપરિક્ષા (આપડિયલ પીકચર્સ પ્રોપીયેશન)
એમ કુલે સ્ટુડિયોમાંથી ૧૩ તૈયાર થઈ ગઈ છે અને વિજ્યા દશમીએ કરેલાં કે.ઈ.એમ. મુહૂર્તથી દિસામ ગણીએ તો ૯મી વિજ્યા દશમીને બ્યારે ૧ મહિના ને ૧૦ દિવસની વાર છે ત્યારે તેઓએ બાવતી કાલે એટલે તા. ૬-૧૦-૨૬ ને રાજ બે સ્ટુડિયોમાં-(૧) દિલારામ (૨) ફાસાને બાળપણ એમ બે ફિલ્મનું મુદત્ત કરવાના નિશ્ચય કર્યો છે એમ સંભળાય છે.

ઉપરના દિસામ જોતાં આ ઉત્તમી ભુવાનીયાઓએ ૧ મહિને ૧૧ ફિલ્મની પાંદેલી સરાસરી બાળ દિવસ સંધીના સિનેમા હુનરમાં એક રેકર્ડ સમાન છે.

માત્ર સંખ્યા તરફ જ ન જોતાં-જૂના જોગીઓને પણ પેતાના દેમાર-પીરતોલીઆ સિખાઈને અનુસરનારા કરી, નવી વેરાઈટી લખાઈ કરી, ચારસ ધીમ કંપનીએ પેતાનું નાણું-સ્વતંત્ર વ્યક્તિત્વ સ્થાપિત કર્યું છે એ સર્વામાન્ય વાત છે.

આ સરવાળું રજુ કર્યા પછી તેના ભુવાનીયા માનેકા મી. નાવુભાઈ દેસાઈ તથા જોગીલાલ દેને અમારી એટલીજ કલાપણુ છે કે દિન્દીઓના હમેશના નીયમ પ્રમાણે "આરંગજીરા" થઈ પછી કુંસાઈની ઉંઘમાં ન પડતાં બીજા વર્ષમાં પણ કંઈક નવું જ કરી જતાવે.

પાયાનિયત-કમ્પોઝ તૈયાર થઈ ગયા છે. જેમાં મી. પાટશુકરે મરજુમ લોકમાન્ય તીલકને જેલમાં ગીતા લખતા બતાવ્યા છે. બ્યારે વિદ્યાદેવજી યાને. કચ-દેવવાનોની સરખાત થઈ ગઈ છે. મી. પાટશુકરે હવે પાઠા જુના પોતેજ કહેલાં ચિત્રપટો કાઢવા લાગ્યા છે. અમે ઇચ્છીએ છીએ કે કંઈ નવીન આવના "સાથે ઉત્તમ ચિત્રપટો કાઢવા પ્રયત્ન કરે તો વધારે સારું.

રોપલ આર્ટ્સ સ્ટુડીયો-સંભળવા પ્રમાણે ઇંપીરીયલ સિનેમાના માનેક મી. મદમદબલી જે. પી. અને સીનેમા મેને

સ્ટુડીયોના માનેક મી. અરેશ્વર છરાની અને દેહાદીના માણુ એન્ટ મેસર્સ બુલુભાઈ કાચુભાઈ આ- ત્રણે મળીને ખરીદી લેશે. આજકાલ સર્વે બાખતોના નિકાલ આવી જશે તેમજ કાચેકટર-ટીકે મી. કવનાનીને ચૂંટવામાં આવશે અને કેમે-રમેનમાં મી. અરેશ્વર છરાની પોતે જ એક કુશળ કેમેરામેન છે છતાં મી. દાખને પણ મદદમાં લેશે એવા સંભવ છે.

સુદર્શન ફિલ્મ કંપની-તેના ભાગીદારોએ ઉપાડેલી અનેક બાધીઓથી બચા ચક્રર આરતે ચાલે છે. પણ આ બદ-વાડીયામાં દુર્ગેશનદિની પુણી થઈ જવા સંભવ છે.

આપડીયલ પીકચર્સ દાર્પેશનને ચારલા પુણી મદદ કરી રહી છે અને કેટલાક અનુભવીઓની કોમતી સલાહથી એક આપડીયલ અને વિષેવાન પીકચર્સ બહાર પડવાની વકફી રખાય છે.

વન્દે માતરમ ફિલ્મ કું. તુ ચિત્રપટ અનેક ઉપાધીમાં યોગ્યતા ઠીસે છે. સેન્સર માખ્યાપના સપાટામાંથી હજુ મુક્ત થયું નથી. પણ કાતરના અનેક ધારી બખમી થઈને તે બહાર પડનાર છે એમ સંભળાય છે. કુશુભાળા પણ કણીજ કોમતી મદદ કરે છે.

મુખમની મોહનગા-એક સાખાજી પીકચર્સ નામે "મુખમની મોહનગા" ક્યાંક ખૂલે ખાચરે તૈયાર થાય છે. મુખમની મોહનિના લેખક વેદકની વાટ ભૂરી સીનેમાની સાધક લાઇનમાંથી પસાર થતા બજાય છે. આ સાધનું ચિત્ર સાફ નીકળે તેવી અમે પ્રાર્થના કરીએ છીએ.

માનવ થીયેટર્સ લી.-કલકત્તાની પ્રખ્યાત માદન ફિલ્મ કું.ના ચાર દેથી ચિત્રપટો આવી પહોંચ્યા છે અને થોડા વખ-તમાં જ એવેના બોલ્ય સિનેમામાં ખંતાવવામાં આવનાર છે. સૌથી પહેલું ચિત્રપટ "રેક્ટર ઠેસ"ની ઠામેડી ઢોઢી ટાઇટલો સાથે રજૂ કરવામાં આવનાર છે. આ ચિત્રપટની વસ્તુ અને વ્યગ્રાઉ ખેલ સજ્જવતી ધિતાનીયા નાટક મંડળીના. "સર દુરોશ્વના ખેલના ઠામિક પરથી ઉપજી રી કલાકારમાં આવી છે અને તેની અદર કલકત્તાની રેસ કોર્સના તેમજ એવેના રિપન ચિયેટર તેમજ જોખલેની હોટેલના સિનેા પણ ઉતારવામાં આવ્યા છે. આ ફિલ્મમાં મુખ્ય કામ મુખમની માનીતા નટ માસ્ટર મોહન તથા મી. સુરજરામ કર્યું છે. ત્યાર પછી "ધર્મપત્ની" નામની સાખાજી શીલર રજૂ કરનાર છે, જેમાં મીસ પેલનસ કુપર મુખ્ય ભાગ લખે છે.

કેડેન સિનેમા (સુનીવર્સલ પિકચર્સ હાઉસ)-જોગપીઠા પર રેક્ટર ધર્મ ઉપેડેલા આ નવિન સિનેમાએ ઈંગ્લીશ પિકચરો સાથે દેથી પિકચરો બતાવેને પણ લોહીના સારા ચાહ મેળવ્યો છે. વળી સિરિયલોના શોરનો ભળીને ખુશ થશે કે અત્રેની સુનીવર્સલ પિકચર્સ દાર્પેશનનાં ફર્ટ રન-ડ્રામાઓ તથા સિરિયલો ઉત્તમ સિનેમા દેને પછી રજૂ કરનાર છે.

મેજેસ્ટીક-સારથનિ ફિલ્મ કું "દુલારી" બીજું બદ-વાડીયું ચાલુ છે.

કુટુંબ—શારદા કૃત-સુવર્ણ કમલ અને શશિકા મુલિ ચાલુ છે.
કુટુંબીરીયલ—શ્રાવણ કૃત-ટેલિફોનની તરફી
ગ્રામ—જોડિયોનો બીજો દૃષ્ટો તથા હેરાલ લોહડની
કામીક.

કાલિન—હેરાલ લોહડ 'શરમાળા'ની પ્રમેડી.

ખાસ અમારા વાંચકોનો અભિપ્રાય.—"સોનેમાના રેજ
ઉપર અપાતો 'હિન્દી નાચ.' " તેના કાયદા અને ગેરકાયદા."
આ મનનીય લેખ અમારા આવતા અંકમાં આપવામાં આવશે.

* * *

અસિધ અમેરિકન નટ મી. વીલ રોબર્સ દાલમાં લંડન
ગયેલ છે, અને તેના અભિનયની ત્યાં બહુ પ્રશંસા કરવામાં
આવે છે.

* * *

લંડન અને તેની આસપાસનાં પરાંઓમાં બધાં યશી અદી-
યોથી વ્રજસો સિનેમા થિયેટરો છે. પહેલાં રવિવાર ફિલ્મો જતા-
વનામાં આવતી નહોતી, પણ કેટલાક વખત પહેલાં જેમ આપણે
ત્યાં કુકાનદારો અમાસના, વારા કરી તેના પૈસા ધર્યાદમાં નાખી
કુકાનો પ્રુલ્લી રાખે છે, તેવીજ અવસ્થા ત્યાં પણ કરવામાં આવી
છે. દાલમાં દર રવિવારે લંડનમાં બે લાખ માણસો સિનેમા
જોવા જાય છે. અને દર વર્ષે આ રવિવારની આવકમાંથી ત્યાંના
સિનેમાવાળાઓ સી-તેરથી એસી દળાર પાઉંડ રાન કરે છે.

* * *

એમિલ મેરિઓ એક હારમરસનો પ્રખ્યાત નટ છે. દાલમાં
તેણે એક નિશાળ ઉઘાડી છે અને તેમાં ગ્રેડાના જુવા જુવા કાવ
લિખકાવગમાં આવે છે. ફ્રેંચ નટો રહે છે કે, અમેરિકન નટો
પરાપર કાવ જતાવી શકતા નથી અને તેટલા મોટા જી.
એમિલે આ અમાવ દર કરવા નિશાળ ઠહારી છે.

* * *

મોટોની અંદર મળગેલી આકસો કલ્પ છે. દરેક
કલ્પની સાથે એક એક, નહતું થિયેટર હોય છે કે નવી અંદર
તેઓ સિનેમાનો મોજ ભોગવી શકે છે.

* * *

દક્ષિણ કેન્દ્રી નિયામાં વ્યવસાયને માટે ખસ સિંહો પાળ
વામાં આવે છે અને ફિલ્મોના સિન માટે ત્યાંની સિંહોને ભાડેથી
લઈ આવવામાં આવે છે. કહેવામાં આવે છે કે, આવા એકે
સિંહનું શબ્દ દર વખતે તેઓને ચારસો પાઉંડ આવે છે.

* * *

અધ્યપત્રીઓ ખબર.

રા. આદિત્ય-રથગ સંકેતને લઈ મુળથી. આપના અંકમાં
રા. સ્વપ્રિય

વર્તમાનપત્રો, માસીડો, નવલકથાઓ,
નાટક સિનેમા

અને

જાહેર ખબરના

હાફટોન

કું કલર

શ્રી કલર

પ્લોકે

ઉત્તમ અને સરતા અમે કાનાવી આપીએ છીએ

જુના સેકન્ડ-હાન્ડ ગ્રેડેડ પણ અમારે ત્યાંથી ખજા

મળા—મેનેજર મોજ-મગદ્દ કુંબદ ૪.

કોનો વાંક ?

માથાની બીમારી શા માટે લોગવો છે ?

બામ વાપરી નિરાશ થયેલા મોટે

હીમોટીક બામ.

એક માથાની બીમારીવાળાનો હામરનો સાંગી

વખાણાયેલો અને જગજાહેર ધરગતુ બામ

ફોમન શીશી એકના આના આડ.

સંગેખમ, સંધાવા, માથાના ચરકા અને

આઠાશીશી માટે અકસરી

તમારા વેપારીને ત્યાં ન મળે તો

વખાણ—

સ્વદેશી ઓઈલ અને પરં મેં કું., મહાદ

બી. બી. સી. આઇ. રેડે.

લેલાગુ રાજકુમારોએ મન્યાવેલું તોફાન

ગઈ કાલે ખુલ્લું થયેલું તેમનું પોકળ.

રાજ્ય લોભની મહત્વાકાંક્ષામાં મગફર બનેલી મહારાણીએ ઓરમાન રાજકુમાર પર ગુન્ગરેલો સીતમ-મૃત્યુલોકની મોહીનીમાં મોહાંધ થયેલી સ્વર્ગની મુદરીને ઈંદ્રે આપેલો અલીશાપ-નટખટ નારદમુનીના લાકડે મોંકા લધવવાનાં કારસ્થાન-તે સ્વર્ગની મુદરીની અદભુત જીવનકથા-કાલીકાની કૃપાથી સાચા રાજકુમાર પરની મુસીબતો કેમ દુર થાય છે-કપટી રાણીનાં કુટીલ કામો કેવી રીતે ધુળમાં મળે છે? સર્વ ઘટનાનો વાદશ્ય ચીતાર તમારા લોકપ્રીય પીકચર હાઉસમાં રજુ થાય છે.

પતીભક્તી-માતૃભક્તી અનેધર્મની અનેરી
ભાવનાથી ભરપુર.

અનેકાનેક રસમય પ્રસંગોની ગુથણી તમને
મુગ્ધ કરશે-ખાળગોરાળ ને કુટુંબકળી-
લાને આ ફીલ્મ ખતાવવી બુલેશો નહિ.

શારદા કૃત
અવનલ
અનેર
ચીત્રપટ

સુવર્ણ કમલ અને
કાલીકા મૂર્તિ

કૃષ્ણ સીનેમા
દુખાશ થીએટર ન્યુ ચનીશિડ

મોટરને લગતા સામાનની જુની અને જાણીતી દુકાન

દરેક જાતના પાર્ટસ

સારા અને સસ્તા ભાવે મલશે
એક વખત ખાત્રી કરો

તારનું સીરનામું
"Thymol"

લક્ષ્મીદાસ એન્ડ દ્વારકાદાસ

ભાસ્કર મેનશન, લેખીંગટનરોડ-મુંબઈ ૪.

તા. ૩.-બહાર ગામના ઓરડર ઉપર ખાસ ધ્યાન રાખવામાં
આવે છે-પ્રાઈસ લીસ્ટ મુફત મોકલવામાં આવશે.

સ્માર્ત

ખૂબસૂરતીનું ખપ્પર

યાને

આહુ જમાનાની સુરેલ !

(ડિરિજિટલ નવલકથા)

લખનાર:-શ. શુભદ્રા

પ્રકનક ૧૨ મું.

(૩૫૫ અંકો આશુ)

કોઈની અનિચ્છા ઉત્તરનાથી અંકાનું મેં લાલચોળ પની થઈ હતું. ગર્જના જેવા અવાજથી તે બોલી ઉઠે, "એ વાત ઉપર હું વિશ્વાસ મૂકી શકતો નથી. તમે બંને મને છેવરતા દો એમજ હું માનું છું."

મોદિનીએ મંબીર સ્વરે કહ્યું, "તમારી આ માન્યતા વફા પોરી છે."

અંકાન્તે કાંઈ પૂછ્યું નહોતું, "નાના, મ્હારો માનના ખરી છે; તમારી બંનેની વાત હું ખરી માનતો નથી. તમે બંને એક ખીનના પ્રેમમાં પડેલાં છો."

મોદિની ગર્જના કરી બોલી ઉઠી, "આ દરદાસી છુટી વાત છે."

"હજી પશુ કદું છું કે, હું તમારી વાત સાચી માનતો નથી. તમે બંને જખાં અસ્વચ્છ છો."

"એ તમને સદેહ દૂર ન થતો હોય તો હું અદોષી વિશ્વાસ યાદું છું. તમારા જેવા વહેમી માણસ સાથે હું વિરોધ વાત કરવા ઇચ્છતો નથી." આમ કહી મોદિની સમાજની માફક ધીમાં પથઈ કરતી એ રથનેથી ચાલી મઈ ખીજાજ કાણે તેની મેટરના લુંગળોને અવાજ અંકાવે.

સુંદરલાલ નીચું જોઈ ઉભો રહ્યો. પશુ અંકાન્ત વાધના જેવી સળગતી આંખોએ તેના તરફ જોઈ રહ્યો હતો. અતે તેણે કહ્યું, "સુંદરલાલ ! હું શું કહેવા માગે છે ?"

"કોઈજ નહિ." વિરક્ત બાવળો સુંદરલાલે કહ્યું,

"તમારો આવા ઉત્તરથી મ્હારા મનનું સમાધાન થઈ શકે તેમ નથી."

"અંકાન્ત ! હું જાણું છું, જ્યાં એની એ વાત સા મટે મને પડે છે ? મોદિની સંખેથી હું તને કોઈ કહી શકું તેમ નથી; હું નિરપાય છું."

"જાણી જોઈ હું મ્હારો સદેહ વધારે એ બ્યાજખી નથી."

"પરંતુ ગમે એવા સંધેગોમાં મોદિની સંખેથી મ્હારાથી તને કોઈ કહી શકાય એમ નથી."

"હું મોદિનીને ચાહે છે ?"

સુંદરલાલે વિરક્ત સ્વરે કહ્યું, "હું પ્રતિજ્ઞાપાત્ર કદું છું કે, મ્હારા અંતઃકરણથી હું મોદિનીને પિછાડું છું. એના સંખેથી મ્હારો વિચાર કેરો છે એ હું પ્રયમથી તને કહી શક્યો છું."

"હજી પશુ હું એવીજ વાત કહે છે ?"

"હા."

અંકાન્ત સુપ રહ્યો. થોડા સમય પછી અત્તરનાં વરણ કરી તેણે કહ્યું, "લાઈ! એકાએક અંકાજાઈ જઈ મેં ધણો અન્યાય કર્યો છે. હું મનુ દગાડીય નહિ. હું એમ જાણી શક્યો છું કે,

મોહિની સંબંધી તું પછી દખીન નજી છે. મોહિની તારી પાસે શા ચારે આવી હતી ?”

સુંદરલાલે થોડા સમય સુધી વિચારમગ્ન રહ્યા પછી કહ્યું, “ભાઈ ચંદ્રકાન્ત! તું મારો બાલ્યપ્રિય છે, હું તને અભિનન હાથ રનેલી સમજતો હોવા છતાં હું ને પ્રેમ પૂછ્યો છે એ પ્રશ્નનો ઉત્તર હું આપી શકું તેમ નથી. એ એ ગુપ્ત દશાંત કહી કહાય એમ હોત તો મહે પ્રજ્ઞા દિવસ જાગૃત્યો તને કહી હોત. એ સંબંધી તું મને વિશેષ પૂછપરછ કરીશ નહિ. તું કવળ એટલું જાણી રાખ કે, હું મોહિનીને ચાહતો નથી—”

“મારા મોહાભાઈ સાથે મોહિનીની પિછળ હતી એ તું જાણે છે ?” ચંદ્રકાન્તે પૂછ્યું.

આશ્ચર્ય પામી સુંદરલાલ બોલી ઊઠ્યો, “ત્યારે એ વાત તું પશ્ય જાણે છે કે ?”

“ના, દમણ! મહે એવી વાત સાંભળ્યા છે.”

“કોણે તને એ વાત કહી છે ?”

“એ જાણવાથી તને શો લાભ છે ? વાત ખરી છે કે ખોટી એટલું હું જાણવા માગું છું.”

“એ સંબંધી હું તું જાણું ? હું કંઈ જાણતો નથી.”

“તું જોડું બોલે છે.”

“હું કદાચ જાણતો હોઉં તો પશ્ય કંઈ કહી શકું તેમ નથી.”

ચંદ્રકાન્ત સુખ થઈ ગયો. પછા સમય સુધી તે સુખકીડીથી ઘૂમી રહ્યો. પછી તેણે કહ્યું, “હું જાણું છું. આપણી મિત્રતામાં કંઈ ફરક નહિ આવે.”

સુંદરલાલે ચંદ્રકાન્તનો હાથ પકડી કહ્યું, “ભાઈ! તારા અંતઃકરણ મારાથી અનુપમું નથી.”

થોડા સમય સુધી બંનેએ આવી અવગળા વાતચિત કરી પછી ચંદ્રકાન્ત થઈ તરફ વિદાય થયો.

ચંદ્રકાન્ત ઘેર ગયો એટલે નેહરે તેના હાથમાં એક પત્ર મૂક્યો. ચંદ્રકાન્ત મોહિનીના દરનાક્ષર જોળાઈ કંપી ઊઠ્યો.

પ્રથમ તો પત્ર નંદિ જોડાવાનો તેણે વિચાર કર્યો. પછા સમય સુધી વિચારમગ્ન રહ્યા પછી તેણે પત્ર ખોલી વાંચ્યો.

“જ્યારે તમને મારે મારે સરહ ઉપજ્યા છે ત્યારે હવે તું સુખકીડી વિદાય થઈ જવનો નિશ્ચય કર્યો છે. ને કદાચ પત્ર લખવાની દૃષ્ટિ સાથે તો પુના કંપને ધિરનામે લખાને, જોઈ મને મળી શકશે.”

ચંદ્રકાન્તે એ પત્રના કડકા કરી નાખ્યા; છતાં તેણે મન સંતુષ્ટ થઈ નહિ, દીવાસળી સળગાવી તેણે એ કડકા બાળી નાખ્યા.

મકરં ૧૩ મું.

રૂઝનામાં ત્રિપુટીનું તરકક

નાશિકમાં એક વિરતન ધર્મશાળા હોઈ. એમાં શતદિવસ પછા ઉતારાઓની અવગળા રહેતી હતી. જે દિવસે સુંદરલાલે

ત્યાં ચંદ્રકાન્ત અને સુંદરલાલ વચ્ચે વિવાદ થવાની તેવારી હતી તેજ દિવસે આપણા કેટલાક પરિચિત માણસો નાશિકના ઉપરોક્ત ધર્મશાળામાં એકઠા થયા હતા. એ માણસોમાં એક ઉમિલદાસ, બીજો બિહારીલાલ અને ત્રીજો સત્યાનંદ હતા.

સત્યાનંદે પોતાનો કાવવા રંગનો પહેરવેશ કાપત રાખ્યો હતો; પરંતુ ઉમિલદાસ તથા બિહારીલાલનો પહેરવાનો મલિન વેશ જાણી જોઈ હતો. બિહારીલાલે વૃષ્ઠ મારવાડીનો વેશ ધારણ કર્યો હતો ત્યારે ઉમિલદાસનો વેશ એકે ગુજરાતી મોઝલા અવાનને બાળે એવો હતો. એના પોષાકના હાકામાંથી તે બદમાશોને વરપુત હોય એવો અનુભવ માણસને લાસ થવાનો સંપૂર્ણ સંભાવ હતો. સત્યાનંદે આ વખતે વધારામાં પોતાની પાસે એક મોટો ચાપીઓ રાખ્યો હતો.

એ ત્રિપુટી એકજ દિવસે એક સમયે ધર્મશાળામાં એકઠી થઈ નહોતી, તથા અજ્ઞા જૂઠા દિવસે ધર્મશાળામાં ગયા હતા. વળી તેઓ એકબીજાથી તદ્દન અનુભવના હોય એવા શાવધી ધર્મશાળામાં રહેતા હતા. ધર્મશાળામાં તેમની પહેલ પહેલી જોળાખાણ થઈ હોય એવી રીતે તેઓ વર્તતાં હતા.

અને જે દિવસની વાત લખીએ છીએ તે દિવસે બીજા પશ્ય પછા સુસારો એ ધર્મશાળામાં ઉતરતાં હતાં; આમ જ્યાં એ સુસારોમાંના અખલલાલ નામક સુસાર સાથે ઉમિલદાસ, બિહારીલાલ અને સત્યાનંદ વિરોધ દળીમણી ગયા હતા. ધર્મશાળાની અંદર એવું બહુવ સહેલાઈથી થઈ શકે છે.

ઉમિલદાસ અને અખલલાલ એકબીજાની સાથે વાતચિત કરતા બેઠા હતા. ઉમિલદાસે કહ્યું, “હવે મને અહીં રહેવું મનમાં નથી. આને રાત્રેજ અહીંથી કલ્યાણ તરફ ઉપડી જવાનો મારો વિચાર છે. જુદા જુદા રચણા એવાના હેતુથી હું બહાર નીકળેલો હોવાથી એકજ રાત્રે પડી રહેવું મને મનમાં નથી. તમારા જેવા રનેલી મળી આવેલા હોવાથીજ હું અહીં આરજા દિવસ સુધી રહી શકેલો છું.”

અખલલાલે કહ્યું, “હું પશ્ય આજ રાત્રે કલ્યાણ તરફ રવાના બનાવ છું. મારા શેઠે ત્યાં રૂપિયા મોકલ્યા છે. પત્ર તથા રસીદ મને આને મળી ગયા છે. અહીં મારાથી કંઈ થઈ શકે શક્યો નથી. બિહારીલાલ આ પ્રેરણથી ધક્કા પરિચિત હોય એમ લાગે છે. એની રીતે હું બીજો વેચાર કરવા નીકળ્યો છું તેવી રીતે તેઓ જોખાનો વેચાર કરવા નીકળ્યા છે. બિહારીલાલ પશ્ય આને કલ્યાણ અવાના છે.”

“એ લણી પુરથી થયા જેની વાત છે. આપણે બધા મોજ ઉપાવતા બંધ થઈશું; છતાં સ્વામીજીનો શો વિચાર હતો એ કલ્પી શકાતું નથી.”

“મહે એમ સાંભળું છે કે, તેઓ પશ્ય આપણી સોગત કરશે.”

“સ્વામીજી સાથે હશે તો માંજના દમ મારવાની અમલ આપણને મળી શકશે. અરાજ ઉપર માંજના દમ મારવાથી નથી બરાબર બને છે.”

“સ્વામીજી થયો લહેરી પુર પડે. આ રથગનો તમારો પહેલો અને આપણી યેનો થયેલી હોવાથી આપણે એક બીજાની સહામતી લેવી જોઈએ.”

“તમારા આ પ્રસ્તાવને હું પસંદ કરું છું.”

પછી હનિલદાસ, બિહારીલાલ, સત્યાનંદ અને ત્ર્યંબકલાલ એક એકાંત ઓરડીમાં જઈ બેઠા. ટ્રેનનો વખત થતાં સુધી તેમણે સદૃશ સુરાપાનની વ્યાપાર ચલાવ્યો. વખત થયો એટલે તેઓ સદૃશ રેશન તરફ વિરામ થયા.

ગાડને મળી તેની સાથે કાંઈ બદોબત કરી બિહારીલાલે સમજા સારામાન એક ખાલી ઠગ્યામાં ગોળી દીધી; પછી તે અને તેની સાથીઓ એ ખાલી ઠગ્યામાં બેસી ગયા. બિહારીલાલે ગાડને ચેરીમેરી આપેલી હોવાથી ગાડે એ ઠગ્યામાં બીજા કાંઈ ઉતારને બેસવા દીધો નહિ. આખા ખાલી ઠગ્યામાં હનિલદાસ, બિહારીલાલ, સત્યાનંદ અને ત્ર્યંબકલાલ આરામથી બેઠા.

કાંઈક પકાની રાત્રિ હોવાથી વસુધરા ઉપર અધકારનો ચિરંતાર થયેલો હતો. એ અધકાર રાત્રિને બેઠો ભીરજી જાગે કરતી ટ્રેનમાં માથું કાપવા લાગી.

એક બે રેશન પસાર થઈ ગયા પછી હનિલદાસે કહ્યું, “જુલું સુકાઈ જાય છે, ચોડો સરાય પીધા સિવાય શાન્તિ થાય તેમ નથી.”

ત્ર્યંબકલાલે કહ્યું, “અહીં સરાય કેવી રીતે મળી શકે? કદવાજુ જુલું પહેલીયું” એટલે રીકેસમેન્ટમાંથી મળી શકશે.” હનિલદાસ બોલી ઉઠ્યો, તમારે કાંઈક એ વિષયની ચિંતા કરવાની જરૂર નથી. સપળા સામગ્રી તૈયારી છે.”

આમ કહી હનિલદાસ-પોતાની બેઠ ઉપાડી તેમાંથી એક પોટલ નકા બાસ બહાર કાઢ્યાં. બિહારીલાલે પેતે સુરાપાન કરતો નથી એમ કહી કેવળ સ્વામીજી તરફ સન્માન દર્શાવવા માટે બિહારીલાલે કામળ ઉપર સુરાનો રસકું કર્યો. પછી એક પાત્રને સ્વામીજીએ ધનસાઈ આપ્યો. ગ્લાસ ખાલી થતાં તેના બીજા સરાય રેડી હનિલદાસે ગ્લાસ ત્ર્યંબકલાલ તરફ કર્યો. એક દાહુમાં ત્ર્યંબકલાલ એ ગ્લાસમાંથી સરાય ગટમટારી ગયો. “હવેથી ઘુઠડો અને ઉતારતાં મેં બચાવી, જાનો ઉપર હાથ મૂકી તે બોલી ઉઠ્યો.” આ દાહ મણે જલદ છે, પીતાં પીતાં મળું અને છાતી બળી જાય છે.”

હનિલદાસે કહ્યું, “આ કાંઈ જોવી તેવી ખતાવટ નથી. આ દાહ જલદથી કાનસ રેશમાં બનેલો હોઈ મળે લુને છે. આ દાહની એક બાદથી બીજા દાહની ચાર બાદથી નેટલો નક્કી આપે છે.”

“હવે ચક્કર આવે છે, આખે અધકાર આવે છે. રહેને સુઈ જવા લો; ગ્લાસથી બેસી સકાઈ નથી,” આમ કહી ત્ર્યંબકલાલ પ્રથમ ગયો. એક દાહમાં જ તે બેસી પડી ગયો. પછી પેલી ચલતલ ત્રિપુડીએ ચરદરસમાં ગ્લાસમાં નેવસકેટ કર્યો. ટ્રેન કદવાજુ રેશને જઈ પહેલી સીટલે એમાંથી કેવળ ત્રણ જુલું

હનિલદાસ, બિહારીલાલ અને સત્યાનંદ-નીચે ઉતર્યાં. બિહારીલાલ તથા સત્યાનંદ ઝડપથી રેશનની બહાર તીક્ષ્ણ પડ્યા. બિહારીલાલ એક બાકીટી ટાંગમાં ચડી બેઠો તથા મુઠું રવરે ટાંગવાળાને તેણે કાંઈ કહ્યું એટલે ટાંગવાળાએ પૂરે ઝડપથી દગિા ચલાવ્યો.

સત્યાનંદ દોડતો દોડતો રકામેના પ્લેટ ફોર્મ ઉપર ગયો. એ વખતે પુના પેસેન્જર પુના તરફ ઉપડી જવાની તેવારીમાં હતી. સત્યાનંદ ઝડપથી એક ઠગ્યામાં ચડી બેઠો; તે સાથે પેસેન્જર ટ્રેન ચાલુ થઈ ગઈ.

હવે રેશન ઉપર એકસો હનિલદાસ રહ્યો. તેણે ધીમે ધીમે રેશન મારતરની ઓફિસમાં જઈ ફેરવાઈ કામળ પત બહાર કાઢી પૂછ્યું, “ગ્લાસ નામ ઉપર કાંઈ પારસલ આવ્યું છે કે?” પારસલ કહાઈ પૂછ્યું, “તમારું નામ શું છે?”

“ત્ર્યંબકલાલ.”

“રમીદ ક્યા છે?”

“આ રહી.”

“સહી કરો.”

કાંઈક પછ મકારની દિધા સિવાય હનિલદાસે કુશંગી ત્ર્યંબકલાલના નામની રમીદ ઉપર સહી કરી. પછી તે પારસલ લઈ વિરામ થઈ ગયો.

બીજી દિવસે સદૃશ એવી ખખર સાંભળી કે, એક માણસનો મનદેહ રેલ્વે લાઇન પાસેથી મળી આવ્યો છે. એ માણસ ઠાણ છે એનો હજી કાંઈ મતો લાગ્યો નથી; છતાં એમ જલુ વામાં આવ્યું છે કે, એ માણસે પુષ્કળ દારૂ પીધેલો હતો. નકામાં ને નકામાં ચાલતી ટ્રેનના ઠગ્યામાં દારૂ ઉભાવવાથી તે પડી જઈ ગયો માથે દોષ એમ પારંપારી આવે છે.

અપખું.

મેરમેરીઅમની વીંટી

આ વીંટી સમિત કલાનો બંદારજ છે. આથી રેલ માણસ જાન, ભવિષ્ય અને વર્તમાન કાળની દબાઈને જાણી શકે છે. મુએલા માણસોથી વાન કરતો, દબાઈને માથે દુરના માણસના દાહવાસ જલુગ, બોવાયલી ખામોતો પતો લાખેને મુદ પ્રબોના ઉત્તર આપવા વચેરે દબાઈને કામે આ વીંટીથી થાય છે. આ જાહેર ખખર મુજબ કાળ ન આપે તે વેલા પાયા અપીયો. શ્રી. ર. રામ; દ. ખ. જ. જાના.

પત્તા—ઓ. ગુડેનર કં. નં. ૨૨ અડીગઢ સીટી.

રાજનગર રહસ્ય

લખનાર-રા. ગુપ્તદત્ત

ગુજરાતના પાટનગર ગણ્યતા અમદાવાદ ઉર્ફે રાજનગરના શુપ્ત મેદો, શ્રીમતોની વિલાસ લીલાઓ, સુરેદ બગીચી જેવી દેખાતી નસો ઉર્ફે કુટણીઓના કારસ્તાન, દવસમાં દીવાની બનેલી એક શૈક્ષણીક જીવનનો કરચુરસિક આબેહુબ ચિતાર, ઢેલી ધર્મગુરુઓને ત્યાંના અનાચારના અખ્યાલ વગેરેથી માદિતાર મુકુ હોય તો

આજને આજ આ પુરતક મંગાવો

કિંમત બાર આના પો. જુદું.

યમરાજનો દરબાર

જગતના છાપ પ્રપચોથી આદિતમાં આવી પડેલા માનવીઓની આત્મહત્યાનું રહસ્ય સમજવતી નવલકથા એક વખત વાંચ્યા પછી પડતી મુકવી ગમશે નહિ એવી તેમાં એક પછી એક જુલાનીઓ આવેલી છે

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

શિયળની કસોટી

યાને

ખેવકા દુનિયા

દગાખાજ દોસ્ત તથા પતિવ્રતા સતિની

કસોટીનો આબેહુબ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

મુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બનાવ
એકજ રાતમાં બે ખૂન!!

આ ખુનામરકીનો ભેદ જાણવો હોય તો

ધરકનો અંજામ

અથવા

ધ્યારતું પરિણામ.

નામની રસિક ટીટકટીવે નવલકથા વાંચો. એકજ રાતે મુંબઈના એક રાવ બહાદુરનું અને દેવપ્રસન્ન પર આવેલા નેરવાંવાળામાં વિમળા નામની સ્ત્રીનું કેવું ભેદભરી રીતે ખૂન થાય છે, તથા ખૂની શોધવા જતાં બનેલા બનાવોમાંથી કેવી ભયાનક, ભેદપર-પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટ સુધી તમે પથ્થુ નહિ કરી શકો કે ખૂની કોણ છે? મકરજી મકરજી રહસ્ય અને ભેદનો ખગ્ગનો ભરેલો છે. પૂંકે રૂપ જતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુદું.

રશીયન શહેરશાહના જનાનખાનાની પોત

મોક્ષને માટે પાપ કરો-પાપ કરો નો

પ્રકાર કરતા

ધર્મ ગુરુનું ચરિત્ર જાણવું હોય તો વાંચો

દુરાત્માનો દોરદમામ

કિંવા

રાસકલ રાસપુટીન

- રશિયાના આ અદ્ભુત નરતુ જીવન વાંચતા તમેને ખાસ દેશે કે, મુંબઈના દેશમાં પણ ધર્મને નામે કેવા અનાચારો થાય છે. રાજ્ય, મહારાજ્ય, મહારાણીઓ વધારે થું પથ્થુ ખુદ રાજા-માનાં મહારાણી ઝારીનાએ પોતાના જીવનમાં કેવો ભાગ ભજવ્યો છે, તેનો આબેહુબ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ચાર ચિત્રો-૫૪ ૧૧૨

છતાં કિંમત છ આના

દરેક પુસ્તકનું વી. પી. અર્ચ જુદું પડશે.

લખો- મોજ મંજલ કાર્યાલય ગીરગામ ગર્ચ સામે મુંબઈ નં. ૪.

ખાળક બુધ્ધિનાં પરીણામ ભયંકર આવે

રાજા દુલ્હનસિંહે કાચી બુદ્ધિના કારભારીના કહેવાથી પ્રજા પર તથા
આશ્રિતો ઉપર બુલ્હમનો વરસાદ વરસાવ્યો

નાયનારીઓનો રસકેસ કાઢી જોલખાને મોકલી
જેનાં પરીણામે પ્રજાનો પોકાર-અને ગરીબની હાથ તેનાં પડતીનાં કારણે થયાં-તેનો ચિતાર

સરસ્વતી ફિલ્મ કંપનીની

ઐતિહાસિક નવી ફિલ્મ

દુલારી

આખાદ આવે છે તે જોઈ લેવા ખાસ ભક્ષામણ છે.
શની, રવી, સોમ, મંગળ, બુધ અને ગુરુ વધારાનો શો ૩ કલાકે
દરરોજ ચાર શો ૫-૭-૯ અને ૧૧ કલાકે

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ મુંબઈ ૪.

આવે છે.

આવે છે.

રોયલ આર્ટ સ્ટુડીઓએ મોટા ખર્ચે તૈયાર કરેલ એક અવનવું ચિત્રપટ

જેમાં

એક બહુગરબીની કરામત-માણસનો પોપટ બનાવવો-છવ્વા માણસને શાશીમાં
પુરવો નિર્ગેર-રાજ્યતા ખટપટતા કાવાદાવાનો હૃદયદ્રાવક ચિતાર રજૂ કરનાર

શનીવાર તારીખ ૧૧ મીથી શરૂ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ મુંબઈ ૪.

સતીઆની બાલબાલા—ચોરોનાં મુંહ કાલાં;

મહેરખાન પ્રભુ ગોપાલા—ફાંફાં મારે એ ઠાલાં.

એ ન્યાયે પેલા બદમાસોએ જ્યારે તે ઇન્દુ દરબારની નાયવાવાળી સાથે ખટપટ કરી
તેણીના સાચા આશકથી વીખુટી પાડવા પ્રયત્ન કર્યા—તેણીને અનેક જાતનાં
પ્રલોભનોમાં ગુંચવી પણ—

તેમાં તેઓજ ગુંચવાયા—જાળમાં પોતેજ ફસાયા—મુંઝાયા—અને
આખરે શું ફેજને પામ્યા તે જોવા—

શારદા કૃદ્ધ કું કૃત

સુવર્ણ કમલ

ચાને કાલીકા મૂર્તિ

હરામનું ખાઇ માતેલા આખલા જેવા પેટા હતવીર્ય રાગકુમારોએ—પોતાનાજ ભાઈના
હજારો અહેસાન વીસરી—તેની છાંદગીપર ઘણા પ્રયત્નો કર્યા. પણ તે—
દેવી કમળ લેવા નીકળેલો તે સાહસીક જવાનજ આખરે ફાવ છે એ બધાનો ભેદ
ગઈ કાલથી રાત્ર થયેલી કૃદ્ધ જોવાથીજ સમજાશે.

કૃષ્ણ સીનેમા

આવે છે

રાતમજરી-મહાનકલા-અને ખીજ ઘણી વખણાયેલી કૃદ્ધોના
લેખક ગ્રી નાનુલાલ દેસાઈની કલામયી લખાયેલી

આવે છે

દીલારામ

અકબરના સમયની એક દર્દભરી કથા.

અમારાં ચિત્રપટોની બુકીંગ માટે લજા—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.
૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ—કોટ મુંબાઈ

મજા ૩ નં. ૨૪ તા. ૧૨-૬-૨૬
 ૧૬ નંબર ૧ આનો બાણગામ ૧૧ આનો

વાણિક સંવાલ ૩, આર
 બાણગામ ૩, સવાલ

મોજ-મોજ

નહાવાની તૈયારી

ભાદરવા શુદ્ધ પંચમી રવિવાર તારીખ ૧૨ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૨૬ વર્ષ ૩ જી. અક. ૨૪

આ અંશવારીમાં પ્રસિદ્ધ થતી વાર્તાઓની પાંચે કલ્પિતજ્ઞ હોય છે.
શબ્દ અત્યંત વ્યક્તિ પરથી ઉપભવેલી શરેલાં નથી. અ. ગો. મ

પ્રકૃતિ-પ્રેમ

(Wordsworth ના એક સોનેટ ઉપરથી.)

(૧)

સંસાર સાર જગમાં નથી કંઈ કહે છે!
હોયે બંધા ક્યંમ વ્યથા વિષયે પડે છે!!
વિચાર આગમ અને વ્યથા કરે તે,
શાન્તિસ્થ મિત્ર નિજી જામથી ભરે છે!!

(૨)

સૌન્દર્ય પ્રકૃતિ તણું ન કદિ નિહાળે!
જે નિત્ય આત્મ સંદને દૂર સ્થિર દીસે
નર્તન ચન્દ્ર વહને ન કહિય જીવે!
ફક્ત વાયુ લહરિ ન કદી નિચારે
જે આંત્ર હાત્ર સદીસે વહતો નથી જે
ચોરા વીચે સમય એ વહશે સુવેગે!
આ સૌ લીલા પ્રકૃતિકારતણી ન જાણે!
ને આ પૃથ્વી જગન જાળ સદા વિચારે!
હું તો નહિ કદિ ફરી જગ જાળ ભેડે
ભેડે પ્રકૃતિ લીલા, કદિ પ્રાણ ખેડે!!
જોને કહે જગતના સહુ લોકે પાડે!
નિજે હું પ્રકૃતિ પ્રીતિ તણી ન દેડે!!

રનેહચોગી.

જી. બે. હા.

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

(ખંડ બીજો)

મકરંધુ. ૩

ત્યારપછી જીભેમાં પેતાના મુખ ઉપરનો જુરો કહાડી
નાખાં સમિષ્ટ વિશ્વ અંબળી જાણમાં હાથ અણસામને
કહ્યું: "હરપ્રભાતે હું શોધું છું તે જાણે છે!"

"હા, જાણું છું; રમણી કુલસિરોમણી; અસીમ શામન.
કાશિની ગાનવતી સુન્દરી! તમે શોધું છો તે હું બંગાળ જાણું
છું. છતાં તમારું કહ્યું શરે." સ્વપ્નાને તેને અભિપ્રાય કરી
ઉપરનાં શબ્દો ઉચ્ચારતાં તે ખંડ મટિલા દરેક સમને તેને
નખન કહ્યું અને તેનાં સન્ધે શ્રીલી લીધા. આખા આરોગ્યે તેઓના
નારંગી યુગ્મ નજી.

જીભેમાં તેઓનું નખન રિવત્તારનાં રપટ રરે સુલગાને
કહ્યું: "હું વખને પૂછું છું કે, આ નિરપરાધી કબુલને તમે કા
મરે પીયા આપો છો? જગતપરથી તેને કા મરે પાડી મંજા
ઓ છે!"

હાથ અણસામન શોધાળ ગુપ્તિ નિરવજ્ય વદા પડી
ગોઘો: "હે સુખનિવતી! આ નરાધમ કુલો આપણા રરેકને!
સ્વપ્નલિપો-શ્રેણી દુરમતા છે. છતાં આજે તમે તેને કદાચ કરતા

આમાં છો એ અજ્ઞ મને જેવું છે."

મારી પાસે ઉભી રહી, મારો હાથ પકડી જીભે બોલવા લાગી:-
"સુલતાન! તમારી બધી વાતો મેં સાંભળી છે. મારા પર તમે બધું કર આરોપ મૂક્યો છે. એક વિદેશી સાથે હું થડા પરિચય રાખું છું એ વાત ખરી છે-પ્રત્યેક રહસ્યને કેટલોક અંશ તે જાણે છે એ વાત પણ ખરી છે-છતાં તમને હું ચેતવણી આપું છું કે, આ વિદેશી મુસાફરના એક વાળને પણ તમે અથર તમારો અનુચર સ્પર્શ કરશે તો તમારા પર હું એવો શ્રાપનો વરસાદ વરસાવીશ કે જેથી વિના વિલંબે તમારા બધાનો નાશ થઈ જશે-તમારાં અસ્થિઓ, રેતીના કણની સાથે મળી વટોળીયા સાથે દૂર દેશવરમાં ઉડી જશે તમારા ઇજાતું ચિહ્ન માત્ર પણ રહેશે નહિ."

જીભેલાની ઉપરોક્ત વચનો સાંભળી સુલતાન કંઈક સ્વરે બોલ્યો:- "હું ગમે તે કહે. આ વિદેશી તારો આશક છે-તું તેના પ્રેમમાં પડી છે. એક વિદેશી કાફર સાથેની તારી અજ્ઞાપ્ય અમે યલાવી રાખીએ એમ નથી. બોલો, મારા જિવાલીઓ, સપનનિર્મીતું આ વર્તન તમે સાંધી શકો છો ?"

"નહિ, જહાંપનાહ! એ કાફરને હાર મારવોજ જોઈએ."

જીભેલાએ તરતજ મારો હાથ છોડી દીધો. ત્યાર પછી પોતાના મુગોળ શુભ મુઘાલસુખ સુલતાનની કામે પ્રસારિત કરી જાંબીર સ્વરે તે કહેવા લાગી:- "તમને જો મારામાં વિશ્વાસ નથી, તો આજ સુધી જે સંપ્ર પ્રતિપાથી તમારી સચે બધાં જ હતી, તે પ્રતિપા હું આજથી તોડી નાખીશ. કાફરોની વિરૂધ્ધમાં એટલું જ નહિ પણ, વિશિષ્ટ અંપ્રદાયની વિરૂધ્ધમાં જે લડા-ધડાઈ થઈ તે બધીમાં મેં તમને જ્ય અપાવ્યો છે-સંપ્રદેશ અજ્ઞ બનાવી તમારા યત્નને મેં ધગમાં મેળવી દીધા છે. પરંતુ હવે મારી મદદની આશા રાખશો નહિ. તમને જ્યારે મારામાં વિશ્વાસ નથી-મને યત્ન માની માથ તરફ જાહેરની દરિયા જીભે છો તો પછી-યાદ રાખજો કે, અજ્ઞથીજ હું તમારા ત્યાગ કરી જઈશ-જેને હું આજ છું તેનો જો તમે બધ કરશો-તેનો વાંકો વાળ પણ કરશો-તો ખરો રાખજો તમારો નાશ મથા વિના રહેશે નહિ. માટે તમારી છુટીમાં આવે તેમ કરો-મારા તરફની મદદની આશા રાખશો નહિ."

આ વખતે સુલતાનની બાજુમાંથી એક શપ્ત બોલી હતો:-
"જહાંપનાહ! આ માથાવિતીને પણ તેના આશકની સાથે એકજ કથમાં દટવાની રજા આપો. તે સિવાય અમારો કે.ક શીત થઈ નહિ."

આ વક્તા બીજો કોઈ નહિ પણ લાવાકાનજ હતો. લાવા કાનના સપ્તે સકાંતે તિરકકારપૂર્વક સુરપટ સ્વરે જીભેલા બોલી:- "જો તમે અમારો પ્રાણ લેવાનો પ્રયત્ન કરશો તો યાદ રાખજો કે, એક માસની અંદરજ અજ્ઞેરહની તીક્ષ્ણ તલવારની કારથી તમારાં મરતકો ધમ્મી જીરાં થઈ જશે. તે વખતે તમારી રક્ષા કોઈ કરી શકશે નહિ. જેની શક્તિથી તમે આજે અટકા

બધા બળવાન બન્યા છો, તેના સરીરમાંથી એકજ બોલીનું ટીપું પડશે તો નડેના અગ્નિમાં તમારો આત્મા હમેશને માટે સળખા કરશે."

જીભેલાની આંખી સ્પષ્ટાકિત સાંભળવા છતાં હાથ અધુર સલામ વિચળીત થયો નહિ. તે જાંબીર સ્વરે બોલ્યો:- "અમારા જ્ઞાનમાં ગમે તે બને તેવી અને દરકાર નથી; પરંતુ આ કાફરને તો હું કોઈ રીતે છોડીશ નહિ. અત્યંત રીમાવી રીમાવીને તેનો પ્રાણપક્ષ કરવામાં આવશે. પહેલાં તેના બંને કાન કાપી નાખીશું, ત્યાર પછી બંને ચક્ષુઓ ફાંડીશું, પછી જીભના ટુકડે ટુકડે કરી નાખીશું, આખરે તેના દેહ પરથી મરતકને ઉડાડી દઈશું. બોલો, મારા નમકદલાલ દોરતો! તમે મારા આ મતને અંમત છો કે નહિ ?"

બધા એકજ બોલી ઉઠ્યા:- "હજુરનો જેવો હુકમ, માટે કની મરજી તેજ અમારી મરજી !"

"ત્યારે મારા આદેશનું પાલન કરો, વિદેશી કાફરો આદમીને મારી સન્નુપથી દૂર લઈ જાઓ અને તેના હાથ, નાક, કાન કાપી રીમાવી રીમાવીને મારી નાખો."

ત્યાર જ્યારે દરજીએ અને પકડી લીધી. તથાપિ એક રાહીની માફક વિચળીત નહિ બનતાં જીભેલા શેષમુકત સ્વરે બોલી:- "અરે મૂખો! તેના તરફથી તમને ટુકસાન થવાનું નથી, તો પછી શા માટે તેને મારી નાખો છો? તમે એમ માનો છો કે, મારો શક્તિ મેં આ વિદેશીના હસ્તમાં સમર્પણ કરી છે! તેનું કંઈ પ્રમાણ છે ?"

સુલતાન:- "અમારું એક માત્ર રક્ષાકવચ-લોહ અધ્યંચન્દ્ર આ કાફરને તેં સુપ્રદં કર્યો નથી !"

"તે તો જોહાદીએના હુમલા વખતે ચોરાઈ ગયો છે. ત્યાર પછી તે કોઈને મળ્યો નથી."

"જીહી વાત" લાવાકાન, એકજ બોલી ઉઠ્યો. "લોહ અધ્યંચન્દ્ર આ કાફરના જીનમાં છે એમ હું ખાતીપૂર્વક કહું છું."

"ત્યારે હમણુંજ તેના તંબુમાં જઈ જીનમાં તપાસ કરી આવો."

સુલતાનની આજ્ઞા ચનાંજ બે નજી સપ્તે, મારા તંબુમાં તલાસને માટે આજ્ઞા થયાં. પરંતુ પાંચેક મીનિટ બાદ ખાલી હાથે પાછા આવ્યા એટલે મારી અજાણીની રીમા રહી નહિ. મનમાં કમળો સંચાર થયો. તેને કંઈ ચોરી ગયું હતું? એવી વિચેનામાં હું પડ્યો હતો, પણ જીભેલા તો બધાનાં પેઢાં સામે ગોંધ મૂકી મ-દ હાથ કર્યા કરતી હતી.

ચોરીક પેઢા સુધી બધા ચાંત ચાંત ગયા એટલે જીભેલા બોલી:- "અરેબર, અધ્યંચન્દ્ર જોહાદીએના હાથમાં ગયો છે. તેઓની પ-સેધી આપણે કોઈ પણ તરફએ પડાવી લાવવો જોઈએ."

સુલતાન બોલ્યો:- "જો તેમ હોય તો ગમે તેવા પ્રયત્ને પણ આપણે દસ્તગત કરવો જોઈએ. તેને માટે મહા ભયંકર રજુસંક્રામ કરવો પડે તો પણ દરકત નહિ."

પણ અનુચિતો પણ તેને જામી આપનાં બેસી ઉઠવા:-
 “ફેલાદીએ સામે આપણે ચઢાઈ લઈ જવી નેપણે, તેનું
 રાજ્ય લૂંટી લેશું” અને આપણું રક્ષાવચન પૂર્વેના અને તે પછી
 તેઓએ સંતાપકું દબે, ત્યાંથી શીડી કઢાવીયું.”

મુસતાવ:-“ સાબાઈ દોરો! હા હાની તૈયારી કરો. આ
 કાફરા દાસમાં તે અધઃચંદ્ર નથી તે પછી તે આપણી જાતની
 કાઠિન નેપટ કરી શકશે નહિ.”

લુમેલા:-“ આપણી જાતની કાઠિન તેના દાસમાં નથી તે
 પછી તેના આજીવનનું શું પ્રયોજન ?”

મુસતાવ:-“ કાઠિન કે એ કાઠિન છે. કાઠિનો વધ કરશે
 એ પુનર્નુ કામ છે.”

લુમેલા:-“ અને તેના આજીવન કાઠિનમાં હું તમને દરેક
 રીતે મદદ કરી છતાં મેળવી આપું તે ?”

લુમેલાનો પ્રશ્ન સંકળિત મુસતાવને ખીલ બે ચાર શબ્દો
 સાથે ખૂનખી મચ્છન ચલાવી, હું અને લુમેલા શું પરિણામ
 આપીએ, તે માટે આપણે દષ્ટિએ તેઓ તરફ નોંધ રહ્યાં. આખરે
 મુસતાવ:-“ બોલો:-“આ કાઠિને એ જંગલમાં મુલકડની જે
 અજ્ઞા કરી છે, તે મારી આજ્ઞા બદલ રહેશે, પણ તેને માટે
 એક અપવાદ જામલ છૂટ મુકવામાં આવે છે. ફેલાદીએ કાચેના
 મુખમાં આમે જળ પામી અધઃચંદ્ર મેળવીયું તે તેને મુકિત
 આપવામાં આવશે નહિ તે પછી આજ્ઞા મુજબ તેના અજ્ઞાનો વધ
 કરવામાં આવશે.”

તેઓનો આજ્ઞા દુકમ સંકળિત તરતજ લુમેલાએ અને દેવ
 બાપમાં કહ્યું:-“ આખીન, દાસમાં તે મુલક મુખમાંથી તમને
 બચાવ લઈ ચક્રો છે, આજગ ઉપર જુલું નોંધ લેવાશે. આજગી
 કામે શું કરશે તે કાઠિ કરી શકવું નથી, પરંતુ તમે તમારા
 ખનમાં ખાતો રાખવો કે, તમારી તરતો મારો પ્રેમ અપરિવર્ત-
 નીય છે. તમારી કદાચત માટે હું મારાં સર્વસ્વનો-મારા દેહનો
 પણ ત્યાજ કરવાને પાછી પાની કરીશ નહિ.”

મેં દેવ બાપમાં પૂછ્યું:-“ પરંતુ અધઃચંદ્રનું શું થઈ શકે
 તે તે મારી પાસે હોય, તેને કાજી ચેતી ચક્રી દરે અને શું
 કરવું ?”

“ તમે દેવિયાર રહેવો અને મારે તરફ દષ્ટિ ગાળવો.
 તે કે, દમણી તે તમે નરહતન આપ કહ્યું છે, પરંતુ તેઓનો
 વિશ્વાસ હું સાખી શકતી નથી. કદા દરમ્યાની પણ તેઓ તમારા
 આજ્ઞા બેસી કાઠિ નવાઈ નહિ તેઓ બધામાં તમારો ખરો કવુ
 કાજી છે, તેના પર બાજનર નિરાદ, રાખવો. દમણી તમારા
 તંત્રમાં આજ્ઞા બનવ. મુરશિ મજાનાં હું તમારી મુશ્કાલ
 બંધ. અધઃચંદ્ર માટે ચિંતા કરશે નહિ. તમારી કાજી
 મુકિત માટે મારાથી બનવું હું કરીશ.”

પર પછી છુપાચી પેનના મુખમાં અને કુચલી એક
 તેજસ્વીની રજીની માફક લુમેલા ત્યાંથી ચાલી મઠ. હજી જ
 કાઠિનમાં માફકીએ તે વખતે અચરત મરતો તેને અજિવાન

કહ્યું. પછી દરેક પેનરેનાનાં રચને ચાલવા મળા.

ફેલાદી ખૂનખી માફક હું મારા તંત્રમાં પાછો ફરું. તે વખતે
 રાત્રિનો સીમે પદોર થવા આજ્ઞા હોય. મેં નિશા લેવા માટે
 પછા પ્રયત્નો કરી નેલા, પણ મન ઉદોરથી પૂર્ણ દેવને તીવ્ર
 નિરાશી આજ્ઞા રાખતો રવા થતો, મોર મોરે હું મારી અજ્ઞા-
 વિજયનોનો ચિંતા કરવા લાગ્યો. રહસ્યમયી લુમેલાનો રહસ્ય-
 પૂર્ણ અવધાર નોંધ, તેના અચરતરણ વિશે હું કાજી જાનવો
 નિર્ણય કરી શકીશ નહિ. હું વિચારવા લાગ્યો કે લુમેલા મજા-
 વિની છે કે અજુકામી!

(અપખં).

મેસ્મેરીઝમની વીડી

આ વીડી સ્થિત કાચીના કંઠારજ છે, મારી દરેક માનુષ
 જ્ઞા, કાચિય અને વર્તમાન કાળની કાજીત નદીની કો છે
 મુમેલા માફકીથી વાત કરવી, હાનરો મુકે કુરત માફકના
 દાસકવાલ જાજગ, બોવાવનો જાજગેનો પચી કાચીને કુઃ
 પ્રેમના કીતર આપવા વરેરે હાનરો કામે આ વીડીની કાજ છે.
 આ નદેર ખતર મુખન છુપ ન કાચે તે પેલા પાજા આપણી.
 કી. ૧. રાગ. ૮. ખ. ૭. આન.

પત્તા—મો. ગુલબર કં. નં. ૨૨ અડીગદ સીટી.

વર્તમાનપત્રો, માસીડો, નવલકથાઓ,
 નાટક સિનેમા
 અને

બાહેર ખખરના

હાફ્ટોન, દુ કલર, શ્રી. કલર

બ્લોક

ઉત્તમ અને સરતા અમે બતાવી આપીએ છીએ
 છુના રોડ-નહેન બેઠા પણ અમારે ત્યાંથી મજા
 મોજ-મોજર માજ-મજદ મુંબઈ ૪.

વેચવી છે—જૂની અને ૨૧ કપેસી દોરી હિંમતી
 માપીએ ફાવેલીમ અને નાના સીનેમા વાગાને અને
 હીમતી.

લખા—મ. કો. ૮૦ માજ મજદ
 મોજ-મુંબઈ ૪

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
અસરાઈની આજ્ઞામાં હશે તેવાં
અસરાઈની આજ્ઞામાં હશે તેવાં
અસરાઈની આજ્ઞામાં હશે તેવાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પર્સ વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જરૂરયાતે ખરીદી જાય છે, કલચર્ડ નામે બેગસેજવાળો ખોટો માલ વાપરવાના કરતાં ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરેકને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારો બેગસેજનો શોખ બહામણ પુરો કરો-તમારા કામ બચાવો ઘર બેઠાં પણ માલ બેગો હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું.

૬, યાયમન્ડ હાઉસ, વાન્ગા ગાંધી રોડ, ગામરેલી-મુંબઈ નં. ૭

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો માટે દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજલ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

અદારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. પં-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે આજેજ આહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાની લ્યો.

લખો:—મોજ-મજલ કાર્યાલય

ખટાવ બીલડીંગ ગીરગામ મુંબાઈ નં. ૪

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો શુખ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરસી અને સરતા દમારે પાશ્વેરી મંગાવો. ધોરખામેની નકલોથી બચો. સેગનવિધા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પાગલ રેઈ, એ કરત છે. આનાથી આપ જાનવર રહીશ ફીલ્મ એ પ્રથમ અને સુંદર મહેલ ઉમારત સીન સીનેરી ખામ બગીચા વગેરેની છબી એક સેકન્ડમાં કાર્ડ, સાઇઝની પાડી શકો છો અને ફીલ્મ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી ફોટા જાતનો તાસ નથી વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે પ્રુફ્ટ મોકલવામાં આવે છે કીમન રકત કેમેરાની રૂ. ૦ ટ. અર્ચ નામ લખો—

પત્તો:—ભારદાજ કુંપની અલીગઢ સીટી.

મનોકામના સિધ્ધીની બુકમાં લખેલા નીચેના ઉપર ખાન બેચ્ચીને કે વગર મંત્ર મંત્ર સિધ્ધી વગર નાહી અરચ કરી સંસારી મનોકામના પુર્ણ થશે અને મૃત્યુની દીવસે એ ત્રણ ખાસ આગાહ સમજી શકો. કિં. રા. ૧ ટ. ખ. બુક.

૮૪ આસન ચિત્રોનાળું ટોકશાસ્ત્ર

શ્રી પુરોનાં સર્વ શુભ વેદ લક્ષણ, મન્યાદુ જ્ઞતાવ, પ્રાપ્તિ, વર્જનો પદાન્ત, શકુન સામુદ્રિક, વર્ષાકરણ મંત્ર, મંત્ર, તંત્ર, બાહ્યકર્મ અનુક્ર આપવો કિં. રા. ૧૦. અસલ ૧૪ વિધા કિં. રા. ૧૦.

પત્રો—બેનીશમ જે રવાલ દેશસેવક કુંપની. અલીગઢ સીટી,

૩. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીટીંગની આઈસીકલ!

“રોયલ મેલ” (રજીસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક)

પેકીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

બીજી દરેક જાતની સાયકલો રૂ ૫૫ થી રૂ ૨૫૦

તેમજ સાયકલનો દરેક છુટક સામાન મળશે

ઓરાર સાથે રૂ. ૨૫ એડવાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

થાલુવાલા એન્ડ કું. સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૧-૪૩૪ હાલઆરવી રોડ મુંબાઈ

એક ગાયિકાની જીવનકથા

જન્મનાર - દીનપાલ

શિયાળાની એક સાંજે અમે રઠુડીમાં ગેસી ગાયાં ગોઠી કરતાં હતો એટલામાં એક સ્ત્રી ત્યાં આવીને ઉપરિયા થઈ. મેં વિચાર્યું કે, અમારી જ કંપનીની કાષ્ટ નદી દરે એટલે તેના તરફ વિશેષ લક્ષ્ય નહિ આપતાં અમે પડપડમાં વાર્તા વિગત કરવા લાગ્યાં.

ચોક્કસ વખતમાં એક વિચિત્ર પ્રકારનો દારૂધનિ અમારા કણપથપર અથડાયો. અમે એ વાતચિત બંધ કરી તે તરફ જોયું. તે અમારી કંપનીની નદી નહોતી; પરંતુ તેનું યુગ ક્યારેય પણ જોયું હતું એવો મને લાગ્યો. ક્યાં અને ક્યારે જોયું હતું તેનો કંઈ જિજ્ઞાસુ કરી શકી નહિ તેની ઉપર ભયભય ત્રીશક પ્રથમની હતી. છતાં તેનું ચેતન હજી જેટલું ને તેનું હતું.

મારી તરફ તે સ્ત્રીએ જોઈ વિચારણા લાવતી હજારો કહ્યું, “ચાકરી તો કરવી જ પડશે-ચાકરી તો કરવી જ પડશે.” આમ બોલતી બોલતી તે મારા પગની પાસે બેસી ગઈ. હું પણ દિવ્યમ્બ અને તેના તરફ જોઈ રહી રહી.

તે બોલી-“હું એક વાર ફેરીંગ રૂમમાં જઈ આવું. ચાકરી તો કરવી જ પડશે.” પુનઃ તેનાં મુખ પર વિચિત્ર દારૂધનિ જંગમી રહ્યું.

મેં કહ્યું-“ભા, બહેન, જઈ આવ.”
“ચાકરી તો કરવી જ પડશે-ચાકરી તો કરવી પડશે.”
એમ બોલતાં કરતી તે ફેરીંગ રૂમમાં ચાલી ગઈ.

તેનું આવું અદ્ભુત દારૂધનિ અને પ્રવાયો સાંભળી મને લાગ્યું કે, તેનું મનજી ખરી મનુષ્ય જીવ છે. મારી નજરમાં એક નટ મેકા હતો, તે બેઠો, “દીવાની યજ્ઞ ગણ હોય એમ જણાય છે. તેને જલદી અદિશી કહાડી મૂકવી જોઈએ. પાગલનો શો વિચાર.” કહ્યું કંઈ કરી બેસે.”

દીર્ઘ નિશ્વાસ મૂકી મેં કહ્યું-“હા, દીવાની યજ્ઞ ગણ હોય એમ જણાય છે. છતાં કાષ્ટ નીતની ગાથા કરે એવું મને જણાયું નથી.”

એટલામાં એક બીજો નટ ત્યાં આવ્યો અને કહેવા લાગ્યો-
“કેમ, આને જોગખો?”

મારી બાલુમાં બેઠેલા નટ કહ્યું-“હા, આ મટે ન જોગખો? તમારી જાને-વિશેષમાં-”

મેં પણ બાલુમાં થઈ કહ્યું-“હા, હા, હાને વાદ બાને

કે. અમારી સાથે તે...વિશેષમાં હતી...જેનું મનજી ખરી હતી”
વાંચક! આ અભાસિની નારીનું અત્યંત નામ અત્યંત સખત-મોજ મનજી છે. છતાં હાલમાં આપણે તેને દિવાની તરીકે જોગખો.”

દિવાનીની મનજીની આવી હાલત ક્યારે યજ્ઞ, એકાએક તે કેમ પાગલ બની મન? તેમ થવાનું કારણ શું? વગેરે હકીકત પેલા નટ પાસેથી સાંભળી મારે હજી ચોક્કસ જવા લાગ્યું અને દીર્ઘ નિશ્વાસ મૂકી મેં વિચાર્યું કે, શું આ તેજ સ્ત્રી-આવી હાલતમાં?”

ફેરીંગ રૂમમાં તે વખતે કાષ્ટ નહોતું એટલે દિવાની તરતજ પાછી આવી મારી સાથે ઉભી રહી.

મેં સમવેદનાપૂર્વક રવે કહ્યું-“બહેન આવ, મારી પાસે બેસ.”

દીવાની બેઠી નહિ. તેના મુખમાંથી પુનઃ અદ્ભુત દારૂધનિ નીકળવા લાગ્યું. બરાબર ખાનપૂર્વક જોતાં જણાયું આવડું હતું કે, તેના દારૂધમાં હજીની વ્યથા રપટ જણાય આવતી હતી.

તેને સાંભળતા આવતાં મેં કહ્યું-“બહેન ક્યારેનું નામ લે. તારા મનને તેજ શાંતિ આપશે.”

ફિક્કું દારૂધ કરતાં દીવાની બોલી-“શું હું જાણતું નામ લેતી નથી? આ જો-” એટલું કહી તેણે પોલકાના ખાસમાંથી એક માળા બહાર કહાડી મારી સામે ધરી. પુનઃ સદૃશ ફિક્કું દારૂધ હતી. પછી એકાએક “બોહા! મનુ મનમી થાય છે-” એટલું કહી પોલકાને ખેંચી બટન તોડી નાખી, માત્ર સારીના ઉઠાધીજ તેના અનાદન વજ્ર રથને લાંછી તે બેલવા લાગી-“માળા જુઓ છું-પણ ચાકરી તો કરવી જ પડશે.”

મેં પૂછ્યું-“બહેન, હમણાં શું ક્યાં રહે છે?”

દીવાની બોલી-“મરહુમો આજે ત્યાં-સખત પડે ત્યાં. કાષ્ટવાર રાત્રિમહેલ જેવા આલીશાન મકાનમાં તો કાષ્ટવાર રસવાના છુટપાથપર!”

આ અટકો તેણે એવા લાવતી ઉચ્ચાર્યા કે, તે સાંભળી મારે હજી કંઈ ઉઘડ્યું. એક વખત ને મુખપટની મોહિની તરીકે પ્રખ્યાત હતી-યુગજના લક્ષિમ્બેદનાના બાપ કમાલજીના તરફ યુવાનો જેના સુખનું સુખન લેવાને તેના પગમાં પડી બુધામદ કરતા હતા-તે આલીશાન બગીચામાં રહેતી-તેને આજે છુટપાથ-પર-પડી રહેતું પડે છે! આસોસા મેં તેને આનંદમાં લાવવાના પ્રયાસથી કહ્યું-“બહેન, તારું નામન તો સંભળાવ! હવે તારું આશળયું મળું રહ્યું છે કે નહિ તેની શી ખાતરી?”

દીવાની હસતાં હસતાં બોલી-“સંગીતનું જીજ્ઞાસુ નામ!”

મેં કહ્યું-“વાહ, તારે એક માનન યજ્ઞ સંભળાવ.”

દીવાની બોલી-“દારમેનિયમ લાવવામાં.”

એક રૂઢ દારમેનિયમ લાવવામાં આવ્યું. દીવાનીએ પેલાના

જોગખો મનુષ્ય અને આવા લાગી:-

અથ દિલ રહેગા ખિયાલ મેં છું,
 ઓહા ખવાયકે બેકાર કમતક ?
 ખિયાલો સૂરત પ મે સમઝૂં,
 રહેગા તો નિસાર કમતક ?—અપ.
 ઓહા બકાંવસા બકાંકી તરદસે,
 છુપા હય સરત મુઝે દિખાકે;
 મમર બિન ઉરકે મેં અછે બારોશી
 રોડિંગી જરોજર કમતક ?—અપ.
 તૂ છતેછ હમસે મિલ સિતમમર,
 તેરી ભુલક મેં મર ગયે મર;
 તો ફૂંટતા ઘુઝકા અપ ગુલે તર
 ફિરેગા મેરા ગુનાર કમતક ?—અપ.
 હો કપસે સાદિખ કરમકે કુલભુમ,
 હમે તહે આકે કર ચુકે ઘુમ;
 ન તીરપ કહેતે હો આકે કુમ કુમ,
 કહેગે હમ ખન્દોઝર કમતક ?—અપ.

તેના વ્યક્તિ સુમિષ્ટ કંઈ રવરમાંથી જેમ જેમ ગાનને પ્રવાહ વિરૂપે વહેવા લાગ્યો તેમ તેના ગેરો ગુલાબી ગાથો પડી જંગા યથુનાની ધારાઓ વહીને તેના વક્ષ રથને હાજવવા લાગી. ગાનની છેલ્લી કડી ખલાસ થતાં હારમેલિયમને સૂર બંધ પડ્યો. કેટલીક પળો સુધી તો ગુપગુપ બેસી રહી. અહા! કેવું મર્મ-રથમાં દરખ હવું. તેનો આવારનો દેખાવ પત્થર જેવા હરખને પંજુ પીગળાને તેવો હતો. પછી એકદમ હીને ઉભી થઈ, ઊભી જતો ખસી બેસી છેડો સરખો કરતાં તે બોલીઃ—“હરે કું જઈ” છું. ચાકરી-ચાકરી તો કરવીજ પડશે! ચાકરી તો કરવીજ પડશે!”

મેં કહ્યુંઃ—“ક્યાં જાય છે ?”

ફિક્કે હાસ્ય કરતાં તેણે કહ્યુંઃ—“ફિરમત લખ જાય ત્યાં!”

તેવું પોલકું ફાટી ગયું હવું. મેં તેને કહ્યું, “જ્વેન ઠંડી જુદ પડે છે. ઉભી રહે કેસીજ રમમાંથી એક પોલકું મંખાવી તને આપું છું. પહેરીને પછી જા.”

“શું ઠંડી પડે છે? પેલકાથી તેવું નિવારણ થશે, નાના અને તો જરૂરી થાય છે” એટલું કહી પાતલની માફક તે રુડીઓ છોડી ત્યાંથી ચાલી ગઈ.

દીવાની ગઈ, પણ તે જાયે મારું દિલ-મારી સહાનુભૂતિ પણ ભેતી ગઈ.

*

*

*

આજથી લગભગ આઠ દસ વર્ષની વાત છે. દિવાની એક નવરુપાની દિલદાર હતી. તેના આશયનું નામ..... છે. તેના આશયે તેને એક ખજોલો લઈ આપ્યો હતો. ઉભરમાં એટલો તો માદ પ્રેમ બધામાં ગયો હતો કે ખૂબ જ જ્યાં તે ખજોલમાં પતિ-પત્ની તરીકે રહેતાં હતાં. દીવાની તેને ખરા પારો માલની હતી. તેના માટે પ્રજુ

આપવા પડે તો પજુ પાછી દહે નહિ તેવો તેનો પ્રયત્ન અનુરાગ હતો. તેના આશયની ઉમર તે વખતે લગભગ પચ્ચીસે વર્ષની હતી. તે શીમંત કુટુંબનો છોકરો હતો. લાખોની મિલકતનો તે એકથી વારસ હતો. તેના પિતા જન્મ કરવાને જુદુ આગ્રહ કરતા પજુ તે કબૂલ થતો નહિ. આખરે વંચકૃષ્ણ માટેની પિતાની વિનંતિ તેને માન્ય કરવી પડી. તેના લાયક એક શીમંતની કન્યા તેને મળી અને લગન નહી થયું. દીવાની અત્યાર સુધી કાંઈ જાણતી નહોતી. લગનના દિવસે વર ન્યારે કન્યાને પરજુવા ગયો અને વરથોડો ચડ્યો-તે વરથોડાની ખમર કાંઈએ દીવાનીને કરી. દીવાની વાત સાંભળતાજ મૂંઝવેનું થઈ રૂસકાઈ પડી. તેની ઠાસીએ ગુલાબજળ છંટકાં તે જરા મુશ્કિલમાં આવી. પજુ આ મુશ્કિલ-મુશ્કિલ નહોતી. તે ઉઠીને ઉભી થઈ. કપડાં પજુ તેને જાન રજૂ નહિ. તે ઉન્માદિનીની માફક વિવાહ થતો હતો ત્યાં દોડી ગઈ. તેના આશયના મિત્રો તેને જોળખતા હતા. લગન મંડપમાંજ તેની દાજરી લોઈ જતાં ત્યાં ગમગ સાથે રહી. તે અમાદિની નારીનો તિરકકાર કરી-તેના પર મોળોનો વરસાદ વરસારી-ત્યાંથી કંઠાડી મૂકવામાં આવી. તે દિવસથીજ તેની આજી રજા થઈ ગઈ છે.”

દીવાનીની આ જીવનકથા સાંભળી અમરા પ્રત્યેકના હૃદય સહાનુભૂતિથી દ્રવવા લાગ્યાં. મારી આંખમાંથી બે ચાર અશ્રુમિન્દુઓ ટપડી પડ્યાં.

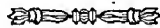
*

*

*

જશુ દિવસ બાદ ચોપાડીના દરિયામાંથી એક સીતું યુદ્ધ મળી આવ્યું. અમે ત્યાં જઈ પહોંચ્યાં અને શું જોયું? તેજ પેઠી દીવાની-દિલદાર એક બેવડા આશયના પ્યારમાં પતલ ખની માતને કરજી થઈ હતી.

(સંપૂર્ણ)

એતો. નકલી ચોપડીથી ઠગારો નહીં.

ગાહેર ખજરમાં જણાવ્યા પ્રમાણે ન હોય તો પેસા પાછા દેવામાં આવશે.

ગુપ્ત કાંકશાસ્ત્ર રંગીન ચિત્રોવાળું સ્ત્રી પુરુષોના સંપૂર્ણ ગુપ્તભેદ મન્યાદિ સંતોન મનાપાનના જલવાસ નીચમ સકુન સામુદ્રિક વગેરે કિં.શ. ૧૧ મેસ્મરીઝમ સાધનસ્

નામની જુદી જમીનમાં પાણીમાં હોય તે ધન, ખોવાયેલી વસ્તુ એક પળમાં ક્યાં છે એ જાણવું, મુજબા માણસોના આત્મા સાથે વાત કરવી, રોગીઓના રોગ સારા થવા મોદિની વિવા, સાંપ વિછીનાં વિષ દુર કરવું કિં.શ. ૧૧.

પી. એલ. શર્મા અલીગઢ સીટી.

“મોજ-મળહ” નો મુરખા.

“ધડિઆળ”

મકનહાસ કાકા સ્વભાવે ચણાબંધુ કહી શકાય. સચારના બાળકે અથવા બીજા કંઈ પણ ધરધતું ગીત જોઈતી હોય તો તે પોતેજ આખો દીવસ દરેક બાળકમાં ફરી ફરી લઈ આવતા. એક દીવસ તેમની ખીસીસે કહ્યું, “મને એક સોનાની રીસટ ચોમ લાવી આપો.” તેથી કાકાએ આનાકાની છાંધી, એટલે ખીસીસે રીસાઈ પડ્યાં. કાકાએ લાચારીથી ‘હા કહી ને કહ્યું’, “બે ત્રણ દીવસ પછી લાવી આપીશ.”

ખીસે દીવસે કાકા કંઈ કામ સાર ઝાટમાં ગયા ત્યાં કાકા મોટી ધડીઆળની કુકાને જઈ ત્યાં એક જાતી ધડીઆળનો સાવ પુછ્યો. એટલે ધડીઆળવાળાએ રૂપિયા દોહડી કહ્યા. કાકાને જાણે કેમ ધરતીકંપ થયો હોય? તેમ કહેવા લાગ્યા કે, ‘હે! દોહડો રૂપિયા? કાકાએ તરતજ ત્યાંથી ચાલવા માંડ્યું.

ત્યાર પછી કાકા મારકોટ આગળથી ધરે જતા હતા ત્યાં એ ત્રણ મીયાં બેઠા હતા. તેમાંથી એક ‘સોનાની ચલ્લી દાઢમાં આવે છે’ એમ કહી ખીસામાંથી એક લાલ કાગળમાં વીટેલી ધડીઆળ કહી અને બીજા બે તેની સામે બે ત્રણ જુની પુરાણી કાનસ અને પત્થરને જુનો પુરાણો સામાન લઈને બેઠા. કાકા તેઓની વચમાંથી પસાર થતાં હતા તે વખતે પેલા મીયાંએ ધડીઆળ કાકાને દેખાવે તેમ પેલા બેને કહ્યું, “આ ધડીઆળ બેવી છે? બે મીયાંએ એક કહ્યું હા. પછી તે કાનસ પર ને પત્થર પર આસ તેમ લઈ કહ્યું, આ તો સોનાની છે. એટલે કાકાકું ‘દીલ લલચાયું’ ને વીચાર કોપી આ ધડીઆળ મળી જાય તો સારું. પછી પેલા મીયાંને ધડીઆળનો સાવ પુછ્યો. તેણે કહ્યું, “રૂપિયા રૂપ” તેથી પેલા બેએ ના કહી. તરતજ કાકાએ પેલાને કહ્યું, “એક ધડીઆળ? એટલે પેલાએ આપી. કાકા આમ તેમ જોયા પછી ખીસામાંથી રૂપિયા દસ આપી ચાલતા થયા. ધરે આવી ખીસીસને ધડીઆળ આપી. ધડીઆળ દેખાવડી ને ચળકતી હોવાથી ખીસીસ ખુશ ખુશ થઈ ગયાં અને પુછ્યું ‘કેટલાની લાગ્યા? કાકાએ કહ્યું, દોહડો રૂપિયા. ત્રણ દીવસ પછી એક બે તો દોહડો પુરાતો હોવાથી ત્યાં જઈ ધડીઆળને નાખી ‘તેવું રનાવું’ કરી આપ્યાં.

હુકીમ ઈ. જગન

જોડાયે છે.

મોરે, ખીસી વખારમાંથી મોકલા પડે, બાલવું જવું મરજી પ્રમાણે પગાર કંઈ નહિં. લખે: મોહન નં. ૦, ૧/૦ નો-ટક.

લાડે આપવાનો છે.

એક વિદ્યાળ અંગ્રેજી, ચોમેરથી પ્રસીદ્ધ, હાપરા વગરનો, મેલેરીઆ તાવ આવે તેવી ઝેરદીવાળો બાકું માસીક રૂ. ૦.૦૦૦૦ લખો મેનેજર ડુ બી. યેટ. ડે. મહી નદીના પુલ નીચે મુ. ધરપકડ.

વાપરો—વાપરો.

અમારું રજીસ્ટર ત્રણ ખુન હાપતું દેરાઈ તેમ માયામાં નાખવાથી વાળ બીલકુલ કાળા પડતા નથી, તેમજ ચોક્કસ વાળની જડમુળથી નાશ કરે છે. આપણે દુર્ભાગીને કહેવું, વાળ છુટા પાડવાનો આ એક અસહીય ઇલાજ છે. માયામાં નાખવાથી મજનને ગમ કરો જુલો મદાર કાઢવામાં આપણે કામ કરે છે, માયાના દુઃખાવા તથા કળતરને તારથી બોલાવે છે. દરેક લાલ બીલકાવાળા વેપારી પડેથી બચશે. તા. ૬, બહારવામ માટે આજ-રદાર અને ખાંડીલા એજન્ટો જોડે છે. મળતર નકલી માલથી સાવચેત રહેજો. લખો, ધી દુર્ભાગી એજન્ટ ડીપો. (દેહ જોડીશ) મુંબઈની તલાવની વચ્ચે લાલ ધી યુરોનલ સોલાર-ટીની બાજુમાં

હાકરો—મા, આ, આપણાં હે અને શ્રીમંત છે, એટલે તેની સખીએ બધી ચીજો છે. કાકાકહે છે હાકરો, આવશે ને કાકા કહે છે કે હાકરી. આથી મજાને કાંત પાડવા મેં કહ્યું આમ જગરવો હો શા માટે? કાંતે હાકરો આવશે અમર હાકરી આવશે. કંઈ હાથી ઘેરો થોડોજ આવશે. આ તાલિશી જા તે હુરકાપ અને બોલ્યાં મારા રા.....યા.

ધડિઆળ.

દોહડો — કુપન લઈ — દોહડો

આ કુપન લઈ, માસ્તર અધિકારીની રાખી પરીટી દર દેહા કમીશન મેળવો

તા. ૬—બહારવામના મોરારે આ કુપનની વી. પી. કરવામાં આવશે.

માસ્તર અધિકારી

મુંબઈમાં રોડ અઠસીતા માટીવા કાને—મુંબઈ ૨

એક અક્ષર વગરનો આજીવન અધિકાર. મોટીપરના મંડિય

તૈયાર છે! તૈયાર છે!

સિનેમાના લેખકો, પ્રોડ્યુસરો અને નવીન
લેખકોને અતી કીંમતી.

સિનાયો બુક

સિનાયો લખવાને માટે તૈયાર કરેલી છાપેલી
કોરા પાનાની ચાપડી.

અફેલા દરેક કોલમ-નંબર-સ્થળ-પાત્રો અને એકલ
સાથે અનેક સીનેમાશાસ્ત્રની બાબતોથી લાચર
લગભગ ૨૦૦ ખરો સીનેમા સમાવેશ કરી શકાય
તેથી દ્વાયમાં રહી શકે તેવી નાણક છુક.

ખાસ બહુતા લેખકો અને હાયરેક્ટરોના
મત લાકને તૈયાર કરવામાં આવી છે.
કિંમત માત્ર રૂ. ૨ પોસ્ટેજ ભુકું.

તૈયાર થાય છે

સિનેમાની લેખનકળા

સિનાયો એટલે શું, વસ્તુને સીનાયોના આકારમાં
કેમ મુકવો? સકલના કેમ સાચવવી તેમજ
સિનેમાની ફાલીક અટપટ બાબતો સાથે કેમે
રાની ફાલીક જોખમ આપતી એક અતિ
કીંમતી છુક

નવીન લેખકોને અતી કીંમતી.

આ ઉપરાંત બહુતા કુશળ લેખકોના સીનાયોમાંના
ફેલાક દર્શાવતી ઉતાશ આપવામાં આવશે.

કીંમત, અગાઉથી ગૃહાક થનારને માત્ર રૂ. ૧
પાછળથી રૂ. ૧૧૧

લખો ગોળ-મંડપ, કાર્યાલય ગીરગામ મુંબઈ ન ૪

આવે છે-

સીનેમા મેજેસ્ટીક
સુદર્શન ફિલ્મ કું. કૃત

ગંગાજના પ્રસિદ્ધ લેખક
રા. બકીમ બાલુના પ્રખ્યાત નોવેલ ઉપરથી
ઉતારવામાં આવેલી એક મહાન ફિલ્મ

દુર્ગેશ નન્દિની

સૌથી-પ્રેમ સુદર્ય અને પ્રહસનથી લાચર
એક આકર્ષક વસ્તુ સાથે ઉમદા અભિનય

દેખાડવાની તાબડી ભેતા રહેા
બોમ્બે પ્રેસીડન્સીના મહામાં શહેરો દુર્ગેશ,
અમદાવાદ, મુરમ, ભરૂચ, વડોદરા વિગેરે
શહેરોમાં છુક થય ગય છે.

લખો:-

સુદર્શન ફિલ્મ કું. ૦

ગ્રાન્ટરોડ મુંબઈ ૪.

ચર્યાપત્ર

અમદાવાદની સાહિત્ય સભા

અને કુમળી કુળી

અદેરવાન " મેળ મળદ " ના અધિષ્ઠિત હોય,

ચોક્કસ દિવસો અગાઉ અને એલ કરતી મુંબઈ ગુજરાતી નાટક સંઘોએ "કુમળા કુળી" નો નાટ્ય પ્રયોગ અમદાવાદની ઠોપીન અને કરવાન સાહિત્ય-ઠોપીન અળ સમક્ષ રાજવી જતાઓ દેવો તે નાટ્ય પ્રયોગ વિશે "મે બડી મેળ" માં ડાહ્યે મધુજી બલુયાં કુકર્ણી દર્શો. પરંતુ મારી દષ્ટિએ તે નાટક 'સાહિત્ય સંઘ'ને કાયક ગણાય કે નહિ, તે પ્રેમ દોવાયો-મુળ દર્શાવતો તે આ પ્રમાણે સંભળવામાં આવ્યો છે. મી. ચપલાના ફેરજીના નાટક જોનર, સાહિત્યવિદ્યારી કહેવાયતા મિત્રોએ તેમને સાહિત્ય સભાના આશ્રય હેઠળ "ધ-પવાદ" નો આકર્ષિત આપ્યો હતો. તે આકર્ષિત આપનાર કહેવાયતા સાહિત્ય વિદ્યારીઓ ભણે ! પરંતુ મારી માન્યતા મુજબ તે ઉત્તમ નાટ્ય લેખન માટે આકર્ષિત નહિ, પરંતુ મહત્ત નાટક જતાવવાનો દોરો નેત્રજી ! સારાંચ કે, નાટકની વસ્તુ સંકલન જોનાં (જેમને "સાક્ષર"ની પદ્ધતિઓ આપા ગુજરાતે વધારી લીધેલ) સ્વચ્છંદ ગણાવવા પોતપોતાએ તથા રા. કેશવલાલ કિવસમે પણ તે વસ્તુ "વેરવાના માર સદા યુવાન" નો યોગ્ય સ્થાને રીતે ચિનરી જતાઓ દેવો, ઉદાહરણ તરીકે, ભુજો-તેમનાં "પવિત્ર લીલાવતી" વિશે લેખિય નાટકો. જ્યેષ્ઠે આ વસ્તુ માત્ર અનુકરણ રૂપ છે અને યોગ્ય મંદ નથી તેો નયોજી ! ફ. લાલ "સપ્તા" ને પૃથ્વી કે, તેમણે વસ્તુ શું નવીન જતાવી છે ! શું જાપ હોડારીના-કુમળી કુળીના સોમંદ ખામ તે નવીનતા કહેવાય ! "સંસાર મોઝા" નાટકે પણ કેમ ચડ્યું હતું ! તે ખાખત આખી આવલ ભણે છે કે, તે નાટકની વસ્તુ જંગમી સાહિત્યમાં સર્વોત્તમ ગણાયેલ દિગ્ગજશ્રી જાણના "પરમાર" ના હિંદી ભાષા-તરે "ઉદ્યોગ" હિપરથી ચોળ્યેલ હતી મોટી. અને કવિ મેટરલોજીના પ્રાચિત નામક નાટકની હિંદી ભાષા-તરની ગુરુણી લાલ જોડકારી મરણી જોડી હોવાથી તે મુદર વસ્તુસંકલનને ગુજરે આવશે વધારી લીધી હતી તંદુરસ્ત તે નાટકનો પ્રશ્ન ખરો લાગે રાજપાણી નાટકનો તરજુમીયા લેખ પણ ગણાય શકે !

આ રીતે લાલ ચપલાને એક ઉત્તમ નાટ્યકાર માનનાર સાહિત્ય સંકલના સલાહકારે રોજ છે, તે જણ મારી જણ જવાને નથી ! સાક્ષર સમુદાય, જા. કે. કોલર, કિત્રી નકાલાલ અગર

કાશમી કહેવાય કુવ કે જાનારોતરણ આ કહેવાર સાહિત્યમાં અને આ મેળાવામાં (પ્રાન નાટક જોનાર સિવાય) કામિત્વ લાગે જાણા દેવ એમ માર મારુ અને ચોક્કસ જાણુ છે; કારણ કે, જાણ નાટ્ય-પ્રયોગ તરે તે જોને નીચુલ જણુનેજ છે !

દો નાટ્ય પ્રયોગે સારા લખાવ વિશે પાલેડા દરિયાર ૧૯૨૨ રીલાઈ આપ સવાના અધિષ્ઠિતજી પ્રતિષ્ઠ થતા "મે બડી મેળ" માં "કુમળા કુળી" નો પ્રયોગ કરતાં જણુને છે-અને જાના પોતાર ઉઠાને છે, પરંતુ ફ. ધરવો નથી કે "કુમળા કુળી" લાલ દરિયારને જેને "કલા" કહે છે તે જવાની દષ્ટિએ લાલ સવાએ લખ્યું દેવ ! (ભુજો "કુમળી કુળી" નો કારણ વિભાગ).

નાટ્યકલા સર્વોત્તમ તે સ્વચ્છંદ સાક્ષર શાસ્ત્રાલ અને વાપણસાધનીન ગણાય છે. અને ત્યારનાં કિમિત્વ જાની મુળ-ચંદ્રસાધનાં તે "કલા" છે. બાકી તે "મે બડી મેળ" કરવા નારાં નાટકો છે.

લાલ દરિયાર અને સ્વચ્છંદ વિભાગમાં નાટ્ય લેખન જાના દરમયાન લાલ છે. પરંતુ સ્વ વિભાગે પણ કેટલેક રચને જમાનું કહ્યું માર કહ્યું છે. જનાં તેમના નાટ્ય પ્રયોગોનાં જાણનાં કુનાર તેમની રોજીના મહાર વિચારોએ તેમને "સાક્ષર" તરીકે મહાદર્માં આપ્યા દેવ !

જણ જ્યેષ્ઠ અને જાણવાને ઉત્તમ નટ કહેવાને તમા મુદરીને જાણવેવની ગુલ જણુવાને "દળ પોડી નાર છે." રાજેશી જાણવા રેલોજી વખત તે પોટ કલાને ખુલ કરવા મારે જાણના પ્રશ્નને રોજપર શું નથી લખવાના ! તેમો લાલ જાણની દષ્ટિએ લખવાના દોર, પરંતુ તેને "કલા" તે નજ કહેવાય.

કુચળ નટ રોજી ! પોતોને પાટ રદમજ પોતે ને રોટર લખને ને તેમાં તદુપ જતો ઉત્તમ જાણિત્યથી કાવ કરે તે રા. પ્રાણજીવ દરિયાર નાટક, રા. દરિયાર (જિના) વિશેને ગુજરાતના કુચળ નટ ગણી શકાય. રા. હિમન "સુની" પાટને લાલ કુચળ નટ લેખાવ. રાજના પાટને મરે મારી જાણના મુજબ રા. જ્યેષ્ઠ અને મેહનલાલ (મારજી) ઉત્તમ જાણિત્ય કરી શકે છે, એવ તેમના નાટકો જોવાર પણ કહી શકે. રા. જાણલાલ કરતાં તે નાટ્ય દષ્ટિથી રા. જાણુ તથા રા. જ્યેષ્ઠને કુચળ નટની પકિતમાં મૂળી શકાય. જો રા. જાણલાલ ગુજરાતની પધારે સારી રીતે રદમજ કહના દેવ; પરંતુ રા. જાણના અભિલેખ કરતાં મેટ નજ ગણાય.

"નરચેનન" અગર કહેવાય કવિત્વ જાણના અગરકોના જાણના વગરના પેરમાં રોડાએ કરે નોને "પ્રશ્ન"માં લલે લાલવામાં અને કોનુ દીરાની કોમન આશય મરેગે, કહેવ. ફરે ફ. "કુમળા કુળી" ના કારણ વિભાગની વાન કહીલ. તે "કારણ રચની હોય" હોમોતમ દારમલ ક. દેવ રચની અગર છે ખરી કે ! ફ. તે. તેમાં જા. મેહનલાલ પોજી

મયેલું જોઈ છે. રા. કેશવલાલ (કપાતર) મુળચંદ મામાની માફક ભવાઈ કરવાનું સારું અનુકરણ કરતાં શિખેલ છે. હાસ્ય-રસમાં ઉદુંમાં જેમ સોરાળગી જોગરા છે તેવા નટોની હજી ગુજરાતને જરૂર છે.

ગુજરાતમાં ઉત્તમ નાટ્યકારો નથી એમ કાંઈ બાપુલાલ અને જયશંકર પોકાર કરે છે. અને સાહિત્ય સભાના સભાસદો પણ પરસ્પરમાં એવાં રોદન કેસલક વર્ણીથી કપે જાય છે; છતાં રા. મુળશંકર અને રા. નમનના નાટકની સુશિક્ષિત સમાજ અને ઉપરોક્ત સાહિત્યકારો શા માટે પ્રશંસા કરતા હશે, એ અજાણ્ય થવા જેવું છે. રા. મુનીલાલ વર્ધમાન શાહ “સાહિત્ય ત્રિપ” પણ “શયદા”ના લેખ બાબત ગોળ ગોળ જવાબ આપે અને “શયદા”ના કન્હેરો “બે ઘડી મોજ”માં “સાહિત્ય ત્રિપ”ની વિરૂદ્ધ રદન કરે! એ તેમની નાટ્ય લેખનની ઉત્તમ સજ્જતા બક્ષ નથી?!

હાલમાં ચાલતી નાટક કુંપનીઓને નિભાવ પીટ કલાસ અને ખીલ્લે વર્ગો ઉપર રહેલા છે. રા. શયદાનું નાટક તેવાજ રાગ રામણીવાળા ગાયન, કંપાલીઓ તથા ભાવજોથી લખાયલું હોવાથી હાલમાં તે કુંપનીનું નાટ્ય લક્ષ શે.એ છે. રા. જયશંકર તથા બાપુલાલ અમારે જે કંઈ માનખાંડી પ્રેમકાશમાં આવેલ હોય તે તેવાજ જોડીવનસ્ત્રીજ સારા કહેવાતા “સાક્ષરો”તો કેવળ ખીસ્સાં પાડીને જંઘાળી નાટકના માલીક, જેકરર અગર પ્રચીજક મહારાષ્ટ્રને “તમે સારા છો, અને અમે સારા છીએ”નાં બજુર્ત કુંડી વગર રોડીએ ખેલ જોવાની કાશિય કરતા હોવાથીજ નાટકવાળાની જ્યોતિષિ મટતી નથી એમ કહીએ તો આવે; કારણ કે, નાટકવાળામાં આજકાલ દરેક કુંપનીમાં ચાપનારીકના કોટ વિગેરે શૂદ્ધી ઓરવેરડાં શોભાવવા ખાતર આવનાર ગૃહસ્થો ચોલીસ, રેલ્લે, અગર કોયેટર પાસમાં અથવા તો ઉપર પ્રમાણે લાગવગ ચલાવી શ્રી પાસથીજ આવે છે. માત્ર સોમાં ૬૫ ટકાજ વેસા ખર્ચો જેજ જોગરા ઓરવેરડાંના પ્રેક્ષકો હોય છે. અને આપણા આજના વૃદ્ધ માનનીય સાદરો નાટ્ય-કલા તરફ સંપૂર્ણ અભાવ રાખી દુર્લક્ષ ધરાવે છે, એટલે તેઓ કહે છે કે:- આપણાં ગુજરાતી નાટકોની અધમ દશાની ‘બક્ષ વાત, ના પૂછો!’”

આ લેખથી કાંઈ જયશંકર, બાપુલાલ તથા રાજેશ્વરી શયદાને યવું અજીજ મટે અને કહેવાતા સાહિત્ય સભાના સાક્ષરો “મોજ-મળદ” અને “બે ઘડી મોજ” માટે નાટકવાળાઓની નાટક જેટી પ્રતીતી ખેડી પ્રચામત મૂકી, સાચા હૃદયથી સાહિત્ય સેવા કરવાને ઉત્સુક અને એજ મારી પ્રતો પ્રત્યે પ્રવૃત્તના છે. ઇનિહિરોમ

“આદિત્ય”

નોંધ-અર્થાં પત્રીના મન કાચે તંત્રી સંમત છે એમ ખજવું નહિ

અ. રો. ૪-મળદ

કિંધવા!

✱

હિંદુ

જમાજનો

એક

વિકટ પ્રશ્ન

?

એનો

નિર્ણય

પણે પળે હીણતી, દુઃખના અંધારામાં શેકતી, પશુતુલ્ય મનાતી, પ્રવૃત્તિઓ કુર્મીઓના પાપ જળમાં સપડાતી; છતાં આપ અજાણના આદર્શને જરા પણ નમતું નહિ આપનારી, હિંદુ બાળના ગોરવને વધારનારી, સમાજના અત્યાચારોને સંદન કરવા છતાં, સમાજ રવી સમાજની શૈક્ષાને જોવાપનારી હિંદુ વિધવાની વિપદની કેહાણી માટે વાંચો

ભાગીરથીની ભૂદય

તેમાં તમને ઘણું જાણવાનું વિચારવાનું અને સમાજ પ્રત્યે કર્તવ્યનું જ્ઞાન થશે. પુસ્તકની વર્ણનશક્તિ પાત્રાલેખન, સમાજનું નિષ્કૃષ્ટિત તમારા રક્તને રમખાપશે.

વાંચો

ભાગીરથીની ભૂદય

મનોહર મુદ્રણ નવનરજક ચિત્ર.

ફેબ્રુએટ કાગળ

મૂલ્ય રૂ-૮-૦

મોજ-મળદ કાર્યાલય

ગીરગામ ખટાહ બીરડી, મુંબઈ-૪

માથાની બીમારી શા માટે લોગવે છે ?

બામ વાપરી નિરાશ થયેલા માટે

હીમોટીક બામ.

એટલે માથાની બીમારીવાળાને હુમ્મશને સાધી

વખણાયેલો અને જગજગહેર ધરગતુ બામ

દૌભત શીશી એકના આના આક.

સળેખમ, સંધાવા, સાથાના ચરકા અને

આહારીશી માટે અક્સીર

તમારા પેપારીને ત્યાં ન મળે તો

લખો:-

સ્વેદેશી ઓઈલ અને પરં ૦ યેં કુા, મલાડ

બી. બી. સી. આઈ. રેલે.

ડો શી મા ની પા ડી-

અખનાર-હંકર હરિરામ પ્રેમજી પદ્મજી

(ચિત્રોદી દુકાન.)

એક રથને કપાકાર કપા વાંચવા બેઠો હતો, ત્યાં થવજી કરવા બેસાવેલું ટોળું એકઠું થયું. બધી સ્ત્રીઓ બાસણનાં ચણું રૂપથી કરી વનન કરી મૈત્ર્ય આપને બેસવા લાગી, તે અરસામાં "ભાણુજી પટેલની મા" ને બીજાના આધારે ચાલી આસો આપને રેલેનાં એ-છન માથે પુર બેસમાં અંદર બહાર બેસવાજી કરવી આવી અને થયું હતે આસનારૂં થઈ. વૃધાવસ્થાને લીધે સ્ત્રીરની ધડીઓ નબળી હોવાથી ચલકામ ખુદારા વાજ ઉચ્ચાર થઈ ગયો. એટલે તરજી બાળકોએ તથા યુવાન સ્ત્રી મંડળમાં હસાદહ થઈ ગઈ. "ભાણુ પટેલની મા" તરજી બાળકોએ તે હંરખ નિદાનતાં તેની ચમુઓમાં કંઈકથી જવાળા પ્રગટ થઈ અને તે વાક આપોરોમાં પારંખત હોવાથી બરાડો પાડી ઉઠી, "રડો તમને પણ બનવાન મહારા જેવી જુદી-વૃધા થું નહિ કરે? કપારે તમો પણ મહારા જેવી થયો. કહ્યું છે કે:-

"પીપળ પાન ખરતાં દસી કુંપળીમાં,

મુજી વીતી મુજી વીતતે, પીરી બાપડીમાં."

મટે ખખરાદાર કોઈ અમ જેવી વૃધા ઉપર હસ્યું છે તો! 'હમ પણ જેવી લઈએ.' આખા મહીલા મંડળમાં કાનિતિ સમાન્ય બધી ગયું. તમામ સ્ત્રી વર્ગ "ધમાવનમ" થઈ ગયો. દરેક મિનિટ વ્યતિત થતાં એક ચાલાક હાકરી બોલી ઉઠી, "માજી, તમો બહુ મહારાજના ચણું રૂપથી કરતાં જુલો નવાં એટલે અમારાથી દસી જવાયું કારણ અમે બાળકોએ પણ આપ રૂપીયું અનુકરણ કરતાં શીખીએ."

"ભાણુ પટેલની મા" જાણે વીમાં આહુતી પડી દોષ તેમ એકદમ કલુષી ઉઠી, "મેર રાંડ, આ વળી કુઠી મારની અમ જેવી વૃધોને શીખમજી દેતા શીખી, બન્યાં!" ચાર પેઢી તારા માવિતેની મહારા હાથમાંથી નિજી પણ તારા જેવી દેહદાથી તો તારા ધરમાં રાઈ દતીએ નહિ." એમ કરી તે કોઠારીને લપડાડ લગાવી લીધી તે કોઠારી બોલાતે રડી રડી નાંધી રડતો માપો મઠ. થોડીવાર પછી પુનઃ કોલાહલ થયા માંએ, એટલે એજી અદિતિદે વાતો કરતાં લાગી, "આ તે ડોશી રોડ મરેના દુકાન છે.

ભાણુ પટેલની મા પુનઃ બાધન થઈ અને કહ્યું, "જા સુધી મહારાજને પડે નહિ લાગું" ત્યાં સુધી આ રડી મુકરી નહિ." એમ કરી મહારાજ તરફ ધસારો કરવા લાગી. મહારાજ

પરતક પર દખી હાકરી લેતાં ડોશી સમૂહ નિદાનતા લાગ્યા અને મનમાં કલ્પવા લાગ્યા કે મું રાહુપી ડોશી મહારાજ માથે ધમકે છે કે મું! એટલામાં તે ભાણુ પટેલની મા-મહારાજ તમામ પ...ન બહાર કાઢેને આ રડી કાસતી હાકરીએ નાહક મહારાજ લઈ લઈ લેતો."

બાસ-"માજી, પમ ન કરીએ ચણું કરીએ!"

ડોશી-"બધાં તારા ચ...ર...ણ! શેજી જાણે અમને તો એવું પિરીઈ આવડેએ નહિ...."

બાસ-"માજી-આહુતેને બધાં કરીએ તો નરકમાં પડીએ."

ડોશી-"અરે મહારાજ! નરક તો અમ જેવા અજાણીનાં નથીપણ કપાંધો! એ તો તમારા જેવા મહાતમને મળે!"

મહારાજે વિચાર્યું કે ડોશી અજાણ છે! દોષ, દુનિયામાં એવાં પણ હોય, એમ (સ્વમત) વિચારી પુનઃ મેરે મારે કપા વાંચવા લાગ્યાં. કારણ ડોશી કરી કલ્પોથી બઢેરી દોષ તો પણ સાંભળી શકે, એટલે કે.સીમા તો તે કપા સાંભળી કરે કરે રોવા લાગ્યાં

બાસે વિચાર્યું "ડોશી કપાંધો તો મારી રીતે સમજે છે, કારણ કપાંધો પણ દમી કરજીરક સંપૂર્ણ છે એમ વિચારી બાસ મહારાજ મનમાં વૃલાઈ ગયા કપા સમાપ્ત થયા, બાસ બાસે કહ્યું માજી, તમો કપા સાંભળવામાં બઢું રક લોપી."

કે.સી-"ના દીકર, હું તો મહારી "પાડી" મઠ પરજી ઢીને તારી માથે જરામ પાડી પાડી મરી મઠ તેમ છું ન મરે તો મારું એટલા માર મને રડ્યું આપ્યું!"

બાસજી તો બીચારી શીકા રૂપ થઈ ગયા. કપા સમાપ્ત કરી ત્યાંથી નજીવંતી કરી ગયા અને બેસાવે ડોશીધાની પાડીને, અંકારતાં પોનપોતાના મર પ્રતીપ્રવાજી કરી ગયા.

અંખજી

મુંબાઈનું રાતિરહસ્ય

મોજલી મુંબાઈના મેદભરમથી ભરપુર.

અદભુત યંત્રનાયુક્ત વાર્તા

ઉત્તમ રૂ. ૧-૪-૦

લખો:-મોજ-મનુજી કાપડિયા

ખાતે બીલડીયા મંદિરામ મુંબાઈ નં. ૪.

રાજનગર રહસ્ય

લાખનાર-રા. ગુરુતદ્વ

ગુજરાતના પાટનગર ગણાતા અમદાવાદ ઉર્દે રાજનગરના મુખ્ય મેદા, શ્રીમતોની વિલાસ લીલાઓ, સુરેષ બગલી જેવી કેળાતી નસો ઉર્દે કુટણીઓનાં કારસ્તાન, દવસમાં દીવાની બનેલી એક દેશાણીના જીવનનો કશ્ચારસિક આબેહુબ ચિતાર, તેમજ અર્થગુરુઓને ત્યાંના અનાચારના અખાલા વગેરેથી મારિતગાર મુગ્ધ હોય તો

આજને આજ આ પુસ્તક મંગાવો

કિંમત બાર આના પો. જુદું.

ચમરાજનો દરબાર

જગતના છળ પ્રપંચોથી આકૃતમાં આવી પડેલા માનવીઓની આત્મહરયાતું રહસ્ય સમજાવતી નવલકથા એક વખત વાંચ્યા પછી પડતી મુકવી અમશે નહિ એવી તેમાં એક પછી એક જુલાનીઓ આવેલી છે

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

શિયળની કસોટી

યાને

બેવકા દુનિયા

દગાખાજ દોસ્ત તથા પતિવ્રતા સતિની કસોટીનો આબેહુબ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

મુંબઈમાં બનેલો બચકર બનાવ
એકજ રાતમાં બે ખૂન!!

આ ખુનામરડીનો ભેદ બણવો હોય તો

ઈશકનો અંજમ

અથવા

ધ્યારતું પરિણામ.

નામની રસિક ઈટિકડીવ નવલકથા વાંચો. એકજ રાતે મુંબઈ એક રાતે બહાદુરનું અને રેલ્વેપુલ પર આવેલા વેશ્યાવાસમાં વિમળા નામની સ્ત્રીનું કેટું ભેદભરી રીતે ખૂન થાય છે, તમા ખૂની શોધવા જતાં બનેલા ખુનામરડી જેવી કાપાનક ભેદપરં પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટ સુધી તમે પણ નહિ કદી કહો કે ખૂની કોણ છે? મકરશે મકરશે રહસ્ય અને ભેદનો ખળનો ભરેલો છે. પૃષ્ઠ ૨૭૫ છતાં.

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુદું.

રશીયન શહેનશાહના જનાનખાનાની પોક્કે મોક્કેને માટે પાપ કરો-પાપ કરો નો

પાકાર કરના

ધર્મ ગુરુતું ચરિત બણવું હોય તો વાંચો

દુરાત્માનો દોરદમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

રશિયાના આ અદ્ભુત નરતું જીવન વાંચતા તમને ખાતરો કે, મુંબરેલા દેશમાં પણ ધર્મને નામે કેવા અનાચારો થાય છે. રાજા, મહારાજા, મહારાણીઓ વધારે છું પણ ખુદ રાજાનાં મહારાણી આરીનાએ પોતાના જીવનમાં કેવો ભાગ ભજવ્યો છે, તેનો આબેહુબ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ચાર ચિત્રો-પૃષ્ઠ ૧૧૨

છતાં કિંમત છ આના

દરેક પુસ્તકનું વી. પી. ખર્ચ જુદું પડશે.

લખો— મોજ મંત્ર હાલનાં ગીરગામ અર્થ સામે મુંબઈ નં. ૪.

દેશી ફિલ્મોમાં જીવતો નાય.

લાખનાર-૨૧. અચનિકૃષ્ણનંદ

એ પણ એક જમાનો હતો ત્યારે સીનેમા ફિલ્મ નાય વગરની મુની અને સુક્રી લાગતી હતી અને તેને લીધે ત્યાર પછી નીકળતી લગભગ દરેક ફિલ્મમાં ત્યાં ત્યાં પ્રવેશ કે વખર પ્રવેશ નાચો મૂકવામાં આવતા હતા અને તે ધારે પણ હજી કામચંદ્ર છે-પણ.....

લાકડાના લાકડાં બળી રહ્યાં, ચંચળ લટખી ચાલી ગઈ, વેપાર રોજગાર મંદ થયા, સીનેમાની ફિલ્મો એક પછી એક નગળી નીકળવા માંડી, તેને અંગે લોકો દેશી ફિલ્મ ભોત ઝટકવા માંડ્યાં અને સીનેમાની સીટો ખાલી રહેવા માંડી. અસલી ખર્ચો કામચંદ્ર હતા તે નિકાલવાને સીનેમાના માલિકો વિચારમાં પડ્યાં. કેટલાકને બંધ કરવા પડ્યા. જ્યારે કેટલાક મહામહેનત કરી સારી ફિલ્મો મેળવવા લાગ્યા. છતાં પોતાને ત્યાં આવતી ફિલ્મો ખરાબર કાલવામાં આવતી નથી તેમ સમજી કેટલાક સીનેમાવાળાઓ પોતે ફિલ્મ કાલવાના કષ્ટમાં કાબજ થયા. પણ પરિશ્રમ વિપરીત આવ્યું. પોતે પણ ફળીયાન ન થયા ત્યારે અત્યંત નિકાલવા કરવું થું ?

નવીન પ્રોડ્યુસર્સ બન્યા, સંપૂર્ણ રાત તથા કાર્ય કરીશો અને સંપત્તિના અજાણે સારી ફિલ્મો બહાર પડવા ન લાગે, મેઘું લાંબ રાખ્યા પ્રવેશ ત્યાં થયા. અને નવા નુરકાઓ કાબજ થયા અને તેમાંનો એક નુરકા રોજ ઉપર નાય કાબજ થયો. પણ નાય કરાવવો કોની પાસે ? રુઢીઓમાં કામ કરતી નટીઓને પ્રજ્ઞામાં આવ્યું અને તે દીવામાંથી ટેકા મંડ્યો, એટલે નાય ચર થયો.

ફિલ્મ દેખાડનાર અને બનાવનાર બન્નેને કામચંદ્ર થવા લાગ્યો અને આ નવા નુરકાને સાફ ઉત્તેજન મળવા લાગ્યું. પણ ફિલ્મોમાં ખ્યાત ખરાબર આવ્યા છે ? ના. રુઢીઓમાં કહેવામાં આવે છે કે “કંઈ નહિ દેશવ-ચલાવ-કાદ રોકો, દેશવો-ઉગડો-તમે તેવો પણ જલ્દી ફિલ્મ બહાર પડો. આવણે નાય ફિલ્મને ઉપાડી લેશે” આવા ઉદ્દેશથી આ દુનિયાં લલિત થું આવશે તે તેમ વાંચનાર પ્રજા સમજી લે. પણ એ નાયનારીઓ કાણ ?

ફિલ્મમાં કામ કરતી નટીઓ, જેને ભોવાને દબારા લોક તલસી રહે છે અને ભેના નાંમ ઉપરથી ફિલ્મની કીમત થાય છે, તે નટી રોજ ઉપર આવી નાય કરે, એક વખત નહિ પણ અનેકવાર આવી, લોકોને ને મોદ તેના પ્રવે છે, તે મોદ ઉતરવા નામે છે એટલે દુકં સમયમાં નાયને મોદ ઉતરી જાય છે

અને તે નટીના નામની ફિલ્મ પણ લોકો ભેગા કરવા નથી. થું માલીકો આ સમજતા નથી કે કાર્મી સમજે છે, કાંઈ નહી.

ચેલીસ કમીસનરો કાન્ટો છે કે રોજ ઉપર એક કમાવનારી વેશ્યા નાય કરી ચકે નહિ, અને બહારની રેખાલર નાયનારીઓ મળી શકતી નથી. મેં છે તે કામ મેંમાં થાને છે અને સાત દહાસ મુખી રાજ પાંચ પાંચ બેલમાં નામી આવે જ્યો રૂપરૂડીમાં કામ કરવા સીનેમાની નટી ચિવાય મીજું કાણ બહાર આવે ? કેટલીક ફિલ્મ કંપનીઓ ખર્ચે કરો તે આવી દેશનાની એક મહિલાના થું નથી ? મહિલા કોજમાં સમન કામદા કાનુનથી અને ઉચ્ચ અદર્શ જીવનથી તે ગરીબ વેશ્યાને પુનઃ પોતાનો ગુલામી કષ્ટો કરવો પડતો નથી, જ્યારે સીનેમાની મહિલાઓમાં-કામદા રેશા કમાવાને રસ્તો જો છે. જ્યાં મુખી તાલ ન હતો, ત્યાં મુખી લોકોને સીનેમાની નટી માટે ભારે મોદ હતો, અને એક આવા દલગી દેશનાની કોવત, સીનેમાની નટી થવા બાદ એકદમ વધી જતી હતી, જ્યારે નાય થયું થયો કે નાયનારી પોતાનો ધીકારે કષ્ટો કરવા રોજ ઉપર આવી અનેક નખરાં કરી અંતે, જ્યોત્ત-સ-માના કષ્ટ મથારનું દીલ છતે છે, અને પછી તે નટીનું નામ દેહાણું મેળવવાનું કંઈ અપરં કામ નથી-લોકોને ઉચ્ચ કમાવું જાન કરાવતા, આ કહેવાના નાચો પ્રેક્ષકોને કંઈ રિયા તરફ શરૂ થાય એ કંઈપણ મુશ્કેલ નથી.

અને એક પ્રકારો કરવાની જરૂર છે. સીનેમાની નટીઓ-માંની બધીજ કંઈ દલગી કષ્ટો કરી કમાવનારી નથી હોતી. તેઓ-માંથી કેટલીક ખાનદાન, ઉચ્ચ કાવવાળી, અલેવી, શીલેલી નટીઓ પણ હોય છે. તેને આ ટીકા કાણ પડતી નથી. જાતી લગભગ પોણો ભાગ નટીઓને, એ અધમ દીકમાંથી કાંપરોટો હોય છે.

કાર્મી કહેશે કે મુનખના કારામાં કારા સીનેમામાં વેરાવરીઓ થાય છે. તેમાં નાય હોય છે. થું તેઓ પણ ઉપર પ્રમાણે દરી ? ના. તે નાયનારીઓ કાણ હોય છે ? પોતાની સંસ્કૃતી નાચમાં ખતમ કરી-આ કળાને આવળ લારો-લોકોને રંજીત કરનાર આ નાયનારીઓ કારા કુળની, ઉચ્ચ સાધયલજી અને સંસ્કારી હોય છે. કાંઈ તેના કામી આંગળાં ચાંધી શકવું નથી-ત્યારે અસીસ કાચે કહેવું પડે છે કે દેશી સીનેમામાં નાયનારીઓ માટે એક જબુને પૂજના તેણે કયું ? “તે તે કમાણી..... અને -ફાણે રહેવાળી” અસીસ! આવી નાયનારીઓને નચાવી કળાની થું સેવા થાય છે તે જમળવું નથી.

કેટલાક ખરા દાખલાઓ—

ખપરોટો આ નાચો ચર થયા છે ત્યારથી ને લોકો ઉંચા કલાકમાં બેસના હતા તેઓ હવે પાંચવાર ખર્ચા પોતાને ખરાબ કાચે છે તે બહુવા છતાં-લીન કલાકની રીડીંગ લખે નાયનારીના અખબા પહારાના બેગી જનવા નાય છે. અને તેને લીધે ઉપજા વળેલી સારી ખાલી પડે છે તે ગેરકામ કોને ?

નાય નેચ આવનારીઓ કેટલીક વખત રોજ ઉપર પેશ.

રૂપિયા, પુલો નામે છે અને ખોટું ધંધલ ઉભું કરે છે.

નાય ચાલતી વખતે આંખો અને હાથના હલકા ચાળાઓથી કેટલાક મુદરથોને ખેસવું શારે થઈ પડે છે. અને અમુક નદી એવા કાષ્ટ રંગીલા પૈસાદાર પ્રેક્ષક સમગ્ર તેની સામુંજ નેષા કરે છે તેથી સારા પ્રેક્ષક ઉડીને ચાલ્યા ભય છે એવું ધણીવાર જોવામાં આવે છે. આ જોતાં સારાં આગરદાર કુટુંબ સીનેમાને આશ્રય આપશે કે ?

વળી એમ પણ સંભળવામાં અને કેટલાકના જોવામાં આવ્યું છે કે મોહકા નવચુવાનો નાયનારી નદીના થેર જોવાની વાંટ જોતા મોટરો દોડાવે છે, તેમના પાછળ પડનારના પંજમાંથી ખચાવવા થી મુરડલીઓ ઝીલવી પડે છે, તે પ્રલોકાની બલુની ખદાર નહિ હોય. કાષ્ટવાર પોલીસની ચાંપતી મદદ મેળવવી પડે છે. ત્યારે કાષ્ટવાર આપી રાત રેજીપર નદીને પડી રહેવાનો પ્રસંગ થું આવતો નથી ?

સારી નામચીન નદીના અલાવે કે ધ નવી તથા અગાન નદીને રેજી ઉપર ઉનારવાનાં ફોર્સ મારવાં પડે છે અને તેને લીધે રેજી ઉપર અગાન નદીના કુખતા પગ અને રખાવેલા તથા મશાવેલા હલ્કે મરાતાં તથા દારમો-વપવાળાના ઝીલાવેલા ગાય-નોથી થું પ્રેક્ષક રંજીત થાય છે ? કાષ્ટ કાષ્ટવાર જાણેના વર્ષા

પડે છે. “ચાલી જા. દૂર યા”ના પોકારો સંભળાય છે. આવા નામે કરવાથી શો ફાયદો ?

આ ખરી ખનેલી જોનાઓમાંની કેટલીક લોકો છે. મારા નમ વિચારપ્રમાણે આવા નાચો બંધ કરી-સીનેમાના મદાન દુનર પાછળ ખંતથી ખ્યાન રાખી, સારી મનઁવીર દિલ્લો કાઢવામાં આવે તો જરૂર પ્રેક્ષકો રંજીત થાય અને તમારા શ્રારા કામ માટે તમને શાખાથી આવે.

આવા નાયથી તમે જે દહાડા પૈસા કમાશો, પણ એક ઉતરી ગયેલા થોડા માફક જ્યારે લોકોનો મોહ નાય ઉપરથી ઉતરી જશે ત્યારે તમે તમારી નખળી દિલ્લો સાથે તમારી હાલ-તનો વિચાર સમજશો. અત્યારે તો અંગળ લક્ષ્મીના મેઢમાં કે પછી અણજાતી દરીદ્રાર્ધમાં તમારી માઠી પૂર ખદારથી દોડાવી ભગ્યો છો પણ સવેળાની ચેનવણી રૂપી-રસતામાં ખોટું પાટીકું ઉછું કરવામાં આવ્યું છે જે સૂચને છે કે,

“આગળ ખાડો છે-સંભાળીને ચાલો.”

તા. ૬. ૨૬ આ લેખ કાઢીને અંગત અલેખ અથવા તો અપમાન કરવાના હેતુથી લખ્યો નથી. માત્ર હાલની પરિસ્થિતિ જોતાં અને જે વિચારો સંજ્ઞા છે તે સિનેમાના ઉત્કર્ષ માટે હું તેમની આગળ વિચાર કરવા રજૂ કરું છું.

“અર્થની કુખાર”

“ન ખંજરથી ન ભાલાથી કદાપિ મારવો દુશ્મન;

સદા ઉપકારની તદ્વારથી સંહારવો દુશ્મન.”

એ લોકોકિતનો સાક્ષાત્કાર કરાવતું એક અનુપમ દર્શ્ય

આ અઠવાણીએ શારદા કૃત અનેરું ચિત્રપટ આજ રવિ

સુવર્ણ કમલ અને કાલીકા મૂર્તિ

માતૃ ભક્તિ તથા વીરતા સાથે ઉદારતાનું અનુપમ શીક્ષણ આપતો ચીતાર-ધર્મ સાથે જ્ઞાન અને જ્ઞાન સાથે આનંદ આપતું શીક્ષાપ્રદ દર્શ્ય વધુમાં-વધુની જાણીતી નદી મીસ સીતાદેવીનો અનુપમ નાયતમને મોજ-મળહમાં ગરકાવ કરશે

કૃષ્ણ સીનેમા

દુબાઈ થીએટર

ન્યુ ચર્ચી રોડ

દાઈમ હા મેશ મુજબ

શની રવી અને

તહેવારે ૩ વાગે

આવે છે “કાતરયું ગેપ”

આવતા શનીવારે નખાળીનોની આંખમાં રમી રહેલું પેલું-૧-૧-પનોતું ચિત્રપટ રજુ થશે.

सीनेमाना
सभायाः

સપ્તનાર-૧૧, ચિત્રપટ

नवी शिक्षा—

मुमुक्षुं कृमलं याने भद्राङ्गाणीनी भुवि—धारदा हिंस्र
कुं. कृत. वेधक-धारेकद्वंता नाभो रक्षीन उपर आभ्यां नशी.
शेतिग्रह र. नवल भद्र.

વરતુ—કેવળ એ કે મી ભાવેએ આ વરતુ લખી હતી
પણ કિંમ ભોતે કારણકાર મી. નાનુભાઈ દેસાઈના અપવા તો
મી. સુદર્શનના અપવા મી. પ્રેમકુમારના આદર્શ અને જાતના
તરી આવે છે. રત્ન મંજરીની ખ્યાતી ખ્યાલમાં રાખી, મદન-
કાળાની ગાંધિ અપસરાઓની કળામાં જોવા, કંઈ સુલકાવલી,
કંઈ ઇન્દ્રસલા, કંઈ સુલસતાવર વગેરે વગેરેના કારણમાં ગુણી
એક સુવર્ણ કમરું હિંમત કલામાં આપ્યું છે, પણ દેવારને બુદ્ધિ
ઉઠાવવા ભતાં કેટલેક ટેકાએ અતિશયોક્તિ દેખાઈ આવે છે. છેવટ
પરતુજ ખરાબ રીતે લાવવામાં આવ્યું છે. સુવર્ણ કમળ મળ્યા
પછી, તે શા આટે જોળવામાં આવ્યું દળ તેની પૂર્ણાહુતિ થતી
નથી. અને મહાકાળીની મૂર્તિને યાત કાવતી ક્રિયા કયા સંવાન,
સુવર્ણ કમલ દવામાં લટકી બંધ, સર્વ શાન્તિ પધરાવ છે, તેજ
નવાઈ. એમો પુછીશું કે શું ગાંધિ ક-પાઓ, ક-દની અપસરાઓ
આ પૃથ્વી ઉપર વિચારવાદેશ કરવા આવે છે? અને તે દરમિયાન પુરો
પાડવા પોતાની શક્તિ અજમાવે છે? મદનકળા અને સુવર્ણ કમળ
ભોતે લોકોને દેશ અને ક-દની અપસરાની સારો છ પ પડતી નથી.
લોકોને રંબન કરવા સાથે કંઈ બે.પદાવક વરતુની સુટકી ચર્ચો
જોડેએ અને નહિ કે સારી વરતુને ચેન્દ્રીલય કાપ મૂકી
દેસાઈના દષ્ટી. મધી ક-દીય કરી નાખતી.

રોડિયારી—ટેલેકે ઉઠાણે મણીજ સારી ધરોટ માલમ પડી છે, અને ટેલેકે ઉઠાણે સાધારણ ટીકે સીને ટીકે છે. ખાખી સેડીંગમાં આ કાપની સુધરતી જાય છે જાણીના પેન્ટર થી, પરવર્તનારે દેવે આજીવન દેવે સમજાવ્યા હાજવા છે એ બેંકે બેંકે ખાખી થયા છીએ.

અભિનય—સાધારણ. મિસ મેરી અને મી. વિહસ હંમેશની રીત પ્રયોજેલા કામ કર્યે' વળ્ય છે.

નાથ—કોઈ નવીન એડ્રેસનો છે. ૫૫ મુજબ છે. અને
અવાજ એમુરો યથ જગ્ય છે. મીસ યાન્તા કુમારી તેમની જુની
એડ્રેસે જ્યાં મારે કા-કમાં જાણ ન લીધી.

नवीन अणुशै.

દાહીનર-૧૬૫૩ અનિવાર્ય કાગોતે લલને તથા મી મે-કે

अने भास जे दुरवी आनी भांडणीने लीधे मो. देवाने दाधे मा. दे
 देकत याी हिम "रुईरी पुन" आतना कनिवार ता. १८ मो.
 जे छप्परीसव सतीनेभायां जनातयाभां आतने. ज्यारे मो. देपोरी
 भास्तद पनेनीना दंताम छपर तेपार करेले नवीन नादक
 "जेवना दै" मी पयापायां होरेन धर; 'यरीं हरेदा' सव
 करे. हरेदाप छे ते नवीन येनेजने-द आतना आतारीपावी
 सव धरी.

સરસ્વતી દિગ્ધ કા. —પરદેશી સંખાં લખાપત્રે તૈયાર થયે
અર્થ છે. હવે તે ચિત્રવટ કયાં કાઢતું તેના વિચારમાં છે. કદાચ
કોટીનુરમાં જ્યાં પીઠાર મી. મણીલાલ જોડેથી સરસ્વતી કંપની
માટે કાઢતો એવું સંભાગ્ય છે. કારણ સરસ્વતીનું દબ્બુ એક
પીઠાર કાઢી આપવા કોટીનુર બંધાવેલી છે એમ સંભાગ્યમાં
આપ્યું છે.

નવીન કંપનીઓ ઉભી થશે એવા સમાચારો મેલિયાના
ખબરમાં પૂર નોંધમાં દેવાય છે. ડાહ મુળદમાં, ડાહ પનામાં,
ડાહ જહારામ એમ ત્રણ ચાર કંપનીઓના પાયા દીવાળી પટમાં
પડનાર છે.

જાતમા દિશ્વમાં કામ કરનાર બપોળીની એક્ટૂક ખીસ રોડકા
મુંબઈમાં એક દિશ્વ કાદનાર છે, અને તેને માટે ખાસ ખી.
ડોપીરીને શેકવામાં બાળ્યા છે. તેમાં ખીસ દિશ્વ પછી કામ કરશે.
ખા દિશ્વનું કામખાજ ખા રુડીયોમાં ચાલુ થશે તે દાનુ ચોક્કસ
ધનું નથી. દાલ ખી. ડોપીરી વસ્તુને સીનામાં ખાતા રોડામેલા
છે. ખાશા રખા છે કે તે નીરા, જુજીલ અને પ્રે.ઈ. પતનની
દારનું થશે.

કૃષ્ણ કિંદમ મું.—પૂનઘરને જાતો પદેસો દસો પૂજ્ય
યો છે અને રામ જોસેની યાચાળ યો. મી. ખાજેલાલ કાંઈ
જ્યોડીકાથી જાનેલા કહેવાના જોશપટ સીતળો રાષ્ટર અને
શામુશર મી. સીમ નો જરદારી દોજ એક ખંડો પ્રાપ્તિય જાતો
કાદવાની તેવારી કરે છે. કહેવાળ છે કે, કેવીનરની મીઠા મુયોચના
કેવીનરમાંથી છુટી થઈ છે અને આ દિવસમાં કામ કરે તેવો
અંશ છે.

રાશા ક્રિદમ કું.—(શાસનમય) મુદ્દત યદ્ય મયુ છે; અને કૃષ્ણા નમ્પીના સીટર મી. મેચારો આ કંપનીમાં અને આપડીવજ દિવસમાં નેન વર્કથી કામ કરવા માંડ્યું છે. આ કંપનીમાં એક બે સારી એક્ટ્રેસી કાવવામાં આવી છે. તેમજ જુના રશ્યામાંથી બે મણુ જવાની છે. આપડીવજની કાગર પરિણ કળ પૂરી થઈ નથી. કાલ જોડી પાસે મુદ્દત નેનમાં મુકાયા છે. પાયોનીયર—કમિયે. મેનેજરીમાં આવી છે. કમ રેવાનીનું કામ થયું છે. રાજીવ, મ તે કે મી. હજી વજર આ કંપનીનું કામગીર કાલ સરા કાચેકેટર અને કેમેનમેનના કાચમાં મકાયા વિચાર થયે છે

ગ્રામ્ય આર્થિક સુધારાના ઉદ્દેશ્ય સાથે સરકારે આજીવન અર્થિક સુધારા
 યોજનાના અંતર્ગત 'સેવક' યોજનાના અંતર્ગત ગ્રામ્ય આર્થિક સુધારા

હવે તે રુઢીયો જાણીતા શેઠ મહમદઅલી જી. પી. તેં છમ્પીરીયલ સીનેમાના માલિક અને મી. અરદેશર ધરાની તે સીનેમા પ્રેજેન્ટી-કના માલિકના હાથમાં જઈ નવીન કંપનીમાં ફેરવાઈ ગયો છે. આ નવીન કંપનીનું નામ 'છમ્પીરીયલ ફિલ્મ કં.' આપવામાં આવ્યું છે.

અમે આમારા અમા અંકમાં જણાવી ગયા તે પ્રમાણે કોલીનરના માછ એજન્ટ મેસર્સ બચુભાઈ ભચુભાઈ કેટલાક કારણોથી આ કંપનીમાં જોડાયા નથી. તેમને બદલે એક ધનાઢ્ય માહમદન વેપારી જોડાયાનું સંભવાય છે. આ કંપનીનું પહેલું ચિત્રપટ મી. સકેની લખેલી વાર્તા "ખારી મમતા" મી. મીથના દ્વારા પ્રયેક્ટ થયેલી ટુંક સમયમાં દેખાવ રહેશે જ્યારે મી. ભવનાનીને એક ચિત્રપટ માટે રોકવામાં આવ્યાનું સંભવાય છે અને તેઓ મી. મુજુમદારની લખેલી વાર્તા નામે "ભામાશા"ની ઐતિહાસિક ફિલ્મ આવતા સોમવારથી શરૂ કરનાર છે. સંભળવા પ્રમાણે કદાચ મિસ સુશીલના આ કંપનીમાં જોડાય એવી વહી રાખવામાં આવે છે અને કંપનીનું રચાન કાંઈ નવીન જગ્યાએ જશે.

* * *

મેજેસ્ટ્રીટ-રાયસ આર્ટ રુઢીઓનું ચિત્રપટ પાણીમાં આગ વાતે નીતિ વિશ્રમ.

કૃષ્ણ-શારદા કૃત-સુવર્ણ કમલ અને કાલિકા મુતિ બીજું અઠગાદીનું ચાલુ છે.

છમ્પીરીયલ-કોલીનર કૃત સીનેમાની રાણી

જોગ-એડીપોલેનો ત્રીજો હપ્તો ચાલુ છે.

કાઉન-યુનીવર્સલની સીરીયલ દુરમને છપાન

* * *

કાલમાં જર્મનીની રાજધાની બર્લીનમાં એક રશિયન ફિલ્મ બતાવવામાં આવે છે. ઈ. સ. ૧૯૦૫ માં કાળા સમુદ્રના કાફલા ચાહેલો એક નાવિક વિદેશી બનીયો હતો અને તે ઘટનાને અવલંબીને આ ફિલ્મ બનાવવામાં આવી છે. જર્મનીએ આ ફિલ્મનો અદભુત ફિલ્મ તરીકે સ્વીકાર કર્યો છે અને તેની પ્રગ્ન તે ફિલ્મ જોવા પછારે દીવાની ચઢ ગઈ છે. જ્યારે કેટલાક રાજનૈતિકો તે ફિલ્મ બંધ કરાવવાની પેલી કરી દેવા છે પરંતુ રાજમંત્રીએ તેઓનું કહેવું માન્યું નથી.

* * *

પ્રખ્યાત નટ હગ્ગાસ ફેરબેક્સ થોડાં વખત પહેલાં જ જર્મનીમાં દર્શાવે અને આ ફિલ્મ જોઈ તેઓ મુગ્ધ થઈ ગયા અને કહ્યું હતું કે આ ફિલ્મનો પ્રભાવ તેનાં બાવિ અભિનય પર પડ્યા સિવાય રહેશે નહિ. આ છમ્પીરીયલ નામ "આર્મ્સ ડ્રોઈંગ" છે.

* * *

આપણું દેશમાં નાટક અને સિનેમાનો અંદર બીડો પીવાની સખત મનાઈ છે. પરંતુ અમેરિકાના કોલમ્બીયાના થિયેટરના માલિકોએ સીએને હુમલાન કરવાની છુટ આપી છે. એટલું જ નહિ પણ આજામી શિયાળાની સમયમાં સ્ત્રી યા પુરુષ જે કોઈ પ્રેક્ષક હોય તેને, ચઢા મફત પૂરી પાડવાનો દરાવ કર્યો છે.

—પુલ સમાન કોમળ—

અખળાનું હૈયું !

રાજવૈભવને જતી કરતી, લક્ષ્મીને લાગ મારતી,
સુખના સામું ન જોતી, અનેકની પૂજાને અવગ-
ણતી, પોતાનું સ્વર્ગ કેવળ યજ્ઞને અર્પણ કરતી

અઠના અખળાનું

દિલ

તેનો જાદુઈ પવિત્ર પ્રેમ

તમારા દિલને કમમાવશે, તમારા મનમાં ભાનેની વીજાના
તાર છેડશે, દેખાને અંદર કરશે, તમને રસમાં નિમ્મગ્ન કરશે.

એ સર્વ

ભુજબળથી ભાગ્યંપરીક્ષા

માં જોશે

આશ્ચર્યલ પીકચર કોરપોરેશન

જોઈએ છે.

બેલ એન્ડ હાવેલનો કેમેરા,

કપેલીટ આર્ટિસ્ટ સાથે

મદ્રાસ-મેનેજર શામા ફિલ્મ કં.

ફરી હોલ, કલકત્તા-લાયબ્રેરી મુખાઈ.

સ્વચ્છ-શામા ફિલ્મની હુદય એજન્ટી કોમ્પે-
આપવામાં આવી નથી. હુદય માટે ઉપલેખ રચે પત-
વ્યવહાર કરે.

શ્રીપતિ

ખૂબસૂરતીનું ખપ્પર

યાને
આહુ જમાનાની ચુલે !

(સ્ટેટિટ્વ નવલકથા)

લખનાર:-ડૉ. યુગલત

પ્રકરણ ૧૪ મું.

—(૧)—

મિલન—લગ્ન

મેહિની મુંબઈ છાડી ચાલી મધ તેથી ચંદ્રાન્ત પહોંચ્યો સંજ્ય બની ગયો. આ સંસારમાં પ્રેમની લીલા ડાહ્ય સમજ્યો છે કે ચોતાના મનને મનાવવાના ચંદ્રાન્તે ધણ પ્રભત કર્યાં પરંતુ તેના બંધખોર મનનું ડાહ્ય પશુ પ્રકારે સમાધાન થયું નહિ. આદાર ત્રિદા ઉપરથી તેની રૂચિ ઉઠી ગઈ હતી. યું કરવું, કર્યાં જવું, કર્યાં જવાથી મિત્ર શાન્તિ મધ સાથે એ સંબંધીનો કંઈ નિર્ણય તે કરી શક્યો નહિ. ઉવરે કામકાજમાં મન લગાડવાથી મેહિનીના વિચેશની વેળા જૂની જવાશે એમ વિચારી તે ચમપુર ચાલ્યો ગયો.

બગીચમાં જવા છતાં પશુ તે શાન્તિ પ્રેમથી રાક્યો નહિ. રાત્રિદિવસ તેનું મન જાણે કે હાલકાર કરવું હતું, તેના કંઈ

મર્મ જાણે કે, હાથ લાગાન જાણી ઉઘોડે દેતો. દનશાન્ત ચંદ્રાન્ત ખૂબસૂરતીના આપરનો સિકર મધ પાણી દેતો. એક ધણુ માટે પશુ તે માથ વિની મેહિનીની મૂર્તિને જૂની રાકતો નહેતો. એવામાં એક પત્ર આવવાથી ચંદ્રાન્તના, શૈલાનિર્મા પુરાણિતે જેવું થયું. એ પત્ર મુંબઈને ચિરનામે મધ બગીચમાં આવ્યો હતો.

ચંદ્રાન્ત ધણુ સમય સુધી પત્ર લાખમાં આવી ખેસી રહ્યો, તે એ પત્ર ખોલવાની હિમ્મત કરી શકતો નહેતો. ધણુ વખત વીતી ગયા પછી પત્રના હાથે તેણે પત્ર ખોલ્યો. પત્રમાં મેહિનીએ લખ્યું હતું કે—

“પ્રિયતમ !”

તમે આ દાસી ઉપર ખોટા વહેમ લાખ્યા છો. મુંબઈ છોડ્યા પછી ડાહ્ય પશુ રથને દું શાન્તિ અનુભવી શકી નથી. આ જીવનમાં તમારા વિશેયો દું સુખી થઈ શકું એવી આશા નથી. જો તમે આ દાસી ઉપર હજી લાચી મનમાંથી રથા કરેદને દૂર કરો તોજ દાસી પુનઃ સુખી થઈ શકે તેમ છે. એમણું દું પુનઃમાં છું; છતાં જાણી દેને વિરોધ દિવસ સુધી રહેવાની નથી. આ અનાધિની મેહિનીને તમે હામરમિ તે સમય નહિ આપો કે આ પત્રને ઉત્તર મળવાની આશામાં આત્મ રાજિવાર સુધી દું જાણી રહીશ.

લી. સેવિકા મેહિની.”

ચંદ્રાન્તે એ પત્રને ઉત્તર આપ્યો નહિ. તે દિવસે જ એ પેતે પુના તજ રવાના થયો. જો પેમેન્ડર દેહનમાં બેસી સ્વપ્નાનંદ પુના બેસે દેતો તેજ દેહનના પરદે કલાકમાં ચંદ્રાન્ત મેહિનો દેતો. તે સ્વપ્નાનંદને જોગખોર દેતો છતાં સ્વપ્નાનંદ વેશ બાલેશે દેવાથી તેને જોગખોર સાથે નહિ.

પુના જઈ ચંદ્રાન્ત નિરંજન થયો. થયારથી જઈ તપાસ કરતાં તેને એમ માન્ય પડ્યું કે, મેહિની તજ દિવસથી સ્વપ્નાનંદ

આવેલા પોતાને ખૂંચે ચાલી ગઇ હતી । ચંદ્રાન્તને પત્ર લખ્યા પછી તરતજ મોદિનીએ યુવા ડાહ્યું હતું. આમ કરવામાં તેનો શો હેતુ હશે તે પુછળ વિચાર કરવા હતા ચંદ્રાન્ત સમજી શકે એ નહિ. મોદિની કાંઈ બહારી કારણને લીધેજ યાજ્ઞ ગઇ હશે એમ તેને લાગ્યું. છેવટે ચંદ્રાન્ત પશુ યાજ્ઞ તરફ વિદાય થયો.

પ્રેમથી માણસ અંધ બની જાય છે એવું ને કહેવામાં આવે છે તે ખોટું નથી. ચંદ્રાન્ત પ્રેમથી-મોદિની અંધ બની હતો. તે મામાવિની મોદિનીના ખૂબસૂરતીના ખપરનો લોગ થઇ પડ્યો હતો.

જે વખતે ચંદ્રાન્ત યાજ્ઞ બનાવી નીકળ્યો તે વખતે મોદિની યાજ્ઞમાં આવેલા પોતાના સુખાનુભવ માનમાં હનિલદાસ સાથે વાતચિત કરતી બેઠી હતી. મોદિનીને પૈસાની ખાત નહોતી. એના જેવી રૂપવતી તથા છુપિયતી સુંદરીને પૈસાની ખાત પડે એ અસંભવ હતું. તે ને જે રમણે જતી એ દરેક રમણે ધણા કાંઈમાથી રહેતી હતી.

મોદિનીએ હસતાં હસતાં કહ્યું, “હું જાણું છું કે, તમને પૈસા દહાની તાજુ પડે તેમ નથી. હવે યોગ દિવસ સુધી મોજ-મનુષ્યની રહી શકાશે. હું હવે વિશેષ રકમની માગણી નહિ કરું. કામ પાર પાડવામાં કાંઈ દરજત નહોતી નહીં ને ?”

હનિલદાસે કહ્યું, “ના, અમે દરેક કાર્ય ધણી ચાલાકથી કરીએ છીએ; છતાં લાસ પકડાઇ છે એ ખોટું થયું છે. જે માણસ ગ્રંથકલાલ છે એમ સાબિત થયું છે. એના નામની સહી કરી કાજુ પેટી લઇ ગયું એ વિષયની તપાસ ચાલે છે. પોલિસખાતા અધિકાર કુટાઇ મરી બરી તો પશુ ખરા બેદ જાણી બંધી શકશે નહિ.”

આમ કહી હનિલદાસ દસી પડ્યો. મોદિનીએ બતો સંકુચિત કરી કહ્યું,

“ત્યારે તો ગ્રંથકલાલને ટૂંકનામાંથી નીચે ફેંકી દઇ રાઇએ તેના ખીરસામાંથી સ્તીદ કાઢી લઇ, ગ્રંથકલાલના નામની સહી કરી બગેજ બંદિસમાંથી પેટી લીધી છે એમ સાબિત થયું હશે ?”

“હા, કાંઈક અંશે એમજ થયું છે. જે તમે વડીલ થવા હોત તો મહિને એકાદમાં એકી દસ પંદર હજાર રૂપિયાની કમાણી કરી શકત.”

મોદિનીએ હનિલદાસની આ વાત તરફ ફિલ્લેમ કરી કહ્યું, “ત્યારે તો ખૂન-ખોટી સહી ચોરી—”

મોદિનીનું વાક્ય નોકરના આવવાથી અપૂર્ણ રહ્યું. નોકરે આવી કહ્યું, “મેં સાહેબ ! એક ગૃહસ્થ આપને મળવાના હેતુથી આવ્યા છે.”

“એમનું નામ શું છે એ પુછ્યું ?” મોદિનીએ નોકરને પુછ્યું.

“હા; એમનું નામ ચંદ્રાન્ત છે.”

“કીક, છેવટે આવ્યા ખરા ?” સ્વગત આમ કહી મોદિનીએ નોકર તરફ જોઇ આજ્ઞા કરી, “એમને સન્માન સહિત અહીં લઈ આવ.”

હનિલદાસ બાકુળતાથી બોલી ઉઠ્યો, “એ મને અહીં ભેજે તો ?”

મોદિનીએ મૃદુ હાસ્ય કરી કહ્યું, “તમે આ પગલા દરવાજેથી બહાર જાઓ.”

હજુ કાળમાજ હનિલદાસ અદર્ય થઇ ગયો અને તે સાથેજ ચંદ્રાન્તે એ મુદ્દા પ્રવેશ કર્યો.

મોદિનીએ અસન ઉપરથી ઉઠી બુવનને મુગ્ધ બનાવે એવું મનોદર જાહેર કર્યું હાસ્ય કરી ચંદ્રાન્ત નજીક દોડી બઇ તેના બંને હાથ પોતાના હાથમાં લીધા. પછી તેણે ચંદ્રાન્તના ખભા ઉપર મસ્તક રાખી અત્યંત કામળ તથા મધુર સ્વરે કહ્યું, “હું જાણતી હતી કે, તમે અવશ્ય આવશો;—તમે મને લાભ આપશો.”

ચંદ્રાન્તે રૂંધાઇ ગયેલા કંઠે કહ્યું, “બસ મદારી છે. તમને લાભ આપવાની યોગ્યતા મદારમાં નથી. એકાએક થાસે કારણ મેં તમારા વિરતે દુઃખી કયું છે.”

મોદિની ચંદ્રાન્તને એક કાચ પાસે લઇ બંધ તેની સાથે કાચ ઉપર બેઠી. પછી તેણે કહ્યું, “બસ તમારી નહિ પણ મદારીજ છે. આ અભાગિનીના—”

ચંદ્રાન્તે મોદિનીના મુખ ઉપર હાથ દખાવી કહ્યું, “એવું ન બોલો. આવજો! બંનેનો કદાચ વિચાર ન થાય એ હેતુથી તમે કહો તે વિશેષ હું તમારી સાથે લગ્ન કરવા તૈયાર છું.”

મોદિનીનું હૃદય ઉછળવા લાગ્યું. તેણે કહ્યું આપણું બંનેનું લગ્ન થશે એટલે મદાર શત્રુઓનાં મોંઠાં ટીકશે જેવાં કાળાં થઇ જશે.”

અતિથય આવેશથી મોદિનીનો હાથ દખાવી ચંદ્રાન્તે કહ્યું, “મોદિની, પ્રણેશ્વરિ, ત્યારે ક્યા દિવસે એ મુલ્ય કાર્ય આટોપવાની તારી છવ્વા છે ?”

“આશ્ચર્ય સ્થાનાંદ અહીં આવે એવા તમે તાર કોરો. તેઓ આવશે એટલી એમની સલાહ લઇ બધી યોજના નક્કી કરી ચાલે.”

“હમણાંજ હું એમને તાર કહું છું.”

આવા પ્રેમદર્શન વખતે કરવા નેહલી યોગ્યતા અમારામાં નથી એ વાત અમે મુકત કંઠે સ્વીકારીએ છીએ. મોદિનીના મોદથી ચંદ્રાન્ત મુગ્ધ થઇ ગયો હતો. આનંદથી, સુખથી તે આજુ બજર બેઠી ગયો હતો; છતાં મોદિનીના પ્રેમાભિનયની પાછળ કુટિલ હાસ્ય છુપાઇ રહ્યું હતું કે કેમ એ કલ્પન કામગીર બજાઇ હતી.

થથા સમયે ચંદ્રાન્તનો વિવાદ થયો. પોતાને રવળે સુખની પ્રાપ્તિ થઇ હોય એમજ તેને લાગ્યું; પરંતુ એ પ્રશ્નને ભાગવેથી

હેતુ' બીજણ દારવ કરી રહી હતી એ ચંદ્રકાન્ત જોઈ કે જાણી શક્યો નહિ. પોતાની ખુશ્ખુશતીના ખાપરમાં ચંદ્રકાન્તને સખા-વતાની મોદિનીની ઇચ્છા પણ આટલા દિવસે સ્વજન થઈ. ચંદ્રકાન્તની દુર્લભા થશે કે શું? એ સંખ્યા એમ દમખાં કાંઈ કહી શકતા નથી.

મકરંડ ૧૫ મું.

સુસાચનાનો સંકુલ

ચંદ્રકાન્ત મુખાઈ અમર તો પોતાની જાણીરમાં નહિ જતાં મોદિનીની પાસેજ રહ્યો. તે મોદિનીના પ્રેમસાગરમાં ગળીર રૂપથી રૂખવા લાગ્યો. પરબદાર, જાણીધરો વગેરે સહુને તે જાણી ગયો. જ્યારે જ્યારે રૂપિયાની જરૂર પડતી હતી ત્યારે ત્યારે તેને ધર માદ આવતું હતું. રૂપિયાની જરૂર પડતાં જાણીરમાં કામદાર કરતા પોતાના કારબારીને તે પત્ર લખતો હતો. કારબારી બીચારો. માલિકની આજ્ઞાનું ઉદ્ધેધન કેવી રીતે કરી શકે? તે ચંદ્રકાન્તને જોઈતી રકમ મથા સમયે મોકલી આવતો હતો. જાણીરમાંથી આરેલી રકમ ખરચાઈ જતી એટલે ચંદ્રકાન્ત પાછો ફરીથી પત્ર લખી પૈસા મંગાવતો હતો.

ચંદ્રકાન્ત સહુને જાણી ગયો હતો; પરંતુ સુસાચના એ સુંદરલાલ તેને જાણી ગયાં નહોતાં. સુસાચનાની આકૃતિ પ્રતિષ્ઠા આસમાન જમીન નહોતી કહી શકાયો હતો. પ્રથમનું તેનું ચિર પ્રકલ્પ મુખ હવે ચિંતાની જાણી મલિન થઈ રહેતું જોઈતાં આવતું હતું; તેનું પ્રથમનું મંજુલ દારવ અદરજ થઈ ગયું હતું. હવે તે જાણી ગયો વિશેષ વાતચિત નહિ કરતાં ચિંતાગુરુ ચિન્તે એકાંતમાં જોડી રહેતી હતી. સુંદરલાલ સુસાચનાના મનની વાત જાણી શક્યો હતો. પોતાના પ્રિયમિત્ર ચંદ્રકાન્ત સાથે સુસાચનાને વિવાહ કરવની તેની આત્મિક ઇચ્છા હતી; પરંતુ વિધિનું વિધાન ઉદ્ધેધન હતું. લલાટના લેખ-ફેલવાની ચકિત જાણનામાં નથી હોતી.

એક દિવસે સુસાચનાએ સુંદરલાલને એકાંતમાં બોલેને જોઈ પૂછ્યું, "એ ઓ તમે કહો છો એવી ભાવના છે કે ?"

સુંદરલાલ એક વેદક પ્રથ વચિતો હતો. સુસાચનાનો પ્રશ્ન સાંભળી ચમકી ઉઠી તેણે ઉત્તર નેણું. પછી તેણે પૂછ્યું, "સુસાચના, તમે મને શી વાત પૂછો છો ?"

સુસાચનાએ ફરીથી પૂછ્યું, "એ ઓ તમે કહો છો એવી ભાવના છે કે ?"

પેતે જાણે કાંઈ સમજ શક્યો ન હોય એવો ભાવ સાંભળી સુંદરલાલે પૂછ્યું, "તમે કહી કરીની વાત પૂછો છો કે ?"

"એ ઓ સાથે તમારા ચિત્ર ચંદ્રકાન્તને લખ કહ્યું છે એની."

"લખ કહ્યું છે એવી વાત તમને કહેલી હતી ?"

"એ વાત તમે મને નહિ કહેવી હોય છતાં હું જાણી શકું છું. લખની હાજર વર્તમાનપત્રમાં પ્રસિદ્ધ થયેલી હોય તે મારા વાંચનામાં આવી છે. શાકામાં ચંદ્રકાન્ત સાથે મોદિનીનું મુખારક લખ થયું છે. મોદિની ભાવનાર ઓ છે કે ?"

"તમે મને આનો પ્રશ્ન કા માટે પૂછો છો ? હું કહી જાણું નથી." સુંદરલાલે મોદિનીના પ્રશ્ને હાથો રેખાના દેવથી કહ્યું.

"આવી રીતે મારી પાસે અરુદ્ધ થા માટે બોલો છો ? પહેલાં એક દિવસે તમેજ મને એમ કહ્યું હતું કે. એ ચંદ્રકાન્તને મોદિનીના ખરા રસપત્રની ખબર હોત તો તેજા તેને સંપૂર્ણ સમજ તેનાથી દૂર રહેત. પછી એક દિવસે મોદિની તમને મળવા આવી હતી તમારી સાથે એની જુની જોગવાણી છે એ વાત હું જાણું છું. મોદિની ખરી રીતે ભાવનાર લાગિની છે કે કેમ એ હું જાણુ છું."

સુંદરલાલે સુસાચનાનો આનો તોરરરી ભાવ પૂરે દરિયા જેવો નહોતો. તે વિરમિત જની શોધ સમય સુધી સુસાચનાના મુખ તરફ જોઈ રહ્યો. પછી થુંક રવરે તેણે કહ્યું, "તો હાલ એ ઓ ભાવનાર હોય તો પણ હવે આપણાં થુંક થઈ શકે તેમ છે ?"

"તે મોદિની ભાવનાર ઓ હોય તો તેના પંજામાંથી ચંદ્રકાન્તને જમાવવા એ આપણી ફરજ નથી કે ?"

"પરંતુ લખ તો થઈ ગયું છે."

"તેથી શું થઈ ગયું? એ વિવાદ અટકાવવાની તમારી ફરજ નહોતી કે ?"

"મોદિની સાથે સંખધ નહિ ભાવિયા મને ચંદ્રકાન્તને કહ્યું હતું."

"તમે તેમને જાણી હાજર થા થઈ કહી નહોતાં ?"

"જાણી હાજર હતી કહ્યું એવો ઉપાધ નહોતો."

"ત્યારે એ હાજર તમે મને કહો."

"તમારી આ કમળા હું પાર પાડી શકું તેમ નથી."

"શી છે, તમે એ વાત મને ના કહેશો; છતાં હું સમજ શકી છું કે, ચંદ્રકાન્તને જાણી મોદિની સાથે લખ કહ્યું છે. મોદિની તેમને પોતાની ખુશ્ખુશતીના ખાપરમાં કહારી તેમજ સર્વજનો નસ કરશે. તમે ચંદ્રકાન્તના વિન દેખાઈ તેમનું વલણ કરવાની તમારી ફરજ હતી; જે ફરજ તમે નથી જાણવી તે હવે હું જાણીશ."

આમ હતી સુસાચના મન માનવિનીની માફ પાંખે પાંખે એ શુદ્ધ નસ કરી ચાલી ગઈ. સુંદરલાલ તેના તરફ જોઈ રહ્યો. પછી આંતના ઉંડાણમાંથી એક મદ મિત્ર થઈ પછી પોતાના મન સાથે તેણે કહ્યું, "વિધિનું વિધન કેટલું છે એ જાણી હતી શો તેમ છે? આ પ્રશ્નનો જવાબ કેવો રૂપમાં ભાવનાર એ જાણી સમજ શકે તેમ છે ?"

એક મહાન શોધ-માટે-મારામારી-

દેશના દુશ્મનોની તે શોધ-તેનો નકશો-કબજો કરવાની ખટ મટ-કાવાદાવા-કાવતગં-દાવપેચ-પણ-

શોધકની છોકરીના પ્યારમાં પડેલો રીપોર્ટર

જેની વખતસરની કીમતી મદદ-ખયાવ—

શનીવાર તારીખ ૧૧ મીથી શરૂ થયેલી

યુનીવરસલની તદ્દન નવી જગી ૨૦ ભાગની બેગવર

—સી રી ષ લ—

દુશ્મને ઇમાન

જેમાં

મોટરને રહેવે દૂતની
અથડાઅથડી.

એક જબરજસ્ત પીયાનો
પહેલે માળેથી પડ્યો.

દૂત સાથે મોટરની
શરત.

વગર દુશ્મનની દૂતની અફ-
ખાટમાં એક ભુલકું.

આ સીરીયલ એટલી

તો સરસ છે કે તેને

એક વખત જોતાં

તમે નહીં ધરાઓ

પહેલો હફતો જોતાંજ

તમારી ખાત્રી

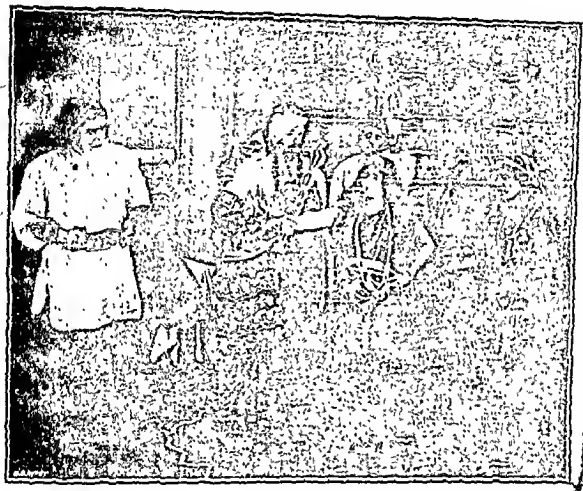
થશે.

કાઉન્ટ રીનેમા સેન્ડહરસ્ટ રોડ

(યુનીવરસલ પીકચર હાઉસ)

શની રવી તહેવાર વધારાનો યો ૩-૩૦ ફરોજ ૫-૧૫, ૭, ૮-૪૫ અને ૧૦-૩૦

પરાજય અને નીરાશ થયેલાનો ફરી પ્રયત્ન પશુ નીકળ્યો ગયો—
 કારણ જાહેર બેર ચાલ્યું ગયું—અને—
 અનીતિએ પણ સહાયતાથી ઢોળી-કારણ-નીતિ પાસે હાર કબુલ કરી-હાથ હેડા પડ્યા—
 અનીતિની સહાયતા પર ઝંઝુમનાં-ખાવાવતિએ પાણીમાં આગ લગાડી.
 રોયલ આર્ટ સ્ટુડીઓનું મોટું ખર્ચું તૈયાર કરેલ

પાણીમાં આગ ચાને નીતિ વિજય

એક સંસારની વિચિત્રતા જતાવતું નવું ચિત્રપટ

શનિવાર તારીખ ૧૨ મી સપ્ટેમ્બરથી શરૂ છે-જરૂર આ ચિત્રપટ જોજો-સુસતા નાહ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ મુંબઈ ૪.

આવે છે.

માદન “કપતી”ની
 તદ્દન નવી ફીલ્મ

“તરવીરે હિન્દ”

આજેજ જુઓ! પસ્તાશો! આજેજ જુઓ!

સિંહણ કેરું કુધ હોય તે સિંહણ સૂતને જરે! અવર પાત ફાડીને નીકળે!
એ જગજહેર સિદ્ધાંતને અનુમોદન આપતું અત્યંત લોકપ્રિય નિવડેલું ચીત્રપટ.

સુવર્ણ કમલ અને કાલીકા મૂર્તિ

મૃત્યુ ભૂમી પર પ્રેમ ખરીદવા નિકળેલી ઇન્દ્ર દરબારની અપ્સરાના પ્રેમમય રસિલા રંગીલા ચિતાર
કલ્યા દસાલ, નારદજીની ઉપલ હોસીની ચમત્કાર, કાલિકા ભકત પરબળાદકાર, કાલિકા
દેવીનું પ્રાગટ્ય અને સાક્ષાત્કાર, લેલાશ રાજકુમારોનો ભર દરબારમાં નાય-ન.સાનાસ
ભાગાભાગ વગેરે વગેરે એકેએક સિને જોતાં તમે આક્રીન પાડારશો.

શારદા ફીલ્મ ડું કૃત

કૃષ્ણ સીનેમા

આવે છે! તારીખ માટે જોતા રહો આવે છે!

રાહનશાહ અકબરના જમાનાની એક હૃદયભેદક પ્રેમ કથની.

દીનારામ

પ્રથમ ૩ જી સ્કે રજી. ના. ૧૮-૮-૨૬
 નકલ ૧ આનો ખાતરનામ ૧૧ આનો

ચાલિયે કલ્યાણ ૨૧. આર
 બદામી ૨. સવાચાર

મોજ-મોજ

સાલોમે

ચિત્રકાર: જુલીયસ લેફેરો

એડીપોલો તમને છેલ્લી સલામ કરે છે !

અમારી ૩૦ લાગની
ગંજવર સીરિયલ.

ઓહાકી દૌર

ના છેલ્લા હસ્તામાં
એડીપોલોને શુર
છુટ્યું છે !

ડબલ પ્રોગ્રામ

ચાલતી ટ્રેનના છાપરાપર કુદકો ! પુલપરથી સમુદ્રમાં ભુસ્કો !
હિન્નાટિઅમના એ વંધુ ભોગો ! ખજનાની શોધમાં !
પાપીનો ભોગ ચંડાળ !

અંકેક ખનાવ એવા સરસ અને આકર્ષક છે કે; જે તમને તમારી જગા ઉપર સીવી
દેશે. શત્રુઓ અને મિત્રોનો અજબ મેળાપ !

વિમાનો વચ્ચે જળરૂં યુધ્ધ

અસવર્જના ટાપૂ ઉપર ખજના મારે છેલ્લી લડાઈ. અતે ધર્મોન્નય ! શત્રુઓની પાયમાલી
અને મિત્રોની ખુશાલી વચ્ચે ખેલ ખલાસ !

સાથે હાસ્યરસથી છલકતો ૩ લાગનો ફામા કલેન્ડર ઉઠાવી નાખ હસાવી-હસાવી
તમોને ઘેર મોકલો અને ત્યાં પછી એને યાદ કરી હસો, તે, પોતે, ખુદ બખુદ
જાણીતો ચસમાવાલો

હેરોલ્ડ લોઈડ આ વીકે રજુ થાય છે

આવતા શનીવારે
નોંધી રાખો
રેસકી ટેસ
એક હાસ્યરસ
હિંદી સંસારી
ફામા

ગ્લોબ સીનેમા
સેન્ટરસ્ટ રોડ

વખત:-પા, ૭, ૮:૩૦, ૧૦:૩૦ શનિ ૩:૩૦ વાગે
ભાવ:-રૂ. ૨; ૧; ૧૫; ૧૦; ૫; ૩ ટેક્સ સાથે

આવતા શનીવારે
નોંધ કરો
રેસકી ટેસ
લેખક:-હથ
હીરો:-મોહન
જરૂર યાચો

જન્યજી

ભાગ્ય પદીશાનું દરય

(આ. પી. ગણેશન)

મોજ-મજહના દિવાળીના ખાસ અંકની

ધમધાકાર તૈયારી ચાલી રહી છે

મનમોહક ચિત્રો-વિદાનોના આકર્ષક લેખો અને વાર્તાઓથી ખીચાખીચ ભરપૂર.
જાહેર ખબર માટે અપુલ સંધિ

મળે મેનેજર, મોજ-મજહ

બાહરવા શુદ્ધ ૧૨

રવિવાર તારીખ ૧૯ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૨૬

વર્ષ ૩ ભુ. અંક ૨૫

આ આવારીકમાં પ્રસિદ્ધ થતી વાતોઓનાં પાત્રો કલ્પિતજ હોય છે.
કોઈ જીવંત વ્યક્તિ પરથી ઉપજાવી કાઢેલાં નથી. અ. મે. મ.

ઉકિતઓ

જવાસાને:—

પત્રો ખરી સહાય વૃક્ષ. સુઝા જન્માતા,
રૂપધર્મ-તરંગે તુજ ચિત્ત વદા ન માતા;
જોઈ સુ' ખાલ' વનથી સુખીને નિષાસા !
જાને સુકાય અમરો અમરો જવાસા !

કમળાને:—

૧૧ '૧૬ નાદાન સૌય તું છીલ કરે છે ?
સુખમાં ખીલું ખુબ વિપત્તિમાં તું કરે છે ?
નથી આપણ કહી સદા આવી રહેલાની,
અધકારમય નિસા એક દી વીતિ જવાની.
પરે પ્રકાશ પ્રકાશનો, અણગમ તારા ચિત્રને,
અણખૂસા આનંદના 'ખાલ' નિરખને ચિત્રને.

સૂર્યને:—

હે દીનેશ ! પ્રતાપ સુધિ પર પ્રસરે તારો,
પરંતુ કમલિની તણા પ્રેમને તે ન વિચારે;
અધળું જૂની જ્ઞાન પ્રેમમાં મસ્ત બન્યો છે,
કામલ કમલિની નિરખી મોહનો અંધ થયો છે.
વીરો દિન જન્મ્યા નિકટ વિયોગની આવી રહી,
'ખાલ' દેસા બદલે ન તું પ્રેમ પરીક્ષા તે ખરી.

અમરાને:—

૧ મધુકર મતિવીન ! જલ તને બારી કીધી,
મધુ-રસ પીવા બતા દેલમાં કેદજ લીધી;

હવે છીલને કરે વિકલ યા દિ'મત ખોલ,
વિષમ બાલસા. મોદી શાન્તિ કોઈએ છે જોઈ ?
રહીશ ધીરજ પારતા રાત્રિ વિતે આનંદમાં
'ખાલ' ખાલ કરને હવે ફરી ન ફરજો ફરમાં.

ભામરીને:—

ઓ ભમરી બહિ બહેન ! વિરલ વહનિમાં જળ ના,
લોકાયો કુલમાંથી મધુપ કંઈ પરી જ કળ ના;
સુગત થઈ સુપ્રભાત ખાલે મેર પ્રિતેથી,
કરીને પશ્ચાત્તાપ ચાલે તુજ ચિત્તેથી;
વિરલ કુખ ચલવા થયો પ્રેમ-મલિનના પટિ બની,
પ્રકાશ પડતો પ્રેમના 'ખાલ' મતિ સુખદા થતી.

હરણ:—

૧૧ મુખ સંગીનનાં સુધીને કાં લોકાયો ?
કુટિલ કાલ વિકરણ બાણથી જન સુખને !
એજ મધુરો નાદ અંતમાં યાત્રે ડેરી,
નિષ્કુરતાથી પ્રાણ લઈ ખુશી યાત્રે વેરી.
જગજ ના તું જાલતો મોહિ સંજીવ આરવાને,
તણ 'ખાલ' ઉ-આદ તું એજાખને વિનાદને.

પારાધીને:—

૧૧ નિષ્કુર નીચ ચિત્તારી ! તું તું કરતો ?
જલ મિજાવી ફેક જીવેના પ્રાણ તું દરતો ?
કમલોરોના છત કપડથી લે તું કરતા ?
અસ્થિર સુખના માટ પાપના આત્મ ભરવા !
નિર્દોશને કુખ દઈ 'ખાલ' કોઈ સુખી બતો,
કુખમેતિ પાપનો બદલો અદિનાં મળા બતો.

ખાલકવિ.

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

(ખંડ બીજો)

પ્રકરણ ૭ મું.

—:—

નૂદી નૂદી જાતની ચિતાઓથી મેં આખી રાત નિદ્રા લીધા વિનાજ વીતાડી. છતાં કોઇ પણ વિષયની ચિંતાજા બરાબર કરી ચડેલી નહિ. જુબેદાના વિચિત્ર ભવદારે અને અદ્ભુત ચરિત્રે મને સ્વયંથી વિશેષ વિરમિત બનાવી દીધા હોય. તેણે મને જરૂરો મોકલવાનું જણાવ્યું હતું; એટલે આશાથી રાહ બેઠાં મેં સમસ્ત રાત્રિ વિતાવી પણ સંદેશ આપ્યો નહિ.

બીજે દિવસે સ્પર્શિત થયા પછી સુશતાનના અનુચરો માનતાનમાં શુભનાન બનાવવા દત્તા, તે વખતે હું મારા તંજુમાંથી બહાર નીકળ્યો. મેં તજુ તંજુએ વડાબાબા બાદ હું એક વિરાટ તંજુની પાસે આવી ઉભો રહ્યો. આ તંજુપર એક કાફરી ઓરત હાથમાં નાગી તલવાર લઈ પહેરે કરતી હતી. મને જોતાજ તે તંજુમાં અદૃશ્ય થઈ ગઈ, પછી તરતજ પાછી આવી અને મને નેત્રચેત કરી તેની પાછળ આવવાનું કહ્યું. વિરમય અને વિહ્વળ દૃષ્ટિથી મારે તરફ બેઠાં હું તેની પછાડે ચાલવા લાગ્યો. એક ઓરડા પાસે તે ઉભી રહી અને તેનો પડો ખસેડી બેઠો અને તેમાં દાખલ થયાં. આ સુસન્નિત ઓરડામાં એક મખમલના કાંચ ઉપર વ્યાધવ્યમ પાથરી સુગંધમય કુમોડો કઠોડી સીગરેટ પીતી જુબેદા આડી પડી હતી.

મને જોતાજ જુબેદાએ તેના હાથ માંહેલી અર્ધદંડ સીગરેટ દૂર ફેંકી દીધી અને મને અભિવાદન કરી-મારા હરવને પોતાના હસ્તમાં દબાવી પોતાના કાંચ ઉપર લઈ ગઈ. નરતજ તેણે બાંધીને એક સીગરેટ લાવવાનો દુકમ કર્યો.

દારી સીગરેટ લઈ આવી એટલે બારણાના પડાઓ પાડી નાખતાં પહેલાં તેણે દારીને ચેતવણી આપતાં કહ્યું: "અંદર જો કોઈ આવે તો તરતજ મને ખબર આપજો." દારી સંધામ કરી ઓરડાની બહાર ચાલી ગઈ.

નિર્ભય બની શાંતિથી હું કાંચ ઉપર બેઠો. જુબેદા પણ મારી નજીકમાં આવી અને પ્રેમના અનેશમાં આવી કંઈકેલિંગની મુખ મુખન કરતાં બોલી: "આમીન! પ્રાર્થણ આમીન! ૧૨૫ બી વિરહ વાતનાઓ સદન કરવી પડે છે. હાલના હું કેવા કમકાર કમકાર છું, તે તમને કેવી રીતે સમજાવું?"

હું જણું છું કે તમે તમારી પ્રતિતાવું પાલન કર્યું છે-તમારા અકપટ પ્રેમની મને જરાબર ખાતી થઈ છે-પ્રિયતમ! તેટલા માટે તમને ધન્યવાદ આપું છું."

તેના સુખનું પ્રતિદાન આપનાં મેં કહ્યું: "સુન્દરી! ધન્યવાદ આપવાની જરૂર નથી હું તમારોજ છું. તમોને મેળવવા માટેજ હું પણ રાત દિવસ મરજાધિક પાતનઓ સદન કરું છું. મારા પર સેંકડો વિષદો આવી પડી, પણ હજી સુધી હું નિરાશ થયો નથી. પ્રાણ જાય તે બહેતર, પણ મારા કર્તવ્યમાં હું પછો દહીય નહિ. તમારું મૃત્યુ થયું છે એમ માની કેટલા દિવસ સુધી મેં અધ્યક્ષ સામાં છે, તે તો મારો ખુદ જાણે છે. બાકી આજની મુલાકાતથી અને જે હવે થામ છે, તેવું વર્ણન કરી શકું એમ નથી."

"ત્યારે શું તમે મને હજી સુધી મરી ગયેલી ધારતા હતા? જાહે! જો મરી ગઈ હોત-નિહુર મેદુહનની તોફાણ ધારવાળાં શરૂથી મારી જાતી વિદીજી" થઈ ગઈ હોત-તો હાલ કરતાં તે દિવસ વિશેષ મુખકર હતો. મારું મૃત્યુ તમોને લાભપ્રદ થાત. પણ પછે તમોને વિપત્તિમાં પડ્યું પડે છે, તેમ બનત નહિ. હાથ! હું દુર્ભાગિની મૃત્યુ મુખમાં પડી નહિ. જો કે, આપણી આખરી મુલાકાતની રાત્રિએ તો અધ્યક્ષ થઈ ગઈ હતી; પણ કિરમતમાં વિશેષ દુઃખ મેળવવાનાં લખમાં દશે એટલે મૃત્યુ આપ્યું નહિ."

"શું? તે રાતના તમારો વધ કરવાનો કાષ્ટએ પ્રયત્ન કર્યો હતો? બહાર નીકળ્યા બાદ મેં તોણી કાકીયારી સંભળી હતી, તેવું શું રહ્યું છે?"

"તે જાણવાનો તમે આગ્રહ કર્યો નહિ. તે રહ્યું મારા અંતરમાં જમાઈ રહે એજ સારું છે બાકી તે નામદના આક્રમણનું ચિહ્ન હજી પણ મારા હાથ ઉપર જોવાય છે. જુઓ-"

એટલું કહી જુબેદાએ પોતાના હાથ પરનાં રેશમી આરરણને ખસેડી પોતાનો શુભ મુગેલ મુલાલજુજ ખુલ્લો કરી બતાવ્યો. મેં શું જોયું? તેના હાથમાં એક બે ઇચનો હોડા લા લાગ્યા હતા-હજી મારી પેં રંગીયા ન હોતો.

મેં કોપપ્રકૃત રવેરે કહ્યું: "જુબેદા! આપું નિહુરાચરજ કાણે કર્યું? આ જાતિપર બાનો અપાચાર કરનાર એ નામદ કાણ છે? મને હમજાણ તેવું નામ આપ્યો. તેનાં પૈશાચિક કાર્યનું ફળ તેને જરાબર ચખાડી દઉં."

"તે આપણો શત્રુ છે."

"શત્રુ ન હોય તો શું મિત્ર આપું કાંઈ કરે? કહે, તેવું નામ કહે, એટલે તેના મસ્તકને ધડલી જુદું કરી નાખું."

"નહિ, તમે જો નામ જાણી શક્યો નહિ."

"કમ?"

"તે શુન રહસ્યની વાત તમને હમજાણ કરવામાં સાર નથી, માટે મને વધારે પૂછતા નહિ."

"જુબેદા-જુબેદા-હું તમને પ્રાણ કરતાં પણ વિશેષ આહું છું."

“તે દુઃખ હતું છું; પરંતુ તે માટે મારા પર અવિશ્વાસ લાગતો નહિ. હું વિશ્વાસપાત્રિની નથી, અને જો તેની બધું તો કલ્પનના સૂત્રને માટે મારે તિલાંજલી આપી દેવી જોઈએ.”

“નહિ, જ્યોતેશ દુઃખવિશ્વાસની નજરથી જોતો નથી. તમારા પ્રેમમાં દુઃખિતાઓ બની ગયો છું-પ્રેમનો એ ધર્મ નથી કે ઉભા પ્રેમી એક બીજામાં અવિશ્વાસની નજરથી જુએ; પરંતુ એ સંક્રાંતિ મારા મનમાં રહ્યા કરે છે.”

“શી યંકા?”

“તમારા હાથ જેવાજ એક છિન્ન હસ્ત મારી પાંચે મોકલવામાં આવ્યો હતો. તે હાથ પર મારી આંખેલીજ અંગુઠી હતી-તે હાથ કેવો હતો?”

“તે હાથ મારો નહોતો. જુઓ, મારા તો બંને હાથ સાબુત છે. ખાકી તે રહ્યો જાણવાની પણ તમને આપરવાળા નથી. એ મોઢુલસને પણ તમે તમારા મનમાં દબાવી રાખો. પ્રિયતમ! તમને એટલી ખાતરી નથી કે, જે કહેવાની વાત હોય તે તમને કહ્યા વીના રહું? આ બધો ભેદ અવિશ્વાસમાં દુઃખથી આવેલ છે. હાલ તો મૈન રહેવામાંજ સાર છે.”

“હા, મારી આંખે બાલુએ રહ્યોનો નિશિદ અધકાર જાણ રહ્યો છે. આ રહ્યો એક ક્યારે સમજાવે? ક્યારે દુઃખેમયી પત્નીએ તમારો અંગીકાર કરી રાખે?”

“બારે આપણે સ્વાધીનતાના રસારવાદમાં અજાત થઈ રહ્યા છો.”

“આપણી સ્વાધીનતાના પંથમાં ક્યાંકયો વિચિત્ર છે, તેની અને અમર પડતી નથી. હું તમે મારા તો સ્વાધીન ન થઈ શકો? આ નૈરવિશ્વાસ સ્વાધીનતા સંજ્ઞાનો ત્યાગ ન કરી શકો?”

“ના-ના, પ્રિયતમ! હું એક પ્રાર્થના ધોર ઘસલ જઈશમાં અગાધ મૂકું છું.”

“શું? એક શુભામીની જેવી જઈશમાં?”

“ના. આ બેઠુકાન હંડારાની સાથે હું એવા એક ગ્રામ જઈશમાં બંધાયું છું કે તે જઈશમાંથી છુટવાની ચક્રિત મારામાં નથી. માર તોજ તેમાંથી મને મુક્તિ અપાવી શકે એમ હો-નમેજ સ્વાધીન બનાવી શકે એમ હો.”

“કાણું દુઃખ તે વાત તો તમે મને ક્યારેય કહી નથી? કહે, કેવી રીતે તમને સ્વાધીન બનાવું?”

“મેં તમારા હાથમાં જે કાચાંસાર સોંપ્યા છે, તે તમે પાક કરો તોજ દુઃખ આ જઈશમાંથી છુટી શકે એમ થું. તે મુંઝવણમાંથી મારા મનમાં બિન ઇચ્છાક પાસે લેઈ અર્થ-વેદ પહેલેથી આપવા ઉપરજ નિર્મલ રહેલું છે. લોક અર્થવેદમાં પહેલેથીજ તમે તેમની પાસેથી ગ્રામ સંક્રાંતિ કરી શકો છો.”

“મેં પ્રવૃત્ત કરવામાં ખાતરી રાખું નથી. હું આજરોજ મારામાં જઈ પડેલો હતો; પરંતુ સુહાનના મટેલમાં ગુણમ રીતે ખંડીવાન થયો હતો. પ્રમાણ સારેમની સાથે સુહાનના સ્થાપિત ન હોતો.”

“તમારી બધી રિપતિનો વાત મેં સંભળ્યો છે. મારા

માટે તમે તમારા માલની પણ ઉચ્ચાર રાખી નથી. જે દુઃખ હતું; જ્યાં તમારા હાથમાંજ આ કાચાંસાર પડી શકે. નહિ તો મારા ઉપર પણ વધ ચારી નહિ.”

“વારુ, તમે કહે છે કે સમુદગની સાથે તમે વિચિત્ર અનુદ જઈશમાં બંધાયો છો. જે બંધન થું હું પ્રિયતમ કે બીજું કંઈ?”

“નહિ, પ્રિયતમ નથી. પણ સમુદગ જઈશ છે. આ સંક્રાંતિ જઈશમાંથી મારે મુક્તિ મેળવવી જોઈએ, નહિ તો મારા હૃદય રીતે ઉપર નથી.”

“સંક્રાંતિ બંધન? જુઓ, તેના અર્થ શું? આ કાચાંસાર બંધન?”

“આમીન! આ બધી રહ્યોમય બનાવ છે. રિતમીર છું કે, અત્યારે તેમો દુઃખ સુખાસે. કરી શકતી નથી. પ્રમાણ સારેમ પાસેથી ગ્રામ સંક્રાંતિ તમે પ્રાપ્ત કરો. એટલે મૂળ રહ્યો ભેદ તમને આપેઆપ સમજાઈ જશે. મારે જ્યાં મુખી તેમને ન મળે ત્યાં મુખી ધીરજ પાડવું કોઈ.”

“પરંતુ જે અર્થવેદ સાથે આપણું જાણિ લોકો છે તે તો મેં ગ્રામી રીતે છે.”

“નહિ, ગ્રામીની નથી. તે મારા હાથમાં છે. મારા હાથે રાતના અંધરે તમને લાવવામાં આવ્યા ત્યારે મેં તમને જોવા ક્યા. તમે કેવા સંક્રાંતિમાં સપડ્યા છો, તે દુઃખ તારામીક સમજાઈ શકે. દુઃખમાં લાગણીના ઉગ્રકાર કરી તમારો વધ કરાવ્યા સિવાય રહેતો નહિ એમ મને ખાતરી થઈ એટલે તમારી સમિતી દલિમીને મેં મરી પાસે લેવાલો. વાત વાતમાં દુઃખો પાસેથી બધી થઈ, જે વખતે તમે અ.આ ત્યારે જન ઉપર તમારી દલિત બોલાવી હતી. એટલે મેં અનુમાન કયું કે, લોક અર્થવેદ તમે પાછો મેળવ્યો છે અને તે તમારીજ પાસે છે. ત્યાર પછી દુઃખ તમારા ચિત્તમાંજ રહ્યો અને ત્યાંથી અર્થવેદ લઈ આવ્યો.”

“એવો તમે અનિ સુધિપત્રિ સીધું કામ કયું છે. તમારો જન ચતુરકષ્ટી મુક શકે રાતના કંઈ ખમી મેળવું.”

“હા, ચતુરકષ્ટ ચતુરકષ્ટી દલિતી અત્યારના દલીને તમારી પાસેથી લેઈ અર્થવેદ મળી આવ્યો. દોન તો તમારી રીતે થઈ શકતો નહિ.”

“જુઓ તમે મને બીજાવા સ્થિતિવાન આપું છો.”

“તમે મારા પ્રિયતમ હો-નમાજ મારે દુઃખ મારા પ્રાણ-સંક્રાંતિ કરતો નૈરાર છું, અને લાગી વખત પછી આપણું ઉપરનું મિલન થયું છે, પરંતુ આ સંક્રાંતિ મિલન-તીર્થ-નિર્વાહની પૂર્વ મુજબ આવે છે. હજી કેટલા વિવેક આપ વિરવા-દલી પૂર્વ મુજબ પાસે તે કહી શકાય નથી. જ્યાં મને ખાતર વચ્ચમાં કહાવા પાસે તે કહી શકાય નથી. જ્યાં મને ખાતર છે કે તમે મને જાણી જાણી નહિ. આમીન! માર રાખજો કે, મારે ખાતર જાણવા ભારે-ભારેની માર સંક્રાંતિને તમારે અનુમાણ કરે હો-આપણું ઉપરનું સંક્રાંતિ કરેલું તમારે કાઢવું, મેં અને અત્યારના ઉપર મારવાંથી રહેવું છે.”

(અનુદ)

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
અસરારથી દામમાં સસ્તાં
અસરારથી
હરે તેવાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પહેરવાપરો

મોટા નેપારીઓ પણ જાપાનીઝ ખરીદી જાય છે, કલચર્ડ
નામે બેળસેળવાળો ખોટો માલ લઈ ઠગાવા કરતાં
ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછેરેલી માછલીઓ

ફેરવી રીતે જ વેદા કરે છે

દરદાને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારો ઘેરજોતો શોખ
પુરો કરો-તમારા દામ અચ્છાને

ધેર બેઠાં પણ માલ બેવો હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

૬. ગાયમન્ડ હાઉસ, વાચ્છા ગાંધી રોડ,
ગામરેલી-મુંબઈ નં. ૭

૩. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીર્ડિંગરી બાઈસીકલ!

“રોયલ મેલ” (રજીસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક)

પેડીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

બીજા દરેક જાતની સાયકલો ૩૫૫ થી ૩૨૫૦

તેમજ સાયકલો દરેક છુટક સામાન મળશે.

ઓરડર સાથે ૩. ૨૫ એડવાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

ધાણુવાલા એન્ડ કું સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૨-૪૩૪ દાક્ષિણદેવી રોડ મુંબઈ

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શોખનો
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર.

મોજ-મજહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

અહારંગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આજેજ આહક થઇ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો:—મોજ-મજહ કાર્યાલય

અટાવ બીલડીંગ ગીરગામ મુંબઈ નં.

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો શુભ્ત હેન્ડ

અરબી અને સરતા હમરે પાસેથી મંગાવો. ધીરખા
નહોથી બચો. સેખનવિદ્યા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા
દેશું, એ સરત છે. બાનાથી આપ જાનવર રહેલ ફોટો
પુરખ અને સુંદર મહેલ ધમારત સીત સીનેરી બાજ બની
બગેરની જાળી એક સેકન્ડમાં કાઢી સાધકની પાડી શકો છો
ફોટો લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાતનો ત્રાસ
વાપરવાની રીતી ફોટો સાથે પુકટ મોકલવામાં આવે છે
ફોટો કેમેરાની રૂ. ૩૦૮. ખર્ચ નાહ લખો—

પત્તા:—ભારદ્વાજ કુંપની અલીગઢ સીટી.

મનોકામના સિધ્ધિની પુસ્તકમાં લખેલા નીચેના ઉપર
જેમીને કે વગર ચંન્ન મન્ન સિધ્ધિ વગર
ખરચ કરી સંસારી મનોકામના પુર્ણ થશે અને મુક્તીની
મે ત્રણ માસ અગાઉ સમજી શકો. કિં. રૂ. ૧૮. ખ.

૮૪ આસન વિન્નિવાળું કોંકશાસ્ત્ર

બી પ્રયોગનાં સર્વ શુભ ભેદ લક્ષણ, મનયાદુષ્ટ
પ્રાપ્તિ, વાંઝનો પંદાજ, શકુન સામુદ્રિક, વચીકરણ ચંન્ન,
તંત્ર, આકાશકર્મ અનુક્ર આપેલા કિં. રૂ. ૧૧. અસમ
વિધા કિં. રૂ. ૧૧.

પતો—બેનીરામ જે રવાલ દેવસેવક કુંપની. અલીગઢ સી

પાપ અને પશ્ચાતાપ

લખનાર-શ્રી. ચિત્રગુપ્ત

લલિત કુમાર પોતાના દિવાનખાનામાં એક રોય ઉપર વિચારમગ્ન રિથિતમાં આડો પડ્યો હતો એટલામાં બાલુના ઝોરડાનું બારણું ઉઘાડ્યું અને ડોક્ટર દિવાનખાનામાં પ્રવેશ કરી લલિત સાથે હસ્તક્ષિપ્ત કરી કહ્યું:- "ભાઈ ! બનતી કેશિય કરી નોંધ, પશુ લાચાર ! દરદીના પ્રાણ મરે એવું મને લાગ્યું નથી. ખાટે તેના આ અતિમ વખતે તેના ચિત્તને જરા પણ ઉદ્ધિગ કરશો નહિ."

એટલું કહી ડોક્ટર ચાલ્યો ગયો. લલિત પુનઃ રોય ઉપર ફરજાઈ પડ્યો, તેના હૃદયમાં એક પ્રકારનું તીવ્ર તોશાત ચાલી રહ્યું હતું; આવા કષ્ટમાં પશુ તે વિચારવા લાગ્યો કે ડોક્ટરના કહેવાને અર્થ એટલેજ હોયો નોંધજો કે-"આવા અતિમ વખતે તમે તેને વધારે કષ્ટ આપશો નહિ-તેને શાંત પશુ રીતે ઉદ્ધિગ કરશો નહિ."

અમારા લગ્ન થયે પાંચ વર્ષ થઈ ગયાં છે. આટલા વખતમાં પશુ લીલાને ખરા અંતઃકરણથી ચાલી બની ચકતા પ્રવેતે મેં તેને ખુશી અને આનંદી રાખી છે, તેના જેવી સ્ત્રી સાંધીની પશુ જગતમાં મળવી મુશ્કેલ છે. તે મને પોતાના પ્રાણ કરતાં પશુ વિશેષ વાલે છે.

પ્રારે ડોક્ટરને આમ કહેવાનું શું પ્રયોજન હતું ? એટલામાં પુનઃ દરદીનાં ઝોરડાનું બારણું ઉઘાડ્યું. લલિતને એક કંપાંત્રી વણુટી, તેની કષ્ટજનિત બચવા અનતઃકિંત થઈ ગઈ. પોતાના પાઠ વાંચી લીલાના ઝોરડામાંથી પડિતજીબદાર આવ્યા. પડિતજીએ લલિતના સામું આંદર નેત્રોએ નોંધ્યું અને ડોક્ટરની માફક તેણે પશુ તેના બાંધ પકડી કહ્યું:- "ભાઈ, ઇશ્વરની લીલાને શાંત પાર પામી શક્યું નથી. મૃત્યુ મુખમાં પડેલાની અંતિમ કષ્ટા પાર પાડવી એ મહા પુન્યનું કામ છે. લીલા જ્યેન તમારી સાથે વાત કરવા ઇચ્છે છે. પશુ વાદ રાખજો, તેમના આંખાને વક્રિયિત પશુ કુઝાય થાય એવું કરતા નહિ. કારણ કે, તેમના મૃત્યુકાળ નજીક આવી પહોંચ્યો છે."

પડિતજી ચાલ્યો ગયો. લલિત વિચારવા લાગ્યો. "પુનઃ ખીજવાર મને આમ શા ખાટે સુચના કરવામાં આવી હશે ?" લલિતનાં મનમાં કોતરક ઉત્પન્ન થયું. તરતજ તેણે બારણું ઉઘાડ્યું અને રોય અપાસાપિની લીલાના ચપન-કડમાં પ્રવેશ કરો.

સુકોમળ શંખાની અંદર છૂપી-ચીપી થયેલા લીલાનો દેહ હાથપીંજરની રિથિતમાં પડ્યો હતો. ખતાં હજી સુધી તેની સાંકળનાની ચકિત વિરુદ્ધ મઠ ન હોતી. બારણાનો ખડખડ થનાર તેણે સામે નજર કરી. લલિત તેની દષ્ટિએ પડ્યો. અપખીત દષ્ટિથી તે તેની સામે કશ્ચા આખની હોય તેવી રીતે નોંધ રહી. ખતાં કાંઈ બોલી શકી નહિ.

લીલાનો આવી મૌન કાતર દષ્ટિ નોંધ લલિતના મનમાં વિષમ આનંદોભવો ઉપરિથાત થયાં.

"તે એ મને પ્રાણ કરતાં પશુ વિશેષ વાલસ હતી- અંકારમાંજ સ્વર્ગ છે એવો મને જામ કરાવતી હતી-તેની દષ્ટિ દીનના બનાવતી બાધિત જેવી કેમ જણાય છે ? ઇશ્વર બાલુ પડિતજી તથા ડોક્ટર સાથે તેને કષ્ટ ભવતી વાતચિત થઈ હતું અને તેના મનમાં કષ્ટ ભવતું બુન બરામું હતું ! એવું શું બન્યું હતું કે તે મારાથી આમ અપખીત બને છે !" આમ અનેક તર્ક વિતર્ક કરતો લલિત લીલાના પલ્લવ પાસે જ પડેલો.

લલિત તેના માથા આગળ પલ્લવ પર બેઠો અને આંખમાં બરામ આવાતા અશ્રુજળને અટકાવવાનો નિરર્થક પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો. જેમ જેમ તે લીલાના દેહ તરફ તીવ્રજનનરે ભેટો ગયો, તેમ તેમ તેની પ્રાણ પ્રિવાની મલુતી અતિમ પળો-તેને શબોની માફક હૃદયમાં ભેડાવા લાગી. તેણે અશ્રુપાત અટકાવવા શ્વેલ પ્રયત્ન કર્યો પશુ અટકાવી શક્યો નહિ. તેના મોઢામાં કૂંચો બરામ આવ્યો. તે એક પશુ રાજ બોલી ચક્યો નહિ.

અશ્રુવિન્દુઓ સરી પડ્યા બાદ હૃદયનો બાર કષ્ટિક હલકો થવાથી દિપત લાવી તે બે ચાર ચબ્બો બોલ્યો:- "લીલા-લીલા ! હું અમજી ચક્યો નથી કે, તેમણે મને શું કહી ગયા !-નું શા માટે આટલી બધી શોકાવર બની ગઈ છે ?"

લીલા નેરાશયથ દષ્ટિએ લલિતના મુખ તરફ નોંધ રહી પછી પોતાના હિસા પડી ગયેલા હોડોને ઉન્નયુકત કરી-બાલુ કે કોઈ દરથી કેમ કહેવું ન હોય તેના ક્ષીણ સ્વરે તે કહેવા લાગી:- "પ્રાણનાથ ! ડોક્ટરે ૨૫૦૮ કહ્યું છે કે, મારું મૃત્યુ હવે આવી પહોંચ્યું છે."

લીલાના આટલા શબ્દોએ લલિતનું હૃદય વીધી નાખ્યું. નિખાલસ અને પ્રેમી હૃદયનો લલિત-પત્નીનું કુખ નોંધ ચક્યો નહિ. તેની બન્ને આંખોમાંથી અવિરત અશ્રુધારાઓ ચાલી લીલાના મુખારવિંદ પર પડી તેને પલિત કરવા લાગી.

પતિ-પત્ની કેટલીક વાર સુધી મૌન રહ્યા બાદ લલિતે તેના માથ પરનાં અશ્રુઓ લૂંચી નાખ્યાં અને તેના કંઠ પડોં ગયેલા માથ પર હાથ ફેરવી તેને આશ્વાસન આપવા લાગ્યો. લીલા માથ પર હાથ ફેરવી લાગી:- "ડોક્ટરના કરતાં પડિતજીની વાતચી ચીત મઠ અને કહેવા લાગી:- "ડોક્ટરના કરતાં પડિતજીની વાતચી માફ હૃદય વધુ નિર્મળ બન્યું છે. બાલુ, હું તમારી અપરાધિની છું !"

"હું તો દીવાની મઠ ગઈ છે !" લલિત એકદમ બોલી

બેઠો. "હોલા! હોલા!" એટલું કહી અલેગમર્થા - નેત્રાથી
 લેકે હોલાના કૃશ દેહને બિજાનામાંથી ઉઠતી બીધા અને પેતાના
 ખાતી સરસો ચાંપેલા, તે પ્રકાશો અકચા લગ્યો:- "હોલા!
 હોલા! હું તને નેત્રા ખારથી ચાહું છું-તેવાજ ખારથી હું
 પલ્લ અને ચાહે છે. ઘૂંજ માઈ સર્વજ-ઘૂંજ માઈ સર્વજ છે.
 ઘૂં મારી આગળ અપરાધિની હોય એવું હું માનતો નથી." -

પતિના બાહુધાર્યમાં આખરું યશસ્વિ રમથીએ પોતાના નેત્રે
ખેાલ્યાં. તેના સુરેદ યુષ્ઠી જેવા યપ ચરેલા સુખની આમી સહજ
સંકેતમાત્ર. તેણે પોતાના હાથ ઉંચા કર્યાં અને વેલીની માફક
પતિના કંઠમાં વીંટળાઈ બાજુ રવરે ફરેલા કાગી:—

“પ્રાણુનાથ ! મારા પરનો તમારો અંતુલનાય ગ્રેમ મને આનો દુઃખ દઈ રહ્યો છે-મને અનુતાપના સાગરમાં બાળી રહ્યો છે, હું તમને દમણી જે વાત કહેવા-તેનો સ્વીકાર કરવા પ્રયત્ન છું તે ધણી ભાનક છે ! મારે મારા પાપનો સ્વીકાર કરવા જ જોઈએ, નહિ તો હું રૌરી નકાની અધિકારી થાઉં જોમ પાંડિ-તણએ મને કહ્યું છે. બહાલ ! મારા શીશુ કઠપી બેલાવું નથી-પણ સાંભળો-હું તમારો પ્રત્યે વિશ્વાસપાત્રિની નીવડી છું...”

“हाल प्र ? भारी सीला ? नहि. क' मानतो नथी.”

“બાલા, આ અધો તમારો પ્રેમ તમને બોલાવે છે; પરંતુ...”

“परंतु शं ?”

“જેક પાપ-ભયંકર પાપ મેં કર્યું છે, તેની આખરી કબૂલત આપી આપની પાસે ક્ષમા માગી છું. હજારના દરબારમાં જવા. હવે છું. આપની ક્ષમા નહિ મળે તો હું નકંનો અધિકારી થઈશ.”

“લીલાં! તું અને નકની અધિકારી! હા, તું જન્મ-
છે ?”

“સહજો ત્યારે આપણાં ઉભયનાં હાડાં સ્થાને પાંચ વાં વીતી ગયાં છે. આટલા વખતમાં આપણે સંસારમાં જેને સુખ-સ્વર્ગ કહે છે, તે સંપૂર્ણ રીતે ભોગ્યું છે. આપણા સુખમાં કોઈ જાનની મણા ન હોતી જતાં એક ઉજ્જવ મને સાધવા કરતાં હતી. તે ચિંતા મારું કાળજી હમેશા કોપાં કરતી હતી. તે ખીજ કોઈ નહિ પણ સંતાન લાલસા ! મારી સાથેની મારી પ્રિય સહ-ચરીઓનાં ગુસ્તાજ સ્થાં જાગી જોતે જોઈ પારી ગોઠ આવી હતી એમ માની રાત દિવસ હું જળવા કરતી હતી. સંસારમાં પડ્ય પડી અહીં જાતિને સંતાન પ્રતિ માટે પુત્રની માતા - મ્મ મારે-કેવી તબ આકાશ દોષ છે, તેની ખરી કલ્પના તમારા પુત્ર હલેને હોતી નથી. પંડુ અહીંને તો મોંઘી કલાક તે હાથપથ સળગાવ્યા કરે છે. તમારાથી છુપા દેરા-ધામ અને પેસીઓની જો અને જાનની દર-ઓ કરી જેનું પણ પુત્ર પ્રતિષ્ઠિત મારી કુળ કુળના થક નહિ આપણે જ એક મહિન પડેલાં હું મરિદે દરશન કરવા ગઈ હતી. દરશનને વાર દેવાથી મેં એક જ દે મરિદા ઓટમે જેમી કુચની કયાં કર્યું દર્શ

મને તે કુપયત્રી પશંદ નહિ હોવાથી હું એક એટલાને ખોટીને
બોલી દત્તી એટલામાં એક વધવા મારી પાસે આવતી બેઠી. જ્યાં
હિંસ્ય વાતોએ વળખાં-તેણે મારા તરફ સહાનુભૂતિ દર્શાવી અને
પુનઃ પ્રાર્થિત થાંટે એકં. વૈશરાજ સારા વિપાક બાજુ છે એમ મને
કહ્યું. હું લોભામ્, ખીજો દિવસે તેણે પાંજરા પોળવી ગઈના
તરફ તથા-વાંગે અને મળવાનું કહ્યું. પુનઃથી હું તેની મોહિનીમાં
બરાબર ફાપાઈ દત્તી એટલે સંકેત પ્રમાણે તેને મળ્યા.

જ્યોત્ષ્ણો અને આગળ ચાલવા લાગ્યાં. તે મને સુધંનારાયજીના મંદિરની નજીકમાં એક-ધરની અંદર લઈ ગઈ અને એહિં વૈધરાજ રહે છે એમ કહ્યું. મને દિવાનખાનામાં એસાડો પોતે વૈધરાજને મોલાવી લાવે છે એમ કહી પાંચી સંતકી ગઈ. પાંચ-દસ મિનિટમાં વૈધરાજને જલે એક રેશમી વસ્ત્રો પરિધાન કરેલ-પગમાં પામડીઓ પહેરેલ શાસ્ત્રી માં પ્રવેશ કર્યો. જાણે કે, પોતે અમા-ઉથી જાણતે, જ ન હોય તેમ-અને મારા મનની દરેક વાત તેણે કહી સંભળાવી. મેં માન્યું કે, પેલી વૃધ્ધાઓ તેને મારી ધમ્મજા બજાવી હશે એટલે તેની વાતમાં અને કાંઈ નવાઈ લાગી નહિ. તે શાસ્ત્રે પછી એક કળાટ ઉઘાડ્યું અને તેમાંથી પાંચ સાંત શીશીઓ લઈ દવા કઢાડી. ચર પડીકી વાળી તેણે મારા કાંધમાં મૂડી અને એક પડીકી અને તરતજ આંધ જવા કહ્યું. તરતજ વાનને ચક્રકલ હોતી એ ન્યાયે હું તે પડીકી આઈ ગઈ.

પડીકીની અક્ષર તરતજ મારા મગજ પર યદ. આરવે
આસો હું બેઠાન થયા લાગી.

લગભગ પાંચ વાગે હું જાગ્યો ત્યારે જોયું કે મારા શરીર પરનાં વસ્ત્રો અસ્તવ્યસ્ત થઈ મળી હતી-
વધારે હું કહું-કહેતાં શરમ આપે છે-મારી પવિત્રતા. હાંસ્ય
હતી-પ્રત્યેક લેવા જતાં મારાં પાકાકામન પર મેં ધમ્મો, લગભગ
હતાં હું હોતો જોઈ થયું. આ વખતે દિવાનખાતામાં જોઈ
નહોતો. હું તો જીવ લઈને નદસાપ તેમ વાડી. સાંજે ઘેર આવી,
પછી આપને મારું કાળું મુખ દેખાડતાં શરમાતી હતી. તે વિલ-
સથી મારા દિલને સખત બાંધતો લાગ્યો, તે બાજુ દિવસ મુઠી
લાલે છે. મારા પાપની જગાળાઓ મારા દેહને બાળી શરમજન
કરી છે. આખરે હોલ્લા દિવસ ગણાડી ગયા છે પતિની બચાડ
હોલ્લેબંધ કરી સંતતિની કૃપાએ સ્વપ્નને વિહાર કરનારી હું-
મારા માપને પશ્ચાત્તાપ કરી આપની પાસે-મારી પાસે હું-
વહાલા મને દુઃખ આપજો. તો હું રવગી-જાગ્રદા-નહિ તો નહ
તો મારા કંઈ લખ્યું જ નહિ છે.”

લીસાને એકાદ સાંમળી દળગેરા રૂઝિક દરા થતા હોય તેવી લસિનાના હાથની રિયનિ થય. ચાતનાના મમનિતક આતનાંદ દગલી રાખવા ચરે તેણે લીસાને ખિજનામાં મૂકી પોતાના જન્ને હાથથી રડેકું દોડી દીધું. લીસાની આંખોમાં પણ આંધારા આંખાં ઘેર નિરનપ્ધામાંજ તેના પ્રાણ ચાલ્યા જશે-એકે કેવળના લસિના ગાયમાં ઉત્પન્ન થય. તે આધાર બની ગયો-

લીલા લગ્ન સ્વરે તેને વિનિતિ કરતાં કહેવા લાગી:-
“પ્રાણનાથ! કહેા-કહેા-તે વખતે મારો છુદ્ધિપત્ર થયેો હતો-
પશુ-પશુ તમે લામા નહિ કરો તો મને મરતાં મરતાં પશુ-મનુ
દુઃખ થયેો, સંખ્યાની ચાલમાં મુખ છુપાવી લલિત દીર્ઘ નિશ્વાસ
મૂક્યા કરતો હતો. લીલાની ઠંડી આંગળાઓએ એક વાર લલિ-
તના ઓપાદેશને સ્પર્શે કંઈ-ત્યાંથી ફાલી માલી સરી નહિ.

હવે લલિતના મનમાં પ્રકાર પડ્યો ડોકટર અને પડિત
કહેલ શબ્દો-“તેની અંતિમ ઇચ્છાએ તેને દુઃખ થાય તેવું કાંઈ
પશુ કર્યો નહિ”-તેનો મન સમજાયો.

લલિતના સુગંધીર પ્રેમાર્દ્ર હૃદયમાં કચ્છાનો ચર્મિર ઉછળવા
લાગ્યો, મર્મોદિત હૃદયના ઉછળતા રક્તપ્રવાહને ચંચળી રાખી-
જલજળળળતો ચંચળ કરી હતલાગિની અગળા છેવટની સાંતિ
પામે એ ઇચ્છાએ તેણે તેને પુનઃ પોતાના પાહુપાશમાં લીધી
અને છાતીએ લગાડી-કચ્છાદ દૃષ્ટિએ તેના તરફ નેજ એક
મધુર પશુ મિથ્યા સ્મિત કરી તેના મુખને સુખન લાઇ કહ્યું:-
“લીલા! જો પહેલેથીજ આ વાતની મને ખબર કરી હોત તો
આમ મૌનનો પ્રત્યં આવત નાંહ તારી થયેલી એકજ જલ અને
તારો પશુ તાપ તારા ચિત્તની શુદ્ધિ માટે પૂરતાં રતાં. વ્હાલી!
હું તને સંપૂર્ણ મારી આપું છું. ઇશ્વર પશુ તારા અંતઃકરણના
ખશ પશ્ચાતાપથી તને પરિત્ર કરી મેશે.”

નિખાલસ માથે પડિએ ઉચ્ચારવાં શબ્દો સાંભળી લીલાનાં
મેત્રો વિસ્મયતાથી સહજ ચમક્યાં. પછી તેજ પદમવે ધીમે ધીમે
અનુન થતાં ગયાં-સમસ્ત ઉદ્દેગને નિરાશિયુત કરી-આખરે એક
નિશ્વાસ સાથે તેનો પ્રાણુપશુ બહાર નીકળી પડ્યો-માથ તેના
અન્ને હેઠ ઉતર અનીલ મુખના અવશેષ સ્વરૂપે માત્ર એક
મિષ્ટ હાસ્ય રહી ગયું.

લીલાનાં પાહુપાશી મુખ પર માત્ર મૃત્યુની શાંતિ અને
આરામ જણાવા લાગ્યા-જ્યારે માત્ર મૃત્યુની બીજજીવા લલિતના
હૃદયપટ પર છપાઇ ગઇ! (સંપૂર્ણ)

જોઈએ છે.

ખેલ એન્ડ હૉટેલનો કેમેરા.

કપડીઃ આઉટ્રીટ સાથે

મોઝો-વેનિઝર ફાટમા ફિલ્મ હાં.

રૂસી હોલ, કલમરીઃ-લાયપલ્સ મુખાપ.

સંસ્થા-ફાટમા ફિલ્મની સુગમ એન-ફી ફાટમે
આપવામાં આવી નથી. સુગમ માટે કિલ્લેજ સ્થળે પત્ર-
વ્યવહાર કરવો.

સત્યયુગના સમાચારના પેગામ

મારા મોજ-મગ્નતા વાંચક વંદ, ઉપરું હેડિંગ મપગેગો
નહિ માનતા હો! સાચા આધારે પશુ વાત નહી કરે છે-અસ્યો.
મોજ-“અવગાને, સિંધવતિ, પાસ કરે છે પેદગા.”

કેમ વાક્ય, ખરું છે કે ખોટું? હું કોઈની પશુ તાક્ષત
છે કે અર્થનું વેદના મોઝને વ્યવસ્થ કરી કહે? વાર, વારે દવે
બધ હું. એજ સિંધવતિ તમેને કહી સમજાવી ચકું ખરો કે
મુખાપમાં સત્યયુગની પદરામણી મોડી વહેલો પશુ જેમ બને તેમ
બલવી થયાની છે. જેથી તમારાં સગાં સંબંધીમેને પશુ
આજેજ સમાચાર લખી વાળમે કે જેથી તેમના હૃદય પશુ
આનંદથી ઉભરાય.

ચેડા દિવસો ઉપર સ્વાનમાં નજરે થયેલી, પશુ આપણે
અપરું કે હસી નિશક અને નહી, આજે તો અમન અવરથામાં
અને વળા રોદિઓ સંગાતે અવલોકન થયેલું છે તે તમને નીચે
પ્રમાણે કહવું નિરંદન કરું છું. ગરમી થી હોમ તો છુપાં
ઉતારા વાચમો.

કામ, કેપ, લોક અને મોહ!

તે કામ સર્વેવું સ્વાદા.

૧ સધી-કુતરા અને નિલાગની નેથી દવે નિલાગાએ
કુતરાથી મુખાપમાં કરવાનું રહ્યું નથી.

૨ સધી-પિલામા અને ઉંદરની માળા વચ્ચેની મહોઓવા
લેસપ વચ્ચેઓ લણી વખત પહેલો ફારતી તમારી નજરે ચલાદ
અપથી દરિયોતર થતીજ હશે.

૩ વજ નજર અને ઝોમોક, અનરમાં કે મેળામાં રોજ
વર્ષની સુદરી હોય કે, પડીસ વર્ષની પ્રેમતાને કાચે બગલમાં
હાથ રખા રોલે-રથી રાત દહોડે માલુસોએ કરવાનું તો પશુ-
નનેતર જતી મુજગ મીન તમારું મથોલે ન ચરે, એવું નામ
કામ વિનાસ નહિ તો બીજું શું!

૪ રાગદ્વેષ તો વદન વિચર્ય થયેલા દોસ છે. નેજએ તો
તમારી ધોરીને બીજે કોઈ-કેડ પકડી લાઇ ગય તો પશુ તમારાથી
મા નહિ થઇ શકે, અને તમારું દીપ જાનંદની ઉમરાય ખરું.
કહીએ તો એવુંજ નામ કોપલ નિઃસ્ત થયું કહેતામ.

૫ નેજડ કેસ તમે નેજ શોરું છાં પશુ તમારું દીપ ન
કાડે, કે ન તો તમારી ખાના ખરાબી થાય. ચૂપ કરને સાદેન
આ વાત-અસ્ય નહિ માન્યો. નહિ તો તમારી બુદ્ધ અનુભુ-
વિગતથી નિરૂપ થાય તો, અને દનિશરક દેવ તો અર્વ
ખીંચીં સત્યોનો કેપ નેજ, અને ચલાવી સકે અને પ્રચલે કાપમ
કાચ રાખે. આ રોડે અનેક તરેહનું સ્થપ નિઃડો તમારી નજરે
નિરે છાં તમે કહિયગ માની રોઝે વે કેમ ગણે! સદે-છા!
ખા-નાશ, મે-નાજ મળમે.
ખી અમ્ય, નામ્ય.

હમ ન છોડે લીધરી !

લીધરી હમપર દિલ દે, હમ દિલવે લીધરી,
લીધરી હમકો ન છોડે, હમ ન છોડે લીધરી.
ભાખ ચાહેના છુકાના, હમસે કાષ લીધરી,
છોડ દે દુનિયા મગર, હરિજન ન છોડે લીધરી.
લીધરી ગર દે બની, તો હે બને દોનો જવાન,
અખ મિલેગા ખાક મેં, ગર છુટ જાયે લીધરી.
ચિકની ચુપડી ખાત કરના, હમને સીખા ખૂબ દે,
ગિરિગિરો આ રંગ જાલના, દે સિખાતી લીધરી.
જનકે તમાગી, સાધુ કા, બાના પદન ભેતે દે હમ,
મોટરો પર ચાલ દિન, હમકો દિયતી લીધરી.
કોન છોડેના કહો દિર, મોજ કી મદ લીધરી,
તે ચુકટકા રાજ દે પદ, ખાદસાકી લીધરી.
સર છુકાયે અખ અદખસે, હુકમ કે બન્દે બને,
દે બની અખ સે દમારી, મદ નિરાલી લીધરી.
દેલિયાં કે મોલ કાષ, પૂજા હમકો નહો,
લોકે કેકા ચુલક કા, કરતે નહો જો લીધરી.
હમને કાલી જોલ દે, ગાંધીજી અખ આપી ચલી,
સાદ કી બી પલ કા જખ, મિલ ગપી થી લીધરી.
અલ હસી બલપર પુનવે, ઘેર દે લોગોં સે હમ,
ખદરી પોશાક દે, બેધાક ખારી લીધરી.
દિન્દુઓકે દિત ન બોલેજે કબી હમ એક ખાત,
જન્મ દિન્દુ કલમેં દે, પર જાત તો દે લીધરી.
મંચ દુમ માનો હમે, પરખંચ દેલેગે હમ,
લેલ પાની કા મિલા દે, તખ હમારી લીધરી.
જખ ચલે કકા કહો, બન્દે નહો જાતે વદા,
ખોપડી અપની ખ્યાના, મદ બતાતી લીધરી.
દોપ મહને કે સિયે, મા લટને કા વાદ વાદ,
ખાદ દેગે કે હમારી, દખ લેના લીધરી.
શાન્તિકા જલ દાલ દેગે, ચુલિક કા કાસેજે હમ,
ગલિયાં સરકાર કા દે, હમ ખધારે લીધરી.
દે દિયા ધકા, ગિરા, પાતાલ મેં દે અલ્લહવાજ,
અખ અનોખી ચાલ કી, હમ હેં દિખાતે લીધરી.
પુચ નહો દિન્દુ દે હમસે, મુસલમા બી જલ રહે,
સુહસે કહતે કુલ દિયકતી, હે હમારી લીધરી.

કમા કદ, અખાય કરતે, માલગી છુ દે જમ,
ખાક મેં હે ચાદતે, અખ તો મિલાના લીધરી.
મતિ પૂજા દે છુરી, ખાજ ખજના દે છુચ,
ખાપકાકો કા છુરા નિસદિન, બતાતી લીધરી.
ખાય તો પશુ દે નિરિ, ઉસ પર દયા કરના અલ,
જનવર કે પ્રેમસે દમા, છુકાતી લીધરી.
કયા ભિગા જાયેગા હમસે, બન્દે ખાજ ગર દુખા,
માન જાયો વાર મત, છીનો હમારી લીધરી.
દેલિયાં મેં જાકે અખ, સ્પીચ અડેગે બહાત,
ચુલક કા ખાજાદ કરે, દેગી હમારી લીધરી.
જન્મ દિન્દુ કે વદા દે, જનકર દસ વાત કા,
વોટ દેના હમકા ખારે, એ જ્યાના લીધરી.
તોડ દેગે કોલિયા કા, કોડ દેગે અપના જિર,
મા રહેગી જાન અપની, મા રહેગી લીધરી.
કદ નહો સકતે કરગે, દિન્દુઓકા દિત કબી,
ચુલક કે પીછે હમારી, ખાવખ દે લીધરી.
ખોપડી કદ જાયેગી, ચિદ જાયેગે જોયે મિયાં,
હમકો દે દોનો ખ્યાની, ખોપડી ખોર લીધરી.
પાદ રખના ગર કહો, તુમને દિયા હમકા ન વોટ,
જનકર છતા તુમદે, આ જાયેગી મદ લીધરી.
લાટ સાદખ સે બા, અજ્યા હમારા દે બટા,
એક ચુખા લાટકા, હર પ્રાંત મેં દે બીધરી.
ફલ મુલર કા મિલેલા, શીધ આપગા સ્વરાજ્ય,
ગર ફલી ફલી રહી, થો લી હમારી લીધરી.

(દિન્દુ પચ)

ચેતો. નકલી ચોપડીથી ઠગારો નહો.

જાહેર ખબરમાં જખાબ્યા પ્રમાણે ન હોય તો
પેશા પાછા દેવમાં આપરી.

ગુપ્ત કોડશાસ્ત્ર રંગીન ચિત્રોવાળું આ પુસ્તકના
સંપૂર્ણ ગુપ્તકોદ મનચાલક સંતાન
અભિપ્રાય વા ચલવાસ નીચમ સકુન સામુદ્રિક વગેરે કિં. રા. ૧૫
મેસ્મરીકમ સાંકળ્સ

નામની જુઠી જમીનમાં પાણીમાં હોય તે ધન,
ખોવાયલી વસ્તુ એક પળમાં કમા છે જો જાણુ, મુએજા
માણુસોના આત્મા સાથે વાત કરી, રાગીઓના રાજ સારા
થવા મોદિની વિલા, સાંધ વિજીનાં વિષ દુર કરુ કિં. ર. ૧૫.

પી. એલ. રમા અલીગઢ સીટી.

આજકાલનાં નાટકો

કુમળી કળી.

અવલોકનકાર:-રા. દેવીકાન્ત.

વિસ્તાર કાપથી આ વિવેચન અહીં સમાપ્ત કરી દેને આપણે 'કુમળી કળી' ની કાવ્ય રચના તપાસીએ; આ નાટકમાં એકંદરે રમ ગાયનો સૂચનારના મજાગાયરણ સહિત છે. ખેલ શુજરાતી હોવા છતાં એમાં પાંચ ગાયનો પર ભાષાનાં-ખીચરીયા ભાષાનાં છે. અપવાદ તરીકે એકાદ ગાયન બાદ કરતાં બીજાં બધાં ગાયનો કાવ્ય, કાવ્યા, અલંકાર કે પ્રાસનું કેકાણું નહિ હોવાથી નોંધકણી બન્યાં છે. અમુક ગાયનો તો તદ્દન તીરસ અને ભાવશૂન્ય છે. ત્યાં પછની સદૃશ પણ જરૂર નથી, ત્યાં નોંધકણી ગોઠવવામાં આવ્યાં છે. ઉદાહરણ તરીકે માત્ર એકજ ગાયન લઈએ. બાવીસમાં ગાયનની નીચેની લીટીએ જોએ. કનકાવતી ગાય છે કે,

હું' શું' કહું' મારી કથા;

મારા પિતા દેવી તણને મોહમાં હાથે રંચે,

રોગન બાધ દાહીના મારા પિતાનું લઘ ગયા;

ને મોહમાં પાછા ફરી વેશ્યાતણા સંગી થયા -હું

હું' શું' કહું' કેને કહું' મનમાં આતિ મુંબઈ' છું;

મારા પિતાનાં પાપ છે કે આજ અઘડિયાં મારું છું.

માથા કરતાં પાછી મોટી યથ જાણ એ હેતુથી આ એકજ ઉદાહરણ બસ યથ પડશે એમ અને માનીએ છીએ. આખા નાટકનાં પચીસ ગાયનોમાંથી સાગ્યેજ તથા ચાર ગાયન વનસેમોર થાય છે; તેમાં પણ વળી બેમાં અને કારીની જુગલ બેનીનાં બાંગેડી ગાયનો તેમની ફેંકાફેંક તથા જોતર અંકિટશથી વનસેમોર થાય છે. તે બાદ કરીએ તો બધાં ગાયનોમાં એક એ પણ સાગ્યેજ પ્રેક્ષકોના મનને અસર કરે છે!

હવે આ નાટકમાં જે જે નરો કાળ ધન્ય છે તે સંબંધી અમે થોડું વિવેચન કરવું પ્રાસંગિક મારીએ છીએ:-

રા. બાપુલાલ અને રા. બપથકરે અભિનેતાઓ છે. તેમાં પણ અભિનયની કળામાં તો રા. બાપુલાલ કરતાં પણ રા. બપથકરે થયું પ્રવીણ છે. પોતાની ભૂમિકાને તાંદ્રશ્ય સહજરૂપે આપવામાં તેઓ અતિશય દીક્ષિત નીવડે તેમ છે તથા એ નર શુજરાતી રંગભૂમિનું ગૌરવ છે એમજ અમારે ખરા હજારથી કહેવું જોઈએ.

અગ્રીમ નાટ્ય સાહિત્યની દૃષ્ટિએ અભિનયના ચાર પ્રકાર છે. (૧) આંગિકાભિનય (૨) વાચિકાભિનય, (૩) આદ્યાભિનય અને (૪) સાત્વિકાભિનય.

(૧) કેવળ અંગના વિવિધ મરોડથી જે અભિનય કરવામાં આવે છે તેને આંગિકાભિનય કહેવામાં આવે છે. (૨) કેવળ વાણીથી જે અભિનય કરવામાં આવે છે તેને વાચિકા અભિનય કહેવામાં આવે છે. (૩) વેશ ભૂષણદ્વારા સુખાદીથી જે અભિનય દર્શાવવામાં આવે તેને આદ્યાભિનય કહેવામાં આવે છે. અને (૪) રત્ન, રવેદ, રેમાંચ, કંપ, અશ્રુ વગેરેથી અવરથાને અનુસરી જે અભિનય કરવામાં આવે તેને સાત્વિકાભિનય કહેવામાં આવે છે.

અમારે કહેવું જોઈએ કે, રા. બપથકરે અભિનયના આ ચાર પ્રકારમાં સારી પ્રવીણતા મેળવી છે. જો કે, આદ્યાભિનયમાં કંઈક કંઈક પ્રયત્ન તેઓ સદૃશ જોઈએ આવે છે; પરંતુ તે ક્ષમાપાત્ર લાગે છે.

રા. બાપુલાલ નાટક શુજરાતી કંપનીના માલિક હોવા ઉપરાંત જુના પ્રતિષ્ઠિત નટ છે તેથી તેઓ પોતાની ભૂમિકાને ધીમવચ મધ્યશક્તિ અપાત કરે એમાં કંઈક નવાઈ જોવું નથી. પ્રાણજનની ભૂમિકાને તેઓ ઠીક કનસાર આવે છે; પરંતુ તેમની વાચિકાભિનયની કડપ મળી વખતે રસનો ભંગ કરી કૃત્રિમ વાતાવરણ ઉત્પન્ન કરે છે. વાચિકાભિનય તરફ જે તેઓ વિશેષ લક્ષ્ય આપે છે તેમનું કામ દૃશ્ય પણ વધુ વખણારી.

બાપુ સુજરાતમંડળ કામ પણ ઠીક મળી ચકાવ. રમજાનની ભૂમિકાને તેઓ ભોક્ષિય અનાવવા બનવું કરે છે; પરંતુ તેમની અભિનયકળા ખીલવાને દૃશ્ય અવકાશ છે. રા. બપથકરે જેવાના કદવાસમાં રહી અવિખ્યાં તેઓ વધુ સારું કામ કરી બતાવે એવી અને આજ રાખીએ તો તે અવરથાને નહિ લેખ્ય.

'કુમળી કળી' કનકાવતીના કંઈ જે વિશેષ મંજુલ હોત તો સારું એમ અમને લાગે છે; છતાં એનું કામ પણ સાધારણ રીતે કંઈક ઠીક જણાય છે.

તેઓ અને કારીની ભૂમિકા કનકાવતાર નરો મારે પણ આ સમાલોચનામાં થોડું વિવેચન થઈ ચુક્યું છે; છતાં તેમને ન્યાય આપવાની ખાતર અને અમારે ઉમેરવું જોઈએ કે, એ બંને નરોમાં રંગભૂમિને જાજતા શુભો હોવા છતાં કેવળ આંખર એકાદિશથી અને ફેંકાફેંકના દંપકા, વગરના શબ્દો વાપરવાથી તેઓ પોતાની ભૂમિકાને લાભવી મારે છે. એક રથજે જેની લીટીએ ઉચ્ચારવામાં આવે છે કે,

સાંજાનું વીર કુમળી કળી વચ્ચે હમારા જગ હય;

કુમળી કળી-જીતી ગઈ, ઉસકા થઈ રંગ હય,

આવી કિડાનેથી ભુરિય દર્શાવનાર આપવામાં વચન ઉચ્ચારવાં એ ત્રણી નોંધ પોતાની મદદમાં યોગી કરવા જોવું.

છે. એક તરફથી 'એ પદી મેન્ડ' થાં ચપદા રા. મહિલાલ પાગ-
લની શુશ્રૂષાતંત્ર ગાય અને બીજી તરફથી ચપદાનાં નાટકમાં
રા. પાગલના 'સૌરાષ્ટ્ર વીર' ની ઠેકડી કરવામાં આવે છે. જો જોય-
નીય પ્રકાર છે. રા. આપુલાલ પણ આ સંબંધી યોગ્ય વ્યવસ્થા
કરી એવ અમે આશા રાખીએ છીએ.

દૂરમાં એટલું જ કહેવાયું કે, નાટક રચનાર હેતુવાળી વસ્તુ
પસંદ કરી તેમાં કાંઈક અચકાર અને અધુરતા હોવાની સંકેત
રાખવી જોઈએ; તે સાથે સ્વાસ્થ્યવિકલા તરફ ખાસ ધ્યાન આપવું
જોઈએ. સ્વાસ્થ્યવિક વસ્તુ વિનાનાં દરમ્યાન લખવાનો પ્રયત્ન
અર્થ થઈ પડે છે; કેમકે નાટક વાંચનાં માટે અલ્પ કાળ નથી.

વળા નાટકકારે એવી સ્વરાજ તથા નિયુક્તવાળી પાત્રોની
વાતચિત્ત ગોઠવવી જોઈએ કે, જે પાત્રોને જેવા સ્વભાવ હોય
તેજીનાં વાત તેનાં સુખમાંથી નીકળે નાટકમાં જાણજાણ જાણે
થોડું જોલનાર, થોડું જોલનારને વાચણ, સુખ પાત્રમાં વધુરુતા
અને વિદ્વાન પાત્રમાં જોલનારના વિસંગત યદ્ય પદી યમે એવી
સારી વસ્તુને નિષ્કૃષ્ટ બનાવી દે છે. પાત્રોની વાતચિત્ત ઉપરથી જ
પ્રેક્ષક તેમના સ્વભાવને સચળ શકે એ વિશેષ ધ્યાન છે. નાટકમાં
વાકપ્રપંચ મોટેડો હોય અણુપ છે. રસ વિશેષથી પ્રેક્ષકનાં અંતઃક-
રણને ઉન્નત અગર એક સાથે શોકાકાર કરવાનાં વધુ વાગ્યાબર
કરવાથી નાટકનો ઉદ્દેશ કદાપિ સિધ્ધ થતો નથી. નાટકમાં જાણ-
જાણના કરતાં ચિત્તભાવ નાટક અને વિદ્વાનો વિશેષ આદર થાય છે.
પ્રપંચ રૂપે કોઈ ભાવ નાટકમાં બતાવવામાં આવે એ શીઘ્ર ઉપાય
છે; પરંતુ કૌશલપૂર્વક થોડા માર્ગિક અંશમાં ધણો ભાવ દર્શા-
વવામાં આવે એ મુખ્ય ઉપાય છે.

થોડા સંખ્યામાં વધુ ભાવ સમજાવના એ નાટ્ય જીવનની
મહાવર્ષિ છે. ઉદાહરણ તરીકે ઉત્તર રામ ચરિતમાં મહારામ જનક
આવી પૂછે છે કે, 'કાસ્તે પ્રજા વાત્સલ્યો રામ;' અને પ્રજા
વાત્સલ્ય સખ પ્રયોગથી મહારામ જનકના હૃદયના કેટલા વિકાર
દેખાય છે એ વિચારથી લ વાંચકો સમજી શકે તેમ છે. મોનર
હૃદયના વાસ્તવિક કાવો પ્રેક્ષકો સમજી શકે એ આવી રીતે દર્શાવી
શકે તેને જ નાટકકાર કહી શકાય

વળા શરૂતલા સાસરે જાય છે ત્યારે કવચ કેવી રીતે એક
દર્શાવે છે તે જોઈએ:—

કવચ (મનમાં વિચાર કરી) કહે છે:—“અહા! આને
શરૂતલા પતિયુદ્ધે જશે એ વિચારથી હૃદય ડુબું ઉત્ક્રાંતિ સાધ
છે! અંતરમાં જે ભાવોનો ઉન્નત અગર થયો છે તેથી જીવ્યા બંધ
બની છે. હાથ! હું વંનવાની તપસ્વી છું! જાં મહાર! હૃદય
આવું આકુળ થાય છે તો પછી કન્યાના વિશાલદુઃખથી આશ્ચર્ય-
ચક્રચોની કેવી દશા થતી હશે! ”

આ રથો કવિવર કાલિદાસે કુળપતિ કવચ કવિવર રૂપ
ધારણ કરી કવિનાં માનસિક ભાવ વધાર્યું રીતે દર્શાવ્યા છે કે
કેમ એ વાંચનાર વિચારી શકશે.

અહીં એ કાલિદાસે કવચ કવિને છાતી કટી વિલાપ કરતા

આલેખ્યા હોત તો કવિને યોગ્ય વૈષ્ણવી કેવી દશા થાત?

નાટક રચનામાં શિથિલતાનો દોષ પણ ન થવો જોઈએ.
નાયક નાયિકાદ્વારા કોઈ કાર્યની અવધારણા કરી તેને અપૂર્ણ
રાખવું અથવા ખીલ બનાવે ઉમેરી તેનું મૂળ કાપવું એ નાલ
રચનાનો ઉદ્દેશ નથી. એથી નાટ્ય રચના નિષ્ફળ નીવડે છે.
કેવળ ઉત્તમ વસ્તુઓ વીણી લઈ-એકઠી કરી તેને શ્રેયેલી વસ્તુમાં
ઉત્તમ અર્થ અને અર્થમ રથોએ યોગ્યતાનુસાર ગોઠવી છે
સ્વાસ્થ્યવિકલા ધ્યાનમાં રાખી આલેખવાથી નાટ્ય રચનામાં અજ્ઞતા
મેળવી શકાય છે.

નાટક રચનાની ઇચ્છા રાખનારે યાનવની વિવિધ પ્રતિભા
ઉપેક્ષા અપામ કરવો જોઈએ. એ અપાસ વિવિધ રથોએ રચવાથી
અને વિવિધ માણસોના સમાગમમાં આવવાથી યદ્ય શકે છે.
વિવિધ મથોનું ગંચન-પણ નાટકકાર માટે ઉપયોગી છે. અસ્થ.

એવે અમે એક શુભેચ્છા દર્શાવી આ સમાચારના પૂર્ણ
કરીશું કે, 'મુંબાઈ સુજરાતી નાટક મંડળ'ના આલિક રા. આપુ-
લાલ કવિપ્રપંચ સારા ઉચ્ચ આશયોવાળા નાટકો સુજરાતી પ્રજા
સમક્ષ મૂકી તેમને યજ્ઞતા માનવી બનાવેથી ઉત્તર આપે. અમને
સ. આપુલાલના વિચારો માટે શુભ માન છે; નહીંઆદમાં તેમના
સકાર પ્રકરે તેણે તથા કાઈ જ્યેષ્ઠકરે કરેલાં વિચારો
અમારા રમણમાં છે. એ વિવેચનોમાં કવિનાં વિચાર તેઓ
આચારમાં મૂકે એ જોવાનો અમને નેટલી ઉત્સુકતા છે તેટલી
બાંધેલ ખીલ જોઈને દો.

(સંપૂર્ણ)

મેસ્મેરીઝમની વીડી

આ વીડી સચિત્ત કલાનો અંકાર છે. આથી દરેક માણસ
જૂન, કવિય અને વર્તમાન કાળની હકીકત જાણી શકે છે
સુએલા માણસોથી તાત કરવી, હજારો ગાઉ દુરના માણસના
હાલવાલ જાણવા, બોવાવલી જાણતોનો પતો લાગેનાં સંક
પ્રેરોના ઉત્તર આપવા વગેરે હજારો કારો આ વીડીથી થાય છે.
આ જાહેર ખખર મુજબ શુષ્ક ન આપે તો પૈસા પાછા આપીશું.
કી. ર. રા; ટ. ખ. ૭ આના.

પત્તા—મો. ગુલબર કં. નં. ૨૨ અલીગઢ સીટી.

વેચની છે—અની અને રૂ થયેલી હાંદી કિસ્મોની
પ્રપીઆ હાલેલોગ અને ન્હાના સીનેમા વાળાને અલિ
કીમતી.

લખો—મ. જી. ૧૦ મોલ મમદ
ગીરનામ મુંબાઈ ૪

“મોજ-મજાહ” નો મુરખા.

જાહેર ખખર

સીઓ માટે ઉત્તમ તક

મોજ-મજાહની ધરખમ કંપનીએ બનાવેલા માલ

મોજ-મજાહના વાંચકોને માર્ત

પ્રખરતા આપનારી ફા-નરમાશ.

પમરતુ પોમેટમ-કદાવણ.

સાદીમાં સતાહવાની પુરાબો-લાજ.

માલપર લગાડવાનો શુભાખ-ખીતિ.

હંચુ બાતર-નેખી.

હંચામાં હંચુ પોમેટમ-સતોષ.

ચંદેરા પરની કરચલી દૂર કરવાની ફા-પ્રથ મિજાજ.

સુચિત તપકીર-લડપણ.

સુરતી કાંસરો-અહંકાર.

લવંહર-દોરતી, (અહ ઉડી નવ નવ છે, માટે સીસીને

ખખુર શુચ મારી રાખજો).

હંક કાજળ-નફાદારી.

રીઝકી મારિતું હંક-સોભાખ.

કપૂર પેલી પાનમાં ખાવાનો કાચો-રનેહનો સાધી.

નાકની નયની-સુખ પ્રકાશમાં ખીજે (નવન) કદાહ.

રનેહ પાક-હેવાનમંદી

હંકીની મોસમનો પાક-મીઠા

વાપની મોસમનો પાક-માવા.

પાકીટ-કિયન.

એકતની ફા-સારાં સારાં પુસ્તકો.

કાકાતું ધરિયાળ-દલકટપણું

જિખારી-(શુદ્ધપને) સાહેબ! શરીરને કાંઈ જલ્દીસ.

શુદ્ધ-સરોર તો આવડું મોટું છે ને બીજા મળતાં

અરમ નથી આવતી?

જિખારી-મહેરખાન! જરા વિચારીને બેલો.

શુદ્ધ-હું મારું છું કે હું કામ કરવાને પુરતો સક્તિ-

પાને છે.

જિખારી-હું કહું છું કે વિચારીને બેલો. મહેરખાન!

તમારી પાસે હું બીજા માથું છું. જિખારી માથાનો નથી?

(વાતાવરણ ચાંપ)

બે શુદ્ધ-જમી રહી વાતો કરતાંવા.

૧ હો શુદ્ધ-માફ! જરા પેલી પાનની પેલી બેલો!

૨ જો શુદ્ધ-તમારી કુકપ કરવામાં બલ થાય છે.

૧ હો શુદ્ધ-કેવી રીતે? શું બલ થઈ?

૨ જો શુદ્ધ-તમારી બલ એ કે તમે અને તમારો

નોકર સમજ્યા.

૧ હો શુદ્ધ-નહિ. મારી ખરી બલ તો એ થઈ કે હું તમોને એક શુદ્ધ સમજાવો!

* * *

શુદ્ધ-(દાકતરને) સાહેબ! આ દાંત દુખે છે, તેને કાઢી નાખવાનો શું શી લેશો? (બે ત્રણ દાંત બંગાળીને)

દાકતર-દરેક દાંત દીક બે ફેપિઆ પછી?

શુદ્ધ-આપ એ કામ સારી રીતે કરી શકો છો?

દાકતર-એમાં શું સફ? દાંત કાઢી નાખવાની દર વર્ષની

મારી આવક જોડામાં જોડી છે, સાત દબારની થાય છે.

શુદ્ધ-તો કીટ, માથ દાંત દુખા નથી. હું તો ઇ-કમ-ટેલ ખાતાનો ઇન્સપેક્ટર છું! (દાકતર ચુપ.)

* * *

જ-માપદમીની ગીરી દબી.

હોકરો-એ મહેરખાન જરા સંજાણીને ચાલો.

શુદ્ધ-કેમ શું છે બા?

હોકરો-આ તમારી છત્રી જરા બાહુએ લો.

શુદ્ધ-અરજ?

હોકરો-હું તમારી પાછળ ચાલું છું ત્યારે એ અને બોંકાય છે.

જ-આ, તારી બૂધ થાય છે.

હોકરો-ચાની?

શુદ્ધ-મારી છત્રી તને નથી બોંકાતી.

હોકરો-ત્યારે શું હું છું બોંકું છું!

શુદ્ધ-બેચક!

હોકરો-તમે તો મહેરખાન પાચલ છો.

શુદ્ધ-માથું ન ખાને બા, આ છત્રી તને બોંકાઈ દશે પણ તે તો મારા સાર્ધની છે.

* * *

મા-(હોકરોને) કેમ મનુ! નિરાળે જતો નથી?

મનુ-મા, મારા માસ્તરનો કાચ કોરી છે.

* * *

મનુતો દોરન-(મનુને) કેમ મનુ! જલ્દિ હંમે કમે બેંકડો તલ્લે છે?

મનુ-કંઈ નહિ ચાર, એ તો મારી મનુ સતી જાંબ ને મારાસરને લાંરી કાચનો વિચાર દેવારે મને થઈ આવે છે, ત્યારે

જરા પેટું થાય છે.

આજ વિનારી.

તૈયાર છે! તૈયાર છે!

સિનેમાના લેખકો, પ્રોડ્યુસરો અને નવીન લેખકોને અતી કીંમતી.

સિનાર્યો બુક

સિનાર્યો લખવાને માટે તૈયાર કરેલી છાપેલી કોરા પાનાની, ચોપડી.

આકેલા દરેક કોલમ-નખર-સ્થળ-પાત્રો અને એક્શન સાથે અનેક સીનેમોગ્રાફીની બાબતોથી લશ્પર લગભગ ૨૦૦ ખસો સીનોનો સમાવેશ કરી શકાય તેવી દ્વારમાં રહી શકે તેવી નાણક બુક.

ખાસ જાણીતા લેખકો અને ડાયરેક્ટરોના મત લાઇને તૈયાર કરવામાં આવી છે. કિંમત માત્ર રૂ. ૨) પોસ્ટેજ જુદું.

તૈયાર થાય છે

સિનેમાની લેખનકળા

સિનાર્યો એટલે શું, વરતુને સીનાર્યોના આકારમાં કેમ ચુકવી? સંકલના કેમ સાચવવી તેમજ સિનેમાની ફટલીક અપરબ બાબતો સાથે કેમ-સની ફટલીક એકાદમ આપતી એક અતિ કીંમતી બુક.

નવીન લેખકોને અતી કીંમતી.

આ ઉપરાંત જાણીતા કુશળ લેખકોના સીનાર્યોમાંના ફટલાક દર્શાવેલી ઉતારા, આપવામાં આવશે.

કીંમત. અગાઉથી ગૃહાક થનારને માત્ર રૂ. ૧ પાછળથી રૂ. ૧.૧૧

લખો! મોજા-સાંઘ કાર્યાલય ગીરગામ મુંબઈ નં ૪

આવે છે—

સીનેમા મેજેસ્ટીક
સુદર્શન ફિલ્મ કું. કૃત

બંગાળના પ્રસિદ્ધ લેખક
રા. બકીમ બાલુના પ્રખ્યાત નોવેલ ઉપરથી
ઉતારવામાં આવેલી એક મહાન ફિલ્મ

દુર્ગેશ નન્દિની

શીર્ષ-પ્રેમ રહસ્ય અને પ્રદુષનથી લગ્નપુર
એક આકર્ષક વસ્તુ સાથે ઉમદા અભિનય

દેખાડવાની તારીખ જોતા રહો
બાબ્બે પ્રેસીડેન્સીના મહેલાં શહેરો કરાંબી,
અમદાવાદ, મુરત, ભરૂચ, વડોદરા વિગેરે
શહેરોમાં જુદા જુદા ગઇ છે.

લેખા:—

સુદર્શન ફિલ્મ કું.

ગ્રાન્ટરોડ મુંબઈ ૪.

સ્તીતમાતા સમાચાર

લખનાર રા.—ચિત્રપટ.

નવી ફિલ્મો—

પાણીમાં આગ યાને નીતિ વિચિત્ર—રોયલ આર્ટ
રહુદીથી. લેખક રા. વીજપત્તકર શર્મા,
અમરેશ્વર મી. સુલુમદાર, ફોટોગ્રાફર
નામ નથી.

વસ્તુ—રાજાજેટપટમાં નીતિ—
અનીતિને લાવી જાડુમ, વસ્તુને હાલી
કરવામાં આવી છે. વસ્તુની ચુલ્લી
નેવી જોઈએ તેવી થઈ લાગેલી બંધી.
ફોટોગ્રાફી—અતિ રીલેક્સેટોથી
માણુબની દેલિયાલ રીલાયન્સ રેપ્સે
નથી. કેમેક કેમિકે સારી છે. લીક
સીતા જેવા જોઈએ તેવા નથી.

અભિનય—મીશ જીવ સતે.
જેવું હશે પ્રમાણે-પુતળીન કામ-
કાજ લીક.

મી. સુલુમદારે આ પહેલું ચિત્રપટ
અમરેશ્વર ક્યું છે. કેમેક ક્યાંક જગરો
છે પણ અતિ ખતરો તેજા આગળ
સાર કામ કરશે.

દોરગી ડુનિયા—પાયોનિયર ફિલ્મ
કા. યોજક મી. પાટલજે.

વસ્તુ—પણ વસ્તુ કમ્પેય નામની
સ્વ. થોડામાય દીલકના ફેટલાક
અસંગે સાથે ઉતારવામાં આવી હતી.
તેને માટે પુના ખાતે થોડાકાના
મકાનના ચિત્રો પણ લીધા હતાં પણ
પણ વસ્તુ સેન્સરના સપાટમાં આવી
અસંગે કાઢી નાખવા પડ્યા. ત્યાર બાદ પાકી રહેલ વસ્તુમાં
સુધારો વધારો કરી અનંતે નામ ફેરવી દોરગી ડુનિયા મી.
પાટલજેને બહાર કાઢી છે. વસ્તુ સામાજિક અને ભોધવાક પ્રમા-
વવા પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે. ફોટોગ્રાફી અને અભિનય સાધારણ.
નવીન ખખરે.

કોહીનુર—પૃથ્વી પ્રત દશ સુધી હેલા વરસાદથી પૂર્ણ
થયો લાગતો નથી. આવા રખાલી હતી કે, કનિયારે પણ ક્ષયલ

લાખી આ ચિત્રપટ પંચોડીસમાં લગાવું. પણ પ્રેક્ષકો નતા
સુધી ખચક મળી છે કે તૈયાર થઈ જાયો નથી.
ફિલ્મ ફિલ્મ કું.—પૂર્ણપૂર્ણત જાણી કામ કરાવી આવે
છે. હાલ મી. કાનડામાં રોડી તથા મી. ચતુરભાઈ પટેલની
જોડી કામ કરી રહી છે. બંધારે મી. હુદાર રખપરથી આવી ગયા
છે. મી. પટેલ તમ ઉપર છે.

સારદા ફિલ્મ કું.—દોહારામનું કામ ચાલુ છે. સાંજ
જવા પ્રમાણે આવતી વારીય પહેલાંથી કંઈક ફેરાર થઈ. સેટીંગ
ઉપર નવીન માંડી આપશે. આઈડિયલ પીકચર કારપોરેશન

ની બુલખાથી લાગ્યપરિશ્રામ દને પૂર્ણ
થઈ છે. સાંજના પ્રમાણે કંપનીના
મેનેજર મી. કાનડામાં મુદા ચાલ તેવી
પંક્તિ રખાય છે.

હમ્પીરીયલ ફિલ્મ કું.—મી.
લાવાનીએ લામાકા મવા સોમવારે શર
કરી છે. અને ખારી મમતા તથા
લામાકાના બાઉટડોર દેવદા ખારીમાં
જોવાશે. સાથે ત્રીજ ચિત્રપટનું મુદત
પણ ત્રીજ થઈ અને અને આવીને
પંડોર પૂર્ણ કરશે. અંજાણ છે કે,
મી. દેવીની એકાદ પટ્ટોની પાકુંમી
મી. લાવાની કરશે. આત્ર કામકાજ
નેતાં બો કંપનીનું લવિય ઉદ્દેશ
જવા છે.

પાયોનિયર ફિલ્મ કું.—કય
દેવસાની લખસમ પૂર્ણ થઈ ગઈ છે.
અને કમ્પેયમાંથી કાપેલા સીતા સાથે
કાઢ નવીન વસ્તુ જોઈ-કરી નવીન
પીચર પુર કરશે.

સુદર્શન—ફિલ્મ નિર્મીતના આઈ-
ટોર માટે કંપની આને વચ્ચ ઉપદી
નથ છે.

મદારા—મદાસની છંદીવન ફિલ્મ
કંપનીના સાથે પોતાની તૈયાર કરેલી

મે. ફિલ્મને લઈ અને આપ્યા છે.

માઘન—જાણીતા શાહ સોદાગર મેસર્સ માઘન કંપનીવાળા
મી. કુસ્તમજ દોદીવાળા સુખમાં આવી પડેલ્યા છે. અંજાણ
છે કે, માઘન કું. તરફથી એકાદ સાર ફિલ્મર લેવાની ખટખટ
આવી રહી છે.

ધી છંદીયલ સ્તીતમા આઈસ—સપ્ટેમ્બરના ફોટો
પ્રદર્શન જોઈને કરવામાં આવ્યું છે કે કલકત્તામાં એક મોટી ફિલ્મ
કંપની ઉભી કરવામાં આવે છે અને તેનું નામ ધી છંદીયલ

આઈડિયલ પીકચર * કારપોરેશન *

એક સર્વાંગ સંદર અવનવી ફિલ્મ બન-
કેમાજ સમજાવેલું ફેરું આ ચિત્રપટમાં
વાતવતામાં મોરેમારી, થીલીલીમાં
તડાતલી, કે જાડુમ જીલીલીના
અમકાર નંધી, એ કંજુલ

લુખખાથી લાગ્યપરિશ્રામ

પ્રતિકાસના ઉત્પન્નપટનું આઈસ ચિત્ર
છે. મુખ્ય હલકના અવનવા લાગેલું
રમન છે. આનોભરિ, રવાનીકાકિતી
રેલ છે. પ્રેમની પરિસીમા છે. તમને
પડીએ અને પડશે રસની હેલીમાં રનાન
કરાવશે. તમારા રિતને ડોલવશે.

આઈડિયલ પીકચર * કારપોરેશન *

પ્રતિકાસના ઉત્પન્નપટનું આઈસ ચિત્ર
છે. મુખ્ય હલકના અવનવા લાગેલું
રમન છે. આનોભરિ, રવાનીકાકિતી
રેલ છે. પ્રેમની પરિસીમા છે. તમને
પડીએ અને પડશે રસની હેલીમાં રનાન
કરાવશે. તમારા રિતને ડોલવશે.

પ્રતિકાસના ઉત્પન્નપટનું આઈસ ચિત્ર
છે. મુખ્ય હલકના અવનવા લાગેલું
રમન છે. આનોભરિ, રવાનીકાકિતી
રેલ છે. પ્રેમની પરિસીમા છે. તમને
પડીએ અને પડશે રસની હેલીમાં રનાન
કરાવશે. તમારા રિતને ડોલવશે.

પાયોનીયર ફીલ્મ કંપની લોકોને આમંત્રણ કરે છે

તદન નવાં પ્રોગ્રામ શરૂ થતાં સારાં સારાં ફેમીલીઓ અને હાઈકલાસ

લોકો ત્યાં રકમખર્ચ આવતાં થયાં છે—અને તેથીજ—

ગયા અઠવાડિયામાં લોકોની આહવા મેળવનાર—તદન નવી ફીલ્મ

પાયોનીયર ફીલ્મ કંપનીનું ચિત્રપટ **દોરંગી દુનીયા** ખાસ જોવા લાયક

આ બીજું અઠવાડિયું ચાલુ છે—લોકોની મોંઘીને માન આપી ચાલુ છે

આ વખતે ખાસ વધારાની સ્ટેજ પર જીવતો નાચ

મોજ

મુઝીલાં ગાયન સાથે

નોવેલ્ટી સીનેમા ગ્રાંડરોડ ટ્રીમ ટરમીનસ

વખત તથા ભાવ હમેશના નિયમ પ્રમાણે

કુદરતની સીડીનું પગથીયું ચુકનાર માનવી બાળ્યેજ ફાવે છે.

પેલા નીચીયું, છપ્પોથી બળતા, વીંધસતોષી કોણનું સારું ન જોઈ શકનાર, ઉપકાર પ્રતી અપકાર કરનાર રાજકુમારોએ કુદરતના કાયદાનો ભંગ કરી તે વીરુધ્ધ વર્તન આદર્યું અને ફોતેહ મેળવવા આગળ ધપ્યા ત્યાં કુદરતની સીડીનું પગથીયું ચુકવાથી અબાદ નીચે પટકાયા—જેના તાદરશ ચીતાર માટે આજેજ જુઓ

શારદા કૃત લોકપ્રિય ચિત્રપટ—ત્રીજું અઠવાડિયું

સુવર્ણ કમલ અને કાલીકા મૂર્તિ

સીનેમા તથા નાટકનાં તખ્તાપર જાણીતી થયેલી એક્ટ્રેસ **મીસ સીતાદેવી**

લોકપ્રસિદ્ધ ગાયન સાથે મનમોહક નાચ રજુ કરશે—આ વખતે તદન નવીન રંગની જમાવટ છે. સોમવારે હિંદુભાઈઓની આનંદચતુરદશી અને મુસલમાન ભાઈઓના બારવડાતના જાહેર તહેવાર માટે વધારાનો ખેલ ૩ કલાકે

કૃષ્ણ સીનેમા

દુબાશ થીએટર
ન્યુ ચર્ની રોડ

ટાઈમ હંમેશ મુજબ
રાત્રી ૭ થી અને
તહેવારે ૩ વાગે

આવે છે “કોતરયું ગેપ”

આવતા રાત્રીવારે તમાશાખીનોની આંખમાં રમી રહેલું પેલું-૧-૧-પનોતું ચત્રપટ રજુ થશે,

ક્રમમાં આદ્ય રાખવામાં આવ્યું છે. તેના અપરેક્ટર તરીકે મી. જમનાલાલ પીલાઈને નેમવામાં આવ્યા છે.

ક્રસન્ટ ફિલ્મ સોસાયટી—પંજાબમાં મી. આર. એલ. સોરી પંજાબ મવનમેન્ટની મદદથી કુશલથી તથા બહાર નવારોને સખી ફિલ્મ બહાર કાઢે છે અને હવેથી ઉદ્દેશ પ્રખ્યાત લેખક મી. મકબલની લખેલી એક હિન્દી પ્રેમ કથાની ફિલ્મ પાંચવામાં રોકાયા છે. આ ફિલ્મ, ક્રસન્ટ ફિલ્મ સોસાયટી રીલીઝ કરશે.

હિન્દી ફિલ્મ ઉદ્યોગને કુટકો—ભૂષીતા બાગાણ લેખક મી. નીરંજનપાલ ઇન્ડિયામાં એક મોટી સીનીકેટ કરી રહ્યાના એવા અવધીયામાં સમાચાર આવ્યા છે. હિન્દી નેરોગાની કોમતી બદલથી હિન્દુતાનમાં લગભગ ૩૦૦ સીનેમાઓ બોલો તેને માટે બીટીસ એકપાસમાં બનતી ફિલ્મોની સજલ કરવાનું દિલ્લા મહારાજાએને શુભચિંત છે. ત્રીજી પ્રવળના પેસ દિલ્લા ફિલ્મ ઉદ્યોગમાં રોકવાને બદલે ગોરાઓને મળે અને હિન્દી કારીગરો નાણાની બરતનને લીધે અટવાયા કરે એ ખેડખલ છે. એવા સમાચાર એવા આવ્યા છે કે, પતિમાલ્યાની મહારાજાએ ઉપરોક્ત બાબતમાં પોતાના તરફથી મદદ આપવાને ઇનકાર કર્યો છે. આ સાદસ માટે અમારા કુટકાક વિચારો અને તેની સાથે અંગેની આ ઉદ્યોગની સ્થિતિ સરખાવતાં એક કોમતી સ્વેચ અમારા આવતા અંકમાં આપીશું.

દેશી ફિલ્મોમાં હિન્દી નાચ-એક શુદ્ધરથનો કંઠ અતુલ્ય
કુમારી સુરજી, સરસા અને ઇન્દુના “બર્ધા-પિકચર હાઉસ”માં ને દિવસે નાચ અને માપન થયાં તે દિવસે અને “સુશિ-ક્ષિત” કહેવાતા માણસોએ પણ “હોળાના કામ” ભેલી સી પ્રેક્ષકોની મક્કરી કરી હતી. મરકોની ૬૬ એટલે સુધી પહેરી કે, કેટલીક શુદ્ધરથ કુટુંબની સ્ત્રીઓને પિકચર હાઉસ છોડીને ચાલ્યા જવું પડ્યું હતું. શુદ્ધરથો અને સુશિક્ષિત કહેવાતાના શુદ્ધરથોએ સિદ્ધ પહે વતવું બદલું છે. સુશિક્ષિત પ્રણયે હવે પછી આવું કલકટપણું પ્રદર્શન નહિ કરતાં આપણી ભગતીઓની સ્થાપર અને માન માટે કાળજી રાખશે એવી આશા છે.

મહારાષ્ટ્ર તા. ૧૨-૬-૨૬. રા. ત્રિ. ગાંધે. ચર્ચાપત્રીને અખર-દેશી નામ વિષેનું આપનું ચર્ચાપત્ર મળ્યું આવતા અંકમાં.

બાપુ એ ન શોભે

લેખક—રા. કૃષ્ણકુમાર

(લગભગ બે વર્ષ ૫૨ સિનેમા એક્સપર્ટ રા. કૃષ્ણકુમારની કલમથી સોનેરી શિખામણ રૂપ લખાવેલા લેખ આવે પણ સુલભાત્મક દૃષ્ટિએ વિમારણીય હોવાથી શૈક્ષણ વાંચકોની સેવામાં અમે રજૂ કરીએ છીએ.)

દેશી શીલભો બનાવનારને—

ભલે વીરથી શીલભોમાં દીલ ધડાવનારા, કક્કણ કરેર ભુલ કે કરરર ભુલ સીનો ભોખ હોય, ખારના પીકચરોમાં ચુબન મોમાંસા જોઇ હોય કે હુંકારીત ખુનામરકીના સીનો ભોખ હોય પણ અમારી આવું સંસ્કૃતી તમેને શાર સાફ ના કહે છે કે અંગેને તેવી વાનર નકલ ભેવી નથી. કારણ કે કારણ કેટલાં કદીએ, જુરો, વીરથી શીલભોથી લોખ પીરોલને મોટરથી મોટી કરતાં શીખના તેના રાખના પેપરથી સેકેડ મળાવશે. સુપરેલી ચુબન મોમાંસાનું અતુલ્ય કરવું તે અમારી આવું સંસ્કૃતીથી ઉત્તર બનાવી પ્રેક્ષકોની જામે સુઝવે તેવું હવે બાપુ એ ન શોભે.

કરે વીરથી તેવી માન્યતા હોય કે ચાલ હોય પણ અહીં અમારા ભારતપુત્રો પોતાના કુટુંબ સાથે માતા ભગીની પુત્ર પુત્રી સાથે જોવા આવે છે તે એવા નાસાયક નીલંબ દેખાવો જોઇ દેલાક કપી ઉઠે છે ને ફરીથી દેથી શીલભો ભેવાવું પણ દેલાક કુટુંબોએ એટલા ઉપરથી બંધ છે. ને અમારા હોદી સીનેમા દુનરને અમરો દેલા સમાન છે માટે બાપુ એ ન શોભે.

આજ સાથે આશ ભીડવા નેરુ કરવું તે રીત પમદ કામ મોચ નથી. પોતાની યુનિયન ન હોય વા કુશળ કારીગરો ન હોય અખર પોતાની ઘમતી ન હોય તો બહેન છે કે છતીદાસીક શીલભો નામની કાદી અમારા છતીદાસીક સુત કરવું અખર વીરથી શીલભોમાંથી સીનો કાપી લઇ દેથી શીલભોમાં જોડકી તક પ્રેક્ષકોને કમી પોતે લોગીની નજરમાં દલકા કરવું પણ તેવું બાપુ એ ન શોભે.

માટે નાં સુધી તલવાર કટાવથી હે.વ ત્યાં સુધી ગ્યાનમાંજ સખવી એમાં આપણું હુવણ છે. અમારે તો દેથી શીલભો બનાવનારા માટે આટલું જ તસ છે વળી ફરીથી કાષ દીવસે વાલ. (સુવી, જોગલ ૧૯૨૪)

અમારું પહેલું ચિત્રપટ

વંદેમાતરમ્

સેનસરે પાસ નહિ કરવાથી

બીજું ચિત્રપટ

રણકુંડલિ અર્થાત્ ખખરહાર

કે વખતમાંજ બહાર પાઠવામાં આવશે.

લેખક અને હાથરેટર: રા. ભાલચંદ્ર ગોપાળ પેઠારકર

વંદેમાતરમ્ ફિલ્મ કું.

એ-એ-એ-સંયુર

આમ અવળા ક્યાં ચાલ્યા, આ કુશન લઇ બહાર પહેલો, અને મારતર બધસની ટેપી ખરીદી

ફાટકા કમીશન મેળવો

માસ્તર પ્રધર્સ

અમલીના પાલીયા સ.મે કાવપાદેરી રોડ

સુઅઇ ૨

પાયોનીયર ફીલ્મ કંપની લોકોને આમંત્રણ કરે છે

તદન નવાં પ્રોગ્રામ શરૂ થતાં સારાં સારાં ફીમીલીઓ અને હાઈકલાસ લોકો ત્યાં રકમખર્ચ આવતાં થયાં છે—અને તેથીજ—

ગયા અઠવાડિયામાં લોકોની આહવાના મેળવનાર—તદન નવી ફીલ્મ

પાયોનીયર ફીલ્મ કંપનીનું ચિત્રપટ **દોરંગી દુનીયા** ખાસ જોવા લાયક

આ ખીલું અઠવાડિયું ચાલુ છે—લોકોની મોંગણીને માન આપી ચાલુ છે

આ વખતે ખાસ વધારાની સ્ટેજ પર જીવતો નાચ

મોજ મુરીલા ગાયન સાથે

નોવેલ્ટી સીનેમા ગ્રાંટરોડ ટ્રામ ટરમીનસ

વખત તથા ભાવ હમેશના નિયમ પ્રમાણે

કુદરતની સીડીનું પગથીયું ચુકનાર માનવી બાગ્યેજ ફાવે છે.

પેલા નીર્વીર્ય, ક્યાર્યાં બળતા, વીંચસતોપી ફોણનું સારું ન જોઇ શકનાર, ઉપકાર પ્રતી અપકાર કરનાર રાજકુમારોએ કુદરતના કાપદાનો ભંગ કરી તે વીરુધ્ધ વર્તન આદર્યું અને ફોલ મેળવવા આગળ ધપ્યા ત્યાં કુદરતની સીડીનું પગથીયું ચુકનારી અખાદ નીચે પડકાર્યા—જેના તાદરશ ચીતાર મઠિ આજેજ જુઓ

શારદા કૃત લોકપ્રિય ચિત્રપટ—ત્રીજી અઠવાડિયું

સુવર્ણ કમલ અને કાલીકા મૂર્તિ

સીનેમા તથા નાટકનાં તખ્તાપર જાણીતી થયેલી એક્ટ્રેસ મીસ સીતાદેવી લોકપ્રસિદ્ધ ગાયન સાથે મનમોહક નાચ રજુ કરશે—આ વખતે તદન નવીન રંગોની જાખવટ છે. સોમવારે હિંદુભાઈઓની આનંદ્યતુરદશી અને મુસલમાન ભાઈઓના આરાવકાતના જાહેર તહેવાર મઠિ વધારાના ખેલ ૩ કલાકે

કૃષ્ણ સીનેમા

દુબારા થીએટર ન્યુ ચર્ચી રોડ

ટાઈમ હમેશ મુજબ રાત્રી ૨વી અને તહેવારે ૩ વાગે

આવે છે “કાતરયું ગેય”

આવતા રાત્રીવારે તમારાખીનોની આંખમાં રમી રહેલું પેલું—૧-૧-પનોતું ચત્રપટ રજુ થશે.

આપોસિ

ખૂબસૂરતીનું ખપ્પર

આને
આલુ જમાનાનાં ચુરેલ !

(ગ્રિહિતવ નવસંક્રમ્યા)

લખનાર:-શ્રી. સુપ્રસાદ

મકરંણુ ૧૬ મું.

પૂરાવાની પંચાત

“હવે તો લલ્લા કરાળો આવ્યો છે. હવે મૃત્યુ સાથે એજ ઉત્તમ છે. આવી બધીમાં આટલું બધું દુઃખ રેડી ચક્રમાં નથી.” આમ કહી ખાનસાહેબે તકીઆને એટલી નોકરને કહ્યો કહ્યો આવવાની આજ્ઞા કરી

નોકર કહ્યો લઈ આવ્યો એટલે ખાનસાહેબે તેને કહ્યું,
“મુનશીને બોલાવી લાવ.”

ખાનસાહેબનો કારકુન મુનશીના નામથી જાણખાતો હતો. તે એક રીતે ભેલા જતા ખાનસાહેબનો પ્રાફુલ્લ સેક્રેટરી હતો. તેને ખાનસાહેબના અનુચર કે વાદનની ઉપમાં આપવામાં પણ ફરકત જેવું નહોતું.

આખી મીની ખાનસાહેબ કહ્યો ગયાવવા લાગ્યા. મુનશીએ

એ શ્રદ્ધામાં પ્રવેશ કર્યો તો પણ તેમની આંખો ઉપડી નહિ. ના છટો મુનશીએ પૂછ્યું, “હજીરે રહેને બોલાવ્યો છે કે ?”

“હા-હા, હા.” આમ કહી ખાનસાહેબે ટટાર બેસી પૂછ્યું, “એ દીકરાનો શું કહે છે ?”

“આમ ક્યા વિવરની વાત કરો છો ?”

મુનશીને જરણ ઉત્તર આપવાને બદલે ‘મધ્યા-મુરખા’ જેવો અસંકોચથી વિચારિત કરી ખાનસાહેબે ‘કહ્યું’, “વેલા ખૂનના કાગળોનું ખંડલ લઈ આવ.”

“બાને બહોલો લઈ આવું કે ?”

“હા, સારું” એવું કહેવું છે કે, જે બાને ખૂન કરનારી એક જ રોળા છે.”

મુનશી બાને બંધ લઈ આવ્યો. એક બંધ ઉપર મોટા અક્ષરોથી લખેલું હતું કે, ‘દામદારીમાં ખૂન—’

બીજા બંધ ઉપર લખ્યું હતું કે, ‘રેલે રૂઢનમાં ખૂન—’

ત્રીજા બંધ ઉપર લખ્યું હતું કે, ‘પહેલા ખૂનના ખતો લાગ્યો છે. બે સાહેબમાં અલગ હોત તો આટલા રિવજમાં ખૂનને કું જરૂર પડત. વળી દમદારી ને પુરાવો મળી આવ્યો છે તે બેઠ સાહેબ ચોતાની બાજુ સમજા ચકરો. હવે ચોરટ ગડી આવ્યા સિવાય તેમનો છુટકો નથી”

મુનશીએ ચિંતાદુર લાવથી કહ્યું, “હજીરે ન બની કહે એવું એક પણ કામ આપી આપવામાં નથી. ને માલુમે દામદારી ખૂન કયું છે તેલેજ રૂઢનમાં ખૂન કયું છે કે ?”

ખાનસાહેબે છુટકો કહી કહ્યું, “કું તારા ભેલા મધ્યા નથી વળી યાજ્ઞા બને નાસિકની ચોલિષ ભેલા કું કાંઈ મુરખો નથી.”

“તાર—”

“ચુપ રહે, કું કહું તે કહીકત વાચ.”

મુનશીએ કરી બધ કાગળોનું ખંડલ બોલ્યું ખાનસાહેબે

છુપી પોલીસની નાંધપોથી

લોહાણા મીનું ખુન.

ચેરખંડના પ્રખ્યાત પત્થરના સોદાગર રૌઠ નાનજી વીરજીની પુત્રી રાત્રે પિતાને ઘેર પોતાના ઓરડામાં ઉઘંતી હતી. ૯૭ તો અગરકુચે નેહાતું થયું, ત્યાં તેનો પતિ ધયારીમાંથી હબો ચપો. અને હાથમાં પકાણી હોય લાઇ બર ઉઘમાં સતેલી પત્ની ઉપર હોડયો. હોડે સીના ગળામાં દુલાવ્યો. સી મોસ પાડીને ભગી ઉઠી. તોયે એના જે હરા વતી પુરુષે સીના પેટ ઉપર ધા કરી તેનાં અંતરમાં બહાર કાઢી નાંખ્યાં. સીના મોંમાંથી વેદનાની મીસો ઉપર મીસો છુટા પડી.

બહાર ભુમરાજી મધું, ચેરકાના બંધ બારણાં ઉપાડવા દાકરો યાદ ખુની પતિ તો બારણું ચાલું જ ઉઘાડે. પોતાનાં અંતરમાંને દરોડો એક હાથે પેટ સાથે દબાવી, ધોલી નીતરતી બાઇ દરવાજે. ઉપાડવા દોડી. પતિએ ફરીવાર બાઇના પગમાં અને માથામાં ત્રણ જખમ કર્યાં તોયે બાઇએ દરવાજે તો ઉપાડયો. પછુ દરવાજે ઉપાડીને દરવાજા વચ્ચે જ તે દગલો ધર્ષ પડી. બીજી તરફથી બાઇના મોઢા સાંધને એકને ભેડ, પુત્રી પતિને - તેનાં કુરુપું જાન આપ્યું. તેણે પછુ પોતાના પેટમાં હોડે મોંકી અને ધરતી વચ્ચે લગ્ન પડ્યો. આ વખતે સુરોદવ યાદ ગયો હતો.

ઢાકતરી અને પોલીસની મદદ માટે માણસો દોડ્યા. ચેરખંડર રાજપુતના મોઢા ઢાકતરને બોલાવવા તેમને બંધે જતાં પાટાવાળા મારફત જવાબ મળ્યો કે, 'મારી તબીબત સારી નથી.' ધુરોપીય પધ્ધતિથી રહેતા આ ઢાકટર, જેમને મળવા કરતાં રાજપુતના મદદારથીથીને મેળવું. વધુ જરૂરે છે તેમના આવા ભેદરકાર જવાબથી, હતાસ જની માણસ બીજા ઢાકટર પાસે પહોંચ્યો. બીજા ઢાકટર આવ્યા. અખમોમાંથી ધોલીની નીકા પડેતી હતી. બાઇની ધડીએ જગાતી હતી. બીજા ઢાકટરે બાઇને યવેલી અસાધારણ પળ ભેડ, ફરીથી મોઢા ઢાકટર પાસે ફોટ મૂચી. ત્રણ કલાકના તાકાત પછી આખરે આશરે નવ વાગે મરણના આસ ખુચતી આ બાઇને તબીબી મદદ પહોંચી.

બીજી તરફથી પોલીસ આવી પહોંચી, હેરટે પંચ અને માછરોટે પાસે બાઇએ, સખત વેદના હળાં અનંત ચાન્તિથી ખુશીની બખાવી. તેમાંથી બાઇના પતિએ ફેલા ખુની કુમલાનો મર્મ જામનજ છે.

'મારો પતિ મને પાંચ વરસ થયાં મારકુટ કરતો. તેને એમ ખાતો પડી કે અમ. કરવાથી મારો બાપ નાશું આપશે. આવી રીતે તેણે મને મારી મારીને મારા બાપ પાસેથી ત્રણથી ચાર દબાર રૂપિયા કસાવેલા અને એ તમામ વજારમાં શમાવેલા હોય

વખત મારા બાપે રૂ. ૭૫ આપી તેને કલકત્તા મોકલેલા. ત્યાંથી જે રખડી તે હજી પાંચ દિવસ પહેલાં જ પાછા આવ્યા. મારે મારા પિતાએ તેને ધરમાં ન રાખવા ખુબ કહ્યું છતાં મેં તેમને મારી પાસે રાખ્યા, તેનું આ પરિણામ આવ્યું. બાઇને ઢાક કરી, ઘેનની દવા સુધારી ઢાકટરી અગીઆર વાગે પાછા ગયા.

બપોરના એક વાગે બાઈનું લેન ઉતરી ગયું. તેણે આખા કુટુંબને પાસે બોલાવી પોતાનો અંતઃકાળ આવી પહોંચાની સોને ભણુ કરી. અને આ હેલ્લી ધડીએ ચાલતી હોવાથી. તેણે તેનું મન ખુબ જ ધીરથી ખાલી કરવા માંડ્યું. પિતાની મરજી વિરુદ્ધ તેણે, કલકત્તાથી પાછા ફરેલા પોતાનાં પતિને પિયરના ધરમાં શા માટે આશ્રય દીધો એ રહસ્ય ખબર બાઇએ આ વખતે આખા કુટુંબ સમક્ષ રજુ કરી દીધું. તેના પતિ કલકત્તાથી પાછા ફર્યા પછી પેસા જ મામ્મા કરતો હતો. પેસા ન મળે તો બાઇના પિતાનું અને તેના નાના ભાઈએનું ખુન કરવાની ધમકીઓ આપતો હતો. આથી બાપને અને બાઈને બચાવવા પોતાનું જ બળાદાન દેવા બાઇએ નિશ્ચય કર્યો. 'અને પરિણામે સુધવારે અ.ખી. રાત સુધી, એમની ગાળો સાંધી કતારને પહેર કું' બાઈ, ત્યાં તો તેમને હોડે મારા માથામાં પડ્યા કું નહીં બન્યું. પંજુ એમને ઢાક ન સતાવેલા. મારા ધણીને ઢાક હેરાન ન કરેલા. જેવી પોમિસ મરે પછુ આજીજીએ ઉચ્ચારતી એ બાઇના મુંઝાતા અવાજમાં કુશા સંભળાયા. અને ત્યાં તો તેની અંખિા મોંમાં અને શરીર ટાંડું પડી ગયું. ધુરવારે બપોરના પોણાગે વાગે, તેનો છાર ઉઠી ગયો.

બાઇના મૃત્યુ પછી પોલીસ પોલી આવી. તેણે પંચનામાં તપાસ્યાં. બીજી તરફથી બાઇને, કંઈ કનસમત વગર જાતીમ કિશા કરવા માટે ઢાકતરની પરવાનગી મંગાવામાં આવી. 'પોરટે મોર્ટમ' કર્યા વિના બાઇને અગિયાર કલાકના પરવાનગી તો સંજના પાંચે મળી ગઇ. દરમિયાન પોલીસની વિધિ તો ચાલુ હતી. બાઈનું મૃત્યુ કરવીજ અખેમાંથી નીપજ્યું છે એ પ્રકારનાં લખાણ પછુ તેણે હેવાર કર્યાં. છતાં હેલ્લી ધડીએ, ઢાકુ ભણું ચા કરણે, પોલીસે બાઇના શમનું 'પોરટે મોર્ટમ' કરવાની કલ લીધી. ઢાકટરી મંજૂરી પછુ લશ્માં લેવાની ના પાડી. બાઈનું મુકડું રોકાયું. બાઇના કુટુંબીઓની હાલત અતીશય દયાવંક; થઇ પડી. ચાર ચાર કલાકથી મૃતદેહનું અપમાન થતું ભેડ. આખી હુલાહુ યાતિ હંડેહાઇ ઉઠી. યાતિના અગ્રેસરો ઉપરે યાંચે ધા નાખતા દિવાન કાઢેજ પાસે દેડાયા. દિવાન કાઢેજ સાંજના ૧૧ વાગે પોતાને બંધે ન હોવાથી તેઓ હજુરે જોડિસે માગા. દિવાન કાઢેજે, બધી વાત સાંભળી, કોઈમ પરવાનગી લખી આપી. યજ રમખાને પહોંચ્યું બાઇના દેહને ધુનિસરકાર થયો. શકવાની કવારે તેના દેહનો કમર દરિયામાં દોડી કરવામાં આવી અને દેહદનના રમખાની ધરતી જ માત્ર ધોલી ધમતી રવી. આમ, આ હંમચિત્તક કલાણી ઉપર ઢાળેના પડે પડ્યો. (સેરા ૬)

ભુલ કરવી !! પરીણામ ભોગવવું !!

પછી પસ્તાવાથી શું કાયદો ? !—

રાજ આયને પોતાની શકમંદ બૈરીની છવતાં કબર ફરવા નિશ્ચય કર્યો—કારણ—બહેમ !!

એક અંગ્રેજ બચ્ચાને વાઘોતા ટ્રોળામાં ઢોડી દીધો—તો શું થાય ? !

બીજી પણ પ્રયત્ન અને બાજી રમવામાં ખામી ન રાખી—પણ—પાછળથી પરીણામ—

એક સાધુની મદદ હતી ત્યાં સુધી કાન્યો

અનીતિ આદરતાં સાધુએ સત્તા ખેંચી લીધી—

આ બધી રસિક બાબતો જાણવા જુવો—

માદન થીએટર્સ

લીમીટેડની

તસ્વીરે

હિન્દ

જો ખાસ મોટા ખર્ચે માદન કંપનીએ ઉતરાવેલી છે
આ ફીલ્મની એક એક સીનેરીજ ફક્ત જુવો તો તમારા પૈસા વસુલ છે—
પણ વાર્તા તો નફામાં જાય છે—જરૂર જુવો

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ મુંબઈ ૪.

આવે છે

આવે છે

આવે છે

દુર્ગેશ નન્દિની

એક અજબ ઐતિહાસિક
રસિક વસ્તુ